

8/7906

TÖRTÉNELMI TÁR.

ÉVNEGYEDES FOLYÓIRAT.

KIADJA

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT

KÖZVETÍTÉSE MELLETT,

A M. TUD. AKADÉMIA TÖRTÉNELMI BIZOTTSÁGA.

1895-diki ÉVFOLYAM.

BUDAPEST, 1895.

A MAGYAR TÖRTÉNELMI TÁRSULAT TULAJDONA.

M. N. MUZEUM

Levéltári Osztálya

Cs. Sándor Imre

gyűjteménye

1934. év 40. szám.

Budapest. 1895. Az Athenaeum r. társulat könyvnyomdája.

TARTALOM.

	Lap
A gróf Klobusiczkyak zétényi levéltára. Közli: <i>Thaly</i> Kálmán	1
Tudósítás Belgrád elfoglalásáról 1688-ban. Közli: <i>dr. Weiss</i>	32
Regesták a vatikáni levéltárból. II., III. közl. Közli: <i>Áldásy</i> Antal	58 260
A gróf Esterházy család pápai levéltárában őrzött czéhlevelek. II., III. közl. Közli: <i>Reizner</i> János	90 289
Rákóczyak levéltárából. 1611—1630. IV., V., VI., VII. közl. Közli: <i>Szilágyi</i> Sándor	104 307 457 653
Perényi Imre diariuma. Közli: <i>dr. Komáromy</i> András	145
Brandenburgi Katalin és a diplomácia. I., II. közl. Közli: —A —A.	209 433
Az erdélyi káptalan levéltára Gyulafehérvárott. I., II., III. közl. Közli: <i>Beke</i> Antal	230 409 630
Zrínyi György birtokainak fölbecslése. Közli: <i>Barabás</i> Samu	329
A szepesi városok grófjai sorrendjének kiegészítése. Közli: <i>Weber</i> Samu	401
Kolozs városa levéltárából. Közli: <i>Lindner</i> Gusztáv	486
Az 1667-ik év történetéhez. (A Gróf Teleki-család marosvásárhelyi levéltárából.) Közli: <i>Koncz</i> József	499
A báró Perényi család levéltárából. I., II. közl. Közli: <i>dr. Komáromy</i> András	506 677
Az 1707-i ónodi országgyűlés egy kiadatlan naplója. I., II. közl. Közli: <i>Áldásy</i> Antal	524
Caraffa levelezése Dietrichstein herczeggel. (A hg. Dietrichstein nikolsburgi levéltárból.) I. közl. Közli: <i>Th—y</i> L—s.	593
Adalék a Rákóczi-kor irodalmához. Közli: <i>Hellebrant</i> Árpád	619
De Camelis József munkácsi püspök naplója. Közli: <i>Zsathkovics</i> Kálmán	700
Esztergomi török tisztek levelezése Nagy Ferencz érsekujvári lovas hadnagygyal. 1651—1658. Közli: <i>Fest</i> Aladár	725

MÜVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

Öreg Rákóczy György birtokviszonyai történetéhez. Közli: —I —R.	157
Arad- és Zarándvármegye 1558—1565. Közli: <i>Márki</i> Sándor	358
Az aknákról való deputatiók	370
Kassa városa levéltárából. Közli: ifj. <i>Kemény</i> Lajos	384

IV

	Lap.
Gróf Bethlen Kata végrendelete és alapító levelei. I., II. közlém.	
Közli: <i>Szádeczky Lajos</i>	531 737
Két hagyatéki leltár. Közli: <i>Kollányi Ferencz</i>	549
A szatmári szűcsök 1564. évi privilegiuma. Közli: <i>Lehoczky Tivadar</i>	560
János király számadáskönyve. Közli: ifj. <i>Kemény Lajos</i>	570
Gróf Pekri Lőrinczné végrendelete. Közli: <i>Kis Bálint</i>	730
A ferencziek történetéhez. Közli: <i>Borovszky Samu</i>	749

VEGYES KÖZLÉSEK.

Egy gyilkossági per a XVI. században. Közli: ifj. <i>Reiszig Ede</i> ...	196
• Zsigmond király budai építkezéseihez. ...	205
A cigányok történetéhez	206
Verancsics Antal levelezése a kassaiakkal. } Közli: ifj. <i>Kemény Lajos</i>	207
• Kassa városa levéltárából.	390
Az 1683-diki visszavonulás történetéhez	396
Szőnyi István kérelme II. Rákóczy Ferencz fejedelemhez. Közli:	
dr. <i>Török István</i>	398
Bethlen János levele Apafy Mihályné fejedelem asszonyhoz. Közli:	
dr. <i>Török István</i>	399
• I. Ulászló király 1444. évi kiadatlan levele. Közli: dr. <i>Schwartz</i>	
Izidor	400
Gyászvers Ulászló halálakor. Közli: dr. <i>Schwartz Izidor</i>	575
Kassa városa legrégibb statutuma. Közli: ifj. <i>Kemény Lajos</i>	578
A bortermelés történetéhez. Közli: ifj. <i>Kemény Lajos</i>	583
A török császár váradiaknak adott edictuma. Közli: <i>Veress Endre</i>	586
Öreg Rákóczy György védlevele a brassói kőmives czéhnek. Közli:	
— <i>YI</i> — <i>R.</i>	587
Labsánszky János védekezése 1687-ben. Közli: <i>Perdác Euthym</i> ...	588
Történelmi apróságok. Közli: — <i>I</i> — <i>R.</i>	
Stroya vornik levele Bély Pálhoz jobbágyok ügyében	590
A debreczeni nyomda történetéhez	756
Pósa-házy halála	756
I. Apafi Mihály fiatalsága	757
A hódoltsági adózás történetéhez. Közli: — <i>I</i> — <i>R.</i>	591
• Apróságok Kassa városa levéltárából. Közli: ifj. <i>Kemény Lajos</i> ...	758
Hely-, Név- és Tárgymutató	762

A GRÓF KLOBUSICZKYAK ZÉTÉNYI LEVÉLTÁRA.

A Trencsény vármegyei Klobusóczi régi nemes Klobusiczky-családnak egyik ága a XVII-ik század elején Zemplén megyébe szakadt s alapítá az ottani ú. n. »zétényi ágat«, melynek tagjait a Rákóczi fejedelmek bőkezősége emelé föl és tette nagybirtokú főurakká. Ennek az ágnak törzsapja *Klobusiczky András* volt, egy irodalmilag képzett és úgy a jószágok kormányzásában, az okszerű gazdaságvitelben, valamint politikai és diplomatiái ügyekben is magának kitűnő jártasságot szerzett érdemes férfiú; a kit a Trencsény megyei ledniczei uradalmat is bírt I. Rákóczi György és hitvese Lorántfy Zsuzsána ott megismervén, még igen fiatal korában fölvették udvari nemes ifjaik sorába, iskoláztatták, és eleinte (1625 táján) sáros-pataki lakóvárukba, majd György úrnak erdélyi fejedelemmé választatása után ezen országba vitték el magokkal. Klobusiczky fáradhatatlan buzgólkodással és példás hűsége mellett mindenre rátermett kiváló ügyességgel szolgálá fejedelni urát s úrnőjét hosszú időközön át, s egyik legbizalmasabb »udvari főember-szolgájok«-ká, utóbb I. Rákóczi György, majd ennek halála után az özvegy fejedelemasszony magyarországi összes jószágainak praefectusává lőn. A fejedelem a hű embernek két évtizedet meghaladó hasznos szolgálatait nagyszerű adománynyal, a részben Zemplén, részben Ungh vármegyében fekvő *zétényi uradalom* (saját családi birtoka) adományozásával jutalmazá 1646-ban, és ezzel András uramat s ivadékait örökre nagy urakká tette. Klobusiczky András ekkor már nős, gyermekes családapa volt. A Rákócziak udvarában ismerke-

dett meg »Tek. Ngos Bocskay István Uram« fiatal özvegyével, Kömlei Török Katával, váradi »vice-kapitány« leányával, gazdag parthieval, a kit nőül vett, és tőle születtek fiai: *Pál, Ferencz, János, György*, a kik mind a pataki scholában s Lorántfy Zsuzsána, majd Báthory Zsófia fejedelemasszonyok udvarában növekedtenek föl, s később I. Rákóczi Ferencz és Zrínyi Ilona udvarában töltöttek be tisztségeket. A család vagyonát a Rákóczi fejedelmek és fejedelemnők további adományokkal, nevezetesen értékes tarczali, mádi szőlők inscribálásával, Zrínyi Ilona pedig a Zéténynyel és az ehhez tartozó Bessel szomszédos Abara falu adományozásával szaporíták. Ők magok is szereztek zálogbirtokokat, jobbágyokat, s a Zéténynyel határos Bólyt vették meg örök áron. Azonkívül Sárosmegyében is Hertneknek, Szent-Péternek, Vörösalmanak s több részjóságnak lőnek uraivá, részint Török Kata, részint pedig Klobusiczky Ferencz neje Sóvári Soós Krisztina és Pál fia István neje Kapy Klára örökségei révén. Acquiráltak is ugyanott.

Atyjok, András, 1652—55-ben még élt és mint Lorántfy Zsuzsánna praefectusa, Sáros-Patakon lakott. Neje 1656 végén már mint özvegy említettik, s 1661-ben még él. A fiúk, úgy látszik, Báthory Zsófia hitbuzgóságának hatása alatt, visszatértek őseik catholicus hitére, — s ezzel megnyílt a közöttük mindenkép legkiválóbb *Ferencz* előtt a pálya a további emelkedésre. Ez híres jogtúdlóssá képezvén magát, jogtanácsosává vált a Rákóczi-háznak. Az 1681-iki sopronyi országgyűlésen mint Zrínyi Ilona özvegy fejedelemasszony és a kiskorú Rákóczi-árvák követe volt jelen; ugyancsak ezen években, Pál bátyjával fölváltva, Zemplén vármegye alispáni tisztét viselé, még 1687—1688-ban is. Ekkor, a munkácsi capitulatio után, Kollonics bíbornok gyámsága idejében, a Rákóczi-árvák összes jószágainak kormányzója s jogigazgatója lőn, és az maradván II. Rákóczi Ferencznek nagykorúsításáig, az óriási birtokokat ama nehéz korszakban lelkiismeretes becsületességgel kezelte. A bécsi udvarral ezen időben a hatalmas Kollonics révén érintkezésbe jutván, 1692-ben „*Liber Baro à Zétény*« praedicatummal a mágnási rendbe emeltetett. 1697-ben Arad-megye főispánjává, majd kir. személynökké, II. Rákóczi Ferencznek Lengyelországba menekülése után, 1702-ben pedig

együttal Sárosmegye főispáni-helytartójává nevezetett ki. Kassa capitulálásával azonban átadván a királyi pecsétet Rákóczi kezébe, egyszersmind a hűségesküet letette neki. E fejedelem aztán a fáradhatatlan tevékenységű, ügyesnél ügyesebb embert, házának régi hívét, az 1705-iki szécsényi gyűlésen szervezett orsz. közgazdasági tanács (oeconomicum consilium) élére állítá, mint különben is már kormánytanácsosát. Klobusiczky Ferencz ettől fogva, mint a Kassán székelő közjövedelmi tanács elnöke, ernyedetlen buzgalommal vezeté a szabadságharcz anyagi ügyeit, a geniális br. Hellenbach János. Godofréddal, a bányák igazgatójával egyetemben, mindvégig. 1711-ben mindketten híven követték fejedelmi urokat Lengyelországba; mígnem utóbb ez maga haza bocsátá őket. De Ferencz egyik leányát Évát, Rákóczi tábornoka gr. Csáky Mihály birván feleségül: e hű nő, gyermekeivel tovább is bujdosó férjével maradt, míg azután Mihály gróf fivére Csáky Imre cardinális, kalocsai érsek s váradi püspök, kisserzé az amnestiát sógornője és gyermekei számára, s így Klobusiczky Éva 1723-ban Törökországból elvégre visszatért a hazába. Életben találta-e még apját? a levéltárból nem derül ki. Klobusiczky Ferencz utolsó levele itt az 1717-ik év elejéről (martius 1.) maradt fönn. Fiai közül Antal Zemplén-megye főispánja, Ferencz pedig kalocsai érsek lett, s bárói rangjukból 1756-ban grófokká emeltettek. (Mind a bárói, mind a grófi, főispáni, úgy egyéb méltóságokról szóló diplomák — kivéven a Rákóczi-féléket — megvannak a levéltárban. Ferencz a bárói diplomáért — mint följegyzé — az udv. cancellárián 1300 frtnyi taksákat fizetett.)

Klobusiczky Andrásnak és Ferencznek a Rákóczi fejedelemek oldalán viselt fontos bizalmi állásait s úgy országos tevékenységöket tekintve, mi a zétényi levéltár átkutatásától nevezetes történelmi kincsek napfényre hozhatását reméltük. S épen ezért már a Történelmi Társulatnak 1871-ik évi zempléni-unghi kirándulása alkalmával odatörekedtünk, hogy ezen archivum a tudománynak megnyiljék. Azonban az akkor már teljesen magányba vonúlva élt utolsó gr. Klobusiczky zárkózottságán társulatunk ebbeli minden igyekezete hajótörést szenvedett. A gróf és özvegye utóbb magtalanúl halván el, a

zétényi s egyéb gr. Klobusiczky-birtokokat unokaöcscsük: gr. Szirmai György úr öröklé, — a kinek liberalitása nyitotta meg most, 1894. május havában, előttem a zétényi kastély levéltárát. Nagy várakozással eltelve utaztam oda; azonban már kutatásaim első napján sajnosan kelle meggyőződnöm, hogy a történetírásnak, a maguk korlátolt felfogása következtében gonosz ellenségei, a másutt is annyi kárt tett múlt századi és századunk elején élt tudatlan uradalmi ügyvédek, e levéltárban mily kegyetlenül gazdálkodtak. *Megsemmisítettek minden iratot — s kivált minden missilis-levelet, — a mi jog- vagy birtokviszonyra nem vonatkozik.* És így, történelmünk megbecsülhetetlen kárára, a Rákóczi fejedelmeknek Klobusiczky Andrásához, Pálhoz és Ferenczhez intézett — bizonyára ezer meg ezer számra menő — nagyérdekű bizalmas és hivatalos leveleit, stb. stb., szóval minden *csak* történelmi értékűt azon korból, elpusztítottak. Nem, hogy »kiselejtezvén«, mint a még irgalmasabb ilyen »levéltárrendezők« (?!!) szokták volt, — »*Inutilia*«, »*Nihil valet*«, »*Nullius valoris*«-féle fölirattal jelzett csomagokban valami zugba dobták volna, (a hol legalább, úgy a hogy, az egerek s molyok kegyelméből még megmaradhatnak vala;) — nem, ők irgalmatlanul elégették, megsemmisíték azokat. *András* és különösen *Ferencz* nagyszabású országos szerepléséből ekképen, a birtokügyi irományokon és a már fölemlített s még néhány későbbi diplomán kívül nem maradt fönn korunkra semmi.

E szomorú tapasztalatra jutva, nem tehettem egyebet, mint hogy a rendelkezésemre álló pár nap alatt legalább a *művelődéstörténeti nevezetesebb iratokat* másoljam le; mert ilyeneket a jog- és jószágügyi okmányok közt többet találtam. Időrendbe sorozva itt veszi azokat a t. olvasó, néhány, egy vagy más tekintetben érdekes levél kivonataival elegyítve.

Tájékozásúl megjegyzem még, hogy a szakértetlenség okozta barbár pusztítások következtében általán véve is nagyon leolvadt terjedelmű levéltárban a mohácsi vész előtti időkből alig van egynehány okmány, — azok is inkább csak helyi érdekel bíró statutionális, metális stb. birtoklevelek, többnyire a leleszi convent kiadványai vagy átiratai. Csupán I. Károly-, és I. Mátyástól, a várnai vést előidézett Julián cardinálístól

s II. Ulászlótól találtam egy-két eredetit. Legrégibb az archivum összes iratai között Károly-Róbertnek 1319-ben a váradi káptalanra kiadott kis hártya-oklevele, Tamásfia Lászlónak Gődény (Geuden) nevű, zemplén-megyei birtoka ügyében, bizonyos Mychoucha ellen szóló. A bólyi iratok közt van, még néhány más, határjáró hártya-okmánynyal. Legföljebb Zemplén vármegye majdani helyi monographusa vehetendi valami hasznukat.

Nem csekély érdekekkel bír azonban, kivált fegyverismeit és — a szövegében előforduló sok magyar kifejezés miatt — nyelvészeti szempontból is, a mohácsi veszedelemnél csak két évvel későbbi, Maróthy-féle (mint látszik, a Hont-megyei Egyházas-Maróthyaktól származó) s nem tudható, hogyan idevetődött ama leltár, — melylyel közleményeink sorát íme megnyitjuk.

I.

Maróthy György fegyverei és egyéb ingóságai, 1528.

Ittem ego Georgius Marothÿ assignavi ad manus Domini Thome Fratris mei res et bona mea post hoc denominanda, ea sub conditione, ut ipsa teneat in domo pacifice et quiete et quandocunque voluero, sine omni occasione omnis ad me concedet; ittem hoc coram Nobilibus Andrea Sÿrakÿ et Nicolao Zwdi necnon Georgio Thwri ac plebano Marothiensi.

Ittem, cristas pauonis quattuor.

- » cristas darw duas.
- » cristas haÿtottak, iiiij.
- » zarkwlÿa iiiij cum tolthok cuprien.
- » Sÿsak 1, cum tholtok cuprien.
- » frena iiiij cum aureis boglariis, diuturna.
- » zabolak V, unus ex illis aureo boglario.
- » langenas quinque, duas maiores et tres minores.
- » Hungaro vocabulo palaczk thok.
- » paplum praeparatum de thaphota, unum.
- » duos frenos kethefek.
- » Zÿgelew 1, super eum existens gomb VII cuprien.
- » picharium vnum argenteum.
- » gladium vnum, prevalet triginta flor.
- » thwrbam vnam.
- » calcarem vnum cuprien., aurosum, scil. vnum.
- » Lobogoth, vnum.

Item, Bonchok nigrum vnum.
 » tunicam vnam magnam, coloris sekfűszin.
 » tunicam certam magnam, coloris zürke pwrpian.
 » purpurum vnum, zewd sub purpuro existens.
 » gerezna pegyweth hath.
 » Tapeta iij.
 » Boves decem.
 » thwlok 1.
 » scultellas plumbeas quinque.
 » discos X, diuturna.
 » Quodcunque currus hic existit, pars ad porcionem
 meam, pars ad aliam.
 Item, ferrum singwas X.
 » catenam vnam, magnam.
 » Terebrum iij.
 » cantera plumbea quinque, vnacum maioribus.
 » Balista tres.
 » catenam certam.
 » compes ij.
 » ewst 1.
 » catenas maiores.
 » Ligones tres.
 » ligonem thwethw ac alia plura ferrea instrumenta
 promisit mihi tenere pacifice et eas omnino ad manus meas
 praesentare cum voluero. Anno 1528.

(P. H.)

(*Eredeti*, félíven, alól piros pecséttel, melyről a czímer lekopott.
 Igen apró, elfakúlt, rossz írás.)

II.

Jánoky Péterre szállt értékek, 1545.

Az 1545-ik évből maradt fönne egy néhány lapra terjedő, ámbár aláíratlan, de kétségtávol azon kori jellegű jegyzék eredeti fogalmazványa, a mely néhai Geszthy (Gezti) Gergelynek. Jánoky Péterre — mint látszik, unoka-öccsére — maradt értékeit s leginkább készpénzét sorolja elő: hol, kinél, minő összeg vagyon kiadva kamatra? (Az adósok közt előfordúl egy »Michael *Aztaljarto*« nevű is.) Ezen adóssági lajstromot, mint magában csekély érdekléssel bírót mellőzzük; hanem mint *nyelvészeti ritkaságot* közöljük a füzetke utolsó lapján olvasható következő magyar följegyzést, és pedig igen régies — már 1545-ben is elavult s így bizonyára öreg embertől származó — helyesírásáért, *betűhíven*. ú. m.:

»Janokÿ Peternek wz (*husz*) aranat hattam licatni (*iktatni*), o swbat (*ó subát*) scarlatoth es o niesetel (*nyesttel?*) hath swbat, keth wassas sekereth, o heketh (*ekét*) mint tali-gastol es hat hokroth (*ökröt*) es hetwen hoth galongya bwzath. negywen keresth kolesth (*kölest*), tiz kalongÿa arpath, egÿ aran gwroth (*aranygyűröt*), ket louath. Az haz, az halastho. az bwza es az mi az hazhoz tartozo, azt keretek bereeth...«
(A legvége olvashatlanul elmosódott már. Női írásnak látszik; talán Geszthy Gergely özvegyének írása.)

(*Eredeti.*)

III.

Balassa Bálint a költő életéhez adalék, 1585.

»Én Dobó Christina Asszony, az *Nagyságos Balassa Bálintné*, vallom az én jelen való levelemnek rendiben; Hogy az mely én elveszett marháimat: aranylánczokat és egyéb szépségeket, mellyeket az debreczeni (?) bírák kitalálának, tudniillik tizenkilencz gíra és öt nehezék aran és egy ezüstpohar. egy ezüst-gyűrű s egy aran-gyűrű, négy kű, egyik saphir, s egy gyöngy-láncz. Ezeket éppen, igazán, jámborúl, minden fogyatkozás nélkül az én jámbor szolgám Bernát György által, az én akaratom szerint kezemhez szolgáltatatták; felelek azért én mindenek felől, magam, Uram, maradékom, Atyámfiái felől és mindenek felől, kik ezekhez valami jussokat praetendálnák lenni, hogy soha azért az debreczeni bírót, sem az egész tanácsot és az várasbeliek közzül az legkisebbikét is sem törvénnyel, sem hatalommal, sem nyilván, sem titkon nem keresem és meg nem háborítom ezekért; sőt, ha más megháborítaná is őket, én evincálom, állok érettek és mindeneknek impetitiójok ellen megszabadítom. Ennek nagyobb bizonságára adom az én jelenvaló levelemet, pöcsétemmel és kezemírásával megerősítettet, az Vitézlő Thokay Nagy János, Császáz ú Felsége szolgája és Baranyaÿ János, Bosnyák Benedek, énnekem jámbor szolgáim előtt. Költ Debrenben, (*így*) 30. Decembris Anno 1585.

Dobo Christina.«

(*Egykorú másolat.*)

IV.

Miként lett Zétény Rákóczi-birtokká? 1594.

Rudolf király helytartója Feierkeöy István, Ngos Rákóczi Zsigmond tornai főispán és Nemzetes Rákóczi Ferencz testvér-atyafiak részére, Nyitrán, 1594. június 26-án megerő-

sítő-levelet ad ki a zétényi jószág megvásárlását illetőleg a leleszi convent előtt történt bevallásról; a mely bevallás felől a convent által kiadott okiratot előtte a nevezett testvérek eredetiben bemutatták vala. »Quod pro parte et in personis Magci Dni Sigismundi Rakochi, Comitiss Cottus Tornensis ac praefatae Sacr. Caes. Regiaeque Mattis Consilarii et Egregii Francisci similiter Rakoci exhibitae sunt nobis et praesentatae« a leleszi conventnek papírra kiállított fassionalis-levelei, néhai Horváth István azelőtti özvegyének, most immár Balogh Ambrús hitvestársának, Nemes Fodor Christinának bevallásáról, a melynek erejével e megnevezett asszony, Zemplén vármegyei Zétényben bírt egész curiáját, mindennemű tartozandóságaival, úgy összes anyai javaival együtt, nemkülönben a maga Zenthés, Bereczky és Kerekthó nevű, ugyanott fekvő pusztáit, a föntemlített Rákóczi Zsigmondnak s testvérének Ferencznek és az ő mindkét ágon levő, avagy leendő örököseiknek, legatáriusaiknak etc., visszaválthatatlanul, örök áron eladta és általengedte légyen. Kelt e bevalló-levél Leleszen, 1594. évi Szent-Barnabás apostol napján. — Következik a királyi helytartó megerősítő záradéka.

(Eredeti, nagy, nyílt hártya-okirat, függő-peccséttel.)

1566 V.

Br. Bocskay Istvánné (utóbb Klobusiczky Andrásné) Török Kata zétényi ingó javainak leltára, 1618.

Anno 1618. die 13. Januarii.

Inventáltunk Tekintetes Nagyságos Bocskai Istvánné Asszonyom ő Nga javait Nemzetes Salgó György uram kezében Zétényben.

1. Az kis bótban egy supellátos ágy, nro 1. Asztal vagy 2, ződ karos szék nro 1; egyes ződ szék nro 1, fogas vagy 1, két üres pincze tok, egy fedeles üvegkanna, 6 serpenyű, egy merő korsó, három bugykos korsó, öt szita. Len két derékkal; egy öreg fű-al, (fő-alj.), Pap Katáé. Egy címer, két üveg-ablak, az egyben egynehány christál kitört. Két borda, két nyuszt, három gyentáros ajtó, pléhes.

2. Az öreg palotában vagy 1 egy kieresztő asztal, három festett öreg karos-szék, egy feír öreg karos szék, hét egész festett karszékek; két kárpit, öreg; hat festett fogas; aprós üveg pohár az pohárszékben vagy 22, egy öreg fedeles christál pohár, öt öreg üvegpohár, két vékony hosszú pohár, egy fikó (így; fakó?) pohár, egy üvegpalaszk, rózsa-élettel teli; négy csésze, egy bugykos korsó, egy bokál. Kemencze, öt üveg-ablak, jó; egy pléhes ajtó.

3. Az kőház pitvarában vagyon pad-szék négy; egy öreg karos-szék, festett; fogas vagyon körül hat; egy üveg-ablak; az falban egy almárium, pléhes ajtó rajta; egy pléhes ajtó az pitvaron.

4. Az kőház padján üres hordó 76; két átalag, két kis kád, öt kupa, egy kerek asztal lábastúl; egy cseber; bornak való új hordó vagyon 78; három kősó, két ablakra való deszka-tábla; az garádicson egy pléhes ajtó, az folyosón egy öreg karos-szék, egy öreg kád, egy fürdő kád, egy gyalom kötelestül; egy ruhaszáraztó gyeplő.

5. Az sütőházban asztal nro 1, két lócza-szék, 2 fogas. egy tállas, egy feír öreg karosszék, egyes szék 1, három vassnyárs, négy lábas, 1 vasserpenyű, egy húsvágó bárd, óntál 19 öreg, három kicsin óntál, három óntányér, azon kívül egy óntált elolvasztottak. Három üvegablak, két tábla; öt dézsa. három sajtár, három öreg kupa, három kicsin kupa, hét fatál, 13 fatányér, három öreg sütő-tekenő, két kisdéd sütő-tekenő; ezeken kívül két kisdéd tekenő, három sűrő szita, két ritka szita, egy torna-reszellő, két vasrostély, két vasfazék, három üvegablak, egy cseber, egy mosogató, egy szuszék, két üres hordó, egy jó kemencze, egy félszer-ajtó.

6. Az konyhán egy asztal, két padszék, egy kád, egy cseber, egy szapulló, egy fogas, egy üres hordó, egy félszer-ajtó, pléhestül.

7. Az Asszony ő Nga házában egy nyoszollya, egy asztal, egy öreg festett karszék, egyes festett szék hét, fogas, két öreg padszék, egy pohárszék, egy ón-sótartó, egy kis üveg pohár. három csésze, egy viselt rézgyertyatartó, két ónkanna, két új keresztyén korsó, egy vízes korsó; egy kemencze, környülötte padszék; egy kis posztós szék, két karszék; az kemencze oldalában egy vízmelegítő vasfazék, egy réz vízmerítő, egy kis, gyermeknek való korsó.

8. Azon háznak az kamorrájában vagyon egy nyoszollya, vagyon rajta egy derekal, két fű-al, egy gyolcs lepedő, egy paplan; egy feír almárium, egy asztal, egy festett kis szék, egy ablak, három ajtó, kettei pléhes. Egy rudon egynihány kötés szöllő.

9. Az deszkás házban egy supellátos ágy, két asztal, két öreg padszék, öt fogas, három jó üvegablak, egy átalag sallétrom, egy kemencze, zöld kályhából rakott; egy pléhes ajtó, három ablakra való deszka-tábla, egy almárium az falban, pléhes ajtó rajta.

10. Cselédházban vagyon két nyoszollya, három padszék, egy feír karosszék, öreg; egyes karszék nyolcz, fogas nígy,

üvegablak hat, életes átalag, nem sok vagyon rajta; egy kemencze.

11. Az cselédház kamorájában vagyon egy asztal, 50 kősó; egy szűnyög-hálló, egy; bárd három, negyedik az malomnál; ötödik egy felvonó-kapura való láncz; négy hordó feirliszt, két bokor szántóvas, harmadik egy lapos vas, négy vasförhécz, hintóhoz való; két vas cikoto (csikotó; fík-kötő?); két foglalo karika; két vas, ember lábára való. Tíz sajt.

12. Az faház pitvarában négy darab kárpit, egy padszék, egy gyertyatartó-vas az fal oldalában, egy üvegablak, egy pléhes ajtó.

13. Az faház padján szalonna vagyon 32, órja vagyon 28, sódar 51 bokor, tavali háj hat, ez ideji hat; két vasrosta, négy farosta, egy vassfazék, egy öreg csigakötél; 16 fatál, 90 tányér, öt öreg fazék, öt hordó nyers alma, 14 kecskebőr, 2 bornyubőr, egy hintónak az eleire való leeresztő bőr-vas, a vesszőkkel együtt; egy káposzta-gyallu; 58 kita len, 18 kita kender, egy rengő; két hosszú asztal, egyik az tornácban; négy ablaktábla; egy öreg fafordító vas, egy billeg-vas, két vasláb, 1 vaskarika. Lencse vagyon 8 cub., három véka: borsó vagyon 6 cub.; darának való árpa 3 cub. 3 véka; kendermag 1 cub. 3 véka; lenmag 2 cub.; dió 1 cub. 2 véka; asszúgyümölcs, alma, körtvél 1 cub. 2 véka; asszú-szilva 2 cub. 1 véka; asszú-baraczk 5 véka; apró baraczk 1 véka. Két közönséges szekeresfék.

14. Egy rendben vagyon két lóestálló, az végiben élésház, vagyon benne három szuszék, két öreg kád, 10 hordó. Zab vagyon 37 cub. Vasas-szekér, ökörhöz való, 2; lóhoz való vasas-szekér nro 1.

15. Az szekérszínben vagyon 4 kád, 1 hintó, 1 szekérekas, 3 hosszú asztal, 2 szál deszka, 4 vasberenna, 2 eke, szerzőmával együtt, egy szövőszék, egy kis deszkás szánpka, 12 üres hordó, 2 átalag; egy kút, egy láncz rajta. India vagyon 29, lúd 15, tyúk 19, adó-tyúk, — az ludat pizen vötték.

16. Az pinczében vagyon egy tonna irós-vaj, egy tonna túró, egy láncz, öt hordó lőre, négy hordó ser, egy búzamosó kád. Az külső pinczében egy vanna túró, egy vanna vaj, öt hordó gyalult káposzta, négy hordó hasábos káposzta, egy öntöző, (?) két kupa, egy sajtár, egy tekenő.

17. Az háznál vagyon csűröskertben egy jó csűr, az csűr torkán vagyon két öreg szánpkára való deszka készen; másfelől való torkán csépletlen lencse, két tavalyi búza-asztag, egy árpa-asztag, egy zab-asztag, másik zab-asztagban maradt csépletlen, szóratlan. Az csűrben egy öreg jégverem; 50 szál

fenyűfa. Az Licze-parton két búza-asztag, egy kazalban vagyon 14-ed fél öl széna, másikban 4 öl; kaszált árpa 3 öl; széna 2 öl; két kazal búza-szalma.

18. Az kastélyban vagyon négy öreg karos szék. egy szuszékban 16 cub. zab, tavalyi.

19. Az kapu felett való házban vagyon szomotori (*szomszéd falu*) zab 58. cub., búza vagyon 5 cub.; két kemencze, öt ablak. öt hordó teli bor. hatodik híás; 16 üres boros hordó, harmadévi vaj hat; három korcolla (?), (*»korcolla«* = gurgulya lesz), egy kútláncz rajta.

20. Az majorban az hátulsó házban egy asztal, 3 pad-szék, 3 üvegablak, egy kemencze, 3 tekenő, 4 dézsa, 3 kuppá. 36 új hordó, egy sajtnyomó szék.

21. Az első házban egy asztal, 3 cseber, 4 kis kád; 32 lúd, 28 kálcsa; egy kút, láncz rajta.

Az majorházi marhának száma.

In sommis az kecske 202, gida közte nro 63. Bornyús tehén vagyon 11, bornyú 9, az öte bika. Öreg ökör 8.

Az Latorczán vagyon egy malom két kőre. Vagyon ahhoz két öreg láncz, 6 kis láncz, 3 korongvas, 3 perpecze-vas; 3 kis kővágó csákány, 2 öreg kővágó csákány, egy fúró, 3 öreg szuszék, 9 üres hordó, 1 csigakötél.

Az majorsági sertésmarhának száma.

Az öreg kocza-disznó nro 107; az öreg ártány nro 14; az öreg kan nro 14; süldő vagyon nro 93.

Az téglaszín kemenczében berakva 21 ezer téglá, égetetlen; az kastélban feles égetett téglá vagyon. Az udvarban vagyon két rakás hordódonga, egy rakás fenék.

Szomotoron 14. Januarii számláltuk az majorsági marhát:

Jármos ökör nro 10; öreg bika nro 4, tavali 1; öreg tehén nro 21; harmadfűre menő ökör-tinó nro 11; harmadfűre menő üsző, tinó nro 5; tavali bornyú, üsző, tinó nro 5; tavali bika-bornyú nro 2.

Vagyon ugyan Szomotoron kancza-ló öreg 6, tavali csikó 4, kancza 2, csődör 2; harmadfűre menő egyik kancza, másik csődör. Egy öreg szürke méuló, másik egy barna, herélt; negyedfűre megyen egy bezegei ló, zálogban.

In sommis 17 mindenestül.

(*Eredeti, két összevarrott íven; aláíratlan, talán fogalmazat.*)

VI.

Gr. Petheő Istvánné Kiska Anna és a Rákócziak zálogos ügye
Sárosban, 1619.

»Az Tekéntetes és Ngos néhai Gersei Peteő István Uramnak meghagyott özvegye Kiska Anna« (lengyel úrnő,) »datum in Arce Stropkó, die 14. Martii 1619.« kelettel kiadott levelében elismeri és vallja: »Hogy az mely jószágot az én szerelmes Uramnak kezében eresztettek volt az Tekéntetes és Ngos *Rákóczy György, Zsigmond és Pál* Uraimék 2630 frtban, Makovicza várához tartozót: Duplint és Tiszinczet; mely falunak egyikét szerelmes Uram halála után, bizonyos szükségünkért, gyermekimmal együtt adtuk az nemes és becsülletes *Rákóczi Ferencz* Uramnak, ú. m. Duplint, 2000 frtban, — Tiszinczet pedig váltotta ki tőlünk az Tek. és Ngos *Rákóczi Zsigmond* Uram 630 frton«; mely megírt 630 frtot, hogy a mai napon fölvette s a nevezett jószágot visszabocsátá, ezennel bizonyítja

»Anna Kiskka m. p.«

(P. H.)

(Eredeti, s. k. aláírással.)

VII.

I. Rákóczi György Duplint visszaváltja, 1632.

Mi Nemzetes és Vitézlő Keczer István, Beöszörmény András, Bánó Mihály, valljuk ez mi levelünknek rendiben. Mivel ennekelőtte való időkben Tek. és Ngos Felső-Vadászi *Rákóczi György* Urunknak — ki mostan Istennek akaratjából Erdélyországának Fejedelme — egy Duplin nevő faluját Sáros vármegyében 2000 magy. frt. summa pénzben bírt néhai Ngos Gersei Peteő István Uram, kinek Relictája Nztes és Ngos Kyska Anna Asszony, ugyanazon 2000 frt summa pénzben néhai *Rákóczy Ferencz* Uramnak adott volt jure in pignoratitio, — az is meghalván: *Relictájára, t. i. Nztes Nagy-Mihály Anna Asszonyra és gyermekire* succedált; mely Relictája néhai Nztes *Taros Ferencz* (s harmadszor Hédervár Ferencz) Uramhoz menvén, — az is megholt, (t. i. Taros). Nem akarván azért az Fejedelem ő Nga az megnevezett falut mások kezénél tovább hadni: admoneáltatta kétszer is pataki praefectussa által Taros Ferenczné Asszonyomat az pénznek felvételéről. Az Asszony is ő Kglme. előtt viselvén mind az igazságot, s mind az Fejedelem ő Nga méltóságát, engedelmes lévén az ő Nga akaratjának, minket teljes autho-

ritással és plenipotentiával küldött ide az pénznek felvételére, mind az Inscriptionálissal együtt. Mi azért idejövén Sáros-Patakra, az Fejedelem ő Nga Praefectussátúl Nztes Vzlő Debreczeny Thamás Uramtúl az 2000 frt summa pénzt éppen felvöttük jó és elkelhető pénzöl, ki az országban usuális; és az pénzt felvövé, az falut is ő Kglmének, Praefectus Uramnak per manus bocsátottuk, kezében adván az Inscriptionálist is ő Kglmének, ki mellett bírták az falut. Melynek bizonyására adtuk ez pecsétés levelönket, kezönk írásával megerősítettvén, pro futura cautela. Datum in Sáros-Patak, die 10. Octobris Anno 1632.

Keczer István m. p.

(P. H.)

Beszerménj András m. p.

(P. H.)

Michaël Bánó m. p.

(P. H.)

(Eredeti levél.)

VIII.

1. Rákóczi György, Rákóczi János özvegyével a leleszi convent előtt egyességet kötött, 1645.

Georgius Rákóci Dei Gratia Princeps Transsilvaniae et Partium Regni Hungariae Domīnus, etc. Fidelibus Nostri Venerabilibus Praeposito et Conventui Ecclesiae Sanctae Crucis de Lelesz, Nobis dilectis, salutem et gratiam Nostram. Exponitur nobis nomine et in persona fidelis Nostri Grosi Thomae Debreczeni de Király-Darócz, universorum bonorum Nostrorum cis- et ultra-Tybiscanorum in Hungaria Praefecti. Qualiter superioribus abhinc Annis nomine Nostro idem Exponens certam quandam Compositionem fecisset cum *Grosa quondam Dna Elisabetha Leövei, alias Consorte Grosi quondam Joannis Rákóci*, ratione certorum bonorum acquisitorum (*a zétényi birtok egy része is ezek között volt*) praescripti quondam *Joannis Rákóci*, certo jure Nos concernentium. Super qua Compositione certae etiam Literae Compositionales in sacristia sive conservatorio Conventus Vestri essent repositae et locatae, quarum Paribus idem Exponens ad praesens summa indigeret, essetque necessarius. « Meghagyja tehát a conventnek, hogy az említett egyességlevél hiteles mássát készíttesse el és a maga pecsété alatt adja ki Debreczeni Tamásnak. Datum in Arce nra Sáros-Patak, die 16. Mensis Maji Anno 1645.

»Lecta in Conventu.«

(Eredeti, a fejedelem nagypecsété alatt, de aláírás nélkül.)

IX.

I. Rákóczi György Zétényt Klobusiczky Andrásnak adományozza, 1646.

Nos Georgius Rakoczy Dei gratia Princeps Transsilvaniae, Partium Regni Hungariae Dominus, etc. Memoriae commendamus, etc. Quod Nos perspicacitatis Nrae sedula meditatione perpendentes Principum congruere honori et convenire rationi illos principalibus attolli subsidiis, quos suis servitiis et Reipublicae commodis perpendunt laudabiliter insudasse. Igitur Nri fidelis sincere dilecti Grosi Andreae Klobusiczki, Aulae Nrae familiaris etc. a Nobis intra viginti plus minus annos in bonis moribus et literariis disciplinis honeste educati et ab eo etiam tempore per varias experientias exculti, praeclarae fidelitatis et purae fidei constantiam, laudabiliumque obsequiorum merita et sinceras complacentias ad Nrae Celsitudinis apicem digne revocantes, quibus ipse a retroactae adolescentiae temporibus in variis Nris negotiis, totius etiam Reipublicae Hungaricae commodum et profectum summopere tangentibus, fidelitatis fervore, devotionis constantia et sollicitudine continua toto suo posse et ferventis animi desiderio laudabiliter Celsitudini Nrae studuit et imposterum etiam eo studiosius sataget complacere, quanto se et suos singulariori principali Nro favore conspexerit propensius decorari. Ut itaque ad praesens Nrae Celsitudinis clementiam sibi sentiat favorosius inclinatum: totalem Curiam Nram in possessione Ziten (Zétény) ac portionem possessionariam ibidem habitam, in Zempliniensi, necnon portionem etiam possessionariam in Bés, inde Ungh Cottibus existentes, — excepta medietate quarundam terrarum praedialium vulgo Kaszufölde vocatarum, ad Curiam Zitén pertinentium, — unacum cunctis ejusdem Curiae et portionum utilitatibus et pertinentiis, puta terris arabilibus,» etc. etc. (A szokott részletes elősorolás.)

» . . . eidem Andreae Klobusiczki, haeredibusque et posteritatibus ejusdem in linea masculini sexus quidem jure perpetuo et irredemptibiliter, haeredibus autem et posteritatibus ejusdem in linea foeminei sexus in et pro bis mille et quadringentis florenis Hung. per manus dedimus, donavimus et contulimus.« Mivel pedig az épületek Zétényben romlottak: nevezett donatáriusnak s örököseinek szabadságot engedünk a mondott 2400 frt tőke-összeg értékén följül is ott épületeket emelni, melyeket annak idején mi vagy örököseink az ő leányági örököseiktől méltó becsáron tartozzanak visszaváltani. Salvo

jure alieno, etc. Harum Nostrarum, etc. Datum in Arce Nra Munkács, die 5-ta Mensis Augusti, Anno Dni 1646.

Georgius Rakoczy m. p.

(P. H.)

Joannes Szalárdy, Vice-Secretarius m. p.

(*Eredeti*, díszesen kiállított, nagy, nyitott hártya-oklevél, a fejedelem s. k. aláírásával és kék-fejér-zöld-sárga selyemzsinóron függő nagy pecsétével megerősítve. — Az adományozó fejedelem halála után a főntebbi diplomát Klobusiczky András, Erdődi Gróf Pálffy Pál nádorral szórul szóra átiratván, egyszersmind palatinális consensussal megerősítette, nevére, a Rákóczy adománylevelében név szerint meg nem említett Török Katára s úgy gyermekeikre is kiterjesztve. E szintén nagy hártya-ívre írott s függő-pecsétetes nádori diploma kelte: »Datum in Curia nra Posoniensi, die 27. Mensis Martii Anno 1649.« Hasonlóképen *eredeti*.)

X.

Klobusiczky András mint Lorántfy Zsuzsána özv. fejedelemasszony praefectusa Sáros-Patakon, 1652.

Báncsy Zsigmond és neje Reöthy Erzsébet — a néhai Reöthy Orbán kassai kapitány leánya — Sáros-Patakon, 1652. január 10-kén kelt levelök erejével bizonyos jobbágytelkeiket és részbírádságaikat zálogosítják el Klobusiczky Andrásnak és hitvesének Török Kata asszonynak. A levél szövegében Kl. András mint »*Kegyelmes Asszonyunk* (Lorántfy Zsuzsána) ő Nga *Magyarországi Jóságának Praefectusa*« említettetik.

(*Eredeti*.)

XI.

Özv. Klobusiczky Andrásné, 1656.

»Én *Maithíni János*, az Méltóságos Fejedelem Lorántffy *Susánna Asszony* ő Nga *Patak-várának külső-kapuján levő egyik porkolábja*. Adom tudtára mindeneknek, az kiknek illik,« hogy eladtam és általengedtem egy Kocsis János nevű örökös-jobbágyomat, fiaival együtt, 60 magy. frtokon »*néhai Nstes Klobusóczki András Uram megmaradott özvegyinek Nstes Török Kata Asszonynak*, posteritásinak, mind az két ágon lévőknek.« Szavatosságot vállal a nevezett jobbágynek háboríttatlan használhatásáért. »Datum Sáros-Patak, die 13. 9-bris Anno 1656. — Ego *Joannes Majténj*, Castellanus, manu aliena. P. H.« Coramizálták: Jakabfalvi Miklós, Marczibán Miklós és Vékey Pál, mind s. k. aláírásaikkal és pecséteikkel.

(*Eredeti*.)

XII.

Gyöngyösi István a költő 1680-ban substituált hevesi alispán.

»Géczy-Edöcs Pál, Edöcs István és Edöcs Kata, néhai Géczy aliter Edöcs Pál Uram árvái« osztoznak szülőiktől maradt vagyonukon. Kelt az osztálylevél Fülek-varában: »Datum in praesidio Fülekiensi, die 3. Julii Anno 1680.« Aláírják nemcsak az osztozófelek, de az osztoztató bíróság elnöke és tagjai is, mint előttemezők, ily sorrendben: »*Coram me Stephano Gyöngyösi, Cottuum Heves et Exter. Szólnok unitorum Substituto Vice-Comite*, m. p. P. H. — *Coram me Stephano Bertóty Jur. Assor. Cottus Neogr. m. p. P. H.* — *Coram me Stephano Szép m. p. P. H.* — *Coram me Samuele Horváth m. p. Jurassor Cottus Neogr. P. H.* — *Coram me Paulo Szalaý m. p. P. H.*« — Szöcs István, Edöcs András és Vég István; e három utóbbi csak keresztvonással.

Gyöngyösi aláírásáról első pillanatra fölismerhető, hogy az a híres költőé, — a ki tehát nemcsak Gömör, hanem 1680-ban Heves és Külső-Szólnok vármegyéknek is — még akkor a török által birtaknak — helyettes alispánja vala. Pecsétlenyomatán is az ő czímere látható: a vértben görbe kardot villogtató kar, s fent a sisakból féltessel kiemelkedő magyar vitéz, kinek balja csípőre téve, jobbában pedig fokos vagy buzogány. Mellette G. I. névjelző betűk. Ép, piros gyűrűpecsét.

(Eredeti.)

XIII.

I. Lipót regálisa Zemplén vármegyéhez, 1687.

Leopoldus Dei gratia, etc. Egregii et Nobiles, etc. Quandoquidem dilectum Nobis Regnum Hungariae jugo Turcico, vi impia eidem imposito, nec minus internis motibus hactenus pressum, (nem áll; mert Munkács vára még ellenállt!), victoriosus armis Nris iterum in pristinum florem Deo auxiliante speratur rediturum, (?!); ne peramplius in similem ruinam deveniat: opportunius remedium nobis haud occurrit, quam ut Serenissimum Archiducem Josephum, Filium Nrum, consequenter (?) hujus Regni aliarumque ditionum Nrarum, Deo de vita Nra disponente, haeredem, (íme, az örökölt királyság, már előre nyilván hirdetve!) in Regem ejusdem Regni Nri Hungariae coronari (nem eligeri!) faciamus et instituamus: hunc in finem Generalem universis Statibus et Ordinibus dicti Regni Nri Hung. et Partium annexarum Conventum ad Festum Sancti Lucae Evangelistae, hoc est, in diem 18-vam proxime

futuri Mensis Octobris in Civitatem Nram Posoniensem indicendam et promulgandam, eidemque personaliter etiam Deo propitio praeesse decrevimus.« Meghagyja tehát Zemplén vármegye karai és rendeinek, hogy a magok követeit ezen országgyűlésre okvetetlenül elküldjék. »Datum in Civitate Nra Viennensi Austriae, die 22-da Mensis Augusti, Anno Dni 1687.« Aláírva: *Leopoldus* m. p., Ellenjegyezték: *Petrus Korompay* El. Eppus *Nitrien.* m. p. *Joannes Maholáný* m. p. L. S. Zemplén vármegye alispánjához, szolgabíráihoz s úgy a megye összes nemesi rendeihez czímezve. Kívül egykorúlag reá jegyezték, hogy Zemplén megyének 1687. szeptember 10-kén Nagy-Mihály mezővárosban tartatott közgyűlésén hirdettetett ki.

(*Eredeti.* Lipót kir. s k aláírása és nagy ostya-pecséte alatt, a Klobusiczky Ferencz 1687—88-iki alispánsága idejéből fenmaradt iratok közt. Ezek közt találhatók az 1688. elején Zemplén-vármegyére Caraffa tábornok által kivetett hadi sarcz részleteinek beszolgáltatásáról szóló levelek és elismervények is, legtöbbször br. Kintzich, Eperjesszt állomásozó és. hadi biztostól, Klobusiczky Ferenczhez.)

XIV.

**Gr. Zichy István győri vice-generális a br. Melithekről,
(sógorairól,) 1688.**

Stephanus Zichý m. p. Komárom-megyei birtokáról Csicsóról írja 1688. június 20-kán, Melith-ágon való rokonának Gersei Gr. Petheő Gáspárnak, Zemplén-megyei Sztropkóvárába, a címzettet »testvér«-ének (Dne Frater) szólítva:

»Nzetes Losonczi András Uram leveléből értvén *Mellith Sigmond* Uram halála után *Mellith Pál Uram* megbódulását, — kinek illetén véletlen esete miatt az Familiának levelei conservatiója és egyéb jövai, úgymint bizonyos poharai, periclitáltatnak; s ugyan az ő Kglme leveléből értem az Kglmed atyafiúságos szép oblatióját, hogy ez iránt kíván tovább is fáradozni és conservatiójárul azoknak jó módot keresni.« A levélíró is kéri őt (Petheőt) erre: nehogy a gondviseletlenség miatt az atyafiság kárt találjon szenvedni. Kéri tudósítását is: miben áll a dolog? »P. S. Az Atyámfia (neje, szül. br. *Melith Mária*) ajánlja Kglmednek szeretettel való szolgálatját, s ha Kglmed özvegységét megúnta: csak engedje meg, — jó szerzője lészen Kglmednek «

Hogy gr. Zichyné volt-e csakugyan a menyasszonyszerző? nem tudjuk; de azt igen, hogy Petheő Gáspár nemsokára újból megnősült, oltárhoz vezetvén a Melithekkel egy vármegyebeli (szathmári) br. Károlyi Mihály özvegyét, gr. Haller Máriát, — mint az alábbi, 1694-iki két leltárból is kitűnik.

A mi *Melith Pálnak*, a Prebíri (Brebíri) br. Melith-család utolsó férfitagjának, gr. Zichy ezen levelében említett »megbódulását« illeti: az csak valami ideig tartó elmebaj lehetett; mert Pál úr — mint »Datum Gelle, die 22. Augusti 1694.« keltű, s ugyan a zétényi levéltárban fenmaradt eredeti, s. k. aláírott levele mutatja, — ekkor már, mint tökéletes ép elméjű ember rendelkezik jószágairól. nevezetesen csengeri birtokáról, melyet az imént említett gr. Haller Mária bírt zálogban. Melith Pál 1703-ban mint kurucz ezredes szolgálá hazáját, hanem csak rövid ideig. mert még ezen évben elhalálozván, sírba vitte régi családját.

(Mind gr. Zichy István 1688-iki, mind pedig br. Melith Pál 1694-iki levelei *eredetiek*.)

XV.

Gr. Zichy István, gr. Petheő Gáspárnak, 1689.

Stephanus Zichy m. p. Datum Jaurini, die 9. Maji 1689. (Gr. Petheő Gáspárnak, »Dno et Affini mili observandissimo, Eperjesinum.«) April 12-kén Leleszről keltezett tudósítását vette, s a »levelekről« (a Melith-félék?) mit írjon? megértette. »Mivel azért üdvezült (Szathmár vármegyei) *Fősispány Károlyi László Uramnak halála történt*: azért jovalanám. ha azon (előbb talán Károlyi gondjai alatt őrzött) leveleket pro conservatione, pecsét alatt valamely káptalanban ad locum securum helyhezteszhetné, — mert tudom, hogy ide föl nem küldi Kglmetek; de, ha, ide fölküldené: securussabb conservatoriumot találhatnánk. Énnékem ezer s ezer foglalatosságim lévén, az iránt nem fáradozhatok; hanem Kglmedet kérem: a mit bölcs ítéleti szerint leghelyesebbnek talál lenni, el is kövesse. A mi pediglen Zichy Pálné ángyom-asszony (br. Károlyi-leány) állapotját illeti: ő Kglme azt adá választúl, hogy ő Kglme semmi részt nem vett. — hanem nagyon olyan kötés, hogy ha az fiú-ág deficiálna, tehát minden jószág az leány-ágra száll; s erről én Kglmedet másként nem tudom informálnom.«

(*Eredeti levél.*)

XVI.

Gr. Petheő Gáspárné, gr. Haller Mária hagyatéka, 1694.

Néhai Méltóságos Gróf Hallerkövi Haller Mária. néhai Mélt. Gróf Gersei Peteő Gáspár Uram ő Nga hitvestársa testamentomának extractussa; mely testamentom költ Sztropkón, in Anno 1694. Die 27. mensis 7-bris.

Midőn az említett néhai Mélt. Asszont néhai G. Peteő Gáspár Uram ő Nga eljedzette volt: akkoron adott jegyben egy gyémántos öltözetet, egy lapos lánczforma aranylánczot, egy veres sima bársony szoknyát, és küs, nuszto, iszkófiommal varrott gyöngyös bársonymentét; a szoknyán öt rend szélyes kötés, ezüsttel elegyes.

Azután, midőn elvette, ajándékozott volt egy zöld tercenál-szoknyát, egy veres, ezüstcsipkés, nuszttal béllett küs mentét, aranymarhát, smaragdot. hat darabból álló boglárokat, mellyeknek egyike mellyre való násfa; ugyan egy aranylánczot, melynek a végén függ a császár képe; egy pézmás, nyakra való aranszemet, úgy hat gyémántos aranygombokot; ugyan főszorítót, gyöngyös aranyboglárokból állót; ugyan egy láda varrott fejérruhát.

Ellenben az Asszony a Grófnak ajándékozott volt egy szép nuszttal béllett mentét, egy tengerszín selyemzsinór-övet, egy szép, merőn varrott iszkófiomos portai czafragot (csótárt); egy igen szép, szélyes, aranyos, portai, lóra való szerszámot, ezüstös nyereggel együtt; egy merőn borított aranyos kardot; egy merőn borított ezüsttel aranyos törkésses bozogánt; item Ungar. flor. 900; item öt tizes aranyat.

Az említett néhai Grófné elsőben Szakmár vármegyéből előbbeni Urától, néhai T. Károly Mihály Uramtól ő Ngától maradott jóvait és majorságiban lévő mindenféle marháit, azután újonnan az édes Anyjáról való jószágának egy részét Erdélyben zálogbau vetvén, onnan is majorságiban levő mindenféle marháit felhajtattván, kiosztották részint az sztropkai majorságokban, részint a czekei és botfalvi majorságokban, azokon és azokkal oeconomizáltak és szaporították. Mellyeknek száma ez: béres ökör nro 36. fejős tehén nro 70. sertés nro 300, juhok nro 600, ménes nro 60.

Czekén és körülötte valaminémű acquisitiók. úgymint: puszták, jobbágyok, kiváltott zálogok, rétek, szántóföldek, épületek tétettenek és estenek az néhai G. Haller Mária coacquistiójával, néhai G. Peteő Gáspár halála után testamentaliter mindjárt kellett volna Károly Erzsébet Asszonnak ő Ngának kiadatódni.

Midőn pedig az említett néhai Grófné a leányát férhez adta G. Csáky Tamás Uramhoz ő Ngához, még akkor maga kezénél ezeket meghadta volt:

1. Két rendbeli, dolmánra való ezüst-, aranyos, zománczos gombokot; az kiknek egyike kék zománczczal, a másika pediglen fekete zománczczal (volt készítve).

2. Ezüst-gyertyatartó nro 1. ezüst-sótartó nro 1, ezüstkanál nro 4, az egyike aranyos.

3. Tizes arany nro 5; egy lapos, veres bőrrel borított sraptis (Schreibtisch)-ládácska, kiben aranymarhák vadnak, mellyeknek száma ez, úgymint: külső és belső nyakra való és kézre való, pereczczel együtt, főszerítóstúl együtt, és öreg kártya-gyönggyel felcsinált pártá nro 1; két pár fülre való gyémántos kereszt; item egy mellyre való másik; item egy pelikán-forma reszkető; item aranygyűrű nro 4. Ezek mind azon ládában vadnak.

4. Császár czímere, gyöngyből kivarrott, nro 2; item aranygyűrű nro 2, mellyeknek egyikében vagyon két gyémánt, másikában pedig rózsafomára egy gyémánt. Item, karmozsinszínű sima bársonymente, iszkófiommal varrott csipke körülötte. gyöngyös gombbal. Item, két aranyos paplan; item kék-aranyos. matéria-mente nro 1. Franczia-kék atlacz-szoknya, virágossan varrott. Item, zöld anglia-szoknya mentéstől, arany-galanddal, csipkeformára varrott. Item, szőnyeg nro 2. Item, egy székre való varrás spallér-czímer.

5. Házöltözet, egy rendbeli, tarka selyem-matériából álló egész öltözet; ugyan más, házban való egész öltözet. Item, dévány-szőnyegek. Ugyan más, tarka, fejéres szőnyegek nro 3. Veres-tarka szőnyeg nro 2. Ugyan más, több apróbb szőnyegek egy ládában.

6. Az egész jószágban lévő külső és belső eszközöknek, portékáknak, szerszámoknak, edényeknek, vetéseknek, szaporításoknak, mindennémű gazdaságoknak, gazdaasszonyságoknak, kerítéseknek, épületeknek fele része.

7. Az Asszony jószágáról és ahhoz tartozandókról való levelek, lajstromok, tiszteknek számadási, valamellyek jure coacquisitionis is Károly Erzsébet Asszont ő Ngát illetnék, vi testamenti, absque juris processu resignáltatni kellett volna mindjárt G. néhai Peteő Gáspár Uram ő Nga halála után.

8. Item, az mely falut, Mikova nevűt vett volt az Asszony az erdélyi pénzből G. Peteő Lászlóné Asszonyomtól, aztot ő Nga kiváltván G. Peteő Gáspár Uramtól ő Nga in Ungar. flor. 1700, — az is testamentaliter Csáky Tamásné Asszonyomnak delegáltatott.

9. Mindezekben a Gróffné elébb s azután a Gróff halála után néhai G. Peteő Ferencz Uram ő Nga s ő Nga is meghalván, özvegye succedáltanak indubitate, és a ki minémű jókban succedál: tartozik olyanokról számot adni cum fructibus medio tempore perceptis et multiplicatione pecorum, et interesse legali, quoad paratam.

(Egykorú, egyszerű másolat.)

XVII.

Gróf Csáky Tamásné, br. Károlyi Erzsébet menyasszonyi hozománya, 1696.

Anno 1696. die 7. 8-bris.

Aranymíveknek, gyémántos, rubintos, gyöngyös öltözeteknek, köntösöknek és mindenféle feérruháknak lajstroma, melyeket Tekéntetes és Nagyságos Hallerkövi Gróff Haller Mária Asszony, Teként. és Ngos Károlyi Erzsébet Asszony édes leányával adott, die et anno ut supra.

1. Gyémántos öltözet.

Egy gyémántos gallér, kiben vagyon 21 boglár, minden boglárban egy-egy gyémánt, gyönggyel összefűzve.

Egy oltárforma, gyémántos, mellyre való függő, kiben vagyon 43 gyémánt, két orientális gyöngy a fityegőin.

Más gyémántos függő, kiben vagyon 9 gyémánt, három szem gyöngy a fityegőin.

Egy gyémántos rózsza, kiben vagyon 34 gyémánt.

Egy kis. gyémántos, másli-forma rózsza, kiben vagyon egy gyémánt.

Egy gyémántos főszerítő, kiben vagyon 22 boglár. a boglárokban 43 gyémánt, gyönggyel összefűzve.

Egy pár gyémántos fülbevaló, kiben vagyon 26 gyémánt és 4 termés-rubínt.

Egy reszkető tő, kiben vagyon egy öreg égetett szafir.

Ezen öltözethez egy nyakra való orientális gyöngy, kilencz sor.

Kézre való két szál gyöngy.

Egy gyöngyből csinált, főre való toll.

2. Rubíntos öltözet

Egy rubíntos, gyöngyös főkötő, eleivel együtt. kiben vagyon 29 rubíntos boglár; mely boglároknak némelyikiben vagyon öt-öt rubínt, tizenketteiben vagyon egy-egy rubínt.

Egy rubíntos függő, kiben vagyon 18 rubínt.

Egy rubíntos, feér zománczos rózsza, kiben vagyon 17 rubínt.

Három rubíntos, tábla-forma boglárok, kiben vagyon 13—13 rubínt mindenikiben.

Egy aranyból gyék-formára csenált reszkető tő.

Egy gyönggyel csenált rubíntos mellyre-való, két sorjával éri bé a mellyet; kiben vagyon hat rubíntos boglár, minden boglárban 13—13 rubínt.

Egy rubíntos külső nyakra-való, melyben vagyon 17 bog-

lár, minden boglárban 5—5 rubínt, a közepin egy másli-forma rubíntos fityegő, melyben vagyon 28 rubínt.

Egy rubíntos belső nyakra-való, melyben vagyon 24 boglár, minden boglárban 7—7 rubínt.

Egy gyöngyös, rubíntos pártá, melyben vagyon 7 rubíntos boglár, minden boglárban 5—5 rubínt.

Egy pár fülbe-való, melyben vagyon 6 rubínt, egy gyémánt, két fityegőin 3—3 szemgyöngy.

Kézre-való egy pár rubíntos perez, 24 rubínt a kettőben.

3. Gyöngyös öltözet.

Egy pár gyöngyös függő, kinek egyikiben vagyon 53 szem gyöngy.

Egy gyöngyös rózsza, aranyba foglalva, kiben vagyon 22 szem gyöngy.

Egy gyöngyös, aranyba foglalt főszerítő, vagyon rajta 24 boglár, mindenikiben egy-egy szem orientális öreg gyöngy; a fityegője egy szem orientális gyöngy.

Egy gyöngyből csipkeformán csenált külső nyakra-való, kiben vagyon 13 gyöngyös aranyboglár, minden boglárban egy-egy szem gyöngy.

Egy belső, gyönggyel füzött aranybogláros nyakra-való, kikben vagyon 31 boglár, minden boglárban egy-egy szem gyöngy.

Egy karmazsín-szin strucztoll, melynek a közepin apró gyöngyből vitézkötés-forma kötés vagyon.

Egy nyakban-vető vékony aranylánczocska.

Két egyforma gyöngyös aranyboglár, kinek egyikiben-egyikiben vagyon 5—5 szem gyöngy.

Eörek.

1. Egy dióbél-forma aranyláncz-eő, mely két sorjával éri bé a derakat (*így*.)

2. Egy tiszta ezüstzsínór-eő.

3. Harmadik egy veres kláris-eő, 21 sorból álló.

Aranygyűrűk, öt.

1. Egy aranygyűrű, melyben vagyon 13 gyémánt.

2. Más aranygyűrű, melyben 9 gyémánt vagyon.

3. Harmadik aranygyűrű, melyben egy öreg gyémánt vagyon.

4. Negyedik aranygyűrűben vagyon egy hegyes gyémánt.

5. Ötödikben vagyon egy öreg rubínt.

Pohárszékre való ezüstmarha.

Tizenkét öreg, egybenjáró ezüstpohár, belől aranyasok; a nagyobbikának fedele van.

Egy hólyagos forma ezüst, aranyas medencze, mosdó korsójával együtt.

Egy hólyagos ezüst, aranyas palaczk.

Egy fiókos ezüst, aranyas sótartó.

Hat egyforma ezüst-kanál.

Másforma egy aranyas kanál.

Köntösök lajstroma.

M e n t e.

Egy tetczín, aranynyal-ezüsttel virágos atlaczmente, nusztal béllett, körül szélyes, aranycsipke rajta. A gombjai s gombházai aranynyal-ezüsttel kötött vitézkötés.

S z o k n y á k.

1. Tetczín, aranyas terczenella-szoknya, előruhástól, vállastól, melynek az alján két rend szélyes ezüstkötés, három rend keskenyebb ezüstkötés, az előruháján hasonlóképen. Ezüstkapocs a vállán.

2. Tetczín, virágos bársonyszoknya, az alján három rend szélyes ezüstkötés.

3. Zöld, fényes, aranyas matéria-szoknya, egészen aranyvirágokkal meghányva; egy rend szélyes aranycsipke az alján; vállastól, mellyen van ezüstkapocs.

4. Feér, fényes, aljában szőtt (*így*) aranyas matéria-szoknya, előruhástól, vállastól; egy rend ezüstgaland az alján, ezüstkapocs a vállán.

5. Kék, fényes, aranynyal aljában szőtt matéria-szoknya, előruhástól, vállastól; ezüstkapocs a vállán.

6. Megyszín. ezüsttel-aranynyal aljában szőtt virágos-atlacz-szoknya, mely feljül is merőben aranyas; vállastól.

7. Karmazsínszín, ezüsttel-aranynyal aljában szőtt tábit-szoknya, vállastól; ezüstkapocs a vállán.

8. Veres sima-bársonyszoknya, melynek az alján hat rend régi forma, aranynyal-ezüsttel szőtt prém vagyon; vállastól.

F ő k ö t ő k

1. Sokszínű fényes pántlikával kontyhátuljára csenált főkötő, ki néhány gyönggyel vagyon csenálva.

2. Tetczín pántlikából bolgár-formára csenált főkötő, kiben vagyon 30 szem gyöngy.

3. Aranynyal, ezüsttel, klárissal kötött főkötő.

Ezekén kívül három, arannyal, ezüsttel, selyemmel kötött főkötek.

Egy egész kontyra való főköte, ezüsttel, arannyal, tetczín selyemmel irás (*rajz*) után varrott.

2-dik, karmazsínszín selyemmel, arannyal, ezüsttel varrott főköte.

3-dik, kék selyemmel, ezüsttel, arannyal irás után varrott főköte, rátás.

4-dik, sokszínű pántlikákból, fátyolból csenált klárisos főköte.

5-dik, tetczín és sárga fényes pántlikából csenált főköte.

6-dik, feér fátyolból, fekete pántlikából csenált főköte.

7-dik, feér virágos reczefátyolból, feér csipkével csenált főköte.

8-dik, sárga szőr-selyemmel, feér czérnával kötött csipkéből készült főköte.

Főre való csipke.

1. Tiszta arannyal, fekete selyemmel kötött egy főre való csipke.

2. Tiszta ezüsttel, fekete selyemmel kötött. főre való csipke.

Csipke-gallérok.

1. Zöld selyemmel, arannyal.

2. Karmazsínszín selyemmel, ezüsttel.

3. Fekete selyemmel, ezüsttel, arannyal.

4. Tiszta aranycsipke.

Paplanok.

1. Egy kék, ezüstös-aranyos matéria-paplan, melynek az területin tetczín sima-bársony.

2. Karmazsínszín virágos atlacz-paplan, melynek a területi kék tafota.

3. Tarka atlaczpaplan, melynek a területi zöld bagazia.

Alsó ingvállak lajstroma.

1. Feér tafota, skófum-arannyal varrott, királyszín selyemmel tödzött alsó ingváll.

2. Kék atlaczra arannyal varrott alsó ingváll.

3. Tetczín atlaczra ezüsttel varrott alsó ingváll.

4. Feér tafotára aranyzsinórral, apró virágokkal varrott pántlikás alsó ingváll.

5. Feér gyolcsra zöld selyemmel, arannyal varrott alsó ingváll.

6. Gyolcsra karmazsínszín selyemmel, aranynyal varott alsó ingváll.

7. Gyolcsra megyszín selyemmel, aranynyal, ezüsttel varrott alsó ingváll.

8, 9. Ezeken kívül kettő, fekete selyemmel varrott alsó ingvállak.

Előruhák.

1. Feér fátyol előruha, melyben hajsztín selyemmel kötött aranynyal, ezüsttel varrott két rend recze vagyon, körülvarrva aranycsipkével.

2. Feér virágos fátyol előruha, melyben vagyon három sor karmazsínszín selyemmel, ezüsttel kötött kötés, ezüstcsipkével körülvarrva.

3. Karmazsínszín selyemből kötött reczés feér fátyol előruha, mely kék selyemmel, aranynyal van megvarrva, körülvarrva aranycsipkével.

4. Feér fátyol előruha, mind egészen feér czérnával krátás (*így*) formára varrott. körül feér csipke rajta.

5. Feér fátyol előruha, három renddel feér czérnával varrott.

6. Vékony patyolat-előruha, melyben vagyon hét rend feér szőrselyemből kötött görbe recze, feér czérnával s ugyan szőrselyemmel varrva.

7. Vékony patyolat-előruha, melyben vagyon három sorjával bécsi kötés.

8. Gyenge patyolat-ruha, szélyes öreg csipkével körülvarrott.

9. Vékony patyolat-előruha, melyben vagyon hat rend keskeny kötés.

10. Vékony patyolat, három renddel írás után feér czérnával varott előruha.

11. Vékony patyolat-előruha, írás után feér czérnával, egy rend szélyes csipke formán varrott a közepin.

12. Vékony patyolat-előruha, melyben vagyon két rend szőrselyemből kötött recze, feér czérnával s sárga szőrselyemmel varrott.

Ingvállak.

1. Egy virágos fátyol ingváll.

9. Gyenge patyolatból csenált ingvállak, nyolcz.

11. Slojt-patyolatból két ingváll.

Tászlík.

1. Tetcztín pántlikából bolgár-formára, kék, fényes pántlikával elegyesen csenált zsinóros egy pár tászli.

2. Fényes, tetczín, kék s sárga pántlikából csenált egy pár tászli.

3. Tetczín fényes pántlikával csenált egy pár tászli.

4. Zöld, aranyas pántlikával csenált tászli, egy pár.

5. Kék szalma-pántlikával aranyzsinórosan csenált egy pár tászli.

6. Feér, fényes pántlikával csenált tászli, egy pár.

Következik a feérruhák lajstroma.

1. Kék selyemmel, aranynyal, ezüsttel főtől-lábtól varrott, czafrang-formára három vánkös, hajjával együtt.

2. Tetczín sodrott selyemmel, tiszta ezüsttel, az is czafrang-formán főtől-lábtól varrott lepedő, két vánkoshajjával együtt.

3. Sokszínű selyemmel, ezüsttel, aranynyal, zománczoson, tödzésvarrással varrott lepedő, két vánkoshajjával együtt.

4. Narancsszín selyemből kötött s sokszínű selyemmel, aranynyal, ezüsttel varrott reczés lepedő, hasonló egy vánkoshajjával együtt.

5. Hajszín selyemből kötött s sokszínű selyemmel, aranynyal, ezüsttel varrott reczés lepedő, egy pár vánkoshajjával együtt.

6. Sokszínű selyemmel, aranynyal, tödzés-varrással varrott lepedő, két vánkoshajjával együtt.

7. Tiszta feér selyemmel szál után főtől-lábtól varrott feéreses (*így*) lepedő, két vánkoshajjal.

8. Ugyan tiszta feér selyemmel, főtől-lábtól krátáson (*így*) varrott lepedő, két vánkoshajjával együtt.

9. Sokszínű selyemmel, atlacz-varrással varrott lepedő, két vánkoshajjával együtt.

10. Sokszínű selyemmel, tödzés-varrással varrott lepedő, hasonló két vánkoshajjával együtt.

11. Ugyan tödzés-varrással, sokszínű selyemmel varrott lepedő, két hasonló vánkoshajjával együtt.

12. Ugyan tödzés-varrással sokszínű selyemmel varrott lepedő, vánkoshaja nélkül.

13. Sokszínű selyemmel spanyol varrással varrott lepedő, hasonló két vánkoshajjával együtt.

14. Tiszta királyszín selyemmel, spanyol-hímmel főtől-lábtól varrott lepedő, hasonló két vánkoshajjával együtt.

15. Sokszínű selyemmel, spanyol-hímmel varrott lepedő, vánkoshaja nélkül.

16—17. Kék selyemből kötött, feér czérnával, szőrselyemmel varrott egy pár lepedő, hasonló két vánkoshajjával.

18. Feér czérnával szál után varrott feéreses lepedő. Írás után feér czérnával varrott két vánkoshajával együtt.

19. Violaszín selyemmel, czérnával szál után varrott lepedő, vánkoshaja nélkült (*így.*)

20. Írás után feér czérnával feéressel varrott lepedő. hasonló két vánkoshajával.

21—22. Feér czérnával szál után varrott egy pár lepedő, hasonló feéreses két vánkoshajával együtt.

23. Feér czérnával szál után krátáson varrott feéreses lepedő, két vánkoshajával együtt.

24. Feér czérnával szál után varrott feéreses lepedő. írás után feéressel varrott egy vánkoshajával együtt.

25. Írás után feér czérnával varrott lepedő, hasonló két vánkoshajával együtt.

26. Feér czérnával szál után varrott feéreses lepedő, hasonló két vánkoshajával együtt.

27. Feér czérnával írás után varrott lepedő, hasonló két vánkoshajával együtt.

28. Ugyan feér czérnával írás után varrott feéreses lepedő, vánkoshaja nélkült.

29. Ugyan feér czérnával írás után varrott lepedő, vánkoshaja nélkült.

30. Feér czérnából kötött reczés lepedő, hasonló két vánkoshajával együtt.

Feér czérnából kötött reczés lepedők vánkoshaj nélkült öt, id est nro 5.

Alsó lepedők huszonnégy, id est nro 24.

Törölköző kendők.

1. Karmazsínszín selyemmel, ezüsttel, török varrással varrott törölköző kendő.

2. Zöld selyemmel, aranynyal, török varrással varrott t. k.

3. Sokszínű selyemmel, aranynyal, atlaczvarrással varrott t. k.

4. Hajszín selyemből kötött, sokszínű selyemmel, ezüsttel, aranynyal varrott reczés t. k.

5. Sokszínű selyemmel török varrással varrott t. k.

6. Tengerszín selyemből kötött, feér czérnával, szőrselyemmel varrott t. k.

7. Feér czérnával szál után feéressel varrott t. k.

8. Feér czérnával írás után feéressel varrott t. k.

9. Ugyan feér czérnával szál után varrott feéreses kendő.

10. Feéres fejtővel szőtt kendők tizennyolcz, id est nro 18.

Végekben való abroszok.

Első végben vagyon asztalra való abrosz négy, id est nro 4.

Második végben kamuka-abroszok négy, i. e. nro 4.

Harmadik végben asztalra való kamuka-abrosz három, i. e. 3.

Negyedik végben ugyan asztalra való kamuka-abrosz kettő, i. e. 2.

Ötödik végben ugyan kamuka-abrosz, két asztalra való, nro 2.

Hatodik végben vagyon kamuka-abrosz kettő, i. e. nro 2.

Hetedik végben sáhos abrosz öt asztalra való, i. e. nro 5.

Asztalra való kész sáhos abrosz három, i. e. nro 3.

Sokszínű selyemmel spanyol-varrással varrott a közepin, egy gyolcs-abrosz, id est nro 1.

Tengerszín selyemből kötött, feér czérnával, szőrselyemmel varrott gyolcs-abrosz egy, nro 1.

Feér czérnából kötött reczés gyolcs-abrosz egy, nro 1.

Végekben való asztalkeszkenyők.

Egy végben kamuka-asztalkeszkenyő huszonöt, id est nro 25.

2-dik végben ugyan kamuka-asztalkeszkenyő tizenhét, i. e. nro 17.

3-dik végben ugyan kamuka-asztalkeszkenyő tizenkettő, i. e. nro 12.

Feér czérnából kötött reczés asztalkerület kettő, i. e. nro 2.

Tángyértörlők.

Veres fejtővel szőtt tángyértörlők harmincz, id est nro 30.

Viselő szoknya.

Egy kék tábit, az alján egy rend szélyes kötés. Arannyal, ezüsttel elvegy, vállastól.

Viselő mente.

Tetczín angliai mente, körül rajta aranycsipke; klárisból csenált a gombházai. Rókamállal bélett.

Egy háló-mente, megyszín-atlacz, ritkán arany-ezüst-virágokkal meghányva. Podolyai bélléssel bélett.

Viselő lepedők.

1. Kék, veres selyemmel és feér czérnával feéressel varrott lepedő, két vánkoshajával együtt.

2. Tődzés-varrással sokszínű selyemmel varrott lepedő, két vánkoshajával együtt.

3. Sokszínű selyemmel atlaczvarrással varrott lepedő, két vánkoshajával együtt.

4—5. Feér czérnával szál után varrott feéreses lepedő kettő, vánkoshajaival együtt.

6. Reczés lepedő egy, nro 1.

Viselő abroszok tíz, nro 10.

Viselő kendők.

Feér czérnával feéressel varrott kendő kettő, nro 2.

Reczés kendő kettő, nro 2.

Veres fejtővel szőtt kendő nro 4.

Asztalkeszkenyő nro 24.

Tizenkét ólom-tál, nro 12.

Tizenkét ólom-tányér, nro 12.

Egy rézgyertyatartó nro 1.

Konyhára való egybenjáró rézkondérok hat, nro 6.

Útravaló hideg konyha, nro 1.

Tászli kettő, nro 2.

Egy veresbársonnyal borított öveges, aranyas hintó.

G. Haller Mária m. k.

G. Károli Erzébeth m. k.

(*Eredeti*, összevarrott harmadfél-ívre keskeny-hajtásban írva. A két úrnő aláírása sajátkezű; pecséteik nem voltak rányomva. Kívül egykorú írással, de nem br. Klobusiczky Ferencz kezevonásaival: »Csáky Thamásné praetensióit illető levelek.«)

XVIII.

**Br. Kintzich, Rákóczi fejedelemnő Hesseni Saroltáról,
br. Klobusiczky Ferencznek, 1703.**

S. B. von Kintzich m. p. Viennae, 4. Aprilis 1703. kelt s egyéb, külföldi — de immár általán ismeretes — háborús tudósításokat tartalmazó levele végén Klobusiczkyt — mint a Rákóczi-ház régi szolgáját — közelebbről érdeklő bécsi újdonságképen írja:

»De caetero audio, quod heri Principissa Ragozzi discesserit in Superiorem Hungariam. Est quidem certum, quod eam transeuntem in posta ex fenestra mea viderim; sed pro certo non possum assecurare: an ad istas partes viam suam suscepit?« — A bajorokkal újabb ütközet volt. (Május 22-én tüzték ki Beregszászon Rákóczi zászlóit.)

(*Eredeti levél*, mely akként maradt fenn, mivel Kintzich még eperjesi Caraffa-comissarius korában szólót szereztén Tarczalon, ennek műveltetését Klobusiczky vállalá magára szivességből. — s ezen szólóműveltetés, boreladás stb. dolgában leveleztek azután, és így, mint számadásokot illető iratokat, nem semmisíték meg a levéltárrendező (!) procátorok.)

XIX.

A lengyelországi bujdosás idejéből, 1710. végén.

Radvánszky János m. k. (A br. Klobusiczky Ferencz igazgatása alatt állott Consilium Oeconomicumnak egyik tanácselnöke.) *Zahasowe, 17. X-bris 1710.* (Br. Klobusiczky Ferenczhez.) »Az méltóságos ifju Úr (Antal?) levele engem sok perplexitásimban megvígasztalt; mert, ha kedvetlenül értem is *némely involutióit Ngod dolgainak*: de én azokat *csupán particuláris irígységnek tulajdonítván*, hiszem Istent: nemcsak azokat fogja meliorálhatni Ngod, de oly rendben is veszi magát. *hogy Méltóságos Házának incrementuma mellett minket is, igaz, tökéletes szolgálát, protegálhat és gyámolíthat*: kire is segélje az Úr-Isten Ngodat!« Kéri és reméli, hogy most sem fog megfélekezni ő róla, a miért is holtáig fog szolgálni. — »Hogy minden intentióm ellen ily távol estünk Duklátúl: *eleitül fogva keservessen szenvedem*; megírtam az iffiú Úrnak, honnan esett, és hogy ma is várom Okolicsányi (Mihály) Uram tudósítását a táján való szállásnak megszerzéséről, csak telepedjék a muszka had, a ki most actu takarodik erre s oszlik a falukra, és megszerzett provisionkat költsük el. Az üdö alatt is penig, ha Ngod szükségesnek látja s parancsolja, udvarlok nagy készséggel. — Klement Mihálynak (Rákóczi berlini követe) vette-é mi tudósítását Ngod? s mint bízhatunk az Felséges Augustus király protectionálisihoz? — kérem, méltóztassék Ngod tudósítani: *mert ebben az országban soká késni nem kívánok*, az erszény — a ki bizony igen meglapúlt — sem engedi; azért venném örömet hasznát (a kir. protectionálisnak) utozásimban, kár is volna odaveszteni a taxát. Gerhart György Uram (Senator; Radvánszky sógora) kötelességgel való szolgálatját ajánlja Ngodnak velem együtt és recommendáljuk magunkat Ngod gratiájában.«

(Eredeti, s. k. írt levél.)

XX.

Visszaadott kurucz javak, 1711.

Martinus Farkas m. p. (Kir. fiscus embere.) *Eperjesini, die 28. Junii 1711.* Alólirott, mint »Mandatarius Perillris ac Grosi Dni Francisci Maixner, Sacr. Caes. Regiaeque Mattis Camerae Scepusiensis Consiliarii, recognosco per vigorem praesentium,« hogy most címzett Principálisomnak »Actum Cassovia, die 11. Junii Ao. 1711. «kelt, s olyan tartalmú meghagyását kaptam legyen, miszerint »ad mentem et tenorem benigni

mandati Excellmi Dni Generalis-Campi-Mareschalli Comitiss Joannis Pálffy, (Titulus) universa Bona, signanter vero in Cottus Sárosiensis, Zempliniensis et Unghiensis existentia et ad Magnificam Dnam *Claram Kapy* (özv. gr. Petheő Ferenczné, utóbb br. Klobusiczky Istvánné) spectantia, etiamsi alicui collata.« a kir. kamara nevében a nevezett úrasszonynak, vagy megbízott emberének azonnal szolgáltatassam vissza birtokába. Ennélfogva Farkas Márton elősorolja, hogy Kapy Klára lefoglalt jószágait mint resignálta Sáros-megyében június 19-kén, a zempléni és unghi javakat pedig a következő napokban, június 26-káig, az özvegy grófné kiküldött emberei kezéhez. Miről is kiadja jelen, s. k. aláírásával és pecsétével megerősített levelét.

(Eredeti.)

XXI.

Klobusiczky István, atyja haláláról, 1714.

Klobusiczky István, m. k. Eperjes, 9. Julii 1714. (Perillri ac Groso Dno *Georgio Szluha*, Bonorum Celsissimae Principissae Aspermontianae Praefecto, Zboróra.) »Nem kétlem, szegény édes Atyám halálát értette eddig Kglmed. Minthogy pedig *holnap lesz temetése*: arra hívnám Kglmedet, ha nem tudnám, hogy *most a Méltóságos Fejedelemasszony* (Rákóczi Juliána) *körül elég foglalatossága lévén, reá nem jöhet.*« Hanem azt kéri, és pedig nagyon melegen, hogy mivel a temetés sok költséggel jár, öneki — a levélírónak — pedig semmi készpénze sincs: Szluha György adjon neki e mostani szükségében ezer, vagy ha ennyivel meg nem segíthetné, hát legalább 600 frtot, — »az Isten is megáldja Kglmedet érte!«

(Eredeti, gyászpecsét alatt.)

A gr. Klobusiczkyak zétényi levéltárából közli:

THALY KÁLMÁN.

TUDÓSÍTÁS BELGRÁD ELFOGLALÁSÁRÓL 1688-BAN.

(A herczeg Wallerstein levéltárból.)

Az 1686-ik évvel a hadiszerencse a török ellen küzdő császári csapatoknak hosszabb időre kedvezni kezdett. Budát »a szent harcz házát,« »az ozmán birodalom kastélyát és kulcsát« csaknem százötven évi török uralom után visszafoglalták és ez a csapás a porta harczy-kedvét annyira lelőhasztotta, hogy béketárgyalásokra kezdett gondolni. A következő évben a nagy-harsányi ütközet megtorolta azon vereséget, melyet 161 évvel előbb a közel Mohácsnál Lajos magyar király szenvedett. Magyarország felszabadításának kérdése eldőlt; a pozsonyi országgyűlés elismerte a Habsburg-ház férfiágának örökösödési jogát. Még fényesebb haditetteket hozott az 1688-dik év. Május elején gróf Caprara tábornok a hadjáratot Székesfejérvárnak, a régi magyar koronázóvárosnak visszafoglalásával kezdte meg. Mivel a lothringeni herczeg betegeskedett, a főparancsnokságot az egyesült, 30,000 főre menő hadsereg fölött ¹⁾ Miksa Emánuel bajor választó vette át, ki július 28-án érkezett a hadsereghez. Az ő és Sereni táborszernagy vezetése alatt a hadsereg augusztus 8-án kieroszakolta az átkelést a Száván és a támadást a több mint másfélszázad óta török kézben levő Belgrád ellen intézte. A keresztény hadsereg közeledésének hírére a törökök a gazdag és népes elővárost felgyújtották s többnyire elhagyták a várost, mintegy száz hajón értékesebb vagyonukat elszállítva. A vár védelmére egy öreg tiszt vezetése alatt 3—4000 janicsárt hagytak hátra. Soká tartott, míg a tulajdonképpeni ostrom megkezdődhetett, mivel az udvari kamara túlzott takarékosága miatt az ostromágyúk csak augusztus 25-én érkeztek meg Budáról.²⁾ Időközben aug. 15-én mozsárágyukból kezdték meg a vár lövetését. Miután a bombázást augusztus 29-ig folytatták, az őrséget

---

¹⁾ V. ö. Röder von Diersburg, D. Markgraf. Ludwig Wilh. v. Baden Feldzüge. II, 56.

²⁾ V. ö. Röder i. m. 61. jegyz. 1.

megadásra szóllították fel, de a parancsnok igazi muzulmán feleletet adott: történjék, mit az isten akar! Ekkor a keresztény táborban elhatározták a rohamot. Szeptember 6-án éjjel 1 órakor a fővezér kiadta a parancsot és 9 órakor megkezdődött a támadás. Kétségbeesetten hullámozott két órán át a küzdelem, melyben a legkiválóbb vezérek hősileg résztvettek. A veszteség mindkét részen nagy volt, az elesettek között a keresztények részén nem egy fényes névvel találkozunk. A várparancsnok fogságba esett.

Míg a »kék király« e dicső győzelmét vívta ki, Lajos Vilmos badeni örgróf »a vörös király«¹⁾ Boszniába nyomult s egy heves lovassági ütközet után Derbendnél szeptember 5-én a Szávától délre eső vidéket foglalta el, miáltal innen Belgrád és Szendrőből az út a Balkántartományokba megnyílni látszott. Ezen eredmények a szultánt békére hangolták. A követség, mely útban volt Bécs felé, hogy Szulejmán trónralépését tudassa, siettette utazását s csaknem szemtanuja lett Belgrád bevételének. Szeptember 8-án érkezett a keresztény táborba, hol Miksa Emánuel fogadta és megvendégelte épen abban a házban, »melyben hat évvel előbb IV. Mohamed szultán a hírt Bécs elfoglalásáról oly sokáig várta.«²⁾ A bajor választó e házat török szőnyegekkel és diadaljelvényekkel díszítette fel s a követség tagjait keresztül vezetette a táboron, »melyet ezek látható rémülettel néztek meg.« Megérkezve Ausztriába négy hónapig kellett Pottendorfból várniok, míg megbízólevelük átadásának czerimoniáját megállapították. A béketárgyalások azonban nem vezettek eredményre. És míg a császári udvarnál azon gondolkodtak, hogy a békét csak Konstantinápoly elfoglalása után kössék meg, azalatt a töröknek szövetségese akadt a legkeresztényebb királyban XIV. Lajosban, ki a békét megtörve 1688. szept. 24-én a császárnak hadat izent.

A sváb kerület 1683 óta a császár számára 2 gyalog és két lovasezredet állított ki, melyeket Károly Gusztáv baden-durlachi örgróf vezetett.³⁾ Az egyik gyalogezred ezredese Oettingen-Katzenstein-Baldern Notger Vilmos gróf volt, ki később tábornagyi rangra emelkedett.⁴⁾ Oettingen Notger Vilmos 1653-ban született s meghalt 1693. november 7-én. 1692-ben császári engedélylyel egy ezredet toborzott, melylyel alapját vetette meg a mostani gróf Khevenhüller No 7 czímet

¹⁾ V. ö. Schulte, Markg. Ludw. Wilh. von Baden. I, 17.

²⁾ Mailáth, Gesch. d. öster. Kaiserstaat. IV. 230.

³⁾ V. ö. Schulte, i. h. 90.

⁴⁾ Így igazítandó ki a czím Schultenál 100. Az oettingeni ház 3 ágra oszlott: Oettingen-Oettingen (protest. fejedelmi rangra emeltetett 1674-ben, kihalt 1731-ben II. Albert Ernővel, kinek nővérét Krisztina Luizát

viselő cs. és kir. gyalogezrednek (V. ö. ez ezredtörténetét Treuenfelsből). Notger neje Soetern Mária Szidonia grófnő leánya volt az utolsó Soetern grófnak Fülöp Ferencznek. Fülöp Kristóf választófejedelem testvérúnokájának. Notger gróf nejével és unokatestvérével Oettingen-Wallerstein Farkas gróf udvari tanácsossal és későbbi császári nagykövettel (Lásd, Hist. Jahrb. XIV. 3. füz. 611. l.) a táborból élénk levelezést folytatott.¹⁾ E levelezés gazdag tartalmából közöljük azt, mit Notger Vilmos Belgrád elfoglalásáról írt. Ő maga is harczolt Belgrád falai alatt s vitézségét a császár elismerő irattal jutalmazta. Meglepő ujdonságokat nem találunk e levelekben, de tartalmuk, mint egy megbízható szemtanu tudósításai kiegészítik Röder von Diersburg előadását, ki egyebek között felhasználta a cs. és kir. hadilevéltárból a »Geschichte d. Feldzuges geg. d. Türken im J. 1688.« című munkát.

A levelek tartalmából, — melyek mind Notger sajátkezű írásai — azt közöljük, a mi tárgyunkat érinti, csak a szemlélhetőség végett közöljük itt és ott a bevezetést és befejezést. A helyesírást illetőleg a nagy és kis betűk önkényes használatát az eredetiben nem követtük. A levelek közé itt és ott beiktatott relatiók a levéltárban nem voltak a levelek között, hanem külön csomagban. Ezek 5 negyedívből és egy lapból állanak, az 1. felöleli az augusztus 6—11-ig terjedő időt; a 2. »Contingation« cím alatt aug. 11—20-ig; a 3. »Fehrnere Continuation« aug. 20—27-ig; a 4. »Continuation der Belagerung« aug. 27—szept. 3-ig; az 5. és a lap »Continuation« szept. 3—8-ig. Azon körülmény, hogy a relatiók külön ivekre irattak meghatározott időtartalommal, azon feltevésre jogosít, hogy ezek azok a relatiók, melyeket Notger a nejéhez és az unokatestvéréhez intézett kísérőlevelekben megemlít. E relatiók nem a Notger kéziratai, talán író diákjától (»Musterschreiber«) származnak, de a gróf kijavította és itt-ott bővítette. Az adatokat megkísértettem a rokon irodalommal összehasonlítani, a mennyiben azt megszerezhettem,²⁾ és a mennyiben az egy nem épen szakszerű kiadásnál követelhető.

Lorenz Ottokár Genealog. Hand- u. Schultatlas cz. munkájában, mint a most élő összes keresztény uralkodók ősanját ünnepli); Oett.-Spielberg (kath. fejedelmi rangra emeltetett 1734-ben); Oett.-Wallerstein (kath. fejedelmi rangra emeltetett 1774); Oett.-Baldern (kath. 1798-ban kihalt Notger unokájával).

¹⁾ V. ö. Beilage z. Augsburger Postzeitung 1893, 42—49. sz.: Notger Wilh. Graf z. Oett.-Baldern und seine Gattin Maria Sidonia Gräfin v. Soetern, in ihrem Briefwechsel etc.

²⁾ A »Történelmi Tár« 1890-ki évfolyamát, melyben Götz százados az 1688. hadjáratot és Belgrád ostromát leírja, fájdalom nem kaphattam a kezemhez (V. ö. Hist. Jahrb. XII. 623.).

3 Meill oberhalb Kriehish-Weisszenburg,
den 30. July 1688.

Ihr Excellenz Hohgebohrner Graff.

»Gnediger Herr Vetter ... Indesszen ist vnszer tetachment vnder Commando der Generallwachtmeister Wallis vndt Heüsszler naher Titell gangen, alsz aber nur die Reütereý aldorthen ankhumben, haben szie alszo gleich accordtierdt vndt ergeben, wie es dan ietzo wükhlih mit einen hauptman vndt 200 kheyszerlihen besetzt. Die Huszarn haben zwey Parthey gethan, der Pargotzy¹⁾ mit szeiner hat 11 vornemene Gefangne vndt 15 Khöpf gelieffert, die andere aber hatt nur einen Tartar gefangen hereingebracht. Der Khurfürst ausz Bayern ist vorgestern bey vnsz angelangt, vndt haben mier ihme zu Ehren alle Stukh gelöst.²⁾ Gestern szeint mier von Peterwardein aufgebrohen, alwo mier zwey Batallionen. eine von Szuszy³⁾ vndt eine von Lottringen gelasszen. Es szeint auh alle Bahöffen vndt Schiff alszo verbliben. Mier geehn jetz den geratten Weg auf die Szau zu. Gott gebe, dassz vnszere Shüff, szo mier auf den Röttern zu fiehren, vnsz helfen, den Passz zu Wegen zu bringen. alsz dan wäre mit Gott guette Hoffnung zu Eroberung Khriehish-Weisszenburg vorhanden. Vnszer Ober-Commando bey der Armee möhte factions mahen, warzu dasz Anszeihen shon zimbligh vorhanden. Shliesszlihen befihl ih mih zu Continuation dero hohe Gnaden, der ih leb vndt stirb,

Euer Excellenz

vnderthenig gehorszamber

Vetter vndt Kneht
Notger Wilhelmb,
Graff zu Oettingen.«

Nro. 16.

3 Meill von Khriehish-Weisszenburg,
den 31. July 1688.

Ihr G. Gdn. Hohgebohrne Graffin.

»Einzige Vergniegung meines Hertzen, Behersherin meines Lebens . . . . . der Khurfürst ist vorgestern zu Wasser nur mit etlihen Pershon bey der Armee angelangt. Er ist von vnsz gar shön alsz in Bateille die Armee stehent, auh mit allen vnszererer Stukhen Losszbrenung empfangen

¹⁾ Barkóczy.

²⁾ »Ihro Churfl. durchl. haben ihr Logement in des Türkischen Kayzers Lusthaus (ohnweit der Stadt genommen) allwo sie die gantze Attaque überschauen können.« (Relation aus ein Käyserl. Feld-Lager von Griechisch-Weissenburg vom 11 Augusti 1688. 8°)

³⁾ Souches-féle gyalogezred?

worden. Ist also niht zu muttmaszen, dasz der Hertzog von Lottringen diesze Campagne zu vnsz khumben werde . . . . . dasz in der Weltt khein Mensh lebt, der mit mehr vnderthenigen Respect verhart alsz der ih leb,
meiner vnvergleichlisten

Maria Sidonia,

vnderthenigst treü gehorszambster slav

Notger Wilhelmb.
Graff zu Oettingen.«

(Unokaöcséséhez.)

1 Meill an der Sau oberhalb Khriehish-Weissenburg, den 8. Augusty 1688. Abents.

»Diesze Naht haben mier über der Szau Posto gefast, heütt die Bruken geschlagen, enderhalb attaquieret worden, manuteniert, ietz gleich geeht die Armee hin über. Aber alles dieses ist, weisz Gott, vnszerer Geshikhlikheitt niht zu zurehmen, weillen mier also vnszere attaquen angefangen, dasz Gott durh Miracull hatt würkhen müessen.¹⁾ Die Zeitt giebt mier niht mehr Erlaubnus zu shreiben, zukhünfftige Post die völlige Relation.

Nro. 17. (Nejéhez.)

Über die Sau oberhalb Khriehish-Weissenburg 1 Meill, den 9. Augusty 1688.

»Es geehn vnszere Khriegsgeshäftten szehr langszamb von Stattem. Mier stehen ietz anderthalb Stundt von Khriehish-Weissenburg zwishen der Donau vndt Szau. Allein szie wellen niht zu vnsz herüber vndt wollen vnsz auh niht über die Szau lasszen, wüsszen mier also szelbsten niht, wie mier vnszere Szahen noh anstellen szolten. Mier haben zwar Schiff auf Röthern bey vnsz, diesze möhten vnsz noh woll etwas helffen, wan Gott denen Türkhen eine Naretey zu begeehn in Szünn giebt, gleich szie noh alle Jahr begangen haben. Mier haben shon vnderschiedtliche Türkhen gefangen bekhumben vndt lauffen auh continuierlih Ratzen²⁾ zu vnsz herüber, die einhellig auszsagen, dasz der Feindt niht über etliche zwanzig tauszent starkh szeye, allein er hatt szih zimbligh an der Szau vershantz. Gleich gestern haben mier Posto über die Szau gefast, die Brueken geschlagen, den Feindt zurukh geiagt vndt viell guettes veriht. Jetz szehen mier kheinen Feindt. Mier haben wenig Leütt verlohren. Gott hatt geholffen.«

¹⁾ »Tutti successi per unico miraculo di Dio«, irja Marco Aviano a császárhoz aug. 16-án. Klopp, Das Jahr 1688. 419. l. 1. jegyz.

²⁾ Rätzen = rácok. A katonai határőrvidék szerb lakói. V. ö. Feldzüge d. Prinz. Eugen. I. 1., 449. l.

Nr. 18.

Khriehish-Weisszenburg,
den 11. Augusty 1688.

Relatiót küld nejének a történekről, hogy ez azt az ismerősöknél köröztesse.

(Unokaöcséséhez)

Kriehish-Weisszenburg,
den 11. Augusty 1688.

»Veberszende versprohener Masszen die Relation von vnseren affairen. Wan Gott vnsz ferner szo augensheinlih helffen will, ist die Weltt vor den Khayszer zu khlein. Die gantze vndt grossze Statt hette mier vierwahr erröthen khüen, warinn ein grosszer Shatz von Magazin, dasz niht 3 Heüszer abgebrunen wären. Ih weisz aber niht, verstehn miers niht oder wellens mier niht verstehn. Es wirdt szih baldt ein mehrers zeigen.«

Relation.

Als mir an Freytag alsz den 6-ten dieses nacher Semb-
lin khumen und den Donnerstag zuuor unsere Schiff auf die
Wägen geladten, hat sich der Feindt mit etlichen Trouppen
herwerts der Sau über seine Bruckhen sehen lassen, westwe-
gen unterschiedliche mit selben scharmoziert, in deme es doch
verbotten worden, unter welchen auch Prinz Savoie,¹⁾ und
Heüsszler,²⁾ dessen leztern Pferdzt zwey Schuss, beede aber
guete Verweissz von Churfürsten bekhumen. Desz andern
Tags alsz den 7. seint mir die Sau hinaufwerths gangen,
alwo der Sensse Wascha,³⁾ der ist so die Türckhische Armee
commandiert, einen hoffertigen Brieff durch einen Dalmatiner
geschickt, in welchen er ilme sehr ermahnt, sich nicht zu
unterstehen die Sau zu passiern. Desz Nachts darauf wurde
der Generalfeldt-Zeügmeister Zeremy, warüber General Scherf-
fenberg sehr discusdiert, General Feldtmarschall-Lieutenant
Stainau, General-Major Apromont,⁴⁾ neben zwey Obristen und
4000 Mann auch den Starnberg- und Bayrischen Leib-Regiment
commandiert, und thete mann auf den Abendt, dasz der Feindt
recht sehen und merkhen können, 18 Stuckh an den Vffer
der Sau postiern, auch die Schiff in dasz Wasszer senckhen.
Umb 9 Uhr abents ruckheten die commandierte neben dem
Churfürsten, mehresten Generals Persohnen und Volountern

¹⁾ Prinz Eugen.²⁾ *Donat Heiszler Graf v. Heitersheim*, »a török ostora« mellék-
névvel; *Arneth* (A.) Prinz Eugen I., 94.³⁾ Jegen Ozmán basa, a seraskier? (L. Röder i. h. 56.)⁴⁾ Aspremont.

ausz dem Laager noch dem Orth wo man die Bruckhen schlagen wolte, so bey 1500 Schriett oberhalb der Zigeiner-Insell ist. Alsz mann aldorthen angelangt, hat kein einziger Soldat nicht recht Lust gehabt in die Schiff zu treten und abzustosszen, weillen Jederman geglaubt, dasz es gleichsamb vnmöglich, auch alle Anstalten gahr schlecht darzue gewesszen, wie mann dannen schon gleichsamb hete umbkehren wollen, doch vermelte der Churfürst, er wolle 500 Mann hassardiern, warauf Herr Obrist-Lieutenant Graff von Herberstain von Susszischen mit den ersten Schiff abgestosszen. Als er über die holbe Sau gelangt, gibte der Feindt mit 2 bisz 300 Schusszen eine Salve, auch selben, doch den geringsten getroffen, er aber gantz still, bisz mann dasz Landt erraichte, warauf er sich gestellt. Indesszen hat mann jenseits ausz Stuckhen auf dem Feindt Feüer gegeben, wodurch er gleich daruon geloffen. Vnsere Schiffer aber, alsz sie gesehen, dasz man Feüer gibt, seint alle daruon geloffen, und die Ruedter mit sich genumen, hat mann also eine guete Weill keine Succurs hinüber schickhen können, bisz der Churfürst versprochen, einen Jeden einen Ducaten vor ein Ruedter zu geben, der ihme einen bringe, warauf die Soldaten gleich ausz Bredtern Ruedter gemacht und hat mann also die gantze Nacht Völckher hinüber geführt, das bey 4000 Mann jeneseits gewesszen, ehe der Tag angebrochen. Mit sambt den Tag hat man die Bruckhen angefangen zu machen, in desszen heten sich die 4000 Mann auf der andern Seits verschantzten sollen, so sich aber nur mit doppletten Span-Reittern¹⁾ versorget, und hat mann ihnen anfangen Munition und 6 Stuckh hinüber zuführen. Solche wahren kaumb triben, wurden sie umb 7 Vhr den 8-ten dieses umb und umb attaquiirt mit 10,000 Türckhen, so bey $\frac{3}{4}$ Stundt getaurt. doch haben die unse-rige den Posto manuteniirt, weillen mir selbe continurlich auf Schiffen Volkh und Munition zuegeschickt. auch mit unsern grossen Stuckhen dem Feindt bestentig in die Flankhen gespilt, westwegen unsz der Feindt verlasszen, da er doch ohne diesen Posten unsere Bruckhen ruinieren und die Arbeit her erlegen können. Unserseits ist der Obristwacht. von Alt Starnberg gebliben und zwey Lieutenant von Zereny und Scherffenberg blessziirt, wie auch bey 20 Gemaine, so todt und blessziirt, die Türkhen haben vill 100 eingebiesst. Umb 4 Vhr ist die Bruckhen fertig worden, westwegen der Chur-

---

¹⁾ »Spanische Reiter« — vasszögekkel ellátott gerendák a közeledés megakadályozására. V. ö. Feldzüge d. Prinz. Eugen. I. 1. 222. Röder i. h. 58.

fürst dem Bruckhen-Haubtman 200 Ducaten verehrt, und hat also anfangen die Armee umb 5 Vhr abents zu marchiern, bisz umb den 9-ten 12 Vhr Nachts. Den 10. ruckheten mir gegen Griechisch-Weisszenburg. Unterweg bekhumen mir Nachricht, das der Feindt in der völligen Flucht, darumben mir gantz an die Vösstung anruckheten, warauf mir gesehen, das der Feindt die Statt verlassen, und in unsern Angesicht etlich hunderth Schiff mit dem besten Sachen forthgeschickht. In denen zweyen Schlösszeren sollen bisz 2000 Janizarn darinen sein. Die Statt, so sehr grossz, haben sie angezündt, so mir gahr wohl heten verwehren können, aber die Vneinigkeit taugt zu nichts. Unsern Leith haben ein grossze Quantität an Öchsen, Khüe, Schaff, Geissz und Wein bekhumen, seint aber vill derüber gebliben, an Razen und Christen seint bisz in die 6000 Sellen noch erlediget worden. Wegen desz Feüer haben mir keinen Possto fasszen khönen, sondtern stehen mir etliche Battalliones darinnen. Den 11. dieses bründt es noch starkh, das also noch nichts zu thuen. So balden unser Pagage herendten, werden mir die Bruckhen hartt an der Statt schlagen, die grosszen Stuckh erwartten mir stündtlich.«

(Unokaöcséséhez.)

Khriehish-Weisszenburg,
den 20. Augusty 1688.

»Wasz szeither denn Neües alhie passziert, volgt hiemit. Heüt Naht haben mier den Feindt ein besetzte Moshea hart an Graben mit wenigen Verlust vnszer Leütt wekh genumben, doh ist den Printz Commercy¹⁾ durh ein Stuckh von der Bomben der Armv entzwey geshlagen worden. Der Herzog von Mantua²⁾ hatt gestern den Generall Dünewaltt, Palffy, Montacuculy, vndt vnderschiedtlih Generall zum Esszen eingeladen. Als szie ihre Pferdts shon wekh geshikht, praedendierete der Hertzog, dasz der Marquesse Obicy, weillen er ihme alsz Commiszary mitgegeben vndt Khriegsrath zugleich szeye, allen Generallen vorsietzen szolte, welhe szih kheineswegs darzu verstehn wolten. Weillen aber der Marquesse Obicy von szejner Praetension niht weihen thette, müeszten szie vngeessen vndt vngetrunken zu Fuessz wekh geehn. Zum Glück hatt Caprara noh niht geessen, szunsten szie denselben Tag hette fasten müessen.«

¹⁾ »Commercy Károly Ferencz herczeg, a lothringeni herczeg rokona, lovagias és vakmerő katona osztrák szolgálatban. V. ö. *Arneth*, Prinz Eugen. I. 63.

²⁾ »Egyiránt hires kicsapongásairól és személyes gyávaságáról« *Arneth*, i. h. 26.

Contingation.

»Den 11. gegen Abend wurde dasz Laager verenderth, und zuge man solches in zwey Lienien von der Sau bisz an die Donau, eine Frounte gegen der Statt, die andere gegen dem Feldt sehent. Die 4 Battallionen, so wegen der Ingenier umb den Plan zumachen commandiert worden, seint ohnverrichter zuruck khumen, weillen sich die Ingenier geforchten, ohne Schantz Korb zu auancieren und dem Plan zu machen. Den 12. war dasz Feuer in der Statt schier völlig gedempft, destwegen man die vordere Tag die Faschinen zumachen anbefohlen, anfangen hineinzuführen. Balt man aber selbe ohne Wacht blossz gelasszen, haben die Türckhen, ehe man es im Laager gewahr worden, drey Tragonner, so Faschinen hineingeführt, todt geschossen und 900 Faschinen mit sich in die Vösstung hineingenomen. Gegen Abendt wurden 3000 Mann commandiert, die Tranche zu eröffnen, warbey ein General Feldtmarschall-Lieutenant, General-wachtm., zwey Obristen, 3 Obrist Lieutenant. 3 Obristwachtm., 20 Hauptleith, 30 Lieutenant, 30 Feldtwaibl, 150 Corporaln, 40 Tambour, 300 Gefreythe und die übrige Gemaine gewesszen, so ein Stundt in die Nacht an den Schlossz angeruckht, vom Feindt aber die Nacht hindurch mit Schiesszen wenig incomodiert worden, jedoch khunten sie mit der Arbeith wegen der abgebrenden Heüsszern und Weeg, so mit grosszen stainern Pflaster, nicht wohl forth khumen. Gegen den Tag den 13. fienge der Feindt an mit Stuckhen, kleinen Geschütz und Boumben unsz zu begriesszen, unsere Leith bliben aber von den Mauren zimlich bedeckht, jedoch continuirt er solches. und thete umb 8 Vhr ohngefähr einen Auszfahl mit 800 Mann, wurde aber von den Vnserigen zuruckgetriben. In desszen thete der Bayrische Obristwachtm, Dassis von Gallnfells, wie auch der Generalwachtm, Rabudin einen Spaziergang in die Aprouchen, waran der Erste in dasz Knüe, der andere aber in den Arm geschossen worden. Diesen Morgen kahme auch unsere Schiff Bruckhen an der Sau herunter, und wurde gegen der Statt fast am Ende der Zigeiner-Insell widerumb aufgeschlagen, damit man die Correspondenz auf Semblin mit unsern Schiffen haben khönte. Es wurden von den Abgelöszten über 100 Todte und Blessierte gezelt, die Ablöszung geschahe mit obgemelter Mannschafft. Diesen Abend khame Nachricht durch die Räzen, dasz die Türckhen Semendri verlasszen, solches abgebrendt, doch von dem Schlossz noch zimlich vill stehet. in diesem Schlossz seint noch gefunden worden etlich 40 Stuckh, aber alle ohne Rädter. Den 14. fienge der Feindt

ein Stundt an Tag zimlich an zu cannonieren und Boumben zu werffen, jedoch ohne besonderem Schadten. An dem Tranche wurde starckh gearbeithet. Gegen Abend kahme der Marques Obizy Statt Obristwachtm. zu Wienn ¹⁾ in Laager an, der desz Hertzog von Mantua Ankhunfft zu Semblin mitgebracht. und lösszet mann diesen Abend mit ged. Mannschafft ab, unter den Abgelöszten befunden sich 4 Todte und 3 Blessierte. Den 15. liese sich der Feindt in der Nacht schier nicht hören. Gegen Tag wurff er unterschiedliche Boumben, umb 6 Vhr thete er einen Auszfahl an unterschiedlichen Orthern mit ohngefähr 400 mann, wurde aber von den Vnserigen geschlagen und hinterliessze demselbigen 15 Köpf ohne die Blessierte, welche in die Vösstung khumen. Die Köpf seint von vnsern Soldaten Ihro Churfürstl. Dcht. dargebracht worden. Gegen Abend wurde der Kösszel verfertiget, ausz welchen dann sogleich Boumben und Carcassen durch zwey Mörszel eingeworffen worden. Eben diesen Tag kahme herüber dasz Wasser der Hertzog von Mantua, welchen Ihro Churfürst. Dchl. entgegengerithen. Die Ablöszung geschahe wie oben. Den 16-tn liese sich der Feindt bisz gegen tag wenig hören. indessen wurden unsere Batterien gegen Abend fertig, sambt einen Kösszel mit zween Böller. Es lieszen sich die Türckhen diesen Tag etlich mahl ausszer der Vössztung versamlet sehen, alsz wolten sie die Unserige angreifen in den Aprouchen, haben es doch niemahl dörfen wagen. Heunth seint in den Aprouchen ohngefähr 30 Todte und Blessierte gezelt worden, unter welchen ein Fränckhischer Lieutenant von einer Boumben getroffen. in wenig verschiedenen Stundten Herr Obrist Hayderstorff wurde auch, aber nicht gefährlich verwundet. Es kahmen zween Jungen ausz der Statt, welche zwar anders nit vill sageten, alsz wie weith sie die Mine gemacht haben. Auf den Abendt wurde wie erst berührt abgelöszet. Den 17. in der Fruehe hat mann eine Batterie eröffnet und ausz 6 halbe Cartaunen den Anfang gemacht zu schiesszen, welche guete Würkhung in der Mauer gethan. Wann nur unsere Stuckh verhanden wären, solte die Vösstung balt gezwungen sein, allein hat der Hertzog von Mantua alle Schifffleith zu Offen weggenommen, dasz mir also schwerlich unserer Artiglerie vor 8 Tagen köhnen thaillhafftig werden. Zwey Räzen seint heunth ausz der Vösstung herauszkhumen, welche separtum vermelten, dasz wenn unser Artiglerie völlig werde gepflanzt sein, der Feindt über 4 Tag die Vösstung

¹⁾ Obizzi marquese 1683-ban a bécsi őrségben viselt tiszti állást.
V. ö. Röder I. 34.

nit werde behaupten können oder wollen. Beeder Ausszag nach sollen sich bey 4 oder 5000 bewehrte Mann darinen befinden, darunter nit über 1000 Janitzarn, und soll ein Händl voll Mell, weillen sie übereylt worden und ihr Magazin ausz der Statt in die Vössztung nicht haben bringen können, 8 groschen kosten. Diesen Abendt ist der Hertzog von Mantua zum erstenmahl in der Aprouchen gewesst und der Obristwachtm. von Bayrischen Huszarn mit 200 Pferdten nacher Semendri, weillen dasz Geschlossz nit völlig abgebrandt worden, solches zu besetzen aldahin abgeschickht worden, und seint die Aprouchen wie täglich abgelöset. Den 18. ist mann bisz 40 Schriett von dem Graben khumen, und hat mann anfangen mit 11 Stuckhen zu cannonieren. Diesen Tag ist ein Tragonner von Serauisch-Regiment, so gefangen worden von desz Feindts seinen Troupen, herüber khumen, welcher vermelt, dasz die Türkhische Armee, welche gantz voneinander geloffen gewesszen, sich in etwas wenigs zu Sophia zusammen ziehe. Auf den Abendt löset mann die Approuchen wie obgemeldt wider ab, und wurde in solchen Obrist Gallnfells von Bayrischen, wie auch Graff v. Lamberg von Starnberg. etwas blesziert, neben Graff Traun Fendrich von Starnbergisch, so Armb abgeschossen,¹⁾ wie auch bey die 14 Gemaine, todt ein Cap. Lieutenant von Bayrischen, ein Lieutenant von Statl,²⁾ sambt 7 bisz 8 Gemaine. Den 19. regnet es die gantze Nacht und Tag hindurch, und müesszen die Reütter vor ihren Regimentern Circumvalation-Lienien machen. In diser Nacht namen unsere dem Feindt eine besetzte Mouchet hinweg, jedoch mit wenig Verlust, doch wurde dem Prinz Commerisy der Armb von einer Boumben entzwey geschlagen.«

(Unokaöcscséhez.)

Khriegish-Weisszenburg,
den 24. Augusty 1688.

»Dasz Hertzog von Lottringen hiehero khumpt, ist versihert nothwendig, vndt maht grossze Freüden bey der Armee. Allein bey Khurbeyrn merkht man shon einen zimblihen Vnwillen, vndt will verlauthen, alsz wan man shon offentlih destwegen zu reden anfangen will.³⁾ Wasz bey vnsz indessen

---

¹⁾ »Der Chur-Bayrische Obriste Gallenfels (wurde durch den Arm geschossen) und dem Grafen von Traun muszte (wegen empfangner Blessur) der rechte Arm (unter dem Elenbogen) weggenomen werden.« (*Beschreibung d. Stadt u. Vestung Griechisch-Weissenburg* neben wahrhaftem bericht (welcher gestalten dieselbe . . . erobert worden. Augspurg) z. find. b. Jacob Koppmeyer.)

²⁾ Stadl gyalogezred.

³⁾ V. ö. *Klopp*, D. I. 1683. S. 419 f.

passziert, volgt hiebey szelbiges Continuation. Wan dieses Orth niht szo shlecht wäre, glaubete ih vierwahr niht, dasz miers bekhumben szolten, dan vnszere Attaquen, Aprochen vndt Anstalten szo shlecht darmitt bestellt, dasz mans glauben muessz, mir verstehen es niht, oder es geschehe szelbiges einem zu Posszen. Man spargiert alhie, alsz szolte der Hoff Cantzler ¹⁾ alhie anlangen.«

N. 19. (Nejéhez.)

(Kelet nélkül !)

»Mein Margraff ²⁾ ist wieder khrankh, glaube shwerlih, dasz er diese Campagne reht gesundt wierdt . . . Der Hertzog von Shakszen ist bey vnsz bey der Armee. Er ist an einem hitzigen Fieber dermallen khrankh. Man maht szunsten wenig ausz ihme, wierdt auh niht gar hoh aestimiert. Er ist sunsten ein guetter Herr, aber auh niht aller Orthen gewesszen, wo unszer Herrgott verrathen worden . . . Generalfeldtmarshall Caprara ³⁾ commandiert dermallen nah dem Khurfürst ausz Beyrn . . . . . Hiebey shikhe meinen allerliebsten Herten, wasz szeither ferners bey vnsz passziert ist. Die Herrn Generallwachtmeister habens bisz anhero noh guett, dan vnserer zimbligh viell szejn.«

N. 20. (Nejéhez.)

Griehish-Weisszenburg,
den 28. Augusty 1688.

»Wasz indesszen bey vnsz vorbey gangen, wierdt solhes mein allerliebstes Hertz ausz bey ligenter Continuation desszen genugszamb erszehen . . . . Khünen mier Herrn Generallwachtmeister ⁴⁾ vnsz der Dienst halben noh niht bekhlagen, weillen vnszere fünffte szeint vndt mier bisz anhero 4 Täg alzeit frey geblieben.«

Fehrnerer Continuation.

»Den 20. Augusty nach zwey Vhr in der Fruehe wurden zwey Battallionen in die Aprouchen commandiert. ausz Sorgen der Feindt möchte unsz wider ausz den neuen Possto vertreiben wollen, so aber nit geschehen. Indesszen bearbeiteten sich die Vnserige in denselbigen, umb eine Cumunication Lieny mit den andern Aprouchen zu machen. Diesen

¹⁾ Gr. Strattmann Tivadar Henrik.

²⁾ Baden-Durlachi Károly Gusztáv.

³⁾ Caprara Aeneas gróf, Piccolomini Octavionak egyik unokaöcscse.
V. ö. *Arneht.* 71. l.

⁴⁾ General-Feldwachtmeister. Obrist-Feldwachtmeister, közönségesen ezredtulajdonost és parancsnokot jelent. V. ö. Feldz. d. Prinz Eugen. I. 302.

Abent hat mann zwo neüe Batterie von 10 und 5 Stuckh angefangen. Der Oberhauptman Geyer von der Artiglerie wurde tödtlich verwundet, zwen Feindtrich seint etwasz blessiert, einer von Auersperg. der andere von Oetting-Regiment neben etlich Gemainen, so todt und blessiert. Heuntigen Abent seint die Aprouchen gleich vorigen Tägē abgelest worden. Den 21. vor Tag wurden wie gestern zwey Battallionen hinein commandiert. Es hate der Feindt gleich nach Mitternacht eine Mine springen lasszen ohnweith der Muschea, alwo vorigen Tag Posto gefasst worden, ist aber ohne der Vnserigen Schaden abgeloffen, unsere Minier setzten gleich an, umb zu sehen, ob noch dergleichen verhanden wären. Es liesen sich die Türckken Morgens zwischen 5 und 6 Vhr mit zween Fahnen sehen, griffen aber nit an, villeicht wegen Regen-Wetters, welches von Morgen bisz gegen Mittag sehr starckh angehalten. Dasz Meckhlburg-Regiment ist bey der Armee ankhumen, doch vorigen Tag hatten sie schon 200 Mann von Semblin in die Aprouchen herübergeschickt. Ein andere Batterie von 5 Stuckh ist heunt angefangen worden, weillen vorige von 5 Stuckh wegen viller Keller und alten Gemaüer ohnbrauchbahr, doch ist folgenden Tag selbige für einen Kessel zueberaith worden. Heunth ist das Lattronische¹⁾ Regmt. Croaten, weil der Feindt sich in den Gebürg sehen liese, nach Semendria gangen aldorthen die Lidtlische Hussarn zuuersterckhen. Den 22. schosze der Feindt sehr starckh auf die Arbeithen, deren sie vill blessiert, doch aber der Vnsern Arbeith nit verhinderth. Zwey Muszquetier wurden vor Tag ausgeschickt, dem Graben zu besichtigen, welche dann befunden, dasz 40 Türckken ohngefähr daran arbeithen, der Graben wäre an etlichen Orthen, nicht aber überall gefüetterth, braidt 4 bisz 5 Claffter, tieff auf den mehresten Theil über ein Claffter nicht. An Abent geschahe ein Auszfahl linkhe Handt gegen der Sau, seint aber mit Verlust zimblich viller Mannschafft zuruckh bussiert worden, unser seiths ist nichts blessiert alsz einer von Oetting-Rgmt., bey dieser Rencontre todt geschossen worden Graff Lagneuill Generall-Adjutant, alsz er weith rechte Handt gegen der Tonnaw gerithen, wurde selbiger todt geschossen. In den Aprauchen wurde desz Nachts und Tag über auf die 40 Todt und Blessierte gezelt, warunter 6 von unsern aigenen Stuckhen. Mann hate diese Nacht mehr alsz die halbe unsere Schiffbruckhen unterhalb Griechischweisszenburg herunter geführt, obwohlen der Feindt zwar starckh auf sie geschossen, ist doch solches

¹⁾ Lodron.

ohne geringsten Schaden abgangen. Auf den Abent lesete mann die Aprouchen abermahl mit 3000 Mann ab und wurden 400 ausz idweden Regmt. die Freywillige herausz commandiert, so die Batterien umb dasz Gelt eylendts verfertigen sollen. Den 23. arbeithet mann in den Aprouchen mit Verbesserung deren, wie auch an den angefangenen Batterien und Kesseln, auch wurde abermahl eine neue Batterie von 7 Stuckhen angelegt, und seint diese Nacht hindurch sehr vill todt und blessiert worden, warunter auf die 11 Bixenmaister. Heunth zu Abent kahme ein Türckh, so Prinz von Sauoi gefangen gehabt und dem Spann. Ambassadaur geschenckt, welcher sich von demselbigen ranzioniert, im Lager an, neben zwey Türckhen, deren der eine an einer Copy ¹⁾ ein weissz daffent Fähnlein führte. Selbiger brachte ein Schreiben an Ihr Churfürstl. Dchlt. von dem Bascha, so in Gesandtschaft nacher Wienn zugehen verlangt, desz Inhalt, dasz ihm deswegen einen sicheren Pass erthailen möge.²⁾ Besagte Gesandtschaft stehet zu Nissa 5 Tagraisz von hier, hat einen Comitatz von 100 Persohnen, villen Pferdten und Camellen, sollen grossze Geschenckh mit bringen. Der ged. Vorgesandte vermelt, dasz solche Gesandtschaft in Commissiethete, Ihr Mayt. unsern Allergnädigsten Kayser zu notificieren, dasz Mahomet sein Bruder vom Trohn abgesetzt, er aber Soliman an dessen Stadt erhoben worden zum Ottomanischen Reich, occasione desszen hat er auch Befehl etwasz von dem Fridten zuredten. Nicht lang darauf langte ein Bixenmaister von unsern so hochbegehrten Stuckhen und Feür Mörseln an, welcher mit bracht, dasz folgenden Tag zeitlich die Stuckh, Feür Mörsel, neben allen Nothwendigkeiten zu der Artiglerie ankumen werde, welches eine grossze Freüdt verursacht. Die Aprouchen lest mann aber mit 3000 Mann ab. Den 24-ten continuirten die Vnsern an denen Batterien und Kesseln zu arbeiten, es wurden an solchen zimlich vill blessiert und todt geschossen. Mann thete auch die Aprouchen an unterschiedlichen Orthen, wo es vonnöthen, erweidern und ausbessern. Vnser Artiglerie kame heunth von Offen zu Semblin an, die mann gleich liese anfangen zu depargieren, wurden auch noch etliche darvon zu der Sau geführt, die Schiff wurden zu der Bruckhen vollendts bisz auf 20 ohne Anstossz herunter gebracht. Es kamen diesen tag etwelche Heyduckhen, so dem Churfürsten anzeigten, dasz sie bey die 300 Türckhen, Manner, Weiber und Kindter heten bekumen und selbige

---

¹⁾ Kopja.

²⁾ V. ö. Röder II. 63.

in einer Insell, wolten also vernemen, wasz sie mit ihnen thuen solten. Diesen Abent lest mann abermahl die Aprauchen mit 3000 Mann ab. Den 25. wurde wider an denen Batterien und Kesszl gearbeith und beflichte der Churfürst, dasz mann ein gewisszes Orth an dem Thor, so mit Balisaten versehen wahr, weg zu nemen. Alsz mann solches gethan und nur 3 blessiert, doch gleichwohl selbes bekhumen, haben mir solches wider verlassen, weillen mir zuuor keine Anstalt gemacht haben, solches zu behaubten, auch nit gewust, zu wasz es unsz nutzete. Auf dem Abent leseste mann mit 3000 Man ab. Den Abent wurden die Batterien bisz auf eine von 8 Stuckhen fertig und wurden auf die verfertigte die Stuckh aufgefuehrth, wie mann dann den 26. fruehe mit 21 Stuckhen mit guetem Effect anfangen thet zu canonieren, wie dann ein viereckheter Thurn, so mit Bley gedeckht, übern Hauffen geschossen worden. Die Nacht und Tag hindurch hat es zimlich geregnet, und lest mann die Aprauchen mit 3000 Mann ab. Desz Nachts wurde die Batterie von 8 Stuckhen fertig, und wie mann den 27. mit 29 Stuckhen contienirlich zuespillen. Es wurden auch die Kesszl auf 15 Feüer Mörszl verfertigt und zimlich vill schon dahin bracht.«

Nro 21. (Nejéhez.)

Khriehish-Weisszenburg.
den 3. Szeptembris 1688.

»Wasz indesszen Neües bey vnsz passziert ist. shikhe hiemit szolches meinen allerliebsten Hertzen.«

Continuation der Belagerung.

»Den 27. sobalt alsz Tag worden, hat mann auch ausz der Batterie von 8 Stuckhen anfangen zu canonieren, wie auch ausz 17 Böller ohnaufhörlich mit Boumben und Carcaszen hineingeworffen, die andere Batterien feyreten in dessen auch nicht, und wehrete dasz Schiesszen den gantzen Tag, der Feindt aber liese sich nit vill hören, destwegen wenig Todt und Blessierte verhanden. Es kamen diesen Tag zwey Überläuffer, so auszsagten, dasz ein grossze Vneinigkeith in der Vösstung, so dasz die Quarnisson schon mit Säbeln unter einander gewesszen sein. Gegen Abent wurde ein Obristwachtm. mit 200 Reitern nacher Semendria commandiert, zwey grossze Stuckh aldorthen abzuholen und hiehero zu bringen. Heunth ist die grossze Schiffbruckhen so 1300 Schriett lang und 141 Schiff hat, über die Donnanu verfertigt worden. Diesen Abent leseste mann wider die Aprauchen mit 3000 Man ab und wurden noch 200 Mann hinein commandiert, wohin selbige nöthig, zuegebrauchen. Den 28. ein Stundt am Tag

liese der Feindt eine grossze Mine springen vor der Batterie, wurde aber zu allem Glückh zu kurtz angelegt, dasz sie weiter keinen Schaden nit thete. Er liese sich zwahr darauf sehen, alsz wann er einen Auszfahl wolte thuen, weillen er aber keinen Effect von solchen sahe, zoge er sich wider zuruckh. Ein wenig hernach fielle ein Boumben vom Feindt in unser Bulffer Cammer auf der Batterie und schluege in die 20 Thunen in die Lufft, warüber von unsz nur einer todt geschlagen worden. Der Feindt mainte zwahr, mir heten ein überausz grosszen Schaden bekhumen, und machte rechte Handt mit 40 Mann einen allarma, linckher Handt aber thet er einen Auszfahl mit ohngefähr 500 Mann auf eine Muchea, darinen ein Lieutenant mit 40 Mann lage, deme aber gleich unser Reserve zum Succurs khumen, worüber in einen kleinen Gefecht den Feindt zuruckh bussiert, und brachten die Unserigen so wohl von recht alsz linckher Handt 20 Köpf vom Feindt herein in die Abrouchen, von den Unserigen aber wurden wenig blessiert. Mann liese zwahr 3 Squadronen in die Abrouchen avancieren, ob etwasz weiters erfolgen möchte, weillen aber nichts erfolget, hat mann solche zuruckh gehen lassen. Es kahme hernach ein Jung herausz, so vermelt dasz der Feindt bey diesen Auszfahl bey die 60 Todt und Blessiert gehabt hete, item dasz der Bascha 4 hete henckhen lassen, so nit auf die Vorposst gewolt heten, und theten unsere Boumben und Carcassen ihnen etwasz Schaden. Heunth morgen zersprungen eben zwey halbe Cartaunen und khumet ein Tragoner vom Küsszl,¹⁾ so bey dem Feindt gefangen gewesen, von ihrer Armee hier an, welcher vermelt, dasz er mit Tartern, Türckhen und Rebellen noch auf die 12,000 Mann starckh möchten sein, welche sich aber alsz zuruckh ziehen. Heunth leset mann die Abrouchen mit 3250 Mann ab. Den 29. fasszet mann gegen der Nacht Possten gleich neben der Muchea rechter Handt gegen dem Graben, welches mann bisz auf 5 Schriett von selbigen hin bussierte. Der Feindt lage in dessen stetts im Feüer, warüber nur 40 Todte und Blessierte bekhumen, worunter ein Hauptmann und Lieutenant von Sächsischen. Mir continuirten den gantzen Tag hindurch sehr starckh, westwegen der Feindt sehr still wahr. Die Nacht hindurch wurde an einer Lieny gearbeith, dasz continuirliche Schiesszen aber verursacht, dasz ein Mauer eingefahlen ist, warüber der Generallwachtm. Abormunt²⁾ neben einen Lieutenant vom Stainau und unterschiedlichen Gemai-

---

¹⁾ Kisel.

²⁾ Aspremont.

nen von solcher übel blessiert worden. Vmb Mittag schickhete mann einen Aufforderungsbrieff hinein, so sie annambten, und ein Stundt Stillstandt daurte, weillen aber der Feindt hernach zuerst ein Boumben herausz warffte, welches wie sie sagten ausz Vnvorsichtigkeit geschehen sein solte, also finngen Vnsere mit Stuckhen und Boumben stärkeher alsz zuuor an zu spillen. Die Antwort auf den Brieff ware, der Commendant liese dem Churfürsten griesen, und wurde schon geschehen, wasz Gottes Willen seye.¹⁾ Heunth hat der Commendant von Semendria hieher berichtet, dasz die Räzen denen Tartern in ihr Laager eingefallen, vill nieder gemacht und zimblich vill Beith bekhumen. Diesen Abent khame ein Currier von Hertzog von Lotthringen, welcher mitgebracht, dasz der Hertzog von Lotthringen zu Peterwardein seye, welches grosszen Disgusto bey dem Churfürsten verursacht. Die Sach ist doch entlich dahin vermittelt worden, dasz der Hertzog mit der gantzen Kayl. Cavallerie ausgenomb 5 Regmter 6 Meill von hier an den Flusz Marwiz bisz zu Endt der Belagerung stehen verbleiben solte.²⁾ Heunth Abent leset mann die Abrouchen abermahl mit 3250 Mann ab und wurden aufs Neüe. umb einen Posszto zu fasszen, ein Obrister, ein Obristwalthm. mit 800 Mann in die Abrauchen commandiert. Den 30. in der Nacht thete mann dasz Kauffhausz, so nechst am Graben stundte, wie auch Pallisaten, warinnen in beeden sich der Feindt aufgehalten, attaquieren, treibeten den Feindt auch herausz und theten den Possto manuteniren. Vnser seiths seint bey die 200. Mann todt und blessiert, unter den Todten ist ein Hauptman von Strasszer, Cap. Lieutenant von Gallnfels Bayr.; ein Lieutenant von Sächsischen, und ein junger Cavallier Comte Fontaine, blessiert mein Obristwachtm. und ein Lieuten. von Alt Starnberg. Den Tag hindurch machte der Feindt Mine. alsz wann er auszfahlen wolte, so aber nit geschehen. Auf den Abent lesete mann die Abrauchen mit 3250 Mann ab und ritte der Generall Caraffa den Hertzog von Lotthring entgegen.³⁾ Den 31. die Nacht hindurch thete mann sich in den neüen Possten besser verarbeithen, wie auch zimblich starckh an unsere Minen. Vmb Mittag khumeten desz Feindts Minier in unsere Mine von ihnen herausz. so sie gegen herausz miniert haben, derohalben in den Minen mit Handt Granaten und entlich auch mit Boumben bey die

¹⁾ V. ö. *Röder* 64, 1.

²⁾ A császár azt javasolta, hogy a herczeg 6000 lovassal Boszniába törjön. *Klopp* i. h. 419.

³⁾ Caraffa a fennebbi értelemben közvetített a lothringeni herczeg és Miksa Emanuel között. *Klopp* i. h. V. ö. *Röder*. 65.

zwey Stundten gefochten, wardurch entlich sowohl unsere alsz des Feindts Mine zu nichten gemacht worden. Auf den Abent lesete mann abermahl mit 3250 Mann ab, werden bey 60 Todte und Blessierte gehabt haben, warunter ein Lieutenant von Meckhlburg. so todt. Den 1. Septembris in der Nacht wurff der Feindt zwey Boumben zugleich an dasz Orth, wo die Vnserige Bulffer abladen, wordurch 15 Thune Bulffer in die Lufft gangen, welche ein nahend stehende Mauer eingeworffen, wodurch 2 todt und auf die 19, warunter Marques Brely Hauptman von Jung Lotthringen blessiert worden. Umb 10 Vhr Vormittag, alsz der Churfürst die Abrauchen vissidierte, undt sehr vill Leith wie mit ihm gehen, sein Commerlaggey auf den Todt geschosszen worden, sunsten hat es diesen Tag nit vill Todt und Blessierte abgeben. Auf den Abent leset mann die Abrauchen mit 3000 Mann ab, in Ablesen bekhumet mann zwey Räzen so in die Statt hineingewolt haben. Heunth seint auch die Regmter, so mit den Hertzog von Lothringen gehen, von hier aufgebrochen, so ein Stundt von hier denselben erwartten miessen. Den zweyeten thete mann die Nacht hindurh sowohl an der Sapa in dem Graben, alsz an zweyen Fornellen, warmit mann die gefüeterte Mauer in Graben hineinzuwerffen willens ist, starckh arbeithen, und wurde ein Lienteni vom Durlach-Regmt todt geschosszen. Sunsten seint diesen Tag hindurch wenig todt und blessiert worden.«

Khriehish-Weisszenburg,
den 6. Szeptembris 1688.

Ihr G. Gndn. Hohgebohrne Graffin.

»Einzige Vergniegung meines Lebens, Behersherin meines Hertzen. Ih bin ganzt müett, vndt die Curier gehen eillents forth. Berihte alsozo meinen allershensten Engell, dasz mier die Statt szambt beeden Shlösszern mit Sturm b wekh genumben. Ih bin allein alsz Generallwahrtmeister mit commandiert worden. Viell vornembe Officier szeint todt vndt blesziert, Dein getreüer Notl lebt vndt ist geszundt, der ih verharre

meines shensten Engell

vnderthenig gehorszamber slav

N. W. G. z. Öttingen.«

Berihet es der Graffin von Shönburg, ih hab niht Zeitt zum Shreiben. Papa hab ih szelbsten geschrieben.

(Unokaöcséséhez.)

Khriehish-Weisszenburg,
den 6. Szeptembris 1688.

»Berichte, dasz mier die Statt szambt beeden Shlösszern mit Sturm eingenumben. Szie haben szih wakher gewertt. Ih bin allein alsz Generall-Wahtmeister mit beeden Generall-Feldtmarschalkh-Leuttenambt zum Sturm commandiert worden. Mier haben viell vornembe Leütt todt vndt blessziert, worunder auh todt Generall Sherfftenberg. Obrister Graff von Fürstenberg vndt desz Generall Starenberg Szohn. Im Shlossz ist mein Regementh dasz erste gewessen.«

(Unokaöcséséhez.)

Khriehish-Weisszenburg,
den 10. Szeptembris 1688.

»Hiebey volgt die völlige Shlusszrelation vnszerer Belagerung. Vndt weillen die Zeitt shon etwas spatt, vmb wieder eine rehte Belagerung anzufangen, zudem auh zimbligh weitt vndt grossze Morast naher Temeswar, mier auh kheine taugliche Atollerie mehr beyhanden haben, vnszere Infanterie szehr shwah, wie man dan auh dasz Provianth shwerlih zu bringen wuerde khünen, weillen kheine Anstalt noh gemacht, alszo glaube shwerlih, dasz anheüer einige grossze Operationes werden khünen vorgenumben werden, szundern nur, dasz ein Tetachment vmb den Printz Louys¹⁾ zu versterkhen, möhte von der Armee commandiert werden, wormit alszdan gedahter Printz Louys mit szeinen Corpo gantz Bosznia ihro Maystett vnderwierffig mahen khan.«

Nro. 22. (Nejéhez.)

Khriehish-Weisszenburg,
den 11. Szeptembris 1688.

»Hie bey slickhe meinen allershensten Engell die Shlusszrelation vnszerer Belagerung. Von kleinen Türkhen hörtt man nihts mehrers vndt ist von szolhen hie baldt szitherer alsz in Shwaben.«

Continuation.

»Den 3. wurde die gantze Nacht hindurch mit der Arbeith an der Sapa und Mine fortgefahren, unserer Seiths möchten in die 60 todt und blessiert gewessen sein. Auf den Abent lesete die Abrauchen Generall-Feldtmarschall Lieuten. Stainaw, Generallwachtm. Graff v. Oettingen, und Obrister Graff von Fürstenberg ab mit 3000 Mann. Die Nacht und den Tag hindurh continuirte mann mit obged. Arbeith, auch mit Boumben werffen und Bress schiesszen. Es gelangte auch

---

¹⁾ Lajos Vilmos badeni örgróf.

der Hertzog von Lotthring im Lager an, welchen mann zu Ehren alle Stuckh drey mahl lesete.¹⁾ Alsz mann gleich den 4. die Abrauchen ablesen wolte, ein Stundt zu vor falleten den Feindt mit seiner besten Mannschafft ausz der Quarnison in 2 bisz 3000 Mann starckh herausz, liesete zuuor eine Mine vor dem Böllern und Batterie von 6 Stuckhen springen, weillen sie aber zu kurtz angelegt, thet sie keinen Schaden, alsz nur etwelche Manschafft verschütten. Der Feindt tringete aber mit seinem Auszfaß so geschwindt in die Abrauchen, dasz ehe mann es gewahr wurde, in zwey bisz drey Lienien schon gewesszen, auch schon anfangen auf der einen Batterie von 8 Stuckhen, 2 Stuckh eines mit eysszen, das andere mit hiltzeren Nägeln zu uernaglen. Weillen nun die mehreste Leith gewichen und in dasz Lager gleichsamb geloffen, hat doch entlich H. Generall-Feldtmarschall von Stainau rechte Handt, wie auch H. Generall-wachtm. Graff von Oettingen linckher Handt etwelche Leith zusammengebracht, dem Feindt ausz den Abrauchen bisz an den Graben glücklich reboussiert. Der Feindt hat bey solcher Action über 200 Todt und Blesierte gehabt, wie solches alle Türckhen selbst confirmiren, abrobiren und sagen, unser Seiths ist gebliben Baron Gourné Generall-Adjutant neben einem Hauptman von Durlach, und einem von Auersperg, wie auch ein Fendtrich neben 18 Gemeinen, blessiert 2 Hauptleith neben 3 Lieutenants sambt 35 Gemeine. Auf den Abent raisete der Hertzog von Lotthring zu der Kay. Cauallerie so zwey Stundt von hier stehet. Es ist auch bey dieser Rencontra der Hertzog von Churlandt auf der Handt blesieret und ein vornemer Spänn. Cauallier umb dasz Aug khumen. Den 4. Abents lesete mann die Abrauchen nit ab, sondern commandierte mann 2000 Mann umb den 5-ten frühe zu Sturmen. Weillen aber die Nacht hindurch die Minierer weder ihre Mine noch Fornellen fertig gehabt haben, alsz hat mann zimblich lang in den tag hinein wartten miesszen. Unter desszen falleten eine Boumben in die Muchea, alwo die Mine ihren Anfang genommen, welche solche Operation gethan, dasz es unsern Eingang in die Mine verschütt, weillen 3 Fässzel Pulffer alda gestanden, warüber

¹⁾ »Nachdem Ihro Hochfürstl. Durchl. Herr Hertzog von Lothringen den 4. dieses anhero gelangt (wurden Sie von Ihro Churf. Durchl. ausserhalb des Lagers) unter Lösung der Stücke empfangen (und nachdem Sie deroselben alle Regimenter gezeiget (und Sie zu Mittag tractiret) führten Sie dieselbe Nachmittags in die Apruchen« (*Eigentl. Relation*, welcher gestalten der auf die Vestung Griechisch-Weissenburg unter Veranstaltung Ihro Churf. Durchl. in Beyern gethane Sturm (den glücklichen Success erreicht) wie viel dabey geblieben p. p. p.).

auch Herr Graff Guidus von Starnberg zimbleich starckh verschütt, verbrenndt undt mit Stainen geworffen worden. Weillen auch die Mine und Fornellen nach mit gefilt gewesszen, also hat mann den Sturm selben tag einstellen müessen, lesenen also diejenige, so sturmen heten sollen, die Abrauchen ab und thete mann die Nacht und Tag hindurch an Räumung, auch Füllung der Minen und Fornellen zubringen. Den 6. umb 1 Vhr fruehe Morgens wurde zum Sturm commandiert Generall Felldtmarschall Lieut. Graff von Schärffenberg, Generallwachtm. Graff von Oettingen, Obrister Graff von Auersperg und Sardory, Obristlieuten. Marques Bagni von Schärffenberg, Graff Kaunitz von Metternich, und Pfeffershouden von Wallis, Obristwachtm. von Sachsen. Strasszer und Auersperg. Vmb 2 Vhr Nachts liese Mann die Fornellen an den Graben gehen, welche so gueten Effect gethan, dasz mann zimbleich wohl in den Graben khumen khunte. Mann hete mit sambt den tag den Sturm angefangen, weillen es aber unsz an Granatier gemanglet und wir wartten miessten bisz solche ausz den Regmtern herausz geglaubt worden,¹⁾ alsz hat solches bisz umb 9 Vhr verweilt. Vnterdesszen schosze mann ohn-aufhörlich mit Stuckhen und warffe mann bestendig Granaten hinein. Alsz nun alles verhanden, wurde linkhs und rechts auf beeder Seithen der Brech die Granatier zerthailt, warauf rechte Handt ein Lieut. mit 50 Fissinier, alszdam ein Hauptman mit 100 Mann, folglich ein Obristwachtm. mit 200, hernach ein Obrist Lieuten. mit 300 und letztlich ein Obrister mit den übrigen 350 Mann, solcher Gestalten wurde auch linckher Handt die Attagua auszgethailt. H. Obrist Strasszer so in den Abrauchen commandiert war, miesste mit ein Obristwachtm. und 300 Mann, so eben in den Abrauchen waren, rechte Handt an die Pällisäten bey dem Thor eine Attaqua machen. Bey diesen Attaquen commandierte rechte Handt Generall-Felldtmarschall Lieut. Schärffenberg, linckher Handt Generall Felldtmarschall Stainau, Graff v. Oettingen commandierte beeder Orthen alsz Generallwachtm., auf dem Wasser, umb die Wasser Statt zu attaquieren, wurde Obristwachtm. Biny von Jung Lotthringen mit 10 Schiffen, warauf 400 Teütsche und die Vngern. so ohne dem auf den Szaicken²⁾ gewesszen, commandiert. Vnsere rechte Handt machte eine falsche Attaqua Brinz Comercy mit 4 bisz 600 Reithern und

¹⁾ A gránátos századokat oly formán képezték, hogy a puskás századokhoz beosztott gránátosokat kiválasztották. A gránátos szolgálatra közönségesen minden gyalogos betanítatott. V. ö. Feldzüge d. Prinz Eugen. I, 206, 384.

²⁾ — csajkák, a szállító-hajók kíséretére. V. ö. *Arneth*. 254.

Tragonern, linckher Handt aber an dem Thor eben mit der gleichen Mannschafft H. Generall Heüsszler. Als nun dasz Zeichen aller Orthen gegeben, attaquirte mann dem Feindt den 6. dieses umb 9 Vhr allerorthen.¹⁾ Der Sturm war sehr opiniat allerseiths, wie denn bey die zwey Stundt Keiner dem Andern weichen wolte. Rechter Handt beginden zwahr unsere Leith einmahl schier zu weichen, warauf Ihr Churfürstl. Dchlt. sambt Generall Caprara recht heroysch bisz an Graben ausz denen Abrauchen selbst en auancierte, worüber der Khurfürst mit einen Pfeill an Gesicht in Backhen blesziert worden, nach zwey stündigen harttem Gefecht glücklich, alsz sambtliche Batallionen von der Armee angeruckht sein, dem Feindt zuruckh tribeten; unsere Leith auancierte auch dergestalten, dasz dasz Öetting-Regmt, obwohlen der Feindt die Thor bey dem Schlossz gesperth, doch gleichwohl über die

¹⁾ »Den 6 alles parat ware (und resolwirt bliebe) die Stadt an 5 Orten anzugreifen (als 1. an der grosszen Breche) welche mit gehöriger und bei solchen Stürmen gewöhnlicher Mannschafft dem Feld-Marschall-Lieutenant Grafen von Scherffenberg; die andern (an der andere Breche) dem Feld-Marschall-Lieutenant Baron Stainau anvertraut wurde; die dritte Attaque wider das Thor (so gegen die Donau gehet) wurde dem Printzen Commerci; und die vierte (die an dem Thor gegen die Sau) dem Generall Wachtmeister Heuszler gegeben; in der 5-ten (unten am Wasser) war der Obristwachtmeister Baron Pini mit etl. Hundert Mann auf Schiffen nebst den Saicken commandiret) um auch an den Seiten des Wassers ein Allarme zu machen« (*Eigentliche Relation*, welche gestalten p. p.) — Az ostromra vezényeltettek: »2 Generall-Feldmarschall-Lieutenants (Scherffenberg und Stainau), 2 Generall-Wachtmeister (Baron Heuszler und der Graf von Oetting), 2 Obristen (Graf von Auersperg und Baron Sartori), 2 Obrist-Lieutenants (Graf von Kaunitz vom Metterningischen Regiment), 2 Obristwachtmeister (Perser vom Strasser und Cavalier Solar) vom Auerspergischen Regiment«, így jelenti a: »*Weiterer Verfolg* desz jüngst durch den Druck publicirten Diarii von Belagerung der Hauptstadt und Vestung Griechisch-Weissenburg p. p. Regensburg, gedr. b. Joh. Georg Hofmann 1688«, ugyanazt jelenti: »*Wahrhaffte Relation* sambt eygentlicher Abbildung der belägerten (vnd mit stürmen-der Hand eroberten Haupt Vestung Belgrad oder Griechisch-Weissenburg p. p. Mit einem ausführl. Diario, was vom 6 Augusti bisz den 8 Septembris p. p. sich zugetragen hat. Getr. z. München (b. Lucas Straub) z. finden b. Michael Mening) Kupfferstecher.« Az utóbb nevezett irat valószínűleg a hivatalos jelentés, melyre az »*Eigentliche Relation* p. p.« figyelmzett: »Mit wasz für Valor ein oder andrer Officier sich bey diese Action employret, wird nächstens die von Ihro Churfürstl. Durchl. erfolgende Relation ein mehres public machen.« Ezzel megegyező kevés variatioval az előbb említett (*Weiters Verfolg* p. p.), csakhogy az idegen szavakat német kifejezésekkel igyekszik visszaadni. Mint »Die Attuirende dergestalten encouragirt« helyett: »Die Stürmende dergestalten aufgemuntert«: »eine generose Action«, — »eine tapffere Action«, »plessirt« — »verwundet«, »die Descente Flanquieren« — »die Descente beschossen« és hasonlók — V. ö. a kimerítő jelentést az ostromról. Röder 66 s köv.

Dächer mit fliegenden Fahnen die Ersten hineingestiegen¹⁾ und dem Feindt bisz in dasz inere Schloss, wo nur trey Thurn seint getriben. Weillen nun Niemandts mehr alsz der Janitzarn Aga mit 2 bisz 300 Mann sich dahinein reterirt, hatt mann solchen, in deme mann gesorgt, sie möchten dasz Magazin sambt denen Thurn in die Lufft sprengen, Früstung desz Lebens versprochen. Die Wasszer Statt hat mann gleich überrumbelt. Die Beith wahr schlecht, weillen sie solches alles zuuor hinweg geführt haben. Vnser Seith sein gebliben, der Generall Felldtmarschall Lieutenant Graff von Schärffenberg, Obrister Graff von Fürstenberg, desz Generall von Starnberg H. Sohn Graff Heinrich, der Obrist-wachtm. von Sächsischen, Obristwachtm. von Bayr-Granatier,²⁾ Hauptleith zue Fuesz, Tragoner, sowohl alsz Rittmaister 8, Lieutenant und Fändtrich auf die 12, Vnterofficier sambt Gemeinen gegen die 360. Blessiert ist³⁾ Prinz Comercy, Generall Heüsszler, Obrist Graff von Auersperg, Obristlieuten. Graff von Kaunitz, Marques Bagni, Pfeffershoun, Obristwachtm. Baron Aydtner⁴⁾ von Jung Starnberg. Graff Sollary von Auersperg. neben dem Obristwachtm. Wolfframstorff von Bayr,⁵⁾ Hauptleith etlich 20, warunter der junge Graff von Fürstenberg Möszkhirsch, Lieutenant und Fendtrich zimblich vill, der Gemeinen möchten bey die 600 sein; unter dieser Suma sowohl der Gemeinen als Officier seint auch die Reitter und Tragoner begriffen. Den 7. liese mann die Wasszer Statt, die rechte Statt und beede Schlässzer von denen Todten räumen, wurden denselbigen Tag 3522 Sellen hinausz geschlefft und glaubet mann, dasz noch nit schier der halbe Theil seye weg gethan worden. Mann infendierte auch selben Tag, wasz sowohl an Stuckhen alsz Böllern möchte vorhanden, mann hate aber zimblich wenig gegen Offen gefunden, und dass mehreste lautter christliches Geschütz. Den 8. dieses arivierte die Türckhische Gesandtschaftt alhier an, so über 100 Persohnen und gahr wenig Pferdts bey sich gehabt. Sie wurden zum Churfürsten zu der Audienz gelasszen, warbey der Türckhische Abgesandte nichts anders dem Churfürsten vermelt, alsz dasz

¹⁾ »Aus gemeldetem Schlosz steckte der Feind weisse Fahnen aus (wurde aber von unseren) welche über die Häuser hineinstiegen (Forcirt) auf gnädigsten Befelch aber Ihro Churf. Drhl. (ihnen das Leben geschenkt) und das Thor besetzt« (*Eigntl. Relation* p.)

²⁾ »Eiberthnek nevezi a »Wahrh. Relat.« Libertnek a »Weiter. Verfolg.«

³⁾ Jenő herczeg is; v. ö. *Arnth.* 34.

⁴⁾ *Haitner* (*Eigntl. Relat.*)

⁵⁾ A »Wahrh. Relat.« szerint Lathran, a »Weiter. Verfolg.« szerint la Tour.

er von seinem Kayser zu dem christlichen Kayser mit Brieffen abgeschickht seye. Der Churfürst behiltete ihm bey der Mallzeit und dauerte solche bisz umb 6 Vhr Abents. Vnter wehrender Gesundtheittrinckhen lesete mann allezeit 12 Stuckh und liesen sich die Trompeten und Bauckhen wohl hören. Nach geendeten Mallzeit thete die Gesandtschaft ihre Raisz nacher Semblin forth setzen. Drei Stundt ehe die Gesandtschaft hier angelangt ist, sunge mann dasz Te Deum laudamus unter dreymahliger Lösung der Stuckhen, wegen glücklicher Eroberung Griechisch-Weissenburg.¹⁾ Der Hertzog von Lotthring hate diesen tag wegen wider neüe Anstosszung der Vnpäzlichkeit seine Raisz von Semblin nacher Grätz angetreten.«

(Unokaöcscséhez.)

Szembling, den 18. Szeptembris 1688.

»Bey vnsz ist indessen wenig Neues passziert, weillen man von Feindt wenig zu hören hatt. Destwegen auh shier alles, wasz niht alhie verbleiben hatt müesszen, wieder zuruckh gegangen. Vor zwey Tügen szeint vnder Commando Generall Palfy die völlige kheyszerliche Cavallerie, auszer Szavoe vndt desz Paragotzy Vngarn, so den Caprara sambt der kheyszerlichen Infanterie zu vnsz begleiten werden muesszen, neben denen voligen Beyrishen vndt shwawischen Tropen wie auh der zwey Frankhishen Regementher ausz Mangell Furage hiehero geruckht. Mier werden auh aller der Orthen, wo Fourage zu finden, vnsz daherumb aufhaltten, bisz ferere

¹⁾ »Den 8 disz (als an unser Lieben Frauen Tag) ist zu einer Danksagung dieser erhaltenen Victori (in Ihrer Churfürstl. Durchl. Quartier) wohin sich die Fürnehmste Generalen und Herren von der Armee begeben) eine öffentliche H. Mesz gehalten (und nach einen kleinen Sermon) von P. Marco d'Aviano ein Te Deum Laudamus, unter dem Trompeten- und Pauckenschall (auch Lösung der Stücken) gebetet worden« (*»Weiter. Verfolg«* u. *»Wahrhaffte Relation«*) — »Den 8 dito wurde das Te Deum Laudamus bey Ihr Churfürstl. Dchl. mit aller Solemnität gehalten. Etlich Stund hernach kamen die 2 Türckische Abgesandten (um bey Ihro Churfürstl. Durchl. Audientz zu nehmen), welche durch etliche Squadronen in die für sie bey dem Churfürsten präparirte Zelte gebracht worden. Kurtz hernach haben Ihro Churf. Durchl. ihnen die Audientz gegeben (worbey dieselbe in einem grossen Sessel sassen) beyden Abgesandten aber sie kleinere Sessel (ohne Lehnen) geben liessen. Die Audientz bestund in einem Compliment (und wurde nach der Audientz alsobald zur Taffel gegangen), worbey Ihre Churfürstl. Durchl. die beyde Türckische Abgesandten behielten und ihnen alle Höflichkeit bezeugten) beneben diese auch ihres Orts an Bezeigung allen Respects nichts ermanglen lassen. Nach der Mahlzeit liessen I. Churfürstl. Durchl. sie eine Vocal- und Instrumental- Music hören (worauf Sie sich in ihr) auf der ander Seiten der Sau für (im präparirte Lager begaben) um ihre Reise folgenden tages wieder fortzusetzen.« (*»Eigentl. Relat.«*)

Ordre von Hoff khumbt. In Khriehish-Weisszenburg ist Commendant der Guidus von Starenberg worden vndt szeint 6 Batallion zu ihm hineingelegt worden, alsz Croy. Khayszerstein, Metternih, Wallis, Jung-Starenberg vndt Strasszer, zu Pferd Shaxen-Lauenburg vndt Szerau Tragoner.«

Nro. 23. (Nejéhez.)

Shlankhaman,
den 18. Sseptembris 1688.

»Ich hab den Szeegen von pater Marcus¹⁾ genumben. Gott gebe, dasz es szejne Würkhung habe. Er ist vor etlihen Tāgen wieder von hie abgereist. . . . . Der Khurfürst wie auh Dünewaltt vndt andere Generalls pershonen vndt Volontiers khören von der Armee wieder zurukh. . . . . Mier szeint zwar auh bisz gegen Peterwardein wieder zurukh hinauf gerukht, szorge aber lauther, mier werden voll ein zehen oder vierzehen Tage alda stehen verbleiben müessen, zudem ietz der vnerhörte lange vndt vnbequeme marche.«

I. Sumarischer Extract

wasz beyleüig, souil die Zeit zuegelassen in dem glücklich eroberten Belgrad von Stuckh, Pöller, Haubitzen, Munition, Pomben und anderen ist gefunden worden.

8	löttiges	...	...	1 Stuckh.
1 1/2	pfündiges	...	...	1 »
1	»	...	...	2 »
1 1/2	»	...	...	16 »
2	»	...	...	20 »
2 1/2	»	...	...	1 »
3	»	warunter ein eysszernes	...	13 »
4	»	...	...	2 »
6	»	...	eysszerne Stainschiesszende	3 »
8	»	...	metallene Stuckh	4 »
12	»	...	...	3 »
15	»	...	...	2 »
16	»	...	...	1 »
18	»	...	...	1 »
24	»	...	...	1 »
48	»	...	...	3 »
75	»	...	...	1 »
320	»	Stain schiesszende	...	1 »
440	»	metallene Stuckh	...	1 »

Summa 77 Stückh.

¹⁾ Bizonyonyal a velenczei kapuczinus a császár bizalmas embere; Marco d'Aviano, kinek levelezését a császárral *Klopp* 1888-ban kiadta. 1683—88-ig Marco d'Aviano a hadseregnél volt s általában szentnek tartották. V. ö. *Schulle*, Ludw. Wilh. I. 12. *Weiss*, Weltgeschichte X. IV. l. Különösen ő sürgette Belgrád ostromát. V. ö. *Klopp* D. Jahr. 1683. 416. l.

Haubitzen

15 pfünd. Steinschiesszende Haubitzen ... 3 Stückh.

Pöller

8 pfündige	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Steinwerffende Pöller} \\ \dots \dots \dots \end{array} \right.$	2	$\left. \begin{array}{l} \dots \dots \dots \end{array} \right\} \dots \dots \dots 6 \text{ Pöller.}$
10 »		1	
36 »		1	
60 »		1	
Larmen Pöller		1	

Von Pulffer, Lundten, Bley, Pomben, Haubitzen, Glässzer und eysszerne Handtgranathen, Pfeil, Bögen auch unterschiedlichen Stuckh Kugl ist eine Quantität, welche mann aber (weillen es die Zeit nit zuegelassen, die gefangene Türeckhen auch noch zu dato im Schlossz wahren) nicht also gleich sortieren noch zellen können.

Actum bey Belgrad den 7. Septembris 1688.

II. *Specification*

wasz von 10. Aug. bisz 6. Sept. 1688. bey wehrender Belagerung Belgrad von Stuckh und Pöllern ruinirt und vnbrauchbahr, auch von Munitiön, Feyerwerchssachen und andern aufgangen und verschosszen worden ist.

Halbe Carthaunen schadthafft worden ... alsz ... 20 Stuck.
 Quartier schlangen auch schadthafft ...
 60 pfündige Pöller zersprungen ... 1 Pöller

der 24 pfündigen	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Stuckh Kugel} \\ \dots \dots \dots \end{array} \right.$	12149	$\left. \begin{array}{l} \dots \dots \dots \end{array} \right\} 18635 \text{ Stuck Kugel.}$
» 18 »		600	
» 12 »		5968	
» 3 »		218	
» 24 »	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Cartatschen} \\ \dots \dots \dots \end{array} \right.$	56	$\left. \begin{array}{l} \dots \dots \dots \end{array} \right\} \dots 204 \text{ Cartatschen.}$
» 12 »		68	
» 3 »		80	
» 60 »	$\left\{ \begin{array}{l} \text{Pomben} \\ \dots \dots \dots \end{array} \right.$	2216	$\left. \begin{array}{l} \dots \dots \dots \end{array} \right\} \dots 3653 \text{ Pomben.}$
» 100 »		1157	
» 200 »		290	

Caroassen ... 1010 Stückh.

Geyerbollen ... 397 »

Granathen ... 1910 »

Kleine Haubitzengranathen } Seint ausz den Pöllern gewor-

Handtgranathen } fen worden ... 161 »

Pulffer sowohl von die Stuck und Pöllern, alsz in die Pom-

ben und der Infanterie ... 2462½ Centner.

Lundten ... 659 »

Bleykugel ... 491 »

Schantz Zeug ... 10091 Stückh.

Faschin Messzer ... 406 »

Sandt Seckh ... 18690 »

Paterie Ladten ... 1400 »

Paterie Nägl, gantze und halbe ... 68690 »

Actum bey Belgrad den 9. Sept. 1688.

Közli: DR. WEISS,
 wallersteini levéltárnok.

REGESTÁK A VATIKÁNI LEVÉLTÁRBÓL.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

87. 1353. jan. 13. — Ludovico regi et Johannaë Siciliae Illustribus. — Hivatkozva a VI. Kelemen pápa közbenjárása folytán köztők és Lajos magyar király között kötött szövetségre, meghagyja nekik, hogy Gerald de Bellafario-nak calabriai elfoglalt jószágait adják vissza. — Datum Avinionae idibus Januar., anno I.

Innoc. VI. Archetyp. Epist. vol. 244a n. 26.

88. 1353. január 18. — Francisco Martini de Zemlin canonico et scolastico ecclesiae Jauriniensis. — A győri egyházban kanonokságot, lectoratust és praeabendát adományoz neki. Ugyanakkor a zágrábi és görzi püspök s az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Datum Avinionae XV. kl. Febr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. tom. I. p. 1. f. 314b.

89. 1353. január 21. — Arnoldo La Caucina canonico ecclesiae Scepusiensis Strigoniensis dioec. — Szepesi kanonokságot és az esztergomi prépostságot adományozza neki. Ugyanakkor a krakói és egri püspökök és a krakkói prépostnak a beigtatás végett. — Dat. Avign. XII. kl. Febr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. tom. I. pars 1. f. 136ab.

90. 1353. február 10. — Universis Christi fidelibus. — A zágráb e. m.-i. Culphina-i b. Szűzről cz. templomot látogatók részére indulgentia, Grubse Miklós zágrábi polgár kérelmére, ki azt föl akarja építtetni. — Dat. Avin. IV. id. Febr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 378b.

91. 1353. febr. 19. — Guillelmo Manentis et Johanni de Quinqueecclesiis ord. fratrum Minorum professoribus. A szentföld látogathatására engedélyt ad nekik, kiket utjokban

két frater presbiter, egy laicus frater és két szolga kísér. — Dat. Avin. XI. kl. Martii, an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 392a.

92. 1353. február 22. — Nicolao Grubse civi Zagrabien-
si. — A kért absolutiót megadja neki. — Dat. Avin. VIII.
kl. Martii, an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 51a.

93. 1353. febr. 23. — Petro de Moncilio praeposito
eccl. S. Petri de Posaga Quinqueecclesiensis dioec. — Meg-
erősíti őt ezen prépostságban, melyet András halála után
Miklós pécsi püspök neki conferált. — Dat. Avin. VII. kl.
Martii, an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 389ab.

94. 1353. márczius 26. — Andreae Blasii de Yrug
clerico Colocensis dioecesis. — Kalocsai kanonokságot ado-
mányoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 20, sine cura
15 ezüst márka. Ugyanakkor a szerémi püspök, a bélakuti apát
és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat.
Avin. VII. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. III. f. 450ab.

95. 1353. márczius 26. — Jacobo Johannis presbitero
Vesprimiensis dioecesis. — A szepesi szt. Mártonról cz. pré-
postság collatiójához tartozó Esztergom e. m.-i beneficiumot ado-
mányoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 20, sine cura
15 ezüst márka. Ugyanakkor a csázmai prépost, a budai cantor
és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat.
Avin. VII. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. III. f. 457b.

96. 1353. márczius 26. — Nicolao Petri de Jaurino
clerico Jauriensis dioec. — A pozsonyi szt. Mártonról cz.
prépostság collatiójához tartozó Esztergom e. m.-i beneficiumot
adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 20, sine
cura 15 ezüst márka. Ugyanakkor a rábaközi prépost és archi-
diaconus, és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás
végett. — Dat. Avin. VII. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. III. f. 465b.

97. 1353. márczius 26. — Nicolao Petrusii de Chasma
clerico Zagrab. dioc. — A zágrábi püspök collatiójához tar-
tozó Zágráb e. m.-i beneficiumot adományoz neki, melynek
évi jövedelme cum cura 20, sine 15 ezüst márka. Ugyanakkor
a zágrábi b. Szúzról cz. monostor apátjának, a kalocsai prépost-

nak és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. Avin. VII. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. III. f. 468ab.

98. 1353. márczius 26. — Benedicto Stephani clerico Jauriensi. — Győri beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 20, sine cura 15 ezüst márkát felül nem halad. Ugyanakkor a pannonhalmi apát, a pozsonyi bold. Szűzről cz. prépost és az avignoni sacristának a beigtatás végett. — Dat. Avin. VII. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. I. p. 1. f. 475b.

99. 1353. márczius 26. — Johanni de Bela clerico Strigoniensis dioec. — Esztergomi beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 20, sine cura 15 ez. márkát felül nem halad. Ugyanakkor a szepesi b. Szűzről cz. de Villa-compositi apátnak, a jászói prépost és az avignoni sacr.-nak a beigtatás végett. — Dat. Avin. VII. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. I. p. 1. f. 476ab.

100. 1353. márczius 26. Michaeli nato condam Jacobi de Bors clerico Strigoniensis dioec. — A székesfehérvári egyházban beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 20, sine cura 15 ezüst márkát felül nem haladhat. U. a. a garam-szent-benedeki apát, a pozsonyi prépost, és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. Avin. VII. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. I. p. 1. f. 490a.

101. 1353. márczius 26. — Johanni Heinrici presbitero Albensi. — A kalocsai egyházmegyében beneficiumot adományoz neki, mely a titeli prépost collatiójához tartozik, s melynek évi jövedelme cum cura 20, sine cura 15 ezüst márkát felül nem halad. — Dat. Avin. VII. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. I. p. 1. f. 516a.

102. 1353. márcz. 27. — Johanni Staniloii de Horgoincht clerico Zagrabiensis dioec. — Zágrábi kanonokságra nevezi ki, melynek évi jövedelme cum cura 20, sine cura 15 ezüst márka. Ugyanakkor az aquilejai lavacrosti apátnak, a kalocsai prépost és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. Avin. VI. kl. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. I. p. 1. f. 526ab.

103. 1353. ápril 2. — Universis Christi fidelibus. — Ugyanazon tárgyban mint föntebb 90. sz. alatt. — Dat. Avin. IV. non. Apr., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 397.

104. 1353. apr. 25. — Ludovico regi Ungariae. — Tudtára adja, hogy Jakab »rex Maioricarum« s Johanna Sicilia királynője házasságra léptek, melyhez az egyház is hozzájárult. Illik tehát, hogy Lajos magát ezen beleegyezéshez alkalmazva, Jakabot királynak elismerje. — Dat. Avinionae VII. kl. Maji, an. I.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. A) n. 399.

105. 1353. apr. 25. — Ludovico regi Ungariae. — Licet votis tuis sicut carissimi filii nostri annuere, prout cum deo possumus, ac tuis saluti et prosperitati expedire credimus, firmo proposito intendamus. Super supplicatione tamen tue magnitudinis, in adoptionis negotio per venerabilem fratrem nostrum Johannem Electum Vaciensem latorem praesentium nobis exhibita maturius cogitantes, ex certis causis tuae serenitati exponendis, per praefatum Episcopum expedire credimus, quod in tanto actu supersedere pro praesenti tempore debeat regia celsitudo. Ideoque supplicationi praefati distulimus annuere, ...¹⁾ non annuimus donec de causis eisdem tua prudentia informetur, quod moleste non feras, quam pro meliore tuo et regni tui, hoc providit paterna circumspectio differendum. Super quibus causis velis eidem Episcopo indubie credere sicut nobis. — Datum Avinionae VII. kl. Maji, an. I.

Innoc. VI. A. E. vol. 244 A) n. 399.

106. 1353. apr. 26. — Andreae Demetrii archidiacono Zembliniensi in ecclesia Agriensi, decretorum doctori. — Tudomására jutott a pápának, hogy Demeter fia András az archidiaconus és Bego fia Péter in legibus licentiatús és esztergomi kanonok javadalmaikat felcserélni szándékozván, azokat Vilmos tit. s Mariae in Cosmedin bibornok diakon kezeibe resignálták. Megengedi Andrásnak, hogy az esztergomi kanonokságot elfogadhassa, de az archidiaconatusságot meg kell tartania. Ezen kívül jogot nyer egri és győri kanonokságokra és a rimaszombati és zalai negyedekre is. Ugyanakkor meghagyja az esztergomi érseknek, a váci prépostnak ac sacristae eccl. Avinion, hogy egyikök nevezett Andrást a kanonokságba igtassa be. — Datum apud Villamnovam Avinionensis dioecesis VI. kal. Maji, anno I.

Innoc. VI. R. V. vol. 221. n. 296.

107. 1353 május 8. — Petro nato condam Bartholomei de Labat clerico Vesprimiensis dioecesis. — A veszprémi egyházmegyében egy beneficiumot adományoz neki, melynek évi jöve-

¹⁾ Olvashatatlan.

delme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkát felül nem haladhat. Ugyanakkor abbati monast. Psalm. Nemaus. dioec. és a veszprémi s pozsonyi prépostoknak a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. VIII. id. Maji, an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. I. p. 1. f. 474ab.

108. 1353. május 10. — Episcopo Zagrabiensis, praeposito Posoniensi Strigoniensis dioec. ac sacristae Avinion. ecclesiae. — Tudatja velök, hogy Scherffenberg János aradi archidiaconusnak Lajos király kérésére az előbb Nicolaus de Posonio által bírt győri kanonokságot és a szt. Adalbertről cz. győri prépostságot adományozta. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. VI. id. Maji, an. I. —

Innoc. VI. R. V. X. vol. 244. f. 196b.

109. 1353. május 31. — Archiepiscopis Strigoniensi et Pragensi. — Értesült, hogy az esztergomi érsek Kálmán győri püspököt több nagyobb mérvű skandalum miatt elzáratta. Meghagyja nekik, hogy ez ügyben indítsanak vizsgálatot, s az eredményről, bármilyen is az, őt tudósítsák. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. II. kl. Junii, an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 418b.

110. 1353. jun. 1. — Nobili viro Nicolai Kont Regni Hungariae Palatino. — Megtudta követétől Péter. florenczi püspöktől, hogy Kont őt igen szívélyesen fogadta s tőle telhetőleg segítette. Ezért köszönetet mond neki. — Datum Avinionae kalendas Junii, anno I. — In eo modo Demetrio praeposito Agriensi.

Innoc. VI. Archetip. epist. vol. 244. A) n. 129.

111. 1353. jun. 1. — Nicolao Archiepiscopo Strigoniensi Ludovici regis Hungariae cancellario. — Köszönetet mond neki, hogy követét Péter florenczi püspököt támogatta. — Datum Avinionae kalendas Junii, anno I. — In eo modo episcopo Nitriensi Stephano.

Innoc. IV. A. E. vol. 244 A) n. 131.

112. 1353. junius 11. — Lupo Slavogosti canonico Quinqueecclesiensi. — Pécsi kanonokságot adományoz neki. U. a. a veszprémi és zágrábi püspök és az avignoni sacr.-nak a beigtatás végett. — Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. III. id. Junii, an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. IV. f. 555a.

113. 1353. junius 12. — Radislav Ulrici canonico Strigoniensi de Pragen. dioec. ac Stephani ducis Sclavoniae in scientiis olim magistri. — A prágai érsek collatiójához tartozó

egyházi javadalmat adományoz neki. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. II. idus Junii, an. I.

Innoc. R. V. vol. 244. f. 254ab.

114. 1353. június 27. — Johanni Pelros canonico Cenediensi. — A Scherffenberg János kinevezése folytán (l. 108. sz. a.) megüresedett aradi archidiaconatusságot adományozza neki. Ugyanakkor az óbudai szt. Péterről cz. prépostnak és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. V. kl. Julii, an. I.

Innoc. VI. R. A. vol. 244. f. 258ab.

115. 1353. augusztus 19. — Johanni Andreae clerico Nitriensi. — A Miklós fia Jakab halála által megüresedett esztergomi kanonokságot adományozza neki, illetve megerősíti ebben, mert már VI. Kelemen adományozta volt neki. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 535ab.

116. 1353. augusztus 22. — Stephano Mauriti rectori parochialis ecclesiae in Chysich Strigoniensis dioec. — Lajos király kérésére esztergomi kanonokká nevezi ki, László fia Péter Veszprém e. m-i. pap helyébe, kit János veszprémi püspök veszprémi kanonokká nevezett ki. — Dat. apud. Villamnovam Avin. dioec. XI. kal. Sept., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. I p. 1. f. 430ab.

117. 1353. augusztus 22. — Petro Ladislai canonico et praeposito ecclesiae Vesprimiensis. — Lajos király kérésére megerősíti őt a veszprémi kanonokság és prépostságban, melyeket János veszprémi püspök, azoknak ugyancsak János nevű birtokosuk halála után neki adományozott. Meghagyja egyúttal neki, hogy az általa bírt esztergomi kanonokságról mondjon le. — Dat. ap. Villanovam Avin. dioec. XI. kl. Sept. an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 203b.

118. 1353. aug. 22. — Petro Ladislai canonico et praeposito ecclesiae Vesprimiensis. — Lajos király kérésére megerősíti őt a veszprémi kanonokság- és prépostságban, melyeket előbb János bírt, kinek halála után János veszprémi püspök neki conferált. Egyúttal megengedi neki, hogy az időközben elnyert esztergomi kanonokságot megtarthassa. — Datum apud Villamnovam Avinionensis dioecesis XI. kl. Sept., an. I.

Innoc. VI. R. V. vol. 224. n. 1416.

119. 1353. augusztus 31. — Abbatissae et sororibus monasterii S. Clarae de Veteribuda ord. eiusdem sanctae, Vesprim dioec. A Lajos király, anyja Erzsébet és neje Erzsébet

által ezen monostor részére tett alapítványt, dotálást stb. helybenhagyja. — Datum ap. Villamnov. Avin. dioec. II. kl. Sept., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. tom. V. f. 177b.

120. 1353. augusztus. 31. — Ugyanazokhoz. — Ugyancsak Lajos, anyja és neje kérésére, az említett monostor részére engedélyezett összes apostoli kiváltságokat és kegyeket megerősíti. — Dat. ibid II. kl. Sept., an. I.

Ugyanott.

121. 1353. augusztus 31. — Elizabeth reginae Hungariae relictæ cl. m. Karoli Hungariae Regis. — Megengedi neki, hogy tisztes kísérettel az óbudai klarissák zárdájába bemenessen. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. II. kl. Sept., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 178a. Ugyanitt u. ezen oklevél még egy másolatban: Elizabeth Reginae Ungariae címmel. Nyilván Lajos király neje részére.

122. 1353 aug. 31. — Episcopis Zagrabiensi et Nitriensi. — Lajos király és neje Erzsébet részére dispensatio a quarto consanguinitatis gradu alól. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. II. kl. Sept., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. V. f. 182b. Megvan a R. V. vol. 224. f. 460b is.

123. 1353. okt. 6. — Ludovico regi Ungariae. — András gyulafehérvári erdélyi püspök és Tamás volt gyulafehérvári custos Vilmos tit. S. Mariae in Cosmedin diakon bibornokot, a szentszék által neki adományozott gyulafehérvári archidiaconatus birtoklásában megakadályozták. Ajánlja a bibornokot a király pártfogásába. — Dat. Avinionae II. non. Octobr., an. I. — In eo modo Elizabeth reginae Ungariae.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. A) m. 470.

124. 1353. október 14. — Ecclesiae Chanadiensi. — Universis etc. Stephanus etc. Ad universitatis vestrae notitiam etc. quod Reverendus pater in Christo Dominus Thomas Chanadiensis in Ungaria pro parte partis sui communis servicii in quo est, camerae domini nostri summi pontificis obligatus viginti flor. auri praefatae camerae, nec non et pro parte partis . . . . .¹⁾ servitiis familiaribus et officialibus dicti domini nostri papae quinque flor. auri clericis camerae supradictis, pro dictis familiaribus et officialibus recipien. per manus domini Corradi archidiaconi Interen. in ecclesia Trigonensi, die datae presentium solvi fecit. De quibus sic

¹⁾ Olvashatatlan.

solutis ipsum dominum episcopum, ecclesiam et successores suos etc. Insuper ipsum episcopum a suspension. etc. auctoritate qua fungimur etc. secum super irregularit, si quam contraxit etc. In quorum testimonium etc. Datum Avinionae die XIV. Octobris, anno a nativitate domini Millesimo CCC^{mo} LIII° indictione VI., Pontif. Sanctissimi patris et domini nostri domini Innocentii divina providentia papae VI. anno primo.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. II. f. 346a. Annaták rubricája alatt.

125. 1353. nov. 11. — Ludovico regi Ungariae. — Bre-descheid János törvénytudor, Lajos követe a király részéről több kívánságot terjesztett elébe. Ami illeti a kért dispensatiót Wladislaus de Polonia, clugnyi rendű szerzetes részére. kiről azt mondják, hogy egyenes ágon a lengyel királyi házból származik, azt megadja. De nem engedheti meg »principatum Salernitanen. dismembrae in regno Siciliae.« — Datum Avinionae III. idus Novembris, an. I.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. A) n. 208.

126. 1353. nov. 16. — Elizabeth seniori, reginae Ungariae. — Kéri őt, járjon közre, hogy Károly római császár és Lajos magyar király, Erzsébet fia között a béke minél előbb helyreálljon. — Datum Avinionae XVI. kl. Dec., an. I.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. A) n. 353.

127. 1353. nov. 23. — Elizabeth Seniori Reginae Ungariae. — A német lovagrend nagymestere és tagjai panaszt emeltek a pápánál, hogy míg ők a hitetlen lithvánok és ruthének ellen, kik mintegy alattvalóik, harcolnak, saját alattvalóikat a masoviaai herczeg népei, kik köztök és a lithvánok között laknak, megtámadják s azokat megkárosítják. Kéri Erzsébetet, vesse befolyását latba, hogy ezen támadások megszűnjenek. Ez ügyben már a masoviaai herczegnek is írt át. — Dat. Avinionae IX. kl. Dec., an. I.

Innoc. A. E. vol. 244. A) n. 211. A masoviaai hghez intézett levél 210. sz. a. ugyanaz nap kelt.

128. 1353. deczember 9. — Andreae Stephani canonico Strigoniensi. — Lajos király kérésére esztergomi kanonokká nevezi ki. Ugyanakkor a nyitrai püspök, a csázmai prépost, és az avignoni egyház sacristájának a beigt. végett. — Dat. Avin. V. id. Decembris, an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. IV. f. 95ab.

129. 1353. deczember 9. — Georgio Nicolai canonico Vesprimiensi. — Erzsébet királyné kérésére veszprémi kanonokságot adományoz neki, megengedve egyuttal, hogy a sze-

régi egyházban birt kanonokságot és prebendát, valamint a pozsegai (?) ¹⁾ archidiaconatusságot megtarthassa. Ugyanakkor a nyitrai püspök, a székesfehérvári prépost és az avignoni sacrnak a beigtatás végett. Dat. Avin. V. id. Dec., an. I.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. IV. f. 516b.

130. 1353. decz. 9. — Georgio Nicolai canonico Vespriemiensi. — Kinevezi őt a veszprémi kanonokságra. Ugyanakkor a nyitrai püspök, a fehérvári prépostnak ac sacristae Avinionensis ecclesiae meghagyja, hogy egyikök főntemlített Györgyöt a kanonokságba igtassa be. — Datum Avinionae V. idus Decembris, an. primo.

Innoc. VI. R. V. vol 220 n. 217.

131. 1353. decz. 9. — Petro Stephani canonico Nitriensi. — Lajos király kérésére egy, az esztergomi egyházban megüresedendő beneficiumot adományoz neki. U. a. a veszprémi és nyitrai püspököknek és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. Avin. V. id. Decemb., an. I.

Innoc. VI. R. V. vol. 244. f. 265b.

132. 1353. decz. 18. — Ludovico regi Hungariae. — Megtudta, hogy Lajos fegyveres segítséget küldött Páduába Carrarai Ferencznek, ki között és a velenceiek között a velencei nuntius békét igyekszik létrehozni, kéri Lajost, hogy ha esetleg szükség lesz, bocsássa ezen seregeket a szentszék rendelkezésére, hogy az magát többi ellenségei ellen megvéddesse. — Dat. Avin. XV. kl. Jan., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 36.

133. 1353. decz. 24. — Stephano et Orosio regibus Rasciae. — Ajánlja nekik követeit Bertalan és Péter püspököket, kiket a királyok kívánságára, melyet István követi Bossidarius iudex generalis, Nestegius Cephalia Peren és Dannarus de Catara terjesztettek a pápa elé küldött országukba. — Dat. Avin. IX. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 76.

134. 1353. decz. 24. — Johannichi Patriarchae Serviae. — Ajánlja neki követeit Bertalan tragurai és Péter pactoi püspököket, kiket István Rascia királya kérésére küldött országába, a schisma megszüntetése céljából. — Dat. Avin. IX. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 75.

---

¹⁾ E helyen a papir megrongálva.

135. 1353. deczember 24. — Symoni Symonis de Spinis canonico Waciensi. — Váczi kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor a zágrábi püspök, az avignoni szt. Agricoláról cz. egyház dékánjának és az óbudai prépostnak a beigtatás végett. — Dat. Avin XI. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. R. A. ann. II. t. VII. f. 481b.

136. 1353. decz. 24. — Margaretæ relictæ quondam Hedenrici Hennigi in duc. Transilv. dioec. Petro Henrici alias dicto Phuenslim laico Transilv. dioec. — Megadja nekik az általuk kért absolutiókat. — Dat. Avinionæ VIII. kl. Januarii, anno II.

Innoc. VI. R. V. vol. 227. f. 329b.

137. 1353. decz. 24. — Thomæ Symonis de Spinis canonico Waradiensi. — A váradi kanonokságot adományozza neki, daczára, hogy az Erdély e. m.-i. krasznai archidiaconatusságot is bírja. Ugyanakkor a beigtatás végett ír az esztergoni érseknek, az avignoni szt. Agricola templom dékánjának és a Csanád e. m. i. aradi archidiaconusnak. — Datum Avinionæ IX. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 225. n. 165.

138. 1353. decz. 24. — Stephano regi Rasciæ. A követei által előadott kéréseinek megfelelőleg a nuntiusokat elküldte országába. Támogassa működésüket, és hallgasson tanácsaikra. — Dat. Avin. IX. kl. Jan., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 288.

139. 1353. decz. 25. Universis principibus, comitibus et baronibus Servia, Sclavoniae ac Albania. — Tudatja velök, hogy az említett tartományokba Bartholomæus tragurai és Péter pactoi püspököt küldte legatusai gyanánt. Ajánlja ezeket nekik, felhíván őket, hogy nevezett követeket minden igyekezetükben támogassák. — Dat. Avin. VIII. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 227. f. 4b.

140. 1353. decz. 25. — Rascia, Albania és Szerbia összes egyházi, úgy szerzetesi, mint világi hatóságai és rendeihez. — Követeit Bertalan tragurai és Péter pactoi püspököt ajánlja támogatásukba. — Dat. Avin. VIII. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 227. f. 5ab.

141. 1353. decz. 27. — Bartholomæo Tragurensi et Petro Pactensi episcopis apost. sedis nuntiis. — Megengedi nekik, hogy Rascia, Albania és Szerbiában, a hová őket küldi, mindazon papokat, kik föl lőnek függesztve állásuktól, azon oknál

fogva, hogy tudva bigamusokat eskettek össze, hivatalukba visszahelyezhessék. — Dat. Avin. VI. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 227. f. 5a és A. E. vol. 244. B.

142. 1353. decz. 27. — Bartholomeo Tragurensi et Petro Pactensi episcopis ap. sed. nuntiis. — Felhatalmazza őket: a) a legatiójukhoz tartozó országokban a bármily ok végett egyházi átokkal sujtottakat ez alól feloldozni; b) a bűneiket megbánóknak 100 napi indulgentiát adni; c) húsz nő és férfinak a quarto vel tertio consanguin. gradu alól felmentést adni; d) l. 141. sz. a., e) bárminemű bűn miatt interdictum alá vetett laicust vagy papot ez alól feloldozni. — Dat. Avin. VI. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 77a—e.

143. 1353. dec. 27. — Bartholomeo Tragurensi et Petro Pactensi episcopis apostolicae sedis nuntiis in regno Rasciae et Albaniae ac Sclavoniae. — Meghagyja nekik, hogy a nevezett országokban élő schismaticusok és eretnekek ellen teljes szigorral lépjenek föl. — Dat. Avin VI. kl. Jan., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 265.

144. 1353. decz. 29. — Bartholomaeo Tragurensi et Petro Pactensi episcopis apostolicae sedis nuntiis. — Megengedi nekik, hogy Rascia, Albania és Szerbiában, hová őket legatusai gyanánt küldte, interdictum alatt lévő helyeken is szabad legyen nekik misét mondani, de zárt ajtók mellett, harangozás nélkül, és kizárva mindazokat, kik nominatim excommunicálva vannak. — Dat. Avin. IV. kl. Januarii, an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 227. f. 5a.

145. 1354. jan. 18. — Jochanni Banconis canonico Zagrabien. — Zágrábi kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor az aquilejai egyh. m. a b. Szűzről cz. Lavotros kolostor apátjának, a kalocsai prépost és de Guiloze Jakab velencei kanonoknak a beigtatás végett. — Dat. Avin. XV. kl. Febr., an. II.

Innoc. VI. R. A. ann. II. t. VII. f. 473ab.

146. 1354. január 26. — Johanni Anthonii canonico Quinqueecclesiensi. — Pécsi kanonokságot adományoz neki. U. a. a nyitrai püspök a pozsegi szent Péterről cz. prépostnak és az avignoni sacristának a beigtatás végett. Dat. Avin. VII. kl. Febr., an. II.

Innoc. VI. R. A. an. II. f. VI. t. 166ab.

147. 1354. január 26. — Nicolao Ladislai de Podurii canonico eccl. b. Petri de Posaga Quinqueecccl. dioec. — Az említett egyház kanonokságára nevezi őt ki. Ugyanakkor a boszniai

püspök, a Pécs e. m. honestavellei kolostor apátjának és a rennesi egyház thesaurariusának a beigtatás végett. — Dat. Avin. VII. kl. Febr., an. II.

Innoc. VI. R. A. an. II. t. VI. f. 296ab.

148. 1354. febr. 13. — Ludovico Regi Ungariae. — Cantelmus fia János ügyében, ut n. 160. — Dat. Avin. id. Febr. an. II.

Inn. VI. A. E. vol. 244. B. n. 208. Ugyanazon ügyben Erzsébet anyakirálynéhoz és Petrus de Florentia apostoli nuntiusához.

149. 1354. márcz. 12. — Ludovico regi Ungariae. — János görzi püspök, előbb tinnini, Lajos király követe, passai püspökké választatott meg. De ezen utóbbi püspöki székbe beült időközben János brixeni, hajdan görzi püspök, Rudolf osztrák herczeg kancellárja. János vál. passai püspök e miatt panaszt emelt a pápánál, ki erre intézkedett: »Johannem tunc Gurcensem ad Brixinensem, et Johannem Gurcensem tunc Tinninensem ad Gurcensem eccles. duximus transferendos, eidem ecclesiae Pataviensi de persona dicti electi duximus providendum. — Kéri Lajost, hogy ezen intézkedést vegye tudomásul. — Dat. Avin. IV. id. Martii, an. II. — In eo modo Rodolfo duci Austriae.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. C. n. 159.

150. 1354. márczius 22. — Johanni Erenreich de Znoyma canonico ecclesiae Posoniensis Strigon. dioec. — Pozsonyi kanonokságot adományoz neki. In eo modo episcopo Vesprim. et sacristae ecclesiae Avin. ac officiali Olomucensi a beigtatás végett. — Dat. Avin. XI. kl. Aprilis, an. II.

Innoc. VI. R. A. an. II. t. VI. f. 303.

151. 1354. ápril 10. — Carolo Imperatori Romanorum. — Hallotta, hogy a császár Lajos királylyal végleges békét kötött. Buzdítja őt, hogy maradjon meg a békében. Tudatja vele, hogy németországi követét, János alexandriai patriarchát vissza fogja hívni. — Dat. Avin IV. id. Apr., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. C. n. 280.

152. 1354. Apr. 12. Eccl. Colocen. Universis etc. quod dominus Dionisius episcopus Colocensis in Ungaria pro parte partis suis communis servitio in quo est etc. quadringentos quadraginta florenos auri praefatae camerae nec non pro parte partis minorum servitiorum etc. centum decem flor. clericis etc. per manus domini Johannis archidiaconi Sarninensi iuxta dilationem etc. de quibus etc. verum intell. etc. quae ipsum ad solvendum computum sui communis servitii etc. minorum

servitiorum auctoritate etc. usque ad festum nativitatis domini proxime venturum etc. Ita tamen etc. — Datum Avinionae die XII. mensis Aprilis, anno indict. pontif. praedictis. (1354. ind. VII. an. II.)

Innoc. VI. R. A. an. I. t. II. f. 366a. (Annaták.)

153. 1354. máj. 12. — Johanni Nicolai canonico Quinqueecclesiensi. — A pécsi kanonokságot adományozza neki. Ugyanakkor a beigtatás végett ír a Kalocsa e. m. i. boldogságos Szűzről cz. Bélkut monostor apátjának, a kalocsai prépost és az avignóni szt. Agricola egyház dékánjának. — Datum apud Villamnovam Avinionensis dioec. IV. idus Maji, an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 225. n. 58.

154. 1354. máj. 15. — Elizabeth seniori reginae Ungariae. — Kéri őt, hogy azon ügyekben, melyekről Lajosnak írt anyai intéseivel buzdítsa a királyt. Dat. apud Pontesorgae id. Maji, an. II. — Eo modo Elizabeth iuniori reginae Ungariae mutato mutandis. — Eodem in modo mutato mutandis Carolo de Duraccio duci Slavoniae.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. k. n. 185.

155. 1354. máj. 29. Petri canonico Quinqueecclesiensi. — A pécsi kanonokságot adományozza neki, melyet Miklós fia János Bernát tit. S. Eustachii diac. bibornok kezébe resignált. Ugyanakkor a beigtatás végett ír a boszniai püspöknek, a pozsegai prépostnak és Eleuchini Vilmos jug-i kanonoknak. — Dat. apud Villamnovam Avinion. dioec. IV. kl. Junii, an. II.

Innoc. VI. R. V. 227. n. 362.

156. 1354. jun. 22. — Universis et singulis Provincialibus et custodibus ac quardianis ordinis fratrum Minorum eorumque vicariis. — Meghagyja nekik, hogy mindazon testvéreknek, kik Boszniába akarnak menni az ott lakó hitetlenek megtérítésével foglalkozni, e szándékukat hátráltató semminemű akadályt ne gördítsenek útjukba. — Dat. Avin. X. kl. Julii, an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. C. n. 204.

157. 1354. jun. 29. — Ludovico regi Ungariae. — A kalocsai érsek panaszkodott neki, hogy az egyházmegyéjében lakó néhány schismaticus laikus a tized fizetését megtagadta. Kéri a királyt járjon közbe ez ügy megoldásában. — Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. III. kl. Julii, an. II. — In eo modo Elizabeth Reginae Ungariae.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. C. n. 278,

158. 1354. jun. 29. — Ludovico regi Ungariae. — Kéri őt, hogy segítse a kalocsai érseket a tizedek behajtásában, melynek fizetését a kalocsai egyházmegyében némely schismaticus laikusok megtagadták. — Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. III. kl. Julii, an. II.

Innoc. V. R. V. vol. 236. f. 132b, 133a. In eo modo Elizabeth Regina Ungariae. ibid. f. 133a.

159. 1354. jul. 2. — Episcopo Varadiensi. — Meghagyja neki, hogy ha alkalmasnak találja Beuch-nek nevezett Pál fiát, Pál egri presbytert, igtassa be az egri kanonokságba. — Dat. apud Villamnovam Avinion. dioec. VI. non. Julii, anno II.

Innoc. VI. R. V. vol. 225. n. 114.

160. 1354. aug. 13. — Ludovico regi Hungariae. — Ajánlja neki Cantelmus fiát János »cives Bininensis«-t, ki a szentszék irányában magának kiváló érdemeket szerzett, s ki most némely ügyei végett Lajos királyhoz szándékozik fordulni. — Dat. Avin. id. Aug., an. II.

Innoc. VI. E. vol. 244. B. 164.

161. 1354. okt. 4. — Nicolao de Novacivitate plebano eccl. S. Mariae in Corona Strigon. dioec. Kadoldo Perkinan domicello Strigon. dioec. — Az általuk kért absolutiókat megadja. — Dat. Avinionae II. et IV. non. Octobris, an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 226. n. 421., 430.

162. 1354. október 14. — Johanni Michaelis de Zowach canonico Strigoniensi. — Esztergomi kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor a veszprémi püspök, az egri prépost és az avignoni egyház sacristájának a beigt. végett. Dat. Avin. II. id. Oct., an. II.

Innoc. VI. R. A. an. II. t. VI. f. 456ab.

163. 1354. október 29. — Elizabeth reginae iuniori Hungariae. — Kéri őt, ajánlja férjénél Agapit lissaboni püspököt, kit bizonyos, Szicziáliára vonatkozó ügyekben Lajoshoz küldött. — Dat. Avin. IV. kl. Nov., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 49.

164. 1354. okt. 29. — Thomae archiepiscopo Strigoniensi. — Ajánlja neki követét Agapet lissaboni püspököt, kit Sziczia bizonyos ügyei végett küld Lajoshoz. — Ugyanakkor ugyanez ügyben István kalocsai érsek, Vilmos pécsi, László nyitrai, János váci, Péter boszniai, Mihály egri, Demeter szerémi . . . tinini, István zágrábi, Demeter erdélyi, Domokos csanádi, László veszprémi püspökökhöz, László opelni

herczegcomes palatinus, Bebek István országbíró, Imre erdélyi vajda, »Nicolao de Deehec comiti curiae«, Zudar Péter, Garai Miklós macsói bán, Bebek György, János tárnokmester, pozsonyi comes és Mihály néhai bán fia Istvánhoz. — Dat. Avin. IV. kl. Nov., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 188.

165. 1354. okt. 29. — Litterae passus Agapit lissaboni püspök részére, kit Németország és Magyarországra különböző fontos és közérdekű ügyek érdekében követe gyanánt küldött. — Dat. Avin. IV. kl. Nov., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 40.

166. 1354. nov. 2. — Paulo episcopo Albensi. — Engedelmet ad neki, hogy az egri kanonokságot és az ungi archidiaconatusságot birhassa, melyeket VI. Kelemen pápa nevezett egyházmegyével, mely Magyarország határszélén a hitetlenek közelében van, egyesített. — Dat. Avinionae IV. non. Novembris, an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 226. n. 427.

167. 1354. nov. 8. — Helie de Vodronio cantori ecclesiae Xanctonensis, apostolicae sedis nuntio, clerico camerae nostrae. — Német-, Magyar-, Cseh- és Lengyelország és több más államba a tized beszédése végett őt küldte ki, felhatalmazza most őt, hogy a tizedek beszolgáltatására kitüzött határidőket meghosszabíthassa. — Dat. Avin. VI. id. Nov., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. B. n. 237.

168. 1354. nov. 10. — Archiepiscopo Gneznensi et Cracoviensi ac Wratislaviensi episcopis. — Meghagyja nekik, hogy miután Kázmér lengyel király a litvánok és tatárok támadásairól folyton panaszkodik, törekedjenek rábírni a szomszéd országokat, így Magyarországot is, hogy a fentemlített ellen fegyvert ragadjanak. Egyuttal indulgentiát biztosít azoknak, kik nevezett népek ellen fegyvert fognak. — Dat. Avin. IV. id. Nov., an. II.

Innoc. VI. R. A. an. II. t. VII. f. 569b.

169. 1354. nov. 11. Arnaldo de la Caucina scolastico ecclesiae Cracoviensis apostolicae sedis nuntio. — Megengedi, hogy az apostoli kamara javának előmozdítására, az ő és elődjei által kiadott bárminemű levéllel korlátlanul élhet. — Dat. Avinionae III. id. Nov., an. II.

Innoc. VI. R. V. vol. 236. f. 188ab és vid. 243. f. 11ab.

170. 1354. nov. 22. — Ludovico regi Hungariae. — Kéri őt, hogy Bertalan tragurai és Péter pactoi püspököket, kiket

követekül küldött »in Regno Rasciae«, fogadja kedvezően és segítse, szóval bővebben fogják a követek küldetésük céljáról fölvilágosítani, — Dat. Avin. X. kl. Decembr., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. C. n. 201.

171. 1354. decz. 5. — Ludovico regi Ungariae. — Péter cyprusi király kérésére Lajost is felszólítja, hogy a szentföldre indítandó hadjáratban részt vegyen. Sürgeti őt, hogy vegyen részt benne. Kéri egyúttal, hogy nevezett király szándékának, hogy a hadjáratra hajókat stb. effélét gyűjt, ne okozzon nehézségeket. — Dat. Avin. non. Dec., an. II.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. C. n. 298.

172. 1354. decz. 19. — Boniohanni episcopo Firmanensi et Arnaldo de la Caucina, scolastico ecclesiae Cracoviensis. — Meghagyja nekik, hogy a szentszék segélyezése érdekében a magyarországi érsekek, püspökök, apátok és prépostoktól segélyt szedjenek be. — Dat. Avin. XIV. Januarii, an. III

Innoc. VI. R. V. vol. 237. f. 234.

173. 1354. — Ad futuram rei memoriam. — Lajos király kérésére mindazoknak, kik a Romániát és Bulgáriát támadó törökök ellen, kik Magyarországot is fenyegetik, fegyvert ragadnak, ha hat hónapig szolgálnak, a hadjárat költségeihez hozzájárulnak stb. teljes bűnbocsánatot engedélyez. A külföldről az ország segélyére sietőknek szintén hasonló indulgentiát biztosít. — Dat. nélkül.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. D. n. 164.

174. 1355. febr. 3. — Thomae archiepiscopo Strigoniensi. — Helie de Vodronio udvari papjától hallotta, hogy az érsek a tized beszédese körül nagyban buzgólkodott, ezért köszönetet mond neki, s kéri őt, hogy buzgalmában továbbra se engedjen. — Dat. Avin. III. non. Febr., an. III. — In eo modo Stephano archiepiscopo Colocensi, Wilhelmo episcopo Quinqueecclesiensi.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. E. n. 289.

175. 1355. márcz. 23. — Archiepiscopis Strigoniensi et Colocensi, et episcopo Quinqueecclesiensi. — Miután Lajos a törökök és tatárok ellen hadjáratot akar vezetni, a kereszt hirdetését Magyarország és Dalmáciában elrendelte. Meghagyja nekik, hogy e levelét hirdessék ki, elrendeli, hogy minden egyházban hármassal zárral ellátott gyűjtő perzselyeket állítsanak fel, melyek egyik kulcsa a püspöknél, a másik a rector-nál vagy papnál, a harmadik valamely laicusnál legyen.

A begyűlt pénzt a pápa majd nuntiusai által nyugtáztatja. — Dat. Avin. X. kl. Apr., an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. E. n. 371.

176. 1355. márcz. 23. — Czím nélkül. — Lajos király követei Cato fia Wratiszláv erdélyi prépost és Nicolaus de Ung közölték a pápával, hogy Lajos a törökök ellen, kik nagy részt már Bulgáriát, Romániát és Rasciát is elpusztították, hadat akar indítani. A pápa e hadjárat érdekében kibocsátja a bullát, misék mondását rendeli el, egyben felhívja Lajost, hogy a törököket egész Konstantinápolyon túl űzze ki. Elrendeli, hogy a levél a suffraganeus püspökökkel is közöltessék. — Dat. Avin. X. kl. Apr., an. III. — In eo modo archiepiscopis Coloc., Gnezn., Jadr., Spalat., Ragusin.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. E. n. 402.

177. 1355. márczius 23. — Archiepiscopis Strigoniensi et Colocensi ac episcopo Quinqueecclesiensi. — Meghagyja nekik, hogy a törökök ellen szóló 172. sz. alatti bulláját hirdessék ki és publicálják mindenfelé. — Dat. Avin. X. kl. Apr., an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. E. n. 418.

178. 1355. ápril 4. — Ecclesiae Strigoniensi. — Universi etc. quod intellecto etc. domini Nicolai archiepiscopi Strigoniensis etc. quae ipse ad adventum computum sui comm. servitii et servitiorum etc. auctoritate etc. usque ad tres septimanas a proximo festo venturo Resurrectionis domini munerandas terminum etc. Ita tamen etc. In cujus etc. — Datum Avinionae die IV. mensis Aprilis, anno indictione et pontif. praedictis. (1355.)

Innoc. VI. R. A. an. I. t. II. f. 406b.

179. 1355. ápril 13. — Syfrido abbati monast. S. Mart. de Acromonte Pannoniae ord. S. Bened. Jaur. dioec. — Meg erősíti őt az apátságban. Ugyanazon módon tudtára adja ezt a conventnek és Lajos királynak. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. id. Apr., an. III.

Innoc. VI. A. A. an. III. t. IX. f. 76a.

180. 1355. ápril 29. — Ludovico regi Ungariae. — Nem kételkedik, hogy Lajos már eddig is minden tekintetben azon volt, hogy a békét a velenceiek és paduaiak között helyre állítsa. Kéri őt, hogy jövőre is érdeklődjön ez ügy iránt, és járjon közbe, hogy a béke minél előbb helyreálljon. — Dat. Avin. IV. kl. Apr., an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. D. n. 234.

181. 1355. május 10. — Ludovico regi Ungariae. — Fogadta követeit Cato fia Wratiszláv erdélyi prépost és Miklós ungi comest, kik őt Lajos ügyeiben informálták. Feleletét ugyan ezen követek előszóval fogják a királynak előadni. — Dat. Avin. VI. id. Maji, an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. D. n. 286.

182. 1355. május 12. — Ecclesiae Strigoniensi. — Universis etc. quod dominus Nicolaus archiepiscopus Strigoniensis pro parte partis sui communis servitii in quo est, camerae domini nostri summi pontificis obligatus, triginta octo florenos auri praefatae camerae necnon et pro parte partis minorum servitiorum etc. Octo florenos auri clericis camerae etc. per manus domini Nicolai Arnaldi archidiaconi de Sabouch in ecclesia Agriensi iuxta dilationem sibi concessam tempore debito solvi fecit. Ita etc. auctoritate nobis in hac parte comissa usque ad festum sancti Martini proxime venturum terminum sibi duximus prorogandum. Ita tamen etc. In quorum etc. — Datum Avinionae die XII. mensis Maji, anno indict. et pont. praedictis. (1355.)

Innoc. VI. R. A. an. I. t. II. f. 407a.

183. 1355. május 14. — Stephano episcopo Zagrabiensi. — Ismeretes a püspök előtt, hogy Vilmos tit. S. Mariae in Cosmedin bíbornok Lajos király és népeinek érdekét mindig szívéen hordta. Ez okból kéri a püspököt, hogy az említett bíbornokot ajánja Lajosnál és viseltessék iránta jóindulattal. — Dat. Avin. II. id. Maji, an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. D. n. 213. Ugyanazon ügyben Miklós esztergomi érsek és Vilmos pécsi püspökhöz, ugyanott n. 214, 216. Erzsébet anyakirálynéhoz.

184. máj. 18. — Petro Stephani archidiacono de Saboch in ecclessia Zagrabiensi. — Meghagyja neki, hogy azon tizedet, melyet nemrég Magyarországra kivetett, s melyre most zsoldosai kifizetése végett nagy szüksége van, gyűjtse össze, így pl. az esztergomi és kalocsai, vagy esetleg más egyházmegyéből és szolgáltatassa be. Reményli, hogy Lajos király őt ebben nem fogja akadályozni, hanem ellenkezőleg támogatni. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. III.

Innoc. V. A. E. vol. 244. E. n. 410.

185. 1355. június 13. — Johanni Nicolai canonico Agriensi. — Lajos király kérésére megerősíti őt a küüllői főesperességben, melyet András fehérvári püspök Simonfia István halála után neki conferált. Egyuttal megengedi, hogy a fehér-

vári, egri, zágrábi és székesfehérvári általa bírt kanonokságokat megtarthatja. Dat. — Avin. XIX. kl. Julii, an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. IX. f. 129a.

186. 1355. junius 22. — Siffredo Martino de Leucza abbati mon. S. Martini juxta fluv. Gron Strigon. dioec. — Megerősíti őt apátságában. In eo modo a conventnek, az esztergomi érseknek és Lajos királynak. — Dat. Avin. X. kl. Julii, an. III.

Innoc. 51. R. A. an. III. t. IX. f. 91ab; megvan R. V. vol. 230. f. 51ab is.

187. 1355. junius 25. — Nicolai custodi eccl. Agriensi. — Megerősíti őt ezen méltóságban, melyet Beteuch János halála után Miklós egri püspök neki adományozott. — Dat. Avin. VII. kl. Julii, an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. X. f. 466c.

188. 1355. junius 25. — Johanni Pouch archidiacono de Tarcha in eccl. Agriensi. — Megerősíti őt ezen méltóságban, melyet Emericus dictus de Buda bírt s azt Miklós egri püspök kezébe resignálta, ki azt Jánosnak adományozta. — Dat. Avin. VII. kl. Julii, an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. X. f. 467a.

189. 1355. junius 25. — Benedicto Clementis archidiacono de Pankata in ecclesia Agriensi. — Megerősíti őt ezen archidiaconatuságban, megengedve neki, hogy az egri és budai kanonokságokat is megtarthassa. — Dat. Avin. VII. kl. Julii, an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. IX. f. 520b.

190. 1355. junius 25. — Michaeli Nicolai archidiacono de Heves in ecclesia Agriensi. — A Miklós pécsi püspök által neki adományozott, Péter halála által megüresedett archidiaconatuságban megerősíti őt. — Dat. Avin. VII. kl. Julii, an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. IX. f. 536b.

191. 1355. aug. 13. — Cosmae Martini perpetuo capellano capellae S. Stephani prothomart, de Chasma Zagr. dioec. — A kért absolutiót megadja neki. — Dat. ap. Villamnov. Av. dioec. id. Aug., an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. XI. f. 321a.

192. 1355. szeptember 10. — Ludovico regi Hungariae. — Bizonyos ügyek miatt Vilmos sensi püspököt, kit Lajos is jól ismer, küldi nuntius gyanánt hozzá. Kéri a királyt, hogy

mindazokban, miket a püspök neki el fog mondani, teljes bizalommal viseltessék hozzá. — Ugyanazon ügyben Erzsébet anyakirálynénak, kérve őt, hogy a követet Lajosnál támogassa, és külön-külön Magyarország összes egyházi és világi nagyjaihoz. Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. IV. id. Sept., an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. D. n. 208a, 208b.

193. 1355. szept. 11. — Universis Christi fidelibus. — A Miklós pécsi püspök által Pécsváradon alapított a b. Szűzről cz. oltárt látogatók részére, valamint az ugyanott lévő más 8 oltár részére, melyek egyikét szt. László, a másikat III. István alapítá, indulgentiát ad. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. III. id. Sept., an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. IX. f. 502a.

194. 1355. szept. 13. — Az összes egyházi és világi méltóságok és urakhoz. — Ajánlja nekik követét Vilmos sensi püspököt, kit Magyarországba és más tartományokba küld. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. id. Sept., an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. D. n. 345.

195. 1355. szept. 29. — Ludovico regi Ungariae. — Kázmér lengyel király Lajos nagybátyja nejét elűzve magától, egy más nővel élt együtt; neje a kuriához fordult, mely ez ügyben meghozta ítéletét. Fölkéri Lajost, hasson oda, hogy Kázmér nejét ismét visszavegye, mert ellenkező esetben Egyed tit. S. Martini in montibus bibornok fog ellene eljárni. — Dat. Avin. III. kl. Oct., an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. D. n. 344.

196. 1355. október 21. — Patriarchae Constantinopolitani, archiepiscopo Strigoniensi et abbati mon. S. Mariae Scothorum in Vienna Patav. dioec. — Meghagyja nekik, hogy Márton fiát Siffrid pannonhalmi benczést, ki a Garam szt. benedeki kolostor apátjává választatott, e méltóságába igtassák be, elmozdítván Stegen Ulrik a Passau e. m.-i gerstin-i kolostor szerzetesét, ki nevezett apátságot jogtalanul bitorolja. — Dat. Avin. XII. kl. Nov., an. III.

Innoc. V. A. an. III. t. XI. f. 503b.

197. 1355. okt. 23. — Ludovico regi Ungariae. — Tudósítja őt, hogy a lithvánok vezéreihez a nép megtérítése végett követeket küldött. Kéri Lajost, kísérje figyelemmel a dolgot, támogassa a térítést, irjon erről neki, és e tekintetben adjon mindenben hitelt Dobrogostius krakói prépostnak. — Dat. Avin. X. kl. Nov., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. E. n. 181.

198. 1355. decz. 2. — Andreae dicto Examinatori laico et uxori eius Margaretae Agr. dioec. — A kért absolutiót megadja nekik. — Dat. Avin. IV. non. Dec., an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. XI. f. 325b.

199. 1355. decz. 6. — Patriarchis, archiepiscopis, episcopis, abbatibus etc. — Ajánlja nekik Bonjohannes fermói püspököt, a Magyarországra küldött apostoli nuntiust. — Dat. Avinionae VIII. id. Dec., an. III.

Innoc. VI. R. V. vol. 237. f. 235.

200. 1355. decz. 8. — Capitulo ecclesiae Strigoniensis. — A szentszék birtokait elrablók ellen fegyveres sereget szervezett, melynek élére Egyed tit. S. Clementis bibornokot állította. Fölkéri a káptalant, hogy az ez által fölmerült nagy kiadásokhoz hozzájáruljon. — In eo modo a boszniai és szerémi káptalanokhoz. — Dat. Avin. VI. id. Dec., an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. E. n. 188.

201. 1355. decz. 8. — Ad Archiepiscopum Colocensem. — Felszólítja őt, hogy adjon segílyt a szentszéknek, hogy elfoglalt birtokait visszaszerezhesse. — Dat. Avin. VI. id. Dec., an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. E. n. 213. In eo modo capitulo eccl. Jauriensis, Vesprimiensis et Quinqueecclesiensis. Ibid. n. 214.

202. 1355. decz. 16. — Johanni Petri de Dovanich domicello Agr. dioec. — A kért absolutiót megadja neki. — Dat. Avin. XVI. kl. Dec., an. III.

Innoc. VI. R. A. an. III. t. XI. f. 330a. Kétszer bevezetve.

203. 1355. decz. 17. — Boniohanni episcopo Firmanensi. — Meghagyja neki, hogy a magyarországi főpapok és egyháziaktól a szentszék szükségletei fedezésére segílyt kérjen. — Dat. Avin. XVI. kl. Januarii, an. III.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. E. n. 417.

204. 1355. decz. 17. — Boniohanni episcopo Firmanensi. — Meghagyja neki, hogy a szentszék részére Magyarországon beszédendő segíly beszerzése körül buzgón járjon el. — Dat. Avinionae XVI. kal. Jan., an. III.

Innoc. VI. R. V. vol. 237. f. 251.

205. (1355.) — Episcopo Bosnensi. — Meghagyja neki, hogy Tylo fia Péter részére a pécsi kanonokságról provideáljon.

Innoc. VI. R. V. vol. 230. index No. 58. A szövegben nincs meg, az indexben 58. sz. a. kétszer van bevezetve, miután a kötet legnagyobb-részt 1355-ből kelt bullákat tartalmaz, valószínű, hogy ez is nevezett évben kelt.

206. 1356. jan. 7. — Guillelmo episcopo Senensi, apostolicae sedis nuntio. — Felhatalmazza őt, hogy Lajos királylyal vagy annak meghatalmazottjával békealkudozásokat kezdjen, békét köthessen, nemkülönben arra is, hogy a felső-olaszországi urak, városok és tartományokkal a majlandi Barnabás és Galeazza Visconti ellen szövetséget köthessen. — Dat. Avin. VII. id. Jan., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 426.

207. 1356. jan. 12. — Paulo nato Matthaui Pauli canonico Quinqueecclesiensi. — Pécsi kanonokságot adományoz neki. U. a. a zágrábi püspök, a pécsváradi Benedekrendű monostor apátjának és az avign. szt. Agric. dékánnak a beigtatás végett. — Dat. Avin. II. id. Januarii, an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XV. f. 52b.

208. 1356. jan. 12. — Demetrio Pauli canonico Agriensi. — Egri kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor az esztergomi érsek, váradi püspök és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. Avin. II. id. Januarii, an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XV. f. 113ab.

209. 1356. jan. 18. — Guillelmo episcopo Senensi apostolicae sedis nuntio. — A perugiai Simon de Podio jelen levél átadója a pápánál járt a magyar és a franczia király gyermekei közti házasság ügyében. Megbizta Podiot, hogy a szentszék érdekeiben járjon Lajosnál közbe, s e célból ajánlja őt a püspöknek. — Dat. Avin. XV. kl. Febr., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 429.

210. 1356. jan. 18. — Ludovico regi Hungariae. — Ajánlja neki a perugiai Simon de Podiot, kérve Lajost, hogy a curia ügyeit támogassa. — Dat. Avin. XV. kl. Febr., an. IV.

Innoc. A. E. vol. 244. E. n. 14.

211. 1356. jan. 28. — Ludovico regi Hungariae. — Tudomására jutott a pápának, hogy János görög császár egy alkalommal Lajostól segílyt kért a törökök ellen, megígérve ennek fejében, hogy a római egyházba visszatérend. Ez ígéretét V. Orbán pápa előtt is megerősítette. Most, jóllehet a törökökkel békében él, más oldalról fenyegetvén őt veszély, a pápa utján kéri Lajostól az ígért segílyt, a mit a pápa is annál inkább kér, mert így remény van arra, hogy sokan megtérnek. Hiszen a múlt októberben Konstantinápolyban vitát rendeztek a görög papok és kalugyerek és a térítés céljából ott időző dominikánusok, mely alkalommal szintén sokan megtértek. Kéri Lajostól a segíly megadását. — Dat. Avin. V. kl. Febr., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 247.

212. 1356. február 29. — Petro electo Bosnensi. — A Peregrin halála által megüresedett boszniai püspökséget adományozza neki. U. a. a boszniai káptalan, a város és egyházmegye papságát és Lajos királyt értesíti ez adományozásról. — Dat. Avin. II. kl. Martii, an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XII. f. 53b.

213. 1356. márczius 30. — Ad. futuram rei memoriam. — Átírja XXII. János pápának a magyarországi dominikános rend provinciális perjeléhez intézett 1326. febr. 1-én Avignonban kelt bulláját, melyben János a priort megbízza, hogy az erdélyi, boszniai és szlapon eretnekek ellen keresztes hadjáratot hirdessen. — Dat. Avin. III. kl. Apr., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XII. f. 472b.

214. 1356. apr. 6. — Nicolao Nicolai de Zegra canonico Strigoniensi. — A veszprém e. m.-i hanti prépostságot adományozza neki. Ugyanakkor az esztergomi érsek, a pannonhalmi apát és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. VIII. id. Apr., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIV. f. 163ab.

215. 1356. apr. 6. — Jochanni Conradi de Znoyma praeposito eccl. Hantensis Wespr. dioec. — Lajos király kérésére a boszniai kanonokságot adományozza neki, melyet előbb Péter vál. boszniai püspök bírt. Ugyanakkor a zágrábi és győri püspököknek és a bácsi prépostnak a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. VIII. id. Apr., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIV. f. 164ab.

216. 1356. apr. 13. — Archiepiscopo Strigoniensi et Episcopo Vesprimiensi. — Lajos király kérésére a pilisi b. Szűzről cz. cziszterczita kolostor élére, hogy a rendben elharapódzott fegyelmetlenséget megszüntesse, Henricus de — (?)¹⁾ a passauai e. m.-i szentkereszti apátság cellariusát nevezi ki apát gyanánt. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. id. Apr., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. I. XIII. f. 225b.

217. 1356. jun. 11. — Elizabeth seniori reginae Ungariae. — Kéri őt, mint kinek jóindulata az apostoli szék iránt ismeretes, támogassa követeit Lajosnál. — Dat. Avin. III. id. Junii, an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 285.

218. 1356. július 4. — Johanni Gradonico duci Venetiarum. — A velenczeiek és Lajos király közti viszályok meg-

---

¹⁾ A név helye üresen áll.

szüntetésére Bonjohannes fermói püspököt küldte ki. Kéri a doge-t, fogadja a püspököt jóakarattal és hallgasson tanácsaira s intéseire. — Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. IV. non. Jul., an. IV.

Innoc. VI. R. V. vol. 238. f. 119.

219. 1356. jul. 4. — Johanni Gradonico duci Venetiarum. — Megkapta leveleit a törökök ellen kötendő szövetség ügyében. Kéri a doget, járjon el buzgón ez ügyben. — Dat. ibid. IV. non. Jul., an. IV.

Ibidem f. 119.

220. 1356. julius 4. — Johanni Gradonico duci Venetiarum. — A doge és Lajos magyar király közti viszály megszüntetése végett Bonjohannes fermói püspököt küldte ki, kéri a doge-t hallgasson mindenben a követ szavára. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. IV. non. Julii, an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 562.

221. 1356. jul. 4. — Elizabeth reginae Ungariae. — Nagy bankódással értesült, hogy Lajos és doge között ellenségeskedések folynak. Ezek megszüntetésére Bonjohannes fermói püspököt küldte ki; kéri a királynét, hogy ezen küldöttét törekvésében támogassa. — In eo modo filiae reginae Ungariae. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. IV. non. Julii, an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 610.

222. 1356. jul. 4. — Egidio episcopo Sabinensi apostolico legato. — Bonjohannes fermói püspököt Magyarországra küldte. Meghagyja neki, hogy azt készséggel fogadja. — Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. IV. non. Jul., an. IV.

Innoc. VI. R. V. vol. 238. f. 120.

223. 1356. jul. 4. — Cangrande della Scala veronai hercegnek. — Elvárja tőle, hogy a forlii Ordelaffi Ferencz ellen hirdetett keresztes hadjárat prédikálásában Egyed sabinai püspököt, ki már Veronáig jutott útjában, támogatni fogja. — Dat. apud Villamnovam Avinion. dioec. IV. non. Julii, an. IV.

Innoc. VI. R. V. vol. 238. f. 120.

224. 1356. julius 7. — Petro electo Bosnensi. — Kinevezi őt boszniai püspökké. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. non. Julii, an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XII. f. 488a.

225. 1356. julius 11. — Elisabeth seniori reginae Ungariae. — Erzsébet és Lajos leveleit a lengyel király érdekében megkapta, de a mit Lajos kér, azt mértéken felülinek találja,

és ennél fogva nem teljesítheti. A mit azonban pro conservatione honoris regis Poloniae megtehet, azt szívesen megfogja tenni. Ugyanezen ügyben a nyitrai püspöknek is írt. — Dat. Avin. V. id. Jul., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. D. n. 381.

226. 1356. jul. 14. — Ludovico regi Ungariae. — Ismeri jóindulatát, melylyel Vilma tit. S. Mariae in Cosmedin bíbornok iránt viseltetik, kéri őt, hogy fogadja jóindulatába a bíbornok vicariusát Johannes de Sanctoebulpho roueni kanonokot is. — Ugyanez ügyben Erzsébet öregebb és ifjabb királynénak és Miklós nádorispánnak. — Dat. Avin. II. id. Julii, an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 183., 184., 185.

227. 1356. julius 16. — Stephano electo Zagrabiensi. — Megengedi neki, kit nemrég nevezett ki zágrábi püspökké, s ki még csak subdiaconus, hogy a többi rendet fölvegye. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XVIII. kl. Aug., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 255b.

228. 1356. jul. 17. — Patriarchis Aquilegensi et Gradeni ac archiepiscopo Salzburgensi. — Értesszék arról, hogy Lajos király a rasciai eretnekek és schismaticusok ellen hadjáratot akar indítani. Meghagyja nekik, hogy mindazok ellen, kik nevezett eretnekeknek Lajos ellenében segílyt nyújtanak, szigorral lépjenek fel. — Dat. apud Villamnovam Avinion. dioec. XVI. kl. Aug., an. IV.

Innoc. VI. R. V. vol. 238. f. 152.

229. 1356. jul. 23. — Carolo Romanorum imperatori. — Tudósítja őt, hogy a görög hitűek megtérítése végett Norbert fia Vilmos bayeux-i cantort, mindkét jog tudorát, és a szt. Agoston rendbeli Rudolfot Chateau-villain-ből, a szent írás tanárát küldte a görögökhöz. Ajánlja őket a császárnak, kik először hozzá, aztán Lajoshoz, s ettől keletre mennek. — Dat. Avin. X. kl. Aug., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 541.

230. 1356. jul. 23. — Ludovico regi Ungariae. — A görögök megtérítése ügyében István nyitrai püspök által üzenetet küldött a királynak. Most Norbert fia Vilmos bayeuxi cantort, mindkét jog tudorát, és a szt. Agoston rendbeli Rudolfot, Chateau-villain-ből, a szent írás tanárát küldi János görög császárhoz. Kéri a királyt, támogassa ezeket, s adjon nekik hitelt mindabban, mit neki mondani fognak. — Dat. Avin. X. kl. Aug., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 182.

231. 1356. aug. 4. — Stephano electo Zagrabienſi. — Miklós zágrábi püſpök helyett, ki kalocsai érsek lön, őt ki budai prépost (és még csak ſubdiaconus) volt, nevezi ki a zágrábi püſpöki ſzékre. U. a. a zágrábi káptalan, a zágrábi clerus és lakosságnak, a zágrábi egyház alattvalóihoz, Miklós kalocsai érsek volt zágrábi püſpök és a Zágráb városi és egyházmegyei clerusnak a kinevezést tudtul adja. fölſívja őket engedelmeſség és támogatásra. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. II. non. Aug., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIV. f. 76a.

232. 1356. aug. 4. — Nicolao electo archiepiscopo Colocensi olim episc. Zagrab. — Megerősíti őt a kalocsai érsekségben. Ugyanakkor a kalocsai káptalannak, Kalocsa város és az egyházmegye lakosainak, a hűbéreseknél, a ſuffraganeusoknak és Lajos királynak, tudtukra adja a kinevezést és felſívja őket, hogy Miklósnak engedelmeſkedjenek és őt támogassák. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. II. non. Aug., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIV. f. 80ab.

233. 1356. aug. 10. — Johanni Gradonigo duci Venetiarum. — Követétől Boniohannes fermói püſpöktől érteſült, hogy a doge és Lajos magyar király között újból viſzály támadt. Inti a doge-t, hogy minél előbb köſſön a királylyal békét. — Dat. apud Villamnov. Avin. dioec. IV. id. Aug. an. VI.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 546.

234. 1356. aug. 11. — Ludovico regi Hungariae. — Dicséri őt, hogy orſzágát a tatárok, litvánok, a ruthének, e hitetlenek támadásai ellen annyiszor bátran megvédelmezte, nemkülönb, hogy a rasciai eretnekek ellen is viſelt hadat. Reméli, hogy nemcsak ezek ellen, hanem a római egyház ellenei u. m. Francesco de Ordelaſſis forlii polgár és néhai Ricciardus de Manfredis fiai: Vilmos és János faenzai polgárok ellen Olaszorſzágbán is fel fog lépni. Nevezettek ellenében a római egyház capitaneusává nevezi őt ki, és megengedi neki, hogy a hadjárat költségei fedezésére orſzága egyházi jövedelmét három éven át fordíthassa. Ugyanakkor a kalocsai érsek és ſuffraganeusainak és az eſztergomi érsek és ſuffraganeusainak meghagyja, hogy a beſzedett jövedelmeket a királynak ſzolgáltassák át. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. III. id. Aug., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. t. 301a, 303a és A. E. vol. 244. G. n. 624.

235. 1356. aug. 11. — Archiepiscopo Colocensi eiusque ſuffraganeis. — Közli velök a Lajoshoz intézet 234. ſz. levelet,

meghagyva neki, hogy a tized beszolgáltatása körül intézkedjék. — Dat. ap. Villamn. III. id. Aug., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 623.

236. 1356. aug. 11. — Archiepiscopo Strigoniensi eiusque suffraganeis. — Ugyanazon ügyben, mint a 235. sz. levél a kalocsai érsekhez. — Dat. ap. Villamn. III. id. Aug., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 547.

237. 1356. aug. 18. — Ludovico regi Hungariae. — Melegen ajánlja neki az országában dülő eretnekségek megszüntetését, mert nem illik, hogy ép az ő országában, ki távoli országokban akarta elfojtani az eretnek tanokat, virágozzanak azok. — Dat. apud Villamn. Avin. dioec. XV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 555.

238. 1356. aug. 18. — Universis Christi fidelibus. — Mindazoknak, kik Lajost a Boszniában lakó eretnekek és szakadárok elleni hadjáratában támogatják, negyven napi indulgentiát ad. — Dat. ap. Villamn. Avin. dioec. XV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 557.

239. 1356. aug. 18. — Ludovico regi Hungariae. — Kéri őt, hogy segítse a vicenzai püspököt püspöksége elfoglalt jószágai és jogai visszaszerzésében. — Dat. ap. Villamn. XV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 313.

240. 1356. aug. 19. — Johanni Nicolai clerico Transylv. dioec. — Az erdélyi püspök collatiójához tartozó beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkánál több nem lehet. Ugyanakkor a kolozsmonostori apát, a váradi prépost és az avignoni szt. Agricola egyház dékánjához a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamn. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. IV. t. XII. f. 263b.

241. 1356. aug. 19. — Stephano Jacobi de Albaregali presbytero Vesprim. dioec. — Székesfehérvári beneficiumot adományoz neki, melynek jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkát felül nem haladhat. Ugyanakkor a veszprémi püspök, az óbudai prépost és az avignoni egyház sacristájának a beigt. végett. — Dat. ap. Villamn. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XII. f. 308ab.

242. 1356. aug. 19. — Dominico Benedicti de Diaco, clerico Bosnensis dioec. — Kalocsai beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkánál több nem lehet. Ugyanakkor a boszniai püspök, a szerémi püspök és az avign. szt. agricolai dékánnak a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. A. XII. f. 371b.

243. 1356. aug. 19. — Martino Cosmae de Radcha clerico Zagrabiensis dioec. — Zágrábi beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkát felül nem haladhat. Ugyanakkor a zágrábi és csázmái prépost és az avign. szt. agricolai dékánnak a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 32ab.

244. 1356. aug. 19. — Thomae Nicolai nato quondam Jacobi Nicolai clerico Quinqueecl. dioec. — Győr e. m.-i beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkánál több nem lehet. Ugyanakkor a zágrábi és boszniai püspököknek és az avign. egyház sacristájának beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 34ab.

245. 1356. aug. 19. — Dominico Urbani clerico Quinqueecclesiensi. — Pécsi kanonokságot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkánál több nem lehet. Ugyanakkor a zágrábi és boszniai püspököknek és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnovam Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 37ab.

246. 1356. aug. 19. — Nicolao Abrahae clerico Zagrabiensis dioecesis. — Budai beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkánál több nem lehet. Ugyanakkor a zágrábi püspök, a csázmái prépost és az avign. szt. agricolai dékánnak a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 40b.

247. 1356. aug. 19. — Alexio Gregorii clerico Quinqueecclesiensis dioec. — A pozsonyi prépost collatiójához tartozó beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkát felül nem haladhat. U. a. a veszprémi és nyitrai püspök, és az avignoni szt. agri-

colai dékánnak a beigtatás végett. — Dat. apud. Villamnov. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 60b.

248. 1356. aug. 19. — Nicolao Johannis de Pacha canonico eccl. Budens. Wesprim. dioec. — Budai kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor az esztergomi érsek, a császári prépost és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIV. f. 322ab.

249. 1356. aug. 19. — Johanni Dionisii de Thomenouch canonico S. Petri de Posaga Quinqueecl. dioec. — Pozsegai kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor a kalocsai érsek, a boszniai püspök és az avignoni szt. agric. dékánnak a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIV. f. 323ab.

250. 1356. aug. 19. — Barnabae Thomae de Dyaco canonico eccl. Scepusien. Strigon. dioec. — Szepesi kanonokká nevezi őt ki. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XIV. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIV. f. 325ab.

251. 1356. aug. 21. — Ludovico regi Ungariae. — Péter pactói és Vilmos sisopolitani püspököket, az apostoli szék nuntiusait, kik a szentszék ügyeiben Romániába utaznak, pártfogásába ajánlja. — Dat. ap. Villamnov. XII. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 314.

252. 1356. aug. 25. — Stephano electo Zagrabiensi. — Meghosszabbítja az ordinatiójára kitűzött terminust »usque ad festum Resurrectionis.« — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. VIII. kl. Sept., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 261b.

253. 1356. aug. 25. — Ludovico regi Ungariae. Dilectus filius Stephanus Electus Zagrabiensis procurator et nuntius tuus ad petendum nomine tuo verbum crucis praedicari contra hereticos et infideles regni Rassie in favorem . . . . . (?),¹⁾ qui infideles et hereticos et infideles ipsos in virtute domini expugnare proponis ac delendam de regno ipso hereticam pravtatem et ad iurandum aliqua, que huiusmodi praedicationis negotium requirebat per litteras regias constitutus, postquam

---

¹⁾ Olvashatatlan.

ex, ad que iuranda constitutus fuerat, curavit et sicut, habuerat in mandatis easdem litteras referendas tibi restitui sibi cum instantia postulavit. Nos autem quia de more curie Romane huiusmodi et alie similes scripture consueverunt in archivo ipsius curiae conservari, litteras ipsas duximus retinendas. — Datum apud Villamnovam Avin. dioec. VIII. kl. Sept., anno quarto.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 316.

254. 1356. szept. 17. — Ludovico regi et Elizabeth seniori reginae Ungariae. — Megkapta a király levelét Vilmos tit. S. Mariae in Cosmedin bibornok útján, melyben a király jelenti, hogy István zágrábi püspök több oly dolgot követett el, melyek az ország botrányára és veszélyére szolgálhatnak. Kéri őket, szerezzenek be ezekről pontos tudósításokat és közöljék ezt ő vele. — Dat. Avin. XVI. kl. Oct., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 242.

255. 1356. szept. 19. — Episcopo Agriensi. — Meghagyja neki, hogy Domokos fia Domokos esztergomi kanonok és Lajos király káplánja részére provideáljon a szt. Mártonról cz. szepesi egyház kanonokságáról, melyet András fia Miklós bírt. — Dat. Avin. XIII. kl. Oct., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XII. f. 191ab.

256. 1356. szept. 22. — Johanna reginae Siciliae. — Tudósítja őt, hogy Lajos követei István zágrábi püspök és Zudar Péter szlavon bán Franciaországban időzván hozzájöttek, előadván, hogy Lajos egyik leánya és a francia király másodszülött fia közt, jóllehet mindketten serdületlenek még, házasság fog köttetni, a szerződés föltételei azonban még ismeretlenek a pápa előtt. Lajos most arra kérte követei által a pápát, jelentené ki, hogy Johanna halála után országa Lajosra száll. (Itt előadva az ismert eset, hogy miért lett a nápolyi trónról Lajos kizárva). A pápa erre VIII. Bonifácznak ez ügyre vonatkozó bullájára hivatkozott, mely ellen a követek óvást tettek. De kisült utóbb, hogy Lajosnak a »Principatus Salernitanus et hon. montis S. Angeli necnon comitatibus Provinciae et Fortalguerii ac Pedemontis«-ra joga van, »quia Bastardus non fuerit,« ép úgy mint apja Károly is joggal bírt erre. A pápának nem lévén minderről teljesen biztos tudomása, megígérte, hogy megvizsgálja az ügyet. E körülményeket Johannának tudtára adja, kérvén őt közölje ezt rokonaival is, hányják-vessék meg ez ügyet, hogy a pápa Lajosnak ez ügyben minél előbb választ adhasson, még pedig olyat, hogy ha tagadó

is a felelet. e miatt viszály ne keletkezhessek. — Dat. ap. Villamnov. X. kl. Oct., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 347.

257. 1356. szept. 25. Briccii Lucae canonico eccl. S. Stephani Regis alias b. Mariae Virg. de Albaregali Vespr. dioec. — Székesfehérvári kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor a boszniai püspök, az óbudai prépost és az avign. szt. agricolai dékának a beigtatás végett. — Dat. Avin. VII. kl. Oct., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XV. f. 84ab

258. 1356. szept. 30. — Briccio Jochannis praeposito ecclesiae Jauriensis. — Végrendelkezési jogot ad neki. — Dat. Avin. II. kl. Octobr., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 323b.

259. 1356. október 14. — Nicolao episcopo olim Zagrabienzi in archiepiscopo Colocensi electo. — Megküldi neki a Miklós fia János szerémi archidiaconus által kért palliumot, tudatván vele, hogy az átadással a váradi és szerémi püspököket bízta meg. — Ugyanazon ügyben a váradi és szerémi püspököknek. — Dat. Avin. II. id. Oct., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIII. f. 281ab.

260. 1356. okt. 8. — Ludovico regi Hungariae. — Tudósítja a királyt, hogy eddig különböző okok gátolták abban, hogy székhelyét Rómába tegye át. Most azonban nem akarja ezt tovább is halogatni, s ezért Isten segélyével jövő szeptember havában megindul Róma felé. — Dat. Avin. VIII. id. Oct., an. VI.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 366.

261. 1356. okt. 12. — Ludovico regi Hungariae. — Megtudta, hogy Lajos buzgólkodása következtében a Magyarországon a tatárok ellen táborozó olachok egy része áttért a görög vallásról, s hogy a többiek is hajlandók lennének az áttérésre, ha a szentszék részökre külön főpapról gondoskodnék. E célból utasítást adott az esztergomi és kalocsai érseknek. Kéri a királyt, hogy e főpapokat támogassa. — Dat. Avin. IV. id. Oct., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 589.

262. 1356. okt. 25. — Arnaldo de la Caucina scolastico ecclesiae Cracoviensis apostolicae sedis nuntio. — Értesült, hogy Arnald, ki Magyar és Lengyelországba küldetett ki követül, Boroszló, Kaminoec és Lübeck város és egyházmegyében is buzgólkodott az egyház érdekében. E helyeken tett

intézkedéseit mind helybenhagyja. — Dat. Avignonae VIII. kl. Nov., an. IV.

Innoc. VI. R. V. vol. 238. f. 226.

263. 1356. nov. 24. — Episcopo Waradiensi. — Megerősíti őt a borsodi archidiaconatusságban, melyet Vicarius fia János halála után a Miklós egri püspök által jogtalanul kinevezett Bagatha-i János fia László bírt, ki Páduában tanul. — Dat. Avin. VIII. kl. Dec., an. IV.

Innoc. VI. R. A. an. IV. t. XIV. f. 149b.

264. 1356. decz. 13. — Ludovico regi Ungariae. — Johannes de Eredia castellanus, Robertus de Juliaco johannita nagymester helytartója a tengeren inneni részekben, továbbá Fericus Casmelli mindkét jogtudora panaszt emeltek a pápánál Raymund de Bellemonte johannita lovag ellen. Ezen Raymund régebben Magyarországon is tartózkodott, s Lajos király neki a magyarországi prioratusról is provideált, noha ez már régebben Johannes de Riparia részere provideáltatott. Azonfelül Raymund a Bandonus cornuti prior által hátrahagyott ingó és ingatlan javakat is lefoglalta s számos ily skandalumot cselekedett. Most, hogy panaszt emeltek ellene, kéri a pápa Lajost, hogy vonja vissza provisiót, s kényszerítse Raymundot az elfoglalt javak visszaszolgáltatására. — Dat. Avin. id. Dec., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. F. n. 160.

265. 1356. decz. 15. — Thomae archiepiscopo Strigoniensi. — Meghagyja neki és suffraganeusainak, járjanak hözre, hogy Lajos, anyja és neje azokban, miket a pápa Lajosnak irt, megnyugodjanak. In eo modo a kalocsai érsek és a pécsi püspököknek. — Dat. Avin. id. Dec., an. IV.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. G. n. 648.

Közli: ÁLDÁSY ANTAL.

A GRÓF ESTERHÁZY CSALÁD PÁPAI LEVÉLTÁRÁBAN ÖRZÖTT CZÉHLEVELEK.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

VI. sz.

Mi alább megírttak: Dunán innen levő böcsületes s n. *Csapó czéhek* concurrálván Pápa privilegiált városába mesterségünknek igazságos további jó folytatása s helyes rendtartása végett és közölvén praevie magunk előtt viselt kívánságunkat egymással, condescendaltunk és léptünk egyenlőképen illetén contractusra s állhatatosan egy értelmünk szerint való magunk jövődöbeli elkötelezésére; úgymint:

1mo Hogy az mesterségünkön kívül levő kereskedőktől hozattatott gyapjúnak alkujában, úgy hozván a közönséges jó-kivánság magával, egyik n. czéh a másiknak akármilyen módon, annak vagy fölverésével, avagy pediglen előbbi elfoglalással kárt ne tegyen, sem pedig a czéh mestereknek hírek nélkül artikulusunk szerint is abban szabad ne légyen alkunni és valamit végezni.

2do Ezen gyapjú vásárlásnak alkalmatosságával midőn egy helységben vagy is háznál bennünket öszve érkeznünk történnék, egyik szomszédbeli s egyenlő czéhbeli társ a másikára hogy föl ne verje, sőt inkább egymás közt az iránt beszélgetvén maga értelmét és tanácsát adja felüle kiki, s igazán az illetén előttünk levő dolog végett traktáljunk.

3^{tio} Hogy ezentúl a minemű mesterségünkön levő szabad vándorló legények fognak taláztatni, s vándorlani kíváncznak, tartozzanak szükségesképen maguk tanuló leveleit a b. n. czéhtől kiváltani, a hova pedig vándorlásával megyen, azonnal az ott levő czéhmester kezébe adni, és mindaddig, valameddig más helységben való menése, vagy is czéhben adása nem leszen, azon czéhmester kezénél hagyni tartozzék egyenlőképen.

4to Ezentúl midőn az inas esztendeit kitölti, előbb föl se

szabadíttassék, míglen maga tanuló levelét a b. s n. czéhtől, kinél mesterségét kitanulta, ki nem váltja, tartozzék pedig azon czéhbéli mester, a hol tanult, levelét megíratni, mindazonáltal taxája a hozzá való n. czéh pöcsétjének úgy mint f. 2. fogja magát illetni az inast.

5to Minthogy articulusunk is azt tartja: hogyha ámbár ember kort ért volna is az inas, ki ezen mesterségre akar állani, négy esztendőkre beállani mind nekie megengedtetik, mind pedig az b. s n. czéhnek azon alúl befogadni szabad ne legyen, egyébaránt kissebb idejére való nézve tekintvén az olyannak esztendeit alkalmaztatik bevétele és fogadása az ő idejéhez.

6to Ezek után hogyha az inas egy helységből beszegődtetése után el találna szökni, tehát máshutt azt beszegődtetni szabad ismét ne legyen, hanem a honnan kitudódni fog elmenetele, igazíttassék azon helyre vissza.

7mo A mester legényeink midőn aratásra akarnak menni, messzebb való útra két héttel előbb, közelebb penig az ő idejében elmehetnek, úgy mindazonáltal, hogy mihelyest aratását elvégzi, visszajönni nekie kölletik; egyébaránt ha munkáján túl csak egy holnapot eltöltene, nyári olyas időben a hol mulatott, a telet is ott tölthesse, és sehol műhely nekie ne adattassék.

8vo Hogy ezentúl egy mestertársunknak ne legyen szabad leányt avagy asszonyt fonyóul befogadni, ha csak esztendő számra bé nem szegődik, és azt is úgy, ha tiszta személy lészen. Kivévén a mester ember, nem különben szürszámos gyermekeit és feleségeit, kiknek fonyóul szolgálni mindenütt ellenben megengedtetik.

Melyeknek megerősítésére s jeles megtartására mind pedig szentül való megállására obligáltuk és ajánlottuk magunkat 24 forintig való vinculum és büntetés alatt, a minemű vinculumnak tíz forintja a templomé, item tíz forintja legyen az uraságé, négye pedig essen a b. s n. czéhnek. Kirül is adtuk ezen subscriptionkkal és pöcsétünkkel való athenticált contractualis levelünket. Költ Pápán, die 9na mens. Martii, ao. dni 1744.

Fehérvári n. czéhből: Csapó Pál, Szabó János.

(P. H.)

Palotai n. czéhből: Csáky Ferencz, Kovács Sámuel.

(P. H.)

Veszprémi n. czéhből: Miklós András, Varjú Péter.

(P. H.)

Tapolczafői czéhből: Horváth István, Szömörey Ferencz.

(P. H.)

Pápai czéhből: Dursánszky Miklós, Horváth György.
(P. H.)

Tatai czéhből: Blaskovics Mátyás, Friktus Márton.
(P. H.)

Szombathelyi czéhből: Tóth Miklós, Simon Jakab.
(P. H.)

Egerszegi czéhből: Széll György, Pasiczky György.
(P. H.)

Kaposcsi czéhből: Kovács György, Lendvai István.
(P. H.)

És több czéhbéli uraimék közönségesen.

9no A mi pedig a tanuló levelit illeti, tehát a mesterember fia fél szerint tartozzék adni a pecsétől mint más külső fiúk.

10mo A mely mesterlegény vándorlásra akar menni, tehát tanuló levele mellé testimonialist váltson a n. czéhtől a végre, hogy tudják meg, hogy mikor volt az elmenetele.

11mo Egy mester legénynek se legyen szabad sem szőlőt, sem kertet, sem tehenet, sem penig semmi nemű baromfiat is tartani.

12do Egy czéhben sem legyen szabad cantor szűrt a mester legénynek engedni csinálni.

Győri n. czéhből: Szombat András és Tohajzer András.
(P. H.)

Tapolczai n. czéhből: Szirágyi Mihály és Horváth György.
(P. H.)

Uzorai n. czéhből: Szabó Pál és Bányai Mihály.
(P. H.)

VII. sz.

Nos Stephanus Teörök de Enningh comes perpetuus comitatus Hunyadiensis, Sacratissimae Caesariae Regiaeque Majestatis Consiliarius, ac praesidii Papensis Supremus Capitaneus memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod Johannes Zyiarto et Matthaeus Kovacs, inhabitatores huius oppidi nostri Papensis et subditi nostri, suis ac caeterorum magistrorum artium *mechanicarumque clipeariorum nempe sellipariorum, coriariorum, politorum, fabrorum et serifabrorum* in hoc oppido nostro degentium nominibus et in personis nostram venientes in praesentiam exhibuerunt et praesentaverunt nobis paria quarundam literarum privilegialium in transumpto literarum iudicis et iuratorum civium civitatis Regiae ac liberae Tyrnaviensis, Tyr-

naviae die decima tertia mensis Februarii proxime preterita sub sigillo eiusdem civitatis confectarum et emanatarum conscripta, primarum siquidem sacratissimi quondam principis et domini domini Rudolphi secundi, Dei gratia Romanorum imperatoris, semper augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. Regis, Archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. consensualium seu confirmationalium in Arce Posoniensi decima septima die mensis Martii anno domini Millesimo quingentesimo septuagesimo octavo, alterarum vero Georgii Hraczoviczky iudicis, Andrea Aztalos capitanei, et ceterorum iuratorum civium praedictae civitatis Tyrnaviensis similiter confirmationalium una cum certis quibusdam articulis hungarico idiomate conscriptarum Tyrnaviae feria sexta proxima ante festum Methardi episcopi anno domini Millesimo quingentesimo nonagesimo octavo, tertiarum autem Philippi Bihary, alias Kádas, similiter iudicis, et Joannis Latkoiizky capitanei caeterorumque iuratorum civium dictae civitatis Tyrnaviensis itidem confirmationalium, Tyrnaviae die vigesima tertia mensis Junii in anno domini Millesimo quingentesimo octuagesimo quarto, suo modo confectarum et emanatarum, petentes nos debita cum instantia, ut easdem literas ac omnia et singula in eisdem contenta ratas, gratas, et accepta habentes, nostrumque benevolum consensum illis praebentes acceptare, approbare et ratificare, ac pro praefatis magistris artificibus contubernioque ipsorum innovantes perpetuo valituras confirmare vellemus. Quorum petitione exaudita et admissa, cum et alioquin universos cives et artifices in hoc oppido nostro existentes in bono ordine et modo servari intendemus, praescriptas literas privilegiales, seu confirmationales non abrasas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vitio et suspicione carentes, quoad omnes earum continentias, clausulas et articulos eatenus quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes approbavimus, ratificavimus ac omnia et singula in eisdem contenta pro praenominatis magistris artificibus eorumque contubernio innovando perpetuo valituras, imo acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus harum nostrarum vigore et testimonio literarum mediante. Datum in castro nostro Papensi vigesima secunda die mensis Aprilis anno domini Millesimo sexcentesimo decimo tertio.

Stephanus Theöreök de Ennyngh m. p.
(L. S.)

Nicolaus Nyáry m. p.
(L. S.)

(Hártyán.)

VIII. sz.

Az papai	
Pays avagy kopja iartó	} Mesterek
Nierég iartó	
Csiszar	
Szy-iartó	
Kovacz	
Lakat iartó	
	} cehinek

Articulusi

magiar nielvre deakbul
fordítottak és íratlak

Papan

1613 esztendőben.

Az paizsgyártó, nyereggyártó, szíjgyártó és
csiszar mesterek articulusi.

Első articulus.

Az paizsgyártó, nyereggyártó, szíjgyártó és csiszar mestereknek mint eleitől fogva volt, úgy ezután is egy czéhek legyen, magok között minden esztendőnként köz akaratból illendő czéhmestert válasszanak.

Az czéh-mester választásának pedig határa (mint eleintén is volt) Úrnap után való vasárnap legyen.

Az czéhmesternek tiszti.

I. Hogy az ú régi szokások szerint köztök való dolgoknak elintézéseért minden holnapba egyszer minden mestereket a maga házához hivatni tartozzék; és ha valaki tüle megke-restetvén, az ú házához el nem jön, avagy magát ölegendőképen meg nem mentheti: tehát aféle két font viaszszal bírságotassék. Ha pedig valaki megkeményedett szívből és engedetlenségből a czéhmester hivatalját megveti, fizessen két forint bírságot a czéh ládába.

II. Hogy mindenik mesternek mihelét minden holnapba egyszer egyszer meg járja, és ha valamelyiknél oly mívet találhat, mely nem volna a czéhnek szokása szerint csinálva: tehát aféle mestert az egész czéhbeli mestereknek végezések és ítéletek szerint megbüntessen.

III. Ha valaki a megnevezett mesterségeknek mesteri közül magát a czéh ellen veti, és annak engedetlen leszen. avagy pedig a czéhbeliek közül valakit tisztességében megsért. avagy valami ollyat ellene mond, melyet meg nem bizonyíthat: aféle hat forint bírságon maradjon. Ha pedig ugyan mind

végig az engedetlenségben megmarad s engedelmisséget mutatni nem akar, érdeme szerint eféle a czéhből kirekesztessék.

IV. Ugyanazon czéhmasternek arra méltósága és szabadsága leszen, hogy a mesterek között tizenkét forint adósságig a bírónak bántása nélkül exsecutiót, igazítást tehessen.

V. Ha valamely kívül való, ezen mesterségen levő Mester az ő városokba jövend, és az ő hírek nélkül titkon valamely háznál mívelend: tehát a czéhmaster azt először a bírónak megjelenteni, azután a bírótól arra szabadságot kérvén, annak a kívül való mesternek minden mívét és marháját elvenni, és az ő közönséges szükségekre a czéhládába eltenni tartozzék.

Második articulus.

A pais avagy koplya gyártó mestereké.

A pais avagy koplya gyártó mesterek az inas szegődtesben és a mester legényekkel való míveltetésben im ilyen módon és rendet tartsanak:

I. A tanuló inas a mesterségért három egész esztendeig szolgáljon, minden házi szolgálatot véghez vivén, és ünnepnapokon az eszközöket, szerszámokat és a megkészített művet őrizvén, kit a mester legények az festésre tanítani tartoznak. Az ő vétkejért pedig csak a mesterének leszen szabad megbüntetni, és a három esztendő alatt a mester ő maga a mesterségnek módját és rendit tartozik minden csalárdság nélkül neki megmutogatni és elejbe adni.

Három esztendő eltelvén pedig, a mester az inasnak illendő ruhát, avagy a ruha helyett két forintot és három paisokat adjon, ha szintén tovább nála nem akarna is maradni, melyről való akaratját mindazáltal nyilván kijelentse. Ha a három esztendő alatt az inas mesterét ölegendő ok nélkül (hanem ha vagy éhségtől készeríttetnék, avagy valami illetlen dologra mesterétől indíttatnék, melyről a czéhmaster előtt protestálván, szabadon elmehet) el akarná hagyni, túle elszöknek, elfutna, megkerestetvén meg nem térne: tehát aféle szökevény mindenütt üldöztethetik, megfogattathatik, és méltán meg is büntettethetik.

II. A mester legénynek egy kántorra két forintja járjon, és három új paisokat a mester szerszámjából csinálni szabad legyen, azonkívül pedig minden ő paisoknak és újonnan megújítottaknak avagy foltoztattaknak jutalmából, árából a mester neki huszonöt pénzt adjon.

Ismét a mester a legényeknek ha szintén hárman avagy legföljebb négyen lesznek is, mindennapi eledelt, úgymint a

fölöstökömöt, ebédet, és vacsorát, minemű az ű magáé, szinte olyat adjon.

III. A mester az ű mester legényinek tartozik érdemlett tisztességeket megadni; ha ki pedig meg nem adja, két forinttal bírságoltassék. Ha pedig viszontag a mester legények is az ű mestereket avagy annak feleségét böcsületlen szókkal illetnék, vagy magokat az ű hivataljok szerint nem viselnéjek, avagy valamelyik közülök nem viselné, tehát afélét méltán köll mester-ségétől megfosztani és levéllel minden czéhes helyeken üldözni.

IV. Minden esztendőnkint a pais gyártó mester az ű mívében szorgalmatos legyen; oly paisokat tartozzék csinálni, a melyek bőrrel igen jól meg burítottak, meg enyveztettek, és szintén ötször szépen megkenyettettek legyenek. Mert ha kilemben cselekeszik, az rosszúl csinált paisok is tüle elvétet-tetnek, azon fölül pedig még az egész czéhtől reá vetendő bírsággal meg büntettetik.

Harmadik articulus.

A nyereg gyártó mestereké.

A nyereg gyártó mestereknek az inas és egyéb legények szegődtetésében e következőt köll megtartani: hogy tudniillik minden inas ű maga által arra össze hivandó mesterek előtt az ű mesterével megszegődjék, és ű nekie három esztendeig szolgáljon s a mesterséget tanulja.

Az ű mestere pedig mind az egész három esztendőkből ételt, ruházatot, három esztendő eltelvén pedig szabadságot és azon föliről két forintot és két nyeret ű neki adni tartozzék. Végezetre pedig ha azon ű mesterénél cántor számra, mint a több mester legények, szolgálni és mívelni akar: tehát minden cantorra két-két forintja, és egy-egy nyerge; ha pedig hét számra: tehát minden hétre tizennyolcz nyolcz pénze járjon. Az is pedig mind ital pénzül övé legyen, valamit a mestere enyvével nem enyvez, a régi szokás szerint.

Az ű mesterének pedig érdemlett tisztességét megadja; és ha valami a mihelyből elvesz, ha több legénye a mesternek ű nálánál nem leend, tehát csak maga; ha pedig többen is leendnek a legények, mindnyájan együtt az elveszett marhát tartoznak megfizetni.

Annak fölötte minden mesternek az ű mesterségét szorgalmatosan kell gyakorlani, és minden nyeregre két-két (avagy kettős) bőrt burítani: egyikkel enyveztessek meg a fa, és a másikkal burítottassék meg föliről a nyereg. A ki pedig a nyeret kilemben csinálja, a nyerge is tüle elvétessék s azon föliről még a több mesterektől meg is bírságoltassék.

Negyedik articulus.

A csíszár mestereké.

Az csíszár mesterek a legények és inasok szegődtetésében ez rendet tartsák meg: Hogy az inasnak szabadsága legyen két hétig az ú mesterénél a szegődség előtt lakni, próbálni, azután ha neki tetszik, jámbor mesterek előtt szegődjék meg; de a mestere ütöt három esztendőnél kevesebb időre be ne fogadja. Két esztendőre neki ételt és ruhát adjon, harmadik esztendőben pedig aztán tizenkét szablyákat, a legyen a maga tulajdon vasából, azokra tartozó minden egymás szerszám a mesteréből levén, magának csinálhat, de úgy mindazáltal, hogy azon közben a mesterének is az ú míve hátra ne maradjon. A három esztendő eltelvén pedig, az ú mestere a mesterek előtt neki tartozik szabadságot, és ha tüle el akar menni, tehát elbocsájtó szabad levelet is a czélnek pöcsétje alatt adni az ő maga költségével.

Az mester legénynek minden héten tizennyolcz nyolcz pénz fizetése legyen, úgy mind azáltal, ha megérdemli; hol pedig nem, tehát az ú érdeme szerint neki az fizetés adassék, és azon kívül hat hetekben szabadsága leszen a maga vasából, a több ahoz szükséges szerszámot a mesteréből vevén, magának egy szablyát csinálni.

Ha pedig akarhatja leszen, az ú mesterétől való elmenetelre: tehát tizennegyed nappal előbb tartozik az mesterének megjelenteni.

Azonkívül az ú régi szokások szerint szent Mihály napjátul fogva mind húshagyó keddig az csíszár mesterek legénynek mindennap reggel három órakor a munkára fölkelni, estve pedig nyolcz óráig ülni és gyertyánál kell munkálkodni. Hogy ha pedig reggel a három órát elmulatják és a munkára föl nem kelnek: tehát az ú mesterek a fölöstököm adástul szabados leszen.

Ha a csíszár legények valami hétnek két vagy három napján (második avagy harmadik napján) nem munkálkodnak, vagy valamelyik közülök nem munkálkodik: tehát azon az egész héten semmi fizetést ne vegyenek. De ha jövevény legény történet szerint jönne, és bár csak az hétnek negyedik napján munkálkodni kezdene is: tehát egész fizetést vegyen, úgy mindazáltal, ha az a jövevény czéhes helyen tanulta a mesteriséget. Mert ha kilemben leszen a dolog, két hétnél tovább ú köztök munkálkodni neki szabad nem leszen.

Ötödik articulus.

A szíjgyártó avagy fékcsináló mestereké.

Az szíjgyártó mesterek az inasok szegődtetésében ily módot és rendet tartsanak:

Ha valaki közülök inast akar fogadni, tehát a czélből való három avagy több mesterek előtt kell azt neki cselekedni és e féle megszegődött inas három, avagy ha kisebb és ifjabb leend, tehát negyedfél esztendeig tartozik szolgálni és a mesterséget tanulni.

Ennek az ű mestere illendő ruházattal legyen. És ha osztán az ű szegődségének határát eltölti, tisztességes ruhát, avagy a helyett neki két forintot adjon.

De viszontag a legény is a szegődség határán föliről tartozzék az ű mesterénél fél esztendeig szolgálni, kinek minden héten nyolcz nyolcz pénze és ha más legény is nem leend, az ital pénznek fele járjon. Ha pedig az mesternek ű kivüle más legénye is leend: tehát az ital pénznek csak harmad része leszen övé.

Eltelvén pedig az is a szegődség fölött való fél esztendő, ha tovább a legény akar ugyanazon ű mesterénél megmaradni és mívelni: tehát neki minden héten tizenhat hat pénze járjon, és az ital pénz mindenestül. De ha a fizetésért munkálkodó legények ketten lesznek: tehát az ital pénzt egymás között elosszák.

Az ital pénzen pedig ere csak azokat, melyek elő arasznyi bőrből lesznek. Mert a mi hosszabb bőrből leszen, a mesterrének az.

Ha az ifjú mester legény cantor számra akar megszegődni: tehát a mester minden cantorra két-két forintot, egy fékre való szíjat és az ital pénzt neki adni tartozzék.

Ha pedig maga az ifjú mester legény öreg mesterré kívánna tétetni, magának való akar lenni: tehát az ű mesterrétől, a kinél tanult, attól való fölszabadulás után míg ismét három esztendő el nem tölt, addig neki magának munkáló mesterré lenni, sem a több mesterektől befogadtatni nem leszen szabad.

Annak fölötte senkinek a mesterek közül nem leszen szabad tizenhat forintnál, avagy pedig négy lóra való szer számnál följebb való mívet befogadni. Ha valaki azért több lóra valót fölfogadja, a többit pedig az ű régi szokások szerint más mesterhez igazítani tartozzék.

Közönséges articulusok.

Ez következő articulusokat a föliről megíratott mesterek közül mindnyájoknak egyiről meg kell tartaniok.

I. Ha valamely látott hallott ifjú mester legény a mesterek közé akar bevétetni és magának lenni: tehát minek-előtte az a dolog meglenne, először is a város közibe magát beíratni, minden hívségre és engedelmességre magát a bírónak és a tanácsnak kötelezni, nemzetség levelét, azonképen tanuló levelét is előmutatni tartozzék. Azután a czéh ládába tegyen két forintot; a köszönő poharat és az szokott mester ebédet is megadja. Ha pedig valamely kívül való mester ez városba jövéen, pénzüi akarná azt megfizetni: tehát a köszönő pohár helyett négy forintot, és az mester ebéd helyett tizenkét forintot fizetni tartozzék.

II. A ki földi avagy kívül való mesterek közül, országos sokadalmakon kívül, senkinek nem lesz szabad az ő mesterségének mívét ez városba árulásnak okáért behozni. Egyéb kalmároknak és kereskedőknek pedig, kik a mesterségeknek nem mesterei, nem hogy sokadalmaknak idején, de még valami egyéb időben is sem titkon, sem nyilván eladásnak okáért ide behozni nem lesz szabad.

III. Ha valaki e városba elárulásnak okáért oly eszközöket, szerszámokat, materiákat hoz, melyek az ő mesterségekhez szükségesek: senki azokat maga számára meg ne vegye, magának ne tartsa, hanem tartozzék a czéhmester házához elvinni, három nap alatt a több mestereknek is megjelenteni, és azokkal, a kik azok nélkül szűkölködnek, közleni. A ki pedig ő közülök kilemben cselekedik, két forinttal birságoltassék.

IV. Ha e megíratott mesterségeken levő valamely mesterlegény e városba jó és itt munkálkodni akar, tehát e féle ne szálljon az ő mesterségén levő mesterhez, hanem valakihöz máshoz, és ő mesterségén levő ifjú legényeket magához hivatván, dolgát nekik megjelentse, kik tisztek szerint neki mestert keresni tartoznak, elkezdvén mindenkor az első és legöregebb mestereken mind az ifjabbakig, és osztán a kinek közülök legénye nem leend, annál két hétig maradjon és próbálja a szállást és ha neki tetszik, szabadon vele megszegődhetik.

V. Ha valaki ő közülök a más legényét avagy inasát akármi szín alatt magához hitegetné és elcsalná: tehát a féle ölegendő bizonyossággal meggyőztetvén, minden engedelem nélkül vegyenek két forintot rajta, azt tegyék a czéhládába.

VI. Ha valamely nőtlen ifjú mesterlegény magának kezd lenni és a mesterek közibe bevétettetik: tehát ő neki régi szokások szerint egy esztendő engedtessék a megházasulásra

és a mester ebéd megadásra; ki ha az egy esztendő elforgása alatt meg nem házasuland, és a mester ebédet meg nem adandja: tehát nem lesz neki azonközben a mesterséget ű közük gyakorlani.

VII. Mindenik ű közülük, minekelőtte mesterre tétetik és magának leend, tartozzék (a mint eleitől fogva szokás volt) az ű mesterségének szokott jelenségét adni, azaz mester darabot avagy remeket csinálni, úgy, a mint a czéhmestertől neki eleibe adattatik; és ha azt szép helyesen meg tudja csinálni: tehát méltán a mesterek száma közé be kell vétettetni.

VIII. Hogy ha valamely ű közülök megbetegedik, a czéhmesternek kell kettőt magok közül éjeli virrasztásra melléje adni. Ha pedig a betegnek nagy szükséges állapotja kívánná, még pénzt is ideig a közönséges ládából neki kölcsön adni, és ha meghal, az ű testét tisztességesen eltemettetni tartozzék.

A kovács mesterek articulusi.

I. Valamely mester ember itt ez városban lakni, és a kovács mívet mívelni akarná, először is tartozzék elegendő nemzetség levelet meghihető pöcsét alatt a mesterek előtt mutatni.

II. Annak utánna ismét tartozzék más bizonyság levelet, mely czéhes helyen tanult volna, pöcsét alatt elő adni.

III. Ezeket ölegendőképen megbizonyítván, tartozzék az ű mesterségét megmutatni, és megbizonyítani im ilyenképen:

1. Egy egész új szekeret megvasazzon mesterségesen; egy új kápát széleset; egy öreg fejszét.

2. Egy lovat megpatkóljon, és a patkót a lóra úgy csinálja, hogy a lónak a lábát föl ne vegye, hanem a nélkül arányozza és nézze meg a ló lábát és úgy csináljon patkót hozzá, hogy jó legyen.

IV. Ezeket pedig a megmondott darabokat tartozzék az ű maga kezével csinálni, és mindaddig, míg el nem végezi a megmondott mester darabokat, a látó mestereknek étellel és itallal tartozzék; elvégezvén pedig, tartozik ugyanazon napon a mestereknek mind fejenként vacsorát adni.

V. Mindenik kovács legény, aki czéhbe adja magát és az ű kovács mesterségét elkezdi mívelni, tartozik esztendeig mester asztalt és a czéhbe négy forintot, s egy font viaszt adni.

VI. Valameddig a fölirül megírt mester asztalt meg nem adja, addig ne legyen szabad neki többet, hanem vagy mester legényt, vagy egy inast tartani.

VII. Senkinek a mesterek közül ne legyen szabad két tanuló inast egyszersmind tartani.

VIII. Senki a mesterek közül egyik a másiknak szolgálját el ne hitesse, minek előtte gazdájátul tisztességesen el nem búcsúzik. A ki ez ellen cseleködnék, annak egy forint büntetése legyen.

IX. Ha valamely jámbor szomszéd valamely kovács mesternek tartoznék művelésért, és annak utánna máshoz művelésnek okáért menne, annak senkinek a mesterek közül ne legyen szabad művelni mind addig, míg az előbbeni kovács mesternek meg nem fizet; viszontak a kinek rovásra művel, annak is dolgát ne késlelje, és a rovásra igazán csak a mívét rója föl.

X. A kovács mester legénynek, a ki az ő mestere helyett a mihelyben volna, és annak az ő ura helyett gondját tudná viselni, annak heti bérbe huszonöt pénz fizettség.

XI. Az ifjú mester legénynek, az ő érdeme szerint az ő mestere fizessen meg igazán. A legénynek pedig legyen ital pénz, valamit az érvágó vassal talál, valamit lógyógyítással, ló orvossággal szolgál. Ha pedig két szöget bocsát a ló lábába, az is legyen a legényé. Item valami ó vasat fölver ferherczre; csép hadarótul, ha egy ember kettőt hoz, az is a legényeké legyen; ha hármát, a mesteré legyen; és ha fejszét össze rokkant, és újonnan megforrasztja az eleit, az is a legényé legyen.

XII. Minden esztendőben Urnapján, köröszt járason minden mester legényével és inásával processióban jelen legyen. Valamely pedig ott jelen nem lenne, tehát büntettség egy font viasszal. Ismét Urnap után való csütörtökön is, úgy mint octavakor ifjú mesterek a processiókban jelen legyenek.

XIII. Innep napokon, mikor annak ideje leszen, ifjú mester tartozik szentegyházban gyertyák körül gondot ő maga viselni. Hogyha abban el nem járna, tehát a mesterek büntessék meg egy forinttal.

XIV. Ha valamely mesternek, avagy annak cselédi közül valaméknak holta történnék: tehát minden mester legényével az ő temetésén jelen legyen. Valaki pedig ezt elhalgatná: tehát büntettség két font viasszal.

XV. Azonképen ha valamely szomszédbeli jámbornak holta történnék, és a czéhet az ő szövétnekivel annak temetésére késértetni kívánnája, avagy az ő atyafiai kívánnák: tehát tartozzanak a mesterek a temetésen jelen lenni, melyért a czéh ládába tartozzék az a szomszéd, a ki hívatja őket, egy forintot adni. A ki pedig a mesterek közül ott nem lenne, büntettség két font viasszal.

XVI. Ha a céh mester a czéh tábláját kibocsájtja tizenegy órára: a mely mester el nem jönne tizenkét óráig, és

ölegendő okát nem adhatná, miért arra az órára el nem jöhetett, tehát annak két font viasz birsága legyen.

XVII. Ha valamely mester a több mesterek ellen valami bűnbe esnék: tehát szabad legyen a czéhnek a félét öt forintig megbüntetni. Ha pedig a megnevezett birságot nem akarná készpénzül megadni: tehát ne legyen szabad a féle bűnös mesternek se legényt, se inast tartani, mindaddig, valámíg a czéhnek kedvét nem keresi.

XVIII. Hogyha valamely mester ügyis vagy másképen is a czéhnek engedetlen lenne, és a czéh ellen rugódozni akarna, tehát a félét szabad legyen bíró uram hírével a fogházba küldeni és mindaddig, míg a czéhnek kedvét nem találja, ott tartani.

XIX. A külföldi kovácsoknak sokadalom estin ne legyen szabad árulniok. Sokadalom napján pedig az itt való mestereknek szabad legyen a külföldi kovácsok mívét meglátogatni bíró uram hírével, és a melyik megmázolt volna, és embert akarna vele kárba hozni, azt szabad legyen elhozni és a félét megbüntetni; mely büntetésből viaszot az egyházhoz vegyenek.

XX. A mely kovács legény itt czéh helyén a több mesterek között akarna mesterré lenni, és itt mívelni, czéh helyen pedig taníttatott nem volna: annak kilemben ne legyen szabad mívelni, míg újonnan két esztendeig czéh helyen meg nem tanul igazán, azt kiteljesítvén jámborul, úgy legyen osztán mesterré.

XXI. Ne legyen szabad külföldi kovácsoknak itt a város határán szenet venni. Mert azok miatt mind a mestereknek a szénből nagy drágaságok, mind pedig a városnak az ű jövedelmében nagy kára következnek.

XXII. Mikoron pedig a szén miatt a mesterek között ilyen módon megszűkülés következnek, senkinek a mesterek közül ne legyen szabad ű magának egész kassal megvenni, hanem valaki a mesterek közül hamarébb reá talál, avagy rajta meg árul, mindjárt tartozzék a több mester atyafiaknak tudtokra adni, és közönségesen megvenni és elosztani.

Valaki pedig ezt meg nem tartaná: tehát valamennyit a szénnek az ára tenne, annyi birságot a mesterek kezébe tartozzék fizetni.

XXIII. Minden mester az ű mestersége szerint a lópatkólásra gondot viseljen, hogy meg ne nyirazza a lovat, avagy másféle nyavalája avagy sérelme az ő patkólása miatt ne legyen; hun pedig megnyirazza vagy egyébképpen az ő gondviséletlensége miatt a lovat úgy nem patkólná, a mint kellene: tartozzék minden mester a féle sérült lovat mind addig pénz nélkül

gyógyítani, míg meg nem gyógyul. Ha pedig meg nem gyógyítja, tartozik a lónak az árát megfizetni.

XXIV. A legényeknek szállása legyen, és a legények apjokat, anyjokat cselédével tisztességben tartsák, és magukat is tisztességben viseljék. A legények pedig minden új esztendőben apjukat válasszanak maguknak, és tisztességes ajándékkal apjuknak és anyjuknak tartozzanak.

Annak fölötte a legények minden két hétben összegyűljenek, és akkor minden legény egy-egy pénzt ládájukba tegyen, és a mi dolguk avagy büntetések leszen közöttük, akkor büntessék meg egymást, az igazat pedig oltalmazzák meg. És valamely legénynek felesége lenne, annak két hétnél tovább ne legyen szabad itt a czéhben legényül mívelni.

XXV. A mester legénynek az ő mestere tartozzék innep napon ebédet tizenegy órakor, vacsorát pedig öt órakor adni. Ha pedig a megmondott óráját a legény elmulatja: tehát az önnön maga vétke legyen.

XXVI. A mester legény tartozzék éjfél után három órakor fölkelni, estve pedig hét óráig tartozzék mívelni.

XXVII. Mikoron egy hétben három innep nap esik: tehát a legénynek fél heti bér fizettessék.

XXVIII. Mikoron a mesterek együtt lesznek, az ifjú mester fön álljon, és a több mestereknek szolgáljon, szófogadó legyen, és leülni szabad ő neki ne legyen addig, míg utánna más nem leszen.

Közli: REIZNER JÁNOS.

RÁKÓCZYAK LEVÉLTÁRÁBÓL.

1611—1630.

— NEGYEDIK KÖZLEMÉNY. —

CXXIX. 1627. ápr. 10.

Ilris ac magn. dne dne patrone observandissime. Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Írtam vala Ngdnak ez napokban, hogy ha Ngdnál az mostani utólszori posoni végezések nem volnának, holott másoknál volna. Ngdnak mását én is megküldeném. Az mint ő fgek mostan végeztenek, Ngdnak annak mását ezen levemben megküldöttem; veleje és dereka az mostani végezéseknek is csak az előbbeni végezések az inscribált jószágoknak restitutióján kívül, az mint Ngod megolvashatja, elhittem, Ngdnál csak magánál lészen, minthogy mi még senkinek is ki nem adtuk, noha másoknál is vannak. Az Ngod ide reám való gondviselését és gazdálkodtatását mind jó borával s mind egyéb éléssel Ngdnak megigyekezőm szolgálni. Még ez ideig Ngos uram többire csak az harminczadokon veszeködtünk, de még végképpen semmit nem concludálhattunk felőle; vagyon immár előttünk az jószágoknak visszaadattatása, azután az vármegyék juramentuma, reversalisok. Mely dolgok félő, több időt is ne kívánjanak, hogy nem mint az mint reméljük vala. Az úr isten Ngdat sokáig nagy jó egészségben tartsa meg. Datum in Tokaj 10. Aprilis, anno 1627.

Ilris ac magn. dnis Vrae

servitor addictissimus
Steph. Kassay, m. p.

Külczim : Ilri ac magn. dno dno Georgio Rákóczy de Felsővadász, sersmi sacri Romani imperii et Transylvaniae principis consiliario intimo, comitique comitatus Borsodiensis etc. dno et patrono observandissimo.

CXXX. 1627. ápr. 24.

Illustrissime domine domine mihi semper benignissime.

Az Nagyságod de 10. praesentis írt levelét ma szent György napján, melynek anniversariumát isten mindenkor boldogságossá tegye Nagyságodnak, vöttem el, Réz András uram ide küldött tabellariusá által; az dolog felől azért azt írhatom Nagyságodnak: valamit nekem Nagyságod parancsol, lehetetlen hogy arról elfeledkezhessem; hogy az tokaji Nagyságod öröksége felől is régen nem írtam nagyságodnak, nem feledékeségem, de az időbeli alkalmatlanság oka. holott szintén amikor azt tavaly sollicitálni kezdeni igyekeztem vala, azonban megindula az fejedelem ő felsége és abban kelle akkor maradni, jobb időre halasztván sollicitálását. Mindattól penig az utólszori támadástól fogva cancellarius uram ő nagysága itt udvarnál keveset volt, mivel az jó emlékezetű Zriny uram halála után az árvák dolgában császár urunk ő felsége parancsolatjából Tótország felé kellett vala menni, mely uton betegségben esvén, mihelt ismét abból felgyógyula, mingyárt az törökkel való tractára kelle menni ő nagyságának, melynek mikor leszen jó vége, isten tudja. Így azért az jó alkalmatosságra kell vigyáznom, amikor in aula rēsideál cancellarius uram ő nga, mingyárt megindítom és nagyságodat arról tudósítom. Nekem mind erről s mind az nagyobbik dolognak megnyeréséről felette jó reménségem vagyon, mivel az Nagyságod tökéletes magaviseléséről (ez utólszori módnélkül való tumultusban is semmi része nem lévén Nagyságodnak) felette jó emlékezetet tött császár urunk ő felsége Nagyságod felől, és igen contentus volt Nagyságoddal. Minden jó és békességes állapotnak promotiójában annyi módot adott isten Nagyságodnak, mennyit senkinek másnak az egész országban, annak jutalmát penig nem fogják meg az istenfélő és törvény szerint való igaz fejedelmek etc.

Ez elmúlt szerdán, úgymint 21. Aprilis délelőtt 10 órakor itt az városban nagy tűz támadott vala, mely az nagy szélben közel két nap és egy éczaka tarta, sok szép házakat sepre el, utóljára még az Dunán túl való hostatra is reá érkezett vala az tűz, ott is néhány ház ége el. Támadott volt penig az tűz csak valami egy serpenyűbeli vajnak fellobbanásából. Féltették igen az várost, hogy az féle több is leszen, az ellenkezők practicájából.

Isten jó egészségben sokáig éltesse Nagyságodat, hazánk reminségére is.

Datum Viennae die 24. Aprilis in festo scilicet Sancti Georgii, anno domini 1627.

Illustrissimae dominationis vestrae

servitor perpetuus

Michael Szikszay, m. p.

Külczim: Ilmo dno dno Georgio Rakoczy de felső Vadász comiti cottus Borsodiensis, etc. domino mihi semper benigno.

CXXXI. 1627. m á j. 3.

Spectabilis ac magnifice domine et fautor mihi plurimum observandissime. Addictissimam servitorum meorum commendationem spectabili ac magnificae dominationi vestrae deferro.

Hoc meum propositum erat, eades spectabilis ac magnificae dominationis vestrae adire, verum variis negotiis distractus, etiam itinere pessimo impeditus, quod apud nos supra modum pessimum habetur cum inundatione aquarum, brevi temporis spatio ab intentione mea supersedere censi. In hoc tamen proposito permanens spectabilem ac magnificam dominationem vestram hisce litteris meis invisere justum judicavi, eandem quam maxime rogans, cum in animo habeam 30 vel 40 vasa vini selectioris et generosioris antiqui generis coëmere, ut me spectabilis ac magnifica D. V. certiore reddere dignaretur, utrum talia a D. V. spectabili ac magnifica habere potuero; simul et de valore, polturatione et de precio cuperem scire, ut eo commodius rem ad effectum pro desiderio meo deducere valeam. Eam ego benevolentiam spectabilis ac magnificae D. V. omni officiorum meorum genere sum refusurus. Nova et haec certissimo quae accepi, spect. ac magnificae Dominationi Vestrae communico. Rex Danniae vicissim profligatus per Tilium, quo rumore accepto Mansfeldianus miles per officiales suos Oppaviam congregatus. Qui officiales hac adversa clade Dani intellecta verendo sibi, ne suus miles dissipetur spe frustrata jam subsidiorum suorum, victoriam Tilii celare instituit et contrarie victoriam regis Daniae publicis triumphis cantu Te deum laudamus, cum explosione tormentorum proclamare admissus. Ad haec pro majori confirmatione sui propositi adversa nova insecunda mutando typis exprimere et sub dato Viennensi una et Hamburgensi altera ea nova extradare in vulgum conatus. Haec ideo omnia exequenda, ut exercitum suum et regi Daniae ferventes eo facile ad votum suum destinere valeat. Verum nonnulli milites ex hac caterva rem technis advolutam animadvertentes, quamplurimi servitiis sese

regis Poloniae domini mei clementissimi adsciscunt. Quidam etiam Papenhan ad exercitum suae caesareae majestatis nuper advenit (qui generalis constitutus erat contra catervam rusticorum illis fuis) cum decem millia militum; res Prussicae etiam favente divina gratia melius in dies crescunt, generalis etenim suae regiae majestatis, illustrissimus dominus Stanislaus Coniecpolssky expugnato uno fortalitio Pucko, cum intellexisset principem Sudermaniae suppetias Malborko aliquot millia hominum mittere ex marchionatu principis Prussiae videlicet a Melkeburgh, illis obviam propitia fortuna sua ivit et sic eos in tantas angustias compulit, ut trophea sua ad pedes ejus coactus ille miles projicere; quod facilius illustrissimi generalis facinora clara intelliget ex conditionibus, quae sunt proposita ab eodem generali huic militis, quas generosae Dominationi Vestrae in copia transmittito. Tili post partam victoriam nunc in marchionatu supranominati ducis Prussiae cum exercitu toto residet fortuna sua fruendo, siquidem is marchionatus pro publicis hostibus a sua caesarea majestate est denunciatus. Hac nimirum de causa quod Dano et Sudermaniae principi ibidem miles conscribendus permissus, princeps Prussiae pro concilianda gratia sibi suae regiae majestatis et reipublicae regni Poloniae Lilaviensem portum expugnare adnititur, vires suas cum viribus suae regiae majestatis, quae illustrissimo generali parent, fideliter conjungere et ejus potestati tradere constituit. Naves majores Gedanenses cum bono apparatu et rursum naves suae regiae majestatis non contemnendo apparatu ad mare contra principem Sudermaniae, qui huc illuc per mare vagatur, vetitum sibi portum videns, expeditae. Illustrissimus quoque generalis regni Poloniae ad Pilavam viribus sese conjungendo principis Prussiae cum exercitu jam pedem movit; brevi meliora expectantur, superis justis causae faventibus. Si quid spectabilis ac magnifica dominatio vestra novitatum ratione pacis exoptatae cum sua caesarea majestate et serenissimo principe Transylvaniae habuerit, mihi communicare dignetur. Me suo favore, amore, benevolentia proseguendo, cui mea servitia iterum atque iterum commendo, eidem omnia quaeque felicissima in annos quamplurimos ad vota evenire exoptans. Datum in arce Lubló die 3. Maji, anno domini 1627.

Spectabilis ac magnificae dominationis vestrae

servitor paratissimus

Mossunszky Janus, m. p.
vice capitaneus Podolensis.

P. S. Intellexi etiam tractationem pacis cum Turcis institutam esse, si quam compertum sibi habet de effectu istius pacis, spectabilis ac magnifica dominatio vestra mihi communicare dignetur.

CXXXII. 1627. m a j. 4.

Spectabilis ac magnifice domine nobis observandissime Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Jó egészséges hosszú életet kívánok istentől Ngodnak szerencsésen megadatni. Tudjuk, hogy az mi kegyelmes urunk ő felsége kegyelmesen requirálta ennekelőtte Ngodat, hogy az mikor innen certificálnák, compareálna itt Tokajban, hogy az minemű dolgokat ő felségek között emanáltatott diplomáknak continentiája szerint maga részéről véghez kelletnék vinni, azt praestálhassa. Mivel azért immár előttünk vagy on ideje, hogy mindaz tisztviselő urak juramentumokat császár ő felsége commissariusi előtt praestálják, s mind az vármegyék assecutoriajokat megadják, Ngodat szeretettel kérjük és az mi klmes urunk nevelvel requiráljuk, hogy Ngod ad 14. diem praesentis mensis Maji itt Tokajban compareáljon, hogy az ő felsége klmes parancsolatja és ő felségek között emanáltatott diploma szerint maga részéről való juramentumát praestálhassa. Melynek formáját és ő felségek végezésének continentiáját Ngod magunktól bővebben megérti. Tartsa Isten Ngodat jó egészségben. Datum in Tokaj die 4. mensis Maji, anno domini 1627.

Spectabilis ac magnificae dominationis vestrae

servitores paratissimi
Sigismundus Lónyai,
I. Bornemissza,
Stephanus Kassai,
D. Belaváry.

Külczim : Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, serenissimi sacri Romani imperii et Transylvaniae principis etc. consiliario, comitique comitatus Borsodiensis etc. domino nobis observandissimo.

CXXXIII. 1627. m á j. 12.

Splis ac magn. dne mihi observandissime. Salute quamplurima et servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Noha a mint értem, ennekelőtte is egynehányszor, de most kiváltképpen miolta császár ő fge commissiójában itt vagy on, gyakrabban találhatta meg az atyámfát Ostrosith István

uram némely ennek előtte szegény Dóczy András uram kezénél való némely jószágoknak levelei felől, kívül mentegetvén magát az atyámfia az leveleknek ez elmúlt motusokban való elveszésével, utoljára mit írjon, klmednek in specie oda küldöttem; mivel penig marhái közül szegény úrnak az levelei kiváltképpen, az mint értettem, kgd kezében akadtanak volt, hihető hogy azok is, úgy mint terjenyi és teszéri jószágokról való levelek azok között vadnak, hogy azért uram ennekutánna is ő kgltól valami törvénybeli háborúnk ne következzen, avagy ha az nem is, egy nagy egymás között való idegenségünk: kgdet mint jó akaró uramat kérem szeretettel, kerestesse föl az szegény úr levelei között, és noha azokon kívül is vadnak oly levelek, melyek nekem használhatnának holmi adósságiról szegény úrnak, Klmed penig semmi hasznát nem veheti, de bár azok közül csak az ő kglmére nézendő leveleket küldje kezemhez kgd, isten éltetvén ő szent fge, a mire vékony értékem szerint érkezhethén, jó akarattal szolgáló szomszédjának parancsoljon kgd, megigyekezem szolgálnom. Kgdtól bizonyos választ várok. Isten sokáig éltesse kgdet. Datum Nagy-Tárkány die 12. Maji, anno 1627.

Splis ac magcae dnis Vrae

servitor paratissimus
Alexander Sennyey, m. p.

Külczim: Spli ac mgn. dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász. sersmi sacri Romani imperii et Transylvaniae principis etc. consiliario etc. dno mihi observandissimo.

CXXXIV. 1627. m aj. 20.

Spectabilis et magnifice domine amice nobis observantissime. Servitorum nostrorum paratissimam commendationem.

Mit izent legyen szóval minekünk kegyelmed főember szolgája által az juramentum depositiója felől, az klmed nekünk küldött credentialisa mellett meghallgattuk és megértettük. És noha azért kegyelmednek minden időben örömet szolgálunk és kedveskedni igyekeztünk, de mivel az diploma mellől semmiképen el nem mehetünk, azmint bővebben megizentünk kegyelmednek az nevezett főember szolgájától, kegyelmedet ezen levelünk által is szeretettel kérjük, klmed szeme előtt viselvén az közönséges jót, noha az kegyelmed constantiáról és az ő felségéhez az mi kegyelmes urunkhoz való hűségéről semmi kétségünk nincsen, mindazonáltal egyebek példájára is kegyelmed az juramentumot ne detrectálja deponálni avagy ben-

nünket is ezen dologban is szemtől szembe vizitálni. Ezen dolog felől többet izentünk kegyelmednek ezen levelünk megadó főember szolgájától. Éltesse isten sokáig kegyelmedet. Datum in oppido Tokaj die 20. (*kimaradt*: Maji) anni 1627.

Spectabilis et magnificae dominationis vestrae

servitores et amici paratissimi

Joannes Pyber, m. p.

el. episcopus Agriensis,

Stephanus Ostrosith, m. p.

Georgius Hoffmann, m. p.

Külczim: Spectabili et magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász comiti comitatus Borsodiensis etc. domino et amico nobis observandissimo.

CXXXV. 1627. m a j. 21.

Spectabilis ac magnifice domine nobis observandissime. Servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Jó egészséges hosszú élettel látogassa Isten Ngodat. Az Ngod nekünk küldött levelét becsülettel vevén, bizonyos főember szolgái által való izenetit is megértettük. Az mi az Ngod bejövése felől Ngodnak való írásunkat illeti, minthogy nekünk az ő felsége kegyelmes parancsolatjára az ő felségek közt végezett békességnek állandóságára kellett mindenekben néznünk, afelől is Ngodat nemcsak magunktól tudósítottuk, és ehez képest csak ő felségek legyenek contentusok rajta, magunkra nézve Ngod be nem jövése felől semmi ellenkezésünk nem volna, de mivelhogy császár ő felsége commissariusi az ő felségek között hittel erősítettett diplomának vigora szerint, melynek mind megtartására s mind másokkal való megtartatására magokat obligálták. az Ngod jelenlétét kívánták, nem lehetett egyéb benne, hanem az mi kegyelmes urunkat ő felségét Nagyságodhoz való parancsolatival és requisitiókkal excusatussá kellett tennünk. Így immár mivel Ngodnak csak maga számadásában jár az dolog, hogy Ngod az ő felségek végzését egyedül ne praestálja, és az ország közönséges javából magát segregálja, Ngodhoz való jóakaratum szerint is mi nem javalhatjuk, Ngodnak arra annuentiája császártul nem lévén, hanem mivel minden állapotokat és discursusokat azok felől, kik jurementumokat subterfugiálnák, értették Ngod becsületes szolgái, mint alkalmaztassa azokhoz magát, az Ngod jó ítéleti alatt leszen; mi pedig minden időben Ngodnak szeretettel igyekezzünk

szolgálni. Tartsa Isten Ngodat jó egészségben. Ex Tokaj 21. Maji, anno 1627.

Spect. ac magnificae D. V.

servitores paratissimi
Sigismundus Lónyai, m. p.
I. Bornemissza, m. p.
Stephanus Kassai, m. p.
D. Belavári, m. p.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis et consiliario intimo suae serenitatis etc. domino nobis observandissimo.

CXXXVI. 1627. m a j. 30.

Spectabilis ac magnifice domine fautor mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten minden jókkal áldja meg Nagyságodat. Az Ngod levelét vevén, hogy az oda fel történt csudát velem communicálta, megszolgálom Ngodnak. Az juramentum depositióját ha Ngod nem evitálhatja, depositióját is nem tartom utolsó dolognak, sőt semel pro semper az én tetszésem szerint megmenekedik Ngod tőle, csak hogyha lehetne, arra való köteleességét dirigálná azelőtt deponált juramentuma; de ha azt nem engednék, mivel novi diplomatis nova postulatio az inventio, ím az juramentumnak verissima pariaját kiküldtem Nagyságodnak, melynek tenora szerint kelletik jurálni Ngodnak. Ezzel isten jó egészségben Nagyságodat tartsa meg szerencsésen.

Cassoviae 30. Maji, anno 1627.

Spectabilis ac magnificae Dominationis Vestrae

servitor addictissimus
Bornemissza, m. p.

P. S. Az ónodi kapitány itt vagyon, a sereg is választott hármát, úgy ítélem, Ngod dolgáról akarnak szólni, de mint-hogy itthon nincsen az úr, abban marad, megértvén az dolgot Nagyságodnak értésére adom.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis et consiliario intimo suae serenitatis etc. domino et fautori mihi observandissimo.

CXXXVII. 1627. j u l. 13.

a)

Splis ac magce dne mihi observandissime. Salutem et servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Az Ngod 10. mensis Junii írott böcsületes levelét 12.

Julii vettem, kiből az Ngod méltó kívánságát, hogy Lorántfi Kata asszonyra nézendő ingóbingó marhájának kiadása felől egy bizonyos competens napot praefigáljak, jámbor fő szolgálait felküldené, megértettem. Látja isten, a minthogy ennek előtte való levelemből is megérthette Ngod, szívem szerint akarnám, hogy ha immár egyszer az szegény árvák dolga köztünk eligazodhatnék. Soha én magamat attól az igazságtól meg nem vonszom. De lehetetlen dolognak ítéltém az dolognak véghezvitelét, míglen Andrászi Mátyás uram conscientiose mindeneket elő nem ad. Mert szegény asszonyoknak valami legszebb és drágább arany, ezüst marhái, hintója, lovai voltanak, azok az ő kglme kezénél maradtanak, az mint ez levelemben includált signaturából világosan megtetszik, az előtt ő kglme se ide, se tova nem mehet, noha azt vitatja, hogy semmie sem maradtott vala a megholt asszonyunknak. Miért hogy ő kglme mindeneket Ngod előtt denegál, vettem eszemben, volt szegény asszonyunknak egynéhány száz tallérával, és száz aranyával adós, s most immár az árvák tartásáért abból magát ki akarná segíteni, hogy az többi is azután csúszna, abban mesterkedik. Elhigye Ngod, valami én kezemnél vagyon, mindeneket igazán elő akarok adnom, csak ő kglme is ezen cselekvő legyen; hogy mindeneket elő adjak s ő kglme ne, nem igazság volna az. Hanem azon kérem Ngdat, hogy Ngod is az dolog miatt ne búsúljon, mivel hogy én Andrászy urammal semmi úttal nem végezhetek, találja meg levele által, hogy azokat a jókat adja meg ő kglme, és úgy azután együtt levén mindennemű marhájok szegény árváknak, praefigálnánk egy bizonyos napot, kire hogy Ngod jámbor szolgálait felküldhesse, isten s igazság szerint végben menvén az dolog, kiki mind az maga jussával contentáltassék. Az inventálás coram quibus lett, az signaturából megtetszik. Az mely öreg ember szolgálja szegény asszonyunknak Krasznahorkán volt, minekelőtte feljött volna, mindeneket az inventáltatott meg, szegény ő is megholt. Mégis kérem Ngdat is, a mennél hamarébb lehet, Andrászy urammal végezzen, és engemet méltóztassék Ngod certificálni felőle. Ngodnak mint uramnak, ha isten éltet, megigyekezem szolgálnom. Tartsa és éltesse Isten Nagyságodat nagy jó egészségben, sok esztendeig. Actum in Hédervára 13. Julii, anno 1627.

Splis ac magcae dnis Vrae

servitor paratissimus
Franciscus Héderváry, m. p.

Külczim: Spli magco dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. dno mihi semper observandissimo.

(Országos levéltár, N. R. A. fasc. 732. nro 70.)

b)

Az mi portékája szegény asszonyunknak Krasznahorkán maradt, annak az száma.

Egy arany korona gyöngyös, gyémánttal, rubinttal elegy.

Egy pár gyöngyös korona.

Fejér fátyolos gyöngyös arany bogláros korona.

Fejér fátyolos gyöngyös kisebb korona.

Nyakra való rubintos és gyémántos, aranyláncz.

Második nyakra való tíz renddel tiszta fejér gyöngyláncz.

Egy arany függőcske gyöngyös.

Egy pár függő fülbe való fekete pántlikás, gyöngyös és rubintos.

Egy nyakban való gyöngyláncz hólyagös, rubinttal és gyémánttal rakottak az hólyagok.

Második arany láncz öreg függővel, az mely függőben egy öreg saphir és rubintok vadnak.

Harmadik gyöngyös aranyláncz.

Nagy fekete pázmás gyöngyláncz.

Harmincz arany boglár.

Egy gyöngyös öreg aranyláncz.

Egy apró szemű aranyláncz.

Egy pár veres pántlikára varrott gyöngyös arany boglár.

Egy gyöngyös öreg arany tű.

Egy gömbölyű kordaöv.

Egy kis síma kordaöv.

Ezüsttel, aranynyal szőtt kordaöv.

Egy habos ezüst aranyos öv.

Egy fejér ezüst lánczöv.

Egy fekete zománczos, hegyes arany gyűrű.

Egy zománczos arany gyűrű gyémánttal.

Egy arany gyűrűcske, kiben öt kő vagyon.

Egy arany gyűrű, kiben hat türkis vagyon.

Egy kis arany gyűrű fekete zománczos, gyémántos.

Négyes arany gyűrű karikás.

Egy kis arany gyűrű kő nélkül.

Egy köröm aranyban foglalt.

Három főre való pántlika, hajtekerőstül.

Egy tokban egy függő pelikán három fiaival gyönggyel elegy, két darab közpántlika.

Négy darab arany perém.

Egy darab ezüst perém.

Egy darab csipke

Egy hajtekerő iszkophium ezüsttel, fekete selyemmel szőtt.

Egy hajtekerő iszkophium aranynyal, fekete selyemmel.

Két bokor teczin atlacz hajfonó.
 Tenger színü atlacz hajfonó.
 Gyöngyös fodor fekete selyemből.
 Két fejér szótt selyemfodor.
 Egy fekete selyemmel kézre való fodorka.
 Három pár tuszli.
 Egy mellyre való hajszín tafota bogláros.
 Egy fejér iskátulyában 54 arany boglár.
 Egy veres hosszú iskátulyában arany boglár 22.
 Egy kerek iskátulyában arany boglár 26.
 Egy gyolcs mellyre való iszkophium arannyal és fekete
 selyemmel varrott.
 Egy mellyre való fátyol arannyal varrott.
 Két főre való pántlika.
 Két matring fejér szótt selyem.
 Egy feketés mellyre való fátyol.
 Négy csomó varrani való selyem.
 Egy mellyre való hajszín tafota.
 Három pár kettős kés.
 Veres bársony tokban egy nyakban való óra.
 Egy nyakra való kicsiny fodor.
 Egy iskátulyábar. bécsi czérna és kék selyem.
 12 matring ezüst iszkophium.
 Tizenegy matring iszkophium arany.
 Egy homlokelőre való iszkophium arannyal varrott.
 Egy homlokelőre való aranycsipkés.
 Egy zöld tafota előkötő lengyel varrással varrott arany-
 nyal, ezüstitel arany csipkés.
 Egy teczin előkötő, arannyal, ezüstitel arany csipkés.
 Egy zöld tafota előkötő lengyel varrással varrott, arany
 csipkés.
 Egy tüdőszín előkötő ezüst csipkével.
 Egy reczés fekete selyemmel varrott mellyre való.
 Egy darab pántlika narancsszín.
 Egy csomó veres varrani való selyem.
 Egy vég fekete csipke.
 Egy darab fejér csipke.
 Egy kézre való fátyol tuszli.
 Egy fekete selyemmel kötött fodor.
 Más fátyol tuszli.
 Egy fél szoknya új lengyel varrással varrott, fényes
 arannyal.
 Egy iszkophium arannyal varrott sáfos főkötő.
 Egy fél vég török patyolat.
 Három pár felső fedél.

Egy aranyas keszkenő iszkophium arannyal varrott.
 Egy pár előkötő.
 Egy vég olasz vászon.
 Fél vég lengyel patyolat.
 Kilencz ingváll.
 Három pár gyapot kapeza.
 Egy vont arany kis suba nuszttal bérlett.
 Egy veres bársony váll.
 Egy fekete bársony váll csipkés.
 Egy veres atlacz korczváll.
 Más fekete bársony korczváll.
 Egy fekete kis suba gubás bársonnyal bérlett.
 Egy szederjes virágos bársony szoknya.
 Egy kék virágos atlacz szoknya.
 Egy fejér virágos kék atlacz szoknya.
 Egy megyszín tafota szoknya.
 Egy aranyas kamaczka.
 Egy fejér selleg ezüst pohár, két ezüst kalán.
 Fátyol csipkés, galléros s egy fátyol.
 Fekete lengyel süveg, gyöngyös.
 Egy fekete csipkés lengyel süveg.
 Egy tok, ezüst kalánok benne.
 Egy fekete virágos atlacz palást fekete nyúl bőrrel bérlett.
 Egy pinczetok, hat palaczk benne.
 Egy öreg hosszú palást nesttel bérlett.
 Egy hintó, hét ló.

Ezek inventáltattanak Hoffmany Ádámné asszonyom előtt,
 Rozsnyón lakozó Miskolczy Pál deák, Körösközi Miklós uramék
 előtt és szolgáló leány Erzsébet előtt, item Vasvári előtt,
 jámbor szolgája előtt. Ex copiis tantum transcriptum.

CXXXVIII. 1627. szept. 24.

Ilme dne dne nobis gratiosissime. Servitiorum nostrorum devinctissimam commendationem.

Mioltától fogvást megindultunk, istennek minden napján
 ez napiglan esők jártanak, soha nem említik az Dunának
 olyan árját, mint most vagyon; mondják, hogy térdig való hó
 esett volna Austriában, attól esék volna, sok ember veszett
 az Dunában az által keleten, császár urunknak is Prágába
 22. Septembris kellett volna elindulni, azok tartóztatták meg
 ő fgét; mondják az többi között, palatinus urunk is, közhírrrel
 hallották, hogy 24. Octobris indulna meg ide Semptére; az
 táborban 23. Septembris érkeztünk. Más nap jó reggel audien-
 cziánk lett; elsőben ő nga megkerülvén velünk az tábort, az

Ngod nevével illendőképpen salutáltuk és kívántuk is, hogy az tractatusban az úr isten szent lelkének általa igazgassa ő ngának elméjét úgy, hogy szegény nemzetünk és hazánk ez sok veszedelmes háborúságok után, ő fge után ő nga által megnyughassék szép békességes állapotban, hogy így ő nga immortalitatis laudem szerezhessen magának nemzetünk között. Midőn ilyenképpen salutáltuk volna, nagy jó néven vette az Ngod köszöntetését és szép kívánságát, jelentvén ottan ő nga, minemű sok procrastinatiókkal élt legyen az vezér, heted hónapiglan vontatódván az tracta; midőn ő nga látná ezen igyben az vezértől hozzá küldetett török követeknek relatiójokból álnokságokat, az ide való vármegyéket felültette, az Dunántúl az Fejérvár felé egy táborba szállította az oda való nemesseget, maga ide Semptéhez szállott, Bosnyák uram ő nga mellé is rendelvén egynéhány vármegyét és az szabad legényeket, az Morva mellé helyheztetvén császár urunknak német hadait, úgy hogy az németen kívül az három helyen volt 12 ezer embere, és jóllehet az német is bejött volna, ha ő nga engedte volna, elhitetvén, hogy az magyar nemzettel is ellene állhat az kevés töröknek; vevén eszekben császár urunknak és ő ngának ilyen vigyázását, s mást is alítván ez egybe gyülekezettekből, a mit ezelőtt hét holnapig hiába tractáltak, 10 napok alatt ő nga véghez vitte az szent békességet, melynek örömét az török régen már meglőttete, holnap levén az diplomatáknak Szönyben commutatiójok, ő nga is az végekben meglőteti, maga ő nga holnap az táborból megindúl, az vármegyéket eddig is eleresztette volna, de az diplomák elcseréltetését vártatta velek, mivel addig az török sem akart eloszlan, az császár hivatván ő ngát, reméli, hogy ő nga is felmegyen; bővebb szókkal szólott ő nga. Minek utánna ő nga beszédét elvégezte volna, előszámlálánk, ennekelőtte egynéhány héttel általunk mivel találtatta volt meg Ngod ő ngát, és minemű válaszsza bocsátott, melyet referálván Ngodnak, a többi között Ngod szomorú szívvel hallotta Ngod az ő nga panaszolkodását, hogy tudni illik ő nga mily régen kívánta legyen az Ngddal való esmeretséget, távol létében nem volt egyéb módja, hanem egynéhány rendbeli levelei által akarta azt véghez vinni, de Ngod arra választ sem tett; mely dolog végett mingyarást az maga mentségére Ngod elválasztott volt Ngod bennünket; azonban érkezett Alagi uram ő nga császár urunk credentia levelével, és a minemű dolgot ő nga által palatinus urunknak proponáltatott, azt referálta ő nga kegyelmességével együtt, a melytől ő magát is judex curiae nem idegennnek monddotta lenni, sőt Ngdhoz való szeretetét és jó akaratját sokképpen declarálta. Accedálván ezen dolog, mind az két dolog

végezt expedíált Ngod bennünket ide fel; a mi azért az panaszt illette, nem Ngod természeti az, hogy nagy méltóságos emberek esmerettségétől fusson Ngod, sőt az közrendekkel is barátságosan él Ngod, minden időben feltett célja volt az Ngodnak, hogy ő ngának kedveskedjék Ngod és szolgáljon, de minemő akadályok voltak etc. Ngod kész szolgálni ő ngának, meg is tapasztalhatja Ngod ő ngnál; mostan is azért mint ennekelőtte azon dolgot nem más által, hanem egyedül általa (akarja) Ngod véghez vinni, elhívén, hogy első zsengéjét jó akaratjának és esmeretinek ez által megmutatja; kedveskedett volna Ngod egyből is másból is, noha nem szűkölködik, de az okok etc. nem engedték, rövid napon Ngodnak szolgálatját és jó akaratjának aucupalását az által is declarálja Ngod. Sok volt az replica, de merituma csak az, hogy midőn nála volt volna judex curiae uram, noha azelőtt is opinióját megírta ő fgének ezen dologban, de akkor is az judex curiae uram relatiója kívül azon dologban újabb levele érkezett vissza ő fgének és az Ngod hasznára resolválta magát és adta opinióját, úgy mindazon által, ha a mikre felelt, hogy reá megyen Ngod, judex curiae uram megleszen, siettetett is palatinus úrunk bennünket, ő fgéhez levelet is írt mellettünk; minthogy penig mi voltaképpen nem tudjuk, mint accordált légyen judex curiae uram ő nga ezen dologban palatinus urammal, Ngod, nem árt, ha mennél hamarébb megírja, mert a mint vesszük eszünkbe, a mint mi akkor értünk, külömb sarkon forog az dolog; mi az időt hijába ez idő alatt nem mulatjuk, hanem procedálunk az dologban, ha mi akadályos dolog leszen, Ngodat informáljuk, káros állapotjára nem igyekezünk Ngodnak lépni; holnap isten segítségéből innen megindulunk, onnan is Ngdat minden dolgokról informáljuk. Mi jó reménségben volnánk, ha salvo jure egy ember nem lenne akadályul. Ngodnak magunk megjelentjük, ha isten haza viszen bennünket. Isten Ngtokat tartsa meg jó egészséges állapotban. Datum Semptaviae die 24. Septembris, anno 1627.

Ilmae Cel. Vrae

servitores

Stephanus Usz, m. p.

Stephanus Dévény, m. p.

Daniel Hrabec, m. p.

Külczim : Ilmo dno dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. dno dno nobis gratiosissimo.

CXXXIX. 1628. j a n. 27.

Spectabilis ac magnifice domine et frater mihi charissime. Salutem et obsequiorum meorum addictissimam commendationem.

Aldja meg isten kegyelmedet minden jókkal, jó egészséggel, hosszú élettel. Mit írjon nekem Pethe György uram sógorom Szádvára felől, ím kegyelmednek in paribus megküldtem és noha engemet admoneál csak az atyámfia jussárúl, de mivel kegyelmednél nyilván vagyon, hogy Szádvárában nekem nemcsak az atyámfia után, de kegyelmeddel együtt más jussom is vagyon, akarám kegyelmednek értésére adni, hogy idején kegyelmed az dologrúl gondolkodván, igazságunkban meg ne fogyatkozzunk. Az holott azt írja Pethe György uram, hogy a szegény Pethe László uram testamentoma mit tartson, az úgy vagyon, de viszont én is mind az summával s mind az Ormosddal osztozom és így az atyámfia részéről nekem így sem volna károm, de viselem szemem előtt az kegyelmeddel való jó igazságomat s azért adom kegyelmednek tudtára, hogy kegyelmed tanquam major natu, cui bonorum defensio incumbit communibus fratrum sumptibus, értse, miben legyen az dolog. Ezek után éltesse az úristen kegyelmedet kedves jó egészségben. In Zboró die 27. Januarii, anno 1628.

Spectabilis ac magnificae D. V.

servitor et frater addictissimus

Paulus Rákóczy, m. p.

Külczm: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász comiti comitatus Borsodiensis, serenissimi sacri romani imperii Transilvaniaeque principis, ducisque Oppoliae et Ratiboriae etc. consiliario etc. domino domino mihi charissimo.

CXL. 1628. m á r c z. 1.

Isten minden jót adjon Kgdnek.

Az puskás tótokat ím felbocsátám, azt az Rusznyák Mátét én itt meg nem fogadtam, hanem az kopasz embernek, Subáknak, Gondosnak és ez hármon kívül még kettőnek parancsoltam meg, hogy reá vigyázzanak és Sónánál vagy Suczánál megfogván, Kgd kezében kötözve vigyék. kit Kgd igaz törvén szerint meg is büntessen. Az brevis felől még sem hallánk semmit. kiről Kgd mingyárt tudósítson, ha meg fog lenni, az fiscust idején citáltassa Kgtek, hogy abból fogyatkozásunk és kárunk is ne essék. Palatinus uramat Kgd mint tanálta, és levelünket praesentálván, mint excipialta, írjon arrúl is Kgd. Az puskát még sem hozák alá, hova késének el vele, nem

tudjuk; Kgd küldje alá mennél hamarébb; az ott való kőmívesek közül, az ki legjobb, ötöt Kgd mingyárt indítson alá, mert itt immár istennek hála most is művelhetne, kikkel Kgd ugyan ott alkudjék meg hét számra, meghagyja Kgd nekik, apró mívst is hozzanak magokkal vagy harminczkettőt, ha több leszen is leszen dolga, mi megfizetünk nekik, ne is késlelje Kgd őket, jőjjenek hamar alá, az kocsit is megrakattván vajjal, azt is küldje alá Kgd.

Az ledniczei urbariumot nézegetvén, mi úgy tanáljuk, ha az udvarbíró industrius ember volna, az jövedelmet szaporíthatná, és jószágnak sérelme nélkül árpát osztván ki az jószágra sernek, szép jövedelem jünne belőle, csak így is:

1. Ledniczére adna 24 lukna árpát, abból 96 akó sert főzhetnének, és ha csak 2 pénzen adnák is itczéjét, mégis 122 fitra 88 pénzre menne.

2. Lehotkára adna 16 akó sert, az ára fl. 20/48 tenne.

3. Kvasóra 12 lukna árpát, abból 48 akó ser lenne, az ára tenne fl. 61/44.

4. Nagybrezniczére is ennyit adhatna.

5. Kisbrezniczére 16 lukna árpát adhatna Kgld, kiből 64 akó ser lenne, az ára fl. 81/92.

6. Zubakra 16 luknát, ser akó 64, az ára fl. 81/92.

7. Sisárra is annyit adhatna.

8. Lassára 4 luknát, kiből 16 akó ser levén, az ára fl. 20/48.

9. Dupkovára is annyit.

10. Lukára 12 lukna árpát, ser lenne 48 akó, az ára fl. 61/44.

11. Medvevára 8 lukna árpát, akó 32, ára fl. 40/96.

12. Mesztecskóra árpát 12 luknát, abból ser akó 48, ára fl. 61/44.

13. Zborára 16 akó sert, ára fl. 20/48.

14. Moszticsra árpát luknát 4, ser abból akó 16, az ára fl. 40/96.

15. Ihriczére 8 lukna árpát, abból akó ser 32, az ára fl. 40/96.

16. Dohnárre lukna árpát 16, ser abból akó 64, az ára fl. 81/92.

17. Pukhóra 20 lukna árpát, akó ser abból 80, az ára fl. 102/40.

18. Strezeniczre lukna árpát 20, ser akó abból 80, az ára fl. 102/40.

19. Horoniácsra 14 lukna árpát, akó ser abból 48, az ára fl. 61/44.

In summa az salad és ser teszen 56¹/₂ főzetet, az ára fl. 1157/12.

Ki szép jövedelem volna. Kgd azért az udvarbíró előszólítván, ezt az én intésemet adja eleiben, és ím írtam is neki, hogy Kgd-től dependeáljon az mi távollétünkben, sőt egy ládát is tartson az udvarbíró, kiből az jószág jövedelmét rakja, és abból Kgd híre nélkül ne is költsön sehova; egyébbül is eleiben adja Kgd, igyekezzék jövedelmünket öregbíteni, kit az sóból is véghez vihet, és az kit az udvarbíró elméjével fel nem fog érni, Kgd is oktassa és tanítsa s instruálja jövedelmünknek öregbítésére. Zboró 1. Martii, anno 1628.

R. Georg, m. p.

CXLI. 1628. márcz. 5.

Isten minden jót adjon kgdnek.

Az puskával ma érkezének ide; az brevis elmulását már értettem; kgdk most nem írok, mert szemtől szemben lévén kgd velünk, mindenekről informáltuk kgdet; az puskás tótoktól is bőven írtunk kgdnek, kiket 2. Martii eresztettünk el, meg is hadtuk ötének, melyeket előttem Úsz István esküdtetett meg, hogy Rusnyák Mátét kgd kezéhez viszik, tudom, azok is felérkeztenek. Az mikről írtunk kgdnek, azokról tudósítson kgd, personalis vagyon-e s kicsoda, írja meg kgd; az morvaiaknak az miénket nem kell engedni. Itt oly idő jár, hogy ezen héten derekasán vetni fognak, és csak két hét múlva is kőfalt is rakhatni, kgd azért az kőműveseket bátor csak ad ultimum Martiira küldje alá, hanem ha apró mívét vagy húszat igen igen hamar küldhetne kgd alá, azt igen akarnám, mivel valami földtöltést kezdettem vala hantból rakatni ez őszön Patakon, azt akarnám continuáltatni. Mikor kgd az kőműveseket alá küldi, meg is alkudjék kgd velek. Adja isten, hogy az békesség legyen állandó, de látva hiszem, kinek fő oka az hitnek persecuálása; bizon nem kellene palatinus uramnak is, sem császár ő fgének is azt cselekedni, lám Krisztus senkit nem persecuált és erőszak által ő fge nem is terjesztette az ő anyaszentegyházát; azért az úr isten meg nem áldja érette. Zboró, 5. Martii, anno 1628.

R. Georg, m. p.

Külczim : Egregio Andreae Réz familiari nostro et nobis honorando.

Más kézzel : 11. Martii érkezett reggel.

CXLII. 1628. apr. 7.

Illustris ac magnifice domine, domine nobis gratiosissime. Servitorum nostrorum addictissima premissa commendatione.

Az úr Istentől kívánok Nagyságodnak minden üdvösséges

jókat s jó egészséget megadatni. Ngos urunk. megértettük, hogy Ngodnak sok rendbéli dolgai között ónodi eclesiájáru el nem feledkezett, hanem prédikátorról úri méltóságából provideált. mely ezbeli Ngodnak provideálását fejenkint igyekezőnk Nagyságodnak alázatos hűséges szolgálatunkkal megszolgálunk. Mivel azért Nagyságos urunk az jeles innepnap közel vagyon, Nagyságodnak megszolgáljuk, levele által adja érté-sünkre, az mely böcsületes atyánkfiát ide rendelte, ki legyen s hol vagyon, hogy így Nagyságos urunk mi is tempestive bizonyos legatusink által az ide való hivatalról requirálhassuk. Ngodtul jó és kedves választ várunk. Tartsa meg az úr Isten Ngodat sok jó esztendeig kedves jó egészségben. Datum in confinio Onod die 7. Aprilis, anno 1628. Illustris ac magnificae dominationis vestrae

servitores addictissimi
(milites nobiles Onodienses?)

Külczim: Illustri et magnifico domino domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. domino domino nobis gratiosissimo.

CXLIII. 1628. a p r. 8.

Spectabilis ac magnifice domine domine mihi observandissime. Servitiorum meorum addictissima commendatione praemissa.

Minden kívánsága szerint való sok jókat, jó egészséget. hosszú életet kívánok istentől Ngodnak asszonyommal ő nagyságával és az Ngod szerelmes gyermekivel egyetemben boldogul megadatni. Vöttem az Ngod levelét, melyből megértettem, hogy Ngod éntőlem az Lorántffy Kata asszony húgomra nézendő jószágot kéri; azért azmint Ngodnak ennekelőtte is megmondottam, énnálam Lorántffy Kata asszony húgomnak semmije nem maradott, az mije énnálam volt, én azt kiadtam, az mint az szegény idvözült asszonyom néném is meghatta, az mint maga is jól tudja, mivel az szegény idvözült Héderváry Istvánné asszonyom néném mikor alájött volt, nem az végre jött, hogy itt sokat mulatott volna, semmi derekas morhát magával alá nem hozott, hanem csak uti szerrel jött volt alá, az mennyi morhája volt szegénnek, az mind Berencsben maradott, mivel én tútora nem vagyok, Ngod tudja, az tútor ki legyen és az az morha most is mind az tútor kezénél vagyon; az mi énnálam maradott, az nem Lorántffy Kata asszony húgomé, hanem az másik két árváié, kiket itt nálam tartok. Isten egészségemet adván, ez innepek után, ha Ngodnak tudnám bizonyosan holott lételet, Ngodat örömet megkeresném

és Ngoddal mindenekről bővebben beszélgetnénk. Isten sok esztendeig jó egészségben éltesse Ngodat. Datum in arce Krasznahurka die 8. mensis Aprilis, anno domini 1628.

Spectabilis magnificae dominationis vestrae

servitor addictissimus

Matthias Andrassy de Szentkirály, m. p.

Külczim: Spectabili et magnifico dno dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis ac libero domino arcium Szerencs, Ónod, Sárospatak, Makovicza et Sáros, necnon serenissimi sacri romani imperii et Transylvaniae principis intimo consiliario etc. dno dno mihi semper observandissimo.

CXLIV. 1628. ápr. 25.

Isten minden jót adjon Kgdnek.

15. Aprilis Dohnán költ levelét tegnap vöttem; az út megjavulván, az ón tálakat és tányérokat úgy kell becsinálni, ha meg hozzák Bécsből, hogy az aláhozásokban kár ne essék benne, kinek aláküldésével nem is kell késni. Palatinus uram miről parancsoljon, értem; az mit nem ő kglme adott, azt el sem veheti tőlünk, s nem is kell az vám vételétől megszűnni, élni kell embernek szabadságával. Az pattantyús kívánságát értem, Kgd kész pénzt ígérjen neki fl. 20, kenyérnek való gabonát harmadfél luknát, borsót koreczet No 1, kását, tatárka kását fél-fél koreczet, egy disznót avagy fl. 3. 12 itcze sőt, legfeljebb 14 itczét, boronka túrót fontot No 16, legfeljebb 18, öt itcze vaját, öt akó sert, és káposztát hét akót. Puskás és pattantyús felől ezután is tudakozni kell és szerzeni is. Patai nekem is ír Posonból levelet. Az borbél mivel nem ígérkezett volt, hogy ott maradt is, nincs boszúságomra; de az olyan ki ígérkezik, s érette mást is elhadtam, bizon dolog nagy boszúságomra vagy tréfálása, ki ha még valaha jó akaratomnak vételére szorúlna, bizony megemlékezném róla, kinek így megtréfálását Kgdnek is tulajdoníthatom ez szerént. Szikszai uramnak szólló leveletem nem kell késlelni. Patak 25. Aprilis, anno 1628.

R. Georg, m. p.

A kőművesek ad 20. Maji itt legyenek.

Külczim: Egregio Andreae Réz familiari nostro etc. nobis honorando.

CXLV. 1628. apr. 28.

Az úr Isten szent fiának érdeméért minden jókkal, jó egészséggel áldjon meg az úr Isten édesem benneteket.

En András deákkal édesem magam is beszéltem az Gá-

ván való puszta házaknak eladása felől, s az mint szavából eszemben vehetem, ha ezután meg nem máslaná, talán ide kezdené adni, de azt mondja, nem veheti innét eszében, melyik pusztáját kérnék, mivel nekik Gáván puszta nemes udvarház helyek is vagyon, hanem András deák általmegyén Gávára ez héten, nekünk is menvén emberünk oda, s mutassák meg azt az házhelyet neki, s azután alkuvásban indul; azért édesem küld által az udvarbíró, lássa meg; nekem azt mondá tegnap az udvarbíró, hogy az gávai szabados azt írta neki, hogy igen jó helyet tanált majorháznak magunk földén, errül értekezhetel az udvarbírótól; én ezen órában indulok. Irj édesem egészségtek felől. Adja az úr Isten szent fiának érdemeért édesem, láthassuk mindnyájan egymást jó egészségben. Datum Erdőbénye 28. Aprilis, anno 1628.

A te szerelmes urad

Rákóczy Georg, m. p.

Külczim: Az én szerelmes atyámfiának Lorántti Susánnának adassék.

CXLVI. 1628. máj. 12.

Minap is íráttam vala késmárki doctor uramnak Kgddel, hogy Zsigóra esmég reá jött az negyed napi hideg; azért ma esmég reá jött szinte oly időkor mint kedden volt rajta, kit Kgd írjon meg késmárki doctor uramnak igen sietséggel; azt is megírja Kgd, hogy addig kocsit, lovat ő kegméjért nem küldök, míg nem ír, küldjek-e nem-e ő keméjért; mi választészen, Kgd sietséggel adja értésemre. Patak 12. Maji, anno 1628.

R. Georg, m. p.

Külczim: Egregio Danieli Hrabéczy, secretario nostro nobis honorando.

CXLVII. 1628. jun. 1.

Salutem dicit officiaque sua fraterna commendat.

Az nap mikoron az gyermek a levelet hozta, az bényei erdőn voltam, estve felé jöttem haza, nem várhatott, elment, azért nem írhattam. Hanem csötörtökön felmenvén Szántóra, pénteken reggel az D. Károlival beszélvén, látám ő kglmeket és úgy szólítám meg. Ez az relatio az levélre. Az lőre dolgát mi nézi, semmi módom bizony nincsen benne, hogy se Szántóról, se Zomborról felküldhessem, főképpen az üdnepek előtt. mert rövid is az üdő, más az, hogy most szánt az frater, az idnepek után talám reá vehetnök szekerét, ökiét, de nincs szolgál, most is az Gerencsi sógor fiával szánt, holnap haza

megyen, egy sőmmában nem biztathatlak semmiképpen. Fejes a mint szóllott volt az felmenetel felől, nem ítélem azt is mint és mikor lehet, hanem az mint jobbnak ítélnéd jó frater, mert bizony magam sem érkezem. Az mit kívánsz, egy tyúkot vagy csirkét, minthogy itthon nem voltam, nem küldhettem. Magam állapotja igen bizonytalan, azon kívül a kit tudsz. Az kezkenőt megvarrotta volna, de magam differáltattam az idnep után két hétre, hogy alá jönnél az lakodalomra, de az mint írod, akkor leszen az dolog köztetek, hanem Mihály talám alá jó, megkésztik akkorra. Váczi Mihály uramtúl ne kérd az könyvet, mert talám nagyobb dologban szolgál nekem, rövid nap felmenvén, az mint ígérte is magát. Pénzem frater bizony nincsen, hogy küldhetnék, hanem Liszkára írj avagy menj alá az fraterhez, megadja, csak módjával beszéld elől állapotodat, az magam állapotját tudja, megértette, volt nála az socer. Egyéb dologról nem írhatok, noha volna elég, de most se magamot, se elmémet nem fárasztom, mivel sok gondolkodásom, búsulásom, fáradságom vagyon, ő kglmek sem késnek pedig, hanem az idnepek után, nem tudom magam is mely héten, de fel kell mennem hozzátok. Valetе felicitеr. Dabam Szantoviae, 1. Junii, anno 1628.

frater verus
Joannes Szánthay, m. p.

P. S. Ismét alá megyek ma pénteken, holnap, ha lehetne, ismét fájt mennék az bényei erdőre, többet nem hoznék oztán, mert eleget hordattam, sok költséggel.

Külczim : Humanissimo ac praestantissimo juveni Matthiae Szánthay scholae Sáros-Patakiensis alumno etc. d. et fratri unice dilecto.

CXLVIII. 1628. j u n. 5.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek mint jóakaró aszszonyomnak. Az úr Isten áldja meg kigyelmedet minden testi lelki jókkal, jó egészséggel, hosszú boldog étellel.

Az kegyelmed nekem írt levelét megadák, melybül értettem az kegyelmetek jó egészségét az urfiakkal együtt, kin szívem szerint örvendeztem; az úristen ennekutána is tartsa meg kegyelmeteknek azon jó egészségét sok esztendeig, szíbüil kívánom az úristentül.

Hogy penig kegyelmed az islogot¹⁾ megküldötte, kldnek megigyekezem szolgálnom; kegyelmed is énnekem bízvást parancsoljon, az mibül tudok, szeretettel igyekezem kegyelmednek

¹⁾ Kösöntyű.

szolgálnom, mint szerelmes asszonyomnak atyámfiának. Ezzel tartsa meg isten kegyelmeteket kedves jó egészségben sok esztendeig, szívem szerint kívánom. Datum in curia nostra Visoly 5. die Junii, anno d. 1628.

Kegyelmednek szeretettel szolgál

gróf Anna Erdődy, m. p.

Külczim : Az nemzetes és nagyságos Lorántffi Zsuzsánna asszony-nak, az tekintetes és nagyságos felső-vadászi Rákóczy György uram szerelmes házastársának, nekem jóakaró asszonyomnak adassék hamarsággal.

CXLIX. 1628. jun. 26.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Ngodnak.

Ez először írott levelemet ugyan nem akartam addig Ngodnak elküldenem, míg bizonyosan végére nem mentem, mint történt megfogása az léghi ¹⁾ praedikatornak; tegnap azért oda menvén, ugyancsak úgy beszélnek, hogy nehezen adta meg magát, sőt ugyan meg sem kötözhatték volna az négy praedicator, de az minemő schola mester velek volt, az kioldozta magáról az övét, és az nyakában vetvén az kerékhez kötötte, úgy kötözték oztán hátra az kezét és mint egy oktalan állatot vetették az kocsiba.

Tegnap szintén, hogy az feleségével beszélgettem, hozák is levelét, melyet bizony tudom hogy coacte cselekedett. Úgy értem, hogy az porkoláb Ernyő Lukács azt beszéli most, hogy ő bizony nem verette volna vasban, ha az praefectus Zsám-bokréti nem hatta volna. Nagyságodnak talán importunus vagyok ez írásommal, de nem mulathatom el. Tartsa Isten jó egészségben Nagyságodat. Datum Samaria 26. die Junii, anno 1628.

Nagyságod szolgálja

Morócz Farkas, m. p.

Külczim : Illustrissimo ac reverendissimo domino domino Petro Pázmány archiepiscopo Strigoniensi, locique ejusdem comiti perpetuo, primati Hungariae, legato nato, summo secretario et cancellario ac sacrae caesariae regiaeque majestatis intimo consiliario etc. domino domino meo gratiosissimo.

CL. 1628. jul. 20.

Az én keserves árva állapotombeli szolgálatomnak ajánlása után, kívánok az úr Istentől kldnek minden kívánsága szerint való testi lelki jókat hozzátartozóival egyetemben boldogul megadatni.

¹⁾ Fozsonymegyében.

Ha az teremő és mindenekkel bíró felséges istennek kedves akarata az volt volna, hogy kldet nem ilyen szomorú és keserves állapotomban kellett volna megtalálnom, szívem szerint kívántam volna ő szent felségétől. De mivelhogy kinek kinek el vagyon ő tüle rendelve az ő nagy bölcs megfoghatatlan tanácsából életinek célja és határa, melyet soha senki által nem hághat, így az én szerelmes és kedves jámbor uramat, az néhai nemzetes és vitézlő Hoffmann György uramat, császár és király urunk ő felsége magyar kamarájának tanácsát és Felső Magyarország jövedelmének administratorát hosszú betegsége után istenhez való sok szép buzgó imádságának és foházkodásinak utána lelkét megváltó isteninek ajánlván, alutta és nyugotta el ő szent felsége ez jelen való julius havának 3. napján délben 12 órakor itt Eperjest, nekem holtomnapig való siralmas gyászomra és gyermekimmel együtt gyámoltalan árva állapotunkra való keserűségünkre, nemzetinek, hazájának és jóakaróinak is nem kicsiny szomorúságokra. Mivel azért szerelmes uramnak meghidegült teste az természet folyása szerint az földnél az ő anyjánál egyebet nem kíván, jóakaró uraimmal és atyámfiaival egyetemben végeztük tisztességesen való eltakarítását az szedekerti kápolnában ez jövendő augusztus havának 16. napján lenni. Kérem kegyelmedet mint jóakaró uramat, megmutatván evvel is kld szegény szerelmes uramhoz éltiben viselt és mutatott jóakaróját, az felyül megnevezett napon reggel nyolcz órakor legyen jelen kld ezen szedekerti siralmas házamnál, hogy az kld böcsületes jelenlétivel szerelmes uramnak utolsó tisztessége és hideg testének eltakarítása annál böcsületesben vütessek véghez. Mely kld ebbeli jóakaróját és fáradságát teljes életemben szerelmes árva gyermekimmel egyetemben megigyekezem kldnek szolgálni. Éltesse isten kldet sokáig jó egészségben. Datum Eperjes 20. Julii, anno 1628.

Kegyelmednek örömet szolgál

az néhai nemzetes és vitézlő

Hoffmann György uramnak meghagyott keserves
özvegye

Stansith Horváth Christina, m. p.

Külczim : Generoso domino Gabrieli Kapy de eadem domino mihi
observandissimo.

CLII. 1628. a u g. 16.

Illustris ac magnifice domine domine pater nobis aeternum colendissime.

Obsequiorum nostrorum perpetuorum demissam subjectionem. Officii filialis esse duximus, illustrem ac magnificam

dominationem vestram iter nunc accelerantem hiis nostris, boni ominis ergo, salutare, animitus precantes, dignetur deus propositum iter illustris ac magnificae dominationis vestrae secundare, quo fortunae optatioris successibus illustris ac magnifica D. V. in eo uti, tandemque ad nos bene vegeta ac in desiderabili corporis statu redire possit. Nos hic, deo volente, cum Franciscello nostro suavi bene valemus, musulis interim nostris, ac par est, incumbentes et in coeteris dietam ab illustri ac magnifica dominatione vestra praescriptam nobis stricte observantes. Magnificae dominae matri nostrae humillima perpetuaque commendamus obsequia. In reliquo illustrem ac magnificam dominationem vestram divinae devoventes tutelae, diu felicissime valere cupimus. Datum ex curia Zboró 16. Augusti, anno 1628.

Illustrissimae D. V.

servitores et filii obsequentissimi

Georgius Rakoczy, m. p.

Sigismundus Rakoczy, m. p.

Külczim : Illustri ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. domino et patri nobis aeternum colendo.

CLII. 1628. a u g. 26.

Az úristen édesem szent fiának érdeméért minden jókkal, jó egészséges hosszú élettél áldjon meg benneteket.

Ide Debreczenben ő felsége együtt asszonyunkkal jó egészségben jövének be ma délest négy órakor. Hétfőn megindul ő felsége s kedden Tokajban megyen ő felsége, de ott is azmint értem, nem akar ő felsége késni, Munkácsra megyen. Azért édesem, mennél hamarább lehet, jöjj alá mindenestől, hogy asszonyunkat látogathassad meg és vagy Patakra vagy Szerencsre híhassuk be is ő felségeket. Eperjest citromot, narancsot, konfaintet vétess vagy Kassán. Hozzon az úristen édesem benneteket jó egészségben alá s láthassuk egymást mindnyájan jó egészségben. Datum Debreczen 26. die Augusti, anno 1628.

A te szerelmes urad

Rákóczy György, m. p.

Külczim : Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Zsuzsannának adassék igen hamarsággal.

CLIII. 1628. o c t. 26.

Elsőben idein kimenvén az dézmások, mikoron valamely faluban jutnak, az bírónál szálljonak meg és hit szerint az bírótól tudják meg mind ott valóknak mind külföldieknek

neveket, azok akár urak, akár nemesek, akár mi renden valók legyenek. Mert minden rendbeli emberek az kiknek nem saját földökben vagyon szőlőjek, ha az földös urnak kilenczedet adnak, tartoznak az dézma fizetéssel. Sőt még ha valami pusztá szőlő-hegy volna is, kinek az bordézmája oda járt volna, kiknek volna szőlőjek és micsoda jövedelemmel tartoznak ű felségének, azokat felírják.

Annakutána az szőlőhegyeken való pinczékben avagy sajtoló házokban és otthon az minemű házakban és bortartó helyekben szokták az borokat berakni, magok személyek szerint mindenüvé bemenjenek és mind az sajtolás előtt való borokat, mind az sajtolásból, az melyeket töltnek, igazán megszámlálják és inquirálják, azokból ű felsége számára igaz dézmát vegyenek; ahol hordóstúl esik dézma, hordóstúl vegyík, az hordójáírt vagy mást adván vagy pénzúl megalkuván, ahol pedig hordóstúl nem jutna, megkóstolván az borokat az javából vegyék ki az dézmát, ebből a kilenczed szedőre nem várván, hanem ahol elmégyen az kilenczedes, utána minden bor berakásnak helyére bemenvén az dézmás és az megírt mód szerint procedáljon.

Ezenkívül azhol az szőlős emberek hordós borbán alkudtanak meg az emberek az urokkal, azoktúl is igaz dézmát vegyenek. Végezetre az kiket szolgálatjokért az urak szabadságban tartnak és szolgálatjokért az nonát nekiek megengedik, azoktúl is az ű felsége igaz dézmáját megvegyék az dézmások és míg meg nem dézmálják az borokat, senkinek addig az hegyrúl ne hagyják elvinni.

Az dézmások arra is vigyázzanak, hogy ha ki ujonan plántáltatott szőlőben mondja hogy bora termett volna, és abból tizedet adni nem akarna, tehát bizonyítsa meg, mennyi ideje, hogy plántálta az szőlőt és ha hét esztendő megghaladta volna, rajta az dézmát megvegyék; ha pedig földös úr szőlőiben avagy nemes emberében termettnek mondja, hit szerint menjenek végére az bírótúl, ha az szőlő eleitúl fogva szabados volt-e avagy nem, és ha nem volt, rajta az dézmát megvegyék.

Találkoznak oly helyeken olyak is, kik az szegény emberektúl szőlőjeknek termésit megveszik, avagy az urok akármi kicsinyért is elviszik szőlőjeknek termésit, és abból ha szintén annak előtte dézma fizetés volt is, dézmát fizetni nem akarna, azért azokon is kedvezés nélkül az dézmát megvegyék.

Vagyon az is, hogy az jobbágy szőlőjét az nemes ember megmívelteti és magáét jobbágyának adja, abból ő magának ötödöt veszen, az jobbágy az övéből pedig semmi dézmát ű felséginek adni nem akar ű felséginek nem kicsiny kárával; azért az olyan dézma fizető szőlőből a dézmát megvegyék, ha pedig opponálná ellenek magát az olyan frausszal élő ember

és nem bírnának vele, az kamorának késedelem nélkül adják értésire.

Ehez is accomodálják az dézmások magokat, az mit az ország végezett, tudniillik hogy idején kimenvén akkoron dézmáljanak ő felsége számára, mikor az földös úr számára az nonát exigálják, hogy így az paraszt emberek ő felségét meg ne csalhassák, hanem igaz dézmát adhassanak és az mint oda fel írván vagyon, együtt az kilenczed szedéskor dézmáljanak azon formán, az mint instructiójok vagyon.

Annak felette az esmerős nemes emberek vagy városokon vagy falukon lakozók, kik csak személyekben nemesítettnek meg, hasonlóképpen az urak és nemesek fizetett szolgálai, tisztartók és szabadosok, azonképen az végbeli vitézlő rendek is ha paraszt emberek szöleit míveltetik, ő felségének minden mentség és visszavonás nélkül igaz dézmát tartoznak adni, melyet az dézmások kötelességek szerint tartoznak mindenektől megvenni.

Mindenütt az pinczéket, bortartó helyeket megjárván, ha elégséges inquisitiót nem tehetnek, hűt alatt is megtudják az boros emberektől, mennyi bora termett volna, abban mennyit költött el, az ura foglaltatott-e el tőle? avagy másnak adott-e el benne? avagy bor fejében akit fölött volt, adott-e; az kilenczeden kívül ahol jár előlírván (?) ki ne tudjanak semmit, sem foglaló bort, sem semmit egyebet, hanem épen megdézsmálják, ha megitta vagy elajándékozta volna is.

Sem urnak, sem nemes embernek, sem azonkívül senkinek, valakinek elegendő exemptiója nincsen szöleiről, melyet az ő felsége kamoráján kell producálni, az dézmát meg nem kell engedni semmiképpen kemény büntetés alatt, hanem ha az ő felsége kamorája levelit viszik, úgy kell megengedni.

Az ő felsége jüvedelmit helyben szolgáltatván, akkoron töltsék meg és quietantiát vivén mind az hordó és köböl számáról, mind az töltékről.

Minden processusban az dézmás azon mértékkel vegye be az dézmát, a mineművel ott élnek, tonnával avagy köböllel az szerint vegye be, de azért, hogy az registromokban is az szerint és azon formán adják be, az miképen vették be, és mennyi itczét vagy pintet tött budait, azt annak utána egri köbölre computálván, mind az hordókra czédulákat, mind penig az registromokat az szerint adják be, de meglássák, hogy az hordók czédulázásában valami fraus ne találtassék.

Azért peniglen az ki ő felsége számára jön, igen szorgalmatos gondviselés alatt szolgáltatassék ide, hogy se az szekerések részegeskedések, se a szolgálak gondviseletlensége miatt, az kikre bizzák, az behozatásában kár ne következzen, mely ha lenne, az dézmások tartoznak aféle bort megfizetni.

Item vadnak bizonyos helyek, melyeknek dézmáját ű felsége jámbor hiveinek hűséges szolgálatjokért kinek éltéig. kinek bizonyos ideig conferálni szokta, de mivelhogy az kamorán nem constál, kinek miképen és hogy adta ű felsége, azért az dézmások aféle személyeknek sohult az dézmát percipiálni ne engedjék különben, hanem ha az ű felsége donatióját producálják az kamora előtt és onnan commissiót veszen az dézmásokra.

Az mely városokon, falukon ennekelőtte az papoknak quartát vagy octavát adtanak az dézmások, az ű felsége jüvedelméből ennekutána is kiadják.

Ezenkívül ha mi oly dolgok volnának, kiket ide be nem írtanak volna, melyeket az idő és alkalmatosság hozna, mindeneket az dézmásoknak industriájokra és gondviselésekre biztanak, kiben úgy viseljék magokat, hogy ű felsége vehesse kedvesen és jó néven tölök.

Leszen pedig illendő fizetések fáradságokért úgymint tiz egri köből bor.

Datum Cassoviae die 26. Octobris, anno 1628.

P. H.

CLIV. 1628. nov. 21.

Spectabilis ac magnifice domine domine mihi observandissime. Servitiorum meorum addictissima commendatione praemissa.

Isten sok jokkal áldja meg Nagyságodat. Nyilván való Nagyságodnál az szuhai templomhoz tartozó faluknak állapotja azon templom és praedicator felől, hogy egynehány paraszt ember felfuvalkodván pápistává lött, az kiknek pártjokat tartván Bosnyák uram és Bakos uram pápista papot vittek be és misét szolgáltatának és annakutána az templomot elpecsételték, melyre én réjá küldvén, minthogy az mi fundusunkon az templom, az pecsétet felszakasztattam és praedicatort bevitem és még most is bizony inkábbára csak mind az magamén tartom, mert négy falu elállott, sem fizetni, sem praedicatiójára nem akarnak jární, jóllehet az Ngod Szelcze nevű faluja még ekkedig velem egyet értett. Mely dolgon felindulván Bosnyák és Bakos uramék, palatinus uramat ő nagyságát sinistre informálták, kiről mit írjon palatinus uram Nagyságodnak, in specie oda küldöttem az levelét, minthogy értettem, hogy Ngodat is hasonló levéllel requirálni fogják, Ngod megolvassván ehez képest alkalmaztathatja választételét. Jóllehet én is megfelelttem palatinus uramnak, és minthogy az többi között írja ő nga, hogy én az articulus ellen az emberek erőltetem az vallás dolgában, megírák ő Ngának, hogy

én nem háborgatom sem nem erőltetem, hanem minthogy az templom miénk, azt oltalmazom; Ngod is meggondolhatja, hogy lehessen, hogy az paraszt embernek, vagy más idegen uraknak szabad elvenni az mi templomunkat s nekünk pedig az sajátunkat sem szabad legyen oltalmazni. Ily módunk és igazságunk lévén Ngodat az istenért is kérem, hogy ily isten tisztességére néző dologban legyen mellettem. Ennek felette találták-e meg Nagyságodat felőle és micsoda értelemben legyen, Ngod adja értésemre, mostan in inclusis palatinus uram ő nga oda küldött levelét Ngod énnekem visszaküldvén. In reliquis spectabilem ac magnificam dominationem vestram ad vota valere exopto. Datum ex arce Murány 21. Novembris, anno 1628.

Spectabilis ac magnificae dominationis V.

servitor addictissimus
Franciscus Jakoffy, m. p.

P. S. Az minemü két pár az palatinus uram levelében vagyon, réjá fogták, hogy az egyiket nekem írták s az másikat hogy én írtam volna. maga sem nékem nem írtak, sem én nem írtam. Ngod azt is úgy értse, hogy az pápista papot nem úgy vitték be, hogy az parochiában helyhez tették volna, hanem csak fegyveres kézzel vitték be az templomba, ott az mise szolgáltatást elvégezvén menten ment dolgára az pap, osztán én ugyan az előbbi praedicatort, az ki egynehány esztendeig ott lakott, csak szintén akkor ment volt el onnan, viszont bevitettem és az parochiában helyhez tettem, s most is ott vagyon. Ngodat kérem, írjon mindenekekről.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. domino mihi observandissimo.

CLV. 1628. nov. 28.

Splis ac magce dne ac frater mihi charissime. Salutem et obsequiorum meorum addictissimam commendationem.

Aldja meg isten kgdet minden jókkal, jó egészséggel, hosszú étellel.

Hogy az mi kgls urunk ő fge Tokajt minden jószágával mind mostaniakkal s mind az előtt hozza valókkal együtt az erdélyi fejedelemnek ő fgének adta legyen, melyekben mostan statuáltatja ő fge magát, és az többi között Zombor is Alsó-Megyaszóval együtt afféle legyen, az kgd leveléből, melyet ezen órában vöttem, értem, mely adomány ellen, vagy statutio ellen hol kellessék contradicálni, káptalanban-e vagy ítélő

mester előtt-e, melyet mint kellessék cselekedni, vékony és gyarló s kicsin tetszésemet érteni kívánja kgd, és noha tudom s bizonynyal is elhíttem, hogy az mi kgl's urunk ő fge oly keresztyén és istenfélő fejedelem, hogy senki igazságát s jussát másnak nem adja, s az kit szent s boldog emlékezetű elei ő fgének másnak érdemei szolgálatjáért eladták, abban sem maga meg nem háborgatni, sem másnak eladott egyszer igazságokat nem conferálja, minthogy sem az ő fge méltóságához nem illenék, sem az közönséges igazsággal nem egyeznék. holott nemo in alium plus juris potest conferre, quam quod habet, eladván azért egyszer az ő fge boldog emlékezetű elei Zombort örökben, ő fge azt másnak nem conferálhatja, el is hittem bizonynyal, hogy nem conferálta, mindazáltal mivel vigilantibus subveniunt jura, iránzanám jónak lenni, hogy tempore statutionis et in facie loci et in capitulis, sive conventibus contradicálni kell, melyet ő fge az erdélyi fejedelem nehéz néven nem vehet, ha valaki juri suo attendit et invigilat, abban magát megfogyatkozni nem szenved. Az contradictio akár ítélőmester, akár káptalan vagy convent előtt legyen, mindegyet tészén, annyiból különböz, hogy az ítélőmesternek protocollumja nem lévén, nem tartozik kiadni az párt, de quid tunc, per taciturnitatem nem kell igazságunkat elmulatni, akármely bíró előtt legyen az. Én most irtam szerencsi gondviselőmnek, hogy kgd jó tetszésétől és parancsolatjától függjön és attul hallgasson, és tempore statutionis, mivel távol lakom, et in facie loci et in capitulo infra quindenam ellene mondjon. Itélőmester pedig ezen az földön nincsen is, az ki előtt ember contradicálhatna. Hogy pedig kgd értésemre adta, abbeli atyjafiúi igaz jó akaratját kgdnek megszolgálom. Ezek után éltesse isten kgdnek kedves jó egészségben. In Zboro die 28. Novembris, anno 1628.

Splis ac magcae dnis Vrae

servitor et frater addictissimus
Paulus Rákóczy, m. p.

CLVI. 1629. j a n. 10.

Splis ac magce dne, amice observandissime.

Kívánok ez új esztendőben több sok új esztendőket, minden jókot szerencsésen megadni kgdnek. Az minemű dolgaiban jámbor fő ember szolgáját Cserneli György uramot fölfárasztotta kgd, tudom mi karban légyenek azok, bő szóval megírta ő kglme. Difficultások nélkül nem vala az dolog, de nem lett kárára az is kgdnek. Ím szintén most bocsátom azért föl

ő kglmét Bécsben, az hul már mi utat nyitottunk ő kglnek, s megcselekedtük most is azt, az mit oda szükségesnek ösmértünk, reméllem, nem fog haszontalanul fáradni Csernel uram. Az én igyekezetem az, hogy mindenestül securitásban lenne kgd abban az jószágban, posteritási és legatariusi is jót mondhasanak kgd után, de kiválképen hogy maga személyét, jó szolgálatját és alkalmatosságát használhassa kgd, ő fgének császár urunknak is ugyan valami magán való kegyelmében és jó akaratjában olthassa be kgd magát ő fgeknek. Azt eleiben tettem az jószágvásárlást is, ki nélkül csaknem olyannak tartjuk magunkat, mint az hal az víz kívül; rövid szóval: én az kgdnek tett ígéretimnek azon vagyok, hogy meg ne fogyatkozzam s remélem, kgd se fog se magamagának, se hazájának, se ő fgének megfogyatkozni és velünk is elkezdett jó indulatját, atyafiuságát, kiválképen azokban, az kik az köz jót nézik, continuálni fogja. Tartsa meg isten kgdet jó egészségben. Raptim in Kismarton 10. Januarii, anno 1629.

Splis ac magce dnis Vrae

servitor et amicus paratissimus
comes N. Eszterházy de Galantha, m. p.

CLVII. 1629. jan. 28.

Szolgálók kegyelmednek, mint kegyelmes uramnak. Az uristen áldja meg kegyelmedet szerencsés hosszú élettel jó egészséggel.

En ide, édes uram, tegnap jó egészségben érkeztem, mely jó egészséget adja isten kegyelmed felől is hallanom. Én az posztót megkerestettem, de szebbet nem találtak, az melyben kegyelmed azelőtt vétetett volt. Bálint diák megjött, de kamukát nem talált olyat, itt is kerestettem, nem találtak. Ha Bálint diák bemegyén, ha klmd jóakarátja, az bársony sem igen sokkal esik többel. Én azon leszek, hogy szerdán meginduljak. Én Czimermannak megfűzettetek, mi haszna, ha azután is meg kell fűzetni. Tartsa meg isten kegyelmedet és láthassuk egymást jó egészségben.

Költ Sároson 28. Jan., anno 1629.

Kegyelmednek szerelmes attyafia
örömet szolgál
Lorántffy Zsuzsánna.

Külczim: Tekintetes és nagyságos Felső-Vadászi Rákóczy György uramnak, nekem szerelmes. uramnak adassék.

(Az egész Lorántffy Susánna írása.)

CLVIII. 1629. febr. 6.

Isten minden jót adjon kgdnek.

21. Januarii írt kdnek levelét az Osztrosit uram beleincludált levelével együtt az estve 5 órakor vöttem, bár hamarébb hozták volna, én is hamarébb resolválhattam volna magamat; az obligatoriát én tizezer talér-ra irattam, ngd is azon legyen, hogy legyen meg az tizezer tallér, s egy faluval többet is irtam oda; úgy is írtam az obligatoriát, valamint ő kgelme kívánta, csak három dolgot hattam ki belőle, egyiket azt, hogy ha az napra meg nem adhatnám az tizezer tallért, s elfoglalván az jószágot, azután ha ki akarom váltani, 4 hónappal tartozzam certificálni, ő kgelme pedig 6 hónapot írt; másikat, hogyha, addig az ideig vagy azután is a ledniczei jószág elkelne tőlünk, s addig ki nem válthatnák, sárosi és makoviczai jószágunkban annyit foglalhasson el, az mennyi az volt; harmadikat, azt emendáltam meg, mivel ő keglme Osztrosit uram azt írja, hogy ezt az pénzt Zeleméri és Balázsi ággal való alkuvásomnak praestálására adja, mivel pedig még az Balázsi ággal nincsen finalis alkuvásom, más az ha szinte volna is, arra senkitől nem kérek pénzt, mert az készen vagyon nálam, hanem kell csak az a pénz, kit ő kgltül fel kell vennem az Zelemérieknek, én úgyis biztam ahhoz az tizezer tallérhoz, mintha ládám-ban volt volna, ugyan azon is legyen kgd, teljesítse reá ő kglme, és noha most ezt az mi obligatoriánkat magunk pecsété és keze írása alatt küldtük fel, de káptalanban is vagy judex curiae előtt mennél hamarébb fateáljuk és minden bizonynyal megküldjük.

Az mi Forgács Lászlótól és Péter uraméktól az jószág megvételeit illeti, arrúl én így gondolkodtam volna, hogy arra Oztrosit uramtól külön kellene pénzt kérni, hogy így én is hamarébb hozzá juthatnék jövőendőben, s úgy kellene ő kgvel colludálni, hogy az min Csernel uram Péter és László uraméktól meg fogna árulni, tenné le ő kglme azt az pénzt érette, és az jószágot az én kezemből egy vagy másfél holnap alatt ne venné kezéhez, az eltelvén, mingyárt ha én nem akarnám adni is, szabad legyen elfoglalni, kiről valaminemű levelet kíván (ha kételkednék benne, hogy kézben nem adnám) olyat adok, csak hogy kgd arra reá vigyázzon, hogy annak kiváltásának idejében semmi conditio ne fogna lenni, hanem dum et quando. Ha ezen Ostrosit uram contentus nem volna, másik legyen, az kit kgd ír, hogy azok közül, az kik még én nálam maradnak, adja per manus oda Lizát, Lázt, Dubkovát és lukabeli részemet, csak uram régi barna és ő dutka pénzt nem kellene felvenni reá, mert annak bizony nehéz'szerét tenni. Harmadik

út, ha Osztrost uram ez szerint sem akarna pénzt adni, s az a jószág más kézre ne kerülhessen, ha Osztrost uram tizezer tallért ad, az mingyárt 14000 forintot teszen, most Ledniczén magamnak is vagyon harmadfél ezer tallérom, az teszen 3500 forintot, marad meg ebből mingyárt 1600, mert Csernel uram Forgács Péternek adott Posonban 100 forintot, Csernel uramnál is talám fog maradni vagy ezer arany, az mingyárt 2400 forintot teszen. Immár az ki ott fen fogna lenni, egy summában kellene lenni 4000 forintnak, én is innét még talám küldhetnék három ezer tallért fel, kivel tenne oztán 8200 forintot, s az mivel adóssá maradnánk, várnának valamennyi ideig; lám kgd is azt írja, hogy az buzának ára kezd futamodni s abból is pénzt teremthetni, mindazonáltal én inkább akarnám, ha Ostrostit uram adna pénzt arra is, hiszen ha isten csendességet adna, én azt rövid nap kiváltanám, s azon is legyen kgd, ha mástól kellene is kgdnek arra pénzt felvenni, érette legyen. Mindezekről engem kgd hova hamarébb tudósítson. Az mely faluban az kőművesek laknak, azok az vártúl el ne idegenödjenek. Datum Vadász 6. Februarii, anno 1629.

R. Georg, m. p.

Látom, Osztrost uram elmékedik arról, hogy ha az napra meg nem adhatnám az pénzt, az jószágnak elfoglalása kedvetlenséget szerezne nálam; de arról ő kglme bizony ne gondolkodjék, mert ha akkorra meg nem adhatnám is, bizony minden kedvetlenség nélkül kézben bocsátom ő kglnek, s magam késérném hozzám való jóakaró barátságát, inkább kgd páriáját vegye az obligatoriánknak, mert én itt nem vöttem; én Osztrost uramnak megírtam, valamit ő kglvel Csernel uram s kgltek végez, az ratum et firmum lészen, és én is azt praestalom és erősíteni fogom. Kgltek valamit Csernel uram parancsol, ahoz tartsa magát.

CLIX. 1629. febr. 16.

*Ilris ac magce dne dne et frater mihi observandissime
Servitiorum meorum addictissima commendatione praemissa.*

Az kgd Patakon 13. Februarii írt levelét ez estve vöttem, kiből értvén, hogy most is az én kéresemnek annuált kgd az én mostani előttem álló szükségmre nézve, azt mint uramnak, atyámfának ügyekezem minden alkolmatossággal megszolgálni, ha élek, s az praefigált napra penig fogyatkozás nélkül is akarom kgdnek megszerzeni, megnyugodjék kgd benne. Az minemű előtte álló nagy expensáinak kell most kgdnek lenni, látom az kgd leveléből, melyek bizony okos és

értelmes indulatból származott hasznos expensák. kiket jövőben is fordítson az úr isten kgdnek és szerelmes maradékának állandó s hasznos javakra, kívánom szívből ő szent fgétől. Minemű szomorú hírt hintegettek az mi kglmes urunk ő fge felől, az kgd leveléből látom, ki ha úgy volna, megitélheti kgd, ha járnék-e én most itt, s nem besiettem volna-e mingyárt ő fgéhez? De abban uram semmi nincs az úr istennek hála; úgy vagyon, hogy ő fgének bizony nincs olyan egészsége az mint kívántatnék, mert nagy főfájás uralkodik sok esztendőktől fogva ő fgén, más nyavalyát is ilyent kezdett ő fge érzeni, hogy néha nehezen veszen lélegzetet, mikor valami hosszú grádicson kell felmenni, sőt éczaka is reá jó néha ő fgére, ki bizony ha elhatalmaznék, nehéz és félelmes dolog követhetné, de az doctorok jó reménységben valának isten után abból, hogy ő fgéről elvehetik. Ha ágyban fekünni való betegsége lenne ő fgének (kitől isten oltalmazza), tudom mingyárt megírnák nekem. Asszonyomnak ő kglnek mint bizodalmas kedves jó akaró asszonyunknak mi is mind az atyámfiával együtt szeretettel való szolgálatunkat ajánljuk. Az kgd deákja felől semmit én ott benlétemben nem hallottam volt, de mihelt emberem megyen be, első occasióval is salus conductust küldök az kolozsvári praedicatornak avagy Keserői uramnak kezekben az deák nevére szóllót, ki mellett annival jobb módja lehessen kijövetelében. Hogy kgld leányomnak mostani ő szent fgétől mutatott szerencsáját is ily szíve szerént való szép áldásokkal és szerencsés véggel az úr istentől megáldatni kívánja, kgdtől, mint uramtól, atyámfiától nagy böcsülettel vevén, kívánom én is, adjon az úr isten arra való erőt s alkalmatosságot, hogy mind gyermekimmel együtt kgdnek szolgálhasunk, gyermekim is kgd gyermekinek szolgálhassanak. Kgtek is penig mind asszonyommal együtt érhesse szerelmes gyermekinek kívánsága szerint való örömköt. His ilrem ac mgcam dnem Vram feliciter diuque valere desiderans. Datum in Piskot die 16. Februarii, anno 1629.

Iris ac magcae dnis Vrae

servitor addictissimus et frater

Comes St. Bethlen, m. p.

Külszín: Illmo ac magco dno dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, sersmi sacri Romani imperii et Transylvaniae principis etc. consiliario, ac comitatus Borsodiensis supremo comiti etc. dno et fratri mihi observandissimo.

CLX. 1629. márcz. 16.

Isten minden jót adjon kgdnek.

Gondolkodván András uram az ledniczei jószágnak megkevesedéséről, ha ezután is annyi szolgát kezdenék tartani ott mint azelőtt, szinte úgy járnék, mint az kinek egy pénz jövedelme levén, s kettőt költvén, harmadikkal adóssá maradnék, azért noha elménkben vala, hogy erről kgdnek tanuságot adjak, de mi is ide sietvén s egyéb dolgaink levén, elfeledtük; azért kgd rendelésünket úgy értse. az viceporkolábbal kgd számot vettétvén s fizetéséről contentáltatván, bocsássa el, az egyik porkolábbal meg fogják érni, virrasztót is kgd csak kettőt tartson, s az darabantok vigyázzanak, lám minekünk minden városunkban az darabantok vigyáznak, czirkálnak legtöbbit. Körmendi Mártonnak is csak fele fizetését kell ezután megadni; az árviz miatt kárvallott embereknek is az várhoz adandó éléseknek, zabnak, árpának, buzájoknak felét, az egy esztendőben valót megengedtük, az porkolábnak is kgd ezután esztendőre 12 öl fát adasson, az darabantoknak pedig esztendőre legalább 24 öl fát adasson kgd, mindenik azt úgy égesse, hogy megérje vele, mert akár miben is szép dolog az takarékoság. Az mit lehet, Vajda Páltul felküldtem volt, azt amint Csernel uram leveléből értem, nem vették Bécsben, kgd kerestesse fel s küldje fel; az puskámnak ím mértékét küldtem, kgd keltőt csináltasson azon golyóbisra, kit kgdnek odaadtam, tiszta fekete ágyok legyen, s azt adassa kgd eleiben az mesternek, hogy úgy csinálja őket, ne tétovázzanak, mert ez az kivel most lövődözök is, ha hirtelen az fogására nem tanálok, s az teteit orczámhoz nem tanálom hajtani, hol jobbra, hol balra, az téltúl 2 arasznyi nyílás esik, bár pedig fent esnék, csak járna egyenesen és ne tétovázna az lövésben, kgd azon legyen, hogy mennél hamarébb megcsináltassa, és ugyan valóban jól. Ez Csernel uramnak szóló leveletem kgd éjjel-nappal küldje fel sietséggel. Datum Zboró 16. Martii, anno 1629.

R. Georg., m. p.

Külczim: Egregio Andreae Réz familiari nostro nobis honorando.

(1629. 21. martii érkezett Bakos ez levéllel Dohnára.)

CLXI. 1629. márcz. 17.

Illme dne dne mihi semper benignissime.

Ez két nap alatt három rendbeli levelét hozták Ngdnek; felette igen bánom az ágyúöntő dolgát, reméllem Bécsset el

nem kerüli, vigyázásom leszen reá, hogy rossz cselekedetinek jutalmát vegye.

Kürti György itt fenlétében nem más dolgot, hanem az fejedelem ő fge eximált Tokajban egy házat neki, arra sollicitált consensust, melyet ekkoráig még meg nem nyert. Az mely két falut az szendrei jószágból zálogosul birt, Cselyit (az másik falu neve nem jut eszemben) úgy értem palatinus uramtól, nova donatiót nyert reá, és iktatta is magát, mely ha úgy vagyon, elég nagy fraus. Annak pedig az két falunak redemptióját harmadik esztendeje már, hogy Roskoványi sollicitálja, úgy értettem, az kamorákon már által ment dolga, de még expeditióra az magyar cancelláriára nem jött. Ugyan ezen Roskoványi forgatja Ormósdí praediumot is, másokat izgat reá, hogy itt megkérjék, és ő aztán avval accordálni akarna, veszem eszemben, Ngdál való tekéntetéből maga neve alatt nem merészlé sürgetni az dolgot. Én az pozsonyi kamarára tavaly is irtam vala felőle.

Kertész dolgából asszonyom ő nga kertje meg nem fogyatkozik, ha Ngod jó akarhatja, én még amannak esztendeje ideje előtt, úgy mint Szent-Márton előtt, küldök mást helyében.

Az Dániel nevű álgyúöntővel Csernel uram immár végezett, ő kglme bérláló pénzt, die 4. Martii, 22 rénes forintot adott neki, most Morvában Lichtenstánnál vagyon, ott öntött valami három falcont, azokat elkészítvén reá felelt, hogy Ngodhoz megyen, nekem idején hurré adja, mikorra kellessék Réz András uramnak kocsit küldeni ide érette, ennek felesége is vagyon, budosó nemzetét, forgolódását és mesterségét magam is sokszor láttam az itt való armamentáriumban.

Ngodnak, nekem mindenkor kglmes uramnak, sok rendbeli gratiaját és ez mostanit is hiven igyekszem megszolgálnom. Az szent György octavájára való publicatiókat most készítjük, mely Lócsén fog celebráltatni, ha valami dolog az alatt nem interveniál, mely elmulattassa. Az kertész megígérte, hogy jóféle magokat cum diligentia szerez öszve, melyet mentül hamarébb megküldök Ngodnak.

Isten jó egészségben tartsa meg Ngodat. Datum Viennae, die 17. Martii, anno dni 1629.

Illmae dnis Vrae

servitor paratissimus

Michael Szikszay, m. p.

Külczim: Illmo dno dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. dno mihi semper benignissimo.

CLXII. 1629. márcz. 22.

Illme ac magce dne et frater mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Az kgd levelét 12. Martii Kőváron belől három mélyfölddel adta volt én nekem meg jámbor szolgája, kiben az Szűnnyi Istvánné asszonyom tokaji hegyen való szőleje felől én nekem ír; ő fgének, az mint kívántatott, úgy írtam volt utamból, ez alatt az ő fge betegségének ujúlását s naponkint való nehezédését értvén, magam is ide sietvén, az kgd szolgája is csak egy nappal jött véle ide előttem, mely levelemet Bornemisza Pál uramnak adott volt, hogy ő fgének beadja; de mivel mioltától fogva doctor Sculteti fogott az ő fge curatiójához, megtiltotta serio, hogy senki semmi gondos dolgokkal ő fgét ne busítsa, ő fgének is igen eleibe adta, hogy csak levél olvasással se bántsa ő fge magát, nem hogy valami egyéb gondokkal terhelné ő fgét valaki, kinek az úr isten jóllehet immár ez kevés napok alatt is annyira való hasznát engedte eddig, hogy immár az fuladozás is azolta nem volt ő fgén, s nagy biztatással is vagyon Sculteti, hogy az úr isten az ő munkáját meg fogja áldani; de erre nézve se evvel, se egyéb dolgokkal ő fgét bizony uram nem bánt-hatjuk, immár addig, valamig doctor Sculteti az ő curatióját maga proposituma szerint el nem végezi, kinek tizenöt napig kell lenni, ha isten engedi, fele ím az holnapi napon telik el.

Az után, ha isten engedi, nem leszünk elfeledve Bornemisza urammal együtt ez kgdtól ránk bízott dologról is, sőt bizony abban gyönyörködven, ha miben kgdnek szolgálni tudnék. Kgd nekem jó akaró szolgájának s atyjafiának parancsoljon. His Illmam ac magcam dnm Vram diu feliciter valere desiderans. Datum in arce Fogaras die 22. Martii, anno 1629.

Illris ac magn. dnis Vrae

servitor parratissimus et frater
comes S. Bethlen, m. p.

Külczim: Ilmo ac magn. dno dno Georgio Rákóczi de Felső-Vadász sermi sacri Romani imperii et Transilvaniae principis etc. consiliario ac comitatus Borsodiensis supremo comiti etc. dno et fratri mihi observandissimo.

CLXIII. 1629. márcz. 29.

Splis ac magce dne affinis nobis observandissime. Salutem et servitiorum nostrorum paratam commendationem.

Melith György uram által izentünk kgdnek szóval néminemű dolgok felől, melyek az közönséges jóra néznek és az szent békességnek országunkban való megmaradását con-

cernálják. Kérem szeretettel kgdet, hogy szavának hitele legyen kgdnél. De reliquo eandem splem ac mgcam dnem Vram feliciter vivere et valere exoptans. Datum Tyrnaviae 29. Martii, anno 1629.

Splis et magcae dnis Vrae

servitor et affinis paratus
comes N. Eszterházy de Galantha, m. p.

P. S. Követeket az országbelieknek veszedelmes törökökhöz küldeni, mivel ottan rajtok való jurisdictióját tartatja, kerülni kell azért minden uton, hogy az vármegyék embereket közönséges tractára akármilyen uton se bocsássák; ebben hogy kgd munkálkodjék, kérem.

Külczim: Spli ac magno dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, supremo comitatus Borsodiensis comiti etc. dno et affini nobis observandissimo.

CLXIV. 1629. máj. 11.

Illme comes, dne dne mihi gratiosissime. Officiorum meorum humilium addictissimam, semper cum benedictione divina, commendationem.

Ngdnak az minapában mondtam vala, hogy Calvinus János az úr vacsorája felől oly igaz és szent értelemben vagyon, melylyel minden üdvözlendő ember az ki érti, megelégedhetik. Bizony ő pusztán jegyről nem álmodoz, csak opinióval való ételt nem tanít, sőt még az Ágoston doctor mondasát is: Crede et manducasti úgy magyarázza, hogy többet kelljen értenünk az Christus testének élete felől, hogy sem mint benne való hitelünk felől. Igazán s voltaképen forgatja s commendálja realem manducationem corporis Christi (ez ő maga terminusa.) Sőt oly tetemesen szól sect. 16., hogy csaknem az oralis manducatiót is megengedi. Ngod egyéb dolgai között olvassa meg Lib. 4. C. 17. mind az caputnak eleitől fogva. ottan csak az mely locusokat meglimáztam, és herczeg uramnak megmutogatván, talám ő kglme is azt kezdi mondani, hogy Calvinus János Luther Mártontól az articulushoz nem sokat különbözött. Az én magam értelmének synopsisát is Ngdnak ígéretem szerint megküldöttem, megolvastván Ngod, ítéljen ez után engemet magamban, nem az mint némely atyámfiai commendálnak. Ingyen úgy jöttem most Patak felé, hogy magam adjam meg Ngdnak, cum declaratione verbali, de nem lőn ez uttal szerencsém Ngdhoz. Quod reliquum est, illmam Celsit. Vram dnus longevum incolumem cum casta

divina et charis chori pignoribus diutissime conservet. Datum
in Tokaj 11. Maji, anno 1629.

Illmae Cels. Vrae

capellanus humilis, servitor paratissimus
Petrus P. Alvinczi, m. p.

Külczim: Illmo comiti ac dno dno Georgio Rákóczi de Felső-Vadász, perpetuo comiti comitatus Borsodiensis, necnon sersimi Gabrielis Bethlen dei gratia sacri Romani imperii Transylvaniaeque principis etc. consiliario intimo etc. dno dno mihi gratiosissimo.

CLXV. 1629. j u n. 1.

Splis ac magce dne, amice observandissime. Salutem et
servitorum paratissimam commendationem.

Felette kedvem ellen értem Bosnyák uram ő kglme ellen való kgd panaszolkodását, holott azok a végházak körül való szegény emberek mind az töröktől, mind a sok utonjáróktól eléggé sanyargattatnak, bár ne háborgatnák az végbeli uraim őket, az kiknek hivataljok is nem szegény emberek háborgatása, hanem inkább oltalmazása volna. Irtunk azért mingyárást ő kglmének, és igen serio iniungáltuk is, hogy afféle hatalmaskodások nekül ellegyen ő kglme, okot kgtek is továbbá való neheztelésre és panaszolkodásra ne adjon, ha mibe in particulari megbántotta, s károsította volna meg az kgd emberét, satisfactiót tegyen azokban is, ne köllessék kellemetlenségünkkel is tilalmaznunk efféléktől ő kglmét, s tisztünk szerint más animadversióval is élnünk. Elhittük, ahoz is alkalmaztatja ő kglme magát.

A minemü más levele felől mint írt kgd s mint izent, azt az kglmed levelét nem láttam, kit bánok; ha mi oly dolog, azért kgdet kérem, adja ujabban tudtomra, s én kgdnek szeretettel kedveskedem. Tartsa meg isten kgdet jó egészségben. Datum in Kismarton 1. Junii, anno 1629.

Splis et magcae dnis Vrae

servitor et amicus paratissimus
comes N. Eszterházy de Galantha, m. p.

Külczim: Spli ac magco dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász etc. dno et amico observandissimo.

CLXVI. 1629. j u n. 27.

Splis ac magce dne amice observandissime.

14. hujus Patakról írt levelét kgdnek tegnap, úgy mint
26. hujus vöttem; nem örömost hallom ez kgd és Bosnyák

uram közt való dissensiót, kicsin dologért levén kiválképpen, mivel a kárt itt az bosszúság praeponderálja, s egy hitván ember vagy kettő az ő fge végházának sem nagy accessus. Nem hihetem azt is szinte, hogy Bosnyák uram: hírével avagy akaratiából lött légyen az a dolog, mert contra decorum látatnék tenni; azt sem aránzom, hogy az fejedelem, vagy kgd bosszuságára cselekedjék ő kglme, mert az sem volna jó. En akaratomból szolgál inkább Kgdnek, mint legkisebb injuriát is teszen, s hogy jó egyességben legyen kgltek és böcsületet s szeretetet viseljen egymáshoz, kívánom azt is. Írtam annak okáért magam embere által ő kglmének ismét meghagyván, hogy mind az szökött jobbágyot s mind a kit elvittek azután, megadja kgdnek, kihez alkalmaztatni is fogja magát.

Az két Szendörőben fogva levő legény dolgát a mi illeti. ebben úgy látszik vagyon valami difficultas s méltó avagy megfélelítő praetensiója Bosnyák uramnak az német regiment szokott törvénye szerint, ő kglme botja alatt valók levén azok az fileki megfogott legények, hogy akárhol fogják is meg az regimentből való gyalogot valamely excessusért, visszaviszik az regiment alá, a mint meg is tartják most is itt Komáromban, Ujvárbán és Győrbe is. Elég akaratos az győri kapitány, mind az által ha más végházbeli vitézlő embert kezében visznek, oda adja őket, az hol kapitányjok vagyon.

Az szendrei kapitány az szerint az végház igazságára nézve praetendálhatja, hogy ott büntetődjenek meg az hely praejudiciumjának eltávoztatásáért, ő kglme levén most rajtok. Írtam mind az által az kapitánnak, hogy ha szokás volt annak előtte kiadni a végházból afféle hiű kézhez adott gonosztevő és törvényre való rabokat, adja ki mostan is kgdnek, hol pedig ugyan azt itélnék, hogy praejudicálna az hely igazságának, convocálván egynehány vármegyebeli főembereket s az vitézlő nép közül is, a kik arra valók lesznek, tétessenek ott törvént reájok, s exequálják a mit az törvény talál felőlök. Úgy tetszik, csak büntetődjenek meg, mindegy akárhol büntessék is őket.

Az maga kgd pataki ő fge előtt való dolgában, megmondhatja Csernel uram, nem különben munkálódtam és interponáltam magamat ő fgénél, mint magam dolgaiban, s ezután is örömost continuálom azon abban való jó akaratomat kgdhez; de mivel az mi kglis urunk ő fge igen tenere cautus az papi jószágok dolgában, s nem akarná valamint megbántani lelkiismeretét, méltónak és szükségesnek illette ő fge, hogy inquiráltassék a dolog és voltaképen végére menvén, tum demum resolválja magát ő fge. Annyi mint az kevés

üdő haladás annak okáért. s ím szinte most itt levén cancellarius uram nálam, instantiát teszek ő kglme által, hogy ne késsenek immár vele, hanem küldjenek ki arra az inquisitionra. Az szepesi kamara nám ott vagyon nem messze, s végére mehet, ha úgy találtatik a mint kgd informálta ő fgét, a mint reméllem is, mivel ki tudja azt inkább kglknél (noha itt nem keveset beszéltenek felőle érsek uram és egyebek is), kész ő fge minden kegyelmességét mutatni kgdhez s én sem fogatkozom meg az kgd szolgálatjának. Isten kgddel. Datum in Lakompak 27. Junii, anno 1629.

Splis Magnificae dnis Vrae

servitor paratissimus et amicus
comes N. Eszterházy de Galantha, m. p.

Külczim : hiányzik.

CLXVII. 1629. decz. 7.

Előbbeni kedves egészségével áldja meg Isten Kgdet, szívem szerint kívánom.

Nemzetes uram, valamíg az úr isten életemet megtartja, mind addig Kgdnék alázatos szolgája leszek. Az orvosságokat megvöttem és külön külön csináltattam, az ára summa No fl. 7 d. 93. Anárcsi János ifjú idejének ily haszontalanul való elmúlásán igen szomorkodom. Mokcsay Lászlóné asszonyomnak vagyon két fia kezem alatt, bona ingenia, de quibus multum mihi polliceor etc. Ez két gyermeket rövid nap ugyan asztalomra is veszem, és úgy akarom nevelni őket, hogy megmutassam hála adó voltomat az üdvezült Mokcsay László uramhoz.

Szájunk szerint való híreknél most onnan felül semmit egyebet nem értök. Ajánlják magokat mindnyájan, és mindent fogadnak, ígérnek etc. etc. Bizonyosan értem, hogy rövid nap resignálja Bornemisza János uram az generalisságot, és hogy generalisnak lenne Alaghi Menyhért. Bornemisza uramnak mondák, hogy az Eger kapujánál egy vérforrás fakadott.

Béllavári Dávid most vagyon purgatoriumban, mert az kassai had számára rendeltetett hópénzeket, melyeket subtrahált volt halogatásával, szép szavával, most deponálni kényszerítették etc.

Kemén János is haza érkezett Bécsből, az ki az urunk szomorú halálának megjelentésének követe volt; coram vele az császár sokat beszéllett és ajánlotta magát. Erdélyből az

gyász felől semmit sem értünk. Rákóczi György uram ő nga felől szomorú hírt kezdett volt e napokban a vulgus spárgálni, de jól vagyon az dolog. Datum Cassoviae 7. Decembris. anno 1629.

Generosae tuae dignitatis

studiosus

Valentinus Gönczy, m. p.
pastor ecclesiae Cassoviensis.

Külczim : Generoso ac vere nobili dno Joanni Rákóczi de Felső-Vadász etc. dno patrono mihi plurimum observandissimo.

Közli : SZILÁGYI SÁNDOR.

PERÉNYI IMRE DIARIUMA.

Az ugocsavármegyei b. Perényi család tagjai II. Rákóczy Ferencz legelső hivei közé tartoztak s az 1703-ik év nyarán letévén az esküt a fejedelemnek, szívvél lélekkel csatlakoztak a nemzeti ügghöz.

Ez alkalommal *Miklós* gyalogezredessé, később Eger vár parancsnokává lőn, de nem tartozott a jelesebb katonák közé s a gondjaira bizott erősséget elvesztette. *Zsigmondot* szárnysegéddé nevezte ki a fejedelem, *Farkas* — a legvitézebb Perényi — mint lovasezredes és Bercsényi gróf udvari kapitánya esküdött a szabadság zászlaja alá. Az ifjak közül *János* főbejárója, *Imre* pedig udvari hadnagya volt a fejedelemnek.¹⁾

Imre, kinek atyja *János* ugocsai főispán mint az uralkodóház tántoríthatlan hive még Thököly ellen harczolt és Szathmár ostroma alatt halálával pecsételte meg hűségét, Lengyelországba is követte Rákóczyt s minthogy a megtérőknek biztosított kegyelmet idejében el nem fogadta, hűtlennek nyilváníttatván, összes javait elvesztette. Később megbánta cselekedetét és vissza kérezkedett hazájába. Édes anyja *Károlyi Krisztina* a szathmári béke híres szerzőjének *Károlyi Sándor* generalisnak testvére lévén, életére nézve kegyelmet kapott s az 1714-ik évben már ismét Magyarországon találjuk őt. De javait a szepesi kamara még mindig lefoglalva tartotta s annak vissza szerzése nem csekély fáradságába került. A mondott év szept. 27-én elindult tehát az Ugocsa vármegyei Nagy-Szőlősről Pozsony felé, hogy ifjúkori bűneit szánva-bánva a trón zsámolyához boruljon.

Pozsonyban akkor nádor választó országgyűlést tartottak s a királyné koronázására készültek a rendek. Perényi október 11-én délután 4 óra tájban érkezett a városba, mikor az uralkodó pár épen bevonulását tartotta, s első dolga volt,

---

¹⁾ Thaly Kálmán, A székesi gr. Bercsényi család III. k. 45 lap. *Archivum Rakoczyanum* III. k. 62.

hogy Károlyi Sándornak udvaroljon, a ki szállásán marasztalta őt.

A nádor választással s a koronázási ünnepélyekkel 7—8 nap eltelt anélkül, hogy Perényi a maga dolgában csak egy lépést is tehetett volna. Ez alatt a »Zöld Házban« a felső tábla üléseit vagy Pozsonyban lakó rokonait látogatta, türelmetlenül lesván a pillanatot, hogy a királyhoz, a királynéhoz és Savoyai Eugén herceghez írott folyamódásait benyujthassa.

A herceg jóakarátát már ugylátszik nagybátyja Károlyi Sándor megnyerte számára, mert 1714. október 20-án kegyes fogadtatásban részesült s Eugen megígérte, hogy az uralkodónál közbenjárója leend. Minthogy pedig Koháry István az országbíró és gr. Ilyésházy a kancellár is hathatósan pártfogolta őt, lefoglalt javait a király — különösen atyja érdemeiért — még Pozsonyban tartózkodása alatt vissza adta. De az udvar a koronázás után pár nap múlva vissza térvén Bécsbe, november 3-án Perényi is utnak indult, hogy a királyi kegyelem végrehajtását a hadi tanácsnál és az udvari kamarán személyesen sürgesse.

Id. Perényi Imre, Gyulay János ugocsai alispán, Szuhay Gáspár és Pogány János társaságában tehát Bécsbe érkezvén a »Három nyul«-hoz szállott s egy teljes hónapot kellett eltöltenie a birodalmi székvárosban, míg dolgait tökéletesen rendbe hozván a kegyelem levelet kezéhez kapta. Ugy pozsonyi mint bécsi tartózkodása alatt pontos naplót vezetett, mely jobbára magán ügyeivel foglalkozik, de helyel közzel érdekes följegyzéseket is foglal magában. Jelen volt a nádor választásnál és a királyné koronázásán, de erre nézve csak annyit mond, hogy »*az coronatio cum eodem ordine az mint in Actis Diaetalibus lűvön meg van írva, szerencsésen véghez ment*«. Bécsben leginkább a »vadkert« s a hathetes »oroszleány kölkök« nyerték meg tetszését s idejének nagy részét kis és nagy urak udvarlásával töltötte. Hűségesen beszámol minden lépéséről. Kiknél volt, mit végzett, hol ebédelt? stb. Végre decz. 4-én, minekutánna Eugen herceg és a kancellár pártfogását ékesen megköszönte, a kik atyai módon intették őt, hogy hűségében állhatatosan megmaradjon — megindult haza felé, és deczember 17-én Szőlősrre érkezett.

De lássuk magát a diariumot, a mint következik:

Anno 1714. die 27. Septembris.

Az mint is sok bajok . . . szőlősi házamtól megindultam Bécsfelé, de minthogy más helyekre is kénytelenység alatt . . . kellett menni, egyenesen nem mehettem, és így akkor háltam az vári réteken.

28. Onnan jó reggel felköltem és délre mentem Gelé-

nyesben. Ottan udvarolván méltóságos Károlyi Sándorné asszonyomnak, este felé esett megindulásom, holott az nagy árvizeknek mivolta miá nem mehettem tovább Szalkánál, és ottan háltam az falu mellett egy fordulatban az Tisza mellett.

29. Neki indulván már estve felé az szürtei erdőnek, elestvéledtem és kénteleníttettem meghálni az Latorczánál az az erdő közepén.

30. Délére érkeztem Bottfalvára Szentiványi János uramhoz ő kghez; sok dolgaimra nézve a nap el sem mehettem, hanem

1. Oktobris megindultam jó reggvel. Délelőtt Serédy Gáspárné kedves néném asszonyomat gyermekivel együtt szerencsésen találtam Ráskán, szintén ő kgylme is akkor éjjel érkezvén meg Dara felől. Az nap pedig ott temporisáltam.

2. Nem különben holmi consideratiókra nézve egész napot ottan kellettett töltenem.

3. Jó regvel megindultam. Az lovaimat elhagyván Nespesten hajót fogadtam, melyen is épen Patakra mentem le estére.

4. Ottan fogadtam első szekerest, az ki is vitt délest Szerencsre, ott pedig postára ültem. Az posta utból kimenvén Medgyaszónál, mentem késő estve Szikszóra. Másnap is hirtelen el nem végezhetvén az város bírójával és Szemeréné asszonyommal ő kgylmvel dolgaimat csak épen estve felé indultam meg lovas kocsin és tovább nem mehettem edelényi határnál.

5. Onnan is jó regvel szerencsésen megindulván, Putnoknál az mezőn . . szemben találkoztam Kemény Lázár bátyám urammal ő kgylvel, kivel is majd délutánig beszélgetvén egymástól elváltunk és hálásra mentem Jánosi nevű faluban.

6. Onnan pedig 9 órára regvel érkeztem Rima-Szombatba, a honnan is alkalmatosság nem léte miá elébb meg nem indulhattam délestei 4 órakor, és tovább nem érkeztem . . . onnan igen jókor megindulván

7. Az losonczy erdőn megakadván az kocsink, a lovak semmiképen ki nem birták, hanem kénteleníttettem szolgálímmal együtt lóra ülni és úgy bemenni Losonczra délután 1 órára. Az nap hasonlóképen ott mulattam, alkalmatosság nem lévén.

8. Regveli 8 óra tájban indultam kocsin, de az Ipolyon által nem mehetvén, kénteleníttettem épen Szécsény felé kerülni, és ottan is háltam. Másnap ugymint

9. Ugyanazon fogadott kocsin érkeztem tíz órára Gyarmatra és ottan a város adván maga kocsiját, estére kerülnöm kellettén az Drégely hidgyára, későn érkeztem Ságára, az jesoviták városában.

10. Ottan más kocsit fogadván, délére mentem Lévára

és szállottam Halász Péter uramhoz és az nap ottan is mulattam. Másnap fogadott lovakon, lóháton megindulván mentem estére Selyére az Vág mellé.

11. Ebédre Szenczre érkezvén, délután Posonba beérkeztem. 4 óra tájban, épen a midőn felséges királyunk felséges asszonyunkkal beérkeztenek volna és mentem egyenesen az Duna utczában Perényi Imre bátyám uram szállására. Ott is háltam.

12. Udvarolván méltóságos generalis Károlyi Sándor uramnak, az ő excellentiája szállására szállottam, ottan találván Perényi Pál öcsém uramat is.

13. Voltam legelsőbben a sessióban az Zöld háznál. a hun egyéb állapotok nem folytanak, hanem felséges király-nénk koronatiója alkalmatosságával leendő ceremoniák cursusa. Onnan eloszolván 12 órakor délben kiki szállására ment. Onnan délután menvén Perényi Imre uram szállására, ő kgylvel holmi familiánkat concernaló dolgokat conferálván, azzal az szállásomra jöttem későn estve.

14. Sessio nem celebráltatván kiki maga dolgailhoz látott. Magam pedig mentem Szirmay András uramhoz és megadván ő kgylnék néném Serédyné asszonyom levelét, ő kgylnék szóval is leám bizott dolgait bővebben declaráltam és ajánlván mindenekben assistentiáját, azzal szállásomon voltam.

15. Sessio jövődöbeli Palatinus . . . 12 órakor pedig . . .

16. Az midőn már az méltóságok begyülekeztenek volna, mind egy félóra mulván a statusok is mindnyájan körünkbe bejövén egyenlő értelemmel, hogy lehessen az palatinus választás. Az midőn mindezek véghez mentek volna, jövének felséges császár követtyei az országhoz u. m. az méltóságos fő lovász mester *Ditrichstain* fejedelem és gróf *Czinczendorff*, az kik közül gróf *Czinczendorff*: *Sua majestas sacratissima gratulatur de . . . Dominorum statuum et Ordinum concursu. Caeterum cum nihil antiquius habeat sua majestas quam hocce Incl. Regnum apostolicum in suis antiquis legibus et libertatibus conservare: ideo summum necessarium etiam visum est Suae Majestati, ut vacante officii Palatinatus in Incl. hoc regno. communi regnicolarum sufragio novus in demortui locum eligeretur. Quae benigna suae Majestatis Sacratissimae intentio ut eo citius finem suum . . . valeat tam vero ut Incl. hujus Regni apostolici privilegia et libertates illesae permanerent, dignata est per nos candidature superinde transmittere, quam Incl. Statibus et ordinibus per Celsissimum S. R. J. Principem Dominum a Ditrichstain supremum Agazonum magistrum benigne tradit.*

Ezen candidatio pedig adatván méltóságos Cardinalis urunk ő Eminentíája kezében, azon ő felsége Commissariusi

elmenetelek után Cardinalis urunk felnyitván az Candidatiót, valának ő felségétől denominálva: méltóságos *gróf Pálffy Miklós* uram és m. *gróf Koháry István* uram ő Excellentiájok. Az lutheranusok közül *Majtényi* és id. *Révay Mihály* uramék.

Melyet megértvén az fölső tábla és az statusok közösen, még ki sem akarták bocsátani m. *gróf Pálffy Miklós* uramot ő Excellentiáját, hanem választani akarák. Mindazonáltal, hogy az régi rendtartás observáltassék, kimenének az candidált urak és csakhamar mindnyájan felkiáltanak m. *gróf Pálffy Miklós* uramra . . . ülteték . . . háromszor cum aggratulatione székestől felemelték.

17. Léván ujonnan sessio az zöld háznál, az Statusok mindgyárást Spáczay uram által aggratuláltak méltóságos új Palatinusunknak. Azután toto tempore az fölséges királynénknak leendő coronatiójáról és azon alkalmatossággal ő felségének illendő kedveskedésről voltak az discursusok, az mint is resolvála az ország 3000 körmöczi aranyakat in specie ő felségének adni, melyeket is Cardinalis urunk magára assumált. hogy lefogja tenni, cum hoc conditione, hogy az nemes ország Karácsonyra ő Eminentíáját contentálja.

Akkor az urak eloszolván, mentek fel az várban udvarhoz, a hol is gr. Kohári István uramot ő Excellentiáját ő felsége méltóztatott denominálni Judex Curiae-nek. Eodem az koronát cum sufficienti comitiva dominorum magnatum lehozták és vitték a nagy templomban, a hol ő felsége sequenti die fog koronáztatni.

18. Regveli 6 órakor az urak mindnyájan gyülekezének méltóságos palatinusunk udvarához lu háton es az coronatio cum eodem ordine az mint in Actis Diaetalibus búvön meg van írva, szerencsésen véghez ment. Asztalhoz is ő felségeknek mind magyarok vittnek véghez mindennemű hivatalokat. Azzal ki ki szállására ment már későn este.

19. Már alázatos instantiámat promoteálni akarván felséges urunknál az jószágom végett, egész nap abban foglalkozkodtam, mivel mind az felséges császárhoz, mind pedig felséges királynénkhoz úgy felséges Eugenius herceghez is elkészítettem vala, de ennyi nem volt szükséges, mivel

20. Szemben lévén felséges Eugenius herceggel alázatos instantiámat ő felsége eleiben ekképen terjesztettem:

»Serenissime Dux, quid vestra Serenitas mihi ex innata benignitate sua apud Suam Majestatem Caes. Regiam gratiam vitae clementer elaborare dignata sit, pro eo immortales eidem Vestrae Serenitati refero gratias; quia vero omnibus destitutus mediis vivo et non vivo . . . interpositionem humiliter insto . . . quatenus dignaretur per Celsissimam suam mediatio-

nem efficere, ut cum sua Majestas sacratissima vivere me clementer permiserit, exiguis quoque bonis meis vitam eadem suas majesta sacrat. debitam sustentare . . . . . quam suae Majestatis sacratissimae et simul Vestrae serenitatis clementiam cum effusione ultimae guttae sanguinis mei promereri desidero. Humillimum Memoriale etiam habeo ad suam Majestatem apud me, in eo etiam benigno Vestrae Serenitatis judicio me submitto, sin dignum judicaverit, ut ipsemet possim dimissione sua majestas repraesentare vel si non, ut eadem Vestra Serenitas hac in parte etiam dignetur ex innata sua benignitate patrocinari et suae majestati sacratissimae detegere.»

Ezzel ajánlván ő felsége kegyelmességét javallani méltóztatott, hogy azon felséges urunknak szóló alázatos instantiámat adnám ő felsége kezében, melyet is nagy köszönettel véghez vivén és ajánlván továbbra is ő felsége gratiájában magamat onnan eljöttem. Az ő felségéhez szőlő instantiámnak pedig tenora ez volt:

Augustissime imperator et rex, domine domine naturaliter clementissime.

Quod eadem augustissima majestas vestra mihi, qui sub proxime praeteritis disturbiis Rákóczianis in juvenili constitutus statu in Aulam ejusdem impigerim, cum eidemque tractatum et gratiarum ex innata Austriaca clementia indultarum per omnia ignatus tardius quam competebat redivissem, vitae gratiam impertiri dignata sit: immortales et cum extrema sanguinis mei gutta compensandas eidem majestati vestrae sacratissimae refero gratias.

Quia autem et supremus omnium conditor, cujus ad instar in terris praepotentes principes suis subditis praeessent, cui vitam eidem et . . . vivendi tribueret, tantoque major gloria esset principibus, quanto uberiores clementiam suam toto orbi faciant contestatam hac itaque austriaca innata vestrae sacratissimae majestatis (quae totius orbis monarchas excederet) fretus clementiam ad thronum gratiarum denuo . . . quatenus consideratis . . . quondam genitoris mei *Joannis Perényi* meritoriis praestitis servitiis (qui sub tempore motuum Tököliánorum ad praesidium vestrae sacratissimae majestatis Szathmár se conferens, omnium bonorum suorum jacturam ac ultimam a turcis occisus vitam quoque pro majestatis vestrae sacrat. Augustissimae domus incremento maluit consecrare, quam fidelitatem suam contaminasset) exiguis quoque bonis meis paterno et materno avitis ac simul acquisitis, qua generosa ac magnifica domina *Christina Károlyi* dilectissima genitrix mea obtinuisset eorundem viduitatis jure . . . ad fata sua tenuerit et possiderit, gratiam elargiri et pro hoc quoti-

dianis vitae meae sustentandae mediis (quae . . . valde essent) paterne providere eadem Augustissima majestas vestra dignetur. Quam majestatis V. S. innatam clementiam ego quoque humillimis perpetuoque fidelibus servitiis meis promereri adnitar.

Ejusdem majestatis vestrae sacratissimae

humillimus perpetuusque fidelis subditus

Baro junior Emericus Perényi.

21. Hasonló memorialisomat vivén az méltóságos Cancellarius gróf Ilyésházy uramhoz ő Excellentiájához is, udvarlásom után ő Excellentiájának alázatosan beadtam, melyre is atyai gratiáját ajánlván azzal mentem az szállásomra és onnan délután Perényi Imre bátyám urammal mentünk néhai Viczay uram most pedig Kövér Pál uram házas társának, kedves nénénknek ¹⁾ látogatására.

22. Foglalatoskodtam egész nap néném Serédyné asszonyom dolgaiban, de minthogy ő felsége Bécsbe vissza készült, az erdélyi cancellaria is (a hun ő kgylme dolgait forgatni kellett) szintén in procinctu volt, Bécsben relegáltattam. Azért elkészíttetvén Prileszky procator urammal egész actákat néném asszony részéről, dolgait ezen okból halasztanom kellett.

23. Mentem Öttl referendarius bellicus uramhoz . . . ő felsége kegyelmes resolútiójával jószágom visszaadása iránt megvigasztala, de minthogy az Bellica cancellaria is épen induló félben volt, expeditióját halasztotta Bécsben.

24. Az méltóságok felgyülekezővén udvarhoz, ebéd után 3 órakor ő felsége megindult együtt felséges királynénkkal, kiket az egész uraság és statusok el akarván késérni a határig, ő felsége absolute nem kívánta sőt inkább intimálta megmaradásokat. Azzal méltsgos gróf Szécsényi György urammal mentem az úr szállására és ottan voltam ebéden, jelen lévén Ebergényi generalis és gr. Csáky György uram oberster uram is, a honnan sok mulatásunk után mentem szállásomra este későn.

25. Újonnan jó reggel udvarolván m. Cancellarius urámnak ő Excellentiájának, ajánlottam magamat gratiájában továbbra is.

26. Itten lévő kedves atyámfiainak látogatásokban töltöttem el az napot, ugymint Sednyey Ferencz, Sednyey Sándor és más atyámfiainál.

27. Jött bé Pozsonban Perényi László öcsém uram

¹⁾ Perényi Erzsébetről, Loosi Viczay Ádám özvegyéről van szó, ki férjének 1708-ban történt halála után mint hét gyermekes anya második házasságra lépett Kövér Pállal. (Turul 1893. évf. 151 l.).

Hudiból maga dolgainak véghez vitelére, ugyan ő kegyelmével voltam Perényi Imre bátyám uramnál.

28. Voltam az Ursulita apáczáknál Palocsay kisasszony atyánkfia látogatására Perényi Pál öcsém urammal.

29. Udvaroltam meg mltgos gr. Szécsényi György uramat.

30. 31. Nemkülönben jobbára bátyám Perényi Imre uramnál töltöttem időmet.

1. et 2-a Novembris. Hasonlóképen Bécsben indulásom nem lehetvén holmi helyes impedimentumok miá (melyeket nem szükség feltennem) kényszerítettem ottan vesztenem időmet.

3. Perényi Imre bátyám urammal. Gyulay János urammal, Szuhay Gáspár és Pogány János uraimékkal megindulván reggeli 9 órakor Bécs felé, délére érkeztünk Regenspukra, estére pedig Fischemenre.

4. Onnan megindulván... érkeztünk Bécsben 9 órakor és szállottunk az »*Három-Nyulhoz*« Perényi Imre bátyám urammal. Tizenegy óra tájban pedig az Bellicus Referendarius és consiliarius Öttl uramnál insinuáltatván jelenlétemet, parancsolta hozzája való menetelemet. Az mint is azonnal elmenvén kezdte azon, hogy azon kegyelmes urunk ő felsége resolútióját mennél hamarább expeditióban vétetné, az felséges Magyar Cancellariára lenne pedig az intimatio nem az aulica camarára.

5. Vöttem Öttl uram üzenetét este felé Gyulay János vicze ispán uramtól ő kgylmétől, hogy az mely alázatos memorialisomat ő felségének az felséges Eugenius herczeg által Pozsonban benyújtottam vala, azon memorialist ha meg van nállam, küldeném hozzája in paribus. Azért

6. magam elmenvén azon uri emberhez az instantiámnak párját elvittem, kinek is effectuatióját hova hamarább ígérte. Azzal az szállásomra mentem és ottan voltam különben, hanem estve felé mentem az felséges császár udvarának nézésére.

7. Egész companiástúl Szuhay uramon kívül, valakik Pozsonbúl jöttünk, egy társaságban mentünk az *vadkertben* és ottan több varietások között láttunk három oroszleány kölköket, kik is csak hat hetesek voltak. Azzal visszamenvén szállásunkra ottan találtuk mostanában érkezett Perényi Pál öcsém uramot ő kgylmét Pozsonból.

8. Mentem az felséges Bellica Cancellariára és ottan nem találván instantiámnak expeditióját, mentem ujjonnan Öttl referendarius uramhoz, ki is előhozván dolgomat, sok publicumok miá mindeddig rá nem érkezett effectuatiójára, hanem securus lehetek benne, mihent módgya lészen benne, meg fogja üzeni és mennél hamarább lehet véghez is viszi.

9. Voltam Bálintit uramnál az erdélyi cancellariusnál,

Kászony uramnál és ő kegyelmeknek proponálván bőséges declaratióval néném Serédyné asszonyom dolgait holmi parancsolatok kivételére az méltóságos erdélyi Guberniumra, ígérték jó akarattyyokat, hogy mennél jobban lehet exoperálni fogják, azzal ottan hagyván mindennemű documentomokat in paribus, szállásomra jöttem.

10. Posta nap lévén csak szállásomon voltam.

11. Répási uram Perényi Imre uram expeditiójáért jöve fel Posonbúl, magam pedig lévén Resti Adám uramnál (ki is actualis szolgálatban van az Bellica Cancellarián) dolgomat recommendáltam.

12. Regvel voltam méltóságos gróf Illyésházy Miklós cancellarius uram ő Excellentiája udvarlására, onnan megjövén 10 órakor Perényi Pál öcsém urammal mentünk Clastro Neuburgban a hol is Perényi Mihály bátyánk volt az novitiusok között Szent Ferencz szerzetében. Ottan mulatozván ő kgylmvel tovább 3 óránál, jöttünk vissza este 6 órakor szállásunkra.

13. Az Bellicumtúl vöttem kezemhez az intimatiót az fölséges magyar cancellariára, melyben ő felsége kegyelmes resolutiója bőven declaráltatott, azzal menvén az méltóságos Cancellariushoz és ő Excellentiájának alázatosan praesentálván, mennél hamarább való effectuatióját recommendáltam.¹⁾

14. Mentem Hunyady László referendarius uramhoz és ő kgylme megjelentvén, hogy még az méltóságos cancellarius ő kgylmekkel nem communicálta légyen az transmittalt intimatiót, szükségképen várakoznom kellett. Eodem Perényi Pál öcsém uramnak siető dolgai interveniálván Pozsonban divertált.

15. Voltam ebéden az méltóságos Cancellariusnál, a hol is ő Excellentiájának estveli 7 óráig udvarolván, szállásomra jöttem.

16. Szentiványi János ítélő mester uram érkezvén Kassáról, ő kgylméhez mentem és minthogy ő kgylme tavalyi esztendőben mind az mi dolgunkban mind pedig több reá bizott dolgokban itten foglalatoskodott, szükséges volt azoknak tavalyi folyásáról magamat genuine informáltatnom.

17. Ujonnán voltam ítélő mester uramnál, onnan Hunyady László referendarius úgy Somogyi secretarius uraimékat is eljárván, ígérték jó akarattyyokat, hogy tempore referadae fognak in consilio ebben szolgálni. Onnan az szállásomra midőn

¹⁾ Itt következik a hadi tanácsnak 1714. október 23-án kelt s az udvari kamarához intézett átirata, melyben további eljárás végett értesítetik, hogy ő felsége ifj. b. Perényi Imrének, ki Rákóczy udvarából későn ért meg, atyja érdemeire való tekintetből elfoglalt javait visszaadta.

mentem volna, ottan találtam Posonból érkezett Perényi Pál öcsém uramat Vay Ábrahámmal együtt.

18. Regvel megudvarolván méltóságos cancellarius uramot ő Excellentiáját . . . . fog emlékezni, hogy már az bellicum intimatióját vötte légyen az jószágom iránt ő felsége kegyelmes resolutiójáról, kihez képest az szerint effectuatióját is admaturáltatni igyekezik. Azzal ő Excellentiája gratiájában ajánlván továbbra is magamat, ebéden voltam Vojnovics régi pajtásomnál Perényi Pál öcsém urammal együtt.

19. Regvel legelsőben is mentem Vratovics agens uramhoz, és már régen elkezdődött Serédyné néném asszony dolgát ő kgylmvel jó rendben vétetvén in praesentia mei, ki is annak acceleratiójára való utaknak kimunkálkodásában már alkalmas munkában volt.

20. Ujjonnan udvarolván méltóságos Cancellarius uramnak ő Excellentiájának, jelentette, hogy ő felsége kegyelmes resolútiója accedálván alázatos instantiamra, már több nincsen hátra, hanem expeditiója is nem késik. Azzal urunk ő felsége kegyelmes resolútióját alázatosan megköszönvén, nem különben ő Excellentiája méltóságos interpositióját, azután ő Excellentiája exhortálni méltóztatott, hogy már ő felsége kegyelmessége által eltöröltetvén mindeddig tött vétkem, továbbá előttem viseljem boldog emlékezetű eleinknek mindenkoron felséges királyokhoz való hivségeket, nem különben legközelebb édes atyámnak is, ki készebb volt életét letenni mintsem hivségét megmocskolta volna. Azzal ujjonnan ő Excellentiája szép atyai kegyes intését alázatosan megköszönvén, ő Excellentiájátúl eljöttem és mentem onnan Hunyady László és Somogyi uraimékhoz, kik is egyenlőképen 4—5 napok alatt ígérték expeditióját grationalisomnak.

21. Ujjonnan conferáltam az dolgokat Szentiványi János ítélőmester urammal. Eodem voltam méltóságos Judex Curiae gr. Koháry István uram ő Excellentiája udvarlásán.

23. Regvel mentem az urhoz erdélyi Cancellarius uramhoz és ő kgylmének ujjonnan is recommendáltam néném Serédyné asszonyom dolgát . . . az méltóságos erdélyi Cancellárián az ő kgylme dolga is végben vitetődnek. Erre ígervén magát, mivel hogy már minden készségek s úgy az memoriale is kezénél van, expeditiója nem késik. Ezzel mentem Vratovics uramhoz és ő kgylmének is insinualván magamat ezen állapot végett, kértem arra, hogy mennél hamarább való effectuatióját sürgesse azon állapotnak.

24. et 25. Jobbára az szálláson voltam.

26. Ujjonnan mentem Hunyady László uramhoz és ő kgylmének az expeditiómnak acceleratióját recommendálván,

voltam azon napon mind Szentiványi János mind Gyulay Ferencz uramékkal.

27. Nem különben az publicumoktól praepediáltatván az felséges Cancellaria, expeditiónnak haladni kellett és csak várakozással voltam.

29. Az felséges Bellicumtól az Aulica Camarára is ex super abundanti cautela vöttem ki intimatiót, hogy azt is ne láttassam praetereálnom, mivel már úgy is az grationalisom az folséges Cancellarián expeditióban volt. Azon mostani intimatiónak tenora pedig paucis mutatis csaknem egyezett az elébbenuivel, az mely ment az Magyar Cancellariára.¹⁾

30. Reggel legelsőben is lévén Öttl bellicus referendarius uramnál, ő kgylmének velem tött szíves fáradozását és patrocinumát megköszönnvén, továbbra is ajánlottam magamat gratiájában. Azzal szállásomra menvén, vöttem kezembe Serédyné néném asszony részire való parancsolatot az méltóságos erdélyi guberniumra.²⁾ Ez meglévén küldöttem emberemet az magyar cancellarián levő expeditióhoz, hogy ő kgylme grationalisomat mennél hamarább expeditióban venné.

1. Decembris. Voltam méltóságos nyitrai püspök gr. Erdődy Ádám uram ő usga udvarlására. Estve felé pedig kezemben akadván az familiánknak sórul való levelének párja, azzal mentem Dőry László uramhoz, és mivel magamnak lemennem kellett, itten maradván Perényi Pál öcsém uram, ő kgylme előtt Dőry urammal beszélgettem azon dolognak véghez vite-léről és ígertem, hogy rövid időn disponálván az familiát, mindenekről tudósítani fogom . . . . . Azzal Szentiványi János uramhoz menvén, minthogy még az intimatio az Aulicáról Posonban el nem ment, ő kgylmét kértem, hogy ezen dologban assistáljon és mennél hamarább kivétetvén transmittáltassa az pozsonyi kamarára, hogy onnan mehessen az szepesi administratióra, melyre is ő kgylme ígervén jó akarátát mentem onnan Prileszky uramhoz és ottan communicálván az erdélyi Cancellariátúl néném asszony részére az méltóságos Guberniumnak transmittált memorialisnak és decretumnak párját, onnan jöttem későn az szállásomra.

2. . . . . onnan mentem gr. Barkóczy Ferencz uramhoz, azután az felséges Eugenius herczeg udvarlására. Ő felségénél pedig audientíán voltam 11 és 12 óra között s ő felsége hozzám mutatott kegyelmességét alázatosan köszönni igyekeztem meg, ilyen formán:

¹⁾ Közli szószerint a hadi tanácsnak 1714. nov. 23. án kelt intimatióját.

²⁾ Az erdélyi Cancellariának 1714. nov. 27-én kelt s a főkormány-székhez intézett rendeletéből bennünket legfeljebb genealogiai szempontból annyi érdekelhet, hogy Serédy Gáspár özvegye Perényi Kata volt, kitől Krisztina és Klára leányai származtak.

Serenissime Dux, ex innata vestrae serenitatis benigna interpositione post obtentam vitae meae gratiam et bonorum jam assecutus sum. Fateor ad tantam vestrae serenitatis clementiam me fuisse indignum, nihilominus tamen studebo omni conatu meo, ubi occasio affulserit hanc S. M. S. et vestrae serenitatis mecum indigno factam misericordiam et benignitatem effusione ultimae guttae sanguinis mei demereri, ejusdem quoque ulteriori vestrae serenitatis gratiae in perpetuum me demississime devoveo.

Ezzel ő felsége továbbra is méltóztatván kegyelmességét ígérni, felséges királyunk hűségében megmaradandó állhatatosságra szép intésekkel illetett. Ezzel továbbra is ő felsége kegyelmességében nagy alázatossággal ajánlván magamat, szállásomra mentem.

3. Az jószágom iránt való grationalisomat vettem kezemhez, melyet is Ilosvay László uram hozott hozzám. Melyre nézve még az nap megindultam volna hazafelé, de alkalmatosság magános nem volt, hanem délután mentem Hunyady László uramhoz és ő kegyelmének is hozzám mutatott szives fáradozását megköszönvén, azzal az szállásomra mentem.

4. Regveli 8 órakor, minek előtte megindultam volna, voltam Szentiványi János ítélőmester uramnál holmi magános beszélgetésem lévén ő kegyelmével, azzal utnak indulván délre érkeztem Regenspurkra, onnan pedig . . . minthogy itten . . . egész délig meg nem indulhattam . . . Szenczen hálтам.

6. Délre Szeredben, estvére Tarros Keddre érkeztem.

7. Délre Bátor-Kesziben méltóságos gr. Károlyi Sándor uram udvarlására.

8. Nem különben az úr ottan tartóztatván, egész napot ottan töltöttem.

9. Köbölkuton istenszolgálat után elváltam az méltóságos urtól és estvére érkeztem Litkére az Garam mellé.

10. Délre Vácra, estére Aszódra.

11. Délre Árokszállásra estére Atanban.

12. Délre Füredre, estére Ujvárosban.

13. Délre Fejértóra Nyuzó uramhoz, estére Kálóban.

14. Délre Baktára, estvére Ocsvára méltóságos gr. Károlyiné asszonyom udvarlására.

15. Délre Gyarmatra, estvére Sonkádra.

16. Délre Farkasfalvára, estvére Tekeházára.

17. Isten kegyelmességéből érkeztem szőlősi házunkhoz regveli 10 óra tájban.

(Eredetije rongált nyolczadrét alakban, a b. Perényi cs. nagyszőlősi levéltárában őriztetik.)

Közli: DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

I. Rákóczy György birtokviszonyai történetéhez.

I. 1642. *Termés.*

Az miklmes urunknak ő ngának az erdélyi fejedemnek magyarországi jószágiban levő őszi és tavaszi majorság vetésinek procreatiójának extractusa anno 1642.

NB. Ezeknek némelyike sokat vettet, de keveset arattat; én előttem nincsen hitele egy általjában, mert minden köből vetés után tízannyinak kellene az procreatiónak lenni jó földön, ezek közt pedig az két annyi sem jó ki sok helyen, az ki hihetetlen az oeconomiában, de el kell hinnem az sok hűttel való probatiókkal, jóllehet úgy sem adhatok hitelt, csak hogy meg kell állanom hűttel való probatiójokon. Soha egy oeconomus sem élhetne el az ő oeconomiai munkája, fáradsága után, ha így szolgálna az oeconomia, az minemű positiók találtnak itt némelyiktől.

In Sáros-Patak, die 22. Novembris, anno 1642.

Debr(eczeni) Tamás, m. p.

Sáros-Patak.

Anno 1641.

Anno 1642.

Őszi buzavetés.

Procreatio.

Felső és alsó hostat veres tiszta
buzát vetett az pataki majorságban

	cub.	28 // 3
Tótszer vetett veres buzát	»	28 // 2
Magyarszer vetett veres buzát	»	10 // 1
Ardó vetett veres buzát	»	12
Petrahó vetett veres buzát	»	15
Bénye vetett veres buzát	»	17
Tolcsva vetett veres buzát	»	35 // 2

NB.			
Termett ezután	cr.	199	m. 5-
»	»	»	220 —
»	»	»	86 —
»	»	»	88 Rosz.
»	»	»	98 —
»	»	»	155 —
»	»	»	360 Jó ez.

Ujhely vetett veres búzát	cub. 70 // 3	Termett ezután	cr. 497 —
Kis-Toronya vetett veres búzát	» 9	„ „ „	53//13.
Csarnahó vetett veres búzát	» 5 // 3	„ „ „	25//4.
Nagy-Toronya vetett v. búzát	» 9	„ „ „	51 // 11.
Upori majorságban vetettek tiszta búzát	» 92	„ „ „	727 Rosz.
Abajdócz búzát	» 22	„ „ „	68 „
Kizten tiszta búzát	» 16	„ „ „	70 „
Gáván vetettek tiszta búzát	» 116	„ „ „	1200 Jó.
Summa seminaturae tritici facit	cub. 487 // 2	Summa procreatio- nis eiusdem cruc.	3897 // 3.

Gabona vetés.

Telkibánya vetett abajdócz gabonát	cub. 40	Termett ezután	cr. 251.
Upori majorságban vetettek gabonát	» 66	„ „ „	1077.
Upori és izsépi jobbágyok vetettek gabonát	» 16	„ „ „	60.
Kizteiek vetettek gabonát	» 22	nem jó vetés. Termett ezután	cr. 183.
Béres ekék után vetettek rozst	» 19	Termett ez is. ezután	cr. 77.
Büdön rozstot vetettek	» 10	Termett ez is. ezután	cr. 96.
Summa seminaturae frug. facit	cub. 173	Summa procrea- tionis facit	cr. 1744.

Tavaszi buza vetés.

Uporban vetettek tavaszi búzát	cub. 3 // 1	Procreatio. Termett buza	cr. 16.
--------------------------------	-------------	-----------------------------	---------

Summa per se.

Borsó.

Kiztében vetettek borsót	cub.	2	Ezeknek terméseket mind egy-egy baglyába rakták, ki több s ki kisebb lévén, az szeme cséplés után adatik számban = cum. 7.
Uporban » »	»	4 // 3	
Gáván » »	»	1	
Tócsván » »	»	1	
Ardón » »	»	1	
Petrahón » »	»	1	
Kis-Toronyán » »	»	1	
<hr/>			
Summa seminaturae pisi	cub.	11 // 3	

Lencse vetés.

Kiztei majorságban vetettek lencsét	c. 1 // 3	Ez vetések után is hol több s hol kevesebb lőtt, de mind
Uporban vetettek „ „	» 4 // 1	

Gáván	vetettek	cub.	1	—	egy-egy baglyában rakták, cséplés után válik meg mint lészen, idest = cum. nr. 7.
Tócsván	»	»	1	—	
Ardón	»	»	1		
Petrahón	»	»	1		
Kis-Toronyán	»	»	1		

Summa seminaturae lentis facit cub. 11

Árpa vetés.

Kiztei majorságban vetettek el árpát	cub.	10	Termett ezután	cr. 22.
Upori majorságban vetettek árpát	»	60 // 2	„ „ „ 126.	
Gávai majorságban vetettek	»	40	Termett ezután mezei baglya nro 53, melyet raktak egy baglyában = cum. 1.	
Büdön is vetettek volt el árpát	»	7	Ennek is termését egy kerti baglyában rakták = cum. 1.	
Summa seminaturae	cub.	117 // 2	Summa procreatonis	cr. 143. et cum. 2.

Zab vetés.

Pataki majorságban Tótszer vetett	cub.	16	Termett ezután	cr. 50.
Magyarszer vetett zabot	»	8	„ „ „ 20.	
Kiztei béresekek után vetettek	»	25	„ „ „ 35.	
Kiztei jobbágyok vetettek	»	20	„ „ „ 79.	
Upori béresekek után vetettek	»	52	„ „ „ 126.	
Upori jobbágyok vetettek	»	15	„ „ „ 300.	
Ujhely vetett zabot	»	80	„ „ „ 300.	
Gáván vetettek zabot	»	90	Termett ezután mezei baglya nro 125, de kazalban, melyet két kalongyában raktak = cum. 2.	
Telkibánya vetett zabot	»	40	Termett ez után	cr. 1021 1/2.
Summa seminaturae facit	cub.	346	Procreationis vero	cr. 715. kazal 2.

Köles vetés.

Gáván vetettek kölest	cub.	2	Mindezeknek termések hol jobb s hol szegényebb volt, de egy-egy kerti baglyában rakták cum. 3., az szemet cséplés után láthatui meg.
Tégláson vetettek	»	3	
Büdön vetettek el	»	11 1/2	
Summa seminaturae	cub.	6 // 2	

B o r s i.

Buza.		Procreatiója.	
Borsi majorságban veres buzát vetettek	cub. 73	Termett ezután	cr. 818.
Zsadányban vetettek tiszta buzát	» 7	„ „	„ 50.
Abarán vetettek tiszta buzát	» 33	Termése lőtt	„ 288.
Summa seminaturae tritici facit	» 113	Summa procreationis facit	cr. 1156.
Árpát vetettek Borsiban	» 16	Termése igen apró lőtt	cr. 60.
Zabot vetettek Abarán	» 42	Termett ezután	cr. 310.
Borsót vetettek Borsiban	» 4 3	„ „ cum. 1,	de mezei baglya nr. 24.
Lencsét vetettek Borsiban	» 4 1	Lőtt ezután mezei baglya n. 20,	de kerti egy jó baglya cum. 1.
Summa cujuslibet per se.			

C s e t n e k.

Buza.			
Csetneki majorságban vetettek buzát	cub. 16	Lőtt rajta	cr. 42.
Serkén vetettek buzát	» 60	Termett ezután	cr. 160.
Pokorádon vetettek buzát	» 14	„ „	„ 25.
Baranczán vetettek buzát	» 10	„ „	„ 20
Summa seminaturae tritici facit	cub. 100	Summa procreationis facit	cr. 247.

Árpa.

Serkei jószágban vetettek árpát	cub. 32	Lőtt erről	cr. 53.
Summa per se.			

Zab.

Serkén vetettek zabot	cub. 50	Lőtt rajta	cr. 72.
Pokorádon vetettek	» 10	Semmi nem lőtt a szárazság miatt.	
Baranczán vetettek zabot	» 14	Lőtt rajta	cr. 10.
Derencsen vetettek	» 20	Az szárazság miatt volt csak két szekérel.	
Csetneken vetettek	» 18	Lőtt rajta	cr. 35.
Summa seminaturae facit	cub. 112	Procreationis summa facit	cr. 117

Borsó.

Serkén vetettek borsót	cub. 4	Ennek semmi procreatiója nem lőtt, kiről testimonialist is producált az Csetneki város pecsete alatt az ispán.
Summa per se.		

Lencse.

Serkén vetettek lencsét	cub.	4	}	Ezekből a szárazság miatt percipíáltatott csak cub. 5.
Csetneken vetettek	»	2		
Summa seminaturae facit	cub.	6		

Vadász.

Buza.

Vadászi majorság földekben vetettek trit.	cub.	44 / 1	Termett ezután	cr. 343/5.
Horváti majorság földekben vetettek	»	76 / 3	Termett erről	cr. 280/6.
Kazaiak, vadnaiak, iványiak hamóczi földekben vetettek buzát	»	20 / 1	Termése lőtt	cr. 95.
Kazinczon majorság földekben vetettek	»	11 / 2	„ „ „	28/10.
Edelénben vetettek tritici	»	35	„ „ „	123.
Selyében vetettek	»	8 / 2	Ezután „ „	34. m. 4.
Velezden vetettek	»	12	Termése „ „	33. m. 2.
Szentkirályi majorság földek- ben vetettek	»	10	„ „ „	23.
Summa seminaturae tritici facit	»	218 / 1	Summa procrea- tionis facit	cr. 960/12.

Árpa.

Vadászi majorságban vetettek árpát	cub.	8 / 1	Termése lőtt	cr. 36.
Summa per se.				

Zab.

Vadászon vetettek zabot	cub.	57 / 2	Termése lőtt	cr. 107.
Szenden vetettek	»	8	„ „	„ 10.
Kazán, Iványban, Vadnán ve- tettek	»	10	„ „	„ 10/10.
Sziliczen vetettek	»	16	„ „	„ 25.
Edelénben „	»	20	„ „	„ 47.
Kazinczon „	»	4	„ „	„ 5.
Velezden „	»	7	„ „	„ 2/12.
Szentkirályon „	»	—	„ „	„ 12.
Summa seminaturae facit	»	122 / 2	Summa procreationis facit	cr. 219/7.

Lencse.

Lencsét vetettek Vadászon	cub.	2 / 2	Termése lőtt szekérrel nr. 2.
Borsót vetettek 3 vadászi majorban	»	3 / 3	Termése lőtt szekérrel nr. 4.
Kölest vetettek vadászi ma- jorban	»	1 / 2	Termése lőtt cub. 1 ¹ / ₂ .

Summa cujuslibet per se.

Ó n a d.

Buza.

Ónadi két béres ekék után vetettek	cub.	63 ¹ / ₂	Termése lőtt	cr. 611 3.
Szentpéteri ekék után vetettek	»	37 ¹ / ₂	„ „	„ 341.
Emődi ekék után vetettek buzát	»	20	„ „	„ 111.
Szederkényi ekék után vetet- tek tritic.	»	16 / 1	„ „	„ 92/10.
Zsolczeni ekék után vetettek tritic.	»	9	„ „	„ 71.
Besenyőben vetettek tritic.	»	19	„ „	„ 96.
Kereszturban vetettek tritic.	»	72	„ „	„ 300.
Bóczi és kesznyetei ekék után	»	30	Az jégeső mind elverte, mar- háknak kaszálták.	

Summa seminaturae tritici facit cub. 267 // 1 Summa procreationis
facit cr. 1623.

Árpa.

Bóczi majorság földekben ve- tettek két béres ekék után árpát	cub.	60	Termése lőtt mezai baglya nro 96, melyet raktak egy ka- zalban cont. uln. 18.
Emődön az ott való ekék után vetettek árpát	»	21	Termése lőtt Emődön baglya nro 20, egy kazalban cont. uln. 6.
Summa seminaturae	cub.	81	In acervis nro 2, cont. uln. 24.

Zab.

Bóczi majorság földekben ve- tettek zabot	cub.	31 // 2	Termése lőtt	cr. 106.
Kereszturi földekben vetettek	»	50	„ „	„ 70.
Besenyieikkel vettettek	»	20	„ „	„ 69.
Felső-Zsolczeniakkal ugyanott	»	10	Termése tiz mezai baglya egy kazalban uln. 4.	

Summa seminaturae avenae fac. cub. 111 // 2 Summa cr. 245. et uln. 4.

Lencsét az ónadi határban			Lőtt róla négy szekérrel =
vetettek	cub.	3 / 3	cur. 4.
Borsót az emődi majorságban	»	3	Ez is négy szekérrel lőtt =
			cur. 4.

Summa cujuslibet per se.

Köles.

Kereszturban vetettek kölest	cub.	3	Termése lőtt	cr. 25.
Besenyőben vetettek	»	3	„ „	„ 18.
Emődön „	»	2	„ „	„ 23.
Szederkényen „	»	1	Lőtt egy szekérrel hideg vette.	
Summa seminaturae milei	cub.	9	Summa	cr. 66

Szerencs.

Buza.

Az szerencsi földön vetettek				
buzát	cub.	50 / 2	Lőtt termése	cr. 527.
Zombori majorságban vetettek	»	30 / 2	„ „	„ 361.
Zombori székek nevű földön	»	16 ¹ / ₂	„ „	„ 102.
Ondi majorságban vetettek	»	15	„ „	„ 120.
Ondi ötödös földekben	»	37	„ „	„ 270.
Summa seminaturae tritici facit	cub.	158 ¹ / ₂	Summa	cr. 1380.

Árpa.

Az basi földön béres ekék után				
vetettek árpát	cub.	80	Termése lőtt	cr. 668.
Fejértón vetettek	»	10	Termése lőtt mezei baglya	nro 10.
Summa seminaturae facit	cub.	90	Summa	cr. 668 et gel. 10

Zab.

Az harkányi földön vetettek				
zabot	cub.	80 ¹ / ₂	Termése lőtt	cr. 273.
Summa per se.				

Lencse.

Szerencsi majorságban vetet-				
tek lencsét	cub.	2 / 1	Lőtt róla in granis	cub. 8.
Summa per se.				

Köles.

Szerencsi majorságban vetettek kölest	cub.	6 / 2	Termés lött	cr. 156.
Fejértón vetettek	»	2	Lött róla baglya szám	nr. 20.
Summa seminaturae	cub.	8 / 2	Summa cr. et gel. per se.	

Sáros.

Buza.

Megyei majorság földekben vetettek	cub.	14	Termett ezután	cap. 62.
Sárosi határon Garai földeiben	»	4 / 1	„ „ „	8 $\frac{1}{2}$.
Summa seminaturae tritici facit	cub.	18 / 1		

Gabona.

Sárosi határon Garai földekben vetettek gabonát	cub.	$3\frac{1}{2}$	} Az sárosi majorságban termett rozs iratik in genere cap. 328.
Az vár alatt és az Lazban	»	60	
<hr/>			
Summa seminaturae facit	cub.	$63\frac{1}{2}$	

Tapli majorság.

Abajdócz buza.

Hankóczi határon vetettek	cub.	10	} Ezekről az vetésekről lött termés in universum cap. 108., m. 13.
Porupkai határon vetettek	»	5	
Németujfalusi határon	»	5	
Kuczini határon vetettek	»	6	
Summa facit tritici	cub.	26	

Gabona.

Hankóczi határon vetettek ga- bonát	cub.	10	} Az egész tapli majorságban is rozs gabona iratik capite nro 224.
Porupkai határon vetettek	»	5	
Németfalusi határon vetettek	»	3	
Kuczini határon	»	21	
Kozankai határon	»	5	
<hr/>			
Summa seminaturae frugum facit	cub.	44	

Árpa.

Az Lazban vetettek árpát	cub.	43	} Ez sárosi majorságban termett árpa iratik, hogy lött cap. 142.
Garai földében vetettek	»	4	

Patak alatt való földben	cub.	6	
Tapli majorságban vetettek	»	18	Az tapli majorság iratik cap. 22.

Summa seminaturae hordei	cub.	71	Summa capet. nro 161.
--------------------------	------	----	-----------------------

Zab.

Az Bakta között vetettek zabot	cub.	19	}	Ez sárosi majorságban iratik, hogy lőtt cap. 33.
Retkei mezőn vetettek	»	13		
Patak alatt való földekben	»	4		
Tapli majorságban vetettek	»	120		Az tapli majorságban iratik zab cap. 105 ¹ / ₂ 15.

Summa seminaturae avenae facit	cub.	156	Summa facit cap. 138 ¹ / ₂ m. 15.
--------------------------------	------	-----	---

Borsó.

Patak alatt való földben vetettek	cub.	2	Termett ez után cub. 6.
Kuczini majorságban vetettek	»	3	Ez még szalmájában vagyon cumulus 1.

Summa seminaturae	cub.	5
-------------------	------	---

Lencse.

Patak alatt való földben vetettek	cub.	2	Termett ezután cub. 4 ¹ / ₂ .
-----------------------------------	------	---	---

Summa per se.

Tatárka.

Sárosi majorságban az Lazban vetettek	cub.	4	Lőtt erről cub. 15.
Tapli majorságban vetettek tatárkát	»	6	Termett erről cub. 8.

Summa seminaturae	cub.	10	Summa procreationis cub. 23.
-------------------	------	----	------------------------------

Kendermagot tapli majorságban vetettek	cub.	1	Termett ezután virágos kila nro 15. Az magos még csinálatlan.
--	------	---	---

Summa per se.

Lenmagot az sárosi határban	cub.	3	Ezt elverte az jégeső.
-----------------------------	------	---	------------------------

Summa per se.

Kölest az sárosi majorságban a patak alatt levő földben vetettek el	cub.	1 ¹ / ₂	Termett ezután csak cub. 1 ¹ / ₂
---	------	-------------------------------	--

Summa per se.

M a k o v i c z a.

Buza.

Zborai majorságban vetettek				
buzát	cub.	13 / 3	Termett ezután cap.	49 ¹ / ₂ m. 18.
Smilnai majorságban vetettek	»	4	Lött	» » 10.
Kurimai » »	»	7	»	» » 22 ¹ / ₂ .
Hrabóczi » »	»	12	Termett	» » 33.
Ujfalusi » »	»	24	Lött	» » 41 ¹ / ₂ .
Svidniki » »	»	10	»	» » 16.
Gáboltai » »	»	6	»	» » 15 ¹ / ₂ .
Summa seminaturae tritici	cub.	76 // 3	Summa procrea-	tionis cap. 188 ¹ / ₂ /18.

Gabona.

Zborai majorságban vetettek				
gabonát	cub.	32 ¹ / ₂	Lött ezután cap.	83 ¹ / ₂ m. 15.
Smilnai majorságban gabonát	»	10	»	» » 2) —
Ujfalusi majorságban gabonát	»	5 ¹ / ₂	»	» » 89
Hrabóczi majorságban vetettek	»	24	»	» » 69 —
Kurimai majorságban	»	11	»	» » 22 ¹ / ₂ .
Svidniki majorságban vetettek	»	21	»	» » 40 ¹ / ₂ .
Gáboltai majorságban gabonát	»	40	»	» » 64 ¹ / ₂ .
Summa seminaturae frugum	cub.	144	Procreationis	vero cap. 389 ¹ / ₂ 15.

Árpa.

Zborai majorságban vetettek				
árpát	cub.	56	Lött ezután cap.	100 m. 20.
Ujfalusi határon vetettek	»	39	»	» » 68 m. 10.
Hrabóczi majorságban	»	20 / 3	»	» » 57.
Svidniki »	»	15	»	» » 30.
Kurimai »	»	18 / 2	»	» » 31.
Gáboltai » vetettek				
árpát	»	38	»	» » 54 ¹ / ₂ .
Summa seminaturae facit	cub.	187 / 1	Procreationis	vero cap. 341.

Zab.

Zborai majorságban vetettek				
zabot	cub.	115	Lött ezután cap.	28.
Smilnai majorság földeken	»	147	»	» » 80 ¹ / ₂ .
Smilnai pusztákon	»	113	»	» » 29 ¹ / ₂ .
Ujfalusi határon vetettek	»	67	»	» » 24 m. 20.

Hrabóczi majorságban vetettek

zabot	cub. 140	Lött ezután cap.	37.
Volyai puszta papságon	» 38	„ „ „	12 $\frac{1}{5}$.
Alsó-Mirosói puszta papságon	» 15	„ „ „	8.
Kurimai és sassovai földekben	» 80	„ „ „	31.
Svidniki majorságban	» 75	„ „ „	17.
Krusinczi pusztákon vetettek	» 80	„ „ „	20.
Mesztizkai » »	» 140	„ „ „	42.
Gáboltai majorságban	» 319	„ „ „	140.
Kuktóczi puszta teleken vetettek	» 412	„ „ „	197 $\frac{1}{2}$.
Kapisovai pusztákon vetettek	» 110	„ „ „	55.
Summa seminat. avenae facit	cub. 1851	Summa vero cap.	721 $\frac{1}{2}$ / $\frac{1}{25}$.

Borsó.

Zborai majorságban vetettek

borsót	cub. 8	Termett ezután	cub. 22.
Ujfalusi határon	» 1 / 2	Lött „	„ 8.
Hrabóczi majorságban vetettek	» 2 / 3	„ „	„ 7.
Kurimai földekben vetettek	» 1	„ „	„ 2.
Svidniki majorságban vetettek	» 2	„ erről	„ 1 $\frac{1}{2}$.
Gáboltai » »	» 3	Termése lött	„ 13 $\frac{1}{1}$.
Summa seminatur. pisarum facit	cub. 18 / 1	Procreationis facit	cub. 53. 3.

Kendermag.

Zborai majorságban vetettek

kendermagot	cub. 4 / 1	Termése lött virágos cap.	7 $\frac{1}{2}$.
Hrabóczi majorságban vetettek	» 2 / 2	Magos lött	„ 12.
Gáboltai » »	» 2	Lött paszkonczája	„ 6.
		Magos lött	„ 12.
Svidniki »	» 1 / 2	Ennek pasz-	
		konczája cap.	5 $\frac{1}{2}$ m. 10.
Kurimai » »	» 2	Magos cap.	11. m. 20.
kendert	» 2	Lött erről virágos	cap. 3.
		Magos	„ 4.
		Paszkonczája	
		lött cap.	3 $\frac{1}{2}$ m. 20.
		Magos lött	cap. 8.
Summa seminaturae cannab.	cub. 12 // 1	Summa paszkoncza	cap. 26.
		Magos kender	cap. 47. m. 20.

Lenmag.

Smilnai majorságban vetettek

lenmagot	cub. 1 $\frac{1}{2}$	} Nulla procreatio.
Gáboltai majorságban vetettek	» — / 3	
Summa seminaturae facit	cub. 1 gr. 1 $\frac{1}{2}$	

Köles.

Zborai majorságban vetettek

kölest	cub.	1 / 1	Nihil produxit.
Hrabóczi majorságban	»	// 1	Nihil propter siccitatem.
Svidniki »	»	// 2	Similiter.
Gáboltai » vetettek	»	// 3	Itt lött valami gázos cub. 2.
Summa seminaturae facit	cub.	2 // 3	

Tatárka.

Zborai majorságban vetettek

tatárkát	cub.	6 // 2	Termett ezután	cap. 15.
Ujfalusi határon vetettek	»	3	»	» 6.
Hrabóczi majorságban vetettek	»	3 // 3	»	» 9.
Kurimai »	»	2 / 3	»	» 3.
Svidniki »	»	2	»	» 3.
Gáboltai »	»	3	»	» 16.
Summa seminaturae facit	cub.	21	Summa procreationis	cap. 52.

M á d.

Buza.

Az mádi majorságban	cub.	27 / 2	Ennek termése lött	cr. 408.
Summa per se.				

P o c s a j.

Buza.

Az pocsaji és püspökladányi földön vetettek el búzát	cub.	82	Termése lött Pocsajban per manip. 15, cruces nro 2000. Ladányi határon lött cr. no 400.
Summa seminaturae per se patet.			Summa crucium nro 2400.

Árpa.

Az pocsaji határon vetettek

árpát	cub.	66	Lött erről 40 szekérrel, egy baglyában cum. 1.
Ladányi majorságban vetettek	»	40	Lött erről 20 szekérrel, két baglyában rakták cum. 2.
Summa seminaturae hordei	cub.	106	

Zab.

Pocsaji határon vetettek zabot cub. 53

Pályi » » » 7

Summa seminaturae avenae facit cub. 60

NB. Ezt is láttam magam D. T. Az jégeső megverte volt, 30 szekérrel rakták két baglyába, id est cum. 2.
Ezt is egy baglyába rakták cum. 1.

Summa cum. 3.

Borsó.

A pocsaji határon vetettek volt borsót	cub. 4	Az jégeső kiverte volt az szemet és ternése lőtt csak cub. 4.
Summa semminaturae per se.		Láttam magam is Debr. Tamás.

Lencse.

Pocsaji határon vetettek lencsét	cub. $3\frac{1}{2}$	Lőtt erről cub. 15.
Summa per se.		

Lednicze.**Buza.**

Rónai határon vetettek egy földben buzát luknas	nro 14.
Másodikban abajdócz buzát luk.	» 12.
Harmadikban abajdócz buzát luk.	» 22.
Ledniczei határon vetettek egy földben tiszta buzát luknas	» 63.
Második földben vetettek luknas	» $8\frac{1}{2}$.
Harmadikban luknas	» $4\frac{1}{1}$.
Negyedikben földben vetettek luc.	» $19\frac{1}{2}$.
Summa seminaturae trit. facit lucnas	nro 87.

Gabona.

Rónai határon egy földben vetettek el gabonát luc.	nro 21.
Második földben vetettek luk.	» 21.
Harmadikban vetettek lucnas	» 21.
Summa seminaturae frugum facit lucnas	nro 44 cor. 1.

Árpa.

Rónai majorságban vetettek árpát lucnas	nro $16\frac{1}{2}$.
Második földben vetettek lucnas	» 18.
Brezniczei majorságban vetettek lucnas	» 5.
Ledniczei majorságban lucnas	» $7\frac{1}{3}$.
Summa seminaturae hordei facit lucnas	nro 47 cor. 1.

Lednek.

Rónai majorságban vetettek el ledneket lucnas	nro $8\frac{1}{2}$.
Ledniczei majorságban lucn.	» 1.
Summa seminaturae facit lucnas	nro $9\frac{1}{2}$.

Borsó.

Rónai majorságban vetettek borsót lucnas nro 3 1.

Summa per se.

Zab.

Ledniczei és breznicei majorság földekben vetettek

el zabot lucnas

nro 97.

Rónai majorságban lucnas

» 61¹/₂.

Kvassói földekben lucnas

» 3.

Summa seminaturae avenae lucn.

nro 106¹/₂.

Köles.

Ledniczei majorság földekben vetettek kölest két

szaput s felet, avagy corust in cor.

2¹/₂.

Summa per se.

Summarius extractus seminationis et procreationis praeter
Lednicze.

Seminitio.

Procreatio.

Trit.	cub. 1568	//1.	Cr. 12088 et cap. 367 m. 1.
Silig.	» 424	//2.	Cr. 1744 et cap. 941 m. 15.
Hord.	» 709.		Cr. 965 cap. 505 cum. 8.
Aven.	» 2881	//2.	Cr. 1869 m. 7 cap. 1460 m. 40 cum. 6.
Pisi	» 54	//2.	— — — cum. 12 et cub. 63 //3.
Lentis	» 35	//1.	— — — cum. 10 et cub. 32 //1.
Milii'	» 29	//1 ¹ / ₂ .	Cr. 247 cum. — nro 4 et cub. 3 //2.
Cannab.	» 13	//1.	Kitta nro 15 cap. 73 m. 20.
Lini	» 4 ¹ / ₂ .		Procreatio nulla propter siccitatem.
Ptis	» 31.		Procreatio part. cub. 23 et capet. — cum. 52.

II. 1642.

Extractus generalis universorum frugum allodialium decimaliumque, tam in gelim., quam in granis; item victualium diversarumque rerum mobilium, nec non universorum pecudum ac pecorum in bonis Transylvanensibus ilmae suae celsnis nunc pro tempore existentibus, die 31. mens. Decemb. anno 1642. factus et conscriptus.

	Nomina locorum	Numerus acervorum	Contín. gelim.	Frug. in gran. cubuli	Farinae cubuli
Búza majorsági és dézmás	Fejérvár	nro 12	g. 14893//11	cub. 180	cub. 250
	Vincz	» 5	» 5711	» 40	» 150
	Déva	» 25	» 13588	» —	» —
	Fogaras	» 30	» 25820//6	» 612	» 35
	Porumbák	» 20	» 14982	» 18//1	» 4//1
	Komana	» 17	» 18025	» 40	» —
	Udvarhely	» 13	» 5570	» 205	» —
	Görgény	» 16	» 10303//16	» 397//2	» 180
	Kővár	» 10	» 5112	» 373	» 74
	Szamosujvár	» 50	» 40517//18	» 324	» 467
	Gyalu	» 21	» 10949	» 428//1	» 69//2
	Szentpéter	» 17	» 9936	» 56	» —
	Örményes	» 29	» 23248	» 225	» —

Tritici summa fac. nro 265 g. 198656 cub. 2899 cub. 1229//3

Rozs	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. 60
	Déva	» 2	» 154//20	» —
	Szentpéter	» 1	» 734	» —
	Szamosujvár	» —	» —	» 4//3
	Görgény	» —	» —	» 7
	Fogaras	» —	» —	» 705
	Porumbák	» 3	» 1032	» 95

Summa facit nro 6 gel. 1920 cub. 871//3

Árpa	Fejérvár	nro 3	gel. 4964	cub. —
	Vincz	» 3	» 2416	» 20
	Déva	» 3	» 1516	» —
	Udvarhely	» 1	» 28	» 28
	Kővár	» 1	» 400	» 64
	Szamosujvár	» 9	» 9286	» 470
	Szentpéter	» 3	» 1707	» —
	Örményes	» 2	» 822	» 35

Summa facit nro 25 gel. 21138 cub. 617

	Nomina locorum allodialium	Numeros acervorum	Continet gelim.	Frug. in gran. cubuli	Farinae cubuli
Zab majorsági és déznás	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. 300	
	Vincz	» 1	» 979	» 14 ¹ / ₃	
	Déva	» 6	» 1522 ¹ / ₂	» —	
	Fogaras	» 2	» 5408	» 2012	
	Porumbák	» 7	» 7057	» —	
	Komána	» 1	» 1483	» —	
	Udvarhely	» 2	» 1441	» —	
	Görgény	» 2	» 887	» 404 ¹ / ₃	
	Kővár	» 11	» 4797	» 242	
	Szamosujvár	» 32	» 12734 ¹ / ₁₂	» 700	
	Gyalu	» 7	» 1168	» 257	
	Szentpéter	» 4	» 3103	» —	
	Örményes	» 7	» 5068	» —	
Summa facit		nro 82	gel. 45648	cub. 3930 ¹ / ₂	
Alakor	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. —	
	Szamosujvár	» 4	» 1480	» 40	
	Gyalu	» 3	» 571	» —	
	Görgény	» 1	» 923	» —	
Summa facit		nro 8	gel. 2974	cub. 40	
Tönköly	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. —	
	Vincz	» 3	» 860	» 80	
	Gyalu	» 3	» 571	» —	
	Szamosujvár	» 5	» 2366	» 75	
	Szentpéter	» 1	» 369	» —	
Summa facit		nro 12	gel. 4166	cub. 155	
Köles	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. 379 ¹ / ₃	
	Vincz	» 1	» 96	» 37	
	Déva	» 1	» 130	» —	
	Fogaras	» 1	» 997	» 112	
	Porumbák	» 1	» 689 ¹ / ₁₀	» 125	
	Komána	» 1	» 384	» —	
	Udvarhely	» 1	» 65	» —	
	Kővár	» —	» —	» 25	
	Szamosujvár	» 6	» 700	» 14	
	Gyalu	» 2	» 431	» —	
	Szentpéter	» 1	» 102	» 20	
	Örményes	» —	» —	» 32 ¹ / ₁	
	Görgény	» —	» —	» 23 ¹ / ₁	
Summa facit		nro 15	gel. 3594	cub. 768 ¹ / ₁	

	Species frugum et denominatio locorum allodialium	Numerus acervorum	Continentia acervorum.	Frug. in gran. cubuli.	
Icn.	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. 28//3	Admin. len- cent. 15.
	Vincz	» 1	» 50 ¹ / ₂	» —	
	Déva	» 1	» 42	» —	
	Fogaras	» 1	» 155	» 24 ¹ / ₂	Item admin.- len. cent. 37. 70.
	Porumbák	» 1	» 69//15	» —//2	
	Komana	» 1	» 6	» —1//—	
	Görgény	» 1	» 129	» —2 ¹ / ₂	
	Kövár	» —	» —	» 78//2	
	Szamosujvár	» 1	» 121	» 24//2	
	Gyalu	» 1	» 313	» 39//2	
	Szentpéter	» 1	» 32	» —	
	Örményes	» —	» —	» 2//1	
Summa facit nro 000			gel. 918	cub. 199//3	
Kender.	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. 23//2	Admin. kender- cent. 150.
	Vincz	» —	» —	» 2//3	
	Déva	» 1	» 70	» —	
	Fogaras	» 1	» 450	» 71//1	Item kender- cent. 37. 10.
	Porumbák	» 1	» 90//1	» 17//1	
	Komana	» 1	» 55	» 2	
	Görgény	» 1	» 6//7	» 6//3	
	Kövár	» —	» —	» 2	
	Gyalu	» 1	» 409	» 46//1	
	Szamosujvár	» 1	» 476	» 37//2	
	Szentpéter	» 1	» 52	» —	
	Örményes	» —	» —	» 3	
Summa facit nro 000			gel. 1608//8	cub. 312//1	
Lencse.	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. 3//3	
	Déva	» 1	» —	» —	
	Udvarhely	» 4	» —	» 1	
	Komana	» —	» —	» 4	
	Görgény	» —	» —	» 1	
	Szamosujvár	» —	» —	» 33//2	
	Gyalu	» 1	» —	» 3//3 ¹ / ₄	
Summa facit nro 6			gel. —	cub. 47// ¹ / ₄	
Borsó.	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. 25//3	
	Vincz	» —	» —	» 3	
	Déva	» 2	» —	» —	
	Fogaras	» 42	» —	» 18//1	
	Porumbák	» —	» —	» —	

	Species frugum et denominatio locorum allodialium.	Numerus acervorum	Continentia acervorum	Frug. in gran. cubuli.	Farinae cubuli.
Borsó.	Komana	nro —	gel. —	cub. 2	
	Udvarhely	» 4	» —	» 1//2	
	Görgény	» —	» —	» 11//3	
	Kővár	» —	» —	» 30	
	Szamosujvár	» —	» —	» 34//2	
	Gyalu	» 7	» —	» 15	
Summa facit		nro 55	gel. —	cub. 141//3	
Bab.	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. 49//1 ¹ / ₂	
	Fogaras	» —	» —	» 22//1	
	Görgény	» —	» —	» 4//2	
	Szamosujvár	» 1	» —	» 40//2	
Summa facit		nro 1	gel. —	cub. 116//1 ¹ / ₂	
Hariska.	Fejérvár	nro —	gel. —	cub. —	
	Fogaras	» 1	» 1103	» 77//1	
	Komana	» 1	» 96	» —	
	Görgény	» —	» —	» 5//1	
Summa facit		nro 2	gel. 1199	cub. 82//2	

Compendium frumentorum.

Buza	nro 265	198656	2899	1229//3	
Rozs	» 6	1920	871//3		
Árpa	» 25	21138	617		
Zab	» 82	45648	3930//2		
Alakor	» 8	2974	40		
Tönköly	» 12	4166	155		
Köles	» 15	3594	768//1		
Hariska	» 2	1199	82//2		
Lencse	» 6	—	47//1 ¹ / ₄		
Borsó	» 55	—	141//3		
Bab	» 1	—	116//1 ¹ / ₄		
Len	» —	1560//7	199//3		Item admin. len cent. 18//70.
Kender	» —	1608//8	312//1		Item admin. kender cent. 181//70.
Tota ac universa summa facit acerv.		nro 477	282463//15	10181//1 ¹ / ₂ 1 ¹ / ₄	1229//3

		Köles kása cubuli.	Árpa kása cubuli.	Hariska kása cubuli.
Kása.	Fejérvár	cub. $8\frac{1}{2}$	cub. $5\frac{1}{2}$	cub. —
	Fogaras	» $46\frac{1}{1}$	» $2\frac{1}{2}$	» $1\frac{1}{2}$
	Szamosujvár	» 2	» 3	» —
	Kővár	» 5	» —	» —
	Vincz	» 4	» —	» —
Summa facit		cub. $65\frac{1}{3}$	cub. 11	cub. $1\frac{1}{2}$

		Színvaj urn.	Írósvaj urn.	Olaj urn.
Vaj és olaj.	Fejérvár	urn. 3	urn. 2	urn. 2
	Vincz	» 15	» 15	» —
	Déva	» —	» —	» —
	Fogaras	» $9\frac{1}{2}$	» 122	» —
	Porumbák	» $24\frac{1}{5}$	» 5	» —
	Komana	» 6	» 5	» —
	Udvarhely	» 3	» —	» —
	Görgény	» $16\frac{1}{6}\frac{1}{2}$	» $3\frac{1}{2}\frac{1}{2}$	» —
	Kővár	» 40	» 20	» —
	Szamosujvár	» 58	» 45	» —
	Gyalu	» $27\frac{1}{5}\frac{1}{4}$	» $7\frac{1}{2}$	» —
	Szentpéter	» 10	» 5	» —
	Örményes	» —	» 110	» —
Summa facit		urn. $213\frac{1}{2}\frac{1}{2}$	urn. $339\frac{1}{4}\frac{1}{2}$	urn. 2

		Sajt és turó.	Tömlő és bodon turó.	Asszú turó.
Sajt és turó.	Fejérvár	nro —	nro —	nro —
	Vincz	» 12	» —	» —
	Déva	» 500	» —	» —
	Fogaras	» 169	» 108	» —
	Porumbák	» 12	» 21	» —
	Komana	» —	» 34	» —
	Udvarhely	» 18	» 7	» —
	Görgény	» $18\frac{1}{2}$	» 3	» 55
	Kővár	» 162	» 7	» 50
	Szamosujvár	» 104	» 12	» —
	Gyalu	» 250	» 20	» —
	Szentpéter	» 127	» 1	» —
	Örményes	» —	» 16	» —
Summa facit		nro $1372\frac{1}{2}$	nro 229	nro 105

		Szinmész		Sonkolyos		Méhser		Magmész in
		urn.		mész urn.		urn.		alvearium.
Mész és magmész.	Fejérvár	urn. —		urn. —		urn. —		urn. 221
	Vincz	» 100		» —		» —		» 140
	Déva	» 23		» —		» —		» 58
	Fogarás	» 4//3		» —		» 10//4		» —
	Porumbák	» 15/4		» —		» 13		» 100
	Komana	» —//—		» —		» —		» 29
	Udvarhely	» —//6		» —		» —		» 6
	Görgény	» 16/2		» —		» —		» 71
	Kövár	» 25/5 ¹ / ₂		» —		» —		» 25
	Szamosujvár	» 75		» —		» 105		» 97
	Gyalu	» 170		» —		» 7		» 73
	Szentpéter	» 3		» 69		» —		» 51
	Örményes	» 13		» 277		» —		» 252

Summa facit urn. 447//4¹/₂ urn. 346 urn. 135//4 urn. 1123

		Numerus		Continentia	
		vasculorum.		vasculorum.	
Fézet.	Fejérvár	nro	30	cont. urn.	784
	Vincz	»	6	»	60
	Déva	»	—	»	180
	Fogarás	»	11	»	172
	Porumbák	»	2	»	12
	Komana	»	4	»	11
	Udvarhely	»	2	»	36
	Görgény	»	6	»	42
	Kövár	»	12	»	159
	Szamosujvár	»	18	»	236
	Gyalu	»	17	»	96
	Szentpéter	»	2	»	7
	Örményes	»	—	»	—

Summa facit nro 110 cont. urn. 1795

		Szalonna		Orrja		Háj	
		nro		nro		nro	
Szalonna és háj.	Fejérvár	nro	63	nro	25	nro	56
	Vincz	»	15	»	—	»	6
	Déva	»	81	»	—	»	—
	Fogarás	»	205	»	—	»	18
	Porumbák	»	55	»	—	»	17
	Komana	»	64	»	—	»	2
	Udvarhely	»	29	»	—	»	19
	Görgény	»	8	»	—	»	—
	Kövár	»	73	»	—	»	94

	Szalonna nro	Orrja nro	Háj nro
Szamosujvár	nro 69	nro —	nro 87
Gyalu	» 1	» —	» 2
Szentpéter	» $1\frac{1}{3}$	» —	» $1\frac{1}{2}$
Örményes	» 21	» —	» 5
Summa facit	nro $685\frac{1}{3}$	nro 25	nro $307\frac{1}{2}$

	Asszú szelid gyümölcs	Asszú szilva	Asszú baraczk	Asszú cseresznye.	Meggy.
Fejérvár	cub. —	cub. 8	cub. —	cub. —	c. —//2
Vincz	» —	» 8	» —//3	» —	» 3//1
Déva	» —	» —	» —	» —	» —
Fogaras	» $22\frac{1}{1}$	» 86	» —	» —	» 7//1
Porumbák	» $1\frac{1}{1}\frac{1}{2}$	» 48	» —	» —	» —
Komana	» $2\frac{1}{2}$	» —	» —	» —	» —
Udvarhely	» —	» 19	» —	» —	» —
Görgény	» —	» $4\frac{1}{2}$	» —	» —	» —
Kövár	» 116	» 70	» —	» —	» —
Szamosujv.	» 8	» 116	» 8//	» $1\frac{1}{3}$	» —
Gyalu	» $1\frac{1}{2}$	» $20\frac{1}{1}$	» —	» —	» —
Summa facit	c. $151\frac{1}{1}\frac{1}{2}$	c. $379\frac{1}{3}$	cub. $8\frac{1}{3}$	c. $1\frac{1}{3}$	c. $10\frac{1}{3}$

	Asszú vad gyümölcs	Asszú kőkény cub.	Asszú som cub.	Komló.
Fejérvár	cub. 10	cub. —	cub. —	cub. 40
Vincz	» 10	» —	» $1\frac{1}{1}$	» —
Fogaras	» 32	» 5	» —	» —
Porumbák	» $4\frac{1}{2}$	» $2\frac{1}{2}$	» —	» $6\frac{1}{1}$
Komana	» $3\frac{1}{1}$	» —	» —	» —
Görgény	» 20	» —	» —	» —
Szamosujvár	» 426	» 22	» $1\frac{1}{1}$	» —
Kövár	» 61	» $4\frac{1}{2}$	» $29\frac{1}{1}$	» —
Gyalu	» —	» —	» —	» 13
Summa facit	cub. $566\frac{1}{2}$	cub. 34	cub. 31	cub. 59

	Nyers alma cub.	Nyers körtély.	Dió cubuli.	Mogyoró cubuli.	Retek cubuli.
Fejérvár	cub. 6	cub. 5	cub. 1	cub. —	cub. 27
Vincz	» 3	» —//3	» 3	» —//3	» 6
Fogaras	» 53	» —	» 4	» $8\frac{1}{1}$	» 5
Porumbák	» 3	» —//1	» —	» —	» —
Komana	» —	» —	» —	» 4	» —
Udvarhely	» $2\frac{1}{2}$	» $1\frac{1}{3}$	» —	» —	» —
Görgény	» —	» —	» —	» —	» —
Szamosujvár	» 18	» 5	» $16\frac{1}{2}$	» 16	» —
Kövár	» 19	» 13	» 3	» 4	» —
Gyalu	» 2	» 4	» //2	» —	» 8
Summa facit	cb. $106\frac{1}{2}$	cb. 29	3 cb. 28	cub. 33	cub. 46

		Répa	Petrezse-	Torma	Veres-	Fokhagyma	Item koszo-	
		cubuli.	lyem cub.	cubuli.	hagyma.	cubuli.	rúkbán	fokhagyma.
Kerti vetemények.	Fejérvár	cub. 33	c. 15	cub. 4	c. 1	c. —	nro	1
	Vincz	» 10	» 14	» 3	» 15	» —	»	18
	Déva	» —	» —	» —	» —	» —	»	—
	Fogaras	» 16	» 10	» 25	» 30//1	» 2//2	»	—
	Porumbák	» —	» —	» —	» 5	» —	»	17
	Komana	» —	» —	» —	» 8//1	» 2//3	»	—
	Udvarhely	» —	» —	» —	» —	» —	»	—
	Görgény	» —	» —	» —	» —	» —	»	—
	Kövár	» —	» 15	» 6	» 12	» 1//2	»	—
	Szamosujvár	» —	» —	» —	» —	» —	»	—
	Gyalu	» 25	» 19//2	» 6	» 24//1	» //2	»	67
	Szentpéter	» —	» —	» —	» —	» —	»	—
	Örményes	» —	» —	» —	» —	» —	»	—
Summa facit		cub. 84	c. 73//2	c. 44	c. 95//3	c. 7//1	no	103

		Öreg tyúk	Tyúkfű	Kappan	Lúd	Récze	Indiai	Páva
		nro	nro	nro	nro	nro	nro	nro
Tyúk, lúd, etc.	Fejérvár	nro 373	n. —	n. 60	n. 442	n. 70	n. 65	n. 11
	Vincz	» 227	» 55	» 76	» 193	» 20	» 3	» 2
	Déva	» 100	» —	» 50	» 100	» 32	» 18	» —
	Fogaras	» 700	» 125	» 578	» 355	» 74	» 37	» 35
	Porumbák	» 55	» —	» 25	» 50	» 22	» 6	» —
	Komana	» 275	» —	» —	» 60	» 16	» 59	» 10
	Udvarhely	» 165	» 140	» 19	» 126	» 15	» —	» —
	Görgény	» 169	» —	» —	» 42	» 8	» —	» —
	Kövár	» 98	» 20	» 93	» 118	» 28	» —	» 15
	Szamosujvár	» —	» —	» —	» —	» —	» —	» —
	Gyalu	» 178	» —	» 110	» 227	» 24	» 26	» —
	Szentpéter	» 129	» 24	» 38	» 90	» 24	» 42	» —
	Örményes	» 150	» 22	» 80	» 238	» 16	» 20	» —
Summa facit		n. 2629	n. 386	n. 1129	n. 2041	n. 349	n. 276	n. 73

		Sós	Sós egres	Sós ugorka
		káposzta.	vascul.	vascul.
Sós káposzta.	Fejérvár	nro 60	nro —	nro —
	Vincz	» 12	» 1	» 1
	Fogaras	» 24	» —	» —
	Porumbák	» 4	» —	» —
	Görgény	» 6	» —	» —
	Kövár	» 20	» —	» —
	Gyalu	» 32	» —	» —
Summa facit		nro 158	nro 1	nro 1

		Viasz cent.	Fagyú cent.	Viasz gyer- tya nro	Fagyú gyertya	Item szappan cent. 1/82.
		cent.	cent.	nro	n.	
Viasz- és fagyú-gyertya.	Fejérvár	cent. 1//43	cent. 12//90	nro 480	n. 10620	
	Vincz	» 1//60	» —	» —	» —	
	Fogaras	» //113	» 2//6	» 160	» 1560	
	Porumbák	» 1//33	» —	» —	» —	
	Udvarhely	» —//10	» —//54	» 18	» —	
	Görgény	» —//117	» 2//22	» 64	» 200	
	Kővár	» —//30	» 4//	» 84	» 2100	
	Szamosujvár	» 3 ¹ / ₂ //	» 4//104	» —	» —	
	Gyalu	» —//58	» —//32	» —	» —	
	Szentpéter	» —//54	» —	» —	» —	
	Örményes	» —//123	» —	» —	» —	
Summa facit		11 libr. 11	cent. 28//74	nro 806	n. 14480	Szappan ut supr. cent. 1/82.

		Fűrész deszka nro	Sindely nro
		nro	nro
Fűrész-deszka és sindely	Fejérvár	nro —	nro —
	Vincz	» 1100	» —
	Fogaras	» —	» —
	Porumbák	» 100	» —
	Udvarhely	» 400	» 1200
	Görgény	» 368	» 5000
	Kővár	» 60	» —
	Szamosujvár	» 548	» 83000
	Gyalu	» 1189	» 30700
Summa facit		nro 3765	nro 119900

		Sindely szeg nro	Léc szeg nro	Sing vas nro	Rúd vas nro
		nro	nro	nro	nro
Sing-él szeg, lécszeg és vas.	Fejérvár	nro —	nro —	nro —	nro —
	Vincz	» 1800	» 145	» —	» —
	Porumbák	» —	» —	» —	» 5
	Komana	» 2500	» —	» —	» 4
	Udvarhely	» 3000	» 3500	» —	» —
	Kővár	» 2000	» 500	» —	» —
	Szamosujvár	» 47320	» 2400	» 270	» —
	Gyalu	» 18000	» 450	» —	» 35
Summa facit		nro 74620	nro 3845	nro 270	nro 44

		Iveg tálnyér nro	Lapos palaszok nro	Lengyel pohár.	Iveg pro- miscue.
		nro	nro	nro	nro
Iveg.	Fejérvár	nro 4000	nro 12	nro —	nro —
	Porumbák	» 6200	» 80	» 400	» —
	Komana	» —	» —	» —	» 300
	Udvarhely	» 1162	» —	» —	» —
Summa facit		nro 11362	nro 92	nro 400	nro 300

	Pokrócz nro	Belényesi lasnak nro	Pokrócznak és zsáknak szótt darócz posztó.	Nemez nro	Gyapju cent.	Item gyapju nro
Pokrócz és gyapju.	Szamosujv. n. —	n. —	n. 646	n. —	cent. —	nro —
	Fejérvár » 9	» 20	sing » —	» 140	» —	» —
	Fogaras » 124	» —	» —	» —	» —	» 680
	Komano » 40	» —	» —	» —	» —	» —
	Udvarhely » 22	» —	» —	» —	» —	» —
	Gyalu » 7	» —	» —	» —	» 11 ¹ / ₂	» 18
Ez 18 gyapju görgényi.						
Summa facit	n. 202	n. 20	n. 646	n. 140	cent. 11 ¹ / ₄	n. 698

	Vászon vég szám nro	Item vászon sing szám.	Viaszos vászon sing.	Mosott fonal falka szám.	Mosott fonal font szám.	Item gyapot fonal font szám.
Vászon és fonal.	Fejérvár n. 102	n. —	n. 10	n. —	libr. —	libr. 50
	Szamosujv. » —	» 2252	» —	» 117	» —	» —
	Gyalu » —	» 265	» —	» 16	» —	» —
	Görgény » —	» 119 ¹ / ₂	» —	» —	» —	» —
	Komana » —	» 119	» —	» —	» —	» —
	Porumbák » —	» 298	» —	» —	» —	» —
Summa facit	n. 102	n. 3053 ¹ / ₂	n. 10	n. 133	libr. —	libri 50 gyapot fonal.

	Sárga csizma nro	Fekete csizma nro	Sárga saru nro	Fekete saru asszonyinak való nro	Férfinak való saru és zekernye.
Csizma és saru	Fejérvár nro 29	nro 22	nro 21	nro 12	nro 10
	Szamosujvár » —	» 69	» —	» 32	» 129
	Gyalu » —	» —	» —	» —	» 90
Summa facit	nro 29	nro 91	nro 21	nro 44	nro 229

	Gyártatlan bőrök nro	Gyártott bőrök nro
Gyártatlan és gyártott bőrök. Fejérvár.	Ökör- és tehénbőr nro 420	nro 8
	Bikabőr » 1	» —
	Tulok és tinóbőrök » 7	» —
	Borjubőr » 74	» —
	Bialbőr » 47	» —
	Bial borjubőr » 14	» 1
	Lóbőr » 11	» —
	Csikóbőr » 7	» —
	Juhbőr » 1443	» 15 cserzett juhbőr.
	Kecskebőr » 519	» 84 veres szattyán.
	Báránybőr » —	» 74 fehér kordovány.
	Kecske ollóbőr » 6	» —
	Bagaria » —	» 2

		Gyártott bőrök nro	Gyártatlan bőrök nro	
Fejér- vár Gyártott és gyártatlan bőrök	Medvebőr	nro 28	nro 24	
	Farkasbőr	» —	» —	
	Szarvasbőr	» 38	» 219	szemes szarvasbőrök.
	Őzbőr	» 137	» 396	irha, őzbőrből valók.
	Vad kecskebőr	» —	» 2	
Tota summa		nro 2752	nro 827	

		Gyártatlan bőrök.	Gyártott és csávélt bőrök.
Vincz.	Tinóbőr	nro 5	nro —
	Juhbőr	» 5	» —
	Báránybőr	» —	» 25
	Irhabőr	» —	» 22
Summa		nro 10	nro 47

Porumbák.	Tehénbőr	nro $41\frac{1}{2}$	nro —
	Tinóbőr	» 5	» —
	Borjubőr	» 4	» —
	Juhbőr	» 16	» —
	Báránybőr	» —	» 32
Summa		nro $291\frac{1}{2}$	nro 32

Komaná.	Tehénbőr	nro 19	nro 2
	Juhbőr	» —	» 7
	Báránybőr	» —	» 26
Summa		nro 19	nro 35

Udvárhely.	Ökör és tehénbőr	nro 1	nro 14
	Borjubőr	» 2	» —
	Báránybőr	» —	» 18
Summa		nro 3	nro 32

Görgény.	Ökör és tehénbőr	nro 59	nro 11
	Juhbőr	» —	» 34
	Kecskebőr	» —	» 11
	Bialbőr	» —	» 2
	Medvebőr	» —	» 12
	Farkasbőr	» —	» 4
Summa		nro 59	nro 74

		Gyártatlan bőrök.	Gyártott és csávált bőrök.
Szamosujvár.	Ökör és tehénbőr	nro 8	nro 1 ¹ / ₂
	Tinóbőr	» 14	» —
	Juhbőr	» 9	» 548
	Kecskebőr	» 8	» —
	Báránybőr	» —	» 66
	Disznóbőr	» 90	» —
Summa		nro 129	nro 615 ¹ / ₂
(tyaln.	Ökör és tehénbőr	nro 6	nro 6
	Borjubőr	» 11	» —
	Lóbőr	» 12	» —
	Juhbőr	» 50	» 169
	Kecskebőr	» 35	» 50
	Báránybőr	» —	» 309
Summa		nro 114	nro 534

Öreg láb os marhák.

Tehén, barom. — Fejérvár.	Borjus tehén	nro 25
	Meddő tehén	» 31
	Harmadfű üsző	» 12
	Tavalyi üsző	» 16
	Ez idei üsző borju	» 3
	Öreg és gyermekded bika ...	» 10
	Béres ökör	» 6
	Késén járó ökör	» 7
	Ötöd és negyedfű tulok	» 15
	Harmadfű tulok	» 11
	Tavalyi tulok	» 11
	Ez idei ökör borju	» 1
	Item vágó barom	» 20
Summa facit		nro 168
Vincz.	Borjas tehén	nro 21
	Meddő tehén	» 18
	Harmadfű üsző	» 14
	Ez nyári üsző borju	» 12
	Bika	» 6
	Béres ökör	» 13
	Harmadfű tulok	» 12
Ez nyári ökör borju		» 9
Summa facit		nro 105

Déva.	{	Borjus tehén	nro	17
	{	Meddő tehén	»	2
	{	Tavalyi üsző	»	2
	{	Ez nyári üsző borju	»	8
	{	Bika	»	1
	{	Béres ökör	»	38
	{	Tavalyi ökör borju	»	4
	{	Ez idei ökör borju	»	9

Summa facit nro 81

Fogaras.	{	Borjus tehén	nrc	100
	{	Meddő tehén	»	62
	{	Negyed és harmadfű		
	{	üsző	»	45
	{	Tavalyi üsző	»	19
	{	Ez nyári üsző borju	»	40
	{	Késénjáró ökör	»	4
	{	Ötöd és negyedfű tulok	»	28
	{	Harmadfű tulok	»	46
	{	Tavalyi ökör borju	»	12
	{	Ez nyári ökör borju	»	56
	{	Bika	»	8

Summa facit nro 454

Item vágó-
barom no 34.

Porumbák.	{	Fejős tehén	nro	33
	{	Meddő tehén	»	10
	{	Harmadfű üsző	»	11
	{	Ez nyári üsző borju	»	11
	{	Bika	»	3
	{	Ötöd és negyedfű tulok	»	24
	{	Harmadfű tulok	»	9
	{	Ez nyári ökröborju	»	20

Summa facit nro 121

Komaná.	{	Fejős tehén	nro	3
	{	Meddő tehén	»	9
	{	Harmadfű üsző	»	3
	{	Ez nyári üsző borju	»	1
	{	Bika	»	2
	{	Béres ökör	»	13
	{	Ötöd és negyedfű tulok	»	2
	{	Ez idei ökröborju	»	2

Summa facit nro 35

Udvarhely.	Fejős tehén ... .. nro	11	
	Meddő tehén ... .. »	4	
	Harmadfű üsző ... .. »	3	
	Tavalyi üsző borju ... .. »	3	
	Ez idei üsző borju ... .. »	5	
	Bika ... .. »	3	
	Béres ökör ... .. »	16	
	Ötöd és negyedfű tulok ... .. »	9	
	Harmadfű tulok ... .. »	5	
	Tavalyi ökörborju ... .. »	4	
	Ez idei ökörborju ... .. »	5	
Summa facit		nro	68
Görgény.	Fejős tehén ... .. nro	22	
	Tavalyi üsző borju ... .. »	7	
	Ez idei üsző borju ... .. »	18	
	Bika ... .. »	2	
	Béres ökör ... .. »	42	
	Ötöd és negyedfű tulok ... .. »	3	
	Tavalyi ökör borju ... .. »	2	
	Ez idei ökörborju ... .. »	16	
Summa facit		nro	112
Kővár.	Fejős tehén ... .. nro	18	
	Meddő tehén ... .. »	25	
	Harmadfű üsző ... .. »	7	
	Tavalyi üsző borju ... .. »	8	
	Ez idei üsző borju ... .. »	10	
	Bika ... .. »	3	
	Késén járó ökör ... .. »	25	
	Ötöd és negyedfű tulok ... .. »	15	
	Harmadfű tulok ... .. »	7	
	Tavalyi ökörborju ... .. »	7	
	Ez idei ökörborju ... .. »	8	
Summa facit		nro	113
Szamosujvár.	Fejős tehén ... .. nro	79	
	Meddő tehén ... .. »	49	
	Harmadfű üsző ... .. »	3	
	Tavalyi üsző ... .. »	27	
	Béres ökör ... .. »	32	
	Késén járó ökör ... .. »	59	
	Ötöd és negyedfű tulok ... .. »	14	
	Harmadfű tulok ... .. »	6	
	Tavalyi ökör borju ... .. »	17	
	Ez idei ökörborju ... .. »	42	
	Ez idei üszőborju ... .. »	34	
Summa facit		nro	362

Item vágó
barom no 30

Gyalu.	{	Fejős tehén	nro	76
		Meddő tehén	»	3
		Harmadfű üsző	»	12
		Tavalyi üsző	»	2
		Bika	»	5
		Béres ökör	»	102
		Késén járó ökör	»	24
		Ötöd és negyedfű tulok	»	11
		Harmadfű tulok	»	5
		Ez nyári ökör borju	»	32
	{	Ez nyári üsző borju	»	43
Summa facit			nro	315

Szentpéter.	{	Fejős tehén	nro	34
		Meddő tehén	»	32
		Harmadfű üsző	»	15
		Tavalyi üsző borju	»	24
		Bika	»	9
		Béres ökör	»	23
		Ötöd és negyedfű tulok	»	11
		Harmadfű tulok	»	13
		Tavalyi ökör borju	»	19
		Ez idei ökör borju	»	16
	{	Ez idei üsző borju	»	18
Summa facit			nro	214

Örményés.	{	Fejős tehén	nro	134
		Meddő tehén	»	18
		Harmadfű üsző	»	24
		Tavalyi üsző	»	41
		Bika	»	13
		Béres ökör	»	35
		Késén járó ökör	»	2
		Harmadfű tulok	»	36
		Tavalyi ökör borju	»	42
		Ez idei ökör borju	»	69
	{	Ez idei üsző borju	»	65
Summa facit			nro	479

Bial marhák.

Fejervár.	{	Öreg bial tehén	nro	40
		Harmadfű bial tehén	»	3
		Tavalyi bial üsző	»	5

Fejérvár.	{	Bial bika ... .. nro	3
	{	Jármos bial ... .. »	9
	{	Késén járó öreg bial ... .. »	17
	{	Harmadfű bial tulok ... .. »	3
	{	Tavalyi bial borju ... .. »	6
	{	Ez nyári bial borju ökör ... .. »	12
	{	Ez nyári üsző borju ... .. »	14

Summa facit nro 112

Déva.	{	Öreg bial tehén ... .. nro	4
	{	Öreg bial ökör ... .. »	4
	{	Ez idei ökör borju ... .. »	2

Summa facit nro 10

Porumbák.	{	Öreg bial tehén ... .. nro	11
	{	Negyedfű ökör bial ... .. »	1
	{	Harmadfű tulok ... .. »	3
	{	Harmadfű üsző ... .. »	4
	{	Ez idei üsző borju ... .. »	4
	{	Ez idei ökör borju ... .. »	2
	{	Bial bika ... .. »	1

Summa facit nro 26

Gyálu.	{	Öreg bial tehén ... .. nro	5
	{	Harmadfű bial tulok ... .. »	2
	{	Öreg bial ökör ... .. »	10
	{	Ez idei ökör borju ... .. »	2
	{	Bial bika ... .. »	1

Summa facit nro 20

M é n e s.

Fejérvár.	{	Öreg kancza ... .. nro	34
	{	Harmadfű kancza ... .. »	13
	{	Harmadfű csődör ... .. »	3
	{	Ez idei csődör csikó ... .. »	10
	{	Ez idei kancza csikó ... .. »	10

Summa facit nro 70

Vincz.	{	Öreg kancza ... .. nro	51
	{	Tavalyi kancza csikó ... .. »	22
	{	Tavalyi csődör ... .. »	24
	{	Ez idei csődör csikó ... .. »	10
	{	Ez idei kancza csikó ... .. »	12

Summa facit nro 119

Déva.	{	Öreg kancza ... .. nro	6
	{	Harmadfű kancza ... .. »	3
	{	Harmadfű csődör ... .. »	1
	{	Tavalyi csődör ... .. »	5
	{	Ez idei csődör csikó ... .. »	1
	{	Ez idei kancza csikó ... .. »	1
	{	Ménló ... .. »	1

Summa facit nro 18

Fogarás.	{	Öreg kancza ... .. nro	70
	{	Tavalyi kancza csikó ... .. »	14
	{	Hatod és ötödfű csődör ... .. »	12
	{	Harmadfű csődör ... .. »	12
	{	Tavalyi csődör csikó ... .. »	14
	{	Ez idei csődör csikó ... .. »	12
	{	Ez idei kancza csikó ... .. »	13
	{	Ménló ... .. »	6

Summa facit nro 153

Porumbák.	{	Öreg kancza ... .. nro	30
	{	Negyedfű kancza ... .. »	5
	{	Harmadfű kancza ... .. »	11
	{	Tavalyi kancza csikó ... .. »	7
	{	Negyedfű csődör ... .. »	2
	{	Harmadfű csődör ... .. »	8
	{	Tavalyi csődör ... .. »	6
	{	Ez idei csődör csikó ... .. »	12
	{	Ez idei kancza csikó ... .. »	8
	{	Ménló ... .. »	1

Summa facit nro 90

Kövár.	{	Öreg kancza ... .. nro	33
	{	Harmadfű kancza ... .. »	5
	{	Tavalyi kancza ... .. »	14
	{	Negyedfű csődör ... .. »	5
	{	Harmadfű csődör ... .. »	6

Kővár.	{	Tavalyi csődör	nro	8
	{	Ez idei csődör csikó	»	8
	{	Ez idei kancza csikó	»	10
	{	Ménló	»	1

Summa facit nro 89

Ityalu.	{	Öreg és gyermek kancza pro-		
	{	miscue	nro	51
	{	Hatod és ötödfü gyermek ló	»	5
	{	Ez idei csődör csikó	»	7
	{	Ez idei kancza csikó	»	7
	{	Ménló	»	1

Summa facit nro 71

Szentpéter.	{	Öreg kancza	nro	32
	{	Tavalyi kancza	»	7
	{	Negyedfü csődör	»	2
	{	Harmadfü csődör	»	5
	{	Tavalyi csődör	»	5
	{	Ez idei csődör csikó	»	8
	{	Ez idei kancza csikó	»	8
	{	Ménló	»	3

Summa facit nro 70

Örményes.	{	Öreg kancza	nro	53
	{	Harmadfü kancza	»	8
	{	Tavalyi kancza	»	12
	{	Tavalyi csődör	»	6
	{	Ez idei csődör csikó	»	10
	{	Ez idei kancza csikó	»	10

Summa facit nro 99

Gör- gény.	{	Öreg kancza	nro	2
	{	Ez idei csődör csikó	»	1

Summa patet.

Ratio ovium.		Őreg ellő		Tavalyi		Őreg kos		Őreg her-		Tavalyi		Ezidei kos		Ezidei nős-	
		nro	juh nro	n.	milia nro	n.	nro	nro	bécs nro	berbécs.	n.	bárány.	n.	tén bárány.	n.
Ratio ovium.	Fejérvár	nro	974	n.	—	n.	—	n.	135	n.	—	n.	195	n.	196
	Vincz	»	665	»	35	»	—	»	134	»	—	»	60	»	160
	Déva	»	728	»	35	»	—	»	104	»	—	»	266	»	382
	Fogaras	»	1568	»	213	»	—	»	116	»	345	»	610	»	378
	Porumbák	»	530	»	123	»	—	»	59	»	—	»	246	»	231
	Komana	»	377	»	—	»	40	»	241	»	—	»	181	»	69
	Udvarhely	»	84	»	14	»	3	»	—	»	10	»	24	»	24
	Görgény	»	1869	»	24	»	—	»	—	»	8	»	84	»	70
	Kővár	»	115	»	30	»	—	»	13	»	—	»	—	»	32
	Szamosujvár	»	799	»	—	»	51	»	82	»	—	»	257	»	260
	Gyalu és Monost.	»	1504	»	—	»	10	»	13	»	—	»	561	»	528
	Szentpéter	»	193	»	22	»	9	»	124	»	—	»	40	»	72
	Örményes	»	189	»	104	»	—	»	20	»	—	»	106	»	83
Summa ov. fac.		nro	9595	n.	600	n.	113	n.	1041	n.	363	n.	2630	n.	2485

Ratio caprarum.		Őr g capra		Tavalyi		—		Őreg ezáp		Tavalyi		Bak olló		Nösténolló	
		nro	nro	n.	capra nro	n.	n.	nro	nro	ezáp nro	n.	ezidei.	n.	nro	n.
Ratio caprarum.	Fejérvár	nro	34	n.	—	n.	—	n.	4	n.	—	n.	1	n.	4
	Vincz	»	36	»	—	»	—	»	3	»	—	»	8	»	12
	Déva	»	199	»	—	»	—	»	4	»	11	»	32	»	29
	Fogaras	»	158	»	32	»	—	»	—	»	24	»	60	»	46
	Porumbák	»	32	»	6	»	—	»	2	»	4	»	8	»	9
	Komana	»	79	»	—	»	—	»	6	»	—	»	20	»	15
	Udvarhely	»	4	»	1	»	—	»	—	»	—	»	2	»	2
	Görgény	»	13	»	7	»	—	»	—	»	—	»	8	»	5
	Kővár	»	—	»	19	»	—	»	9	»	13	»	23	»	34
	Szamosujvár	»	111	»	—	»	—	»	31	»	—	»	38	»	57
	Gyalu	»	30	»	—	»	—	»	7	»	—	»	16	»	14
	Szentpéter	»	37	»	9	»	—	»	10	»	10	»	14	»	14
	Örményes	»	—	»	—	»	—	»	—	»	—	»	—	»	—
Summa capr. f.		nro	733	n.	74	»	—	n.	76	n.	62	n.	230	n.	241

Ratio porcorum.		Őreg eme		Tavalyi		Őreg kan		Őreg ártány		Tavalyi ár-		Ezidei kan		Ezidei eme	
		nro	disznó nro	n.	eme süldő.	nro	nro	nro	nro	tány süldő.	n.	malacz.	n.	malacz.	n.
Ratio porcorum.	Fejérvár	nro	156	n.	80	n.	13	n.	44	n.	60	n.	—	n.	—
	Vincz	»	235	»	—	»	3	»	42	»	—	»	150	»	150
	Déva	»	48	»	58	»	4	»	17	»	31	»	32	»	33
	Fogaras	»	675	»	117	»	8	»	387	»	106	»	102	»	152
	Porumbák	»	332	»	—	»	14	»	191	»	—	»	140	»	153
	Komana	»	225	»	—	»	—	»	107	»	—	»	68	»	65
	Udvarhely	»	79	»	—	»	—	»	69	»	13	»	40	»	50
	Görgény	»	126	»	26	»	—	»	117	»	25	»	—	»	7
	Kővár	»	279	»	89	»	8	»	124	»	23	»	35	»	25
	Szamosujvár	»	133	»	136	»	2	»	130	»	120	»	63	»	93
	Gyalu	»	75	»	—	»	—	»	38	»	—	»	6	»	10
	Szentpéter	»	21	»	15	»	—	»	17	»	10	»	—	»	—
	Örményes	»	138	»	—	»	10	»	126	»	—	»	111	»	110
Summa porc. f.		nro	2522	n.	521	n.	62	n.	1409	n.	388	n.	747	n.	848

		Széna kazal		Continet		Item kalon-		Item szekér	
		nro	—	orgias	nro	gya	szám.	szám.	—
Ratio foeni.	Fejérvár	nro	—	org.	—	nro	—	cur.	—
	Vincz	»	—	»	—	»	39	»	377
	Déva	»	10	»	182	»	27	»	—
	Fogarás	»	13	»	338	»	32	»	—
	Porumbák	»	10	»	155	»	7	»	—
	Komana	»	8	»	221	»	14	»	—
	Udvarhely	»	15	»	236	»	8	»	—
	Görgény	»	10	»	115	»	18	»	—
	Kővár	»	25	»	285	»	12	»	—
	Szamosujvár	»	36	»	940	»	23	»	—
	Gyalu	»	25	»	221	»	25	»	—
	Szentpéter	»	—	»	—	»	12	»	310
	Örményes	»	—	»	—	»	—	»	—

Summa facit nro 152 org. 2693 nro 217 cur. 687

		Buzavetés		Rozsvetés		Árpavetés		Alakor vetés	
		cub.	—	cub.	—	cub.	—	cub.	—
Ratio seminaturae autumnalis.	Fejérvár	cub.	181	cub.	—	cub.	172	cub.	—
	Vincz	»	407	»	—	»	284	»	—
	Déva	»	603 // 2	»	15	»	170	»	—
	Fogarás	»	875 // 2	»	—	»	—	»	—
	Porumbák	»	262 // 2	»	—	»	—	»	—
	Komana	»	281	»	—	»	—	»	—
	Udvarhely	»	489	»	—	»	—	»	—
	Görgény	»	564 // 2	»	—	»	—	»	46 // 1
	Kővár	»	730 // 2	»	—	»	—	»	—
	Szamosujvár	»	1824 // 2	»	10	»	276 // 1	»	256
	Gyalu	»	806 // 3	»	—	»	200	»	—
	Szentpéter	»	—	»	—	»	—	»	—
	Örményes	»	887	»	100	»	157	»	—

Summa facit cub. 7902 // 3 cub. 125 cub. 1259 // 1 cub. 302 // 1

Generalis summa frumentorum in gelim. et in gran. existen.

Gabona.	Buza in univers. gel.	... ..	198,656.
	Rozs » » »	... ..	1,920.
	Árpa » » »	... ..	21,138.
	Zab » » »	... ..	45,648.
	Alakor in » » »	... ..	2,974.
	Tönköly » » »	... ..	4,166.
	Köles » » »	... ..	3,594.
	Hariska » » »	... ..	1,199.

Tota summa frumentorum facit gel. 279,295.

Gaboná.	Buza	in granis cub.	... ..	2899
	Rozs	» » »	... ..	871//3
	Árpa	» » »	... ..	617
	Zab	» » »	... ..	3930//2
	Alakor	» » »	... ..	40
	Tönköly	» » »	... ..	155
	Köles	» » »	... ..	768//1
	Hariska	» » »	... ..	82//2

In granis autem cub. 9364

Item liszt cub. 1229

Szalad sernek való cub. 50

Ratio leguminum diversorumque victualium.

Leguminák et victualia.	Len kicsinált és csinálatl. gel. 1560. Semin. lini cub. 199//3		
	Item admin. len cent. 18. libr. 70.		
	Kender ... .. gel. 1608. Sem. canab. cub. 312//1		
	Item admin. kender cent. 181. libr. 10.		
	Lencse in cumulis	nro 6. Ingran. autem »	47//1 ¹ / ₄
	Borsó in cumulis	» 55. In granis »	141//3
	Bab in cumulis	» 1. In gran. »	116//1 ¹ / ₂
	Köleskása	»	65//3
	Árpakása	»	11
	Hariska kása	»	1//1
	Szín vaj	nro 213//2 ¹ / ₂	
	Írós vaj	» 339//4 ¹ / ₂	
	Olaj	» 2	
	Sajt	» 1372 ¹ / ₂	
	Tömlő és bodon, in tunell. et vascul.	» 229	
	Asszú turó	» 105	
	Szinméz nro 447//4 ¹ / ₂ , sonkolyos méz nro		
	345. In summa	» 793//6 ¹ / ₂	
	Méhser	urn. 135//4	
	Eczet in vasis et vasculis nro 110, cont.		
	»	» 1795	
	Szalonna	nro 685 ¹ / ₂	
	Háj	» 307 ¹ / ₂	
	Orrja	» 25	

Asszu szelid gyümölcs, ugymint:

Asszú szelid gyümölcs.	Alma, körtély	cub. 151//1 ¹ / ₂
	Asszú szilva	» 379//3
	Asszú baraszk	» 8//3
	Asszú cseresznye	» 1//3
	Asszú meggy	» 10//3

In summa szelid gyümölcs cub. 552//1¹/₂

Asszú vad gyümölcs.	Asszú vad gyümölcs	cub. 566//2
	Asszu kökény	» 34
	Asszú som	» 31
	Komló	» 59

In summa vad gyümölcs cub. 690//2

Asztalra való gyüm. és kerti vetem.	Nyers alma asztalra való	cub. 106//2
	Nyers körtvély	» 29/3
	Dió	» 28
	Mogyoró	» 33
	Retek	» 46
	Répa	» 84
	Petrezselyem	» 73//2
	Torma	» 44
	Veres hagyma	» 95//3
	Fokhagyma	» 7//1
	Item fokhagyma koszorukban	nro 103
	Sós káposzta hordókban és kádakban	» 158
	Sós egres és ugorka két tonnával Vinczen	» 2

In summa asztalra való gyümölcs és kerti
vetemény facit cub. 547//3

Tyúk, lud etc.	Tyúk	nro 2629
	Tyukfi	» 386
	Kappan	» 1129
	Lud	» 2041
	Récze	» 349
	Indiai	» 276
	Páva	» 73

In summa tyúk, lud etc. nro 4883

Ratio diversarum rerum mobilium.

Viasz cent. 11/11. Viaszgyertya	nro 806
Fagyú cent. 28//74. Fagyugyertya	» 14480
Fűrészdeszka	» 3765
Sindely	» 119900
Sindelyszeg	» 74620
Léczszeg	» 3845
Apró szeg vas nro 270. Item rudakban	
44. Summa	» 314
Iveg tálnyér	» 11362
Lapos, viznek való palaczkok	» 92
Lengyel pohár	» 400

Item promiscue külömbféle iveg instrumen-	nro	300
tumok	»	102
Temérdek és vékony vászon, végszám	»	3053 ¹ / ₂
Item sing szám	»	10
Viaszas vászon singszám	»	133
Mosott fonal falka szám	»	50
Gyapot fonal font szám	»	102
Pokrócz	»	20
Belényesi lasnak	»	646
Pokrócz- és zsákoknak szótt darócz-posztó sing	»	140
Nemez	»	1 ¹ / ₂
Gyapju cent.	»	680
Item olvasott gyapjúsám	»	120
Sárga és fekete csizma férfinak való	»	65
Sárga és fekete csizma asszonynak való	»	229
Item férfinak való saruk és zekernyék	»	3115 ¹ / ₂
Külömb-külömbféle gyártatlan bőrök	»	2196
Item gyártott bőrök, vad bőrrel együtt	»	

Ratio pecudum ac pecorum.

Tehén, barom.	Fejős tehén nro 573. Meddő 263. Summa	nro	836
	Harmadfű üsző	»	149
	Tavalyi üsző	»	149
	Ez idei üsző borju	»	268
	Öreg és gyermekded bika	»	65
	Béres ökör nro 320. Késén járó 121. Summa	»	441
	Ötöd és negyedfű tulok	»	132
	Harmadfű tulok	»	150
	Tavalyi ökör borju	»	118
	Ez idei ökör borju	»	285
	Item vágó barom	»	84

Tota summa pecudum facit nro 2677

Ménés.	Öreg kancza	nro	362
	Negyed- és harmadfű kancza	»	45
	Tavalyi kancza csikó	»	76
	Ez idei kancza csikó	»	79
	Öreg ménló	»	13
	Hatod- és ötödfű gyermek lovak	»	17
	Negyedfű gyermek ló	»	8
	Harmadfű gyermek ló	»	35
	Tavalyi csödör	»	68
	Ez idei csödör csikó	»	79

Tota summa equorum equat. nro 782

Bial barom.	Öreg ellő bial ... .. nro	60
	Harmadfű üsző bial ... .. »	7
	Tavalyi bial üsző ... .. »	5
	Ez idei bial üsző borju ... .. »	18
	Tavalyi bial borju ... .. »	6
	Bial bika ... .. »	5
	Öreg bial ökör ... .. »	40
	Negyed- és harmadfű bial ökör ... .. »	9
	Ez idei bial ökör borju ... .. »	18

Tota summa bubalorum facit nro 158

Juhok.	Ellő juh, kiket ez nyáron fejtek nro	8712.
	Meddő 883. Summa ... .. nro	9595
	Tavalyi miliora ... .. »	600
	Ez idei nöstény bárány ... .. »	2485
	Öreg kos berbécs ... .. »	1154
	Tavalyi kos bárány ... .. »	363
	Ez idei kos bárány ... .. »	2630

Tota summa ovium facit nro 16827

Kecskék.	Ellő capra kiket ez nyáron fejtenek nro	—.
	meddő —. Summa ... .. nro	733
	Tavalyi nöstény capra ... .. »	74
	Ez idei nöstény olló ... .. »	241
	Öreg czáp ... .. »	76
	Tavalyi czáp ... .. »	62
	Ez idei bak olló ... .. »	230

Tota summa caprarum facit nro 1416

Universa autem ovium ac caprarum summa continet nro 18243

Disznók.	Öreg eme disznó ... .. nro	2522
	Tavalyi eme süldő ... .. »	521
	Ez idei eme malacz ... .. »	848
	Öreg kan ... .. »	62
	Öreg ártány ... .. »	1409
	Tavalyi ártánykák ... .. »	388
	Ez idei kan malaczok ... .. »	747
	Item contrabont disznó promiscue ... .. »	7

Tota summa porcorum nro 6504

Ratio apum.

Méhek.	Magméh jövőendő szaporodásra, melyek elrakat- tanak, vagyon in alvearibus ... .. nro	1123
--------	---	------

Summa est eadem.

Ratio seminaturae autumnalis.

Őszi vetés.	{	Ez elmúlt őszi buzavetés in universum facit cub.	7902//3
		Árpavetés ... .. »	1259//1
		Rozsvetés ... .. »	125//—
		Alakorvetés ... .. »	302//1

Tota summa seminaturae autumnalis facit cub. 9589//1

Ratio foeni.

Széna.	{	Szénakazal in universum nro 152, continet orgias nro	2693
		Item széna kalongya nro 217. Item ... .. cur.	687

Albae Juliae die 3. Januarii, anno 1643.

Közli: —I —R.

VEGYES KÖZLÉSEK.

EGY GYILKOSSÁGI PER A XVI. SZÁZADBAN.

A mohácsi vést követő korszak politikai s vallási küzdelmei nagy hatással voltak az erkölcsi életre.

A mint az ellenkirályok a zászlójuk alá térők összes előbb elkövetett bűnei felett szemet hunytak, úgy lazult a családi kötelék a hitváltoztatás által.

A hűség, mely a politikai téren az egyéni haszontól függött, a családi életben hovátovább ismeretlen fogalommá lett, midőn ez is az érdek alapján kötöttetett.

Szentandrási Monthor Magdolna, ki e gyilkossági perben való szereplésével őrizte meg családjának nevét az utókor számára, szintén ily házasság által jutott a vádlottak padjára.

Viszonya férjéhez s Debreczenyhez a kor erkölcsi életének számbavételével bírálható meg.

A rokonok beavatkozása pedig a birtokviszonyok következménye, mely a családi szerződésekből származik.

* * *

A Szentandrási család a Chobi nemzetségből származott, melyből a Reznekyek eredtek.

A Rezneky család a XV. század közepén letünvén, összes jogai a Szentandrásiakra szállnak.

A Szentandrási család ez időben éri el legnagyobb kiterjedését, majd a század végén Monthor és Parys mellékneveket vesz fel s a régi nevet ezután csak előnév gyanánt használja.

A II. Ulászló alatti zavaros közállapotok alkalmul szolgáltak a birtok s jogfosztásra.

Az Egerváryakkal folytatott hosszas per eredményezte, hogy Szentandrási Monthor János, Szentandrási Parys Pelbárt, László és Miklós palatinalis donatiót nyernek a Chobi nemzetségi javakra, melyeket Zsigmond 1403-ban Egerváry Mihálynak adott, de ez a rokoni kötelékre való tekintetből nekik visszaadta. Utódai azonban ezt el nem ismervén, folyton perelnek e birtokért, s daczára

az 1504-iki s 1506-iki tiltakozásoknak,¹⁾ a Szentandrásiak megmaradnak az ősi javakban.

A nemzetségi javakat 1503-ban osztják fel egymás közt Monthor Miklós és János fivérek, miután János ez évben nyert királyi adománylevelet a birtokokra.²⁾

Az 1525-iki osztálynál János fiainak, Tamásnak s Jánosnak Szentandrás jutott.

János ivadékait nem ismerjük. Monthor Tamástól származott Magdolna, e gyilkossági per hősnője.³⁾

A pénzszükében levő Szentandrás Parys Miklós, János és Monthor Tamás 1554-ben eladták a nemzetségi javakat Csombord Mátyásnak mire a leányok: Parys Anna férj. Forintos Péterné, Margit Eötvös Istvánné erélyesen tiltakoztak.⁴⁾

Az így keletkezett viszályt Csombord Mátyásnak Monthor Magdolnával való házassága állította helyre.

Monthor Tamás 1560-ban halt meg, így a birtokok fiutód nélkül Magdolnára szállottak, míg a többiekért Csombord Mátyás kárpótolta a rokonokat, Parys Miklós és János pedig a saját részükről lemondtak tekintve Csombord Mátyás érdemeit.⁵⁾

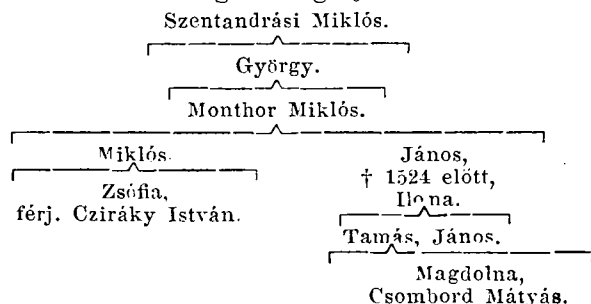
Az új házások pásztorórait Szecsődy István a lentii vár kapitánya zavarta meg. Ő már rég számított a Szentandrás javakra, melyhez anyai részről rokon kötelék fűzte.⁶⁾ Ismerte a korhadni kezdő család két ága közti adoptionalis szerződést, most arra törekedett, hogy e javakat magának biztosítsa. 1562-ben adoptionalis szerződést köt Parys Miklóssal s Jánossal a vasvári káptalan előtt, mely szerint egyik család magvaszakadtával a birtokok a másikra szállanak.

Magdolna, mint a Szentandrás Monthor ág utolsó sarja, nem egyezett bele a Parys ág s Szecsődy közti szerződésbe, hanem ezt megsemmisítendő, férje királyi adománylevelet eszközölt ki a bir-

1) Protest. Bricci de Egervár, 1504. Neo-Reg. Act. 563. 28.

2) Szentandrás Monthor János kir. don. lev. Vasvár-Szombathelyi kápt. jegyzőkönyve.

3) A Szentandrás család genealogiája:

4) Protestatio fam. Parys 1554. Vasvár-Szombathelyi kápt. lev.

5) Ugyanott jegyzőkönyv 1560.

6) Anyja Bóra Parys Miklós nővére volt.

tokokra, mire a Szecsődyek elutasították kérvényükkel, ellenmondásaik daczára.

A szentandrási curiába e per sikeres befejezése sem vitt boldogságot. Magdolna már ekkor sem szerette férjét, kihez az érdek s nem a szív vonzotta.

Bár Kávássy Jób rokona azt írja, hogy férjét szerette s tisztességes életet élt, de 1562 körül egyetlen fia meghalt, s gonosz emberek felásták Mindszenten a sírt, felháborodva többé nem maradt Zalában, hanem felváltva Bécs, Pozsony s Sopronban lakott többnyire egyedül, mert férjét a hivatalos elfoglaltsága másfelé szolitotta.

Sopronban ismerkedett meg Debreczeny György diákkal (másképp Dávidházi Dávid Györggyel) férje hivatalnokával.

A tapasztalt kalandornak nem volt nehéz megnyernie Monthor Magdolnát, ki ekkor elhatározta, hogy Sopronban marad, míg férje a vasmegyei Lakra költözött.

A soproni polgárok már ekkor rebesgették viszonyát.

1565-ben a pünkösdi ünnepekre Kávássy Jóbbhoz ment Magdolna férjével s Debreczeny Györggyel. Az egybegyűlt rokonságnak már ekkor feltűnt a házastársak közti feszült viszony. Monthor Magdolna Bagody Lőrincz özvegyével Dorotttyával lakott egy házban; egy délután azon ürügy alatt, hogy Kávássy lakosztályába megy, Debreczenyt kereste fel, ki épen akkor az asztalnál írással volt elfoglalva.

Amint Debreczeny észrevette Magdolnát, letette a tollat, s az ablakon át beszélgetett Magdolnával.¹⁾

Hogy mit beszéltek, azt csak Magdolna öreg szolgálója hallotta, ki az ajtó előtt állott.²⁾

Midőn Csombord Mátyás arról értesült, hogy Debreczeny a hivatalos iratok helyett nejével foglalkozik, a különben csendes férfiú éktelen haragra lobbant s mindkettőjüket lelövessel fenyegette.

Ő eddig mit sem tudott nejének viszonyáról, annál borzasztóbb hatással volt rá, mikor egy Kávássynál alkalmazott dajka azt állította, hogy ittlétök alatt naponként látta őket találkozni.

A lefolyt jelenetnek gyors távozással akart véget vetni. Magdolna azonban vonakodott vele menni, s a távozó után e szavakat kiállította: »Vessze el az Isten s törjék ki a nyaka«.

E szavak, ha a felindulás szülöttei, mégis nem a leggyengébb szeretett bizonyítékai.

Csombord Mátyás szétdult boldogsággal távozott, másnap Magdolna is követte Sopronba.

¹⁾ Tanuvallomások 1566. Jegyzk. 5. Vasvár-Szombathelyi kápt. lev.

²⁾ Tanuvallomások.

Debreczeny belátta, hogy Csombord Mátyás házában nem maradhat.

El is ment Komlóssy barátjával, előbb azonban levelet írt Kávássy Jóbbhoz, melyben örömét fejezi ki távozása felett. Opportuno tempore — írja — távozom innen. Kéri Kávássyt, hogy szerezzen neki hivatalt s biztosítja haláljáról.

A hivatalszerzés nem ment oly könnyen, a két bajtárs ugyancsak szűkölködött volna, ha Magdolna titokban nem segíti őket.

Másrészről Csombord Mátyás is nagyon érezte a különben hasznavehető hivatalnok hiányát, s ez idézte elő, hogy maga kérte fel a visszatérésre s Pozsonyba küldte alkalmazás végett.

Az új helyzettel Debreczeny nem volt megelégedve, s panaszkodik Csombord Mátyásnak, mire ez egy szép levélben válaszol, említvén, hogy e helyzet a poenitentiátartásra igen alkalmas s kellemes.

De poenitentiát tarthatott-e az, kihez ugyanezen napon (1565. szept. 24-én) levelet ír Magdolna, melyben óvatosságra inti, s tudatja, hogy újabb áthelyezést sürgető levelét nem adta át urának, kéri, tudassa jövetele napját, s értesíti férjével való távozásáról Lakra.

Debreczeny Komlóssyval november 9-én váratlanul Sopronban termett, innen Bécsbe szándékoztak menni Perneszy uramhoz hivatalt kérni.

Amint Csombord Mátyás értesült megérkezéséről, rögtön magához hivatta s kérte, maradjon nála.

Debreczeny hallani sem akart erről, csak arra kérte, küldené el kocsin a Rábáig.

Csombord Mátyás megígérte ezt, valamint azt is, hogy ajánlani fogja Mérey nádori helytartónak.

Debreczeny egészségét a sok kalandozás megviselte, daczára ennek irtózott a könyörület alamizsnájától, nem fogadta el Csombord Mátyás vendégszeretetét, nem akart Csombord Mátyással egy asztalnál ülni, ezért kiment estefelé a városból, hogy ne találják meg.¹⁾

Időközben látszólag megbékülve Csombord Mátyással Lakra ment, de itt sem volt maradása.

Kérte Csombord Mátyást, hogy küldje el Sopronba.

A házi úr kocsisa nem volt otthon s így nem teljesíthette kérelmét.

Debreczeny erre kijelentette, hogy nem vár s szemrehányások után becsapva az ajtót eltávozott.

November 14-én kelt s Sággy Imréhez a soproni érseki ház gondnokához intézett levelében panaszkodik Csombord Mátyás ama

¹⁾ Országos lev. Neo-Reg. A. 654. 4. Komlóssy levele Kávássyhoz.

méltatlanságról, melylyel iránta Debreczeny viselkedett. Boszan-
kodik a hálátlansáért; ő Debreczenynek lakást adott, ellátta
pénzzel, rápazarolta bizalmát, tudja, hogy keresete nincs, részvétellel
van iránta, mert ily csekély pénzből, mit magával vitt, nem
sokáig élhet.

Hat nappal távozása után, a mint Csombord Mátyás estve
Lakon nejével vacsorázott, az ablakon át valaki agyonlőtte.

Ki volt a tettes? — ezt nem sikerült megtudni, bár a felriadt
cselédek a futásnak eredő gyilkosban Debreczenyt vélték felismerni,
mégis a per folyamán a cselédek egyikére sütötték a gyilkosságot,
de ez a szökés által került ki az igazság felderítését.

A gyilkosság, kétségtelen, nagy feltűnést keltett. Kávássy
Jób egy Sárvárt tartózkodó rokonától értesült barátja haláláról,
csakhamar Lakon termett, hogy a tetteseket kézrekerítse.

Ő ismerte Magdolnát gyermekkorá óta, Debreczenyvel foly-
tatott viszonyáról is volt tudomása, míg az elhunythoz legbensőbb
baráti kötelék fűzte.

A hév, melylyel a bűnöst kutatta, elég volt arra, hogy az
özvegy vádlója s elnyomója legyen.

S midőn biztos tudatában volt szándékának tisztasága felől,
akkor követte el a legnagyobb igazságtalanságot.

Károly főherceghez intézett leveleiben folyton izgatja a
per befejezésére, kiemelvén, mily nagy vagyon birtokába jut a
kincstár.

Lényegesen befolyt az ítélőbirák kinevezésére.

Csombord Mátyás soproni lakását s leveleit lepecsételtette
Sághy Imre által.

A Csombord Mátyástól hátrahagyott vagyon a rokonokat is
felrázta.

Tiltakoztak a fiscus foglalása ellen, felosztani kívánták a
birtokokat, közülök egynéhányan mint Therjék Tamás, Zichy
Raphael döntő befolyással voltak a per kimenetelére.

A vizsgálat megindult.

A tanuvallomások elég dolgot adtak a vasvári káptalannak,
míg az időben letartóztatott Debreczeny a soproni börtönben
tűnődetett sorsáról.

Az előleges jelentéssel Kámánczky György csornai prépost
elkészülvén Károly főherceg Báthory országbíró, majd Mérey
Mihály nádori helytartót bizta meg az igazság felderítésével.

1566. márcz. 4-én kelt levelében bizza meg Méreyt a tanuk:
Komlóssy Mátyás, Therjék Tamás s Balázs deák kihallgatásával;
egyszersmind elrendeli Csombord Mátyás Kálmán nevű kocsisának
letartóztatását s Pozsonyba szállítását.

Maga Károly főherceg, kinek Csombord Mátyás kedves
embere volt, egész hévvel látott a bűnösök felderítéséhez; Mérey

Mihály sem maradt nyugton; nála a barátság érzelmeit felülmuta a vágy a kincstár javait szaporítani.

Károly főherczeg 1566. május 4-én kelt levelében rendeli el Debreczeny Pozsonyba szállítását, ugyanekkor megparancsolja a soproni polgármesternek, hogy az ott tartózkodó Sárkán János szolgáját tartóztassák le s kísérik Pozsonyba.

Ezalatt a vasvári káptalan is serényen működött.

A januárban Állási Vitál András helytartósági hivatalnok, s Körmendi Kurol János kanonok vezetése alatt megtartott tanuvallomás sok érdekes anyaggal szaporította a bűnhalmazt.

Négy vármegyéből összehívott tanuk vallottak Magdolna viszonyáról, vádolván őt házasságtöréssel, míg a tettest illetőleg homlokegyenest ellenkező vallomást tettek.

Monthor Magdolna már nem érte meg elfogatását, amint értesült a vasvári káptalan előtt tett tanuvallomásokról, hirtelen meghalt. Hihetőleg ama méreggel vetett véget életének, melyet Mihályfi Imre gazdatisztjével hozatott Bécsből.

Tagadhatlan, nem viseltetett férje iránt nagy vonzalommal, de hogy része vagy tudomása lett volna a gyilkosságról, azt most nehéz fejtegetni, midőn 300 év takarja a női szív rejtélyeit.

Halála (biztosan meg nem állapítható — Kávássy Jób 1566. május 16-án kelt levelében néhainak írja) megváltoztatta a viszonyokat, egy perből kettő lett.

A gyilkossági per folyama alatt indították meg a másikat a rokonok Magdolna lefoglalt öröksége miatt a kincstár ellen.

Szecsődy István gondoskodott róla, hogy Zsófia nevű vén asszonyt ártalmatlanná tegye, ki legtöbbet tudott Magdolna viszonyáról, magához vette s zalamegyei birtokán rejtette el.

Kávássy Jób már ekkor kétségbeesetten panaszkodik a kamarának, hogy a per rájuk nézve nem lesz kedvező kimenetelű, előadja továbbá: a rokonok az új vallomásoknál megvesztegették a tanukat, Magdolna végrendeletében a bíróknak pénzt hagyott, s végül panaszkodik, hogy a fiscus által kiküldött felügyelő a jószágokban bántalmaknak van kitéve.

Therjék Tamás s Kávássy közt ekkor indult meg a később legnagyobb szenvedélyvel folytatott küzdelem. Befolyását mind-egyik érvényesítette.

A kamara ülnökei óvatosabbak voltak a vád előterjesztésében Kávássynál. Károly főherczeget értesítették május 22-én: bár a vád nem alaptalan, mégsem lehet a gyilkosságot rábizonyítani, ép ezért kinzó eszközökkel kell Debreczenyt vallomásra birni; megjegyzi végül, hogy az ügyet jobban kell ismerni, sem ily csekély váddal valakit ártatlanul elítélni. Ez Therjék Tamás befolyásának köszönhető.

Debreczeny akkor kezdett ártatlan színben feltűnni, mikor a rokonok indították meg a pert a kincstár ellen.

Kávássy ismételten panaszkodik a kamarának a rokonok ellen, kik szerinte Magdolna javaiban oly pusztítást vittek végbe, mint a törökök. Majd Károly főherczeghez e sorokat intézi:¹⁾ A gyilkosságról más nem tanuskodhatik, mint a szolgák, de ezek nem merik az igazat megmondani. Therjék Tamás megsértette, s ha a rokonok halállal is fenyegetik, daczára 40 éves korának mégis haláláig küzd az igazságért.

A tanukat, kikkel csak rendelkezett, elküldötte Vasvárra, de közülök a rokonok sokat elcsábítottak ajándékaik által, kivéve azokat, kik nála voltak a pünkösdi ünnepekre.

Hiányzik a két főtanu: Zsófia vénasszony s Mihályfi, kit Magdolna méregért Bécsbe küldött.

Daczára Kávássy törekvéseinek, Listhy kamarai elnök 1567. febr. 5-én javaslatba hozza Debreczeny szabadonbocsájtását, mert kinzó eszközökkel sem lehetett belőle terhelő vallomást kicsikarni.

Mérey Mihály február 18-án tesz jelentést a vizsgálat eredményéről s Csombord Mátyás javairól, melyeknek szép száma teszi érthetővé ama sietséget, melylyel e per befejezésére mindkét részlől törekedtek.²⁾

Mérey kéri a királyt, rendelje el Perényi Gábor országbírónak ez ügyben ítélő bíróságot kijelelni.

Perényi Gábor a királyi rendeletnek gyorsan eleget tesz, mert márcz. 7-én egy teljes névsort terjeszt fel megerősítés végett.³⁾

Az utolsó tanuvallomást Oláh Miklós primás ápril 22-én kelt levelére tartják meg Kapornakon, melyben a vármegyének meghagyja, hogy támogassák Kávássyt.

A vallomások alkalmával Kávássy előrebecsátja, hogy Tengely Péter hozta neki hírül a gyilkosságot, valamint tőle tudta meg Garázda Péter Zalamegye albirája.

Tengely hivatkozik arra, hogy már a vasvári káptalan előtt kijelentette, hogy a mit tud, közölte Kávássyval.

A vizsgálat során kiderült, hogy az a fegyver, melylyel Csombord Mátyás megöletett, Tengelyé volt, kitől a Csombord Imre nevű szolgálja kérte el.

¹⁾ Hely idő, kelet nélkül ugyanott.

²⁾ Birtokai Zala vármegyében: Mindszent, Csözi vár, Bajafalva Szentandrás curia, Izsófölde, Barrabás, Péternye és Meddes falukban birtokrészek. Vasvármegyében: Lak, Chánik és Mihályi. Sopronban: Gyuró és Agyagos. Továbbá 3 puszt. (Országos lev. Neo-Reg. Act. 656. 13).

³⁾ Itélő bírákúl: Szomor Jánost, Aranyán Domokos helytartósági főjegyzőt, Szász Andrást Mérey főjegyzőjét, Hetesi Pethe Imre személynöki főjegyzőt; assessoroknak: Magyarbéli Márk diákot, Symandy Pétert, Sághy Imrét s András deákat.

Ezalatt június hó elsején ült össze a bíróság Pozsonyban. A beidézett soproni tanuk mind Debreczeny javára vallottak.

Nagy János, Nemes Miklós s több soproni polgár, kik gyakran jártak Csombord Mátyás házába, semmi rosszat sem tudnak a vádlottról.

A tanuvallomások sorát Zákán István soproni polgár zárja be, ki bizonyítja, hogy Erzsébet napján a vádlott nála tölté az éjet (nov. 19.), míg 20-án Dávidcsenghen. Ez utóbbit megerősíti Althal János vallomása.

E két vallomás megsemmisítette a gyilkosság vádját.

Ezután felolvasták a Báthory András országbíró rendeletéből megejtett tanuvallomásokat; még az első benyomások alatt tartatván meg, igen kedvezőtlenek voltak Debreczenyre nézve.

Különösen az asszonyok vallottak terhelőleg a Bódogasszonyfalván töltött pünkösdi ünnepek alatt történetekről.

Mindnyájan erősítették a házasságtörést.

Bagody Péter tudomással bírt arról, hogy Magdolna Debreczenyvel egy házban lakott, de semmi rosszat sem tudott felőlök. Azonban, mikor Bonczód földén Kávássynál, Hosszuthóthy János kérelmére felkereste Debreczenyt, látta, amint ez Magdolnát átölelve tartja.

Olgyay György főjegyző olvasta fel végül Komlóssy Mátyás, Vasvári Balázs s Simon deák vallomásait.

A vádat képviselő kaszaházi Joó Balázs kincstári ügyész fejtegeti ezután Debreczeny s Magdolna bűnösségét, bebizonyított-nak tartja a tiltott viszonyt, minek következménye, a férjet eltenni láb alól, hivatkozik végül a közvéleményre. Midőn Bozsokon Szarvaskendi Sibrik Mátyás házában volt, hallotta, hogy mindnyájan Debreczenyt tartják a gyilkosság értelmi szerzőjének.

Ha be nem bizonyítható, hogy a gyilkosságban részt vett, mindenesetre ő volt a felbujtó, miről Magdolnának is volt tudomása.

Kaszaházi Joó Balázs Magdolnát is bűnrészességgel vádolja, ezért kéri a bírakat, ne egyesek, hanem a köz javát tartsák szem előtt.

Hivatkozik a Tripartitum 163-ik pontjára, Justinian codexére s a Lex Julia de adulteriis-re, levonja a következtetést: Monthor Magdolnának halállal kellett volna lakolnia, így birtokai a kincstárt illetik.

Debreczeny válaszában előadja, hogy az ő ártatlansága be van bizonyítva a soproni polgárok vallomása által. Kávássy Jóbot az egyéni bosszú vezérelte, mikor ellene vádat emelt, az első tanuvallomás alkalmával sokat ajándékkal vesztegetett meg. Így Tengely Péternek lovat ígért, mit a tanu is megerősít. Mihályfi-nak pedig azt mondotta, nem lesz bántódása, ha kedve szerint vall. Kávássy ugyan bebizonyította e vádak alaptalanságát,

sikerült is egynéhány Debreczenyre kedvező vallomást megsemmisíteni,¹⁾ de nem sikerült feltartóztatni az ítélet kihirdetését, melyet a rokonok is siettettek.

A közvélemény Pozsonyban Debreczeny javára fordult, Komlóssyt kettős szerepe nem tette népszerűvé.

A még Báthory András országbíró alatt megkezdett per gyorsan közeledett a befejezés felé.

November hó végén értesítették a vasvári káptalant, hogy Debreczenyt felmentik, ha 50 nemes társsal letudja tenni a tisztító esküt, hogy nem az ő rendeletéből öletett meg Csombord Mátyás.

Az esküt december hó 13-ától számított 15 nap alatt kellett letennie.

Debreczeny nem igen örülhetett az ítéletnek. Honnan vegyen ő 50 nemest ily rövid idő alatt.

Azonban a közbenjött események elodázták az eskü letetését.

A gyilkosság Csombord Mátyás egy szolgájára bizonyult, kit midőn Nádasdy Kristóf elfogatott, Mindszenten a jobbágyok kiszabadítottak a poroszlók kezéből, ki ezután török területre menekült. Kávássy tiltakozott az 50 nemes esküje ellen, s kérte a királyt, hogy rendelje el Imre nevű ispán, Zsófia, Komlóssy, Vasvári újból való kihallgatását.

Majd Debreczeny nemességét vonta kétségbe, mert időközben elfeledték, hogy őt tulajdonkép Dávidházi Dávid Györgynek hívják.

Végre a rokonok ezt is hosszas után-járás után bebizonyították, mire 1568. november 5-én 25 nemessel megjelent a vasvári káptalan előtt.

Eskütársai nagyjából kisbirtokos nemesek, kik ily esetben igen alkalmasak voltak. A tekintélyesebb nemesek közül alig találunk köztük egy-kettőt, ezeket is a rokonság érdekében.²⁾

Debreczeny szabadon mehetett eskütársakat keresni, mert

¹⁾ Így péld.: Zákó Tamás vallomása semmis, mert Csombord Mátyás borai nála vannak s ezt ígérték neki a rokonok. Nem fogadható el Nemes Miklós s társai vallomása sem, mert vallják ugyan, hogy Máté napján Csombord Mátyásnál voltak, de nem azt, hogy abban az évben-e, mikor a gyilkosság történt.

²⁾ A 25 nemes névsora: Geresdy István, Seregél Gáspár, Dormann László, Dormann Gallus Kis-Geresdről. Ferda Márton, Sággy Pál Nagysággról. Farkas Benedek Felső-Lózsáról. Boldis Ferencz, Boldis János, Sándor Jakab, Perekallyáról. Máté János, ifj. Máté János, Máté, másképp Pottyondy Mátyás, Pottyondy György, Pottyondy Demeter, mindnyájan Pottyondról. Szabó, másképp Pottyondy Mátyás Pottyondról. Mesterházy Ambrus, Mesterházy József, Mesterházy Mátyás Mesterházáról. Bogyoszló Lukács, Süke János Bogyoszlóról. Teresztyén János Teresztyén-Szecsöd-ről. Nemse István Fernekágról. Cheche Ádám Gyertyafalváról, két utóbbi zalamegyei. (A 25-ik nevét úgylátszik az oklevél írója hagyta ki.)

hatalmas pártfogói a rokonok 600 magyar forintott tettek le érettejótállás képen, ép azok, kiket legjobban érdekelt felmentése.¹⁾

Debreczenyt tehát felmentették a szörnyű vád alól s a kincstár ismét egy nagy vagyontól esett el.

Debreczeny ezután szabadon élte világát, a kor szelleme ítélte felette, mely megbocsátott a gyilkosnak is, ha kapott eskütársakat, s nem vette rossz néven az örökösöktől, ha a házasságtörőt védik nagy vagyon fejében.

Az igazság fonalát a mai kor gyermekeinek az acták labirintusából annál nehezebb feltalálni, mert ez már a per folyamán sem volt felismerhető, midőn úgy az örökösök, mint Kávássy részéről egyéni érdek játszott be a perbe.

IFJ. REISZIG EDE.

ZSIGMOND KIRÁLY BUDAI ÉPÍTKEZÉSEIHEZ.

I. 1420. jun. 24.

Nos Johannes de Rozgon supremus regie maiestatis thesaurarius ac comes de Saros etc. recognoscimus et fatemur presencium per tenorem, quod circumspecti et providi viri, iudex et iurati cives civitatis Cassa de censibus tam anni preteriti, quam anni presentis viro provido magistro Petro architectori regie maiestatis suo annuo pro salario et commissione domini nostri regis CC florenos auri puri porrexerunt et assignaverunt. Igitur nos eosdem super ducentis florenis auri quitos et expeditos fore committimus presentium nostrarum sigillo nostro consignatarum literarum testimonio mediante. Datum in Varano, in die beati Johannis baptiste anno domini Millesimo quadringentesimo vicesimo. (Eredetije papiroson, rányomott pecséttel Kassa város levéltárában 135.sz. a.)

II. 1424. apr. 8.

Commissio domini et Benedicti prepositi Albensis.

Sigismundus dei gracia Romanorum rex, semper augustus ac Hungarie, Bohemie, Dalmacie, Croacie etc. rex, fidelibus nostris iudici, iuratis et universis civibus civitatis nostre Cassoviensis salutem et gratiam. Licet nos nuper collectam seu census annuales utputa noningentos florenos auri, quibus circa festum beati Georgii martyris proxime venturum maiestati nostre solvere estis obligati, magnifico Nicolao de Peren, agazonum nostrorum regalium magistro et post hoc per alias literas nostras magis arduas eandem summam

¹⁾ Jótállottak: Zichy Raphael, Niczky Balázs, Szecsődy István, Szentandrás Parys Miklós, Szelestey Dénes, Rédey Gergely és Főber-Bódog. (Neo-Reg. Acta 656. 14.)

florenorum Albrecht mercatori de Thoran solvi et extradari commiseramus, tamen arduissimis nostris agendis necessarie expediendis occurrentibus volumus et sicuti oretenus verbo nostro regio mandavimus sic presencium serie literatorie firmissime precipientes iniungimus, quatenus promissis nec obstante de predictis noningentis florenis auri quadraginta florenis, quos magistro Petro aqueductori nostro in Buda et sedecim florenos auri, quos pro conductura seu vectura rerumstrarum versus curiam nostram Vissegradiensem persolvistis, defalcatis sexingentos florenos auri strenuo militi Zavissio nigro de Corbow capitaneo de Liblyo et residuos ducentos quadragintaquatuor florenos memorato Albrecht et nemini alteri solvere et amministrare debeatur, aliud non facturi, presentes autem ipsorum literas prout expediri videbitur facta solucione premissa pro vestri expedicione pro vobis obtinendo. Datum in Dyosgywr, sabbato proximo ante dominicam Judica anno domini Millesimo quadringentesimo vigesimo quarto, regnorum nostrorum anno Hungarie etc. XXXVII., Romanorum quartodecimo et Bohemie quarto.

(Papiroson, rányomott piros pecséttel, Kassa város levéltárában 150. sz. a.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

A CZIGÁNYOK TÖRTÉNETÉHEZ.

Donatio Aegyptiorum, qui czygani vocantur. Per Wer(nerum.)

Nos Briccius de Banyabyky comes nullatenentium harum serie damus sub bulla, cuius possessio nulla, providum hunc Zykra (!) cyganum waywodam cum suis complicitibus praesentium scilicet ostensorem nobis bene, fideliter ac utiliter servivisse, tanquam tales decet viros et ideo nos petitionibus eorum inclinati praesentibus fidelitatem ipsorum praesentes visuris, si qui eisdem credere possunt, commendamus requirentes universos homines et officiales cancorum (!) dominorum, quibus praesentes ostenduntur, ut ubi tanquam ad loca vestra pervenerint, ubi scilicet theoloniam non exiguntur, ipsos abire liberos permittatis et permitti faciatis, hoc interiecto, quod si aliqua furticinia perpetraverint, extunc non suspendi, sed eosdem baculari facere velitis ob similem recompensam, in quorum tandem et fraudes testimonium canticum subnotandi apponentes statuimus; praesentes post earum lecturam eisdem semper reddi petimus etc.

(Eredetije Kassa város levéltárában »Protocollum mandata regum stb. in paribus remonstrat. de annis 1559—1560.«)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

VERANCSICS ANTAL LEVELEZÉSE A KASSAIÁKKAL.

I. 1560. nov. 10.

Prudentes et circumspecti viri amici nobis honorandi. Salutem et nostri commendationem. Quoniam indigemus aliquas vittreas fenestras integras in aedibus nostris habere, ad cuius artis peritos homines in nostra civitate non habemus, rogamus itaque d. v., velitis unum, qui esset melior inter alios artifices mittere et habeat vittra, plumbum aliaque, quae erunt necessaria omnia, nos autem de eius solutione curam habebimus, quo erit contentus, mittant autem d. v. eum tantum ad Hecze, illinc cum suis instrumentis iudex adhuc (!) Agriam ducunt, hanc rem rogo ne intermittatis, sed quamprimum curam habeatis. Deus conservet easdem incolumes. Agriae, 10. Novembris anno dni 1560.

Antonius Verantius episcopus
Agriensis, comes perpetuus
Heuesiensis et Borsodiensis.

Kívül: Prudentibus et circumspectis viris iudici et iuratis civibus civitatis Cassoviensis amicis nobis honorandis. Cassoviae.

(Papiros, zárlatán piros pecsét 2220. sz.)

II. 1560. nov. 16.

Reverendissime et amplissime praesul ac domine, domine patrone nobis semper observandissime. Post servitorum nostrorum paratissimorum in gratiam v. r. d. perpetuum commendationem. Accepimus literas v. r. d. nuper admodum ex parte mittendi artificis Agriam versus pro faciendis isthic et reparandis fenestris necessarii ad nos datas. Nihil itaque nobis hoc potissimum tempore optatius accidere potuisset, quam in ea parte v. r. d. gratissimum obsequium praestare, nisi talium artificum carentia obstaret. Erant enim hic duo tantum huiusmodi artifices, sed horum alter in itinera domum hac estate rediens a latronibus occisus, alter vero ante triduum hic vita defunctus est. Unde fit, quod pro voto nostro v. r. d. gratificari valeamus minime. In aliis vero et maioribus nostram eidem promptitudinem et inserviendi studium perpetuo conabimur declarare. Caeterum in quibusdam arduis et summe necessariis negociis nos, universamque respublicam nostram consentibus expeditivimus prudentes et circumspectos concives nostros Ladislaum Zabo pannicidam, Franciscum literatum Tapolczay ac Georgium Kotta ad r. d. v. tanquam nostrum optimum et observandissimum dominum patronum, ex quibus eadem r. d. v. nostram aequissimam et diligentissimam petitionem atque supplicationem ex parte hungarici nostri concionatoris, quem s. caes. et reg. m. etc. dominus noster clementissimus detineri curavit et ut certo

intelleximus, quid porro de eodem misero captivo fieri velit, v. r. d. in commissione dare dignata est. Quapropter r. d. vram freti eiusdem perpetua paternaue erga nos pietate et benevolentia summis cum precibus rogamus et oramus, quatenus praefatos nostros concives praesentium videlicet exhibitores benigne admittere, audireque ac eorum supplicibus, dictis ac relatis nostro nomine eidem v. r. d. declarandis fidem indubiam habere ac cum optato laetoque responso ipsos ad nos remittere dignetur. Factura est r. d. v. in hoc opus pium suaue amplitudine dignissimum et tam ordini militari quam civili rem apprime gratam et etiam posteritatis laudabili reminiscencia incessanter celebrandam ac denique omnibus pro virili officiis nostris Deo volente eidem v. r. d. per nos reserviendam. In reliquo eandem optamus diutissime foelicissimeque valere ad vota. Datum Cassoviae, die sedecima mensis Novembris, anno dni Millesimo quingentesimo sexagesimo.

Eiusdem r. d. v.

addictissimi servitores
ac clientes
iudex et iurati cives civitatis
Cassoviensis.

Kivül: Reverendissimo et amplissimo praesuli ac domino, domino Antonio Verantio episcopo Agriensis vigilantissimo ac perpetuo comiti Hevesiensi et Borsodiensi, necnon sacr. caesar. et regiae maiestatis etc. consiliario dignissimo etc. domino domino patrono nobis semper observandissimo.

(Fogalmazvány, Kromer L. kezeirása 18240. sz.)

III. 1563. jul. 6.

Prudentes et circumspecti domini, amici nobis observandissimi. Salutem et nostri commendationem. Quoniam denuo indigemus opera vitrarii concivis d. vestrarum ad conficiendas novas fenestras ecclesiae nostrae, rogamus itaque easdem, velint praefato vitrario potestatem huc veniendi facere eumque cum instrumentis suis in isto curru nostro ad nos expedire, factura in eo nobis rem pergratam, quam vicissim amicitia nostra recompensare volumus. Habetur autem iam hic in promptu plumbum et vitra. Quod restat, optamus easdem bene valere. Agriae, 6. Julii 1563.

Antonius Verancius episcopus
Agriensis, comes perpetuus Hewesiensis
et Borsodiensis comitatum.

Kivül: Prudenti et circumspectis dominis iudici ac iuratis civibus civitatis Cassoviensis etc. amicis nobis observandissimis.

(Zárlatán piros pecsét nyoma 2435. sz.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

BRANDENBURGI KATALIN ÉS A DIPLOMÁCZIA.

(ELSŐ KÖZLEMÉNY.)

Bethlen Gábor halála után nővéréhez Katalin fejedelem-asszonyhoz testvére a brandenburgi választó követséget küldött, hogy az urának érdekeit védje a gyulafehérvári udvarnál. E követség irományait csak Marczali Regestáiból ismerjük töredékesen; érdekesnek tartjuk azért azokat egész terjedelmükben közölni.

I. 1630. j. a n. 17.

Generose Domine, singulariter nobis dilecte.

Quia singulari et magni momenti officio Serenissimae Principi, sorori nostrae dilectissimae Generosa Dominatio Vestra obstricta est, idcirco singulari epistola ipsam a nobis compellendam duximus, singulatim etiam a legatis nostris ad Dilectionem ejus et inclitos ordines missis Generosis et Nobilibus Joanne a Kosputh, Friderico a Götzen et Christophoro Naps visitari volumus. De fide enim et voluntate egregia Generosae Dominationis Vestrae erga defunctum Serenissimum Principem, ejusque Serenissimam consortem abunde edocti, maximam spem de constantia animi ejusdem Generosae Dominationis Vestrae alimus fore, ut tam ob devotam erga optimum principem memoriam, ejusque in extremis sancitam voluntatem, quam ob spem benignissimi et optimi regiminis Serenissimae sororis nostrae, cui solenni ordinum consensu imposita est, Generosa Dominatio Vestra in munere suo nihil reliquum factura sit, quod ad securitatem principis et provinciae tranquillitatem pertinere videbitur. De quo fusius cum ipsa acturos dictos legatos nostros benevole ut audiat, illisque in rebus Serenissimae sororis nostrae fidem et operam accomodet, etiam desideramus, omniaque benevoli vicissim animi studia Generosae Dominationi Vestrae pollicemur; eamque

hisce optime valere cupimus. Datum ex arce nostra Regiomontana, die 17. Januarii, anno 1630.

Generosae Dominationis Vestrae

amicus benevolus

Georgius Guilelmus, m. p.

elector Brandenburgicus.

Knesebeck irásával: Hievon sindt zwei Exemplaria zu nachen vndt auf das eine copert zu schreiben: An den hauptmann zu Fogaras, Baltahas. Kaminji (Kemény), cum praedicato: Generose Domine, singulariter nobis dilecte; auff das andere: An den hauptmann zu Munkatsh, cum praedicato: Generose Domine, singulariter nobis dilecte.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

II. 1630. jan. 17.

Reverende Domine, singulariter nobis dilecte.

Fama Reverendae Dominationis Vestrae singulariter nobis commendata, quaeque eam Serenissimo Transylvaniae Principi laudatissimae memoriae antehac imprimis caram ac familiarem reddidit, fides ac integritas, eam nobis de constanti sua in Serenissimam Principem, sororem nostram dilectissimam fiduciam excitavit. ut peculiaribus his literis ac per legatos nostros ad Dilectionem ejus et ordines missos compellendam Reverendam Dominationem Vestram judicaverimus.

Nimirum pietati christianae et fidei orthodoxae in animo charissimae sororis nostrae alendae munus primo nobis loco esse debet, in quo tanto zelo et constantia Reverendam Dominationem Vestram versari, ut hac in parte securi esse possimus, persvasum nobis est. Si quid etiam praeterea fide et industria suae Dilectionis ejus rebus commodare Reverenda Dominatio Vestra poterit, prout omnino eam pro illa, qua apud Serenissimum Principem quondam pollebat, autoritate posse, nec minus et velle novimus, ut eo operam suam et conatus impendat. benigne petimus. De quibus uberius ac confidenter dicti legati nostri cum Reverenda Dominatione Vestra agent et communicabunt; quos ut suo consilio juvet et de nobis quodvis gratiae genus sibi polliceatur, cupimus. A Deo ipsi incolumitatem et quaevis prospera exoptantes. Dabantur ex arce nostra Regiomontana, die 17. Januarii, anno 1630.

Reverendae Dominationis Vestrae

amicus benevolus

Georgius Guilelmus, m. p.

Elector Brandenburgicus.

Knesebeck írásával: Auf das copert scribatur: An des hertzogen zu Siebenbürgen hoffprediger, herrn Petrum Alfinsium, cum praedicato: Reverendo Domino, singulariter nobis dilecto.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban).

III. 1630. jan. 17.

Illustris et Magnifice Domine legate, amice singulariter nobis dilecte.

Quae nobis cum Serenissimo potentissimoque regi Franciae et Navarrae (in Exemplari an den Holländischen scribatur: praepotentibus ordinibus confoederati Belgii; Magnae Britanniae, Franciae et Hiberniae scribatur in Exemplari an den Englischen residenten) amicitiae necessitudo intercedit et a nobis quovis tempore sedulo culta fuit, ea nos impulit, ut legatis nostris ad Serenissimam Principem Transylvaniae Dominam, sororem nostram dilectissimam missis Generosis et Nobilibus Joanni a Kosbut, Friderico a Götzen et Christophoro Naps in mandatis dederimus, quo Illustri et Magnificae Dominationi Vestrae dictae sororis nostrae dilectissimae negocia sedulo commendarent ac in iis, quae in Aula Ottomannica forte Dilectioni Suae tractanda venient, auctoritatem, consilia et operam benevolam Illustris et Magnificae Dominationis Vestrae requirerent, illisque uterentur. Forte id regiae ejus dignitati (praepotentibus ordinibus) haud ingratum certo nobis persvademus, Illustri et Magnificae Dominationi Vestrae minime grave, a virtute ejus abunde commendata nobis pollicemur. Quicquid vicissim grati studii a nobis proficisci potest, Illustris et Magnifica Dominatio Vestra expectet, quam, quod restat, diu recte valere et prospero rerum successu frui cupimus. Datae ex arce nostra Regiomontana, die 17. Januarii, anno 1630.

Knesebeck írásával: An den Französischen Residenten am Türkischen Hofe in simili, mutatis mutandis an den Englischen vndt an den Statischen.

Auf ein iedes copert ist absonderlich zu schreiben, an welchen gesanten iegleiches steht, wie auch das inwendig gebrauchte Praedicat: Illustris et Magnifice Domine, amice singulariter nobis dilecte.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban).

IV. 1630. jan. 17.

Georg Wilhelm, Churfürst etc.

Vnsern gnedigen gruesz zuvor, Ehrenveste, Erbare, Liebe besondere.

Nachdem Vnnsz der vnverhoffte tödtliche abgang desz weilandt Durchleuchtigen Fürsten Herrn Gabriels, desz Hei-

ligen Römischen Reichs vndt Fürsten inn Siebenbürgen, Vnsres freuntlichen geliebten herrn Schwagers undt Bruders von Sr. L. hinterlaszenen fürstlichen witwen, Vnsern freuntlichen viellgeliebten schwester vor weniger Zeit zu wiszen gethan worden: so ist vnsz derselbe nicht allein an sich selbstn sehr nahe vndt beweglich zu hertzen gegangen, in dem wir Sr. L. alsz einem löblichen vornehmen fürsten, da es von Gott zu erbitten, gestanden woll von hertzen ein lenger leben vndt dasz dero mehr Fürstenthumb undt Lande bey ietzigem beschwerlichen allenthalben vorgehenden Vnruhen noch lange Zeit inn guttem friedt vndt wolstandt vnter Sr. L. löblichen regiment, inmaszen nun durch die gnade Gottes bey Sr. L. lebetagen eine geraume Zeit hero geschehen, ferner conservirt vndt erhaltenn werden möchten, gewünschet, sondern wir haben zufferst auch dabey, vmb Vnserer schwester, der hertzogin L. Zustandt sorgfalten vndt bekümmert zu sein, nicht vnterlaszen können; auch Vnserer brüderlichen Verwandtusz vndt pflicht gemesz erachtet, Ihrer L. zu aszistenten Vnsere sonderbahre gesante dero ohrter hinzusenden vndt sie beydes an offthochgemelte Ihre L., alsz auch an die gesambte Stende des löblichen Fürstenthumbsz Siebenbürgen mit werbung abzuordnen.

Dieweil Vnnsz denn nun nicht vnwissendt, dasz des nunmehr inn Gott ruhenden Fürsten Ld. allstets insonderheit getrewe undt wolaffectionirte Vnterthanen ann der Sächsischen Nation gehabt, so haben wir billig Vhrsachen gehabt, auch an ietzo insonderheit das gute Vertrawen zu Euch zu faszen. ihr werdet auch bey gegenwertigen Zustandt auch davon nicht laszen oder absezen, sondern, nachdem dem gütigen Gotten gefallen, es auf solche wege zu richten, hinführo gegen hochgedachter Vnserer Schwester Ld., alsz der nunmehr erwählten Regentin dieselbige trewe vndt standthafftigkeit, wie biszhero gegen desz herzogen Christseligen Ld. geschehen, erweisen vndt Ihrer Ld. inn allen billigen dingen vndt begehren getrewlich zur handt gehen, innsunderheit aber, da einige vnverhoffte motus oder Vnruhen, welches doch Gott gnädiglich verhüten wolte, sich herfürthuen vndt erregen wolten, alsz dann vornehmen bey derselben fest vndt bestendig haltenn bey Ihrer Ld. heben vndt legen vndt getrewlich bey derselben vmbtreten. auch wenn esz die noth oder Ihrer Ld. sicherheit vndt bestes erfordern wirdt; Sie insonderheit bey Euch in Städte auffnehmenn vndt Ihrer L. darin eine sichere retraite zueerstaten. Gestalt wir dann darangantzen vnd zumahl keinen Zweifel tragen, dahingegen auch woll vndt sichert seidt, es werde Vnserer schwester Ld., alsz eine gütige Fürstin vndt Regen-

tin desz Landes. es hinwiederumb in allen gnaden vndt guten vmb euch vndt die eurige zuerwiedern vnvergeszen bleiben wirdt. Wir selbstn werden auch nicht weniger vnsz angelegen sein laszen, ob Vns Jemands der Ewrigen vorkehme, demselben ebenmeszig alle gnade vndt forderung zu erweisen, wie wir dann Vnsere abgeschickte Gesandten, die Veste und Wolgelehrten Vnsere Rätthe vnd Secretarium vndt liebe getrewe Johan von Koszpotten. Friedrich von Gözen vndt Christoff Napszen gnedigst befehlicht haben, Euch deszen mit mehrem an Vnsrer daszjenige Stadt zu versichern, auch der Sachen Nohtdürfft ferner vorzutragen, die ihr diesem nach von ihnen zu vernehmen. auch ihnen hierunter alsz Vnsz selbstn glauben zu zustellen vnbeschwert sein wollet. Dasz seindt wier nebenst Vnserm gantzen Häuse zu aller begebenheit mit geneigten willen vndt gnaden zu erkennen anerböttig. damit wir euch iederzeit wol zugethan vndt gewogen bleiben. Geben vff Vnserm Residentzhause zu Königsberg in Preusse, am 17. Januarii, anno 1630.

Knesebeck írásával: Auf das Copert scribatur: An Magistrat vndt gesambte Gemeinden der Sechsischen Stedte in Fürstenthumb Siebenbürgen, cum praedicato: Ehrnveste, Erbahre, Liebe Besondere.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

V. 1630. j a n. 17.

Georg Wilhelm, Churfürst etc.

Vnsern gnedigen gruesz zuvorn, Ehrenvester. Lieber besonder. Ausz wasz vhrsachen wir off vernommenen tödtlichen abfall desz weilandt Durchleuchtigen Fürsten, herrn Gabrieln, desz heiligen Römischen Reichs vndt inn Siebenbürgen Fürsten etc. etc. Vnsers freuntlichen geliebten herrn Schwagers vndt Brudern Ld. bewogen worden. ann die hinterlaszene fürstliche witwe, die Durchleuchtige Hochgeborne Fürstin, Fraw Catharinam, geborne ausz Churfürstlichen Stamm zu Brandenburg, Fürstin in Siebenbürgen etc. etc. Vnsere freuntliche vielgeliebte Fraw Schwester vndt Gevatterin, wie auch die gesambte löbliche Stände gemeltes Fürstenthumbs Siebenbürgen, Vnsere Gesandte, die Veste vndt Wolgelahrte Vnsere Rätthe, Secretarium vndt liebe getrewe Johan von Kospott, Friderichen von Gözen vndt Christoffen Naps abzuschicken: solches, wie esz euch sonstn vnverborgen bleiben wirdt, werdet Ihr auch von ietz gemeldten Vnsern Gesandten absonderlich zu vernehmen haben.

Wann wir dann die gutte Nachricht haben, dasz Ihr bey dem inn Gottruhendem sehl. Fürsten inn gutter confidenz

gewesen, dessen Ld. Euch viel vertrawet vndt inn vornehmen sachen nützlich gebraucht, auch ieder Zeit braw vndt gewertig befunden, so sezen wir billig in keinen Zweifel, Ihr werdet nunmehr dergleichen auch bey hochgemelter Vnserer Schwester Ld. alsz hinterlaszener vndt verordneter Regentin desz Landes zu thuen, nicht abgeneigt sein.

Ersuchen Euch derowegen hiemit gnediglich, Ihr wollet Euch bey ietzigem Vnserer Schwester Ld. Zustande, dero sachen inn besten recommendirt sein lassen, nicht weniger auch Vnsern Abgesandten trewlich bey vndt einrätzig sein vndt so sich etwas wiedriges oder gefehrliches auff einen oder andern weg etwa vber verhoffen, welches doch Gott gnediglich abwenden wolte, eräugen vndt herfürthuen solten, solches zufferst nach bester möglichkeit abwenden helffen vnnndt euch sonsten inn allem, wasz vorgehen möchte vndt an allen ohrten, insonderheit aber krafft tragenden Ambtsz vndt habender guten autoritet bey den sechsischen Ständen Vnserer Schwester L. bestes zu befördern, treweiferig erweisen vndt angelegen sein lassen.

Solches seindt wir hinwiederumb euch zu vorfallender gelegenheit zu erwiedern vndt inn gnaden zu erkennen geneigt vnnndt verbleiben Euch mit aller Churfürstlichen gewogenheit wol zugethan. Geben vff Vnserm Residenzhause Königsberg in Preusse, am 17. Januarii anno 1630.

Külczim: Ann Comann Gozmeister, Fürstl. Siebenbürgischen Rath vndt Königl. Richter der Sächsischen Städte etc.

Zu resolviren: Ob die Vberschrift also fort druff zu sezen.

Knesebeck írásával: Kan woll geschehen.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

VI. 1630. j a n. 17.

Georg Wilhelm, Churfürst etc.

Vnsern gnedigen grusz zuvor, Vester, Lieber besonder. Als wir zu der Durchleuchtigen Hochgebornen Fürstinn, Frawen Catharinen, geborner ausz Churfürstlichen Stamm zu Brandenburg, Fürstin inn Siebenbürgen, Vnserer freuntlichen vielgeliebten Fraw Schwester vndt Gevatterin, die Veste vndt Wolgelahrte Vnsere Rätthe, Secretarium vnnndt liebe getrewe Johan von Koszpott, Friderichen von Gözen vndt Christoffen Naps abzusenden vndt denselbten Ihrer Ld. bey ietzigem Ihren Zustande inn allen vorfallenden sachen zu assistiren vndt einrätzig zu sein inn befehl zu geben nicht vmbgehen mögen, haben wir denselbten auch dieses Vnser schreiben an Euch mitgeben wollen.

Vnndt dieweil Vnsz nun nicht vnbevuszt, wasz gestaltdt Ihr desz inn Gottruhenden Fürsten in Siebenbürgen Christmildter gedächtnus Ld. dergestaltdt confident gewesen, dasz Euch dieselbe inn vertrawten sachen unterschiedtlich gebraucht, Wir auch die Nachricht haben, dasz Ihr dasselbte ebenmessig bey hochgedachter Vnserer Fraw Schwester Ld. zu thuen, euch angelegen sein lasset, so zweifeln wir gar nicht, Ihr werdet auch mit obgemeldten Vnsern Gesandten, die wir in allem vfsz fleiszigste vndt vertrawtste mit Euch zu communiciren befehlicht haben, inn vorgehenden sachen aufsz beste einrhätig sein. communiciren vndt ihnen inn dem, was bey einer vndt anderer occasion die zu erhalten vndt befestigung Vnserer schwester L. Stats gutt befunden zuthun sein möchte, gute anleitung geben Euch auch hierunter allenthalben, alsz wilfährig erweisen, wie wir dasz gutte vertrawen zu Euch tragen, Euch auch darumb hiemit gnedigst ersucht haben wollen.

Solches, wie esz mehrhochgemeldter Vnserer Schwester Ld. vmb Euch zu erwiedern, vnvergessen bleiben wirdt, alsz seindt wirs auch zu aller begebenheit in gnaden, womit wir euch wol zugethan vndt gewogen bleiben, zu erkennen anerbötig. Geben zu Königsberg in Preusse, am 17. Januarii anno 1630.

Knesebeck írásával: An Wichardum Schulitz, Fürstl. Siebenbürgischen Rhat.

Cum titulo, sicut in literis.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

VII. 1630. j a n. 17.

Georg Wilhelm, Churfürst etc.

Vnsern gnedigen gruesz zuvor, Vester, Lieber besonder. Esz ist Vnnsz sonders lieb vndt angenehm gewesen, alsz wir inn newligkeit vernommen, dasz Ihr zu der Durchleutigen Hochgebornen Fürstin, Frawen Catharinen, geborner ausz Churfürstlichen Stamm zu Brandenburg, Fürstin inn Siebenbürgen etc. Vnserer freundtlichen vielgeliebten Frau Schwester vndt Gevatterin, diensten dimittiret worden, denn wir wissen, dasz Ihre Ld. vonn Euch trewlich undt wol bedienet sein wirdt, vndt nachdem Vnsere Gesandte, die Veste vndt Wohlgelahrte Vnsere Rätthe, Secretarium vndt liebe, getrewe Johann von Kospott, Friederich von Gözen vndt Christoff Napsen zu Ihrer Ld. abgeschickt derselbten bey iczigem Ihrem Zustande unsertwegen zu assistiren vndt einrätig zu sein, haben wir ihnen zufferst euch dieses Vnser schreiben an Euch mitgeben wollen, gantz gnedigst gesinnendt, vndt begeh-

rendt, Ihr wollet der auffrichtigkeit vndt affection nach, so Vnsz von euch gnugsamt bekandt von allem, wasz vorkommen möchte, mit Vnsern Gesandten verträwlich communiciren, Ihnen allenthalben gute anleitung vndt adresse geben vndt Euch hochgedachter Vnserer Schwester Ld. sachen nach bestem vermügen fleiszig recommendirt vndt angelegen sein, auch nichts vnterlaszen, vasz zu Ihrer Ld. auffnehmen vndt versicherung Ihres Stats nuz vndt dienlich erachtet werden möchte. Allermaszen wir zu euch dasz sonderbare gnedigste vertrauen haben vndt esz zu vorfallender gelegenheit mit allen gnaden, womit wir euch wol gewogen bleiben, zu erkennen geneigt seindt. Geben zu Königsberg in Preusse, am 17. Januarii anno 1630.

Külczim: An Heinrich Volmarn, Fürstl. Siebenbürgischen Rhat vndt Marschalck.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

VIII. 1630. jan. 21.

Georgius Guilielmus, Elector etc.

Significavimus universis et singulis hasce patentes literas nostras visuris lecturisve: ablegasse nos praesentium exhibitores, Generosos et Nobiles consiliarios et secretarium nostros, fideliter nobis dilectos, Joannem a Kosput, Fridericum a Götzen et Christophorum Napsium ad Serenissimam Principem sororem nostram dilectissimam, Dominam Catharinam, prognatam ex domo electorali Brandenburgica, Transylvaniae Principissam, partium regni Hungariae Dominam, Siculorum Comitissam, Oppeliae et Ratiborae Ducissam, tum ut Serenissimi Principis Domini Gabrielis, Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principis etc. obitum immaturum dolentes, funeris ac exequiarum ejusdem cohonestationi nostro nomine intersint, tum ut maestissimae Serenissimae Dominae viduae in luctu suo gravi regiminisque rebus arduis stabiliendis consilio adsint, nostrasque ubique partes, veluti cum plena facultate missi legati et oratores nostri sustineant. Cumque praedictos consiliarios et secretarium, legatos nostros, in itinere suo ab omni periculo ac damno exortes et immunes vel maxime cupiamus: iisdem patentes hasce publicae securitatis literas nostras et testimonium communicandum impertiendumque operae precium esse duximus. Rogamus itaque et requirimus omnium ordinum cujuscunque sint praeeminentiae, dignitatis ac conditionis viri universos et singulos ea, qua decet, observantia, studio, humanitatisque et benevolentiae officiis dignentur praeassertis legatis nostris, eorundemque familiaribus, comitibus, ministris, cum

suis sarcinis, curribus, equis et supellectile sua per ducatus, principatus, ditiones et territoria sua proficiscentibus, tam in itu, quam in reditu, ubique locorum tuto, secure et sine impedimento, molestiae uero ulla pacatum et quietum transitum clementer, gratiose, humaniter et benevole concedere, jure legatorum apud omnes gentes sancto et inviolabili uti, frui permittere, clementia, gratia, humanitateque ac benevolentia sua, sicuti usus et necessitas postularit, provehere, nostrique intuitu et respectu iter eorundem promovere, eosdemque sibi commendatos habere, quod nos pari affectu et studio, aequalique promptitudine, gratia et benevolentia demereri et reciproce contestari studebimus. In fidem evidentiorum has literas nostras manu nostra propria subscriptas sigillo nostro electorali majiori roborari ac muniri jussimus. Datum Regiomonti in ducatu nostro Prussiae, die 21. mensis Januarii, anno 1630.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

IX. 1630. jan. 22.

Generose et nobilissime vir, domine et amice honorande.

Decimo octavo die hujus mensis redditae mihi fuerunt a latore praesentium generosae dominationis vestrae litterae scriptae Albae Juliae ipsis kalendis Januariis, ex quibus et iis, quas Serenissima Princeps et Illustrissimus dominus gubernator ad me dederunt, intellexi dolorem, quem omnes boni in ista aula conceperunt ex illa, quae de intempestiva mutatione Visirii et Passae Budensis allata fuit fama. Non dubito, quin Generosa Dominatio Vestra postea ex relatione Magnifici Domini legati Georgii Apaffi et Hazi Jussuff Agae intellexerit dictum Passam Budensem statim post allatum de Serenissimi Principis morte nuncium, opera illorum et mea, a potentissimo Turcarum imperatore et Illustrissimo Cahimachamo peculiari mandato imperiali ad ipsum maxima cum celeritate misso, in praefectura sua confirmatum fuisse, cum saltem biduo vel triduo ante adventum cursoris successor ei destinatus quidem, sed nondum publice declaratus fuisset. Verum cum dictus Mortaza Passa a suis forsitan praemonitus et sinistri aliquid metuens, praeter morem et consuetudinem Visiriorum Budensium praedecessorum suorum, seipsum clam paucis comitibus adhibitis urbe subduxerit et sponte, ut alius praefectura illa donaretur, potentissimum imperatorem Turcarum supplicaverit, aliter pro dignitate hujus imperii fieri non potuit, quin decretum antea factum et in gratiam Serenissimae Principis suspensum executioni mandaretur, praesertim cum Illustrissimus Dominus Cahimachus statum regni Transylvaniae quietum esse per litteras allatas a praecedenti cursore intellexerit, quamvis

non dubitem, nisi Mortaza Passa ipsemet negotium suum intempestiva fuga praecipitasset, quin per intercessionem Serenissimae Principis (quae nihil non apud Dominum Cahimachamum potest) ipsum in officio suo saltem per aliquot menses confirmare potuissem; nunc vero cum id, quod factum est, infectum fieri nequeat, illam, qua nunc sese offert, conditionem amplectamur oportet. Ego statim post adventum hujus cursoris cum eodem die mutatio Mortazae Passae publicaretur, ad Dominum Cahimachamum accurri, ut eum, si fieri posset, a tali consilio removerem, sed cum ipsemet imperator propter dictam fugam, aliasque multas causas, quas Dominus Cahimachus mihi narravit, et hic referre longum esset, praefecturam et dignitatem illam supremo vexillorum custodi, quem Turcae Miri Alem vocant, jam absolute contulisset, in eo elaboravi, ne mutatio ista Serenissimae Principi damno esset; ubi dictus Dominus Cahimachus multis verbis attestatus est, sibi nihil magis cordi esse, quam Serenissimae Principis foelicitatem et tranquillitatem, se eam non minus quam propriam filiam sincero et paterno amore prosequi et hoc nomine etiam novo Visirio Budensi personam ejusdem tam serio commendasse et iterum atque iterum commendaturum esse, ut nihil dubitare debeat, quin dictus Passa omnia in gratiam ipsius facturus sit, quae a bono vicino expectari possunt, quemadmodum idem Passa, quem ea de causa salutatum ivi, amplissimis verbis mihi etiam affirmavit, se tantam de persona Serenissimae Principis per commendationem et mandatum Domini Cahimachami curam habiturum, eique talem benevolentiam demonstraturum esse, ut brevi tempore amicitiae Mortazae Passae (qua phrasi solent uti Turcae) oblivisci debeat. Et cum novus iste Passa vir honestus et sincerus ab omnibus judicetur et praeterea strictissima amicitia cum Domino Cahimachamo promotore suo conjunctus sit, non est dubitandum, quin promissis suis satisfaciet. Idcirco Serenissima Princeps bono animo esse poterit, nihil damni ex hac mutatione sibi illatum iri, cujus et caeterorum negotiorum suorum curam in hac Excelsa Porta mihi relinquat, si modo fidele et paternum consilium meum, quemadmodum antea, ita nunc et in posterum quoque sequi non dedignabitur et in benevolentia Illustrissimi Domini Cahimachami totius status sui fundamentum et securitatem ponet; qui dum ipsi favebit, a nullo aemulo timere debet. Sed si (quod Deus avertat) consiliis vel persvasionibus avarissimae gentis istius avocabitur et ut thesauris suis pareat, exemplo Serenissimi defuncti Principis piae memoriae persvaderi sibi permittet, innumerae nascentur occasiones, quae clandestinis secretorum hostium suorum machinationibus viam aperient. Quod denuo hic repeto et Generosae Dominationi Vestrae tanquam intimo Suae Serenitatis consiliario inculco, ut quan-

tum salutem et tranquillitatem ejusdem amat, ita ipsi autor sit, ut a fideli consilio meo non recedat. Protestor coram Deo, me in hac re nihil aliud spectare, quam gloriam, honorem et prosperitatem Serenissimae Principis, et loquor per illam, quam multorum annorum spatio immensis laboribus et sumptibus acquisivi experientiam, cujus fructum pro ardenti zelo et affectu meo redundare velim ad salutem et emolumentum Serenissimae Principis, a qua ut e sublimi stemmate nata magna expectantur et spes illa procul dubio animum Domini Cahimachami occupavit, cum ultra morem Turcarum et supra fidem affectum suum plusquam paternum erga Serenissimam Principem ostendat, qua spe ne frustretur, Generosa Dominatio Vestra curam suscipiat, reliquorum ministrorum non est tanta ratio habenda. Tamen, sicut praecedentibus litteris meis significavi, nihil praeter consveta et ordinaria munera publice a ministris Transilvanicis exhibeatur, quod Dominus Cahimachus serio a me petiit, ut denuo in memoriam revocare velim, cum ut ita fiat, multae rationes svadent. Quod ad Generosae Dominationis Vestrae benevolentiam erga me attinet, summas eidem gratias ago pro singulari illa sua humanitate, qua se curatorem meum apud Serenissimam Principem fore promittit, quod ne in ingratum conferatur beneficium, operam dabo. Maximo cum dolore mortem dilectissimi filioli et uterini fratris sui miserum servitutis statum intellexi. Deus optimus maximus dolorem suum in melius vertat. Ego nihil praetermittam, ut apud omnis generis nationes et homines de fratre inquiratur, et si Deus concesserit, ut aliquid resciscere possim, faciam pro libertate illius id, quod a fidelissimo amico expectari debet; et si qua alia in re Generosa Dominatio Vestra opera mea in hoc loco indigebit, nihil mihi optatius erit, quam eidem gratificari, cui in novi hujus anni auspiciis salutem et longam vitam, tam rerum omnium foelicem successum ex animo precor. Datum Constantinopoli, die 22. Januarii anno 1630.

Generosae Dominationis Vestrae

observantissimus atque ad
omnia studia ac officia para-
tissimus amicus

Cornelius Haga, m.p.

P. S. Cum lator praesentium Petrus Fabri honestus vir et fidelis atque diligens servus Serenissimae Principis esse mihi videatur, proprio motu meo eundem Generosae Dominationi Vestrae commendare volui, ut ipsius et mea intercessione in gratiam Serenissimae Principis insinuetur, quo liberaliori

aliquo stipendio honoretur, cum hujusmodi hominis fidelis opera magnum aliquando in arduis quoque negotiis, ubi celeritate et fidelitate opus est, momentum habeat.

Si Serenissima Princeps res suas postulare putabit, ut aliquem ex aulae suae familiaribus ut privatum suum agentem huc ablegare consultum videatur, aptiorem et fideliozem, quam Dominum Henricum Dreyling in istis locis non inveniri existimo, qui cum mihi notus sit, ut aliis praeferatur, favorem et commendationem Generosae Dominationis Vestrae in illius gratiam apud Serenissimam Principem unice requiro.

Absolutis litteris meis, significatum mihi fuit, Mortazam Passam ad Dominum Cahimacham scripsisse, quod Serenissima Princeps septem comitatus, quorum protectionem et patrocinium potentissimus Turcarum imperator ab eisdem et Serenissimo defuncto Principe gloriosae memoriae requisitus suscepit, imperatori Germaniae, ne ab ipso in quieta possessione Transilvaniae turbaretur, ultro cessisse. Quaero, ut Generosa Dominatio Vestra Serenitatem Suam adhortetur, ne in hujusmodi arduis negotiis, praecipue quae inter imperatorem Germaniae et regnum Transilvaniae vertuntur, inscia et inconsulta hac Porta aliquid statuatur, ne actiones suas calumniandi occasionem aemulis vel etiam Turcis praebeat, quamvis aliter rem sese habere sperem.

Külczim: Generoso ac Nobilissimo viro ac Domino Domino Weighard Schultz de Sculitzau, Serenissimae Sacri Romani Imperii ac Transilvaniae Principis aulae consiliario ac familiari intimo Domino ac amico honorando.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

X. 1630. jan. (!)

Durchlauchtige Hochgeborne Fürstin, Genädigste Fraw. Dasz wir I. F. Durchl. mit dieser vnserer demütigen supplication beschweren müssen, werden wir ausz hochdringender noth gezwungen, gentslicher Zuversicht lebende, I. F. Durchl, werden geruhen gnädigst vnserer noth vernehmen vnd der geschöpfften genadt geniese laszen.

Es werden sich sonder allen Zweiffel I. F. Durchl. in genaden zu erinnern wiszen, dasz nach absterben Vnsers genädigen Herrn vnd Capitain Quadts, auch abreisen des gewesenen Herrn Fendrichs Daniel Habermans, vns auf beeder Fürstl. Durchl. ernsten befehl ist von einen Capitain Leitnambt vorgestellet worden der Gestrenge vnd Manhaft Herr Thomas Kleng, welchen zue obedirn auch mit, nebenst vnd bei Ihme vmb I. F. Durchl. wolfarth, Leib, blut, ehr vnd

gutt aufzuesetzen wir aidtlichen versprochen vnd zuegesagt. Welche trew dann gedachter Herr Capitain Leuttenambt vns bisz dato mercklichen geniesen laszen, weil dann wir arme Soldaten nunmehr mit augen gesehen, dasz ofgedachter Herr Capitain Leittenambt von der Capitainschaft solle verstoszen vnd vns ein frembdes Haupt, deszen humor vns vnbekant, sol vorgestellet werden, also flichen wir hiemit in tiefster demuth zue Ihrer F. Durchl. angebohrnen genadt: Dieselbe wollen Sie siebenjährigen trewe dienst in genaden erwegen. Vns bei Vnsern alten vorgesetzten Haupt erhalten. weil der Major nicht allein die Officirer, sondern die knechte sämtlichen dieser Compagnien höchlichen verachtet, darneben auch mit henckhen vnd manigerlei der Officirer vnd Knecht Verenderung sich verlauten laszen, insonderheit aber dasz wir diesen Landtag vber mit schandt vnd spott abziehen müssen, welche verachtung dann nicht allein Vns frembt vorkombt vnd einen solchen Haupt zue obedirn gantz zuewieder ist. Bitten dero-wegen I. F. Durchl. nochmal vmb Gottes willen, weil solches ohne Verletzung Vnserer gewissen nicht geschehen kann. Sie wollen Vns bei Vnsern Haupt erhalten, schützen vnd schirmen, auch oft gedachten Herrn Capitain Leuttenambt wegen seiner trew geleisteten Dienst zue solchem officio beförderlich sein. Solche genadt vmb I. F. Durchl. mit darreichung Vnsers Leibs vnd bluts. von deroselben glückhseelige regierung hinwiederumb (wo es die erste vnd eheste gelegenheit erfodern würdt) zu verschulden, sein wir jeder Zeit erböttig ia schuldig. Erwarten I. F. Durchl. genädigste resolution.

E. F. Durchl.

vnderthenige vnd gehorsame
Teutsche Leibquardi.

(A berlini titkos államlevéltárban.)

XI. 1630. febr. 8.

Durchleuchtigster Hochgebohrner Gnedigster Churfürst vndt Herr. E. Churf. Durchl. sollen inn vnterthenigkeit wir nicht vorenthalten, dasz in Vortsetzung von E. Churf. Durchl. vnsz gnedigst anbefohlenen Legation vermittelt Göttlicher hülffe den jungst abgewichenen 6. Februarii wir anhero naher Crackaw woll angelanget vndt nachdem wir vernehmen, dasz Ihr Churf. Durchl. Herzogin in Siebenbürgen dero Hoff Dienern Laurentium Fekete vnsz entgegen geschicket, welcher aber, weiln er vermeinet, wir einen andern Wegk durch Deutschlandt genohmen haben mochten, bereit von Crakaw vieder abgereiset, haben wir denselben alsz baldt eine reitende

post nachgesandt, so Ihne auch 2 Meilen hinter Crachaw angetroffen vndt wieder zuerückgebracht, der vnsz dan zue seiner wiederkunfft Höchstgedachter Ihr Fürstl. Durchl. Herzogin in Siebenbürgen Schreiben eingewortet, deszen Copie E. Churf. Durchl. wir hiemit vnterthenigst zue fertigen. Gedachter Laurentius Fekete vormeldet hierbey, dasz es wie zuevor, alsoz auch an iczo wegen Succession E. Churf. Durchl. Frawen Schwester, Fürstl. Durchl. zur Regirung vndt Herrschung der Lande Siebenbürgen gancz keine schwierigkeit, noch gefahr haben, sondern alle Stende ohn einziigen Vnterschiedt der Religionen erbotigk vndt bereit sein, bey den vor dreyen Jahren zwischen Fürstl. Durchl. Gabriel Bethlen hochlöblichen Andenkensz getroffenen Pacto verglichung vndt Erwehlung der Herzogin zum Regiment einmöttig, trewlich vndt standhafftigk zu verbleiben, gestaldt den nach S. Absterben Ihres Herrn vndt Ehegemahls die Herzogin ohne Iergendt einige Contradiction, unanimi ordinum consensu off beyderseits hiebevorn so woll von Röm. Keysz. Mayestet, alsz auch der Ottomannischen Porten ertheilten Confirmationen die Regierung angetretten vndt alsobalden den tödtlichen abgangk Ihres Sehl. Herren vndt Ehegemahls höchst ermelten Röm. Keysz. Mayestet notificiret, auch wie sie bereit were, die 7 Spanschafften inn Vngern vermüge hiebevorn geschloszenen Pacten vndt verglichungen, auch zuefolge desz von Ihrem Ehegemahl Christmilder gedechtnüsz vffgerichteten Testaments darinnen von wiedereinreüung dieser Spanschafften ausdrücklichen disponiret sein soll, Keysz. Mayestet abzuertreten; darauff Keysz. Mayestet also balden an Ihr Fürstl. Durchl. die Herzogin, wie auch an die Siebenbürgische Stände dero Legatum herren Dieterichsten abgefertiget vndt in gehaltener Audienz bey der Herzogin Ihrer Churf. Durchl. wegen angetretenen Regirungs gratuliret, wozue er von Keysz. Mayestet alle gnedigste Affection, assistenz vndt hülfleistung anerbothen, auch dasz Ihre Keysz. Mayestet die Abtretung der 7 Spanschafften mit besondern Gnaden vndt Wollgefallen angemercket.

Ebenmeszigk hat bemelter Keyszerlicher Abgesandter bey den Stenden, so von der Herzogin zue abhörung der Keyszerlichen Legation noch vor dem Fürstlichen Begrebnüsz verschrieben worden. in öffentlicher Audienz proponiret, esz wüste Keysz. Mayestet der hiebevorn gegebenen Confirmation zur Succession vndt Regirung der Herzogin in Siebenbürgen sich gnedigst zue erinnern, dahero derselben lieb vndt angenehm war, dasz die Stände einhellig die Herzogin vor Ihre Landes Fürstin vndt Regentin angenommen. vorsehe sich auch die Stende würden sich alsz getrewe Vnterthanen gegen Ihre

Fürstin vndt Regentin jederzeit erzeigen, im fall vber verhoffen etwasz dawieder tentiret würden solte, wer Ihre Mayestet desz erbittens, die Herzogin wieder menniglichen zue schützen, darauff die Stände geandtwortet, wasz Sie vor drey Jahren wegen der Succession Ihrer Landes Fürstin gewilliget, dabey gedechten sie alsz trewe, redtliche Leütte vndt Vnterthanen zue verharren.

Ebener gestaltdt hat Capuci Bassa abgesandter von der Ottomannischen Porta in publica audientia beygebracht, dasz der Türckische Keyszer genzlichen gemeinet were, der Herzogin in Siebenbürgen vermüge von Ihme gegebenen Confirmation bey der von allen Ständen beschener Election vndt auffgetragener Regirung handt zue haben vndt zue erhalten, da dan die Stände gleichermaszen, wie gegenst Römischen Keysz. Mayestet sich zu allen gebührenden gehorsahm, trewe vndt vnterthenigkeit gegen Ihre Landes Fürstin anerbothen, wie dan auch sonst in Privat Zuesahmenkunfften vndt discursen alle Inwohner dahin sich erklären, bevorab aber die Sachszen, dasz Sie bey Ihrer Regentin leib, Ehr. gutt vndt blutt willigk auffsetzen wollen, auch wen etwa ettliche bey dem Trunck erhizet sich verlauten laszen, wer wieder Ihr Fürstl. Durchl. etwasz zue moliren sich vnterstehen dorffte, den wolte sie alsz einen rebellen mit Sebeln in stücken zerhauen.

In Summa, esz weren alle einsaszen resolviret sich in aller fidelitet zue erzeigen, dasz die bezüchtigung der vntrewen, so dieszer Nation beygemeszen werden, will erleschen, hergegen Ihre trewe, standthafftigkeit, lieb vndt devotion gegen Ihre Fürstin in der That zue spüren. Obigem allen zue folge hette Röm. Keyszl. Mayestet an izo Commissarios geschicket, die 7 Spanschafften einzunehmen, wie auch solche Spanschafften non contradicente Turca in manus commissariorum resigniret worden, auszerhalb Tokay, welches noch zur Zeit wegen alter geldtschulden der Herzogin verblieben, wie imgleichen wegen Munkatz vndt Fogaras Keyszl. Mayestet die Herzogin schriftlich assecuriret, dasz si solche heyszer alsz Ihr Leibgeding in ruhiger Possession behalten soll.

Esz hetten zwar die Inwohner des Lendtleins Sabathi, so an den 7 Spanschafften gelegen, fünf Stadte Kayszl. Mayestet zue gehorigk, so Herzogk Gabriel Sehliges andenkens gehalten, sich Keyszl. Mayestet gleich den 7 Spanschafften ergeben wollen, weiln aber der Türckische Keyszer durch einen Vezier Bassa, welcher von der Porte alsobalde nach Debreczien deszwegen abgefertiget, sie bedrawen laszen, wofern sie sich dem Römischen Keyszer vntergeben wollen, solten Sie der Porten einen gewieszen tribut ablegen, im fall aber Sie

vnter der Herzogin gebiehte bleiben. solten Sie von allem tribut frey sein, vndt da sie deszen sich weigern würden, Er die 5 Stadte zue ruiniren vndt vorheren gedechte; hetten Sie solches an di Keyszerlichen Commissarios gebracht vndt mit denselben gehandelt, dasz Sie, wie hiebevorn, also auch nachmahlen in der Herzogin Devotion verbleiben mochten.

Dasz also mit der Herzogin Regirung esz in allem seine richtigkeit gevonnen, auszgenohmen, dasz vff dem Landt Tage (sobaldt nach Begrebnüsz der Fürstlichen Leiche jungst abgewichenen 25. Januarii mit gewonlichen Solenniteten volnzogen) seinen anfangk genohmen, weiln die Stende in dilationem nicht willigen wollen, difficulteten vndt nicht geringe schwirigkeit vorfallen wollen wegen desz Gubernatoris Herren Stephani Bethlen. so von vielen zue diesem hohen Ambtt nicht genuegsam tüchtig gehalten, auch wieder der Lande Leges fundamentales, aldieweilen der Stende Consensus nicht darzuekommen, zum Gubernatore verordenet vndt hette Er vnter andern hiedurch sich verhasset gemacht, dasz Er ein Regiment von 7 Fahnen drängen wollen, nicht bloz nach dem alten formular, worzue si willigk, zue schweren, sondern auch dasz sie Ihme in allem, wasz Er im Nahmen Ihrer Fürstl. Durchl. Ihnen anbefehlen würde, zue gehorsahmen mit Eydes Pflicht sich verbinden solten, welches von Ihme ohne der Stende Consens vorgenohmen, gestaldt Er dan etzliche Fahnen, so Er in seinem Nahmen ausz einem schloz zue sich erfordert vndt dieselbe zue pariren sich gewegert, ohne Vorbewüst der Herzogin zerstreuen, auch etzliche danieder hawen laszen. von welchen die Vbriegen mit der Flucht sich salviret vndt in Keyszl. Mayestet dienst getreten.

Derowegen die Stende von dieszem Gubernatore nicht wieszen wolten vndt ziehleten vielmehr auff den Feldtherren Cornis, so Catholisch. dasz derselbe Fürstl. Durchl. zum Gubernatore zue geben würde, aldieweiln Er baldt nach desz Herzogen Todte die Vnterthanen zum Gehorsahm vndt Trewe gegen die Regenten anermahnet vndt bey deroselben standthafftigk zue halten, inmaszen auch die Herzogin Ihne mit der Herschafft Radnod, an Flusz Marosz gelegen, begnadiget vndt erblichen gegeben. So were auch bey vielen noch dieses Gravamen vbrig, die sich erclagten, dasz Fürst Gabriell Sehl. gedechnüsz etzlichen Privat Persohnen wieder habende Privilegia Ihre gütter eingezogen oder sonsten in Ihrem Rechten Ihnen einträge gethan, welche gravirte Persohnen die Herzogin gern hõrete, der beschaffenheit Ihrer Quaerelen sich erkundigte vndt Ihnen Recht wiederfahren liesze, wie sie dan bereit etzlichen daszjenige, so Ihnen genohmen, restituiren laszen.

Esz ist auch von den Stenden gesucht, dasz die Herzogin hinführo Niemanden Privat Audientz verstaten, sondern jedt-wedern in beysein etzlicher Senatoren abhören solle.

Dasz demnach wen diese obgedachte Gravamina gehoben, die Fürstin vermittelt Gottlicher hülffe ein ruhigk Regiment mit Ihrem, wie auch der Lande Siebenbürgen groszem Ruhm, nützen vndt Wolfahrt besiezen vndt führen würde.

Dieszes E. Curf. Durchl. ausz bemeltem Laurentii Fekete Bericht, wie vnterthenigst relative mit decken wollen, damit E. Curf. Durchl., wasz wier biszhero in kundtschafft gebracht vndt wasz in Siebenbürgen undt noch verlauffen konte vieszen sein mochte.

Wir wollen mit Gott noch heute von hinnen aufbrechen, vndt so viel müglich, vnser Reize schleinigk vortsetzen, dasz je eh je beszer, weiln auch die Herzogin mit verlangen vnszer ankunfft erwartet. Vor geendetem Landt Tage wir an vorgesezten Ort gelangen vndt E. Churf. Durchl. demandirte Legation vndt geschefften woll verrichten mogen. vndt hette man woll die Reize etwas schleiniger fortsetzen können, wann E. Churf. Durchl. Stalmeister vnsz mit beszerem vorgespan vndt Pferden versehen. Zwar an pflichtschuldiger Trew vndt fleisz höchstem Vermögen nach wir nichts ermangeln laszen wollen, noch sollen, der trostlichen Zuevorsicht, esz werde Gott der Herr zue dieszem Vorhaben seine gnade verleichen, dasz Alles zue seines Nahmens Ehre, zue E. Churf. Durchl., dero Frawen Schwester Fürstl. Durchl. auch ganzem Hochlöblichen Hausze Brandenburgk Vffnehmen, der Lande Siebenbürgen vndt benachbahrten wollfahrt vndt wollstandt gedeyen möge. Demselbigen Allmechtigen Gott E. Churf. Durchl. zu erwünschtem Churf. wolergehen wir hiemit trewlichst vndt vnsz zue dero Churf. beharlichen gnaden demittigst empfehlen. Datum Crackow. den 8. Februarii. anno 1630.

E. Churf. Durchl.

vnterthenigst gehorsahme Diener

Johan von Kospoth, m. p.

Friederich Götz, m. p.

Christoff Naps, m. p.

Külczim: Dem Durchleuchtigsten Hochgebohrnenn Fürsten vndt Herren Georg Wilhelm, Marggraffen zur Brandenburgk, des Heyligen Römischen Reichs Erz Cammerern vndt Churfürsten in Preußen, Gülich, Cleve, Bergen, Stettien, in Pommern, der Caszuben vndt Wenden, auch in Schleszien, zu Croszen vndt Jägerndorff Herzogen, Burggraffen zu Nürnbergk, vndt Fürsten zu Rügen, Graffen zu der Marckt vndt Revenspurgk, Herren zu Ravenstein etc. etc. Vnszerm Gnedigsten Churfürsten vndt Herren.

(Eredeti je a berlini titkos államlevéltárban.)

XII. 1630. m á r c. 22.

Serenissime et Celsissime Princeps Domine, Domine mihi gratississime.

Literas Serenissimae Celsitudinis Vestrae a legatis ejusdem singulari humanitate mihi exhibitas cum observantia, qua par erat, accepi, quibus perlectis, quicquid continuerint perlubens intellexi. Quod autem Serenissima Celsitudo Vestra literis suis et per tam honestae existimationis legatos suos invisere dignata sit, officiis meis omni occasione id demereri contendam, sicut etiam consolationem, qua me ex moerore, quo triste fatum Serenissimi Principis mei affecit, erigere gratiose voluit et plurimi faciam et pro tanta sua benevolentia me gratitudinis studiis eidem teneri fateor. Quem quidem, utpote tam magnanimi et heroicis virtutibus longe lateque celebratissimi principis, domini mei benignissimi casum et mihi, sed et omnibus fidelibus suis funestissimum et luctuosissimum contigisse, dicere cogor; interim cum inevitabili divinae majestatis decreto accidisse indubitatum sit, virus tanti luctus, patientiae et gratiarum actionis robore dissipandum esse et exhaustiendum, non ignoro.

Quod autem Celsitudo Vestra Serenissima bonae correspondentiae cum suis legatis habendae me commonefaciat, si etiam non hortatus fuisset, id unice voti mei erat. E verbis enim perscribere vix ac ne vix quidem sufficio, quam ardenti expetiverim desiderio, a tempore funesti illius casus, orthodoxos Serenitatis Vestrae homines, qui semper ad latus Suae Celsitudinis Serenissimae, Dominae meae benignissimae, prudentibus suis consiliis adessent, sed cum ex illis etiam, qui hodie hic adsunt, dominis quippe legatis neminem permansurum intelligam, triste utique mihi esse non diffiteor, cujus rei causas aperire non necessum duco, si quidem dominos legatos literis suis illas detegere minime dubitem, ut autem voluntatem meam paucis exprimam. Inprimis etiam Serenissimus quondam Princeps, Dominus meus clementissimus. Serenissimam Principem Dominam itidem meam benignissimam, tanquam charissimam suam consortem et e domo tam augusta oriundam, quam recti instituta dispositione et quantis bonorum cumulis ornatam reliquerit, celsitudinem Vestram intellexisse persvasum habeo. Quare id videtur vel ipsa necessitate magis necessarium, quod Celsitudo Vestra quam primum hominem suam orthodoxa maxime religione ferventem, consilii et auctoritatis integritate excellentem, Serenissimae Principi sorori suae suppeditet, qui suo consilio et integra fide continuo adsit.

Quantum me spectat, probe tenet, quidnam homagium

Suae Celsitudinis, Dominae meae benignissimae debitum bonae conscientiae et honoris integritas requirat et dictet, cui suppetiis divinis sine macula et defectu satisfacere allaborabo; si modo Sua etiam Celsitudo me fidelem et humilem suum servitorem pari loco observet, quo in domino pie acquiescens dominus meus clementissimus, maritus suus immortalis nominis, ac in rebus, quae dignitatis suae conservandae rationem et salutem regni hujusce spectant, exili quoque mea censura uti, haud dedignetur; quando quidem sine his duobus momentis principi et domino suo vix aliquis mortalium commode sua exhibeat officia. Nec despero tamen, quin Sua quoque Celsitudo, Domina mea benignissima, id ipsum unice intendere velit; restat tantum modo, ut iteratis vicibus interpellem, quo Celsitudo Vestra prima statim occasione hominem suum sani consilii et integrae religionis huc expedire, eumque de bona correspondentia mecum observanda serio commonefacere non intermittat; utinam autem is, aut dominus Knizbech, aut alter quispiam eidem non dissimilis futurus esset, summis expectarem desideriis, quamvis Celsitudinem Vestram, tanquam charissimae suae sorori, Dominae meae benignissimae, hoc quoque pacto optime consulturam minime inficias eam.

Demum quantum regimen Suae Serenitatis attinet, hactenus quod Deo optimo maximo acceptum habemus, fuit tranquillum; si quidem pro virili mea in porta Imperiali Orientis, sic studiis meis statu Suae Celsitudinis promoverim, ut nihil illinc adversi hucusque nobis imminere perceperimus. Cujus rei diligentem curam cum consenatoribus meis deinceps quoque habere sedulus enitar. Operae pretium esse arbitror, ut plurimum Vestram quoque Celsitudinem in aula illa Romanorum Imperatoriae Majestatis in hoc studium suum collocare, ne aliquod sinistri ex ista etiam parte adversaria ingenia contra Suam Serenitatem moliri attentent, et si nihil quippiam inimici conatus in hunc diem intellexerim, tamen praevidere et antevertere insignis esse duco prudentiae. In sinceritate autem statuum hujus regni erga se Sua Serenitas defectum non patietur. Et quod ad extremum superest, Serenissima Vestra Celsitudo me servitoribus suis studiosissimis adscribere velit, obnixè rogo; cui in reliquo cum suis charissimis vitam felicem, florens imperium et secundissimos rerum successus exopto. Datum in Thermis Gyogyiensibus, die 22. Martii anno 1630.

Serenissimae Celsitudinis Vestrae
servitor obsequentissimus

Comes Stephanus Bethlen, m. p.

Külczim: Serenissimo Principi Domino Georgio Vilhelmo, Marchioni Brandenburgico, Sacri Romani Imperii Archicamerario et Principi

Electori Borussiae, Juliaci, Cliviae, Montium, Stetini, Pomeraniae, Casubiorum, Vandalorumque, nec non in Silesia, Crosnae, Carnoviaeque Duci, Principi Rugiae, Comiti Marchiae et Ravenspergii, Burgravio Norimbergensi et Domino in Ravenstein etc. Domino mihi gratiosissimo.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban.)

XIII. 1630. márcz. 26.

Vnser etc. Hochgeborner Fürst. freuntlicher liebr Vetter Schwager, Bruder vndt Gevatter.

Vnsz hat Vnserer frl. vielgeliebten Fraw Schwester, der Fürstin in Sieberbürgen Ld. hiebevorn zu verstehen gegeben, dasz E. Ld. Ihr ausz freuntlicher Zuneigung, dero Marschall Hansz Friedrich Volmarn vberlaszen, Wir seind auch in denen gedancken gestanden, dasz derselbe sich albereit zu Ihrer Ld. in Siebenbürgen begeben haben wurde; werden aber anietzo von derselbten berichtet, dasz solches noch nicht geschehen vndt zugleich ersuchet, diesz falsz auch bey Ew. Ld. freuntliche anregung zu thun.

Wann wir dann gern sehen wolten, dasz der von Volmar sich ehists bey iezigem Ihrer Ld. Zustande inn Siebenbürgen erheben möchte, so ersuchen wir Ewer Ld. hiemit freuntlich, Sie wolten Vnsz den sonderbahren wolgefelligen willen erweisen vnd mehrhochgedachter Ihrer Ld. den von Volmar vff eine Zeitlang vndt zu wiederanrichtung dero zerfallenen Hoffstadts vberlaszen, auch die verfügung thun, damit sich derselbte nunmehr vnverzüglich bey Ihrer Ld. vorstellen vndt nach möglichkeit in einen vndt andern einrätzig sein möge. Dasz seind wir vmb Ewer Ld. fr. zu beschulden anerbötig verbleiben Ihr auch sonsten.

Cölln an der Spree, an. 26. Martii 1630.

Georg Wilhelm Churfürst.

Külczim: An den Herzogin von Brieg etc.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

XIV. 1630. máj. 23.

Serenissime Princeps.

Multo ante acceptas Vestrae Serenitatis epistolas, decimo octavo Januarii Regiomontanae datas, me omnem Catharinae, Serenissimae Transilvaniae Principi operam meam hac in Otthomana Porta praestituram fueram pollicitus, non in principis solum ejus conjugis vita functi, quem rex christianissimus, Dominus meus clementissimus amore prosequabatur, memoriam, verum longe magis ob arctissimam, quae ei cum Vestra Sublimitate sororis necessitudinem intercedit, nullumque annis

superioribus, cum de ea in Transilvaniae principatus successionem sufficiens, curandum esset, studium praetermisi. Nunc autem Vestrae Serenitatis commendatione certior factus, se non minus curae in ejusdem Serenissimae Principis rebus, quam in suis promovendis adhibere pro viribus, quantum in me sit, studii gratum aliquod tum Vestrae Sublimitati, cum eidem principi officium praestandi re ipsa declara conabor. Nam affinitatis singularisque, qua cum utroque rex dominus meus clementissimus benevolentiae conjunctus est, ipse mihi conscius sum, et quoniam Vestra Sublimitas satis ample aliorum opera, de felici ejusdem Serenissimae Principis hac in Porta negotiorum eventu, constantiaque certior futura est, ideo de illis, ne unum quidem verbum habiturus sum, tantum modo velit Deus tot res prosperas Sublimitati Vestrae largiri, quot ei peroptat.

Serenissime Princeps

humillimus servus
Comes di Césy, m. p.
orator Galliae.

Datum Pera, 23. Maji, anno 1630.

Külczim: Serenissimo Principi Domino Domino Georgio Guilielmo Brandenburgensi Marchioni, Sacri Romani Imperii Archi camerario et Electori Prussiae, Juliae, Cliviae, Montium etc. Duci.

(Eredetije a berlini titkos államlevéltárban)

Közli: —A —A.

AZ ERDÉLYI KÁPTALAN LEVÉLTÁRA GYULAFEHÉRVÁRTT.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Ezen recensióban, mely 1300—1690-ig terjed, tekintettel az okmányok kiállítóira, vannak:

I. Királyi és fejedelmi oklevelek, u. m.:

András királytól 1293—1300	... ..	3 drb.
Károly » 1322—1335	... ..	4 »
Nagy Lajos királytól 1360	... ..	1 »
Sigmond királytól 1420—1421	... ..	2 »
Mátyás » 1472	... ..	1 »
Ulászló » 1504—1510	... ..	3 »
Maximilliántól 1506	... ..	1 »
János királytól 1536	.. ..	1 »
János Sigmond fejed. 1561—1568	... ..	5 »
Miksa királytól 1571	... ..	1 »
Báthori Istvántól 1571—1584	... ..	59 »
Báthori Kristóftól 1577—1579	... ..	3 »
Rudolf királytól 1590—1595	... ..	2 »
Anna lengyel királynétől 1581	... ..	1 »
Báthori Sigmond fejed. 1588	... ..	4 »
Mihály vajdától 1600	... ..	1 »
Bocskai Istvántól 1605	... ..	1 »
Konstantin moldvai vajdától 1609	... ..	1 »
Báthori Gábor fejedelemtől 1611	... ..	1 »
Bethlen Gábor fejedelemtől 1617—1629	... ..	23 »
I., II. Rákóczi Györgytől 1631—1659	... ..	101 »
II. Ferdinándtól 1636	... ..	2 »
III. Ferdinándtól 1644—1652	... ..	2 »
Bethlen István praetendenstől 1636	... ..	5 »
Kemény János fejedelemtől 1657—1662	... ..	27 »
Barcsai Akos fejedelemtől 1655—1660	... ..	16 »

Ulászló lengyel királytól 1643	...	1	»
Apafi Mihály fejedelemtől 1661—1690	...	188	»
Ali vezérpassától 1662	...	1	»
Bornemissza Anna fejedelemnétől 1662—89	...	141	»

II. *Nádorok, országbirák, főrendektől, u. m.:*

István, országbirótól 1300	...	1	drb.
Palóczi László országbirótól 1469	...	1	»
Báthori István » » 1483	...	1	»
Báthori Miklós » » 1579	...	1	»
Palóczi László palatinustól 1447	...	1	»
Országos főrendek levele 1445	...	1	»
Garai László palatinustól 1450	...	1	»
Eszterházi Miklós palatinustól 1622—43	...	5	»
Turzó Szaniszló » 1623	...	1	»
Gyulafi László főkapitánytól 1690	...	1	»

III. *Erdélyi vajdák, és vice vajdáktól, u. m.:*

Imre vajdától 1372	...	1	drb.
Miklós » 1402	...	1	»
Pongrácz János vajdától 1468	...	1	»
Magyar Balázs » 1478	...	1	»
Geréb Péter » 1497—1509	...	8	»
Maylád István » 1538	...	2	»
Révai Ferencz » 1550	...	1	»
Verebi Péter vice vajdától 1394	...	1	»
Szőrcsei János » » 1400	...	1	»

IV. *Főispánok és alispánok levelei u. m.:*

Bethlen István hunyadi ispán 1621—36	...	3	drb.
Kornis Sigmond bihari ispán 1635—38	...	7	»
Petki István csíki fő kir. biró 1635	...	1	»
Sáfár János aradi, zarándi alispán 1561	...	1	»
Berthóti Kristóf sárosi főispán 1586	...	1	»
Dóczi András barsi főispán 1619	...	1	»
Brádi Ferencz zarándi főispán 1636	...	1	»

V. *Pápák, érsekek, püspökök levelei, u. m.:*

Szécsi András erdélyi püspök levele 1320	...	1	drb.
István kalocsai érsektől 1379-ből	...	1	»
IV. Eugén pápától 1444	...	1	»
II, Pius » 1458	...	1	»
II. Gyula » 1512	...	1	»
X. Leo » 1513	...	2	»

Oláh Miklós esztergomi érsektől 1564	1 drb.
Lippai György » » 1640	1 »
Szelepcséni György esztergomi érsektől 1666	1 »
Fr. György váradi püspöktől 1550	1 »
Agapitus kamerinói püspöktől 1464	1 »
L. ferrarai püspöktől 1473	1 »
János küküllei főesp., püspöki helyettestől 1308	1 »
Berengári Jakab pápai követ levele 1332	1 »
Rákosi Melchior püspöki helyettes levele 1503	1 »

VI. Hiteles helyektől, u. m.:

a budai káptalantól 1300-ból	1 drb.
a csanádi » 1483-ból	1 »
az egri » 1377—1532	5 »
az erdélyi » 1324—1553	10 »
az » káptalani Requisitoroktól 1619—58	16 »
a győri káptalantól 1331	1 »
a jászói conventtől 1662	1 »
a kapornoki conventtől 1380—1420	1 »
a kolosmonostori conventtől 1498—1550	2 »
a » Requisitoroktól	3 »
a székes-fehérvári káptalantól 1332	1 »
a szentjogi káptalantól 1469-ből	1 »
a váradi » 1330	1 »
a váradi kápt. Requisitoroktól 1641	1 »

VII. Közjegyzőktől, u. m.:

Suki Ábrahámtól 1446	1 drb.
Nyiresi Tamástól 1503	2 »
Kölni Fossa Antaltól 1510	1 »
Száras Barabástól 1510	1 »
Bélteki Drágfi Jánostól 1518	1 »

VIII. Más hivatalos és magánszemélyektől 1494—1690-ig, u. m.:

Adar Balás Ibrányihoz 1636.
 Alvinczi Péter 1672—1685.
 Apafi György Gávaihoz 1627.
 Balják István levele 1645.
 Balásházi Miklós Ibrányihoz 1637.
 Bandi István 1636.
 Bánfi Dénes Gávaihoz 1659.
 Barcsai János Cseffeihez 1658.
 Barta Anna 1598.
 Basa Péter Bethlen Gáborhoz 1621

Bácsi János 1656.
Basilius moldovai vajda 1644.
Bél Ferencz 1670.
Bethlen Farkas Basirehoz 1658.
Bethlen Ferencz 1645—1646.
Bethlen Miklós 1657.
Bethlen Péter és Kendi 1620.
Berekszői és Hagymási 1564—1572.
Bessenyei Mihály Gávaihoz 1667.
Bogáti és Ikafalvi 1677.
Bornemissza János 1636—1641.
Bornemissza László 1634.
Brassai Tölcsér János 1668.
Brassó-város bírása 1632—1634.
Bressano Ferencz 1591.
Cseffei László 1649—1678.
Cseffei Margit 1627.
Dankovics János 1610.
Debreczeni Tamás 1625—1629.
Debreczen város bírása, 1563.
Dengelegi Péter 1627.
Déés város bírása 1631.
Déési János 1665.
Dévai Dávid 1665.
Dobronoki György Mágocsi F.-hez 1607.
Drugeth János Ibrányihoz 1636.
Dónáth Mátyás 1638.
Erdélyi káptalan distribúciói 1504—1513.
Erdélyi András Ibrányihoz 1636—1637.
Farkas Mihály, 1664—1665.
Farnosi Veres János 1494.
Fiát István 1636.
Folthi Ferencz Gávaihoz 1670.
Gancz János 1654.
Gávai Péter fia Miklóshoz 1654—1658.
Gávai Ferencz 1653.
Gaudi Kata Basirehoz 1657.
Gelei István Basirehoz 1657.
Grosz György Basiriushoz 1657—1658.
Gyárfás Ferencz kapitánya 1647.
György János brandenburgi hg 1622.
György Márton Ibrányihoz 1636.
Gyulafi Sámuel 1636.
Hajdu György 1643.
Havasalföldi követek 1635.

Havasalföldi vladika 1635.
Haller István 1636.
Herczeg István 1650.
Herczegszőlősi relatoria 1645.
Hermann Mihály Basirehoz 1657.
Herbert Márton Basirehoz 1657, 1658.
Hilteber Jakab Basirehoz 1657.
Husszain passa 1638.
Hutter György Basirehoz 1657.
Ibrányi Mihály 1636—1639.
Jakab litván herczeg 1643.
Juhos Ferencz Ibrányihoz 1637.
Kabos János porkoláb 1571.
Kamuthi István követ 1639—1640.
Kamuthi Farkas 1623.
Kamuthi Miklós 1636.
Kamuthi László és Mihály 1644.
Kassai István tanácsos 1636—1640.
Kassai kovács-czéh 1614.
Kasztenszki Szaniszló kanczellár 1646.
Katona István Rákóczi Györgyhez 1638—1640.
Kedob Godfrid Basirehoz 1657.
Kemény János regius 1566.
Kemmel Mihály 1682.
Kendi János Békes Gáspárhoz 1573.
Kendi Péter Kovácsóczihoz 1579.
Keresszegi István szuperintendens 1639.
Keresztesi Pál követ 1631—1633.
Klobusiczki András 1654.
Kolos város bírása Isabellához 1543.
Kornis Kata Gávaihoz 1627.
Kornis Margit 1653.
Konieczkopole János 1636.
Konieczkopole Szaniszló 1631.
Korondi Péter és Sárdi 1670.
Kovács Péter regius 1566.
Kovácsóczi Farkas kanczellár 1589.
Körösi István követ 1633—1647.
Köleséri Mihály 1636.
Kristóf János 1666.
Lónai István 1637.
Losonczy-Bánfi János testamentuma 1514.
Lubomirszky Szaniszló hg 1609.
Lubieneczi V. Basirehoz 1657.
Lucz Mihály szebeni bíró 1631.

Ludovica Julianna brandenburgi hgnő 1629.
Maksai Gergely inventariuma 1531.
Marcellini János Basirius Isákhöz 1657.
Matkó Ferencz 1679.
Mátyás főherczeg 1607.
Máté aga és társai 1632.
Marko levele 1622.
Maurer Mihály követ 1635—1644.
Mayláth Gábor allegációja 1570?
Mehemed budai vezér 1638.
Medgyesi Pál superindendens 1638.
Melith Péter 1637.
Mikes Kelemen 1655—1665.
Mikó Ferencz 1633. 1634.
Mikó György és társai 1620.
Mikola Boldizsár 1665.
M. T. C. levele 1663.
Monaki Mihály 1631.
Molnár János Basirehoz 1658.
Nagy János 1665.
Nagy Tamás 141.
Nalácz és Osztrói 1590.
Nyári Bernát 1645.
Oltárdi András Basirehoz 1657—1658.
Oltárdi János Basirehoz 1657.
Örendi János Basirehoz 1657—1658.
Ötvös—Bartos 1600.
Padányi Gergely 1646.
Pálfi István requisitor 1654.
Pekri Ferencz Gávaihoz 1627.
Pekri Erzsébet Gávaihoz 1664.
Pernyeszi Kata 1597.
Petki István Gávaihoz 1654.
Petki Susánna fiának Gávai Miklósnak 1664.
Prépostvári Sigmond Bethlen Istvánhoz 1630.
Prodán Mihály 1647.
Puskás Gergely 1646.
Rác István kapitihá 1641.
Rác Mihály Ibrányihoz 1637.
Radzivil Janussius 1643.
Radzivil herczeg 1643.
Réthi István követ 1634—1644.
Róthi Orbán 1623—1638.
Rús János szebeni bíró 1633.
Sava logofet 1641.

Sebesi Boldizsár követ 1635—1640.
 Sebesi Miklós 1642—1644.
 Serédi István követ 1640—1644.
 Sobieszky Jakab palatinus 1645.
 Socini Fausztus Squarcialupushoz 1581.
 Sós Tamás és Czinege 1659.
 Schultz Márton Gávaihoz 1658.
 Sükösd Erzsébet 1654.
 Számadások 1667-ből.
 Szalánczi István követ 1632—1645.
 Székely Bálint Bethlen Gáborhoz 1629.
 Székely Ferencz relatoriája 1636.
 Szentgyörgyi Dávid Basirenak 1657.
 Szentiváni Anna 1655.
 Szentpáli András 1645.
 Szentpáli István 1635—1645.
 Szilágyi András 1636.
 Szilágyi Mihály relatóriája 1680.
 Toldalaghi Mihály követ 1631—1639.
 Tolnai István 1639.
 Torma Péter 1652.
 Torma Mihály 1659.
 Tóth Erzsébet 1653.
 Tóth Mihály és Szerémi 1675.
 Török István 1662.
 Türi Pál Rákóczi Györgyhez 1635.
 Udvarhelyi György 1664—1665.
 Vesselényi Boldizsár 1643—1658.
 Veres Ferencz 1639.
 Vizaknai Péter levele 1664.
 Zágoni János 1669.

Ezek általános szemlélete után, a részletes tartalom, chronologikus rendben következik:

1016.¹⁾ 1293. (nap nélkül.) András király az erdélyi káptalannak a püspöki jószágok mellett (Dályán, Ompoiczán, Fülesden,) hatvan oláh jobbágy telket adományoz. úgy, hogy quinquagesimát, decimát és más exactiót a (káptalanon kívül) senki se vehessen ezen telkeken. — Dat . . . . anno M^o ducen-
tessimo nonagesimo tercio.

Károly király transsumtuma. — Csonka. Pergamenen 1323-ból.

1017. 1300. szent Mihály napja körül (szept. 29.) András király János küküllői esperes, és . . . ozdi esperes kérelmére

¹⁾ Lásd a Történelmi Tár 1892. évi folyama 629. lapját.

átírja az erdélyi káptalan részére Hurhy birtoka felett kiadott levelét, in forma privilegii, mely szerint, bár Miklós, Rudolf budai polgár fia, már ez előtt husz évvel bírta, és most is bírja Hurhyt, (és pedig $\frac{1}{3}$ részét csere czímen, $\frac{1}{3}$ részét vásárlás vagy szerzemény czímen, $\frac{1}{3}$ részét pedig László királynak és felségének adománya czímén) de minthogy a káptalan a birtoklás jogczímeit tagadja, és Hurhy birtokát magának visszatéltetni per útján követeli, Miklós pedig a Balog nemből származó Oth fia . . . előtt, és az ország bárói előtt sem a csere, és szerzés jogczímét bizonyítani, sem pedig a László-féle adománylevelet felmutatni képes nem volt, Hurhy birtokát ugyan azon erdélyi káptalannak örökidőkre birtokába visszaadja. . . . . Michaelis archangeli, anno Millesimo trecentesimo.

András király transsumptuma, ugyan ezen évből. — Csonka. — Pergamenen.

1018. 1300. okt. 18 előtt. István gróf, országbíró meghagyja a budai káptalannak, hogy mivel Hurhy birtoka Miklóstól, Rudolf mester fiától per útján az erdélyi káptalan javára el van véve, és ennek birtokába adva, a budai káptalan azt, a határok kijárásával a birtokosnak adja át. — . . . proxima ante fest. b. Luce evangeliste, anno M° CCC°.

András király transsumptuma ugyan ezen évből. — Csonka. — Pergamenen.

1019. 1300. okt. 19. A budai káptalan István országbíró rendeletére Horhy birtokába, annak határa kijárása után, elvégzi a beigtatást. — Datum secundo die beati Luce evangeliste, anno M° CCC°.

András király transsumptuma ugyan ezen évből. — Csonka. — Pergamenen.

1020. 1300. november 7. András király az ozdi és küüllői főesperesek kérelmére átírja saját privilegiális levelét, Hurhy birtoka felett az erdélyi káptalan részére, in forma privilegii, praesentes concessimus literas, duplicis sigilli nostri munimine roboratas. — Dat. per manus discreti viri. . . . . septimo nonas Novembris, regni autem nostri anno undecimo.

Eredeti. — Pergamen, melynek jobb oldala le van szakítva, a függő pecséttel együtt, minek csak helye látszik némileg. Hátára egykori kéz rá írta: »Super possessione Horhy. Magistri Benedicti.« Ujabb időben egyik Requisitor rájegyezte »Hari in Cottu Albensi, anno 1300.« De ezen bejegyzés hibás, nem lehet ugyanis érteni azt, hogyan jöhetne a budai káptalan Erdélybe, Fehérmegyében végzendő beigtatás végett. Ezen Horhy valamely Buda környékén fekvő község leszen.

Van benne három darab transsumptum, azok is csonkák.

1021. 1308—1322 között. Püspöki levél töredék. melynek tartalma szerint János küküllői főesperes és püspöki helyettes birói vizsgálatot tart Segus fia János mester ügyében, Salamon comes ellen, in quarta puellari, melyben tanuk kihallgatásáról is van szó, és Abama urnőről, ki az actornak Segus fia Jánosnak anyja. és Tyl comesnek leánya.

Eredeti. — Pergamen, melynek balfele le van hasítva. Hátára régi egykoru kéz rá írta: »Expeditoria Salamonis super quartalio Spring, Rouendorf, Rengerkili, Drassó, Rothkyr. Kyssebes . . . esdorf, Demeterpataka, Gyrbó, Uingarkirk, Benczencz, Heningfalua, Kwk, Kelnek, Péterfalua.« Más szegletén megjegyezve: »pro quondam comite Salamone.« Pecsétnek semmi nyoma, bár meg van említve a szöveg végén, hogy a »nagyobb pecsétünk alatt« van kiadva. — A Bogáthradván nemzetségből eredő János küküllői főesperest 1308—1322-ig lévén e hivatalban, ezen évek valamelyikére esik ezen okirat.

1022. 1320. mart. 1. Szécsi András előbb erdélyi prépost, már megválasztott erdélyi püspök, az erdélyi káptalan tulajdonát tevő Szent Mihályköve várát, feltételek mellett, használatba veszi az erdélyi káptalantól. Dat. sabbato prox. ante dnicam Oculi, anno M° CCC° vigesimo.

Eredeti. — Pergamenen 7— 30 cmr. — Hátán az ovális pecsétnek csak helye látszik.

1023. 1322. decz. 21. Károly király a székes-fehérvári káptalan kiküldi, hogy a Komárom megyében fekvő Baranchfeulde nevű helység birtokába, mely Baranch magva szakadta miatt a király adományozása alá esett, Tamás csokakői kastellánust igtassa be. — Dat. in Wissegrad in festo b. Thome apostoli, anno M° CCC° XX° secundo.

Károly király transumptuma. — Csonka. — Pergamenen.

1024. 1323. (nap nélkül.) (Károly király az erdélyi káptalan kérésére) átírja András király 1293. évi oklevelét hatvan oláh jobbágy telekről, miket László király, s utánna András király az erdélyi káptalannak adományozott vala, (Dályán. Ompoiczán. Fülesden) — Datum . . . . . autem nostri anno decimo tercio.

Eredeti. — Pergamen, melynek első fele a pecséttel együtt leszakadt. — Dátuma, az uralkodás éve szerint van határozva. — Egy transumptummal 1293-ból.

1025. 1324? sept. 23. Az erdélyi káptalan tanúsítja, hogy a Geleth családból eredő testvérek a Gombás testvérekkel a Szolnok megyében fekvő Somkerek nevű birtok felett egyezkedtek. — Dat. dnica prox. post fest b. Mathei apli, anno 1324?

Eredeti. — Pergamen. — De inkább valamely könyv lapja, mint oklevél, rajta lévén még egy más okmány folytatása ugyan az erdélyi

káptalantól, mely szerint a karasznaszegi pap Jakab, és a koronkai pap Pál, közös megegyezéssel bizonyos *Neste* nevű szolgáló leányt szabadon bocsátnak.

1026. 1330. máj. 30. A váradi káptalan Károly király parancsára kiadja az erdélyi püspök és káptalana részére azon nyilatkozatot, melyben a sebesi dékánság papjai, lemondva négyesztendei makacscságokról, a köteles dézmát, jövődőre nézve évenként ötven márka ezüstben fizetni fogják, miután a római udvarban folyó perről lemondottak és a püspökkel s káptalannal kibékültek.

Eredeti. — Pergamen. — Dátuma leszakadt, valamint az okmány egész balfele is; úgy látszik ketté volt hasítva, pecsétje sincs. Benne van Károly király egy requisitorialis levele is csonkán *dto Bude, in f. beati Georgii mart. anno 1330., és a váradi káptalannak egy más e tárgyról szóló levele dto »tertio kal. Junii, M^o CCC^o tricesimo.* És ezen dátum szerint van ezen okirat beigatva. — Megvan még a káptalani ltr. 92. és 627. száma alatt is.

1027. 1331. sept. 4. Károly király a győri káptalannak meghagyja, hogy Nagy Péternek fiát Tamást, csokakői várnagyot, Tatán a szent Péter temploma mellett fekvő kuria és malomhely birtokába igtassa be. — *Dat. in Posonio, feria quarta proxima post festum b. Egidii confessoris, anno M^o CCC^o XXX° primo.*

Károly király transsumptuma. — Csonka. — Pergamenen.

1028. 1331. sept. 9. A győri káptalan Károly királynak jelenti, hogy Nagy Péter fiát Tamást, a csokakői várnagyot Tatán a neki adott kuria, és malomhely birtokába, Korrárd tatai apát, és László tatai bíró, s mások jelenlétében beigattatta. — *Dat. feria secunda proxima scilicet secundo die festi nativitatis b. virginis praeputati, anno supradicto.*

Károly király transsumptuma. — Csonka. — Pergamen, ugyan ezen évből.

1029. 1332. jan. 24. Berengari Jakab és Bonofato Raymond pápai követek Tamás szebeni prépostnak parancsolják, hogy Miklós szebeni dékánt, Wolbrun szelindeki (Stolcemberg), János nagy-disznódi, Krisztián kis-csüri, János szász-ujfalvi, Konrád vizaknai plébánosokat, kik minap Szebenben a pápai követek előtt sürgették, hogy János pápai követ-ségi jegyző a követségnél Budán forgó perőknek irományait az ő részökre másolja le, de a másolatot, mikor készen volt átvenni és a munka díját három márka finom ezüstben megfizetni vonakodnak, kiközösítés büntetése mellett kötelezze a másolatokért Jánosnak kijáró három márka tizen öt napok alatt leendő lefizetésére; mit ha nem tennének, őket harangok zugása között és égő gyertyák kioltása mellett, a szebeni

prépostság templomaiban nyilvánosan kiközösíteni rendelik. — Dat . . . in Alba, die sabbati, post festum s. Agnetis anno Dni M. CCC. XXXII.º

Eredeti. — Pergamen 26—16 cmr. — Pergamen szalagon függő pecséttel.

1030. 1332. sept. 25. A székes-kehérvári káptalan a csokakői várnagyot, Baranch mester magvaszakadta után, Baranch feulde nevű Komárom megyei birtokba, királyi rendeletre beigtatta, nemine contradictore apparente. — Dat. sexta feria proxima ante festum b. Michaelis, anno dni supradicto.

Károly király transsumptuma. — Csonka. — Pergamen.

1031. 1335. jun. 1. Károly király csokakői várnagyát Nagy-Péter fia Tamást, Baranch földével Komárom megyében, és egy tatai kuriával s malomhelylyel megajándékozta, azért, mert Havasalföldén létekor a táborban saját paripáját a király alá oda adta. és midőn a király Nápolyban járt, ezen útjában is elkísérte. — Datum . . . kalendis Junii, regni autem nostri similiter tricesimo quinto.

Eredeti. — Pergamen, $\frac{1}{3}$ része leszakadt. — Károly király négy darab transsumptumával. — Pecsétje nincs. — Megfejtésre vár, miért írja a dátumát »similiter tricesimo quinto«-val.

1032. 1340 körül. Károly király Szécsi András erdélyi püspök kérésére átírja, és megerősíti az erdélyi székesegyház exemptiójáról Béla király által kiadott oklevelet.

Eredeti. — Pergamen, de alsó része, hol Béla király levelének szövege következne, le van vágva, vagy hasadva. — Hátirata régi kézzel: »Harina, Bilak, Gyalu, (de a többi már leszakadt.) Datum nincs.

1033. 1345—1350. Az erdélyi káptalan valamely formuláriumának (vagy Chartulariumának?) egy része, melyben statutiók, manumissiók, venditiók vannak szövegezve. Például, Taté, Bekenszeg és Demeterpataka divisiójáról, a Bord portio eladásáról. Spanlaka statutiójáról, Balázstelkéről (ex 1345.), »Kis-Buduhah«-ról (ma Kis-Budak Besztercze mellett, ex 1345.) Losádról. Pethendről. Hoslátról Hunyadmegyében. Czegőről Dobokában, Tatárlakáról. Ohaba. Bojesd hunyadmegyei birtokokról stb.

Három pergamen-ív, melyek egymástól alakra is különbözvén, tán két libellusnak lesznek megmaradott töredékei.

1034. 1360. (nap nélkül.) Nagy Lajos király béri Pausa János fiának Istvánnak fimagva szakadtával. Konth Miklós nádor ajánlására, az ő. (zalamegyei?) birtokát Klára nevű leányára átruházza. — Dat . . . anno decimo octavo.

Eredeti. — Pergamen. — Jobb szárnya azonban, pecsétjével együtt leszakadt.

1035. 1372. aprilis 20. Imre vajda privilegialis levele néhai Korpádi János felesége Klára részére, a Kolozsmegyében fekvő Macskás nevű birtok felett. — Dat. sedecimo die congregationis nostrae [ad oct. festi paschae] in loco memorato [Torda], anno M° CCC° septuagesimo secundo.

Eredeti. — Pergamen. — Szépen megőrzött nagy függő pecséttel, melyen a vajda czímere, egy repülő madár egy körben, mely hat kis körszelettel van felosztva, és szép körirattal. Zöld selyemzsinóron függ a nagy viasz pecsét. Az írás el van halványodva.

1036. 1377. aug. 26. Az egri káptalan tagjai együtt és egyenként. eskü alatt »statutumot« alkotnak arra, hogy benefi-
cialis jövedelmeiket, és jogaikat állandóan fogják bárki ellen megvédelmezni. (mely oklevelet hitelesít Martini Gergely köz-
jegyző)

A jászói convent transsumptuma 1632-ből.

1037. 1377. aug. 26. Az egri káptalan kanonokjai, együtt és egyenként. statutum alakjában, eskü alatt kötelezik magukat minden néven nevezendő egyházi jövedelmeik állandó védelmére.

A jászói convent transsumptuma 1632-ből.

1038. 1379. decz. 4. István mester, jeruzsálemi patri-
árcha s a kalocsai és pécsi egyházak administratora, Rudolf
segesvári priornak, és az ottani domokosrendű szerzetes test-
véreknek kiváltságokat enged. — Dat. Bude in claustro
s. Stephani. anno M° CCC° LXX° nono.

Eredeti. — Pergamen. — Pecsétje leszakadt, s az okmány alsó
része kuporodott.

1039. 1380? vagy 1420 körül? A kapornoki convent
Garai Miklós palatinus rendelete folytán Molnár Miklós tizenhat
fél-jobbágy sessióját és tizenhat fél-sessio szántóföldjét, a Zala
folyó mellett és a Bog, Beer, Bozol nevű helyekben lévő bir-
tokrészeket Szentgerolthi Miklós fiának Lászlónak birtokba
adja. — Dat . . . . simo sexto.

Eredeti. — Pergamen, melynek balfele a pecséttel együtt egészen
leszakadt. Három helyen foltos.

1040. 1381. sept. 30. Az erdélyi káptalan tanúsítja, hogy
Szlaw hagymási kenéz, testvérei nevében is, és a néhai Sugutha
nevű testvére fiaíért is egyfelől, aztán Kendth kenéz fia Miklós
comes (a káptalan kenéze) más felől, előtte kölcsönösen
kiegyeztek azon ló dolgában, melyet Szaniszló, néhai Sugutha
szolgája, Szlávnak pedig testvére Kendth Miklós comes kárára
a havasról behajtott és nyilakkal megölt, minek megfenyítésére
midőn Miklós comes utánna futott és őt elfogatni akarta:
Szaniszló érezve és bevallva hibásságát, nem akart a bíróság
előtt megjelenni, (s azért ottan megöletett): most Szláv a loért,

és Miklós comes az ember-ölésért egyezkednek, és egymást kölcsönösen felmentik. — Dat. secundo die f. beati Michaelis arch. anno M^o CCC^o octuagesimo primo.

Eredeti. — Pergamen 38—11. cm. — Felső részén két helyen megszakadozva, hol a kenézség districtusának neve is eltűnt.

1041. 1394. máj. 4. Verebi Péter erdélyi vicevajda tanusítja, hogy a Szent-Imrén tartott nemesek gyűlésében az erdélyi püspök és káptalan Frank vajda előtt és előtte tiltakoztak a dézmák és quarták hatalmas lefoglalása és bitorlása miatt, miben némely nemesek bűnösök és kérték ezeknek megbüntetését. A nemesek gyűlése pedig egyértelemmel kijelentette, hogy a bitorló nemeseket nem pártolja, és megbüntetésöket igazságosnak tartja. Azért jövődőre azon dézmálási módot ajánlja, hogy a püspök és káptalan a felhatalmazott dézmáló megbizottnak adjon pecsétes írást, hogy mindenki tudhassa. kinek tartozik fizetni. A bérlő is ilyen pecsétes írással igazolja a dézmaszedést. Az a ki az így igazolt dézmálóknak a dézmát vagy quartát megfizetni vonakodik, bárki legyen, a vajda és a vice vajda által a megbizottnak, vagy bérlőnek megkeresésére nem peres, de közigazgatási úton, három márka büntetés terhe alatt a fizetésre kényszeríttessék. — Datum in loco prenotato quarto die octavarum sancti Georgii 1394.

Szőrcsei János vice vajda transsumptuma 1400-ból. — Megvan a gyulafehérvári káptalani levéltár 216 folyó száma alatt is.

1042. XIV. század. Az erdélyi káptalan egy elmosódott levele dto feria quinta prox. post octavas festi paschae anno Millemo CCC^o . . . . octavo.

Eredeti. — Pergamen, rosta lyukak módjára átevődve, szövege alig olvasható.

1043. 1400. jul. 11. Szőrcsei János vice vajda átírja Verebi Péter erdélyi vice vajda levelét, a dézmák és a quartáknak lefoglalása, és bitorlása ügyében, az erdélyi püspök és káptalan kérelmére. — Dat. die et loco prenotato, anno 1400 die dnico prox. ante festum b. Margarethe virginis.

Miklós vajda transsumptuma, Sigmond király 1421. évi levelében. — Megvan a káptalani ltr. 232-ik folyó száma alatt is.

1044. 1402. jul. 9. Miklós vajda az erdélyi káptalan kérésére átírja Szőrcsei János és Verebi Péter vicevajdák leveleit, a dézma és a quarta szabályszerű beszédéről. — Datum Albe, die dnico prox. post octavas Petri et Pauli, anno 1402.

Sigmond király transsumptuma, 1421-ből. — Megvan a káptalani ltr. 232. száma alatt is.

1045. 1420 körül. Statutio töredékek (Nimthi, Pestes Zamos-telek, Mikháza) Zsigmond király korából.

Pergamen, valamely formularium töredéke.

1046. 1421. marc. 18. (Sigmond király) átírja Miklós vajda levelét az erdélyi püspöki és káptalani dézmák és quárták pontos befizetéséről. — Dat. in nostra civitate Hradistia in partibus Moravie, feria tertia proxima post fest. b. Gregorii pape, anno 1421.

Egykorú másolat. — Papiros. — Három félív egymás végébe ragasztva, minek eleje hiányos. — Van benne transsumptum három darab.

1047. 1444. máj. 13. Eugenius pápa a kolozsmonostori és kerczi apátoknak parancsolja, hogy miután a domokosrendű erdélyi szerzetes testvérek panasza szerint különféle egyházi és világi hatalmas emberek a prédikátorok rendje javait elfoglalva bitorolják: azért ezen eseteket megvizsgálva, az elfoglalt javakat a rendnek használatába adassák vissza. — Dat. Rome. apud sanctum Petrum, anno 1444. tertio idus Maji, pontificatus nostri anno quarto decimo.

Eredeti. — Pergamen. — Bulla, de pecsétje hiányzik, csak a kender zsinor vége maradt rajta.

1048. 1445. (nap n.). A magyar főrendek (praelati, barones, nobiles et proceres) Ujlaki Miklóst megkeresik, hogy miután Diódi Mihály, Fejérmegyében, magtalan meghalt és birtokát Frank vajda és Zempthe László, talán az erdélyi káptalan és kmonostori convent előtt, de helytelenül elfoglalta Diódon. ebben az ügyben bizonyos rövid terminus alatt, a két hiteles hely közbejöttével a nevezett birtok jogi állását vizsgáltassa meg. — Dat . . . . 1445.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétjének csak helye látszik. — Az okmány jobb oldala leszakadt. — Csonka.

1049. 1446. apr. 21. Suki Ábrahám közjegyző átírja Ágoston eddig kolosi főesperes, már választott győri püspök egy levelét, melyben Haranglábi Gergely javára a kolosi főesperességről lemond. — Acta sunt haec et facta . . (Albae) in ecclesia cathedrali, 5° die f. paschae.

Eredeti. — Pergamen, melynek közepét az egerek kirágták.

1050. 1446. jun. 17. Az egri káptalan tagjai együtt és egyenként eskü alatt kötelezik magukat, egyházi javadalmaik és jövedelmeik megvédelmezésére.

A jászói convent transsumptuma 1632-ből.

1051. 1446. jun. 17. Az egri káptalan tagjai együtt és egyenként, statutum alakjában, eskü alatt kötelezik magokat, arra, hogy azt a kanonokot, a ki őket egyházi beneficiális jövedelmeik békés birtokában megzavarni kívánná az által, hogy bárkinek a beneficiális jogok megtámadására tanácsot és segítséget ad, a káptalanból ki fogják zárni, és javadal-

mát elvétni és hogy minden káptalani határozatot, mit a többség hoz, a kisebbség is legyen köteles mindig megtartani, mit ha nem tenne, perjurium büntetésébe essék. (Aláírja a káptalan nyolczvan tagja.)

A jászói convent transsumptuma 1632-ből.

1052. 1447. febr. 23. Palóczi László palatinus, az erdélyi püspök Máté, mint felperes keresete folytán, egy Tasnádhoz tartozó erdő elfoglalása miatt, Csepen Mátét és Balásházi Bálintot, szent György napja nyolczadára, az erdélyi káptalan által idézteti. — Dat. Bude quadragesimo secundo die termini prenotati, [in octavis festi epiphan. dni], anno 1447.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétjének csak kevés töredéke látszik.

1053. 1450. febr. 21. Garai László nádor, Máté erdélyi püspök felperes részére Szele László fiát kéthelyi Szele Istvánt métális ügyben szent Jabab apostol nyolczadára, mint második bírósági terminusra, három márka büntetés terhe alatt idézi. Dat. Bude quadragesimo die termini prenotati (octava epiphaniarum dni) anno 1450.

Eredeti. — Papiros. — Kis pecséttel.

1054. 1458—1464. Pius pápa, Miklós és Kallixtus elődei példájára, a Konstantinápolyba menők részére, salvus conductust, szabadmenet-levelet enged.

Másolat. — Dátuma nincs. — Valamely pergament-könyvnek egy lapja lehetett, alakjából következtetve.

1055. 1464. márcz. 7. Agapitus kamerinói püspök bizonyítja, hogy Miklós erdélyi püspök Vitus János ozdi főesperes, mint felhatalmazottja képében, az apostoli szentszék küszöbeit Rómában meglátogatta. — Dat. Senis sub anno 1464. die 7. Martii.

Eredeti. — Pergamen 30—38 cmr. — Pecsétje elveszett.

1056. 1468.? jan. 25. Dengelegi Pongrácz János erdélyi vajda megbízza az erdélyi káptalant, hogy Porkoláb Péter ügyében Gáltón vizsgálatot végezzen. — Dat. in Segesvár, feria secunda post festum beati Vincentii martiris anno 1468?

Eredeti. — Papiros. — Elmosódott írás.

1057. 1469. szept. 17. Palóczi László országbíró és nádor Báthori Miklós felperes keresete folytán Losonczi Bánfi László, János és Mihály ellen, a Szolnok megyei Kereszthelekről hatalmason elhajtott tiz ökör, négy ló, ezer darab juh. és az ottani jobbágyság egyéb ingóságai miatt, számos tanúk kihallgatásával megbízza a szent-jogi conventet. — Da-

tum in Patak die dnico prox. post fest. exaltat. sancte crucis 1469.

A szent-jogi convent transsumptuma ugyan ezen évből.

1058. 1469. nov. 13. A szent-jogi convent jelenti Palócz László palatinus rendelete folytán, hogy a Losonczi Bánfi testvérek hatalnaskodási ügyét, Szolnok megyében, Keresztheleken megvizsgálván, mindent úgy talált amint a palatinus levelében le van írva. s annak teljes igazságát tanúsítja. — Datum tertia die diei inquisitionis prenotate [in festo b. Martini eppi], anno dni supradicto.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétje leesett.

1059. 1472. jan. 2. Mátyás király Kendi Antal és Tótóri István érdemei jutalmául, az Esztényi Bertalan magvaszadkáttával megürült esztényi birtokrészbe őket szabály szerint beigtatni rendeli a kolosm. convent által. — Datum in obsidione castri Nitriensis, feria quinta proxima post f. circuncisionis dni anno 1472.

A kolosmonostori convent transsumptuma 1579-ből.

1060. 1473. jul. 29. L. ferrarai püspök levele olaszul, G. (= Veronai Gábriel) erdélyi püspökhöz dto Spohnberg? 29. Julii 1473.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétje elveszett.

1061. 1478. máj. 12. Magyar Balázs vajda hunyadmegyei Fekethe Anna krasznai birtoka és kétszáz forint követelése ügyében, Bogdán ellen, vizsgálatra küldi az erdélyi káptalant. — Dat. Kolozsvár tertio die festi pentecostes, anno 1478.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétjének csak helye látszik.

1062. 1483. sept. 27. Báthori István országbíró megbízza a csanádi káptalant, hogy miután az aradi káptalan mint felperes keresete folytán alperesek Macskási János, Saapi László és Dánfoki Balás az aradi káptalan kárára elkövetett verekedések, megsebesítések, gyilkosságok és egyéb károsítások miatt arra voltak kötelezve, hogy kétszáz arany forint büntetés terhe alatt a felek által megválasztott jó emberek arbitriuma szerint, a meghatározott időben és helyben az aradi káptalant elégítsék ki, és ők azt megsem tették, megsem jelentek a kirendelt időre, tehát őket a király elébe, vizkereszt nyolczadára idézze meg. — Dat. Bude in f. Cozme et Domjani 1483.

A csanádi káptalan transsumptuma ugyan ezen évből.

1063. 1483. okt. 29. A csanádi káptalan jelenti Báthori István országbíró rendeletére, hogy Macskási Jánost és társait az aradi káptalan ellen elkövetett jogtalanságokért Zaránd-

megyéből vizkereszt nyolczadára megidézte. — Dat. decimo die diei evocat. prenotate [feria secunda prox. post f. beati Luce], anno supra dicto.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétje elveszett.

1064. 1494. jun. 1. Farnosi Veres János megköszöni Vitéz Györgynek, hogy barátságosan házába befogadta vala és vizsonti szivességét ígervén, arra kéri, vigyázzon az ő távol léte alatt Farnoson lévő jószágára. — Dat. Bude die dnico prox. post f. corporis Christi, anno 1494.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétjének csak zöld töredéke látszik. Viznyomásos bélyege körben függő mérleg.

1065. 1497. apr. 19. Vingárti Geréb Péter vajda farnosi Veres János eskü alatti kihallgatását elrendeli a Radnóton tartott generalis gyűlésből, Székely Benedek ellen. — Dat. Radnót, feria quarta prox. ante f. b. Georgii, anno 1497.

Eredeti. — Papiros. — Pecséttöredéke látszik.

1066. 1498. apr. 19. A leleszi convent a királynak jelenti, hogy midőn rendelet szerint, Zeleméri Mihály szabolcsmegyei Thedey nevű birtoka határait kijáratni akará, Zapolyai István, Báthori György és Miklós grófok, és Erdődi Tamás esztergomi érsek nevében ellenmondottak némelyek; miért is az illetők szent György napja nyolczadára a király elébe megidéztettek. — Dat. sexto die diei evocat. prenotate [festo beati Thiburcii], anno supra dicto.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétjének némi töredékével. — Közepén tojásnyi lyuk.

1067. 1499. febr. 7. Geréb Péter vajda megbizza az erdélyi káptalant, hogy Kenderesi Dorottya, Szentgyörgyi Miklósné azon panaszát, mely szerint demsusi Arkha László, fiaival együtt, a szentgyörgyi nemesi kuriába Hunyadmegyében erőszakkal berontott és Zachalt, Vályát, [más néven Zékespatakot], továbbá Grod és Ohabát elfoglalták embereikkel, vizsgálja meg, s ha igaznak találja, a panaszost a birtokba iktassa be. — Dat. in oppido Déva, feria quinta proxima post f. b. Dorothee 1499.

Eredeti. — Papiros. — Pecséttel. — Hátán a káptalani jelentés fogalmazványával.

1068. 1499. febr. 20. Geréb Péter vajda s országbíró a leleszi conventet megbizza, hogy Zeleméri Mihály szabolcsmegyei birtokának (minek neve Thedey) határát járassa ki. — Dat. . . . feria quarta prox. post dnicam Invocavit, anno 1499.

A leleszi convent transeumptuma ugyanezen évből.

1069. 1499. apr. 11. Geréb Péter vajda megbizza az erdélyi káptalant annak kiderítésével: igaz-e Geréb László erdélyi püspök azon panasza, hogy Forró Márton Oláh-Lapádról, a püspök birtokáról, a nyájörző pásztort Ireniét minden igaz ok nélkül szent-benedeki birtokára hurczolta, ott megölte, és testét (temetés helyett) a kutyáknak és vadállatoknak eledeül kidobta? — Dat. Kolozsvár, feria quinta prox. post dnicam Quasi modo 1499.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétjének csak helye látszik. — A káptalani jelentés fogalmazványával, mely a panaszt teljesen megerősíti.

1070. 1501. jan. 30. Geréb Péter országbíró megbizza a kolosmonostori conventet annak kiderítésével: igaz-e, hogy Geréb László erdélyi püspöknek Csombordon lakó jobbágysai és emberei Forró Mártonnak ott járó jobbágysait elfogták, megkínozták, és megölni törekedtek? — Dat. in oppido Székely-Vásárhely decimo octavo die festi epiphaniarum dni 1501.

Eredeti. — Papiros. — Viznyomásos bélyege: körben függő mérleg. — Pecsétjének csak helye látszik.

1071. 1501. mart. 8. Geréb Péter vajda az erdélyi káptalant megbizza, hogy Gálfi Simon zálog követelését, mely szerint a Küküllőben fekvő Bényét Biró Máté leányától kiváltani akarja, mely egykor Gálfi Jánosé vala, vizsgálja meg. — Dat. in Segesvár, feria secunda prox. post dnicam Reminiscere 1501.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétje veres viaszban a papirra nyomva, letöredezett. — Hátán a káptalani vizsgálat minutája. — Elmosódott halvány írás.

1072. 1503. apr. 10. Geréb Péter vajda Benedek jegyzőt és Kis Pétert eskü alatt kihallgatja azon drága kereszt felől, melyet néhai dengelegi Pongrácz János vajda felesége Erzsébet, a pécsi apáczáknál, a kolosvári domokosrendű szerzet kápolnája részére készíttetett. — Dat. Torda feria tertia prox. post festum b. Dionysii eppi 1503.

Nyiresi Tamási közjegyző transsumptuma ugyan ezen évből.

1073. 1503. máj. 27. Nyiresi Tamás közjegyző átírja a pécsi apáczák által a kolosvári dominikánus szerzet számára készített drága keresztől és kasuláról szóló levelet, Balás és János kolosvári domokosrendű szerzetesek kérésére 1503.

Nyiresi Tamás közjegyző transsumptuma ugyan ezen évből.

1074. 1503. okt. 2. Rákosi Melchior püspöki helyettes, Berekszászi Imre kanonok és Bagdi György aulicus pap jelenlétében eskü alatt kihallgatta a kolosvári prédikátorrend két tagját arról, hogy a kolosvári kápolna részére

dengelegi Pongrácz János és neje a pécsi apácák által egy drága gyöngyökből, s aranyból való keresztet, s kasulát készíttetett volt. — Dat. 2. Octobris 1503.

Nyiresi Tamás közjegyző transsumptuma ugyan ezen évből.

1075. 1503. nov. 28. Nyiresi Tamás közjegyző átírja Rákosi Melchior és Geréb Péter leveleit egy drága kereszttről, melyet néhai Pongrácz János vajda felesége Erzsébet Pécssett készíttetett a kolosvári domokosrendű kápolna számára. — Dat. Albe, 1403. die 28. Novembr.

Eredeti. — Pergamen 50—40 cmr.

1076. 1504. (nap nélkül) Az erdélyi káptalan jövedelmei kiosztásáról szóló libellus töredéke, ezen czímek alatt: Super optione minori. Super argento purificationis. Super decimis sedis Sebes. Super decimis in possessionibus. Divisio decimarum. Super censu st. Georgii. Divisio decimarum Hunyad. Super quinquagesimis. Super depositionibus. Super censu st. Georgii. Divisio apum. Divisio vinorum decimalium. Divisio munerum. Super argento b. Michaelis Archang . . Super optione majore. Super argento st. Michaelis. Super argento conceptionis.

Eredeti. — Papiros. — Könyvecske alakban, minek kezdete és vége hiányzik, egy egész ívre látszik kiterjedni, a könyvecske alsó része feloszlásban a nedvesség miatt; összesen tíz levél.

1077. 1504. jul. 1. Ulászló király Thurzó Jánosnak huszonnyolczezer forintért zálogba adja a szebeni és körmöczy kamara jövedelmét, (coementum, tricesima, stb.) míg azokat és Zólyom várát is Anna királyné meghatározott módon kiválthatja. — Dat. Bude, die dnico prox. ante fest. Visit. b. M. v., anno 1504.

Eredeti. — Pergamen. minek bal felől $\frac{1}{3}$ része leszakadt. — Pecsétje hiányzik.

1078. 1506. apr. 16. (Pruck, penes Moraviam.) Maximilian császár levele a magyar királyhoz Ulászlóhoz, hogy a budai gyűlésre követeket kíván küldeni.

1079. 1506. (nap nélkül.) Az erdélyi káptalan utasítása a buzdi dézmák ügyében, miket a buzdi plébános Gergely törvény ellen el akar foglalni.

Eredeti. — Papiros. — Víznyomásos bélyege: körben a husvéti bárány.

1080. 1507. nov. 23. Ulászló király az aradi káptalan-nak és Korvin János özvegye Beatrixnak pere állapotját felsorolva rendeli, hogy Beatrix Symánd Zaránd megyében fekvő birtokra nézve lehető okiratait szent György nap nyolczadára

annál is inkább mutassa be előtte, mert több haladékokat már nem remélhet. — Dat. quadragesimo nono die octavar. fest. b. Michaelis archang., anno 1507.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétje leasett.

1081. 1508. mart. 26. Az erdélyi káptalan, sede vacante, Fenes plébánusát, Perényi Imre palatinus kinevezése után, kánonoki székbe beigtatja, megjegyezvén, hogy a királyt illeti ugyan a kinevezési jog, de ez, *suo* durante beneplacito, a kinevezést a palatinusnak engedte, ki elfogadva Leo mester lemondását, helyébe Gyalui Dénes fenesi plébánust kinevezte. — Dat. in die dnico, in crastino festi annunc. b. v. Mar. 1508.

Eredeti fogalmazvány Gyalui Dénes kanonok részére, egy iven. — Viznyomásos jegye: körben függő mérleg.

1082. 1509. aug. 7. Geréb Péter vajda megbízza az erdélyi káptalant, hogy Pestényi Andrásné, Katalin, már elzálogosítván Hunyad megyében a két »Pesthyént« és tartozékait, Dombraviczt és Várhelyt, miket most ki akar váltani, de a rokonság azokat kiadni vonakodik, tartson vizsgálatot. — Dat. in Déva, feria tertia prox. ante f. beati Laurentii mart. anno 1509.

Eredeti. — Papiros. — Hátán a káptalani relatio minutája.

1083. 1510. jun. 17. Kölni Fossa Antal közjegyző stb., mint a 416. szám alatt, csakhogy Sándor pápa levele van benne a Rosariumról 1476-ból.

Eredeti. — Megvan szakadozva. — Pergamen 60—50 cmr. — Lásd az erdélyi káptalan levéltára Gyula-Fehérvártt, 416. folyó számát.

1084. 1510. jul. 17. Ulászló király Szeben város birájának és közönségének parancsolja, hogy miután a város és az erdélyi káptalan között Kis-Sebes birtoka felett folyt per a káptalan javára már be van végezve, és a város Kis-Sebest mégis bitorolja, azt a birtokot haladék nélkül a káptalan birtokába adja, nehogy a király előtt többé panasz merüljön fel ezen ügyben. — Datum in castro nostro Macha (?) feria quarta proxima post f. b. Margarethe virg., anno 1510.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétje leasett. — Viznyomásos bélyege: körben függő mérleg.

1085. 1510. okt. 28. Száras Barabás közjegyző tanusítja, hogy Szeremlyéni Ferencz erdélyi prépost, a királyné secretariususa, mint felperes több ügyvédekkel rendel a buzdi dézmák ügyében Gergely buzdi plébános törekvései ellen. — Tirnavia, 28. Octobris, anno 1510.

Eredeti. — Pergamen, 45—30 cmt.

1086. 1511. decz. 10. Az erdélyi káptalan Macskási Gáspárnak ügyében számos tanu vallomásáról tanuságot teszen. — *Feria quarta, die tertia dicti festi Conceptionis virginis gloriose anno 1510.*

Eredeti. — Papiros. — Nedvesség miatt az egyik egybehajtásnál szenvedett.

1087. 1512. decz. 18. Julius pápa Gosztoni János választott győri püspöknek három misére (melyek egyikét Ulászló király előtt fogja végezni) bucsu engedélyt ad. — Róma deczember 18. 1512.

Eredeti. — Pergamen. — Felső része, a pápa nevével leszakadt, de a szöveg teljesen ép.

1088. 1513. (nap nélkül.) Az erdélyi káptalan statutumainak és distributionális libellusának töredéke, 1513-ból.

Eredeti. — Papíros. — Féliv.

1089. 1513. ápr. 1. X. Leo pápa az erdélyi káptalanak privilegiumot enged. — Róma, 1. ápril 1513.

Eredeti. — Pergamen. — Nagyon elmosódott.

1090. 1513. jul. 23. Leo pápa Kampaniai Melchiornak, palota grófnak, különféle felhatalmazásckat enged. — *Rome apud stum Petrum 1513. decimo kal. Augusti.*

Drágfi János közjegyző transsumptuma 1518. évből.

1091. 1514. jul. 3. Losonczy Bánfi János végrendelete *dto secundo die visit. b. v. Marie 1514.*

Eredeti. — Papiros. — Kis zöld pecsétjének csak helye látszik.

1092. 1518. ápr. 20. Béltéki Drágfi János közjegyző, Kampaniai Melchior (*sacri palatii, et aule lateranensis miles.*) által felhatalmazva, és megbízva átírja Leo pápa 1510. évi felhatalmazó levelét, és Erdődi Ferenczet, a törvénytelen születés következményeitől felmentvén, nevét Erdődiről »Drágfi«-ra változtatja, s a törvényes szülöttek jogi képességeivel ellátja. — *Datum in castro nostro Erdeudiensi, Albensis dioecesis, anno 1518. die 20. Aprilis.*

Eredeti. Pergamen. 60—45 cmr. — Függő, mogyoró alakú viasz pecséttel, melynek fészkeben veres viaszon van a közjegyző elmosódott czimere.

1093. 1527. után. Az erdélyi káptalan fejedelmi parancsra bizonyos kancelláriust, továbbá Magdolna urnőt, János és Anna gyermekeit Fogaras várába beigtatta.

Eredeti. — Pergamen, melynek jobb fele diagonaliter balról-jobbra leszakadt, pecsétjével és datumával együtt. A királyi parancs Budán (*in dominica Cantate*) kelt ugyan, de minthogy a fejedelem címében »*rex Hungarie, Bohemie et infans hyspaniarum*« áll, mely címet

Zápolyai János nem használt, következni látszik, hogy ezen töredék Ferdinánd király megbízását tartalmazza. A donatarius nevét nem lehet világosabban jelölni. Az erdélyi kanonokok között meg lévén jelölve Erdélyi János küküllői főesperes (1519-től kezdve,) valószínű, hogy az okmány 1527—1528-ban kelt.

1094. 1531. (nap nélkül.) Maxai Gergely subcustos Regestuma, melyet az erdélyi püspöki székes egyház ingó vagyonáról és felszereléséről leltár alakban készített. — Gyula-Fehérvártt, 1531-ben.

Eredeti. — Papiros. Mellette van Szeredai Antal prépostnak másolata ugyan arról.

1095. 1532. jun. 26. Az egri káptalan tagjai együtt és egyenként kötelezik magukat, eskü alatt saját beneficiumi jogaik védelmére, és elveszett jogaik visszaszerzésére (aláírja 28 kanonok.)

A jászói convent transsumtuma 1632-ből.

1096. (1535—1540?) május közepe. Az erdélyi káptalan tanusítja, hogy buzás-bocsárdi Veres János és Csán Lőrincznek leánya Anna bizonyos jobbágy telket Pethenden, és a Küküllő mellett lévő Bényén, egymás között elcseréltek adván Veres János Csán Annának pótlásul készpénzt kétszáz forintot. — Dat . . . festo appar. b. Mich . . . .

Eredeti. — Pergamen, melynek felerésze jobbról balfelé, diagonaliter, a pecséttel együtt le van hasítva.

1097. 1536. nov. 18. János király helyben hagyja Budai Tamás feleségének Ursulának adományát, melylyel Budán a szent Sigmond kápolna mellett lévő telkét a szerzet szomszédságában, a nyulak szigetén lévő apáczák intézete javára adta és ajándékozta. — Várad in profesto b. Elisabeth viduae.

Eredeti. — Papiros.

1098. 1537. ápr. 11. A kolosmonostori convent tanusítja, hogy Losonczi-Bánfi Miklós Nagyfaluban, becsülete, hite és embersége lekötésével megigérte, testvéreit Misericordias domini következő vasárnapig teljesen kielégíteni. — Dat. sabbato proximo ante dnicam Misericordias domini, anno 1537.

Eredeti. — Papiros. — Pecséttel.

1099. 1538. decz. 5. Maylád István vajda az erdélyi káptalant utasítja, hogy Osdolai F. Lázár, karatnai Török Mátyás és altorjai Török Bálint részére a Peselneken lévő nemesi birtokjogaikat illető leveleiket, kézdi-szék irományai között a gyulafehérvári levéltárban keresse meg. — Dat. Brassoviae, in profesto b. Nicolai eppi anno 1538.

Eredeti. — Papiros. — Requisitoria. — Hátán a káptalani válasz fogalmazványa. — Van pecsétje is, de el van simulva.

1100. 1542. febr. 15. Az erdélyi káptalan tanusítja, hogy Huszár Benedek elbeszélése szerint, Verbőczy István Vécs nevű várát fiának Imrének. élő szóval, birtokba átadta.

1101. 1543. (nap nélkül.) A kolosi-sóbánya bíraja és lakossága könyörög Izabella királynénak, hogy őket hagyja meg az ottani halastó birtokában, melyet az erdélyi káptalan legujabb időben per útján elvett, mert a lakosság szegény és különben kiköltözésre gondol.

Eredeti. — Papiros.

1102. 1550. febr. 4. A leleszi convent rendelet szerint jelentést teszen Drugeth Ferencz felperesnek Büdi Mihály alperes elleni peres ügyében a végzett admonitióról. — FERIA tertia prox. post festum purif. Mariae, anno 1550.

Eredeti. — Papiros. — Pecsét töredékkal.

1103. 1550. jun. 29. Fr. György váradi püspök és kincstárnok bizonyítja, hogy az erdélyi káptalan kibékült somlyai Báthori Andrással azon ágyuk s bombárdák ügyében, melyeket Gyulafehérvárról a már néhai Báthori István vajda, Báthori Andrásnak apja elvitt volt és a káptalannak visszaadni vonakodott. — Dat. Torda in f. beator. Petri et Pauli, anno 1550.

Eredeti. — Dupla papiroson. — Pecsét töredékkal.

1104. 1550. decz. 21. Révai Ferencz locumtenens. thuróczi főispán, megbízza a leleszi conventet, hogy homonnai Drugeth Ferencz felperesnek Büdi (Bywd) Mihály és társai alperes ellen, többször elhalasztott peres ügyét megvizsgálván, jelentést tegyen. — Datum in arce nostra Blatnicza (?) in festo b. Thomae apli, anno 1550.

A leleszi convent transsumptuma ugyan ezen évben.

1105. 1561. jul. 7. Sáfár János zarándi, arad- és csanádi alispán tanusítja, hogy midőn nemes Sári Albert 1560-ban ura parancsából Egerbe ment, útjában Egri Benedek, Székely Miklós és Bayoni István fogadott emberei öt megverték. — Dat. Gyula feria secunda prox. post f. Visitat. b. Mar. v.

Eredeti. — Papiros.

1106. 1561. jul. 12. Szent-Mihályköve. János Sigmond fejedelem írja Báthori Istvánnak, hogy a bihari nemesek ne későre és huzakodva, de gyorsan fizessenek, hogy legyen mit befizetni a török császárnak.

1107. 1562. april 24. Gyalu. János Sigmond fejedelem rendeli, hogy Valkay Miklós kapitány Nyakazó Ferenczczel és az ágyukkal, félre téve a megrótt késedelmet felelősség mel-

lett a rendelt helyre induljanak. — Dat. in castro nostro Gyalu, 24. Apr. 1562.

1108. 1563. máj. 13. Debreczen város biraja és hitesei Bayoni Istvánnak értésére adják, hogy a levél vivő ember valami bizonyság levelet vár ugyan tőlök, de azt ők csak az ők szokásaik megtartásával adhatnák meg. — Dat. Debreczen, feria quinta ante Sofiae 1563.

Eredeti. — Papiros.

1109. 1564. mart. 15. Berekszói Hagymási K. írja Péchely Demeter hunyadvári provisornak, hogy a király doktora az ő leányának adott valami orvosságot a sárgaság ellen; és elbeszéli, hogyan kell bevenni.

1110. 1564. szept. 22. Oláh Miklós esztergomi érsek fővenyesi Gál István kérésére rendeli az egri káptalannak, hogy az ő adósait, kik Kerekiben, Gyomán, Nagy-Besenyőn s más helyeken laknak és neki 50 forinttal régóta tartoznak, annak lefizetésére őket egyenként intse meg. — Dat. Viennae, feria sexta prox. post fest. b. Mathei apostoli 1564.

Eredeti. — Papiros. — Pecsétje leesett. — Viznyomásos bélyege egy *area*, mely felülről, jobbról balra egy szalaggal ferdén ketté van osztva, és a két részben két csillag látszik.

1111. (1565—76?) Maylát Gábor érdekében egy peres allegatio avégett, hogy a Miksa római királyhoz átállott Mayláth István infidelitása miatt Mayláth Gábor ne veszítse el erdélyi jogait és javait (datum nincs).

Eredeti. — Pergamen. — Valamely nagyobb libellusnak egyetlen lapja.

1112. 1566. jun. 25. Kemény János és Kovács Péter regiusok bizonyítják, hogy Zutori Ilona asszony némely jobbágysai Kabos Jánoshoz átmentek, és tartoznak onnan visszatérni. — Kelt Zutoron, szent Iván havának 25. napján.

Eredeti. — Papiros. — Két kis pecséttel.

1113. 1567. febr. 5. Gyulafehérvár. János Sigmond fejedelem Somlyói Gergely peres ügyét czegei Vas György ellen, Vas János hagyatéka ügyében elhalasztja. — Feria 4. prox. p. fest. sancti Blasii.

1114. 1567. márcz. 10. Torda. János Sigmond fejedelem rendeli Bakó Miklósnak, mint kulcsárnak, hogy Gyarmathi Péternének adjon ki egy hordó deputált bort.

1115. 1568. (napja elmosódott, Albajulia.) János Sigmond rendeli, hogy Báthori István megbízott embere, kit Báthori Annához küld, mindenütt szabadon, akadály nélkül utazhassék.

1116. 1571. márcz. 38. In arce Pragensi. Miksa király

berekszói Hagymás Kristófot értesíti arról az egyességről, ami közötté és a meghalt erdélyi fejedelem között történt. és küldi Békes Gáspárt, ajálván, hogy mutassa meg a fejedelem iránti köteles hűséget.

1117. 1571. jun. 21. Alba Julia. Báthori István fejedelem Szász-Sebes városnak rendeli, hogy a Lámkereken esedékes féldézmákat, miket a fejedelem Székesfejérvári András íródiáknak adott az ő élete fogytáig, neki minden vonakodás nélkül fizessék.

1118. 1571. szept. 29. A gyalui porkoláb Kabos Gábor és Gerőfi Balás fizetésének specificatiója.

Egykoru jegyzék. — Papíros.

1119. 1572. jul. 9. Kővár. Berekszói Hagymási Kristóf Péchely Demeter hunyadvári provisort értesíti, hogy Kornis Gáspár mit sem írt a paripa felől.

1120. 1573. márcz. 6. Kendi János írja Békés Gáspárnak, hogy »ő felsége kegyelmessége legyen minden nap rajtunk, akik ő felségének híven szolgálni akarnak, kegyelmességét ne halogassa senkihez«. — Dat. 6. Martii, 1573.

Eredeti. — Papíros.

1121. 1575. máj. 2. Ebesfalva. Báthori István a mohai, báránykuti, dályai, messei, hégeni dézmákat a Segesváron létező »Szentlélekről« és »Szent Antalról« nevezett xenodochiumnak adományozza, rendelvén, hogy a segesváriak annak békés birását a szegény leprás betegek kárára háborgatni ne merészeljék.

1122. 1576. máj. 6. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király rendeli lónai Kendi Sándornak, hogy ösmeretség szerzés végett Lengyelországba menjen. Tanácsolja, hogy a török sérelme nélkül találjanak módot a két ország egyesítésére, s erről a főemberek által adjanak hírt, hogy az ügyet a generalis gyűlés elébe terjeszthesse. Ha nincs mód az egyesítésre, »úgy adjon Isten a hazának jó gyámolítót.«

1123. 1577. ápril 26. Varsavia. Báthori István lengyel király felhívja Bornemissza Jánost, hogy őt ki Brednicsába fog menni, kövesse, csatlakozván Maliniussal, udvari emberével, és elhozva mind azon lovakat és szolgákat, miket Vladislaviában hagyott.

1124. 1577. jul. 8. Ex castris ad Gedanum. Báthori István király ajánlja Báthori Kristóf erdélyi fejedelemnek Lielienski Tamást szolgálatába, s kéri, hogy vegye fel s érdeme szerint éreztesse vele kegyességét.

1125. 1577. nov. 19. Kolosvár. Báthori Kristóf feje-

delem Móré János vallomását hitelesíteti. — In die b. Elisabeth.

1126. 1579. márcz. 28. Báthori Miklós Szathmár és Szabolcs megyei főispán, országbíró Beregmegye tisztségét megkeresi. hogy Tarnóczi Simon jobbágyát, Kovács Tamást, ki Csétfalváról (Chetfalua) Beregmegyében Lónyai Péterhez és testvéréhez átállott. utasítsa kötelességére. és ha Lónyaiék nem adnak elégtételt. őket idézze a curia elébe. — Dat. in curia nostra Tass, sabbato prox. ante dnicam Laetare 1579.

Eredeti. — Papíros. — Pecsétjének csak nyoma látszik.

1127. 1579. jun. 6. Alba Julia. Báthori Kristóf Dobzay István protonotariust kirendeli a végre, hogy kocsárdi Gálfi János részére Zsitvén, az ő jobbágy telkeit a szebeni városi bíróság ottani foglalásai ellen rectificálja.

1128. 1579. jul. 15. . . . ex castris . . . Kendi Péter értesíti Kovácsóczi Farkas cancellariust arról, hogyan áll a tábor Vilnától 16 mértföldnyire a lengyel földön, és hogyan van a hadsereg ellátva.

1129. 1579. szept. 14. Ex arce reg. Polocensi. Báthori István király ajánlja Báthori Kristóf fejedelemnek Pribék János vitéz jámbor embert, hogy legyen neki segítségére.

1130. 1579. szept. 14. Ex arce reg. Polocensi. Báthori István király ajánlja Báthori Kristófnak Sügödi Istvánt, hogy ennek enyedi házát, melyben Szász Anna, Fülöp Balásné lakik, szolgálattól és adótól mentesítse.

1131. 1579. sept. 14. Ex arce reg. Polocensi. Báthori István király bizvást ajánlja Báthori Kristóf fejedelemnek Rácz Pétert, ki mindig hűségesen szolgált, sebeket is szenvedett, s azért adhatna neki valami jószágot Erdélyben vagy a magyarországi részekben.

1132. 1579. okt. 13. Ex arce reg. Vilnensi. Báthori István király írja Báthori Kristóf fejedelemnek, hogy tusnádi Boldisár Mihályt, a hűséges szolgát a veres darabontok közé vegye fel.

1133. 1579. okt. 15. Ex arce reg. Vilnensi. Báthori István király Báthori Kristófot arra kéri, hogy Székely Antalt és Balást. kik Mihály diák keze alól szabadulni óhajtanak, és a veres darabontok közé kíváncsoznak, a fejedelem, ha lehet vegye fel. ha nem lehet, adjon más jobbágyokat Mihály deáknak.

1134. 1579. nov. 2. Ex arce regia Grodnensi. Báthori István király írja Báthori Kristóf erdélyi fejedelemnek, hogy bizonyos Dózsa Mihály, ki Békes Gáspár lázadása alkalmával jószágait elvesztette, mert azt Balog Ferencznek adták vala, előbbi vétkét hűséges szolgálattal és halálával eltörölte. Azért

az ő özvegyének és gyermekeinek a jószágot vissza kell adni, s Balog másképpen kielégítendő. Főleg az udvarházat adják vissza hamar, hogy ne kelljen lakhely nélkül bujdosniok.

1135. 1579. nov. 28. Ex arce Varsaviensi. Báthori István király ír Báthori Kristóf fejedelemhez Nehéz András darabant ügyében, kinek fehérvári jószágát, mivel hallották halálhírét, megosztották. Igazat kell neki adni és a jószágot kezére bocsátani.

1136. 1579. decz. 11. Ex arce regia Varsaviensi. Báthori István ajánlja Báthori Kristóf fejedelemnek, hogy Fejérdi Bartát hűséges szolgálataiért hallgassa meg, kinek valami kevés jószágot is adott.

1137. 1579. decz. 19. Báthori Kristóf fejedelem Tótóri Balázs dobokai főispán dobokamegyei birtokai irományait a kolosmonostori convent levéltárából kiadatni rendeli. — Kolosvar, sabbato prox. post fest. b. Luciae virginis, 1579.

A kolosmonostori convent transsumptuma ugyanezen évből.

1138. 1579. decz. 24. A kolosmonostori requisitorok Tótóri Balás dobokai főispán javára kiadják Mátyás király 1472. évi adomány levelét Esztény azon részéről, mely Esztényi Bertalan birtokában vala, s onnan a Tótóriekre átszállott. — Dat. in vigilia Nativitatis dni, anno 1579.

Eredeti. — Pergamen, 65—35 cm. — Privilegialis alakban, szépen megőrzött tányér alakú függő pecséttel, és egy transsumptummal.

1139. 1580. jan. 30. Ex arce Varsaviensi. Báthori István király ajánlja az erdélyi fejedelemnek Csanádi Tamás deákot, ki a király borbélyának atyjafia, s miután apja Tordán meghalt, kéreti, hogy a házat a város pecsétjével pecsételtesse be, míg ez hazamehet, hogy vagyonát átvehesse.

1140. 1580. febr. 18. Ex arce reg. Varsaviensi. Báthori István király ajánlja az erdélyi fejedelemnek András hű embert, kinek atyja a király szolgálatában elhalt, s kéri a fejedelmet, hogy ennek anyját, árváját, özvegyét segítse, Andrást pedig, ki ifju legény, vegye be valami szolgálatba.

1141. 1580. marc. 17. Grodna. Báthori István felel a moszkvai vezér két levelére, melyeket a követ Ivannovicus Lázár hozott. Egyikben kéri a királyt, hogy a kereszténység javára, és a közös barátság érdekében vele kössön békét. Báthori feleli, hogy mikor a fejedelemhez követeit küldötte vala, ez velök rosszul bánt, azért új követeket nem is küld; de a senatus egyik főemberének Stremoncharo Leónak levelet átadni megengedi, és először a vezértől várja az oratorok kiküldését. A második levélben a muszka fejedelem a foglyok kicserélését,

vagy kiválthatását kéri. Báthori erre nem hajlandó; de a foglyokkal emberségesen fog bánni.

1142. 1580. nov. 14. Ex arce Vilnensi. Báthori István király Báthori Kristóf fejedelem kegyébe ajánlja Balázs Barabást, ki megérdemli a vitéz nevet, mit a szükségben szépen bizonyított.

1143. 1580. decz. 3. Ex arce reg. Grodnensi. Báthori István király kéri Báthori Kristóf fejedelmet, hogy szegény Pribék András az ő szolgálatában meghalván, erdélyi árváinak ha magokkal jól nem tehetnének, adasson évenként segítségül 6 köből buzát és két szalonnát. (Van még e levélen két Requisite mint a Bethlen Gábor fejedelem idejéből ex 1620.)

1144. 1581. mart. 20. Varsavia. Anna Lengyelország királynéja vigasztalja Báthori Kristóf fejedelmet neje elhunyt alkalmából, és köszönetet mond a néhai nevében neki küldött ajándékokért.

1145. 1581. aug. 29. Ex castris ad urbem Plescoviam positis. Báthori István információt kér az erdélyi senatustól azon Kis-Galambfalván lévő jószágról, melyet Forró János magának adományba kér.

1146. 1581. okt. 16. Ex castris ad Plescoviam positis. Báthori István király Ifju Jánosnak köszöni a száz ló meghozását és örvend, hogy a rokonság is jól van. A török porta kívánságára külön fogja megírni neki a feleletet.

1147. 1581. nov. 20. Cracovia. Socini Fausztus, az unitáriusok tanának egyik oszlopos szerzője Squarcialupus Marcell levelére válaszolva, előadja theologiai véleményét, védve magát, hogy Paleologus Jakab ellen, s a Rakoviak mellett nyilatkozott.

1148. 1582. jan. 8. Ex arce Vilna. Báthori István kéri az erdélyi senatust, hogy Rácz Pálné 15 jobbágya királyi szolgálatba akarván lépni, találjon ki erre valami módot, mert a királynak jó reménye van ezen jobbágyokban, s azért őket elbocsáttatni óhajtja.

1149. 1582. jan. 24. Ex arce Vilna. Báthori István király az erdélyi senatustól információt kér Jakcsi Boldizsárné ügyében, kinek dézmáját elengedte volt a király, de a válasz megérkezte előtt már elosztották volt a dézmát, s azért neki valami kárpótlást lehetne adni.

1150. 1582. febr. 13. Ex arce Vilna. Báthori István király az erdélyi senatustól az erdélyiek könyörgő levele felett információt kér. Tanácsolja, hogy a zsellérek jövedelmét a mostani mód szerint hasonlítsák egybe, és ami a tárháznak kedvez, abban szigoruak legyenek, nagy lévén a szükség.

1151. 1582. mart. 14. Ex arce Riga. Báthori István

király ajánlja az erdélyi senatusnak Szabó Mihályt, ki mint gyalogsági hadnagy vitézségét vére hullásával bizonyította. Lehetne neki három jobbágy telket adományozni, miről információt vár a király, hogy adomány levelet adjon neki.

1152. 1582. márcz. 29. In arce regia Riga. Báthori István király meghagyja az erdélyi senatusnak, hogy Salamon Péternek hűséges szolgálataiért a kirendelt száz forintot adassa meg, s a Daczó György-féle tartozást kilenczven forinttal, vagy egyenlő értékű dologgal egyenlítse ki.

1153. 1582. ápr. 14. Riga. Báthori István király Stepán István azon kérése folytán, hogy a karánsebesi tartományban fekvő Oláhság nevű, fejedelemre szállott falut hadiszolgálataiért neki adományozza, ezen faluról előleges információt rendel.

1154. 1583. febr. 3. Ex arce reg. Nepolonicensi. Báthori István király alánlja Csanádi Demeter deákot hű szolgálatai folytán valamely adományra, addig is javítani kell fizetésén, hogy jobb kedvvel legyen a szolgálatban, az erdélyi fejedelemmél.

1155. 1583. márcz. 30. Báthori István király az erdélyi tanácsnak ajánlja Bölöni Pétert, Solyom Pált, Sidó Gáspárt és Bölöni Mátét, kik a király hadaiban szolgálván, személyöket illetőleg Ápor István és András jobbágyságából szabadságot nyertek, de okmányukat tőlök elvették, azért az ügyet meg kell vizsgálni és az elvett leveleket nekik visszaadni.

1156. 1583. márt. 31. Ex arce Nepolonicensi. Báthori István király Perneszi István kapitány bizonyos foglalásairól az erdélyi senatustól információt kér.

1157. 1583. ápril 24. Ex arce Nepolonicensi. Báthori István király Balog János és társai ügyét ajánlja az erdélyi rendeknek Mikó Miklós ellen.

1158. 1583. ápril 29. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király az erdélyi praesidiumnak meghagyja, hogy Kopácsi Ferencznek illő és alkalmas jószágot adjon, a mi a meghalt fejedelem által is meg volt neki ígérve.

1159. 1583. jun. 3. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király meghagyja az erdélyi praesidiumnak, hogy Csáki Dénes felsegítésére, főképen udvari szolgálata miatt való adósága törlésére apránként adjon neki egy ezer forintot egy esztendő alatt.

1160. 1583. jun. 23. Krakó. Báthori István király Bolta János fiait Miklóst és Gáspárt ajánlja az erdélyi praesidiumnak, kiknek ősei Magyar-Gáldon Bolta István és Bolta Frusina, Székely Mártonné, egy kuriát és három telket zálogba adtak volt, melyek most idegen kézre jutottak, s az

idegenek nem akarják kiadni, azért a praesidium ezen emberek jogát kiderítve tegyen felettek törvényt.

1161. 1583. jun. 25. Ex arce Cracoviensi. Báthori István meghagyja az erdélyi praesidiumnak, hogy a hadban sebek miatt elgyengült Ferenczi Péternek a Szent-György kapuban rendelt helyet adassa meg.

1162. 1583. jun. 26. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király az erdélyi praesidiumnak meghagyja, hogy Rákóczi Gáspár és Pogány Ferencz ügyében, kiknek anyjak Rákóczi Lászlóné a jószágokról való levelet kiadni nem akarja, ha őt az első táblára hívják, tétessen közöttök törvényt.

1163. 1583. jun. 26. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király meghagyja az erdélyi praesidiumnak, hogy »ami atyánkfia hugunk« kérelmére, Válaszuti Mátyás diákot, neki »sub titulo principis« exemptiót adva, tegye nemessé.

1164. 1583. jun. 26. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király meghagyja az erdélyi praesidiumnak, hogy Romani Sigmondnak az udvarnál kijáró fizetését adassa meg.

1165. 1583. jun. 27. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király az erdélyi praesidiumnak írja, hogy Palatics György inkább akarván lakni házában, mint az udvarban, (hol neki minden drága) ez neki meg van engedve; de eddigi fizetése helyébe járjon ki neki a szilági és sző-demeteri dézma, ha az nem Váradhoz tartoznék, és Ujszékelyből, s Csekéből is kapjon bérányt, mézet, ludfit, pázsit malaczozt dézmába »vita durante.«

1166. 1583. aug. 6. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király meghagyja az erdélyi praesidiumnak, hogy huga kérelme folytán, vénasszonya Bernard Péterné házához, ha eladva nem volna, az enyedi fél dézmát, s ha el van adva, két hordó bort adasson meg segítségül.

1167. 1583. szept. 14. Ex arce Cracoviensi. Báthori István király írja az erdélyi praesidiumnak, hogy egyszer sem kívánta huga ajándékát »ex publico« megadatni, hanem hogy Horvát Kozma és Sigér Jánossal, kik huga jószágához tartoznak, azt innen-onnan szedessék össze, s úgy küldjék meg.

1168. 1583. szept. 23. Ex arce Sandomirensi. Báthori István király utasítja az erdélyi praesidiumot, hogy Szabó Lőrincznek, ha igaza lenne, a már átengedett kolosvári házat rövid törvénnyel adassa kezébe.

Közli: BEKE ANTAL.

REGESTÁK A VATIKÁNI LEVÉLTÁRBÓL.

— HARMADIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

266. 1356. decz. 27. — Arnaldo de la Caucina canonico Cracoviensi apostolicae sedis nuntio et nobili viro Raymundo de Sancto-Michaele servienti armorum. — Felhatalmazza őket és segédeiket, vagy utódaikat, hogy Magyar-, Lengyel- és Csehországban és az azokkal szomszédos tartományokban a szentszék részére az adót begyűjtsék. Meghagyja nekik, hogy a begyűlt pénzt »penes Rafaelem Damiani et Albertum de Planis mercatores et socios societatis desmalalosilis seu eorum factorum Brieg« deponálják. — Dat. Avinionae VI. kl. Januarii. an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 243. f. 84a.

267. 1357. jan. 11. — Demetrio episcopo Varadiensi. — Végrendelkezési jogot engedélyez neki. — Datum Avinionae III. idus Januarii. an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 232. f. 408. n. 1.

268. 1357. jan. 12. — Demetrio episcopo Varadiensi. — A kért absolutiót megadja neki. — Dat. Avinionae II. idus Januarii, an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 232. f. 413. n. 2.

269. 1357. jan. 13. — Ludovico regi Ungariae. — Pál görzi püspököt megbizta, hogy a békét Johannes de Boemia morva örgróf és Albert osztrák herczeg között helyreállítsa. Kéri Lajost, hogy mindenben, mit nevezett püspök vele közölni fog, teljes hitelt adjon. — Dat. Avin. id. Januar. an. V. In eo modo Elizabeth reginae Ungariae et reginae Ungariae, archiepiscopis Strigon., Coloc., Salzeburg., Pragen., Johanni episcopo Olomucensi.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. H. n. 25.

270. 1357. febr. 8. — Boniohanni episcopo Firmanensi. — Tulajdonkép azért küldte őt Magyarországba, hogy a magyar

király és a velenceiek között a békét helyreállítsa. Meghagyta neki, hogy egyuttal Magyarországon a szentszék részére segélypénzeket szedjen be. Miután azonban késedelmezése folytán a béke létre nem jött, »sub poena excommunicationis« megtiltotta neki, hogy segélypénzt szedjen be. — Dat. Avin. VI. id. Febr., an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 239. f. 22.

271. 1357. febr. 9. — Ludovico regi Ungariae. — Kéri őt, hogy a forlii Ordelaffi Ferencz ellen neki segélyt küldjön. Ordelaffi ellen Egyed sabin püspök által már keresztet is hirdettetett. — Dat. Avin. V. id. Febr., an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. H. n. 62.

272. 1357. febr. 9. — Ludovico regi Ungariae. — Kéri őt, hogy Egidius sabin püspöknek Ordelaffi Ferencz forlii lakos ellenében segélyére legyen. — Dat. Avinionae V. id. Febr., an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 239. f. 22.

273. 1357. febr. 10. — Egidio episcopo Sabinien. — Tudatja vele, hogy Ordelafo Ferencz megfékezése végett irt Lajosnak, ajánlva neki a püspököt. — Dat. Avinionae IV. idus Februarii, an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 239. f. 23.

274. 1357. febr. 26. — Dominico electo Transilvaniensi. — Megerősíti őt püspökségében. U. a. a káptalannak, a város és egyházmegye papsága és lakosságának, a kalocsai érsek és Lajos királynak, tudatja velök a kinevezést, felszólítja őket az engedelmességre, meghagyja a beigtatást és támogatást kér a püspök részére. — Dat. Avin. III. kl. Martii, an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XVII. f. 215b.

275. 1357. april 1. — Elenae relictæ Johannis Lugreti laici viduæ Quinqueecl. dioec. — A kért absolutiót megadja neki. — Dat. Avin. kl. Apr., an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XVI. f. 30a.

276. 1357. april. 24. Dominico episcopo Transylvani. — Licentia recedendi conceditur. — Datum Avinionae VIII. kl. Maji, an. V.

Innoc. R. V. vol. 232. f. 358b. n. 57.

277. 1357. april 27. — Johanni dicto de Strigonio alias de Argentina canonico et praeposito Transylvan. — Az erdélyi prépostságot és kanonokságot adományozza neki. Ugyanakkor

a váradi és csanádi püspökök és az avignoni szt. Agricola dékának a beigt. végett. — Dat. Avin. V. kl. Maji, an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XVII. f. 315b.

278. 1357. ápril 28. — Stephano episcopo Zagrabiensi. — Meghagyja neki, hogy bizonyos okok miatt előtte Viterbóban jelenjen meg. Ezért küldte e levelét Johannes Octovia de Urbe datarius által. — Dat. Avin. IV. kl. Maji, an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. H. n. 181.

279. 1357. május 1. — Ludovico regi Ungariae. — Köszönetet mond neki, hogy a szentszék segélyére csapatokat küldött neki. — Dat. Avin. kl. Maji, an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. H. n. 180.

280. 1357. május 1. — Archiepiscopo Strigoniensi. — Köszönetet mond neki, hogy Lajost rábirta, hogy a szentszéknek segélyt küldjön. — Dat. Avin. kl. Maji, an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. H. n. 183.

281. 1357. máj. 9. — Thomae Symonis de Spinis praepos. eccl. S. Thomae de Promontorio Strigon. — Az Esztergom-sz. tamási prépostságot adományozza neki. Ugyanakkor a kalocsai érsek, a nyitrai püspök és avignoni szt. agricolai dékának a beigtatás végett. — Dat. Pontainsorgiae Avin. dioec. VII. id. Maji, an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XVII. f. 354b. f. 486a is.

282. 1357. máj. 17. — Ludovico regi Ungariae. — Az erdélyi prépostot Lajos követét fogadta, ki őt a történt dolgokról, a tinini püspökség ügyéről informálta. Megtudta tőle, hogy Lajos sereget küldött Ordelaffo Ferencz ellen, a miért köszönetet mond neki, igérvén, hogy kérni fogja Istent, miszerint a király életét hosszú időre nyujtsa. Kéri egyuttal, hogy seregeit, a mig Ordelaffo teljesen tönkretéve nincsen. hagyja a pápa szolgálatában. — Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. XVI. kl. Junii, an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 239. f. 69.

283. 1357. május 18. — Dominico episcopo Transylvaniensi. — Végrendelkezési jogot engedélyez neki. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XV. kl. Jun., an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XV. f. 434a.

284. 1357. máj. 18. — Universis Cristi fidelibus. — Az Erdély e. m.-i Szt. Mihály arkangyalról cz. egyház részére egy év és 40 napi indulgentiát engedélyez. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XV. kl. Junii, an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XV. f. 439a.

285. 1357. máj. 18. — Andrea Petri canonico Transylvaniensi. — A Chama prépost halála folytán megüresedett erdélyi kanonokságot adományozza neki. Ugyanakkor a kalocsai érsek, az avign. szt. agric. dékán és az avign. egyház sacristájának a beigt. végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XV. kl. Junii, an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XVII. 375b.

286. 1357. május 18. — Johanni Stanislai canonico Zagrabiensi. — A Péter görzi püspök által birt zágrábi kanonokságot adományozza neki. Ugyanakkor a fermói püspök, a kalocsai prépost és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioec. XV. kl. Junii, anno V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XVII. f. 391b.

287. 1357. május 18. — Episcopo Waradiensi. — Meghagyja neki, hogy Dénesfia Péter erdélyi kanonok részére provideáljon az Erdély e. m.-i ozdi archidiaconatusságról, melyet előbb Johannes de Zeka birt. — Dat. ap. Villamnov. Avin. dioc. XV. kl. Junii, an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XVII. f. 517b.

288. 1357. máj. 25. — Officiali Vesprimiensi. — Meghagyja neki, hogy Lorandi Oliver fia István esztergomi kanonok részére provideálja az óbudai prépostságot, melyet most István zágrábi clericus bir. — Dat. apud Villamnovam Avinionensis dioecesis VIII. kl. Junii, an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 232. f. 93ab. n. 5.

289. 1357. junius 11. — Ludovico regi Ungariae. — Kéri, hogy csapatait még továbbra is tartsa vissza Olaszországban. Pál görzi püspököt küldi hozzá követ gyanánt, s kéri, hogy adjon neki mindenben hitelt. — Dat. ap. Villamnov. III. id. Junii, an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. H. n. 274.

290. 1357. junius 13. — Officiali Zagrabiensi. — Meghagyja neki, hogy Miklós fia János a Zágráb e. m.-i szerdahelyi szt. Erzsébetről cz. egyház plébánosa részére a dubniczai archidiaconatusságról provideáljon. — Dat. ap. Villamnov. idibus Junii, an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XVII. f. 542b.

291. 1357. jun. 13. — Andrea Fortis archidiacono Dubnicensi in ecclesia Zagrabiensi. — A 288. sz. alatt említett István által birt esztergomi kanonokságot neki adományozza, megengedvén neki, hogy az archidiaconatusságot e mellett

megtarthassa. U. akkor az egri prépostnak, az avignoni szt. Agricola egyház dékánjának és a nógrádi archidiaconusnak meghagyja, hogy Andrást igtassák be. — Datum apud Villamnovam Avinion. dioec. idibus Junii, anno V.

Innoc. VI. R. V. vol. 232. f. 93b. 94a. n. 6.

292. 1357. junius 17. — Ecclesiae Zagrabiensi, Universis etc. quod dominus Stephanus episcopus Zagrabiensis pro parte sui communis servitii, in quo est etc. centum florenos auri praefatae camerae necnon et pro parte minorum servitorum familiaribus etc. viginti duos florenos auri quinque solvet et minor den. monetae Avinion. clericis etc. per manus Georgii et Johannis Crispi canonicorum ecclesiae Zagrabiensis tempore debito solvi fecit. De quibus etc. In cuius etc. — Datum Avinionae die XVII. mensis Junii, anno domini Millesimo CCC^{mo} LVII. indictione X. pontificatus domini nostri papae Innocentii VI., anno quinto.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. II. f. 468b.

293. 1357. junius 18. — Ecclesiae Colocensi. Universis etc. quod dominus Nicolaus archiepiscopus Colocensis in Ungaria pro parte sui communis servitii, in quo est etc. quingentos florenos auri praefatae camerae necnon et pro parte minorum servitorum familiaribus etc. centum undecim florenos auri clericis etc. per manus domini Andreae Fortis archidiaconi Dubicensis tempore debito solvi fecit, de quibus etc. — Dat. etc. die XVIII. mensis Junii, anno domini Millesimo CCC^{mo} LVII. indict. X. pont. anno quinto.

Innoc. VI. R. A. an. I. t. II. f. 469a.

294. 1357. junius 27. — Ludovico regi Ungariae. — Kéri őt, gondoskodjék arról, hogy a majlandi Febusinus de Laturenek az elfoglalt várakat, jószágokat visszaszolgáltassák. — Dat. ap. Villamn. V. kl. Julii, an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. H. n. 308.

295. 1357. julius 9. — Ludovico regi Ungariae. — Mentegeti Vilmos S. Mariae in Cosmedin bibornokot, kiről azt mondták, hogy a csanádi püspöknek a kalocsai érsekségbe való transferálása végett jött, s e miatt a királynál hideg fogadtatásra talált. Ajánlja őt ismét kegye és jóindulatába. — Dat. Viterbii VII. id. Julii, an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. I. n. ?

296. 1357. jul. 23. — Ludovico regi Ungariae. — Lajosnak egy izben már írt Johannes de Riparia a johannita rend magyar priorja ügyében, kit Lajos megakadályozott abban, hogy a prioratust elfogadja, azt mondván, hogy velencei létre

gyanus előtte. A pápa most tudatja vele, hogy jóllehet János a velencei prioratust bírta, azért nem velencei, hanem turini származásu »ex nobilibus de Canapicio.« Ajánlja őt Lajosnak. — Dat. ap. Villamnov. X. kl. Aug., an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. J. n. 41. Ugyanez ügyben Erzsébet anyakirálynőnek n. 44. és Erzsébet ifjabb királynőnek.

297. 1357. aug. 19. — Gregorio Michaelis clerico Quinqueecclesiensis dioecesis. — Az esztergomi érsek collatiójához tartozó beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme ha cum cura 25, ha sine cura 18 ezüst márkánál több nem lehet. U. a. a nyitrai és veszprémi püspököknek és az avign. szent. Agricola dékának a beigtatás végett. — Dat. Avin. XIV. kl. Sept., an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. t. XV. f. 180b.

298. 1357. szept. 8. — Arnaldo de la Caucina scolastico ecclesiae Cracoviensis apostolicae sedis nuntio. — Lajos magyar királyt a szentszék védelmére olaszországi pápai fővezérré nevezte ki, s megengedte neki, hogy e célra országa tizedét három éven át fordíthassa, tudatván ezt az esztergomi és kalocsai érsekekkel és azok suffraganusaival is. Meghagyja neki, hogy nevezettektől a tizedet szedje be, és szolgáltassa át a király vagy annak meghatalmazottjainak. — Dat. Avinionae VI. id. Sept., an. V.

Innoc. VI. R. V. vol. 239. f. 211.

299. 1357. okt. 1. — Ludovico regi Ungariae. — Tudja, hogy Lajos Johanna irányában jóindulattal viseltetik. Kéri őt, hogy István kalocsai érseknek hitelt adjon mindabban, mit neki »pro solosmento dictorum Comitatum videlicet comitatus provincie, provincie et Redemontan.« a pápa részéről mondani fog. — Dat. Viterbii (?) kl. Oct., an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. I. n. 194. A datálásban hiba, tán Avignon-t akart írni az oklevelet regisztráló.

300. 1357. okt. 27. — Ludovico regi Ungariae. — Kéri őt, hogy a törökök ellen Romániába felkészített hadseregét minél előbb küldje oda. Bővebbet követeli Bonaventura de Padua, Agoston rendű szerzetes theologiae magister és Hessonius freiburgi preceptor fognak vele közölni. — Dat. Avin. VI. kl. Nov., an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. I. n. 227.

301. 1357. nov. 1. — Elizabeth reginae Ungariae. — Reményli, hogy Lajos a florenczieket, kik a szentszék ellen föllázadtak, támogatni nem fogja. Kéri a királynőt, legyen

jóindulattal követte Vilmos sensi püspök iránt. — Dat. Avin. kl. Nov., an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. I. n. 233.

302. 1357. nov. 18. — Nicolao archiepiscopo Strigoniensi. — Meghagyja neki, hogy hasson oda Lajosnál és anyjánál Erzsébetnél közre, hogy nyujtsanak segítyt, hogy a pápa biztosan visszatérhessen Rómába. Ostiariusus Johannes de Roma által e tárgyban már Károly császárnál is tett lépéseket. — Dat. Avin. XIV. kl. Dec., an. V.

Innoc. V. A. E. vol. 244. J, n. 250. In eo modo Thomae archiepiscopo Colocensi ibidem n. 251.

303. 1357. nov. 24. — Ludovico regi Ungariae — Ajánlja neki János clairvauxi apátot, ki a magyarországi cziszterczita kolostorokat visitálja és generalis congregatiókat tart. — Dat. Avin. VIII. kl. Dec., an. V.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. I. n. 260.

304. 1357. máj. 9. — Thomae Symonis de Spinis. — Neki adományozza az esztergomi várfoki szt. Tamásról cz. egyház prépostságát, melyet előbb Domokos fia Domokos birt, ki szepesi prépost lón. Beigtatását meghagyja a kalocsai érsek, a nyitrai püspök és az avignoni szt. Agricola egyház dékánjának. — Dat. Pontainsorgiae Avin. dioec. VII. id. Maji, an. V.

Innoc. VI. R. A. an. V. vol. 17. f. 354b.

305. 1357. decz. 19. — Episcopis Varadiensi et Siri-miensi. — Megküldi nekik Miklós hanti prépost által a Tamás vál. kalocsai érsek által kért palliumot, hogy azt ők, vagy egyik közölök az érseknek átadják. — Dat. Avinion. XIV. kl. Januar., an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 477ab.

306. 1357. decz. 19. — Thomae episcopo olim Cenediensi in archiepiscopum Colocensem electo. — A váradi és szerémi püspökök kérésére Konrád nyitrai archidiaconust a hanti prépostságra nevezte ki. Ugyanakkor tudatja a kinevezést az említett püspökökkel is. — Dat. Avin. XIV. kl. Jan., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 19. f. 699b. 700a.

307. 1357. decz. 19. — Thomae episcopo olim Cenediensi in archiepiscopo Colocensi electo. — Megküldi neki a palliumot, melyet Tamás, Konrád nyitrai archidiaconus által kért. — Dat. Avin. XIV. kl. Januar. an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 477a.

308. 1357. decz. 20. — Episcopo Vesprimiensi. — Meghagyja neki, hogy Pál fia György esztergomi clericus részére provideáljon az esztergomi kanonokságról, melyért Miklós esztergomi érsek is folyamodott. — Dat. Avin. XIII. kl. Jan., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 19. f. 239a és R. V. vol. 233. f. 189a.

309. 1357. decz. 20. — Stephano filio Johannis canonico Agriensi. — Egri kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor ugyanott beigtatását meghagyja a váci püspöknek, a Veszprém e. m.-i hanti prépostnak, és az avignoni egyház sacristájának. — Dat. Avin. XIII. kl. Januarii, an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 188a és R. A. an. VI. vol. 19. f. 236b.

310. 1357. decz. 20. — Episcopo Vesprimiensi. — Meghagyja neki, hogy Rudolf fia Miklós az Esztergom e. m.-i brassói község plébánosa részére erdélyi kanonokságról provideáljon. — Dat. Avin. XIII. kl. Jan., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 19. f. 238b és R. V. vol. 233. f. 189a.

311. 1357. decz. 20. — Andreae Fortis canonico Strigoniensi. — Miklós esztergomi érsek kérésére esztergomi kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor a beigtatást meghagyja a veszprémi és nyitrai püspökök és az avignoni egyház sacristájának. — Dat. Avin. XIII. kl. Januarii, an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. tom. 18. f. 218b.

312. 1357. decz. 20. — Weygando Marchlivi de Schonstein canonico Zagrab. — Zágrábi kanonokságot adományoz neki. — Dat. Avin. XIII. kl. Jan., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 19. f. 235ab.

313. 1357. decz. 20. — Universis Christi fidelibus. — Az esztergomi szt. Adalbert hitvallóról cz. egyház részére indulgentiát engedélyez. — Dat. Avin. XIII. kl. Jan., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 19. f. 702b.

314. 1357. decz. 23. — Bertrando tit. S. Marci presbitero cardinali apostolicae sedis legato. — A bibornoki testülettel sűrűn tanácskozott Lajos magyar király olaszországi hadjárata tárgyában. Tegyen ez ellen a királynál akár szóban, akár írásban előterjesztést. Ugyan ez ügyben írt már Johannának és Tarenti Fülöp fiának Lajosnak is. — Dat. Avin. X. kl. Jan., an. VI.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. k. u. 384.

315. 1357. decz. 23. — Ludovico regi Hungariae. — Kéri őt, hogy hallgasson mindenben Berthrand tit. S. Marci

bibornok presbyter tanácsára. — Dat. Avin. X. kl. Jan., an. VI.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. k. u. 384.

316. 1358. febr. 25. — Ladislao Johannis canonico Agriensi. — Megerősíti őt az egri prépostságban, melyet Tamás fia László birt, s melyet ennek halála után Miklós egri püspök neki conferált. Megengedi, hogy e mellett a borsodi archidiaconatusságot is megtarthatja. — Dat. Avin. V. kl. Martii, an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 19. f. 722a.

317. 1358. február 28. — Episcopo Cenaediensi mandet, ut Therrito Obrici de Minorivilla de rectoratu parrochialis ecclesiae de Bosonis monte Tullensis dioecesis. — Dat. Avin. VIII. kl. Martii, an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 348b.

318. 1358. márczius 1. — Abbati Cluniacei Matisconensis dioecesis. — Meghagyja neki, hogy igtassa be Treutel Miklós fiát István esztergomi kanonokot az egri kanonokság, prépostság és javadalomba, melyet Tamás fia László birt. — Dat. Avin. kl. Martii, an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 347b.

319. 1358. márcz. 10. — Archiepiscopo Colocensi, abbati monasterii Kolosmonostoriensis et decani ecclesiae S. Agricolae Avinionensis. — Dambrói Maleth Miklós zágrábi presbiternek a szt. Miklósról czimzett Erdély e. m.-i beszterczei plébániát adományozza, melyet előbb Jodocus de Bruima vasvári prépost birt. — Dat. Avinionae VI. id. Martii, an. VI.

Innoc. R. V. vol. 233. f. 235b., 236a és R. A. an. VI. vol. 19. f. 319b.

320. 1358. márczius 10. — Archiepiscopo Strigoniensi, episcopo Vesprimiensi ac decano Scti Agricolae Avin. — Meghagyja nekik, hogy provideáljanak Itrislau fia András részére a szerdahelyi szt. Erzsébetről cz. plebániáról. — Dat. Avin. VI. id. Martii, an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 544a.

321. 1358. márczius 24. — Nicolao Symonis alias Salomonis cantori ecclesiae Transilvaniae. — Domokos erdélyi püspök kérésére erdélyi éneklő kanonokságot adományoz neki. — Dat. Avin. IX. kl. Apr., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 387b.

322. 1358. márczius 27. — Archiepiscopo Strigoniensi. — Meghagyja neki, hogy provideáljon Andreas de Czaberi speyeri

kanonok részére a császári prépostságról, melyet László választott esztergomi érsek birt. — Dat. Avin. VI. id. Apr., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 646ab.

323. 1358. márczius 27. — Ladislao electo Vesprimiensi. — Megerősíti őt a veszprémi püspökségben, melyet ő János püspök halála után nyert el. Ugyanakkor a beigtatás, illetve támogatás végett a veszprémi káptalan, papság, lakosság és Lajos királyhoz. — Dat. Avin. VI. kl. Apr., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. tom. 18. f. 314b.

324. 1358. april 8. — Universis Christi fidelibus. — Tudomásukra hozza, hogy a budai Mindszentekről címzett egyházban lévő négy evangélistáról nevezett oltár részére indulgentiát engedélyezett. — Dat. Avin. VI. id. April., an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 472a.

325. 1358. május 5. — Jacobo Martini canonico Zagrabieni. — Zágrábi kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor beigtatását meghagyja a kalocsai érsek, tergesti püspök és a kalocsai prépostnak. — Dat. Avin. III. non. Maji, an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 444ab.

326. 1358. jun. 4. — Alexio Gregorii canonico Agriensi. — Egri kanonokságot adományoz neki, melyet előbb Domokos erdélyi püspök birt. — Dat. apud Villamnov. Avin. dioec. II. non. Junii, anno VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 436a.

327. 1358. aug. 6. — Archiepiscopo Strigoniensi. — Meghagyja neki, hogy Lizlio Egyed fia Balázs pécsi clericus részére provideáljon a székesfehérvári b. szüztől cz. egyház kanonokságáról, főlemlítve azt a körülményt is, hogy ezen kanonokságért László választott veszprémi püspök is folyamodott. — Dat. ap. Villamnovam VIII. id. Aug., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 19. f. 218b és R. V. vol. 233. f. 176ab.

328. 1358. aug. 6. — Episcopo Bosnensi. — Meghagyja neki, hogy Antal fia András Pécs egyházmegyei clericusnak a pozsegai szt. Péterről címzett egyház kanonokságáról provideáljon. — Dat. apud Villamnovam Avinion. dioec. VIII. id. Aug., an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 173b, 174a és R. A. an. VI. vol. 19. f. 215b.

329. 1358. aug. 6. — Episcopo Vesprimiensi. — Meghagyja neki, hogy Garai István fia Domokos Pécs egyházmegyei clericusnak egy megüresedő boszniai kanonokságról

provideáljon. — Dat. apud Villamnovam Avinion. dioec. VIII. id. Aug., an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 175b és R. A. an. VI. vol. 19. f. 217b.

330. 1358. aug. 6. — Episcopo Vesprimiensi. — Meghagyja neki, hogy Dragoik császári kanonok részére, ha őt arra alkalmasnak találja, zágrábi kanonokságról provideáljon. — Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. VIII. id. Aug., an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 196b. 197a.

331. 1358. aug. 6. — Universis Christi fidelibus. — A veszprémi szt. Mihály arkangyalról cz. egyház részére indulgentiát engedélyez. — Dat. ap. Villamnov. VIII. id. Aug., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 19. f. 672a és R. V. vol. 233. f. 460a.

332. 1358. aug. 6. — Episcopo Vesprimiensi. — Meghagyja neki, hogy ha János fia György váradi clericust alkalmasnak találja, igtassa be egy megüresedendő esztergomi kanonokságba. — Dat. apud Villamnovam Avinion. dioec. VIII. id. Aug. an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 173a és R. A. an. VI. vol. 19. f. 214b., csak hogy ott György helyett Gergely áll.

333. 1358. aug. 6. — Episcopo Vesprimiensi. — Meghagyja neki, hogy Tolnavári Miklós fia Mihály Pécs egyházmegyei clericusnak, egy megüresedendő győri kanonokságról provideáljon. — Datum apud Villamnovam Avinion. dioec. VIII. id. Aug., an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 173b. és R. A. an. VI. vol. 19. f. 214b.

334. 1358. aug. 25. — Thomae episcopo olim Cenediensi in archiepiscopum Coloc. electo. — Megerősíti őt a kalocsai érsekségben. Ugyanakkor a kalocsai káptalan, papság, lakosság és Lajos királyhoz elismerés és támogatás ügyében. — Dat. Avin. VIII. kl. Sept., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 331b.

335. 1358. aug. 25. — Guillelmo Patriarchae Constantinopolitani. — Kérelmére átírja VI. Kelemen Pontesorgiae Avinionensis dioec. III. kl. Maji anno I. kelt és Wilhelmus de Pusterla de Mediolano pozsonyi préposthoz intézett bulláját, melyben nevezettnek az említett prépostságot adományozza. Beigztatja továbbá az ugyanakkor ugyanez ügyben a győri püspök, a pannonhalmi apát és Nasoi János cantori eccl. Retrocensihoz intézett levelet, melyben Vilmos beigztatása hagyatott meg czímzetteknek. — Dat. Avin. VIII. kl. Sept., an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 438b. 439b.

336. 1358. szept. 1. — Ludovico regi Hungariae. — Ajánlja neki Tortolanus de Tortolanot, Vilmos tit. S. M. in Cosmedin bibornok-dékán követét, kit Vilmos Lajoshoz küld, s kinek föladata, hogy a királyt rábirja segélyadásra, hogy nevezett bibornok Magyarországbán birt javadalmaait visszanyerje. — Dat. Avin. kl. Sept., an. VII.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. k. n. 257a. In eo modo Isabellae reginae Hungariae.

337. 1358. szept. 25. — Nicolao praeposito ecclesiae Hantensi Vesprimiensis dioecesis. — Esztergomi prépostságot adományoz neki. Beigtatását meghagyja a pannonhalmi apát, az avignoni szt. agricolai dékán, és az avignoni nagyobb egyház sacristájának. — Dat. Avinionae VII. kl. Octobr., an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 95b, 96a. Megvan Reg. Avin. annus VI. tom. 18. f. 222b is.

338. 1358. szept. 27. — Ludovico regi Hungariae. — Ajánlja neki Egyed sabin püspököt, az apostoli szék követét. — Dat. Avin. V. kl. Oct., an. VI.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. k. n. 293. In eo modo archiepiscopo Strigoniensi.

339. 1358. okt. 8. — Nicolao olim archiepiscopo Colocensi in archepum Strigon. electo. — Megerősíti őt az esztergomi érsekségben. Ugyanakkor az esztergomi káptalan, papság, lakosság, a suffraganus püspökök és Lajos királyhoz támogatás és elismerés ügyében. — Dat. Avin. VIII. id. Oct., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. tom. 18. f. 327b.

340. 1358. decz. 13. — Weigrando Marchensi de Schonstein canonico Zagrabiensi. — Zágrábi kanonokságról provideál neki. — Dat. Avin. id. Dec., an. VI.

Innoc. VI. vol. 233. f. 187a.

341. 1358. decz. 17. — Joanni Laurentio de Sancto Martino. — Pécsi kanonokságot adományoz neki. Beigtatását ugyanakkor meghagyja a zágrábi és veszprémi püspöknek, és az avignoni szt. agricolai egyház dékánjának. — Datum Avinionae XVI. kl. Januarii, an. VI.

Innoc. VI. R. V. vol. 233. f. 82b, 83a. Megvan Reg. Avin. anno VI. tom. 18. f. 198ab is.

342. 1358. decz. 30. — Episcopo Transilvanensi. — Meghagyja neki, hogy Miklós fia Gergely Erdély e. m.-i clericus részére, kiért Erzsébet királynő is közbenjár, provideáljon a

váradí egyház kanonokságáról. — Dat. Avin. III. kl. Jan., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 322ab.

343. 1358. decz. 31. — Abbatissae et conventui monasterii S. Clarae in Veteribuda ord. S. Clarae Vesprim. dioec. — Erzsébet királyné kérésére megengedi, hogy a kolostorukban lakozó, vagy azt segélyező laikusoknak a minoriták, kik a kolostorban a lelkiatya tisztét végzik, a szentségeket kiszolgáltathassák, és őket a kolostorban eltemethetik. — Dat. Avin. II. kl. Januar., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 629a.

344. 1358. decz. 31. — Episcopo Agriensi. — Erzsébet királyné kérésére meghagyja neki, hogy Czudar Péter borsodi comes és neje Anna, Fon-i Balázs leányának a negyedfoku vérrokonság alól dispensatiót adjon. — Dat. Avin. II. kl. Jan., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 629b.

345. 1358. decz. 31. — Abbatissae et monasterio S. Clarae in Veteribuda ordinis eiusdem Vesprim. dioec. — Megerősíti őket a szentszék által a Klarisszáknak engedélyezett összes kiváltságokban. — Dat. Avin. II. kl. Jan., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 630b.

346. 1358. decz. 31. — Ade Marci canonico Jauriensi. — Erzsébet királyné kérésére győri kanonokká nevezi ki. Ugyanakkor ugyanott az esztergomi érsek, a nyitrai püspök és az avignoni egyház sacristájának meghagyja a beigtatást. — Dat. Avin. II. kl. Jan., an. VII.

Innoc. VI. R. V. vol. 234. f. 106a.

347. 1358. — Benedicto Johannis in ecclesia Agriensi. — Egri kanonokságot adományoz neki.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 38a index.

348. 1358. — Johanni Petri in ecclesia b. Mariae de Albaregali. — Kanonokságot adományoz neki.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. index f. 38a.

349. 1358. — Michaeli Ladislai in ecclesia Jauriensi. — Győri kanonokságot adományoz neki.

Innoc. VI. R. A. ann. VI. vol. 18. index f. 39a.

350. 1358. — Clementi Ladislai canonico Vesprimiensi. — Megerősíti őt az őrsi prépostságban.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 58a.

351. 1358. — Archiepiscopo Strigoniensi mandatur, ut vocatis Willelmo abbate monasterii de Candela suae dioecesis et Johanne dicto Pomit Karolo et Adamo de Corona et aliis evocandis, causam spoliationis eiusdem abbatis ipso restituto audiat et decernat.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 18. f. 58a.

352. 1358—1359. — Archiepiscopo Colocensi mandatur, ut Petro Pauli de Cenedino provideat de canonicatu sub expectatione praebendae ecclesiae B. Mariae de Albaregali Wesprimiensis dioec.

Innoc. VI. R. V. vol. 234. Index de praeb. vacat. n. 95.

353. 1358—1359. Episcopo Transylvanensi mandatur, ut Gregorio Nicolai provideat de canonicatu sub expectatione praebendae ecclesiae Varadiensis.

Innoc. VI. R. V. vol. 234. Index de praeb. vacat. n. 113.

354. 1358—1359. — Petro Andreae providet de canonicatu sub expectatione praebendae ecclesiae Varadiensis.

Innoc. VI. R. V. vol. 234. A szövegben nincs meg, csak az indexben, de praeb. vacat. n. 40.

355. 1358—1359. — Judicibus mandatur, ut Thomae Darabons provideant de canonicatu et praebenda ecclesiae Cenadiensis vacante.

Innoc. VI. R. V. vol. 234. A szövegben nincs meg, csak az indexben, de praebendis vacantibus n. 67.

356. 1359. jan. 31. — Episcopis Ratisponensi, Bataviensi et Nitriensi. — Meghagyja nekik, hogy mindazon egyházi és világiakat, kik magyarországi Domokos, szent Agostonrendi barátot és társait: Jakab cantort, Henekinus fiát Mihály udvardi molendinator, Pataki Jakab fia Péter clericust és Rudai Henrik ágostonrendi barátot megtámadták, s tőlük hét lovat, 550 arany forintot, breviariumokat és más könyveket, ruhákat stb. elraboltak, excommunicálja és anathematizálja. — Dat. Avin. II. kl. Febr., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 631b.

357. 1359. febr. 10. — Stephano Johannis canonico Strigoniensi. — Esztergomi kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor a váci püspök, a budai és hanti prépostoknak a beigtatás végett. — Dat. Avin. IV. id. Febr., an. VI.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. f. 179ab és R. V. vol. 234. f. 74ab.

358. 1359. február 21. — Ad futuram rei memoriam. — VI. Incze pápa átírja az óbudai Klarissák kérésére IV. Inczének 1246. július 12. Lyonban kelt s a minoriták gene-

rálisához intézett bulláját, melyben IV. Incze vele tudatja, hogy a szt. Damianus-rendi apácák részére különféle kiváltságokat, apátnő választhatását s több effélét engedélyez. — Dat. Avin. IX. kl. Martii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. VII. vol. 20. f. 224b.

359. 1359. febr. 26. — Ad futuram rei memoriam. — Átirja XI. Benedek pápának 1304. június 8. Perugiában kelt bulláját, melyben az óbudai Klarisszákat a jövedelmeik után fizetendő tized s minden más fizetés teljesítése alól fölmenti. — Dat. Avin. IV. kl. Martii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 629ab.

360. 1359. márczius 14. — Ad futuram rei memoriam. — Átirja XI. Benedek pápa 1304. július 4. Anagniban kelt bulláját, melyben az óbudai Klarisszáknak hasonló exemptiót biztosít, mint az 1304. június 8-iki bullában. — Dat. Avin. II. id. Martii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 634ab.

361. 1359. május 17. — Johanni Symonis canonico. — Váradi kanonokságot adományoz neki. Beigtatását meghagyja az erdélyi püspök, a hunyadi archidiaconus és az avignoni egyház sacristájának. — Dat. Avin. XVI. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 320b.

362. 1359. május 18. — Petro Andreae canonico Varadiensi. — Váradi kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor a kalocsai érsek, nyitrai püspök és az avignoni egyház sacristájának a beigtatást meghagyja. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 291a.

363. 1359. május 18. — Archiepiscopo Colocensi. — Meghagyja neki, hogy Csanádi Pál fia Péter részére a székesfehérvári b. Szü zről cz. egyház kanonokságáról provideáljon. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 312ab.

364. 1359. május 18. — Andreae Lucae de Gella clerico Strigoniensi. — A pozsonyi prépost és káptalan adományozási jogához tartozó egyházi javadalmat adományoz neki. Ugyanakkor az esztergomi érsek, nyitrai püspök és a szt. Agricola egyház dékánjának a beigtatás végett. — Dat. Avin. XV. kl. Jun., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 30. f. 477b.

365. 1359. május 18. — Universis Christi fidelibus. — A veszprémi egyházban levő szt. Lászlóról és a székesfehér-

váriban lévő szt. Benedekről cz. kápolnák részére indulgentiát engedélyez. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 709b.

366. 1359. május 18. — Stephano Dominici. — Veszprémi kanonokságot adományoz neki. Beigtatását meghagyja a konstantinápolyi patriarchának, az esztergomi érsek és a nyitrai püspöknek. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 321ab.

367. 1359. május 18. — Benedicto Johannis. — Váczi kanonokságot adományoz neki. Beigtatását meghagyja a kalocsai érsek, boszniai és esztergomi archidiaconus és az avignoni sacristának. — Dat. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 323ab.

368. 1359. máj. 18. — Michaeli Hendini de Kezeu. — Nyitrai kanonokságot adományoz neki. Beigtatását meghagyja az esztergomi érsek, a zobori apát és az avignoni egyház sacristájának. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 325a.

369. 1359. máj. 18. — Thomae Benedicti de Sancto Georgio Aranka. — Boszniai kanonokságot adományoz neki. Beigtatását meghagyja az esztergomi érsek, a pécsi püspök és az avignoni szt. Agricola egyház dékánjának. — Dat. Avin. XV. kl. Jun., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 325b.

370. 1359. máj. 18. — Paulo Nicolai de Debrecen. Vasvári kanonokságot adományoz neki. Beigtatását meghagyja a veszprémi püspök, a szentmártoni apát és az avignoni egyház sacristájának. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 326a.

371. 1359. máj. 18. — Petro Emerici de Lac. — A pécsváradi szt. Jánosról cz. egyház kanonokságát adományozza neki. Beigtatását meghagyja az esztergomi érsek a pécsváradi apát és az avignoni egyház sacristájának. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 328ab.

372. 1359. máj. 18. — Fabiano Wulchine de Dombro clerico Zagrabiensi. — Zágrábi beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme, ha cum cura 25, ha sine cura 18 ezüst márkánál nagyobb nem lehet. Beigtatását meghagyja a veszprémi püspök, topliczai apát és az avignoni sacristának. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 21. f. 388b.

373. 1359. máj. 18. — Blasio Andreae clerico Cenadiensi. — Csanád e. m.-i beneficiumot, melynek évi jövedelme 18 ezüst márkát tesz ki, adományoz neki. Beigtatását meghagyja a kalocsai érsek, a váradi püspök és az avignoni sacristának. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 390b.

374. 1359. máj. 18. — Stephano Martini de Radha clerico Zagrabiensis dioecesis. — Pécsi beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme cum cura 25, sine cura 18 ezüst márkánál több nem lehet. Beigtatását meghagyja a veszprémi püspöknek, a Pécs e. m.-i gothói b. Szűzről cz. kolostor apátjának és az avignoni szt. Agric. egyh. dékánjának. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 405ab.

375. 1359. máj. 18. — Michaeli Jacobi de Novoloco clerico Strigoniensi. — A szepesi prépost collatiójához tartozó cum cura 25, sine cura 18 ezüst márka jövedelmű beneficiumot adományoz neki. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 432b.

376. 1359. máj. 18. — Nicolao Helie de Zalankamen clerico Colocensis dioecesis. — A titeli az isteni szt. bölcseségről cz. prépostság collatiójához tartozó beneficiumot adományoz neki, melynek évi jövedelme, ha cum cura 25, ha sine cura 18 ezüst márkánál több nem lehet. Beigtatását meghagyja az esztergomi érsek, a szerémi püspök és az avignoni egyház sacristájának. Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 394ab.

377. 1359. máj. 18. — Stephano Martini clerico Zagrabiensis dioecesis. — A dömösi prépost collatiójához tartozó beneficiumot, cum cura 25, sine cura 18 ezüst márka jövedelemmel adományoz neki. Beigtatását meghagyja az esztergomi érsek, a Luciensis püspöknek és a szt. Agric. egyház dékánjának. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 410ab.

378. 1359. máj. 18. — Martino Benedicti de Dombro presbitero Zagrabiensis dioecesis. — A szerémi püspök collatiójához tartozó beneficiumot adományoz neki. Ugyan akkor ugyanott a kalocsai érsek a boszniai püspök és az avignoni egyház sacristájának a beigtatást meghagyja. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. V. vol. 234. f. 169b, 170a.

379. 1359. máj. 18. — Mathiae Marchi clerico Zagrabiensi. — A tinini püspök collatiójához tartozó beneficiumot adományoz neki. Ugyan akkor ugyan ott a kalocsai érsek, zágrábi püspök és az avignoni szt. Agricola egyház dékánjának a beigtatást meghagyja. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. V. vol. 234. f. 170b.

380. 1359. máj. 18. — Stephano Damiani de Pukur clerico Zagrabiensis dioecesis. — A kalocsa e. m.-i pétervárad-i cisztercita monostor apátja és conventje collatiójához tartozó beneficiumot adományoz neki. Ugyan akkor ugyan ott a kalocsai érsek, szerémi püspök és az avignoni egyház sacristájának a beigtatást meghagyja. — Dat. Avin. XV. kl. Junii, an. VII.

Innoc. R. V. vol. 234. f. 170b, 171a.

381. 1359. jun. 10. — Michaeli Jacobi de Bors canonico Nitriensi. — Lajos király kérésére esztergomi kanonokságot adományoz neki. Ugyanakkor ugyan ott a konstantinápolyi patriárkának, az eszt. prímás, és az esztergomvári szt. Tamásról cz. prépostnak a beigtatást meghagyja. — Dat. apud Villamnovam Avin. dioec. IV. id. Junii, an. VII.

Innoc. VI. R. V. vol. 234. f. 75b, 76a.

382. 1359. jul. 22. — Emerico Stephani. — Pécsi kanonokságot adományoz neki, ki Vilmos S. Mariae in Cosmedin cz. diakon bibornok kíséretében Magyarországon hosszú ideig szolgált. Beigtatását meghagyja a kalocsai érsek, a veszprémi püspök és az avignoni sacristának. — Dat. ap. Villamnov. XI. kl. Aug., an. VII.

Innoc. ?

383. 1359. aug. 15. — Arnaldo de la Caucina scolastico eccl. Csakoviensi apost. sed. nuntio. — Nyugtázza azon összeget, melyet Arnold azon tartományokban, hol mint nuntius működik, mint Péterfilléreket behajtott és beszolgáltatott. (Az összeg: Duodecim millium dnar. march. mediae marchae arg. duodecim mill. quingentor. nonaginta unius flor. medii florenorum duorum mill. sexcent. et octoginti scutatorum Flandrien. auri summa). — Dat. ap. Villamnov. XVIII. kl. Sept., an. VII.

Innoc. VI. R. V. vol. 241. f. 169.

384. 1359. aug. 18. — Petro Johannis. — Zágrábi kanonokságot adományoz neki. Beigtatását meghagyja a vesz-

prémi püspök, a topliczai Zágráb e. m.-i apát és az avign. sacristának. — Dat. ap. Villamnov. XV. kl. Aug., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 21. f. 328b.

385. 1359. aug. 25. — Ludovico regi Ungariae. — Fogadta Lajos követeit Miklós választott nyitrai püspököt és György vasvári comest.¹⁾ Meghallgatván előterjesztéseiket, ezek feletti akaratát Guido tit. S. Ceciliae bibornok presbyternek bővebben kifejtette, ki azt a királynak élőszóval elő fogja adni. — Dat. Avin. VIII. kl. Sept., an. VII.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. M. n. 108. In eo modo Elizabeth reginae Ungariae.

386. 1359. okt. 23. — Gregorio electo Cenadiensi. — Megengedi neki, hogy magát ordináltathassa. — Dat. Avin. X. kl. Nov., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 670b.

387. 1359. nov. 5. — Universis Christi fidelibus. — Az Isteni bölcseségről cz. titeli egyház részére indulgentiát engedélyez. — Dat. Avin. non. Nov., an. VII.

Innoc. VII. R. A. an. VII. vol. 20. f. 681b.

388. 1359. nov. 5. — Universis Christi fidelibus. — A Pécs e. m.-i edrud-i szt. Istvánról cz. egyház részére indulgentiát engedélyez. — Dat. Avin. non. Nov., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 681b.

389. 1359. decz. 4. — Elizabeth reginae Ungariae. — Az Olaszországban tartózkodó Lajos királyhoz Bertrand sabin püspököt küldte követül. de miután ez betegség folytán nem mehetett el, Péter veronai volt viterbói püspököt és az időközben elhalt Máté veronai püspököt designálta követei gyanánt. Lajos azonban időközben elhagyta Olaszországot és a tervezett pápai követség a nagy pestis járvány miatt létre nem jöhetett. De most végre Guido tit. S. Ceciliae bibornok presbytert küldte követe gyanánt Lajoshoz, kéri a királynőt, hogy pártfogolja követét Lajosnál, kit főleg a szicíliai ügyek végett küldött a királyhoz. — Dat. Avin. II. non. Dec., an. VII.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. L. n. 142 és. 119.

390. 1359. decz. 31. — Praeposito ecclesiae Strigoniensi mandat, ut provideat Nicolao nato nobili viri Herbordi comitis de Kech clerico Agriensis dioec. ad preces Elizabeth reginae Hungariae de canonicatu ecclesiae Agriensis. — Dat. Avin. II. kl. Januar., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 279ab.

¹⁾ Az eredetiben »(comitem) de Weswivar« áll.

391. 1359. decz. 31. — Ade Marci canonico Jauriensi. — Erzsébet királyné kérésére győri kanonokká nevezi ki. Ugyan akkor az esztergomi érsek, nyitrai püspök és az avignoni egyház sacristájának a beigtatás végett. — Dat. Avin. II. kl. Jan., an. VII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 20. f. 273b.

392. 1360. márczius 25. — Archiepiscopo Colocensi et abbatibus monasterii Pelisiensis et S. Martini de monte Pannoniae. — Lajos király és Erzsébet kérésére a fehérvári prépostságot (quae nullo modo pertinet ad Romanam curiam), mely Thatamér halála folytán üresedésben van, Péter veszprémi prépostnak adományozza. — Dat. Avin. VIII. kl. Apr., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. fol. 255b.

393. 1360. april 20. — Universis Christi fidelibus. — A Kont Miklós nádor által birtokán Pöstyénen alapított, szt. István confessorról cz. egyház részére indulgentiát engedélyez. — Dat. Avin. XII. kl. Maji, an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. f. 368b.

394. 1360. apr. 23. — Petro episcopo Bosnensi. — Meghagyja neki, hogy az országhban dúló eretnekségek kiirtására tegyen meg minden lehető, sőt ha szükséges, vegyen karhatalmat is igénybe. — Dat. Avin. IX. kl. Maji, an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. f. 255a.

395. 1360. april 26. — Magistro Johanni praeposito Colocensi capellano nostro. — Boniohannes fermói püspöktől értesült a pápa, hogy Egyed sabin püspök legatus, és János prépost Lajos magyar királylyal tudatták, hogy Visconti Barnabás majlandi polgár a pápai és bolognai területeket és a romandioli districtust feldulta. Hallotta, hogy János ez ügyet illetőleg a királynál nagyban buzgólkodott. Most hogy Lajos őt Visconti Barnabáshoz küldi követül, a pápa kéri őt, hogy az apostoli szék ügyének védelmezésében ne lankadjon, és támogassa Egyed vicenzai püspököt, kit a pápa Lajos királyhoz küldött. — Dat. Avin. VI. kl. Maji, an. VIII.

Innoc. VI. R. V. vol. 240. pors. II. f. 54.

396. 1360. april 29. — Universis Christi fidelibus. — A hanti szt. Mihályról cz. plébánia részére egy évi indulgentiát engedélyez. — Dat. Avin. III. kl. Maji, an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. f. 255b.

397. 1360. máj. 8. — Archiepiscopo Strigoniensi et episcopo Quinqueecclesiensi ac praeposito ecclesiae S. Petri de Posaga

Quinqueecl. dioec. dantur conservatores plebanis, rectoribus, curatis, sacerdotibus, vicariis ac clericis de Posaga, de Raolsa, de Necra, de Nenna et de Gara ac de Dyakon Quinqueecl. dioecesis, ut decretalem super cathedram faciant firmiter observari. — Dat. ap. Villamnov. VIII. id. Maji, an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. f. 221a.

398. 1360. máj. 20. — Archiepiscopo Strigoniensi. — A Thatamér halála folytán megüresedett fehérvári prépostságra a káptalan Péter veszprémi prépostot választotta meg. Provideáljon tehát ez utóbbi megürült prépostságról János kő-i prépost részére. — Dat. ap. Villamnov. XIII. kl. Junii, an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 23. f. 152b.

399. 1360. máj. 20. — Archiepiscopo Strigoniensi. — A kő-i prépostságot Gál Zágráb e. m.-i bexini archidiaconusnak adományozza, Lajos király és Erzsébet királyné közbenjárására. — Dat. ap. Villamnov. XIII. kl. Junii, an. VIII.

Innoc. IV. R. A. an. VIII. vol. 23. f. 153b.

400. 1360. jun. 8. — Nicolao archiepiscopo Strigoniensi. — Felhatalmazza őt, hogy egyházmegyéjében lakozó oly személyek közül, kik excommunicatio alá estek, mert egyházi személy ellen emelték föl kezüket, harminczat feloldhasson. — Dat. ap. Villamnov. VI. 70. Junii, an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. f. 495b.

401. 1360. jul. 29. — Benedicto Georgii canonico Vesprimiensi. — A szepesi szt. Mártonról cz. prépostságot adományozza neki Lajos király közbenjárására. Beigtatását meghagyja a konstantinápolyi patriárka, a veszprémi és a váci püspököknek. — Dat. ap. Villamnov. IV. kl. Aug., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 23. f. 155b.

402. 1360. jul. 29. — Episcopo Vaciensi. — Meghagyja neki, hogy Monostori Péter limousi clericus részére az egri kanonokságról provideáljon, melyet előbb Domokos választott csanádi püspök bírt. — Dat. ap. Villamnov. IV. kl. Aug., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 23. f. 322a.

403. 1360. július 29. — Episcopo Vaciensi. — Meghagyja neki, hogy Nicolaus de Leucha nyitrai kanonok részére provideáljon az esztergomi kanonokságról, melyet előbb Domokos választott csanádi püspök bírt. — Dat. ap. Villamnov. IV. kl. Aug., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 23. f. 322b.

404. 1360. jul. 30. — Archiepiscopis Strigoniensi et Colocensi ac episcopo Vaciensi. — Az óbudai Klarisszák, miután minden egyes panaszos ügyben nem folyamodhatnak egyenesen a szentszékhez, Erzsébet királynő közbenjárásával kéri a pápát, hogy e bajukon segítsen. A pápa megbízza címzetteket, hogy ezentul előforduló esetekben ők járjanak el. — Dat. ap. Villamnov. III. kl. Aug., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 22. f. 496ab.

405. 1360. aug. 6. — Egidio episcopo Sabinensi apostolicae sedis legato. — Felhatalmazza őt, hogy oldja föl Lajos királyt a szent földre zarándoklásra tett fogadalma alól, melyet közbenjött akadályok miatt nem teljesíthet. — Dat. ap. Villamnovam VIII. Id. Aug., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. f. 521b.

406. 1360. aug. 16. — Archiepiscopo Strigoniensi, praeposito S. Petri de Posaga Quinqueecl., decano S. Agricolae Avinion. — Meghagyja nekik, hogy provideáljanak Treutel Miklós fia István esztergomi kanonok részére a császmái prépostságról, melyet Péter fia Vilmos speyeri kanonok bírt. ki előtt a prépostságot László, most választott veszprémi püspök bírta. — Dat. ap. Villamnov. XVII. kl. Sept., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 23. f. 128a.

407. 1360. aug. 16. — Archiepiscopo Strigoniensi, praepositis Colocensi et Hantensi. — Meghagyja nekik, hogy Wladislav János fia Miklós részére provideáljanak az ungi archidiaconatusságról, melyet előbb Sixtus Zaladiensis bírt. — Dat. ap. Villamnov. XVII. kl. Sept., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 23. f. 142b.

408. 1360. aug. 16. — Stephano Nicolai Treutel canonico Strigoniensi. — Czabergi Vilmos, Péter fia, speyeri kanonok, elnyerte volt a császmái prépostságot, majd László kanonok halála után az egri kanonokságot és prépostságot is. Ez utóbbi prépostságról már címzett István részére is történt provisio, ő azonban nehogy az országnagyok és hatalmasok neheztelését magára vonja, az egri prépostságra jogát nem érvényesíté, hanem e helyett jogtalanul a császmái prépostságba ült be. Ebben őt a pápa most megerősíti és a jogtalan eljárás folytán magára háramlott incorrectség alól fölmenti. — Dat. ap. Villamnovam XVII. kl. Sept., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. f. 322a.

409. 1360. szept. 1. — Archiepiscopo Strigoniensi. — Meghagyja neki, hogy a veszprémi Beche László, Erzsébet

királyné káplánja részére veszprémi javadalomról provideáljon. — Dat. Avin. kl. Sept., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 23. f. 167a.

410. 1360. nov. 19. — Jodoco nato Johannis marchionis de Moravia domicello. et Elizabeth natae quondam Stephani nati clarae memoriae Caroli regis Ungariae. — Házassági akadály alól dispensálja őket. — Dat. Avin. XIII. kl. Dec., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 24. f. 548b.

411. 1361. jan. 10. — Archiepiscopo Colocensi, abbati monasterii in Kertz Strigon. dioec. ac praeposito eccl. Varadiensis. — Az erdélyi káptalan panaszt emelt a pápánál, hogy birtokait egyházi és világi főurak elfoglalják, s így jövedelme azokból nincsen. Kéri a pápát, hogy miután minden ilyen ügyben nem recurálhat a pápához, intézkedjék e felfolyamodás ügyében. A pápa tehát meghagyja a címzetteknek, hogy járjanak el a panaszokban, s iparkodjanak a káptalan ellen elkövetett visszaéléseket megszüntetni. — Dat. Avin. IV. id. Jan., an. IX.

Innoc. VI. R. A. an. VII. vol. 25. f. 342a. f. 343b. Ugyanazokhoz, az erdélyi püspököt illető hasonló ügyben.

412. 1361. jan. 18. — Guillelmo electo Quinqueecclesiensi. — Megerősíti őt püspökségében. Ugyan akkor a pécsi káptalan, papság, lakosság, az esztergomi érsek és Lajos királyhoz a beigtatás, illetve elismerés és támogatás végett. — Dat. Avin. XV. kl. Febr., an. IX.

Innoc. VI. R. A. an. IX. vol. 26. f. 77a.

413. 1361. márcz. 10. — Guillelmo electo Quinqueecclesiensi. — Megerősíti őt püspökségében. — Dat. Avin. VI. id. Martii, an. IX.

Innoc. VI. R. A. an. IX. vol. 25. f. 368b.

314. 1361. márcz. 10. — Dominico electo Cenadiensi. — Megerősíti őt püspökségében. — Dat. Avin. VI. id. Martii, an. IX.

Innoc. VI. R. A. an. IX. vol. 25. f. 376a.

415. 1361. jul. 21. — Dominico electo Cenadiensi. — Megerősíti őt püspökségében Ugyan akkor a csanádi káptalan, papság, lakosság, kalocsai érsek és Lajos királyhoz elismerés, támogatás és beigtatás végett. — Dat. ap. Villamnov. XII. kl. Aug., an. VIII.

Innoc. VI. R. A. an. VIII. vol. 27. f. 166b.

416. 1361. decz. 30. — Guillelmo Quinqueecclesiensi electo. — Meghosszabbítja neki a felszentelésre kitűzött terminust egész husvétig. — Dat. Avin. III. kl. Januar. an. X.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 28. f. 487ab.

417. 1362. jan. 21. — Nicolao canonico Transilvaniensi. — Erdélyi kanonokságot adományoz neki. Ugyan akkor az esztergomi érsek, nyitrai püspök és a szt. Agricola egyház dékánjának a beigtatás végett. — Dat. Avin. XII. kl. Febr., an. X.

Innoc. VI. R. A. an. VI. vol. 29. f. 423b.

418. 1362. febr. 10. — Nicolao archiepiscopo Strigoniensi. — Roger de Sancto Severino tricariai gróf kiszabadítása érdekében, kit Lajos király elzárva tart s irt a királynak. Ajánlja neki, hogy járjon érte közben a veszprémi püspökkel együtt, kihez hasonló levelet irt. — Dat. Avin. idibus Febr., an. X. — Eodem modo Nicolao comiti Palatino. Stephano bano Slavoniae. Nicolao vayvode Transylvaniae. Isabelle reginae Ungarie. Episcopo Zagrabiensi. archiepiscopo Colocensi.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. C. n. 134.

419. 1362. máj. 22. — Ludovico regi et Johanna reginae Siciliae. — Pál mester Lajos magyar király részéről követségben járt nála, s általa bizonyos pontokat tartalmazó iratot küldött a királynak, melyek a nápolyi királyság és a királyi családra vonatkoztak. Ezeknek másolatát most Capuai Péter mester által megküldi nekik, felszólítván őket, hogy ez iratot nézzék át, és véleményüket írják meg neki. — Dat. ap. Vilamnov. XI. kl. Junii. an. X.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. VI. n. 178.

420. 1362. aug. 1. — Ludovico regi Hungariae. — Hallá, hogy Rogerius de Sanctoseverino tricariai gróf egy összeütkezés alkalmával Lajos fogságába került. Szabadonbocsátását szorgalmazza. — Dat. Avin. kl. Aug., an. X.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. IV. n. 235.

421. 1369. febr. 1. — Elizabethae reginae seniori Hungariae. — Ajánlja pártfogásába a boszniai minoritákat, kik mint hallá, Boszniában a haeresis kiirtásában fáradoznak és fáradoztak. — Dat. Romae kl. Febr., an. VII.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. M. n. 47. Eo modo Elizabethae reginae iuniori. Hogy ezen regesta tényleg V. Orbáné és nem VI. Inczéé az, a datálásból tűnik ki, hibásan került tehát a VI. Incze-féle breve kötetbe.

422. 1369. febr. 24. — Elizabeth reginae Hungariae. — Levelét megkapta, de kérelmét István zágrábi püspök ügyében nem teljesítheti. Ő már előbb értesült Vilmos tit. S. Clem.

bibornoktól, kit ő (Erzs.) és Lajos levélben informáltak, hogy készek Istvánt ismét visszafogadni, s ő ebben bizva már engedélyt adott Istvánnak ad recedendum de Romana curia. Új kérésöket azonban nem teljesítheti. — Dat. Romae VI. kl. Martii, an. VII.

Innoc. VI. A. G. vol. 244. M. n. 58. Eo. modo Ludovico regi Ungariae ibid. n. 59. V. ö. (?) . . . . számot.

423. 1369. máj. 25. — Ladislao duci Opoliensi regni Ungariae palatino. — Követe Vilmos tit. S. Clem. bibornok által értesült, hogy László a curia ügyeit Lajosnál melegen pártfogolta. Ezért köszönetet mond neki. — Dat. ap. Montemfiasconem VIII. kl. Junii, an. VIII.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. M. n. 207. V. ö. (?) . . . . sz.

424. 1369. aug. 18. — Strazimiro, Georgio et Bulse fratribus zupanis. — Tudomására jutott, hogy czimzettek, főleg György, Cattaro városát, mely területükhöz közel esik, folytonosan háborgatják és támadják. Már egy alkalommal felkérte őket, hogy a háboruskodással hagyjanak fel, de eredménytelenül. Most újból megint s egyuttal felszólítja őket, hogy (schismatikusak lévén) térjenek át a katolikus hitre, és hagyjanak föl a város háborgatásával. — Dat. Viterbii XV. kl. Sept., an. VII.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. M. n. 362. V. ö. (?) . . . . sz.

425. 1370. jul. 26. — Carolo Romanorum Imperatori. — Tudtára adja neki, hogy Lajos a szentszék segélyére siet, s hogy ez ügyben János püspököt küldte hozzá. Kéri a császárt. engedje meg Lajosnak a szabad átvonulást országain és köszön vele minél előbb békét. — Dat. ap. Montemfiasconem VII. kl. Aug., an. VIII.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. L. n. 285.

426. 1370. aug. 3. — Ludovico regi Hungariae. — Ajánlja Lajos pártfogásába az örményeket, kiknek követei neki panaszkodtak, hogy a törökök támadásai folytán sokat kell szenvedniök. — Dat. ap. Montemfiasc. III. non. Aug., an. VIII.

Innoc. VI. A. E. vol. 244. M. n. 341. V. ö. (?) . . . . sz.

427. 1421. nov. 28. — A minoriták generálisa és a rend tagjai generalis gyülekezetükből supplicálnak a pápához, hogy generalis inquisitor küldessék ki, teljhatalommal felruházva, a Magyar-, Német és Horvátország szélein dúló törökök miatt, kik Somogy, Zala, Tolna és Baranya megyéket is fenyegetik dúlásaikkal. Ők az említett helyekre, hol a schismatikus tanok is nagyban terjednek, ennek ellensúlyozása

végezt Sabenichoi Baptistot küldték ki. De a törökök az említett határszéleken két év alatt 28 szerzetest megöltek és két kolostort feldúltak, e miatt kérik tehát a pápát, küldene ki egy főinquisitort. Ugyancsak főinquisitort kérnek Bosznia és Dalmátiára is. — Dat. Romae IV. kl. Dec., an. V.

Mart. V. Suppl. an. V. tom. I. f. 89ab.

428. 1422. jan. 19. — Néhai János esztergomi érsek (commendatarius eccl. Lubicensis) végrendeletében a római S. Maria Maggiore egyház szt. Jeromosról cz. oltárát bizonyos összeggel dotálta, és ennek ellátására örök időkre egy világi papot rendelt alkalmaztatni. A végrendelet végrehajtói a hagyományozott pénzen két házat vettek, egyet a római ghettóban, másikat nevezett egyház közelében, azon felül még három szőlőt. Papnak Herbordus fiát Henrik hildesheimi e. m.-i clericust választották. Kérik ez intézkedéseikre a pápai megerősítést. — Dat. Romae XIV. kl. Febr., an. V.

Mart. V. Suppl. an. V. tom. II. f. 59b.

429. 1423. decz. 28. — Szász-Sebes város tanácsa előadja, hogy gyakran megtörténik, hogy említett város, részint lakói, részint a városba jövő idegenek miatt, kik a templomok látogatásától el vannak tiltva, interdictum alá vettetik, mely aztán több ideig marad a városon. Kéri a pápát, engedje meg, hogy ez interdictum daczára egyes egyházakban misét mondhassanak, vagy legalább is a szentségeket kiszolgáltathassák. — Dat. Romae V. kl. Jan., an. VII.

Mart. V. Suppl. an. VII. tom. I. f. 206b.

430. 1425. jan. 3. — Ozorai Pippo temesi comes az ozorai szt. Margitról cz. egyház gyarapítására Budán levő s általa 1600 arany forintért vett házát adományozza »pro decimis rerum grossarum et minutarum de Ozora, Bozias et de Brente villarum«. Kéri a pápai megerősítést. — Dat. Romae III. non. Jan., an. VIII.

Mart. V. Suppl. an. VIII. tom. I. f. 118b.

431. 1431. jan. 16. — Cherdy Gergely fia Imre pécsi kanonok és a budai szt. László királyról cz. egyház mestere, a római szt. Péter templomhoz a poenitentiarius minor hivatalra kéri magát kineveztetni. — Dat. Romae XVII. kl. Febr., an. XIV.

Mart. V. Suppl. an. XIV. tom. I. f. 279b.

Magyar egyházi beneficiumok jövedelmei V. Márton alatt.¹⁾

1417. nov. 17. Esztergom e. m. Turóczi b. Sz. cz. praem. prépostság 60 ez. márka. X/11. f. 83a.

1418. máj. 3 Erdély e. m. erdélyi kanonokság 18 ez. m. I/7. 2 frt 228.

1418. máj. 11. Esztergom e. m. nagyszombati szt. Miklós-ról cz. plébánia szt. László kápolnája 4 ez. m. I/11. 227a.

1418. jun. 29. Eszterg. e. m. Eszterg. lectoratus 400 ar. frt I/8. 220a.

1418. jul. 1. Zágráb e. m. Zágr. kanon. 16 ez. m. I/11 252b.

1418. jul. 7. Eszterg. e. m. honti archidiac. 30 ez. m. I/11. 279b.

1418. jul. 12. Veszprém. e. m. Veszpr. Mind Szt. cz. prép. 280 ar. frt I 7. 150a

1418. jul. 18. Zágráb e. m. Bexin-i archid. 10 ez. m. I 8. 59b.

1418. jul. 18. ? Praepositura Visiensis 8 ez. m. I 8. 69b.

1418. jul. 24. Vác e. m. Váci kanonokság 15 ez. m. I 8. 60a.

1418. aug. 20. Esztergom e. m. püspöki pléb. 40 ar. frt I/9. 202a.

1418. okt. 8. — Corbaviai egyház 160 ez. m. I/10 54.

1418. okt. 8. — Pozsonyi és erd. kanon. 40 ez. m. I/10. 54.

1418. — Eger e. m. Szabolcsi archid. 15 ez. m. I/11. 86a.

1418. — Eger e. m. Egri kanonoks. 10 ez. m. I 11. 86a.

1418. — Esztergom e. m. Eszterg. kanon. 40 ez. m. I 9. 275b.

1419. szept. 20. Spalato e. m. klissai B. Sz. cz. pléb. 40 ez. m. II/15. 131.

1419. febr. 7. Esztergom e. m. Budai sz. László kápolna szt. Imréről cz. oltára 10 ar. frt. II/10. 240.

1419. apr. 26. Zágráb e. m. Csázmai kanon. 15 ez. m. II 8. 149.

1419. máj. 17. Eszterg. e. m. Budai archid. 50 ar. frt. II/8. 185b.

1419. máj. 25. — Zalai archid. 130 ar. frt. II 15. 50a.

1419. aug. 5. Pécs e. m. Pozsegai kanon. 40 ar. frt. II/13. 68b.

1419. okt. 13. Győr e. m. Győri kanon. 12 ez. m. II/16. 138a.

¹⁾ E jövedelmi adatok V. Márton supplicatioiból vannak kijegyezve. A római szám az évet az arabs a kötetet jelöli.

1419. okt. 13. Győr. e. m. Győri préposts. 60 ez. m. II/16. 138a.
1419. — Lucsmándi archid. 16 ez. m. II/17. 150a.
1419. Zágráb e. m. Zaanch-i B. Sz. cz. pleb. 6 ez. m. II/15. 61a.
1420. jan. 31. Eszterg. e. m. Topscha-i szt. János ap. cz. pleb. 9 ez. m. III/15. 77. 222.
1420. febr. 23. Bosznia e. m. Boszniai kanon. 100 ar. III/52. 146.
1420. máj. 24. Vác e. m. Váci kanon. 10 ez. m. III 2. 2 170.
1420. okt. 16. Erdély e. m. Dévai szt. Mártonról cz. plébánia 22 ez. m. III/6. 287a.
1420. — Eger e. m. Egri B. Sz. cz. oltár 10 ez. m. III/10. 252.
1421. máj. 14. — Baranyai archid. 10 ez. m. IV/5. 87b.
1421. jun. 14. — Krassói archid. és kan. 60 ar. frt. IV/6. 228.
1421. okt. 28. Eger e. m. Egri kanon. 60 ar. frt. IV II. 153a.
1423. apr. 21. Pécs e. m. Rudinai benedekrendü szt. Mihályról cz. apátság 100 ar. frt. VI 2. 195b.
1423. oct. 6. Veszprém e. m. Csécsi szt. Eusztachiusról cz. praem. kolostor apátsága 6 ez. m. VI 9. 129b.
1423. — Győr e. m. Baráti szt. Kozma és Demjénról cz. plebánia 24 ar. frt VI/9. 11a.
1423. decz. 1. Zágráb e. m. Kapronczai pleb. 60 ar. frt. VII/2. 255b.
1424. jan. 6. Eger e. m. Archid. de Wyvar 55 ez. m. VII/2. 67a.
1424. jan. 6. Eger e. m. Egri Ker.szt. Jánosról cz. oltár 4 ez. m. VII 2. 67a.
1424. febr. 18. Pécs e. m. fizigi szt. Bened. cz. pleb. 3 ez. m. VII/2. 17a.
1424. — Veszprém e. m. Veszpr. éneklő kanon. 80 ar. frt. VII/1. 212b.
1424. — Csanád e. m. Csanádi kanon. 13 ez. m. VII/4. 55b.
1424. — Eger e. m. borsodi archid. 13 ez. m. VII/4. 55b.
1425. jan. 12. Eger e. m. egri szt. Keresztről cz. olt. 4 ez. m. VIII/1. 96a.
1427. mart. 29. Veszprém e. m. Székesfeh. kanon. 10 e. m. X 2. 2. 232.
1427. apr. 26. — Pozsonyi prép. alias de Diaco 70 ar. frt. X/5. 2. 128a.

1427. apr. 26. — Pozsonyi kanonokság 30 ar. frt.
X/5. 2. 128a.
1427. jul. 6. Győr e. m. Vasvári kanon. 4 ez. m.
X/7. 294a.
1427. jul. 19. Zágráb e. m. császári archid. 18 ez. m.
X/5. 179a.
1427. jul. 19. Zágráb e. m. Kemle-i archid. 20 ez. m.
X/8. 78a.
1427. aug. 2. Várad e. m. Váradi kanon. 60 ar. frt.
X/4.2. 99b.
1427. aug. 2. Várad e. m. Váradi olvasó kan. 120 ar. frt.
X/4.2. 99b.
1427. szept. 24. Erdély e. m. Erdélyi prépost. 200 ez. m.
X/11. 55.
1428. jun. 25. Zágráb e. m. Császári olv. kan. 4 ez. m.
XI/11. 211b.
1428. okt. 24. Erdély e. m. Erd. prép. és kan. 20 ez. m.
XI/12. 65b.
1428. — Pécs e. m. Bacha-i szt. benedekrendü szt.
Mihályról cz. apátság 80 libr. turon. X/7. 221a.

Közli: ÁLDÁSY ANTAL.

A GRÓF ESTERHÁZY CSALÁD PÁPAI LEVÉLTÁRÁBAN ÖRZÖTT CZÉHLEVELEK.

— HARMADIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

A lakat gyártó mesterek articulusi.

I. Hogy esztendőben egyszer, úgymint Urnapján, a régi szokás szerint a czéhbeli minden lakat gyártó mesterek együtt válasszanak egy czéhmestert maguknak, valakit maguk közül akarnak, kihez minden köztük támadott nehéz dolgokban folyamodjanak, és a szükség kívánván, annak házához gyűljenek, és az ő közönséges dolgokrul tractáljanak, végezzenek. Esztendő eltelvén pedig, ugyanazon nap ismét hasonló módon közönséges akarattal vagy ugyanazon tiszten megerősítsék, avagy pedig helyibe mást, a mint nekik tetszik. válasszanak.

A czéhmester tiszti.

II. E féle czéhmesternek kiváltképen való tiszti ez leszen, hogy mind a több mestereket legalább négyszer esztendőben az ő maga házához összevont hivatassa, és az ő közönséges előkelő dolgokrul végezzen, és végre maga mellé vevén két avagy három öreg mestereket, a több mestereknek mihelyeket meglátogassa, és őket szorgalmatosságra intse, úgy hogy mindeneket, melyek az ő mestersegeket illetik, helyesen és jó módjával műveljenek és elvégezzenek.

III. Ismét. Ha valaki a mesterek közül házánál találattván és a czéhmester házához hivatván el nem menend, tehát a féle egy font viasszal bírságoltassék.

IV. A szükség kívánván avagy pedig tisztek szerint ha valamikor a lakat gyártó mesterek a czéhmesterhez gyűlnek és egyrül való lakozásban lesznek, akkor egy avagy kettő az ifjú mesterek közül nekik bort hordani és egymás dologban fön forgolódván szolgálni tartozzanak.

V. Ismét. Ugyanazon lakat gyártó mestereknek legyen szabadságuk és méltóságuk arra, hogy a régi szokás szerint

maguk között azokat, kik magukat engedetlenül a czéh mester ellen, avagy a több czéhbeli mesterek ellen vétnek. a véteknek mivoltához képest megbírságozhassák.

VI. Ismét. Hogy minden aprólékos dologért bíró uram és a tiszteletes tanács ne bántattassék, szabadságuk legyen arra is, hogy tíz forint adósságig maguk között igazítást tehessenek. úgy mindazáltal, hogy a bírónak és a tanácsnak méltósága helyén megmaradjon.

VII. Ismét. Még arra is szabadságuk és méltóságuk legyen, hogyha valamikor ű köztük vagy az ű legények között valami illetlen szókból avagy egyéb oly dologból villongás és egyelgés támadna, azt leszállítsák, csendesítsék, a ki közülök bűnösnek találtatik, azt akar mester, akar legény legyen. a mint a czéhnek régi szokása tartja, a véteknek mivolta szerint megbírságolják, és azt a bírságot az ű közönséges szükségekre eltegyék.

VIII. Ismét. Ha valamely jövevény lakat gyártó mesternek jövetele ez városba történnék. ki itt a mesterséget gyakorlani akarná, az mindenek előtte a czéh mesterhez menni, neki az ű akaratját megjelenteni. és ű tüle informatiót vevén. a szokott fizetést, tudniillik a négy krajczárt (mint egyéb czéhekben is szokás) ű előtte letenni tartozzék.

IX. Ismét. Ha a féle jövevény mester. ki magát több lakatgyártó mesterek közibe bevetetni akarná. mindeneknek előtte tartozzék az ő tisztességes nemzetség levelét és tanuló leveleit is előmutatni.

X. Ismét. Ha szintén e féle jövevény mester az ű nemzetség és tanuló levelét előmutatja is, mindazáltal míg a város könyvibe az ű neve be nem irattatik, addig a lakatgyártó mesterek közé be nem vetettethetik, hanem keresse meg először is bíró uramat, adja a város közibe magát, és a polgári terhet vegye föl magára, s úgy osztán ismét a czéhmesterhez menvén. a szokott terhet azaz egy magyar forintot és két font viaszat a régi szokás szerint ű közikben letegyen, és így azután az ű mesterségét gyakorolja. Esztendeje eltelvén pedig az ű czéhbe való bevetettetésének, tartozzék az ű czéhekben levő minden lakatgyártó mestereknek szokott tisztességes mester ebédet adni.

XI. Ismét. Ha valaki a mester legények közül magát mesterré tétetni akarná, szabad legyen ugyan; de ha felesége nincs, esztendő alatt megházasuljon. mert különben nem lesz neki szabad a mesterséget gyakorlani.

XII. Ismét. Ha valamely szegény ember ű közülök betegesen feküdnék és költsége nem volna, egyet vagy kettőt maguk vagy a legények közül környüle való szolgálatra mellé rendelni és az ű közönséges ládájokból neki költséget adni

tartozzanak, mely költséget ha meggyógyul, vissza megfizessen. Ezent kell érteni a legények felől is, hogy mindenkor a mester legények tartsák, avagy az inasok közül valaki jelen legyen és neki betegségében szolgáljon.

XIII. Ismét. Ha ű közülük valamely mester meghal, tehát annak özvegye, valamig az ű férjének nevét viseli, az mesterséget gyakorolhassa.

XIV. Ismét. Ha ű közülük valamely mester avagy annak legénye, avagy háza népe közül valamelyik a világbul kimulik, tartozzanak minden mesterek (ha házuknál találtathatnak) annak testét a temető helyre elkisérni két font viasz birság alatt.

XV. Ismét. Ha valamikor történnék lakat gyártó mesterlegényeknek (kiket társaknak hínak) ide való jövetele, tehát mindenkor először is az öreg mestereknek, azután osztán az ifjabbaknak legyen szabad űket megfogadni.

XVI. Ismét. Mikor a féle mester avagy társ legény valamely közülük való mesternél mívelni kezd, tehát attul tizenötöd nap előtt el nem mehet; hanem a tizenötöd napnak közü eltelvén, szabad leszen neki, ha ugyan azonnal maradni nem akar tovább, máshoz menni, és az ű mívében magát gyakorlani.

XVII. Ismét. Ha a mesterek közül valaki inast akar fogadni, a czéhmester és más, legalább két avagy három mesterek előtt fogadja. Az is pedig az inas a mesterségnek tanulásában ha nagyobb leend, háromig; ha pedig kissebb, négy esztendeig azon mesternél megmaradni és szolgálni tartozzék.

XVIII. Ismét. Senkinek a lakat gyártó mesterek közül nem lesz szabad egyszersmind két inast fogadni; hanem mikor immár az első másfél esztendőt a tanulásban eltölt, akkor osztán fogadhat mást is, és (a mint mondatott) a czéhmester és más mesterek előtt vele az ű idejének mivolta szerint megszegődhetik.

XIX. Ismét. Ha a féle ifjú tanuló inas az ű apród esztendejét a szegődség szerint kitölti, akkor az ű mestere tartozik űtet a czéhmester eleibe állítani, fölszabadítani, és illendő ruhákat, avagy ruhák helyett két forintot, és az ű tanúságáru való szükséges és szokott levelet (de nem a maga, hanem az inas költségével) ű neki adni. És annak fölötte az is az inas tartozzék a czéhbe egy font viaszt adni és fizetni.

XX. Ismét. Senkinek nem lesz szabad vagy maga, vagy más által más mesternek legényét vagy inasát magához csalni, hitegetni. Ha valaki pedig e féle cselekedetben megtapasztaltathatik, az az egész czéhnek tetszése szerint megbüntettessék és birságoltassék.

XXI. Ismét. A mi a szénnek vételét illeti. ha mikor történik, hogy valamely mesterek a nélkül szűkölködnének és a piacra egy vagy két szekérrel eladni hoznának, tehát az a ki ű közülük először azt megérti, hogy szenet árulnak, tartozik azt az egész czéh számára megvenni. s osztán mindeniktől az ára megfizettetvén, ű köztük elosztani, ne légyen az, hogy tudniillik egy közülük szénnel bővelkedik, a többi pedig szűkölködnének, hanem hogy inkább az egyenlőség még abban is ű köztök megtartassék. Mindazáltal (ez articulusnak ereje megmaradván) ha valaki ű közülük a község hasznára valamit mível, szabad leszen annak magáért is a szenet megvenni. de a czéhmester hírével.

XXII. Ismét. A mi illeti a mesterlegényeket. akar azok ifjak, s akar öregek legyenek. azok is tartozzanak minden tizenegyed nap az ű régi szokásuk szerint a czéhmesterhez gyűlni, és kiki mind közülük a közönséges ládába egy-egy pénzt vetni, melynek meg kell tartatni az ű hasznokra, hogy ha valamikor közülük valamelyiknek betegsége történik. abból annak az ű gyógyíttatására kölcsön költség adattathassék.

XXIII. Ismét. Innep napokon tartozzanak az szent dolgoknak véghezvitelére a prédicationnak hallgatására a templomba fölgyűlni, az Isten igéjét hallgatni, és ő magokat s házok népét az isteni dolgokban gyakorlani és az Istennek való szolgálatra oktatni.

Minden egyéb féle több observatiókban pedig mind ű maguk a mesterek, mind ismét az ű öreg és ifjú mesterlegények, inasok alkalmaztassák és szabják magokat az ű régi szokásokhoz, mely ez ideig ű köztük megtartatott.

Tartoznak pedig magok a mesterek a czéhmester által az ű e féle régi regulájukat és observatiójukat, megtartásukat, melyek az ű szolgáljoktól, mesterlegényektől megtartatni szoktanak, ű nekik eleikbe adni. és őket mindenben az jó módnak és rendnek megtartására inteni, tanítani; és mind ű magok a mesterek s mind ismét az ű öreg és ifjú legények jó módot és rendet mindenekben tartani, követni. Hasonlatosképen pedig az czéhek rendin való császárok is, mert régenten ez czéhbe befoglaltatnak vala, (most is benne vannak. annak okáért jövedőre is ű közülük mindenik magát ezekhez szabja) ez regulákat és szokásokat megtartsa.

26. Jun. die Mercur. circa vesperam absolvi anno 1613.

IX.

Mi Enninghi Theöreök István, Hunyadnak örökkön való főispánja, a császári és királyi fölségnek tanácsosa és a pápai vitézi seregnek főkapitánya. akarjuk tudtokra adni mindenek-

nek. a kiknek illik. hogy az eszes és jámbor *pápai mészáros* mesterek hozzánk jöven. adák minekünk néminemű pöcsétes és az ő szabadságukra néző levelét a tekintetes és nagyságos urainknak Theöreök Jánosnak és Theöreök Ferencznek, a mi szerelmes atyánkfiának és atyánkunk, könyörögvén azon minekünk, hogy ugyanezen levélnek mi is helyt adván és méltóságát megtartván, megerősíteni és újíítani méltóztatuánk. Mely levélnek rendi imez: Mi Enninghi Theöreök János és Theöreök Ferencz, Hunyadnak örökkön való főispáni, akarjuk mindeneknek a kiknek illik tudtokra adni. hogy az eszes és jámbor pápai mészáros mesterek hozták vala mihozzánk néminemű szerzéseket és rendeléseket az ő mesterségöknek szép és jó renddel való megtartására valókat, és még a mi megholt eleinktől ő neki engedetteket, könyörögvén azon minekünk alázatosan. hogy mi is ugyan azon szerzéseket helyen hagyván javallanánk és megerősitenénk. És mivel hogy az ő kívánságuk minekünk igaznak és a törvényekkel egyezőnek látszik. helyén hagytuk és javallottuk és adjuk is mindeneknek tudtára a kiknek illik: hogy *valaki* e jámbor mészáros mesterek között akar lenni, mindenek előtt ugyanazon új mészáros mester tartozzék egy tisztességes ebéddel. és a közönséges czéhládában egy márka pénzzel, mely teszen négy forintot a régi szokás szerint. *Ismég* egy kívül való és ismeretlen mészáros is a mesterek engedelme nélkül a mészáros széket el ne foglalhassa és ő köztük húst ne árulhasson, hanem csak szom . . . . . óráig és sokadalomkor az az első és második nap tizenkét óráig. *Ismég* egy mészáros is az első mészárszékben több ökröt, tehenet és egyéb állatokat, a melyeket szoktak a mészárosok vágni, ne vágjon és ne áruljon, mint a közép és végső mészáros székben. Ha pedig vakmerőségből valamelyik több ökröt, tehenet avagy valamit egyebet vágna és kiárultatnája. annak bőrét a czéhmester avagy dékány elvihesse. *Ismég* elvégeztetett dolog, hogy a mészáros mesterek esztendőnként közülük két dékánt választanak, kik fölválasztatván a mészáros mesterektől, a bíró és a tanács előtt megesküdjenek. *Ismég* egy mészáros is ökröket avagy teheneket és egyéb állatokat, a melyeket a mészáros székben szoktanak vágni, a dékánoknak, esküdteknek, törvénytudóknak híre és engedelme nélkül ki ne vágjon és el ne adjon valami oly módon. Ha pedig találtatik valaki e szerzés ellen rugódozni, akkor a rendeltetett dékánok annak az állatnak bőrét elvihessék és ugyan maguknak is tarthassák. *Ismég* egy mészáros mester is ökröt, tehenet avagy egyéb valami állatot a hajnali harangozás előtt és az esteli azaz Ave Máriára való harangozás után valaki ki ne vágjon. Ha pedig valaki kivágand, akkor a dékánok annak az állatnak bőrét elvihessék és maguk-

nak tarthassák. *Ismég* ha valaki a mészáros mesterséget e mesterek között tanulni akarja, az ő urát három esztendeig szolgálja, két esztendeig az ő urának minden dolgosa legyen, a harmadik esztendőn az ura a szolgának köteles legyen, hogy őtet a mészáros mesterségre megtanítsa, különben cselekedni senki ne merjen. *Ismég* valaki a mészáros mestereknek szolgálói közül parázñaságban találtatandik a mészáros székben, akkor azon kiki a mészáros mesterek közül hármat üssön. *Ismég* ha valaki ugyanazon mészáros mester szolgálói közül a mészáros székben valami módon kardot rántand, az ilyen atyafi harmincz-három pénzzel tartozzék az ő cselekedeteért a közönséges erszényben. Ha pedig valaki fegyvert vonand valaki ellen vakmerőségből, akkor a mészáros mesterektől száz pénzzel birságotassék meg. És ha valaki vért bocsátand ki, a bíró az ő esküdtivel őtet megitélhessen. *Ismég* ha valaki a szolgák közül avagy az előljáró közül a mészáros székekben állván, valamely tisztességes asszonyállat avagy szolgáló leány előtt éktelen és illetlen beszédeket szóland, az illetélen a megnevezett dékánok hármat üthessenek. *Ismég* senki a szolgák közül a mészáros mesterekkel egy társaságban ne legyen. Ha pedig valaki az ő szolgáját a szolgálatból kivevén, társává teendi, mindjárt mestersége vesztett legyen. *Ismég* egy mészáros mester is két mészáros széket ne tarthasson. *Ismég* az árúban bocsáttatott halakat, kiket ki szoktak vágni, úgymint vizákat, tokokat, pontyokat egy kívül való és idegen ember se vehessen tizenkét óra előtt a munkára, valamig a lakosok az ő házuknak szükségére nem vehendnek. És *annak fölötté* senki a mészárosok czéhében levők kívül ki ne vág hassa és el ne ad hassa, hanem ha ki akarja vágatni, mészároost fogadjon, és azzal vágassa ki. És annakutána tizenkét óra elmúlván, a kinek tetszik, vásárljon munkájára. Ha pedig valakik e megnevezett óra előtt veendnek vakmerőségből, akkor a dékánok a vásárbíróval együtt elvegyék, egymás között úgy megosztván, hogy fele a dékánoké legyen, s fele a vásárbíróé, de úgy hogy a bíró megadattassa az árát a vevővel. *Ismég* sz. Márton napjátul fogva az egész húshagyatón azokat, a kik mesterség nélkül vannak és disznóhúst minden aprólékival a piarczon árulnak, a dékánok meglátogassák és ha bűdös, rothadt és eladásra nem illendő húst avagy valami egyéb aprólékot találnak, elvihessék és a szegényeknek eloszthassák. *Ismég* valaminemű állatokat, úgy mint ökröket, teheneket és egyéb vágnivalókat árúra ide hoznak, harmadnapig munkára senki meg ne merje venni, hanem először a mészáros mesterek a város szükségére ha tehetik megvegyék, de ezek se vegyék valami dologra, hanem a mészáros székre. Ha pedig valaki a mészárosok közül kereskedésre

veendi, tüle elvétessék, és fele a mészáros mestereké, fele pedig a városé legyen. *Ismég* ha valamely mészáros mestereknek fiok leend, a kik kézi mesterséghez értnek, a mészáros mesterek közt legyenek. És hasonlóképen, ha a mészáros mester leány a házasság törvénye szerint valamely mesternek fiához menendnek, ugyan ezek között lehessenek. És ha még a mészáros mesterhez nem ment, e mesteri társaságban férhez mehessen. *Ismég* az ifjaktól az öregeknek tisztesség adattassék; holott pedig az végezés ellen az ifjak az öregeket meg nem böcsülendik, de sőt gyalázzattal illetendik, azok a mesterek kétszáz pénzzel birságotassanak meg, a birságpénz pedig a dékánoktól a közönséges erszénybe tétessenek. *Ismég*, mivel hogy esztendőnként szükségképen ökröket, teheneket és disznókat a mi kegyelmes urunknak táplálására a várban a mészáros mesterek vágni szoknak, azok is a kik e mesterségen kívül vannak és a piarczon disznóhúst árulnak, mikor a szer rajtok vagyon, ők is az ő társaságukból disznókat ölmi tartozzanak. És a régi szokás szerint az ő részek udvarbíró uramtól mind a mészáros mestereknek és mind pedig azoknak, kik e mesterség kívül vannak, megadattassék. A kik pedig mesterség avagy czéh nélkül vannak és székjök nincs, ezek a piarczon disznóhúst ne árulhassanak. *Ismég* egy mészáros is prédállott ökröt, tehenet és egyéb marhát tudva meg ne vegyen és ki ne vágjon. Ha pedig valaki e mesterek közül ezt tudva megcselekedné, mesterségét elveszítse. *Ismég*, minden új mesternek az ő mesterségének kezdetitől fogva esztendeig feleségének és valami jószágának köllessék lenni, és tisztiben eljárjon, ha meg nem akar a mesterségtől fosztatni. *Ismég* ha valaki valakit a mesterek közül ökör, tehén avagy egyéb valami marha látni kihívand, senki harmad napig ki ne mehessen, és meg ne vehesse, hanem ha ő is hivattatik. Ha pedig ilyen marha vételben valaki találattandik, ökrének avagy tehenének bőrét, melyet vött volt, a dékán elvehesse és magának tarthassa. *Ismég* valaki a mesterek közül paráznaságért, hiti szegésért, avagy feleségének förtelmességeért tisztességét elveszti, a mesterek közül kivettessék. *Ismég* ha valami ökröket, teheneket avagy valami egyéb mészáros székre való marhákat ide valahonnan hajtnak, mindenik mesternek egyaránt osztassanak, ha megveszik és az árát mindenik letenni tartozzék. *Ismég* egy is a mesterek közül a másiknak mészáros székét akarattja ellen el ne foglalhassa annak, a ki ez előtt elfoglalta volt, ha különben valaki cselekszik, mesterségétől megfosztassék. *Ismég* egyik mester a másiknak szolgáját el ne hitegesse, ha ezt cselekszi, mestersége vesztett legyen. Minekokáért tinektök jeles férfiaknak, udvarbíráknak, castellióknak és e mi Pápa városunknak több tisztviselőinek,

biráknak, esküdt polgároknak, mostaniaknak és ez után valóknak, kiknek ösmerete e jelen valókon leszen. ilyen renddel erőssen parancsoljuk, hogy e megnevezett pápai mészáros mestereket ezekben megtartsátok. Ime mi is parancsolatunknak erősséges bizonyosságára adtuk e mestereknek szokott pöcsétünkkel megerősített levelünket. Költ a mi Pápa városunkban 1552. esztendőben az Invocavit vasárnapon. etc. Mi is a mészáros mesterek könyörgésének helyt adván, mint igaznak és törvény szerint valónak, a néhai uraimnak Theöreök Jánosnak és Theöreök Ferencznek, nekem szerelmes eleimnek levelét kedvesen helyen hagyván, ugyan ezen mészáros mestereknek czéhének nagyobb erősségére szórul-szóra ugyanazon okokkal által irattuk, és ezt is hozzáadni javallottuk, hogy az ű fölsége mindkét rendbeli zsoldosi közül is, kik e mesterséggel akarnak élni, e mészáros mesterek társaságába adják magukat és e czéhnek mesterinek engedelmességgel és tisztességgel legyenek. Ha pedig ezeket nem akarják cselekedni, itt e mesterséggel ne élhessenek. Avagy ha bosszúságból indítatván e mesterséget gyakorlani akarnák, elegendő hatalma legyen e czéhnek mesterinek arra, hogy e féléket szokott birsággal megbüntessék. Minek okáért ez okot hozzáadván, mi is mindezeket a törvényeket kedvellettük, javallottuk és erősítettük, sőt kedveljük, javaljuk, erősítjük minden punctatióiban. Mely dolognak bizonyosságára és örökkön való erősségére e mi jelen való pecsétünkkel és kezünk írásával megerősített levelünket e pápai mészáros mestereknek adtuk és engedtuk. Költ a mi Pápa városunkban, sz. Jakab havának 6. napján 1612. esztendőben.

Magyarra fordítat. Battyáni Mészáros Pál czéhmester idejében.

Ismég Mészáros András mester idejében.

Mészáros György mester idejében.

Mészáros János mester idejében.

Mészáros Máté mester idejében.

Mészáros Mihály mester idejében.

Mészáros István.

X.

Nos Valentinus Therek de Ennynghe Comes Comitatus Simigiensis, citra Danubium capitaneus generalis sacre Hungarie, Dalmatie, Croatie maiestatis regie etc. domini nostri clementissimi memorie commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod venientes nostri praesentiam circumspecti magistri *sartores* in oppido nostro Papa commorantes nobis exponere curaverunt, quomodo forent nonnulli sartores extranei et forenses, qui ipsum oppidum

nostrum Papa ingredi ibidemque aliquantisper in hospiciis demorari, ac labores eius magistri exercere, tandemque pro libito eorum abire consuevissent, quod in ipsorum magistrorum sartorum in eodem oppido nostro commorantium praeiudicium et dampnum cederet manifestum, supplicantes nobis humiliter, quatenus ipsis de remedio providere, chehamque liberam adinstar magistrorum sartorum civitatis Albe Regalis eisdem concedere dignaremur. Unde nos accepta supplicatione eorundem magistrorum sartorum tanquam iusta et iuri consona, eisdem ex gratia nostra duximus annuendum, annuimusque per presentes: Quod ipsi magistri sartores adinstar et similitudinem magistrorum sartorum in dicta civitate Albensi commorantium cheham liberam habere et in eorum medio magistrum aut magistros cheharum eligere et constituere plenam habeant potestatis facultatem. Ut autem ab infestatione impedimentoque sartorum forensium divagorum praeservati habeantur, vobis castellanis castri nostri Papa, necnon iudicibus et iuratis in dicto oppido nostro Papa pro tempore constituendis et nunc constitutis serie praesentium committimus et mandamus, quatenus a modo deinceps omnes et singulos sartores forenses extraneos et divagos, qui in ipso oppido nostro Papa cohabitatores sessionati, aut homines censuales non existerent, labores eisdem magistris exercere nullo modo permittetis, eosdemque a talibus laboribus per omnia gravamina oportuna cohibere et arcere debeatis et teneamini. Secus non facturi, praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in castro nostro Somoghwar, in die parascheven anno domini Millesimo quingentesimo tricesimo octavo.

(L. S.)

Ad propriam commissionem dni capitanei generalis ....

Valentinus .....

XI.

Nos Comes Nicolaus Esterhasi de Galanta perpetuus de Frakno, Regni Hungariae palatinus et iudex Cumanorum, Comitatum Soproniensis Zoliensis et de Beregh supremus comes, nec non sacratissimi principis et domini domini Ferdinandi secundi, Dei gratia electi romanorum imperatoris semper augusti, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae etc. regis, archiducis Austriae, ducis Burgundiae etc. intimus consiliarius et per Hungariam locumtenens memoriae commendamus tenore praesentium, significantes quibus expedit universis, quod prudentes ac circumspecti Emericus Hencz, et Thomas Zabo cehae seu contubernii sartorum in oppido nostro Papensi, Comitatus-

que Vespremiensi existenti commorantes in suis propriis ac reliquorum magistrorum sartorum dicti oppidi nostri Papensis nostram personaliter venientes in praesentiam, exhibuerunt et praesentaverunt coram nobis quosdam articulos, constitutiones et ordinationes, certas normas in dicto contubernio seu ceha honeste viventes in se se declarantes hungarico idiomatae conscriptas, petentes nos debita cum subiectione et humillima instantia, ut eosdem articulos, constitutiones et ordinationes, normasque et modum honeste vivendi in iisdem articulis contentas pro ipsis et successoribus ac pro consequens contubernio ipsorum in dicto oppido nostro Papensi constituto perpetuo valituras admittere, confirmare, ratificare, acceptare et approbare gratiose dignaremur. Qui quidem articuli seu constitutiones et ordinationes sequuntur in haec verba:

Elsőben minden szent György nap után való vasárnap összegyűlvén a czéhbeli mesterek, válasszanak két jámbor tudós és böcsületes czéhmestereket, a kiket arra illendőnek és alkalmatosaknak ítélnek lenni a czéhnek és abban levő mestereknek gondjuk viselésére, a kik ugyan akkor mindjárt meg is esküdjenek szokott esküvések szerint a czéhmesterségre, a kik tartoznak a városi bírónak egy forinttal, avagy a helyett egy-egy róka bőrrel.

II. A czéhmesterek választásában pedig mindenkor tekintetnek köll arra is lenni, hogy azoknak feleségek legyen és nem ifjú legények avagy özvegy emberek legyenek.

III. Ugyan akkor mindjárást azon czéhmesterek mellé válasszanak két ifjú szolgáló mestereket is, megesküdtetvén azokat is mindjárást, kik esztendeig a czéhmesterek mellett tartozzanak az egész czéhnek szolgálni.

IV. A mikor pedig valamely szabó legény a mesterséget föl akarja venni, abban is a régi szokás szerint a mesterek megpróbálják mesterségét és ha méltónak találják, tartozik megesküdni a czéhnek engedelmességre és a czéh ládjába tíz forintot adni s a két czéhmestereknek harminczhárom pénzt, s ezenkívül két asztalhoz leültetvén a szabó mesterekben, a kiket a czéhmester nevez meg, köll vendégelni egy fölöstökömön, a melynek tisztességesen köll lenni.

V. E féle új mesternek pedig házasság nélkül tovább esztendőnél nem szabad lenni, ki ha különben cselekszik, mestersége letétetik, s mindaddig, valamig meg nem házasodik, de úgy ha a házasságban jó módja volna s elmulatná.

VI. Ha valami büntetés és birság a mesterek között talál-tatik, a czéhmestereknek szabadságuk legyen négy forintig törvényt szolgáltatni, ha pedig a négy forintot meghaladja valami dolog, a városi bíró eleiben megyen az.

VII. Ha ki czéhmester előtt más czéhbeli mester társának tisztességtelen szót szólana, a féle a czéhmesternek tartozzék büntetésül harminczhárom pénzt fizetni.

VIII. Ha valamely mestert a czéhmester hivatná s annak engedetlen leszen, elsőben e féle engedetlen czéhbeli mester a czéhmester ellen harminczhárom pénz birságon maradjon, másodszor egy forinton s harmadszor négy forinton.

IX. Ha valamely czéhbeli mester a czéh ellen tusakodnék és engedetlenkednék, annak is büntetése elsőben egy forint, másodszor négy forint legyen, harmadszor mestersége tétesék le.

X. Ha valamely czéhbeli mesternek holta történik, a félének a felesége ha a mesterséggel akar élni, szabadon élhet a mesterséggel, valamig megholt urának hírét nevét viseli, két mester legényt s egy inast szabad tartani.

XI. Ha valamely vándorló szabó legény a városba jönné szolgálni, a félét czéhmester híre nélkül senkinek megfogadni ne legyen szabad, hanem a kinek a czéhmester legszükségesebbnek itéli lenni, annak adja a czéhmester.

XII. Ha valamely szolga boszuságból idejét ki nem töltvén gazdájával, más czéhbeli mesterhez menne szolgálni, a félét a más czéhbeli mester annak akarátja és híre nélkül, a kit elhagyott, ha még más városba czéhes helybe menne is, híre és akarátja nélkül senki meg nem fogadja, sőt ha ki megfogadja is, ha a czéh utánna ír, a féle czéhbeli mester tartozik mindjárt magátul elküldeni.

XIII. Ha mely inas fizetésért akarja magát taníttatni, két esztendeig tartozzék inasul szolgálni és urával való alkuvását megfizetni és az ura is annak utánna fölszabadítani tartozzék; ha pedig urának fizetés nélkül szolgál, tartozzék, a mely illendő, három esztendeig szolgálni és az ura is szegődségben való szolgálatját megfizetni s tisztességesen fölszabadítani.

XIV. Hét számra szolgáló mesterlegénynek minden hétre tíz pénzt fizessenek a mesterek, ha ki többet ad, birsága egy forint, esztendő számosnak öt forint. Item, ha valamely czéhbeli mester taláztatnék, ki a más czéhbeli mester társának hét-számos avagy esztendő számos szolgáját elhiteti, annak is birsága egy forint.

XV. Ha valamely czéhbeli mester más helybeli mester társának mívét gyaláznája, annak birsága elsőben egy forint, másodszor négy, harmadszor mesterségét teszik le.

XVI. Szolga legény is ha taláztatik oly, ki más czéhbeli mesternek mívét alázná, annak is büntetése egy forint, másodszor négy, harmadszor a városból küldessék ki. Ha valamely

czéhbeli mester meghal, a czéhmester táblát bocsát ki és a ki oda a temetésre el nem megyen, száz becz a birsága.

XVII. Ha valamely czéhbeli mester ember más városba menne lakni, és ismét vissza jöven lakni és a czéh igazságával akarna élni, egy forintot tartozzék letenni.

XVIII. Ha valamely szabó a czéhben magát nem akarván adni és a czéhvel nem akarna egyetérteni, mindazáltal ugyan munkálkodik, tehát a félének minden míve elvétessék s mind a czéhnek méltó igazsága szerint megbüntettessék. Item, ha valamely csavargó szabó a városban lappangva munkálódnék és a czéhbeli mestereknek hírekké leszen, tehát a czéhnek hatalma vagyon magát még az utcán is megfogni, mívét elvenni és magát a városi bíró kezébe adni.

XIX. Ha valamely városi ember avagy kívül való, a ki nem volna czéhbeli mester, akarna olyannal munkáltatni, hogy azt nyereségre eladnája, tehát az egész mesterek a bíró embe-rével reá menjenek és azt a marhát mindenestől fogva elve-gyék tőle, kinek fele a bíróé az esküdtekkal, fele a czéhmesteré a mesterekkel.

XX. Ha valamely czéhbeli mester avatlan mívet csinálna és a czéhnek hírével lenne, aféle mester elsőben büntettetik egy forinttal, másszor négy forinttal, harmadszor mesterségét leteszik. Ha valamely szolga legény magának többet varrana annál, a miben urával szegődsége vagyon, annak büntetése egy forint, ha az ura megengedi neki hogy többet varrjon, annak büntetése négyszáz becz.

XXI. Ha mely mesterhez posztót visznek és ellopna benne, mestersége letétetik és a posztónak is az árát meg köll adni.

XXII. Hogy valamely czéhbeli mester az ő mesterségét se betegségében, se halálának óráján, se pénzen el ne adhassa, se el ne hagyhassa.

XXIII. Ha valamely czéhbeli mester, midőn mester-fölöstökömöt adnak, tiszteletlenül szólana a féle helyen, egy forint birsága.

XXIV. Ha úton vagy városon egymást rongálnák beszé-dekkel, annak birsága elsőben egy forint, másszor négy forint, harmadszor mestersége tétetik le és a czéhnek ujonnan köll kedvét keresni.

XXV. Minden czéhbeli mester tartozik czéhmesternek bemondani, ha valakitül oly gonoszt hallana, a ki a czéhnek ártására volna, és a törvény szerint megbüntetni.

XXVI. Hogy a czéh köztük paráznát, gyilkost és egyéb szégéres vétekben élőt, kiváltképen ha törvénytül sentenciáz-

tatott, nem tart, ha penig valamely afélében találta. a czéh-ből kivették, mert a czéh tisztát szeret.

XXVII. Minden mester legénynek szabad legyen élni az ő szabó mesterségével e czéhben. a mint szokás bemen-vén oda.

XXVIII. Hogy ha mikor a czéhmester közönséges gyűlésre kibocsájtja a táblát maga házához, a ki elmaradna, annak büntetése egy forint. Ismét ha ki a lölkét elmondja, annak is büntetése négy forint. Utolszor a városon kívül akar hul lakó szabók is, a kik e czéhez nem kötelesek. e czéhbéli mes-terek híre nélkül itt szűrt ne vásárolhassanak.

Nos itaque considerantes nihil ad conservandam humanam vitae societatem utilius in republica christiana reperiri, quam quoslibet status et ordines vocationis suae certas normas habere, ex eoque cum non solum externos, verum etiam quosvis cives et incolas artificesque mechanicos in dicto oppido nostro Papensi existentes et commorantes in bono ordine et modo conservare integrum habeamus: Propterea demissa seu humil-lima praefatorum magistrorum sartorum supplicatione utpote iusta et legitima exaudita et admissa, praescriptos articulos, constitutiones et ordinationes in iisdem contentas modoque quo supra nobis exhibitas praesentibusque literis nostris de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas et in-scriptas, quo ad earum continentias et clausulas, eatenus qua-tenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earum veritas suffragatur, ratas, gratas et accepta habentes, praedictis magistris sartoribus in antelato oppido nostro Pa-pensi commorantibus, eorumque successoribus modernis videlicet et futuris perpetuo valituras auctoritate nostra palatinali, qua pleno iure fungimur, approbavimus, acceptavimus, ratificavimus et confirmavimus harum nostrarum vigore et testimonio lite-rarum mediante. Datum in castro nostro Papensi, die decima sexta mensis Julii anno domini Millesimo sexcentesimo vige-simo octavo.

Comes N. Esterhasi.

Joannes Nyeki.

XII.

Mi Enninghi Theoreok István, Hunyad vármegyének örökös ispánja és Pápának főkapitánya, ennek fölötté urunk-nak, megszentöltetett fejedelmünknek és Isten kegyelméből Magyarországnak második választatott Mátyás királyának, Csehországnak választott királyának, Austriának és Burgun-diának etc. fejedelmének tanácsosa adjuk tudtokra e leve-lünknek jelen való rendiben fejenként és mindeneknek a kiknek illik: hogy e mi városunkban Pápán lakozó böcsületes eszes

és meghitt szűcs mesterek jöven előnkben nyújtának nekünk némely böcsületes. a tekintetes és nagyságos megidvözült enninghi Theoreok Ferencz uramnak, Hunyad vármegyének szabados főispánjának. nekünk szerelmes szülénknek és eleinknek élő alája vettetett pöcsétivel megerősített leveleket, melyekben az ő szabadságukat és minden bizonyos régi élő törvényeket jelenték, supplicálván minekünk azon, a mennyiben azokat megújítván és újabban megconfirmálván méltóztatnánk erőssékké és kedvesekké tenni. Melyeknek rendi és állapotja imilyen: Mi enninghi Theoreok Ferencz, Hunyad vármegyének szabados ispánja. adjuk tudtokra a mi levelünknek rendiben mindeneknek a kiknek illik: hogy az eszes gondviselő és böcsületös a mi Pápa városunknak szűcs mesteri mutatának nekünk némely szerzéseket és az ő tisztességes mesterségüknek megmaradásra igaz és jó móddal való rendelkezéseket, *melyekkel még az ő régi szűcsmestereknek eleik is éltek*, kérvén és supplicálván nekünk méltó kívánságos állhatatossággal, hogy mindazokat mi is erőseknek, kedveseknek és nálunk bevetteknek bizonyítanánk, vallanánk és erősítenénk lenni. Mire hogy pedig a böcsületes szűcs mestereknek méltó kívánságuk nekünk is igaznak és törvényhez illendőnek láttatott lenni. nekik a mi jóakaró kegyelmünkből engedvén erős bizonyosságú e pöcsétes levelünket adtuk.

Ezek pedig a méltóságos rendelkezések:

1. Hogy valaki a szűcs mesterek közül akar mesterül számláltatni. a többivel egyet értvén, mindeneknek előtte az az új mester egy fölöstökömöt a megnevezett szűcs mestereknek tartozzék adni. A fölöstököm után mindjárt egy márkát, mely négy magyar forintot tegyen. a közönséges szűcsöknek élő czéhládájokban adni és bocsátani tartozzék.

2. Hogy maguk a szűcs mesterek mindenkor esztendőnként maguk közül egy jó lölkiesmeretű és meghitt tisztességes czéhmestert választani tartozzanak és azt a közönséges igazságért ön köztük gondot viselni és igazítást tenni kényszerítsék; kinek a több szűcs mesterek és azoknak szolgálk engedniek és szavát fogadni mindenekbe tartozzanak és köllessenek. Ha kik pedig a mesterek között vagy azoknak szolgálk között azon czéhmester ellen engedetlen és visszavonó találtatnék, legelőször száz bécsen marasztassék. 2-or azon mester vagy szolgál ha engedetlen találtatik, száz pénzen marasztassék, 3-or ha azon vétekben találtatik, az ő mesterségét elveszthesse. és a szűcs mesterek közül kivettessék.

3. Valaki a szűcs mesterséget a szűcs mesterek között meg akarja tanulni. tehát az ilyen szolgál az ő mesterének három egész esztendeig szolgálni, melyek közül a két elsőn

inaskodás nélkül az ő urának minden dolgait tenni tartozzék, harmadik esztendőbe pedig ez ilyen szolgának ura tartozzék az ő mesterségének kiváltképen való tudományára tanítani; egyebet ebben cselekedni ne merjen.

4. Hogy senki a szűcsöknek szolgái közül az ő mesterrükkel egy társaságban magát ne tarthassa.

5. Ha valaki pedig az ő szolgáját vagy mást a szolgák közül a társaságban béveend, e vétkével mesterségét elvesztlesse.

6. A szűcs mesterek valahány fiuk lészen, kik e mesterséget kezükben forgatnák, fél mesterséget és ezeknek leányi hasonlatosan, ha szűcs mesternek házasságra adattatnak.

7. Valamely szűcs mesternek meghagyott felesége marad, az ő urának holtá után fél mesterséget bírhasson; és ha valamely szűcshöz férjhez menne, mely még mester nem volna, az ő fél mesterségével hozzá mehessen.

8. Hogy egy kívül való szűcs is a czéh kívül és a megnevezett szűcs mestereknek társasága kívül a mi Pápai városunkban szűcs mesterséget ne űzhessen.

9. Ha valaki a szűcs mesterek közül szolgáját előbbeni urátul elhitegetné avagy magához csálná, e vétkével mesterségét elvesztlesse.

10. E rendelés kívül annak utánna senki az emberek közül akárminemű állapotú és rendbeli legyen az, akár benn, Pápán lakjék, akár külföldi legyen, ki a czéh kívül és a megnevezett szűcs mestereknek társaságuk kívül róka bőrt, nyúl bőrt, bárány bőrt és egyéb akár minemű vad bőrt az ő mesterségekhöz illendőket senkinek egyebeknek a szűcs mesterek kívül adni és eladni szabad ne legyen, a vásári napoktul megválva a mi megnevezett Pápa városunkban lakozóknak.

11. Ha pedig valaki mestersége kívül levén ezeknek szabadságuk ellen vakmerőségből a megnevezett bőrt megvenni akarná, tehát a városnak bírása a czéhmesterrel elvenni tőle tartozzék, mely elvett marhának egyik része vár udvarbírójának, másik város bírójának, harmadik része a szűcs mestereknek adassék.

12. Hogyha valamely új szolga a szűcs mesterekhez jövend, tehát az az új szolga tartozzék a czéhmesternek magát megjelenteni és a jövetelnek idején a közönséges élő ládában a mestereknek segítségekre ez ily új szolga tartozzék tizenkét pénzt adni és bocsájtani.

13. Ha pedig valamely a megnevezett szűcs mesterek közül avagy szolgák közül a czéhnek megnevezett társaságában lévén, nehéz betegséggel és erőtlenséggel biratnék és a szükség

miatt magát nem táplálhatná, tehát ilyen betegnek a czélmester a közönséges ládából gazdálkodni és segíteni tartozzék.

14. Ha pedig annak halála történnék, tisztességesen a több mesterekkel és azoknak szolgálkival egyetembe eltakarni köllessék és tartozzanak.

15. Ez is a többihez járul, hogy azon czélmester a szűcs mesterek között négy forintig ítéletet és igazságot szolgáltatasson; és ha az ellenkező fél közül valamelyik párt a mestereknek ítéletiben meg nem nyugodnék, tehát a bírának eleibe appellálhassa és vihesse dolgát.

16. Hogy a szűcs mesterek ha egyaránt értékek lenne a bárány bőröknek pápai mészárszékekben eladása felől, egyaránt meg is vehessék. Ha pedig némelyek szegényebbeknek találtnának, engedjék a gazdagbaknak.

17. De még a mészáros mesterek is a szűcs mestereknek pápai mészárszékekben följobb a bárány bőröket el ne adhasák nyolcz-nyolcz pénzekenél, mindazáltal ha annak előtte a bőröknek kedveiért pénzt vennének föl a szűcs mesterektől; hogy ha pedig a mészáros mesterek maguk a bőröknek megszáraztatásokban munkálkodnak és az első pénzt a szűcsöktől reá föl nem vett, tehát kilencz-kilencz pénzen adhasák nekik; tudni illik mindenkor egénzzy el olcsóbban benlakosoknak mintsem külföldieknek.

18. Minden új mester az ő mesterségének föl vételétől fogva esztendeig letelepedése és felesége szükségesen legyen. És a mester ebédet ezen czéhnek közönséges szokása szerint elmulatni semmiképen ne merészölje, mert ezt elmulatván, mesterségét elveszti.

19. Ha bárány bőrök és egyéb akármi félék a szűcsöknek mesterségükhöz tartozók városunkba behoztatnak, harmad napig senki nyereségre meg ne vehesse a szűcs mesterek kívül; hogy ha értékek leszen a megvételre ön köztük, egyaránt oszthassák el harmad nap után, ha a szűcs mestereknek kelletnék, tehát a műre mindenik eladhassa és megvehesse.

20. Tinektek ez okáért tisztartók és mi Pápa várunknak porkolábinak, azután bírának és mi Pápa városunknak esküdt polgárinak mostaniaknak és egyenlőképen jövődőknek ez mi mutató és közönséges levelünknek ismeretivel állhatatosan parancsoljuk annyiban, hogy a megnevezett mi Pápa városunknak szűcs mesterit ettől fogván fejenként és mindnyájan az ő régi eleiktől eszes és böcsületös írott rendelkezéseknek (melyeket mi javallottunk) minden articulusiban megtartani és oltalmazni tartozzatok, és semmi részben megmásolni avagy kissebbíteni merjétek. Holott mi mind egyenként azokat erőseknek, igazaknak és kedveseknek megtartani javallunk, erősítünk és bizo-

nyítunk e jelen való levelünknek ereje által. Mely dolognak nagyobb bizonyosságára és örökön való állandó erősítésére a szűcs mestereknek e jelen való élő pöcsétünkkel megerősített levelünket adtuk és engedtuk. Költ a mi Pápa városunkban.

21. Ennek fölötté ezt is ítéltek a végezésekhez méltónak, hogy az ő Felsége mind két féle fizetésen való vitézek is, kik e mesterséggel itt élni akarnának, a szűcs mestereknek czéhekbe és társaságukba magukat avassák, és a közönséges czéhnek mesterinek és czéhmasternek illendő és méltó kívánt böcsületet és engedelmességet mutatni és adni tartozzanak. Ha pedig ezt nem akarják cselekedni, e mesterséggel nekik élniök semmiképen szabad ne lehessen. És ha engedetlenségből még is e mesterséget űzni akarnák, tehát teljes hatalommal és minden módú alkalmatossággal a társaság és a czéhbéli szűcs mesterek az ilyen kemény . . . . . büntetést avagy szokott birságot cselekedhessenek és vehessenek.

Annak okáért mi ilyen ékes okkal a megnevezett szűcs mestereknek igaz és törvény szerint való supplicatiójokat bevén, a mi megjegyzett levelünket, a néhai tekintetes és nagyságos üdvözült enninghi Theoreok Ferencz urunknak, Hunyad vármegyének főispánjának, nekünk szerelmes szülénknek és eleinknek levelét erősítettük, bizonyítottuk, kedvesítettük azoknak czéheknek nagyobb és nyilvánb s láthatóbbá való megerősítésére. szórul-szóra iratván és erősítvén és a közben vetett ok szerint bevettük, javallottuk, erősítettük és confirmaltuk, sőt ugyan bevesszük, erősítjük és minden punctusiba, clausuláiban confirmáljuk. Mely dolognak bizonyosságára és örök állandó erősségére e jelen való élő pöcsétünkkel és kezünk alája való írásának vetésével erősített levelünket a szűcs mestereknek adtuk és engedtuk. Költ a mi Pápa városunkban, boldogasszony havának tizenkettődik napján anno domini 1609. Idem qui supra.

XIII.

»*Szempczi czéhek* articulust kitől s mely esztendőben nyerték, azoknak extractusa.

Szabó czéh.

Anno 1584. Salmis Julius gróf, galgóczi és semthei dominiumok ura requisitiójára, Nagyszombat városok pecsétje alatt adta ki die 5. mensis Septembris.

Varga czéh.

Anno 1610. die 17. Martii. Mlts gróf Thurzó Szaniszló úr által adatott Sempthe várából.

Anno 1663. die 22. Junii. Mlts gróf Eszterházy Ferencz úr által confirmáltatott és parancsolja, hogy a cseklyészi varga mesterek dependenter legyenek a szempczi czéhtiül.

Csizmadia czéh.

Anno 1632. die 4. Martii. Mlts gróf Thurzó Mihály úr által adatott Sempthe várában.

Anno 1662. die 22. Junii confirmálta és igen dicséretes 5 articulussal megbővítette, és a cseklyészi csizmaziákat is a szempczi czéh dependentiája alá vetette Mlts gróf Eszterházy Ferencz úr Sempthe várában.

Anno 1713. die 8. Januarii. M. gróf Eszterházy József úr confirmálta Cseklyészen.

Anno 1713. die 30. Januarii. Mlts gróf Eszterházy Ferencz úr által is megerősített Szempczen.

Kovács czéh.

Anno 1609. die 2^a Februarii. Samarja városa adta ki.

Anno 1721. die 22. Augusti. Mlts gróf Eszterházy Ferencz úr confirmálta Szempczen.

Asztalos czéh.

Anno 1725. die 1^a Octobris. Mlts gróf Eszterházy Ferencz úr adta ki Szempczen, és a haimburgi kőfaragó, kőmíves, ács és asztalos mesterek pecsétjeikkel bizonytságot tesznek a czéh felállításáru.

Anno 1726. die 2^a Aprilis. Mlts gróf Eszterházy József úr confirmálta Cseklyészen.

Kőmíves czéh.

Anno 1726. die 20. Februarii. Mlts gróf Eszterházy Ferencz úr adta ki Szempczen. Haimburgi kőfaragó, kőmíves, ács és asztalos mesterek subscriptiójuk és pecsétjeik alatt bizonytságot tesznek a czéh felállításáru.

Fazekas czéh.

Anno 1713. die 27. Octobris. A pozsonyi fazekas czéli adta ki a czéh pecsétje alatt, de a méltóságos uraságtul nincs aprobálva és confirmálva, a kiért alázatosan instálnak, azért is könyörögnek, hogy *magyar nyelven adatnék ki, mivel egy német sincsen köztök.*

Szempcz die 5^a Aug. 1745.

Doboczky Ádám, tisztartó.«

Közli: REIZNER JÁNOS.

A RÁKÓCZYAK LEVÉLTÁRÁBÓL.

— ÖTÖDIK KÖZLEMÉNY. —

CLXVIII. 1629. j u l. 14.

Ilme comes ac due dne mihi gratiosissime, praemissa benedictione divina, officiorum meorum addictissimam semper commendationem.

Értvén, hogy isten Ngdat Erdélyből jó egészségből haza hozta, igen örültem, és mivel ő fge parancsolatjában nekém is Bornemisza urammal ez jövőendő szeredán Erdélybe kelletik indulnom, ma akartam Ngodhoz Patakra által menni, de Ngod itt vásárló szolgája jelentette Ngodnak Önodban alá mentét, melyen nem keveset búsulok, mert Ngdal való beszélgetésem nem kicsin pondussal készítene engemet, úgy gondolom, ez utamnak hasznosb megjárására; kérem annak okáért Ngodat alázatosan, Herczeg uram Ngod jámbor meghitt szolgája által (ha írásra nem bátorságos bizni) méltóztassék engemet néműnemű dolgokról, ha mikről ő fge előtt, propter bonum publicum, szólanom kellene, informálni. Arról is, az mi városunk dolgában ha Ngod munkálkodhat-e, melyet minden háladatossággal meg igyekezem Ngdnak szolgálni. Az szőlők látogatásának praetextusával Tokajba jöhetne Herczeg uram szeredán estvére avagy csütörtökön, jó idején ott leszek. In reliquo Illmam Cels. Vram protectioni divinae commendans.

Datum Cassoviae, 14. Julii, anno Domini 1629.

Illmae Cels. Vrae

servire addictissimus

Petrus P. Alvinczi, m. p.

Külczim: Illmo comiti ac dno, dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász perpetuo comiti comitatus Borsodiensis, nec non sersmi Gabrielis dei gratia sacri Romani imperii Transylvaniaeque principis etc. consiliario intimo etc. dno dno mihi gratiosissimo.

CLXIX. 1629. j u l . 22.

Az ú r Isten édesem minden idvösséges jókkal, hosszú étellel és jó egészséggel szent fiának érdemeiért áldjon meg benneteket.

Én az ú r Istennek szent hírével ma egy órakor érkezém ide, egynehány jóakaróimnak tanáltam itt leveleket, kik nem igen jót irnak az ő felsége állapotjáról. Jám bor szolgálímnak is az tetszések, messze ne járjak; igen jó reggel küldöm Vá-raddá egy szolgálmat, irván barátimnak, azt megvárom édesem s ha jobb hirt érthetek ő felsége felől, magam is felmegyek, ha pedig gonoszat érthetek, aláhivatlak édesem. Az gyermekeket is, ha tetszik, bár vitesd fel Zboróra, mert ha felmehetek. Varannó felől megyek Kurimmára; én jól látom hogy, ha felmehetek is, de két hétnél feljebb ott fenn nem lehetek s talán még addig sem, mert az ő felsége állapota mind tovább tovább félelmesebb lesz. Itt tegnap oly nagy villámlás, mennydörgés, zápor és köösső volt, kinél itt soha nagyobb nem volt; istennek hála mégis türhető kárt tött, igen megarattanak, hétbe kelve az dézmáláshoz is hozzá fognak. Az Bodrog igen árad, halat eleget fognak. Itt én sem udvarbirót sem számtartót nem tanáltam, mind széjjel járnak, kiről bizony szabok leczkét nekik. Az dinnye is derekasan érik, az buza jól fizet. Madaras uramtól édesem tarts meg a kétszáz forintot, s fizetess meg az gyalognak az egy vég zöld jó karasiát is s Butikot ruháztasd meg. Irj édesem egészségtek felől. Az kőmiveseknek ha dolgok nincsen Zborón, küldd alá mind őket, ha pedig még vagyon, csak Miklós mestert küldd alá mingyárt avagy negyed avagy ötöd magával. Az kertünk felől is írj édesem, ha szép-e, s az kertész mint forgolódik. Szalainak igen erősen parancsold meg, az mi por készen vagyon, azt mingyárt küldje alá hamarsággal, a többit is éjjel nappal készíttesse.

Adja az ú r Isten édesem szent fiának érdemeiért, láthassuk egymást jó egészségben mindnyájan Amen. Irtam Patakon 22. Julii, anno 1629.

Az te szerelmes urad

Rákóczy György, m. p.

Tornainak édesem parancsold meg, siessen bemenni a madarakkal s azokban el is járjon az mit reá bízam.

Külczim: Az én szerelmes atyámfának Lorántfi Zsuzsánnának adassék ez levél.

CLXX. 1629. j u l. 29.

Szolgálok Nagodnak, mint uramnak, az úr istentől kívánok szerencsés hosszú életet megadatni Nagodnak kedves jóakaróival egyetemben.

Az elmúlt napokban Nagodnak irtam vala, hogy ha valami bizonyos hírem lészen, Nagodnak értésire adom; tegnap estve érkezék egy levelem Fejérvárról, melyet 26. Julii irt egy jóakaró uram, ő felge felül azt írja, hogy az elmúlt szerdán is nem reméllette senki egy óráig való íletit ő felginek, az fakadás annira nőtt rajta, ha egy órában valami könnyebbsége vagy on ő felginek, más órában felette nehezen vagy on; immár széken is nem hordoztatja úgy magát, mint ennek előtte, mikor nyugszik is, fennülve amit nyughatik. Az hogy ílete felől ő felségének semmi reménség nem lehet, az mint írják, jóllehet ő felge küldött vót ide ki Somborra valami forrás látni, mivel azt javallották vót ő felginek, hogy abban kellene feredni; vót olyan szándéka ő felginek, hogy ezen az héten kijűjön ahoz az forráshoz, ha valami (dolog) el nem mulasztatja ő felségivel, de azt bi(zonyosan) Nagodnak nem írhatom, ha kijűhet-i ő felge, azvagy nem. Az dagadás immár szinte az gyomráig ment fel, az mint írják. Nagodnak egyebet nem írhatok, az urakat is hivatja most ő felge, az mint értem. Kornis Sigmond uram is igen beteges állapottal vagy on. Éltesse Isten Nagodat jó egészségben sok esztendeig. 29. die Julii, 1629.

Külczim: Illustri ac magco dno dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász serenissimi dni dni nostri clemmi consiliario intimo, necnon comiti cottus Borsodiensis etc. Dno dno mihi gratiosissimo.

CLXXI. 1629. j u l. 31.

Ngodnak mint uramnak szolgálok. És istentől szerencsésen való hosszú életet kívánok kedvesivel együtt megadatni.

Az mely nap Ngod innét elindula, másod nap estve újabban reám jövé az átkozott kólika, annyéra elkínozott, csak alig akadott az lélek testemben, engemet semmivé tőn, sem másnak sem magamnak nem kezdek szolgálhatni. Arról nem tehetek, az úr isten ő szent felsége kegyelmes látogatását békével kell szenvednem. Négy leveleit adták meg Ngodnak miolta kiment, hogy választ azokra nem írhattam, Ngod feledékenységemnek ne ítélje, egy hét mulva ugyan betegen itt ben való jószágo cskámban vittem vala magamat, ötöd napra hogy ide jöttem, azolta is csak feküdtem többet. Az vezérnek való levelet mentül hamarább azon leszek, elkészítve kiküld-

jem Ngodnak, az Reóti uramét is az szerént. Mikes megjöve, magának két lónál többet nem hozott volt, a jobbikat urunk elvevé tőle, az másikját Zólyomi uramnak adta, még utjában küldött volt eleiben, úgy értem. De én egyiket sem mertem volna megvenni Ngodnak, ha kezénél marad vala is, mindenik igen nem (!) volt, nem csendes, Ngod tudom nem szerette volna; ha valakinél jó lóra találhatok, gondom leszen reá. Az Ngod reám való gondviselését, ha isten éltet, teljes életemben meg igyekezem szolgálni. Ha ugyan semmit nem gyógyulhatok, felvitetem magamat Ngodhoz. Urunk ő fge állapotja felől azt írhatom Ngodnak, istennek neve dicsértessék, mostan ugyan jól kezdett könnyebbédni, igen megapadott minden teste, ha szót fogad, nagy reménségünk lehet meggyógyulása felől, holnap után akar ő fge Sombornál levő forráshoz, azt dicsérik. sok dagadozott ember gyógyult meg abban az vizben. Nekem Ngod jó akaró szolgálójának parancsoljon. Éltesse az úr isten Ngodat jó egészségben. In Alba Julia die 31. Julii, anno 1629.

Ngodnak mig él jó szívvel szolgál

Bornemisza Pál m. p.

Rárót sohult nem tudék Ngodnak szerzeni, az hol tavaly vétettem volt le, most ott nem találtak, igen szűk, elhiggye Ngod. Barcsai Zsigmond uram igen szépet küld egyet Ngodnak.

Külczim: Spli ac magco dno Georgio Rákóczy de Felsővadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. ac sersmi principis dni mihi elementissimi intimo consiliario etc. dno confidentissimo.

CLXXII. 1629. a u g. 15.

Alázatos szolgálatomat ajánlom Ngodnak, és hogy az úr isten minden jókkal megáldja Ngodat tiszta szüübül kívánom. Mind arra váraкоztam, hogy valami új bizonyos dologról írassak Ngodnak. Tegnap juta hozzám Somborról Rédei János uram és ő kglmével mingyárt kell Várad felé mennem, ő kglmének néminemű szükséges dolgaért. Meddig azért bővebben írhatok Ngodnak, akarék addig is rövideden írni Ngodnak. Urunk Somboron vagyon több egy heténél; nyavalyája semmi jó reménség alatt vagyon. egész az csecség az dagadás, hogy Rédei uram eljött, lohadott volt valamit; de semmi, mert mindenek reménsége csak az, hogy emberi mód szerint szólván, meggyógyulása lehetetlen. Most felette nagy udvarral vagyon Somboron; nagy az zsibongás közöttök, kiki csak az rút változó állapotot reméli, az dissensio csak immár meg-

vagyon, hogy asszonyunkkal az pápisták practicálnak, és immár teljességgel övéknek is tették kinyilatkozott, noha ő felette igen tagadja, kire nézve most oly vallást akartak vele ítélő mester előtt tétetni, avagy meg is tétették, hogy ha pápistává leszen, tehát ez ország hiti felszabadúljon és köteles ő hozzá ne legyen. Igen igen rút dolog vagyon közöttök, kihez képest Ngod gondolkodjék és moderálja minden állapotját, ad 18. diem vissza jövök házamhoz, azon vagyok magam is bemenjek Rédei urammal együtt Somborra; az mit érthetek, éjjel nappal tudósítom Ngdal. Horvát . . . . . jenei kapitány fog lenni. Éltesse az úr isten Ngodat jó egészségben sokáig. Raptim 15. Augusti ex . . . . . anno 1629.

Ngodnak alázatos jó akaró szolgálja.

Külczim: Ilmo magco dno Georgio Rákóczy de Felsővadász etc. dno dno meo gratiozo.

CLXXIII. 1629. a u g. 19.

Szolgálók Ngnak mint uramnak, az úr istentül kívánok Ngodnak jó szerencsés hosszú illetet bódogul megadatni Ngd kedves akaróival egyetemben. Ngd levelét az estve adák meg, melyet Ngd Ónodból expedíált. Ngdnak beteges állapotomon való szánakodását és az doktor aláküldésben való jó akaratját is hozzám az Ngd írásából értém, mely Ngod jó akaratját engedje az úr isten, hogy Ngdnak íletemben megszolgálhassam; legyen az úr istennek hála Ngos uram, immár megint fellábadoztam, de bizony igen erőtlen állapattal vagyok, immár az úr isten erőmet is megadja naponkint. Ide számtalan az beteg ember Ngos uram, nem tudom, ha az sok gyümölcs miatt az, vagy mi lehet az oka, mind az aprók, mind az öreg egyaránt betegesznek. Urunknak ő fgének mostani állapotja felől azt írhatom Ngodnak, 16. die Augusti ír Kornis uram én nekem egy levelet Somborról, egy kis jegyzésben mit ír ő fge állapotjárul. Ngodnak in specie küldtem, bizony igen nyavalyás állapattal vagyon ő fge; hónap minden okvetetlen meg fog indulni ő fge Fejérvár felé, jöllehet tegnap mene ezen fel Kassára Csikászi György nevő fűember szolgálja ő fgének doktorirt, az azt mondá, hogy immár az doctort ő fge megvárja; ha valami kicsint könnyebbedik ő fge, ide kihozatja magát az váradi hévizben, ezt is megpróbálja ő fge, de igen remintelen dolog, ha jöhet-i ő fge ide ki vagy nem, azt csak az nagy kegyelmű isten tudja; az minő dolgot értek, hogy beszélget Ngod felől is, mit egy fő ember értett oda fel való járásában, Ngdat én az istenért kérem Ngdat, Ngod magára

vigyázzon, ne járjon Ngod annyit az mezőre, az mikor Ngod megyen egy hétben egyszer, feles magával járjon Ngod az mezőn, ne járjon az istenért Ngod külön, magának mind itelire vigyáztasson Ngod, ki tudja, Ngos uram elig példa vagyon Ngod előtt, szegény üdvezült urunk Szécsi uram, mind az szegény üdvezült Rákóczy Sigmund uram ő nga, bizony Ngos uram Ngdnak is vadnak gonosz akarói, én az istenért kirem Ngodat, Ngod igen vigyázzon magára. Az mely agár felől Ngod énnekem mostani levelében is ír, én ennek előtte is írtam volt ő kglnek, de értvin, hogy haza jött Tepére, mindgyárt elküldék hozzá, ha elkirhetem tőle, mindenkiben azon leszek, Ngodnak elküldem. Nekem Ngod jó akaró szolgájának parancsoljon, azmig élek jó szívvvel szolgálom Ngdnak. Eltesse az úr isten Ngodat sok esztendeig örvendetes jó egészségben Ngod kedves jó akaróival egyetemben. Datum Varadini 19. die Augusti, anno 1639.

Ngodnak jó szívvvel szolgál mig él

Csomaközi András, m. p.

Külczim: Illmo ac magco dno dno Georgio Rákóczy de Felsővadász. sersmi dni dni nostri clemi consiliario intimo ac supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. dno dno mihi gratiosissimo.

CLXXIV. 1629. a u g. 23.

Szolgálatomat ajánlom kgdnek, az úr isten kgdet sok jó szerencsével, jó egészséggel látogassa asszonyommal ő kglmével és az kgltek szerelmes gyermekivel egyetemben.

Az elmúlt napokban Erdélyben létemben hozták volt kgdnek egy levelét, melyre hogy mindeddég is választ nem tehettem, arról kgd megbocsásson, az feleségem beküldötte volt utánam. Az mi kgls uronk ő fge állapotja felől írhatom kgdnek, az úr istennek neve dicsértessék, Somborról az elmúlt vasárnap praedicatio után indult Fejérvár felé ő fge, engemet is onnan expediált ő fge, de az elébbeni állapotjához képest jobban vagyon ő fge. Isten ő fgét csak azban az mostani állapotjában tartja meg is, 12-dik vagy 13-dik Septembris minden bizonynyal Váradon leszen ő fge; bizony uram jó reménység vagyon az ő fge meggyógyulása felől, az mi könyörgésünket meghallgatja isten; ez jövő szombaton, úgymint 25-dik Augusti minden hajduvárosokról való kapitányokat Debreczenben parancsolt ő fge, hogy menjenek, gróf uram ő nga és Bornemisza János, Csomaközi András uram által proponáltat ő fge eleikben, az mi kívántatik szegény nemzetünknek megmaradásokra és az magokért is, engemet is oda rendele vala ő fge, ugyan én küldöttem is meg az ő fge parancsolatját

nekiek, de ismét más dolgot parancsolt ő fge, azban kell szorgalmatoskodnom. Az török császárnak és az budai vezérnek szép arannyal írott originalját, melyet magyarul is fordítottak immár, küldött az egész hajduságnak ő fge, hogy soha az török nemzettől az hajduságnak bántása nem leszen, valamédég magyarból álló keresztyén fejedelemhez tartják az hűséget, sőt inkább kész minden ellenségek ellen oltalmazni őket, mely dolog elhittem bizony, sok emberek előtt csudás dolognak tetszik. Kihez képest bizonynyal írhatom kgdnek, az kinek keresztyén vallásának elváltoztatására való szándéka és igyekezeti volt az előmenetelért, megváltoztatta azbeli szándékát erős reversálisának megadásával, ott voltam akkor is, igen le is csapták némelyek az fileket, nagy dolgok forognak mostan fen, de mindent meg nem írhatok kgdnek, talám hétben kelvén, az ő fge dolgaitól ha érkezhethném, által mennék magam is egy vagy két napra, szívem szerint is akarnám, ha az úrral ő ngával és kgdel beszélgethetnék, bizony az úr isten reménségönk felett megsegít bennönket, mi is az ő fge szolgálai, hivei igen összegyűltünk volt mostan Erdélyben; ha ugyan valaminek kellene lenni is hozzá, isten velünk. Rákóczy György uramnak ő ngának örömet irtam volna, de nem tudhattam, hol vagyon mostan ő nga, mindazáltal kgd ez én írásomat kgld közölje ő ngával, Bornemisza János és Alvinczi uram visznek ő ngának leveleket úgy tudom, credentia is vagyon nálók, de talám még egy hét mulván sem lehetnek ő ngával szemben, mindazáltal kgd megírhatja ő ngának, értse idején az dolgot, bizony jobb volna ha itt Patak táján laknék mostan ő nga, nekem is jobb módom volna az ő ngnak való írásomban, nem tudom uram, mehetek-e által vagy nem az ő fge dolgai miatt. Kgdnek megszolgálom, kgd írjon, ha leszen-e törvényszék az vármegyén mostanság, mert nem örömet felejténém el Kaszást. Kgd énnekem jó akaró szolgáljának, atyjafiának parancsoljon, minden üdőben jó szívvel szolgálók kgdnek. Tartsa meg isten kegdet sokáig jó egészségben. Datum in arce Ecsed 23. die Augusti, anno 1629.

Kgdnek jó szívvel szolgál

Ibrányi Mihály, m. p.

Külczim: Generoso dno Johanni Rákóczi de Felsővadász etc. dno et fratri mihi observandissimo.

CLXXV. 1629. a u g. 23.

Szolgálók mint uramnak kedves atyámfának kgdnek. Ez alkalmatossággal nem akarván elmulatnom, hogy ez levellemmel kgdet ne látogassam, és az mostani állapotról ne

tudósítsam; urunktól ő .fgítól tegnap az Feleken válánk el együtt Gálfi urammal sógorunkkal, az ő fge nehéz betegsleges állapotjához képest alkalmasint vala, volt immár hatod napja, hogy az fulladás nem bántotta, az dagadás is valamit apadott volt. Pinteken bemigyen Fejérvárra ő fge, ott egynehány napig megnyugodva, az egész országban holmi főrendek lesznek. mindenestől 2. Septembris Fejérváratt lesznek, tertia ő fge is meg akar indulni, látogatnunk igyekezik Váraddá jönni ő fge, ha az úr Isten annyira való erőt, egészséget ad ő fgének, Déva-Solymosig vizen jó, Solymosról egy nap Felső-Lunkára jó, másnap vagy Körösbányára vagy az hol Bersen Ferencz lakik, Alsó-Lunkára, onnét Császra, Császról az Kohra. az Kohról Belinyesben, Belinyesbül Hidastelekre, onnét az bányában, azontúl kgd legyen Váradig az kalauz; én azért jövék idein haza, hogy igen idein az utak csinálására gondot viseljünk, kgd azért édes sógorom lássa forgolódjik, attúl félek, hogy vendéget sem kaphatunk, ha isten kihozza ő fgit; az ő fge indulása oly bizonyos, ha az isten reá segíti, hogy nekem azt mondá, hogy soha nincsen azaz ember, a ki ő fgét arrúl elverhesse, ha az isten annyira való erőt ad ő fginek. Gálfi uram kgdnek szolgálatját ajánlja, igen szorgalmatos, mert nála fog szállani Belinyesben ő fge, mivel az én garádicsomat nehezteli. Ha gróf uram otthon volna, ő kglnek is irnék, de tudom, hogy más dolga vagyon. Gálfi uram attúl fél, hogy kgden mind rajta maradnak az ő borai, csak nem is leszen kinek gazdálkodjék vele, de azt gondolnám, hogy az ő kglme csermáli borainak is alkalmas hiát ejtjük.

Adja az úr Isten, édes sógorom kgdet láthassuk jó egészségben. Ex Feketető 23. Augusti 1629.

Kglmed

jó akaró atyjafia, szolgája
Kornis Zsigmond, m. p.

Külczim: Nemzetes Csomaközy András uramnak, nekem szerelmes sógoromnak adassék.

CLXXVI. 1629. a u g. 28.

Spectabilis et magnifice domine, domine et patrone mihi benignissime. Servitiorum meorum commendatione devinctissima praemissa.

Egészsleges életének sokáiglan való terjeszkedésében örvendetes áldomásokkal bévelkedtesse az úr isten Ngodot hozzátartozóival egyetemben, szívem szerint kívánom.

Reöthy Urbán komám uram ő klme megadván az Ngod

levelét nekem, informála ő klme az levél mellett üzenetiről is Ngodnak. Amely Nagod leveléből is s üzenetiből is vehetem eszemben, uri természetihez illendő elméje kutja buzogását és szivárkozását Ngodnak abban való mesterkedésével, hogy azt az szivárkozását folytattassa magából s méregettesse neve s természeti böcsültetésével egyebekkel is Ngod. Philadelphus Ptolomaeus azt tartotta, hogy az igaz fejedelmi és uri embernek soha nem lehet örvendetesb vadászatja az emberek szive kedve magához édesítő és köteleztető vadászatnál, gyönyörűséges is olvasni, abban az vadászatjában ő mint mesterkedett s mely nagyra tetézte volt is hire nevét, böcsüleit, személye szeretetét avval az mesterségével. Ő mondása volt az, hogy: bona, quae princeps habet, si non fuerint communicabilia cum aliis, avari bona sunt, non principis bona. Az is ő mondása, hogy nullum praestantius thesaurum, nulla principe dignior possessio, quam bonus et fidus consiliarius. Csak az mi emlékezetünkre való főurak akik voltak is, azokat tartottuk kihaladott főuraknak köztök, akik főember számos szolgálkkal bévelkedtek, ugyanis peniglen amint az horologium margoja nyomtatásán is olvashatjuk: Charitas famulorum famosos reddit dominos, az tündöklő nevezettel ékesedett főemberszolgatartás teszi hires nevéssé az urakat. Csak az tarthat is peniglen emberséges fő szolgálkot, akinek értékéből való elégsége, okosságból való értelme, emberségből gyarapodott természeti adhat módot s elegendőséget tartásokra; nam ipsa humanitate fovetur et alitur humanitas. Emberséggel gyarapittatik s gyámolgattatik az emberség. Tapasztaltatván azért Ngod magában ezekre ez dolgokra való huzalkodó szép igyekezetit nemcsak ez mostani nekem való írásában és üzenetiben, de élete és uri hivatala állapotjához illendő dolgoknak continuálásában is, kikben occupáltatik Nagod s akiket mértéklek, ponderálok is én alattomban való elmélkedésimmal Nagyságodba. Ne kételje Nagod, hogy igen ne reveráljam, böcsüljem, magasztaljam is érdemében Nagodot és hogy ne kívánjam is közeledésemet Ngodhoz, annyival inkább peniglen immáran, hogy érthetem kedvemhez való kedvét magának is Nagodnak; szent Mihály ünnepének előtte szemben is igyekeztvén azért Nagoddal lennem, ha nagy betegséggel vagy valami lehetetlenséggel nem praeoccupáltatom, szivem szerint beszélgetek Nagyságoddal. E minap Tokajban létemben is igen kívánkozom vala Nagodhoz mennem, de meg nem érkezett vala Makoviczából még Nagod, s amint értem, nem sok késedelmekkel, várakozásommal várhattam volna meg jövetelét Nagodnak, de non sum praescius eventuum, abból esett ez a vétek tőlem. Semmi maga mentségére való okok,

számlálásában sem kellett volna Nagodnak írásában magát fárasztani az én írásomra való késedelmes válaszadásából. Tudom nyilván az Nagod sok rendbeli occupációit, akarom értenem, hogy Erdélyben való menetelésnek előtte adatott volt még is levelem meg Nagodnak, Nagod énnekem parancsolván semmit se kételkedjék személyéhez való tökéletes szeretetem és hűségem felől. Tartsa és éltesse sokáig az uristen meg Nagodot jó egészségében áldásának Nagodra való atyai terjesztésével Amen. Irtam 28. Augusti 1629.

Ejusdem Spectabilis et magnificae Dominationis Vestrae servitor devinctissimus

J. Rimai.

Külczim: Spectabili et magnifico Domino domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász comitatus etc. domino et patrono mihi multum confidentissimo benignissimoque Patakinum.

CLXXVII. 1629. sept. 3.

Illustris ac magnifice domine et frater mihi observandissime Servitiorum meorum addictissima commendatione praemissa.

Az kegyelmed levelét jámbor szolgája megadá mind az késmárki doctor leveleivel együtt, kit ő felségének eleiben adván, ő felsége igen kegyelmesen s felette jó néven veszi az kgd ebbeli jóakarátját és szolgájának ide való fárasztását. Parancsolá is ő felsége, kgdnek írjam meg, hogy ha az doctor uram az orvosságokkal bejő, ő felsége jó szívvvel látja ő klmét, kegyelmesen is requirálja kldet ő felsége, hogy az doctornak Váradig való elküldésében mutassa jóakarátját. Ő felsége is ez jövő csütörtökön akar az váradi bányában indulni, ha isten engedi; bizony dolog, elég lassu állapottal vagyon ő felsége az fuladás miatt, jóllehet az dagadások igen szüntenek s apadtanak ő felségén egyéb tagaiban, kiváltképen az hasán kívül, de mindazáltal az fuladás kevés nap vagyon hogy nem bántaná ő felségét. Én doctor uramnak bizony nem érkeztem minden írásra választ tenni, mindazáltal az miről rövideden neki írhattam, kérem kdet. küldje meg ő klmének.

His illustrem ac magnificam dominationem vestram foelicissime, diutissimeque valere desiderans.

Albae 3. Septembris anno 1629. raptim.

Illustris ac magnificae D. V.

servitor paratissimus et frater

Comes St. Bethlen, m. p.

Külczim: Illustri ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, serenissimi sacri Romani imperii et Transylvaniae principis etc. etc. consiliario, comitatus Borsodiensis comiti, nec non arcis et praesidii Onodiensis supremo capitaneo etc. domino fratri mihi observandissimo.

CLXXVIII. 1629. sept. 4.

Spectabilis magnifice domine summa observantia colendissime, servitiorum meorum addictissima commendatione praemissa.

Hogy Ngod rólam jóakaró szolgájáról nem feledkezett volt, és minapiban is levelével látogatott, kire én, mivel kezemhez is későn került volt és csak választ is nem írtam, arról engedelmes bocsánatot várok, mert odamenőt bizonyos embert is hol nem kaphattam, hol az sok foglalatosság el is felejtette velem. Mostan is mind jámbor szolgája által való látogatását, írását nagy böcsülettel vevén, ajándékiért is ha míg élek, addig való szolgálatomat ajánlom, kívánván azt, hogy isten alkalmatosságot adjon Nagyságodnak való szolgálatomra, Ngodot kérem azon, engem ne kéméljen, ha mire elégségemet ítéli, meg nem akarok fogynakozni. Mi ngos uram azon állapottal vagyunk, vagy sokszor nehezebben, mint Ngod látott. Tudom, azelőtt is érthette, ő felsége bizonyosan csütörtökön avagy pénteken indult Váraddá, noha bizony sokan lehetetlen dolognak tartjuk oda békével való menetelit, mind hosszú utjáért ilyen erőtlen beteg állapotjában, s mind az utnak nehéz voltáért. Engedjen isten erőt ő felségének rejá. Ngodnak semmi új hírt írni nem tudok. Apafi uramat is ezen két nap expedálja ő felsége az portára, de még 10—12 napig meg nem indul. Moldvában letött vajda Myron Mogillo Hutinban levén, mondják hogy körül (?) és az új vajdának nem akarná engedni az vajdaságot. Ngodnak való paripát avagy lovat én hahol tudnék, örömet bizony ügyekezném fáradni megszerzésében. De köztünk bizony se másutt nem tudok. Ez az változás és zürzavar nem leszen vala Moldvában, ha parancsolt volna, onnat paripát hozathattunk, mihelt az állapot ott is csendesedik. Mindezek után még az én igaz szolgálatomat ajánlván Ngodnak sokáig, hogy isten ngodat éltesse kedvesivel együtt, szíből kívánom. Datum Albae 4. Septembris 1629.

S. M. V.

servitor addictissimus
Franciscus Mikó, m. p.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász suae serenitatis consiliario, comiti comitatus Borsodiensis, domino summa observantia mihi colendissimo.

CLXXIX. 1629. sept. 12.

Splis ac magce dne affinis observandissime.

Révai László atyánkfia megjüvén hozzánk, megadta az kgd levelét, és szóval való izenetit is meg mondotta. Igen jól

cselekeszi azért kgd, ha az mi requisitiókhöz és maga igéretihez is alkalmaztatja magát. Im pedig maga is ő fge írt oda az vármegyéknek és némely uraknak s kgdnek is, megérti abból is kgd az ő fge kegyelmes intentióját. E mellett izente azt is kgd Révai László által, hogy én az tábla biráit össze gyűjtván, azt disputáltattam volna velek. ha ő fge az mi kgl urunk tartozik-e az nekünk országostól adott conditiókat és az amnistiát megtartani, ha köteles-e mégis arra és hogy azt deliberáltattuk s concludáltattuk volna, hogy felszabadult legyen ő felsége azoktól az kötelességektől, kit egy tanács úr adott volna kgdnek értésére. Ez minthogy oly dolog, a ki sok és nagy inconvenientiákat s alkalmatlanságokat hozhatna, kívánom kegyelmedtől szorgalmasan, hogy megjelentse és mutassa azt az embert, a kitől értette kglmed, mert nem jámborul s nem igazán informálta kgdet, sőt épen mindenestől veszedelmes hamisság. Nemde nem tudom-e én azt, hogy ő fge az egész országnak adta az conditiókat, és az amnistiát is az ország nagyobb részének engedte, s ha ebben mi akadék találkoznék, avagy attól ő fge ment volna, micsoda bolond és eszeveszett ember volna az, a ki ne látná, minemű sok rút és veszedelmes zűrzavarok következhetnének abból; nem mi elmélkedésünk azért, és soha csak eszünkbe sem jutott az a kérdés, nem hogy még tábla biráival rumináltattuk volna; s de vajjon kiváltképpen az amnistiát ki szerezte inkább mint én, mert noha nekem szükségem nem volt reá, mindazonáltal nagyobb részének nemzetemnek ruináját nézván, az másoknál többet munkálódtam benne. Úgy vagyon, az első amnistiának adása után új zűrzavarban és ellenkezésekben elegyítván némelyek magokat, mind az conditióktól s mind az amnistiától megint eliberálták volt ő fgét, de abban az időben is. ha meg akarná az én hazám és nemzetem azt esmérni, nemcsak ujonnan szereztem meg nekik az amnistiát, sok és hatalmas nagy munkával és talám ugyan idegenséggel is, de az fegyver alól is, az ki mindenestől csaknem nyakukon vala. bátran merem mondanom, magam egyedül eliberáltam őket, s nem tudom hát, micsoda esztelenség volna most valami oly dologról elmélkednem, az ki veszedelmet hozhatna hazámnak s tagadhatlan dolog, hogy vadnak sokan az idegenek közül, az kik nem keveset elmélkedtek és elmélkednek talám most is az boszúállásról, de csak új ok arra ne adassék nekik, securus lehet kgltek benne, hogy csak legkisebb dologban is az elmult dolgokért a mi hazánk és nemzetünk meg nem sérődik, holott noha az úgy vagyon, hogy az clerus nem az amnistiában, a mint talám némelyek vélik, hanem az conditiók dolgában, avagy inkább némely articulások ellen tött

valami contradictiót, mint a kit ők magasb praeiudiciumja ellen ítélnék lenni, mindazonáltal az csak magokat nézi, és magok jurisdictiójoknak megtartását, s interim ugyan megmarad azért az ország végezése, minthogy az négy status közül noha első, de csak egyik az status ecclesiasticus, és a mi propter magis bonum akkor arra mentek az végezésre, úgy ugyanazon okból fen kell maradni ezután is.

Az mint feljül is iránk, annak okáért, mint hogy ez az beszéd mind az magunk közt való egyességet nézi, s mind peniglen az mi személyünket is illeti, mégis szeretettel kérem kgdet, jelentse meg, ki legyen az, mert semmi uton nem méltó elszenvedni, s meglátja kgd, hogy akárki legyen is, demonstratiót teszünk rajta. Most többet kgdnek nem írok, hanem kérem s ugyan intem is szeretettel kgdet, hogy kiváltképpen most igen messze nézzen, és se bolond, se zürzavar szerető emberek szavának hitelt ne adjon, hanem minden igyekezeti azon legyen, hogy mindenek szép csendességben legyenek, senki semmire okot ne adjon, tudja kiki mind hivatalját és kötelességét ő fgéhez, s méltó ahoz alkalmaztatni magunkat. Egyébaránt kívánom, hogy távoztassa el isten, s inkább ne is hagyjon élnem, de bizony dolog, ha csak legkisebb új indulatoknak bocsátkoznak is az emberek, utolsó ruinában és veszedelembé hozzák magokat, az kit ujjal mutathatnék meg, ha szóval való beszédre alkalmatosságunk adatnék.

Azon kgdet per occasionem kérem, gyakorta értesítsen leveleivel bennünket, kedvesen vesszük kgdtől, és mi is azt cselekeszszük. Tartsa meg isten kgdet jó egészségben. In Kis-Marton 12. Septembris 1629.

Splis ac magcae dnis Vrae

servitor et affinis paratissimus.

P. S. Maga személye dolgát az mi illeti kgdnek, véres pörök nélkül végben nem menne, s talám aval sem állandóvan; mindent pennára nem bizhatok, de félelmes csak az elmélkedése is kgdért annak.

Az religio dolga, mint az ki lölkünköt nézi, isten kezében vagyon, s méltó amaz mondást (*folytatás s befejezése hiányzik.*)

(Eszterházy sajátkezű írása.)

CLXXX. 1629. nov. 3.

Ngodnak mint uramnak szolgálók és istentől szerencsésen való hosszú életet kívánok megadni Ngodnak kedvesivel együtt.

Mai napon indula el urunk ő fge, istennek hála, az emberek reménségi kívül, igen könnyen volt egy héttől fogva,

mind hasa lábai apadtak, az bányában volt harmad napig, az se ártott semmit. Az háromszáz tallérrul való levelet includálva küldtem Ngdnak. Én elmaradék ő fgétől beteges állapotom miatt, most is gyengén vagyok dolgom. Hogy itt várakoztattam az Ngod borbélyát, kérem ne neheztelje, engem, vagyok tizenkettőd napja, nem curált, de nem mertem elbocsátani, félvén nyavalyámnak ujulásátúl. Immár tovább nem várakoztatom, hétfőn Puskás János urammal elküldöm. Azbeli Ngod jó akaratját, ha isten életemet megtartja, igyekezem megszolgálni Ngdnak. Egy ideig ő fge megengedé itthon létemet, ha valamennyire helyére állhatna egészségem, Ngdat látogatni örömet felmennék. Semmi új hírt Ngdnak nem írhatok. Az száz tallér érő scofiumnak meghozatása felől írtam oda be, mihelst posta megyen az portára, leveletem megviszik Apaffi uramhoz, abból nem bizhatunk Ngos uram, hanem másképpen kell véghez vinni.

Ngodat kérem, jó akaró szolgájáru ne feledkezzék, néha írjon. Csomaközi uram megküldi az levelet, én Belényes vidéki házamnál leszek az nyugvás kedvéért, avagy Jenőben. Parancsoljon is nekem Ngod. Eltesse isten Ngdat sokáig jó egészségben. Írtam Váradon 3. Novembris 1629.

Ngod

jó akaró szolgája míg él

Bornemisza Pál, m. p.

Ngdat kérem, meg ne ítéljen, hogy ezzel molestálom. Kellemessi uramnak írtam egy levelet, parancsoljon, bizonyos embertől küldjék meg Ngod gondviselőjének,

Vezekéni Gáspár, Hevesi János nevű Ngod jámbor szolgái kezébe adtam az adós levelet.

Külczim: Spli ac magco dno Georgio Rákóczi de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis, ac celsmi principi dni nostri clemmi consiliario etc. dno mihi summa observantia colendissimo.

CLXXXI. 1629. nov. 6.

Illris ac magce dne, dne et frater mihi observandissime, servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Az kgd 29. Octobris írt levelét Váradon ívöttem vala, kiben két dologról írt kgd nekem. Az török levélnek paráját im kgdnek meg is küldtem, ebből kgd megláthatja az egri pasa választételét. Az Szabócs vármegyei viceispánra szóló levelét is én örömet megíratom vala uram, de nem tudván ha vagyon-e Szoboszlóhoz több portio valahol, félek attól, hogy ha kimarad, ismét fogyatkozás esik az dologban. Kgd azért mentől hamarébb annak az minapi extrahált mandatum-

nak paríáját küldje ide, mind az portióknak neveire nézve, s mind a végre, hogy az minemű expositióval és micsoda tenorral az iratott, per omnia az szerint irathassuk, s ne vélhesse ő fge is, hogy valami újabb dolgot akarnánk ismét ahoz ragasztani, én jó szívvvel gondját viselem, csak adjon az úr isten egészséget az mi kgl's urunknak ő fgének hozzá.

Ezt én még Váradról való kijövetelemkor megírom vala kgdnek, de ez minapi levélhozó ember én nem tudom hová lőn. En hozzám nem jött akkor, mikor ki kell vala jönnünk, sem az után.

Az amnestiáról való levél dolgát is ő fgének megemlítém uram, kire ő fge azt mondá: az úr isten Fejérvárra vivén, ő fgét felkeresteti, mivel az sok levelek közt innét mingyárt meg nem tudja mondani ő fge, micsoda helt vagyon, kit felkerestetvén, akkor megmondja ő fge, mikor s mint küldjön kgd érette.

Az ő fge állapotja felől kgdnek az késmárki doctor mint beszéllett nem tudom, de bizony reménség kiül adá az úr isten az ő fge könnyebbségét ismét nekünk látnunk, az mint elnehezedett vala ő fge az kgltek elmeneteli után nem sokkal; ez napokban oly jól volt, hogy lábán is egynehányat lépett más ember segítsége nélkül, jóllehet ma délután ismét valamennyire kezdte vala az fulladás ő fgét bántani, kit két egész héttől fogva nem láttunk vala, mindazonáltal az úr istennek kegyelmessége felől az reménység táplál bennünket naponként. Kgd nekem jó akaró szolgájának s atyjafiának parancsoljon. His ilmam ac magn. dnem Vram feliciter diuque valere desiderans. In possessione Bék 6. Novembris 1629.

Illmae ac mag. dnis Vrae

servitor et frater paratissimus

comes St. Bethlen, m. p.

P. S. Im mi immár az nagy úr istennek kegyelmességéből beindultunk ő fgével uram, mivel az úr isten oly kegyelmesen cselekedék, hogy az követeknek megcserélése miatt az, budai vezér el nem jöhetett, kit ő fge is nem akara tovább várni, nem kevés öröme is lőn ő fgének, hogy elmulék az a szembenlétel.

Külczim: Ilmo ac magn. gno Georgio Rákóczi de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis, dno fratri mihi observandissimo.

CLXXXII. 1629. nov. 17.

Illustrissime domine domine et amice observande.

Generosus Joannes Goluchowsky, claris natalibus ortus, eoque domesticae educationis cultu imbutus, qui nobilem stir-

pem decet, iter suscipit in Hungariam eo potissimum consilio. ut florentes annos severiori castigatae militiae disciplina occupet. eosque in experimentis bellicis progressus faciat, qui et familiae suae ornamento et patriae usui olim esse possint. Itaque namque parentibus amicisque ejus persuasum, priscae severitatis, patientiae, industriae, frugalitatis in vestris regionibus manere adhuc vestigia, quarum virtutum exemplo et aemulatione lubricae aetatis temeritas compesci, et animus ingenuus ab iis noxis, in quas aetas haec facile impingit, in masculum vigorem firmari possit. Quibus, cum benevolentia et propensio erga nos Illustritatis Vrae atque adeo hinc orta et mutuis officiis exulta amicitia nota et comperta esset. non parum eum ad emerendum favorem et patrocinium Illustritatis Vrae commendatione nostra adjutum iri existimarunt. Rogarunt igitur nos. ut eam illi impertiremur, et ad gratiam favoremque Illustritatis Vestrae nostris litteris aditum patefaceremus, quorum precibus et desiderio obsequi nos par. fuit, cum ob familiae hujus decora et privatim erga nos praeclara merita, tum ob justum hoc et debitum quoddam modo erectis juvenibus ad decus sese efferentibus officium nostrum. Postulamus igitur amice ab Illustritate Vestra. ut hunc nobilem juvenem magna spe testimonii nostri fretum amanter et benevole suscipiat, et quod castrum ad capessenda militaris industriae rudimenta, castrensesque meditationes idoneum maxime fore judicavit, in eo illum esse velit et loci praefecto de manu sua eum tradat et singulari studio commendet. Forte et hoc ad commendationem juvenis valebit, quod ejusdem religionis cultu Illustritati Vrae junctus sit. Hoc officium nobis impensum putabimus et quaecunque facultas gratificandi vicissim Illustritati vestrae se obtulerit, promptissimo animo gratae voluntatis propensionem testabimur. Parentes quoque et propinqui ipsius tanto beneficio obligati gratam ejus memoriam conservabunt et omni obsequio est observantia, quoties usus tulerit, exaequare studebunt. Bene valere Illustritatem Vestram cupimus, eique scita officia nostra deferimus.

Datae Cracoviae die 17. Novembris, anni 1629.

Illustritatis Vestrae amicus

et ad officia paratus

Georgius dux in Ibaraz,
castellanus Cracoviensis, Pinscensis,
Sckalsensis, Zarnovecensis, Vislicensis etc. etc. praefectus manu propria.

CLXXXIII. 1629. n o v. 22.

Ilme comes ac dne dne mihi gratiosissime, officiorum meorum humilium addictissimam semper cum benedictione divina commendationem.

Az Ngod vigyázásáért az ur isten Ngdat sok jókkal áldja meg. Ez szomorú hírt Ngos uram ezkédig nem hallottuk, jött ugyan Bornemisza uram levele, de itthon nincsen s nem érthettük miről, Vinnára vitték utánna, ha mi leszen, hiszem, sietséggel megjő. Úgy tetszik Ngos uram, hogy talám még ez egyúttal hibál az hír, mert nyolczad nap alatt Konstantinápolyig is el kezd érkezeni, a mikor megleszen; erre penig Dézs felé bizony serényben fogják foltatni, és így ideje érkezett volna eddig. Nem lehetetlen ugyan Ngos uram, és ha meglegnd, az Ngod admonitiója szerint kelletik minden igaz magyarnak magát viselni, melynek administratiója senkit ez földön annyira nem illet mint Ngodat. Minek okáért ha bizonyosan érkezik az hír. éjjel nappal tudósítjuk Ngodat felőle. Ez is biztat Nagos uram, hogy gubernator uramnak ő ngának ugyan fogadása tartja, hogy bizonyosan mindeneknek előtte minket tudósít ide, de még ő ngátúl semmi hírünk nem jött. Az is érkezék az estve, hogy dnus Skulteti útban vagyon, talám csak ma is megérkezik, mely ellenkezik az szomorú hírrel. Adja az úr isten, legyen heába ez szomorú hír folyás. Interim Illmam Cels. Vram dei protectioni recommendans.

Cassoviae, 22. Novembris, anno 1629.

Illmae Cels. Vrae

capellanus humilis

Petrus P. Alvinczy, m. p.

P. S. Tegnapra virradólag ment fel ezen Kemény János urunk ő felsége bejárója császárhoz ő fgéhez és tegnap más posta utánna valami elfelejtett levelekkel, Tusay uram eleget beszélgetett velek, s vigan is mulattak, urunk felől semmi szomorú hírt nem jelentettek.

Külczim: Illmo comiti ac dno dno Georgio Rakoci de Felső-Vadász, perpetuo comiti comitatus Borsodiensis, nec non ser. Gabrielis dei gratia s. Romani imperii, Transylvaniaeque principis consiliario intimo etc. dno dno mihi gratiosissimo.

CLXXXIV. 1629. n o v. 25.

Spectabilis ac magnifice domine domine patrone gratiosissime. Salutem servitiorumque meorum paratissimam commendationem.

Sok jókkal, jó egészséggel látogassa isten Ngodat. Megértettem bővségesen az Ngod böcsületes szolgájátul Ngod aka-

ratját. kire szeretettel is accedálok. Ngod akaratja szerint is jó okok alatt Lorántffy Kata asszony pénzét és marháját örömet Ngodnak adom, tanquam ad manus tutoris. De minekelőtte Andrassy Mátyás uram ő kegyelme, kinél vagyon még 200 arany, 100 tallér, két arany láncz, Vas Gáborné asszonyomnál is 200 arany. Semsey Miklós uramnál is 20 arany, ez adósságokat meg nem adják, nem lehet. Kérem azért Nagodat, Andrassy uramnak írjon, én is irtam ő kegyelmének, ez summa pénzt adja Ngodnak, avagy maga hozza föl. és így azt az pénzt megadván Nagodnak, Ngod adja tudtomra, hogy így egy alkalmatosb terminust praefigálhassunk, kire Ngod böcsületes szolgálaitul Lorántffy Kata asszonynak Andrassy uramtul adatni portékáját az Ngod quietantiája szerint felküldvén, minden jót végezhesünk Nagod szolgálival. Ngodnak szóval is üzentem bővebben mindenekről. Ngod énnekem parancsoljon, szeretettel igyekezem Ngodnak szolgálni.

His spectabilem ac magnificam dominationem vestram bene foeliciterque valere cupio. Datum ex Hédervára 25. Nov. 1629.

Spectabilis ac magnificae

Dominationis Vestrae

servitor paratissimus

Stephanus Héderváry, m. p.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis domino et patrono gratiosissimo.

CLXXXV. 1629. nov. 26.

Ilme comes ac dne dne mihi gratiosissime, officiorum meorum paratissimam semper cum benedictione divina commendationem.

Ez Ngod egynehány lineával írt levelét nehéz pondussal valónak ítélnem Ngos uram, mint ez disputálni nem akarom. Kettőt igen fontoson contineál: egyik, hogy Ngodnak elegendő confidentiája nem lehet az emberhez; másik, gyanakodik Ngod, hogy valami reputatióból volna innen, hogy Ngodat közelb való helyre kívánja Pataknál az szembelétele. Az elsőről ha én elegendőképpen nem assecurálhatom Ngodat, adja az úr isten, hogy az dolognak valósága pecsételje meg jövőendőben. Az másik dologról se gyanakodjék Ngod, mert bizonyny ebben magának reputatiót nem vadász, sőt az Ngod méltóságát mint viselje szemei előtt, Herczeg Zsigmond uram megmondhatja Ngodnak. Alaghy uram is ő nga igen kívánná szembelétét ő kglmével, de nem mehet, hanem Ngod terminust s üdőt mutatna, judex

curiae uramnak is megírná és azon helyre ő nga is feljövén, az mit intendál generalis uram (Herczeg uram azt is tudja), az is kijönne ez szembelételből, s közönséges megmaradásunk felől is Ngoddal beszélgethetne. Az istenért Ngos uram ez nagy ügyben aprólék akadályokat csak removeáljon Ngod, az szükség kedvet szokott szegni, és az ki valami nagy dolgot akar próbálni, alacsonb állapatu emberekhez is kell magát alkalmaztatni. Nem tagadhatom Ngos uram, igen megkeзде ez dolog késlelni jó reménységemben; mert ha az elmék egymástúl elidegenednek. csak jó idején út nyitódik az mi veszedelmünkre gerjedező ellenségnek ellenünk triumphálására, melyet az úr isten szent fiáért távoztasson el és adjon Ngtok között az több statusokkal egyetértő szivet, lelket, Amen. Cassoviae. 26. Nov., anno 1629.

Illmae Cels. Vrae

capellanus humilis
Petrus P. Alvinczi m. p.

Külczim: Ilmo comiti ac dno dno Georgio Rákóci de Felső-Vadász perpetuo comiti comitatus Borsodiensis etc. etc. dno patrono mihi grátiosissimo.

Rákóczy György kezével a levél hátára írva: Utóljára kimutatódott csalárdsága, hamis hiti, latorsága Bornemisza Jánosnak, mert azt az vén jámbort elaltatván sok hamis hitivel, azután igen megcsalta, tréfálta. kiről Herczeg Zsigmond előtt azután sirva panaszkodott. jótett urát élteben is elárulta, holta után hazánkka kereskedett.

CLXXXVI. 1629. nov. 26.

Spectabilis ac magnifice domine affinis observandissime.

Az kegyelmed első levelét, az kiről mostani levelében emlékezik, nem vöttük, de ebben miről írjon, megértettük s úgy látjuk, hogy kld mindenestől csak Jákóffi Ferencz uram informatióján épít, minthogy ő kegyelme ugyanézen dologról majd négy vagy öt rendbeli levelét is küldte már hozzánk s megtapasztaltuk, hogy ebben sem az ország statutumit nem nézi Jákóffi uram, sem maga religiójához való zelusa nem hordozza, hanem ha nyilván ki kell mondanom, nála kevélységgel elegyített bosszuság s bizony dolog nem hisszük. hogy maga is értse mit erősít, mert noha az úgy vagyon. úgy az jus patronatusság az földes urakat illeti és per consequens az templomról és parochiáról is ők disponálhatnak, mindazonáltal propter bonum pacis az mit mi eddig cselekedtünk tiz, husz harmincz avagy száz szentegyházunkkal, úgy tetszik az egyet nem kellene Jákóffi uramnak ennyére erősíteni; más az, hogy ugyanazon szentegyháznak nem csak kegyelmetek patronusi, hanem katholikus patronusa is vagyon s habár az csak egy

részt birhatna is benne, de az egész községnek egyessége potiorbbá teszi az ő rész jussát a több patronusokénál és így nem foghatjuk meg, mit erősítsen ennyire Jákóffi uram, az kinek majd legkisebb része van ott, s miért ingerli az több possessorokat is. kiknek talám semmi kedvek ehez az visszavonyáshoz és veszekedéshez nem volna. Elhigyje kld. tudok én is az ország végezéséhez annyit, mint Jákóffi uram, s annyiban, amennyiben katolikus vagyok, nemcsak ellenem nem volna ez az ő klme praetensiója, de két kézzel kapnám úgy tetszik, hanem tiszteletemre nézve vagyok idegen tőle. tudván, hogy ez az ő példája, ha végben vihetné, nagy utat nyitna másoknak is holmi gyűlölséges cselekedetekre, s csudáljuk is bizonyára, hogy talám soha sem hallgatott sem hallgat ott Jákóffi uram prédikációt s mégis oly igen vágy egy kis portiója mellett holmi alkalmatlan gyűlölködéssel annak az templomnak elfoglalására. Az hol penig azt jelenti kld, hogy nem mind a megyések akaratjából küldötték volna az prédikátort ki és nyultak volna az szentegyházhoz: mi az aránt különben informáltatunk s úgy értjük, hogy akik hidegebben fognák is azt az dolgot, félelmekben inkább, mint más tekintetekből cselekednék. De hogy ezaránt is consuláljunk az közönséges igazságnak és hazánk végezésinek, im hites notariusunkat bocsátottuk ki ad faciem loci, meghagyván hogy diligenter inquirálja az dolognak minden circumstantiáját, kit referálván, elhiheti kld, hogy minden respectusokat félretévén, országunk végezéséhez fogjuk alkalmaztatni magunkat, kldet pedig szeretettel kérvén, hogy ezeket considerálván, Jákóffi uram instantiáját annyiban vegye csak be, az mennyiben se másnak se magának ne praejudicáljon jövőendőben is. Tartsa meg isten kldet jó egészségben. In Lakompak 26. Novembris 1629.

Spectabilis ac magnificae D. V.

servitor et affinis paratissimus

Comes N. Esterházy de Galantha, m. p.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comitatus Borsodiensis supremo comiti, domino affini observandissimo.

CLXXXVII. 1629. nov. 27.

Illustrissime comes, domine patrone mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten minden javaival áldja meg minden kedvesivel kegyelmedet. Ngod levelit ez órában vevén, hogy minden közjóban való kegyes indulatjának kész voltát látom, nem kicsiny

örömmel olvasom levelit Nagodnak, elhigye Nagod, mi is et nos poma notamus, mert magának halászott, kit az eventus is megmutatott. hitivel az mit végben vihetett, azt nem kiméltette. megmutatjuk Ngod mellett hazánk szolgálatjára kész voltunkat etc. nem igaz. Az hagyott helyre s időre minden fogatkozás nélkül jelen lenni igyekezénk, ha az nagyhatalmu isten megengedi, csak Nagod is tudósítson, ha palatinus uram ő nagysága követsége Ngodat nem tartóztatja meg ez jó szándékától az napon.

Meghattam Neszti uramnak, hogy ha mi választ ír az palatinus uram ő nagysága követe, titkon Nagodnak adja felszakasztván, Ngod láthassa meg, egyez-e az Ngod követségivel vagy más egyik a másiktól.

Itt Istennek hála az várás az közjában nem idegen tőlünk nagyságod szolgája. Kivánom, hogy isten Ngodat jó egészségben adja látnom. Cassoviae 27. die Novembris anno 1629.

Illustrissimae D. V.

servitor addictissimus

J. Bornemissza m. p.

Külczim: Illustrissimo comiti domino domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. domino domino mihi gratosissimo.

CLXXXVIII. 1629. nov. 29.

Spectabilis ac magnifice domine affinis observandissime.

Nyilván lévén tudom kegyelmednél is az erdélyi fejedelem halála, akarám ez kis levelemmel requirálnom kldet, kérvén és intvén azon, hogy ott igen szorgalmatosan és serio vigyázzon kegyelmetek, ne legyenek valami alkalmatlan indulatok ez alkalmatossággal, amelyek újabb veszélyt és háborút hozhatnának az szegény országnak. Correspondeálván kegyelmed Alagi urammal, intse mindenképen csendességre az embereket, amég rendeléseket tehetünk ott kegyelmetek között, kivel nem is fogunk megkésni, azon vagyok. Eddig remélem az vármegyék követitől megértette kegyelmetek mind az ő felsége kegyelmes resolútióját s mind az mi declaratióinkat, securus lehet kegyelmetek mind egy mind más dologban s nem kell akarni költött hírek után is indulni kegyelmeteknek, sem ahoz képest való elmékedéseket felvenni, mindeneket igen szép csendesén igyekezik ő felsége rendben vétetni. És itt fenn is mi is vigyázunk azonban az törökre is, hogy ne halászszon valamit az zavart vizben, kire hogy lött légyen afféle szándéka, csak abból is eszünkbe vehetjük, hogy felette igen szorgalmazta e napokban az követnek alábocsátását s nem is lehetett egyéb benne, hanem Komáromba alá kellett bocsátanunk; de azt vélem,

különben fognak a dolgok történni az ő vélekedésénél, gondot viselvén felőle, hogy valami irruptiót ne tegyen. Irjon is kegyelmed mindjárt kérem ide fel, kivel kedves dolgot cselekeszik. Isten kegyelmeddel. In Kis-Marton 29. Nov. 1629.

Spectabilis ac Magnificae Dominationis Vestrae
servitor et affinis paratissimus

Comes N. Esterhasy de Galantha, m. p.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. domino affini nobis observandissimo.

Szalárdi kezével: 29. Novembris 1629. Palatinus uramnak az szegény fejedelem halála után való levele ő nagyságához.

CLXXXIX. 1630. a p. r. 29.

Illustrissimae tuae magnificentiae et qui eidem conjunctissimi sunt, salutem omnem a termoximo nostro deo comprecatus, omnia pietatis et humilimae observantiae . . . . defero officia.

Illustrissime et magnifice comes ac domine gratiosissime.

Nagyságodnak nagy jóakarátját, melyet hozzám méltatlanhoz ujjonnan mutatni akar, sőt mutatott Nagyságod, eléggé s örömmel megértettem. Ngod kívánságának, Isten életemet megtartván, cselekedője leszek, melyre nekem alkalmatosságot szolgáltat mostani itt való állapotom. Az uristennek dolgai csudálatosak, a mit ily hamar nem várhattam volna, annak ő felsége véletlen utát s módját találta, remélem, hogy azon isten a mit kezdett, véghez is viszi az ő nevének tiszteletire és ecclesiájának épületire. Az ő nevében azért ezennel megindulván ngos uram, Tarczakra sietek senior uramhoz. ő kglmével együtt vagy Szerdán vagy Csütörtökön ott leszünk Nagyságodnál Patakon és nemcsak beszélgetünk Ngoddal, hanem egyátaljában Ngodnak ajánlván vékony szolgálatomat, az Ngod kegyességének szárnyai alá akarom magamat adnom és köteleznem.

Az egyéb dolgokat annakokáért az megmondott üdöre halasztván, mostan Ngodat tekintetes familiájával egyetemben az szent istennek ajánlom. Dat. Cassoviae propriodie Kal. Maji, 1630.

Illustrissimae tuae magnificentiae
humilime addictus

Benedictus Bakay, m. p.

Külczim: Illustrissimo ac magnifico comiti et domino domino Georgio Rákóczi de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis, domino in Sárospatak, Ónod, Szerencs, Makovicza, Sáros, Lednicze etc. domino mihi gratiosissimo.

Közli: SZILÁGYI SÁNDOR.

ZRÍNYI GYÖRGY BIRTOKAINAK FÖLBECSLÉSE.

Annak a pernek, mely Zrínyi György tárnokmester s a Dunántúl és Kanizsa főkapitánya mint alperes s beliczei Bekovicz Ferencz mint felperes közt 1591 előtt kezdődött, befejezése ez a *közbecsű* (communis aestimatio), melyet szentmártoni Farkas István nádori ember a vasvári káptalan bizonyosága Homzich Lukács kanonok jelenlétében a Zrínyi György *monyorókeréki, csáktornyai és csurgai uradalmaiban* végrehajtott. Mint a káptalannak 1592. márcz. 1-én kelt jelentése mondja, a becslés »secundum aestimationem decretalem«, azaz a *Verböczy Tripartituma* I. része 133. címében közölt *becslési tariffa* szerint, Istvánffy Miklós nádori helytartónak 1591. nov. 9-én az alperes ellen kiadott harmadfokú végrehajtó ítélete alapján, a szomszédok jelenlétében, 1592. jan. 18-ától febr. 15-éig történt. Becsű tárgyát azonban az uradalmakban csak a Zrínyi György része képezte. Mind az, a mi a felesége Stumbergi Zsófia gyámsága alatt levő kiskorú fiát Miklóst és a György úr testvérét Jánost illette, ez alól kivétetett.

A becslés zavartalanul folyt. Alperes nem gördített akadályt útjába. Hozzá tartozói is csak Monyorókerék, Veresvár és Csáktornya várai, a vépi kastély és újudvari udvarház megbecsülésénél léptek sorompóba s törvényadta joguknál fogva a megállapított zálogösszegeket Laczkovics Gergely deák ügyvédjük által megváltották. Csak a török kézben levő Csurgóra s a csatári kastélyba nem mert a bíróság a töröktől való félelem miatt menni. Ez utóbbi tartozékainak aestimatióját szept. 15-én idegen, de biztos területen, a »zömönye«-i kastélyban végezte el. A megbecsült tárgy törvény szerint két harmadrészben a bíróságot s egy harmadában Bekovicz Ferencz alperest illette.

Ez az érdekes becslés káptalani jelentés alakjában az orsz. ltárban *N. R. A. 317. 60.* jelzet alatt 11¹/₂ íves füzetben maradt reánk. A szöveg teljes mellőzésével az adatokat —

könnyebb értékesítés szempontjából — rubrikák szerint csoportosítottam. Megjegyzendő, hogy a meg nem becsült, de épületekkel kétségtelenül ellátott puszta telkeknek, valamint a márkának is ( ) közé tett értéke az idézett becslési tariffa alapján általam állapítottatott meg.

Megjegyzem, hogy a helységeknel a »falu« jelzöt rövidség okáért mellőztem.

Monyorókeréki uradalom.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márkákban	magyar ar.frtban	denár
I. <i>Monyorokerek vára.</i> ¹⁾	100	400	—
a) Hadi szerek (kisebb-nagyobb ágyuk)	—	12,000	—
b) 15 török rab	—	6,000	—
c) 13 hordó bor	—	250	—
d) 12 szalonna	—	12	—
e) Rozs, zab, árpa, lencse, borsó, hajdina	—	—	—
f) 15 hízott (sertés!)	—	15	—
g) Egy halastó a város kapuja előtt	10	40	—
h) Egy két kerekű malom a halastó kifolyásánál	20	80	—
i) Egy nyolczkerekű malom Szent-Péter határán a Pinkwa folyón ...	80	320	—
k) Egy nagy halastó Szentpéterfalva határán a Pinkwa körül	50	200	—
l) Egy gyümölcsöskert a vár és város körül	2	8	—
m) Különböző helyen fekvő kaszálók 360 kaszásra	—	360	—
n) Különböző helyeken fekvő szántóföldek 5 ekére	10	40	—
II. <i>Monyorokerek város.</i>			
a) 22 ¹ / ₂ jobbágy-telek	22 ¹ / ₂	(90)	—
b) 3 ekényi nagy erdő részint a város részint Szentpéter határán	150	600	—
c) 17 frt városi vám tizszeresen számítva (törvény szerint)	—	170	—
d) Egy tornyos fakápolna temető nélkül	3	12	—

¹⁾ A becslés napja 1592. jan. 18.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
III. <i>Monyorokerek város Kolon nevű külvárosa.</i>			
a) 12 jobbágy-telek	12	(48)	—
b) 7 szőlő, mely évenként 23 hordó bort ad, melynek középértéke 403 frt 65 den. (a bor pintjét 6 denáron számítva), melynek 10-szerese	—	4,036	50
c) Hegyvám 219 cseber $6\frac{1}{2}$ pint bor, egy cseber (tina) bort 32 pinttel számítván, teszen 420 frt 27 denárt, melyet 10-szeresen véve	—	4,208	70
d) Ökör 10, fejős és meddő tehén 80, idei és tavalyi borju 36	—	235	—
e) Disznó 70	—	70	—
f) Két kis asztag (32 kepe benne)	$6\frac{1}{2}$	26	—
g) Gyümölcsöskert, melyben vetés és szántóföld is van	10	40	—
h) Egy kút a Kolon hegy alatt	$2\frac{1}{2}$	10	—
IV. <i>Zenthpeterfalva.¹⁾</i>			
a) 30 jobbágy-telek	30	(120)	—
b) Egy kőkápolna torony nélkül, temetővel	10	40	—
c) Szántóföldek a Körmendre vivő út mellett	20	80	—
d) 12 frt vámjövedelem 10-szeresen	—	120	—
V. <i>Gyak.</i>			
a) 6 jobbágy-telek	6	(24)	—
b) Egy zárdaszerű, 2 tornyú tem- plom a gróf (Zrínyi György) pat- ronussága alatt	50	200	—
VI. <i>Kewlked.²⁾</i>			
a) $7\frac{1}{2}$ és $\frac{2}{3}$ jobbágy-telek ... .. ($7\frac{1}{2}, \frac{2}{3}$)	(32)	(66 és 2 bécsi denár)	
b) 6 puszta (jobbágy)telek ... .. (3)	(12)	—	
c) Egy lerombolt templom temetővel	3	12	—
d) 25 frt vám 10-szeresen véve	—	250	—
e) Erdő	10	40	—

¹⁾ A becsű napja 1592. jan. 19.²⁾ A becsű napja 1592. jan. 20.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
VII. <i>Vasallia.</i>			
a) 10 ¹ / ₂ jobbágy-telek	(10 ¹ / ₂)	(42)	—
b) 3 pusztá (jobbágy)telek	(1 ¹ / ₂)	(6)	—
c) Erdő	10	40	—
d) Egy elhagyott malom helye	3	12	—

VIII. <i>Karaczfalva.</i>			
a) 18 jobbágy-telek	18	(72)	—
b) 14 pusztá (jobbágy)telek	(7)	(28)	—
c) 100 hold szántó	10	40	—
d) Erdő	10	40	—
e) Erdő («wy tylalmas» nevű)	3	12	—
f) 125 hold haszonbérbe adott szántó	—	50	—
g) Szent Kozma és Demjén tiszteletére alapított templom kőből, torony- nyal, temetővel	15	60	—

IX. <i>Nemet Hassas.</i>			
a) 6 jobbágy-telek	6	24	—
b) 4 pusztá (jobbágy)telek	(2)	(8)	—
c) Erdő	3	12	—
d) Halastó	10	40	—
e) Hegyvám évenként 66 cseber és 15 pint bor, melynek 10-szeres értéke	—	1,276	20

X. <i>Horwath Hassas.</i>			
a) 4 jobbágy-telek	4	12	—
b) 7 ¹ / ₂ jobbágy (pusztá)telek	(3 ³ / ₄)	(5)	—
c) Hegyvám 10 cseber bor, értéke középszámítással 19 frt 20 denár, ennek 10-szerese	—	192	—
d) Kút vagy forrás	—	10	—

XI. <i>Howardos.</i> ¹⁾			
a) 6 ¹ / ₂ jobbágy-telek	6 ¹ / ₂	26	—
b) 3 pusztá (jobbágy)telek	(1 ¹ / ₂)	(6)	—
c) Erdő	3	12	—
d) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

¹⁾ A becslés napja jan. 21.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XII. Zenthkatalina.			
a) $5\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$5\frac{1}{2}$	20	—
b) $2\frac{1}{2}$ puszta (jobbágy)telek	$(1\frac{1}{4})$	(5)	—
c) Kistornyú templom temetővel	10	40	—

XIII. Hebdalocz.			
a) $3\frac{1}{4}$ jobbágy-telek	$3\frac{1}{4}$	13	—
b) Erdő	3	12	—
c) Kút	$(2\frac{1}{2})$	(10)	—

XIV. Tootfalw.			
a) 4 jobbágy-telek	4	12	—
b) 6 kaszásra való rét	$1\frac{1}{2}$	6	—
c) Kút	$(2\frac{1}{2})$	(10)	—

XV. Pokoll.			
a) $1\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$1\frac{1}{2}$	6	—
b) 3 puszta (jobbágy)telek	$(1\frac{1}{2})$	(6)	—
c) 12 hold (jugera) szántó	—	7	20

XVI. Fölső Beled.			
a) $13\frac{1}{3}$ jobbágy-telek	$13\frac{1}{3}$	53	—
b) 1 puszta (jobbágy)telek	$(1\frac{1}{2})$	(2)	—
c) Egy öt kerekű alól csapó malom a Pinkwán	50	200	—
d) Erdő	150	600	—

XVII. Pathak.			
a) 8 jobbágy-telek	8	32	—
b) $8\frac{1}{2}$ puszta (jobbágy)telek	$(4\frac{1}{4})$	(17)	—
c) Erdő	10	40	—

XVIII. Kofizes.			
a) $8\frac{1}{4}$ jobbágy-telek	$8\frac{1}{4}$	33	—
b) $7\frac{1}{4}$ puszta (jobbágy)telek	$(3\frac{5}{8})$	14	50
c) Erdő	10	40	—

XIX. Kyrhfyzes.¹⁾			
a) $7\frac{1}{3}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{3}$	29	34
b) $5\frac{1}{4}$ puszta telek	$(2\frac{3}{4})$	(11)	—
c) Halastó	50	200	—

¹⁾ A becslés napja jan. 22.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
d) Három szőlő, jövedelmez 96 cseber bort, csebrét 18 pinttel számítva, középértékének 10-szeresse	—	1,036	80
e) Hegyvám Alsó-, Felső-Csetin és Kolczperg szőlőhegyekből teszen évenként 350 cseber bort, csebrét 18 pinttel számítva, melynek középértéke 10-szeresen véve	—	3,180	—
f) Kút	(2 ¹ / ₂)	(10)	—
g) Vámjövedelem 10-szeresen véve	—	150	—
h) Kőtemplom toronynyal, temetővel	10	40	—
i) Erdő (makkos)	50	200	—
k) 4 rozs asztag 125 köbölre számítva	—	125	—
l) Egy kis asztag buza 10 köbölre számítva	—	15	—

XX. *Nemetsycz et Tothsycz.*

a) 34 jobbágy-telek	34	136	—
b) Egy kőkastély	100	400	—
c) Erdő, Németsicz közelében	50	200	—
d) Erdő, Németsicz, Szentkatalina és Patak közt három ekényi területmű	30	120	—
e) Erdő, Csatár, Pornó és Nárai határai közt szintén három ekényi	30	120	—
f) Egy ekényi szántó a kastélyhoz tartozó	10	40	—
g) Gyümölcsöskert; három ekényi ...	9	36	—
h) 80 kaszásra való hely	—	80	—
i) Szőlő, melynek jövedelme 60 frt, ennek 10-szerese	—	600	—
k) Hegyvám 70 cseber bor, csebrét 32 pinttel számítva, középértékének 10-szeresét véve	—	700	—
l) Egy tornyos kőtemplom temetővel	10	40	—
m) Kőkápolna kis toronynyal temető nélkül	3	12	—
n) Kút	(2 ¹ / ₂)	(10)	—
o) Egy öt kerekű alól csapó malom Németsicz határán a Pinkwa folyón	50	200	—
p) Tótsiczen 8 ² / ₃ jobbágy-telek	34	66	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XXI. Wereswar vára.	100	400	—
a) Buza, rozs, árpa, zab sat.	—	96	—
b) Hadi szerek	—	68	—
c) 40 cseber bor. csebrét 64 pinttel számítva, melynek középértéke ...	—	153	60
d) 6 ökör	—	24	—
e) 29 fejős tehén, két bika, másodfű borju 12, sertés 36, juh 175, kecske 50, kis borju 7	—	313	50
f) 3 asztagban 90 kepe buza, rozs, zab	—	80	—
g) Szántóföldek (három ekényi)	9	36	—
h) Gyümölcsöskert	3	12	—
i) Dinnyés kert	2	8	—
k) Halastó	10	40	—
l) 3 kerekű alól csapó malom a Pinkwán	30	120	—
m) Kaszáló 200 kaszásra	—	200	—
n) 4 hízott sertés (malacz)	—	8	—

XXII. Wörösuar város.

a) Jobbágy-telek 13^1_2	13^1_2	54	—
b) Cserjés (virgultum)	3	12	—
c) Templom tornyocskával, temetővel	10	40	—
d) Vámjövedelem 10-szeresen szá- mítva	—	60	—

XXIII. Hatharffalwa.¹⁾

3^1_2 jobbágy-telek	3^1_2	14	—
------------------------------	---------	----	---

XXIV. Saros Zeek.

a) 10^1_2 jobbágy-telek	10^1_2	42	—
b) 2 malom a Pinkwán, melyért fizetnek a molnárok 16—16 köből gabnát 1 frtba számítva, melynek 10-szerese	—	320	— ²⁾
c) Vámjövedelem tizszeresen véve ...	—	35	—

XXV. Myske.

a) 13^1_2 jobbágy-telek	13^1_2	54	—
b) 91^1_2 puszta telek	(4^3_4)	(19)	—

¹⁾ A becslés napja jan. 23.

²⁾ A becsüsök számítása hibás 160 frt helyett.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
c) 2 kőtemplom, egyik pusztá, tor- nyocskával, temetővel	10	40	—
d) Kút	(2 ¹ / ₂)	(10)	—
e) Malom a Pinkwán, évi jövedelme 10-szerese	—	160	—
f) 3 kaszáló, 16 kaszásra	—	16	—
g) Vámjövedelem 10-szeresen véve ...	—	8	—

XXVI. *Horwath Dobrava.*

a) 16 ¹ / ₄ jobbágy-telek	16 ¹ / ₄	65	—
b) 12 pusztá telek	(6)	(24)	—
c) Három ekényi erdő	10	40	—
d) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
e) Vámjövedelem 10-szeresen véve ...	—	60	—

XXVII. *Obordorff.*

a) 5 ¹ / ₂ , 1 ¹ / ₄ jobbágy-telek	5 ¹ / ₂ , 1 ¹ / ₄	23	—
b) 12 pusztá telek	(6)	(24)	—
c) Három ekényi erdő	10	40	—
d) Szőlő, a bornak közép értékét 10-szer véve	—	1,228	80
e) Hegyvám, középérték 10-szerese ...	—	1,687	80

XXVIII. *Lychisdorff.¹⁾*

a) 10 jobbágy-telek	10	40	—
b) 17 pusztá telek	(8 ¹ / ₂)	(34)	—
c) Fakápolna tornyocskával és teme- tővel	3	12	—
d) Egy malom jövedelme 10-szer véve	—	3	—
e) Hegyvám 10-szeresen véve	—	821	70
f) Három ekényi erdő	10	40	—
g) Vámjövedelem 10-szerese	—	8	—

XXIX. *Zenthmarthon.*

a) 13 ¹ / ₂ jobbágy-telek	13 ¹ / ₂	54	—
b) Egyház (anyaegyház) toronynyal, temetővel	15	60	—
c) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
d) Vámjövedelem 10-szeresen véve ...	—	6	—

¹⁾ A becslés napja jan. 24.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XXX. Vaszeek.			
a) 11 jobbágy-telek	11	44	—
b) $1\frac{1}{2}$ puszta telek	($\frac{3}{4}$)	(3)	—
c) Malom, a Vas-szek folyón, jövedelme 10-szerese	—	24	—
d) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
e) Vámjövedelem 10-szeresen véve ...	—	16	—
f) Szőlőjövedelem középértéke 10-sen	—	192	—
g) Szántóföldek egy ekére	10	40	—
h) $\frac{1}{2}$ ekényi erdő	3	12	—

XXXI. Vyzeek.			
$7\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{2}$	30	—

XXXII. Rompoth.			
a) $6\frac{1}{3}$ jobbágy-telek	$6\frac{1}{3}$	25	33
b) 2 puszta telek	(1)	(4)	—
c) Erdő	30	120	—
d) Malom, jövedelmének 10-szerese	—	40 ¹⁾	—
e) Malom, melynek jövedelme 10-szeresen	—	12	—
f) Hegyvám 221 urna, urnáját 4 pinttel számítva, középértékét 10-szeresen véve	—	530	40
g) Szőlő, 10-szeresét véve a középértéknek	—	120	—
h) Új ültetett szőlő közép értéke 10-szerese	—	86	40
i) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—

XXXIII. Bandol alias Rakotlias.			
a) $8\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$8\frac{1}{2}$	34	—
b) Hegyvám középértékét 10-szeresen véve	—	1,093	20
c) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—

XXXIV. Hunczpergh.			
a) $3\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$3\frac{1}{2}$	14	—
b) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—

¹⁾ Ez 50 rhenens forint.

Becsú tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XXXV. Podgorye.			
a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XXXVI. Wepp kastély.¹⁾			
a) 4 szakállas ágyu	4	16	—
b) $25\frac{1}{2}$ köből bor	—	38	—
c) 7 alsóbb rendű török fogoly	—	2,000	—
d) 4 ökör, fejős tehén 20, üsző 7, 2 éves borju és 3 bika sat. össze- sen 58	—	207	—
e) 170 juh	—	86	—
f) Sertés 27	—	13	50
g) Hízott sertés 6	—	12	—
i) Halastó	10	40	—
h) Egy alólcsapó, 2 kerekű malom	12	48	—
k) Halastó	5	20	—
l) 5 ekényi szántó	50	200	—
m) Gyümölcsöskert	6	24	—
n) 25 kaszára való szénafű	—	25	—
o) Két kis erdő	25	100	—
XXXVII. Wepp város.			
a) $83\frac{3}{4}$ jobbágy-telek	$83\frac{3}{4}$	335	—
b) Kéttornyú templom temetővel	25	100	—
c) Vám, 10-szeresen véve értékét	—	500	—
d) Egy rész-erdő	3	12	—
e) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XXXVIII. Porpacz.²⁾			
a) $7\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{2}$	30	—
b) $11\frac{1}{4}$ puszta telek	$(\frac{5}{8})$	(2)	(50)
XXXIX. Peczel.			
a) 13 jobbágy-telek	13	52	—
b) $\frac{2}{4}$, $1\frac{1}{2}$ puszta-telek	$(\frac{1}{2})$	(2)	—
c) Kőtemplom toronynyal, temetővel	15	60	—
d) Erdő	3	12	—
e) Vám, 10-szeresen véve	—	40	—

¹⁾ A becslés napja jan. 26.²⁾ A becslés napja jan. 27.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XI. Megiehyda.			
a) $7\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{2}$	30	—
b) 1 puszta telek	$(\frac{1}{2})$	(2)	—

XII. Zeölös.

$7\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{2}$	30	—
-------------------------------------	----------------	----	---

Csáktornyai uradalom.

I. <i>Chaktornia vára.</i> ¹⁾	100	400	—
a) Hadi szerek	—	32,000	—
b) 300 hordó bor, 6,600 urna ²⁾	—	6,600	—
c) Halastó	5	20	—
d) Malom, kétkerekű	6	24	—
e) 4 asztag búza (817 kepe)	—	600	—
f) 4 asztag zab (720 kepe)	—	378	—
g) Ökör 4, fejős tehenek és borjuk együtt 63	—	202	—
h) Sertés 50	—	20	—
i) Szántóföld, hét ekére való	21	84	—
k) Erdő (»Globeczka« nevű) 3 ekényi	150	600	—
l) 400 kaszára való hely	—	400	—
m) Vadas kert	50	200	—
n) Gyümölcsös kert 20 ekényi	60	240	—
o) Ház a vadaskertben	3	12	—
p) Gyümölcsös ugyan a vadaskertben	9	36	—
q) Nyíres erdő egy ekényi	10	40	—
r) 12 bivaly	—	150	—
s) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—

II. Csakthornia város.

$12\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$12\frac{1}{2}$	50	—
--------------------------------------	-----------------	----	---

III. Proztakowcz.³⁾

$9\frac{3}{4}$ jobbágy-telek	$9\frac{3}{4}$	39	—
-------------------------------------	----------------	----	---

IV. Wydocz.

3 jobbágy-telek	3	12	—
------------------------	---	----	---

¹⁾ A becslés napja febr. 3.

²⁾ Egy urna bor 1 frt.

³⁾ A becslés napja febr. 4.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
<i>V. Fölső Stephancz.</i>			
a) $9\frac{3}{4}$ jobbágy-telek	$9\frac{3}{4}$	39	—
b) Szántóföld, fél ekére való	$1\frac{1}{2}$	6	—
c) 40 kaszásra való kaszáló	—	40	—
d) Kút	$1\frac{1}{2}$	6	—
<i>VI. Alsó Stephancz.</i>			
$4\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$4\frac{1}{2}$	18	—
<i>VII. Iwanocz.</i>			
$22\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$22\frac{1}{2}$	90	—
<i>VIII. Thotocz.</i>			
a) $7\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{2}$	30	—
b) 4 malom a Dráván	100	400	—
<i>IX. Kursancz.</i>			
a) $2\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$2\frac{1}{2}$	10	—
b) Erdő (»Athak« nevű) három ekényi	30	120	—
c) 500 kaszásra való hely	—	500	—
d) A Dráván egy gázló évi jövedelme 10-szer véve	—	2,000	—
<i>X. Zazkawaz.</i>			
$6\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$6\frac{1}{2}$	26	—
<i>XI. Zthrahonych.</i>			
$12\frac{1}{4}$ jobbágy-telek	$12\frac{1}{4}$	49	—
<i>XII. Pretetincz.</i>			
$\overline{6}$ jobbágy-telek	6	24	—
<i>XIII. Hraschan.</i>			
a) $5\frac{2}{4}$ jobbágy-telek	$5\frac{2}{4}$	22	—
b) 6 malom (a Dráván) jövedelme 10-szer véve	—	60	—
<i>XIV. Nagymyhalyocz.</i>			
a) $10\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$10\frac{1}{2}$	42	—
b) $5\frac{1}{2}$ puszta telek	$(2\frac{3}{4})$	(11)	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XV. Bogdanowcz.			
a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) $2\frac{1}{4}$ puszta telek	($1\frac{1}{8}$)	(4)	(50)
XVI. Nedolcze város.			
a) $29\frac{3}{4}$ jobbágy-telek	$29\frac{3}{4}$	119	—
b) Kőtemplom, a szent Háromság tisztelőtére, toronynyal, temetővel	15	60	—
c) Vámjövedelem (200 frt) 10-szer véve	—	2,000	—
XVII. Dragozlawecz.			
a) 6 jobbágy-telek	6	24	—
b) $5\frac{1}{2}$ puszta telek	($2\frac{3}{4}$)	(11)	—
XVIII. Kysmyhalioecz.			
a) $6\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$6\frac{1}{2}$	26	—
b) 5 puszta telek	($2\frac{1}{2}$)	(10)	—
XIX. Pleskocz.			
$2\frac{1}{4}$ jobbágy-telek	$2\frac{1}{4}$	9	—
XX. Radiancz.			
$1\frac{3}{4}$ jobbágy-telek	$1\frac{3}{4}$	7	—
XXI. Herkanowcz.			
$1\frac{1}{4}$ jobbágy-telek	$1\frac{1}{4}$	5	—
XXII. Vocetincz.			
$1\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$1\frac{1}{2}$	6	—
XXIII. Vokanovcz.			
$2\frac{1}{4}$ jobbágy-telek	$2\frac{1}{4}$	9	—
XXIV. Bwzyncz.			
$2\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$2\frac{1}{2}$	10	—
XXV. Lohocz.			
$1\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$1\frac{1}{2}$	6	—
XXVI. Tarnowcz.			
a) $7\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{2}$	30	—
b) 10 malom (a Dráván) jövedelme 10-szer véve	—	100	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XXVII. Chrechan.			
a) $9\frac{3}{4}$ jobbágy-telek	$9\frac{3}{4}$	39	—
b) 5 puszta telek	$(2\frac{1}{2})$	(10)	—
c) 100 kaszásra való szénafű	—	100	—
XXVIII. Maczynecz.			
a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) Kőtemplom fatoronynyal, temetővel	10	40	—
XXIX. Obresancz.			
$1\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$1\frac{1}{2}$	6	—
XXX. Koledincz.			
a) $7\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{2}$	30	—
b) Vámjövedelem (2 frt) 10-szeresen véve	—	20	—
c) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XXXI. Zthanetyncz.			
a) $6\frac{1}{4}$ jobbágy-telek	$6\frac{1}{4}$	25	—
b) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XXXII. Othowchyna.			
$1\frac{3}{4}$, $\frac{1}{8}$ jobbágy-telek	$1\frac{3}{4}$, $\frac{1}{8}$	7	5
XXXIII. Madarazchina, Vogrisincz, Twpkowcz.			
7 jobbágy-telek	7	28	—
XXXIV. Marthynwsowcz.			
$2\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$2\frac{1}{2}$	10	—
XXXV. Strigo város.			
a) $7\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$7\frac{1}{2}$	30	—
b) Kőtemplom, boldog Magdolna tiszteletére, tornyocskával, temetővel ...	10	40	—
c) Kőtemplom, szent Jeromos tiszteletére, tornyocskával	3	12	—
d) 3 ekényi erdő (»Globothka« nevű)	50	200	—
e) 8 kaszásra való hely	—	8	—
f) Egy rozs-asztag (50 kepe benne) ...	—	50	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
g) Fél asztag-búza (15 kepe benne)	—	15	—
h) 8 ökör, 8 fejős tehén, 17 borju ...	—	81	—
i) 24 malacz	—	18	—
k) Halastó	10	40	—
l) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

 XXXVI. *Lezkowcz.*

a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

 XXXVII. *Thernowcz.*¹⁾

4 jobbágy-telek	4	16	—
------------------------	---	----	---

 XXXVIII. *Globothka.*

1 ¹ / ₂ jobbágy-telek	1 ¹ / ₂	2	—
--	-------------------------------	---	---

 XXXIX. *Veschicze.*

a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

 XL. *Rackanyisa.*

a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
c) Vámjövedelem (40 frt) 10-szeresen véve	—	400	—
d) A Murán levő gázló évi 50 frt jövedelme 10-szeresen	—	500	—
e) 3 kerekű malom a Muriczán	30	120	—
f) 40 kaszásra való szénahely	—	40	—

 XLI. *Gybinye.*

a) 6 jobbágy-telek	6	24	—
b) Erdő (»Athak« nevű)	10	40	—
c) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

 XLII. *Jwrowcz.*

3 jobbágy-telek	3	12	—
------------------------	---	----	---

 XLIII. *Brezowcz.*

a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

¹⁾ XXXVII—LVI. tétel becslése napja febr. 7.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XLIV. Thomasowcz.			
a) $2\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$2\frac{1}{2}$	10	—
b) Kőtemplom, szent Márton tisztele- tére, toronynyál és temetővel	15	60	—
c) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XLV. Verhowlyan.			
a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XLVI. Sabnyk.			
a) $3\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$3\frac{1}{2}$	14	—
b) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XLVII. Maroff.			
a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XLVIII. Hlaphchina.			
a) $6\frac{3}{4}$ jobbágy-telek	$6\frac{3}{4}$	27	—
b) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XLIX. Nova Curia.			
»a) Wywdwar« nevű curia	3	12	—
b) 22 hordó bor	—	564	—
c) 3 asztag rozs (250 kepe)	—	400	—
d) 30 korcz buza	—	120	—
e) 15 » rozs	—	30	—
f) 20 » zab	—	16	—
g) 20 » köles	—	40	—
h) Vegyes gabona és haricska 20 kepe	—	32	—
i) 16 ökör, fejős és meddő tehén 18, tulok 20	—	186	—
k) Sertés 50	—	42	—
l) 16 szalonua	—	32	—
m) Gyümölcsös 8 ekényi	24	96	—
n) 80 hold szántó	$1\frac{1}{2}$	6	—
o) 40 kaszásra való szénahely	—	40	—
p) 2 malom a Murán	—	200	—
q) 3 ekényi erdő	150	600	—
r) »Spán« szőlő a szelniczei hegyen 10-szeresen	—	2,200	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
s) »Bassa« szőlő a cigánsági hegyen 10-szeresen	—	620	—
t) »Zazad« szőlő a strigói hegyen 10-szeresen	—	440	—
u) »Longoschyak« szőlő a strigói hegyen 10-szeresen	—	440	—
v) »Elek« szőlő a globoczói hegyen 10-szeresen	—	220 ¹⁾	—
w) »Turk seu Török« ugyan a globoczói hegyen 10-szeresen	—	620	—

 L. *Wuchkowcz.*

a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

 LI. *Brathyancz.*

a) 6 jobbágy-telek	6	24	—
b) Halastó	10	40	—

 LII. *Zelnycze.*

a) 8 ¹ / ₂ jobbágy-telek	8 ¹ / ₂	34	—
b) Kőtemplom, szent Márton tiszteletére, toronynyal és temetővel	15	60	—
c) Révjövedelem 40 frt, 10-szeresen véve	—	400	—

 LIII. *Konczowdol, Gerkavec, Krachynowcz.*

a) 7 ³ / ₄ jobbágy-telek	7 ³ / ₄	31	—
b) 3 kút	7 ¹ / ₂	30	—
c) Fakápolna Gerkaveczen tornyocskával	3	12	—

 LIV. *Bwkowcz, Paprochan, Thrztenyakowcz.*

a) 5 ¹ / ₃ jobbágy-telek	5 ¹ / ₃	21	34
b) 3 kút	—	30	—

¹⁾ Mintha itt 620 frtot akartak volna érteni.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
LV. Zebonyncz.			
a) 10 jobbágy-telek	10	40	—
b) 30 hold szántó	—	2	40
c) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
LVI. Zerdahel város.			
a) 19 jobbágy-telek	19	76	—
b) 2 malom a Murán	—	200	—
c) 9 jobbágy-malom 20 den. jövedelme 10-szeresen	—	18	—
d) Kőtemplom toronynyal és temetővel	15	60	—
e) Gázló (a Murán) 30 frt évi jövedelme 10-szeresen	—	300	—
f) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
LVII. Peklenyca. ¹⁾			
10 jobbágy-telek	10	40	—
LVIII. Vratyissincz.			
a) 12 ¹ / ₂ jobbágy-telek	12 ¹ / ₂	50	—
b) 6 ¹ / ₂ puszta telek	(3 ¹ / ₄)	(13)	—
LIX. Lopatincz.			
a) 6 jobbágy-telek	6	24	—
b) 1 ¹ / ₂ ekényi szántó	5	20	—
c) Kőtemplom, szent György tiszteletére, toronynyal és temetővel ...	15	60	—
LX. Brezye.			
a) 3 ³ / ₄ jobbágy-telek	3 ³ / ₄	15	—
b) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
LXI. Marhatowcz.			
5 jobbágy-telek	5	20	—
LXII. Markowczyna.			
1 ¹ / ₂ jobbágy-telek	1 ¹ / ₂	6	—
LXIII. Syskowcz.			
5 jobbágy-telek	5	20	—

¹⁾ Az LVII—LXXXV. tétel becslése napja febr. 8.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
LXIV. <i>Sthrwkowcz.</i>			
8 ³ / ₄ jobbágy-telek	8 ³ / ₄	35	—
LXV. <i>Kristanowcz.</i>			
a) 24 jobbágy-telek	24	96	—
b) 36 puszta telek	(18)	(72)	—
c) 4 ekényi szántó	12	48	—
LXVI. <i>Fölső Kralyocz.</i>			
a) 18 jobbágy-telek	18	72	—
b) 4 puszta telek	(2)	(8)	—
c) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
LXVII. <i>Gardinowcz.</i>			
a) 31 jobbágy-telek	31	124	—
b) 1 puszta telek	(1 ¹ / ₂)	(2)	—
c) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
LXVIII. <i>Domassyncz.</i>			
a) 17 jobbágy-telek	17	68	—
b) 1 puszta telek	(1 ¹ / ₂)	(2)	—
c) Kút	(2 ¹ / ₂)	10	—
LXIX. <i>Dekanowcz.</i>			
a) 10 jobbágy-telek	10	40	—
b) 1 puszta telek	(1 ¹ / ₂)	(2)	—
LXX. <i>Nouakowcz.</i>			
a) 10 jobbágy-telek	10	40	—
b) ³ / ₄ puszta-telek	(³ / ₈)	(1)	(50)
c) Kút	(2 ¹ / ₂)	10	—
d) 16 darab barom	—	26	—
e) 15 ekényi szántó	—	1	20
f) 14 kaszásra való szénahely	—	14	—
g) Gázló (a Murán) 80 frt jövedelme 10-szeresen	—	800	—
LXXI. <i>Drasymerecz.</i>			
a) 14 ² / ₃ jobbágy-telek	14 ² / ₃	58	66
b) 1 puszta telek	(1 ¹ / ₂)	(2)	—
LXXII. <i>Ztrelczy.</i>			
2 ¹ / ₂ jobbágy-telek	2 ¹ / ₂	10	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
LXXIII. Torchischa.			
a) 7 jobbágy-telek	7	28	—
b) 4 puszta telek	(2)	(8)	—
c) Jobbágy-malom a Ternaván 4, jövedelme 10-szer véve	—	21	36 és 1 bécsi d.
LXXIV. Hraschan.			
a) 6 jobbágy-telek	6	24	—
b) 2 puszta telek	(1½)	(2)	—
LXXV. Paulynowcz.			
a) 10 jobbágy-telek	10	40	—
b) 1 puszta-telek	(1¼)	(1)	—
c) Vám 50 frt, 10-szer véve	—	500	—
LXXVI. Hwdossan.			
6¾ jobbágy-telek	6¾	27	—
LXXVII. Twronyncz.			
a) 1 jobbágy-telek	1	4	—
b) Kőtemplom, toronynyal és teme- tővel	15	60	—
LXXVIII. Pwztakowcz.			
a) 4½ jobbágy-telek	4½	18	—
b) Vám 80 frt, 10-szer véve	—	800	—
LXXIX. Chehowcz.			
9 jobbágy-telek	9	36	—
LXXX. Alsó Kralyocz.			
20 jobbágy-telek	20	80	—
LXXXI. Oporocz.			
a) 6¾ jobbágy-telek	6¾	27	—
b) 4 jobbágy-malom a Dráván. 10-sze- res jövedelem	—	42	60
LXXXII. Draskowcz.			
5 jobbágy-telek	5	20	—
LXXXIII. Hemwssewcz.			
4 jobbágy-telek	4	16	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
LXXXIV. Gyurgyancz.			
2 ¹ / ₂ jobbágy-telek	2 ¹ / ₂	10	—
LXXXV. Gorychan.			
a) 4 ¹ / ₄ jobbágy-telek	4 ¹ / ₄	17	—
b) 3 jobbágy-malom (a Ternaván) jövedelme 10-szer	—	16	—
c) Curia	3	12	—
d) Ökör 2, tehén és borju 31	—	44	—
e) Sertés 14	—	14	—
f) 19 ló	—	57	—
g) 10 vadfogó háló	—	100	—
h) 1 asztag rozs (50 kepe)	—	25	—
i) 32 hold szántó	—	2	56
k) 100 kaszásra való szénahely	—	100	—
l) Kőkápolna toronynyal	10	40	—
m) 3 ekényi erdő (»Murchak« nevű) 150	150	600	—
n) Gázló »lethenyei reh« a Murán 10-szeresen	—	1,000	—
LXXXVI. Czirkolian.¹⁾			
a) 18 ¹ / ₂ jobbágy-telek	18 ¹ / ₂	74	—
b) Kőtemplom, szent Lőrincz tisztele- tére, tornyocskával, temetővel	10	40	—
c) 1 pusztá telek	(¹ / ₄)	(1)	—
LXXXVII. Perlak város.			
a) 60 jobbágy-telek	60	240	—
b) Kőtemplom, szent Jakab tisztele- tére, toronynyal és temetővel	15	60	—
c) Gázló és vámjövedelem a Dráván 100 frt, 10-szeresen	—	1,000	—
d) 6 jobbágy-malom a Dráván 10-sze- resen	—	64	—
LXXXVIII. Alsó Dombro.²⁾			
a) 8 jobbágy-telek	8	32	—
b) 4 jobbágy-malom a Dráván, jöve- delme 10-szer véve	—	42	60

¹⁾ A LXXXVI., LXXXVII. tétel becslése napja febr. 10.

²⁾ A LXXXVIII—XCV. tétel becslése napja febr. 11.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
c) Gázló »hashagi rewh« évi jövedelme			
10-szeresen	—	400	—
d) 3 ekényi erdő	30	120	—

LXXXIX. *Zenthwyd.*

a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) Gázló »molnari rewh« a Murán évi jöv. 10-szeresen	—	700	—
c) Kőtemplom, szent Vid tiszteletére, tornyocskával és temetővel	10	40	—
d) $\frac{3}{4}$ puszta telek	($\frac{3}{8}$)	(1)	(50)

XC. *Beztercze.*

a) $4\frac{1}{2}$ jobbágy-telek	$4\frac{1}{2}$	18	—
b) 3 jobbágy-malom a Rakoviczán, 2 a Bisztriczán	—	2	66
c) 3 ekényi erdő a Mura mellett (»Zenyar« nevű, más »Newednycza« nevű) 30—30 márka	60	240	—

XCI. *Szvetossyncz.*

a) $1\frac{1}{2}$ és $\frac{1}{8}$ jobbágy-telek	$1\frac{1}{2}, \frac{1}{8}$	6	50
b) 3 ekényi erdő a Mura mellett	30	120	—
c) 3 ekényi erdő (»Lezkowcz« nevű)	150	600	—

XCII. *Chernecz.*

$2\frac{3}{4}$ jobbágy-telek	$2\frac{3}{4}$	11	—
-------------------------------------	----------------	----	---

XCIII. *Drwsilowcz.*

3 jobbágy-telek	3	12	—
------------------------	---	----	---

XCIV. *Altarcz.*

a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) 2 jobbágy-malom a Murán, évi jöve- delme 10-szeresen	—	21	33 és 1 bécsi d.
c) Templom, szűz Mária tiszteletére, tornyocskával és temetővel	—	40	—

XCV. *Alsó Myhaliocz.*

5 jobbágy-telek	5	20	—
------------------------	---	----	---

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XCVI. <i>Othok</i> . ¹⁾			
a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) 12 hold szántó	—	—	96
c) 16 jobbágy-malom a Dráván, jövedelme 10-szer véve	—	170	66
XCVII. <i>Brezth</i> .			
a) 14 jobbágy-telek	14	56	—
b) Gázló »hashagi rewh« évi jövedelme 10-szeresen	—	400	—
XCVIII. <i>Orehowicza</i> .			
13 jobbágy-telek	13	52	—
XCIX. <i>Wularia</i> .			
a) A majorhoz tartozik 12 hold szántó	—	96	—
b) Iwanocz határán 20 hold szántó	—	1	60
c) Elegy gabona asztag (200 kepe)	—	200	—
d) 54 barom, melyből 37 darab becsültetett	—	87	—
e) 27 tulok	—	22	—
f) 20 sertés	—	10	—
g) Curia	3	12	—
C. <i>Dowechercz</i> .			
2 ¹ / ₂ jobbágy-telek	2 ¹ / ₂	10	—
CI. <i>Zoboticza</i> .			
a) 18 ³ / ₄ jobbágy-telek	18 ³ / ₄	75	—
b) 25 ekényi mező (»Weliko polyano« nevű)	75	300	—
c) Kőtemplom, szűz Mária tiszteletére, toronynyal és temetővel	15	60	—
CII. <i>Benkowcz</i> .			
5 ¹ / ₂ jobbágy-telek	5 ¹ / ₂	22	—
CIII. <i>Jurchychewcz</i> .			
4 jobbágy-telek	4	16	—

¹⁾ A XCVI—CVII. tétel becslése napja febr. 13.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
CIV. <i>Pawlowcz.</i>			
a) 13 jobbágy-telek	13	52	—
b) Egy jobbágy-malom a Ternaván, jövedelme 10-szer véve	—	2	26 és 2 bécsi d.
CV. <i>Zentmyhal.</i>			
a) 15 jobbágy-telek	15	60	—
b) Kőtemplom, szent Mihály tisztele- tére, toronnyal és temetővel	10	40	—
CVI. <i>Prybyzlawcz.</i>			
a) 21 jobbágy-telek	21	84	—
b) $2\frac{1}{2}$ puszta telek	($1\frac{1}{4}$)	(3)	—
c) 25 hold szántó	—	2	—
CVII. <i>Belicze.</i>			
a) 25 jobbágy-telek	25	100	—
b) Kőtemplom, szűz Mária tiszteletére, toronnyal és temetővel	15	60	—

Csáktornya várához tartozó hegyvámok.

a) »Zazad« hegyből a vám 10-szerese, pintjét 4 den. számítva	—	2,150	40
b) »Ferkanocz« hegyből a vám 10-sze- rese, pintjét 4 den. számítva	—	2,710	40
c) »Lopatyncz« hegyből a vám 10-sze- rese, pintjét 4 den. számítva	—	1,960	—
d) »Dragozlawcz« hegyből a vám 10- szerese, pintjét 4 den. számítva	—	1,542	80
e) »Wukanowcz« hegyből a vám 10- szerese, pintjét 4 den. számítva	—	974	40
f) »Wogrysincz« hegyből a vám 10- szerese, pintjét 4 den. számítva	—	1,481	20
g) »Łohowcz« hegyből a vám 10-sze- rese, pintjét 4 den. számítva	—	1,629	60
h) »Marthynwssowch« hegyből a vám 10-szerese, pintjét 4 den. számítva	—	1,150	80
i) »Ztanethyncz« hegyből a vám 10- szerese, pintjét 4 den. számítva	—	1,652	—
k) »Lezkowcz« (kisebb és nagyobb) hegyből a vám 10-szerese, pintjét 4 den. számítva	—	3,334	80

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
<i>l)</i> Ráczkanisai hegyvám 10-szerese ...	—	834	40
<i>m)</i> Strigói hegyvám 10-szerese	—	2,352	—
<i>n)</i> Hrazticzki hegyvám 10-szerese ...	—	3,197	60
<i>o)</i> Zelniczai hegyvám 10-szerese	—	3,780	—
<i>p)</i> Zeboninczi hegyvám 10-szerese ...	—	2,693	60

Szőlőhegyek jövedelmei.

<i>a)</i> »Zazad« szőlő a strigowzkywethi hegyen, jöved. 10-szerese	—	2,640	—
<i>b)</i> »Kapulschak« szőlő a strigowzkywethi hegyen, jöved. 10-szerese ...	—	1,760	—
<i>c)</i> »Santhawecz« szőlő a zthanethinczi hegyen, jöved. 10-szerese	—	2,200	—
<i>d)</i> »Zwhobok« szőlő a zthanethinczi hegyen, jöved. 10-szerese	—	3,300	—
<i>e)</i> »Popwschyak« szőlő a zthanethinczi hegyen, jöved. 10-szerese	—	1,980	—
<i>f)</i> »Bwch« szőlő a zthanethinczi hegyen, jöved. 10-szerese	—	1,540	—
<i>g)</i> »Koglyn« szőlő a zthanethinczi hegyen, jöved. 10-szerese	—	2,420	—
<i>h)</i> »Thahy« szőlő a dragozlawczi hegyen, jöv. 10-szeresen	—	2,200	—
<i>i)</i> »Bwch« szőlő a dragozlawczi hegyen, jöv. 10-szeresen	—	1,520	—
<i>k)</i> »Fadan« szőlő a zazadi hegyen, jöv. 10-szeresen	—	2,860	—

Csurgó elpusztult vár tartozékai.

I. *Legrad erősség* (fortalitium) elpusztult, nem becsültetett meg.¹⁾

— — —

II. *Chorgo város.*

<i>a)</i> 12 jobbágy-telek	12	48	—
<i>b)</i> 40 puszta telek	(20)	(80)	—
<i>c)</i> 15 ekényi szántó jobbára parlagon	(60)	(240)	—
<i>d)</i> Kút	2 ¹ / ₂	10	—

¹⁾ Az I—XIV. tétel becslése napja febr. 11.

¹⁾ Légrad zalavármegyei erősség a Zrínyi birtokok végsője a török-birtok felé Csurgó tartozékai ekkor török kézen voltak, valamint Csurgó is.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
e) Szőlő, kaszáló, erdő nem becsül- tetett meg, parlagon hevervén	—	—	—
f) Erdő 3 ekényi	30	120	—
g) 2 elpusztult halastó, malom szin- tén elpusztult	—	—	—
h) Kőtemplom, szűz Mária tisztele- tére, toronynyal és temetővel	15	60	—

III. Nagymarthon.

a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) 3 ekényi erdő	30	120	—

IV. Papa.

a) 8 jobbágy-telek	8	32	—
b) 5 puszta telek	(2 ¹ / ₂)	(10)	—
c) 3 ekényi erdő	30	120	—

V. Alsók.

a) 7 jobbágy-telek	7	28	—
b) 2 ¹ / ₂ puszta telek	(1 ¹ / ₄)	(5)	—
c) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
d) Erdő	10	40	—

VI. Chente.

a) 7 jobbágy-telek	7	28	—
b) 16 puszta telek	(8)	(32)	—
c) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

VII. Zentha.

a) 9 jobbágy-telek	9	36	—
b) 18 puszta telek	(9)	(36)	—

VIII. Zenthkylal.

a) 18 jobbágy-telek	18	72	—
b) Malomnak semmi jövedelme	—	—	—

IX. Bodaffalva.

a) 3 ¹ / ₂ jobbágy-telek	3 ¹ / ₂	14	—
b) 20 puszta telek	(10)	(40)	—
c) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

X. Balwand.

a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) 6 puszta telek	(3)	(12)	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XI. <i>Tarany.</i>			
a) 6 jobbágy-telek	6	24	—
b) 9 puszta telek	(4 ¹ / ₂)	(18)	—
XII. <i>Udwarhel.</i>			
a) 4 jobbágy-telek	4	16	—
b) 32 puszta telek	(16)	(64)	—
XIII. <i>Kettnyar.</i>			
a) 3 jobbágy-telek	3	12	—
b) 8 puszta telek	(4)	(16)	—
XIV. <i>Belek et Kony.</i>			
1. <i>Beleken:</i> a) 2 jobbágy-telek	2	8	—
b) 14 puszta telek	(7)	(28)	—
2. <i>Konyon:</i> a) 1 jobbágy-telek	1	4	—
b) 6 puszta telek	(3)	(12)	—
XV. <i>Zygeth, Gathy, Almad, Bocs-</i> <i>kard, Potyond</i> pusztákká lettek. ¹⁾			
XVI. <i>Chathar.</i>			
a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) 21 puszta telek	(10 ¹ / ₂)	(42)	—
c) 1 ¹ / ₂ ekényi szántó	1 ¹ / ₂	6	—
d) Kőtemplom, szent Péter tisztele- tére, toronynyal és temetővel	15	60	—
e) 2 szőlő jövedelme 10-szeresen	—	512	—
f) 3 ekényi erdő	30	120	—
g) 60 kaszásra való szénahely	—	60	—
h) Kút	2 ¹ / ₂	10	—
i) Halastó (elhagyott)	—	—	—
XVII. <i>Bottffalua.</i>			
a) 6 jobbágy-telek	6	24	—
b) 15 puszta telek	(7 ¹ / ₂)	(30)	—
c) Hegyvám (»Eperjes« nevű hegyről) 10-szerese	—	3,200	—
d) Kút	2 ¹ / ₂	10	—

¹⁾ A XV—XXV. tétel becslése napja febr. 15.

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
Districtus Paka.			
XVIII. Sebeczke.			
a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) 4 puszta telek	(2)	(8)	—
c) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XIX. Karachon Zygethe.			
a) 4 jobbágy-telek	4	16	—
b) 1 puszta telek	($\frac{1}{2}$)	(2)	—
c) Kőtemplom, szent Miklós tisztele- tére toronynyal és temetővel	$7\frac{1}{2}$	30	—
d) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XX. Cheömödör.			
a) 4 jobbágy-telek	4	16	—
b) 3 puszta telek	(1)	(4)	—
XXI. Deömezfölde.			
a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) 2 puszta telek	(1)	(4)	—
c) Kút	$2\frac{1}{2}$	10	—
XXII. Hotho.			
a) 5 jobbágy-telek	5	20	—
b) 2 puszta telek	(1)	(4)	—
XXIII. Paka puszta.			
a) 5 puszta telek	($2\frac{1}{2}$)	(10)	—
b) $1\frac{1}{2}$ ekényi szántó	$1\frac{1}{2}$	6	—
c) 10 kaszásra való hely	—	10	—
XXIV. Maiorhaz puszta.			
a) Régen volt 1 jobbágy-telek, most nincs	—	—	—
b) Szántók parlagon	—	—	—
XXV. Vethen puszta.			
Régen 4 jobbágy-telek, most el- hagyva	—	—	—

Becsű tárgya	É r t é k e		
	márka	m. frt	denár
XXVI. Districtus P a k a.			
a) Borjövedelem	—	512	—
b) Hegyvám (»Pah« és »Eperjes« nevű hegyről) 10-szeresen számítva	—	3,200	—
c) 1 kerekű malom a pakai határon a Paka folyón, alólcsapó	3	12	—

BARABÁS SAMU.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

Arad- és Zaránd vármegye 1558—1565.

A dicális összeírások közül történetíróink gyakran idézik különösen az 1561. évit. de többnyire azokból az igen hibás másolatokból, melyeket *Fábián* Arad-, *Kozma* Zarándmegye s *Rácz* a zarándi-egyházmegye történetében közölt. Most, mikor a történeti helynevek visszaállítása iránt országszerte, különösen azonban Aradvármegyében is mozgalom indult meg, jónak látom az 1558—1565. évi dicális összeírások adatait egybeállítani és pedig az országos levéltárban levő eredeti példányok alapján. Meg kell jegyeznem, hogy az orsz. levéltárban az 1561. évi összeírásnak csak a most jobbadán Aradhoz tartozó Zarándra vonatkozó része van meg; mivel azonban Aradról 5 más conscriptiót ismerek, a sokat emlegetett 1561-inek Aradot illető hely- és családneveit ezek alapján állítottam helyre. Zarándról, térkímélés végett, csak az 1561. évi jegyzéket közlöm. Látnivaló a közlés módjából, hogy itt az eredeti sorrend helyett a betűrendet követtem, hogy tehát ez nem oklevél-közlés, hanem okleveleken alapuló statisztika.

I. Aradvármegyében.¹⁾

Község	Birtokos	1558	1559	1560	1561	1564	1565
<i>Almaszeg</i>	Baky Albert	—	—	—	—	p.	—
	Bánrévy Péter	—	3	3	2	3	—
	Méregy Ferenecz	—	—	—	2	3	—
	Nagy Gergely	—	—	—	—	p.	—
	Társy Gergely	—	—	—	—	sz.	—
	Társy László	—	—	—	—	sz.	—
<i>Apácza</i>	Dóczy Gábor	—	—	—	4	4	—
<i>Arad (Orod)</i>	Aradi prépost (»püspök«)	—	?	?	1	3	—
	Aradi káptalan	—	?	?	2	—	—
<i>Aranyos-Szöllös</i>	Dóczy Gábor	—	—	—	27	12	12

¹⁾ Rövidítések: p = puszta, sz = szegény, ? = nincs kitéve; a tört-szám a birtokhányadot, a szám a portákat jelenti.

Község	Birtokos	1558	1559	1560	1561	1564	1565
<i>Asszonylaka</i>	Káthay János	—	—	—	4	6	—
<i>Ároki</i>	Mágocsy Gáspár és Liszty	—	—	—	?	5	—
	Pathócsy Boldizsár	—	3	3	—	—	—
	Pethő Gáspár és Péter	—	—	—	—	SZ.	—
	Zay György özvegye	—	1	1	1	SZ.	—
<i>Bak</i>	Baky Menyhért	—	—	—	?	?	—
	Méreggh Tamás	—	—	—	?	?	—
<i>Basarág</i>	? —	8	—	—	—	—	—
	Bánrévy Péter	—	—	—	4	1	—
	Kasztellánfy László	—	—	—	—	7	—
	Pongrácz Kristóf	—	—	—	7	5 ¹ / ₂	—
<i>Bálványos</i>	Aradi káptalan	—	?	?	—	—	—
	Aradi püspök	—	—	—	2	2	—
<i>Bátya</i>	Horváth Ferencz	—	1	1	—	—	—
	Aradi káptalan	—	—	—	1	3	—
<i>Belső-Csálya</i>	Ábrahámfy István	—	—	—	5	2	—
	Gyulafy László	—	2	2	—	—	—
	Mágocsy Gáspár	—	1	1	—	—	—
	Pásztóy János	—	—	—	?	3	—
	Radák László	—	?	—	—	—	—
<i>Bikács</i>	Mágocsy Gáspár	—	—	—	2	SZ.	—
	Pető János és Péter	—	2	2	—	SZ.	—
	Pető Péter	—	—	—	1	2	—
	Zay György özv.	—	—	—	—	SZ.	—
<i>Bike</i>	? —	2	—	—	—	?	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	?	—	—
<i>Bodorlaka</i>	Liszty János	—	—	—	—	1	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	10	1	3 ¹ / ₂
	Pető János és Péter	—	—	—	—	2	—
	Zay György özv.	—	—	—	—	1	5
<i>Bodrog</i>	Besenyey Lénárt	—	—	—	8	—	—
	Nagy Balázs	—	—	—	—	6 ¹ / ₂	—
<i>Budincz</i>	Bebek György	—	—	—	—	?	—
<i>Cserfalva</i>	Ábrahámfy István	—	—	—	—	2	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	1	1	—
	Pathócsy Boldizsár	—	—	?	—	—	—
	Pásztóy János	—	—	—	3	3	—
	Pető János és Péter	—	—	?	—	—	—
	Zay György özv.	—	—	?	1	1	—
<i>Csicsér</i>	Aradi káptalan	—	?	?	1	2	—
<i>Csolt</i>	Horváth Ferencz	—	3	3	—	—	—
	Aradi káptalan	—	—	—	1	3	—
<i>Deszk</i>	Dóczy Gábor	—	?	?	1	1	—
	Kerecsényi László	—	—	—	?	1	—
<i>Deszkin</i>	? —	—	?	—	—	?	—
	Zay György özv.	—	—	—	1	—	—
<i>Erint</i>	Aradi káptalan	—	—	—	p.	p.	—
<i>Élésfalva</i>	Bagdy Ambrus	—	—	—	—	⁷ / ₆	¹ / ₂
	Baresay Bal. és Bold.	—	—	—	—	⁷ / ₃	² / ₃
	Basarághy Balázs	—	—	—	10	—	—
	Finta János	—	—	—	—	⁷ / ₆	¹ / ₃
	Méreggh Ferencz	—	—	—	—	⁷ / ₆	¹ / ₂
	Szentmiklósy Balázs	—	—	—	—	⁷ / ₆	¹ / ₂

Község	Birtokos	1558	1559	1560	1561	1564	1565
<i>Fileptelek</i>	Mágocsy Gáspár	—	—	—	—	3	3
<i>Gyarak</i>	? —	2	—	—	—	—	—
	Edenfy János	—	—	—	1	—	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	?	—	—
	Pathócsy Boldizsár	—	—	1	?	—	—
	Pásztóy János	—	—	—	sz.	—	—
	Zay György özv.	—	—	1	—	—	—
<i>Gyelid</i>	? —	—	—	—	—	—	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	6	4 ^{1/2}	—
	Pethő Gáspár	—	—	—	5	sz.	—
	Pethő Péter	—	—	—	—	3	—
	Pethő, Horváth stb.	6	6	—	—	—	—
	Zay György özv.	—	—	—	—	1	—
<i>Háromfűlű</i>	Horváth György özv.	—	—	—	—	sz.	—
	Horváth István	—	—	—	—	5	—
	Mácsalaky Demeter	—	—	—	—	5	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	?	—	—
	Pethő János	—	—	—	7	—	—
	Pethő Péter	—	2	2	?	—	—
	Zay György özv.	—	2	2	—	—	—
	Királyi kincstár	—	2	2	—	—	—
<i>Hidegkút</i>	? —	—	—	—	—	?	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	?	—	—
	Pethő János és Péter	—	—	—	?	—	—
	Zay György özv.	—	—	—	?	—	—
<i>Hodos</i>	Mágocsy Gáspár	—	—	—	?	?	—
	Pethő János és Péter	—	—	—	?	?	—
<i>Hodosd</i>	Besenyei Lénárt	—	—	—	4	?	—
<i>Iregd</i>	Aradi prépost	—	—	—	—	4	4
<i>Iváncs</i>	Aradi káptalan	—	—	—	?	?	—
<i>Ivánháza</i>	? —	7	—	—	—	—	—
	Jász Lukács	—	?	?	?	5	—
	Serjéni Pál	—	—	—	4	—	—
<i>Jászpél</i>	? —	19	—	—	—	—	—
	Ábrahámffy István	—	—	—	4	3	—
	Királyi kincstár	—	—	—	16	?	—
	Mágocsy Gáspár	—	9	9	—	1	—
	Pásztóy János	—	—	—	6	8	—
	Radák László	—	9	9	—	—	—
	Pusztá	—	2	—	—	—	—
<i>Kassa</i>	Figedy Miklós	—	—	—	—	p.	—
	Földváry István	—	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	2	5 ^{1/2}	—
	Mágocsy Gáspár	—	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	3	p.	—
	Móré Imre	—	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	—	—	—
	Móré Máté	—	—	—	—	p.	—
	Zay György özv.	—	1 ^{1/2}	1 ^{1/2}	—	p.	—
	Pusztá	—	1	—	—	—	—
<i>Keresztúr</i>	Bebek György	—	—	—	—	2	—
	Gyulafy László	2	2	2	—	—	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	2	1	—
	Nadányi szegény-n.	—	—	—	2	—	—
	Pásztóy János	—	—	—	—	1	—
<i>Keszi</i>	Bene János	—	—	—	—	1	1

Község	Birtokos	1558	1559	1560	1561	1564	1565
<i>Keszi</i> <i>Két-Sopron</i>	Csanádi püspök	—	—	—	1	1	1
	Cséffy Balázs	—	—	—	—	2	2
	Vizesy János stb.	—	—	—	?	—	—
	? —	—	—	—	—	p.	—
	Ábrahámfy Ferencz	—	—	—	2	—	—
	Dely Balázs	—	1	1	—	—	—
	Edenfy Ferencz	—	—	—	—	2	—
	Edenfy László	—	?	1	—	—	—
	Farkas Boldizsár	—	—	—	—	sz.	—
	Horváth Boldizsár	—	?	p.	—	—	—
	Káthay Boldizsár	—	?	—	—	—	—
	Káthay János	—	—	p.	—	5	—
	Kerecsényi László	—	—	—	6	3	—
	Serjéni Pál	—	1	1	6	1	—
	Székely Miklós	—	—	—	—	—	1
	Székely Péter	—	—	—	1	1	—
<i>Kisfalud</i>	? —	6	—	—	—	—	—
	Balogh Imre	—	—	—	7	?	—
	Finta János	—	—	—	—	7	7
<i>Kis-Kér</i> <i>Kontraségje</i> <i>Kováshi</i>	Aradi káptalan	3	3	3	?	?	—
	Horváth Ferencz	—	—	?	—	—	—
	Ábrahámfy István	—	—	—	—	8	—
	Gyulafy László	—	6	2	—	—	—
	Horváth Ferencz	—	—	6	—	—	—
	Kishorváth Ferencz	—	2	2	—	—	—
	Mágocsy és Liszty	—	4	4	—	9	—
	Nagy Balázs	—	—	—	8	—	—
	Radák László	—	?	—	—	—	—
	Zay György özv.	—	4	4	18	1	—
	? —	12	—	—	—	—	—
	? —	4	—	—	—	—	—
	Kishorváth Ferencz	—	1	1	—	—	—
	Mágocsy Tamás	—	—	—	—	1	—
<i>Kurta-Fejér- egyház</i>	Pásztóy János	—	—	—	—	2 ^{1/2}	—
	Pathócsy Boldizsár	—	3	3	—	—	—
	Pusztá	—	1	—	—	—	—
	Zay György özv.	—	2	2	6	3	—
	? —	10	—	—	—	2	—
	Aradi káptalan	—	6 ^{1/2}	6 ^{1/2}	—	—	—
	Pusztá	—	4	—	—	—	—
	Ábrahámfy István	—	—	—	2	—	—
	Gyulafy László	—	?	?	—	—	—
	Pásztóy János	—	—	—	4	2 ^{1/2}	—
<i>Lippa-Radna</i> <i>Marján</i> <i>Martoni</i> <i>Martonos</i> <i>Martonoslaka</i> <i>Mácsalaka</i> <i>Ménési</i>	Radák László	—	?	?	—	—	—
	A király	—	—	—	—	22	—
	Olcárovcis Dem.	10	10	10	16	11	—
	? —	—	?	—	—	—	—
	Kalodvai remeték	—	?	?	?	?	—
	Aradi káptalan s prépost	—	?	?	?	3	—
	Mágocsy és Liszty	—	—	—	?	?	—
	? —	1	—	—	—	—	—
	Ábrahámfy István	—	—	—	—	sz.	—
	Mágocsy Gáspár	—	4	4	3	2 ^{1/2}	—

Község	Birtokos	1558	1559	1560	1561	1564	1565
<i>Mikelaka</i>	Pető János	—	—	—	—	2	—
	Pető János és Péter	—	—	—	2	—	—
	? —	19	—	—	—	—	—
	Aradi prépost	—	—	—	20	—	—
	Aradi káptalan	—	—	—	—	13	—
<i>Milátköz</i>	Horváth Ferencz	—	11	17	—	—	—
	Pusztá	—	2	—	—	—	—
	Bene János	—	—	—	—	1	1
	Csanádi káptalan	—	—	—	—	?	—
<i>Monostor</i>	Cséffy Balázs	—	—	—	—	1	1
	? —	—	?	?	—	—	—
<i>Nagyfalva</i>	? —	15	—	—	—	—	—
<i>Novák</i>	Aradi káptalan	—	—	—	4	4	—
<i>Nyárrév</i>	Mágoesy és Liszty	—	—	—	—	?	—
	Pethő János és Péter	—	—	—	?	?	—
<i>Ötvenablakú</i>	Zay György özv.	—	—	—	?	—	—
	? —	3	—	—	—	—	—
	Glesán Miklós	—	—	—	3	3	—
	Kérey Gergely	—	10	10	—	—	—
	Lajos Imre	—	—	—	—	4	—
	Mágoesy Gáspár	—	2	2	4	4	1
	Mándy Kel. özv.	—	2	2	—	—	—
	Paksy Lajos	—	1	1	2	1	—
	Radák László	—	?	?	—	—	—
	Ujlaky Sebestyén	—	—	—	4	—	—
	Zay György özv.	—	—	—	1	1	—
	Pusztá	—	2	—	—	—	—
	Ábrahámfy István	—	—	—	sz.	?	—
	Gyulafy Mihály	1	1	1	—	—	—
	Mágoesy Gáspár	—	—	—	1	2	—
<i>Panád</i>	Nadányi János	—	p.	—	—	—	—
	Nagy Balázs	—	—	—	2	1	—
	Pathócsy-család	1	1	1	—	—	—
	Pásztóy János	—	—	—	2	3	—
	Zay György özv.	1	1	1	1	2	—
	Földváry István	7	5	5	9	10	—
	Pusztá	—	3	—	—	—	—
	? —	22	—	—	—	—	—
	Horváth Ferencz	—	19	19	—	—	—
	Aradi káptalan	—	—	—	28	20	—
<i>Papok-Ségje</i>	»	—	—	—	4	5	—
	Horváth Ferencz	—	4	4	—	—	—
	Pusztá	—	1	—	—	—	—
<i>Pálélése</i>	Bebek György	8	8	9	—	19	—
<i>Perség</i>	Losonczy-család	—	?	?	—	—	—
<i>Püspökfalva</i>	Csanádi püspök	—	—	—	?	6	—
	Keczer János	—	?	?	—	—	—
	Királyi kincstár	8	?	?	?	—	—
<i>Radna</i>	Zagyvay Simon	—	—	—	—	10	—
<i>Salafó</i>	Bebek György	—	—	—	27	—	—
<i>Ság</i>	Káthay János	—	—	—	4	7 ¹ / ₂	7 ¹ / ₂
<i>Szárafalva</i>	? —	29	—	—	—	—	—
<i>Szárcsaháza</i>	? —	—	?	—	—	—	—

Község	Birtokos	1558	1559	1560	1561	1564	1565
	Ábrahámfy István	—	—	—	—	1	—
	Pásztóy János	—	—	—	?	Sz.	—
<i>Szent-György</i>	Aradi káptalan	—	?	?	1	2	—
<i>Szent-Iván</i>	»	—	?	?	?	2	—
<i>Szent-Miklós</i>	Bagoly András	—	—	—	—	1	—
	Balog Imre	—	—	—	—	1/2	—
	Barcsay B. vagy Bebek	—	—	—	—	1	—
	Finta János	—	—	—	—	1/2	—
	Káthay János	—	—	—	?	—	—
	Méregy Ferencz	—	—	—	—	1	—
	Pethő János	—	—	—	3	—	—
	Szentmiklósy Balázs	—	—	?	?	1	—
	Zay György özv.	—	—	—	1	—	—
<i>Szent-Pál</i>	Horváth, Pethők, Zay	14	14	14	—	—	—
	Mágocsy és Lisztz	—	—	—	15	9 1/2	—
	Nagy Balázs	—	—	—	5	7	—
	Pethő János	—	—	—	—	4	—
	Pethő Péter	—	—	—	6	4	—
	Zay György özv.	—	—	—	10	7 1/2	—
<i>Szent-Péter</i>	? —	15	—	—	—	—	—
<i>Szombathely</i>	Aradi káptalan	—	—	—	2	8/3	—
	Dóczy Miklós özv.	—	2	2	1	8/3	—
	Horváth Ferencz	—	1	1	—	—	—
	Zeleméry László	—	—	—	1	8/3	—
<i>Szödi</i>	Mácsalaky Demeter	—	—	—	—	1	—
	Mágocsy Gáspár	—	—	—	—	1	—
	Pethő János	—	—	?	—	1	—
	Pethő Péter	—	—	?	—	—	—
	Zay György özv.	—	—	—	—	1	—
<i>Tófája</i>	Baky Gáspár és Péter	—	—	—	?	?	—
	Bánrévy Péter	—	—	—	—	?	—
	Méregy Ferencz	—	—	—	?	?	—
<i>Zábrány</i>	Mágocsy Ferencz	—	—	—	?	?	—
	Pethő János	—	—	—	?	?	—
	Zay György özv.	—	—	—	1	1	—
<i>Zádorlaka</i>	Dóczy Gábor	—	—	—	6	6	—

II. Zarándmegyében

az 1561. évi összeírás szerint ezek a helységek és birtokosaik:

Agáz Losonczy István özvegyéé 1 portával. *Agyagbélvidéke* Báthory Andrásé. *Agyagos-Dúd* Losonczy özv. 2 p. *Alabián* a királyé 10. *Alatka* Vass Mihály özvegyéé 5. Nadaby Lajos özvegye ott már elszegényedett. *Almás* Kolbász Gáspáré 2. *Alsó-Aranyág* Báthory Andrásé. *Alsó-Bersza* Losonczynéé 2. *Alsó-Bresztur* a váradi püspöké. *Alsó-Csúcs* Báthoryé. *Alsó-Egregy* Kolbász Gáspáré 1. *Alsó-falu* Losonczynéé 3. *Alsó-Füzegy* a váradi püspöké. *Alsó-Jószás* Losonczynéé, 2. *Alsó-Menyéd* szintén 2. *Alsó-Ménés* a váradi püspöké 2. *Alsó-Siklós* Massay Imréé 1. *Alsó-*

Szelestye Losonczyiné 1. *Alsó-Tesa* és *Alsó-Tilod* a váradi püspöké. *Apa* Losonczyiné 4. *Apáti* Pörködy Miklós özvegyéé 6, Deres Istváné 4, Póka Lászlóé 3, Massay Imrée 1, összesen 14 portával. *Apáti* (Gyula mellett) a gyulai plébánosé 37. *Avasel* Losonczyiné. *Ágya* a váradi püspöké. *Árkostő* Losonczyiné 2.

Bajnokfalva Losonczyiné 1. *Baliczafalva* Losonczyiné. *Barakony* Toldy Tamásé 2, Pongrácz Kristófé 10, Porkoláb Dénes özv. 2, Dersfy Istváné 2, össz. 16 p. *Bánhegyes* a királyé 78. *Bánhodos* szintén 2. *Bánkamárás* Sarkady Farkasé 18. *Bánkútja* (Bánkutha) a királyé 48. *Bántolmács* a királyé; de már elpusztult. *Bánvásári* Eröss Mihályé és Gergelyé 6, Csépan Jánosé 5, Torkos Istváné 2, Losonczy özvegyéé 3, össz. 16 p. *Belényszeg* a királyé 3. *Bereczfalva* szintén 2. *Berendely* (a mai Berindia) Losonczyiné 1. *Bergelnya* a váradi püspöké. *Bertond* Báthory Andrásé s a nemes Mogáké. *Betlenősi* Kolbász Gáspáré 7 s Bethlen Gábor özvegyéé 42, össz. 49 p. *Bél-Zelénd* Szokolai Györgyé 6, Kutasy Imrée 2, Artándy Tamásé 2, össz. 10 p. *Bokorszeg* (a mai Bokszeg) Losonczyiné 1. *Boldogfalva* a királyé, de elpusztult; Györke és Szent-Benedek közt feküdt, a mai Békésmegyében. *Boldogfalva*, Almás és Técs vidékén; Kolbász Gáspáré, Massay Imrée és Serjényi Miklósé. *Bolgárfalva* Báthoryé s a Mogáké. *Bornik* Losonczyiné 1. *Boros-Megyer* Méregy Ferenczé 10, Massay Imrée 5, Horváth János özvegyéé 5, Kolbász Gáspáré 9, Ábrahámfy Istváné 2, Vér Györgyé 1, Vér Andrásé 1, Sztizenkovics Mátyás özvegyéé 1, Kerecsényi Lászlóé 3 s az aradi káptalané 25, összesen 62 portával. Nagy Balázs már elszegényedett. *Borostelek* az egri püspöké 16. *Borzova* a váradi püspöké. *Bozos* Buda Miklós özvegyéé 13, Jász Lukácsé 29, Szokolai Györgyé 3, Kutasy Imrée 1, össz. 46 p. Artándy Tamás telke elpusztult. *Bökény* (a mai Buttyin) Losonczyiné 4. *Bököny* (Bél- és Nagy-Zerind vidékén) Kereszthelyi János és Glesán Miklós 4—4, Sárközy Gábor és Bökönyi Péter 3—3. Bánrévy Péter, Erdőhegyi Boldizsár s Gergely 2—2. Vida Márton, Földeáky János, Erdőhegyi Gáspár, Móré Máté (másképp Ferencz deák) és Zalay Albert 1—1, össz. 25 portával; Varga Pétert a szegények közé számították. *Bölcsínfalva* Losonczyiné pusztá faluja. *Brád* (most Hunyadban) Báthoryé s a Mogáké. *Brány-Ménés* a váradi püspöké.

Csegedszeg Sárosy Istváné s Maróczy Györgyé 1—1 portával; Póka László, Nagy Imre, Ségi Mátyás és Tarsoly Antal telkei elpusztultak. *Csermely* Losonczyiné 2. *Csigatösse* Halmagy vidékén, Báthoryé s a Mogáké. *Csigerfalva* Losonczyiné 7. *Csiszár-Kertes* Losonczyiné 1. *Csomótelek* Massay Imrée 5.

Csókás Vajda Ignáczé. *Csúnyakeszi* (Chvnakeszy) Pongrácz Kristófé 22, Dersfy Istváné 5, össz. 27 p.

Dancsfalva Losonczynéé. *Deákfalva* 2 portával s *Dolcsin* pusztafalu, szintén. *Dombiratos* Földváry Istváné 8. *Dombravicza* Losonczynéé 1.

Egyházas-Kereki Jász Lukácsé 2, Móré Mihályé, Horváth János özvegyéé. Pipályi Bernáté és Simon Bálinté 1—1, össz. 6 p. *Elek* Káthay Imrée 8, Bebek Györgyé, Massay Imrée, Glesán Miklósé, Mágocsy Gásparé 3—3, Horváth János özv. és Csáky Imrée 2—2 s Horváth Márk özvegyéé 1, össz. 25 portával. *Eperjes* (most békésmegyei puszta) a királyé 32. *Eperjes* (a Fejér Körös völgyében) Méregh Ferenczé 5 s Toldy Jánosé 3 portával. Rákóczy Miklós és Mihály telkei nincsenek fölemlítve. — *Erdőhegy* Erdőhegyi Mátyás özv. 3, Erdőhegyi Boldizsaré 4 és Zalay Alberté 1 portával. Erdőhegyi Gergely és Vida Márton elszegényedtek. *Erdős-Bernót* Köblös Györgyé 3, Jász Lukácsé 2 p. *Erdős-Kereki* Jász Lukácsé, Móré Mihályé és Simon Bálinté. *Écsjoka* (Echyoka) Sárosy Istváné 4. Társy Menyhérté és Székely Péteré 1—1 portával; Pipályi Mihály telke elpusztult, Pelbárt Tamás, Tóth Bálint, Társy István és Écsjokay Péter elszegényedett.

Fajdas Horváth Márk özv. 10. *Fara-Kertes* Losonczynéé. *Fazakas-Varsány* Toldy László özv. 15, Báthory Lászlóé 3 p. *Fejéregyház* Kolbász Gásparé 1, Massay Imrée 2 p. *Felső-Árkos* Gorbay Bálinté és Rákóczy Miklósé. *Felső-Bersza* Losonczynéé 2. *Felső-Bresztúr* a váradi püspöké. *Felső-Csúcs* Báthory Andrásé. *Felső-Dud* Losonczynéé 1. *Felső-Egregy* Massay Imrée, 2. *Felső-Józsás* Losonczynéé 2. *Felső-Kertes* ugyanazé 1. *Felső-Korotna* 3 s *Felső-Köved* 2 p. *Felső-Füzegy* és *Felső-Ménés* a váradi püspöké. *Felső-Siklós* az elszegényedett Massay Imrée. *Felső-Szelestye* Losonczynéé, *Felső-Tesa* és *Felső-Tilod* a váradi püspöké. *Feltelek* Méregh Ferenczé 10 s Móré Farkasé 2 p. *Feltót* (most Taucz) mezőváros 60 portával a váradi püspöké. *Fenes* (most Fényes) Losonczynéé. *Földhíd* Báthory András s Dóczy Gábor 3—3 p.; Bay Tamás deák adós maradt; Nadaby Lajos özvegye elszegényedett; Kutasy Imre telke elpusztult. *Fövényes* (Lőkösháza közelében) a királyé 17, Jász Lukácsé 10, össz. 27 portával; Gál András és István elszegényedett.

Galsa Báthory Andrásé 17. *Gáb* Társy Istváné 5, Társy Menyhérté 3, Társy Balázsé, Vásáry Tamásé és Pánthy Istváné 3—3 s Társy Gergelyé, Szabó Miklósé, Vajda Lászlóé, Társy Lászlóé, Móré Mátéé, Eröss Gergelyé és Vásáry Gásparé 1—1 portával; Csóthy György már elszegényedett. *Gelvács* Méregh Ferenczé 1 portával. Birtokosok továbbá: Pipályi Ferencz fiai,

N/10!
 Keskeny Bálint, Miklósy Ferencz, Nagy Gergely, Ispán László. Mathis Péter özvegye, Ossy János, Szabó Miklós, Jakabfy Péter. Csiga Albert, Bertalanffy Tamás, Nagy Pál özvegye s Köntös Albert. *Gorba* Gorbay Bálinté és Istváné 8. Sárosy Istváné 2, Társy Menyhérté, Nagy Mihályé, Ecsjokay Péteré 1—1, össz. 13 portával; Bibarcz Tamás elszegényedett. *Gorsás-Ösi* Méregh Ferenczé 2. *Gósd* (Goosd) Losoncynéé 3. *Görhe* Sárközy Gáboré 3, Zalay Alberté 2, Vida Mártoné, Erdőhegyi Gergelyé s Erdőhegyi Benedek fiaié 1—1, összesen 8 portával. *Gyarmat* (most Gyarmata) Losoncynéé 4. *Gyarmat* (most Fekete-Gyarmat) Gál János özv. és Pribék Mihályé 4—4, Zay György deák özvegyéé, Nagy Balázsé s Nadaby Lajos özvegyéé 3—3, Kutasy Imrée, Tamásy Jánosé és Báthory Andrásé 2—2, s Nagy Boldizsáré, Szerzenkovics Mátyás özv. és Nagy Gergelyé 1—1, össz. 26 p.; Tamás deák telke elpusztult. *Györke*, a király pusztult falva. *Gyula* mezőváros és vár a királyé volt, körülbelül 59 telekkel. *Gyulavarsány* az aradi káptalané s Massay Imrée 3—3, Nadányi Gerváz özvegyéé, Horváth János özvegyéé, Mágocsy Gáspáré, Bebek Györgyé, Pongrácz Kristófé és Fogácsy Gáspáré 2—2, Horváth Márk özvegyéé és Glesán Miklósé 1—1 telekkel.

Halmágy Báthory Andrásé s a nemes Mogáké. *Haraklyán* Massay Imrée 16 p. *Herczegmorócz* a királyé 4 p. *Hodos* a váradi püspöké. *Hodos* (a mai Kornyst és Kertes közt), *Holt-Körös* 2, *Hosszú-Gyarak* 5 portával Losoncynéé.

Ignafalva Losoncynéé 1 p. *Jánosháza* Bánrévy Péteré. *Jenő* mezőváros és vár Losoncynéé 38 p. Legalább Horváth Boldizsár újabb számítás nélkül ennyit jegyzett föl; a bírón azonban még 5 porta adójával számolt be s így a telkek összes száma 43-ra tehető.

Kacsal-Kér Méregh Ferenczé, Toldy Jánosé 1 p.; Rákóczy Mihály és Miklós telkeit nem számították ide. *Kakucs* (most Békésben) Saffarith Jánosé 4 és Szinthay Jánosé 10 p. *Kalocsa* Pongrácz Kristófé 2 p. Porkoláb Dénes özvegyének. Dersfy Istvánnak és Toldy Tamásnak telkei elpusztultak. *Kalodvág* Báthory Andrásé. *Kamonya* a váradi püspöké. *Kaproncza* vidéke az Abrahámfyaké. *Karancs* pusztult falu Méregh Ferenczé és Figedy Mihályé. *Karulyos* Toldy László özvegyéé 6, Bethlen Gábor özvegyéé 2 p. *Kápolna* vidéke Báthory Andrásé. *Kápolnás-Kertes* Losoncynéé 2 p. *Kárádrév* a király pusztult faluja. *Kávás* Horváth Márk özvegyéé 10 p. Pathócsy Farkas elszegényedett. *Keczerkúta*s Balassa Jánosé 19, Keczer Ferenczé 1 p. *Kenderártó* (ma Kontrató) Losoncynéé. *Keselaka* (a mai Kislaka Biharban) Pisky Györgyé 3, Balogh Imrée 2, Finta Jánosé 1 p. Nagy János szegény. *Keszi* Dóczy Gáboré 10.

Pribék Mihályé 5, Gál Andrásé és Istváné 4, Kutasy Imrée 3, Báthory Andrásé 2, Nadaby Lajos özvegyéé 1, összesen 25 p. *Kevermes* (Köbörmes) az aradi préposté 18 p. *Kétegyház* (most Békésben) Olcsárovcics Demeteré 27 p. *Királymezeje* a király pusztúlt faluja. *Kis-Acsova* Báthory Andrásé. *Kis-Bárd* az aradi káptalan pusztúlt faluja. *Kis-Bátor* Toldy Miklósé és Tamásé 1—1 p.; Toldy Mihály elszegényedett. *Kis-Bodon* Bethlen Gábor özvegyéé 16. *Kis-Csermely* a királyé 21. *Kis-Deszni* Losonczyneé 1. *Kis-Jenő* a váradi káptalané 8. *Kis-Köved* Losonczyneé 1. *Kis-Lastyór* szintén. *Kis-* vagy *Nemes-Morócz* Vass Mihály özv. 2, Jász Lukácsé 1 p.; Szabó Benedek és Vajda János elszegényedett. *Kis-Nyüvegy* (Kis-Nyvegy) Losonczyneé 5. *Kis-Ráczfalu* Báthory Andrásé. *Kis-Szinte* Köblös György pusztúlt faluja. *Kis-Zamord* Losonczyneé 2. *Klecsova* szintén. *Kolt* Méregh Ferenczé 5, Bethlen Gábor özv. 3, Szabó Jánosé 2, Szabó Antalé 1, össz. 11 p. *Komlós* Massay Imrée 7, Sasy Gergelyé 1. *Kornafalva* Losonczyneé 1. *Körösbánya* szintén. *Köszönd* (ma Kisindia) vidéke az Ábrahám-fyaké. *Közép-Füzegy* a váradi püspöké. *Krajkova* Losonczyneé 2. *Kristyór* Báthory Andrásé s a Mogáké.

Lonka Báthoryé s a Mogáké. *Lorántfalva* Gorbay Bálint és István pusztúlt faluja. *Lónya* Losonczyneé 4. *Lőkös-háza* a királyé 22. *Lugozó* Báthory Andrásé s a Mogáké. *Lupsafalu* Losonczyneé 2.

Magyar-Dud Losonczyneé 5. *Marócz* a nemesi kurián lakó Bakó Imrée 1. *Marót* Ábrahámfy Istváné 1. Birtokosok továbbá: Székely Márton és Miklós, Néney László özv., Sztrenkovics Mátyás özv., Kolbász Gáspár, Vér Mihály. *Masztaga* (most Mesztákon, Hunyadban) Báthory Andrásé s a Mogáké. *Mazzagfalva* a király pusztúlt falva. *Mácsa* Balassa Jánosé és Keczer Ferenczé 8—8 p. *Meggyes* Gál Bertalané 10 s Gál Andrásé és Istváné 5—5, össz. 20 p. *Meszes* Losonczyneé. *Meszt* (most Muszka) a királyé 24. *Mihály-Kertes* Losonczyneé pusztúlt faluja. *Miske* Móré János özv. 11, Miskey Andrásé s Istváné 6. Móré Farkasé 6, Méregh Ferenczé 5, Miskey Márké és Nadaby Lajos özv. 3—3, Pörködy Miklós özvegyéé 2, Nadaby Istváné és Barbély Ferenczé 1—1, össz. 40 p. *Monostor* Losonczyneé 10. *Monyarós* Pongrácz Kristófé 13, Dersfy Istváné 3.

Nadab Dóczy Gáboré 7, Horváth Boldizsáré 4, Pathócsy Istváné 2 p. *Nadalbafalva* Losonczyneé 3. *Nagy-Bárd* szintén 18. Az aradi káptalan jobbágysai már elszegényedtek. *Nagy-Deszni* Losonczyneé 1. *Nagy-Láz* szintén 2. Kenéze ekkor Tol Nikle volt. *Nagy-Nyágra* 3. *Nagy-Nyüvegy* 9 p. és *Nagy-Patak* Losonczyneé. *Nagy-Ráczfalu* Báthory Andrásé. *Nagy-*

Somos Horváth Márk özv. 2. *Nagy-Zamord* Losonczynée 2. *Nagy-Zaránd* Horváth Ján. özv. 16. *Nagy-Zelénd* (Nagy-Zerind) Buda Miklós özv. 18, Zay György özv. 7, Szokolyi Györgyé, Kutasy Imrée, Szterzenkovics M. özv. és Nagy Balázsé 3—3, Sasy Gergelyé 2, Buda Jánosé. Ártándy Tamásé és Toldy Miklósé 1—1, összesen 42 p. *Nádas* Losonczynée 4. *Nemes-Acsova* szintén. *Nemes-Kis-Kér* Vajda Lászlóé, ki nemesi kurián lakott. *Nemes-Vásári* jobban megérdemelte *nemes* nevét. Birtokosai: Jász Lukács 7, Vásáry Farkas 3, Vásáry Tamás és István s Nemes Balázs 2—2, Panaszy Péter, Cséffy Balázs, Soklyói Kórody Ferencz, ifj. Vásáry István, Kovács Tamás, Bota András, Vásáry Albert, Tóth Bálint, Benczy Lázár és Eröss Mihály özv. 1—1, össz. 26. p. *Nyék* Massay Imrée 3, Cséffy Balázsé 2, Szentmiklósy Balázsé és Sasy Gergelyé 1—1, össz. 7 p.; Vizesy János elszegényedett.

Ótlaka (Oothlaka) Gál Istváné 8, Bagdy Ferenczé és Miskey Andrásé 2—2 összesen 12 p.; Massay Imre és Szokolyi György jobbágysai elszegényedtek. *Ökörítő* Pongrácz Kristófé 3. Dersfy Istváné 1 p.; Toldy Tamás elszegényedett; Porkoláb Dénes özvegyének telke elpusztult. *Ölyvet* Bethlen Gábor özv., Toldy László özv., Kistoldy Miklósé és Báthory Lászlóé. Három éven át pusztán állt; csak ez évben kezdték újra megülni a jobbágysok.

Pankota mezőváros Losonczynée 70 p. *Papfalva* a király pusztult faluja. *Pecser* (Pechyer) Jász Lukácsé 8, Bede Mátyásé 5, Báthory Istváné 2, Buda Miklós özv. 1, össz. 16 p. *Pély* a királyé 45. *Pély* (Szinte és F.-Varsány közt) Boly Jánosé 7, Kassay Jánosé 6, a királyé és Székely Balázsé 1—1, össz. 15 p.; Báthory László jobbágysai elszegényedtek. *Pinkóvca* Losonczynée 7. *Pipály* Sárosy Istváné és Jász Lukácsé 2—2 p., Vajda László, Kórody Ferencz, Pelbárth Tamás, Társy Menyhért, Écsjokai Péter s Vásáry Gáspár 1—1 és Simon István 2 telkének jobbágysai elszegényedtek, Pipályi Bernát és Somogyi János özv. telkei pedig elpusztultak. *Piski* Pisky Györgyé 4 p.; Finta János elszegényedett. *Prásafalva* Losonczynée 1. *Prodánfalva* szintén.

Ráosztóc Losonczynée. *Rekettye* Vajda Lászlóé 2. *Revekes* Losonczynée 1. *Ribicze* (most Hunyadban) Báthory Andrásé s a Mogáké. *Rokszin* 32, *Rossiafalva* 1. *Róna* 1 p. Losonczynée.

Sámolykeszi a királyé. 2. *Sárlaka* Sárlaky Istváné 2, Sárlaky Andrásé, Losonczynée s Orgonás Pálé 1—1 p.; Vásáry Tamás jobbágysai elszegényedtek. *Sáros* Kerestheli János pusztá faluja. *Sebes* Losonczynée 7. *Sebes-Ér* Horváth János özv. 4. *Selénd* (most Silingyia) Rákóczky Miklósé 3, Gorbay Bálinté

6 p. *Septöly* Méregh Ferenczé, Rákóczky Miklósé és Szentmiklósy Balázsé 1—1 p. Birtokai voltak itt Gorbay Bálintnak, Losonczy özvegyének és Toldy Jánosnak is; Pankotai Kalmár Tamás telke elpusztult. *Simánd* a királyé 101 portával. *Siri* Báthory Andrásé. *Somboly* az egri püspöké 5. *Sonkolyos* Báthory Andrásé. *Söprös* Bethlen G. özv. 21, Kolbász Gásparé 3. össz. 24 p. *Suligovicza* Losonczynéé 2. *Szalasénfalva* Losonczynéé 1. *Szántusháza* Móré Jánosé 3, Méregh Ferenczé 1; Toldy Jánosnak is volt birtoka; Soklyói Kalmár Gergely elszegényedett. *Szent-Benedek* (Gyula mellett) a király pusztult faluja. *Szentes-Király* Erdőhegyi Boldizsáré 3, Bánrévy Péteré és Sárközy Gáboré 2—2 p.; Zalay Albertet, Erdőhegyi Gergelyt és Vida Mártont a szegények közé számították, mert e községben nem volt 6—6 frtnyi vagyonuk. *Szentkereszt* Báthory Andrásé. *Szent-Márton* Báthory Andrásé 7, Dóczy Gáboré 6, Nagy Gergelyé és Kutasy Imréé 2—2, Bede Mátéé 1, össz. 18. p. *Szerényfalva* Losonczynéé 1. *Szerhet* (Gyula mellett) a királyé. Adó alól fel volt mentve. *Székes-Aranyág* Báthory Andrásé. *Székes-Dud* 1, *Szénás* 6 p. Losonczynéé. *Szinike* Kutasy Imre és özv. Vass Mihályné pusztult faluja. *Szinte* a váradi püspöké. *Szlatina* (Feltót vidékén) a váradi püspöké. *Szlatina* (Deszni vidékén). *Szölös* és *Sztárkányfalva* (ez utóbbi 2 portával) Losonczynéé. *Sztrihalom* a váradi püspöké 1. *Szuszánfalva* Losonczynéé.

Talágy Báthory Andrásé. *Talpas* Pongrácz Kristófé 25, Dersfy Istváné 5, özv. Porkoláb Dénesnéé 1, össz. 31 p.; Toldy Tamás elszegényedett. *Tamány* Radák Lászlóé. *Tamás-hida* Zay György özv. 2, Buda Miklós özv., Szerzenkovics Mátyás özv. és Nagy Balázsé 1—1, összesen 5 p. *Tamáz* Bánrévy Péteré és Kerestheli Jánosé 4—4, Bökönyi Péteré, Zalay Jánosé és Buda Miklós özvegyéé 3—3, Ártándy Tamásé, Bebek Györgyé, Szederkényi Ferencz deáké s Erdőhegyi Miklós özvegyéé 1—1, össz. 21 p.; Kutasy Imre elszegényedett. *Társ* Szabó Ferenczé, Vajda Lászlóé, s Társy Menyhérté 2—2, Társy Istváné, Társy Jánosé s Erdőhegyi Ferenczé 1—1, össz. 9 p.; Vásáry István telke elpusztult; Vásáry Tamás, Móré Mátyás, Kóródy Ferencz elszegényedett. *Tekerés* Losonczynéé 2. *Tekerés-Csiger* a váradi püspöké 1. *Ternova* Kolbász Gásparé 4. *Técs* Sárosy Istváné 3. *Tivadar* a királyé 2. *Tolmács* Pongrácz Kristófé 2, özv. Porkolábnéé s Dersfy Istváné 1—1, Toldy Tamás elszegényedett. *Topázfalva* Losonczynéé 1. *Tótfalu* Pongrácz Kristófé 5, Toldy Tamásé, özv. Porkolábnéé és Dersfy Istváné 1—1, össz. 8. p. *Tót-Zaránd* Horváth János özv. 6. *Tös-Egyház* (Theos-

Egyház, Zaránd szomszédságában) Székely Balázsé 15, Báthory Lászlóé 4, össz. 19 p.

Újfalu (Deszni mellett) Losonczynéé. *Újfalu* (Mácsa és Szent-Márton közt) Horváth Márk özv. 11, Székely Balázsé 10, össz. 21 p.

Vadász a királyé 33 p. *Vajdafalva* Losonczynéé 1. *Vaszalicza* a váradi püspöké 1. *Váras-Keszi* Pongrácz Kristófé 7, Porkoláb Dénes özv. 3, Dersfy Istváné 2, Toldy Tamásé. Lóczy Istváné, Jakabfy Tamásé és Fertődy Bálinté 1—1, össz. 16 p. *Vesefalva* Losonczynéé. *Viznek* özv. Toldy Lajosnéé 16 és özv. Bethlen Gábornéé 2, össz. 18 p. *Vojkafalva* Losonczynéé.

Zernafalva 2 és *Zombrul* 1 portával Losonczynéé.

Közli: MÁRKI SÁNDOR.

Az aknákról való deputációk.

1. Deési aknákról.

Pater János uram comissiójából kölcsön felkért pénznek rendi következik e szerint:

Zilahi	{	Barabás Györgytől	fl. nro	200 ,00.
		Tunyogi Ferencztől	» »	200 / 00.
		Szőcs Mártontól	» »	60 // 00.
		Csehi udvarbíró Krajnik István adott	» »	344 //,
de ebből levált sales nro 800 sine superfluis,				
maradván még adós néki a kamara ház		» »	252 ,00.	
Aknai	{	Kaján Mihálytól	» »	92 ,00.
		Salak Páltól fl. nro 80 //, de ebben		
		levált sales pro 216 sine superfluis,		
		restálván még fizetésre	» »	56 // 00
		Czinege Andrástól fl. nro 50 //, mely-		
		ben levált sales nro 100 sine super-		
		fluis, restálván még fizetésre	» »	38 ,00.
		Hegedűs Jánostól fl. nro 60 //, mely-		
		ben levált sales nro 250 sine super-		
fluis, restálván adósságra	» »	30 // 00.		
Bencze Jánostól fl. nro 12 //, melyben				
levált sales nro 52 sine superfluis,				
restálván adósságra		» »	5 // 76.	
Zilahi Tólas Mihálytól		» »	255 ,00.	
Déési Körmöndi Jánostól		» »	120 ,00.	

Déési Lőrincz deáktól fl. nro 200 , ebből levált bort urn. nro 150, restálván adósságra ... .. fl. nro 100/00.	
Zathmári Pap Sámuel uramtól fl. nro 300,, melyet a debreczeni deákok mindjárt elvittek, levált erre sőt sales nro 2338 sine superfluis, mely még most is Sibón vagyon,) restál mégis pro futura solutione ... .. fl. nro 19/44.	Nincs a ratióban.
Aknai Kőmives Gergelytől ... .. » » 134/00.	
Zathmári Szőlősi Jánostól ... .. » » 300/00.	
Summája e kölcsön felkért pénznek tészen » » 1862/20.	
Ezekre illik só cum d. 12 compu- tando sales ... .. » 15518,	
et eorum superfl. sales ... .. » 1241.	

Insuper deputált sók is restálnak eszerint:

A debreczeni collegiumnak négy eszten- dőre pro a. 1685, 86, 87, 88 járandó savok restál, sales ... .. nro 15170.	
Déési főpapnak pro a. 1688 sales ... .. » 416.	
Erre fel-só sales ... .. » 31.	
Debreczen városának restál megadásra sales ... .. » 7261.	
Seredi Benedek uramnak ő nagyságának pro a. 1687 et 88 járandó sója (melynek czesu- ráját ő nagysága maga procurálja) restál meg- adásra sales ... .. » 1000.	
Erre fel-só sales ... .. » 80.	
Kővári vice-kapitány Katona Mihály úram- nak pro a. 1687 et 88 restál megadásra sales ... .. » 600.	
Erre felsó sales ... .. » 48.	
Az asszony méltóságos Teleki Mihályné asszonyom számára pro annis 1687 et 88 restál megadásra, ... » 2000.	
Erre felsó sales ... .. » 160.	
Déési második papnak pro a. 1688 sales ... .. » 108.	
Az aknai papnak pro a. 1688 sales ... .. » 500.	
Erre felsó sales ... .. » 40.	
Somlyai schola-mesternek pro a. 1687 et 88 restál fizetésében sales ... .. » 416.	
Erre felsó sales ... .. » 33.	
A nemes ország és a mi kegyelmes urunk ő nagysága Hajzler generalissznak ő nagysá- gának három ezer kősót conferálván a Szilágy- ból, böcsületes emberek savából, melyek közül	

lévén déési böcsületes embereknek sójok, úgy- mint sales nro 1000. A mi kegyelmes urunk comissiójára tartozunk vecturájával együtt sales	nro	2000.
Erre felső sales	»	80.
Kölcsön felkért pénznek usurája adósság só, sales	»	300.
Apor István uram borát adván az aknák szükségére; Pater János uram comissiója sonált Luczai András akkori déési kamoraispánra, in anno 1685 super salibus	»	2000.

Conventionatus szolgálknak fizetések restál eszerint:

Kamora-ispánnak ... .. fl.	nro	50//00.
Számtartónak	»	20//00.
Két maglasoknak	»	32//00.
A kulcsárnak	»	12//50.
Két lovas legényeknek	»	24//00.
Szolgálónak	»	10//00.
A kamora ház cselédi- nek heti pénzéből restál	»	52//00.
Két maglasoknak heti pénzek	»	26//00.
Summa facit	nro	226//50.
Facientes sales	»	1887.
et eorum superfl. sales	»	151.
<i>In generali summa a deputatióra való só</i> <i>facit sales</i>	»	51040.
Inventariumba adatott itt só, sales	»	6672.
A mi a deputatiót nem éri, facit sales	»	44368.
Fiscusnak penig egy sava is nem maradt, mely térszen sales	»	31526.

*Széki aknákról való deputatiók, melyek a mostani kamora-
ispán Déési János idejére valók.*

A Szilágyban interessére felkért pénz volt ... .. fl.	nro	351//00,
melyben fizettek sót sales nro 508, restál mégis adósságban sales	nro	2407.
Erre felső kell sales	»	192.
Debreczen városának deputáltatott sales	»	6643.
Resner Pálnak kell adósságban sales	»	2688.
Erre felső kell sales	»	214.

Zilahiaknak adósságban Hajzler ő nagysága savában sales	nro	4667.
Bánffi uramnak ő nagyságának ló ...		
arában, sales	»	2450.
Borok árában pro fl. 137//. sales ...	»	1308.
Erre felső sales	»	105.
Kézdi Mihály bora árában restálván fizetetlen fl. nro 56.//, azért kell só, sales	»	467.
Arra felső sales	»	36.
Sóvágók fizetésekre pro fl. 99//08, sales	»	825.
Arra felső, sales	»	66.
Kamora-ház cselédinek fizetésekre restálván fl. nro 42.//, illik azért adatni sales	»	350.
Felső is illik, sales	»	28.
Háromszázötvenegy forint adósságnak interessével adós lévén a kamora, illik abban sales	»	200.

Summája az adósságnak fac. sales	nro	22756.
----------------------------------	-----	--------

Megnevezett mostani kamoraispán antecessora Mislei Péter idejebeli adósság is restálván még fizetetlen, melyben ő kegyelme levált volt buzát a kamoraház szükségére cub. sax. nro 31//01, vékáját egy-egy forint alkalommal, illik arra sales	nro	1042.
Felső reá, sales	»	83.
Gyertya ára lévén az alkalom szerint fl. nro 74//67, illik azért sales	»	563.
Erre felső, sales	»	44.
Kötél ára lévén fl. nro 24//60, illik azért sóúl, sales	»	205.
Arra felső, sales	»	16.
Maga fizetésére fl. nro 129//46, melyért illik só, sales	»	1078.
Felső reá, sales	»	85.

Summa salium facit	nro	3119.
---------------------------	-----	-------

Mislei Péter előtt való kamoraispán Sámsondi idejebeli adósság restál a kamorán fl. nro 40//, melyért illik sales	»	84.
--	---	-----

Generalis summa facit sales ...	nro	25959.
---------------------------------	-----	--------

Találtatott ezen aknákon régi 12 ... s 16 esztendő s semmire kellő sókkal együtt sales	»	25000.
---	---	--------

Marad mégis, a mely a deputatiót fel nem éri, sales	nro	959.
Itt is a fiscusnak egy sava nem marad, mely is tenne sales	»	33002.

*Kolosi aknákról való deputációk, pro annis 1686, 87 et 88
restálnak eszerint:*

A kamora ház conventionatus szolgálí- nak fl. nro 315/49, melyért illik só, sales	nro	2629.
Az aknákon munkálkodó posztós szol- gáknak fizetésekben restál fl. nro 695//60, azért illik sales	»	5797.
Ugy mindazonáltal, ha ezen megírt aknai szolgálak 7297 cantor savokat kiboc- sátják.		
A vendég sóvágóknak restál közön- séges fizetések fl. nro 450//75, melyért illik adni nekik sales	»	3756.
Ezeknek is úgy, ha ők is 1710 napi savokat és 250 szombati savokat kibocsátják.		
Tekintetes nemzetes Bánffi Boldizsár uramnak hat nro 6 bival bőreinek (ára) tészen fl. nro 30//, melyért is illik adni sales	»	250.

Summa pecuniarum facit fl. nro 1491/84.

Summa salis ... .. nro 12432.

Item pro anno 1688 a die 1 Januarii ad diem usque 27 Junii anni ejusdem, a kamora háznál levő conventionatus és poszt- tós aknai szolgálaknak pénzbeli fizetések res- tál fl. nro 346//70, mely tészen sales	»	2889.
---	---	-------

Ugyanezen fenn megemlített aknai szolgálaknak szolgálatjok után járandó can- tor savok, melyet ki nem bocsátottak, restál sales	»	269.
---	---	------

Summa pecuniarum fl. nro 346//70.

Summa sales ... .. nro 3158.

Item a die 27 Junii anni 1688 usque ad diem 26 X-bris anni ejusdem a kolosi reformata ecclesia prédikátorának tisztt. Szathmári István uramnak schola mesteré- vel együtt restál fizetésekben fl. nro 12//58, melyért illik sales	»	105.
---	---	------

Ugyanezen prédikátornak ő kegyelmének restál bora urn. nro 3//4, ejtelét cum d. 12 computálván: ... ..

Disznaja restál ... .. nro 3.

Borsója restál met. ... .. » 3.

Lencséje is met. ... .. » 3.

Az instructio szerint egy-egy disznóért jár ő kegyelmének fl. nro 4//. A borsónak s lencsének is ára limitáltatott vékájára d. nro 80, és így pénzül facit fl. nro 24//16, soul pedig facit sales ... ..

nro 202.

A kamoraháznál levő conventionatus és posztós aknai szolgáltnak pénzbeli fizetések restál fl. nro 355//08, melyért kell soul salis ... ..

» 2959.

A kamora ispánnak borbéli fizetése pro a. 1688 per integrum annum restál urn. nro 150//, negyvenessét tudván in fl. nro 25//. facit in summa fl. nro 93//75, melyért illik sales ... ..

» 781.

A posztós aknai szolgáltnak szolgálatjuk után járandó cantor savok, melyet ki nem bocsátottanak, restál sales ... ..

» 1755.

És melyet kibocsátottanak, sales ... ..

» 249.

Déési Nagy István uramtól vett aczél ára fl. nro 36//, melyért illik sales ... ..

» 300.

Kolosvárott lakó Matkó Miklós uramnak pro fl. nro 300//. illik adni sales ... ..

» 2500.

Arra interesse Pater János uram comissiójából sales ... ..

» 200.

Tekintetes nagyságos Seredi Benedek uramnak a mi kegyelmes urunktól ő nagyságától vámokért conferáltatott sója pro a. 1686, 87 et 88 restál sales ... ..

» 1500,

melyeket ő nagysága maga vágat ki.

A kolosi református prédikátornak pro a. 1688 restál sales ... ..

» 300.

Az unitáriusok prédikátorának is pro eodem a. 1688 restál sales ... ..

» 500.

A kolosvári orthodoxa ecclesiának a mi kegyelmes urunk ő nagysága comissiói szerint járván minden esztendőre 1600 fl. ára sója, pro a. 1686., 87. et 88., mivel hogy sem egyszer sem máskor érte nem küldöttek ő kegyelmek, sem tudósítást

róla nem tettenek, hogy mennyi járna? hanem mostan producáltak az említett commissiót, mely szerint restál sója a megírt esztendőkre, sales	nro 40000.
Zilahi Szőcs Bálintnak két hordó borok árában restál sales	» 550.
Pro anno 1687 a kolosvári ispotály- nak járván sója, melyet magok vágatnak ki, sales nro 2200. Ezekből vágattanak ki, mely már az akna torkon kinn is vagyon, sales	» 946.
A melyet penig még nem vágattak ki, restál az akna fenekén sales	» 1254.
Item pro a. 1688 ugyan az ispotály sava restál sales ... .. melyeket ispotály mester uraimék nem vágattanak ki.	» 2200.
A kamoraispánnak ötödfél esztendőre járandó honor. sója de praesenti restantiá- ban lévén, facit sales	» 900.
NB. In anno 1685 a szovátiak vivén a portusra sales nro 250, melynek vectu- ráját a portusi deák nem adta meg, kik- nek czédulájokat Pater János uram küld- vén a kolosi camerariusra, hogy azon levitt sónak vecturáját megfizesse sóval, az a só is téssen sales	» 250.
Universa summa pecuniar. restan. facit fl. nro 2259/41. Ezekért só és ezeken kívül is, a melyek restantiára fel vannak iratva, universa summa a kolosvári ortho- doxa ecclesia számára conferáltatott sóval együtt facit, sales	» 73041.
Ezekre fel-sót is cum salib. 8—8 computando téssen, sales	» 2168.
Tota ac universa summa salium una cum superfluis facit sales	» 75209.
Inventariumra adtanak sót, sales	» 71200.
Itt is a deputációra való sót nem éri az inventált só, és marad adósságra, melyet pótolni kellenék, sales	» 4009.
Itt sem találtatik fiscus számára való só, mely is tenne sales	» 28000.

Thordai aknákról.

Pro a. 1686 a thordai posztós só-
vágók pénzbeli fizetések Havadi András
uram idejére restál fl. nro 301 96, mely
facit sales ... .. nro 2516.

Cantoros szolgák sóbéli fizetések cum
d. 10//10 fac. fl. nro 416, 50, sales vero fac. » 3471.

Vendég vágók két pénzes iratásról
való fizetések restál fl. nro 92, fac. sales » 767.

Gyertya, posztó pénz, posztó, bor,
zab ára, szalonnák ára restál, fl. nro
348//71. fac. sales ... .. » 2906.

Fiu padhajtásra, faragók levitelére
restál fl. nro 13, facientes sales ... .. » 108.

Négy béresek fizetésében restál fl. nro
17 12 facien. sales ... .. » 143.

Maglasok fizetése restál fl. nro
184 85, facientes sales ... .. » 1540.

Lovas legények fizetésekben restál fl.
nro 39 40, facientes sales ... .. » 329.

Kamora ispán fizetése restál fl. nro
132 12, facien. sales ... .. » 1101.

Kulcsár és főző asszony fizetések
restál fl. nro 8 68 facien. sales ... .. » 72.

Generalis summa pecuniarum fl. nro 1554//34.

Tota summa salium facit sales ... .. » 12953.

A die 12. 7-bris anni 1687 usque ad ultimum mensis X-bris
anni 1688.

A sóvágók részére két pénzes iratás
sóról kell fl. nro 72 40, facien. sales ... .. nro 603.

Posztós cantoros szolgák sóbéli és
pénzbeli fizetések restál fl. nro 467//44,
facien. sales ... .. » 3895.

Ezeknek gyertya nemű fizetések re-
stál fl. nro 12 84, facien. sales ... .. » 107.

Fiu padhajtásra, faragók levitelére
restál fl. nro 32, facien. sales ... .. » 267.

Kamora ispán, számtartó és maglasok
fizetésekben restál fl. nro 76 68, facien. sales » 639.

Négy béresek fizetésekben restál fl. nro
54 1, facien. sales ... .. » 450.

Lovas legény fizetésében és ugyan-
azon lovas legénytől kölcsönként pénzben
restál fl. nro 25 95, facien. sales ... .. » 216.

Sütő és főző asszony fizetésében restál fl. nro 10//75, facien. sales ... » 90.

Nemes Pétertől és Bethlen Miklós uram kolcsárjától kamoraház szükségére vett búza ára restál fl. nro 91¹/₂₀, facien. sales ... » 760.

Két aknák lajtorjaira kötöztvén a hites bírák köteleket, azért restál fl. nro 6//. facien. sales ... » 50.

Ugyan kötélverőknek lajtorják kötözésére, béres ökrök szarvaira, és az három torkú akna öreg kötelei tekerésekre restál fl. nro 14¹/₄₈, fac. sales ... » 121.

Három táskáknak való bivalbőr árában restál fl. nro 20 /. fac. sales ... » 167.

Szalonnák ára restál fl. nro 59¹/₂₀, fac. sales ... » 493.

Kamora szükségére adott bor ára fl. nro 130¹/₂. fac. sales ... » 1083.

Pater János uram ő kegyelme inventáltatván, Nagy István uram kezéből egyszerismind inquiráltatván is a kamora cselédire: lévén regiusok Bánházi Pál és Teremi András uraimék, az inventatióért, relatoria kiváltásért, étel-italbeli gazdálkodásért restál fl. nro 30¹/₉₂, fac. sales ... » 258.

Pater János uram valami orosz jobbágyok felett megalkúván Turzai György úrammal in fl. nro 42¹/₂. restál, fac. sales ... » 350.

Tota summa pecuniarum restan. fac.
fl. nro 1145¹/₈₆.

Summa sal. restant. fac. sales ... nro 9549.

Generalis summa pecuniarum pro a. 1686., 87., 88. facit fl. nro 2700¹/₂₀, fac. sales ... » 22502.

Az urnak Teleki uramnak annuatim jár sava sales ... » 2000.

Az urnak Naláczi uramnak is semel pro semper sales ... » 1000.

Kopacseli István deáknének négy lovaiért sales ... » 800.

3800

Ecclesiastica personáknak ő kegyelmeknek fizetések restál
eszerint:

Tiszteletes püspök uramnak ő kegyelmének pro a. 1685., 86., 87., 88. jár annuatim 2000, in summa sales	»	8000.
Ó-Thordai predikátor uram conventionális sava restál sales	»	500.
Új-Thordai predikátor uram sava restál sales	»	500.
Rákosi predikátor uram sava restál sales	»	200.
Ó-Thordai mester sava restál sales ...	»	100.
Új-Thordai mester sava restál sales	»	200.
Lippai Pálnak a pajtában napi sava restál sales	»	560.
Kamoraház szükségére vett szalonna ára restál sales	»	200.
Summa horum fac. sales	»	14060.
Tota summa sal. deput. fac. sales ...	»	36562.
Eorum superfl. sales	»	2924.
Summa summarum cum superfl. faciunt, sales	»	39486.
Inventáltatott itt semmirekellő eső mosta sóval együtt. ha kitelik, cum superfluis, sales	»	60200.
Ebből subtrahálván a deputációra irt sókat, marad fiscusnak sales	»	20714.
Kellett volna fiscusnak itt elébbeni inventarium szerint percipiálni kész sót, sales	»	25432.
És így in defectu manebunt sales ...	»	4718.

Vizaknai aknákról.

Az ur méltóságos Teleki Mihály uram adott bival bőröket nro 20, melyeknek árok cum fl. 8//. computálván facit ...	fl. nro	160//.
Az ur Székely László uramnak 10 lovaiért restál	» »	240//.
Vizaknai predikátor Eperjesi uramnak a deákokkal együtt restál savok ára	» »	138//.
Maglasoknak fizetések pro a. 1688 restál	» »	95//.
Béres Csanádi György fizetése restál	» »	6//.
Gepelyben bevett öt nro 5 lovaknak árok restál	» »	120//.

Item más lónak is árában restál	fl. nro	91/.
Tizenhárom szalonnáknak árok restál	» »	52/.
Tíz béres-ökrök ára restál	» »	121/.
Novák kulcsárnak restál	» »	28/.
Bálinth kulcsárnak restál	» »	18/.
Tunyi János lovas-legénynek restál	» »	9/.
Tóth Miklós máglásnak pro a. 1687		
restál	» »	16/.
Gepelyesek fizetésére pro a. 1686		
restál	» »	42/.
. Kölcsön pénzzel is adósak	» »	36/.
<hr/>		
Summa restantiarum facit	fl. nro	1090//24.
Kell ezért só, sales ... .. nro 9085.		
Ennek superfluuma, sales » 726.		
<hr/>		
Summa salium deputator.		
sales ... .. » 9811.		
Ezekon kívül az aknai szolgák ugymint: milyérek és sóvágó bírák comportálták czédulájukat, kiknek pro a. praeterito pénzbeli fizetésekben sőt adtak, de mégis restál savok eszerint:		
Vas János máglálónak restál sales	nro	23.
György kovácsnak van czédulája de		
salib.	»	184.
Juvan Kázán milyérnek de salib.	»	150.
Albert Istvánnak de salib.	»	50.
Mikola Moldovánnak de salib.	»	92.
Dumitru Moldovánnak de salib.	»	72.
Juan Moldovánnak de salib.	»	10.
Lázár Kosokárnak de salib.	»	66.
Kracson Bukurnak de salib.	»	12.
Szávulnak is de salib.	»	65.
Kracson Muntyánnak de salib.	»	12.
Kerekes Andrásnak de salib.	»	52.
Puricsáknak buzabeli fizetésért de		
salib.	»	66.
Dálnaki Lászlónak de salib.	»	50.
A béres Fekete Mihálynak restál		
fizetése fl. nro 8 , melyért kell sales	»	66.
<hr/>		
Praefectus uramnak is járván annu-		
atim sales	»	200,
öt esztendőkre illik cum superfl. sales	»	1080.
Item a vizaknai bíráknak is restál savok eszerint:		
Pro a. 1686 Kornis Péternek, sales	»	500.

Pro a. 1687 Egri Istvánnak, sales ...	»	500.
Pro a. 1688 Ugyan Kornis Péternek sales ...	»	500.

Summa salium deputator. in univer. fac. sal. ...	»	13439.
--	---	--------

Fiscus savának előbbeni inventarium szerint kellett volna lenni 38234-nek, találatott mostan ezen aknákon cum superfl. 17790, melyből deputatióra ment 13439, marad fiscusnak, ha kitelik 4351, melyet subtrahálván az előbbeni inventarium szerint való sókból ex sal. 38234 manebunt in defectu sales ...

» 33883.

Summája az aknák recapitulatiójának.	Előbbeni inventarium szerint kellett lenni sales nro	De praesenti találatott sales pro	Deputatiókra ment el sales nro	Marad sales aro	Defectus deputatiōis sales nro	Superálja a deputatio az aknákon találatott sót, cum salib. nro
Deésen	31526	6672	51040	...	44368	...
Széken	33002	25000	25959	...	959	...
Koloson	28000	71200	75209	...	4009	...
Thordán	25432	60200	39486	20714	4718	...
Vizaknán	38234	17790	... 439	4351	...	...
Summa summar.	156194	180862	... 8	25065	57729	27946

Eszerint conferáltatván az aknákon mostan találatott második lineabeli sókat a deputáltatott harmadik lineabéli sókkal, haladja meg a deputatiós só, a mint az utolsó lineának summájában kitétetett, cum salib. 20167.

Fiscusnak penig az arendator kezére inventált savában, mely az első linea szerint téssen sales 156194, egy sava is vissza nem fordított.

Portusi sónak leírása.

A portusi deák extractussa és a pajtabéli sóknak intézések szerint: felső-aknák sava találatott cir. superfl. sales nro 33000.

Vizakna sava cum ... » 4000.

Melyekből is kölcsönös pénzért deputálódik só eszerint:

Paulus Carolus komornik ő nagysága adván anticipatívára pénzt Pater János uramnak fl., melyért contractussa szerént ígért Pater János uram, sales ... » 8500,

Keresztesi Sámuel uramnak is pro fl., sales ... » 525.

Váradgyai predikátornak három esztendőre restál sales ... .. nro 600.

Praefektus Inczédi György és Komáromi János uraméknak kegyelmes urunk ő nagysága collatiójából járván annuatim két-kétezer vizaknai savok, mely négy esztendőktől fogva restálván, téssen sales nro 8000, melyet cum taller. 17 computálván vecturájával együtt téssen tall. 1360, melyért a sónak százát computálván cum tall. 20, kell sales ... .. » 6800.

Portuson lévő sónak vecturájára kölcsön felvett pénz is restál fl. nro 2042//37, melyért is a sónak százát computálván cum taller. 20 deputalódik sales ... .. » 5106.

Summa salium deputator. ... .. nro 21531.

Horum superfl. sales ... .. » 861.

Tota summa¹⁾ salium deputator. una cum superfl. fac. sales ... .. nro 22392.

Igy restál fiscusnak sales ... .. » 10608.

Vizakna sava is circ. ... .. » 4000.

Előbbeni inventarium szerint kellenék fiscusnak visszaadni felső-aknai savát cum superfl. sales nro 51566, Vizakna savát, sales » 6331.

Adott ezekben vissza felső-aknák savát una cum superfl. ut supra nro 10608, manent in defectu sales nro 40958. Vizakna savát is ut supra adott vissza nro 4000, melyet is subtrahálván az előbbeni inventárium szerint való Vizakna savából: marad itt is defectusban sales nro 2331. Mindkét-féle sóbéli defectus téssen 43289.

Notandum: Ezen sóknak több vagy kevesebb voltát az erogatio mutatja meg.

Mindezek felett: a deési nagy-aknát elhagyták, melynek torkait Alvinczi István uram gárdáztatta volt meg, és jóknak lenni vallják, belső mélységére nézve három részében szép sót vághatni, 4-dik részét földesnek mondják, és Kerekes Péter idejétől fogván Luczai András idejéig, míg az aknát pusztán hagyták, a benne gyült milyét a földes felére kellenék felhányni, és ekkedig gyült vizét kihajtván, sok esztendeig colálhatnak. Gépelye felemáll, néholt vasszegekért kivagdalták épületebeli fáit, milia abeli fogyatkozásit meg lehetne restaurálni, lovak és öreg kötelek kívántatnának reá.

¹⁾ Itt van Vizakna salis 2331.

Az aknai kétaknák is romlásokra indultanak mindenik torkait, mindenik lajtorjás torkait ujólag kell gárdázni, mellyel ha késedelmeznek, ezekkel nem aknáznak. Lovak is ezen aknákra nincsenek, a póstálkodtatással elcsigázták, semmire nem jók. Egy bokor öreg kötél kívántatnék ide is. Gárdafákat pedig Beszterczeszékből kellenék szállíttatni, mert oly alkalmas fát másutt nem kaphatni. Ezen déési kamoraház felette megpusztult, csak annyi buzájok is nincs, hogy a szolgák naponkint élődhetnének véle. Buza és abrak deputáció felesen kívántatnék, ha volna honnan.

Szék várossában: a kamoraház alatt levő nagy aknát. régisége és belső mélységében esett fogyatkozása mia, a sófal egyik a másikat meg(hág)ván (fel) kellett hagyni. Ennek gépelyeit le kellenék szedetni, lajtorjait kiszedetni, pusztán álló (tor)dai aknák épületeire kellene szállíttatni.

Colos városában: az itt való egym(ás) mellett építtetett közép és kis akna nevű aknáknak gépelyeire a felette való hegynek alsó része beereszkedett volt, egyik gépelyt hogy tovább is ne nyomja a föld terhe, fákkal erősgették körül, a másiknak gépelyében bé vagyon a föld omolva, még penig forrásos vízzel. Munkálódgyák, ha az reá indult hegyet fákkal megfoghatnák; egyébiránt is ezen hegy balkéz hajításnyira ezen gépelytől megszakadozott, a két torkai között is a föld igen lement; három esztendőktől fogva öreg kötelek ezen nem voltak, s nem is colálták azuta. Belső mélysége mint légyen? valóságos relatiót róla nem tehettek, minthogy a lajtorják benne közetlenek voltak, s nem mehettek alá benne. A kisebbik aknán is nincsenek öreg kötelek, melynek belső mélységében a sófalban, hova tárgjal sem mehetnek, az édes víz magát benyalta, és mikor az üdő esős, egy ember derekányi vastagsággal megyen be a víz, ehhez penig stollyal sem férhetnek, hogy elvegyék, mindazonáltal ha kötelekkel, lovakkal tartják, colálhatják.

*Thordai aknák*¹⁾: Itt egy Kolos Akna nevű aknát három esztendőktől fogván, jóllehet jó épületi, gépelye vagyon, de nem colálják, öreg kötelek is az üdőtől fogván rajta nem voltak, egyik torka megbontakozott volt, gerája beszakadozott, ember is nehezen jár el rajta.

A Dörgő Akna tatárok járásától fogva (melyet ugyan azelőtt is Péter János uramék építtének volt meg) pusztában áll, nem lévén gépelye, sem öreg kötelei.

A három torkú aknához még egy gépely kívántatnék, és mindenik köteles torkára egy-egy bokor öreg kötél.

Vizaknai aknák: Az itt való aknákra is négy bokor öreg

¹⁾ NB. Ezen kamoraházhoz búzabéli deputáció felesen kívántatik.

kötelek kívántatnának; oculáltatván ahhoz értő emberekkel belső mélységekre nézve, az három torkú aknában annyi vizet mondanak, hogy ha mindenik köteles torkon volnának is kötelek, és szünetlen csak a vizet hajtanák, félesztendő alatt nehezen győzőnk még kihajtanák. A felső régi aknában pedig, ha kötelei volnának, husvét előtt nem hajthatnák ki. A kis aknában is v(an) feles viz, de azzal könnyebben birhatni, ha köteleket készíthetnek.

Volt ezen kamoraházhoz Nyolcz forintos nevű hegy, melyet most Sz.-Páli Ferencz úram bír, e nélkül lehetetlen ellenni a kamoraháznak, csak kaszálni való (füvet) is pénzen kell venni a kamoraházhoz. Péter János uram (con)tractussa mutatja, százhusz forint ára füvet vett ez (idén) is a kamoraházhoz.

Egy Nádos nevű . . . is meg kért volt Sz.-Páli Ferencz uram, donatiója és statutor. relatoriája extal róla, de még eddig nem engedték . . . nem lehetvén a nélkül is a kamoraház.

Végezetre articulusban iratni kellenék, hogy a kamoraházak vendégfogadóknak nem tartatnak, a gépelyes lovak is pósta lovaknak. Ezen difficultásoknak reportálására commissiónknak tenore szerint praefigáltatott volt itt Segesvárott celebráltatott nemes országgyűlése, melyre hosszas fáradságunk után compareáltunk is, akarván evitalni negligentíánk mia reánk áradható kegyelmes urunk ő nagysága és méltóságos tanács úr hiveinek ő nagyságoknak nehézségeket. Datum in civitate Segesvár die 17 mensis Januarii anno dni 1689.

Notandum: Mindezek a dolgok ratio felett valók lévén, a függőben lévő dolgokat az inventariumoknak collatiói mutatják meg.

A Portuson is a pajtákat procurálni, fedelekkel tartani, azokat újítani és a sót őriztetni szükséges, mert különben veszten vész és fogytán fogy sok kárral.

Csicsói György, m. p., és

Illyei László m. p.

fejérvári káptalanok.

Kassa város levéltárából.

I. 1522. febr. 19. *Seydel János végrendelete.*

In nomine Domini Amen.

Anno Domini 1522. feria quarta proxima ante festum cathedre beati Petri apostoli. Ego Johannes Seydel, natus Stephani Seydel notarii olim Kaschoviensis sentiens me dissolvi a praesenti seculo, formidansque atre necis adventum,

consideransque nihil esse cercius morte, nihilque incercius hora mortis, cupiens igitur prevenire diem et horam extreme vite mee, animo volutans cuncta huius mundi bona fluxa esse et caduca, ideo de bonis a Deo parentibus meis et mihi collatis condo et facio tale testamentum, quale sequitur.

Executores sint Petrus Briger, Paul Amon, Hans Czypser. Domus vendatur precio competenti et debito. De his pecuniis accipiantur floreni decem et solvantur domino Dorrholtz. Reliqua summa pecuniarum dividatur in quatuor partes, una quarta pars pecunii domus detur ad confraternitatem corporis Christi pro salute anime mee ac parentum meorum. Secunda quarta pars divisa in duas partes, una pars ad altare rosarii beate virginis eiusdem fraternitatis, altera ad altare sancti Blasii. Tercia quarta pars domus ad confraternitatem sive altare sancti Sebastiani apud sanctum Nicolaum Kaschovie. Quarta pars divisa in tres partes, due partes dentur ad confraternitatem sancti Michaelis, tercia vero pars pauperibus ad hospitale et ad sanctum Leonhardum. Insuper debitum Simonis pictoris pro vestibus ceterisque rebus post parentum meorum obitum acceptis dimittetur, nihilominus provideant neque immemores sint salutis animarum nostrarum; lectisterniaque recipiant tot, quot erunt. In habitacione doleatoris ad pedes lecti est cista, in ea continentur libri antiqui patris, qui videri dent, qui pro civitate alicuius utilitatis sint, ad pretorium dentur, qui vero ad ecclesiam ecclesie beate virginis deputentur, et sint in eadem cista ceteri libri, si qui studiosi reperiuntur, eis dividantur. In eadem habitacione ad caput lecti est cista continens stanneas scutellas cantarosque, candelabra, pensilia fracta 2, caldearia cuprea, duo instrumenta ad . . . . . apud doleatorem, due scutelle stannee, item in cista lagena stannea unius pinte videlicet . . . . . Item due ciste, in quibus res iste continentur, in competenti precio vendantur una cum rebus in iis contentis, demptis illis testatis, precium pro missis solennibus ac salute anime mee, parentumque ac consanguineorum meorum distribuatur. In testudine curiae domus est cista, in ea sunt libri. - quorum usus . . . . . post fieri studentium, mensale bonum, culcitra parva, quinque manutergia, cooperture pulvinarie magne tres, parve due. Omnia ista . . . . . cum cista vendantur, precium pro missis distribuatur. In eadem testudine in armario habetur piccarium argenteum et monilia argentea etc. cum auriculario, dentur Simoni Laurencio Lignicensi, ut recordetur anime mee, cetera, quae ibidem continentur, sint Simonis pictoris. Ahenum pensile super ignem cum ferro pro calefacienda aqua vendatur, precium exponatur pro salute

anime mee. Instrumenta ferrea ad coquinam valencia et alia ferreamenta, cuspides, gladii, frena, due messe, reliqua utensilia domus dentur Simoni pictori. Item due sponde magne vendantur, alia itinerancium (?) dentur Simoni pictori.

Baliste quatuor. una quam melior vendatur cum attinenciis. alie tres dentur Simoni pictori.

Item in stuba superiori est armarium, in quo continentur libri Dominici de Schweydnitz. Is idem tenetur mihi flor. 2. Si libros repetit, solvat pecunias, pro eisdem pecuniis legantur misse. Idem Dominicus pro certificatione debiti dedit mihi cirographum proprium coram venerabili magistro Petro Briger.

Item apud Ioannem Neumann coriarium habentur floreni octo in debito. hos accipiant executores et inter se dividant, sintque . . . . . anime mee.

Agrie executores circa funus et exequias et eorum, que in presencia habentur, sit dominus Georgius organista hospes.

Item domino Mathie confessori dentur d. 25.

Item tunica nigra, birra nigra dentur Simoni Laurencio Lignicensi. Alia tunica nigra dolman detur Benedicto famulo domini Georgii.

Est in ladula imago iudicium Salamonis, vendatur, precium pro missis.

Item sunt 12 ulne tele hic accipiat, quod pro sepultura tribuet cum camisia longa.

Item tria sudaria unum Simoni, duo domino Georgio.

Item duo cursus, accolitis, que videntur are, eis distribuuntur.

Reliqua, que in ladula continentur, una cum ladula sint domini Georgii.

Si vero testamentarii onus huius testamenti exequendi suscipere noluerint, tunc ego Joannes Seydel de Kaschovia in hac mea ultima voluntate et adhuc bona existente ratione eligo et opto et per deos immortales rogo venerabilem dominum dominum magistrum Joannem plebanum Kaschoviensem, ut hanc meam ultimam voluntatem exequetur, proinde ut scriptum et per me sanctitum est, illos vero octo florenos a Joanne Neuman coriario sua veneranda dignitas pro laboribus accipiat, cui meam animam hoc egroto ergastulo . . . . . inclusam penitus commendo.

Presentibus domino Georgio de Bruna, domino Francisco presbiteris, venerabili magistro Petro Briger, Simone Lignicensi.

(Eredetiye papiroson, rányomott négy zöld pecséttel, Kassa város levéltárában 1038 sz.)

II. *Salvus conductus 1560-ból.*

Nos Petrus Regheny iudex substitutus necnon et ceteri iurati consules civitatis Bistriciensis universis et singulis dominis, praelatis, baronibus magnificis egregiis nobilibus, comitibus, vicecomitibus, castellanis ipsorumque officialibus necnon prudentibus et circumspectis iudicibus iuratisque et ceteris civibus et inhabitatoribus quarumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum, praeterea tricesimatoribus, tributariis, theloniatoribus, vectigaliumque exactoribus ac aliis cuiusvis status et conditionis hominibus praesentium noticiam habituris salutem et omnem foelicitatem ac omnium prosperorum successum assiduum incrementum precamur. Quoniam nos necessitate urgente ecclesiam nostram ob vetustatem penitus ruinosa[m] hoc anno funditus infringere oportuit atque eandem de novo rursum edificare habemus et cogimur ac nostri in medio ad tantum opus eiusmodi et satis idoneos peritosque magistros muratores et lapicidas acquirere non potuimus, Deo ordinante et concedente obvenit nobis agilis iste vir Donatus Czepo Lugoniensis magister murator, quem in arce Agriensi per certum tempus summo studio et omni diligentia suam operam impendisse et laborasse intelleximus. Hunc ergo ad opus reedificationis ecclesiae nostrae confractae et dirutae suscepimus et convenimus. Is tamen cum habeat suos famulos et socios in exteris partibus, suscepit istud iter, ut eos famulos et socios in partes istas Transilvanas et praesertim ad nos Bistriciam versus secum adducat, propter sinistram itaque suspicionem, quae hoc tempore hominibus iter agentibus absque negotio et facile muritur, nostra apud dominationes vestras illam evitandam, presenti voluit commendatione uti. Ideo rogamus D. V., ut quandocunque idem Donatus Czepo Lugoniensis praesentium videlicet exhibitor ad D. V. terras, tenuta, possessiones, honores officiatusque ac vestri in medium pervenerit, eundem cum sodalibus et famulis suis ubique pro necessitate reficiendi corporis pacifice stare, pausare, immorari, ire atque redire permittere et permitti facere, tanquam hominem omni sinistra suspitione carentem dignemini. In cuius fidem et testimonium praesentes literas sigillo civitatis communitas eidem dandas duximus, quas post earum lecturam petimus exhibenti restituere. Bistriciae die vigesima mensis Novembris anno dñi 1560.

Judex et iurati cives civitatis

Bistriciensis, uti supra.

(Eredetiye Kassa város levéltárában »Protocollum mandata regum stb. in paribus remonstrat de annis 1559—1560.«)

III. *Rákóczy Ferencz udvarának ellátása.*

Consignatio naturalium et culinarium pro
culina serenissimi principis¹⁾ a parte liberae
ac regiae civitatis Cassoviensis ordinatorum.

Ó-asszú szőlő bora átalag ... .. nro	1.
Bor hordó ... .. nro	1.
Praevenda új bor hordó ... .. nro	6.
Ser hordó ... .. nro	4.
Tehén-hús mázsa ... .. nro	4.
Sertés ... .. nro	1.
Borju ... .. nro	2.
Bors kő ... .. nro	$\frac{1}{2}$.
Gyömbér kő ... .. nro	$\frac{1}{2}$.
Sáfrány font ... .. nro	$\frac{1}{4}$.
Malosa-szőlő fertály kő ... .. nro	1.
Szegfő lat ... .. nro	12.
Szerecsendió virág lat ... .. nro	10.
Fahaj lat ... .. nro	10.
Nádméz kő ... .. nro	$\frac{1}{2}$.
Fa-olaj kő ... .. nro	$\frac{1}{2}$.
Vaj szapus vanna ... .. nro	2.
Tyúk ... .. nro	30.
Lúd ... .. nro	15.
Tyúktojás ... .. nro	200.
Bárány ... .. nro	12.
Méz itcze ... .. nro	20.
Torma csomó ... .. nro	30.
Káposzta hordó ... .. nro	1.
Hal, amennyi kitelhetik.	
Pulyka (lehúzva: Indiai kakas) ... .. nro	4.
Sós ugorka tonna ... .. nro	1.
Eczet itcze ... .. nro	20.

Pro culina excellentissimi domini supremi generalis Nicolai
Bercsényi sequentia deputata.

Ó asszú szőlő bora átalag ... .. nro	1.
Praevenda új bor hordó ... .. nro	3.
Ser hordó ... .. nro	2.
Tehén-hús mázsa ... .. nro	2.
Sertés ... .. nro	1.
Borjú ... .. nro	1.
Bors kő fertály ... .. nro	1.
Gyömbér kő fertály ... .. nro	1.

¹⁾ II. Rákóczy Ferencz.

Sáfrány egy fertály fontnak ... .. nro	¹ 2.
Szegfő lat ... .. nro	6.
Szerecsendiő virág lat ... .. nro	5.
Fahaj lat ... .. nro	5.
Nádméz kő ... .. nro	¹ 4.
Faolaj kő ... .. nro	¹ 4.
Malozsa szőlő font ... .. nro	5.
Vaj szapus vanna ... .. nro	1.
Tyúk ... .. nro	15.
Lud ... .. nro	8.
Tojás ... .. nro	100.
Bárány ... .. nro	6.
Méz iccze ... .. nro	10.
Torma csomó ... .. nro	15.
Káposzta hordó ... .. nro	1.
Hal, amennyi kitelhetik.	
Pulyka (lehúzva: Indiai kakas) ... .. nro	2.
Sós ugorka tonna ... .. nro	1.
Eczet iccze ... .. nro	10.
Tekintetes nemes és vitézlő Vay Ádám úr számára.	
Ó-bor általag ... .. nro	1.
Ser hordó ... .. nro	1.
Tehén-hús mázsa egy fertály ... .. nro	1.
Bárány ... .. nro	2.
Tyúk ... .. nro	6.
Lúd ... .. nro	2.
India ... .. nro	1.
Tekintetes nemes Otlik György uram számára.	
Ó-bor általag ... .. nro	1.
Ser hordó ... .. nro	1.
Caetera sicut s. d. Vay.	
Méltóságos generális Károlyi Sándor uram ő nagysága számára.	
Ó-bor hordó ... .. nro	1.
Praevenda új bor hordó ... .. nro	1.
Ser hordó ... .. nro	1.
Tehén-hús fertály ... .. nro	1.
Méltóságos generális commissárius Csáky István uram ő nagysága számára.	
Ó-bor hordó ... .. nro	1.
Praevenda új bor ... .. nro	1.
Ser hordó ... .. nro	1.
Tehén-hús fertály ... .. nro	1.

(Lajstromozatlan 1707-ből.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

VEGYES KÖZLÉSEK.

KASSA VÁROSA LEVÉLTÁRÁBÓL.

1526. sept.

Perényi Ferenczné Frangepán Isotha tudatja a kassaiakkal Lajos király elestét.

Egregii domini amici et vicini nobis honorandi. Premissa salute et nostri commendatione. Noverint E. D. V., quod nuncius fratris nostri charissimi nobis nullas alias novitates attulit, nisi quod regia maiestas felicis memorie proculdubio interiit, cesar vero turcorum reversus est ad sua, prout nobis frater noster scribit, sed ad futurum festum beati Georgii iterum cum onni suo exercitu iterum invasurus est hoc regnum non solum ad devastandum verum eciam ad occupandum. Ubi autem optant D. V. pretextu castri Nandoralba cerciores effici, utinam deus optimus concessisset nobis, quod D. V. meliorem famam scribere potuissemus, adve (sic) est in manibus turcarum, frater autem noster profectus est post reginalem maiestatem. Ceterum possumus D. V. significari, quod regnum Croacie, Slavonie et Dalmacie, insuper comitatus de Posega et Simigiensis sese dedere sub tutelam et protectionem fratris nostri. Alias novitates D. V. scribere nescimus. Valeant D. V. felicissime ad vota. Ex arce nostra Naghyda hodie, anno domini 1526.

Isotha de Frangepanibus
relicta magnifici condami domini
Stephani de Peren etc.

Kivül: Egregiis ac nobilibus dominis iudici et iuratis civibus civitatis Cassoviensis dominis amicis et vicinis nobis honorandis.

(Papiros, zárlatán zöld pecsét nyoma 1142/25. sz.)

1528. febr. 19.

Ibrányi Péter tornai várnagy híreket ír.

Charissimi fratres praemissa salute. Credimus vestras dominationes potuisse intelligere, quod Ferdinandus ille, qui se regni

huius regem facere conabatur, metu regis Joannis, domini nostri naturalis clementissimi. ex hoc regno exivit. Certum est etiam, Karolum cesarem, fratrem suum, in quo spem omnem habebat, in conflictu, quem rex Francie potentissimus cum ipso cesare Karolo et exercitibus suis habuit, interfectum esse et Hyspaniae regnum igne et ferro tandem per ipsum Francie regem consumptum et devastatum dominioque suo subactum esse certum est; certum est etiam, ut rex idem Franciae innumera hominum multitudine exercituum suorum iam et Germaniae Almaniaeque regnum intravit, auxilium regiae maiestati contra Ferdinandum allaturus et portaturus, volens dei auxilio etiam de aliis regnis suis expellere ac eum tamquam hereticum sectae quoque Lwtherianae fautorem pariter et auctorem, hostemque christianitatis et huius miserrimae linguae hungaricae apertum periculum ad interitum usque persequi; sciatis etiam, ut r. m. certa milia hominum armatorum equitum ac peditum iam et in regno Bohemiae habet et quicumque Ferdinandum regem vel Bohemiae vel Hungariae profitetur, tales illico invadunt et morte turpissima interficiunt; certi etiam estote, ut maiestas sua iam et castra Sarospathak ac Wyhel expugnavit et est hoc regnum suis prae manibus, est autem m. s. ad praesens in Wyhel et diebus copias castrorum suorum universas subtus Cassoviam pro expugnatione illius civitatis movebit, infideles suos in eo existentes unacum domino vestro praeter omne dubium nece indelebili ac turpissima perimiturus et inde contra vos ad hoc castrum Zaard expugnandum recto itinere venturus est, unde nunc sua maiestas commisit nobis, ut nos a vobis castrum repetamus nomine ac verbo suae maiestatis committitque vobis nostri medio, ut castrum ipsum absque expugnatione et fractione nostras ad manus ex . . . . et absque mora detis et assignetis vobisque, si haec feceritis, et omnibus vobiscum in ipso castro existentibus rebusque ac bonis, capitibusque vestris gratiam suam regiam concedet et faciet sub eadem forma, prout in sceda praesentibus inclusa aperte conspiciere poteritis. Si autem hec non feceritis et gentes suas contra vos ad castrum expugnationem moverit, nullam tandem misericordiam gratiae suae regiae vobis in perpetuum dare vult sua maiestas, sed vos et vobiscum in castro existentes, consortesque ac filios, fratres, quos vestros ad septimum usque gradum generationis vestrae ex utroque parente descendentes tanquam proditores patriae, infidelesque suae maiestatis et crimine lesae maiestatis palam condempnatos morte crudelissima ex hac vita exterminare deliberavit immutabiliter, ne dicatis vos superinde ammonitos non fuisse, ad tertium . . . . diem a die datarum praesentium computandum nobis exinde manifestam faciatis relationem. Caveatis tum, ne ex ipso castro ingenia, bombardas et pixides barbatos ac victualia educatis m. s. nostri quos medio vobis committit et mandat poena sub praemissa.

Ex castro Thorna feria quarta proxima post festum beati Valentini martiris anno domini millesimo quingentesimo vigesimo octavo.

Petrus de Ibran et Laurentius
castellanus castri Thorna.

Kivül: Charissimis fratribus et amicis nostris in castro Zaard ad praesens constitutis et existentibus etc.

(Eredetije lajstromozatlan.)

1549. j a n. 4.

Loboczky Mátyás informálja ügyvédjét a Serédyval folytatott perében.

Egregie domine, amice honorande, salutem et mei commendationem. Mitto praesentium exhibitorem Gergel servitorem meum ad dominationem vestram, ut sollicitet causas per d. v. agendas, qui ad regiam maiestatem in magnis negotiis vadit iterumque ad vos redibit. Interim itaque d. v. agat negotia contra d. Scheredi Casparum nomine filii mei d. Georgii Tharchay. Jurabit d. Tharchay libenter cum quinquaginta nobilibus si adhoc ventum fuerit, quia habet causam iustissimam, omnes enim sciunt, quod Scherdy (*tygy!*) veniens cum exercitu suo et capitaneus partium hic superiorum existens hec fecit et praesens fuit, pro quibus evocatus est.

Qui si allegaret, quod fuerunt illic plures capitanei in eo exercitu, sed ipse Scherdy praeerat omnibus et erat supremus super illo toto exercitu. Item si diceret, quod hostes castrum Tarkw possidebant etc., contra hoc dicere: Sed tu scivisti, quod Georgius Tharchay unacum matre sua et sororibus suis fuit in captivitate hostium propter fidelitatem regiae maiestatis, quia a principio coronationis usque in hunc diem semper mater Georgii Tharchay unacum filio suo fuerunt fideles maiestatis suae et nunquam deficiebant a rege, ergo tu Scherdy debuisti defendere, non comburrere, debuisti liberare captivos, non opprimere, neque depredari, ex quo fuerunt fideles sicut et tu.

Si dixerit: ego veni et iam ardebat oppidum, ego non feci incendere, tunc dicendum: Tuae gentes vel tuus exercitus, cui tu praeeras et imperabas hoc fecit, tu eos duxisti, tu debueras providere.

Item in oppido Hethas¹⁾ nulla fuit munitio, nulli fuerunt hostes, non habuisti rationem cur comburreres, sed tu contra Georgium Tharchay faciebas omnia hostilia sine aliqua legitima causa.

Et signum tuae hostilitatis fuit istud, quia tu aduc antequam dominus Georgius Tharchay unacum matre sua propter maiestatis regie fidelitatem in captivitatem incidissent, tu nescitur quo

¹⁾ Héthárs.

spiritu aliquod annis antea occupaveras possessiones Georgii Tharczay ad castrum Naghida, Checz, Makrancz, Sokalo, Gergelfalu. et tenuisti illas pro libitu tuo taxando, omnes proventus percipiendo et depopulando.

Si dicet, quod olim dominus Lasky accipiendo castrum Tharkw omnia faciebat hostilia contra regem, comburrebat etiam, tunc ad hoc respondendum, ille faciebat tanquam hostis et adversarius regis, set tu scivisti, quod Georgius Tharchay unacum matre sua non fuit hostis regis, sed fuit fidelis etc. et tu fuisti etiam eiusdem r. m. capitaneus.

Reliqua in hoc negotio committo ingenio et prudentiae vestrae. Et si, mi domine Ioannes, lucrabimini causam hanc, habebitis magnam partem lucri huius, quid quid volueritis.

Quantum ad d. Ladislaum Bamphy attinet, ipse non venit ad Kesmark, non servavit promissam fidem, itaque procedatis contra eum nomine uxoris meae, ita sicut deus vos docebit, tamen si ille postea voluerit concordare post causam lucratam, bene nos queret ipse. Itaque non obest, ut ius procedat.

Valere d. v. feliciter cupio. Datum ex Kesmark quarta Januarii anno domini 1549.

vester

Mathias Loboczky etc.

manu sua.

Kivül: Egregio domino Joanni Boghardy causarumstrarum procuratori etc. amico honcrando.

(Eredetije lajstromozatlan)

1560. ápr. 25.

A kassaiak Bebek Györgynek; mentik magokat, hogy nem vitték el az ő harangjait.

Magnifice Domine, Domine et vicine nobis observandissime. Salutem et officiorum nostrorum commendationem. Intelliximus vestram magnificentiam graviter ferre et nobis succensere, tanquam nos campanas v. M. potentia mediante abstulisse et in usum nostrum sine scitu M. v. convertissemus. Cum autem nos freti divino auxilio semper cavere soleamus, ne violentiae alicuius merito accusemur, non potuimus intermittere, quin v. M. de praedictis campanis veraciter edoceremus; proinde M. v. sciat, nos nunquam invasisse desiderium auferendi campanas v. M., sed Franciscus Illefeld, bombardarum fusor ultro et sponte in conspectum nostrum veniens indicavit nobis, se V. M. bombardas fundere debere et quia puro cupro ad fundendas illas bombardas carere non posset, nec tamen illud haberet, concessisse V. M., ut pro campanis aequali pondere purum cuprum a nobis impetraret.

Quapropter nos M. V. gratificari volentes non vi accepimus campanas, quibus sane sine molestia carere possumus, sed pro iis bonum cuprum dedimus ad fundendas bombardas magis conveniens quam materia campanarum. Propterea rogamus, ne V. M. violentia nos insimulet, campanae sunt integrae et restituto nostro cupro restituentur statim vel praedicto bombardarum fusori vel cui M. V. nobis per suas literas significaverit dandas. Semper enim id studuimus, ut bonam amicitiam et vicinitatem cum V. M., sicut et nunc volumus, coleremus. In reliquo eandem foeliciter valere et responsum benignum ab eadem optamus. Datum Cassoviae die 25. Aprilis anno dni 1560.

Index juratique cives civitatis Cassoviensis.

Kivül: Magnifico domino Georgio Bebek de Pelsócz comiti comitatus Gemberiensis ac sacrae caesareae et regiae maiestatis etc. gentium capitaneo etc. domino et vicino nobis observandissimo.

(Eredetije »Protocollum mandata regum sat. in paribus remonstrat de annis 1559—1560.«)

1562. á p. r. 20.

Futaghi Lukács tarczali pap levele a kassaiakhoz.

Munificentiam misericordiae Dei et patris per aspersionem sanguinis filii sui, domini nostri Jesu Christi. Ornatissimi viri patresque in Domino perpetua fide colendi. Cum senatum vestrum claris oratoribus et fidelissimis doctoribus non destitui sciam, qui altius, quam institui pensare possunt, brevi oratione animi voluntatem significare decrevi, reputans etiam meae vires in ea facultate, quae sint exiguae.

Veteres sapientes et eruditi ob excellentiam donorum hominem vocarunt . . . . . , quod in eo dei eximiae virtutes, tanquam in movendo palam conspiciantur; Moses dei amicus penitus hominem considerans vocat dei imaginem, et similitudine, hoc est, alterum deum ob potestatem dominandi et partem rationalem, cui iuxta Platonem tribuitur virtus, non ob formam substantialem, quae in deo nulla est.

Cum itaque pulchra laudem mereantur interque virtutes, ut inter turpia vitia primatum tenent, quae vituperationem merentur, certe laudandae sunt causae, comites, fructus et opera virtutum, ut veteres scholas agnoscentes omnium virtutum esse seminarium, prima et praecipua cura illis erat de viris eruditione et virtutibus praesentibus, qui non solum rempublicam gubernarent, sed etiam iuventutem ipsam erudirent. Ob id etiam primas et secundas tribuebant in omni vita militibus, quorum sedulitate et fortitudine virtutibus claris ornatae civitates et in illis honestae politiae conservarentur et ad posteros transmitterentur. Secundas

vero et tertias artibus liberalibus, ut omnium aetatum historiae testantur. Deploranda certe hac vita hominis est sine illorum cognitione, quia . . . . . discriminis sit, inter vitam hominis et brutorum absque cognitione honestarum artium, imo nec esset, ut Ciceronis utor verbis, nisi orationis facultas homini data fuisset.

Itaque veterum diligentia si non omnes praecipuas . . . . . et florentes civitates ad excolenda ingenua iuvenum excitare debebant ob causas tam dictas, inter quas vestram urbem viri ornatissimi non postremas partes tenere existimo, testantur vero subsidio aliquot viri docti facti, qui iamdudum in ecclesia domini fideliter servientes, pascunt gregem Christi, pro quo vero egregio facinore vobis omnibus et civitati vestrae non possim non praecari omnia fausta et foelicia a deo patre fonte omnium bonorum, presertim cum et nunc piae memoriae multis virtutibus et pietate ornatus dominus Franciscus literatus vestrae civitatis morem est imitatus etiam in ultimis suspiriis, volens migrare ad sedes beatorum, reliquens exemplum posteris similiter faciendi et dispensandi de bonis divinitus gressis, ad subservanda studia piorum et excitanda ingenia foelicia.

Hos itaque fratres Gregorium de Szikszo ludimagistrum in Liskza et Demetrium de eadem Szikszo nunc Vitebergae bonis literis fidelem operam navantem non tantum eruditione, sed et morum integritate ornatos vobis viris ornatissimis fideliter commendo, ut de pecunia studiosis legata a praenominato pio viro mediocri summa aliqua ad eorum studia persequenda iuvare dignemini, tanquam eos, qui non mutata conditione ad ultimum usque habitum vitae eorum Christo et ecclesiae eius servire voto sese obstrinxerunt. Quibus idonei una mecum erunt testes reverendus dominus Bartholomeus Kőrösi, pastor fidus in Liskza et dominus Blasius Bihari de Keresztur, ipsi quoque monumentum vestrae beneficentiae et pietatis. In reliquo foeliciter valere vestri reverendi viri ornatissimi opto et relationem optatam et deo gratissimam. Ex Tarczal 20. die Aprilis, anno Christi 1562.

Lucas Futaghi

pastor domini gregis in Tarczal.

Kivül: Amplissimo senatui Cassoviensi, viris omni genere virtutum ornatissimis dominis et patribus in domino perpetua fide colendis.

(Eredetije papiroson, zárlatán zöld pecsét, 2392/84. sz.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

AZ 1683-IKI VISSZAVONULÁS TÖRTÉNETÉHEZ.

I. 1683. sept. 27.

Illésházi István vármegye-gyűlést hirdet.

Comes Georgius Illyésházy de Illyésháza, perpetuus a Trenchin, ejusdemque ac Liptoviensis comitatum supremus et haereditarius comes ac supremus capitaneus etc. egregio Joanni Adamóczy, inclyti comitatus Trinchiniensis processus inferioris iudicium salutem et omnem felicitatem. Esett értésünkre, hogy némely nyughatatlan elmék, hazánk mostoha fiai, urunk ő nga parancsolatjából, és ezen felső processusbéli úri s nemesi státusok requisitiójára dubniczai kastélyunkból való kimenetelünket és Bécs alól való fővezér elszállását csudaképpen in contrarium magyarázván, nem csak böcsületünket, főispányi méltóságunkat, sőt a ki nagyobb, kls urunk ő nga méltóságos személyét és fényes táborát is hamis fondorló nyelvekkel gyalázzák és szegénységet rettegeték, hamis s kigondolt híreket imide amoda etiam patenter irogatván; mivel pedig századik része sem igaz annak, a kit mind győzhetetlen török császár ereje, mind peniglen urunk ő nga fényes tábora felől hamisan költettek, az mint tegnapi napon authenticus helyről költ levelekből értettük: annak okáért tisztünk hivatalja szerint kld processusában levő úri s nemesi státusoknak kld által akartuk értésére adnunk, hogy a minapi Bécs alól való fővezér elszállását másra ne véljék, hanem arra, hogy budai vezér árultatása miatt mintegy ezer fő török hirtelen elveszvé, több hadakkal felől említett fővezér félre állván, alacson rendő törökben is egynéhány százig vészett. Mely dolgot észrevevén a fővezér, azonnal hadak jelenlétében azon budai vezért megfojtatván, ujobban nagyobb erővel Bécs alá nyomakodott, sőt a mi nagyobb, maga török császár is személye szerint sok álgúkkal éjjel-nappal utánna mégyen; kls urunk ő nga penig még ez elmúlt héten harmincezer törököt magához minden órában várván, mihelyest elérkezik, véle együtt Pozsonyt megszállani igyekezik. Így lévén azért a dolog, ő ngokat s ő klmeket intjük, urunk ő nga hívségétül magokat el ne szakasztván, édes haza szabadsága mellett fegyverbe ültezvén, szabadság s királyi diplomájának rontói ellen tovább is bátor szívvel hadakozzék, trincsin lakosoknak penig semminemő éleést adminisztráltatni és bevitetni ne engedje, sőt azokat is, a kik eddig valamit bevinni merészeltek volna, kész büntetés éri, készen is kiki várja magára.

Azonban minemő kglmes urunk ő nga levelét ez órában alázaosan vettük, annak igaz mását kld által publicáltatván, pro die 6-ta mensis affuturi Octobris generalem comitatus congregationem in privilegiato oppido Zolna celebrandam cum subsequentibus hirdettük, akarván azon alkalmatossággal praesentibus includált,

hazánkban be nem vett és in anno 1612. articulariter expungált jesuiták ellenünk mocskosan írott levelét, és igaz magyarságát megtagadó Mitticzky Imre oktalan írását is nemes vármegye eleiben terjesztenünk, nemkülönben interveniálandó occurrentiákról is, és publicált urunk ő nga levele iránt is mitévők legyünk, concludálnunk és silesiai Thym oberster leveleihez képpeszt urunk, hazánk, legfő penig ezen vármegye javára consultálkodnunk, Kld-nek autoritate nostra supremi comitis et capitaneatus keményen parancsolván, hogy pro praefixo termino et loco generalem comitatus congregationem statibus et ordinibus in processu vestro degentibus sub poena in generali regni decreto superinde expressa publicare et promulgare haud intermittat, ita et iidem status et ordines tanquam in passibus existentes, non personaliter, verum medio ablegatorum et plenipotentiariorum suorum, cum sufficienti instructione e medio sui expediendorum comparant. Secus non facturi. Datum in arce Lethava die 27. mensis Septembris, 1683.

Comes Georgius Illyesházy, m. p.

(P. H.)

P. S. Ippen hogy ezen publicatoriális leveletem subscribáltam volna, hozának urunk ő nga méltóságos parancsolatját, mely által kegyelmesen méltóztatik megparancsolni ő nga, hogy azon nemes Trencsín vármegye fegyverben lévén, passusokra vigyázzon diligenter, melyet a jövő congregatiókor nemes vármegyével communicálni fogom, kire nézve ő ngok s kgltek hogy talpon s fegyverben legyen, serio parancsolom.

(A Magy. Tud. Akadémia birtokában levő eredetiről.)

II. 1683. oct. 10.

Thököly Illésházyhoz intézett levelének töredéke.

Extractus literarum celsissimi principis.

Megolvasván mindazáltal kegyelmed irásának hosszas declaratióját, minthogy harmadnap alatt mind a fővezérhez, mind peniglen a lengyel királyhoz küldött követeim minden bizonynnyal megérkeznek és a haza mostan folyó dolgaira kegyelmed és nemes vármegye úri rendeinek praesentiáját szükségesnek látjuk, kegyelmed ha nemes vármegye uri rendeivel kisebb részivel mennél hamarább compareál, contestálja kegyelmed azzal is hazájához szeretetét és hozzánk való atyafiúi devotióját is, kiben semmi kétségünk, a nemes vármegyének nagyobb része az interveniálható dolgokra való vigyázásnak okáért helben maradhat. Kegyelmedet is azonban az eljövő uri rendekkel sokáig nem kívánván tartóztatnunk, visszabocsátjuk és akkor, ha az dolgoknak szüksége úgy fogja kívánni, azon seregeket is, amellekrül leveliben téssen kegyelmed emlékezetet, készek leszünk kigyelmed mellé adjungálnunk, vagyunk is oly reménség-

ben, eziránt sem kíván kegyelmed kedvetlenítésünkkel cselekedni, meggondolván azt, hogy Trencsin vármegyének conservatiója és tovább való securitása (kire nekünk nem kicsiny reflexiónk) a haza dolgainak jó karban való viteliben áll. A nemes vármegyének is irattunk kegyelmed insinuációja szerint, kik közül ha kik engedetlenkednek, főispáni hivatalja az tőlünk vett autoritása szerint procedálhat ellenek, sőt magával el is hozhatja táborunkra büntetésre.

Ex castris ad Gyarmath positis 10. Octobris 1683.

Emericus Thököly m. p.

(A m. Tud. Akadémia könyvtárában.)

SZÖNYI ISTVÁN KÉRELME II. RÁKÓCZI FERENCZ FEJEDÉLEMHEZ.

Felséges fejedelem.

Kegyelmes uram s gyámolom.

Ex fideli fiducia vagyon bátorságom, hogy Felséged kegyelmességéhez ragaszkodom, instálván alázatosan, ily keserves bujdosásomban s költségtelen extremitásomban méltóztassék fejedelmi liberalis succursusával megvigasztalni. Azonban ex speciali sua clementia patens parancsolattyát is adni, hogy a míg Isten engedelmebül Felséged győzedelmes fegyvere által ecclesiámba visszamehetek, Szathmár városában cselédemmel együtt megtelepedvén, szállás adással, buza s konyhára való victuale gazdálkodással, marháimnak széna s abrak adással, utazásomban pedig szekér s vontató marha adással, is az hol elmegyek városokon, falukon, Felséged parancsolatjából tartozzanak. Isten előtt jó illatu áldozattya leszen Felségednek, én is a mi jó Istenünket szívesen imádom, hogy a Felséged tanácsát, fegyverét, tárházát, birodalmát, életét s szerelmesit mindenkori s ezután való áldásival megáldván megáldgya!

Felséged

Alázatos igaz hive

Szőnyi István

Gyula-Fehérvári R. Ecclesiának

első predicatorja

fejedelmi gratiáját alázatosan várja.

Külczim: Felségedhez mint kglmes uramhoz alázatos memorialisom.

A kérelem hátára írva:

Quartelya adattatik Szatmárt vagy az hol az több reformatata ecclesiastica personák vannak, insinualván magát tekintetes nagyságos Károlyi Sándor general mezei marschal ur előtt.

Datum Károly, die 16. Febr. an. 1708. F. Rákóczi.

Minthogy az várdai congressusban is Szathmár és Némethi városa az erdélyi reformata ecclesiák kibujdosott praedikatorainak rendeltetvén quartélyul, egyéb quartélyosoktól immunisaltattak, arra nézve ő Felsége fenn megírott kgl's resolutiója szerént parancsoltatik az megnevezett városbeli böcsületes biráknak és lakó-soknak, accommodalván tiszt. Szőnyi uramat is helységekben, szükségeiről providealjanak. Károly 5. Mart. 1708.

Károlyi Sándor.

Stephanus Horthi.

A birtokában levő eredetiről

Közli: DR. TÖRÖK ISTVÁN.

BETHLEN JÁNOS LEVELE APAFY MIHÁLYNÉ FEJEDELEM ASSZONYHOZ.

Kegyelmes asszonyom.

Hogyha ez az országtól rám bizattatott akadályos számvitel rajtam nem volna, magam késedelem nélkül mentem volna az mi kegyelmes urunkhoz, szükségesnek látván, hogy ő Nsga késedelem nélkül postát küldgyön a Portára, az Tömösvárról mostan későbbben érkezett Szalló Gábor uram levelére képest, melynek paríáját tegnap küldte meg secretarius uram, de mivel ha ez itt való dolgomat félbe hagyom, ez is az országnak kárára lészen, azminémű levelet az kapikihának kellene az portára írni, csekély elmém szerint annak minutáját ez levelemben nsgodnak küldtem, mellyet ha nsgod illendőnek itél, az mi kglmes urunknak ő Nsgának küldgye meg. Annak felette nsgtokhoz való kötelességem kényszerít azt is megjelentem: Az táborban létemben is, de azoltától fogva, miolta itt vagyok, annál inkább szünetlen érkezik panasz előmben, hogy az mi kglmes urunk ámbár az ország törvénye szerint való illendő dologban mutassa valamely hivehez kglmességét, praefectus uram egyedül elbontja, sőt ha csak tiz s husz forintig parancsol is ő nga, ha nem akarja, nem cselekszi, közönséges helyen száma nélkül mondván, hogy ha tizszer s huszszor parancsol is ő nga, eb cselekedgye, edgyiktől a jószágot elvéteti s másnak adattya ha akarja; ez nsgtoknak rettenetes böcstelenségére vagyon, mert az emberek közönségesen azt mondgyák, hogy a fejedelemnek is ő a fejedelme, el is kezdtek urunktól ő ngától ez miatt az emberek igen idegenedni. Nem mondom kglmes asszonyom, hogy nsgtok szolgálattyával ne éljen, de igen szükséges, hogy megzaboláztassék, mert én nem hiszem soha ez országnak, olyan alá való rendü embernek ennyi alkalmatlanságit sokáig szenvedhesse. Akar én legyek s akar más, a ki szolgál, tartsa határában magát. Ezeknek utánna Isten-

nek gondviselése alá ajánlom ngodat. E Szász-Medgyes die 21. Aug. 1662.

Nagyságodnak alázatos méltatlan szolgája

Bethlen János.

Külczim: Az méltóságos erdélyi fejedelem asszonyinak nékem keglmes asszonyomnak adassék.

(Eredetije az erdélyi ref. püspökség levéltárában.)

Közli: DR. TÖRÖK ISTVÁN.

I. ULÁSZLÓ KIRÁLY 1444. ÉVI KIADATLAN LEVELE.¹⁾

(A kórniki codexből p. 427. Signaturája II, 68.)

Wladislaus dei gracia Hungarie, Polonie, Dalmacie, Croacie etc. rex.

Reverendissime in Christo pater et magnifici, fideles grate nobis dilecti. Superioribus diebus scripsimus vobis de apparatu nostro contra Turcos de paceque cum ipsis Turcis conclusa, que utinam ab eis servata fuisset, non erat opus hunc novum laborem eundi contra ipsos suscipere. Sed quum Turci prefati emologati in parte maiori pace ipsa per dimissionem magnorum et notabilium castrorum, reliquum quod restabat faciendum, non compleverunt, puta in relaxacione filiorum despoti et certorum aliorum castrorum suorum, immo terras suas aliquas ignis incendio concremarunt et concremare non desistunt, unde necesse nobis erat facere illud, quod cum toto regno nostro conclusimus et iuravimus ire videlicet contra ipsos nisi illud . . . . complevissent. Atque domino adiuvante hac die vadum Danubii in Bulgariam transivimus continuati . . . . ipso deo prosperante usque ad fines ultimos Romanie experiri que volumus ipso deo nobis propicio . . . . christianum populum a servitute ipsorum barbarica liberare et eosdem extra fines Europe prope . . . . sicut et speramus, habemus siquidem in ea re sicut eciam vobis alias scripsimus multa pres . . . . per terram multorum regum et principum christianorum, qui nobis magna cum devocione . . . . paganorum de finibus nostris excludatur. Rogamus igitur atque obsecramus fidelitate . . . . velitis, ut nobis et populo suo christiano sit propicius nobisque victoriam de h . . . . et gloriam nominis sui et consolacionem tocius populi christiani. In reditu autem nostro . . . . omnemque diligenciam adhibebimus, ut de tanto celerius illud regnum nostrum Polon . . . . videamus. Datum in loco campestri stacionis nostre in terra Bulgarie in r . . . . oppidi Orschwa in crastino sancti Mathei apostoli anno domini etc.

Ad relacionem magnifici Petri . . . .

regni Polonie vicecancellar . . . .

¹⁾ V. ö. az »Ungarische Revue«-ben megjelent értekezésemet »Zur Geschichte des Friedensschlusses von Szegedin 1444« (1894. évfolyam 5—7 füzet p. 346, 27 jegyzet és p. 352, 36 jegyzet in f.)

Közli: DR. SCHWARTZ IZIDOR.

A SZEPESI VÁROSOK GRÓFJAI SORREND- JÉNEK KIEGÉSZÍTÉSE. -

Az 1880-ban megjelent történelmi »Zipser Geschichts- und Zeitbilder« című művemben a szepesi grófok sorrendjét is igyekeztem megállapítani, különösen Wagner, *Analecta Scepusii* ... III. kötetének és a megyei levéltár feljegyzéseinek kimutatásai tekintetbe vételével.

Később dr. Demkó Kálmán 1883-ban a Századok 455. lapján több taggal kiegészítette a grófok sorrendjét azon 47 db levél nyomán, melyet a grófok Lőcse hatóságához intéztek és melyek e város, Demkó által rendezett levéltárában feltalálhatók.

Azóta több szepesi okmány kerülván kezembe, arról győződtem meg, hogy a grófok sorrendjének Demkó által kiegészítése is még mindig hiányos. Alig van czéhszabályrendelet, határlevél, ítélet, körrendelet, vagy más okmány, hol az ember új meg új gróf nevével ne találkozónék. Mi természetes is, ha tekintetbe vesszük, hogy a városok bírái minden esztendőben választottak grófot és nem ritkán egészen új embert, különös qualificatio úgy sem szükségeltetvén ezen álláshoz. Sőt egy évben néha két gróf is szerepel, ha új választás alkalmával az új a régi helyére lépett.

Én tehát jelen dolgozatommal szintén hozzájárulni akarok a szepesi grófok sorrendje kiegészítéséhez az előttem fekvő hiteles okmányok nyomán.

1. Matheocz városának egyik határlevele ily czímet visel: »Literae metales populorum de villa Mathei, Schlackendorff et Montis Sancti Georgii respectu sylvarum de anno, feria tertia proxima post festum Visitationis virginis gloriosae Millesimo quadringentesimo duodecimo«. Ezen *1412-ik évi oklevélben Jakabról mint a szepesi szászok grófjáról* tétetik említés.

2. Ugyanazon 1412-ik évről szóló Igló város határleve-
TÖRT. TÁR. 1895. III. FÜZET.

leben előfordúl *Russdorf Jakob, mint comes terrestris*. Ezen okmány sok más világi és egyházi előkelők nevein kívül Szepesvármegye képviselőit és a 24 város bírait is tartalmazza, kik a határok megjárásában részt vettek.

3. A szepesi XIII város elzálogosításával Zsigmond alatt 1412-ben, daczára a lengyel starostának Lublówáron, e városok még külön grófot is választottak, ki belügyeikről gondoskodott. Ilyen gróffal találkozunk *Cristianus de Monte Sancti Georgii* — Szepesszombat — személyében, ki egy, Poprád városában feltalálható 1416. évről szóló okmányban arról tanuskodik a bírókkal és esküdtekkel együtt, hogy Stoyonföld nemesei 60 holdnyi szántóföldet 500 frtéért örök jogon eladtak Poprád városának. Ezen földrész mai napig is »60 Erdtach« név alatt szerepel e város szántóföldjei között.

4. 1475-ben Leibitz város részére kiállított ótalmazó levélben — *literae protectionales* — *Simon*, mint a XIII város grófja említettik.

5. 1480-ban Leibitz városa posztósainak alapszabályait *Jakos gróf* még a 24 város bírái nevében is helybenhagyja. Azok az érdekes czéhszabályok tudtommal a legrégebbek e városok területén.¹⁾

6. 1504-ben *Molner Stenzel áll, mint külön gróf a XIII város élén*, mi a következő levéltári jegyzetből tűnik ki: »1504. hat der graff in der Leibitz Stenzel Molner sampt den andern 11 Städten grössere Zinsen auflegen vollen, ist solcher Streit u. töhdig von ihren Gemeinden nach Wischnitz²⁾ kommen, damals war unser Herr H. Petrus Kmitta Marschalk, aber sie kunnten nichts erhalten, ist also aus fürcht und schand der graff aus der Leibitz entlaufen und sich nach Késmárk solviret.«

7. 1514-ben *Phejler Péter szintén Leibitz városában székel mint a XIII város grófja*. Kormányá alatt is adózavarok támadtak, melyek azonban a lengyelekre semmiféle sikerrel nem jártak, mint azt a következő ugyan azon korból származó jegyzetből megtudjuk: »1513 ist graff gewesen zu Leibitz Petrus Phejler, haben ebenfalls die andern 12 Städte einen thädig mit uns angefangen, damals war unser H. Andreas Koltelitzky Schatzmeister Ihrer Majestet; haben aber nichts erhalten«.

8. Az 1522-ik évben május 15-én Késmárk és Szepesszombat — Jergenbergh, Georgenberg — között kötött szerződésen *Thejler Imre gróf, szintén Leibitzről* szerepel és

¹⁾ Egy egyezés Sztrázsa és Matheocz városok mesteremberei között, már az 1352-ik évről az előbbi város levéltárában létezik.

²⁾ A lengyel főhatósághoz.

kieszközli a közbenjáró lengyel hatóság által, hogy a szepeszombati czipészek a késmárkiak által szabad forgalmukban ne zaklattassanak. Ugyanazon Theyler gróf Sztrázsa városa czipészeinek czéhalapszabályaiban is előfordúl.

9. *1533-ban Glatz György XIII városi gróffal* találkozzunk, ki Várallyai István jegyzővel, Fittel Antal küldöttel Krakkóban megjelenik Zsigmond lengyel király előtt, hogy a városok összes Magyar- és Lengyelországtól nyert jogait és kiváltságait újból megerősítené. A küldöttségnek sikere volt és az új kiváltság-levél a nevezett évben kiállítatott »in conventione generali Cracoviensi feria quinta ante dominicam Reminiscere.« Az újabb megerősítés »Piotkoviae die tertia Februarii anno domini Millesimo sexcentesimo« történt. Az okmány maga Ruszkin városa levéltárában őriztetik.

10. Menhárd és Leibitz szomszéd városok között huzamosb idő óta elkeseredett határvillongások folytak bizonyos erdő-rész miatt. Végre sikerült a két város között a helyszínen kiegyezkedést hozni létre egy szerződésben, mely Leibitzon állítatott május közepén 1559-ben ki. Ezen okmányban előfordúlnak: *Fábián Vitus, a XIII város grófja*, Lubló és Podolin várak képviselői, nemes Blandiest Polnárol, a XIII város starostája és Grosdinszky Mátyás podolini alkapitány, valamint a 13 város bírái is.

11. 1573-ik évi ápril 6-án Matzeovszky Miklós lubló várkapitány Ruszkin és Durand városok között határjárást rendezett. A megye részéről jelen volt az alispán négy szolgabíróval, a lengyel kormány képviseltette magát a nevezett várkapitány által és a *XIII város Kupferschmidt István* gróf és a 13 bíró által. A határlevelet Ruszkin városa levéltárában találjuk.

12. Hogy mily gyakori megtámadtatásoknak lehettek kitéve a XIII város jogai, kiváltságai és szabadságai, abból is kitetszik, hogy azoknak újbóli megerősítése 1578-ban megint kérelmeztetett, ámbár még csak 1533-ban lettek biztosítva, mint azt elébb láttuk. *Nicási Albert a XIII város grófja*, Dirner István, Moldner Péter, Hassek György és Ratz Barthel küldettek István lengyel királyhoz oly megbízatással, hogy a városok összes jogaik, szabadságaik és kiváltságaik confirmációját kérelmezzék, mi meg is történt az 1578-ik évi január hó 11-én kiállított és királyi pecséttel ellátott okmányban, mely a Conspectus motivorum ... 13. lapján olvasható, mellyel a XVI városi kerület a negyvenes években a megye túlkapásai ellen védekezett. *Nikasi Albertet* különben Demkó is felemlíti jelzett dolgozatában.

13. A városok grófjai egyre váltakoznak. A XVI szepesi város jegyzőkönyvében 1584—1597. (Malefiz-Büchlein, a megyei levéltárban) olvassuk: 1579-ben a 3 király napján *Chrüssel Benedek lett megválasztva grófnak*. Érdekes róla tudni, hogy hivataloskodása alatt a következő évben 1580-ban július 1-én Kőnig Mihály Leibitzon a kőnpadon bevallotta, hogy lopott és pedig a leibitzi lelkésztől Hortensius Bálinttól 9 itcze mézet, mely 25 dénárba becsültetett; 33 dénárnyi értékű lent; 6 forintra rúgó mozsarat; töltött tarisznyát; 4 aranyozott gombot; 1 pár kapcsot; a kovácstól 200 darab zsindeleyszőget és egy lakatot. A bűnös lefejeztetett.

14. *Omes Antaltól* említi Demkó, hogy 1599—1600. szerepel, mint a városok grófja. *En már 1584-ben hivatalban találom*, midőn aug. 5-én a 24 város lelkésze, a 13 város bírái, Krausz János lublói várkapitány és Macioroszký Gáspár helytartó — starosta — Leibitz városában összegyűltek és az új naptárt elfogadták, mert nem képezett hitczikkelyt. Ezen gyűlésen már *Omes Antal városi gróf* is jelen volt és szerepelt, mint az körülményesebben olvasható a szepesmegyei történelmi társulat III. évkönyve 56—57. lapján.

15. 1590-ik évi ápril 4-én Varsó városában III. Zsigmond lengyel király helyben hagyja Leibitz kiváltságait. A kiállított és a leibitzi levéltárban feltalálható okmányban szerepelnek: *Frickal Jakab, mint a 13 város grófja* és Hutherus Ádám azok jegyzője, valamint több leibitzi polgár az érdekelt város nevében.

16. Az 1593-ik évről olvassuk: »ist *Jakob Frickal in der Leibitz zu einen Graffen erwählet worden*, aber durch miss gunst der oberen 3 städt wiederunb abgesetzt worden, und ist Herr Anthonius Omes ausz Igló an seiner statt eingesetzt worden.« Demkó Frickal Jakab hivataloskodását az 1595 évre teszi.

Ennyi gróft sikerült kifürkésznem a XIII városban eddigelé a XVI. századból való okmányokból. A XVII. században következő grófokra akadtam:

17—18. A Menhárd és Leibitz városok között fennforgó határvillongások tárgyában 1604-ik évi okt. 25-én Leibitz városában összegyűltek: Lubomirszky Sebestyén lengyel herczeg, Vojnuszky várnagy és a Szepesség kapitánya, Lodsinszky János lublói alkapitány és a városok képviselői Domaschovsky Márton, Huldreich János, Kolacskovszky Sámuel, *Pilcz Márton Szepesváraljáról és a városok grófja*, valamint Dirner Jónás Iglóról, a városok jegyzője. Pilcz Mártonon kívül ezen kiegyezkedési okmányban, mely Menhárd levéltárában őriztetik, még *Frickal Jakab* gróf említetik fel, ki már 1602-ben hiva-

taloskodott és kivel már elébb is találkoztunk, miután a lelépő újra megválasztható volt. Ezen okmányban még *Fabini Vitus grófról is tétetik említés, ki 1580-ban volt hivatalban.* Egy másik, 1559-ik évről szóló, szintén menhárdi okmányban, Fabini Vitus már mint gróf fordul elő.

19. A kiegyezési feltételek meg nem tartatván a menhárdiak részéről, egynehányan közülök a tiltott erdőben megfogattak és *Dirner János városi grófhhoz vitettek 1605 évi július 4-én.* A 40 aranyból álló büntetés azonban elegendtetett nekik, miután többen közbenjártak értök és az egyezmény feltételeinek megtartására ünnepélyesen kötelezték magukat.

19. A már említett leibitzi posztósok 1480-ik évi czéhszabálya megerősítették IV. László lengyel király által 1609-ik évi május hó 25-én. *Schaller János, a XIII város grófja* közbenjárásával történik ezen okmány újbóli kiállítása.

20. Igen érdekes okmánykönyv a Szepesség történetére vonatkozólag a 257 lapú, négyzet formájú írott könyv Szepes-Szombaton ily czímmel: »Marckbuch, oder Primar Register, darin die fürnemen Handel, contracte und andere zufellige dinge dieses königlichen Marktes Georgenberg beschrieben sollen werden durch den ehrsamem Herrn Demian Hannscheldt Richter und seine geschwornen Herrn dazumal gezeiget den ehrsamem rath zu nutz und zu ehren, im Jahr Cristi leibliche Geburt 1579«.

Ezen okmánykönyvben a jó biró tulajdonságai is hosszasan leiratnak pl.:

Oratio ex Psalmo 61. Christe, Magistratum nostrum defende fidelem, Principibus piis adjice quaeso dies, Fac ut te timeant, per te da rite gubernent ... sit honos templi artibus atque scholis, Vt jugeot leges, mores servantur honesti. Pacis vt authorem te pia turba canat.

Ezen könyv 63-ik lapján *Peyer András 1613—14-ben mint a XIII város grófja* jegyeztetett fel.

21. Az erdei legelőt illetőleg Leibitz és Menhárd városok között 1627-ik évi decz. 2-án egyezmény kötött meg a két város képviselői és *Olmützer János XIII városi gróf* jelenlétében, kik az okmányt alá is irták, mely e városok levéltárban az utókorra hagyatott. Leibitz levéltárában egy 1678-ik évben jan. 29-én kiállított okmánynyal is találkoztunk, melyben Olmützer János gróf a városokat jegyzője esküvőjére meghívja.

22. A surlódások Leibitz és Menhárd között azon egyezmény megkötése után is tartván, új vizsgálat rendeltetett Lublóvárról el, melynek eredménye egy január 6-áról szóló

határlevélben 1638-ban törvényesen megállapíttatik és *Seis Pál XIII városi gróf által* is aláíratik. Az okmány Menhárd és Leibitz tulajdona. Seis Pál ezen állásban 1637-ben a leibitzi mészárosok czéh szabályaiban is előfordul.

23. Ugyazon okmányban felemlítettik, hogy 1633-ban *Malleter alias Milleter János is szerepelt mint városi gróf*. Milleter János 1635-ik évi aug. 5-én Szepes-Szombat és Strázsa városok között intézkedik, melyek fűzfák miatt a rézhámor mellett összevesztek. Milleter Jánosról, mint városi grófról még 1680-ban is tétetik említés.

24. 1643-ban Lubomirszky Szaniszló lengyel herczeg és helytartó Lubló váron a rendes adón kívül a 13 várostól 8000 frtnyi hadiadót kívánt, melynek behajtását a háborus idők nagyobb költségei tették szükségessé. Ezen adó ügyében 1646-ban *eljárt Kaysmarker György a XIII városok grófja* Durand, Mathaeocz és Ruszkyn érdekében, hogy azok szegénysegöket tekintve, nem az egész illetéket, hanem összesen csak 100 frtot és pedig Durand 43 frt 50 den., Mathaeocz 33 frt 50 den. és Rissdorff (Ruszkyn) 23 frtot tartozzanak fizetni.

25. 1660-ik évi jan. 14-én Serpálius János és Fröhlich Bálint Leibitzről *Eisdorfer János XIII városi gróf* előtt Oculi-vasárnapon tartatni szokott vásárok ügyében oly kéréssel jelennek meg, hogy a szepes-váralyiakat utasítsa vissza, kik ezen vásár megtartása ellen tiltakoztak.

26. A leibitzi mészárosok 1681-ben uj czéhkönyvre tettek szert. Mily vallásos irányú volt akkor a korszellem, e könyv jelszavából is kitünik:

Die Grösste Kunst u. Weisheit ist, wenn man Gott lernt durch Jesum Christ. Die nächste Weisheit wird genennt, Wenn sich der Mensch auch selbst erkennt. Solch Weisheit das natürlich Licht aus eigener Klugheit nicht ersicht. Aus Gottes Wort wir's lernen müssen, Soll'n wir die rechte Weisheit wissen. Hilf's Herr, dasz ich lern' kennen dich, auf dasz ich mög recht kennen mich! Ich bitt, du wollst mir Kundbahr machen, Wie ich blind bin in Gottes Sachen, Dasz ich mich halt zum Licht im Wort, Welch's mir zeigt, dasz du mein Hort.

In Jesum Namen. Amen! Memento mori! O Mensch bedenke dasz Ende.

E czéhkönyv bevezetésében az 1681-ik évről *Roth Lörincz mint ez évi XIII városi gróf* említettik fel.

Ennyi XIII városi gróf nyomára akadtam a XVII. században.

A 18-ik században ezen grófok névsorát következőképen egészíthetjük ki az előtalált okmányok nyomán:

27. Szepes-Béla 1661—1738. terjedő jegyzőkönyvében 1709-ben *Winkler András mint XIII városi gróf* fordul elő.

28—29. A szepesi szászok között a sörfőzés igen gyakori lévén, 1676-ban malátatársaság keletkezett Leibitzon. E társaság alapszabályai szövegéből kitűnik, hogy *1726-ban Serpilius János és 1728-ban Jory János töltötték a XIII város grófi hivatalát be.*

30. A már említett *Conspectus motivorum . . . .* féle XVI szepesi város védiratának 13-ik lapján *Engelbert Dániel a XIII városi grófok sorában a 1731-ik évben említetik fel.* Ugy látszik, hogy több éven át viselte ezen diszes hivatalát. 1733-ik évi marc. 25-én a városok lakóinak szigoruan meghagyja, hogy a bekövetkező husvéti ünnepeken az urházát keressék fel, a tűzhelyeket vizsgálják meg, vajjon biztosak-e és tartózkodjanak a kicsapongó élet rossz szokásaitól, iszákosság, éjjeli dorbézolás és dohányzástól, ellenben iparkodjanak a helyett lelkileg épülni.

31. A következő évben *1734-ben már Grienblath Lajos viseli e hivatalt* és marc. 8-án kelt rendeletében figyelmezteti a városokat, hogy Lubomirszky lengyel herczeg és a városok helytartója Iglóra jön, miért is hizlaljanak pulykát, libát, kacsát és kappant, nehogy e baromfi száraz és sovány legyen; készek legyenek friss vajjal, zabbal és szénával; a szepes-szombati bíró csigákról is gondoskodják. Az embereken kívül 100 lovat is kell kitartani. A konyha készleteken kívül az »udvar« számára készpénzt is kellett küldeni és pedig küldött Szepes-Szombat 100, Felka 125, Poprád 130, Sztrása 100 és Mathaeócz 110, összesen 565 frtot. Béla város idézett jegyzőkönyvében Grienblath Lajos gróf 1743-ban is előfordul.

32. 1748 évi febr. 5-én a városok hivatalnokainak fizetése következőleg rendeztetett: kapott a bíró 100, a másodbíró 20, két tanácsnok 20—20, a harmadik 10, a 4 és 5-ik 8—8, a 6 és 7-ik 6—6 forintot. A mező- és erdőőrök hetenkint 1 frtot huztak fizetésül. E fontos okmány létrehozásában közreműködik *Barwulszky János mint a XIII város grófja* Az iromány maga Leibitz tulajdona. Barwulszky János a bélai jegyzőkönyv szerint 1750-ben is szerepel mint városi gróf.

33—34. Az iglói számadási könyvek szerint mint grófok hivataloskodnak Jory Tóbiás 1761. és 1768-ban, és Bröderlei János 1766-ban.

Az 1772-ik évben bekövetkezett bekebelezése után a 13 városnak Magyarországra már az én 1880-ban megjelent »Zipser Geschichts- und Zeitbilder« című munkám mondja el a grófokat 1876-ig, a városok bekebelezéséig a megyébe, de a kik már

nem mint XIII városi grófok, hanem mint a XVI városi kerület grófjai szerepelnek, miután a 13 város Lubló, Gnezda és Podolin városokkal kerekítettett ki.

Tény tehát, hogy a XIII elzálogosított város a lengyel helytartó felsőbb biráskodásán kívül, mindég a grófi hivatallal rendelkezett, mely birói önállóságukat biztosítja. Ugyanazt olvassuk a *Conspectus motivorum* . . . . . 3 lapján . . . *Inde enim cognoscere licet, quod eadem ita iam dicta oppida Scepusiensia praeter locales suos Magistratus distinctum Provinciale Judicium, quod Comes Terraneus seu Graffius cum Judicibus Oppidorum effecit, et ad quod Sententiae localium Magistratum appellabantur, sub Polonico Pignore etiam retinuerint; secus namque in eodem Privilegio recognosci nequivisset; eadem Oppida in Expeditionibus tam forensibus et Juridicis, quam vero aliis quibusvis, nomine Universitatis seu Provinciae extradari solitis antehac Cera viridi usa fuisse, in locum hujus ipsum hoc Privilegium pro futuro usum Cerae rubrae contulit Verbis . . . . .«*

Bizonyos, hogy a szepesi grófok névsora az általam előadottakkal sem vált teljessé. Talán e sorok által indíttatva fogja magát érezni egyik vagy másik történész e tárgyat figyelemmel kísérni és oda hatni, hogy a municipiális hivatalnokok sorrendje mindinkább kiegészíttessék

Közli: WEBER SAMU.

AZ ERDÉLYI KÁPTALAN LEVÉLTÁRA GYULAFEHÉRVÁRTT.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

1169. 1583. nov. 18. (Ex arce Prestensi.) Báthori István király utasítja az erdélyi praesidiumot, hogy Lázár István fia Andrástól vétesse el azt a néhány kászoni paraszt házat, és egy lófő örökségét, melyeket eddig Lázár, propria arrogantia magának vindikált, és adja át Bécs Imrének, ki jobbágyaival együtt hűségesen szolgált a hadban.

1170. 1583. decz. 4. (Ex arce silvestri Bialoviensi.) Báthori István király felel az erdélyi praesidiumnak a Béli Jánossal való controversia ügyében, és ámbár látja, hogy ha a dolog úgy van a mint írták, az csak kárral jár, de mivel közös akarathból származott, nem látja, hogyan lehetne rajta könnyíteni, de mert Bélinek erről levele nincsen, lehetne prospiciálni »non ex jure, sed ex gratia«, a mit a tanács ítéletére biz a király.

1171. 1584. febr. 4. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István király ír az erdélyi tanácshoz Borbély György gonosz dolga elintézéséről. Vétke igen nagy, de megrészegevedve követte el, s azért vénségében ne veszítse el életét és tisztességét, legyen tekintet régi szolgálataira, elég neki az a gyalázat, hogy ily hitvány cselekedetért fogságot szenvedett.

1172. 1584. febr. 10. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István király Kovácsóczi Farkasnak és Sombori Lászlónak írja, hogy Tompa nevű jószágból nekik most nem succurrálhat, de majd nem fog rólok elfeledkezni.

1173. 1584. febr. 16. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István tudatja az erdélyi praesidiummal, hogy a Tompa Miklóstól maradott jószágból Köblös nevű falut, minden igazság szerint Lepséni Istvánnak adta, s azt bocsássa a tanács ezen ember kezére.

1174. 1584. márcz. 13. (Ex arce Vilnensi.) Báthori

István király kéri az erdélyi praesidiumot, tudósítsa őt a perzsiai és portai dolgok állapotáról, valamint ő is igéri, hogy a mit hallani fog, hirül adja. Egyébiránt a levél zártakor értesült, hogy minden jól van »jobban sem lehet.«

1175. 1584. ápril. (Ex arce Nepolomicensi.) Báthori István király az erdélyi rendeknek ajánlja Szentmiklósi Ferencz ügyét.

1176. 1584. máj. 3. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István király az erdélyi praesidiumnak tudtára adja, hogy egy nemes családból származott Bilina Miklós nevű fiunak a kolosvári seminariumból, fejedelmi szolgálatba felvételébe beleegyezik, csak meg kell vizsgálni, jó-e minden tekintetben? s ha igen, számlálják azon többi gyermekek közé, kik a fejedelmi fiuval együtt nevekednek.

1177. 1584. máj. 6. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István király írja az erdélyi praesidiumnak, hogy a mely lovat Torma Kristóf megvett Podladovszky-tól a király számára, azt a többi lovakkal küldjék ki; rajta lesz, hogy Torma ki legyen elégítve.

1178. 1584. jul. 15. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István király írja az erdélyi praesidiumnak, hogy Csáki László árváinak jószága engedtessek át Csáki Lászlónénak, mert Csáki Dénesné sincs ellene, a mit Csáki Dénes tőle elvett volna, az is adassék neki vissza.

1179. 1584. jul. 23. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István király ajánlja az erdélyi praesidiumnak Hadnagy Mihály deákot, hogy állapotjához képest kapjon fizetést vagy alkalmas tisztséget, egyelőre kapjon ötven forint áru sőt.

1180. 1584. jul. 29. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István király az erdélyi praesidiumhoz ír, hogy Csáki Anna Prépostvári Bálintné zavaros ügyét a zilahi lakosokkal intéztesse el, ki küldvén oda valamely főembert, ki »ex aequo, bono, et justo« a határ dolgát is, és Csáki Anna panaszait is úgy igazítsa el, hogy több erőszakoskodás, pusztítás és bosszútétel ne legyen, de mindkét fél legyen megelégedve.

1181. 1584. aug. 1. (Ex arce Grodnensi.) Báthori István király rendeli az erdélyi praesidiumnak, hogy az Apafi Istvánnak engedett faluk állapotját egy főemberrel vizsgáltassa meg, számba vévén minden hadiszereket és egyéb rendű marhákat, hogy a visszaváltásnál mindent lehessen inventárium szerint visszavenni.

1182. 1584. aug. 27. (Ex arce Lublinensi.) Báthori István király Pap Andrásnak az erdélyi udvarnál fizetést rendel.

1183. 1584. szept. 21. (Ex arce Grodnensi.) Báthori

István király Vékás Péternek a székely-aknából évenként élte fogytáig tizenhat forintot rendel, mert a Plesztovia melletti csatában fél lábát elvesztette.

1184. 1584. nov. 15. (In arce Grodnensi.) Báthori István király rendeli, hogy a Gibóiakat (= Zsibó?) az ők kérésökhöz képest az erdélyi rendek János királytól kapott exemptiojokban tartsák meg.

1185. 1584? (kelet nélkül.) Báthori István király Mágócsi Gáspárnak felelve írja, hogy ő a haza segítségére kész minden lehetőet megtenni; de most rögtön segítséget nem adhat, magának is a muszkával szembe kellvén állani. Magyarországot a két-háromfelé huzás veszítette el, azért óhajtanó, hogy a beteges császár halna meg, s a török ne háborgatná a haza nyugalalmát. A némettel nem lehet békeség az ország romlása nélkül.

1186. 1585. jul. 26. (In arce Napolomicensi.) Báthori István Giczi János gubernátornak rendeli, hogy ha Badar László gyalogember bebizonyítja Szent-Ivánban leégett háza és elveszett nemesi oklevele igazságát, adasson neki új nemes levelet.

1187. 1586. szept. 14. (Nagy-Sáros.) Berthóti Kristóf sárosmegyei alispán átírja Sárosmegye birói széke ítéletét, mely szól Darhócz Pál felperesnek Pixendorf János felesége alperes elleni ügyéről, Kispál György jobbágy erőszakos elvitele miatt Szent-Mihályról.

1188. 1588. (Napja leszakadt.) Báthori Sigmond fejedelem Szikszai Imre részére Bekenszeg fehérmegyei birtok iratait a levéltárból kikerestetni rendeli. (Csonka.)

1189. 1589. jun. 10. (Alba Julia.) Kovácsóczi Farkas cancellarius levele, melyben nyugtatja Gyarmathi Gergelyt a fejedelem részére beadott arany értékekről.

1190. 1590. decz. 12. (Pozsony.) Rudolf király bizonyosság levele arról, hogy Kylmann János és Frigyes magok számára több megnevezett személyeket ügyvédekül vallottak és felhatalmaztak.

1191. 1590 körül, (napja nincs). A gy.-fehérvári káptalani levéltár requisitorai tanusítják, hogy Csiszár Gergely körösbányai Nagy Jánosnak 550 frton eladta igeni kuriális telkét.

1192. 1590.—?— Osztroi Gáspár és Naláczi Péter, a fejedelem által kirendelt biztosok Hunyadmegyében, Kernyesden kihallgatják Kernyesdi Miklós részére a tanukat, s vallo-másaikat beküldik Báthori Sigmond fejedelemnek. (Sine dato.)

1193. 1590.—— (Kolosvár.) Báthori Sigmond fejedelem rendeli Orbán Györgynek és társainak, hogy Bolyai Gáspár

jobbágyát: Kádár Mátyást, a ki Tordán lappang, urához küldjék vissza.

1194. 1591. jul. 16. (Varsó.) Bressano Ferencz olaszul írott levele Kovácsóczi Farkas cancellariusához, Kendiről, Socin Faustról, Alesiusról s egyebekről.

1195. 1592. márcz. 1. (Gyulafehérvár.) Báthori Sigmond tanusítja, hogy Radó Andrásné aranyasszéki Mészkö nevű birtoka ügyében többeket ügyvédekül vallott.

1196. 1593. szept. 25. (Alba Julia.) Báthori Sigmond az erdélyi tisztségnek rendeli, hogy Dom Pál udvari emberét, kit némely olasz muzsikussal együtt elküldött Huszth várába, az utban minden veszedelemtől oltalmazza.

1197. 1595. máj. 31. Rudolf császár és király ajánlja az erdélyi rendeknek a török ellen a jó egyetértést és a közreműködést.

1198. 1597. jan. 4. (Gyula-Fehérvár.) A gyulafehérvári káptalani levéltár requisitorai Báthori Sigmond fejedelemnek jelentést tesznek arról, hogy Boronkai János felperes tövisi Békesi János alperes ellen, a neki odaitélt esküt letette.

1199. 1597. máj. 20. Pernyeszi Kata, Burján Ferencz és Tarnóczi Simon érdekében valami hagyományról szóló jegyzék.

1200. 1598. jan. 27. (Karánsebes.) Berta Anna írja Zákán Gábor deák feleségének Gyulafehérvárra, hogy a neki vett főkötőt megkapta, igen szereti a formáját, de mégis nem viselheti, csak meztelen főre, s azért visszaküldi, hogy adja vissza a kereskedőnek.

1201. 1600. márcz. 3. (Kolosvár.) Ötves Barthos kolosvári polgár kötelezi magát, hogy Tüköri Balás elköltött pénzét megtéríti.

1202. 1600. apr. 13. (Alba Julia.) Mihály vajda Gyulafehérvári Csizsár Gergely részére tanuk kihallgatása végett, vallató parancsot ad.

1203. 1605. máj. 28. (Kassa.) Bocskai István fejedelem Petki János udvarhelyszéki főkirálybirónak rendeli, hogy Gyulafi Lászlóval egyetértve, a haza védelmére törekedjék katonáit egy helyre egybegyűjteni és a székelységet készen tartani.

1204. 1607. szept. 8. (Csornya? Thornya?) Dobronoki György levele Magócsi Ferenczhez, azon hitvány házról, melybe becsorog az eső és egyéb gazdasági dolgokról.

1205. 1607. decz. 5. (Vienna.) Mátyás főherczeg levele Magócsi Ferenczhez az ország védelméről a török ellen.

1206. 1609. jun. 24. (Jassi.) Konstantin, Moldova fejedelme Magócsi Ferencznek megköszöni, hogy Szilomon mun-

kácsi püspököt Homonnai Bálint kedvéért, s egyébképpen is püspökségre segítette, s őt és hiveit ezutánra is ajánlja.

1207. 1609. nov. 17. (Sandecz.) Lubomirszki Szaniszló Magócsi Ferenczet értesíti, hogy a jó barátságos viszonyt fenn óhajtja tartani vele jövődjére is.

1208. 1610. apr. 23. (Szent-Márton.) Dankovics János beteges állapotban, a kegyelmes asszonyt, kinek atyját is sokáig híven szolgálta, kéri, hogy a további szolgálattól mentse fel, mert rokonainak Grétzben, Bécsben és Tótországban sok pereik vannak, s azokat akarja gondozni ezután, — és ő felsége is már »gondot vetett reá.«

1209. 1611. okt. 9. (Alba Julia.) Báthori Gábor fejedelem Dési István requisitornak írja, hogy mivel Kapronczai Márton requisitori tisztségét megunta, vegye fel helyébe maga mellé a fehérvári udvarbírótság tisztjét, (kinek nevét nem jelöli meg.)

1210. 1612. jul. 20. (Nagy-Szombat.) Naprágyi Demeter kalocsai érsek Magócsi Ferencz özvegye Dersfy Orsolyának felajánlja szolgálatkészségét, átküldvén és ajánlván hű szolgáját Simontornyai Jánost.

1211. 1615. apr. 12. A gyulafehérvári requisitorok tanúsítják, hogy tordai Makay János és Éradonyi Erzsébet ügyvédül rendelték peres ügyeik vezetésére Debreczeni János sógorukat és társait.

1212. 1617. dec. 28. (Alba Julia) Bethlen Gábor fejedelem Szóts Györgynek, a Szász-Sebes városa bírójának parancsolja, hogy Debreczeni János requisitor jelentése igaz lévén, fizessen a hadi expeditióban levő lovas legényeknek annyit, a mennyi a jószágra ki volt róva.

1213. 1619. jul. 20. (Szatmár.) Dóczi András barsi és Szatmár vármegyei főispán a fejedelem szolgáltnak, kik Kassára mennek, sisakok és fegyver derekak vásárlására, ajánló levelet ad.

1214. 1619. szept. 21. Jegyzéke annak, hogy Bethlen Gábor fejedelem minő dispositióval s mennyi szekérrel és eszközzel indult vala.

1215. 1619. — ? — (Gyulafehérvár.) A gyulafehérvári requisitorok tanúsítják, hogy Antalfi Lőrincz Lénárt Istvánt a Magyar-Csesztvén való birtokrészek kiperlésére ügyvédül vallotta.

1216. 1620. máj. 20. A gyulafehérvári levéltár requisitorai Bethlen István hunyad- és máramarosmegyei főispán vallomását Veres István jobbágyságra vonatkozólag fogalmazványba veszik, egy oly jegyzékről, mely éppen Bethlen István kezeírása.

1217. 1620. máj. 28. (Oltszem.) Mikó György és Dániel Mihály Bethlen István fejedelmi tanácsost értesítik, hogy

Bozzán valának a mult héten, s a rossz időben majd oda veszték, de ismét elmennek oda a szászokkal is megerősödve vezetik a munkát; de Mikó Ferencz a csiki hámorból vasat ingyen adni vonakodik. Ásók, kapák, vasrudak nélkül Ojtozban sem lehet kezdeni semmit; moldovai hírekről is értesítik, és utasításokat várnak.

1218. 1620. jun. 24. (Vajda-Hunyad.) Bethlen Péter és Kendi értesítik Bethlen István fejedelmi tanácsost és hunyadmegyei főispánt, hogy a Temesvárra küldött szolgák nagyon vékonyodott lovakkal érkeztek vissza. A passa Lippán van, s ajánlotta onnan magát.

1219. 1620. sept. 14. (Pozsony.) Bethlen Gábor levele, melyet közre bocsátott Szilágyi Sándor.

1220. 1620. decz. eleje. A gyulafehérvári levéltár requisitorai Bethlen István Hunyadmegye és Máramaros főispánja levelét, melylyel Vizaknai Mártonnal a szállítandó »fontos len« ügyében megegyezett, átírja.

1221. 1621. febr. 2. (Kolosvár.) Bethlen István Hunyad- és Máramarosmegye főispánja, fejedelmi tanácsos és gubernátor Debreczeni János és Taraczközi Péter requisitorokat utasítja, hogy Árkosi Gáspár és Kádár Ursula vallomásait a levéltárból keressék ki.

1222. 1621. jul. 2. (Rima-Szombat). Bethlen Gábor fejedelem Alvinczi Péter kassai prédikátornak ír az ifjú grót studiumáról, és hogy Károlyit el ne bocsássa mellőle; értesíti az ottani és a bánjavárosokban levő állapotokról.

1223. 1621. jul. 22. (Nagy-Szombat.) Bassa Péter Bethlen Gábor fejedelemhez írva, mentegeti magát, hogy a cancellarius ijesztgetése miatt előle elfutott és az ellenség közé, Tiefenbachhoz átment, de kéri magát grátiába visszafogadtatni, és híreket ír.

1224. 1621. aug. 20. (Borberek.) Debreczeni János »fejérvári egyik káptalan«, Alvinczi Péter és Somodi István, pecsétjeik alatt tanusítják, hogy Szaniszló Kálmán Borberekén levő minden vagyonát Szaniszló Istvánra hagyományozta.

1225. 1621. szept. 30. (Ex castris . . .) Bethlen Gábor írja Alvinczi Péter kassai prédikátornak, hogy Gelei, Bethlen Istók mestere, a papságra kívánczik, miben akadály a nincs.

1226. 1621. nov. 11. (Magyar-Bród, Morvában.) Bethlen Gábor fejedelem Alvinczi Péter kassai prédikátornak írja, hogy Kékedi Sigmondnak és Péternek kedve lévén a tanulásához, ezeket Bethlen Istók mellé rendelte.

1227. 1622. jan. 18. Bethlen Gábornak egy levele, melyet közre bocsátott Szilágyi Sándor.

1228. 1622. febr. 18. Bethlen Gábor levele Alvinczi Péter kassai prédikátorhoz, melyet közzétett Szilágyi Sándor.

1229. 1622. máj. 26. (Várad.) Bethlen Gábor fejedelem Perényi Gábor ugocsai főispán részére Szinyér és Aranyos-Medgyes birtokleveleit a gyulafehérvári levéltárból kikeres-
tetni rendeli. *Feria quinta prox. post dnicam Trinit.*

1230. 1622. jul. 27. (Fogaras.) Bethlen Gábor fejedelem Alvinczi Péternek átadja az »üdvezült szerelmes atyánkfia testamentuma« szerint a kassai ispotálynak hagyott egyszáz forintot.

1231. 1622. jul. 27. (Fogaras.) Bethlen Gábor fejedelem az idvezült atyafia által a kassai ispotálynak hagyományozott egyszáz forintot kiadatni rendeli.

1232. 1622. aug. 24. (Várad.) Id. György János brandenburgi örgróf Hoskó János kapitánynak ajánlja levele átvivőjét.

1233. 1622. szept. 2. (Bécs.) Eszterházi Miklós nádor kéri Bethlen Gábor fejedelmet, hogy Macskási Menyhártot a rabságból bocsássa szabadon.

1234. 1622. nov. 18. (Spalató.) Marco Ang. Riturcelli levele Bethlen Gábor fejedelemhez, olasz nyelven.

1235. 1622. decz. 16. (Ujvár.) Eszterházi Miklós Bethlen Gábor fejedelemnek megkapta levelét, melyre felelvén, az ország állapotáról elmélkedik.

1236. 1623. márcz. 15. (Kis Marton.) Eszterházi Miklós írja Bethlen Gábor fejedelemnek, hogy Emedről (?) írt levelét megkapta, s a közállapotokról hosszasan elmélkedik.

1237. 1623. jul. 17. (Fogaras.) Bethlen Gábor fejedelemlevele Kovácsóczi kanczellárhoz, melyet közzé tett Szilágyi Sándor.

1238. 1623. aug. 1. Bethlen Gábor fejedelem borbereki Szaniszló Istvánnak, a porumbáki hivatal fejének adományozza Borberekén lakó Bokor Naza nevű jobbágyát, és őt beigtatni rendeli.

1239. 1623. sept. 19. (Sempte.) Thurzó Szaniszló palatinus Torna megye tisztségének a soproni gyűlés 22. articulusa szerint generális insurrectiót rendel, mert a török Barsmegyében több falukat elfoglalt s kirabolt; azért »periculum in mora.«

1240. 1623. okt. 3. (Besztercebánya.) Kamuthi Farkas, Monaki Miklós, Lónyai Sigmond, Kassai István értesítik Bethlen Gábor fejedelmet, hogy a commissariusoknak adott resolútiót megvitték, de ezek, nem levén instructiójok, protestáltak, s így már óhajtanák tudni, hova menjenek, hogy biztosan a fejedelemhez juthassanak.

1241. 1623. okt. (nap nélkül.) Róti Orbán jelenti Bethlen

Gábor fejedelemnek, hogy Pogány uramék elmentek Gyarmat felé.

1242. 1624. aug. 15. (Gyula-Fehérvár.) A gyula-fehérvári levéltár requisitorai tanusítják, hogy Szabó Daniel leánya Judith, néhai Krasznai Szakács Tamás özvegye, protestált lengyelkiri Paris Pál azon tette ellen, hogy Gyula-Fehérvárrt a várkapu-utczában, a szent-Mihály templom plebanusa háza mellett lévő saját házas telkét hatalmaskodva elfoglalta.

1243. 1624—1629? A kassai kovács czéh suplikál ő felségéhez a király és fejedelemhez, hogy a kovács munkák a régi szokott árak szerint maradjanak ezutánra is. Ugyan így kérelmeznek a kötél-verők is.

1244. 1625. máj. 16. (Alba Julia.) Bethlen Gábor fejedelem Szaniszló Istvánnak adományoz egy Borberekén lévő üres telket.

1245. 1625. sept. 25. (Alba.) Debreczeni Tamás, a fejedelmi javak árendatora »Bojthi Gáspár és Gönczi György fejevári káptalan uramékat«, »kiket ő felsége szükséges dolgaiba Radnót felé küldött«, a tisztségnek ajánlja, hogy mindenütt postalovakat és szekeret kapjanak készen.

1246. 1626. jul. 20. (Alba Julia.) Bethlen Gábor fejedelem levele Alvinczi Péterhez, kassai predikátorhoz, melyet közzé tett Szilágyi Sándor.

1247. 1627. febr. 25. (Ebesfalva.) Apafi György Gávai Péternek ír, hogy látogassa meg őt, és legyen jó indulattal iránta.

1248. 1627. febr. 25. Pekri Ferencz Gávai Pétert értesíti házi dolgairól és magához meghívja.

1249. 1627. febr. 26. (Déés.) Kornis Kata Petki Jánosné ír Gávai Péternek, fiának hogy még fáj a lába és kéri, látogassa meg.

1250. 1627. febr. 27. Pálos. Cseffi Margit hálálkodik Gávai Péternek, hogy megemlékezett róla és ajándékot is küldött.

1251. 1627. jun. Dengelegi Péter kolosvári iskola-tanító iskolai gyakorlata, vagy levele, Tordai Jánosnak hozzá írott levelére, mely hasonlóan iskolai gyakorlatnak látszik.

1252. 1638—1640? Gelei Katona István superintendens levelei — hat db; megjelentek az »Irodalom történeti közlemények«-ben 1894-ben. Kiadta Szilády Áron.

1253. 1628. jan. 3. (Fogarás.) Bethlen Gábor fejedelem levele Alvinczi Péter kassai predikátorhoz, mit közre bocsátott Szilágyi Sándor.

1254. 1628. május 4. (Gyula-Fehérvár.) Bethlen Gábor fejedelem, novaji Szentpáli János és Petki Erzsébet mint donatarius felpereseknek, idős Tóth Mihály női ágon való rokonai,

mint alperesek ellen, Maros-Szent-György ajándékozott birtokát oda ítéli, mert a régi székely leány-ági örökösödés, bár Hunyadi János kormányzó által meg volt erősítve, érvényben nem maradt, és a székely nép eme joga el lett törölve, maga Tóth Mihály is János Sigmond fejedelemtől így nyervén meg donatio czímen a fiágra, Maros-Szent-György birtokát, mi most már Szentpálinak van adományozva, a Tóth fi-ág magva szakadtával.

(Átírva a gyulafehérvári requisitorok által 1638-ban.)

1255. 1628. máj. 30. (Alba Julia.) Bethlen Gábor fejedelem levele Alvinczi Péter kassai prédikátorhoz, melyet közrebocsátott Szilágyi Sándor.

1256. 1628. szept. 16. (Alba Julia.) Bethlen Gábor fejedelem Barsi Mihály bibliothekárius conventióját meghatározva aláírja és megpecsételve kiadja.

1257. 1629. febr. 26. (Varsó.) Székely Bálint értesíti Bethlen Gábor fejedelmet, hogy trombitásokat nem kapott, mert nincs pénz; de reméli, hogy ezután kapni fog.

1258. 1629. jun. 10. (Köln.) Ludovika Julianna brandenburgi választott fejedelemnő Bethlen Gábor fejedelemnek ajánlja jó barátságát és a Quady örökösök ügyében tett közbenjárását megköszöni, quarto nonas Junii.

1259. 1629. szept. 13. Debreczeni Tamás írja Bethlen Gábornak, hogy kapott egy képirót Kassán, kivel meg is egyezett, hogy a fejedelem palotáját kifesse.

1260. 1629. szept. 29. (Várad.) Bethlen Gábor fejedelem Alvinczi Péter kassai prédikátort, november 4-ik napjára Váradra berendeli.

1261. 1629. nov. 6. (Alba Julia.) Debreczeni Tamás jelenti Bethlen Gábor fejedelemnek, hogy a kassai képiró, ki a palotát festi, úgy megbetegedett, hogy képtelen tovább a festést folytatni.

1262. (Kelet nélkül.) Bethlen Gábor fejedelem levele a budai passa mód nélkül való cselekedeteiről s foglaltságairól, valamint a Ferdinánd által felajánlott békesség kérdéséről.

1263. (Kelet nélkül.) Bethlen Gábor fejedelem levele valamely török vezérhez.

1264. (Kelet nélkül.) Bethlen Gábor fejedelem levele valamely török vezérhez.

1265. 1630. okt. 13. (Béltek.) Prépostvári Sigmond írja Bethlen Istvánnak, a fejedelemnek, hogy Erdély és Magyarország között lakván, és mind két helyen szép birtokai lévén, van elég oka a levélíráshoz; említi, hogy írta vala neki egyszer

»ne petas principatum a domino, nec solium glorie a principibus«, most neki kellett volna ezt követni; az Istent gondolja meg és a kereszténységet, »itt nem volna pápistaságról való dolog, sőt egyező keresztényvallás, nem is idegen nemzet között, hanem mind magyar, még pedig a »Nagyságod faja«. Beszéli azt is, hogy ő hitta be Rákóczyt; tehát most bocsássa be.

1266. 1631. jan. 9. Keresztesi Pál portai főkövetsége; kinyomtatva »I. Rákóczi György és a Porta« I-ső lapján.

1267. 1631? (Nap nélkül.) I. Rákóczi György kancelláriája egy »Post Scriptumban« int valakit, hogy hű legyen fejedelméhez.

1268. 1631. jan. 13. (Ex Patak.) Róti Orbán Rákóczi Györgynek jelenti, hogy Gávai Péter későn vitte meg a választ Kassáról a palatinustól.

1269. 1631. jan. 16. (Szeben.) Lucz Mihály jelentése Rákóczi György fejedelemnek a lovakról és a megrendelt hámról, miket a sok csavargó miatt tovább nem tudott küldeni csak Kolosvárig.

1270. 1631. jan. 22. (Nagy Sink.) Bojthi Gáspár és Kisfaludi András gy.-fehérvári requisitorok jelentést tesznek Rákóczi György fejedelemnek Bodolai Balás ellen, bele varrván a levélbe Katalin fejedelem asszony instructióját. és reversalisa párját.

1271. 1631. febr. 21. Toldalagi Mihály budai követsége, kinyomtatva I. Rákóczi György és a Porta 3-ik lapján.

1272. 1631. márcz. 1. (Fogaras.) Monaki Mihály értesíti Rákóczi György fejedelmet hogy a »kis urak ő nagyságok« jól vannak, egészségben, és Judex doctor oda megérkezett.

1273. 1631. aug. 9. (Dés.) Dés város tanácsa panaszol, hogy rossz termés van, még fű sincs; ami volt, a fejedelem asszony ötödnapiig Désen mulatván, lelegeltette, és most Kerekes Pál katonái kétszáz lóval etetik a legelőt; a szegény polgárok marhái sinlődnék, sa azért a polgárság nevében a tanács könyörög a fejedelemnek, hogy azt a sok lovas vitézt valahova vitesse el.

1274. 1631. okt. 10. (Ex arce Barensi.) Konieczkopole Szaniszló köszöni a fejedelemnek, hogy gyenge egészsége miatt érdeklődik, reményli, hogy ma-holnap jobban lesz, és ajánlja szolgálatát.

1275. 1632. jan. 10. A jászói convent Maurovits Mihály és Dejthei Balás egri kanonokok kérelmére átírja az egri káptalan négy oklevelét 1377., 1446. és 1532. évekből.

Eredeti. — Papiros. — Pecséttel. — Remete Pál napja éppen jan. 10-ére szombatra esvén, vagy febr. 10. vagy febr. 17-én kelt ezen kiadvány.

1276. 1632. jan. 23. (Kismarton.) Eszterházi Miklós levele Kornis Sigmond bihari főispánhoz a hazai és portai állapotokról.

1277. 1632. febr. 4. (Brassó.) Brassó város birája értesíti Rákóczi György fejedelmet, hogy a pallosos tánczosokat kiküldötte. Német kapitány reméli, hogy maholnap a fejedelemhez mehet. Posták pedig sem a vajdától sem a portáról nem érkeztek; ha érkeznek, elküldi a fejedelemnek.

1278. 1632. febr. 5-től 1633. Szalánczi István kapitai portai követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 16—47. lapján.

1279. 1632. febr. 26. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem vallató parancsa, Bak Erzsébet, Literati Rottal Menyhért felesége tanuinak kihallgatására.

1280. 1632. mart. 24. Toldalagi Mihály fő követsége, kinyomatva I. Rákóczi György és a porta 4-ik lapján.

1281. 1632. aug. 15. (Alba Julia.) Máté aga, Gorgan Szpatar, Tudoricze Szpatarul, és társai oláh bujdosó bojárok reversálist adnak minden ingó s ingatlan vagyonukról Rákóczi György fejedelemnek.

1282. 1633. febr.—július. Keresztesi Pál főkövetsége, megjelent I. Rákóczi György és a Porta 47—53. lapján.

1283. 1633. márcz. 3. (Brassó.) Brassó város tanácsa két tanácsost küld a fejedelemhez, kérvén, hogy az előadandó panaszt hallgassa meg, és adjon oltalmat a városnak.

1284. 1633. jul. 22. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem Gávai Pétert haladéknélkül Fejérvárra berendeli.

1285. 1633. aug. 4— 1634. Kőrösi István követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 55—89. lapján.

1286. 1633. szept. 23. (Dés.) Rákóczi György fejedelem levele Mikó Ferencz kincstartó és csiki főkapitányhoz arról, hogy a temesvári passa masullá lett, stb.

1287. 1633. szept. 29. (Dés.) Rákóczi György fejedelem levele Mikó Ferencz Csik-Gyergyó és Kászon főkapitányához, hogy Eperjesről még resolútiót nem kapott.

1288. 1633. okt. 3. (Dés.) Rákóczi György levele hidvégi Mikó Ferenczhez, Csik és Gyergyó s Kászon főkapitányához arról, hogy Toldalagi micsoda diffikultást kapott a tallérokban.

1289. 1633. okt. 23. (Szeben.) Rüszi János városbíró jelenti Rákóczi György fejedelemnek, hogy a szentmihálynap adót több okok miatt nem küldhette meg, de törekedni fog azt elküldeni a borok foglaltatása után.

1290. 1633. decz. 17. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem a gyulafehérvári requisitorokat utasítja, hogy Huszár István részére bizonyos levelek dolgában vizsgálatot végezzenek, s a feleket idézzék meg.

1291. 1633. decz. 14— 1634. Mikó Ferencz főkövetsége, megjelent I. Rákóczi György és a Porta 90—97. lapján.

1292. 1634. márczius — 1635. Réthi István követsége, megjelent I. Rákóczi György és a Porta 98—126. lapján.

1293. 1634. ápril 4. (Gorbó.) Bornemissza László Gávai Péternek panaszolja, hogy Ilonkán lakó Soldos Istvánt Gávai bírója, a dési sokadalomkor hatalmasul elfogta, és fogságban tartja.

1294. 1634. junius—október. Szalánczi István követsége Drinápolyba. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 127—132. lapján.

1295. 1634. jun. 19. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem levele Csernel Györgyhöz, mit ez átvett Patakon junius 24-én.

1296. 1634. jun. 22. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem levele Csernel Györgyhöz, mit átvett Patakon jun. 28-án.

1297. 1634. jul. 1. Rákóczi György fejedelem levele Csernel Györgyhöz, mit átvett Patakon julius 7-én.

1298. 1634. jul. 4. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem levele Csernel Györgyhöz, mit átvett Patakon jul. 8-án.

1299. 1634. jul. 10. Rákóczi György fejedelem levele Csernel Györgyhöz, melyet ez átvett Varsóban jul. 26-án.

1300. 1634. aug.—okt. Mikó Ferencz követsége a lengyelek ellen küldött vezéréhez. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 136—148. lapján.

1301. 1634. aug. 23. (Brassó.) Brassó város bírása értesíti a fejedelmet, hogy Hermányban a katonák elvették a polgárok ingóságait, házaikat itt és Volkánban is kirabolták, s pénzüket elvették; azért ezek ellen oltalmat és elégtételt kér.

1302. 1634. okt. 6. (ex castris ad Szász-Sebes positis.) Rákóczi György fejedelem megkapta Markó levelét, és érti Juszuf aga bémentét, de bővebb értesítéseket vár a portáról.

1303. 1634. okt. 14. (Brassó.) Brassó város bírása jelenti a fejedelemnek, hogy ottan Nicola nevű görög, ki a fejedelemnek Törökországból valami lovakat hozott volna, nem ismeretes; van egy más görög, de ennek lovait Mikó ur nem találta alkalmasnak az elküldésre.

1304. 1634. okt. 21. (Szász-Sebes.) Rákóczi György Réthi Istvánnak megírja a lippaiak és jeneiek közötti eseményeket.

1305. 1634. nov. Szalánczi István követsége a temesvári passához, megjelent I. Rákóczi György a Porta 133—135. lapján.

1306. 1635. febr.—1637. jul. Sebesi Boldizsár követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a porta 190—296. lapján.

1307. 1635. máj. 16. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem panaszol Ferdinándnak, hogy Mád és Ösöd birtokába való beigtatása a szepesi kamara ellenmondása folytán akadályba ütközött.

1308. 1635. máj. 24. Havasalföldi vajda követeinek utasítása arról, mit kérjenek az erdélyi fejedelemtől Kulcsár Zacharia és Janka logofeta követek.

1309. 1635. június—1636. január. Szentpáli István követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 152. lapján.

1310. 1635. jun. 15. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem jelenti Ferdinánd királynak, hogy a szepesi kamarából nem vehette fel az egy ezer forintot, mivel a kamarának nincs rendelete eme pénz kifizetésére.

1311. 1635. jun. 25. (Várad.) Kornis Sigmond bihari főispán értesíti Rákóczi György fejedelmet, hogy a fejedelem postája megérkezett, és megértette, hogy két rendbeli levelére milyen parancsolatokat adott neki.

1312. 1635. június 27. Toldalagi Mihály követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 149. lapján.

1313. 1635. jul. 20. (Bukurest.) A havasalföldi vladika, a főrendekkel együtt Rákóczi György fejedelemnek hűséget fogadnak.

1314. 1635. aug. 6. Maurer Mihály követsége, megjelent I. Rákóczi György és a Porta 154. lapján.

1315. 1635. aug. 13. (Fogaras.) Rákóczi György fejedelem levele Sebesi Boldizsár portai követhoz.

1316. 1635. aug. 25. (Komána.) Türi Pál jelentést teszen a fejedelemnek a gazdasági ügyekről Fogaras földén.

1317. 1635. szept. 4. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem levele Sebesi Boldizsár portai követhoz, párban a fejedelmi kanczelláriának.

1318. 1635. okt.—1636. febr. Szalánczi István követsége a budai passához, megjelent I. Rákóczi György és a Porta 162. lapján.

1319. 1635. okt. 8. (Alba Julia.) Rákóczi György feljegyezteti azon kellékeket, és szekeres lovakat, »mik a mostani indulásra szükségesek«.

1320. 1635. nov. 18. (Lázárfalva.) Petki István csiki főkirálybíró értesíti Rákóczi György fejedelmet, hogy a neki küldött lajstromban négy falu nevet, Gyergyóból pedig két falu nevét nem találta meg; névszerint Szent-Mártont, Csekefalvát, Szent-Simont, Csátószeget; Gyergyóban Ditrót és Kilyénfalvát; azért utasítást kér, hogy a diák hibája-e, vagy mi?

1321. 1635. decz. 4. (Kolozsvár.) Rákóczi György feje-

delem vallató parancsa borbereki Szaniszló István tanui kihallgatására.

1322. 1636. jan. 2. (Szathmár.) György Márton levele Ibrányi Mihályhoz szerencsétlen sorsáról, melyben várja a fejedelem kegyelmességét.

1323. 1636. jan. 9. (Vienna.) Ferdinánd király Rákóczi György fejedelemnek ajánlja Mohila János vajdát és ügyét.

1324. 1636. jan. 12. (Ecsed.) Bethlen István ír Brassó város polgármesteréhez, hogyan egyezett meg a Patakról jövő Rákóczi Györggyel Gelei és Kassai István előtt? s a topai végzéshez ragaszkodván, Rákóczit törvénytelennek tekintetni kívánja.

1325. 1636. jan. 12. (Ecsed.) Bethlen István ugyanazon ügyben a megyesi magisztrátusnak és a szék tisztjeinek.

1326. 1636. jan. 12. (Ecsed.) Bethlen István írja Kornis Sigmond bihari és zarándi főispánnak, hogy egyezett meg Gelei és Kassai István közbenjárása mellett Topán a Patakról bejövő Rákóczi Györggyel.

1327. 1636. jan. 12. (Ecsed.) Bethlen István ugyan ezen ügyben a kolosvári magistratushoz.

1328. 1636. jan. 13. (Kővár.) Róti Orbán Rákóczi Györgyhöz információt küld a kővári állapotokról.

1329. 1636. jan. 14. (Kolos.) Rákóczi György fejedelem utasítja Bornemissza István vizaknai kamara ispánt, hogy Szenczi Miklós, szentimrei szegény papnak adjon kétszáz kőst.

1330. 1636. jan. 20. (M.-Vásárhely.) Rákóczi György fejedelem átír a királyhoz a gyulafehérvári iskola professora érdekében.

1331. 1636. jan. 25. (Kővár.) Róti Orbán Rákóczi György fejedelemnek jelenti, hogy megkapta a rendeletet, s írja »régi proverbijom, hogy desperatio facit monachum« (?!), emlékezik Bethlen Istvánról is.

1332. 1636. jan. 26. (Kővár.) Róthi Orbán Rákóczi György fejedelemhez írván, nem győz eleget csudálkozni azon, hogy Bethlen István arra a szokatlan nyughatatlanságra vetette magát.

1333. 1636. jan. 27. (Keve.) Bándi István levele Ibrányi Mihály főkapitányhoz Váradon.

1334. 1636. jan. 28. (Kővár.) Róti Orbán Rákóczi György fejedelemnek jelenti, hogy a fehérvári levelét megkapta, s embereket is küldött ide-oda vigyázatra Huszt környékére. Bethlen. István mozgalmáról is emlékezik.

1335. 1636. jan. 28. (Szamos-Ujvár.) Rákóczi György fejedelem köszöni Ferdinánd királynak, hogy Munkács várát neki átadni kész volt.

1336. 1636. febr.—april. Szalánczi István és társai budai követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a porta 179—187. lapján.

1337. 1636. febr. 6. (Kővár.) Róti Orbán Rákóczi György-höz Bethlen István terveiről és hogy Balling mit izent Makaitól?

1338. 1636. febr. 12. (Kővár.) Róti Orbán, a fejedelemhez írván, örvend, hogy Szalánczi követ a portán jó választ kapott, s értesíti a Kővár környékén történt dolgok felől.

1339. 1636. febr. 16. (Kassa.) Bornemissza János a fejedelemnek ír, hogy átvette a levelet Bethlen István ügyében. Palatinus és kárdinal csudálkoznak, hogy ő felségét nem requirálta.

1340. 1636. febr. 24. (Boros-Jenő.) Szilágyi András levele Ibrányi Mihály váradi főkapitányhoz.

1341. 1636. febr. 26. (Kolosvár.) Rákóczi György instrukciója Szalánczi István, Petki, Kőrösi és Veirauch követek részére a budai vezérhez.

1342. 1636. febr. 27. (Kolosvár.) Rákóczi György fejedelem Bethlen István számára, Szalánczi István kezébe biztosító levelet ad.

1343. 1636. márcz. 3. (Szilágy.) Gyulafi Sámuel Rákóczi György fejedelemnek jelenti, hogy Bethlen Péter felől nem hall semmit. Paczal és Sárköz felől pedig ha valamit hallani fog, megírja.

1344. 1636. april 18. (Kővár.) Róti Orbán Rákóczi György-höz, hogy Balling leveleit tovább küldötte, és hogy miket tervel a német főkapitány.

1345. 1636. máj. 2. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem a királyhoz Bogádi András által levelet küld Bethlen Istvánnak a török portára való kifutásáról.

1346. 1636. máj. 4. (M.-Köblös) Székely Ferencz és Horváth László a fejedelemnek betérjesztik Cseffei László belső-szolnoki főispán tanui vallomását, kiket kihallgattak Magyar-Köblösön, Bodokon és Kidében Doboka megyében.

1347. 1636. máj. 10. (Kővár.) Róti Orbán jelenti Rákóczi Györgynek, hogy a címeres posta megérkezett, s ő elküldötte a leveleket Perényi Gábornak és Kun Lászlónak.

1348. 1636. jun.—sept. Szentpáli István követsége a kozákokhoz. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 188. lapján.

1349. 1636. junius 13. (Kassa) Bornemissza János a fejedelemnek még nem válaszolhat; ujabban és keményebb szókkal írt, s most bizonyos választ remél.

1350. 1636. jun. 16. (Alba.) Toldalaghi Mihály portai követnek kiindulásakor miket adott a fejedelem a kezébe.

1351. 1636. jul. — 1637. jul. Toldalaghi Mihály főkövetség. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 301—348. lapján.

1352. 1636. jul. 5. (Derecske.) Erdélyi András Ibrányi Mihályhoz a város bizonytalan állapotáról.

1353. 1636. jul. 14. (Lincz.) Ferdinánd király írja az erdélyi fejedelemnek, hogy Bogádi Andrástól megértette az ország állapotát és Bethlen István s Péter dolgát is; azért majd követet küld Erdélybe.

1354. 1636. jul. 15. (Téglás.) Adar Balás hadnagy levele Ibrányi Mihály főkapitányhoz.

1355. 1636. jul. 17. (Terebes.) Druget János Ibrányi Mihályhoz arról, mit beszél a hir Barkóczi Lászlóról, s tanácsolja a vigyázást, hogy ne legyen ok ellenkezésre.

1356. 1636. jul. 25. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem a királyhoz átír Bethlen Péter ügyében, és a jó csendes békességet fentartani óhajtja.

1357. 1636. jul. 29. (Oláh-Fenes.) Kamuthi Miklós kéri a fejedelmet, hogy Mikó Györgyné insolenciáit ne hagyja büntetés nélkül, mert akkor az ő ártatlansága törvény előtt ki fog tűnni.

1358. 1636. aug. 2. Köleséri Mihály könyörög a fejedelemnek, hogy Bethlen Istvánnak adott pénzét kaphassa meg.

1359. 1636. aug. 10. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem a királytól elégtételt sürget Bethlen Péter ügyében.

1360. 1636. aug. 10. (Derecske.) Erdélyi András Ibrányi Mihálynak jelenti, hogy a mennyire csak lehet, mindenre jól fog vigyázni, és megírja a hadakról s Szoboszlóról érkezett híreket.

1361. 1636. aug. 11. (Körösbánya.) Brádi Ferencz zarándi alispán értesíti a fejedelmet, hogy valami gyülevész latrok, valami tömösvári törököt megverték.

1362. 1636. aug. 11. Ibrányi Mihály váradi főkapitányt értesíti valaki Moharem passa rendeletéről és a törökök gyülekezéséről.

1363. 1636. aug. 14. (Derecske.) Erdélyi András levele Ibrányi Mihályhoz Váradra, különfélekről.

1364. 1636. aug. 30. (Kolos.) Rákóczi György fejedelem levele Barcsai Akoshoz, mit Turi János megvitt neki a portai hirekről.

1365. 1636. sept. 16. (Alba Julia) Rákóczi György fejedelem ajánlja a királynak Bogádi András követét, ki az erdélyi állapotokról hű értesítést viszen.

1366. 1636. szept. 30. (Ex castris ad Békes positis.) Bethlen István patens levele az erdélyi rendekhez, hogy Rákóczi

György után ne menjenek, mert az ő fejedelemsége nem törvényes.

1367. 1636. okt. 9. (Ex castris prope Gyulam positis.) Bethlen István Hunyad és Mármaros megye főispánja, a hajduságnak ajánlja, hogy hatházi Nagy Mátét a rabságból bocsássák szabadon.

1368. 1636. okt. 10. (Ex castris ad campum Gyula positis.) Bethlen István levele a háromszékiekhez, hogy a török megtámadta Ibrányi váradi kapitányt, s inti őket, hogy a törvénytelen Rákóczi Györgytől óvakodjanak.

1369. 1636. okt. 23. (Kassa.) Bornemissza János értesíti Kornis Sigmond bihari főispánt örömről a török kimenetele felett; kár az ilyen dolgot titokban tartani; ha valamit hamar akarna végbe vinni, még a patkoltatással sem várva repülne.

1370. 1636. okt. 28. (Kassa.) Bornemissza János elküldi a fejedelemnek a kardinális válaszát; szép győzedelmeit magasztalja, tudatja, hogy egy hét alatt Tokajra megy.

1371. 1636. nov. 1. (Ex arce Barensi.) Konieczkopole János értesíti a fejedelmet, hogy Szentpáli István követ, kit szívesen látott, már haza felé indult és ajánlja a közös ellenség ellen a jó egyetértést.

1372. 1636. nov. — decz. Haller István és társai budai követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 297—300. lapján.

1373. 1636. nov. 14. (Lippa.) Haller István és Szalánczi István Rákóczi György fejedelemhez értesítést küldenek.

1374. 1636. nov. 16. (Temesvár.) Haller István, Szalánczi és Farkas az erdélyi fejedelmet különféle dolgokról értesítik.

1375. 1636. nov. 28. Haller István levele Rákóczy György fejedelemhez.

1376. 1636. decz. 10. (Lugos.) Fiát István nyugtatványa arról, hogy a fejedelem parancsára átvette a leveleket a Bethlen Istvánnal folyt iracta felől.

1377. (1636? nap nélkül.) Rákóczi György fejedelem követei számára utasítást ad, hogy mit vár a portától a XIII vármegyére nézve, ha ez a némettel megbékélik.

1378. (1636? nap nélkül.) I. Rákóczi György fejedelem levele Törös János követségéről és a portai dolgokról.

1379. (1636 — nap nélkül.) I. Rákóczi György fejedelem levele arról, hogy Bethlen Péter az ő szolgáltnak okozott károkat még nem térítette meg.

1380. 1636—1646. Kassai István fejedelmi tanácsos levelei Rákóczi Györgyhez, 50 db.

1381. 1637. febr. 17. (Ecsed.) Balásházi Miklós levele Ibrányi Mihály váradi főkapitányhoz, különfélekről.

1382. 1637. febr. 25. (Várad.) Ibrányi Mihály levele a fejedelemhez különféle dolgokról.

1383. 1637. mart. 24. (Derecske.) Erdélyi András levele Ibrányi Mihályhoz a szoboszlói gyűlésről s egyebekről.

1384. 1637. máj. 21. (Debreczen.) Juhos Ferencz Ibrányi Mihály váradi főkapitánynak ír Rác Ferencz hadnagy kívánságairól.

1385. 1637. máj. 25. (Keresszeg.) Rác Mihály és Péter hajduk Ibrányi Mihály főkapitányhoz panaszkodva írják, hogy keresnek oly helyet, hol csendesen lakhatnak.

1386. 1637. jun. 21. (Czeke.) Melith Péter Ibrányi Mihály-nak írja, hogy Kassán létekor hallotta a tatárok szándéka változását, fél a törököktől és aggódik a sok pogány pusztítás miatt.

1387. 1637. jun. 26. (Várad.) Ibrányi Mihály Melith Péter szathmári kapitánynak írja, hogy nincs derekas félelme a tatár s török miatt, de azért jó lesz folyvást vigyázni.

1388. 1637. jun. 29. (Papmező.) Kornis Sigmond bihari főispán értesíti Gávai Pétert, hogy felesége erdődi Pálfi Ilona asszony meghalt, kinek temetésére meghívja.

1389. 1637. jul. 11. (Derecske.) Erdélyi András levele Ibrányi Mihályhoz bizonyos emberről, ki titokban háboruságot szit a hajduk között.

1390. 1637. okt. 1. (Nagy-Lóna.) Lónai István ír Jona kövári provisornak, hogy Székely Mózesné nénje vilmai portióját a fiskus számára ne foglalja le.

1391. 1637. nov. — 1638. febr. Szalánczi István főkövetsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 441—467. lapján.

1392. 1637. nov. Toldalagi Mihály expeditiója Lupul ellen. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 349. lapján.

1393. 1637. nov. 11. (Vályi.) Kemény János értesíti Rákóczi György fejedelmet, hogy Dániel János hirrel megyen hozzá, és instructiót kér, ír Lupul kozákjairól, s hogy a török a Duna mellett akar telelni.

1394. 1637. nov. 12. (Vályi.) Kemény János írja a fejedelemnek, hogy Lupul vajda fia még a passánál vagyon, s hogy kémeket küldött fogarásföldi embereket Bukarestbe, Máté vajda arra törekedvén, hogy Lupult ha lehet exturbálja.

1395. 1637. decz. 8. (Kassa.) Bornemissza János a fejedelemnek jelenti, hogy a király ezután is akarja jó indulatát a fejedelemhez megmutatni.

1396. 1637. dec. 19. (Kassa.) Bornemissza János megkapta a fejedelemnek Segesvárról december 12-ről írott levelét.

1397. 1637—1640. Réthi István kapitihá követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 351 - 440. lapján.

1398. (1637? nap nélkül) Kornis Sigmond bihari főispán levele a palatinushoz, melyben válaszol Pozsonyból január 10-én írt és Prépostvári Sigmondtól Váradra küldött levelére, melyben megmondja, miért volt kedves az ő levele? Írja, hogy Erdélyben jó békességben van a fejedelem.

1399. 1638. jan. 14. (Kassa.) Bornemissza János örvend a fejedelem jobboldt egészségén s jelenti, hogy Kis-Komárra ráment a török.

1400. 1638. febr. 19. (Kassa.) Bornemissza János átküld némely leveleket és megírja a császárné megkoronázását.

1401. 1638. apr.—május. Sebesi Boldizsár követsége a budai új passához. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 468. lapján.

1402. 1638. apr. 26. (Alba.) Jegyzék azon ajándékokról, miket a fejedelem Sebesi Boldizsár követtel a Mehemet passa számára beküldött.

1403. 1638. máj. 10. A gyulafehérvári levéltár requisitorai, Szalárdi János fejedelmi megbizott kérelme folytán Bethlen Gábor fejedelem 1628. évi május 4-én kelt levelét Maros-Szent-György ügyében átírják, és kiadják.

1404. 1638. jun. 15. Róti Orbán a fejedelemnek jelenti, hogy Debreczeni Tamásnak több rendbeli leveleit megkapta.

1405. 1638. jun. 18. (Belényes.) Kornis Sigmond bihari főispán értesíti a fejedelmet, hogy Bornemissza Pál oda megérkezett.

1406. 1638. jun. 18. (Belényes.) Kornis Sigmond levele a fejedelemhez Bornemissza Pál ügyében.

1407. 1638. jun. 20. (Papmező.) Kornis Sigmond bihari főispán értesíti a fejedelmet, hogy váradi postája megérkezett és Bornemissza Páltól izeneteket küldött a fejedelemnek.

1408. 1638. jun. 20. (Papmező.) Kornis Sigmond levele Rákóczi Györgyhez, Bornemissza Pálról és Ibrányiról.

1409. 1638. jun. 27. Róti Orbán Rákóczi Györgynek, hogy Balling leveleit tovább küldötte bővebb információkkal,

1410. 1638. jun. 29. (Kővár.) Róti Orbán Rákóczi György fejedelemnek Debreczeni Tamás leveleiről s egyebekről.

1411. 1638. jun. 29. Kornis Sigmond bihari főispán értesíti a fejedelmet, hogy Tordán 24-én írott levelét megkapta.

1412. 1638. jul. 20. Mehemed budai vezér levelének párja, mit Ibrahim aga hozott az erdélyi fejedelemnek Kolosba.

1413. 1638. jul. 21. (Kővár.) Róti Orbán Rákóczi György fejedelemnek jelentést teszen a Máramarosból kapott levélről és a moldovai hírekről.

1414. 1638. júl. 21. Huszain passa két levele magyarra fordítva, mit Ibrahim agától átvett a fejedelem Kolosban.

1415. 1638. aug. 5. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem levele Huszszain szilisztriai passához, melyben hálálkodva kéri a moldovai vajda megintését a békesség követésére.

1416. 1638. aug. 16. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem borbereki Szaniszló István számára vallató parancsot ad.

1417. 1638. szept. 5. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem ír a vezérnek, hogy levelét megkapta, és ajánlja, hogy a moldovai vajdát intse a békességre, ajánlja hűségét a fényes portához.

1418. 1638. szept. 15. Medgyesi Pál debreczeni prédikátor egykori bártfai paedagogusa, később eperjesi mester, egy hosszú levélben vigasztalja Medgyesit az ő felesége elholta miatt, beszéli hogyan építenek a jezsuiták Ungvárt collegiumot, hogyan javítgatta az új naptárt, hogyan vélekednek a pápisták a patrónusokról, és hogy a kálvinista papok némely Krisztus-tagadó tanításokat tanítanak, és ki is nyomatnak, még Rákóczi fejedelem fiai tanítója Kereszturi uram is a *Lactens Christianus*-ban azt mondja, hogy a tolvaj szenvedése nagyobb volt mint a Krisztusé, és ezen könyvbe a reformatus püspök és Alstedius professor még verseket is írtak; a min ő nagyon botránkozik.

1419. 1638. szept. 21. (Debreczen.) Medgyesi Pál udvari prédikátor levele a fejedelemhez a váradi zsidózó szegény székelyek nagy tudatlanságáról, kiket a várbeli predikátor tanít a *Kredó*-ra, és készít a keresztségre. Átküldi az eperjesi volt mester levelét is ezen év szept. 15-ről, melyben Kereszturit a »*Lactens Christianus*«-ban kriminalja; egyelőre nem hitt a jelentésnek Medgyesi, de a 104-ik lapot a könyvben megtekintvén, látja, hogy jó lesz arra Kereszturit figyelmeztetni.

1420. 1638. okt. 20. (Kassa.) Bornemissza János értesíti Rákóczi György fejedelmet, hogy a kanczellárius levelét Prágából megkapta.

1421. 1638. nov. 23. (Szamosujvár.) Rákóczi György fejedelem Siklósi Mihály requisitort egy ítélet végrehajtására kiküldi.

1422. (1638? nap nélkül.) I. Rákóczi György fejedelem ajándékai, hogy kiknek és hogyan osztassanak ki a fényes portán; arról jegyzék titkos jegyekkel vegyítve.

1423. 1639. jan. 1. (Kassa.) Bornemissza János értesíti a fejedelmet, hogy Kolosvárról deczember 24-én írott levelét megkapta, és Lystiusné asszonyom erdeiben való hatalmaskodásról is emlékezik.

1424. 1639. jan. 18. (Debreczen.) Keresszegi István superintendens írja a fejedelemnek Bornemissza János azon beszédét, hogy ő az orthodoxusokat nem szereti, de nem akarja romlá-

sukat, ír még a kálvinista papok auctoritása fogyásáról és egy »püspök« kassai beszélgetéséről, (ki alatt a kanczelláriust érti.)

1425. 1639. febr. 15. (Sárospatak.) Tolnai István, p. E. p. értesíti a fejedelmet, hogy ő és prédikátor társai jó egészségben vannak, ír Fövenyesi főmesterről, kinek Szent-Péteren volna hivatala, Salánki és Tolnai János uramékról; ez utóbbi sehogy sem akar esküt tenni, sem subscribálni, pedig a papi végzés úgy kívánná.

1426. 1639. mart. 1. (Fogarás.) Rákóczi György fejedelem értesíti Gávai Péter assessort, hogy Gyulai Ferencz eljegyezte Péchy Simon leányát Margitot, kinek lakadalmát maga celebráltatja e hó 23-ik napján Fogarásban, s arra meghívja őt.

1427. 1639. april 14 (Szeben.) Rákóczi György fejedelem Sárosi János peres ügyében a bányabükiek ellen vizsgálatot rendel.

1428. 1639. jul. 9. (Karánsebes.) Veres Ferencz szolgabíró bizonyítványa arról, hogyan egyeztek meg Grozer Ferencz és felesége Krikovai Anna és Motnoki János karánsebesi lakosok bizonyos perben, mely a szörényi bán előtt is megfordult.

1429. 1639. jul. — nov. Toldalagi Mihály főkövetsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 470. lapján.

1430. 1639. aug. 25. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem vallató parancsa borbereki Szaniszló István tanui kihallgatásáról.

1431. 1639. nov. 9. Ibrányi Mihályhoz írott levél, Bethlen István és a törökök mozgolódásairól, melyet az író csak manu-propriával jelzett.

1432. 1639. decz. 2. (Konstantinápoly.) Kamuthi István értesíti a fejedelmet, hogyan érkezett meg Bukarestből Konstantinápolyba a portára.

1433. 1639. decz. 5. (Konstantinápoly.) Kamuthi István értesíti a fejedelmet, hogyan járt el a portán követségében, és kinek mit fizetett.

1434. 1639. decz. 13. (Konstantinápoly.) Kamuthi István értesíti a fejedelmet a portán tett követi jelentéséről, és elmondja kinek mit fizetett.

1435. 1639. — ? (A Bukarest melletti erdő.) Kamuthi István értesíti a fejedelmet, hogy őt a fejedelmi posta Bukarest mellett a mezőn megtalálta jöven Konstantinápolyból.

1436. 1640. jan. 3. (Konstantinápoly.) Kamuthi István a fejedelmet értesíti portai követsége dolgairól.

1437. 1640. jan. 9. (Alba.) Rákóczi György fejedelem visszavonván azon protestátiót, melyet Rákóczi Pál és Sigmund javaiért 1609-ben a szepesi káptalan előtt tett vala, Sajó-Szent-Péter, Kazincz és Mucson borsodmegyei birtokait, Sennyei

Péternek, háromezer tallér vinculum mellett, átadja. (A váradi requisitorok transsumptuma, 1641. évből.)

1438. 1640. jan. — Maurer Mihály főkövetsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 503-ik lapján.

1439. 1640. febr. 16. (Porumbák.) Rákóczi György fejedelem rendeli Siklyósi Mihály requisitornak, írja meg, mennyi jószág jutott volt Hunyadmegyében az executiókor a fiskusnak?

1440. 1640. febr. 28. (Fogarás.) Rákóczi György fejedelem Siklósi Mihály requisitornak rendeli, hogy Keresztési Pál hunyadmegyei executiói felőli okleveleket a levéltárból keressen ki.

1441. 1640. apr. 9. (Jászó.) Lippai György egri püspök levele Kornis Sigmond bihari főispánhoz a csehországi győzelmek híreiről.

1442. 1640. máj. 15. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem elkészíti azok névsorát, kiket magához meghív május 16-ik napjára.

1443. 1640. júl. 14. (Szamos-Ujvár.) Rákóczi György fejedelem Gávai Pétert haladék nélkül magához rendeli a várba.

1444. 1640. július — december. Maurer Mihály követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 505. lapján.

1445. 1640. július — 1641. december. Sebesi Boldizsár követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 514—568. lapján.

1446. 1640. szept. 26. (Kassa.) Bornemissza János a fejedelemnek felhozott panaszára válaszolja, hogy az elmék balra inkább hajlanak mint jobbra; a baromhajtásra nézve Barcsai esetét hozza fel, s azt mondja, megbékíti a törvényt.

1447. 1640. okt. — decz. Serédi István főkövetsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 569. lapján.

1448. 1640. nov. 15. (Medgyes.) Rákóczi György fejedelem meghatározza, hogyan kell a tatárok követei között ajándékokat kiosztani.

1449. 1641. jan. 20. (Segesvár.) Fejedelmi memoriale dr. Rogerről, Kefferről, Sopronról, Liszti Jánosról, s a palatinusról.

1450. 1641. jan. 20? Rákóczi György fejedelem replikája Bogádi András postulatióira, hogy dr. Rogerrel, Kefferrel. Sopron városa ügyével, Lisztius Jánossal és másokkal mi a fejedelem intentiója. — (Sine dato.)

1451. 1641. jan. 23. (Segesvár.) Rákóczi György fejedelem ír a palatinusnak Bogádi András főembere követségéről.

1452. 1641. jan. 23. (Segesvár.) Rákóczi György ír a palatinusnak Bornemissza Pál Makó iránti kérelméről.

1453. 1641. jan. 27. (Segesvár.) Rákóczi György felel

Siklyósi Mihály requisitornak. hogy a dévai inquisitiót megkapta, Nagy István fassiójával együtt, 1619. és 1629-ből; a két urbáriumot egybe kell vetni és Barcsai Sándort nem kell háborgatni.

1454. 1641. febr. 21. (Fogaras.) Kemény János írja Gávai Péter hitesbírónak, hogy bizonyos ember ügyében ne siessen a perrel, mert disztelen volna a proclamatió ilyen alakban: »Causa actoris Petri Gávai contra et adversus Joannem Kemény«; reményli, az ügyet el lehet igazítani per nélkül is.

1455. 1641. márcz. 16. A váradi káptalani levéltár requisitorai átírják Rákóczi György fejedelem egyezményét Sennyei Péterrel, Sajó-Szent-Péter, Kazincz és Mucson borsodmegyei birtokok felett.

1456. 1641. máj. 2. (Alba Julia.) Sava logofet izenetet hoz Rákóczi György fejedelemnek, miket kilencz pontban bejelent.

1457. 1641. máj. 21. (Kassa.) Bornemissza János Kornis Sigmond bihari főispánnak köszöni a megérkezett levelet, és értesíti a dolgok jól forgásáról.

1458. 1641. máj. 28. (Alvincz.) Rákóczi György fejedelem rendeli, hogy Csiszár Gergely szabadon bocsáttassék; a kiket Szászvárosról küld, azokat szombaton bocsássák el, addig napjában két-két czipónál és egy ejtel rizsnél egyebet nem kell nekik adni.

1459. 1641. máj. 30. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem rendeli, hogy a nyolcz kopó kölykeket a várban jól kell tartani.

1460. 1641. jul. 2. (Szamos-Ujvár.) Rákóczi György fejedelem kőműveseinek, kik Fogarashól Gyaluba mennek, ajánlást és postalovakat rendel.

1461. 1641. aug. 24. (Ex arce Udvarhely.) Nagy Tamás értesíti a fejedelmet, hogy a rendelt kanczellisták és scribák oda megérkeztek, s a restántiákat rendbe hozták.

1462. 1641. szept. 8. (Dés.) Rákóczi György fejedelem utasítja a gyulafehérvári requisitorokat, hogy Czeglédi Mihály mentségeit, az exactor difficultásait illetőleg hallgassák meg.

1463. 1641. okt. 13. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem a »fejérvári káptalan hívét« (értsd: a requisitort) Hunyadmegyébe executióra credentionalis levéllel kiküldi.

1464. 1641. okt. — 1642. jan. Serédi István főkövetsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 570. lapján.

1465. 1641. okt. — 1642. decz. Rác István kapitliha jelentései. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 573. lapján.

1466. 1642. febr. 21. Rákóczi György fejedelem parancsolja dévai tisztjeinek, hogy mikor a grohoti, bulcsesdi, új-ba-

resdi szegény emberek a dévai csürben csépelnek, régi szokás szerint a gabonából tizedet kapjanak.

1467. 1642. april — junius. Serédi István és társai főkövetsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 596. lapján.

1468. 1642. apr. 19. Ifju Rákóczi György atyjának jelenti, hogy 1-én írott levelét megkapta, hogy Ugron megérkezett, hogy az ausztriai ház confoederatióját helyre tette, Hajdu György levelét elküldötte, ír császárról, palatinusról, lovak és paripák vásárlásáról.

1469. 1642. jun. 13. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem Gyulafi Borbárának meghagyja, hogy ha Sebesi Boldizsár egy jobbágya nála lappangna az Arany nevű birtokban, küldje haza urához Zarándba.

1470. 1642. okt. — 1644. Réthi István kapitihá jelentései. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 604. lapján.

1471. 1642. nov. 24. Sebesi Miklós ír Rákóczi György fejedelemnek bizonyos ötvesről, ki nem hajlandó Dévára menni, valamint a halakról, és nyuszt béllésekről.

1472. 1642. decz. 1. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem hű »káptalanját« kiküldi a municiók és egyéb készletek megvizsgálására és inventálására.

1473. 1643. jun. 20. (Nagy-Heflán.) Eszterházi Miklós Kornis Sigmond bihari főispánhoz az erdélyi fejedelem panaszairól, s azon csavargókról, kik a nemesek gaz biztatásában reménykednek.

1474. 1643. márcz. 15. (Fogaras.) Rákóczi György fejedelem utasítja a gyulafehérvári requistorokat, hogy Varkocsi István fiskális direktornak keressék ki a Jankafi-féle vagyonok irományait.

1475. 1643. jul 25. (Ex arce Milaviensi.) Jakab livonai és kurlandi herczeg Rákóczi György fejedelemmel régi barátságát felújítani óhajtja.

1476. 1643. okt.—decz. Maurer Mihály követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 638. lapján.

1477. 1643. okt. 15. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem felesége »törpe inaskái« részére kapuszám szerinti adóelengedést ad.

• 1478. 1643. okt. 30. (Gyeke.) Vesselényi Boldizsár Gávai Péternek, hogy a »paternek« megküldötte a javából a buzát, és hogy Brassóból kijött a szíjgyártó, kinek ötven forint fizetés kell; ír híreket Rákóczi Sigmondról.

Közli: BEKE ANTAL.

BRANDENBURGI KATALIN ÉS A DIPLOMÁCZIA.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

Kosputh küldetése Erdélybe.

1630. jan. 8—17.

a)

Memorial, Vnser Georg Willhelmen etc. Churfürsten, Nach welchem Sich die beste, Wolgelehrten, Vnsere Rhäte vndt Secretarii, Joh. von Kospuht zu Paulszdorff, Friedrich von Götz zu Trofen vndt Christoph Napsz, in d. Ihnen apgetragenen Absendung Ihrer Ch. D. zu Brandenburg Abgeschickte nach Siebenbürgen zu richten.

I.

Haben Sie bey erster offener Audientz zuforderst vndt vorsz erste vnserer schwester, der hertzogin zu Siebenbürgen, Liebe, nach gewöhnlichen zuentbieten vndt curialibus, vber absterben dero herrn vndt gemahlsz, das leidt wie mann es nennet, zu klagen, dasz ist Ihrer Churf. Durchl. vnsern condolentz ob demselben gegen Ihrer Lbd. zu bezeugen, auch folgendtsz vndt vorsz andere, derselben zu dero Numehr angetretenen regiment vndt herschung derer Lande zu gratuliren. Inmaszen sie solches mit bester vndt zierlichster Maszen, wie in dergleichen fallen bey Chur. vndt fürstlichen höfen gebreuchlich, woll werden anzubringen wiszen. Ihnen auch dasz an der Printzeszin furstl. Durchl. von vnsz (Ihrer Ch. D.) abgegangene condolentzschreiben dazu etlicher Masz anweisung gibt: vnnötig, Sie hierin eines mehreren zu informiren. Nebenst dem vndt vorsz dritte haben sie auch dem verzug vnserer Abschickung vndt dasz sie gegen der zur fürstlichen begrebnisz angesetzten Tag nicht anlangen können, zu entschuldigen, mit anziehung der Vhrsachen, wannenhero solches entstanden, alsz der ferne des Weges, wozu die nötige Praeparatoria in so geschwinden eill nicht geschafft werden können, denn auch

vnserz gegenwertigen zustandes. da wir beydes allhie nachgetroffenem Anstande gleichsamb den Stat vnserz hertzogtumb Preuszen aufsz neue fasz müssen vndt daneben zu vnserm hinauszuge naher vnserer Chur Brandenburg occupirt sindt, so denn auch d. Ihrigen selbst Personen, alsz welche wir theillsz ausz andern ohrten erst anhero haben vorschreiben vndt erfordern nützen, vndt schlieszlich der zeit an sich, welche in betrachtung vnsz vnserer schwester Ld. schreiben, am 25. Decembr. erst zugekommen, also kurtz, dasz den Vnsrigen, wenn sie auch gleich die erste Stunde aufziehen können, dennoch nicht woll möglich gewesen bestimbt tag zu erreichen. Daruf nun vndt vorsz vierte, Sie vnserthalber vnserer Schwester L. das erbitten zu thuen, dasz wir in allem demjenigen, worin wir ihr mit Rhat oder einigem zu thun würden, beystendig sein können, daran, alsz der trewe Bruder zu keiner Zeit etwas wolten bey vnsz anstehen oder ermangeln laszen. Hetten sie auch vor jetzo zu dem ende abgeschickt, dasz sie Ihrer L. von vnserwegen aufsz trewlichste vndt beste ein Rhat vndt in allen vorlaufenden Sachen mit bestem vndt embsigsten fleisz, wie es Ihre L. nützlich würden ermaszen können, gehorsamblich zur handt gehen solten. Dazu sie sich denn auch an ihrem ohrte zu er bieten vndt zu erwarten, was Ihre L. ihnen diesem nach werde vfragen vndt an die handt geben laszen.

2.

Sollen Vnsere Abgesante Sich bey Vnserer schwester L. absonderlich erkundigen, welchen gestalt sie in Allem von Ihres in Gott ruhenden herrn vndt gemahlsz L. versorget. Zuforderst ob Ihrer L. auch dasjenige, was Ihr in den fürstlichen heyraths Pacten jehrlich zu reichen versprochen, richtig erfolget, welcher Pacten sie denn alldorten bey vnserer Schwester L. (nachdem wir dieselbe dieses ohrtsz nicht bey vnsz haben, die Zeit auch, sie ausz Vnserer Merwischen Registratur anhero zur erfordern, nicht zulest), gnugsamb werden mechtig werden, vndt sich von Puncten zu Puncten darein ersehen vndt von dem erfolgen informiren können

Zugleich, ob das ehgeldt, so wir des hertzogen Christeliger Liebden, besage Pactorum Dotalium versprochen, es auch Seiner L. nach Ausweisung dero, vom dato Weisenburg am 16. Aug. 626. ausgegebenen vndt vnsz vor dem Jubilirer, Philip Milckaeawen, bey empfangung der letzten 6216 thal. eingewohrteter Quittung (wiewoll solche der bey Aufrichtung der Ehpackten begriffenen vndt beyderseitz vnterschiedenen notul nicht gnugsamb gemesz) erlegen laszen, ihrer Ld.

zufolge des hertzogen geschehener Zusage, auch zugewendet worden.

Was auch Ihrer L. nunmehr, vf erfolgtes ableiben des hertzogen L. an geldt, verschreibung, Jubelen, Silbergeschirr, mobilien oder sonsten zugekommen, vndt wie sie allenthalber vemsehen vndt versorget. Vber welchem allen wir es nicht vndienlich halten könnten, was Ihre L. davon eine richtige vndt beglaubte verzeichnusz hette vfsetzen laszen vndt vnsz solche, vermittelst vnserer gesanten, herausgeschickt, damit wir nicht allein Ihrer L. eigentlichen Zustandt darob erlernen vndt also derselben auch vmb so viell gründtlicher vndt beständiger mügen einrathen können, sondern dasz es auch bey zutragenden fällen, da Ihre L. an so fernem ort, eben verhoffen, etwa mit dem Ihrigen in gefahr oder schaden, von vntrewen Leuten gesetst werden solte, Ihr selbst an bestendiger Nachricht nicht ermangeln müge.

3.

Vornehmlich sollen Vnsere Abgesante Sich dieser hauser, so Vnserer schwester Ld. zu Leibgedinge verschrieben, alsz desz hauses Fogaras in Siebenbürgen vndt des hauses Munkatz in Vngern, wie auch der vbrigen Landtgüter, welche das Hertzogen L. Ihrer L. noch bey dero Leben geschenckt, alsz desz hauses Winsz, vndt ob dero mehr wehren, beschaffenheit erkundigen, in welchem Zustande selbige gegenwertiglich begriffen, auch ob sie eine solche Summ, alsz hoch sie ausgegeben worden, tragen vndt ausbringen können, ob auch Ihre L. der dazu gehörigen Vnterthanen vndt darauff bestalteten beambten gnugsamb gesiht, vndt zorderst, ob auch Jemandtzy sey, der auf einsz oder das andere hausz noch einige Praetension, Anspruche oder forderung hette oder nicht.

Vnsz ist zwahr vor dieser Zeit vorgekommen, alsz solte auf dasz hausz Munkatz, der vor dieser Zeit gewesene Palatinus in Vngern vndt nunmehr seine Erben, auf das hausz Fogaras aber der Homaney, vndt auff Winsz der herr Sonjoc (Szunyog) ansprüche gehabt haben. Wir wollen Vnsz aber vorsehen, ob deszen vor dieser Zeit etwas gewesen sein solte, Sie werden doch numehr schohn lengst Ihrer Ansprüche befriediget vndt die heuser davon befreyet sein; vndt im fall es nicht geschehen wehre, würde Vnserer schwester L. billig dahin zu sehen haben, dasz es nochmahll geschehe, vndt sie also in der Poszeszion Ihrer Leibgedingsz vndt anderer heuser, die felle vndt Zeiten, mögen sonsten lauffen, wie sie wollen, insz kunfftige keine schwierigkeit oder anspruch zu befahren habe.

Wo es auch, wie wir vnsz der heyrathsz Pacten ietzo so eigentlich nicht erinnern können, Vnserer schwester L. freygestanden, entweder die genieszung etlicher güter, oder vitae, oder viduitatis tempus, oder aber eine gewisse Summ geldes, damit libere zu disponiren, zu nehmen; da wirdt Ihre L. zu bedencken haben, welches Ihr zu wehlen am nützlichsten sey. Zumahl wegen des hauses Munkatz, ob sich etwa in Vngarn einige moten, dabey solch hausz periclitiren möchte, erheben solten. Denn, obgleich Ihre L. numehr dem gantzen Lande regentin worden, so halten wir doch nötig zu sein, dasz vnter demjenigen, was sie Jure dotalitii. vndt wasz sie sonst, alsz Landszfürstin, hatt vndt besitzt, vmb aller fälle willen, so sich zutragen könnten, ein Vnterscheidt zu halten sey.

Vndt da nun Ihre L. vor besser hielte, die güter in Poszesz zu behalten, als eine Summ geldes, krafft der heyrathsz Pacten zu freyer disposition herauszunehmen, so wirdt Sie auch mit fleisz dahin zu sehen haben, das sie solcher güter vndt heuser vorsicht bleibe, zu welchem ende denn die Fortification des hauses Fogaras billig in esze zu erhalten vndt zu vorstercken; auch, da die gegenwertige beambte, (welches wir doch zu Fogaras nicht davor halten) nicht also beschaffen, dasz Ihne L. sich gnugsamb darauf verlaszen könnte, dahin zu sehen, wie solche daraus geschafft vndt etwa auf andere ohrt, woran so viell nicht gelegen, wo sichs sie gar zu licentyren nicht schicken wolte, transfertit, vndt hergegen andere Ihrer Ld. confidenten hinwieder auf diese gesetzt werden mügen.

1.

Was die Regirung des Landes oder Reichsz Siebenbürgen betrifft, ist vnsz hievon noch nie ein rechter gründlicher bericht zugekommen oder ein mehres wiesendt worden, alsz dasz Vnserer schwester L. noch bey leben ihres herrn vndt gemahlsz, vf künfftigen fall, zur succeszore vndt regentin des Landes designiret, vndt die confirmation der Türckischen Porte darauf erfolgt sey. Was aber vor Vmbstande dabey allenthalben vorgelauffen oder quibus legibus es geschehen, solches ist vnsz nie kundt gethan. Derhalben wir auch Vnserer Schwester L. bey dem, was die regirung der lande angehet, so gründlich vndt bestendig, alsz wir woll gern thäten, nicht werden einrhaten können. Es sollen aber vnser gesante Sich alles Zustandes bey diesem Punct particularisizime informiren, damit sie vnsz nicht allein davon hinwieder vñsz genawste bericht thuen, sondern auch Ihr einrhätlichen bedencken, so

vnserer Schwester Ld. bey ietzigem Landtage etwa von ihnen begehren möchte, darnach richten können, vndt insondernheit Sich der nachfolgenden stücken, vndt was sie weiter nötig finden, gewisz machen: alsz einmahll, ob die regirung der lande unanimi Electione Statuum an vnserer schwester L. gekommen, oder ob es gegen etlichen willen geschehen, vndt welche dieselbige gewesen.

2. Ob Ihre L. nur schlechter dinge zur regentin des Landes erwählt vndt designiret, oder aber derselbten eine gewisse norma oder leges vorgeschrieben, wonach sie das regiment anzustellen, vndt welche. Insonderheit, ob die Wahl vndt designation Ihrer L. vf dero Witwenstandt restringirt, vndt also derselben die behaltung des regiments der Lande vf den fall einer andern heyrath abgeschnitten, oder doch sonsten vf einen solchen fall einige weiterung oder schwierigkeit zu befahren oder nicht?

3. Ob vndt was der Privilegien der Landtstende halben, in Religioni oder Prophansachen, vorgelaufen vndt bedinget worden; auch, woruf die vornehmste Privilegia des Landes beruhen?

4. Was vor einen respect, das Landt Siebenbürgen vndt deszen regenten, eigentlich vf die Ottomannische Porten haben, vndt was die gemelte Porta sich gemelter Lande halber, eigentlich anmasze: Ob es vf eine Lehnschafft oder doch einige Superioritet, oder aber allein vf eine schutz vndt schirmgerechtigkeit, oder nachbahrliche correspondenten vndt auxilia, ankomme; jegleichen ob vndt was jehrlich der Porten an tribut oder donative geschickt, oder derselben sonsten geleistet werden müsse oder nicht?

5. Was des hertzen L. des regiments halber eigentlich vor disposition gemacht, vndt wie weit sie dero brudern, den Gubernatoren in Siebenbürgen, graff Stephanum Bethlen, undt den Cantzler Stephanum Covacciotzky, Ihren L. im regiment adjungirt; ob es allein geschehen Ihrer L. einrhätig vndt bestendig zu erscheinen, oder ob Ihnen auch gleichsamb ein suffragium gegeben vndt Vnserer schwester Ld. dazu vinculiret worden, mit Ihre wiszen vndt einwilligung in allem zu verfahren? Bey welchem allen sie denn woll thun würden, wenn sie nicht allein bey dem letzten Punct, von des hertzen gemachter disposition, wie auch sonsten Seines aufgerichteten Testaments oder donation, sondern auch bey den vbrigen, derer hinc inde auszugebner Vhrkunden, Schrifften, reversen, Eidesnotule, confirmationen, oder wie es sonst nahmen haben mag, beglaubte Copien in Vngarischer oder respective Türckischer Sprach, sambt einem Teitschen oder Lateinischen

glaubhafften Translat, erlangen, vndt Vnsz solche zusteter Nachricht mit herausbringen könnten.

Die jenige Nachricht, so die Vnserige gesante nun hierüber werden erlangen können, wirdt Ihnen die beste Nachweisung geben, wonach sie Ihr einrathen vndt bedencken d. hertzogen L. in vorfallenden Sachen zu geben. Ingemein aber müssen wir es davor halten vndt vnserer schwester L. dahin rathen:

Dasz sie, vor einsz, vnter Ihren städten eine gute affection zu erhalten beflissen sey, vndt derhalben, das regiment gemesz den Privilegien der Lande anstelle. Auch dasjenige, was sie den Stenden mündtlich oder schriftlich versprochen, genaw observire vndt halte; denn auch sich derer factionen, so es zwischen den Stenden vndt insonderheit denjenigen, so der Catholischen eines theilsz, andersztheilsz der reformirten religion zugethanen, oder aber eines theilsz vf die Röm. Keys. Maj. vndt das hausz Österreich, andersztheilsz vf die Türkische Port Ihren respect haben, fast hart vndt viell geben soll, soweit nicht theillhafftig mache, dasz sie dem einen theile vor dem andern öfftern vndt leichtern accessz, oder auch mehren glauben oder favor gestatten geben oder erweisen solte, vnter deszen aber wirdt Ihre L. dennoch bey sich selbst woll Vnterscheidt zu halten wissen, wem sie sich am meisten zu vertrauen, oder in entstehenden nöten zu committiren, Vnsersz ermeszensz, virdt Ihre L. woll daran thun, dasz sie sich der Sachsen guter affection insonderheit vorgeviszere, denn, soviell wir bericht haben, sollen dieses von natur mehrenteilsz gute, fromme undt nicht vntrewe Leute sein, Sie würden auch, weill sie noch zimbleich feste vndt woll versehene Stedte haben, vf den fall entstehender motuum Ihrer L. Person eine zimbliche retraicte undt zum wenigsten soviell ohrtes, da sie sich in der eill hie retiriren vndt daselbst in salvo bleiben könnte, geben können, vermöchte nun Ihre L. nebenst den Sachsen auch die dritte Nation, alsz di Zeckler, so auch die freye Heiducken, *auch* in guter devotion zu conserviren, so würde sie vf einen eilenden Nohtfall auch soviell besser mit etwas volcke gefast sein, undt widerige Anschläge damit baldt anfangsz brechen, vndt hindern können. Wir wollen auch verhoffen, es werde vnter den Siebenbürgern oder Vngarn Ihrer L. auch noch an leuten, von denen sie sich gutes, undt trewe zu vorsehen, nicht ermangeln.

Solten denn aber ja etliche sein, so etwa Ihrer L. nicht zugethan wehren, oder selbst den Landt vndt regiment an sich zu bringen machinirten, wonach denn unsere gesante insonderheit mit fleisz fragen sollen, so wirdt Ire L. Sich

danach auch woll zu richten, undt dahin zu sehen wiszen, dasz denselben die Mittell zu mehrer macht oder corresponenten zu gelangen mögen, soviell möglich benommen werden.

Wir haben sonsten ausz vorigen Vnserer schwester L. schreiben soviell zu ersehen gehabt, dasz sie gegen den Gubernatorem vmb des willen, alsz ob derselbte veruhrsacht, dasz von ihrer L. neue Reversz, vndt zwahr insonderheit zu versprechung, sich zur Catholischen religion nicht zu wenden, vndt vf solchen fall zu verzicht alles sonst habenden rechtensz, genommen worden, nicht wenig disgustirt, auch sachen fast vngleiche Impressiones von Ihm vndt Seiner famili, gefaszet, vndt dasz ihre L., wenn es zu einem convent der Landtstende kehme, Ihm solches vorzurücken, vndt Verantwohrtung, ausz wen Uhrsachen er solches gethan, vndt woher er zu faszung einiger diffidenten von Ihrer Lde veranlaszet worden von ihm zu fordern, bedacht wehre. Wir könten aber solches woll gar nicht dienlich ermeszen, sondern müsten viell mehr vorsz Ratsambste vndt beste halten, was dieszfallsz vor diesem vorgegangen, zu diszimuliren vndt in Vergesz zu stellen. An sich selbst aber achten wir es davor, dasz ihre L. ja nimmer in dero gedancken oder hertz faszen werde, sich zu dem grewell des abschewlichen Bapstumbsz zu wenden. In betracht, sie nicht allein ausz dem Wohrt Gottes der Warheit Ihrer Religion gnugsamben grundt hatt, undt sich derhalben nimmer einiges Göttlichen beystandes oder hülffe, auf einen wiedrigen fall, zugetrösten haben, sondern auch dadurch die Reformirte vndt andern Religionen zugethane Stende vndt zumahl die Sächsische nation sambtlich vnd zumahl, wie auch weniger nicht, allen favor der Ottomanischen Porta, von Ihr abalieniren vndt vngezweifelt das gantze Landt darob verliehren vndt in grosze gefahr ihrer eignen Person gerathen würde. Wir haben auch dahero den wiedrigen Zeitung, so hierüber vor diesem vorkommen, nie glauben zu stellen wollen, zweifeln auch nochmahln gar nicht, Ihre L. werde dergleichen nicht allein nimmer thun, sondern auch woll verhüten, dasz Niemandt deszen einigen argwohn oder gedancken zu faszen, anlasz behalten müge vndt derhalban solche diener, die etwa sich, alsz Instrumenta, hiez zu gebrauchen wolten, von sich thun vndt sie in diensten nicht gedulden.

Sonsten aber im Lande einem ieglichen, so biszhero einen offenen gebrauch vndt Exercitium Seiner religion gehabt, selbiges auch hinführen laszen, nach dem es doch schwehrlich einigen effect gewinnen, vnzweiflich aber grosze vndt geschwinde Moten Uhrsachen wurde, ob hierunter die geringste enderung gemacht werden solte. Wie der Vnsere gesante diesen Punct

Vnserer schwester L. aufsz glimpffichste vndt beste, von Vnsertwegen in geheimb woll werden zu repraesentiren wiszen, gleich wie wir es aber an einer seiten vor billig vndt recht halten, dasz sich vnser schwester L. der rechten, gebrauchen vndt Privilegien des Landes accommodire vndt denselben gemesz Ihre Regirung anstelle, also halten wir es auch hinwiedervmb vf der andern seite vor nötig vndt recht, dasz sie dennoch in dem, worin sie durch der Stende Privilegia nicht gebunden die freye handt behalte, vndt Ihr keine newerung aufladen fasze, oder auch andern das regiment vbergebe, sondern selbst daselbige führe vndt nicht allein mit dem Nahmen den titul der fürstin vndt regentin des Landes gebrauche, sondern es auch in der that sey vndt bleibe, mit den benachbahrten allerseitsz, insonderheit aber der Röm. Keis. Maj. dem König W. in Vngarn, wie auch den Königl. Wirten vndt den Ständen vndt respective Palatino der Crohnen Polen vndt Vngarn, zweifeln wir nicht, wie weisz denn auch hochnötig halten, werde vnserer schwester Ld. gute freundschaft vndt correspondenten zu continuiren vndt unterhalten selbst gemaint sein, also dasz sie vf zutragende Noht, sich viell ehr, hülff vndt aszistentz zugetrösten, alsz einiger feindlichkeit oder gefahr von Ihnen zu befahren haben müge. Was auch des hertzogen Christsel. L. mit etlichen Stenden der Crohn Polen insonderheit vor vertrauliche Intelligentien gehabt, die, wie Vnsz woll wiszendt, sehr grosz gewesen, die wirdt vnser schwester L. ebenmessig mit fleisz zu conserviren woll selbst geneigt sein. Mit der Ottomanischen Porten aber wirdt Ihre Ld. woll in solchen terminis vorbleiben müssen, wie sey es bey Ableben Ihres herrn gemahlsz gefunden. Wir wüsten auch Ihrer L. in gemein nichts beszersz zu rathen, alsz dem jenigen zu folgen, was des hertzogen Christsel. L. alsz ein sehr verstendiger fürst, bey dero Leben vorsz beste gehalten, vndt wobey sich dieselbe sambt ihren Landen woll befunden, zufferst wirdt Ihre L., ob es zu einigem Kriege zwischen den Römischen vndt Türckischen Keyser etwa gerathen, solte sich, soviell möglich, enteuszern, sich darin nicht zu mischen, oder durch leistung einiger hülffe (wo Ihre L. durch einige Pacta dazu nicht astringirt wehre) auf die eine seite, der andern feindschaft dadurch vf sich zu laden.

5.

Was es wegen der sieben Spannschaft oder Comitatuun in Vngarn, so des hertzogen L. ingehabt, vor eine beschaffenheit habe, ist vnsz eigentlich nicht bekant. Wir wiszen aber

dennoch andersz nicht, alsz dasz S. L. sie allein ad vitae zu genieszen einbekommen. Im fall es nun also hierumb in der Warheit beschaffen wehre, vndt die Röm. Keys. Maj. nunmehr nach Sr. L. todt solche Spannschafften wieder einziehen wolte, auch dahin nicht durch bitte zu bewegen stünde, Sie Vnserer schwester L. nochmahll zu laszen, worzu jedoch, wie wir ausz Ihrer L. schreiben verstanden, fast gute hoffnung gemacht sein soll. So sehen wir kein andersz, alsz dasz Ihre L. sich hierunter zufrieden gebe vndt selbige Spannschafften höchstgedachter Ihrer Keys. Maj. fahren lasze. Solten auch gleich, den auszgesprengten gerüchte nach, den Thürcken sich hiegegen setzen, vndt die wiedereinreumung solcher Spannschafften nicht zugeben wollen, so wüsten wir dennoch Ihrer L. nicht zu rhaten, sich derselben hierunter theillhafftig zu machen, so viell mehr fundamenten aber wirdt Ihre L. auf solchen fall haben, bey der Keys. Maj. vmb fernere laszung viellgedachter comitatuum in Ihrer Ld. handen, instendige ansuchung zu thun, weill es ja vor Ihre Keys. Maj. vndt dero hausz Österreich beszer vndt reputirlicher, dasz Vnserer schwester L. so ansehnliche Ohrten von denselben alsz ein beneficium recognoscire vndt Ihrer Maj. deszen danck wisze, alsz dasz sie, bey deszen gentzlicher verweigerung, etwa zum theill in dero erbfeindes hande, zu Ihrer Maj. vndt dero hauses vndt der gantzen Christenheit Nachtheill gerathen solten. Dasz hausz Munkatz aber rechnen wir hierunter nicht mit, denn weill solches Vnserer schwester L. zum Leibgedinge mit Consensz Ihrer Keys. Maj. verschrieben, so helt sie sich deszen billig, wir vermuthen auch nicht, dasz Ihr an seiten Ihrer Keys. Maj. dieszfallsz einiger eintrag geschehen werde.

6.

Wegen anstellung der Oeconomi vndt hauszhaltung werden wir Ihrer L. woll wenig einrathen können, sondern dieszfallsz der rhat in loco gesucht werden. Auch aller bericht, (welcher sonsten vor andern dem schatzmeister Miko Ferentz sehr woll bekant ist) dorten genommen werden müssen. Vnsz ist auch so viell wiszendt, dasz die oeconomien des ohrtsz die meiste difficulteten nicht haben, indem das Landt fast ohne einige menschliche Mühe die herrlichste fruchte in groszer Abundantz gibt vndt mit den Vnterthenen es also beschaffen, dasz sie alles thun müssen, was Ihnen man anbefehlen wirdt. Dieses allein achten wir Ihre L. zu erinnern, dasz sie sich nach trewen vndt nicht eigennützigem beambten vmbsehe, auch selbst mit Aufsicht vf daszihnige gebe vndt dann, dasz sie, so viell möglich, alle hauszhaltung, vf bahr geldt oder goldt

richte vndt dahin trachte, hievon einen guten vorrhat zu samblen vndt dennach andere also beneficire, dasz sie, dennoch dasz meiste selbst behalte vndt bey vorfallender Noht einen bahren Pfenning in handen habe, vormittelst deszen sie, wenn es nötig, eill zu etwas volcksz gelangen. Auch stetsz Leute in erwartung künfftiger recompens an sich ziehen, auch andere Nohtdürff damit vorrichten könne. Gestalt wir denn die Nachricht haben, dasz an der Ottomannischen Porten auch, nur mit mittelmessigen wehrtsz geschenken, zum offtern fast viell solle ausgerichtet werden können.

Wir müszen es auch billig zu vnserer schwester L. nachdenken stellen, ob sie es nicht gut ansehe, wie es vnsz zwahr vnszertheillsz zu sein bedüncket, vor vndt nach darvf zu gedencken, wie sie etliche geldt Posten ausz denen Landen wegschafft, vndt sie entweder in Teutsch oder Niederlanden an gewisse ohrt niederlegen oder auszthuen müge. Denn ob zwahr Ihre L. des Landes regentin ist, vndt zu wünschen steht, dasz sie allstetsz vndt ihr gantzes lebenlang daszelbe in gutem fried, flor vndt wollstandt besitzen müge. So ist doch in dieser gantzen welt vf nichtsz beständig zu bawen, vndt ist insonderheit woll bekant, wie sehr die Siebenbürgische Lande, nun von vielen Zeiten her, schwehren motibus vnterworffen gewesen, vndt es mit den fürsten vndt regenten deszelben gar viele mutationes gegeben, solte nun, dasz doch die Göttliche güte abwenden wolle, es etwa dahin gerathen, dasz vnserer schwester L. in so fernen Landen stetig Ihr Leben zuzubringen verdroszamb würde, oder sie sonsten Ihrer gegenwertigen Standt zu verrücken vndt etwa hinwieder in Ihr Vaterlandt oder andere ohrt zu kommen, verlangen vndt begierde gewünne, würde es Ihrer L. auf solchen fall vielleicht woll zu staten kommen, wenn sie dasz vornehmste des ihrigen an andern ohrten hette, vndt also die Stände des Landes, wie sonsten vf solchen fall woll zu besorgen, Ihr etwasz andersz, wohin zu transferiren, oder auch sonsten die Ihrige. oder wenn es Ihre Ld. sonst günden möchte, auf alle sterbliche fälle, womit zu bedencken, nicht hindern oder wehren könnten.

7.

Vnserer schwester L. wirdt vnter andern auch vf versicherung Ihrer selbst Person zu gedencken, woll Vhrsach haben, vndt zwahr auf zweyerley wege, damit sie so woll vor giftt, alsz vor mördliche handt, so viell deszen, durch menschliche vorsichtigkeit zu entfliehen möglich, gesichert sein müge; zu welchem ende sie denn vor einsz, vf getrewe vndt verstandige medicos vndt denn hernach auf eine gute Leibguardi

bedacht zu sein, durch die vnserige woll erinnert werden kan, denn es ist gnugsamb bekant, wie vorigen hertzogen, vndt auch des Nehstverstorbenen hertzogen L. durch diese beyderley nachgestellt worden, darvb auch Ihrer teillsz das Leben einbüßen müssen. An dem Leibmedico, welchem ihre L. ietzt bey sich hatt, halten wir zwahr nicht zu zweiffeln, weill vnsz die trewe, so er des verstorbenen hertzogen Ld. stetsz erwiesen, davon auch, vngeachtet der Ihm zugestandener hafft vndt beschimpfung, nicht auszgesetzt, woll bekant, Ihre L. aber wirdt nicht vnbillig darauf zu gedencken haben, wie sie denen, noch einen, oder mehr, in Zeiten auch zu sich erfordern.

Der Leibguardi halber ist vnsz wiszendt, dasz des hertzogen Lde vor diesem zwo teutsche Compagnien hat zu halten pflegen, vndt würde Vnserer schwester L. nachzudencken haben, ob sie es nicht hinwieder, nebenst der heiducken guardi, welche sich abzuschaffen auch woll nicht will thuen laszen, hieruf zu richten, vndt welchem sie das commendo hierüber zu geben, vnsersz ermeszensz, wirdt dem Joh. Gluchowsky, der sich gegen des hertzogen L. bey vielen occasione gantz getrew erwiesen, vielleicht nicht vbell zu trawen sein. Der hertzogin L. aber wirdt diesem allen woll weiter nachdencken, auch vf die Leute, so stetigsz bey vndt vmb Ihr sein, acht zu geben wizen.

8.

Weill es auch biszchen vnsz beyderseitsz nicht wenig beschwehrlich gefallen, dasz von Ihrer L. zu vnsz, vndt hingegen von vnsz zu ihrer Ld. so schwehr vndt langsam einige Post oder schreiben vberzubringen gewesen, so hetten die vnserige sich mit Ihrer L. hierunter zu vnterreden, ob deszen nicht mittell zu finden, dasz wir in künfftig sicherer vndt geschwinder ausz allem miteinander zu communiciren gelegenheit haben möchten.

9.

Wehre auch etwas, so Ihre L. vormittelst Vnserer gesanter an vnsz zu bringen begehren würde, solches sollen sie vf sich nehmen vndt vnsz selbstn davon berichten, sonsten aber es in guter geheimb bey sich behalten, auch zu dem ende, entweder sembblich, oder doch zum wenigsten der v. Kosputh, Ihren rückweg in Vnsere Chur Brandenburg nehmen, damit wir alszdann mündtlichen vmbstendigen bericht, welchen wir particulariszime vermittelst Ihrer erwarten werden, von allem Zustande von Ihnen vornehmen mügen. Sie sollen vnsz nebst anderer Nachricht, alszdann auch insonderheit die Copieen der schrifftn, welcher oben beym 4-ten articul erwehnung

geschehen, jegleich die Nahmen vndt Titul aller derjenigen mitbringen, so die vornehmste officia in Ihrer L. ämbtern, oder post im Lande bedienen, oder die sonst das meiste vermügen darin haben vndt was affection einer oder der andern sein möge.

10.

Weill vnmüglich ist, vnsere gesante vber allem particulariter zu instruiren: so committiren wir daszjenige, worüber sie hierin gewissen befehll nicht finden, Ihrer trewe vndt discretion, darin nach bestem Ihrem verstande zu procediren vndt allstetsz vf daszjenige zu sehen, wasz sie vnserer schwester Ld. am meisten dienlich vndt zutreglich vndt zu befestigung Ihres Statsz vndt regiments gereichendt zu sein werden ermeszen können.

Wir geben Ihnen auch heimb zu solchem ende, mit den vornehmsten Stenden vndt beambten des Landes in gesambten oder einem, oder dem andern derselben, insonderheit wie es vnserer schwester L. am nützlichsten befinden wirdt, ausz vorfallenden Sachen zu communiciren vndt sie vnserthalber zu befördern, vnserer schwester L. bestensz zu ersuchen.

Ja wir achten es auch vor nicht vndienlich, wiewoll sie sich doch so woll hierin, alsz in allen vbrigen nach vnserer schwester Ld. willen vndt befehll richten sollen, dasz sie bey den Stenden ingesambt, da sie vf dem Landtage zu Ihrer ankunfft noch beysammen wehren, an Vnsere Stadt eine öffentliche Proposition zu thun, Ihnen der designation vndt aufnehmung Vnserer schwester L. zu Ihrer Regentin vndt fürstin des Landes danck zu sagen vndt welcher gestalt wir vndt vnser gantzes hausz vnsz Ihnen deshalb zu danckbarhlicher erkenntnusz obligirt hielten, auch nunmehr das Vertrawen zu Ihnen trügen; sie würden auch vnserer schwester L., alsz die getrewe Stende, stetsz vndt bestendig zugethan sein vndt Ihrer Ld. in allen nöten, so sich erheben könnten, getrewlich vndt gehorsamblich beyspringen anzudeuten, dahingegen Ihnen vnserer schwester halbe, dasz Ihre L. sich stetsz alsz eine getrewe, gütige vndt löbliche regentin gegen sie erweisen, wir aber vndt vnser gantzes hausz Sie vndt alle die Ihrige bey ieder vorlaufender occasion hinwieder mit allen gnaden aufnehmen vndt bedencken würden. zu versichern hetten.

Bey den Sechsischen Stedten wirdt dergleichen auch absonderlich woll zu thuen vndt insonderheit sie zu ersuchen noht sein, dasz wenn durch Gottes vorgengnusz vber kurtz oder lang etwa einige gefehrlichkeit im Lande entstehen solte, Sie bey vnserer schwester L. trewlich stehen vndt derselben in ihre Stedte vf eilende Nohtfelle stetsz eine willige vndt

sichere retraicte vergönnen wolten, zufoerdest aber, ist dergleichen Ansprach vndt fleiszige recommendation bey dem Gubernatoren vndt Cantzler, nachdem solche Ihrer L. in der regirung zugeordnet vndt denn nach diesen auch bey beyden feldherrn, Cornis vndt Bornomisza, zu thun nötig, wie auch bey allen andern, so einige vornehme dignitet vndt Macht in den Landen hetten, worunter wir den graf Ragozi halten, vndt was vor andere mehr sein, werden sie bey dem medico, Wichardo Sculteto, woll erfahren können, mit dem sie denn, so auch dem Marschalck. Hansz Henrich Vollmarn, im fall derselbe zur stelle wehre, ausz allem woll vertraulich vndt offen communiciren mögen, denn des vndt Vollmarsz redligkeit ist vnsz gar woll bekant. So wissen wir auch, dasz des hertzogin L. dem Sculteto in der Zeit getrawt, Ihn auch von den Secretissimis woll wissen laszen vndt gebraucht sich auch vnserer schwester L. an jetzo deszelben fast in allen vorrichtungen.

Ebenmeszig erinnern wir vnsz auch, dasz des hertzogen L. zu dem prediger Alfinsio ieder Zeit eine sonderbahre confidentz getragen, deshalb die vnserige sich seines einrathensz auch woll gebrauchen mügen.

Vndt werden sie von diesen woll erlernen können, zu welchen weiter des hertzogen L. das meiste vertrauen gehabt vndt womit sie vor andern am sichersten zu communiciren.

Wenig sindt derselben woll gewesen, denen des hertzogen L. sich totaliter committirt vndt ewsert, zu etl. aber hat dennoch Ihre L. eine gute confidentz gehabt, vndt ist vnsz so viell bekant, dasz vnter den vngerischen Stenden, vor der Zeit der herr Sonjoc (mit welchem aber nach der Zeit differentien vorgefallen), herr Listi, vndt der hauptmann zu Fogaras Keminji, zufoerdest aber der Königszrichter, welcher allen Sechsischen Städten zu commendiren, in gutem concept bey Ihrer L. gewesen.

Wir geben zu solcher behuef vnsern Rhäten nicht allein an die obbenante Leute, sondern auch an andere mehr vnser creditivschreiben mit vndt zwahr derselben vnterschiedene ohne Vberschrifft, damit sie solche dorten, an welche es dienlich, darauf können setzen laszen.

Da auch einige Keyserliche gesante von Römischen Keyserlichen hofe oder von der Türckischen Porte zur stelle wehren, werden die vnserige auch selbige zu begrüezen vndt vnserer schwester L. derselben zu recommendiren wissen.

Dergleichen sie denn schlieszlich auch bey denen an der Türckischen Port anwesenden oratoren von den K. W. W., in Frankreich vndt grosz Britannien vndt den Staten der Nieder-

lande zu thuen vndt sie zu ersuchen, da Sachen an der Ottomannischen Port vorkämen, so Vnserer schwester L. angiengen, derselben bestes ieder Zeit zu wissen vndt Ihre L. in dero suchen, durch Ihre autoritet zu secundiren. Wir ersuchen sie auch selbstn ebenmeszig darumb in absonderlichen schreiben, so den vnserigen mit gegeben werden sollen.

Vndt da sie von Ihnen allerseitsz schrifftl. Antwohrt vndt gute erclehrung, zuforderst der von den gesambten Landtstenden schrifftliche verpflichtung gegen vnserer Schwester L. zurückbringen könnten, würde vnsz ihre verrichtung zu so viell mehrern gunstem gefallen gereichen.

Zu Vhrkundt dieses allen haben wir gegenwertige Puncta an statt Ihren vnserer gesanten Instruction mit eigner handt vnterscriben vndt sie mit vnserm gröszern Secret zu bedrücken befohlen. Geschehen vndt geben Königsberg in Preuszen, an 18/8. January des 1629. Jahres.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

b)

Durchleuchtige, Hochgeborne Fürstin, freundliche viellgeliebte Fraw schwester. Ich sende nunmehr meine deputirte Rhäte vndt Diener zu Ewrer Ld. ab, vndt wünsche von Gott dem Allmechtigen, dasz sie vndt Ewre L. bey guter gesundheit vndt wollstandt antreffen vndt mir von deroselben glücklichem wollergehen angenehme Zeitung zurückbringen mögen. Ich habe Ihnen anbefohlen, Ewrer L. in allem, was sie gut befinden vndt Ihnen auftragen wirdt, gehorsamblich zur handt zu gehen, derselben, so offft sie Ihr bedencken begehren wirdt, auff trewlichste einzurathen vndt Ihre sachen bey den Landstenden vndt sonsten vberall, wo einiger Nutzen davon zu verhoffen, zum fleiszigstem zu recommendiren; solchem werden sie auch woll schuldiger maszen vndt nach Ihrem besten verstande nachkommen. E. L. wolten nur mit Ihnen schaffen vndt befehlen, wie sie es wirdt nützlich vnd gut ermeszen, Ihr auch belieben laszen, wasz sie vf meine habende Instruction bey E. L. anbringen vndt erinnern oder auch einrathen erfinden, nun bester aufzunehmen vndt zu vermercken. Da es auch wehre, dasz E. L. etwa in geheimb, was an mich wolten bringen laszen, können sie dem von Kosputh daszelve committiren vndt mögen Ihm in allem woll vertrauen. Solte auch meinen gesanten vff so ferner reyse etwa einig Vngelegenheit zu stoszen, so verhoffe Ich, E. L. werden Ihnen, da sie etwasz von nöthen hetten, dasselbe vnbeschwehrt vorschieszen laszen, vndt befehle Ich im vbrigem E. L. in den schutzen des höchsten, der Sie bey stetszwehrender gesundheit vndt allem hohen wollstandt,

insonderheit aber bey glücklicher vndt friedlicher Regirung, so vornehmer Lande gnediglich zu langen Zeiten erhalten wolle vndt verbleibe allstetsz.

Handsreiben von Ihrer Ch. D. an die hertzogin zu Siebenbürgen. Abgangen den 17. January 1630.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

c)

Illustris et Magnifice Comes Domine, amice singulariter nobis dilecte.

Dolorem Illustris et Magnificae Dominationis Vestrae ex immaturo mortalitatis casu Serenissimi fratris sui, tanti principis, conceptum ex propriae nostrae, qua ab eodem affecti sumus, tristitiae sensu facile aestimamus. Ita nimirum humanarum rerum fert conditio, ut quos jucunditatis quodam vinculo conjungit, eosdem adversae etiam fortunae societate copulet. Idem nobis nunc affinitatis nostrae imponit ratio, ut dolorem hinc inter nos communem habeamus.

Ejus vero medendi consilium, quod viros decet, circumspicientes efficacius haud reperimus, quam ut privatim afflicti de publica salute alacriter cogitemus.

Cujus gratia praesentes legatos nostros ad Serenissimam Principem, sororem nostram dilectissimam et Illustres ordines Transylvaniae mittendos duximus, iisque hoc inprimis in mandatis dedimus, ut de illis, quae publice expedienda sunt, cum Illustri et Magnifica Dominatione Vestra pro nostra erga ipsam fiducia privatim communicent, ejusque auspiciis et consiliis in omni negotio utantur, quos ut benigne et plena fide audire ac in rebus peragendis adjuvare dignetur, peramanter petimus.

Caeterum Serenissimam sororem nostram quin ipsa Illustris et Magnifica Dominatio Vestra fraterno animo prosequatur, nullatenus dubitamus, eundem affectum vero, in eo potissimum probaturam, ut Suae Dilectioni in regiminis mole sustinenda et gerenda, rebusque ac gubernaculis ejus stabiliendis ac firmandis illud auxilium, quod ab ipso Serenissimo Principe fratreque optimo atque Illustribus ordinibus impositum est, alacriter ferat, confidimus.

Quo non tantum patriae suae saluti consulat, Serenissimam Principem ad omne mutui amoris studium magis excitabit, sed et nos ipsos, domumque nostram integram ad quodvis candidae amicitiae officium provocabit et devinciet, gloriamque sibi toto christiano orbe amplissimam et immortalem comparabit, quam Illustri et Magnificae Dominationi Vestrae ex animo precantes, simul diuturna incolumitate eam frui ardent-

cupimus. Datum ex arce nostra Regiomontana, die 17. Januarii, anni 1630.

Illustris et Magnificae Dominationis Vestrae
amicus addictissimus

Georgius Guilelmus, m. p.
elector Brandenburgicus.

Külczim: Illustri et magnifico comiti Stephano Bethlen, gubernatori Transylvaniae, domino amico singulariter nobis dilecto.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

d)

Spectabilis et Magnifice Domine, amice singulariter nobis dilecte.

Postulavit a nobis praesens rerum Transylvanicarum status, nosterque fraternus erga Serenissimam Principem, sororem nobis dilectissimam affectus, ut Dilectionem ejus atque inclytos ducatus illius ordines per praesentes legatos secretariumque nostros, Generosos et nobiles Joannem a Kosput, Fridericum a Götzen et Christophorum Naps inviseremus; ejus Dilectioni conditione post immaturum Serenissimi Principis, Domini affinis nostri carissimi fatum exploraremus, eamque consilio nostro juvaremus. Ea autem in re cum multum momenti in munere Spectabilis et Magnificae Dominationis Vestrae positum sit, de optima et ejusdem in Serenissimam Principem voluntate abunde nobis constet, singulatim hisce Spectabilem et Magnificam Dominationem Vestram compellendam duximus, eique dignitatem et emolumenta dilectissimae Dominae sororis nostrae quanto possumus studio commendare, prout fusius Spectabili et Magnificae Dominationi Vestrae dicti legati nostri exponent, quos ut benevole semper, quoties statum tum oeconomicarum, tum aliarum Serenissimae Principis rerum confidenter aperire opus fuerit, audire, fidemque illis adhibere, suamque auctoritatem et consilia in rebus ad Dilectionem ejus pertinentibus accommodare velit, peramanter rogamus, mutuoque omne grati principis studium eidem offerimus; quam quod restat, diu optime valere et muneri cum laudes praeesse, cupimus. Datum ex arce nostra Regiomontana, die 17. Januarii, anno 1630.

Spectabilis et Magnificae Dominationis Vestrae
amicus benevolus

Georgius Guilelmus, m. p.
elector Brandenburgicus.

Knesebeck irásával: Auf das Copert zu schreiben: Ad Thesaurarium Transylvaniae, Franciscum Mikó, cum praedicato: Spectabili et magnifico domino, amico singulariter nobis dilecto.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

e)

Spectabilis et magnifice Domine cancellarie, amice singulariter nobis dilecte.

Cum praesentium rerum status et provinciae Transylvanicae, maxime vero Serenissimae Principis, sororis nostrae dilectissimae, necessitas post immaturum obitum (quem deplorare satis non possumus) Serenissimi Principis, Domini affinis et fratris nostri charissimi ingruens postulaverit, ut legatos secretariumque nostros, Generosos et Nobiles Joannem a Kosput, Fridericum a Götzen et Christophorum Naps eo ablegaremus, qui praesentem conditionem tam reipublicae, quam Dilectionis ipsius intuerentur, illique ac ordinibus amicissimorum nostrorum consiliorum rationes exponerent; hoc quam maxime intendimus, legatisque nostris injunximus, ut in omnibus illis negotiis Spectabilis et Magnificae Dominationis Vestrae ductum sectarentur. Cujus enim eximia in Serenissimam Principem, domumque nostram voluntas tum aliis indiciis, tum hoc imprimis argumento nobis perspecta est, quod in designanda Serenissima Dilectione ut tristi hujusmodi mortalitatis casu, qui prorsus dolor modo incidit, imperii habenas regeret, multum sua opera praestitit; cujus insignis prudentia et in republica autoritas eminet, ejus maxime consiliis in tuenda hac dignitate ejusdem Suae Dilectionis et gerendo feliciter principis munere utendum esse arbitramur. Itaque pro nostra erga Spectabilem et Magnificam Dominationem Vestram fiducia (quam ex eo tempore, quo in electoratu nostro nobis promptitudinem officiorum suorum, propensumque singulariter erga nos animum, antehac ipsa praesens contestabatur, concepimus) eidem dilectissimae sororis nostrae salutem, dignitatem et emolumentum peramice commendamus, vicissimque omnia ea benevole offerimus et pollicemur. quae a gratissimo amici ac benevoli principis animo proficisci possunt.

De quibus particulatim et confidenter cum spectabili et Magnifica Dominatione Vestra communicantibus dictis legatis nostris, ut aures benevolas praebeat, fidemque adhibeat ac in expediendis negociis a nobis commissis adjuvet, amice requirimus. De coetero Spectabilem et Magnificam Dominationem Vestram diu optime valere et reipublicae patriae saluari suo munere praeesse unice cupimus. Datum ex arce nostra Regiomontana, die 17. Januarii anno 1630.

Spectabilis et Magnificae Dominationis Vestrae
amicus benevolus

Georgius Guilelmus, m. p.
elector Brandenburgicus.

Knesebeck írásával: Auf das copert ist zu schreiben: ad Cancellarium Transilvaniae, Stephanum Covacciotzky, cum praedicato: Spectabili et Magnifico Domino, amico singulariter nobis dilecto.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

f)

Illustres, Spectabiles, Magnifici, Generosi, et Famati ordines Domini amici singulariter nobis dilecti.

Quantum nos ad promovendum cum Serenissimo Principe Vestro, piae et laudatissimae memoriae, Serenissimae ac dilectissimae sororis nostrae matrimonium, impulerat animi nostri erga Illustres, Spectabiles, Magnificas, Generosas et Famatas Dominationes Vestras ac provinciam istam singularis propensio: tantum nos exhilaravit reciproca Illustrium, Spectabilium, Magnificarum, Generosarum et Famatarum Dominationum Vestrarum erga eandem sororem et domum nostram studiosissima voluntas, quam inde collegimus, quod unanimi et praeclaro consensu suo jam pridem, in casum mortalitatis Serenissimo Principi contingentem, praememoratam Serenissimam conjugem ejus gubernaculis principatus imponendam destinarunt ac receperunt.

Quam grato autem animo insigne illud benevolentiae et observantiae specimen ab Illustribus, Spectabilibus, Magnificis, Generosis et Famatis Dominationibus Vestris accepimus, tam candido pectore casum illum diuturnitate vitae ac prosperrimi regiminis dilectissimi Domini affinis et fratris nostri Principis omni laude cumulatissimi prorogari ac differri a divino numine precati sumus, tamque exquisito dolore immatura plane ac toti christianorum orbi deploranda Dilectionis ejus mors nos affecit.

At cum divina voluntas ac commune mortalium fatum votis tam nostris, quam vestris hac in parte refragata fuerint, restat ut utrisque nostrum pro solatio ac doloris remedio sit, actorum prudentissimi principis imitatio et sancitorum ejus stricta observantia.

Hac modo Illustribus, Spectabilibus, Magnificis, Generosis et Famatis Dominationibus Vestris cordi fore, sincerum fidumque illarum erga vivum dominum studium et fides, simulque pium erga defunctum desiderium certo nobis promittit, ut nostro sane hac in re stimulo aut admonitione indigere haud videantur, quin conjungenda tantum nostra ipsorum officiis consilia existimavimus, quo in exequendis illis, quae diximus, sancitis et pactis, de regimine post obitum mariti Serenissimae Principis sororis nostrae initis et consummandis, recto et nulla in parte deflexo tramite procedatur, nulli dubi-

tantes, quin Illustres, Spectabiles, Magnificae, Generosae et Famatae Dominationes Vestrae quo candore Serenissimae sorori nostrae dignitatem principis contulerunt, eodem in gerenda et sustinenda tanta mole subsidiarias et ministrantes consilii, opis et obsequii manus Dilectioni illius accommodaturae sint.

Postulavit itaque a nobis pristinus noster erga inclytam provinciam atque adeo Illustres, Spectabiles, Magnificas, Generosas et Famatas Dominationes Vestras affectus et fraternus in optimam sororem amor, res ipsa et praesentium temporum difficultas exiget, ut ad ipsam Serenissimam Principem et Illustres, Spectabiles, Magnificas, Generosas et Famatas Dominationes Vestras legatos secretariumque nostros, Generosos ac Nobiles, Johannem a Kosput, Fridericum a Götzen et Christophorum Naps ablegaremus, quibus ut in omnibus, quae pro nomine cum Illustribus, Spectabilibus, Magnificis, Generosis et Famatis Dominationibus Vestris communicabunt, benevolas aures fidemque praebeant, suoque favore prosequantur, peramanter petimus, certo pollicentes, quicquid in tuenda dignitate Serenissimae et charissimae Dominae sororis nostrae, ejusque Dilectionis commodis augendis operae, studii et officii Illustres, Spectabiles, Magnificae, Generosae et Famatae Dominationes Vestrae impenderint, id nostro in provinciam et Illustres, Spectabiles, Magnificas, Generosas et Famatas Dominationes Vestras favori et gratiae, rebusque illarum omni ope nostra commodandi studio, cumulum eximium adjecturum.

De caetero Illustres, Spectabiles, Magnificas, Generosas et Famatas Dominationes Vestras optime valere, diuque feliciter patriae praeesse, amice optamus. Dabantur ex arce Regiomontana, die 17. Januarii anni 1630.

Illustrium, Spectabilium, Magnificarum, Generosarum et Famatarum Dominationum Vestrarum

amicus benevolus
Georgius Guilelmus, m. p.
elector Brandeburgicus.

Külczim: Illustribus, spectabilibus, magnificis, generosis ac famatis Dominis amicis singulariter nobis dilectis, inclyti Transilvaniae principatus ordinibus, universis ac singulis.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

9)

Spectabilis et Magnifice Domine, singulariter nobis dilecte.

Qua de causa praesentes legatos nostros ad Serenissimam Principem, sororem nostram dilectissimam et Illustres ordines Transilvaniae miserimus, ex illis, quae tum publice, tum pri-

vatim ab ipsis proponuntur, Spectabilis et Magnifica Dominatio Vestra sentiet. Nimirum amor in optimam sororem fraternus, studiumque erga dictam provinciam amicissimum nos impulit, ut temporis hujus necessitatem intuentes, de salute illarum solliciti, hoc modo consulere ipsis anniteremur.

Perspecta vero Spectabilis et Magnificae Dominationis Vestrae erga Serenissimam Principem Suam, domumque nostram observantia et optima voluntas, prudentissimique animi constantia, juncta singulari inter ordines autoritate, nil nobis, nisi insignem in Serenissimam sororem nostram fidem, affectumque candidum promittit, polliceturque fore, ut qua alacritate Dilectionem ejus in casum humanitatis Serenissimi Principis (quem utinam diu omnipotenti differre placuisset) principatui prae-ficiendam designari Spectabilis et Magnifica Dominatio Vestra olim jovit, eadem nunc in tuenda dignitate illius et sustinenda tanta imperii mole, nihil sui officii reliquum faciat, qua re non magis Serenissimam Principem, sororem nostram charissimam, quam nos ipsos ad omne benevoli animi studium erga sese et patriam suam Spectabilis et Magnifica Dominatio Vestra excitabit et devinciet.

De coeteris dicti legati nostri Spectabili et Magnificae Dominationi Vestrae communicabunt, quibus ut benevolas aures praebeat, fidemque dictis habeat, peramanter requirimus, eamque diu recteque valere unice cupimus. Datum ex arce nostra Regiomontana, die 17. Januarii anno 1630.

Spectabilis et Magnificae Dominationis Vestrae

amicus benevolus

Georgius Guilelmus, m. p.
elector Brandenburgicus.

Knesebeck irásával: Desgleichen sindt acht Exemplaria zu machen, alsz: 1. an den feldtherrn Johann Bornemisza, 2. an Sigismund Praepostvári, vndt dennoch sechs andere, welche die gesante an die werden vberschreiben laszen, welche sie in loco zu ersuchen nützlich befinden werden.

Es ist aber auf iedes copert das Praedicat zu schreiben, so inwendig gebraucht wirdt, nemlich: Spectabilis et Magnifice Domine, singulariter nobis dilecte, vndt auff die erste beyden auch der nahme.

(Fogalmazványa a berlini titkos államlevéltárban.)

Ugyanily szövegű fogalmazvány, csakhogy a címzés »Magnifica et Generosa Dominatio Vestra«, Knesebeck következő jegyzetével: Hievon sindt neun Exemplaria zu machen:

- alsz: 1. An Davidem Solomi,
2. An Stephanum Haller,
3. An Sigismundum Lany,
vndt dennoch 6 Andere.

Auf iedem copert sindt die Praedicata zu schreiben, so inwendig

gebraucht werden, nemblich: Magnifico et Generoso Domino, singulariter nobis dilecto, vndt auff die erste drey auch die Nahmen.

(Fogalmazvány a berlini titkos államlevéltárban.)

Ugyanily szövegű fogalmazvány Knesebeck következő jegyzetével:
Auff das Copert zu schreiben: Ad Stephanum Bethlen juniorem, Capitaneum Varadiensem. cum praedicato: Illustri et Magnifico Comiti, amico singulariter nobis dilecto.

Ugyanily szövegű fogalmazvány Knesebeck következő jegyzetével:
Auf das Copert zu schreiben: An den feldherrn Sigismund Cornis, cum praedicato: Spectabili et Magnifico Domino, singulariter nobis dilecto.

Ugyanily szövegű fogalmazvány Knesebeck következő jegyzetével:
Auff das Copert zu schreiben: An Stephanum Cassay, Protonotarium Transilvaniae, cum praedicato: Magnifico et Generoso Domino, singulariter nobis dilecto.

Ugyanily szövegű fogalmazvány Knesebeck következő jegyzetével:
Auf das Copert ist zu schreiben: An den graff Ragozi, cum Praedicato: Illustri et Magnifico Comiti, amico singulariter nobis dilecto.

Ugyanily szövegű fogalmazvány Knesebeck következő jegyzetével:
Von diesem sindt vier Exemplaria zu machen:

- alsz: 1. Ad Melchiorem Alloggi, Judicem Curiae,
  2. Ad Stephanum Sczacki,
- vndt dennoch zwey andere.

Auff dem Copert ist das Praedicat zu schreiben, wie es inwendig gebraucht wirdt, nemblich: Illustri et Magnifico Comiti. amico singulariter nobis dilecto, vndt auff die erste beyde auch die Nahmen.

Ugyanily szövegű fogalmazvány Knesebeck következő jegyzetével:
Hievon sindt zehen Exemplaria zu machen. Auff die Copert sindt die Praedicata zu schreiben, so inwendig gebraucht werden, nemblich: Generoso Domino, singulariter nobis dilecto.

(Fogalmazvány a berlini titkos államlevéltárban.)

h)

Serenissimus ac potentissimus Princeps ac Dominus Dominus Georgius Guilhelmus Sacri Romani Imperii Archi Camerarius et Elector Prussiae, Juliae, Cliviae, Montium, Stetin, Pomeranorum, Cassubiorum Vandalorumque, nec non in Silesia, Crosnae Carnoviaeque Dux, Burgrabius Norinbergensis, Rugiaeque Princeps, Comes Marcae et Ravensburgi, Dominus in Ravenstein, Elector ac Dominus noster clementissimus nobis demandavit clementissime, Illustrissime Domine Gubernator, Illustres Spectabiles, Magnifici, Generosi, Nobilissimi ac Amplissimi Domini colendissimi et gratiosissimi, ut Serenitatis Suae nomine illustres ac magnificos inelyti principatus Transilvaniae status atque ordines in comitiis nuper habitis congregatos compellaremus. Sed quia ob itineris longinquitatem comitia maturata, aliaque impedimenta Albam Juliam conventu ordinum incolarum jam soluto et finito nobis advenientibus facultas illustres ordines alloquendi adempta

fuit, praesentem occasionem in congregatione hac splendidissima, ubi primarios et conspicuos ex omnibus ordinibus convenisse videmus arripientes ea, quae a Serenissimo Electore clementissime nobis in mandatis data sunt, exequenda duximus. Dominus proinde noster clementissimus illustribus statibus ac ordinibus perennem felicitatem et prosperrima quaeque sincera mente comprecando, gratiam suam electoralem ac studia sua, quaeque a principe proficisci possunt, amicissimo animo offert benignissimo, cujus quidem rei, ut luculentius extaret testimonium, utque alterius imposterum a nobis proponendis indubitata fides adhibeatur, literas credentiales a Serenitate Sua ad ordines exaratas qua par est reverentia Illustrissimae, Illustribus, Magnificis et Generosis D. Dominationibus Vestris insinuantes, ut benevolentia sua in audiendis, quae Domini nostri clementissimi nomine porro exponenda sunt, nobis adsint, obnixè rogamus.

Optaret Serenissimus Elector Domini observandissimi, pro singulari affectu, affinitate et arctissima necessitudine, quae intercessit Serenitati Suae cum Serenissimo quondam ac potentissimo Principe ac Domino Domino Gabriele Sacri Romani Imperii et Transylvaniae Principe, partium regni Hungariae Domino, Siculorum Comite, Oppulidae et Ratiboriae Duce, felicissimae recordationis, ut alia quapiam de causa et laetiore occasione nos subditos ac servitores suos ablegasset, nec Serenitati Suae luctum et moerorem, ex obitu gloriosissimi principis et affinis amicissimi perceptum, illustribus ordinibus testatum facere necesse fuisset. Nihil ne magis in votis haberet Dominus noster clementissimus, si divinae ita visum fuisset providentiae atque clementiae, quam ut Serenissimo Transylvaniae Principi, Domino et marito desideratissimo Serenitati Suae Electorali affine potentissimo toti Transylvaniae regno adjunctisque terris ac dominiis, adeoque universae Europae principe diutius suis licuisset prudentissimo et omnibus rebus florentissimo, cui inter caetera perpetuae felicitatis incrementa caelestis largita est benignitas, ut toto ferme orbe christiano, plurimos jam annos funesto belli incendio miserrime conflagrante, non solum dum viveret, populum a Deo gubernationi suae commissum in pace perpetua aureaque rexit et conservavit aut bellis ingentibus pericula et devastationes omnes procul a finibus et ditionibus suis fortissime pariter ac felicissime propulsarit, sed etiam post vitam summa cum gloria pactam. a piculosis motibus principam (!) mortem ut plurimum sequi solitis patriae statum pacificum ac tranquillum relinqueret.

Sed quia animam laudatissimae memoriae principis

caelesti jam gaudio perviventem e corpore mortali exire necessum fuit, proinde Dominus noster clementissimus omnesque, qui obitum tanti principis lugent, ut casum hunc humanitati inevitabilem christiano animo ferant, aequum est. Praesertim cum intellexerit Serenissimus Elector conjunctionem inter inclytam domum Brandenburgicam et Transilvanicum principatum toto orbe celebrimum non modo non dissolutam, sed utramque gentem arctiore quam antea colligatam vinculo.

Quod enim Illustres ordines vivo adhuc pientissimae memoriae principe sororem Domini nostri clementissimi unanimi consensu suffragiisque suis successorem regni declararint et eligerint principemque florentissimarum regionum, solito in hoc regno et legitima confirmatione accedente, constituerint, eidem felicitatem, subjectionem, obsequiumque promiserint et in verba ejus juvarint, ac tam insigni et illustri documento propensionem devotionemque erga Serenissimam Principem Dominam nostram clementissimam et totam domum Brandenburgicam manifesto declararint, et hoc pacto ad decus et splendorem Serenissimae Principis inter omnes Europae reges ac principes majorum radiis fulgentissimae Transylvanici principatus sublimitas atque dignitas accesserit, id quemadmodum divina gratia mentes cordaque incolarum inspirante saluberrimo consilio gravissimisque de causis ad tranquillitatem in hisce terris conservandam et tumultus, qui imminere et undique ingruere videantur, praecavendos, factum fuisse Dominus noster clementissimus sibi persvasissimum habet, ita non intermittendum arbitratur, quin Illustribus ordinibus de favorabili hac carissimae sororis ad tanti principatus regimen electione et susceptione gratias qua par est non solum habeat maximas, sed et ipsum totamque domum Brandenburgicam illustrissimam hoc nomine obligatam ordinibus gentique Transylvanae amicissime lubenter benigneque agnoscat, ut omnes occasiones universis ac singulis Transylvaniae incolis benefaciendi studia desideriaque eorundem commoda, salutem ac fortunas promovendi augendique promptissime sit amplexurus. Uti autem Serenissimus Elector Dominus noster clementissimus spe et fiducia nititur indubitate Illustres ordines et universos incolas in fide Serenissimae Principi Dominae suae clementissimae data et solemni juramento confirmata humilimo obsequio, amore, reverentia debitaque subjectione constanter perseveraturos, nec contra principem caelitus et legitime constitutam sive interni, sive externi hostes quicquam ut moliantur passuros, neve ut in praesenti hac congregatione, futurisque temporibus principis dignitati et juribus praejudicium aliquo modo creetur promissuros. Ita certo sibi pollicetur

de sororis dilectissimae proposito, animoque benefico, quod in regimine divinitus sibi jureque delato et foeliciter suscepto exemplo laudatissimorum majorum suorum, unde originem ducit, ita sese exhibitura sit erga subditos fidos et obedientes, ut omnes intelligant omnia Serenitatis Suae consilia, cogitationes, actionesque eo dirigi et ad scopum hunc unicum collimare, ut nominis divini gloria peragetur, inclyti hujus principatus pax et tranquillitas conservetur, subditis jura ac privilegia sarta tectaque maneant ac universi ac singuli subditi morigeri principem experiantur beneficentissimam dominamque clementissimam.

Quamvis autem Dominus noster clementissimus facile intelligat, sororique suae dilectissimae ad hoc fastigium evectae gravissimum onus tot amplissimas ditiones et populum bellicosissimum regendi impositum, tamen summam collocat fiduciam in Deo omnipotente, per quam principes terrae regnant patrocínio, deinde in ordinum, senatorum, incolarumque fide-integritate atque constantia spemque concipit certissimam omnia regni membra capiti suo Serenissimae Principi ac Dominae dies noctesque de subditorum salute, fortunisque sollicitae et juxta leges imperii tanti consilio, ope, auxilio et obsequio ita adhaesura et omni tempore ac fortuna quacunque praesto futura, ut tantam imperii molem subditorum amore ac fidelitate subnixa sustinere et concordia intus inter principem et subditos firmata, Deo manus admovente, et praepotentum regum, principumque conjunctissimorum favore auxilioque accedente, omnia externa pericula (quae Deus pro sua dignitate avertat) amoliri queat.

Ita divina favente gratia Serenissimae Principis ac Dominae superioritas, principatus, dignitas et Transylvani nominis celebritas in perpetuo vigore et flore permanebunt, religio, justitia, pax et tranquillitas conservabuntur, statibus et ordinibus libertates et immunitates suae constabunt, ad omnesque et singulos incolas exoptanda redundatura est felicitas et affluentia rerum desiderabilium uberrima.

Quod ut fiat, a Deo ter optimo maximo Serenissimus Elector Dominus noster clementissimus Illustribus ordinibus atque incolis animitus comprecatur, nosque animis desideramus et exoptamus devotissimis.

(A berlini titkos államlevéltárból.)

Közli: —A —A.

A RÁKÓCZYAK LEVÉLTÁRÁBÓL.

1611—1630.

— HATODIK KÖZLEMÉNY. —

CXC. 1630. jan. 2.

Illme comes dne et fautor mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commendationem. Isten minden kívánságiban áldja meg Ngodat.

Hogy semmi szolgáját be nem köldi hozzánk, Alvinczi urammal sokat gondolkodánk rajta. Immár az commissarius urak Ordódi uramon kívől bejutván, adám én is ki kezemből az kulcsokat, 14. huius mensis az terminus, melyet praefigáltak ő ngok az statusoknak, mely terminus, tudom, eddig is Ngdnak is értésére vagyon. Mi Ngos uram semmi hirt Erdélyből nem hallonk; az mi kgls urunk temetésére is kit hinak, kit nem közölünk, az várost sem híják, az kit hínak sem úgy mint szolgát, hanem mind vicinust híják, sőt azt írják, hogy vel per se, vel per suos compariáljon, melyen igen megakadt elmével vadnak az emberek; még az commissarius urak semmit sem declaráltak, mire várakoznak, nem tudhatom. Ngod szolgája kívánom, hogy isten Ngdat jó egészségben adja látnom. Cassoviae 2. die Januarii, anno 1629. (*tollhiba 1630 helyett.*)

Illmae dnis Vrae

servitor paratissimus

J. Bornemisza, m. p.

Külczim: Illmo comiti duo dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis, dno mihi gratiosissimo.

CXCI. 1630. jan. 4.

Splis ac magce dne frater et vicine nobis observandissime. Servitiorum nostrorum paratissima commendatione praemissa.

Áldja meg isten kgdet minden kívánta jókkal, jó szeren-

csés hosszú boldog élettel; adja isten kgnek sok új esztendő napját érni, kedves jó egészségben el is mulatni. Mi császár urunk ő fge kegyelmes parancsolatjából ide érkezvén semmi okon el nem mulathattuk, hogy az kglđ egészségét ez leve-
lünkkel meg nem látogatnánk, kérvén szeretettel kgdet. maga jó egészsége felől bennünket tudósítani ne intermittálja. Itt levén valamennyire dolgainktól, melyekben occupatusok vagyunk, ürességünk, kgdel szemben lenni bizonyos helyen akarjuk. E mellett értettük, hogy kgd császár urunknak ő fgének bizonyos summa pénznek letételével tartoznék, az melyet föl is akarna küldeni, azon is kérjük kgdet, kgd az fölküldésének terminusáról, mikor akarja expediálni, minket tudósítani ne neheztelje. Tartsa isten kgdet sok esztendőig jó egészségben.

Datum Cassoviae, die 4. Januarii, anno 1630.

Splis ac magcae dnis Vrae

servitores, fratres et vicini paratissimi

Joannes Pyber, m. p.

electus episcopus Agriensis.

comes Mel. Alaghy, de Beken, m. p.

Stephanus Osztrozith, m. p.

Stephanus Nyáry, m. p.

Caspar Ordódi, m. p.

Sigismundus Péchy, m. p.

Külczim: Spli ac magn. dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. dno fratri et vicino nobis observandissimo.

CXCII. 1630. j a n. 4.

Salutem generoso dno fautori.

Sok hírek vannak, de nem tudom uram, ha mind igazak-e etc. Koronás királyunk igen ajánlja magát, sed quid futurum, deus novit. Alagi uram főgeneralis, vicegeneralis Bornemisza uram. A porkolábok és hadnagyok is helbe maradtanak. Itt az commissariusok vígan laknak. Bornemisza uram nem megyen be az temetségre, hanem csak mást küld. Alvinczi uram beindul igen rövid nap, remélem csak eszten ez napig is megindul. Palatinus uram Alvinczi uram ellen való haragját kijelentette, az melyhez képest igen gondolkodik Alvinczi uram jövődő állapotjárul. És ilyen hír forog, mintha ő kglme ki sem jönne Erdélyből etc. Vagyon valami ebbe etc. Ez napokban küldött palatinus uram Alvinczi uramnak levelet, az melyben immár szépen ír és gratiáját ígér ő kglnek, csak hogy az titulust rosszul irták, mert nem reverendusnak, hanem egregiusnak írják etc. Bornemisza uram ő kglme így

biztatja ő kglmét és mások is, hogy legyen veszteg, ne is gondolkodják lakójul másuvá; ehhez képest ha ő kglme megmarad. Tokajban, Onodban etc. kik legyenek jövődő kapitányok, nem tudom.

Dabam Cassoviae 4. Januarii, anno dni 1630.

Vrae generositatis

servitor et alumnus

Valent. Gönczi, m. p.

Erdélyben felfordult állapot; ugyan megizenték Bethlen Istvánnak, hogy többé ők az Bethlen familiát nem uralják.

Külczim: Generoso dno Joanni Rákóczi de Felső-Vadász etc. dno et fautori mihi plurimum observandissimo.

CXCIII. 1630. j a n. 5.

Szolgálatomat ajánlom Ngodnak, mint jóakaró uramnak, fautoromnak; ez mostani új esztendőnek minden részeit isten Ngodnak tegye jó szerencséssé. Nem türhetem, Ngdat vagy két szóval való írásommal hogy ne tudósítsam állapotom felől; az atyámfának beteges állapotjára nézvén ide házamhoz jövéen az szent ünnepeknek szentelésére, az holott nem mulatván, Kassára felkészülök, mivel az commissarius urak felhivatnak magamat és az hadnagyokat, sőt egynehány számú főlegént is; az mint hallom is, Bornemisza uram maga is írja nekem, hogy minden autoritásában ben maradott, de ő kglmén kívül judex curiae uram rendelvén mostan az állapotokat és minde-nütt levő új tisztviselőket, én nem tudtam volt úgy gondolkodni, hogy mindenképen ne főre, hanem talpamra estem volna, hanem mindenkor igaz kengyelnyomással szolgáltam az kinek köteles szolgája voltam, bizony ez után is valakit szolgállok, híven akarom szolgálni; miben maradjon állapotom, alig várnám, hogy tudhatnám, tudom Alagi uram ő nga, ki Ngdnak jó akaró atyjafia, az ónodi állapotot úgy fogja ezután rendelni, hogy nagyobb kedvekereső jó akaróját helhez-teti nálamnál oda Ngdnak, (noha most is ez óráig azt követte, tudom ezután is mint jó akarója Bornemisza uram is segíti abban Ngdért az urat ő ngát). Én is interim míg az úr isten ez árnyék világon élnem hagy, valahol leszen megmaradásom, ugyan Ngod igaz szívvél való alázatos szolgája akarok lennem. Tudom, Ngdat is hivatják az commissarius urak Kassára, de ez mostani darabos uton nem ha jöhet Ngod, kit én tiszta szívvél akarnék, ha isten Ngdat Kassára behozná. Ngod nagy ártatlanságában való, Ngod felől való sok hamis hintegető hirtet, melyet folytatának az emberek, melynek hal-

lásátul Ngod sem vár egy ebéd felett való mosolygással, volna min s mit Ngdnak nevetni. Bosnyák uramnak igen gyakorta veszem leveleit; ha itt jár elméje, az hol keze írása, Ngdnak bizony nem gonosz akarója, noha néha jószágán boszút is tett azelőtt Ngdnak. Olasz Jánost tegnap bocsátám Kassára. itt hála nálam, Fülekből mostan jött, sokat is beszél, mivel Bakos uram leánya temetésén felesen voltanak. Az Olasz János egy jámbor emberséges vitéz ember, úgy veszem eszemben, hogy Ngdnak szolgája leszen, noha némelyek igen ellenzik, ha Ngdnak szolgálatja kedves leszen, én is törekedem mellette, hogy Ngod jó ura legyen, és több szolgálói között engemet is interim Ngod meg ne feledjen jóakaró szolgáját; adja isten Ngdat jó egészségben látnom. Irtam Enden 5. Januarii anno 1630.

Ngod jó akaró szolgája

Káthai János, m. p.

P. S. Ez nyáron Ngod jó akaratjából az endi tómban tartani való halat ígért vala, százat tudom adott az udvarbíró, de míg ide hozták mind megholtak az melegben, mostan az hidegen elhozathatnám, ha Ngod az maradékját parancsolná, megadom, jövődőben Ngnak is gazdálkodnám vele.

Külczim: Spli ac magno dno Georgio Rákóczi de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. dno et fautori compatrique observandissimo.

CXCIV. 1630. márcz. 20.

Én Ibrányi Mihály, ecsedi főkapitány, esküszem az élő istenre, ki atya, fiú, szentlélek, teljes szent háromság, egy bizony örök isten, hogy én az énreám bizatott ecsedi főkapitánysági tisztemben, az fges második Ferdinánd császár és koronás király urunknak ő fgének és az ő felsége successorinak, törvényszerint való koronás királyunknak igaz és hív, az minthogy az tek. és ngos gróf ifjabbik iktári Bethlen István uramnak és asszonyomnak ő ngoknak successorinak, míg császár urunkkal ő fgével és Magyarországgal egyetért, és az Fölső-Magyarországban előttem levő ő fge főgeneralisának engedelmes leszek, Ecsed várát fejem fen álltáig és életem fotáig tehetségem és erőm szerint híven, igazán és tökéletesen megtartom, el nem árulom. Az én kgles császár és király uram jóakaróinak jóakarója, ellenségének ellensége leszek, és ha mi ártalmas dolgokat ő fge és ez végház ellen hallok, avagy értek, azt ő fgétől és ő fge generálisától el nem titkolom, hanem jó idején tudtára adom és megjelentem, sőt tehetségem szerént ellenséges ő fge ellen való igyekezeteknek ellene állani

igyekezem. Mindezeknek megállására az igaz isten engemet úgy segéljen. Melynek nagyobb bizonyására és erősségére adom ez kezem írásával és pecsétemmel megerősített reverzális leveletem. Actum in libera ac regia civitate Cassoviensi, die 20. Martii, anno dni 1630.

(P. H.)

Ibrányi Mihály, m. p.

CXCV. 1630. a p r. 23.

Spectabilis ac magnifice domine, frater et compater semper observandissime. Servitiorum paratissima commendatione praemissa.

Aldja meg Isten kegyelmeteket minden kívánta jókkal, jó szerencsés, hosszú, boldog élettel. Ezen órában, fölötte nagy és nehéz kínomban édes öcsém uram adák meg én nekem az kegyelmed levelét, melyben ír és intimal kegyelmed, hogy az jelen való holnapnak huszonkilencedik napján az minapi Tályán történt fátumért vétkesekre, és az kikre suspicio volna, törvényt akarna szolgáltatni, kérvén azon, hogy azon terminusra magam emberét is oda küldenék; de édes öcsém uram, nem látom szükségesnek lenni, hogy magam emberei akkoriban ott legyenek, mert tudom, hogy elég törvénytudó convocatus ember ott leszen, kik a factumot juridice dirimálnák és vétkesekre igazságos törvényt pronuciálnak, sőt inkább kegyelmedet kérem intercedálván kegyelmednek, hogy inkább minden kegyelmességgel, mint ultióval legyen némelyekhez, csak azt megbüntetvén in exemplum aliorum, az ki lött volna főoka és indítója annak az veszekedésnek; netalán tán édes öcsém uram azt sajnálja kegyelmed, hogy én nálam történt az dolog, de kegyelmed ezen ne sopánkodják, mert főképen csak azt bánom, hogy kegyelmed nálam létében történt az veszekedés, már az kik megholtak szegények, azoknak nem használhatunk, akár mint büntettessenek az többi. E mellett post scripta ir kegyelmed, hogy örömet ez mostani gyűlésre felküldené kegyelmed maga követeit, de utólszor kegyelmedet regalissal nem hívták volna, kegyelmed ezt úgy érté, hogy valamikor elsőbben regalissal hívatják az gyűlésre és azután prorogáltatik, annak utána nem szokták az urakat regalissal hívatni, hanem csak generaliter, az hol lakások vagyon, az vármegyék certificáltatnak az terminusról, az minthogy mostansággal is történt, holott senkit az urak közül regalissal nem hívtak, hanem csak az vármegyékre certificáltak. Az gyűlés prima Maji kezdetik és nem tart tovább két hétnél, mert császár urunk ő felsége imperiumban megyen. Kegyelmed énnekem bizvást

parancsoljon, valamiben tudok, jó szívvel igyekezem kegyelmednek szolgálni. Tartsa Isten kegyelmedet jó egészségben. Datum in arce Regécze die 23. Aprilis, anno 1630.

Spectabilis ac magnificae dominationis vestrae servitor, frater et compater addictissimus

comes Mel. Alagy de Bekény, m. p.

P. S. Ha ugyan ez kegyelmednek akaratja édes öcsém uram, magam szolgálban is oda küldhetem.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comitatus Borsodiensis supremo comiti etc. domino, fratri et compatri semper observandissimo charissimo.

CXCVI. 1630. május 27.

Spectabilis ac magnifice domine frater et comp. observandissime confidentissime. Servitiorum meorum paratissimam, addictissimam semper commendationem.

Aldja meg Isten kegyelmedet kedves kívánsága szerint való sok jókkal, jó szerencsékkel hozzá tartozandó jót akaróival egyetemben. Az kegyelmed levelét vöttem és mit írjon az pribék felől megérttettem; azért ím az gratia levelét megküldtem, de az nevét nem tudván, helyt hagyattam, kegyelmed irassa be; de talán nem jó vele késni, mert már itt Kassán is értettem másoktól kijövő szándékát, nem jó, hogy oly sokkal közli dolgát, mert ha megsajdítyák, félő, hogy életével ne pótolja. Édes öcsém uram, két falkont öntettem volt és az mennyi rezet benne mond lenni az mester, gyanakodom benne, örömet megmérném, minthogy penik mértékem nincsen, kegyelmedet kérem, kegyelmed adna csak addig Regéczben míg megmérnék, kegyelmednek minden kár nélkül megküldöm, kegyelmed adná értésemre, mikor kelletnék érette küldenem. mert Tucz Mihály uramat odabocsátanám, ha lehetne, az kegyelmed öntő-mestere is akkorra lenne jelen, kegyelmed viszont nekem is parancsoljon.

His spectabilem ac magnificam dominationem vestram diu ac feliciter valere exoptans. Datum Cassoviae 27. Maji, anno 1630.

Spectabilis ac magnificae dominationis vestrae servitor, pater et comp. paratissimus

comes Melchior Alagy
de Bekény, m. p.

Külczim: Spectabili ac magnifico domino Georgio Rákóczy stb.

CXC VII. 1630. jun. 7.

Illustrissime domine domine mihi semper gratiosissime.

Az Nagyságod levelével együtt ez mai nap hozák ide az transumptumot. Császár urunk ő Felsége innét die 27. Maji indúlt Ratisbona felé, mindazáltal érte lesznek és ugyanonnét is meghozatom az consensust. Az jubilier igen megfogytakozott ígértiben, mindekkoráig sem hozták el Augustából az tálakat; maga is csudálkozik rajta, mi lehet ez nagy késedelmnek oka. Az ő Felsége udvarához képest minden főkereskedő emberek, kiváltképen az kik udvariak, Ratisbonban igyekeznek, az szerint, az mi jubilieronk is, ki nagy részét medalljainak már elől el is küldte az Dunán. Csak érkeznének az tálakkal elmeneteli előtt, mindjárt kezemhez venném és Réz András uramat tudósítom felőlök. Az ki valami just praetendal az bényei udvarházhoz, ez napokban itt fen vala, mondván értette volna, hogy Nagyságod jus regiumért instálna. En mondám, hogy ő Felsége azt már régen megadta Nagyságodnak. és ez idő alatt talán statuáltatta is Nagyságod magát etc. Jelenté, hogy neki palatinus uramtól volna expectativa reá etc. Et haec notitiae causa irom Nagyságodnak. A meny nyire ez mostani út engedi, sollicitalom az expeditiót, hogy Nagyságod az jus regium mellett mennél hamarébb iktathassa magát. De reliquo Isten Nagyságodat jó egészségben sokáig éltesse. Datum Viennae die 7-a mensis Junii, anno domini 1630.

Illustrissimae Dominationis Vestrae

servitor perpetuus

Michael Szikszay, m. p.

Külczim: Illustrissimo domino domino Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. domino mihi semper gratiosissimo.

CXC VIII. 1630. jul. 26.

Szolgálatomat ajánlom kdnek, mint jóakaró uramnak; sok jó szerencsés hosszú élettel áldja meg isten Kgdet.

Hogy Kgdnek levelet eddig nem irhattam, Kgd egyébre kérem ne ítélje, hanem mind az Kgd szolgáját vártuk, melynek el nem jövedele bizony nem kevés búsulásunkra is esék, de arról nem tehetünk. Kgd azért küldje hozzám Herczeg Zsigmond uramat késedelem nélkül, Kgdnek izenhessek ő kgl-től mindenekről. Isten tartsa meg Kgdet jó egészségben. Datum in Székelyhid 26. die Julii, anno 1630.

Kgdnek szeretettel szolgál

Zólyomi Dávid, m. p.

Az én hazajöveletemet Kgd némely odavaló embereknek ne jelentse, Herczeg Zsigmond uram jövetelét is; hétfőn estére lenne itt, ha lehetséges.

Külczim: Spli ac magco dno Georgio Rákóczi de Felső-Vadász, supremo ac pepetuo comiti comitatus Borsodiensis, dno mihi semper benevolo.

CXCIX. 1630. a u g. 23.

Illme dne mihi semper observandissime. Servitiorum meorum paratissima commendatione praemissa.

Sok jó szerencsével, jó egészséggel látogassa isten Ngdat. Az Ngod levelét megadák énnékem, melyben Ngd mit írjon, értem; hogy ngod pedig levelében csudálkozik azon praetendálván, egy hatalmas monarchának személye viselő embernek leveletem mintha nem úgy kellett volna írnom, ebben uram sem az hatalmas monarchának ő fgének nem vétettem, Kgldnek pedig úgy mint maga is írja, ő fge személye viselőnek nemhogy vétettem volna, de sőt inkább Kgldnek oly vigyázásának kívántatván minden időben lenni, melyben immár nemcsak képebeli monarcha személye viselő embernek maga vigyázatlansága, sőt az hatalmas monarcha maga személye sem bántódjék meg, annak hirrre való létét akarván Kgdnek értésére adnom, melyért inkább jó akaratot és barátságot érdemlenék; fenyegetődésemet számlálván pedig Kgd elő, azt mi Kgdhez való bizodalomból, s minemű dolgokat keverjen bele, ezzel bezzeg uram ha mindenekre úgy akarnék megfelelni, az mint Kgd levele érdemesen kívánná, választélelemre elég mezőm volna, de meggondolván azt, hogy netalán az Kgd secretariususa Kgd akaratja ellen írt olyan közönségesen szóló levelet, s nem is szintén illendőképpen, mely nem csak egy személyre, avagy Kgd megparancsolván írását azután meg nem olvasta, holott ha haragudni akart Kgd, úgy ítélem, senki levelére nézve, senkire nézve nem, hanem az én írásomra magamnak való választétellel és haraggal, hiszem az kgd papirosa szabados lett volna, az kgd jó tetszésén állván hozza elő kgd úgy szegény üdezült kglmes urunkat, az kinek talám boldogul megholt hideg tetemének még csak emlékezeti is ezféle dologban nem kellene forogni, de minthogy kgd előhozza, látom azonfelül való írási annak szegénynek minden gyalázatjára lévén, akarja kd egy kis szinnel befedni, bizony uram elég keserű nekünk, azt nem tagadhatjuk, szegény üdvözült urunknak halála; mert ha az élne, úgy hiszem az kgd pennájának orra, fejr papirosa (mely mind az által mindent felveszen) nem fogna szintén olyan sebesen, de ha azzal az isten igaz ítéletéből megvert is bennünket, de bizony attul

kevesebbet tartanánk. Veszem eszemben kgdnek két szavaiból irásának, hogy talám intitulus nem volt fel, abban ha vétettem, kgd megbocsásson, mert az kit senkinek nem adtam, minthogy el nem vehetem senkitül, bizony soha nem is igyekeztem senkinek böcsületi ellen cselekednem, (nekem is meglevén böcsületem,) azért akaratom nélkül lött, az deják ha vétkezett, kgd én vétkemnek ne tulajdonítsa azt. Hogy pedig kgd immár magam szavára írja, hogy megfelel, ha ugyan is arra tenne kgd választ, de azt neheztellem, kgd másra akarja magyarázni, fundál kgd azon, hogy az diplomát fordítom elő, azt kgd jó néven veszi, az mint kgd veszi, abban ellent nem tartok, hogy pedig kgd számlál elő szép dolgokat, az mely szemre való hányás és szóval való vetekezés talám nem mi hozzánk illenék. De bizony uram elhiggye kgd, gondjaim közt nem kevés multságomra tartom elsőben ezt, hogy más ditiójában haddal kgtek senkit nem kerget, idegen ditiókban levőknek oltalmokra haddal fel nem ül, más úr ditiójában levő artelleria házat fel nem ver, tüzzel-vassal törökkel. tatárral senkit kgtek nem fenyeget, buzájának zsengéjéből sült kenyérével kgtek megelégszik, más jobbágyit fel nem kötözteti, akarván elhallgatni kgd szekerein járó janicsároknak sétálásokat és több efféle sok dolgokat, melyek ha éjjel szoktak lenni is, de ugyan voltak látói, melyekre való megfélelésemre elég alkolmatosságom volna, de én ezzel csak pennámat sem akarom koptatnom; bizony dolog uram, ha voltak ezekben valamik is, de egy szóval kérem Kgdet, ha kgd bizonyos hirhordóknak tartott ezféle kémeket, ezután bár másokat válaszszon kgd, mert bizony hejában fizet kgd nekik, hogy bizonyos hírt kgdnek nem tudnak vinni, kiváltképpen az artelleria ház felől. Ha kgd pedig külömb állapottal kérdezte volna meg tőlem, én is külömben irtam volna felőle, de nem az Er mellett, hanem magához közelebb keresse kgd, mert ha itt keresteti kgd, bizony csak szolgáját fárasztja haszontalan kereséssel; az többi is ehez hasonlók inkább mind. Hogy pedig kgd akarja arra magyarázni, császár ő fge személye ellen mintha vétettem volna, és az kgd tetszése szerint crimen laesae majestatis volna, nem magyarázhatja kgd azt arra, mert nem azért irtam én azt, hogy császár ő fge akaratjának tudtam volna lenni vagy ítélni, hanem kgd maga is írja magát, hogy ő fge személyét viselő ur, tehát én azt úgy láttam vala, hogy ha ki kire bizza magát és maga személye gyanánt kívánja tartatni, annak minden állapotját úgy kell viselni, hogy se sokban, se kicsinyben meg ne bántódjék méltósága; úgy láttam pedig, hogy csak öt vagy hatszáz lovasnak kapitánya is edictomot szokott kiadni, ha alatta valót valahova bocsát,

azonkívül nem is mer cselekedni, az mit parancsol. ha cselekszik, megbánja. Akarám csak kgdnek értésére adnom, hogy ilyen fogyatkozás esett most ő fgek között levő szép egyességnek ellene, kgd császár ő fge részéről egyik fő gondviselő levén, hogy kgd parancsoljon felőle, ez többé ne legyen, mert uram ez nem olyan privatum, az kit kgd emlegetni akarna levelében, mert az csak az ám uram, melyet kgd emlegetni akar, fejedelmek között levő dolog volt ez uram, ha mi privatum lenne, azt privatum szerint igazítsa kiki; hogy kgd int arra, hertelen való irástul szünjem, ha kgdnek ellene esett. arról nem tehetek, mert valaminthogy kgdnek böcsületében áll az császár ő fge országának gondviselése, nekem is szintén olyan becsületemben jár (ha méltóságomban nem is) az én kglmes asszonyom ő fge országában történő kára s gyalázatja. Hogy kgd írja, hogy az devecseri salétromból egyébkor nem történek ilyen hirtelen lobbanó port, bizony uram ha kgd arra érti, az mire én gondolom, én is írhatom azt, hogy egyébkor is törtek hirtelen lobbanó port másutt főzött salétromból is, de ha az lobbanása hamar volt is, nem igen rugta az a golyóbist messze, és ha mind az által szintén arra magyarázza is kgd, az devecseri por is elért magában mindenkor annyira, golyóbisának is magában volt annyi ereje. mint az másutt főzött salétrom porának, golyóbisának kőfal rontásra. Hogy pedig kgd azt kívánja, hogy illendőképpen találjam meg kgdet, az illendőséget kgd úgy kívánhatja annak, hogy kgd megbocsásson, arra én bizony nem vehetem magam. kgd jó tetszésén s akaratján álljon, az íj pengetéshez mi is. kikhez közelebb szoktak az félét csinálni, nem hogy nem szoktunk volna uram, de pengetését is szoktuk néha feltalálni, pendületlen is elrúgja az nyilat, s még megkötttetten is elszabadit, nem hogy kötöztentel kötöztetéstől rettentene, az mint kgltek felé is szoktak ilyen íj pengetéssel élni; fenyegetvén pedig kgd sokképpen nem csak magamat. hanem közönségesen akarván magyarázni, egyebet jóakaró uram nem irok, mi szittyai eredetből levén, az Istennek igazságára tért keresztyének vagyunk, mind az által amaz pogány példabeszédet ebben nem akarjuk hátra hadni, hogy ha fenyegetéstől megijedtünk volna. régen Ásiából kifutottunk volna. de az mint feljebb is írák, az szóval való vetekedés nem minket illet; sem ez előtti leveletem. sem ez mostanit pedig. kérem kgdet, fejedelmek személyére ne intézzé, mert bizony nem azokra nézendő, akarám csak kgdnek írnom; hogy ha kgdet isten méltóságos tisztebeli emberré tette, ne felejtse el kgd csak szegény legényeknek is érdemek szerint való becsületit megadni, úgy veheti kgd is szolgálatjokat, azonkívül

bizony nem, mert az magyar semmit nem neheztel inkább, mint mikor meg nem böcsülik. Ezek után isten tartsa meg kgdet. Datum ex arce Székelyhid, die 23. mensis Augusti, anno 1630.

(Egykorú másolat, külczíme hiányzik, de Zólyomy irta Alagbrynak.)

CC. Ratisbona, 1630. a u g. 26.

II. *Ferdinánd császár Pázmánnak.*

Küldi az erdélyi fejedelemsnőhöz és némely hatalmasabb erdélyiekhez Kissenyei Senyei Sándort, mely követség, hogy annál inkább sikerüljön: »si quid amplius penes instructionem datam suggerendam haberetur, eidem communicaretis«.

(*Eredeti, bécsi államlt. Hung.*)

CCI. 1630. sept. 5.

Ferdinandus secundus stb.

Spectabilis, Magnifice fidelis nobis sincere dilecte.

Pro certo inaudivimus liberas excursiones contra Turcas in regni nostri Hungariae partibus meditatae, ejusque rei celosia ac metu perculsos Transylvanos Budensis vezerii opem et auxilium jam jam implorasse; quae si ita se habeant, cum absque praescitu ac consensu nro temere parentur, pacemque conclusam omnibus numeris inviolatam velimus, clementer poscimus, quatenus inquisito ejus rei vero statu, qualis nempe ea congregatio sit, per quem, vel cujus mandato et ex qua causa instituta fuerit, nobis superinde relationem ac mentem vestram quantocius transmittatis, inhibitione interim, quatenus omnes rumpendae pacis suspiciones sinistrae, sub quocunque praetextu penitus amoveantur, nostris severe facienda. Datum in nostra et sacri romani imperii civitate Ratisbonensi die quinta mensis Septembris anno Millesimo sexcentesimo trigesimo, regnorum nostrorum Romani undecimo, Hungarici decimo tertio, Bohemici vero decimo quarto.

Ger. a. Questenberg

Ferdinandus, m. p.

Ad mandatum sacrae caesareae
mattis proprium

Johannes Georgius Pucher, m. p.

Külczím: Spectabili stb. Nicolao Esterhasy stb. fideli nobis sincere dilecto.

(*Eredeti az orsz. ltárban, Act. Publ. fasc. 5. nro 3.*)

CCII. 1630. sept. 18.

Splis ac mgece dne frater et comp. observandissime. Confidentissimam servitiorum meorum paratissimam semper commendationem.

Aldja meg Isten kgdet kívánsága szerint való sok jókkal, jó szerencsékkel, hozzá tartozandó jót akaróival egyetemben. Herczeg Zsigmond uram megadá az kgd levelét és szóval való izenetét is referálá, én is viszont ő kglmétől mindazokra, s mind más interveniált dolgokért kgdnek izenvén, én valamint kgdnek azelőtt is megizentem és declaráltam magamot, hogy igaz jó akaró szolgálja, atyjafia igyekezem lenni, így ezután is azt tapasztalja meg bennem, csak hogy tagadhatatlan dolog, hogy nehezemre vagyon, hogy ő kglmek mind eljárnak előttök levő dolgokban; és mi az kgd intéséhez képest az jó alkalmatosságot elmulatjuk, keservesen nézvén hivolkodó szemmel cselekedeteket, melyet mi mind tisztünknek megfelelnünk. s mind urunknak méltóságának fogytakozni látatonk, nem is tarthatjuk igen keresztyéni indolatnak, kik keresztyénekül pogányoknak szarvokat nevelik, és hitigésekkel (*sic*) és megkereszteléseket törökké környülmételkedéssel bélyegezik, jóllehet istentől remélhetik ily keresztény fáradozásért jutalmokat. His Ilmam ac magn. dnem Vram diu ac feliciter valere exoptans. Datum Cassoviae 18. Septembris, anno 1630.

Spect. ac magn. dnis Vrae

servitor, frater et comp. paratissimus

comes Mel. Alaghy de Bekény, m. p.

Külczim: Spli ac magco dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász, comiti comitatus Borsodiensis etc. dno fratri et compatri nobis observandissimo.

(Eredetiből. — Országos levéltár. — Rákóczy-osztály.)

CCIII. 1630. sept. 20.

Ilme comes dne dne mihi observandissime. Servitiorum meorum paratissimam commendationem.

Isten minden javaival áldja meg Ngdat. Ngod levelét kedvesen vevén, értem, hogy Ngdnál levő levelemnek megadásától nem levén idegen, hanem Ngod megigérte mult ősszel, hogy sok dolgai miatt jámbor szolgálait más nagyobb dolgaiban kellett expediálni, kiért, ha isten éltet, nagyobb dologban igyekezem szolgálnom. Az csatlósim felől is, az kik nem annyira voltak hozzám, mint ő fgéhez kötelesek hittel, hogy Ngod törvént ígér felőlök, értem, de abban Ngdtől nem tagadhatom, hogy más választ várok vala; mert az törvény, úgy itélem, hogy idegeneket illet, ilyen méltó dologban kiváltképpen, meg

is kérem Ngdat mint uramat, ha itéli Ngod, hogy valaha szolgálhatok. annit ne bocsássa törvényre, mert nem tudnám miattok való busulásomat, ha penig Ngod azért nem akar más utat követni, kérem adjon napot Ngod, hogy küldhessek reájok Kassáról, minthogy az úr ő nga parancsolatjából fel kell mennem.

Ibrányi uramot hallom, hogy tebnak (*tegnap*) ment alá, az kinek volt kétszáz lovasa, az szegénységnek fogyatkozásával, ha ő kglme kevés vitézzel járna is, meglehetne, mert követet nem szoktak bántani, az kit tudhatják, hogy követ; isten látja, az mostani Ngodnál létét sem tudtam, s isten oltalmazta, hogy valami nem esett, hogy ott hallottuk lételeket az ő kglme lovasinak, magán kívül nem jó hajszogatni őket, ki tudja, hír nélkül is mi eshetik rajtok. Ngod szolgája kívánom, hogy isten Ngodat jó egészségben adja látnom. Ex Tokaj 20. die Septembris, anno 1630.

Illmae dnis Vrae

servitor paratissimus

J. Bornemissza, m. p.

Külczim: Ilmo comiti dno dno Georgio Rákóczi de Felső-Vadász, supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. dno dno mihi observandissimo.

(Eredetiből. — Országos levéltár. — Rákóczy-osztály.)

CCIV. 1630. szept. 21.

1. Scribere ad comitatus partium superiorum regni de his punctis: 1. quod sua Maiestas salva et incolumis redierit, dispositis imperii rebus, pacatoque bello italico. 2. Quod cum abesset sua Maiestas, illibenter audiverit de quibusdam suis fidelibus ac subditis, quod suos servitores et fideles, idest haidones ad se pertraxerint iuramentoque illos sibi viri privati adstrixerint, turbando quietem regni armisque invadendo vicinam ac cum sua Maiestate confoederatam provinciam cum deturbatione principatus ac impeditione libera (*sic*) illorum electione (*sic*); ac quod his omnibus deterius est, confugerint ad turcas auxiliaque impetraverint ab illis ac sub protectionem illorum se submiserint una cum haidonibus; quae cum non tantum huic afflicto regno, sed etiam vicinis provinciis et regnis Suae Maiestatis, imo etiam (quod periculosissimo exemplo experti sumus) toti christianitati nociva esse possent: sui numeris esse ducit et tempestive his perniciosissimis malis obviaret; quod et statim in initio istius motus sua Maiestas benignis suis mandatis ac assecurationibus tam per se, quam palatinum monuerit eosdem, ut a similibus, quae praeter alia mala et exempla pernitiola etiam quietem huius patriae tur-

barent, abstinerent in fidelitateque Suae Maiestatis constanter permanerent, nec si cum naturali hoste christianitatis ullum commercium inirent. Quae tamen nihil profuere, quin imo quasi in opprobrium Suae Maiestatis eo contumacius in incepto malo illorum proposito videntur processisse ac procedere velle. Cum autem, ut superius dictum est, similia commercia cum turcis, inordinataeque aspirationes ad dignitates in ultimam ruinam possent istud regnum coniicere cum maxima praeiudicio autoritatis et dignitatis regiae ac caesariae: nullo modo posse Suam Maiestatem surdis auribus haec praeterire, debereque necessario regnum suum fidelesque suos subditos protegere. Quocirca expedivimus palatinum nostrum cum gentibus regni, ut hos tumultus omni modo sedet, insolentes compescat, fidelesque Suae Maiestatis subditos protegat, cui si restitum fuerit, non desunt externa arma etiam Suae Maiestati, quibus omnimode limites regni protectura sit, contravenientesque mandatis suis ad debitam fidelitatem compellere, clementer committendo et mandando, ut requisitionibus palatini pareant penesque illum pro tuitione autoritatis regie conservationeque regni omnimode assistant sub gravi animadversione indignationeque Suae Maiestatis.

Et haec debebunt statim expediri transmittendo generali paria litterarum, consolandoque illum de submissione subsidii tam pecuniarii quam militis. — In simili eorum prouti comitatibus scribendum erit etiam civitatibus, sed et quibusdam magnatibus, nimirum Homonnay, Paulo Rákóczi, Stephano Nyáry, Petro et Georgio Melit, capitaneo Szathmariensi etc.

Cum hac autem expeditione dominus Sennyei quanto citius vel omnino per postam deberet expediri, ad minimum pro militi iam ibi esistenti per eundem solutio unius mensis, qui ad minimum sunt ad quatuor millia equitum, singulis mille sex millia flor. ungaricorum computando, alias pessumibunt omnia.

Praedicti magnates praesertim Homonnay et Paulus Rákóczi, ut peditatum aliquem ad requisitionem generalis dent, debebunt requiri.

(Fogalmazv. Eszterházy kezével, az országos levéltárban. Act. Publ.)

CCV. 1630. sept. 21.

Prudentes ac circumspecti etc.

Siquidem nonnulli Transilvanensium ditionem Suae Maiestatis sine iudicii discretione hostiliter penetrarunt et inter reliquas ipsorum insolentias milites haidones Suae Maiestatis sacratissimae sub armis a praestita suae Maiestati fidelitate

avocare satagentes ad rebellionem concitarunt in grave dignitatis Maiestatis caesareae ac totius regni damnum et derogamen, manifestamque ignominiam; ne igitur consueta haec eorum insolentia ulterius serpat, sed ut patriae quoque afflictissimae saluti amplius consulatur, necessarium est ignem fumantem, priusquam incrementum sumat, extinguere.

Cum autem ideo comitatibus etiam generalem promulga-verimus insurrectionem, Vestras quoque Dominationes autoritate nostra palatinali et locumtenentiae hortandas volumus, mandando eisdem serio et acceptis praesentibus iuxta limitationem nostram in statutis regni nobis attributam centum pedites bonos nulla interposita mora, infra quindenam videlicet conducant, ita ut quamprimum necessitas postulaverit, accepta nostra superinde intimatione et certificatione, eo quo comitatus congregaturi sunt, Nittriae videlicet, bene armatos et instructos mittere possint, ubi et nos cum Suae Maiestatis ac nostro banderio hungarico aderimus. Secus sub poena decreti superinde expressa nullatenus facturi. In reliquo etc.

Hátirat: Ad civitates liberas 21. Sept. 1630.

Még tovább olvasható:

Más rovát:

Pozsony 100,	Sopron equites 100,
Szombath — 50,	Pozsony » 100,
Szakolcza — 50,	Modor » 50,
Bazin — 25,	Szentgyörgy » 40,
Szentgyörgy 25,	Bazin » 40,
Modor — 50,	Korpona » 50,
Korpona — 50,	7 montanae civivitats 200,
7 montanae 200,	Trinchin. »
Petrus Baksai,	Szakolcza » 50.
Niklas Zapchiche (?)	

(Minuta orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5 nro 4.)

CCVI. 1630. szept. 21.

Révai Ferencz és Fejér M. küldetése.

Spectabilis ac Magce dne etc.

Reménységünk kívül esék értésünkre, két ifjúnak, tudni illik Bettlen István és Zólyomi Dávid uraméknak rendetlen és éretlen indolatjokból miképpen talált volna K. megindolni, nem tudjuk, micsoda méltóságot akarván magának abbéli cselekedetivel K. szerezni, minekokáért tetszék az, hogy Kgdhez magunk emberét bocsássuk és attól az dolognak mivoltáról írjunk is s izenjük is Kgdnek; nem köllött volna azért Kk semmi okon, az maga méltósága keresésivel is, az két ifju

mód nélkül való indolatjának jóvallója s akarója lenni és szegény édes hazánkban való csendességünköt azokkal együtt megbántani, sőt inkább kgles urunk és koronás királyunkhoz való kötelességéből afféle gonosz és veszedelmes indolat leszállításában kellett volna fáradni Kk. Így lévén azért az dolog, Kgdt szeretettel kérjük és tisztünk szerint intjük is Kegdt, hogy K. ebbéli akarátját egyáltalában változtassa meg, tudván is azt mi, hogy Erdély közönségesen nem kívánja kgdt magának fejedelemnek, az mint meg is mutatta azt az ím nem régen lett megyesi gyűlésben életeknek periclitációjával is, hogy mostani fejedelmével akart megelégedni akkor is, azont irván most is ide ki az vármegyékre; előtte viselje K. azt is, hogy az mi kegmes urunk és fejedelmünk országában lakván K. és ő felgének subditusa s híve lévén, az ő felge híre s engedelme nélkül sem lehetett volna Kk arra az fejedelemségre való vágyódása és kívánsága; nem árt azt is érteni Kdnek, hogy mivel ő felgének méltóságának ily nagy sérelmével is akarja cselekedni, K. ez indolatját ő felge mint szenvedhesse el és mostani fejedelmét Erdélynek, az ki nem idegene, de attyjafia ő fgének, ígérete szerint ha nem illik-e oltalmazni olyanok ellen, az kik azt minden ok és rend nélkül háborgatni és fejedelemségéből is turbálni és kifejteni akarnák. Kgdt azért még is kérjük, hogy K. előtte viselvén mindezeket és többeket is, rendölje úgy ez dolgot, hogy se ő felgét kegmes urunkot, se édes hazánkat meg ne bántsa véle és az maga javának se ártson azzal, sőt velünk együtt igyekezzék szegény hazánkat szép békességben, csendességben és egyességben tartani s az mostani indolatot is csendesíteni, kit ő felge is kegmissen vehessen Kegdtől és együtt az országgal mi is jó néven; egyéb-aránt félünk igen rajta, hogy vélekedése kívöl igen megbúsol K. miatta. Izentünk, az mint iránk följlül is, szóval is Kk emberünktől az nagos *Révai F.* uramtól, az kinek beszédének hogy hitelt adjon K., Kgdet kérjük, Kegdnek meg akarván azt is szolgálnunk. etc.

Külczim: Ad Georgium Rákóczy.

(Orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5. ad nr. 22.)

CCVII. 1630. sept. 21.

Generose etc,

Levelét Kegmednek elvettük szeretettel, az kiből az kegdt busólását értettük, az melyet vett volt kegdt az éretlen két ifjú Bethlen István és Zólyomi Dávid indolatjáról kegdtnek írt levelünkből; bizonyos azért, hogy kgdnek az aránt való cselekedete nekünk csak úgy volt kedvünk ellen, az mennyire

kegtek az ő felge és mi hirünk nélkül is talált cselekedni, mert egyébként tudván azt, hogy azelőtt is mint cselekedett az ifju Bethlen István akarván succurrálni Erdély Andrásnak, oly módot és utat mutattunk volna mi kegteknek az dologban, hogy contentusok lehettünk volna mindnyájan véle és el is vehettük volna föltett célunkot, de már kimutatván voltaképen az dolog maga mivoltát, nemhogy bánnánk az Kk cselekedetét, de akarjuk, jovalljuk és megnyugodtunk rajta. Értvén azért immár generális uram leveléből az állapotot. tökéletesen elhigye kegtek, hogy ő felségének és ő felsége után nekünk is szorgalmatos gondunk leszen arra, mindjárt minden ahhoz való szükségeket praeparálunk, hétfőre az tanácsurakat convocáltuk Posonban, az hol holnap magunk is jelen akarunk lenni, generalis insurrectiót hagyunk mindeneknek és mindjárást azokkal együtt magunk személyében is Nitrához szállunk és per viam media azon leszünk, hogy szegény hazánknak ily veszedelmes állapotját hizőlkedő szemekkel ne nézzük, ha kívántatik az Kegtek segítségére, oda Kegtek felé is indólunk, annakelőtte penig most mindjárást az akarátunk, hogy Bosnyák uramat, vagy öcsénket Eszterházy Pál uramot, vagy kit mást 2 vagy 3 ezer emberrel oda az Kegyelmetek szükségére és segítségére bocsássuk. Kegdet is azért szeretettel kérjük, hogy generális urammal ő kegmével együtt és másokkal is, az mint eddig, úgy ezután is, az kiben nekünk semmi kétségünk, keglmes urunk jóvára és szegény hazánk s magunk megmaradására szorgalmatoskodjék, esze ehhez, istennek hála, tudjuk vagyon Kegdnek, vagyon akarátja is, csak legyen pénzünk, hogy azért az is lehessen, im küldtem generalis uramnak ő kegmének valami arra való assecuratiókat, hogy anticipálhasson azokra valami bizonyos summa pénzt, reméljük azt, hogy abban sem fog megfogyatkozni Kegtek, vagyon istennek hála magunknak is annyira való, hogy tehetünk ez szükségről, el sem akarjuk mulatni.

Szóval is izentünk Kegdnek odaküldött emberünktől az Révai Ferencz uramtól, kinek higye meg beszédét ő kegyelmének, Kegdet kérjük etc.

Külczim: Bornemiszának.

(Minuta, orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5. ad nr. 22.)

CCVIII. 1630.

Mi gróf etc.

Adjuk tudtára mindeneknek az kiknek illik, hogy mivel jól emlékezhetnek, mindenek reá, ez elmúlt esztendőben minemü nagy veszedelmes állapotja, pusztulása és romlása is

vala szegény hazánknak, mind magunk elfajult nemzetünktől s mind pedig az idegen és pogány nemzettől is, melyeknek lecsendesítése mennyi sok főfájásokkal, fáradságokkal és költségekkel is és magának szegény hazánknak is mely nagy kárával s lakosi fogyatkozásával szereztetett meg, csak azok érzik s tudják, a kik benne forgottanak. Im mindazonáltal Zoliomi Dávid és ifju Bethlen István éretlen és felfuvalkodott elemektől (*így!*) viseltetvén, a kik meg nem tudták gondolni, mi következhetik az ő vakmerő cselekedetekből s magok rossz példájával is másnak is, úgy mint Rákóczy György uramnak maga méltósága kívánására is okot adván, majd ugyan praedának tartják immár szegény édes hazánkat; ez Rákóczy György uram is ily nagy költséggel és fáradsággal, szép békességünknek romlásával is, azoknak patrocziálván és velek egyetértvén, hazánknak romlását ellenségesképen szomjuhozza, akarván ellenünk az pogány nemzetséget is romlásunkra feltámasztani s behozni, ki mind édes hazánknak s nemzetünknek az idegen nemzetség előtt is mely nagy gyalázatjára s mind császár urunknak ő felségének igaz koronás királyunknak mely nagy praejudiciomjára légyen, nyilván megítélhetik mindenek. Ide való az is, hogy mivel Erdélynek mostan igaz fejedelme is vagyon, annak az ő méltóságos állapotjának sérelmével és az ország praejudiciomjával is nem kívánhatná ő kglme azt a fejedelemséget, holott az ország contentus az ő mostani fejedelmével és csak ez két esztelen ifju i(n)dította erre ötöt; meglegedhetett volna azért ő keglme sorsával és mostani állapotjával, a kivel isten látogatta volt ő kegmét. Hogy annakokáért ez ellenséges dolgoknak jobban remediálhassunk és azoknak az ő gonosz cselekedeteknek javallói s foveálói ne találhassunk, hazánknak is nagy munkával szerzett kívánatos csendességében megmaradhassunk, mind az mi kglmes urunk ő felsége nevével s mind ő felsége után palatinusságbeli authoritásunkkal hagyjuk és parancsoljuk minden rendeknek, hogy akár ur s akár nemes, nemtelen s akár minemű renden, állapotban és méltóságban légyen, de senki, az mint életét, tisztességét, marháját és jószágát szereti, azokhoz ne adhareáljon és se Rákóczy György uram mellé ne menjen, assistentiát is avagy segítséget ne adjon, vagy küldjön neki, se nilván, se titkon, akárminemű praetextusokkal is, mert minden bizomnyal úgy higgye, valaki lészen az, hogy semmi uttal el nem szenvedtetik néki, hanem mint ő felsége s hazájának nilván való árulója s az jó békességnek turbatorának eo facto declaráltatik s minden marhája és jószága elvétetik s másnak adatik s maga is, mind efféle nilván való áruló, országunknak törvénye szerint kemény büntetés alá

vettetik s megöletik érette, valahon kaphathatik non obstante praerogativa nobilitari, hanem mindenek az ő felsége, az mi keglmes urunk hűségében megmaradván, im mi is mennél hamarább személyünk szerént az ő felsége és az magunk bandériumjával s az itt való vármegyékkel együtt sietünk az Kgmetek segítségére s több ő felge keglmes oltalmában is és segítségében meg nem fogyatkozik Kegmetek semmi uttal. s így nem foghatja avval is senki magát menthetni. hogy nem volt oltalma. Ebben senki jószága, marhája és élete vesztese alatt egyebet ne merészellen cselekedni.

Patens, sed non expeditum.

(Fogalmazvány az orsz. ltárban. Act. Publ. fasc. 5. nro 22.)

CCIX. 1630.

Az hajdu kapitányoknak.

Levelét Kegteknek Fejér Menyhárt uram nekünk megadta és szóval való izenetét is bűségesen megmondotta, az kit mi is megértettünk. Hogy azért kegtek némelyekkel nem akarván az mostani veszedelmes indólatban magát elegyíteni és hitlenségében esni, házát, magaféléit és minden szükségét elhagyta s generális uram ő kgme mellé Kassára ment, megemlékezvén arról az Kegtek hűségéről és kötelességéről. az mellyel köteles az mi keglmes urunkhoz és királyunkhoz ő felségéhez Kegtek, azt Kegtek igen dicséretesen cselekedte. el is higgye Kgtek, hogy ő felsége nagy kegyelmességgel veszi Kegtek-től, és ő felsége után mi is minden jóakarattal vesszük. igen méltó és illendő is volt az, hogy oly állhatatosságot követett Kegtek az cselekedetiben. Hogy penig szegény hazánknak mostani szép csendességét és egyességét úgy kezdték minden út, mód és rend kívül némelyek megbolygatni, bizonyos dolog. hogy eléggé bánjuk azt, akarván mi inkább és arra is kérvén és intvén minden rendeket, miképpen szegény hazánk az mi kegyelmes urunk alatt csendes és békességes állapotban maradhatott volna mindenkor meg, de ez levén változó és állhatatlan akaratjok azoknak, ám meglátják ők, mi azonközben el nem mulatjuk, hanem szorgalmatos gondot viselünk ő felge után szegény hazánkra ily veszedelmes állapotjában, és annak megmaradására es minden rendöléseket tettünk, magunk személyében es holnap innen megindólunk isten akaratjából és táborban szállunk és készek leszünk odafelé is mennünk az Kegtek oltalmára és segítségére, azelőtt penig im mindjárt elegendő segítséget küldünk generális uram ő keglme mellé és elhiheti Kegtek tökéletesen, hogy ő felgének országára és benne való hiveire gondja lészen és nekünk is ő felge után.

Kegteket azért kérjük és intjük is, hogy Kk minden időben viselje maga előtt az Kgtek kötelességét, jó hírét nevét, szabadságát és szegény hazánk javát is és az mint eddig, úgy ezután is ily hivséggel és készséggel legyen Kegtek az igaz így mellett nem gondolván egy kevésbé az maga házával is Kegtek, arra intvén is kérvén Kegtek az maga feleit is odahaza felé, az kik talám kényszerítettésből is cselekedtek, az mit cselekedtenek, nem fog kegtek akármikor is megfogytatkozni az ő felge kegyelmében és ő felge után az mi jóakaratusunkban is, az míg penig hazájában is még bemeget kegtek maga feleihez és káptalani s királyi embere én lehetek Kk, akaratom szerint, és az Kk háza is megtérhet Kk, generális uram ő kegme által rendölést tettünk az K. számára, az ki mellett addig elmaradhasson és magát tisztességesen táplálhassa.

Révai Ferencz és Fejér Menyhárt uraméktól szóval is izentünk Kgteknek. Isten Kegteket tartsa meg.

Külczim : Az hajdu kapitányoknak.

(Egykoru másolata az orsz. ltárban. Act. Publ. fasc. 5. ad nr. 22.)

CCX. 1630. sept. 21.

Egregii et agiles, nobis honorandi.

Az Kegmetek hozzánk küldött követi megadák minékünk levelét Kegmeteknek s a mellett írásban nekik adott követségeket is megmondották, kire mi is írással feleltünk meg, szükséges azért, hogy Kegmetek mindenben ahhoz alkalmaztassa magát, ha maga megmaradását kívánja, s ne is késsék vele, mivel elég már az eddig való várakozásunk Kegmetekre, szóval is bőven beszéllettünk az Kegmetek hozzánk küldött követinek, kiktől bővebben érthet, s utánnok magunk fő követet is és commissáriusokat is bocsátunk Kegmetek közben s azoktól is még bőségesbben érthet Kegmetek, kihez hogy alkalmaztassa magát, szükséges és honjában maradván, helyben várván az commissariusinkot, az mikorra oda érkezhetik s bücsületesen fogadja s ahhoz is alkalmaztassa magát, az mint azoknak instructiójok lészen, mit kellessék ott cselekedni.¹⁾

Tovább már holmi közönséges gyűléseknek békét hagyván, hogy kiki Kegmetek közöl az hivséghez tartsa magát és az Kegmetekhez küldendő commissariusinkat böcsölettel is lássa, kívánjuk, sőt tisztünk szerint hagyjuk s parancsoljuk is Kegmeteknek.

(Minuta az orsz. ltárban. Act. Publ. fasc. 5. nro 22.)

¹⁾ Innen végig Eszterházy fogalmazványa.

CCXI.

•
Mi gróf etc.

Akaránk ez pátens levelünkkel, nevezet szerint Erdéli Andrást, vicéjét, s mind fejenként az egész Beszermény várasának lakosít tudósítanunk, hogy úgy esék értésünkre, mivel meg nem gondolván az mi kegyelmes urunk, igaz koronás királyunkhoz tartozó hűségteket és az nemes országgal való egységeteket valami alkalmatlan és illetlen pártolkodásoknak ereszkedettetek s nagy sok intési után kassai generalis uramnak mindez ideig is szokott és tartozó kötelességét ő felségének le nem tette, sőt külső országbeliekhez ragaszkodott és folyamodott, azzal is nyilvánvaló pártoskodását mutatván, mely cselekedetivel, az mint mondunk, mind az ő felge hűségétől s mind az nemes ország egyességétől, sőt az több Magyarországon lévő hajdú vitézlő rendnek társaságátul is elszakadni láttatik, mely cselekedetekért nemcsak mostani kassai generalis uram ellenek igyekező szándékját meg nem érdemlette volna, de akármely büntetést is méltán fejetekre szállíthatott volna ő felge az mi kglmes urunk s koronás királyunk, mindazonáltal szokott kegyelmességét akarván tovább is gyakorolni ő felge, ím sietséggel megírtuk ő felsége akaratjáról, hogy ő kegyelme generalis uram mindjárt leszállítsa az hadakat és ellenetek semmi fegyverrel való ellenkezést tovább ne cselekedjék, az melyhez elhittük, alkalmaztatni is fogja ő kegyelme magát. Kegyelmetek es annakokáért vevén ez mi levelünköt, mindjárast visszamenjen és szálljon hunnyába (*így!*) valamint életét, tisztességét, marháját s feleségét, gyermekét szereti és az külső segítséghez való folyamodásnak is békét hagyjon tartozó kötelességét és hűségét igaz koronás királyához végbe vigye, mert ha különben cselekszik, elhiheti, hogy kemény büntetés és véletlen veszedelem talál benneteket, magatok gondolatlanul lett eddig való cselekedetetek is, holott ha igaz koronás királyotok s uratok nem volna is ez az mi kglmes urunk, könyörgéssel is ő felségéhez kellenék folyamnotok, nem lévén más, a ki a török igájátul és egyéb veszedelemtől is megoltalmazhasson benneteket. Meg is hagyjuk annak okáért és tisztünk szerint ugyan parancsoljuk is, hogy alkalmaztassátok mennél hamarább ehhez magatokat és semmiképen egyebet ne is merészeljete cselekedni, ha, a mint mondánk, császár urunk ő felge kegyelmességét akarja venni és ő felge után a mi jóakaratuskat is, magokat is penig utolsó veszedelemben nem akarja hozni. Isten veletek.

(Minuta az orsz. ltárban. Act. Publ. fasc. 5. nro 22.)

CCXII. 1630. sept. 21.

Reverendissimi, reverendi, spectabiles, Magnifici, generosi, egregii et nobiles domini, amici nobis observandissimi.

Salutem stb.

Szokott nyughatatlanságokat nem hagyhatván, némelyek az erdélyi uraim közzül im megint valami új alkalmatlanságot indítottanak, és beütvén az ő fölsége birodalmában nagy sok alkalmatlanságot cselekedtenek, készerítvén fegyver alatt az ő fölsége számára levő hajdúságot is a magokhoz való kötelességre, ki minemű nagy sérelmére legyen az mi kegyelmes urunk méltóságának is, és az mi szegény hazánknak is mely káros, veszedelmes és gyalázatos is, könnyű megítélnünk, kit ugyan majd szokásul is kezdtek venni, és alig lehet csak egy esztendőnk is békességes miattok. Hogy azért tovább nyughatatlanságuk ne serpaljon, és megint valami új veszedelmes állapotban szegény édes hazánkat ne involválják, szükséges mennél hamarabb ebbeli tüzet hazánkban megoltanunk, és noha media placidiora promittaltunk, mindazonáltal ennyire menvén már insolentiajuk, bizonytalan, sőt igen kétséges is, ha nem szükséges, hogy ország constitutióihoz alkalmaztatván magunkat, principiis obstemus.

Kire nézve szeretettel kérjük kegyelmeteket, tisztünk szerint ugyan intjük és hagyjuk is kegyelmeteknek, hogy vévén ez levelünket, minden késedelem nélkül publicáljon generalis insurrectiót, maga között fölvetvén az porta szám szerint való gyalogot is, és oly készülletben legyen, hogy mielőbb az szükség kívánja, minden gyűlés és congregatio nélkül sietséggel insurgalhasson szegény édes hazánknak oltalmára és Nyitrára conf(1)ualjon mindenünnen; mely napra kellessék penig öszvegyülnünk, most azt még nem akarnánk megírni kegyelmeteknek, akarván az szegénységet is kimélenünk, de kíválképen várván progressusát az követség küldéseknek, melyet mind Erdélyben s mind Budára az vezérhez és magok között is azoknak az tumultuáló embereknek az kiket küldtünk; de azonban, az mint följebb is megíránk, kegyelmetek minden módon készen legyen, hogy vagy fő- vagy vice-ispán uramékat mi tudósítván az terminusról, ottan az fölül megnevezett helyre úgymint Nyitrára concurráljon kegyelmetek, ott fog találni kegyelmetek minket is az ő fölsége és magunk magyar banderiumjával, kiben semmit egyebet se cselekedjék kegyelmetek sub poena IX. decreti. Tartsa meg isten stb. Datum in arce nostra Kis-Marton, die 21. mensis Septembris, anno 1630.

Earundem Dominationum Vestrarum servitor et amicus
paratissimus

Comes N. Eszterházi, m. p.

Külczim: Reverendissimis, reverendis, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus dominis N. N. supremo et vice comitibus, Judliis, Assessoribus, toti denique universitati dnorum magnatum et nobilium comitatus Trinchiniensis, dominis amicis nobis observandissimis

(Eredeti minuta az orsz. levéltárban.)

CCXIII. 1630. szept. 22.

Anno 1630. die 22. Septembris, Konstanczinápolban lakozó
fő kainmechámnak etc.

Mi galantai gróf Eszterházi Miklós etc.

Tekintetes és nagos ur, Nagodnak ajánljuk etc.

Az Nagod böcsületes levelét megküldte minekünk az mostani budai vezér Hasom passa, melyet illendőképpen vettünk és azt az mi nyelvünkre megfordíttatván, mindeneket, az kikiről Nagod ir, megértettük. És először is eszünkbe vettük az Nagod leveléből, hogy Nagod eleiben sok hamis dolgok mennek Erdélyből mind mi felőlünk s mind az erdéli fejedelem-asszony felől, s mind némely erdéli emberek felől is. Az mi annakokáért az mi dolgunkat illeti, igazságot írunk Nagodnak, s különben sem fogja találni, hogy se az én kglis uram az hatalmas római császár, se ő hatalmassága után mi Erdélnek mostani állapotját változtatni nem kívánjuk, s annival inkább magam felől írván istent hijjuk bizonságúl, abban nem fárasztottuk magunkat csak egy óráig is, hogy az ott való méltóságon kapnánk, mert azt mi nekünk az mi hivatalunk sem engedné semmiképpen meg, s egy erdéli vajdánál nagyobb hivatalban levő embernek is tartjuk magunkat, s nem látjuk okát, ha szép csendesen Nagtok és hatalmas török császár s magok az erdéliek akaratjából bemehetnének is, és elvehetnének azt az ott való böcsületet, mért kölljenék ezt az mostani állapotunkat érette elhadnunk. Hamisan fájlalták azért az Nagod fejét ezzel az mi felőlünk való hirrel, mert sem magunk oda nem vágyakozunk, sem mást az békesség és az erdéli fejedelem-asszony ellen bevinni nem kívántunk vagy akartunk, sem kívánunk, hanem hogy mindenek szép csendességben legyenek és az két hatalmas császár közt való szent békesség megmaradjon s ők is az erdéliek hogy csendességben és egyességben legyenek, nemcsak kívántuk, de sokat is fáradtunk benne. De mind ennek egyedül csak az ott való erdélyi gubernátor az oka, hogy az kire maga vágyott és most is vágyakozik fejedelme megbántásával is, az kinek megesküdt, azt akarja mi reánk fogni. Möly maga igyekezetit

és szándékát elegendőképen ki is mutatta az meggyesi gyűlésben, melyet ha igazán meg akart az akkor ott lévő embere Nagodnak mondani úgymint Sötfikár aga, megmondhatott, holott ha az urak és az országbeliek föl nem támadtak volna az f.-asszony mellett ugyanakkor, minden ok nélkül és nagy méltatlan kivetette volna székiből, sőt a ki nagyobb ezen Sötfikár agát adományával-e vagy szép szavával, azt magok tudják, arra vette, hogy Nagod nevével az egész erdéli gyűlésben lévő ország előtt ily hamis dolgot mondjon. mintha Nagod üzente volna azt az országnak, hogy én az hatalmas török császárt, Nagodat és a portát futnám azért, és nagy summa pénzt is ígérnék érte, mivel az erdélyi vajdaságot az hatalmas császár minékünk adja; ki minemő méltatlan dolog legyen, bölcsen megítélheti Nagod, holott mi azt elhittük tökéletesen, hogy Nagod semmit affélét Erdélyországnak nem üzent, minthogy nyilván lehet Nagodnál, hogy mi is soha arról csak egy bötöt sem irtunk, sem üzentünk az hatalmas császár portájára, sőt azmint feljebb megíránk, minékünk azt az mi hivatalunk nem is engedné; mert ha oly állapotunk volna is, az ki szabadságot adhatna az erdélyi vajdaságra való menetelre is az békesség és nyilván való frigy ellen, meg tudjuk gondolni, mint illenék hozzánk annak a dolognak nemhogy cselekedeti, de ingyen csak szándékja is. Mivel azért mind Zödfikár agát az ki arra tanétotta és vette s mind maga Zeödfikár aga minket hamisan vádoltak, és Nagod szavának s üzenetinek mondták egy ország előtt (a kit mi elhittünk, hogy nem Nagod szava és üzeneti volt) kérjük Nagodat nagy barátságosan, szavát ezeknek ezután se vegye be, és Sötfikár agát méltó büntetéssel megbüntetvén tegyen illendő fenétéket azoknak is, az kik őtet arra beszéllették, hogy ne éljenek másszor az Nagod szavával hamissan. mert minden utakon oltalmazni akarjuk mi is ellene böcsületünket. ki most sem nyughatik. hanem im ujobban fiát Bethlen Istvánt és vejit Zoliomi Dávidot az szent békesség ellen fölültette, és az f.-asszony s Erdélyországa hire nélkül fegyvert adott kezekben, és minden ok nélkül s heltelenől az nagy sok munkával szerzett békeség ellen beütöttek a hatalmas római császár földében és birodalmában, és először is valami bizonyos számú lovassira. az kik a mi határunkban voltak, azokra reájok ütöttek, és mindenféle ellenséges dolgokat mutattanak ellenek, s azzal meg nem elégedvén, az hatalmas császár hiveit és szolgálit magok mellé esküttették, végházait kísértették és nagy sok egyéb ellenséges dolgokat is cselekedtenek, kiről mi Nagod előtt tudománt is teszünk; hogyha az fejedelem-asszony és Erdélyországa ezeket meg nem bünteti, minékünk módot

köll benne keresnünk, az miképpen az illetén vakmerőségekért megbüntessük őket, s ím látja Nagod, hogy ők is azok a nyughatatlanok, az kik az mi kglmes urunk hatalmas római császár országára és birodalmára fegyverrel jüttek, és az sok munkával szörzött szent békességet fölbontották s nem mi, kik most is mind fönn vannak s nem szüntek gonoszságoktól meg, sőt úgy hallánk, törököket is szorgalmaznak magok mellé s talám már is vannak mellettek. Méltó annak-okaért, hogy Nagod is irjon az f.-asszonynak és Erdélyországnak is erről, hogy valaki leszen oka ennek az cselekedetnek, azt megbüntessék, mert ugyanis micsoda haszna volna az két hatalmas császár közt való végezésnek, ha azt akárki is ottan fölbontaná és érette büntetés nélkül maradna; s ha ki török ment volna melléjek, büntesse meg azokat is Nagod, holott elhiggyen, hogy akarjuk oltalmazni ellenek a mi birodalmunkat minden utakon. Melyből ha mi más dolog következik, nem mi, hanem ők lesznek mindennek okai; és ha mi hadi indolatot hallana is innét Nagod, egyébnek ennél semmiképen ne vélje, mert soha mi, meg ne gondolja Nagod, hogy vagy az f.-asszony ellen, vagy Erdély ellen valamit indítanánk kívánván, hogy az ő állapotjuk békével maradjon, s várván először azoknak büntetéseket az f.-asszony és Erdélyországtól. Az kik pedig magunk határában való emberink közül az engedetlenségnek vakmerőségében bocsátkoztanak, azoknak büntetésekre menvén idegenül ne ítélje Nagtok azt is, mert mi magunk határában megmaradunk, csak az erdéliek ne nyugtalankodjanak; de ha tovább is békét nem hadnak, maga bölcs ítéletire hagyom Nagodnak, hogy szenvedhessünk már emnit nékik, kiből ha mi nagyobb dolog következik is, mi mind az Isten s mind ez világ előtt tudomást teszünk, hogy okai semminek nem akarunk lenni.

Az mi pedig az erdélyi f.-asszony állapotját illeti, meggondolhatja Nagod, micsoda igazság legyen az is, hogy egyfelől azt költötték reá, mintha az fényes portától el akarna szakadni. és mi hozzánk igyekeznék hajlani; s másfelől meg azt hirdették mi felőlünk, hogy mi fegyverrel akarunk reá menni, mely két dolog, a Nagod bölcs ítéleti rajta, mint férőszve; mert hiszen hogyha mindenestől mi hozzánk akarta volna magát kapcsolni elakarván szakadni az fényes portától, nem megbántanunk, hanem oltalmaznunk köllött volna inkább. Ő pedig azt is beszéli, hogy akarjunk fejedelemségéből kivetni. Nem igaz azért ez is, hogy az fejedelem-asszony ő nga az fényes portától ingyen csak meg is gondolta volna hogy elszakadjon, mivel az néki nem is állapotjához való dolog, és nekünk is békességünk levén mind Erdélylyel s mind Nagtok-

kal, micsoda gondolat volna az, hogy az ellen ötet mi oly dologra intenénk, az ki mind magának s országának is veszedelmet hozhatna. Hivalkodó beszéd azért ez is attól, a ki ezt költötte, s vélem, ugyan onnét jött, a honnét az mi felőlünk való hír s idegeníteni akarná az f.-asszonytól Ngodat, hogy annival inkább előmehetne maga igyekezetiben; ugyanis igazat mondván, már annyira hozta a fejedelem-asszonynak állapotját, hogy majd azt kezdi kívánni tőle, hogy nem ura vagy asszonya, hanem szolgálója legyen, kinek, beküldvén Ngod Erdélyben, könnyen végére mehet. S hallottuk, hogy avval is vádolnák Ngod előtt az f.-asszonyt, hogy házasságban is akarná magát adni olyhoz penig, az kit az mi régi köröszteni törvényünk soha meg nem engedne, s igazán írjuk Ngodnak, hogy az mikor megértettük, csudálkoztunk is azon az csekély elmélkedésen és hiren, de nevetségtől sem türhettük meg magunkat, mert az kihez hirdették, hogy akar menni, annak nagy nemből való és a mi előttünk való palatinusnak leánya vagyon, az kit holtáig semminémő okon el nem bocsáthat az mi régi köröszteni törvényünk szerint s annival inkább és élvén, mást nem vehet, sőt ha elbocsátná is és elválnék az felesége is tőle, mindazonáltal ő semmiképen más feleséget nem vehetne; s ez az mi igaz és régi köröszteni hitünk és vallásunk, kiben az az személ is levén úgymint Chiáky István, ítélje meg maga bölcsen Nagod, ha nem nagy mód nélkül való vádlás-e ez is; de az mint följebb is iránk, ezeket, véljük, mind az költi, az ki az f.-asszonynak mostani állapotját és fejedelemségét kívánja.

Chiáki Istvánt penig az mi illeti, hogy javallója nem volt az f.-asszony ellen való gubernátor uram cselekedetinek. az hozta ötet is az Ngdok előtt való vádlásban, mert hogy ő is vagy az ottvaló fejedelemségre vágylott volna, vagy arról ő minket csak egy szóval is megtalált volna, semmi igaz nincsen; az annál még hamisabb, hogy mi igyekeztünk volna ötet is arra a méltóságra vinni, hanem csak az egy irigység mind ennek az oka, mivel látják némelyek, hogy ez értelmes és okos urfi, s ha itt fönn lakott és tanólt is köztünk, de állhatatlanságot nem tanolt; és menjen bár végére Nagod Erdélyországától is, ha nincs-e kedvében az országnak, az ki régi és nagy nemzet is Erdélyországában, s volt az ideje, hogy a mikor csak gyermek volna is, Skender passától, az ki a megholt fejedelmet Bethlen Gábort bevitte volt Erdélyben, nevezetett volt az vajdaságra ugyanakkor Chiáky István is s véljük, ez is egyik oka, az miért Nagtok gyűlöltségében akarnák Cháki Istvánt ejteni. Semmit nem szükség azért az ő felőle való hirben is Ngodnak elől venni, mert soha bizony még

abban nem törekedett mi előttünk, sem mi csak egy óráig is abba nem fárasztottuk magunkat, hogy őtet asszonya ellen fölemeljük, az kinek ő igaz és hű szolgája is. Bátorságosan elhiheti te Ngod, és mindenképpen meg is nyughatik rajta, hogy csak az erdélyiek legyenek vesztegségben és tartsák az sz. békességhez magokat, mi felőlünk mind fejedelmek s mind magok békével lehetnek. De hogy ez mostani cselekedetéről illendő elégtételt és büntetést tegyen Erdélyországa és a f.-asszony is, azt méltán kívánjuk, holott egyébaránt nem lehetne csak egy napi bátorsága is az köztünk való sz. békességnek.

Az mi utolszor az idevaló békesség dolgát illeti, az budai vezérségnek változása miatt egyfelől is másfelől is sok alkalmatlan dolgok kezdtének volt esni, de azon vagyunk, hogy az nagos mostani budai vezérrel mindazokat szép szomszédságosan elvégezzük, és mi semmit egyebet nem kívánunk az két hatalmas császár közt való szent békességnél, csak erős parancsolattal hadja meg Ngod ide az Ngtok végeiben, hogy ők is tartsák az sz. békességhez magokat, mert igazán írjuk Ngodnak, hogy kiváltképpen Kanisáru, Esztergomból, Váczból és Egerből csaknem szünetlen volt ez elmúlt napokban az csata, kire nézve annyira neki zendültek volt az magyarok is, hogy csak az isten tudja, miképen szállítottuk le őket.

Mindezekről hogy ily bő irásunkkal bántjuk Ngodat, bocsánatot kérünk róla, kire részszerint vitt az Nagod hozzánk mutatott jó akaratja és levele s részszerint kényszerítettek magában az dolgok is és az is, hogy ritkán is adatik alkalmatosságom, hogy Nagodnak írhassek. Tartsa meg isten Ngodat sok esztendeig jó egészségben szerencsésen. Datum in Kis-Martón, die 22. Septembris, anno 1630.

Külczim: Eminentissimo ac revermo dno cardinali Palotto etc. dno et patri in Christo observandissimo.

(Fogalmazvány Eszterházy sajátkezű javításaival orsz. ltár, Act. Publ. fasc. 16. nro 43.)

CCXIV. 1630. sept. 24.

Szolgálatomat ajánlom kgdnek mint jóakaró uramnak, öcsémnek és kedves atyámfának.

Az úr isten kgdet tegye hosszú életüvé és minden dolgaiban jó szerencsésé, szívből kívánom kgdnek. Minthogy jóakaró uram öcsém és kedves atyámfia ennekelőtte is az mit hallottam volna olyat, ki vagy kgd becsületi ellen vagy kárára akart volna lenni, az mit olyat hallottam volna, kgdnek, látja

isten, megjelentettem volna, de most annyival inkább, az ki ugyan talám életében is jár kgdnek, az mint nekem egy barátom jelenté, ne adja bátor isten úgy; nem árt kgdnek Kún Györgyöt magához hivatni levelével és beszélgetni kgdnek vele, mert az isten látja szivemet, az kgd életét szinte úgy félttem mint az magamét, az mostani üdőre nézve még inkább; az mint nekem jelenté Kún György, elhiggye kgd, talám közel lakik kgdhez az ember, az ki gonoszt akar kgtekkal cselekedni, kire isten ne segélje; hanem hivassa kgd Kún Györgyöt, mennél hamarébb lehet, magához és beszéljen vele kgd, mert nekem azt mondotta, hogy én irjak kgdnek, hogy ötöt hivassa kgd. Én minden időben kgd igaz jóakaró atyjafia vagyok. Tartsa meg isten kgdet sokáig jó egészségben. Datum Nagyida 24. die Septembris, anno 1630.

Kgdnek igaz jóakaró atyjafia és bátyja szolgál kgdnek
Peréni Ferencz, m. p.

Külczim: Spli ac magco dno dno Georgio Rákóczi de Felső-Vadász, comiti supremo comitatus Borsodiensis etc. dno et fratri mihi plurimum observandissimo et confidentissimo.

(Eredetiből. — Országos levéltár — Rákóczy-osztály.)

CCXV. 1630. sept. 27.

Ferdinandus secundus Divina favente Clementia Electus Romanorum Imperator, semper Augustus.

Reverendissime in Christo Pater fidelis nobis sincere dilecte. Posteaquam a Reverendo Consiliario nostro, per Hungariam Aulæ nostræ Cancellario et fidei nobis dilecto, Stephano Senniey de Kis Sennie, Episcopo Jauriensi humiliter informati sumus, si forte propter motus bellicos denuo in Transylvania, unde toti Regno nostro Hungariæ non leve praejudicium et damnum accrescere posset, concitandos, miles aliquis ad condignam nostri defensionem conscribendus et aliquamdiu, prouti necessitas postulaverit, ibidem in Hungaria intertenendus foret, quod in hunc finem fidelitas Tua triginta circiter millia Tallerorum se se mutui nomine nobis subministraturam, nec non pro commodiore militis sustentandi alimentatione etiam notabilem frumenti copiam in tolerabili pretio promptè suppeditaturam obtulerit, hoc ipso fidelitati Tuæ erga Nos dictumque Regnum nostrum ... sum affectum ac devotionem nedum clement ... comprobantes recognoscimus, sed et benigna voluntate gratoque animo utramque oblationem benigniter recipimus. Atque cum iam in eo sit, quod etiam fidelitati Tuæ de assecuratione competenti super numerandis pecuniis et frumento subministrando provisum esse

oporteat et nobis sane nihil gratius obtigisset, quam si super mediis per praefatum cancellarium nostrum nomine fidelitatis Vestrae humiliter nobis expositis (de quorum evidentiore statu tamen uberior cognitio prius requirebatur) ac tutum Nos resolvere potuissemus. Idcirco ut superinde praesertim quoad montanas Civitates sufficiens et exacta proventuum nostrorum cameralium pro hoc tempore ad rationem nostram obtingentium informatio a debitis locis quantocius petatur, camerae nostrae Aulicae post hoc Viennae relictæ serio in mandatis dedimus, juxta eandem eo clementer instruente, ne ob imminens periculum et moram longiorem et non conducendo milite causandam de Regni juribus ex parte hostilitatis intentandae quippiam vel in minimo derogatur, ut ipsa camera nostra Viennensis quoad praedictam vel alias acceptabiles assecurationes per certum nomine nostro ad fidelitatem Tuam ablegandum commissarium cum Eadem pertractari, atque vel sic usque ad benignam nostram ratificationem finaliter et certi in utraque materia proposita concludi curet. A Fidelitate Tua proinde vigore praesentium benigniter postulamus, quatenus habito singulari respectu allegati supra periculi invasionis in Regnum nostrum hostilis, ab eodem nostro ablegato Commissario super hisce singulis fusius mentem nostram benignam obsequenter intelligere ac tandem mediante fidei sua cooperatione et assistentia prompta communi patriae, quo totum Regnum ab omni aut etiam aliquali devastatione conservari queat, ita prompte consulere in eumque finem causa levandarum pecuniarum dictorum supra triginta millium Talerorum nec non consignandae copiae frumenti in acceptionem mediorum Fidel. Tuae proponendorum benevolum ac facilem sese praebere, quo etiam Nos vicissim in conditiones et assecurationem utrinque ineundam citra difficultatem aliquam benigniter quoque descendere valeamus. Prout de Fid. Tuae promptitudine ultronea minime diffidimus, ac de caetero ipsi omni nostra gratia caesarea Regiaque benigniter propensi manemus. Dabantur in nostra ac sacri Romani Imperii Civitate Ratisbona vigesima septima die mensis Septembris, anno Millesimo sexcentesimo et trigesimo, Regnorum nostrorum Romani duodecimo, Hungarici decimo tertio, Bohemici vero decimo quarto.

Ferdinandus.

Ad mandatum Electi Domini Imperatoris proprium
Petrus Hoffmann.

(Eredetije a m. k. orsz. levéltárban.)

Közli: SZILÁGYI SÁNDOR.

KOLOZS VÁROSA LEVÉLTÁRÁBÓL.

I. II-ik Jánosnak 1564. márcz. 8. kelt protectionaleja.

Nos Joannes Secundus dei gracia electus rex Hungariae, Dalmatiae, Croatiae etc. memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis, quod Nos cum ad nonnullorum fidelium Nostrorum supplicationem Nostrae propterea factam Maiestati, tum vero pro commodo et utilitate incolarum et inhabitatorum oppidi nostri Colos vocati in eodem comitatu Colosiensi existentis habiti, *ad Idem oppidum nostrum Colos nundinas liberas seu fora annualia libera*, singulis festivitibus tertia vdct die paschatis et in festo beati Emerici ducis aliisque diebus ipsas festivitates praecedentibus et sequentibus ad id sclet aptis et necessario sufficientibus singulis annis, item *forum ebdomadale* similiter liberum *singulis feriis secundis in qualibet ebdomada* omnino sub eisdem libertatibus et praerogativis, quibus nundinae seu fora annualia sclet et ebdomadalia libera aliarum liberarum civitatum seu oppidorum et villarum celebrantur, quemadmodum divi quondam reges Hungariae praedecessores nostri suis literis privilegialibus, quae per tot disturbia interna et tumultus bellicos, proxime vero magna ex parte per volachorum ingressum deperditae et amissae perhibentur, concesserant, eidem oppido nostro Colos de novo perpetuo celebrari duximus annuentes et concedentes, imo annuimus et concedimus praesentium per vigorem absque tamen praejudicio nundinarum seu fororum annualium sclet et ebdomadalium liberorum aliorum quorumlibet. Quocirca vos universos et singulos mercatores, institores et forenses homines atque viatores quoslibet serie praesentium affidamus, certificamusque et assecuramus, quatenus ad dictas nundinas seu fora annualia sclet et ebdomadalia libera per nos in praedicto oppido modo praemisso ex novo perpetuo celebrari commissas et concessa cum omnibus mercimoniis, rebusque et bonis vestris secure, libere et sine omni pavore ac formidine rerum et bonorum ac per-

sonarum vestrarum veniatis, properetis et accedatis, peractisque inibi cunctis negotiationibus vestris ad propria vel alia quae malueritis loca redeatis, salvis semper rebus et bonis atque personis vestris sub nostra protectione et tutela speciali remanentibus. Et haec volumus per fora et alia loca publica, ubi necesse fuerit, palam et manifeste proclamari facere. Praesentes vero, quas secreto sigillo nostro impendente communiri fecimus, post earum lecturam reddi semper volumus praesentanti. Datum in civitate nostra Coloswar octava die mensis Martii, anno Domini millesimo quingentesimo sexagesimo quarto.

Joannes Electus rex, m. p.

Michael Chyaki, m. p.
cancellarius.

(P. H.)

(Eredetiye hártján, hosszukás oklevél in folio.)

II. 1608. febr. 23.

Sigismundus Rákóczy dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris universis et singulis, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis, nobilibus et agilibus, comitibus, iudicibus vicejudicibusque regiis, primoribus, potioribus, primipilis ac universitati libertinorum Siculorum quarumlibet sedium sicularium, praefectis, capitaneis, belliductoribus, campiductoribus, castrorum et excubiarum magistris, hospitiorum distributoribus, ductoribus, centurionibus, decurionibus caeterisque gregariis tam equestris quam pedestris ordinis militibus, cunctis etiam aliis, quorum interest seu intererit, praesentium notitiam habituris, nobis sincere dilectis, salutem et favorem.

Mivel hogy mi Colos vármegyében levő Colosi hiveinket közönségesen mind személyekben, marhájokban kiváltképen való gondviselésünk alá akarjuk venni, hagyjuk s parancsoljuk minden rendeknek, hogy ez levelünk látván az megmondott Colosiakat senki kegyelmetek közül erővel ne szálljon, s egyebeket se szállítson és őket se személyekben, marhájokban meg ne bántsa, vagy károsítsa, semmit hatalmas tőlük el ne vegyen, sőt inkább egyebek ellen is mindenképen oltalmazza, avagy oltalmaztassa őket, melylyel nekünk kedves dolgot cselekszik; valaki pediglen ez mi parancsolatunk ellen cselekednék, ha mi esik rajta, nem egyébnek, hanem az maga vakmerő engedetlenségének tulajdonítsa. Nec secus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis.

Datum in civitate nostra Coloswar die vigesima tertia mensis februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo octavo.

Sigismundus Rákóczy, m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron.)

III. 1620. nov. 26.

Stephanus Bethlen de Iktar, comitatum Hunyadiensis et Maramarusiensis supremus ac perpetuus comes, nec non Sacrae Regiae Majestatis intimus consiliarius ac regni Transylvaniae gubernator etc. Universis et singulis cujuscunque status, dignitatis, et praeeminentiae hominibus, potissimum autem viatoribus et cursoribus praesentes visuris salutem et omnem felicitatem.

Értettem az kolosi birónak és polgároknak panaszolkodásából, hogy nagy sokan az uton járók s mind posták közül, kiknél az ő Felsége és magán posta levele volna is, mind peniglen egyéb rend magokat meg nem becsülván az salvus conductussal abutálnának és az szegénységet, az kiknek arról levele nem volna, postaló adással, gazdálkodásra és egyéb tereh viselésre erőltetnék; az kiknek salvus conductusok vagyon, azok magok mellé egyéb idegen utitársokat applicálván azoknak is szintén ugymint magoknak gazdálkodtatnának, az szegénységet verik, rongálják és szidalmaznak, minden insolentiát cselekedvén rajtok. Nem akarván azért senkinek afféle hatalmaskodást megengedni, az uton járó postáknak ennek utána ilyenformán gazdálkodjanak: magának egy személynek, kinek utilevele legyen, a mi kevés enni valót adhat a gazda és egy eitel sert egy ebédre egy embernek, vacsorára ismét ugy gazdálkodjanak, abrakot egy lóra egyszerre hat markot és valami kevés szénát, ezzel a posták megis elégedjenek, ne szitkozódjanak és ne dőzsöljenek, posta lovat adván nekik az salvus conductus szerént. Ha morog az borért, és el nem megyen utára, tegyék a kalodában és énnekem adják értésemre, de egy ujjal ne üssék, se meg ne szidják. Az mely posta penig nem ő Felsége és nem én dolgomban jár, magát postának nevezi, a kívül is a kinél salvus conductus nem legyen, senkinek pénz nélkül ne tartozzanak gazdálkodni, se posta lovat adni. Azért hagyom mindeneknek ez levelem látván, és parancsolom is serio, hogy ez kívül senki az Kolosiaikat gazdálkodásra s postaló adásra, kinek salvus conductusa nem lévén, ne kényszerítse, sőt valami insolentiát cselekedni köztök ne merészelje, mert ha valaki mód nélkül maga viselésével valamiut cselekszik, ha mi rajta esik, magának nem más-

nak tulajdonítsa. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Albae Juliae die vigesima sexta novembris, anno millesimo sexcentesimo vigesimo.

Stephanus Bethlen, m. p.

Caspar Beoleöny, m. p.

—
secr.

(P. H.)

(Eredeteje papiron in folio.)

IV. 1625. febr. 6.

Gabriel. dei gratia sacri Romani imperii et Transsylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes ac Opuliae Ratiboriaeque dux etc. Fidelibus nostris universis et singulis spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus, comitibus, iudicibus nobilium quorumque comitatum, item capitaneis, vice capitaneis, belli et campi centurionibus, decurionibus sub signis et auspiciis nostris tam equestris quam pedestris ordinis militibus militantibus, cunctis etiam aliis cujuscunque status, conditionis, honoris, ordinis, dignitatis et praeeminentiae hominibus ubivis in ditionibus nostris constitutis et commorantibus, modernis sciet et futuris quoque pro tempore constituendis praesentium notitiam habituris nobis dilectis salutem et gratiam nostram.

Colos városunkban lakó hiveink közönségesen találának meg bennünket alázatos könyörgések által panaszolkodván azon minekünk, hogy az sok alá s fel járó vitézség és egyéb akármi lézégő és csavargó katonáknak molestiájok miatt sok elviselhetetlen injuriákat szenvednének. Mely mi hiveinket az mi kegyelmes gondviselésünk és kiváltképpen való oltalmunk alatt meg is akarván minden illegitimus háborgatók ellen oltalmazni, annak okáért hagyjuk és serio parancsoljuk minden rendbelieknek, hogy megnevezett Colos városunkra sergenként, zászlónként, csoportonként, tizedenként reá szállani ne merészeljen, rajta pénz nélkül élni, dulni, fosztani, kóborlani, praedállani marhájokban és majorságokban avagy egyéb akármi névvel nevezendő javokban kárt tenni, hital (*így!*) és ajándékadásra szidalommal avagy vereséggel kényszeríteni, zsákmányra rájuk más summát semmi[képen vetni ne] merészeljen, mert erős büntetésünket el nem kerölvén az mi hiveinkhez való kegyelmességünket, magát maga kárával bizonyosan megtapasztalja, ha ki ez mi kglmes parancsolatunk ellen cselekedvén panasz jön ránk. Secus nulla ratione facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra

Alba Julia die sexta mensis februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo quinto.

(P. H.)

Gabriel, m. p.

Stephanus Kowachóczy, m. p.
cancellarius.

Gregorius Ormankeözy, m. p.

(Eredetije papiron.)

V. 1627. j u n. 3.

Gabriel dei gratia sacri Romani imperii et Transsylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, Siculorum comes ac Oppouliae Ratiboriaeque dux etc. Fidelibus nostris prudentibus ac circumspectis, judici primario caeterisque juratis civibus oppidi nostri Thordensis modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, cunctis etiam aliis, quorum interest seu intererit, praesentium notitiam habituris Nobis dilectis salutem et gratiam nostram.

Mivel Colos nevü városunkba lakó hiveinknek alázatos könyörgésekre fejedelmi kegyelmes tekintetünk lévén. nagy kegyelmesen megengedtük nekik, hogy ennek utána valamikor az ottvaló Colosi só aknákról az Portusra mi számunkra sőt szállítanak alá és az Aranyos oly állapottal leszen, *hogy gázlóba ökrökön szekereken által mehetnek rajta*, mindenkor *szabadosan által menni* megengedvén, se menet sem penig jövet *vámot ne adjanak*. Hagyjuk annakokáért és parancsoljuk serio, hogy ennek utána valamikor megirt hiveink az ott való Colosi sóaknákról az Portusra mi számunkra sőt szállítanak alá és az Aranyos oly állapottal vagyon, hogy gázlóba ökrökön szekereken által mehetnek rajta, mindenkor szabadoson által menni megengedvén, ennek utána se menet sem pedig jövet vámot ne vegyen rajtok hűségtek. És azért se személyekben, se marhájokban és egyéb akármi névvel nevezendő javakban megháborítani és károsítani semmi uton és módon ne merészelje hűségtek. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum Albae Juliae die tertia mensis junii, anno Domini millesimo sexcentesimo vigesimo septimo.

(P. H.)

Gabriel, m. p.

Stephanus Kowachóczy, m. p.
cancellarius.

(Eredetije papiron.)

VI. 1631. nov. nov. 5.

Georgius Rákóczi dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc.

Fidelibus nostris universis et singulis, spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis et nobilibus, comitibus, vicecomitibus iudlium quorumcunque committatum, capitaneis, praefectis, provisoribus, castellanis arcium ac aliorum quorumvis locorum officialibus, tricesimatoribus, teloniatoribus, pontium, passuum, vadorum viarumque custodibus, prudentibus item ac circumspectis magistris civium regiis ac primariis iudicibus quorumcunque civitatum, oppidorum, villarum et possessionum modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, eorumque vices gerentibus, cunctis etiam aliis, quorum videlicet interest seu intererit, ubivis in ditione nostra constitutis et commorantibus praesentes nostras visuris nobis dilectis salutem et gratiam nostram.

Colos nevü városunkban lakó hiveink közönségesen adják értésünkre alázatos könyörgések által jelentvén, hogy noha ab antiquo observált *vám és harminczadadás ellen való oly immunitások és szabadságok* volt volna, hogy birodalmunkban akárhol és akármely helyeken, akár terhes és üres szekerekkel avagy egyéb módon jártanak költenek is, egy pénz vámnál többet sehol nem tartoztanak volna, mindazonáltal mégis volnának oly helyek, az hol azon eleitől fogva observáltatott immunitásokban, szabadságokban háborgattatnának. Mely hiveinknek ebbeli alázatos könyörgéseket megtekintvén mi is kegyelmesen megengedtük nekik, hogy azon ab antiquo observáltatott vám és harminczadadás az minemű immunitásban megholt urunk idejében tartattanak, abban ennek utána is megtartassanak. Annakokáért rebus sic stantibus hagyjuk és parancsoljuk is serio minden rendbeli hiveinknek, hogy megmondott Colosi hiveinket azon ab antiquo observáltatott vám és harminczad ellen való immunitások és szabadságokban akárhol és akármely helyeken birodalmunkban akár terhes és üres szekerekkel, avagy egyéb módon költőkben, mind jövet-menet *egy pénz vámadásnál többre ne erőltesse*, hanem valami az régi szokás volt, az szerint ennek utána is megtartsa és másokkal is megtartassa őket. Azért pedig se személyekben se marhájokban, és egyéb akármilyen névvel nevezendő javakban ez mi kegyelmes parancsolatunknak continentiaja ellen megbántani, háborítani és károsítani ne merészelje őket hűségtek. Secus nullo modo facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Meggies die quinta men-

sis novembris, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo primo.

Rákóczy, m. p.

Martinus Markosfalvi, m. p.
secr.

(P. H.)

(Eredetije hártján.).

VII. 1633. ápr. 13.

Georgius Rakoci, dei gratia princeps Transsylvaniae etc. Salutem et gratiam Nostram.

Colossi városunkban lakó hiveink közönségesképen adják értésünkre alázatosan jelentvén, hogy boldog emlekezetű fejedelem praedecessorunk idejében mikor ők az Váradgyai Portusra sőt szállítottanak alá, *akkor se a Thordai hidon se peniglen az Váradgyai száraz vámon egy pénznél többet nem adtanak volna vámban*; mely dolog felől ennekelőtte is megtalálván bennünket, demandáltunk volna is, hogy előbbeni immunitásokban tartatnának meg, de mostan őket nem akarnák se a Thordai hidon se pedig az Váradgyai szárazvámon azon immuntásokban az vám dolgában megtartani; könyörgettek azért nekünk alázatosan, hogy előbbeni kegyelmes annuentiánk szerint azon immunitásokban őket megtartatnók. Kiknek alázatos könyörgésekre minekünk kegyelmes tekintetünk lévén, denuo et ex superabundanti hagyjuk és parancsoljuk is minden rendbeli hiveinknek, kiváltképen az Thordai hidon és az Váradgyai száraz vámon levő harminczadosinknak és vámosinknak, az dolog így lévén, és ez levelünket látván, ennekutána egyáltaljában megtartsák abban őket, kiben szegény fejedelem praedecessorunk idejében megtartattanak az vám dolgából, többször felőle ne requiráltassanak. Nec secus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum in arce nostra Szamos-Ujvár die decima mensis aprilis, anno Domini millesimo sexcentesimo trigesimo tertio.

G. Rakocy, m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron.)

VIII. 1633. febr. 24.

Georgius Rakoci dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc. Fidelibus nostris, generosis, egregiis et nobilibus Volffgango Deli de Sárd universorum bonorum nostrorum Transsylvanensium praefecto,

item Paulo Bihari salisfodinae nostrae Colosiensis camerario, caeterisque officialibus, quorum interest seu intererit, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis eorumque vices gerentibus praesentium notitiam habituris Nobis dilectis salutem et gratiam Nostram.

Kolosi városunkban lakó hiveink adják értésünkre alá-
zatosan, hogy noha az Istenben elnyugodt fejedelem praede-
cessorunktól oly immunitások volna, hogy akár magok szőlője
borát akár pedig idegen bort *Szent Mihály napjától fogva*
Szent György napig szabad volt korcsomárlaniok; annak
felette mivel ennekelőtte az város népével és biráival együtt *az*
sóvágók is minden törvénybeli dolgokban csak az egy városi
birótól függöttek, mostan pedig hűséged Bihari Pál hívünk
mostani ott való kamaraispánunk mindaz két immunitásokban
meg akarná háborítani. Az dolog azért így levén hagyjuk s
parancsoljuk serio, hogy valaminemű rendtartások volt meg-
holt fejedelem idejében, abban tartsa meg ezután is hűséged.
Non secus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis.
Datum in civitate nostra Alba Julia die vigesima quarta
mensis februarii, anno Domini millesimo sexcentesimo trige-
simo tertio.

G. Rakocy, m. p.

Martinus Markosffalvi, m. p.
secr.

(P. H.)

(Eredetije papiron.)

IX. 1636. febr. 7.

Georgius Rakoci dei gratia princeps Trninae etc. etc.
Salutem et gratiam nostram.

Colosi városunkban lakó hiveink jelentik alázatos könyör-
gések által, hogy az sok uton járók, mind kik magunk salvus-
conductusával s czímerünkkel dolgainkban járnak, s mind
pedig más rendek reájok szállván, nem csak étel, s abrak s
szénával való gazdálkodásra, hanem bor adásra is kényszerí-
tenék őket, mely mia oly insolentiakat szenvednének, hogy
majd teljességgel pusztulásra jutnának. Hagyjuk s parancsol-
juk azért minden rendeknek igen serio, ez levelünk látván,
akár magunk dolgaiban járjon, s akár magáiban, de megírt
Colossi hiveinket bor adásra, gazdálkodásra semmi időben ne
kényszerítse, mert azt senkinek nem engedjük meg, sőt ha
ki az ellen cselekedni deprehendáltatik, bizonyos legyen benne,
hogy kemény büntetésünket el nem kerüli. Secus non facturi.
Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in arce

nostra Zamos Vyuar die septima mensis Februarii, anno Dni millesimo sexcentesimo trigesimo sexto.

G. Rakocy, m. p.

Martinus Markosffalvi, m. p.
secr.

(P. H.)

(Eredije papiron.)

X. 1643. máj. 12.

Georgius Rakocy dei gratia princeps Transsylvaniae. partium regni Hungariae dominus et Sicularum comes etc.

Fidelibus nostris universis et singulis, Generosis, egregiis, et nobilibus, comitibus, vicecomitibus, iudicibus viceiudicibusque nobilium ac iuratis assessoribus sedis iudiciariae comitatus Colosiensis, item Michaeli Turi de O Torda, salisfodinarum nostrarum Colosiensium camerario, modernis scilicet et futuris quoque pro tempore constituendis, ac alterius cujusvis status, conditionis, ordinis, gradus, honoris, officii, dignitatis, praeeminentiae, et functionis hominibus praesentes nostras visuris, Nobis dilectis, salutem et gratiam Nostram.

Colos nevü mezővárosunk lakosi adák értésünkre alázatos könyörgések által jelentvén, hogy noha privilegiumoknak continentíája szerint kívül való idegen *prokátorokat* nem volna szabad városokban se ott való *kamaraházunkhoz*, sem pedig *birájok székre* senkinek is bevinnie, mindazáltal találatnak olyanok, kik városok privilegiumának megbántódásával idegen *prokátorokat* visznek s mind *birájok*, s mind pedig ott való *kamaraházunkhoz* be. Mivel azért akárkit is méltó igazságában nem akarunk megháboríttatni, parancsoljuk minden rendbeli hiveinknek kegyelmesen és serio, ha ab antiquo úgy volt s privilegiumok is azt tartja, abban is maradjon. Secus nequaquam facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in Civitate nostra Alba Julia die decima secunda mensis maji, anno Domini millesimo sexcentesimo quadragesimo tertio.

G. Rakoci, m. p.

Joannes Szalárdy, m. p.
secr.

(P. H.)

(Eredetije papiron.)

XI. 1651. jún. 11.

Georgius Rakoci dei gratia princeps etc. etc . . . . . salutem et gratiam Nostram.

Mivel fiscusunknak fogyatkozásának supplementomára országunk ez esztendőbeli generalis gyűlésében az nemes

ország és az egész minden statusok az viaszt és méz gyűjtést unanimi voto et suffragio fiscusunknak engedte és rendelte, az második articulusban specificalt mód szerént articulus is iratván róla, az viasznak és méznek annakokáért gyűjtésére és szedésére rendeltük Fejérváratt lakó vitézlő Szabó Györgyöt Bágossi és melléje adjungaltuk segítségül Marosvásárhelyen lakó Kis Egyed Szűcs Mártont, Szimony Mihált, Kolozsvárat Kecskeméthy Pétert, Kolosi Györgyöt, Iffju Vermes Pétert, Fejérvárról Enyedi Jánost, Enyedről Szilágyi Szócs Pétert és Lippay Mihályt. Hagyjuk azért és serio parancsoljuk minden rendbeli híveinknek, *az most nevezett méz és viasz gyűjtésre rendeltetett embereink az városokban absque mora et dilatione megkiáltván* vármegyéken és székes helyeken publicáltatván, azután sehol senki minden marhájak elvesztése alatt az articulusban denotált személyeken kívül mézét avagy viaszát az mi arra rendeltetett embereinken kívül adni, mások pedig pénzen avagy akármi praetextus alatt senkitül megvenni sub poena in articulo specificata ne merészelje; megparancsoltuk pedig embereinknek, hogy ha városi és akármi rendbeli emberek az szegénység közé pénzeket kiosztottak volna mézre vagy viaszra, efféle pénzt avagy mézet avagy viaszat confiscálván in scriptis értésünkre adván, azoknak büntetésekben mint akarunk procedalni, experiálhatják. akármely contumax emberek legyenek azok; valahol pedig mézet, avagy viaszat szednek, mindenütt elegendő segítő embereket rendeljenek, kádokat, és eszközöket és ahhoz való tiszta edényeket adjanak. És mivel az mézgyűjtők instructiójok azt tartja, hogy az mely emberektől mézet . . . . . ¹⁾ annak quantitasáról ratiók mellé hiteles quietantiájok legyen vármegyékben az viczeispánok avagy szolgabiráktól, székes-helyeken az polgármesterek, királybirák, főnagyk avagy hites polgároktól. Annakokáért minden rendbeli vármegyékbeli viczeispánoknak, szolgabiráknak, városbeli minden tiszteknek parancsoljuk, az mézgyűjtőknek instantiájára tartoznak az olyan falubeli szegény embereknek recognitiójokat meghallani és arról tudniillik hol, kitől mennyi mézet és viaszszat ki ki vött közülök, és mint fide megyen subscriptiójok, pecsétek alatt recognitialis quietantiát adni nekik; sőt ha mely falubeliek comparealni nem akarnának is a recognitio végett hűségtek előtt, nolle velle is ki kényszerítse autoritása szerént. Az méz és viasz alá a birák és polgárok elegendő vonó marhákat és szekereket adassanak, melyből az . . . . . k ²⁾

¹⁾ E szó olvashatlan; talán: szedtek v. vettek.

²⁾ E szó olvashatlan; talán: városok vagy nemesek.

jószága is ne legyen immunis, és az felmérésben magok is ott legyenek embereink mellett. Az viaszat pedig szállítsák székes-helyekre magok mellett elegendendő késérőkö, posta lovakat és szekereket adván alájok; mind . . . . . tik ¹⁾ étel ital illendő móddal, lovaknak szénával s abrakkal gazdálkodják. Ebbe pedig akadályt tenni vagy fogvatkozást, sub gravi animadversionis nostrae poena senki ne merészelje. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba Julia die undecima mensis junii, ao Dni millesimo sexcentesimo quinquagesimo primo.

G. Rakoczy, m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron.)

XII. 1656. márcz. 12.

Georgius Rakoci dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc.

Fidelibus nostris spectabilibus, magnificis, generosis, egregiis, nobiles, comitibus, vicecomitibus, iudicibus, juratis assessoribus ac toti universitati dominorum magnatum et nobilium comitatus Colosiensis, modernis scilicet et futuris pro tempore constituendis, cunctis etiam aliis, quorum interest seu intererit, praesentium notitiam habituris Nobis dilectis salutem et gratiam nostram. Kolosi városunkbeli bíró és polgár híveink egész város képében találának meg Minket alázatos könyörgések által jelentvén, hogy noha mind az ő eleük régi boldog időkben és ő magok is régi szabadságokban, rendtartásokban s privilegiumokban mind ez ideig megtartattanak és maradtanak, de fejevári városunkban lött generalis gyűlésben beadott postulatom között kívánta azt hűségtek, hogy ez is az város vármegyétől dependalna és hűségtek circálni közikben bemenne, eytelt és vékát is mérne és adna nekik, ha kik lennének kiadott emberek közöttök, azokat is mint külső falukban valókat, az szerént büntethetné, mely az ő privilegiumoknak, szabadságoknak és régi bevött rendtartásoknak ellene vagyon. Mely ellen alázatos könyörgések által találván meg bennünket az Kolos városiak, hogy ők aknás helyen lakván és az fiscusnak peculioma lévén, régi szabadságokban megtartani és oltalmazni méltóztatnánk és ilyen könyörgésekre kegyelmes tekintetünk lévén, őket a mi kiváltképen való oltalmunk és gondviselésünk alá vettük, s *régi szabadságokban és privilegiumokban megtartani és oltalmazni akarjuk*. Így lévén

¹⁾ E szónak első része ki van rágva.

azért a dolog, hűségteknek hagyjuk és parancsoljuk is kegyelmesen, ha eddig éltek vele, ennekutána is successivis semper temporibus megnevezett Kolos városunkban lakó hiveinket vármegyétül való dependeálásra ne kényszerítse, régi bevett szokásokban, szabadságokban és privilegium tartásában meg ne háborítsa, sőt inkább azokkal élni hagyja szabadosan s közikben ejtelt, vékát mérni, inquisitióra bemenni, gazdálkodásra őket erőltetni, vétkeket közöttök megbüntetni semmi uton és módon ne merészeljen, hanem eddig való ususban és privilegiumokban akármi dolgokból is megtartsa s másokkal is megtartassa. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in civitate Nostra Alba Julia die decima secunda mensis martii, anno Domini millesimo sexcentesimo quinquagesimo sexto.

Rakoczi, m. p.

Michael Mikes, m. p.
cancellarius.

(P. H.)

(Eredetije papiron.)

XIII. 1659. aug. 31.

Georgius Rákóczi dei gratia princeps Transsylvaniae etc. etc. salutem et favorem.

Colosvármegyében Colos városának lakosi instantiájokra kegyelmes tekintetünk lévén, magokat, jóvokat kiváltképpen való kegyelmes oltalmunk alá vettük. Annakokáért minden rendbelieknek serio parancsoljuk, fellebb megirt *városbeliekre szállani, őket posta ló, széna, abrak, vonó marha adásra, ingyen való gazdálkodásra, annál inkább annak nem praestálásáért őket sartzoltatni, verni, szidalmazni élete vesztések alatt ne merészeljék*. Egyébiránt szabadságot adtunk nekik, ha kik ez kegyelmes levelünk ellen vétenek, azokat megfogván közelebb való várunkban vegyék, vagy ha vélek nem bírának, csak neveket megtudják, hírünkke adván vakmerő cselekedeteknek kemény büntetéseket el nem kerülnek. Secus itaque non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restituti. Datum in Castris Nostris ad Olah-Suk positis die ultima augusti, anno millesimo sexcentesimo quinquagesimo nono.

G. Rákóczy, m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron.)

XIV. 1662. m a r t. 9.

Michael Appaffi dei gratia princeps Tranniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. Fidelibus nostris . . . . etc. salutem et gratiam Nostram.

Colos vármegyében lévő Colosi városunknak mint sóvágó és egyéb rendből álló lakosi alázatos könyörgések által jelentik, hogy mind annak előtte az két féle hadak miatt s mind azután kiváltképen az Colosvárban levő németek és magyar katonáktól mind belső és külső ingó-bingó javokból és lábas marhájokból, gabonájokból kipusztéttattanak volna, maradván csak valami kevés számu járó marhájok; könyörögvén alázatosan, méltóztassunk kegyelmes oltalmunk alá venni, és eddig megmaradt javokban, marhájokban protegálni. Kihez képest minden rendbeli liveinknek, mind pedig magyar, német, és oláh vitézeknek (az mi kiváltképen való ordinántiánkon. rendelésünkön kívül) életekre, fejekre erősen parancsoljuk, *valakiknél utilevelünk, czimerünk nem leszen, erőszakkal reájok szállani, ingyen való gazdálkodásra, étel, ital, széna, abrak, postaló, ökör, szekéradásra ez mostani hadi alkalmatossággal is erőltetni senki ne merészelje, annál inkább öreg szarvasmarhájokat megölni vagy elhajtani semmiképen ne attentálja, alioquin bizonyosok legyenek, életek vész el érette, az kikkel pedig az városbeliek birnak, hogy meg fogják, előnkben büntetésre hozzák, annualtunk, az vakmerőkön pedig az mi esik, magoknak tulajdonítsák. Nec secus facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in possessione Jobbagyfalua nona martii, anno Domini millesimo sexcentesimo sexagesimo secundo.*

M. Appaffi, m. p.

(P. H.)

(Eredetije papiron.)

Közli: LINDNER GUSZTÁV.

AZ 1667-IK ÉV TÖRTÉNETÉHEZ.

— A gróf Teleki-család marosvásárhelyi levéltárából. —

I. 1667. jan. 27.

Széchi Mária Vesselényi Ferenczné levele Tökölyi Istvánhoz.

Édes öcsém uram! Ez elmúlt napokban Farkas Tamás nálunk lévén Posenban, nem írhattam kgldek, mivel a bécsi sok nyughatatlanság szintén ágyba tett vala, a mit maga is látott ő kegyelme. A kglde az iránt való dolga jól van, hamar idő alatt megjön kívánt válasza Rómából. Mi Istennek jó voltából ide Stubnyára érkeztünk békével és sok törődésünkkel és sok költségeinknek Bécsben maradásával és semmi satisfactióval. Egyébiránt áldassék Istennek szent neve, Uram ő kglme is (kedves egészségben jött el), Isten házunkhoz vivén bennünket, semmit el nem mulaszt, hanem éppen minden elméjét az elkezdett épületekre fordítja. Kérem kgldet édes ecsém uram, ha mi oly hírei lesznek, tudósítson kglde. Ajálván ezek után Istennek kgldet. Stubnyán 27. Januarii 1667.

P. S. Tudom, tudja kglmed, prima febr. appellatiók lesznek Beszterczebányán. Keczer Ambrus uram írt orvosságát az öcsém Zrini Péter uram megküldi s ugyan oly ember által, a kinek tanuságot ad, miképpen gyógyítsa a köszvényt. Uramot ő kegyelmét is biztatja, hogy lábra állítja, kettőt gyógyított olyant, a ki se kezével, se lábával nem bírt.

Rájegyezve: Palatinusné asszonyom ő Naga gróf Tökölyi István uramnak ő Nagának írott levelének párja.

(Másolatban a Teleki levéltárban 793. sz. a. miss.)

II. 1667. nov. 25.

Tekintetes Nemzetes Teleki Uram.

Isten szerencsés sok jókkal áldja meg kgldet. Vettem becsülettel az kglmed ezen hónap 7. napján Szent Péterről nekem írt becsületes levelét s szóval való izenetét is Radics

uramtól megértettem. Uramot ő kglmét Isten ő szent Felsége igen súlyos betegséggel látogatta meg nagy keserűségemre ez elmúlt napokban, már a doctorok is kétségeskedtek élete felől; harmad naptul fogvást könnyebbedett ugyan Istennek hála valamennyire ő kglme, de most is igen változó állapottal van, s csak Isten titkában s hatalmában élete ő kglmének.

Az ezüst mű felől kglđ ez előtt való kívánságát, megvallom, nem tudtam, Uram ő kglme sok foglalatossági, gondjai, és azután következett betegsége miatt, megfeledkezvén róla, nem közölte velem; csak értsem azért, tálak legyenek-é és azon kívül minemű ezüst mű, s hány darabban, nagy készséggel kívánok szolgálnom és kedveskednem az iránt kglk.

A minemű persiai szőnyegekről s jó féle Ambráról és pézsmáról írt vala Uram ő kglme kglđnek, levén szükségünk rá, kérem bizodalommal kglđet, hozasson ki javában számunkra. Az árát nagy hálaadással megküldöm, csak értsem s abbeli jó akaratját megiszolgálom kglk, kívánván Isten sokáig éltesse szerencsésen kglđet.

Költ Besztercze Bányán 25. Martii, anno 1667.

Kegyelmednek

becsülettel szolgál
G. Anna Mária Széchi m. p.

Külczim: Tkts nemzetes széki Teleki Mihály uramnak, ns. N. vármegye főispánjának, mltgs erdélyi fejedelem ő kglme belső tanácsosának és kövári főkapitánynak etc. ő kglmének adassék.

(Eredetije a Teleki levéltárban 696. sz. a. miss.)

Hátán: Desiderantur ab excellentissima dna dna palatina tres librae vero opio thebaico ex Turcia afferendae. Vocant id Orientales Turcae »Amfion«, Aegyptii vocant »Affion«. Adjunctum is ac est de eo unum exemplar se frustulum, verum est adulteratum opium ac nullius pretii, quin imo merum venenum. Additum propterea est, ut Turcae eo melius scient, quid expetatur. Invenitur in Turcia in officinis pharmacorum seu Apothecis ac desideratur selectissimum seu optimum.

Ezen belől (felül) írt dolgokat az iskatulyácskabeli speciesek szerint, kérem édes Teleki uram kglđet, mennél jobb materiáját hozassa ki a portáról kglđ. Az árát akár pénzül a levelemben specificált vásárlások árával együtt, akár pedig ezüst művül, avagy akárminemű abbeli portékául kívánja kglđ, megadom.

III. 1667. j u n. 8.

Vittnyédi István levele Teleki Mihályhoz.

Kglmed köteles kész szolgálja.

Ez igen bizonyos és kívánt alkalmatossággal kelleték meg írnom kgldnek, hogy a mi fölföldi atyánkfiak, úgy hallom, a Rákóczy házzal igen kezdetek barátkozni s talán annnyira mentek, ez valahány esztendőktől fogva való panaszok accommodatióját a közönséges jónak sérelmével is venni fogják, melylyel minemű momentumokat és alkalmatosságokat vesztenek el, arról inkább szemtül szemben szólanék, mint írok, de az átkozott távol létel nem engedi. Istenért kérem kgldet, vigye végbe a mlgs Fejedelemnél, ő naga intse meg az eleit az fölföldi helveticus atyafiaknak, kivált Farkas és Gyulafi László, Szuhai Mátyás, Szepesi Pál uramékot és azok által a többit is, ne hirtelenkedjenek és ne praecipitálják ezen dolgot, mert ennek accommodatiója a közönséges jónak nagy és tapasztalható kára nélkül csak meg nem lehet, bizony meg bánjátok mindnyájan az valahány ember bolondoskodását. — Tudom, olvasta kgld az Argirus históriáját, valjon ez posta nem viszen-e amaz boszorkány asszony álmát magával hordozó tömlőt és sípot! kérem ez iránt is igen szemetek legyenek és observáljátok a mit Seneca mond: Et omnibus credere et nulli, utrumque vitium est. Akármit írjanak és akármmivel biztassanak, de könnyen ne hidjetek, mert bizony mind elalutnak mind megcsalhatnak benneteket. Nem ismeritek az embereket, az egyike nem Miklós, az másika Istenének sem volt soha igaz, sokat megcsalt, féltlek benneteket, ha százszor ezután megesküszik is, de én neki soha sem hiszek, noha neki ezt mondani nem merem és higgye kgld, ő soha senkivel úgy nem barátkozott, az kit meg nem csalt. Ezeket a nagy tartozásom a közönséges jóhoz kényszerített megírjam, nevem ne legyen, mert elég leszen veszedelemre, vagy ha közelb volnánk egymáshoz és szemben lehetnénk, olyakat mondanék, amelyeken elcsudálkoznék kgd és jobban elhinné, a mit feljebb írék. Istenért akadályozza meg azt a Rákóczyval való barátkozást, mert felettébb káros leszen. En szent Mihály nap tájban költözöm a fölföldre, elébb (hanem ha a szükség kényszerítene) nem lehet, akkor alkalmatosságot keresek, valahol szemben legyünk, mert a mi dolgainkat más formában kell öntenünk, ha elől akarunk mennünk, így mind megfogyatkozunk, mind

megromlunk. Ezek után marad kgldek feljül említett köteles kész szolgája Bozini malomban 8. Junii 1667.

Wyttnyédy István, m. p.

Kis borítékon cím: Tekintetes Nemzetes Teleki Mihály igen nagy jóakaró uramnak ő kglmének adassék (ez nem Wittnyédi írása).

(Eredetije a Teleki levéltárban 696. sz. a. miss.)

IV. 1667. j u n. 8.

Wittnyédi István levele egy ismeretlenhez. (Bethlen Miklós!)

Nekem is esmeretlen jóakaró Uram!

Fejérvárrul 25. Aprilis irt kglde szeretettel teljes levelét vettem nagy örömmel, nagy ítéletet érdemlenék, ha postáját válasz nélkül bocsátanám vissza. Kivánom, szerencsés órában találja klgedet, 's hozzám levelében mutatott és szivessen ajánlott jó akaratját mind becsüllöm, mind nagy neven veszem, de mind tudjam meghálálnom, semmi okot nem hogy adhatnék, de arrul csak reménséget sem ígérhetek, mindazonáltal arra ajánlom magamat kglk, ha oly dolga történnék ez mi nyomorult földünkön, az melyet végben vinnem tudnék, nyereségemnek tartanám, ha vehetném barátságos parancsolatját, és abbul láthatná kglde szolgálatjára való készségemnek elsőségét. Azonban nem tudván kglk mivel kedveskednem mással, küldöttem egy pár kelecse ny szárnyat, ha érdemessek, viselje egészséggel emlékezetemért, ha nem, hidje kglde kedveskedésem szivessen történt, s adja egyik alábbvaló szolgájának. És mivel házamnál lakott egy reménségű Nemes Ifjú, vagyon az Méltóságos Fejedelem Udvarában Topos Ádám nevű, commendalom kglde gratiajába, vegye mint idegent, velem edgyütt meg-szolgállja, az mi jót teszen vele. Én pedig mindenütt és minden alkalmatossággal azt mondom, hogy vagyok és maradok Kglk köteles kész szolgája.

Bozini malomban, 8. Junii 1667.

Wyttnyédy István, m. p.

(Eredetije a Teleki levéltárban 696 sz. a.)

V. 1667. j u n. 8.

Generose domine amice observandissime.

Salutem et officiorum commendationem. A kglmed látogató levelét kedvesen vettem, melyből hozzám vató affectióját értem. Igaz szívből bánom, hogy el kelletvén felföldről sietnem, kglddel s több a tájon levő jóakaró uraimmal tovább nem mulathattam s jobban meg nem esmerkedhettem. Én mindazonáltal távollétemben is kgték igaz jó akarójának tartom maga-

mat és igaz szívből szolgálni is kívánok kgtnek. Azonban a kívánt orvosságot fölküldtem Murányban egy lovas legényem által, kész levén más alkalmatossággal kedveskednem kglnek. Kívánom, Isten sokáig éltesse jó egészségben kglmedet. Pottendorf 8. Junii 1667.

Generosae Dominationis Vestrae.

dominus ad officia addictissimus

C. P. a Zrin.

Külczim: Generoso ac perillustri dno Michaeli Teleki, arcis Kővár capitaneo et excellmi dni dni principis Transylvaniae consiliario et dno amico observandissimo.

(Eredetije a Teleki lvtárban 696. sz. miss.)

VI. 1667. jun. 14.

Tekintetes nemzetes, nekem böcsülettel való jóakaró Uram!

Az kgd becsületes levelét elvevén, árva állapotombeli vigasztalását, s üdvözült édes Uramnak halálán való szánakodását megszolgálom knek. Noha énnekem elég keserves, a romladozott magyar hazának sem hasznos, úgy kellett mindazonáltal lenni, a mint a jó Isten akaratjának tetszett.

A köszvényre való orvosság felől irtam gr. Zrini Péter horvátországi bán öcsém Uramnak, a mely emberét ő kglme azon orvossággal hozzám küldötte, azt a méltóságos fejedelem ő kglme szolgájával együtt magát küldöttem Szentpáliné asszonyom ő kglme orvosságára, kívánom szívem szerint, használjon ő kglmének.

Értem, hogy kglmed valami ezüst mivet akarna csináltatni, kinek irt felőle, nem tudom, én abban is szolgálom örömet k, csak küldje irva mit parancsol csináltatni, másból is, az én árvaságom szerint a miből tudok, örömet szolgálom, kérem kgd a fejedelem ő kme és a maga jó akaratjában tartson meg. Éljen sok esztendőig kedves jó egészségben kgd. Datum in Streczen 14. Junii 1667.

Kglnek böcsülettel szolgáló

boldog emlékezetű néhai gróf hadadi

Wesseléni Ferencz Magyarország

Palatinusának özvegye

G. Anna Mária Széchi m. p.

Külczim: Generoso dno Michaeli Teleki celsissimi dni dni regni Transylvaniae principis praesidii Kőváriens. supremo capitaneo et dno observandissimo.

(Eredetije a Teleki levéltárban 696 sz. miss.)

VII. 1667. jun. 15.

Tekintetes nemzetes nekem Jóakaró Uram!

Distractióim között elfelejtettem másik levelemben erről is megtalálnom kgdet. Méltóságos Zriny Péter bán Uramnak

van szüksége hat moldvai szekeres fiatal lóra a felesége számára, e mellett maga számára szép öreg török lovakra, melyeknek összeszerzésében itt is mindenütt fáradtunk, de ezen a földön csak nem kaphatni volt valamire való lovat, irtam szokott bizodalommal a méltóságos fejedelem asszonynak is felölök, kgdet is akarám nagy böcsülettel kérnem annak a méltóságos Urnak kedveért, kinek bizony méltó is kedvezni, fáradjon maga is összeszerzésökben, vehessem hová hamarább kd választ.

Az árát magamra vállalom, csak énnekem írja meg kd, hálaadással megküldöm s a méltóságos fejedelemnek s Fejedelem asszonynak, úgy knek is minden alkalmatossággal kívánom kötelesen megszolgálnom abbeli jó akaratját. Éltesse Isten sokáig kgdet. Sztrechen 15. Junii 1667.

Knek böcsülettel szolgál

néhai boldog emlékezetű gróf
Vesselény Ferencz Uram
Magyarország Palatinussának
meghagyott özvegye
G. Anna Mária Széchi. m. p.

Külczim: mint az előbbi.

(Eredetije Teleki lvtár 696. sz.)

VIII. 1667. júl. 25.

Tekintetes Nemzetes nekem becsülettel való Jóakaró Uram.

Gróf Thököli István öcsém uram, úgy hallottam, kijött Erdélyből, disgustusát s nagy conturbatióját értem, noha még szemben ő kglmével nem voltam; jóllehet mondhatná talán valaki, nékem semmi közöm e dologhoz, mindazonáltal a vér vérhez vonson természeti tulajdonság szerint, s én is nemcsak írásommal, de utolsó tehetséggel is segíteném örömet véremet, annyival inkább, ha ez által segíthetem a közönséges jót is. Tudom azt, ő kme mindenkor igaz szolgálai kötelességgel volt a méltóságos Fejedelemhez, s most is örömmel ment be, noha szabadságot difficultással nyerhetett. Édes jóakaró Teleki Uram, ismerem oly becsületes hazája szerető uri embernek kgdet, a ki mindenkor felnyilt szemmel vigyáz a méltóságos fejedelem méltóságára és a hol lehet, többiti jóakaróit s igaz szolgálait, mindazonáltal kívánván én is annak az méltóságos háznak kötelesen szolgálni, akarám bizodalommal és szeretettel kérnem kgdet, a méltóságos öcsém asszony ő kme jó segedelme által is úgy igyekezze kormányozni ezen dolgot, ne okozzon ez, s ne némelyen az emberek elméjében idegenséget és valami megbotránkozást, nagy jót téssen ezzel a közönséges

jónak is, tudván azt, minden visszavonás nélkül való szép egyesség s haza lakosi egyező értelmé szokta szerencsésen folytatni a tartományok dolgait. Én is szemben levén öcsém urammal, enyhíteni fogom s csendesíteni igyekezem elméjét. A mi jót cselekszik ezen materiában kgd, hazájának s méltóságos fejedelmének szolgál, minket is mindannyiunkat az atyafiakat annak a méltóságos háznak és maga szolgálatjára tovább is kötelez. Öcsém asszonynak, méltóságos fejedelem Asszonynak ajánlom kötelességgel való szolgálatomat. In reliquis éltesse Isten szerencsés egészségben sokáig kgdet. Datum Sztreczen die 25. Julii ao 1667.

Kgdnek becsülettel szolgáló

néhai gróf Hadadi Vesseléni Ferencz
uramnak, Magyarország Palatinusának özvegye
G. Anna Mária Széchi m. p.

IX. 1668. j a n. 27.

Tekintetes nemzetes nekem jóakaró Uram.

Ezen hónap 9. napján költ kd böcsületes levelét nagy böcsülettel vevém, az által való látogatását s ez új esztendőbeli szép áldását a mint nagy kedvesen vettem, úgy adandó alkalmatosságokkal meg is igyekezem kgdnek becsülettel szolgálni. Kivánván én is hasonlóképen, adjon az Isten kgdnek a soknak eltelésével sok új esztendőket érni s élni kívánta jókkal bővelkedő állapotban s kedves egészségben. Kgd édes Teleki uram, az mire az én árvai állapotomat elégségesnek véli, mutasson alkalmatosságot a szolgálatra, böcsületes dolgokban nagy készséggel szolgálók kgdnek. Kérem kgdet, szokott jó akaratjában tartson meg. Isten kedves egésségben éltesse sokáig kgdet. Datum Murány, die 27. Januarii 1668.

Kgdnek böcsülettel szolgáló

néhai jó emlékezetű gróf hadadi
Vesseléni Ferencz Magyarország
Palatinusának meghagyott özvegye
Gr. Anna Mária Széchi m. p.

X. 1668. m á r c z. 29.

Wittnyédi István 1668. márczius 29-én Eperjesen költ levelében egyebek közt írja Teleki Mihálynak: Ime kegldnek küldök egy kalapot és három tengeri nádpálczát. A süveget viselje kívánt egésséggel; a pálczákkal pedig ne verekedjék, hogy én azoknál ne szenvedjek ártatlanul, a kik érzeni fogják.

(Teleki levéltár 229. sz. a.)

Közli: KONCZ JÓZSEF.

A BÁRÓ PERÉNYI CSALÁD LEVÉLTÁRÁBÓL.

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

Az Árpádok korából származó és Zsigmond király uralkodása alatt magasra emelkedett Perényi nemzetség *nagyszőlősi* levéltára nem ösmeretlen ugyan történet tudósaink előtt, mert néhai Wenzel Gnsztávon kívül, Fraknoi, Fejérpataky, Csánki és Thallóczy egyszer-másszor kutattak már benne, mindazonáltal még felében-harmadában sincs kimerítve annak középkori emlékekben gazdag anyaga. Mindössze is nagyon kevés az, a mi eddig Fejér *Diplomatariában*, vagy Wenzel *Árpádkori* és Nagy Imre *Anjou-kori Oklevéltárában* napfényre került, s bár a Zsigmond-kori emlékeket dr. Fejérpataky László sajtó alá rendezett munkájához lelkiösmeretes gonddal fölhasználta, de az újabb korszakra, különösen pedig a XV. és XVI-ik század történeteire vonatkozó nagybecsű oklevelek még mindig földolgozóra, közlőre várnak.

Az alább következő levelek és okiratok jobbára a család magán életére és birtokviszonyaira vonatkoznak ugyan, de általános és műveltség történelmi szempontból is érdekes adatokat foglalnak magukban. Missilisek, végrendeletek, osztálylevelek stb. a XVII-ik századból, a mikor a Perényi nemzetség szereplése már kisebb körre szorítkozott és története nincs szorosan össze forrva az ország történetével mint a megelőző századokban, de azért még mindig előkelő, hatalmas főurak voltak, a kik Magyarország és Erdély leghiresebb családjaival, a Thurzókkal, Eszterházyakkal, Forgácsokkal, Bethlenekkel, Wesselényiekkal sat. sógorosodtak.

Országos méltóságot ebben az időben már alig egy-kettő viselt közülök, rendszerint ugocsai kinevezett és abaujvármegyei örökös főispánok voltak.

A nemzetség ugynevezett nádori ágának már a XVI-ik század derekán magva szakadt és a manapság élő Perényiek *Perényi István* főlovász mestertől és *Frangepán Iskotútól* származnak. Az alábbi oklevelekben előforduló családtagok pedig,

nyalábi *Perényi István*on kívül, a ki *Thurzó György* nádor veje volt — valamennyien a XVI. század végén élt *Perényi Györgynek* és *Thurzó Annának* az említett nádor testvérének ivadékai.

Minthogy pedig az 1557-ben elesett *Perényi Mihálynak* Borbála leányát Czobor-szentmihályi *Czobor Imre*, unokáját *Czobor Erzsébetet* pedig *Thurzó György* birta: az atyafiság a két család között igen szorosra fűződött.

Az öreg *Perényi György* egyik fia *Ferencz Bethlen* Gábor hadvezére és felső-magyarországi főkapitánya volt, de feleségétől *Kerecsényi Katától* gyermekei nem származtak. A másik, *Gábor* hasonlóképen az erdélyi fejedelmek körül forgolódott és már 1609-ben *Báthory Gábor* tanácsosa volt. Ez is magnélkül halt el. Özvegye *Salgai Kata* a Rákóczyházzal igen bizodalmas viszonyban volt, mert II. *György* rendszert *anyjának* szólítja őt leveleiben, de rokonsági összekötetésüket nem ösmerjük.

A nemzetség, az egy nyalábi *Perényi István* kivételével, a XVII-ik század közepén még a protestáns vallást követte, s úgy látszik legelsőbbben ifj. *Perényi Ferencz* catholisált közülök, a ki *Wesselényi Ilonával* a család dunántuli ágának alapítója lőn.

Érdekesnek tartom fölemlíteni, hogy bár a *Perényiek* a XVI-ik századtól kezdve állandóan és következetesen a főrendek közé számláltattak, annak azonban semmi nyoma sincs a levéltárban, hogy valamikor báróságra emeltettek, bárói diplomát nyertek volna. De megtaláltam II. *Ulászló* királynak, Budán 1505. »*die dominica post festum conversionis b. Pauli apostoli*« kelt levelét, melyben *Perényi Gábor* főkamარás mestert és testvérét *Istvánt*, mindkét ágon álló maradékaikkal egyetemben *vörös pecsét viasz* használatára jogosítja föl és semmi kétségünk sem lehet arra nézve, hogy a család bárói czíme s rangja ezen a kiváltság levelen alapul.

A most említett *Perényi Gábor* ágazatának utolsó férfi sarja: *István* a XVII-ik század elején magnélkül halván el, özvegyét *Thurzó Zsuzsannát* *Perényi Borbála* unokája *Czobor Mihály* vette feleségül, kinek kora árvaságra jutott *Imre* nevű fia, a nádor és az esztergomi érsek főfelügyelete alatt *Perényi Ferencz* kassai kapitány gyámsága alá helyeztetett, a ki jószágaira is gondot viselt. *Pázmány Péter* Nagyszombatban taníttatá az urfit, majd a német szóért »és az udvarnál való bátorságnak vételéért« Bécsbe akará küldetni; ennek azonban sehogy sem tetszett a dolog és mindenképen azon volt, hogy mennél hamarább *ellene mondhasson az oskolának* és a hozzá hasonló ifjak példájára, világi életet folytathasson. Id. *Czobor Imre* és *Perényi* váltig elleneztek ugyan szándékát, az utolsó

talán nem is egészen önzetlenül, de az urfi eladdig kérte, zaklatta a nádort, míg Eszterházy Miklós végre is megunván a dolgot. 1630. szept. 6-án kelt levelében fölszólította Perényit, hogy bocsássa kezére jószágát, »*ne molestáljon* — úgymond — *miniket, se pedig kgedet a végett.*«

Eszterházy nádor különben más alkalommal is beleavatkozott a Perényiek ügyes-bajos családi dolgaiba. Perényi György, daczára, hogy első feleségétől brebiri *Melith Borbálától* származott gyermekei már ember kort értek, maga pedig késő vénségre jutott, épenséggel nem volt hajlandó fiait östül maradt jószágaiban részeltetni s mikor *Ferencz* házassodni készült, a nádorhoz fordult, hogy atyját engedékenységre bírja. Az öreg ur nagy nehezen rá szánta fejét és 1634. január 21-én *liethavai* örökségét átengedte Ferencznek, de szigorú föltételeket szabott elébe, többek között azt is kikötvén, hogy az uradalomhoz tartozó jobágyokat vallásukban sértetlenül megtartván, a praedikátorok helyett más vallásu papokat a jószágba soha be ne vigyen.

Ugy látszik, már akkor gyanakodott fiára, hogy elhagyja a protestáns hitet, a minthogy ez — mint már említettük — csakhamar be is következett.

Máskülönben az öreg György körmös *acquisitor* s ha Thurzó Györgynek hitelt adhatunk, ragadozó ember volt, mert mikor a hajduság 1612-ben föltámadván, a parasztokkal együtt rabolta, égette Ugocsa vármegyét, Thurzó sietett leányát Nagy-Idáról hazaküldeni Nyaláb várába »*félvén attul, hogy Prinyi György, az minémü hitvány erkölcsü atyánkfia, ez háboru alatt marhájában és költségében bele ne kapjon, ha ő ott maga jelen nem lenne.*«¹⁾

Második felesége *Bornémisza Kata* volt, a ki 1635-ben arra kérte Lorántffy Zsuzsánna fejedelem aszonyt, hogy *Gábor* fiát vegye udvarába gyermekei mellé. Mert mostoha fiai örökösen torzsalkodtak vele a jószág nem birhatása miatt, míg végre az öreg Perényi György temetésére Fekete-Ardóban összegyülekezett urak és nemesek, gr. *Bethlen István, Prépostváry Zsigmond, Kemény János, Melith Péter, Lónyai Zsigmond, Nyáry Bernát* stb. 1638. június 8-án egyezséget hoztak létre az özvegy és az örökösök között.

Ennyit tartottunk szükségesnek bevezetésképen előadni közleményünk első részében. Különben a magyarázó és fölvilágosító jegyzeteket az illető helyen mindenütt föl fogja találni az olvasó.

¹⁾ Ifj. Kubinyi Miklós, Thurzó György levelei feleségéhez II. k. 272. l.

Érsekújvár, 1603. jul. 7. Báró Thanhausen Honorius füleki kapitány nyugtatványa.

Ego Honorius liber baro a Thanhauzen, in Gradenmegkh et Bayonis etc. supremus venationum magister in Stiriis, haereditarius dapifer Archiepiscopatus Salisburgensis, sacrae caes. regiaeque Majestatis supremus Capitaneus Füllekiensis, adjacentiumque locorum finitimorum.

Vallom én ez levelem által, hogy az mely nagy-mányai jobbágyságok, kik négyen voltak, Valkházra én alám bucsuztak volt az néhai tekintetes és ngos Forgách Mihály uram alól. mely jobbágyságokat ő kglme az tizenötöd nap alatt vasban veretett volt, kiért ő kglme, szegin Forgács Mihály uram az Barsvármegye székire, ország törvénye szerint nyolczszáz forintton convincáltatott volt, kirül asszonyommal szegin Forgács Mihály uram özvegyével az tekintetes és nagos *Kereczény Kata* asszonnyal alkottam meg, hogy az pör leszálljon és ő kglme adgyon készpénzt száz negyven magyar forintot és 145 szapu buzát. Mely pénzt és buzát asszonyom ő kglme énnekem fogyasztás nélkül mindenestül megadott. Azokáért én is ő kglmét quietalom, hogy soha sem én sem feleségem sem gyermekim és atyámfiái errül meg nem emlékezünk és ő kglmével Forgách Mihályné asszonyommal nem is törvénykedünk. Melynek bizonyására adtam ő kglmének kezem írásával és pecsétemmel megerősítettett leveletem. Datum in Érsek-Ujvár 7. die julii, anno 1603.

H. Liber Baro a Thanhauzen.
in Gradennegh et Bajon mpr.

Legyzet: Mikor Bocskay vitézei Füleki várát elfoglalták, ez a német ur »*de az magyarnak igen barátja és jóakarója*« Bocskay hűségére tért. a fejedelem halála után pedig a hajdukhöz állott és *Nagy Andrással* együtt Báthory Gábor pártjához szegődött. Mint hajdu kapitány aláírta azon menedék levelet, melyet a jámbor vitézek 1608. febr. 24-én *Rákóczi Zsigmond*nak adtak, hogy Erdélyből — fejedelemsége változván, sértetlenül kijöhet.

Sárospatak, 1603. febr. 23. Perényi Zsófia özvegy Forgách Jánosné Bélteki Mihálynak egy szőlőt adományoz.

Mi nyalábi Prini Sophia az néhai nagyságos Gimessi Forgácsi Jánosnak megmaradott özvegye adgyuk mindennek emlékezetire, kiknek illik. ez mi levelünknek rendiben. Mivel mi megtekintvén az mi jámbor szolgánknek Béltheöki Mihály deáknak jámbor, hűséges szolgálatját, melyet régtől fogva mi mellettünk mind az törvényeknek gondviselésében különb-különb vármegyéken és mind egyéb hűséges szolgálat-

tal igazán megmutatott és ezután is megmutatandó lészen, azért attuk nekie és ő érette feleségének Hidi Margitnak az Szinirváraljai hegyen Szathmár vármegyében egy szőlőt az közpatakban, mely szőlő volt az megholt és magva szakatt Molnár István jobbágyunké, örökben fiuról-fiura és leányról-leányra meghihatatlan képen mind az szőlő alatt való házzal és gyömöcsössel egyetemben, ilyen szabadsággal, hogy soha az megnevezett Bélthöky Mihály se felesége Hidi Margit se gyermekei fiu és leányágon valók se minékünk se maradikonknak soha dézsmát, kilenczedet avagy hegy vámot belőle ne adjanak, hanem úgy birja mint szabados és nemes szőlőt tulajdon az maga nemes szabadságával. Melynek bizonyására attuk az mi levelünket kezünk írásával és pecsétünkkel megerősítvén. Datum in Sáros-Pathak 13. die februarii, anno 1603.

Correcta per secretarium

Prini Sófia.

(p. h.)

Jegyzet: Perényi Zsófia, Perényi Istvánnak Dobó Annától való leánya 1574-ben született, s pár esztendő alatt atyját, anyját elvesztvén, *Dobó Ferencz* gondviselése alatt nevelkedett, a ki unokaöccsének Balassa Jánosnak halála után, roppant gazdaságának fő örökösévé tette. Első férje ormosdi b. *Székely György* kállai főkapitány volt, és ennek halála után ghimesi *Forgách János*hoz ment nőül, aki azonban — mint Thurzó György levelében olvassuk — »keveset élhete az uraságban és az új házasságban« mert 1601. márczius 10. már meghalt. A fiatal és dúsgazdag özvegy, a ki Dobó Ferencz tömérdek kincsein kívül többek között a sáropataki uradalmat és *Léva* várát is birta, utólszor *Kolonich Siegfriedet* boldogította kezével. Halálos betegségében 1606. február 12. könyörgött Bocskay István fejedelemnek, hogy gyámoltalan árváját *Székely Jakabot* vegye el Kolonichstól és óltalmazza minden igazságában, megadatván neki Lévát és Ledniczét. Léva vára azonban továbbbra is Kolonich kezén maradt, a ki Perényi Zsófia halála után csakhamar ujra megnősült és mint érsekujvári főkapitány, később *rebellis* igen ösmeretes alakja e kortörténetének.

Turterebes, 1608. márt. 18. A Perényi atyafiak Vasvári Mihály deáknak birtokot adományoznak.

Mi nyalábi Priny György Abaujvármegyének fő ispánnya és Prinyi Gábel magunkra vöven terheket fiainknak és osztatlan öcsémnek Priny Ferencznek és Göde Miklós az ngos nyalábi Priny István uram képében penes litteras credenciales domini Principis, adgyuk emlékezetére mindeneknek, kiknek illik. Mivel megtekintvén az vitézlő *Vasvári Mihály deák* uramnak régi jámbor szolgálatját, melyet ennek előtte való esztendőkbén az mi szerelmes megholt nénénknek Priny Sópfiának és utánna maradékának magva szakattáig megmutatott jámborul és hiven, és ennek utánna nekünk is megmu-

tatandó lészen, annak utánna attuk és adgyuk mindgyárást per manus *szamosteleki* rész jószágunkat, mely vagyon Zakmár vármegyében, mind az Szamoson lévő vizi malmaival és annak helyével, erdejével, mezejével és minden hasznaival az megnevezett Vasvári Mihály deáknak és ő érette feleségének Hidi Margit asszonnak életekig, meghihatatlanul, ilyen ok alatt, hogy ha az megnevezett Vasvári Mihály deáknak holta történnék és felesége Hidi Margit az ő nevét elváltoztatván férjhez menne, csak életeig birhassa, ha hon pedig holta történnék, mi reánk Priny György és Priny István uramékra és maradékjokra ea via szálljon vissza. Melynek bizonyosságára attuk az mi pecsétes levelünket kezünk irásával megerősítvén. Datum in Curia nostra Thur Therebes die 18. martii, anno domini millesimo sexcentesimo octavo.

Georgius de Pereni, comes mpr.

(p. h.)

Gabriel de Peren, m. p.

(p. h.)

Göde Miklós, m. p.

(p. h.)

Legyzet: Perényi István, János fia, Thurzó György nádor *Zsuzsánna* leányát vette nőül. Az országra szóló lakodalom, melyre csak a jobbágyok 36 ökröt, 33 özet, 119 malaczt, 118 borjut, 526 db. császármadarat stb. stb. és a vendégek lovainak ellátására 238 köböl zabot és 36 szekér szénát szolgáltatnak, és a mikor csak a konyhára és fűszerszámra 804 frt vásároltatott fel, 1603. ápril 20 tartatott Bicsé várában. Maradék nélkül halván el özvegyét később b. *Czobor Mihály* vette el.

Kálló 1609. okt. 14. Lónyay András Szabolcsvármegye rendeihez.

Magnifici, generosi ac egregii domini, amici, vicini fratresque mihi plurimum observandissimi, servitiorum meorum paratam commendationem.

Isten sok szép áldásával látogassa kgtetek és minden jóra vezérelje ez jelen lévő gyűlését, ki mind Istenünknek kedves és hazánknak javára lehessen.

Ennek előtte tanáltam meg kglmteket közönséges jónkban járó dolgaink felől, hogy instructiójában beiratná te kglmetek, melyet akkor halasztott volt, követim által, mostani gyűlésére, ki felől nem türhetem, hogy kglmteket meg se sollicitálnám, kérem azon kglteket, ha az becsületes vármegyének méltónak tetszik, irassa kgltek ezt is több panaszi közzé, igazítsa el az nemes ország.

Mivel hogy Vidban az mely portiót az megholt Bocs-

kai István urunk az hajduknak conferalt volt, aznak színe alatt Fekete János kálai vicze kapitány részét és lököscserneki *Bornemisza János* részét is hatalommal kapdossák az hatházi hajduk, jobbágyokat rólla elüzik, fogdossák és idegenítik nem elégedvén az magok részével benne, kiért reájok vagy panaszlani vagy érte velek perleni nincs kinek és holott. Az kgték böcsületes követe azért installjon serio az nemes országnál, valakik ez ditióban laknak in comitatibus Zathmár et Zabolcs, subsint legibus regni és törvényt és executiót is szabad tenni azon vármegyék viceispánnyának minden rendekre, bánom az erdélyi fejedelem ő felsége szolgálai legyenek is, az minthogy Erdélyben szabadosan perelnek azokkal, ugyan azon országnak birái előtt, bánom ha kik az mi kegyelmes urunk szolgálai volnának is.

Sőt ő felsége ugyan végezzen felőle, az szegénységet is ne rongáljuk mi tisztviselők, mert ez idén is én is Nádudvar járását dézsmáltattam az mi kglmes királyunk ő felsége számára ex commissione domini Georgii Hoffman, az erdéli birodalomból is penig kapdossák, sőt hasonfelénél nagyobbbat elvétették Rédei Ferencz uram váradi kapitány, Zambó Balázs nevű hadnagyával és Nagy András is propria autoritate, kiből végre sem következhetik semmi jó, ha bizonyos végi és határa nem lészen ez féle birodalomnak. És így az szegénység nyomorodik miatta, azoknak is penig, az mely atyánkfiai azokat az falukat birják, nem esik szintén hasznokra.

Instálljon ezen is kgltek böcsületes követe ő felségénél, hogy az kik mind ő felségének, hazánknak s mind kglteknek hiven, igazán szolgáltunk, jámbor szolgálatunknak jutalmát fizettesse meg, bizonyos adósságinkról contentáltasson ő felsége. *Nam mercenarius dignus est mercede sua*, sőt ő felsége végezzen több országgal is, az mint ennek előtte segítették az magyarországi végeket pénzzel, ennek utánna is segítsék az ő felsége országi, kikkel az nélkül is confederatusok vagyunk, lám azok is az mi vigyázásunk alatt maradnak meg, Isten után. Erről több vármegyét is tanáltunk meg, kgltek se feledkezzék instáltatni, hogy így az fizetett hadat mind az kóborlástól inkább óhassuk s mind hazánknak szép végeiben nagyobb értékkel tarthassuk az vitézlő rendet, kik szolgálhasanak szükségünknek idején.

Kgltek tudgya azt is, hogy Zabolcsi vármegyének sem viz sem hegy, sem nagy erdők előtte nincsenek, akármi néven nevezendő ellenségnek szintén utában vagy, lehet Isten után ótalma csak az egy kálai praesidiom. Instálljon kgték ő felségének követe által szorgalmatosan azon is, azon kálai praesidiumot tölétse meg mind lovassal, gyaloggal, hogy nem csak

természet szerint való ellenségnek rohanásától, de csak valami nyughatatlan elméjű embereknek ragadozásától is óltalmazhassák az fődet. *Nam felix, quem faciunt aliena pericula cautum*, ide mi magunkról is tanulhatnánk.

Ezen sem kisebb gongya viselése legyen követ uramnak, klték jó tevése lévén rajta, hogy Zabolcsi vármegye az kálai vár építésére, mely Káló köz helyen vagyon, ki mind Zatmár, Bereg, Ugocsának végvárnak szolgál, Kgték mellé rendeljenek még egy vármegyét, bánom csak épen megtartván Zabolcsinak minden szolgabíró járásit, mert az vár se ép, még az is penig mint aféle famiv, romlandó, és *huszár-vár* is épen elpusztult, azt is építeni kellene, rendelje ide azért az nemes ország Bereg vármegyét Kálóhoz, nam felix est civitas, qui tempore pacis bellum cogitat.

Mindezután az miben illendő és az mi követünk megtánálja az nemes vármegye követét, legyen consilio et auxilio az ktek követe és promoveállja az hogy illik az miénket, mert mi is bizonyos atyánkfiát bocsátjuk fel. Mind ezekben való munkáit és jó akarátját mi is kgtéknek mint jó akaró urainknak, atyánkfiainak háladóképen meg szolgáljuk. Tartsa meg Isten kgtéket jó egészsgben. Ex Kalo 14. octobris 1609.

Kteknek jóakaró atyafia és tagja

Lónyai András, m. p.

Kivül: Magnificis, generosis ac egregiis dominis vice comitibus, Judicibus ac universitati dominorum nobilium Comitatus Zabolcsi dominis, amicis et vicinis et fratribus mihi observandissimis.

Regécz vára, 1612. jun. 18-án. Alaghy Ferencz Habardy László leleszi preposthoz.

Admodum Reverende Domine amice vicineque mihi observandissime, servitiorum meorum paratissimam etc.

Kellették kgdnek értésére adnom, hogy az Suráni atyafiakat, Bornemissza Máténé asszonyomat és az Suráni Gábor árváit, leánit, az suráni jószágról most alkuttattam meg, kik mint végeztek egymásközött és mint fateáltanak egymásnak, Bornemissza uramtul kgdnek küldöttem, szóval is izentem ő kglmétől kgdnek. De minthogy az még csak minuta nem pecsétes levél, nem akarom, hogy együtt is másutt is hordozzák és piszkáljanak benne, hanem kgdet mint jó akaró uramat, szomszéd barátomat kérem, kd minden szolgál rendet csak kiküldvén akkor, csak Bornemissza uram és asszonyom az ő kglme felesége előtt, Anarchi György uram és felesége előtt, minthogy még Anarchiné asszonyom nem is hallotta és az én szolgálám, kit oda bocsátottam, Mattius János előtt olvas-

tassa meg kd, Ő klméken kívül sem főrend sem szolgál rend ne hallja senki, azt elvégezvén ha Anarchi Györgyné asszonyomnak teczik, fateállja, így Bornemisszáné asszonyom is fateállja; ha penit nem teczik, hadgyon békét neki. Ha penit az fassio meglészen, kgdet kérem per totum ez szerént az mint az minuta vagyon expediáltassa mindgyarást kgd, Bornemissza uram mind én részemről, mind magáéről kiváltja, ő kglmére biztam, Kdnek ha Isten éltet megigyekezem szolgálom. Ez elmúlt napokban Paczimban létemben mind azon beteges állapotomban is igen várám kgdt. Jó szívvel és szeretettel láttuk volna kgdet. Kgd ide is parancsoljon, kgdnek, valamire elégséges vagyok, szolgállok örömet. In reliquo etc. Ex arce nostra Regécz 28. junii, anno 1612.

Admodum R. D. V.

servitor, vicinus et amicus
Franciscus Alaghy, m. p.

Kivül: Admodum Reverendo Domino Ladislao Habardy Conventus Ecclesiae s. crucis de Lelez praeposito etc. domino amico et vicino observandissimo.

Jegyzet: A Káta nemzetségből származó csarnovodai *Surányi Gábornak* Prépostváry Borbálától született három leánya és *Surányi Klára Bornemissza Máténé* között létre jött osztályos egyezségről van szó, melyben az Alaghy család is érdekelt vala. Különben a fiu ágon magban szakadt Surányiak örökségéhez a Telegdyek, Gyulaffyok, rosályi Kunok, Kállayak, Perneszyek, Kornisok, Lónyayak stb. is számot tartottak.

Rákos, 1612. jul. 2. Eszterházy Miklós Alaghy Ferenczhez.

Spectabilis ac magnifice domine, fautor et tanquam frater mihi observandissime, servitiorum meorum addictissimam commendationem.

Az kgd jámbor szolgálja megadá énnekem az kgd két rendbeli leveleit, melyekben mit írjon kgd, bőségesen megértettem. Hogy annakokáért kgd az adósságnak felét maga jó ajánlása szerint megatta, kedvesen vöttem kgldtül s meg is szolgálom kgdnek, sőt én is valamit kgdnek magam felől ígértem, azon leszek, hogy mindenekben azt beteljesítsem.

Az mi illeti az Bornemissza Máthé uram dolgát, melyben kgd is magát interessatusnak jelenti lenni, bizony dolog az, jobbágyim a nagy véletlen háborúságon felette igen megindultanak volt, én mindazonáltal magamhoz őket fölhivatvám compescáltam annyibul, hogy az fenyegetőzéstül supersedeáltanak és akarnak juris ordine procedalni, kívül megmutatódik, melyik fél adott legyen az közöttök lött háborúságra alkalmatosságot; ha ezek vétkeseknek találtnak, az

mit keresetekkel találtanak, szenvedgyék ez barátim, hol penig ok nélkül háborgattatának, az törvény megmutatja, énnekem penig szükségesképen gondot kell felőlek viselnem és igazságokban mellettek lennem.

Továbbá az mi nézi az regéczi várban hagyatott holmi élés dolgát, arrul kellett volna úgy vagyon kgdet ez ideig megtalálnom, de mivel tudtam az kgd sok rendbeli foglalatosságit, bántani, busítani kgdet azzal nem akartam, mivel annak nagy részét ott kinn lévő jámbor szolgálímnak fizetésekre deputaltam. Az mi az több aprólék, ugyanott az várban lévő marhát, úgymint vaslánczot és ónot illeti, azok is jóllehet inter res mobiles számláltatnának és minket concernálnának, mindazáltal nem akarván ezben is kgd ellen vétenem és kgddel háborganom, ám maradgyanak ott és legyenek kgdé.

Az falkon állapottyairól ugyanezen kgd jámbor szolgáljától, látván az követséghez ő kglmének elégséges voltát, szóval bőségesen izentem kegyelmednek, kgdt kérvén szavának adjon helt és ez dologban kgd tanáljon oly remediumot, hogy ennek utánna is énnekem ne legyen miatta valami károm és busulásom. Mindezek után kgd engemet minden időben tartson jó akaró szolgálának, attyafiának, valamire elégséges vagyok, kgdnek szeretettel igyekezem szolgálni. Tartsa meg az Úr Isten kgdt jó egészségben. Datum in Curia Rákos, die 2. julii, anno 1612.

Spectabilis a Magnificae Dom. Vestrae

servitor addictissimus

Nicolaus Ezterházy, m. p.

P. S. Az mi az sok rendbeli mód nélkül való tékozlást illeti, azt magamnak tulajdonitom, kiről gondot kellett volna viselnem, de immár az maradgyon abban; az eczet s több egyéb élés dolgából való kedveskedésről injungáltam oda ki, hogy kdnek kedveskedgyenek. Az Kátay atyafiakkal való dologban penig kérem kgdt, mutassa kgd én érettem is ő kgylmekhez minden jó akaróját, megszolgálom kdnek.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco Alaghy, sacrae Reg. mattis consiliario etc. domino fautori et tanquam fratri mihi observandissimo.

Rozvágy, 1613. martius 28. Bornemissza Máté levele feleségéhez.

Köszönetemnek utánna, szerelmes atyámfia aggyon Isten minden jó egészséget szerelmes gyermekinkkel egyetemben. Megadáék énnekem leveledet, melyben irsz az ott való állapotod felől. Bizony igen akartam volna és igen is kívántatott volna, ha itthon lettél volna most, minek előtte én fölmentem volna Regéczben, mert sok rendbeli dolgokról való beszédeim lette-

nek volna veled, de immár ha nem lehetett, nem tehetek rólla. Ennekem egy néhány rendbeli leveleim jöttek most alá az fiamtól, kiket csak ezen órában hozának ide Paczemból. Magamnak két levelet küldött, kinek az egyikét ím oda külttem te neked, az melyben az só állapotja felől ír. Ezekhez az irásokhoz és sok egyéb rendbeli oda való dolgokhoz képest holnap jó reggel Regéczbe kell mennem.

Az huszti kapitánnak Jósa deáknak is irt az fiam Posonbul az só felől, a mellett a sókamara deákjának János deáknak, azért is kell felsietnem innen hazul. Tályárul én azokkal a levelekkel mingyarást egy bizonyos lovas embert küldök Jósa deákhoz és azt az levélvivő embert hozzád igazéttom *Surámban*, meghagyom neki, hogy szemben legyen veled. Te is írj egy levelet Józsa deákné asszonyomnak az só felől és ugyanazon ember megviheti neki a leveledet. Im egy átalag bort is küldöttem az magad kívánsága szerint jót Priny Gábrielné asszonyomnak, küld meg neki, egy szép levelet is írj neki mellette. Az mi az egyéb itthon való dolgokat illeti, mindazokat az kikrül irsz s mind egyebeket, azokat én nagy bőségesen eleiben adom a háznépének és mindenekben tanuságot hagyok. Ezek után Isten éltesen édes atyámfia. Költ Rozvágyn 28. martii, 1613.

Az te szerelmes urad

Bornemissza Máthé, m. p.

Kivül: Az én szerelmes atyámfiának Surány Klára asszonnak adassék ez levél tulajdon kezében.

Jegyzet: Surányi Klára 1588-ban még Bekényi *Alaghy István* felesége és ennek halála után ment férjhez *Bornemissza Mátéhoz*, kitől származott *Kata* leányát Perényi György vette nőül, mint Kállay Ferencz özvegyét.

Bicse, 1614. jan. 2. Thurzó György nádor Czobor Mihályhoz.

Magnifice domine, fili nobis observandissime, salutem etc.

Megadáék az kgd levelét, mely írásra nem tudgyuk mi indította kgdet, és miért ijjedett oly igen meg, mert mi semmi oly missilis levelet nem irtunk volt Dóczy uramnak. mely által az executiót committáltuk volna ő kglmének, hanem hogy tudósított bennünket hogy urgeállják vala az executiót, ugy irtuk vala neki válaszul, hogy ő kglme lássa azt cselekedgye, az mit az igazság és tisztí mutat, az igazság penig és tisztí azt mutatta, az mi mandatumonkba, ki ő kglmének sonalt, compraehendaltatott. Mely actáknak avagy mandatomoknak mását pro refricanda memoria et informatione hogy kgd ide küldötte, jól cselekette. Im azért az szerint ex super abun-

danti nem csak Dóczy uramra de az vármegyére is (hogy forte ipso etiam velut tante valami executiót ne tenne) egy mandatumot attunk, a mellett levelet is irtunk ő kgelmek explicálván az mi előbbeni missilis levelünket és intvén és kérvén hogy accomodállja magát az mi mandatominkhoz, se maga semmi executiót ne tegyen se másoknak tenni ne engedgyen, interim míg mi magunk az urakkal és tábla biráival relationem contractus nem experiálljuk. Ezzel Isten éltesse kgdet sok uj esztendeig egységben. Ex arce nostrae Byttche die 2. januarii, anno domini 1614.

Magnificae D. V.

servitor, affinis et pater benevolus
Comes Georgius Tharzó, m. p.

Kivül: Magnifico domino Michaeli Czobor de Czobor Zenth Mihál, aurato equiti ac S. C. R. majestatis Consiliario etc.

*Szeben, 1614. jan. 12. Bethlen Gábor fejedelem rendelete
Doboka vármegye tiszteihez.*

Gabriel Bethlen dei gratia Princeps Transylvaniae, partium regni Hungariae dominus et siculorum comes etc. fidelibus nostris generosis, egregiis et nobilibus comitibus vicecomitibus et iudicibus nobilium Dobocensis nobis dilectis. Salutem et favorem nostram. Mi hivünk és udvari szolgánk *Török István* adá értésünkre, hogy egy *Kamuthy János* nevü ifju legény, ki régtől fogva zászlaja alatt járt, Colosvárnál az tatárok miatt sebekben esvén, sebeinek gyógyításáért ment volna Kideben, holott Zénási Mihály több társaival egyetemben szállására menvén lovát, és szerszámát potentiose elvitte és magát is megkötöztvén vertegette, praetendálván azt hogy annak előtte való üdőkben Kamuthi János lovát vontat volna el. Mely cselekedetiért Zénási Mihályt az exponens törvényre czítálván nem compareált. Minthogy azért Kamuthi János felől mindek jó emlékezetet és törvénytelen is szenvedett: hadgyuk és parancsoljuk is kgtek ez levelünk látván mindgyarást Zénási Mihált (si nullum obstiterit legitimum impedimentum) megfogtatván. törvénytelen cselekedeteért, secundum juris processum érdeme szerint megbüntesse. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Cibinensi die decima secunda mensis Januarii, anno domini millesimo sexcentesimo decimo quarto.

Gabriel Bethlen, m. pr.

Simon Péchy, m. p.
cancellarius,

Caspar Beoleony, m. p.
secretarius.

(P. H.)

1618. jun. 20. Osvai György nyalábi porkoláb Huszti Mihály-nak menedéket ad.

Én Osvai György, Préni György uram ő nsga nyalábi fő porkolábja adom emlékezetire mindeneknek az kiknek illik ezen levelemnek rendiben, hogy én váltottam volt meg Huszti Mihályt feleségeitől haláltól ilyen ok alatt, hogy engemet három esztendeig fizetés nélkül jámborul szolgál, ezt megteljesítvén engemet hagyott el és Préni György uram ő nsga alá adták magokat jobbágyul örökös képen, mivel ő nsgára nézendő jobbágyok voltak ennek előtte is vérségekre képest. Azért, hogy én nálam az három esztendőt az melyet fogadott volt eltöltötte, én is ez után meg nem háborítom semmiben, sem titkon sem nyilván, sem magam sem más által, hanem szolgálhassák ő nsgát szabadosan minden töllem való félelem nélkül, ő nsgát is penig ezután sem egy képen sem más képen nem molestálom érettek. Kinek nagyobb bizonságára attam az én pecsétetes levelemet kezem írásával megerősítvén, oly erősség alatt mintha szinte vármegyén költ volna. Ennek az kötele két száz magyar forint legyen, ha én felháboréstanám azt, ha penig ő nsga alól elszöknének és nem akarnának szolgálni, valahol reá talállok megfoghassam és fogathassam és megsejtemtiáztathassam őket érdek szerint. Datum coram me, egregiis dominis Stephano Vitkai, Thoma Szoltán. Petro Dragonysy, Jacobo Zaniszló provisore. Thoma litterato de Bewkeny anno 1618. 20. junii.

Idem qui supra (p. h.)

Nagy-Ida, 1620. nov. 8. Perényi György Perényi Ferencz-né-nek egy szőlőt ajándékozik.

Nos Georgius de Pereny comes supremus comitatus Abaujvariensis etc. Adgyuk tutára mindeneknek az kiknek illik, a mi levelünknek rendiben, hogy megtekéntvén az tekintetes és ngos Préni Ferencz uram szerelmes házastársának az nsgos *Kerechienj Katha* asszonnak hozzánk való jó akaratját és atyafiságát attunk ő kglmének az Tornyosnémeti hegyen egy *Zalaskó* nevű szőlőt örökben, ki ezelőtt az Istenben idvezült öcsénk Prénj Mihályé volt, kinek egy felől szomszédgyában az tekintetes és ngos Préni Ferencz uram szőlője. más felől penig Zankvit Alberté, attuk, ajándékoztuk ő kglmének és conferáltuk tali lege et conditione, ut nec nos nec heredes nostri, ad quos proprietas harum spectare dignoscerent, auferre et recuperare praesumant. Kinek nagyobb bizonságára attuk ez mi kezünk írásával megerősített pecsétetes levelünket. Datum

in Castello Nagy Ida 8. die novembris, anno domini Millesimo sexcentesimo vigesimo.

Idem qui supra
comes Georgius de Pereni m. p.
(P. H.)

Nagy-Ida, 1622. febr. 9. Perényi Ferenczné Kerecsényi Kata végrendelete.

Atyának, fiunak és az szentlélek Istennek, teljes szent háromság egy bizony Istennek nevében kezdem el ez mostani kis testamentomomnak irását.

Mindeneknek előtte hálákat adok az én kegyelmes Istenemnek, hogy engemet, szegény bönös szolgáló leányát ez világra adván, az szent keresztség által az ő zászlója alá bérít és az ő szent fiának ártatlan halálával megszabadított az pokolnok kárhozatjátúl és az ő szent lelkének általa az örök életnek dicsősségére elválasztott, melyet minden kétség nélkül elhittem, hogy megad énnekem az én kegyelmes Isterem.

Azon is hálát adok az én Istenemnek, hogy ez világi jókkal is mindennel, nem az én érdmem szerint hanem az ő ingyen való jó voltából kegyelmesen meglátogatott volt, de kiváltképpen az én kétszeri házasságomban oly Istenfélő kereszttyén és velem egy hiten lévő nagy méltóságos nemzetségből való szerelmes uraimval áldott volt meg, kikkel én ez világon nagy csendesen, lelkem nyugodalmára éltem, kiért az ur Isten ő kegyelmeknek is az örökéletnek koronáját adgya meg.

Mivel hogy az minémü jókkal az ur Isten az én árvaságomban engemet meglátogatott, az én reám sem atyámról sem anyámról nem maradott, hanem kit szegény *Dobó Ferencz* uram jó akarattyából adott és ki az én szerelmes uramrul *Forgách Mihály* uramrul maradott én reám, azért az én atyámfiái semmi törvénnel színe alatt az én szerelmes uramat meg nem háboríthatják és megse háborgassák, mert én szabad vagyok, az én javaimrul minémü testamentumot akarok tenni.

Azért az én szerelmes uramnak az tekintetes Nagyságos Peréni Ferencz uramnak és az én szerelmes bátyám uramnak az nagyságos Kerecsényi László uramnak teszek ilyen testamentumot, hogy valami jószágom énnekem vagyon, kiknek kötés levelek mind megvagyon, fele az én szerelmes uramé legyen és fele az édes bátyámé legyen, kivévén azt belőle, az mely létavai jószágot én pénzemen váltottam ki, mivel hogy az én szerelmes uramnak sok fáraccsága volt, azért az pénzért az maradjon ő kgylmének osztózás nélkül. Egyéb ingó,

bingó marha, arany ezüst miv, köves, gyöngyös öltözetek és ruhák, egy summában valamim énnekem volt, mindenek igazán két felé osztassanak, fele az édes uramé legyen és fele az édes bátyámé, ezt hozzá tévén, hogy az mely szegény árvák most én mellettem szolgálnak, azoknak ruháimból az mit hagyok és költséget is, azokat igazán megelégtítsék, hogy az árváknak Istene előtt számot adhassanak.

Elsőben *Magocznak* egy veres virágos bársony-szoknyát és az mely szoknyát most viselek a megy színü perpetuat és egy fekete virágos bársony kis suba, nesttel béllett fekete perémmel perémezve, ezekhez köcségére adjanak 25 forintot.

Dorkának adgyák az fekete, sima bársony szoknyámat és az viselő fekete virágos bársony nesttel béllett kis subámat és 25 forintot.

Borkának az szederjes tabit szoknyámat, és egy szoknyának való perpetua vagyon, az fekete kamuka nesttel béllett öreg hosszú subámat, és 25 frtot.

Ilonkának az hajszinü viselt szoknyámat és az fekete atlasz kis subámat és 10 frtot.

Annóknak az két alsó szoknyámat és letött viselt kis subáim közül egyet.

Az vén asszonnak huszonöt frtot, az szegény kegyesnek is minthogy régen szolgált 25 frtot és egy borjas tehenet, ezenkívül is ha szerencséje találkozik, az édes uram ne hagyja szegént.

Az mosó asszonnak Margitnak 10 frtot.

Az szegény *Veres Jánosnét* minthogy messze földről hoztam volt velem és most is igen szegényül birja magát és ezután talám nem leszen olyan táplálója mint én voltam, agyanak neki 10 frt és egy tehenet.

Az inasomnak Jancsinak adjanak 16 frtot.

Az kis tót leánkának az Dórának adjanak 6 frtot, hogy ha penig az ur Istennek az akaratja, hogy ez mostani betegségemből meggyógyíccson és tovább halassza halálomat, az idő alatt az én házam népe ha valamelyik vagy férhez menne vagy az szolgálatot elhádna, annak része leszáljon az testamentumból mert én azt másképen fogom megelégténi az ő szolgálatjául.

Mivel hogy ez mostani háboru időnek állapotjához képest az mennyire lehetett kezdettem volt építeni az itt való szent egyházat az végre, hogy az én testem itt temetessék el, hittem hogy a mi héja leszen az szent egyház épületinek, az én szerelmes uram az ő maga jó emlékezetiért és én hozzám való szeretetiért, mivel hogy az én testem itt fog fekünni, nem hagyja, hanem megépítteti. Kérem is az én szerelmes uramot,

hogy engemet itt temettessen, sőt ha az ur Isten másutt venne ki is az világból, úgy láthassa az ur Istennek szent színét, hogy engemet ide hozasson és itt temettesen. Nem is kívánok az édes uramtul nagy pompával való temetést, hanem csak az én állapotom szerint legyen tisztességesen.

Ennek az én testamentomomnak, kit tulajdon magam kezemvel irtam és pecsétemmel megerősítettem, szintén olyan ereje legyen, olyan állandó és feltarthatatlan, mintha káptalan előtt vagy mester előtt lett volna. Kérem az én szerelmes uramat és az édes bátyámat, hogy ezen ő kgyelmek meg ne háborogjanak, hanem nagy atyafi szeretettel és Isten szerént alkudgyanak meg egymással. Hogy pedig az én kegyelmes Istenem az én beteg ágyamban annyira való erőt adott, hogy ezt elvégezhettem, legyen áldott az ő szent neve, és könyörgök azon az én kgyelmes Istenemnek, hogy születésemtől fogva ez óráig minthogy bűnökkel sokakkal bántottam meg ő szent felségét, azokat én nekem, szent fiának ecczer való áldozatjáért bocsássa meg és legyen irgalmas, legyen kegyelmes énnekem, szegény bűnösnek és vigye be az én lelkemet az ő szent országában az szent angyaloknak és megboldogult szenteknek társaságokban. Kérem az én szerelmes uramat is, hogy az én vele való házasságomnak idejétől fogva ha mit ellene vétettem vagy úgy nem szolgálhattam volna az mint kívántatott volna. az Ur Istenhez való szeretetiért énnekem megbocsássa. Az édes bátyám uramat is hasonlóképen kérem, hogy ő kgye is, ha mit vétettem volna, énnekem megbocsássa, minden házam népét és jámbor szolgálóinkat, minden helyben lévő jobbágyainkat és minden embereket, kikkel ez világon együtt éltem. ha mit vétettem, minthogy én is gyarlóság alá vetett ember voltam, énnekem mindenképp megbocsássanak, hogy én is az én lelkemet nagy csendesen adhassam meg az én kegyelmes Istenemnek, kit engedjen szent fiának érdemeért ammen. Irtam Nagy Idán februáriusnak 9. napján 1622.

Az tekintetes és nagyságos Peréni Ferencz
uramnak a szomorú életből az örök életben
menendő házastársa

Kerecsény Kata, m. p.

(P. H.)

Legyzet: Dobó Ferencz 1602. jan. 28. kelt végrendeletében néhai feleségének *Kerecsényi Juditnak* reá ruházott követeléseit u. m. a király és Báthory István illetőleg Kristóf vajdának 16224 frtra menő tartozását a Kerecsényi atyafiaknak hagyományozta, valószínűleg erre hivatkozik Perényiné végrendelete. Különben Kerecsényi Katát még *hét* esztendő múlva is életben találjuk.

Szeben, 1622. oct. 22. Bethlen Gábor fejedelem parancs levele Abauj vármegye rendeihez.

Gabriel dei gratia sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, Siculorum Comes ac Opoliae Ratiboriaeque Dux etc. fidelibus nostris generosis, egregiis, nobilibus vice comiti et iudicibus nobilium Comitatus Abaujvariensis, cunctis etiam aliis quorum interest seu intererit praesentes visuris salutem et gratiam nostram. Az nsgos Prini familiának bizonyos contractusa lévén nagyidai és szikszai jószág felől az nagos Czobor Jánossal és az néhai nsgos Thurzó Susánnával Czobor Mihálynak meghagyatott özvegyével, mivel most Czobor János és az asszony Császárnál ő felségénél instáltanak, hogy nagyidai és szikszai jószágot hűségtek Prini familiátul elfoglalván, bocsátaná kezekhez, de az mint bizonyosan értjük, a Prini familia azt az jószágot nem hatalmasul, hanem per contractum birja. hűségteknek hadjuk és serio parancsoljuk, hogy nagyidai és szikszai jószágnak Prini familiától való elfoglalására senki instantiájára semmi uton és semmi okkal ki menni ne merészeljen, mivel császárt ő felségét ezen dolog felől mi is requirálni akarjuk. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Bistriciensi die vigesima secunda mensis Octobris, anno domini millesimo sexcentesimo vigesimo secundo.

Gabriel. m. p.

(P. H.)

Vásáros-Namény, 1625. január 5. Lónyay Zsigmond Kállay Miklóshoz.

Generose Domine frater observandissime etc.

Szerencsés uj esztendőkkal és jó egészséges hosszú élettel látogassa Isten kgdt. Kgd levelét ez elmúlt gyűlésben megadá jámbor szolgálja, kire hogy akkor választ nem tehettem, oka sok foglalatosságim, ki felől kgdtől bocsánatot várok. Az hol azért kgd ir nekem arrul, hogy ne ellenkezném az compositionnak kivételében, melyet kgd tött volna Bakosné asszonyommal, holott ha az dolgot érteném is magam is méltónak ítélném. Igaz uram, hogy prohibeáltam vala notarius uramat az kiadásától contradicálván is annak az fassiónak, kinek helyetlen voltát hogy sok ratiókkal declarálljam kdnek, nem látom mostan idejét, tudván kiváltképen azt, hogy kgd maga is megtudgya azt gondolni, minémű fassiók és compositionok lehessenek helyesek és minéműek nem, annál inkább penig noha még az maga jószáginak eladása is vagy az

felől való végezés is, mely successorinak praejudicalna, az asszonytól maga obligatiója szerint el volt rekesztve, de hogy ez kívül is más ember jószága felől senki ne contrahálhasson se el ne adhassa, közönséges és megcsalhatatlan regula.

Azért ezek és több sok méltó ratiók vittek arra, hogy annak ne consentiáljak. Ezt pedig kgd nem csudálhatja, mert nem káromban jár, hanem becsületemben és conscientiamban azokra az én szegény árva atyámfiakra való gondviselés. Mint-hogy pedig tudom azt, hogy azok kgdnek is nem idegeni, ha szintén kgd meg nem talált volna is, meg akartam kgdt találnom és már ez alkalmatossággal szeretettel kérem is, hogy kgd megtekintvén mind maga atyafiságát s mind peniglen hogy mások ellen is kgd tartoznék óltalmazni, kgd ne háborgassa az szegény árvákat azokban az jószágokban, kiket nem kgd adott volt és mint vehesse ilyen simpliciter el, maga megítélheti, melyet ha kgd cselekszik, Istentől érdemes lészen azokhoz való jó akarattya és én is kgdnek meg szolgálom, hol pedig kgd még is tovább háborgatná őket, noha látja Isten kedvem ellen kell cselekednem, ha kgdnek véteni ítéltetném is, de kényszerítetem köteles atyafiságom szerint providealnom felőle, hogy jószágok megoltalmaztassék. De hogy ezben minden ítéletet távoztathassak és hogy kgdnek inkább szolgálni, hogy sem véteni igyekezzem, kgd megesmerhesse, ez okon akartam előbb megtalálnom kgdt, elhívén azt, hogy mindezekről kgd is jó lelkiismerettel és atyafiságosan gondolkodik és nem hadja arra menni az dolgot, hogy más, ország törvénye szerint megengedett módokat kellenék ezekben követnünk, hanem inkább mindenek előtt ebben is mind azokhoz az árvákhoz való atyafiságos jó akarattját s mind ez írásomnak tekintetét mutatja. Én ez ideig is nem véteni, hanem inkább szolgálni igyekeztem kgdnek, remélvén, hogy ez akadállyal az én szolgálatomat magáról ennek utánna is le nem rázza, kgdtől azért jó és kedves választ várok. Tarcsa meg Isten kgdt jó egészségben sok esztendeig. Ex castello Vásáros Namény 5. die januarii, anno 1625.

Generosae D. V.

servitor et frater paratissimus ad serviendum

Sigismundus Lónyay, m. p.

Valami néhány muskatért értem lenni kgdnek, ha azokra nagy szüksége vagyon, nem kívánom, de ha másoknak is eladná, kgdnek meg szolgálom, ha pénzemért nekem árussá tévén, ide adgya.

Kívül: Generoso Domino Nicolao Kállai de Nagy Kallo, domino et fratri mihi semper observandissimo.

Közli: DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

AZ 1707-I ÓNODI ORSZÁGGYŰLÉS EGY KIADATLAN NAPLÓJA.

A magyar nemzeti múzeum kéziratára 563 fol. lat. jelzet alatt egy XVIII. századbeli kéziratot őriz, mely a híres ónodi gyűlésnek egy rövid naplóját és a gyűlési határozatokat tartalmazza. A diariumot annak idején már Szalay László is fölhasználta, a Rákóczi kor alapos ismerője, Thaly Kálmán pedig az általa kiadott Rákóczi Tár I. kötetében e napló közlését kilátásba helyezte, de közbejött akadályok miatt a naplót közzé nem tette. Habár a diarium nem tartalmaz új, ismeretlen adatokat, hanem csak a már ismerteket erősíti meg, nem tartjuk fölöslegesnek azt az alábbiakban közölni. Hogy ki volt a napló írója s valjon a gyűlés folyama alatt, vagy utána szerkesztetett-e? — azt nem tudjuk; tekintve azonban a napló rövidségét, valamint azon körülményt, hogy csak a legkiválóbb ügyeket sorolja föl, s különösen, hogy az utolsó napok eseményeiről semmit sem szól, alighanem az utóbbit fogadhatjuk el, hogy t. i. a gyűlés után szerkesztetett össze.

Diarium Conventus Onodiensis.

Posteaquam Sua Serenitas Principalis, Dominus noster benignissimus, et occurrentibus Regni Gravaminibus, et multifariis necessitatibus id exigentibus, Gralem universis Confoederatis Regni Statibus ad campum oppidi Onod, comitatu Borsodiensi existentem et habitum, conventum pro 16. mensis Maji anni currentis 1707. indixisset. Et quia vero ob rationes certas et consequenter periculosas aquarum transeundarum exundationes Inclyti a potiori inferiores undecim comitatus tardius penetrare potuissent, ob id sessiones publicas et propositionum declarationes in 31. Maji gratiose extendisset, quo adveniente in tentorio regni, pontificante Illustrissimo Domino Stephano Telekessy, episcopo Agriensi, dum Sua Serenitas Principalis cum Inclyto Senatu considerare voluisset, attactus dominus episcopus assumpto themate (Nunc dimittis servum

tuum Domine, quia viderunt Oculi mei Salutare tuum) Nomine confoederatorum Regni Statuum suam Serenitatem excepit, et salutavit.

Tandem quippe 31. Mensis Maji altememorato Serenissimo Principe, veluti Praeside, a lateribus autem, dextro quidem a Parte Cleri attacto Domino Episcopo Agriensi, et Illustrissimo Domino Francisco Petes, Venerabilis Capituli Agriensis Vicario et Praeposito majori, Spectabili ac Magnifico Stephano Sennyei, Regni Cancellario, Illustrissimo Comite Stephano Csaky, Dno I. Kalmanczay. Ladislao Beniczky, Paulo Kajaly, Stephano Soós; et sinistro vero Illmo Dno Nicolao Berchenyi, Regni Generali, Alexandro Károlyi, altero Grali, et reliquis Senatoribus Statuum Confoederatorum, tardio rem Cottuum comparitionem dolenti animo exprobravit, provocando semet ad Leges Regni super contumaciter semet absentantes, quo in passu. Passu quoque, ex Parte Nobilium flor. 400, ex Parte vero Magnatum et Praelatorum 800 flor. admissa esset.

Praelucescente Die 1-a Junii, redintegrataque Sessione extunc Sua Serenitas Status et Ordines resalutavit, Germanicae Gentis in spurium tractandi animum et in omnibus nil, nisi Fraudis et Doli Intentionem declaravit, deinde modalitatem exolvendae militiae adinveniri per status et Ordines expostulavit, uti haec in scripto sub A. A. per Dnum Lab-sánszky publice perlecto clarius paterent. Item mediante alio scripto sub B. B.¹⁾ Intertentionis militiae, Exercitationis possibilem, Legalem et Tempore Divorum Regum practicatam modalitatem remonstravit et Regnicolis haec omnia ad ruminandum demandavit, ad cujus exactiorem considerationem sibi Regnicolae Tempus sufficiens indulgeri efflagitassent.

Die porro 2-do veluti Festo incidente, repetita scripta Literis suprapositis, connotata dictabantur, quae siquidem ob brevitem temporis non potuerant describi, in tres dies respirium regnicolis pro maturiori revisione istiusmodi negotii est concessum. Elapso tandem respiro, rursum sua serenitas eam redintegravit, et sentimentum regnicolarum experiri voluit; verum quia nondum experimentum eorum capere potuissent, cupiebant demum sibi ulterius tempus indulgeri per circulos eatenus currere, et conferre, et sic opiniones suas comitatus dare satagentes; verum quia sua serenitas cum senatu ex hac tentata circulari consultatione non nisi diffidentias, scissionesque eruendas arbitrabantur, easdem omnino Regnicolis fortiter repugnando concedere noluerunt, inhaerendo his et similibus

¹⁾ Nincs mellékelve.

unumquemque liberam vocem, et sentimentum habere, itaque aperte et publice vocem suam effari posse.

Praelucescente itaque 4-o Die, reiteratis eatenus dispositionibus et comitatum sentimentis ac opinionibus pro et contra ruminatis, quoniam bellum continuandum esse remonstratum fuerat, albam vero pecuniam sub fatali germanici gubernii cursu fere de toto eductam verum esset, eatenus opinionibus coalescentibus, aeream omnino currere generaliter decretum est, his tamen sub conditionibus, ut eadem ex quindecim circiter millionibus ad quatuor vel tres restringatur, quoniam Dnus Gralis potentissime adurgebat nomine militiae, ut eadem in emptione, venditione, et exolutione bonorum currat asserendo, nec aliter eandem bonum cursum sortiri, et ubi tacentibus statibus fere jam conclusum esset, extunc Dnus ordinarius vicecomes cottus Nittriensis, dnus vero conventus Elefantensis Prior a parte Barsiensis in puncto Redemptionis interposuerunt contradictionem. Quare serenissimus Dux, ut diversos hominum animos ratione harum difficultatum unusquisque bene perpendat, in diem lunae continuationem extendit.

Praetereunte die Dominico, venimus ad diem Lunae, ubi Serenissimus cum Dno Grali Supremo, et toto senatu cursum cupreae impediens non esse fideles Patriae, quin imo confederationis turbatores manifestissimi essent, proclamavit, uti pro fortiori enucleatione similium turbatorum, cottum Trenchiniensem ¹⁾ . . . qui mediantibus litteris suis secunda Januarii emanatis, cottibus Posoniensi, Nittriensi, Lyptoviensi, Trenchiniensi et Barsiensi scriptis, ita et Arvensi contra suam Serenitatem, quasi indebitis insolitis, et insupportabilibus oneribus Regnum aggravaret in tantum, ut ne quidem sub jugo Germanico ea Regnum expertum fuisset, ac per hoc Cottus ad scissionem et tumultuationem contra homagiale et confederationale iuramentum incitare nihil formidasset, eo rem confirmante, quod Paulus Okolicsányi Viennam jam septem Cottus a confederatione resultum fuisse scripsisset, hancce materiam fusius declarando et exprobrando, ipsum Christophorum Okolicsányi attacti Cottus v. comitem, et Melchiorem Rakovszky in praesentiam tabulae convocando, mentionatas literas reprobando et publice perlegi curando, rationem facti expostulavit Serenissimus, qui posteaquam negare nequivissent, et Cottum in id universaliter consensisse assumpsissent, in eo semet excusarunt. quod non in forma seditionis, et tumultuariae factionis. sed in forma gravaminis pro sortienda tot tantorumque onerum alleviatione id fecissent, sed Serenissimus Princeps lite-

---

¹⁾ Turociensem.

rarum sibi scriptarum tenorem longe alium et Cottibus
 exaratarum demum diversum esse ipsis originalibus literis
 demonstrando, omnino seditionem, et factionis molimen intu-
 li-set, quibus tacentibus ac per hoc ipsum quasi agnoscentibus,
 nec tamen gratiam petentibus cum amaritudine cordis in
 lachrymas erumpens, status et ordines formalibus est aggressus
 serenissimus: Ezt érdemlete(m) tőled haza bujdosásim után,
 életemet, véretem, mindenemet éretted felszentöltem, Felesé-
 gemet, Gyermekeimet, Szerencsémeket megvetettem, sőt az édes
 Eleim is hozzád való szerelmekért s virágzó előbbi szabad-
 ságodnak helyire hozássáért mindeneket koczkára vetvén, vére-
 ket, hiteket fölálldozták; nem türöm, nem szenvedem, magam-
 mal koporsómban viszem, mert te tudod Istenem, hogy igaz
 szívő vagyok, és privatumot nem kívánok, ne szenvedd édes
 Hazám rajtam ezen gyalázatot. — Verum quia Status et
 ordines tantisper tacuissent, Cordis amaritudine pressus, de
 sese erumpendo, et Ducali suae functioni Regno valedixit,
 renunciando, et termis nefors violentis vicibus de medio
 exilire voluit, sed per Regnicolas magis vi, quam reverenter
 represso, et detento, claris vocibus conclamarunt, satius esse
 Hominem pro Populo mori, quam Regnum sine Capite, sine
 Duce, in periculum et Labyrinthum perpetui vasallatus inci-
 dere debere, ac ob id repetitus Christophorum Okolicsányi
 v. comitem comitatus Thurocziensis, et Melchiorem Rakovszky,
 filios mortis esse acclamatum et conclusum; quod ut primo
 dictum illico et factum est, eo siquidem instanti exorto terribili
 tumultu, vibratis frameis, et gladiis agressi, ex tentorio
 Regni expulsi, persecuti, et confossi, desecti sunt, ita ut dictus
 Rakovszky vix ad jactum lapidis excurrrens, ita terram corruit,
 ut plurimis huiusmodi vulneribus oneratus cum morte luctaretur,
 et Domini Generalis capellano occurrente per Petitionem
 signi Poenitentiae circa ipsum laboraret, prae manibus dicti
 capellani animam misere exspiravit, ac demum omnibus ve-
 stibus hinc inde disreptis, penitus exutus, tandemque gramine
 tectus, et ibi relictus est nonam quippe sequentis Diei horam
 matutinam; alligato itaque peditus fune, cadaver illud in
 duobus Bobus ad conspectum omnium extra castra, et excubias
 castrenses ductum, et pro esca Vermium, volatilium caeli. est
 expositum. Alter autem Okolicsányi ob recentiore aetatem
 suam, et quia vulnus lethale in capite nullum habuisset,
 pristinae sanitati perfacile restitui potuisset, ad manus chyrurgi
 deveniens, tribus diebus solenniter custoditus, saepius exami-
 nabatur, ad eliciendos complices, tertia tandem die, sublata
 carnificis tortura, et ignitorum ferramentorum corpori appres-
 sione capite plexus est. Quare determinatum est, ut totus

Comitatus denique arestatur, et arestum per Dominum Platy ipsi imponatur, qui tamen se excusando eundem Thurociensem esse, adeoque alium hominem sibi ad hoc regnum quaereret, praemissa istiusmodi excusatione Dominus Platy aequè arestatus cum Domino Benyiczky, et omnes denique ex Comitatu Thurociensi, tandem et ipse Paulus Okolicsányi advectus. per modum formalis captivi detinetur.

His finem imponendo, ad materiam pecuniae est deven-
tum, et universaliter determinatum: 1-o Quatenus aerea moneta ob caristiam argenteae indifferenter currat. 2-do. Ut medius florenarius in octo polturis, Kongo autem in quatuor currat. 3-io. Ut poltura per se ut poltura currat, et sic quinque medii florenarii, vel decem Kongones unum florenum ex denariis centum constantem efficiant, singulae vero duae Polturae Unum grossum ex tribus cruciferis conflatum efficiant. 4. Ut valor ejus in omni parte argenteae reputetur, et cum eadem aequaliter currat, et in emendis, quam redimendis bonis, servatis caeteroquin literarum conditionibus prout et debitorum exolutionibus currat.

Die demum 8-vo relucescente negotium monetae reas-
sumptum, et sic confirmatum: 1-o Ut ad plenariam impositi quanti et restantiarum exolutionem quatuor millones currant, secus enim miseram plebem subsistere non posse. 2-do Ut exoluto eodem quanto non nisi duo millones habeant circu-
lationem. 3-io Ut illi, duo millones certo signo, utpote in margine B. V. effigie insigniantur, quem in finem loca deno-
minantur Cassovia, ac montanae civitates, ut praeter talismodi insignitam nulla alia Bona emi, redimi, aut debita exolvi queant. 4-to Ut in redemptionibus, exolutionibus ultra quinque millia progredi non liceat. 5-to Si quis insignitam aeream monetam, sive sit turca, sive Graecus, sive Rascianus. sive Nostras, pro venalibus accipere nollet, tunc bona ejus venum exposita illico confiscentur, et insuper pro terrifico aliorum exemplo moneta fronti ejus inuratur. Ne autem haec per par-
tem ementem exequiantur, necesse est, ut quilibet Pagus. oppi-
dum, aut civitas unum probum et ad id aptum hominem ordinet, qui absque respectu personarum praemissa exequatur duas partes querulanti assignando, tertiam vero pro se ex con-
fiscandis reservando.

Die demum 10. et 11. pro compilandis regni gravamini-
bus et repartiendo Inclyti comitatus medio millione, ordinati sunt Dnus Franciscus Klobusiczky. Modalitatem vero dicacae formandam et desuper ideam faciendam, normamentum ejus perlectum est, quare e singulo comitatu duo deputati Dica-
tores, qui extunc juramento adstricti, Poena ducentorum flore-

norum adjuncta, per duos menses, a die solutionis conventus computando accepta secum formula juramenti, et pro acceleratione istius Dicalis conscriptionis, e gremio sui Comitatus denominet dicatores et per illos jam juratos adjurentur, laboremque sibi commissum ad normam rubricae Lr. C. C. notatae inchoent, ad finem duorum mensium regni cancellario transmittant, relationemque faciant.

Eadem die in negotio religionis deputati tres, cancellarius regni, Dnus Zay, et Stephanus Soos, coram quibus facta Dnorum Commissariorum relatione, totam quantam seriem templorum tam occupatorum, quam non occupatorum coram regno reportent.

Die autem Lunae Pentecostes, absolutis Divinis, sessione redintegrata, status et ordines decreverunt, ut causae jam semel juridico remedio, seu jussu motae, sive coram Protonotariis, sive comitatuum sedriis, possint currere, et ventilari sequenti modalitate: Ex omnibus comitatibus duo deputati et jurisperiti sunt denominandi, qui juxta evolutionem unius anni se ibidem continebunt; evolutio integro anno, alii per comitatum denominandi illos priores commutabunt, attributa iisdem autoritas est e medio ipsorum praesidem hujus deputationis eligendi. Ex parte undecim comitatuum nostrorum locus residentialis deputatorum Carpona, ex parte autem tredecim comitatuum Eperjes denominabatur. Cursus et modalitas erit, quasi aliquem ex magistris Protonotariis deberet actor efferre, mediantibus mandatis, vel indorsationibus supplicum libellorum, quibus in tempore prohibitis, literae certificatoriae conficiuntur, suoque modo parti I. exhibeantur praescissis nonnullis inutilibus exceptionibus ad meritum causae ejusdem servientibus.

Item eadem die sancitum est. ut per regales omnes et singuli usque in praesens, post tergum Gentis Germanicae ex spe futurae promotionis, aut quoquo modo semet abscondentes citentur, habito duorum mensium respirio quo si venerint, bene quidem, sin minus semel pro semper pro infideles habebuntur, et a regno, tanquam membra corrupta abjiciantur, sicque bona eorundem perpetuae collationi erunt obnoxia.

Verum advertendo sapienter Regnicolae regis fraudulentiam, et subditam luculenterque ostensam non paternitatem, sed potius inurbanitatem, in hoc se fundando, hodie cras Armis debellabuntur, perpetuo vasallatus et jobbagonalis nomen praefaturi, ex quo non immerito proclamatum est: Eb ura fakó maji napságtúl fogvást Joseph nem királyunk, abrenuntiálván mindenekben ellene, inkább egy óra alatt elveszünk, semmint örökös Jobbágyságot viselyünk, melly föl kiáltássunkat confirmálljuk confoederatióra letett hitünkkel,

az ország pedig mondassék Interregnumnak mind addig, még-
len más Ország Gyűlés alatt királyt nem választunk.

Eadem Die megengedettett az Clerusnak ott, ahol tet-
szik synodust tartani. Mivel pedig Esztergami Érsek nem
lehet köztök, nincsen is az mi tudunkra, választának Praepost
magoknak, imponaltatott.

Tandem ultimis diebus Illmus Dnus Biber usufructuarius
Eppus Nittriensis et simul consilio est declaratus, post bimestre
autem tempus, non comparente domino Adamo Erdődy, ordi-
narius episcopus Nittriensis dictus dominus Pyber habeatur.
Demum successit valedictio Serenissimi Principis a Statibus
et Ordinibus Regni facta. Deinde Te Deum laudamus decan-
tatum, itaque valedictum est.

Közli: DR. ÁLDÁSY ANTAL.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

Gróf Bethlen Kata végrendelete és alapító levelei.

I. *Héviz*, 1742. j u n. 22.

Árva Bethlen Kata hagyománylevele.

Én gróf Bethleni Bethlen Kata adom tudtára a kinek illik ezen levelem rendében, hogy az én idvezült édes férjemmel gróf Széki Teleki József urammal vásárlottuk volt meg a néhai gróf Bethlen György kedves bátyám uramtól a datki portióját ötszáz forintokkal, és gróf Bethlen Sámuel kedves bátyám uramtól ugyan az ő kegyelme datki portióját háromszáz forintokkal, négy cigányokat Donáth Mihály uramtól kétszáz forintokkal. Mely ezer forintokig való keresményt az én idvezült édes uram hagyott maga testamentoma szerint az én szabados dispositiómra. Én is azért hagyom és legálom gróf Haller Pál és Borbára gyermekeim közül az én hévizi jószágomban holtom után succedálónak oly conditióval, hogy a mely parochialis házat a hévizi református papoknak lakó szállásokul az idvezült édes urammal építettünk a Rósa patakja és másfelől a Forrásról jövő patak mellett Jakab Tamás házhelye s a falu közönséges felső szekérútja között; hasonlóképpen a hévizi református hallgatók számára a mely házat csináltattunk isteni szolgálatra és a kántor vagy mester szállásának: ezen helyeket és épületeket a harangláb helylyel, azonlevő és magunk pénzünkkel szerzett harangokkal együtt minden háborítás nélkül meghagyjon az édes gyermekem, valamelyik az én hévizi jószágomat bírni fogja, a hévizi reformata kicsiny ekklézsia, ref. pap és mester békességes birodalmokban s ezeknek szabados isteni szolgálatot engedjen magok vallások szerint és valamíg ezekről elégséges állandóságú levelet nem ad a Hévizen succedáló gyermekem mind maga, mind maradéka képiben, addig kedves bátyám gróf Bethlen Imre uram (kinek is ezekről való contractusokat által adtam), vagy akkor életben levő református

Bethlen atyámfiái, főcurátorok és reformátum Consistorium a dahi megírt portiókat és cigányokat akárkinek is szabadosan eladhassa és a pénzt fordítsa a megnevezett ekklézsia javára, s úgy is minthogy felséges királyunk s örökös fejedelmünk természeti kegyelmességéből a mi vallásunknak ez hazában szabados gyakorlása vagyon, arra pedig szükségesképpen kell isteni tiszteletre való helynek, pap és mester lakásának lenni: védelmezzék és tartsák meg ő kegyelmek ezen kis reformata ekklézsiát minden háborgatás ellen. Ha pedig a megnevezett dahi portiókat és cigányokat az haeresek kiváltanák, kedves bátyám uram gróf Bethlen Imre uram, vagy akkor életben levő református Bethlen atyámfiái főcurátorok és méltóságos reform. Consistorium a contractusokat ki ne adják, valameddig a pénzt felvenni akaró successor gyermekem maga és maradéka képiiben állandó jó levelet nem ad, hogy a fenn megírt isteni tiszteletre rendeltetett helyet, a harangláb helyet ott levő harangokkal, református pap és mester lakó helyeiket, rajta levő szükséges épületekkel, azoknak helyeknél megtart és meg nem háborít.

Melyek bizonyosságára és változhatatlanul való megerősítésére adom ezen tulajdon subscriptiómmal és pecsétémmel megerősített leveletem. Hévizen, 1742. esztendőben juniusnak XXII-ik napján.

Árva Bethlen Kata m. p.,
(P. H.)

(Fekete pecsétviaszba nyomott gyűrűpecséttel.)

Kivül ez van írva: A *Hévi Refor.* Templom, pap és mester háza iránt való levél. *Testamentaria dispositioja M. gr. Bethlen Kata Asszony-nak. Héviz de 22 Junii 1747.*

(Az alá nem huzott szavak egy kéz és egy tinta írása a belső szöveggel. Az aláhuzott szavak később más kézzel és tintával irottan beszúrva és illetőleg után pótolva.)

(Eredetije az erd. ev. ref. egyházkerület igazgatótanácsa (régi supremum consistorium) levéltárában Kolozsvárt, az alapítványi ládában nro 315.)

II. Fogaras, 1752. márcz. 7.

G. Bethlen Kata testamentuma de 1752.¹⁾

Ez alább megíratott rendélésemet ezelőtt három esztendővel tettem volt, de minthogy a dolgok folyási az alatt az idő alatt megváltoztanak, tehát a mint akkor ép elmével lévén, szabad akaratom tetszése szerint, senkitől sem kényszerítvén, tettem rendélésemet: úgy most is ép elmével lévén, senkitől nem kényszerítvén, tettem azelőtti rendélésemben

¹⁾ Kivül az hátlapon.

tiszteletes Jantsó Mihály uram, a fogarasi ref. ecclesia tanítója által az alább megjegyeztetendő correctiókat:

Atyának, fiúnak és szentlélek teljes szentháromság egy bizony örök Istennek szent nevében kezdettem el ezen rendelésemet:

Elsőbben is áldom és dicsérem az *Atya úristent*, ki engemet a semmiből méltóztatott teremteni, nem pedig valami csúszó-mászó állattá, hanem okos lélekkel felruháztatott, teremtetett emberré teremtett, bizonyos időben, igaz hitben, vallásban lévő szülék által, ép kézzel-lábbal e világra béhozott és szép rendbe helyeztetett, Krisztuson fundált igaz hitben és vallásban felneveltetnem engedte és ugyanazon hitben, vallásban a szorongattatások között is kegyelmesen megtartott. el is hiszem, hogy mindvégig is megtart.

Aldom és dicsérem a *Fiú Úristent*, ki engemet keserves szenvedése és halálával megváltott és a bűnnek sárjából az örökéletnek hívására kegyelmesen felvett és az én sok és számlálhatatlan bűneimért tökéletesen eleget tett.

Aldom és dicsérem a *Szentlélek Úristent*, ki azt a nagy jót, t. i. az én örök életre való megváltatásomnak drága örömet szívemben megéreztetvén, az örök életre elpecsételt, melyel is minden kísértéseim között magamat vigasztalhatom.

Dicsértessék mindenektől és én tőlem is az én életemnek utolsó perczentéseig a *szent Háromság, egy bizony örökké való Isten*, ki engemet az ő örökké való decretuma szerint elválasztván az örök élet bírására, ahoz illendő drága kegyelmeivel fel is ruházott és nem engedte, hogy e világgal és annak haszontalan gyönyörűségével elereszkedjem, hanem mint édes atyám gyakorta nehéz kísértésekkel és keresztekkel életemet gyakorlotta és a sok nehéz kísértések által azt cselekedte, hogy azok által jobban ragaszkodhassam ő felségéhez, és az én utolsó végemről meg is emlékezhessen és szent Dáviddal azt mondhassam: szomjúhozik az én lelkem az Istenhez, az élő erős Istenhez, ezt mondván: valjon mikor mehetek el, hogy bemutassam magamot az én Istenem előtt? — és szent Pállal a Krisztushoz való menetelt kívánván, mert az mindennél jobb.

Ez nyavalyás életből való kiköltözésemnek emlékezete én nálam kedves lévén, tudván azt, hogy az csak álom, mely is drágalátos az Úr szemei előtt.

Meghidegedett tetemeim eltakaríttatása iránt sokszor gondolkodtam: az én szemeim elől elvétellett kedveseimhez mostan is fentartó indulatom ugyan arra vinne, hogy Kertzesorán kívánjam földbe való tétettetésemet, minthogy ez iránt a méltóságos Teleki familiával tett alkalmamban (*így!*) is, úgy

jut eszembe, hogy van emlékezet; de abban is sok akadályt látván, holtom után is másoknak terhet porrá váló testemmel nem kívánok tenni, tudván azt is, hogy az Úré az egész föld és annak kereksége, és akárhonnan is feltámad az én porom amaz véghetetlen dicsőségnek elvételére. Azért kérem kedves bátyám Bethlen Sámuel és Bethlen Imre uramékat és több kedves testvérjeimet, a kik akkor életben lesznek, hogy tétesenek engemet oda, a hol az én velem igaz hitben, vallásban boldogul kimult embereknek tetemei lesznek; az pedig akár-mely helyben legyen, én nem bánom.

Koporsó bétételemen legyen egy praedikatio. temetésemen kettő, egyéb ne legyen, se búcsúztató, se oratio. Mint-hogy a mostani szokás szerint a dicséretben igen el szoktak menni, talám rendin kívül is néhányszor: én ezt soha sem szerettem, vétkes dolognak is tartom, magam ítéleti szerint is dicséretre való dolgot magamban keveset, vagy semmit sem látok; ha szintén volna is, az nem én töllem, hanem az Istentől volna, kiért térjen vissza ő szent felségére a dicséret, engemet pedig dicsérettel ne illessenek.

Temetésemre való költség, minthogy pompás temetést én nem kívánok, felette sok nem is kell. Ha Istennek úgy tetszik, hogy hazánknak békessége legyen az én kiszóllittatásomkor, és az Isten maga áldását én tőlem, bűnös szolgálójától meg nem vonja, az én házamnál leszen annyi, hogy engemet kevés költséggel eltemethetnek. Pénzem énnékem ha jelen nem találna is kezemnél lenni elegendő, de ugyan csak kortsomákon és gondviselőimnél leszen annyi, hogy úgy reménlem, fogyatkozás nem leszen; minthogy én nékem pénzem ritkán vagyon csak háromszáz forintom is, noha e világ úgy itél, hogy énnékem sok pénzem maradott volna idvezült édes uramtól, de istennel bizonyítom, hogy én nékem még egészen négyezer forintom sem maradott volt, azt pedig temetésére és másoknak hagyott utolsó szavai szerint elköltöttem; azután pedig mind csak nehezedvén az erdélyi állapot, azt minden tudhatja, hogy van a kereset és sok törvénykezésim lévén, arra feles költség is kívántatott, és a mi kezemhez jött is, minthogy csak sáfár voltam benne, én bizony soha azon nem igyekeztem, hogy világi kincset gyűjtsek, minden kívánságom csak a jövőendő és örökké megmaradandó kincs lévén, elköltöttem. Ezen dolgot ily hosszasan azért írtam le, hogy ha az én kiszóllittatásom alkalmatosságával gyermekeim jelen nem lesznek, nehogy lelkeknek nagy megsértésével valakire gyanúságok legyen, azt ítélvén, hogy pénzem maradott.

Fizetett cselédimnek többire minden félesztendőre meg szoktam fizetni, Túróczy uramon kívül. Azért ha fizetése ő

kegyelmének, vagy másnak is benn találna maradni, azt minden hiba nélkül megfizessék.

Mindezeket és ezután írandó dolgokat kötöm kedves bátyám Bethlen Imre uram lelkére, minthogy mind eddig elfolyt keserves özvegységi napjaimban ritka példájú igaz atyafiságát mutatta meg én hozzám, nem sajnálván, sőt semminek tartván sokszor én érettem méltatlanul való becestelenítetését, melyet sokak véghez vittek ő kglmén. Kiért is kívánom, hogy az én reám gondot viselő mennyei szent Atyám és jó Istenem én töllem még ki sem gondolható lelki és testi áldásaival végye környül ő kglmét és az ő kglme kedvesseit; valamint ő kglme sokszor volt az én bánatos szívemnek megvigasztalója, légyen a szentlélek Úristen az ő kglme szívének minden öröme és ez életnek terhei között készítse el repeső indulattal és kívánsággal e sárházból való kiköltözésre, mint szintén engemet, ki is nagy örömmel és nagy Istenbe való bizodalommal várom az életre való általlépést és szent Dávid szavai szerint: a kik életünkben szerelmesek vagyunk, a halál is el ne választhasson, azaz hogy amaz véghetetlen dicsőségben is lehessünk együtt.

E mellett édes gyermekeimet azon kérem, hogy valami módon meg ne ütközzenek abban, hogy eltakaríttatásomat bízom testvérjeimre. Én az ő hozzám való jó indulatjokban semmit nem kételkedem, de minthogy ők a mi közöttünk való eltakaríttatásnak módjához és rendihez nem szoktak:¹⁾ azért kellett eltakaríttatásomat bíznom testvérjeimre. Azért édes gyermekeimet anyai indulattal arra kérem, hogy ellene ne álljanak ezen rendelésemnek, sőt minden dispositio legyen kedves bátyám uramékon Bethlen Sámuel és Bethlen Imre uramon. Egész reménységgel is vagyok édes gyermekeimhez, hogy nem kívánnak rendelésim ellen semmit is cselekedni, tapasztalván hozzám való engedelmességeket. Melyért is kívánom, ha engedelmeskednek, hogy az én istenem lelki és testi áldásait reájok terjeszsze és az élet után az örökké tartó és soha meg nem változó dicsőségbe vigye be őket.

E világból való kiköltözésem után is nem gondolhatom, hogy édes gyermekeim közül arra a háládatlanságra vetemednék, hogy az Istennek megboszantásával, a maga lelkének megsértésével engemet az eretnek anyák közé kívánna számítani, sőt úgy itélek, minthogy az én életemet, Istenbe vetett reménységemet magok is tapasztalhatták, én irántam úgy ítélnék, mint az Úr-Jézus vérével megváltatott és már az örökké való nyugodalomnak kívánatos révpartjára és az Isten

¹⁾ Katholikusok lévén.

szent színének gyönyörűséges látására által lépett Istennek szolgáló leányáról.

Azt se gondolják se gyermekeim, se mások, hogy én ezen, sőt ezelőtt az ősszel tett rendelésemet valami hirtelen magam gondolatlanságából, vagy pedig valaki kényszerítéséből tettem volna, mert senki én körülöttem nem volt, senki kényszerítéséből nem cselekedtem, hanem jó Istenem kegyelméből, elmémnek szép csendességében, a Krisztusban való állhatatos hittel, csendes lelkiismerettel, minden megháboríttatásom nélkül, a mint ezt akárki is könnyen felveheti abból, hogy mind a mostani, mind az ősszel tett rendelésemben oly dolgokról tettem rendelőt, a melyek a haza törvényével megegyeznek, lévén mind tulajdon magam kereseti az, a miről rendelőt tettem. Hogy pedig a mostani rendelésemben valami változást tettem, azzal nem arra céloztam, mintha az elmúlt ősszel tett rendelésemet kívánnám megrontani, sőt minden részében kívánnom a maga erejében maradni, hanem azért cselekedtem, hogy a pénz kiadásának helye és módja megváltozváu, ahhoz képest kellett mostani rendelésemet szabnom és alkalmaztatnom.

1. Elsőbben is azért a *hévizi* reformatá ecclesia számára hagytam háromezer kétszáz magyar forintokat, fl. 3200, mely pénznek nagyobb része Kőhalom székinél vagyon. Ezen summa pénzt, minthogy az ott való ref. pap és scholamester tartására rendelőt, legelőször is arra kérem kedves bátyám Bethlen Imre uramat, a tractus protocollumába írassa bé, és ezen summa pénz után járó interes iránt, a tractusnak tiszteivel együtt, tegyenek olyatén rendelőt, hogy a papnak ezen interesből járjon esztendőnként annyi fizetése, a mennyit ő klgmek megegyezett akarattal illendőnek ítélnek; a több része az interesnek maradjon ugyan a *hévizi* mester fizetésére. Ha pediglen azon kicsin reformatá ecclesia elfogyna, melyet Isten távoztasson, tehát a feljebb megírt fl. 3200 summa pénz szálljon a fogarasi reformatá ecclesiára.

2. Másodszor zálogosítottam mind itt Fagaras-földén mind Újfaluban, adósságaim is vagynak mind itt Újfaluban. Ezeket édes gyermekeim osszák egymás között egyiránt atyafiságosan, kivéven a gridieknek fára kiadott száz magyar forintokat, úgy a mardsinaiaknak ugyan fára adott száz magyar forintokat. a melyeket hagyok a fagarasi reformatá ecclesiának.

3. Az ugraiaktól újonnan megvásárlottam az Ökörhám nevű helyet, ezerhatszáz magyar forintokkal, fl. 1600, hasonlóképpen a kőhalmi vargától is egy darab széna-rétet 250 magyar forintokkal, fl. 250. Ezeket is gyermekeim osszák egyiránt.

4. Túróczi József uramnak nálam eltöltött hosszas, éjjeli nappali szorgalmas és mindenképpen igen hívséges szolgálatjáért benn lehető rendes fizetésén felyúl hagyom a hat barna lovakat a jobb háموkkal és a pirotsellel együtt, úgy mind azonáltal, hogy ha valamelyik kedves gyermekeim közül kívánná magának megtartani a pirotselt, tehát csináltasson a pirotselért említett Turóczi József uramnak egy tisztességes fedeles új kocsit.

5. Hasonlóképpen tiszt. Bod Péter uramnak is hagyok négy lovat, a zöld kocsiival egyetemben.

6. Maurer Julia asszonynak körülöttem való hívséges fáradozásáért hagyom az Örmény-Székesen lévő száz magyar forint adósságot, úgy egy tisztességes paplant is a vendég paplanok közül, egy pih derekalyt, ugyan pihből készített két párnát s két rendbéli ágyra való (*így!*) a tisztességesebbek közül. Egy mentét is csináltattam ő kglmének. azt is édes gyermekeim béreltessék meg azzal a bérlésszel (*így!*), a melyet a napokban vásárlottam a sidóktól.

7. A kis Bod Katinak a Tövis körül lévő hatvan magyar forint adósságot hagyom, a melynek interessét az édes atyja fordítsa a kis Kati hasznára.

8. Jantsóné iránt, minthogy Teleki Gábris kedves fiam mellett öt esztendeig jó lelkiismerettel dajkálkodott, sőt azután is egész hívséggel kívánt szolgálni, arra kérem édes gyermekeimet, hogy öregségére jutott férjével együtt legyen szabados a jobbágyi szolgálattól; én ez iránt néki adtam levelet, mely is kedves bátyám Bethlen Imre uram kezében vagyon. Ha pedig magának lészen kedve arra, hogy édes gyermekeim közül valamelyik mellett szolgálatot tégyen, az ő állapota szerint fizetést adjon néki. De a fizetésre való szolgálatra is, ha magának nem lesz akaratja, egyik is az én édes gyermekeim közül ötet erővel ne kényszerítse.

9. Arra is kérem az én édes gyermekeimet, hogy az én mellettem jámborúl és hívségesen szolgáló cselédimnek, nevezetesen Szakáts Tomásnak és Kotsis Andrásnak jámbor és hívséges szolgálatjokat jutalmaztassák meg. Minthogy most készpénzem nem maradott, elég marhám vagyon, abból kitkit körülöttem szolgáló cselédimmel kedves gyermekim szolgálatjokat jutalmazza meg.

10. Maurer Julia asszonynak azt hagyom, hogy addig, a míg meghidegedett tetemeimet a földnek színéről el nem takarítják, el ne menjen az én házamtól. A kis Bod Katit addig senkinek ki nem kell adni, míg az édes atyja ide nem jó, vagy pedig valami rendelést nem téssen iránta.

Mindezeknek és az ősszel tett rendeléseimnek minden

részeiben való megtartására anyai szeretettel kérem és kötelezem az én édes gyermekeimet, nevezetesen, minthogy életemben a hévizi reformáta kicsin ecclesiában volt az én szívemnek kiváltképpen való öröme és vigasztalódása, az Úr-Jézus keserves szenvedéseire kérem az én édes gyermekeimet, hogy azt a kicsin ecclesiácskát és abban lévő református embereket meg ne háborítsák, hogy magok is az Istentől meg ne háborítottattassanak (*így!*) Kíért az Úr-Isten áldja meg őket ebben az életben mindenféle szerencsés előmenetellel, a következőben pedig mennyei dicsőséggel, hogy velem együtt az Isten szent színének látásá[ban]¹⁾ örökké mind végiglen gyönyörködhessenek.

Signatum Fagarasini die 1-a mensis Martii, a. 1752.

Árva Bethlen Kata, m. p.

(Pecsét.)

(Eredetije, sajátkezű aláírással, utána a kigyó-czimeres kis gyűrűpecséttel fekete viaszba nyomva, a fogarasi ev. ref. egyház levéltárában. 1851-ben egy német hitelesítési záradékkal látta el az akkori »K. k. Steuer-Amt«. 44. sz.)

III. Héviz, 1757. aug. 18.

Bethlen Kata grófné végrendelete.

Nos Maria Theresia, divina favente clementia Romanorum imperatrix, ac Germaniae, Hungariae Bohemiaeque regina, archi-dux Austriae, dux Burgundiae, haereditaria princeps Transylvaniae, comes Tyrolis et Siculorum memoriae commendamus tenore praesentium significantes quibus expedit universis et singulis, quod magnifica comitissa Catharina Bethlen, illustris quondam sac. rom. imp. comitis Josephi Teleki senioris de Szék relicta vidua, coram nobis personaliter constituta, tam corpore firmo ac valitudine prospera, quam etiam mente per omnia sana, ministerio vivae vocis suae, sponte et libere confessa est, pariterque retulit nobis hunc in modum, quomodo ipsa perpendens et animo suo secum diligenter revolvens statum et conditionem humanae vitae usque adeo caducam et momentaneam esse, ut nullum solidum in hoc seculo lubrico tenere possit vestigium, horamque mortis, quae est stipendium peccati, eo esse incertiore, quo habeatur ipsa mors omnibus certissima; quapropter cum et ipsa ex dono et munificentia dei multa bona proportionate acceperit, priusquam hanc fragilem vitam cum morte commutaret, statuit primum, omni quo fieri potuit modo de ultima voluntate sua

¹⁾ A zárjelbe foglalt 3 betű tollban marad.

per formam testamenti expressa praedisponere, ut tanto expeditioni et liberiori mente ex hac labenti vita in aliam aeternam, eamque beatam, sanctorum omnium nimirum consortium, possit evolare: exhibuit igitur et praesentavit majestati nostrae quasdam literas, seu tabulas testamentarias, super ultima voluntate et dispositione sua patenter confectas, sigilloque et subscriptione propriis roboratas, viva insimul voce, personali sua adstantia quoque coram nobis declaravit ultimam suam voluntatem, post decessum suum ab hac luce in omnibus punctis observandam, literis in iisdem contineri; atque ex eo supplicavit nobis debita cum instantia humillime, quatenus nos fassioem isthanc suam exaudire, pro firmiori authentia praesentibus litteris patentibus verbotenus inseri, inscribi facere, eidemque robur et solemnitatem, quibus similes legationes et testamentariae dispositiones muniri solent, sub sigillo nostro judiciali et authentico transylvanico addere clementer dignaremur. Quarum quidem literarum seu tabularum testamenti hungarico idiomate descriptarum tenor et verbalis continentia talis est:

En gróf Bethleni Bethlen Kata, néhai idvezült édes kedves férjemnek, római szent birodalombéli gróf Széki Teleki József uramnak elmaradott özvegye, meggondolván Istenem kegyelmességéből ép és józan elmével s azon jó Istenemnek én rajtam bokrosan általvitt édes atyai látogatásaiban megnyugodott szíjvel, életemnek sok változások között is mely sok rendbéli jótéteményeit közlőtte ő Felsége velem bűnös szolgálójával, midőn engemet keresztyén és nagyemlékezetű szüléim által e világra hozván, a maga igaz esmeretében felnevelt, szent utaiában vezérlett, maga félelmére megtanított; szép gyermekeimnek, kiket szemem gyönyörűségire adott vala, a szomorú halál által lett kiszólltatásokban is a mely sebeket rajtam ejtett mint szabados uralkodású Isten, azokat viszont, mint édes atya, mennyei vigasztalásával békötötte és szívemet a földi jók körül való szeretettől megüresítvén, a maga szent szeretetire annál inkább felgerjesztette; meggondolván azt is, mely mulandó légyen e világi élet, elenyészik az, mint a füst és a pára, elmúlik, mint az árnyék. Aldott légyen az Úr, kinek kegyelme által e világi életben is főbb czélom az Isten dicsőségének keresése, idvességem munkája és az Isten házához való szeretetem. Erre nézve, minek előtte bűnös lelkemet édes teremtmény, megváltó, megszentelő Istenemnek az örök boldogságra megadnám s gyarló testem a halálnak édes álma által a boldog feltámadásnak csallhatatlan reménysége alatt elalunnék, az én édes jó Istenemhez, szent házához, szent vallásomhoz való szeretetemnek megbizonyítására, a nékem adatott tehetség

szerint tészek és hagyok az alább következő punctumok szerint holmi rendeléseket és testamentumot, melynek holtom után megtartására s bételjesíttetésire hagyom és kérem gróf széki Teleki László kedves öcsém és gróf Bethleni Bethlen Imre kedves édes bátyám uraimékat, míg Isten ő kegyelmeket élteti, minthogy közelebb lakására nézve inkább lesz megírt bátyám uramnak keze ügyiben; holtok után pedig (melyet Isten késő időkre halaszson) ugyan a Bethlen familiából reformáta szent vallásunkon lévő, Istenihez igaz buzgósággal viseltető közelebb való idősb atyámfia, követén mind kettőknek és a következőknek lelkekre, az Istenhez és vallásunkhoz való kötelességekre, hogy ezen rendelkezésem holtom után semmi résziben meg ne változtassák s másoknak is megbontani, annál inkább egyéb külső vagy magok hasznokra fordítani meg ne engedjék; sőt légyen ezeken vigyázó szeme az erdélyi reformáta ekklesiák főconsistoriumának is, és ha mikor (melyet az Úristen szent fiáért távoztasson) a Bethlen familiából alkalmas református gondviselője az én rendelkezésemnek nem találtnék, bizza a méltóságos reformatum főconsistorium oly igaz és hű tagjára, a ki ezekben hűségesen eljárjon.

I. Nemes Fejérvármegye felső járásában lévő Hévíz nevű falumbeli lakosok ezelőtt mind unitáriusok lévén, idvezült édes férjem gróf Teleki József urammal együtt való házassági életünkben kezdének némelyek reformálódni s az Úristen kegyelme által bizonyos idő alatt annyira is szaporódtanak, hogy református papot és mestert állítottunk, azoknak említett édes férjemmel megegyezett akarathoz tiszteletes fizetést rendeltünk, melyet e mai napig is a hévizi udvaromból esztendőnként megadtam, s míg élek megadatok, sőt idvezült édes uram fejérvármegyei főispányi tisztségében a sorostélyi udvari tömlöcz váltságból gyűlt háromszáz német forintokat ezen hévizi reformáta ekklesiának predikátori fizetése fundusául rendelve, azokat még akkor kiadta volt bizonyos falukra, hogy esztendőnként interesbe tíz köböl búzát, harmincz szekér tűzi-fát és tíz szekér szénát adjanak és szállítsanak helybe a megírt református papnak. Ezen adósságokat idvezült édes uram holtá után is mindeddig azon végekre tartottam, s a mely faluk a summát feladták is viszont másuvá, azon első alkalom szerint egy ideig kiadtam. De hasznosabbnak itélvén a hévizi református pap résziről, minthogy adminisztrációjába gyakran fogatkozás esett, a tűzi-fán kívül a búzát és a szénát magam adattam meg egy időtől fogva, s míg Istennek életem tetszik, ezután is megadatom. Huszonnégy szekér tűzi-fára pedig a megnevezett háromszáz német forint tömlöcz-váltság summá-

ból van kiadva brassó-széki apáczai bizonyos személyeknek százhusz magyar forint, melyről való levelét a hévizi reformáta ekklesia ládájában beadtam, hogy ha mikor kívántatik, annak ereje szerint a református pap és egyházi kényszeríthessék az említett falubeli adósokat az esztendőnként való interes beszolgáltatására; de a capitalist elkölteni semmi szin alatt szabadságok ne legyen, hanem valamikor az adósok magok fel akarják adni a summát, vagy rajtok felvenni szükséges volna, nem más, hanem a fenn megírt kedves öcsém gróf Teleki László és kedves édes bátyám gróf Bethlen Imreh uraimék hirekkel és akarattyaikból, vagy holtok után annak tetszésiből, a kire rendelésem szerint szállani fog ezen reformáta ekklesia gondja viselése, vétessék fel a capitalis, és mingyárt alább declarálandó rendelésem szerint megint más oly helyre adassék ki, hogy a most folyó interes hiba nélkül megjárjon a református pap számára örökösön. Az udvarból járó egyéb mostani fizetés helyett, rész szerint a feljebb említett sorostélyi tömlöcz váltság két része, ugymint a kétszáznegyven magyar forintok is ide értetvén, tettem le az erdélyországi reformáta ekklesiák főconsistoriuma keze és gondviselése alá ilyen adós-leveleket:

1. Kőhalom-székeknek anno 1757-ben die 7-ma mensis Februarii elocált négyezer magyar forintoknak két ezeréről írott contractust, melynek interesse az én holtom után a hévizi református pap és oskola-mester örökös és annualis fizetésekre való lészen, 2000 m. forint.

2. Ugyan Kőhalom-székeknek anno 1757. die 6-ta Junii adott 1000 ezer magyar forintokról írott contractust. Mely summa ennek előtte, mint a contractusnak elején meg is vagon írva, két rendben elocáltatott volt, ugymint: hatszáz anno 1741-ben 1-a Maji, uégyszáz pedig anno 1757-ben 8-va Januarii. Ez az 1000 ezer magyar forint interesse is a hévizi református pap és oskola-mester annualis és örökös fizetéseiben járandó lészen az én holtom után.

3. Brassó vidékin Apácza nevű faluban anno 1742. die 22. Maji bizonyos embereknek 120 százhusz magyar forintokról, melyek azoknak elocáltattak, írott contractust. Ezen summának esztendőnként interesse huszonnégy szekér tűzifa, mely ugyan esztendőnként jár a hévizi református pap fizetésiben.

4. Fehérvármegyében Keresd nevű falunak közönségesen elocált százhusz magyar forintokról való contractust most be nem adhattam a méltóságos fő-consistorium ládájában, minthogy újabb contractust kellett iratnom. Ennek esztendőnként interesse negyven veder bor: ez is holtom után mégyen a hévizi református pap örökös fizetéseibe. Melyek szerint

lészen a hévizi református pap és iskola-mester fizetéseknek örökös fundussa 3240 háromezerkétszáznegyven magyar forint. Mennyi legyen pedig ebből a papé? mennyi a mesteré? vagy kántoré? — az akkori fő curator és tractus, a mint jó lélekkel jobbnak vélik, a szerint rendeljék el közöttök. Ezen summákra mindazonáltal, míg Isten életemet nyújtja, kijárván addig az udvarból mind a kettőnek a fizetés a tűzifán kívül, az interest ki nem adattatik; hanem az én halálom napjától fogva kezdődik az esztendő.

5. Ismét Kőhalom-székben, Halmágy nevű faluban anno 1755-ben die 26-ik Februarii, bizonyos embereknek legalis interestre kiadott 100 száz magyar forintokról való contractust és Brassó vidékin Apácza nevű faluban bizonyos embereknek kiadott száz magyar forintokról való contractust. Melyeknek is, ugymint egy summában a 200 kétszáz magyar forintoknak legalis interesse az én holtom után fordittassék a hévizi reformátum templom s harangláb és ugyanott a református pap és iskola-mester házaiknak conservatiójokra s építgetésekre. E végre az udvarhely-széki szent tractus, a jó szokás szerint ezen hévizi reformáta ekklesiában is minden esztendőnként visitatiót tévén, számot végyen a ref. paptól ezen kétszáz magyar forintoknak annualis interessiről minden kedvezés nélkül, a pap is jó lélekkel tartozzék azt adni kedves bátyám gróf Bethlen Imre uramnak, mint közelebb lévő fő-curátornak, míg Isten ő kegyelmét élteni, azután annak, a ki ez ekklesiának fő-curatora leszen s e mellett a méltóságos reformátum fő-consistoriumnak is igaz lélekkel számot adván mindenekről, mit? mikor? mire költött el az interestből. Ha pedig a pap erről számot adni nem tudna, annak esztendőnként járandó fizetésiből ki kell húzni.

6. Feljebb az 1. numerus alatt megirt anno 1754-ben 7-ma Februarii Kőhalom-széknek elocalt 4000 négyezer magyar forintoknak más két ezeriről irott contractust, melynek esztendőnkint való interesse, ugymint a 120 százhusz magyar forint fordittassék a szegény hévizi református lakosok adójuk segítésére.

7. Ugyan Kőhalom-széknek anno 1751-ben die 1-ma mensis Septembris adott 4000 négyezer magyar forintoknak 2000 kétezer magyar forintjáról in anno 1756. die 1-ma Septembris újjólag irott contractussát. Mely kétezer magyar forintokból álló summát adok és hagyok interestivel együtt örökösön az udvarhelyi reformatum gymnasiumnak; sőt, hogy ezen gymnasium még életemben hasznát vehesse, kezében adtam ezen kétezer magyar forintokról anno 1756. die 1-ma Septembris irott contractusnak copiáját, ennek a summának

esztendőnként való interessét, a mikre legszükségesebbnek látják azon reformátum gymnasiumnak mostani fő-curatora kedves bátyám gróf Bethlen Imre uram, tiszteletes professor és inspector-curator uraimék, arra fordíthatják, úgy mindazonáltal, hogy míg Isten életemet nyújtja, nékem ő kegyelmek demonstrációt tégyenek.

8. Ugyan Kőhalom-széknek anno 1751-ben die 1-ma mensis Septembris adott 4000 négyezer magyar forintoknak más 2000 kétezer magyar forintjairól in anno 1756. die 1-ma Septembris újjólag írott contractusát. Mely kétezer magyar forintokból álló summát vagy capitálist adok és hagyok örökösön a maros-vásárhelyi reformátum collegiumnak, sőt hogy azon collegium még az én életemben hasznát vehesse, keziben adtam ezen 2000 kétezer magyar forintokról anno 1756. die 1-ma Septembris írott contractusnak copiáját, hogy ez időtől fogva a legalis interessét is ezen collegium vehesse kezéhez; azon interes pedig a méltóságos fő-consistoriumnak az említett maros-vásárhelyi reformatum collegium fő- és inspector-curatorainak, úgy a tiszteletes professoroknak is megegyezett végezésekből, valamig a tiszt. professorokat és publicus praeceptorokat lészen miből kifizetni, addig fordíttassék a collegium számára szükségesképen megkivántató könyvek vásárlására. Ha pedig az időnek mostohaságai miatt a collegium annyira elszegényednék, hogy a professoroknak és praeceptoroknak nem volna miből fizetni, akkor ez az interes esztendőnként fordíttassék ide. Itt is pedig megkivánom, hogy míg Isten engemet élтет, azok, kiknek kezeken ez a dolog forog, nékem demonstráljanak.

9. Ugyan Kőhalom-széknek anno 1738. die 10-ma Maji legalis interesre adott 1000 ezer magyar forintoknak in anno 1757. die 10-ma Maji megújítva írt contractussát. Mely capitalist vagy summát adok és hagyok örökösön a nagy-enyedi reformatum collegiumnak, hogy ottan ennek a summának legalis 60 hatvan magyar forint készpénz interessét a mostani két alumnusim vegyék, egyik-egyik harmincz-harmincz magyar forintokat buza nélkül; ezek kimenvén a collegiumból rendre mások, kik helyekben következők lésznek. E végre még most általadtam a contractus copiáját azon nagy-enyedi reformatum collegiumnak.

10. Nemes Kolozsvár városának in anno 1750. die 9-na Martii adott 1200 ezerkétszáz magyar forintokról való contractust. mely 1200 magyar forintoknak ezer magyar forintját interessével együtt adom és hagyom az én holtom után (mert az én életemben ennek interesse fordíttatik Kolozsvárott lévő házamnak mindennemű contributio alól való kivételére) örö-

kösön ismét a nagy-enyedi reformatum collegiomnak. ily conditióval, hogy ezen ezer magyar forintoknak készpénz interesse esztendőnként a tiszteletes professorok gondviselése által meggyűjtetvén, az én holtom után rólam nevezendő két alumnusim közül valamelyik külső országi akadémiára való menetelre alkalmasnak ítéltetik, elégséges cautiót hagyván a kiknek illik belső szent hivatalra való maga elszánása s ajánlása felől, fordittassék akkor azon interes annak felsegélésére. Ha pedig a megirt mód szerint mind kettőnek esnék elmenetele, a kettő között osztassék két egyenlő részekre s ne is fordittassék egyébre. Mely ezer magyar forint készpénz interessire légyen gondja kedves öcsém gróf Teleki László és kedves bátyám gróf Bethlen Imre uraiméknak, s az ő kegyelmek megegyezett akaratjokból adattassék csak az alumnusok kezibe. Az ő kegyelmek halálok után erre is viseljen gondot a reformatum supremum consistorium, hogy annál inkább azon végre megtartathassék.

Feles számú, magam szorgalmatosságával sok helyekről egybegyűjtött könyveim lévén, mind azokat is hagyom és adom a nagy-enyedi reformatum collegiomnak, a minthogy nagyobb részint bé is adtam már; a melyek pedig az én halálomkor házamnál találtnak (mivel a már általadott tékám catalogussába a nevek ezen könyveknek fel is találtnak), azokat is hagyom azon nagy-enyedi collegiomnak, s ezen rendelésem szerint, akárki vegye elsőbben kezeihez, küldje be önként az említett collegiomba mindjárt az én halálom után.

11. Kedves öcsém gróf Bethleni Bethlen György uramnak anno 1751. die 17-ma Augusti kölcsön adott 100 aranyról, ötszáz magyar forintokról irt contractust. Ezen ötszáz magyar forintokból álló summát, nemkülönben nemes Kolozsvárnak elébb a 10-dik numerus alatt megirt ao 1750. die 9-na Martii adott ezerkétszáz magyar forintnak az ezere 1000 felyül levő (mert azon 10-dik punctum szerint az ezeret hagytam és adtam örökösön az én holtom után a nagy-enyedi reformatum collegiomnak) 200 kétszáz magyar forint residuitássát; hasonlóképen Fagaras földin bizonyos faluknak és boéroknek tűzifa és nyári munka interesre kiadott adósságaimból 300 háromszáz magyar forintokat (mely Fagaras földre ilyen interesre kiadott 300 háromszáz magyar forintokról írott contractusokat most a méltóságos reformatum consistorium ládjában be nem adhattam, szükségesképen ládámban kellvén tartanom azért, hogy ezen contractusoknak erejével az adósokról annak idejében az interest vagy a capitálist is. ha úgy hozná a dolog magával, felvehessem; de az én halálom után, ha szintén az én ládámban találtnak is, vagy egyebütt.

édes gyermekeim, vagy a kiknek akkor elsőben kezekre akadnak azon contractusok, tartozzanak azokat ezen testamentum ereje szerint oda kézbe adni a hová testamentumom uéz, azaz egy kerek summába 1000 ezer magyar forintokat hagyok és adok örökösön a fagarasi reformata ekklesiának, bizván kedves édes bátyám gróf Bethlen Imre és kedves öcsém gróf Teleki László uraimékra és az ott lévő református curatorokra, hogy azon ötszáz magyar forintokkal együtt, melyeket ezen megírt reformáta ekklesiának ezelőtt adtam volt, erre a summára is vigyázzanak s ne engedjék elveszni, vagy más külső haszonra fordíttatni. Hogy eképpen a mit az én jó Istenem vezérléséből s nálam letett világi javaiból adakozhattam és ez írásom s testamentom tételem által köthettem Isten dicsőségére, az Isten házának gyámolítására, azok semmi idő változásával el ne veszsenek, hanem azon szent végekre, a melyekre intéztem, hiba nélkül megtartassanak.

II. A feljebb említett erdélyi reformáta ekklesiák supremum consistoriuma keze s gondviselése alatt lesznek még ilyen zálogos contractusok:

1. Nemes Fehér-vármegyében Datkon, idvezült édes urammal, néhai gróf Széki Teleki József urammal vásárlott portiónak egy résziről való, melyet néhai gróf Bethlen György kedves édes bátyám uramtól ötszáz magyar forintokkal vásárlottunk.

2. Kőhalom-székbén az ugrai határon, ugraitól anno 1749. 7-ma Augusti magam zálogosította Ökörhám nevű szegről, melyet acquiráltam in et pro h. f. 1600 ezerhatszáz magyar forintokkal.

3-o & 4-to. Ugyan Kőhalom-székbén ugrai határon, az ugraiak consensussokból anno 1751. die 6-ta Aprilis kőhalmi civis Csizmadia Györgytől acquirált Kis-Szegről két contractusok, in et pro h. f. 250.

Vagyon még Datkon a fenn említett néhai gróf Bethlen György kedves bátyám uramtól vásárlott portión kívül, kedves bátyám gróf Bethlen Sámuel uramtól háromszáz magyar forintokkal acquirált portióm is. Ezen datki portiókat, néhai édes uramnak kétszáz forintokban kötött, Kőhalom-székbén lakó holmi cigányokkal együtt az én idvezült édes uram hagyván maga testamentuma szerint az én szabados dispositiómra, én is azért:

Kedves bátyám gróf Bethlen Sámuel uramtól háromszáz forintokon vásárlott nevezett datki portiót hagyom és kötöm holtom után ő kegyelme utóbbszori kedves házastársának gróf Nemes Klára asszonynak és ő kglmek Julis nevű egyetlen egy kis lányoknak, kit Isten a maga dicsőségére, özvegyiségre

jutott édes anyjának örömére éltesse és neveljen. Ezen portióról való levelet jó darab idővel ez előtt magam által adtam ő kegyelmeknek.

A gróf Bethlen György kedves bátyám uramtól vásárlott datki portiót pediglen, az édes uramnak kötött Kőhalom-székbe lakó cigányokat és az ugrai határon megirt Ökör-hán és Kis-szegeket, viszont Fagaras földin Alsó-Veneczn magam acquirálta házat in et pro h. f. 330 háromszáz harmincz magyar forintokkal, ismét Fagaras földin sok helyeken úgy Oláh-Újfaluban az én holtom után találtatandó adósságaimat, melyeket eddig másnak nem hagytam, vagy ezután nem hagyok, hagyom és legálom gróf Haller Pál és Borbára édes gyermekeimnek, mint az én hévizi jószágomban holtom után succedálóknak, hogy a kettő között egyenlőképen ebben a szakaszocska írásomban befoglalt és eddig megnevezett acqisitum felosztassék. De nemes Fejérvármegyében a sárpataki portiót, melyet eddig nem említettem, redimáltam volt pedig azt nyolczszáz magyar forintokkal, hagyom és kötöm különösen csak gróf Haller Pál édes fiamnak. Mindkét gyermekeimnek pedig a mit itt adok és kötök, azt adom és kötöm ily conditióval: hogy a mely parochialis házat a hévizi református papoknak lakó szállásokul az idvezült édes urammal építtettünk s magam azután jobb karban is állítottam, a Rúsa patakja és más felől a Forrásról jövő patak mellett Jakab Tamás ház-helye és a falu közönséges szekér-útja között; hasonlóképen a hévizi református hallgatók számára a mely templomot csináltattam isteni szolgálatra és a kántor vagy mester szállásának: ezen helyeket külső appertinentiák nélkül és épületeket a harang-lábbal, azon lévő és magunk pénzével szerzett három harangokkal együtt, minden háborítás nélkül meghagyjon az én édes gyermekem, valamilyik az én hévizi jószágomat birni fogja, hévizi reformata kicsin ecclesia, református pap és mester békességes birodalmukban és ezeknek szabados isteni szolgálatot engedjen magok vallások szerint, és valamig ezekről elégséges állandóságú levelet nem ád a Hévizen succedáló gyermekem, mind maga, mind maradéka képiben, addig a fennevezett reformátum fő-consistorium kedves édes bátyám gróf Bethlen Imre és kedves édes öcsém gróf Teleki László uraimék, vagy ő kegyelmek decedálván feljebb declarált rendelésem szerint a Bethlen familiából való idősb atyámfia által, ki református lészen, manu-teneáltassa a nevezett datki portiót, cigányokat és feljebb előszámlált acqisitumimat s adósságokat s kezéből ki se cressze. Ennek mind magok, mind maradékok képekben örökös megállására pedig az édes gyermekeimet kötelezheti mind a

nevezett helyeknek szoros, vizes és lakhatásra majd szinte alkalmatlan s appertinentiák nélkül való léte, mind ezekért legalt acquisitumoknak s summáknak a hévizi jószághoz részszerint igen hasznos, felette szükséges voltak s quantitások, mind pedig, hogy az aviticalis jószágra adósságot én nem raktam, melyet jövőendőben nekik kellene megfizetni; a jószágot is pusztulni nem engedtem, sőt minden rendes utonmódon protegáltam, segillettem, hogy az én holtom után annál jobb karban s állapotban mennyen kezekhez. Ezek felett pedig megirt édes gyermekeimet is az időnek s állapotnak nivoltához képest segitettem tehetségem szerint, gróf Haller Pál fiamnak h. f. 1500 ezerötszáz, gróf Haller Borbára leányomnak h. f. 1500 ezerötszáz magyar forintokat adván, ennek a kövárvidéki kiváltatott jószágnak árából. Kérem is az édes gyermekeimet, emlékezzenek meg az én Istenhez való buzgóságomról, mely szerint a kik az igaz Istennek esméretin kívül voltak, azokat igyekeztem Istennek megnyerni, nem volt legkisebb czélom is a világi, hanem mennyei dicsőség terjesztésére, és a mennyiben Isten szent lelkének hathatós munkálkodása által ebben előmehettem, annak minden jó lelkű igaz keresztény örülhet; hadd lehessen tehát azokon is örömrök állandó, kik a Jézus Krisztust igazán esméri és tisztelik, úgy várhatnak ők is mind magokra, mind maradékokra áldást s nyomossá is úgy téski Isten őket, ha ezen rendeléseimet minden részben megállják s magok is oltalmazták. Ha pedig megháboríttatnék az ekklesia, pap, mester és ezeknek isteni szolgálattyok, a nevezett portiót, cigányokat, zállogos acquisitumimat s adósságokat akárkinek is szabadosan eladhassa a méltóságos fő-consistorium hírével kedves bátyám gróf Bethlen Imre és kedves öcsém gróf Teleki László uram, vagy ő kegyelmek után succedáló református Bethlen atyámfia; az adósságokat pedig és a nevezett portióért, cigányokért, acquisitumokért adandó pénzt fordítsák a megnevezett ekklesia javára, s úgyis, minthogy Felséges királyné örökös fejedelmünk természeti kegyelmességiből a mi vallásunknak az hazában szabados gyakorlása vagyon, arra pedig szükségesképen kell templomnak pap és mester lakására való helyeknek lenni, védelmezzék és tartsák meg ezen kis reformáta ekklesiát minden háborgatás ellen.

Ha pedig valamikor (melytől Isten oltalmazza irgalmából még a maradékot is) ezen reformáta hévizi ekklesia akármi úton módon elfogyna, mindezeknek a fellyebb előszámlált summáknak és állandó fundusoknak, tudniillik, melyek a fellyebb tett rendelésem szerint a hévizi református pap, mester, templom és ekklesiái épületeknek sustentatióját és conser-

vatióját nézik, az akkor élő és ezekre vigyázó református atyámfia és reformátum fő-consistorium által fele fordítottassék a fagarasi reformáta ekklesiához, felit pedig rendeljék oda, a hová szükségesebbnek látják; de ígyis állandóképen meghagyattassanak a capitalis summák, csak szintén az eszten-dőnként való interes járjon ki.

Ezen rendelést szabad akaratom szerint most ekképen tettem, de ha Isten életemet nyújtván, vagy valami résziben változtatni, vagy többíteni kívánnám, ezen rendelésem úgyis a több részeiben állandó légyen és maradjon, sőt ezen dispositi-on kívül is, ha még bizonyos legatiókat tehetnék halálomig, akár irás által, akár szóval, és az hitelesen megbizonyosodik, hasonló ereje legyen, megálljon és bételjesíttessék, mint szintén ezen dispositióm.

Ha valamelyik adósság pénznek úgy halálom táján történnék megadása és azt életemben más jó helyre azonnal ki nem adhatnám, szabadossá tészem sokszor említett kedves bátyám gróf Bethlen Imre és kedves öcsém gróf Teleki László uraimékok, a ládából is vegyék magok kezeihez és jó helyre adják ki, lelkek kötelessége alatt. Vagy ha azután is valamelyik adós meg akarná adni a maga summáját. jó idein viseljenek gondot ő kegyelmek annak megint más jó helyre való kiadatására és azon rendelésemnek minden részeiben változhatatlanul való megteljesíttetésére, melyet újabban is kötök az ő kegyelmek megtapasztalt jó lelkekesmeretére, Istenekhez és vallásokhoz való buzgóságokra; kötöm holtom után mindazoknak is lelkekre, kikre a feljebb megírt mód szerint ezen reformáta hévizi kis ekklesiának gondja viselése száll, és a kik a megnevezett collegyiomoknak, ekklesiáknak református jó lelkű curatorai lésznek. Kötöm főbbképen s végezetre az erdélyi reformatum méltóságos fő-consistorium istenes s erény vigyázására, kérvén, sőt a Jézus Krisztus kinszenvedésére kényszerítvén, hogy az én holtom után, a megírt ekklesiáknak, collegyiomoknak, gymnasiumnak kötött s legalt summákról való originális leveleket (melyeket magam által nem adhattam volna, vagy által nem adhatnék is) vegye haladék nélkül keze és gondviselése alá, azoknak csak párjait adatván ki, hová mint illik, és ezen tőlem legalt summákat s fundusokat, melyik communitásnál nem lésznek, mihelyt jó módja lészen benne, mind atyámfiától, mint privatus emberektől felvétetvén, soha se uri embernek, se atyámfiának, se privatus embereknak, se egyszer, se másszor adatni meg ne engedje, hanem adattassanak légyenek mindenkor idegeneknél s egész communitásnál. Az irgalmas Isten adjon erőt s elégséges kegyelmet mindezekre! Amen. Írtam Hévizen, magam udvar-házamnál Kisasszony

havának tizenyolczadik napján, ezerhétszázötvenhetedik esztendőben.

Árva Bethlen Kata., m. p.

(P. H.)

Super praemissa itaque dictae comitissae Chatarinae Bethlen fassione taliter uti praemissum est, ex veris suis originalibus sine diminutione et augmento, variationeque prorsus aliquali, praesentibus literis nostris patentibus verbotenus inserta et inscripta, modoque praevio ab eadem ratihabita atque iterato confirmata in majorem fidem ejus, nos quoque praesentes literas nostras testimoniales, sub sigillo nostro iudiciali et authentico transylvanico, in formam legalis et legitimaefassiois redactas, eidem fatenti ad humillimam ejusdem supplicationem pro futura dispositionis suae cautela et robore necessarias extradandas duximus et concedendas. Datum in possessione Héviz, die decima octava Augusti, anno domini Millesimo septingentesimo quinquagesimo septimo.

Lecta et correcta et extradata per magistrum Adamum (Nemes) comitem de Hidvégh, altefatae suae Majestatis sacratissimae per principatum Transylvaniae partesque reapplicatas protonotarium.

(P. H.)

(Hiteles másolata az erdélyi egyházkerület levéltárában Kolozsvárt.)

Közli: SZÁDECZKY LAJOS.

Két hagyatéki leltár.

I.

Posgay Miklós esztergomi nagyprépostnak és felszentelt scopiai püspöknek elhalálozása alkalmával ingóságairól felvett leltár.

Anno Domini 1668. die 22. Februarii facta est Inventatio rerum supellectilium quondam pie defuncti Rndissimi D. Nicolai Posgay per Adm. Reverendos Dnos Martinum Kaszony Praepositum sancti Georgii de Viridi Campo etc. et Andream Nyemeczky Canonicos et Capitulares Ecclesiae Metropolitanae Strigoniensis, ordine uti sequitur:

In Area.

1. Carpentum nro 1 integrum cum pulvinaribus et cistulis. 2. Traha rusticana nro 1. 3. Currus rusticanus cum ferramentis solitis nro 1. 4. Majales, nempe major unus cum sex parvulis. Item majores nro 5. 5. Scalae pro curru nro 2.

6. Gallinae et capones circiter 20. 7. Anseres nro 6. 8. Agnelli nro 5 (suos esse dicit D. tricesimator). 9. In fonte catena una cum duabus ifidiciis.

In Stabulo.

Equi sex currules cum omnibus apparamentis.

In Camera penes Stabulum.

Vasa tria vacua. Item in secunda camara penes stabulum Vasa maiora et minora vacua nro 8. Rota nro 1. Item in camara tertia penes januam in uno vasae siliginis metret. 9. In uno cado triticum purum metretae circiter 9. In dolio tertio pisorum metretae circiter 5. In dolio quarto lentium metretae circiter 5. In dolio quinto farinae metretae circiter 10. In vase sexto fructus ficci metr. circ. 9. In vase septimo fructus ficci metr. circ. 5. In vase octavo fructus ficci metr. circ. 6. In vase nono hordei metr. circ. 12. In vase decimo siliginis metr. circ. 12. Butyri mediae circ. 30. Item mola Salinaria nro 1. Item rete 1. Item antiquae Helicae pro equis.

In culina.

Mensa oblonga 1, secunda quadrata 1, Scaphium 1, Ahenum 1.

In camera intra culinam.

Scaphia maiora 2, linter 1, scutellae stanneae 9, orbes lignei 12, vascula aceti 7.

In cubiculo sub porta.

Mensa quadrata 1, sedilia 5, item lecticae vacuae 2.

In cubiculo sub porta secundo.

Lectica 1, pro acidulis amphorae 5, Lagena aerea medicinarum circ. 5 nro 1.

In cellario maiori.

Vas 1. urnarum 12^3_4 , 2. urnar. 12^1_4 , 3. urnar. 9^1_4 , 4. urnar. 13^1_4 , 5. urnar. 11^1_4 , 6. urnar. 9^1_4 , 7. urnarum 9^1_4 , 8. antiqui vini vas 1, 9. urnar. 9^1_4 , 10. urnar. 10^1_4 , 11. urnarum 13, 12. urnar. 12^1_4 , 13. vas Soproniense urnar. 9, 14. urnarum 5, 15. urnar. 12^1_4 , 16. urnar. 12, 17. urnar. 11, 18. urnar. 11, 19. urnar. 10^1_4 , 20. urnar. 9^1_4 , 21. urnar. 9^1_4 , 22. urnar. 10^1_4 , 23. urnar. 10, 24. urnar. 10^1_4 , 25. urnar. 10^1_4 , 26. urnar. 10, 27. urnar. 10^1_4 , 28. urnar. 8, 29. urnar. 7, 30. urnar. 10^1_4 , 31. urnar. circiter 9, pro praebenda familiae perforatum.

In cellario minori.

1. Vas urnar. 5^1_4 , 2. urnar. 12^1_4 claviger dicit esse suum. Ibidem acervus lignorum.

In cubiculo primo ad gradus.

Avenae aliquot metr. in pavimento circiter 10. In dolio uno metr. avenae circiter 9. Lapidēs salis 10, item cadus vacuus 1.

In gradibus.

Imagines cum emblematibus nro 3.

In cubiculo superiori versus aream.

Mensa rotunda 1 cum suo coriaceo tegumento. Sevilia nro 2, sua dicit esse dominus tricesimator. Lectica vacua nro 1. Cortina pro lecto 1, vulgo Spanilibogh vocata. Tapes 1. Atramentarium anabaptisticum cum suis requisitis et tribus sigillis. Item pro fructibus scutellae anabaptisticae nro 3. Orbes lignei nro 3. Vitrea nro 5. Lagenā 1, cortina ad fenestram viridis 1, incompacti libri in cistis duabus.

In camera superiori stabulum versus.

Pileus unus itinerarius vulpe subductus. Szuba ex genere Granat vulpe subductus nro 1. Manica ex vivra 1, item szuba ex nigro bisso 1, Paledrana ex anglico panno 1, Pallium episcopale ex materia simpliciore 1, Tunica ex genere Cemerlet 1, Tunica ex nigro Bisso 1, Szuba attrita nigra hiemalis 1, Tapetes, quorum unus novus, alii duo attriti. 3, Cista oblonga corio nigro obducta 1; eandem cistam apertam invenimus in eademque cista primo Rocheta duo et albae duae repertae sunt. Item casula ex rubro Bisso 1. Strophium auro, argento sericoque confectum cum octo floribus 1, Strophium alterum floribus sericeis per quatuor angulos confectum 1, Mappula auro, floribus et variis ferarum figuris adornata 1, Strophium mensalia 12, Strophium item ex mero auro argento cum floribus confectum 1. Strophium parvum per modum veli confectum variis coloribus 1, Strophium item cum floribus 8 nro 1. Strophium ex mero auro confectum cum floribus 9 nro 1. Velum pro calice, cuius in medio Agnus acu pictus est 1. Strophium oblongum Turcicum et cum floribus confectum 1. Strophium oblongum in duabus extremitatibus floribus sericeis acu pictum 1. Strophium oblongum auro et serico confectum 1. Strophium usuale 1. Strophium quadrangulare auro contextum cum floribus 16 nro 1. Velum album cum imaginibus; Jesus habet sanctam crucem 1, Vitra combustoria, unum rotundum et alterum quadrangulare 2, Humerales 1, Manipulus ruber 1, Imagines variae membranae circiter 20. Libelli D. Thomae a Kempis 2. Item Manuale compactum 1. Ex sindone Polonica ceruleo papyro obvoluta Petia. Item in una charta bibula variae

imagines. In eadem Crucifixus subtiliter elaboratus ex ebore albo 1. Item pallae novae 3. Item aperta est cista cum apparamentis.

In scatula rubra libra croci 1. Item frustum unum bissei; Ex tela simplici ulnae circiter 20. Strophiola mensalia 6, Mappa mensalis 1. In uno sacculo Imperiales facientes Imperiales communes 6. Item duo Imperiales facientes communes 4. Item imperiales communes 3. Item medius Imperialis cum uno grosso Polonico constituens grossos 6. Item cingulus argenteus pro usu foemineo 1. Cantharus argenteus cum operculo argenteo unius circiter mediae. In una alba scatula crux una aerea Hispanica cum reliquiis. Instrumentum pro odoramentis ex argento 1. Crux aurea cum 12 adamantibus Bohemicis 1. Crucifixus parvus argenteus ossi nigri affixus 1. Lignellum aliquod pro sistendo sanguine. In parvula scatula alba cruces Hispanicae aereae 7. Ligneae cruces parvae 6. Ex argento sagittula parva 1. In scatula altera quasi quadrangulati frustum lapidis mineralis cum particula argenti. Item lapis aliquis subcinericius pro medicamento aliquo. Lapidis duo cristallini scissi coloris violacei. Gemmulae 5. Lapilli duo ex adamante Bohemico. Lapis subruber cum sculptura aliqua. Varii lapilli Turcici vulgo Turkis 20. In scatula compastum rotundum ex ebore. In una chartula duo vitrela per modum circuli excisa. In scatula altera oblonga Rosaria varia 6. In capsula rubra calix argenteus cum patenula spectans ad venerab. Capitulum.

Item pro poculis conficiendis nuges Muskatae 3. Poculum lapideum 1. Fibialia episcopalia alba par 1. Variarum literarum donationales.

In clausura ejusdem cistae.

In scatula una ex fimbriis exustum argentum oculare. Nummi duo argenti cum duobus frustis argenteis. Cultrorum paria 2 anabaptisticorum. Cochlearia 2 argentea, unum solum deauratum cum furcinula deaurata. Ovum argenteum deauratum. Variarum literarum in fasciculis. Chiroteca paria 2. Instrumentum pro extruendo igne. Operculum argenteum. Parvum cochlear deauratum. Literae pontificiae. Cinguli argentei 2, unus argenteus per modum catenae, alter argenteus deauratus cum Turcicis lapidibus vulgo Turkis.

In cistula nigra una parvula.

Fasciculi literarum. Cochlearia duo argentea. Vacuae bursae 2, Nummuli dispersi circiter numero 30. Reliquiarium 1. Pixis argentea cum aliquo odoramento.

Item apertam reperimus cistulam albam.

In eadem cista cantharus deauratus 1. Cochlearia argentea 7 et octavum vasculum. Pixis argentea pro sacco 1. Phiala

deaurata ad intro. Salinare deauratum. Poculum unum ab intro deauratum vulgo Czapa Pohar. Literae variae in fasciculis involatae.

Apertam reperimus cistam nigram.

In qua habetur mappa 1. Strophiola mensalia 17. Linteamen 1. Mantilia 3. Unum par indusiorum. Malleus pro obsignandis literis. Breviaria majora et minora 3. Diurnalia 2. In scatula alba variae literae. In una cistula insignia dominorum capitularium. In una scatula collaria 2 et aliquot Taczli. In una capsula variae literae ad sacram sedem spectantes. Dispersi in eodem cubiculo varii libri incompacti. Item variae literae cum variis libellis hinc inde dispersis. Item libri compacti varii nro 21. Pileus latus 1, Scutella stannea 1. Orbes stannei 3. Poculum cristalinum cum operculo 1. Cantharus unus lapideus contra venenum. Pulvinaria 2. Capsa altera cum variis literis. Bilanx 1. Vitrum oblongum cum aqua rosacea.

In pallatio.

Imagines variae, majores, minores et picturae pendentes ex parietibus nro 34. Ibidem armarium alterum in pariete. In eodem armario vitra 3.

Sub tecto domus.

Larida integra nro 2¹/₂. Item aliae carnes porcinae. Ex nucibus metr. circiter 2.

In cubiculo ubi corpus reverendissimi jacuit.

In parietibus cortinae circum circa. Item imagines 4. Sedilia 7; quatuor ex rubra purpura, reliqua corio obducta. In pariete armarium 1. Tapetes nro 2; novus et alter attritus. Mensula una oblonga.

In cubiculo mediocri.

Imago domini Nádasdy, Palatini D. Pálffy. Item B. V. M. In fenestra cortina viridis. Lectica nuda. In una cista nigra coriacea reperti sunt tapetes 6. Item literae aliquae nobilitares.

Aperta est altera cista nigra.

Pelles reperimus ex genere Genet paria 6. Item subductum una antiqua ex genere Genet. Strophiola turcica acupicta auro et argento et serico. Item 4 paria cothurnorum cum 4 paribus sandaliorum ex genere Karmazin.

In eadem cubacula in armario.

Parum de aromatibus pro culina. Cistula parva vacua. Libri diversi quatuor et diversae literae. Lanx pro ponde-

randis aureis. Item cylindrus aliquis. In scatula rotulae. Pixis cum aliquo balzamo. Item reverenda una ex Tubin nigro. Duae particulae cortinarum. Directoria aliquot et literae hinc inde dispersae.

In cubiculo tertio.

Palium pretiosum episcopale. Armariolum vacuum. Cauda una equi sylvestris. Item in una scatula varii libelli. In una capsula variae literae. Supra unum armariolum varii libri et literae. In una cista nigra reverenda ex nigro Bisso. Item pilei duo lati, unus novus episcopalis cum viridi sericea una. In una cista alba literae variae. Pro coquendo cavi instrumentum aereum. Tympanum tartaricum. Amphorae pro floribus 3. Item urceolli deaurati cum patenulla deaurata. Item mappulae duae, quarum una oblonga contexta auro, argento. Strophium aliud auro et serico contentum. Missale 1. Pulvillus pro altari 1. Linteamen commune 1.

In cellario domini tricesimatoris.

Vas 1. urnar. 56, 2. urnar. 53, 3. urnar. 19, 4. urnar. 19, 5. urnar. 19, 6. urnar. $17\frac{1}{4}$, 7. urnar. $11\frac{1}{4}$, 8. urnar. $9\frac{1}{4}$, 9. urnar. $9\frac{1}{4}$, 10. urnar. $9\frac{1}{4}$, 11. urnar. $11\frac{1}{4}$, 12. urnar. $13\frac{3}{4}$.

Aperta est cista in domo domini tricesimatoris Tyrnaviensis; in qua reperimus:

Ducatos in una retica 500. In altera bursa cerulea lisimachum unum ducatorum 100. In eadem bursa lisimachum alterum 50 ducatorum. Item lisimachus ducat. 28. Item duorum ducatorum 50 lisimachus. Item quinque ducatorum nro 3. Item unum metallum 4 ducat., et aureum Cremnicensem unum. Item reperimus in eadem cista 4 ducatos. In eadem cista in uno sacco albo reperti sunt talleri 100. In alio sacco pariter reperti sunt talleri 100. Item in thecula parva nummi antiqui Hungarici vulgo Ó pénz flor. 2 denar. 63. Item in uno sacco reperti sunt flor. 5 gross. 299. Haec pecunia spectat ad sacerdotes deficientes. Item in alio sacco reperti sunt flor. 299. Haec quoque pecunia spectat ad deficientes sacerdotes. In eadem cista deficiunt fl. 302 spectantes ad sacerdotes deficientes, quamvis ante mortem defunctus reverendissimus Vicarius coram personis authenticis dixerit, in eodem cista contineri fl. 900 spectantes ad praefatos sacerdotes deficientes, tamen praeter pecuniam praespecificatam nihil amplius repertum est.

Extra muros civitatis est unum horreum spectans ad pie defunctum reverendis. Vicarium. Penes horreum hortulus vitibus et arboribus consitus. Item qua iter versus Gerenczir hortus desertus. Item in horreo trituratam frumentum autum-

nale mixtum metret. circ. 400. In domo concionatoris Germanici duae fossae, continent mutones 11. In platea in una fossa continetur avena; de numero metret. constabit tunc, dum fossa illa aperietur.

Sunt praeterea multa per familiam distracta, uti cingulus pileus et alia multa; et si quae forte adhuc hinc inde dispersa et incognita restarent, ex bonis pie defuncti, ex legintinis (?) ejusdem edoceri poterunt domini testamentarii. Actum Tyrnaviae die anno ut supra.

Martinus Kaszony. Andreas Nyemecskai.

(Esztt. kápt. országos levéltár Caps. 57. fasc. 7. nro 8.)

II.

A végrendeleti végrehajtók számadása Posgay hagyatékának rendezéséről.

Rationes dominor. testamentariorum testamenti reverendiss. condam dom. Nicolai Posgay summa perceptae pecuniae post obitum reverendiss. condam domini Nicolai Posgay per testamentarios ejusdem Georgium Pongracz, Nicolaum Balogh et Sigismundum Lindvay. Inventatae pecuniae summa constituit in toto fl. 3034. Equi sex currules cum suis apparamentis venditi sunt fl. 150. Carpentum ex consensu vener. Capituli venditum pro fl. 40. Subam antiquam ex Granat accepit dom. Pongrácz pro fl. 15. Suba antiqua cuniculis subducta vendita est dom. Nemeckay pro fl. 12. Res argenteae in inventario specificatae ponderatae constituerunt unc. 40¹/₂, unciam computando pro denar. 80 = fl. 32 den. 50. Suba ex holoserico nigro pellibus Genet dictis subducta Congregationi Morientium Posonii data in fl. 100. Vestem superiorem ex holoserico nigro accepit Dom. Pongracz pro fl. 18. Avenae mutones 10 in duabus foreis, mutonem pro flor. 1 den 50 computando fl. 15. Ovum anserinum argenteum cum parvo cocleari ponderans uncias 2 pro denar. 60 = fl. 1 denar. 20. Argentum exustum unc. 2 in scatula venditum pro fl. 1 denar. 60. Summa: fl. 3411 den. 30.

Exitus pecuniae praespecificatae, ac inprimis exolutio legatorum.

Illustrissimo Principi datus est lisimachus unus continens aureos 10 idest fl. 30. Seminario S. Regis Stephani dati sunt aurei idest fl. 150. Patribus Franciscanis Tyrnaviensibus aurei 20 i. e. fl. 60. Patribus Paulinis Tyrnaviensibus aurei 10 i. e. fl. 30. Monialibus Tyrnaviensibus aurei 10 i. e. fl. 30. Paulinae Lindvay moniali aurei 100 i. e. fl. 300. Patribus

Franciscanis Posoniensibus aurei 10 i. e. fl. 30. Patribus Franciscanis S. Catharinae aurei 10 i. e. fl. 30. Patribus Jesuitis Tyrnaviensibus aurei 10 i. e. fl. 30. Sodalitatibus: Assumptae, Immaculatae, Visitanti Tyrnaviensibus cuilibet per aureos 10 i. e. fl. 90. Item Viennensibus: Assumptae et S. Barbarae similiter cuilibet per aureos 10 i. e. fl. 60. Congregationi Morientium Posoniensi data est suba Genet subducta in fl. 100. Praebendaristis pro suba fl. 40. Catharinae Lindvay aur. 100 i. e. fl. 300. Barbarae Lindvay aurei 100 i. e. fl. 300. Relictae Gregorii Szyarto fl. 100. Doctori in aureis 12 et uno imperiali fl. 37 denar. 50. Pauperibus ad fores templi et domesticis fl. 100. Dominis capitularibus nro 17 et domino notario singulis per aur. 2 fl. 108. Parochis, qui Sacra celebrarunt et corpus defuncti portarunt fl. 100. Summa: fl. 2325 denar. 50.

Exolutio debitorum.

Apothecario Gregorio fl. 53. Patri Tisschinger in Apotheca Collegii fl. 15. Pro votivo Bartokiano restantes fl. 19 denar. 50. Patri Sennieii ex consensu Principis pro impressione Polanei residui fl. 50. Fabro serrario uni fl. 3 den. 25, alteri fl. 7 den. 26. Attractoribus vini prima vice fl. 5. Secunda vice fl. 13. Coriario fl. 4. Vietori fl. 3. Fossae magistro qui fossam fecerat pro frumento defuncti denar. 70. Domino Szazady ratione Laszy super suo lisimacho fl. 20. Chirurgo Melchiori fl. 20. Summa: fl. 213 denar. 61.

Expensae pro vestibus dom. Lindvay uti et familiae ejusdemque exsolutione.

Tempore nundinarum emit tres petias panni fl. 93. A domino Gottfrid panni vulgo Szakolczay ulnas $9\frac{1}{2}$ fl. 19. Ab eodem panni Moravici ulnas $9\frac{1}{2}$ fl. 4 den. 75. Septem paria cothurnorum fl. 8 den. 40. Subducturas ex pellibus agninis fl. 20. Triginta tres ulnas ex Koronarasa a dom. Gottfrid fl. 40 den. 37. Septuaginta et unam ulnam Galon a dom. Gottfried fl. 3. Nitra Patl a dom. Gottfrid fl. 1 den. 84. Quatuor paria Tibialium a dom. Gottfrid fl. 2 den. 90. Sericum diversis vicibus a dom. Gottfrid fl. 5 denar. 24. Varias minutas pro vestibus fl. 7 denar. 78. Pileos pro familia fl. 5. Pellioni dati sunt fl. 20 denar. 25. Sartoribus item pro labore fl. 30. Nodifici pro labore et serico fl. 26 den. 4. Dom. Balogh eundo Sopronium pro inventatione vinorum bis in se et aurigam et equites consumpsit fl. 31 den. 75. Item in intertentionem familiae ac dati prandii tempore sepulturae fl. 29 den. 75. Pro intertentione familiae dedit ex suo dom. Pongrácz fl. 6. Pro intertentione equorum fl. 5 den 50. Pro die trigesima

reservantur fl. 10. Pro exolutione familiae fl. 145. Summa: fl. 515 den. 57.

Expensae in sepulturam:

Dom. Lindvay emit unam petiam telae a dom. Gottfrid fl. 4. Item quatuor ulnas nigrae taffotae pro tumba fl. 12. Item $5\frac{1}{2}$ ulnas attalici albi pro insigniis fl. 18 den. 38. Tres et $\frac{1}{4}$ ulnas albae taffotae fl. 9 den. 15. Unum fasciculum claviculorum et separatim aliorum nro 25 fl. 1 den. 13. Quatuor libellos auri denar. 72. Pro panno ante fores denar. 75. Pro rosmarino et cariophylis fl. 1 den. 70. Pro claviculis et aciculis fl. 1 den. 60. Campanatori fl. 17. Musicis fl. 16. Arculario pro tumba fl. 6. Cehis fl. 5. Choralistis fl. 2. Vespilloni fl. 1 den. 50. Pro facibus et candelis fl. 112. Pictori (praeter laborem in castro doloris quam dom. Pongracz solvit) fl. 44. Sutori pro calceis fl. 1 den. 50. Capellanis a funere fl. 4. Summa: fl. 258 den. 43.

Summa itaque perceptorum constituit fl. 3411 denar. 30.

Erogationis vero summa lateris primi

constituit	fl. 2325	den. 50
2-di autem lateris summa facit	» 213	» 61
3-tii porro lateris	» 515	» 57
4-ti denique	» 258	» —

Summa erog. facit fl. 3313 den. 15.

Quibus si addantur apud dom. Lindvay existentes in specie aurei 32, quos apud se retinuit teneturque deponere facientes fl. 96, item apud dom. Pongracz residui fl. 2 den. 15, summa erog. faciet fl. 3411 den. 30. Notandum, deficientes nondum esse exolutos in fl. 150. Pro quorum exolutione deputantur apud dom. Lindvay existentes aurei 32 i. e. fl. 96. Vicarium pro uno tapete novo; apud dom. Vépi pro duobus tapetibus similiter novis; apud dom. Lanchary pro 10 frustis salis; apud dom. Sléger pro antiqua reverenda; apud dom. Péterffy pro antiquo tapete; apud dom. Sléger pro tapete; apud dom. Lindvay pro salinari argenteo; apud dom. Vépi pro Siligine.

(Esz. kápt. orsz. ltár Caps. 57. fasc. 7. nr. 10.)

III.

Péterffy András esztergomi nagyprépostnak és czimzetes püspöknek hagyatéki leltára.

Anno 1693. die 16. Septembris peracta est inventatio tam rerum mobilium quam immobilium in dominio illust. ac reverendis. condam domini Andreae Péterffy episcopi Noviensis

ecclesiae metropolitanae Strigoniensis Praepositi Majoris et canonici existentium. Et quidem

Primo, in cubiculo seu habitatione sua solita: Mensa rotunda 1. Mensae quadratae 2. Mensa, super qua stat Armarium 1. Oratorium 1. Lectus 1. Armarium majus 1. Majores imagines 5. Reliquiaria majora et minora 31. Sedes pellibus circumdatae 4. Ligneae sedes vero 4.

In fornice immediate contiguo:

In prima cista sciphi argentei deaurati 5, et quidem tres cum superficie. Item unum poculum ex nuce Muskatae cum coopertura argentea 1. In eadem cista sciphulus argenteus 1. Cingulus argenteus deauratus 1. Pocula ex lapide 4. Floreni Rhenenses in quinquenariis 137. Imperiales 34, 75. Imperialis dupla 1. Item Georgianus 1. Aurei Cremnicienses 11. Cocchlearia argentea 17. Nodi argentei 4. Annulus item 1. Unus smaragdeus, secundus cum rubint, tertius circum circa cum lapidibus rubint exornatus, quartus zaphirus. Unum parvum toltok ex argento deauratum. Panni sericei ulnarum pro tunica una cum suis requisitis.

In secunda cista:

Aromata varii generis. Item attritum rochetum 1. Infula rubra 1. Bursae 2. Velum pro calice attritum 1.

In pulpito:

Reliquiaria 4. Item per modum sepulchri reliquiaria 2. Iscatulae pictae seu opus monialium 2.

In tertia cista continentur:

Linteamina 6. Mappae pro mensa 14. Mantilia oblonga 7. Strophiola mensalia 12. Acu pictum linteamen 1. Materia acu pictu pro Matracza 1. Chlamys vulgo suba dicta vulpina pelle subducta 1. Chlamys itidem 1. Pallia 2. Vestes attritae 3. Romanum pallium 1. Cingulus sericeus ruber 1. Panni viridis in ulnis 5. Tibialia hiemalia et aestivalia parum 2. Nodi nigri pro una suba. Lectus 1. Spaniti boni 1. Strophiola acu picta 2. Corporale 1. Cistulae 5. Pinczetok seu cellariolum sine lagenis 1.

In eodem fornice cista ferramentis plena:

Insignia in materia pie defuncti archiepiscopi Szelepcsény 4. Lapides salis 6. Scopus 1. Ensis, vulgo pallos 1. Pelles rubrae pro cothurnis 4. Pileus latus 1. Quorum unus est nimium attritus.

Sequitur inventatio librorum:

Pontificale 1. Breviarium Romanum in Philera 1. R. Pater Caldi Concionator 1. Alexandri Calamato 1. Conciones

rndi Patris Viszochani 1. Mistolania R. P. Szentivany 1. Biblia Ungarica 1. Concionator liber R. P. Chilely 1. Examen episcoporum 1. Adriany Spigely 1. Conciones Pazmani 1. Commentarium R. P. Velasquez 1. Opera patris Joannis Carthagoni 1. Collectanea in S. Apochalypsim 1. Breviarium in quatuor partibus 1. Homilia Eusebii Nerembergii 1. Conciones Scua-fenhaver 1. Descriptio Frisiae 1. Instructio sacerdotum Francisci Toleti 1. Paradisus voluptatum Verbi Incarnati 1. Opera Patris Sebastiani Barrody 1. Nervus Opticus P. Zachariae Faber 1. Historia B. M. Virginis Posoniensis 1. Conciones Patris Fabri 1. Commentarium P. Francisci Mentoza 1. Hortus Pastorum 1. Opera S. Stapletoni 1. Historia B. M. Virginis Tallensis 1. Sermo S. Augustini in natali S. Joannis Baptistae 1. Opera Patris Petri Rota 1.

Lectisternia:

Paplanum cum leticea (?) materia rubra 1. Pulvinaria majora 3. Paplan unum abbatum.

In pallatio:

Mensa quadrata 1. Alia oblonga 1. Tapetes minores novi 2. Major 1.

Inventarium vinorum:

1. Vas Keriensis urnar. 13. 2. Vas Keriens. urn. 14¹/₂. 3. Vas Keriens. urnar. 10. 4. Vas Strigoniens. urnar. 12. 5. Vas Horarens. urnar. 10. 6. Vas Cajlens. urnar. 10.

In dispensa:

Tritici circ. metret. novi 40. Laridum 1. Hordei circ. metr. 20. Avenae circ. metr. 50. Acetabula, vasa 2. Tritici antiqui metr. 70. Cadi 2. In fovea vero metr. frumenti circ. 300.

In culina et cubiculo familiae:

Patenae stanneae 11. Orbes ejusdem generis 7. Tripodes 4. Ollae 8. Cacabus 1. Verrua 2. Craticola 1. Mortarium aeneum cum pistello 1. Cochlearia ferrea 2. Mensae 2. Lecticae 4. Pinczetok 1. Cista pro carpento 1. Linter 1. Putnae 3. Cribrae 3. Armarium 1. Cistula pro pipere 1. Scrinium 1.

Circa allodialia:

Equi cum suis accessoriis 6. Equa in Macsed 1. Carpentum 1. Currus 1. Epiphium 1. Boves 6. Currus pro illis 1. Aratra cum suis accessoriis 2. Vasa vacua 18. Oves tam mulgibiles quam agnelli in allodio Radosocziensi. Majales etiam ibidem. Alvearia apum 4. Galli Indici 4. Anseres 6. Trahae 7. Anates 6. Gallinae 10. Asseres 20.

(Esztergomi kápt. orsz. levéltár Caps. 57. fasc. 7. nro 14.)

Közli: KOLLÁNYI FERENCZ.

A szatmári szücsök 1564. évi privilegiuma.

A tizenhatodik században a *szücs-ipar* Munkácson virágzó állapotban volt; számosan foglalkozhattak az irha és prém feldolgozásával s mint ilyenek *külön czéhegyletet* is képeztek. Voltak saját, a fejedelmektől és királyoktól jóváhagyott s megerősített szabályzatai és kiváltságai, melyek, a czéh egyéb jelvényeivel, felszereléseivel s pecsétjével együtt, külön czéhládában zár alatt tartattak s mindaddig őriztettek s a szokásos alkalmakkal használtattak, míg 1657-ben a II. Rákóczy György viselkedésén, ki hadával Lengyelország elfoglalása végett oda berontott, felindult bosszuálló lengyel csapatok hazánk felső-részein betörték s június 15-kén Rákóczy uradalmainak elpusztítása végett Munkácson is megjelentek, hol a várost kifosztották és felgyújtva elhamvasztották, azután pedig tovább Beregszász felé haladtak.

Ez alkalommal megégett a munkácsi szücsök czéhládája is, a benne volt irataival; porrá égett a függő pecséttel ellátott régi kiváltságlevelük is, melynek elvesztése leginkább fájt nekik. Azért hosszabb tanácskozás után abban állapodtak meg, hogy mennyiben a *Szatmár városban lakó szücsök privilegiuma* leginkább hasonlított az övékhez. Jövendőre ezt fogják használni s rá felsőbbbségi megerősítést és jóváhagyást kérni, annál inkább, mert már megelőzőleg is a szatmári szücsök privilegiuma szerint éltek. Azért is kebelükből Soós, máskép Szücs Bálintot és Gyulai, máskép Szücs Zsigmond¹⁾ mestereket küldték 1670. évben Szatmárra, hogy ott a szücs czéh privilegiuma és szabályzatának hiteles kiadványát a munkácsi szücsök használatára másoltassák le, s hiteles kiadványban hozzák el. Ez megtörténvén, s a kiadványt a beregmegyei törvényhatóság által is megerősítettvén, azzal azóta folytonosan éltek, jóllehet időfolyamában a szücs mesterség fogyatkozni kezdett, annyira, hogy a XIX. század elején már magokban nem képezhettek czéhegyletet, szövetkezve a szabókkal és gombkötőkkel. külön társaságot alkottak. Bizonyára a szücsipar süllyedésének főoka az volt, hogy a prémes magyar öltöny lassan kiment a divatból s a copfos frakkhoz és csattos cipellőkhöz nem kellett prémes mente.

¹⁾ Itt is érvényesült azon a középkorból fenmaradt szokás, hogy az iparosok családi neveiket mesterségük szerint átváltoztatták. Így lett Soósból és Gyulaiból is Szücs; innen lettek az Asztalos, Sziogyártó, Szabó, Kovács, Ijgyártó, Kardos, Kerekes és egyéb hasonló családnevek; de még a lelkészek is a *Pap* családi nevet vették föl, mi különösen a görögkatolikusoknál volt szokásban, de a reformátusoknál is divatozott.

Nem lesz érdektelen az egész okmányt, az akkori idők és szokásainak illustrációjául, itt közölni, mely következő:

Nos Universitas Praelatorum, Baronum, Magnatum et Nobilium Comitatus Bereghiensis damus pro memoria tenore Praesentium Significantes, quibus expedit Universis, quod cum nos die, Anno, Locove datarum Praesentium pro pertractandis et concludendis certis quibusdam non minus Bonum publicum, quam miserae contribuentis Plebis nostrae permutationem internamque Tranquillitatem nostram tangentibus et redolentibus rebus et negotiis convenissemus, ac una constituti fuisset, eorum nominibus et in personis providorum utpote Magistrorum cehae seu Contubernii *Pelliorum* in oppido *Munkács* Comitatu huic Situato degentium exhibita est nobis et praesentata humillima Instantia super eo: Quod Siquidem Originalibus destituti, Paria Literarum Privilegialium Originalium Cehae seu Contubernio Pellionum *Oppidi Szatmár* per divum olim Imperatorem et Regem *Ferdinandum Secundum* Viennae 12-a Februarii 1636. emanatarum, clementer concessarum perdicti oppidi Szatmár Pellionum cehae sub pendenti ejusdem oppidi Szatmár Sigillo sibi extradata, ac subsequenter Testimoniales Comitatus hujus nostri de usu Continuo et imperturbato earundem Literarum Cehalium in Anno 1749. Sub authentico emanatas, per hancce Comitatus hujus Bereghiensis Universitatem virtute gratiosarum excelsi Consilii regii Ordinationum fine eidem excelso Consilio regio fiendae submissionis recepta existerent, taliter Ceha eadem praedicti Oppidi iisdem destitueretur, ut ulteriorem usque altiorum Instantiarum gratiosam dispositionem Articulos in privilegiis iisdem contentos pro bono ordine inter se observando conclusos, officiumque suum rite exercendum concernentes exactissime observare, ac per suos observari facere valeant, easdem literas Literis nostris de verbo ad verbum transcribi et transsummi faceremus. in Transsumptoque Praesentium Literarum nostrarum sub sigillo nostro Comitatus authentico eisdem extradare et emanari facere vellemus. Quarum quidem literarum Tenor Sequitur in haec verba: *Mi Asztalos István, Szatmár városának mostani főbírája*, hites esküdt polgárok és az egész Nemes Tanács adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik, hogy jövőnek mielőnkbe *Munkács* városában lakozó becsületes szücsmasterség nevekkal és képekben az ő magok becsületes követ atyjokfiai, úgymint Soós alias Szücs Bálint és Gyulai alias Szücs Sigmund, jelentvén illendő becsülettel előttünk, miképen ők nálók levő jó bizony-ságtévő levelekkel találták meg és tudósították a mi városunkban levő becsületes szücschéhet felőle, hogy ennekelőtte is a megirt Munkács városában levő Szücs mesterségnek oklevele

ez mi megemlített városunkban levő szücszéhnek okja szerint volt és ugyan innét is adatott volna; de már azon oklevelek a felsőbb esztendőekben lengyeleknek hazánkat égetésekor elégett, noha mindazonáltal az időtől fogva is azon oklevél szerint éltek és ennekutána is az szerint élni kívánnának, kire nézve kérték volna is feljebb megírt szücszéhbeli atyánkfiait közönséges czéhi gyűlésekben, károkat ne kívánnák, hanem az oklevelet ujabban párban nekik kiadnák. Mely követeknek ilyen kívánságokra és kérésekre szücs czéhbeli atyánkfiai ő maguktól választ nem tettek, hanem mielőnkben bocsátották, sőt a megnevezett Soós Szücs Bálint és Gyulai Szücs Sigmond becsületes követek is minket illendő tisztességes kérésekkel kérvén, kívánságokban őket bocsátanánk elől és a megemlített oklevél párjának kiadásában ellent ne tartanánk, hanem a megnevezett Munkács városában levő becsületes szücsmesterségnek az mostaniaknak és utánok következőknek kiadni ne neheztelnénk. Mely oklevél ilyenképen következik:

Nos Ferdinandus Secundus, Dei Gratia electus Romanorum Imperator Semper Augustus, ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Sclavoniae, Ramae, Serviae, Galliciae, Lodomeriae, Cumaniae, Bulgariaeque Rex etc. memorariae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, quod nominibus et in personis fidelium nostrorum providorum dnorum, utpote Magistrorum Cehae seu Contubernii ac reliquorum quoque Magistrorum Pellionum in oppido nostro *Szathmár* degentium, exhibitae sunt nobis et praesentatae quaedam literae fidelium nostrorum prudentium et Circumspectorum Judicis et Juratorum Civium eiusdem oppidi nostri *Szathmár*, in Simplici Papiro, in forma libelli ex tribus arcubus seu ternionibus constantibus confectae, ac ideomate Hungarico scriptae et sigillo ejusdem oppidi nostri in quarto folio abintus in margine inferiori impressivae communitae continentes in se certos articulos, pro bono ordine inter ipsos Pelliones observando conclusos, opificiorumque ipsorum rite exercendum concernentes, tenoris infrascripti; supplicatum itaque Maiestati nostrae humilliter exstitit nominibus et in personis quorum supra, quatenus nos eorundem Pellionum *Szathmariensium* Ceham seu contubernium acceptare, constitutiones ipsorum consvetas, Superindeque a Magistrato ipsorum concessos Articulos, Literas utpote Cehales omniaque et singula in eisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes, hisque nostris Privilegialibus inseri et inscribi faciendos approbare, roborare et ratificare, ac pro supradictis Magistris Pellionibus *Szathmariensibus*, ipsorumque posteris et successoribus universis innovantes perpetuo valituras gratiose confirmare dignaremur. Qua-

rum quidem Literarum Cehalium Tenor talis est: Mi *Szigyártó Thamás* szathmári főbíró Polgártársaimmal és az egész becsületes Tanácscsal egyetemben adjuk értésére mindeneknek, az kiknek illik mostaniaknak és jövődöbelieknek, hogy jövőnek mielőnkben városunkbéli Atyánkfiái Szücs Gergely és Dombi Szücs Mihály az egész szücsmesterség képében, supplikálván arról, hogy az mely privilegiumot ez mi városunknak régi elei, tudniillik az mi boldog emlékezetű eleink adtanak volt ő nekik czéhül, azzal éltenek ez ideig és ennekutána is élni akarnának, de immár Istennek kegyelmességéből számuk megszorodva, minémű bizonyos és minden naponként igen szükséges dolgokat akarnának hozzája adni avagy tenni az mi engedelmmünk által. Látván azért abbéli szükségeket, mi is méltó kívánságokat megengedtük, a régi is helyben maradván, így következik: Mi, szathmári főbíró *Fóris András* az én esküdt polgárainmal egyetemben egész Tanácscsal adjuk mindeneknek tudására az mi jelenlevő Levelünknek rendiben, hogy az mi városunkbéli Atyánkfiái, a szücsmesterek, két czéhmaster, Gyulai Szücs János és Szücs Jakab az több közönséges mesterekkel egyetemben hozának mi személyünk eleiben némű nemű szabad leveleket, papirosra irottakat az mi régi eleinktől, bíráktól és esküdtektől ő nekik adottakat, mindazonáltal el nem szaggattat, de minden fogyatkozás nélkül valót, hanem a tintának, papirosnak hitvánsága miatt megtörődöttet, könyörgének minekünk azon, hogy azon ő Szabadleveleket uj hártýára azon ígéssel, ígérül ígére ő nekik megíratatni és városunk pecsétével megerősíttetni megengednénk; mely méltó és igaz kívánságok minekünk is méltó igaz dolognak láttatván, azon ő szabadleveleket azon ígéssel ígérül ígére engedték megíratatni. Mely Szabadlevélnek rendi eképpen következik: *En ki vagyok Szathmári főbíró Eötvös Balázs*, ülvén az én törvénytevő székhemben, az én tizenkét polgárainmal és az egész Tanácscsal egyetemben, jövőnek mi személyünk eleiben a szücsmesterek *Szücs János* és *Szücs Sebestyén* az több közönséges mesterek, Nagy Szücs Miklós, Szücs Ambrus, Gazdag János, könyörögvén mi személyünk előtt ez megmondandó dologról, kiket megerősítettünk az mi városunknak pecsétével, hogy a szücs mestereknek rendi ez: Hogy vízkereszt napján összegyűlvén, választanak két czéhmaster, kiknek esztendeig légyen birodalmok és az elválasztottak közül ki fel nem venné, maradsága egy forint. Ismét törvéynapjok hétfő, és hogyha az czéhmaster az városbul kimégyen, képében hagyjon mást, ha nem hadna, maradsága huszonnégy pénz. Ismét, ha valamely szücs *mesterséget akar váltani*, ha nem a városbéli, az bírónak beadja magát és annakutána a két czéhmaster az ő mestertársával együtt lévén,

töltsen egy pint bort, menjen az mesterek eleiben és kövesse fel az ő mesterségét, és olyankor köszönni pohárral tartozzék az ifjú mester úgy mint két tál étellel s egy pecsenyével és négy pint borral, és annakutána tizenötöd napra készüljön *az ebédre*. Az ebéd négy tál étel és egy pecsenye, az tálétkeknek az hármá borssal légyen és bőven légyen és jók legyenek, kivel az mesterek megelégedjenek. Az asztalhoz leülvén, adjon a czéhmester eleiben egy forintot, az ládában adjon hat forintot. Az ebéd elvégezvén, az két czéhmesternek adjon egy-egy *ujjos keztyűt* apró báránybőrből és kezével csináltat, kivel az ő mesterségét megmutassa; azonképen az város Birájának ilyen keztyűvel tartozik. A ki pedig pénzül akarja megadni az mesterasztalt, tegyen le tizenhat forintot. Az szolgáló mester az ebéd után köszönje az ifjú mesterre a szolgáló mesterséget, edgyik ifjú mester, tudniillik az utolsó tartozzék borhordással, az másik bortöltéssel, és ha ezek nem elegek volnának a szolgálatra, valakit a czéhmester felkölt, felkeljen; ha fel nem kelne, maradsága huszonnégyszáz pénz. Ez megmondott Lakodalomban és egyébkoron is, mikor a két czéhmester az ő mester-társaival együtt volna és hogyha egyik mester a másikon kisebbséget tenne, az két czéhmester hallja, maradsága hatvan pénz és ha szitok esik benne, egy forint. *Ha fegyvert fog, fél kezével éri meg. Ha vért tészén, fejével éri meg.* Az czéhmester az előtte tett kisebbségért megbüntesse, az kiket társaival egyetemben hallott. Ismét ha valamely *mester meghaland*, a felesége az ő urának tisztességét viseli, míveltethesse az mívet, Legént tarthasson; ha pedig olyanhoz megyen, ki szücs volna, félmesterséget váltson. Az Bírónak és a két czéhmesternek keztyűvel tartozzék, melyeket a két czéhmester előtt szabja meg, annak pedig étellel, itallal tartozik. Ismét. Az ki csával mint a szücs és olyan tüvel varr, tartozzék mesterséget váltani. Ismét. Ha mesterfia a mesterséget fel akarja készíteni, félmesterséget váltson, a Bírónak és a czéhmestereknek keztyűvel tartozik. Ismét. Ha mesterfia mesterleányát veszi, tartozik két tál étekkel, egy pecsenyével, négy pint borral, az Bírónak és az czéhmestereknek keztyűvel tartozik. Ismét. Az ifjumeszter megesküdjék azon, hogy mind szegénynek, gazdagnak igazat ítél és *titkot ki nem mond*. Ismét. Ha valamely mester czéhmester beszédére el nem menne, vagy el nem jöune, maradsága huszonnégyszáz pénz. Ismét. Szabad sokadalom nem lévén, hétfőn akár hetedszaka valaki szücsmívet árulna, Bíró erejével elvétessék és a két része az mestereké, harmadik a bíróé. Ha pedig szücsmester vendégmívet venne, kit nem ezen a városban csináltanak, azt sem a város piacán, sem maga házában el ne adhassa, hanem a városról kivigye és másutt adja el.

szabad sokadalomnak kivüle. Ha ittben árulná, elvétessék az mesterek által, a két része a mesterségé, harmadik a város bírójáé. Ismét. Ha városbéli ember akármicsoda bőrt venne, szabad légyen testére venni, csak nyereségre ne vegye. Ismét. Ha sokadalom nem lévén hétfőn, akár hetedszaka nyereségre akármicsoda bőrt venne, Bíró erejével elvétessék, a mestereké a két része, harmadik a Bíróé. Ha vargamester venne is báránybőrt, ki mi mívünkhöz illendő, Bíró erejével elvétessék. Senki az ittben való széken ellett báránybőrt a szűcsmesterek ellen meg ne vehesse, még szabad sokadalomnak idején is, árúban forogván az mészárosokkal, a nyereségre vevőknek pénzeiket letehessék. Hasonlóképen a vidékről városunk piaczára behozott eladó bőrt is nyereségnek okáért senki a szűcsmesterek ellen meg ne vehesse, sem városbéli, sem külső ember, szabad sokadalom kívül, mert ha rajta érik, elvehessék és két része a mesterségé, harmadika a bírójáé. Mikor a mészáros pénzt kér a szűcstől, árú szerint adjanak és ha másnak, *Fusérnak* adják is, tartozzék az mészáros a szűcsmestereknek hírré tenni, harmadnapig le ne tehessék az árát.

Ismét. Ha valamely ifjú mester esztendeig *meg nem házasul*, mestersége letétessék. Mesterlegény bejövén, mívet keresvén, elsőben a két czéhmesterek fogadjanak, annakutána rendszerint az öreg mesterek, végre az ifjú mestereknek is, ha léssen, jusszon.

Ismét. Mikor husvét után be kellene a legényeknek szegődnie, pünkösdig minden mester, kinek szükség, tartson egyet-egyet, de ha több léssen a legény, avvagy jönné fertályos legény, ha kettő vagy három jött, benne is tarthasson. Annakutána mikor olykor jó legény, mikor fertályt nem érdemel, úgy mint hetes legény ki volna, a mely legény mesternek nincsen, az Atya ahoz szerezzé, a ki ezek kívül cselekszik, maradsága egy forint.

Ismét. Legénynek engedünk felmívelni száz bőrt karácsonyig, az ötvenét az ura adja, ötvenét önönmaga vegye, Szent-Mihály napig ötvent, annak is felét adja az ura s felét ő maga vegye. Ha pedig valamely mester legényével karácsonyig szegődik. Szent-Mihály napban elhagyja s felével tartozik az ura. Rég kelések a legényeknek Szent-István király napja. a ki ezeknek kivüle mívelne, az Bíróé egy rész, a mestereké két rész.

Ismét. Ha valamely szűcsmesterlegény a mesterségnek kedve, akarata ellen ki falura menne kontárkodni, annakutána városunkban visszajöve, az mesterség között mívelni akarna, addig míve nem léssen, míglen a mesterség közé minden személy ellen huszonnégyszáz pénzt letészen.

Ismét. Ha valamely mester más mester legényét elhiván, maradsága egy forint. Ha pedig egyik mester a másik árujában állana, maradsága egy forint. Ha pedig egyik mester a másik elől elhiván a vásárló embert, maradsága egy forint.

Ismét. Ha valamely mester a város színén akar vásár, szabad sokadalom nem lévén, bőrt venne, osztózhassék egyik mester a másikkal; de ha valamely mester, azt gondolván, szabad sokadalomban vészem meg a széken a bőrt, még sem osztozik velem, ennek maradsága egy forint; ugyan osztózhassék a mester véle a ki akarja.

Ismét. Minden *Inasnak* három esztendeig kell szolgálni a műnek megtanulásáért, és mikor az urához be akar szegődni, legyen ott két mesterember jelen, az ki előtt legyen a szegődés, olyankor tartozik az inas azoknak egy tál étellel, egy pecsenyével, egy pint borral, annakutána ez ilyen inas, minden esztendőnként mívelhet huszonöt kecskebőrt.

Ismét. Ha valamely mester *orzásban* avagy paráznaságban esnék, Biró erejével mestersége letétessék. Ha pedig szűcs legény avagy inas paráznaságban avagy orzásban esnék, a birónak hirrre tévén, mestersége letétessék; de egyéb vétkeért a mesterség törvénye szerint megbüntettessék egy forintig.

Ismét. Mikor a két czéhmester zálogért küldene valamely mestert az ő igazsága szerint és ott a mester kezét megfogná, maradsága hatvan pénz. Ha pedig megszidná a mestert, maradsága egy forint. Ha fegyvert fog, félkezével éri meg; ha vért téssen, fejével éri meg.

Ismét. Ha valamely mester a városból kimégyen, jámborul tisztességesen lakik és mesterségét el nem hagyja és ismét hazajövén, a meddig oda járt volna, a mivel más mester a czéhben tartozott, ő is megadja azt a czéhben.

Ismét valamely mester szűcsműhöz illendő bőrt venne, csávalatlan el ne adhassa mesterek híre nélkül, ha ők meg nem vennék, eladhassa. Ha eladja, maradsága egy forint.

Ismét. Az ifjú mester szolgáló mestert hadgyon mikor kimégyen az városból, ha képebelit nem hagy, maradsága huszonnégy pénz.

Ismét. Ha valamely mester hitványul mívelne valakinek, az két czéhmester együtt lévén mestertársaival, eleiben *hozzák látásra*, ha csak a két czéhmester látja is, ha az emberrel megszerződik is, ha büntetést érdemel, megbüntettessék a mesterek törvénye szerint és az embernek jobban csinálja.

Ismét. Ha valamely mestert az Isten betegséggel megverne, tartozik a czéhmester északára hozzávetni két mestert, és a két mesternek adjon egy pint bor árút. Ha pedig meghaland, *két pénzzel tartozunk temetésére*; feleségének is azon-

képen, gyermekeinek egy pénzzel. Legényét avagy szolgáló leányát, valaki házában lakik, tartozunk eltemetni.

Ismét. Szathmári embernek csávalunk báránybört négy pénzért, rókabört hat pénzért, hasit két pénzért, macska és nyestbört hat pénzért, farkasbört huszonnyolcz pénzért, vidrát tizenkét pénzért.

Ismét. Valamit a mesterség egyenlő akaratbul elvégez, az ki a városnak ellene nincsen, olyan állandó lészen, mint az kik be vannak irattatva, a város birájának hírré tévén.

Datum itt Szathmár, die decima Aprilis Anno Domini Millesimo quingentesimo Sexagesimo Quarto.

Mi is annak okáért az ő méltó könyörgéseket meghallgatván és a mi szivünk is az ő könyörgésekhez hajolván, *méltóztattuk őket* meghallgatni és azon szabadleveleket engedjük megirattatni és városunk pecsétével örök emlékezetül megerősíteni. Datum in Szathmár, die Secunda Maji 1586. Mostan is azért e privilegiumlevélnek ilyen megújításának állandó erőségére, bizonyosságára, ujonnan erősítjük azon városunk pecsétével a levelünket. Datum in Szathmár, die ipso Beatorum omnium Sanctorum in Anno videlicet Dni Millesimo Sexcentesimo tricesimo praesenti currenti.

Nos itaque hujusmodi humillima Supplicatione pro parte praefatorum dominorum Cehae seu contubernii Magistrorum, reliquorumque Universorum Magistrorum Pellionum Szathmariensium nostro modo quo supra porrecta Majestati regia benignitate exaudita, clementer et admissa praeinsertas eorum Magistrorum Pellionum Literas Cehales non abrasas, non cancellatas, neque in aliqua sui parte suspectas, sed omni prorsus vicio ac suspicione carentes praesentibus Literis nostris privilegialibus de verbo ad verbum sine diminutione et augmento aliquali insertas et inscriptas quoad omnes earum continentias, clausulas et articulos, eatenus, quatenus eadem rite et legitime existunt emanatae, viribusque earundem veritas Suffragatur, ratas, gratas et acceptas habemus, Simul et Contubernium seu Cehani eorundem acceptavimus, approbavimus, roboravimus et ratificavimus pro supradictis Magistris Pellionibus Szathmariensibus, ipsorumque posteris et Successoribus universis innovantes perpetue valituras gratiose confirmavimus, imo acceptamus, approbamus, ratificamus, roboramusque et confirmamus, salvo jure alieno, Harum nostrarum Secreto Sigillo nostro, quo ut Rex Hungariae utimur, impendenti Communitarum vigore et testimonio Literarum. Datum per Manus Fidelis nostri dilecti Reverendi Georgii Lippai de Zombor, Episcopi Veszprémiensi Locique ejusdem Comitatus perpetui, Consiliarii nostri et Aulae nostrae per Regnum Hunga-

riae Cancellarii, in Civitate nostra Vienna Austriae die decima secunda Mensis Februarii, Anno Domini Millesimo Sexcentissimo Trigesimo Sexto, Regnorum Nostorum Romani Decimo Septimo, Hungariae et reliquorum Decimo octavo, Bohemiae vero Anno Decimo nono, Reverendissimis ac Venerabilibus in Christo Patribus, Dominis Petro, S. R. E. Presbitero Cardinale Pázmány Metropolitanae Strigoniens. et Joanne Telegdy Colocens. et Bachiens. Ecclesiarum canonice unitarum Archiepiscopis, Emerico Losi Agriens., Francisco Eghelio Zagrabien., Ladislao Hosszutothy electo Varadiensis, Stephano Simándy Transilvanien., praefato Georgio Lippai Veszpremien., Benedicto Vinkovich Quinque-Ecclesien., Georgio Draskovich de Trakostyán Jaurien., Gregorio Nagyfalvi Vaciens., Dicto Joanne Telegdy Administratore Nitriensi, Georgio Jakosith de Orbua Sirmiensis, Joanne Tomko Mrniauchich Bosnensis, Joanne Ivanczi Tiniensis, Georgio Duboczky Chanadiensis, Joanne Friderico Brajner Rosonensis, Fr. Joanne Bapt. Agatic Szegnien. et Modrusien. Ecclesiarum Episcopis Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Item spectabilibus ac magnificis Comite Nicolao Eszterházy de Galantha, praefati Regni nostri Hungariae Palatino, Comite Paulo Rákóczy de Felső-Vadász iudice Curiae nostrae, Comite Sigismundo Erdődy de Monyorókerék, dictorum Regnorum nostrorum Dalmatiae, Croatiae et Sclavoniae Bano, Comite Christophoro Bánffy de Alsó-Lendva Tavernicorum, Comite Nicolao a Zrinio Agazonum, Joanne Pálffy de Erdőd Cubiculariorum, Comite Stephano Nyáry de Bedegh Janitorum, Stephano Ostrosith de Gyletincz Dapiferorum, Comite Paulo Pálffy de Erdőd Pincernarum, Emerico Czobor de Czobor-Szent-Mihály Curiae nostrae Regalium Magistris, ac Comite Stephano Pálffy de Erdőd Comite Posoniensi, ceterisque quamplurimis Regni nostri Hungariae Comitatus tenentibus et Honores. *Ferdinandus* m. p.

Mi azért az feljebb megnevezett Soós Szűcs Bálint és Gyulai Szűcs Sigmond előttünk való törekedésekre e megírt oklevelet és annak minden articulajit minden hozzátétel vagy elvétel, avagy változtatás nélkül, valamint az ő igaz valóságában találtatik és vagyon szórul-szóra leiratva, a megírt Mrnkács városában levő szűcs mesterségnek, a mostaniaknak és utánuk következőknek közönségesen örökösen való vélelésnek okáért adtuk és engedjük a mi városunknak szokott pecsétével megerősítvén. Datum in Civitate *Szathmár* die tertio Mensis Januarii, Anno Dni Millesimo Sexcentesimo Septuagesimo. Martinus Komáromi, m. p.

Testimonialium vero Tenor talis est:

Nos Universitas Praelatorum, Baronum, Magnatum et Nobilium Comitatus de Beregh damus pro memoria Significantibus quibus expedit universis, quod cum nos die et Anno praesentium datarum in oppido *Beregszász*, Comitatus nostro de Bereg adjacente, Loco videlicet et termino celebrationis generalis Congregationis nostrae alias consveto pro pertractandis Cottum huncce nostrum tangentibus et Concernentibus rebus ac negotiis Convenissemus ac una fuisset Constituti, eorum nominibus et in personis Providorum utpote magistrorum Cehae seu Contubernii Pellionum in oppido Munkács Cottui nostro Situato degentium, exhibita est nobis et praesentata humillima Instantia super eo, Quod Siquidem Literae eorundem Cehales privilegiales a divis condam Regibus Hungariae sibi clementer elargitae in Conformitate literarum Cehalium Privilegialium Cehae seu Contubernii atque Pellionum eorum in oppido jam vero Libera Regiaque Civitate Szathmár degentium per Suam Maiestatem Sacratissimam Ferdinandum Secundum Dei Gratia electum Romanorum Imperatorem Semper Augustum et Hungariae Regem in Civitate Vienna Austriae die 12-a Mensis Februarii Anno Dni 1636. benigne concessarum emanatae tempore (jam dudum praeterito) fatalis excursionis vicinae gentis Polonicae in hoc Regnum Hungariae factae per voraginem ignis deletae et conflagratae essent, Quibus ita destitutis volentes ulterius etiam eosdem Articulos in iisdem suis Literis Privilegialibus contentos pro bono ordine inter se observando conclusos, opificiumque suum rite exercendum concernentes exactissime observare, ac per suos observari facere. factoque recursum ad providorum Magistrorum Cehae seu Contubernii Pellionum in praefato oppido Szathmár commorantium, Eorundem Literarum Cehalium Privilegialium per suam Majestatem Sacratissimam piaie reminiscientiae Ferdinandum Secundum benigne concessarum et elargarum genuina paria pro usu et observatione eorundem Sibi debito modo expetiverunt. Quibus etiam taliter obtentis ac sibi in Anno adhuc 1670. die 3-a Mensis Januarii in Civitate Szathmár sub authentico Civitatis Szathmariensis extradatis existentibus Constitutiones ipsorum consvetas, superindeque concessas per suam Maiestatem Sacratissimam Articulos, Literas utpote Cehales, omnia et Singula in iisdem contenta ratas, gratas et accepta habentes tam pro ipsis, tam et posteris et Successoribus universis perpetuo valituras acceptarunt et debite observarunt, et usuarunt, prouti etiam in praesentes usuarent, observarentque nemine hactenus contradicente. Super quo continuo et inperturbato usu eorundem Literarum

Cehalium Privilegialium iisdem providis Magistris Cehae seu Contubernii Pellionum in memorato oppido *Munkács* degentium futura hujusmodi jurium eorundem Cehalium pro cautela necessarias sub authentico nostro extradandas esse duximus et concedendas, prouti concedimus et extradamus praesentium per vigorem Communi Svadente justitia. Datum ex Generali Congregatione nostra die 30-ma Junii 1749. in oppido *Beregh-Szász* celebrata. Lect. Correct. et extradat. per me Georgium Sebbey, praefati incliti Comitatus de Beregh ord. Jur. Notarium. (L. S.)

Unde nos petitioni praefatorum Magistrorum Cehae seu Contubernii Pellionum tam justa et legitima nobis praemisso modo facta annuentes praescriptas Literas Privilegiales in paribus sub sigillo oppidi Szathmár ita et praedictas Literas Testimoniales prae manibus suis ante hoc existentes, jam vero per nos receptas de verbo ad verbum sine diminutione et augmento praesentibus Literis nostris transummi et inseri facientes in Transumptoque praesentium Literarum nostrarum nostro sub sigillo Comitatus Authentico eisdem Magistris Cehae seu Contubernio Pellionum in memorato oppido *Munkács* degentium futura hujusmodi jurium eorundem Cehalium pro cautela necessarias extradare duximus et concessimus. Datum ex Generali Congregatione nostra die 22-a Septembris 1761. in oppido Beregh-Szász celebrata. Lect. Correct. et extradat. per Antel. J. Cottus Bereghiensis ord. jurat. Notarium Georgium Bessenyei. (L. S.)

Közli: LEHOCZKY TIVADAR.

János király számadáskönyve.

(1537—40.)

In nomine Domini Amen.

Anno M. D. 37. et 38.

Introitus pecuniarum ad manus Joannis Kassay a diversis locis anno M. D. 37. et 38.

Item feria 4-a post Dionisii ex commissione regie maiestatis ad ladulam triangularem posui in antiqua moneta in oppido Debreczen fl. 5169.

Cuius exitus patet in registro folio 58.

Item eodem die regia maiestas dedit ad manus meas ibidem fl. 42.

Cuius exitus patet in registro folio 2.

Item feria 5. post Dionisii Nicolaus Lyptay dedit ad manus meas in oppido Wywaros in moneta Ferdinandi fl. 2000.

Eodem die ex commissione regiae maiest. Michaeli Kenderessy dedi fl. 100.

Exitus autem de centum patet folio 3.

Item feria 5-a post Emerici ducis dominus Benedictus Baiony dedit ad manus meas Waradini in moneta Ferdinandi fl. 100.

Cuius exitus patet in registro folio 8.

Item sabatho in vigilia Katherine virginis dominus Benedictus Baioni dedit ad manus meas Waradini fl. 32.

Exitus patet in registro folio 11.

Item feria 5-a post Katherine virginis *Petrus Pazman* dicator comitatus Byhoriensis dedit ad manus meas in moneta Ferdinandi Waradini fl. 900.

Exitus patet in registro folio 12.

Anno M. D. 38.

Item feria secunda post conversionis Pauli dominus Benedictus Baiony dedit ad manus meas in moneta Ferdinandi Waradini fl. 1000.

Exitus patet folio 38.

Item ¹⁾ feria 6-a in die Kathedra sancti Petri ex commissione regie maiest. Joanni aurifabro Waradini dedi fl. 200.

Item feria 2-a carnisprivii ex commissione regie maiest. domino Benedicto Baiony Waradini dedi fl. 800.

Item feria 6-a post cinerum dominus Benedictus Baiony dedit ad manus meas Waradini in antiqua moneta fl. 100 minus d. 25.

Exitus patet in registro folio 39.

Item feria 5-a post letare dominus thesaurarius dedit ad manus meas in antiqua moneta Bude fl. 100 minus fl. 1 denar. 40.

Exitus patet folio 42.

Item feria 2-a post dominicam iudica Laurencius Nagyrewy vicecomes comitatus Zolnok exterioris portavit reg. maiest. in moneta Ferdinandi Waradini fl. 750.

Exitus patet in registro folio 46.

Item feria secunda proxima post festum Pasce Nicolaus

---

¹⁾ Ez és a következő tétel áthúzva.

Sarlay misit maiest. reg. ex dica saxonum medio Ladislai Was, quas maiest. regia manibus meis assignavit Waradini in moneta antiqua fl. 7500.

Exitus patet in registro folio.

Item dominica die iubilate Nicolaus Sarlay medio Dominici Dobo misit maiest. regie in civitate Coloswar, quas sua sacra maiest. manibus meis assignavit in moneta antiqua ibidem fl. 2109.

Exitus.

Item feria 4-a die sancte Elene ex commissione regie maiest. ad manus domini Joannis Ezeke in oppido Wasarhel dedi fl. 600.

Item eodem die ex commissione regie maiest. domino thesaurario medio Cristophori literati ibidem dedi fl. 600.

Item feria 3-a post dominicam rogacionum ex commissione regie maiest. domino thesaurario medio Cristophori literati in oppido Zekelwasarhel dedi fl. 900.

Item dominica die proxima ante Magdalene dominus Joannes Ezthary dedit ad manus meas in civitate Segeswar in antiqua moneta fl. 908.

Item feria 3-a post Anne dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in Segeswar in antiqua moneta fl. 200.

Feria 4-a post transfiguracionis domini dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in oppido Thorda in antiqua moneta fl. 100.

Sabatho die sancti Laurencii martiris dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in oppido Thorda in antiqua moneta fl. 100.

Feria 2-a in die sancte Clare dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in oppido Thorda in antiqua moneta fl. 200.

Feria 6-a in vigilia Bartholomei apostoli dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in oppido Thorda in antiqua moneta fl. 100.

Item feria 5-a post nativitatis Marie dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in civitate Coloswar in antiqua moneta fl. 50.

Item feria 3-a post exaltacionis sancte crucis dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in Coloswar in antiqua moneta fl. 50.

Item feria 3. die . . . . . regia maiest. dedit ad manus meas in Coloswar in antiqua moneta fl. 50.

Sabatho post Dionisii regia maiest. dedit ad manus meas in antiqua moneta in Kolosvar fl. 80.

Sabatho post omnium sanctorum dominus Emericus Bebek in oppido Thorda dedit ad manus meas in antiqua moneta fl. 27 d. 38.

Dominica die proxima ante Martini Ladislaus Was Cibinii dedit ad manus meas in antiqua moneta fl. 50.

Sabatho in die Clementis dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in antiqua moneta in civitate Cibiniensi fl. 50.

Feria 3-a post Katherine dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in possessione Zakadath in antiqua moneta fl. 50.

Feria 4-a in die Barbare dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas Brassovie in antiqua moneta fl. 50.

Feria 4-a post Lucie dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in Colosvar in antiqua moneta fl. 50.

In vigilia nativitatis domini regia maiest. dedit ad manus meas in Coloswar in antiqua moneta fl. 15.

Feria 6-a in festo Joannis baptyste dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in Coloswar in antiqua moneta fl. 18.

Dominica die post . . . . . dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in Coloswar in antiqua moneta fl. 25.

Feria 2-a post . . . . . dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in Coloswar in antiqua moneta fl. 100.

Eodem die dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas ladulas 12 unaqueque continens fl. 3000.

Anno M. D. 39.

Feria 2-a post rogacionum dominus episcopus Quinqueecclesiensis medio Gaspari literati dedit ad manus meas Bude in antiqua moneta fl. 4440.

Feria 4-a in vigilia corporis Christi Cristopherus literatus dedit ad manus meas in moneta Ferdinandi Bude fl. 4373.

Feria 5-a post Viti Cristopherus literatus dedit ad manus meas in moneta Ferdinandi Bude fl. 1693.

Feria 3-a post Kiliani dominus episcopus Waciensis dedit ad manus meas in moneta Ferdinandi in Wysegrad fl. 100.

Sabatho in vigilia Laurencii dominus thesaurarius dedit ad manus meas medio Joannis literati Bude partim in moneta Ferdinandi, partim Bude fl. 4303 d. 22.

Feria 4-a in die Hedwigis dominus episcopus Quinqueecclesiensis dedit ad manus meas in antiqua moneta Bude fl. 1300.

Anno M. D. 40.

Sabatho in die Pauli primi heremite dominus thesaurarius misit maiestati regie medio Cristophori literati in moneta Ferdinandi Waradini fl. 1000.

Feria 2-a post conversionis Pauli dominus thesaurarius medio Joannis literati dedit ad manus meas in moneta Ferdinandi Waradini fl. 200.

Feria 5-a post conversionis Pauli dominus thesaurarius medio Joannis literati dedit ad manus meas in moneta Ferdinandi Waradini fl. 100.

Bude.

Feria 5-a in die Dorothee dominus thesaurarius dedit ad m. m. medio Francisci Kys . . . . . et medio provisoris Budensis in moneta Ferdinandi Bude fl. 1000.

Thorde.

Feria 3-a post festum penthecostes Ladislaus Was dedit ad m. m. in antiqua m. Thorde fl. 3010 d. 50.

In oppido Enyed.

Feria 6-a post festum Penthecostes dominus thesaurarius misit maiest. regie medio Francisci Pesthy, quas idem manibus meis assignavit, in moneta nova fl. 1000.

Albe Julie.

Dominica die post corporis Christi Ladislaus Was dedit ad manus meas in antiqua moneta fl. 1000.

Eodem die Dominicus Dobo dedit ad m. m. in antiqua moneta fl. 1000.

Feria 3-a post octavas corporis Christi Emericus Byka dedit ad m. m. in antiqua et nova moneta fl. 2000.

Feria 4-a in vigilia Joannis baptiste Michael Somlay dedit ad manus meas in antiqua moneta ex castro Dyod ducta fl. 2000.

Fl. 15446 d. 5.

(Papiroson. Kassa város levéltárában, lajstromozatlan.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

VEGYES KÖZLÉSEK.

GYÁSZVERS ULÁSZLÓ HALÁLAKOR.

Carmen lugubre in Wladislai regis exitum et pugnam Warnensem.

P. 395. Plangite me celi, me plangant omnia mundi
Entia, casum me flete subisse malum,
Cristicolae fratres cuncti me flete per orbem
Ac vestrum regem sic cecidisse pium,
Plangite Litwani pariter me flete Poloni,
Rex major vester, filius atque pater
Sum Wladislaus, rex victor sepe colendus,
Sepe fuge celeri milia multa dedi
Florida quam cicius periit mea morte juvenus,
Intrepidus vixi, pronus ad arma fui,
Ecce meum roseum pro Christo fundo cruorem,
Jam tibi do vitam rex deus alme meam.
Ut campi silvae sic stabant agminis haste
Grando sagittarum sic ferit ymber humum,
Ut bombardarum tonitru sic fulmine flatum,
Aurea sic scuta sanguine facta rubra,
Armorum genera splendencia plurima tela,
Sic tentoria stant urbibus equa, micant
Castrorum gentes acies mille gradientes,
Timpana turcorum tantaque turba canum
Aera multarum resonant clangore tubarum,
Sic equus alter equum vi premit inde virum,
Corpora sic multi stemuntur messe manipuli,
Sed per vires Turcos mors necat esse reos.

Hoc quum vidi, timui, nil omnia spreui
Ad bellum socios provocitando meos,
Jerusalem carpere volui tumultumque videre,

P. 396. Quo fuerat positus rex Ihsus ipse deus,
Constantinopolim Trojam sic fortis adissem

Hectoris aut ossa forte videre sua,
Magnus Alexander herum Macedonie Teucer
Regnicole metuunt me placere petunt —

Quidam dant hunc mihi consilium poloni
Numis nos dita tu sacra bella para
Rex miser, ut fias tu nobis omnia prestes
Ex servis dominos fac tibi stulte novos,
Tu rex mendica viles si ponis ad alta,
Post te desident, qui tua castra tenent,
In domibus servi maneant, rex tu miser exi
Ad campos terras pacificare tuas,
Qui primum iusti facti sunt tyranni
Crescentes dominos decipiendo suos,
Qui fuit ante brucus volat ut destercore parvus
Omnis tunc ledet, nam nuper alta sedet
Post hec sacrilegi facti rapiunt bona cleri,
Ecclesias vastant, perdere claustra minant,
O quot jam reges, terras ac oppida, leges
Consilium tale jecit ad yma male.

Tardabant Huni, Greci Venetique, Poloni
Omnes hi populi, nempe juvare michi
Credebam vellent, suaque promissa tenerent,
Sed non adveniunt meque perire sinunt.

P. 397. In me tunc multa surgit paganica turma,
Prevaluit fessum, calcatur adusque latum
Maurorum niger circumdare castra caterve,
Ad mea concurrunt hec penetrando premunt,
Ceduntur lassi, victores sunt modo victi,
Heu tunc Katholici succubere viri,
Tunc vexilla cadunt, arcus clipei requiescunt,
Balistas, galeas sub pede calco meas
Non sub lorica thorace fuit caro tuta,
Nec fit secunda casside tecta coma,
En casus factus est iste prope littus,
Hosti subsidium naute dabant quoque fretum,
Exultant Turci, deflent sua funera iusti,
Veritas in risum tu deus omne malum.
Sed narrant bellum reliqui sic esse peractum,
Curruum aggressus rex fuit arte sciens
Turcorum multas superaverat, inde catervas
Strage ruunt hostes jam quasi quinque dies
Secum tunc celeres de curribus astat equestres.

Hostes per longas exit adire vias,
Quos pedites habuit, in curribus esse reliquit,
Letus ait victor est mihi grandis honor

Ethiopes validi veniunt tunc per mare multi,
 Currus invadunt, hos ibi valde premunt,
 Occidunt cunctos non mirum sed modo fessos,
 Ac ibi solennis tu Juliane peris,
 Tunc venit remeans hec vidit rex leo certans

P. 398. Curribus extinctos strange fuisse suos.

Agunt sublimes ad eum duo nempe barones,
 Forte polonus erat, ungarus alter erat,
 Unicus ex nostris denos percussit in illis,
 Accrevit multa tetra caterva canum.
 Sufficit hoc nobis rex inclite jam cito fessis.
 Tecum sic equites cantus abire potes,

Non erit hoc vere lato tunc increpat ore,
 Non credam timidis rex ait iste pius,
 Qualiter occisos possim dimittere justos.
 Laude, licet moriar victor ad astra ferar
 A patre gentili, sed conversa pululavi,
 Cum grege Katholico transeo fine bono,
 Ac inimici me facti plangent et amici
 Vivere me vellent et necis acta dolent.
 Me Kazimir frater me planget et pia mater
 Jam nisi possent, oscula grata darent,
 Flebit rex romanus australis me Fridericus
 Frater et Albertus carus idesse sumus,
 Sic non abduci poterat verbis neque cum vi.
 Rex Josie facti morte quievi tibi
 O pre mesta dies martis mihi das modo fines
 Victus martini vespere strage fui,
 Octodecim mecum quasi milia sunt sociorum
 Cesos super summos se statuere polos,
 Inter quos magnus est Roma tuus Julianus
 Passus legatus miles ad astra datus.
 Secum pontifices cesi sunt audio plures
 Certamen Christi fortificando Dei.
 Suscipe Martine presul nos sanctifice
 Martibus statuens sanguine junge pares,
 Mille quadringenti quadraginta modo Christi
 Quatuor ac anni talia belli tuli.

O sol flammigeros proprios absconde colores
 Tempore, quo tanti succubere boni
 Et locus is rores pluvias, ut gelboe montes
 Nunquam sustineat facti mala cuncta ferat,
 Turci iterum bellum dicitur sic esse peractum
 Narrant sub numero quot periere noto
 Hostes occisi bis centaque milia strati

Sunt, et rex horum corpora facta lutum,
 Septuaginta sunt ex justis milia cesa,
 De quibus est paucis vita retenta viris,
 Qui certe vivunt et campos obtinuerunt,
 Nemo superfuerat hos, quos abinde fugaret.

O lacrimosa mors sunt hec hoc quod modo dicis
 Et si sunt vera sunt nova valde mala
 Rex est Turcorum quasi mango vel canis horum
 Deposuit sanctum tam caput atque pium
 Almi sceptringeri Wladislai benedicti
 Corporis a trunco desecat ense suo,
 Inde duci misit Despot, cui nuncius inquit:
 Ecce caput princeps credere namque potest,
 Quod Wladislaus noster preceps inimicus
 Sic est occisus, ut caput ipse vides.
 O caput almificum sacro in crismate tinctum
 Atque coronatum lilia sertata patrum
 Omnis plebs luda juvenis tam strenue gesta
 Hujus adhuc casti cor habuisse viri
 Milicie sceptrum magnanime floscule regum
 O Wladislae jam sine fine vale.
 Sicut percepi sic scribens prelia dixi,
 Si quid oberravi, parcite posco mihi.

(Architypum in quarto est sub B. B. XXVII. 4. 116. p. 395—399. in
 archivo universitatis Cracoviensis.)

Közli: DR. SCHWARTZ IZIDOR.

KASSA VÁROSA LEGRÉGIBB STATATUMA.

Articuli praesentati illustri senatui huius inclytæ civitatis
 per honestos centum viros electæ communitatis sabbato post octa-
 vas Epiphaniarum anno 155?

Ersamer namhaftiger weyser herr richter, ersame namhaftige
 weyse herrn.

Es ist alhie vor E. N. W. erschienen die gancze erbare und
 vorsichtig gemein, jungk und alt, die E. N. W. noch alter löb-
 licher gewonheit dieser khunicklichen statt Kascha durch die gött-
 liche ordnunk czugleich unsern voreltern szeliger gedechtnusz
 eintrechtiglich in den nechst vorgangen tagen erwelt hatt, reichend
 etliche geschribene artickel Gottes ehre und den gemeinen nucz
 betreffend, demütiglich mit allem vleisz bittende E. N. W., als
 von Gott verordnete und eintrechtiglich erwelte regirer und vor-
 geher dieser khunicklichen statt dieses jars, wollen sich nicht lassen
 beschweren dieselben czu überlesen und auch darüber veterliche

sorg tragen, damit sie durch E. N. W. rath und vleiss vorbracht möchten werden, des seind sie alle sampt allzeit mit allem vleis czuvorschulden und czuvorordinen umb E. N. W. beflissen und bereit.

Zu dem ersten woll E. N. W. mit hohem vleis gedencken, das man die kyrchen vor allen dingen mit guten predigern vorsehe, das das wort gottes und das heilig ewangelium klar und rein, deutsch, hungerisch und wyndisch verkündiget würde, damit gros und klein, arm und reich möchte in warem erckentnus und furcht gottes leben und wandeln, auch dadurch ware christliche lieb und einikeit erhalten und die sprussende schedliche uneinikeitt, die sich schon herfür brechen und erzeigen möcht, gedempfft und ausgetylgett werde.

Weitter die Schul auch vorsehen mitt gelarthenn leutten, die die Jugent mitt ganczen vleiss lernnen undt unterweisen, damit beider Nation Jugent ynn ihrer czungen gedienett und ihr nucz und der Statt ehr dadurch möcht gefürdert werden. Es wolle auch E. N. W. von wegen der grösten schüler veterliche sorg tragen, damitt man ihnen ettwan her ein Provision thett, uie den die Prediger oft darvon yn ihren predigten christliche vermanung thun.

Item das alle schuldt der kyrchen durch die Kyrchenvetter soltten eingemanett werden von einem iedem und iczlichenn, nicht angesehen die personen. Es sollenn auch die Kyrchenvetter alles besichtigen in der Kyrchen und auff der Kyrchen alle schaden und wo es bawfeltigk ist, das mans bessere, damit nickt grosser schaden geschehe.

Item das man dem Trommetter und auch den wechtern auff denn Thurm ernstlich bevel auch gebiett, das sie tag und nacht treulich und munter wachen und sunderlich acht haben auff das fewer; das die stunden czu nacht geblassen werden.¹⁾

Item die Schrötter übertretthen den alten löblichen brauch und brengen eine newe gewonheitt auff in der Statt, nemlich das man ihnen essen und trincken gebe über ihren lohn, und vil erbare leutt durch ihre nochlessickeitt czu schaden khomen. Derhalben wolle E. N. W. soliche newe gewonheitt mit nichten nicht einwurzlen lassen.

Item E. N. W. wolle die hattertt bereyten und mit vleiss besehen lassen czu gelegener czeit und die hattertstein nicht verrücken ader czu bodem gehn lassen.

Es ist auch von nötten, das alle Brücken, greben überal, auch alle weg, wo es von nötthen ist, gebessert und gemacht

---

¹⁾ A Történelmi Tár 1893—380. s következő lapján közölt töredék itt következik.

würden, damitt dass wasser hie und da nicht schaden thue. Und die stainbruken bay Barcza auch nit lassen aingehen und die alte brük bey Seplak (Széplak.)

Item es ist unser demüttige bett, das E. N. W. wolle bey khün. Maiestet anhaltten, auch andersvo da es czimlich ist, das sich das kriegsvolck kegen ihren wirtten hie in der Statt wolle friedlich und ehrlich haltten, und wie bis hiher geschehen ist solchen grossen schaden in den heussern nicht thuen; den so das nicht geschichtt, werden noch vil mer heusser czu bodem gehn.

Item es beschwerett die Statteleutt sehr, das kein frayer Wald ist, daher man khond fayerholcz füren. Derhalben ist unser bett an E. N. W., das E. N. W. den herr Groffen bevolen wolte, das sie dem Waltreytter gebitten sollen, das er in dem Walddt die Statteleutt nicht pffenden sol, wo sie Espen, Eschen, Bürcken, dürholcz gefallen finden und czusamen klauben. Den mitt solicher Ordnungk machen wir den Waltreytter reich und die Statteleut arm.

Item das man frey lasse ym Jarmarck Salcz vorkauffen, gewand, schuch, pelcz und allerley.

Item das man die czigel den Statt leutten czu den. 10 vorkauffe undt nicht czu den. 20.

Item das man auf Forro und Garadna und Ruska, Zilvas Wyfalu sorg trage. Dergleichen auch auff die Mautten.

Item das man die Schindeln in die Statt und nicht ander-vohin füren lasse und in zimlichen geltt gebe. Etlich pauren nemen geltt auff schindeln, machen kaum 1000 und das ander verkauffen sie den fremden und die statleut not leiden.

Item das man nicht über die Sodtt fare und nicht weg darüber mache, auss der Mess und andersvoher und das man den weg beim spital wende.

Item das man einen gutten felttreiber halte, damit das vich nicht schaden thue.

Item das man die Mawern, Thürmer, Stattdreben bessere und bawe, das sie nicht eingehen.

Item das man oft durch die herrn, die derczu verordnett sein, die Kawen und fayerstett besichtigen lasse.

Es wolle auch E. N. W. den herrn Capitan mitt grossen vleiss anlangen, das er diese Statt bey aller ihrer alten freyheit und gerechtickeit hand haben und erhalten wolle und von dem kriegsvolck den Statteleuthen kein gewalt geschehen lassen. Das man am thor nichts mit gewalt nem, was man zur notturft einbrengt.

Item das man am Thor nicht gewalt übe, wen gutter (?) leutt holcz, hey, kraut, etc. in die statt füren.

Item das man die czwinger vom Kendy Valint freye und gutten stattleuten czu nuczten gebe.

Item das man die wysen frey mache von kriegsvolck und das der Kendy und andere nicht iagen sollen yn weingerthen.

Item das man bevel den vorstetlern, das sie das ienige nicht auffkauffen und anderswohin füren, was man hieher czur teglichen notturft brengt, als czyken (=csík), fisch und anders, wie sie pflegen in der nacht aufczukaufen und yn Czips hinauf füren.

Item die erbare Cechen alle sampt der ganczen gemein bitten E. N. W., wollen sie bey ihr alten gerechtikeit erhalten und die störer nicht leyden.

Item die Tökescher haben grossen schaden in Welden gethon, das man vleissiges einsehen thu, das die Weld nicht verterbett werden.

1562.

Item E. W. wol eynsehen haben von den hewschern die nahend pawen, als die Edeleut als Warcze (?)¹⁾ Gecze und Lengelfalw und anders wo mehr.

Item wo yn der Stadt verwusthe stelle were, das man lass hewser bawen.

Item das man auch die Hewszer, die an die mauer gebaut sein, E. W. wolt die lassen weckprechen, den es möcht yn der czeit vorretherey da durch gescheen.

Item die Lampen, die man an die ecckhewser hat lassen mochen, das man dem wiert alle czwgehöre gebe vnnd alle tag sol man darczwher, das khein mangel abgee.

Item wen man gehn hoff zw kheysz. Maiestet schicke, das E. W. mit wissen unnd willen der erbarn gemein schick unnd das sie auch bey der Erwelung sein unnd wen sie heym khomen, das sie auch das der erbarn gemein zw wissen sollen thun und die legacio wissen, was ehr gepracht hat.

Item das alle geschefft, was der Stat zw schaden soll, khomen und belangt, solche geschefft und ratschlege mit der gemein wissen gehandelt werde, damit solcher schad nicht gesche, wie den ieczundt mit dem Felix Müllner von Piecz ist gescheen.

Item E. W. wolt einsehen haben, das die fierstetter gebn zw den. 7, darczu essen unnd trinkhen, das nicht wolt gestatten.

Item das man vmb ein schlechte sachen ein erlichen stattman nicht so palde yn die pithlstuben fiere, sunder an einer erlichen stelle lassen siczen und nicht also grosse straffe von ym neme, sunder was czimlich ist unnd laydlich.

¹⁾ Bárcza ?

1563.

Item weytter wo man Ross zw khöniglicher Maiestet notdorftig ist, nicht mit gewalt sol nemen, sonder ire furwerck, was pillich ist, yn soll czalen durch solche khrycz (?), die pey der Stat sein vms gelt dienen.

Item das man die khleine Khirchen heraus, wnder dem dach mit brett vormache und mit versperren tiren, domit man nicht unlusten khan hinein gehen.

Item E. W. wolt Sorge tragen auf die Krome, das nicht also zw spot vngebawt sollen bleyben, den es geschieck grosser schaden unnd die gewelber mit der czeit werden einfallen.

Item das die herrn groffen auf die derffer die moss (=mass) der schindel, auch der stekhen geben welle und befehlen sie rechte leng der obbemelten schindel und stekhen machen und ein ersamer Rat aufsehers haben, domit die pauern die stekhen so teier geben.

Item weiter well ein ersamer rat ingedenkh sein von wegen der gelichen wein und treid, welche wein den lantczknechten gegeben ist worden in der belegerung Erle.

Weiter ist ein weingarten vorhandee einer armen weis, welch verterbt wirt, E. N. W. wolle den weingarten auf die stat nemen und es czu gut bauen lassen.

Von wegen der schatzung oder teilung beschvert sich dye erber gemein, das welche die von herrn richter hin geschikht werden, die ire hantverkh ober sunst, das nw müssen versaumen oft bey 3 oder 4 tag, E. W. wolle sie was sie von langer zeit gehab, als denar 5 von einem floren lassen bleiben.

Weiter welle E. N. W. sorg auf die statleut tragen, wer beschwerung halben furnemlich auf die hantwerger, wan man Inen was arbeitet, das Inen solchs getzalt mecht werden.

Weiter welle E. N. W. furnemlich aufs stathaus sorg tragen, domit solchs vor feier verwart werd.

Weiter welle euer weysheit denn gang im hoff machenn lossen und der gemein eine stuben bereiten lassen, damit sie auch Ire stell haben, ire notturft halben reden mege.

Weiter soll euer N. W. sorg tragen auf die gassen, damit solche megen gereiniget werden.

(Kassa városának e legrégibb korunkra maradt statutumának egy töredékét a Tört. Tár 1893. évf. 380-ik s következő lapjain közöltem. A levéltár lajstromozatlan iratai közt akadtam reá egy teljes példányra, melynek másolatát itt adom.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

A BORTERMELES TÖRTÉNETÉHEZ.

1552. jun. 1.

Maximilianus dei gratia Bohemiae rex, archidux Austriae, dux Burgundiae etc. Egregio Benedicto Seredy salutem et gratiam. Exponitur nobis in personis prudentum et circumsectorum civium civitatis Cassoviensis, quomodo tu certas vineas hereditarias quorundam concivium eorum in promontoriis pertinentiarum arcis Thokay sitas et per ipsos cives longo tempore pacifice possedas praeter omnem causam et demeritum ipsorum ab eisdem auferre ipsosque possessores ex illis modis omnibus ejicere conareris, supplicatumque propterea extitit nobis in absentia sacrae regiae Maiestatis, domini et genitoris nostri observandissimi, ne eos suis hereditatibus privari pateremur. Cum igitur indignum sit violenter abs te quique contra subditos regiae Maiestatis agi, hortamur te tibi que nomine praefatae regiae Maiestatis committimus, ut praemissis sic se habentibus, ab omni violentia tam in vineis praedictis, quam aliis rebus omnibus, praefatis exponentibus inferenda penitus abstinere, sed si quid fortasse iuris in vineis praedictis pretendis, id iure et iustitia mediante, secundum leges et consuetudines regni, non violenter, requiras, non enim de futura est tibi iuris ac iustitiae opportuna administratio. Secus non facturum. Praesentibus perlectis exhibenti restitutus. Datum Viennae primo die mensis Junii, anno Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo secundo.

Maximilianus.

Nicolaus Olahus,
episc. Agriensis.

(Eredeti je papiroson, rányomott pecséttel, Kassa v. lt. 1673. sz.)

1583. jul. 8.

Ego Georgius Kapronczay sacrae caesareae regiaeque Maiestatis camerae Scepusiensis proventuum perceptor etc. fateor et recognosco per praesentes literas meas, quod prudentes ac circumspecti domini iudex ac caeteri iurati cives civitatis Cassoviensis in rationem precii quadraginta trium vasorum vini a subditis oppidorum Thokay, Tharczal et Kerezthur anno 82 in vindemia ad rationem suae Maiestatis occupatorum et illis pro summa mille ac nonaginta fl. anno praesenti 83 venditorum administraverunt manibus meis ad cameram hanc Scepusiensem die septima Maji anni eiusdem fl. quadringentos, octava Junii fl. trecentos, decima quinta Junii fl. centum, decima nona Junii fl. ducentos atque decima octava Julii in complementum dictae summae fl. nonaginta.

Super quibus mille ac nonaginta fl. hungaricis eosdem dominos iudicem ac ceteros iuratos cives antenominatae civ. Cassoviensis reddo quietos atque expeditos harum mearum vigore et testimonio literarum mediante. Actum Cassoviae die decima octava Julii anno dni octuagesimo tertio.

Idem Georgius Kapronczay, m. p.

(P. H.)

(Eredetije papíroson, Kassa város levéltárában 19503. sz.)

1586. decz. 6.

Prudentes ac circumspecti domini, amici et vicini nobis observandissimi, salutem et officii nostri commendationem. Az jó Istentől kívánok kegyelmeteknek minden jókat és egészséges hosszú életet megadatni. Megértöttem minden rendiből az kegyelmetek levelét mind az thállyai szőlők fertona felől, mind pedig az én munkácsi szolgálaim kártétele felől az kegy. garadnai jobbágyinak. Az mi az első dolgot illeti: tudja kegy., hogy az thállyai jövedelem mindenkor külön járt az zánthaitul, mind házadó, szőlőadó, ferton és egyébféle jövedelem, mind Serédyék és az több urak idejében, kiváltképpen az mig Thállya vára ép volt, mostan sem jó egyik helynek jövedelmét az másikéval mód nélkül összeegyeztetni és egyik városnak adójával az másik adóját avagy szőlővámját diminuáltatni avagy alább szállítani; azért én sem engedhetöm ezt csak könnyen mód nélkül, hogy az zanthai adófizetéssel valaki az thállyai *fertont avagy szőlőhegyvámot* elveszítse, hanem ez kegy. dolgában im törvényt hagytam ugyan ott Thállyán, kegy. ezten szombatra bocsássa embörét oda és elegendő törvényt tesznek kegy.-nek akkor. Az mi néz az garadnaiak kárvallására: az kegy. jobbágyinak nem kellett volna oda menni panaszlani, hanem az ki kárt vallott az én szolgálaim miatt, jött volna fel ide és én megelégitettem volna őket. Ez után is, az kik kárvallottak az kegy. jobbágyi közzül, jöjjenek hozzám, én embert adok melléjük, az ki megelégittesse őket az én szolgálaimmal, mert én megfizetők nekiök és nem akarom, hogy senkiét ok nélkül elvegyék. Sőt meg is büntetöm őket, ha méltatlan cselekedtek. Én mindenben kegy. barátja, szomszédja vagyok. Az uristen tartsa meg jó egészségben kegyelmeteket. Datum in arce Reghecz die 6. Decembris anno 1586.

D. vestrarum amicus et vicinus

Caspar Magochy.

Külczim: Prudentibus ac circumspectis dominis, iudici caeterisque juratis civibus civitatis Cassoviensis etc. dominis, amicis et vicinis nobis observandissimis.

(Zárlatán piros pecsét. Kassa város ltárában 3939. sz. a.)

1625. jan. 2.

Gabriel dei gratia sacri romani imperii et Transylvaniae princeps, partium regni Hungariae dominus, siculorum comes ac Oppuliae Ratiboriaeque dux etc.

Prudentes et circumspecti fideles nobis dilecti salutem et gratiam nostram. Akarván császár ő felségének thokai borainkból kedveskednünk, megparancsoltuk ott való gondviselőnknek, hogy ötven számú borokat szállíttasson Gönczre és az göncziek Cassára. Intjük annakokáért hűségteket kegyelmesen, sőt hagyjuk és parancsoljuk is, hogy az göncziekkel jó correspondentiában lévén, kész szekerekkel várja hűségtek, hogy mihelyen az megnevezett borokkal oda érkeznek, mingyárást felrakatván, fogyasztás nélkül jó gondviselés alatt szállíttathassa Eperjesre hűségtek. Secus non facturi. Datum Albae Juliae die 2. mensis Januarii anno domini 1625.

Gabriel.

(Eredetije papiroson, zárlatán piros pecsét, Kassa v. ltban nro 6088.)

1625. okt. 12.

Anno 1625. die 12. 8-bris.

Az nemes Cassa városának adott volt az én Istenben elnyugodt néhai ifjabbik Thuri Kálmán János uram hatvan hordó bort, egyet tizenkilenc ezüst talléron, mely hatvan hordó bornak az az ára tallérul teszen numero 1145 ezüst tallért, mely megnevezett tallérokat fogadták volt is kegyelmek, ugymint Kotsik Bálint uram, Venczel Svertel, Rotth Gáspár, Debretzeni János uramék ugyanazon esztendőbeli karácsony napjára megadni, mert ő kegyelmek vették volt és ő kegyelmek voltanak az borurak. Az mit pedig erre az adósságra fizettenek mind abban az 1625. esztendőben ő kegyelmek és azután való boruraim, ilyenképen következik:

Elsőben ugyanabban az felül megirt esztendőben ő kegyelmek abban levő borurak ő kegyelmek adtanak egyszer fl. 600.

Ismét Szigyártó Demeter uram által fl. 200.

Item Sztruz Mihály uram által fl. 280, de ebből az fl. 280 forintból adtunk volt vissza fl. 25, mivelhogy apró pénz volt, akkoron nem költ, Vas Mihály uramnak.

Item Sztrusz Mihály uram által kérettem fl. 160.

Teszen summatim az mit percipiáltam fl. 1225. Anno 1627. die 7. Junii.

Fizettünk Kalmár Jánosné asszonyomnak Trucz Mihály Uram által kész pénzt fl. 300.

1628. 20. Maji fizettünk Kalmár Jánosné asszonyomnak ismét fl. 152.

Item ugyanaz nap fizettünk asszonyomnak fl. 231.

24. Junii zalten wir aus dem zallambt frau Kalmar Janosin fl. 200.

Martinus Rosenman.

Gregorius Miskolczy.

(Kassa v. levéltárában nr. 6094. papiroson.)

Közli: Ifj. K. L.

A TÖRÖK CSÁSZÁR ÁLTAL A VÁRADIÁKNAK ADOTT EDICTUM.

A császár váradi birodalom artikulusa.

Mint parancsolja a császárunk, a földes uraknak az jobbágyi mivel tartozik szolgálni, az regestumbúl magyarrá fordittatott.

A dézma-tizedbül egy vétetik. Méh dézma tiz kosár méhbül egy kosár vétetik, hogy ha tiz kosárra ki nem telik, azaz nyolcz, vagy egy lészen azon alól, minden kosár méhtül két-két oszpora, azaz egy-egy poltura vétetik.

A disznó-dézma, mely disznó esztendőt meghaladott, az olyantúl négy-négy pénzt vegyenek, az melynek esztendeje nem múlt el eddig, az olyanért adni nem szokás, ez után is ne vétessék.

Juh-dézma, minden sereg juhtúl, az mennyi pásztora lészen, minden pásztorfőre, csordának tartatván, egy-egy juhot szokás szerént szedjék fel, többet ne vegyenek, ha pedig az juh egészen egy seregbe nem telik, hanem háza kívül járó, és füelő, negyven ötven számu juhoktul, az ki egy seregnek nem tulajdonittatik, csakugyan az irás szerint, három-három pénz vétessék, seregnek állítása színére tartván, semmiképpen juhot kérni, avagy venni ne cselekedjék.

A mely jobbágy másunnét jün, azaz sellérül, esztendő által ötven pénz vétetik.

Az jobbágyság ingyen, ajándékon, erővel ne dolgoztassék, ne szolgáljon, hanem dolgozásokban tudván egy-egy szekér fát, egy-egy szekér szénát adjanak, vagy penig a mely jobbágynek fát és szénát, hogy ereje, tehetsége nincsen, ha szegény jobbágy lévén, az olyanoktúl egy-egy szekér fáért tizenöt-öt oszporát, azaz nyolczadfél polturát, és az egy-egy szekér szénáért tiz-tiz polturát vegyenek. Semmi uttal egyebet semmit ne vegyenek, és a pasák és a békek és iszpahiák és zaimok és szubasák és az eméngék az ő jobbágyit, kit kaszálni hajtván, és minek utánna egybenrakja, ismét azután szénapénzt, vagy szénát, rajtok ne kérjenek és a jobbágyok a földes uraknak a dézmáját a közelebb való vásárra vigyék el, ha kívántatik, de hogy a mely helyen jobb

árát adják, tehát azt fogván és reá kényszerítvén, messze helyre való vitettetéssel a jobbágyság ne bántódtassék. És a jobbágyszütleánynyal nőszéspénz negyvenöt pénz vétessék; és az özvegyasszonyoktól nyolczadfél polturát kell venni.

Hordó-vám, ha nagy, harmincz pénz; ha kicsén, tizenöt pénz vétetik, és az pasák és az békek, s a császár jószáginak emengjei és zaimok és iszpahiák a szegény jobbágyságok törvény szerint való dézmáját és minden articulus szerént való adóját egészen beadják és fizetik, ajándékon, ingyen épületre való fát ne vágassanak és házakat, istállókat ne csináltassanak és ok nélkül ekével szántani ne kényszeríttessenek szolgáltatni.

A tüzpénz pedig egy-egy forint minden gazda számon.

Eszkendő által ennyi az iszpahia adója. A juhtúl három-három pénz vétetik. Többre ne erőltessék.

P. S. Difficultások lehetnek az írásban, constructiók és distinctiók dolgából, de arra vigyáztatott az mint a török deák fordította.

(Eredeti, 4 rétű lapra irt XVI. századi levélke. H. B. ur gyűjteményében.)

Közli: VERESS ENDRE.

ÖREG RÁKÓCZY GYÖRGY VÉDLEVELE A BRASSÓI KÖMIVES CZÉHNEK.

1636. jul. 28.

Georgius Rákóczi dei gratia princeps Transsylvaniae, partium regni Hungariae dominus et Siculorum comes etc. fidelibus nostris prudentibus et circumspectis, judici primario caeterisque juratis civibus civitatis nostrae Brasso, nobis dilectis salutem et gratiam nram. Brassai városunkbeli kőműves mesterek adják közönségesen értésünkre alázatos könyörgések által, hogy üdvezült fejedelem praedecessorinktól adatott privilegiumok szerint sok üdöktől fogván immár minden háborgatás nélkül ők egymás között czéhbeli társaságot tartván, mostan találkoztanak volna ott az Barczaságon valami czéhrenden kívül való kontáros kőművesek, kik az exponensekre de jure nézendő műeket felfogadván, véghez vinnék és inasokat is kezdenének befogadni azon mesterségre és tartani régi privilegiumok ellen nyilvánvaló károkra s az mű szükséges építésinknek is hátramaradására, holott az olyan kontáros kőművesek elkeringenék azon való dolgozásukat, hanem az czéheseknek kell azt végben vinniek, supplicálván azon mű nekünk, hogy privilegiumokban megtartván, adnánk szabadságot nekik, olyan czéhrendin kívül való kontáros kőművesekre, privilegiumok continentíája szerint procedálván, büntethetnék meg őket. Kiknek

alázatos könyörgésekre kglmes tekintetünk levén, megengedtük nekik, hogy társaságokon kívül való kontáros kőműveseket, kik privilegiumok ellen akarnak élni, szabadosan az Barczaságon megbüntethessék. Hagyjuk azért, sőt parancsoljuk is hűségteknek, ezen levelünket látván, megírt exponenseknek specificált dolgokban békességes előmenetelt engedvén privilegiumok ellen, hogy mások ellenek meg ne engedjék és pártjokat ne fogják, sőt inkább a holott olyanok találtatnak, azon exponenseknek segítséggel lévén, privilegiumok continentiája szerint procedálhassanak vele. Secus non facturi. Praesentibus perlectis exhibenti restitutis. Datum in civitate nostra Alba Julia, die vigesima octava mensis Julii, anno domini millesimo sexcentesimo trigesimo sexto etc.

G. Rákóczy, m. p.

Martinus Markossfalvi, m. p.

secr.

(P. H.)

Közli: —YI —R.

(Eredetije a Tört. Társ. birtokában.)

LABSÁNSZKY JÁNOS VÉDEKEZÉSE 1687-BEN.

Méltóságos gróf uram.

Nyilván való dolog, hogy nem új factióért, hanem előbbeni állapotért fogdozzák az embereket, az mint hogy ugy látom, engem is föltöttek az lisztába, hogy megfogjanak és Eperjesre vigyenek, nem másért, hanem hogy 1683. esztendőben istentelen Tököly confiscálván jószágomat, folyamodtam az udvarhoz; ott pedig semmi egyebet nem obtineálhattam, hanem bellicumtól adtak passust, hogy felmehessek Kassára és ottan segíthessem dolgomat. Bizván mind passushoz, mind akkorbéli armistitiumhoz, felmentem bona fide. Azonban Kassára érkezvén, nemhogy visszaadták volna jószágomat, sőt inkább előmbe adták locumtenentialis secretariusságomban lött egész praedikátoroknak, haereticus iskola mestereknek és compannoknak proscriptióját és nevem alatt, Kolonicz uram ő nagysága által három nyelven arról való nyomtatott könyveket, ki miatt ott kellett volna vel directe, vel indirecte életemnek végét érnem, ha magamat nem submitáltam volna. Végezetre felczitáltattam akkorbéli Tököly kamora elejébe, az holott reiterálván előbbeni ellenem való nehezteléseket, kinszerítettek arra: tegyem le a hitet Tökölyi részére, mentettem magamot, hogy én privatus szegény nemcs ember lévén és nem columna regni, vel publicum officium gerens; arra csak az lőn választom, kő kertbe vagyok, lássam mit cselekszem, de életemmel jádzom. Ilyen extremitásban lévén dolgom, praemissa erga Deum et Caesarem constitutionali protestatione, letettem materialiter istentelen

iuramentumot cum proposito abrenuntiationis de male promissis, de azzal sem contenta volt Tököly kassai kamarája, hanem bizonyos reversalist is adtak előmbé, hogy subscribaljam; metu et timore ductus, qui in constantem virum cadit, propter liberationem vitae azt is subscribálnom köllött, hogy csak hamarább szabadulhassak az istentelen földről. Ez minden vétkem nagyságos uram, kiért engem megfogni akarnak; hogy pedig ilyen szándékban vannak felőlem, ez includált két levélből bővebben meg fogja érteni nagyságod.

Méltóságos gróf uram, quid quid illo tempore feci, coactive et propter conservationem vitae feci, super quo suam maiestatem sacratissimam deprecatus fuisset, nisi confidissem, quod per amnistiam ista omnia sint oblivioni tradita.

E contra vero si gloriari oportet, quis est in toto regno in statu nobilium, qui positive tantam fidelitatem remonstrasset, et pro fidelitate tanta damna passus fuisset, sicut ego? Inprimis propter proscriptionem praedicantium, si quidem furorem suum in personam meam effundere non poterant, fratrem meum carnalem et uterinum virum assarunt. 2. In anno 1680 aliquot millia Tökölianorum volentes personam meam babere, 24 horis fecerunt insultus continuum ad arcem Óvár, ubi absentibus reliquis compossessoribus residebam, ubi cum interitu multorum officialium et ultra centum gregariorum repulsam passi, castellum Krasznense (quod iure tutorio possidebam) pagum, allodium, molendinum et totum frumentum in cineris pro vindicta redegerunt. 3-o. In castris Tökölianis anno 1683 (ubi propter conservationem et orphanorum et bonorum comparere debui) non fui miles, sed obses per Georgium Illyésházy venditus. 4-o. Ex castris Tökölianis modis et mediis, quibus me eliberare poteram, statim positive contra suae maiestatis rebelles egi, habitaque fideli correspondentia cum illmo dno Francisco barone Orlik ad partes Trinczinienses pro excubiis deputato, ita in servitio suae maiestatis desudavi, quod proprium affinem meum baronem Gasparum Pongrácz, partes has infestantem cum offensa totius consanguineitatis, irretiari, et ad captivitatem deduci mea industria fecerim. 5-to. Non parando sumptibus, imo notabilibus contractis debitis, proprio vere certos sclopetarios intertenui, vellitationes domini baronis Orlik secundavi; complures rebelles capi curavi, eosdemque aliquos archibuzari, alios ex turri arcis praecipitari feci, ita ut nullius esset ita apud rebelles nomen exosum, sicut meum. Rebus sic stantibus, iudicet Deus et recta hominum conscientia, utrum pro his meis fidelibus actibus poenam et personae meae incaptivationem merear. Méltóságos gróf uram, ha énnékem régéért köll szenvednem, vegyen példát rólam káptolom, convent urak és mások, a kik hasonló kinszerítésből reversalist adtak magokról; lássa a világ,

mit csinál, engem conscientiam nem vádol, quia quid quid feci, non feci benevole, sed coacte.

Igy lévén a dolog ngod előtt tempestive declaralom magamot, censurára nem compareálhatok, hanem egy, vagy két napra devertálván Óvárba (ha békével devertálhatok) azonnal Bécs felé veszem utomat; ha pedig azon idő alatt más szerencsétlenség érne, nagyságodat alázatosan kérem, ártatlanságomban méltóztassék lenni pártfogóm, ezen leveletem pedig pro informatione ő fölsége cancellariajára in specie praevia transmittalni. Hosszú írásról ngodat alázatosan követem, és maradok ngodnak

Beczko 21. Maji 1687.

Alázatos szolgája

Labsanszky János, m. p.

Kívül: lectu dignum. Czim nincs.

(Eredetije papiron. — Pecsét nyomával. — Galgócson, Miscellanea.)

Közli: PERDÁ CZ EUTHYM.

TÖRTÉNELMI APRÓSÁGOK.

Stroya vornik levele Bély Pálhoz jobbágyok ügyében.

1675. máj. 28.

Szolgálatom után istentül minden jókat kívánok kgdnek, mint nekem régi jó akaró uramnak, az úr isten kgdet mind asszonyommal ő kglvel, s szerelmes gyermekivel egyetemben sokáig hosszú élettel, szerencsés boldog órákkal áldja meg és tartsa meg virágzó uraságában, szívből kívánom etc.

Kgdnek mint uramnak megszolgálom ha élek, hogy kgd szegény régi jóakaróját mégis meglátogatni levele és böcsülletes emberi által nem neheztelte, kívánom istentül, hogy ez levelem is találja kgdet, mint uramat, szenvedendő jó egészségben. Azomban im én is mint szegény erőtlen öreg ember, kgdnek régi jó akarója, az miben lehetett s tudtam szolgálni kgdnek, el nem mulattam, sőt pedig látja isten, hogy többször szóltam már három vagy négyszernél az kgdmed jobbágyi kiadása felől, olykor mikor senki nem volt más, ha csak ketten voltunk, minden voltaképen előszámláltam ő ngának és eleiben hoztam, mint volt azelőtt is az két ország közt az jó szomszédságnak megtartása, mindaddig az míg ráhozám, hogy im az kit találának az kgd jobbágyiban, az kgd böcsülletes szolgálainak kezekben adá s kiküldé kgdnek; ezután tudom, hogy az többi is kimennek jó akaratjuk szerint, mert már elment az hire, hogy mind kézbe akarja adni ő nga s úgy akarja kiküldeni. Az jószág felől is kgdnek válasza lött volna, de nem akartak az kgd emberi az divánra kiállani, féltek kgdtől,

azt mondták, hogy meg van parancsolva kgdtől, hogy ne pereljének, ha kgd gondolkodják felőle s küldjön be, megbizonyosítom, hogy ezután is jóakarója leszek kgdnek s voltam is, talán vették eszekbe az kgd szolgálai közül. Ajánlom ezzel istennek kgdet.

Datum in civitate nostra Bukrest, die 28. mensis Maji anno 1675.

Kgdnek régi jóakarója atyjafia mig él szolgál.

(Oláh aláírás)

Stroya Vornik.

P. S. Az kgd emberi mellé egy szolgálmat rendelttem volt, hogy az kgd számára juhokat találának, az mint kgd írt volt, de nem akartak elmenni az kgd szolgálai.

Külczim: Spli ac grosso dno dno Paulo Béldi ilmi ac celmsi principis Transylvaniae consiliario intimo, necnon regni Transylvaniae supremo generali etc. dno mihi colendissimo.

(Gróf Kemény József. Erdély története eredeti levelekben. XXIX. kötet.)

Közli: —I —R.

A HÓDOLTSÁGI ADÓZÁS TÖRTÉNETÉHEZ.

I. 1685. ápr. 19.

Az egri basa az adó beadását sürgeti.

Mi az hatalmas és győzhetetlen császárnak vég Győr várának, Tisza és Duna között való helyeinek és hadainak gondviselő ura és parancsolója tekéntetős nagyságos és vitézlő Amhet pasa.

(*Tugra és névaláírás helye.*)

Ti megnevezött Jászó városi birák, bódogújfalvi birák és polgárok városul, mi lehessék az oka, hogy ez hódulást is hátra hagyván győzhetetlen császárnak adóját és adótokat nem akarjátok behozni és nem akartok bejönni, holott ti győzhetetlen császárnak lajstromában iratott jobbágyok vagytok; im azért még egyszer bizonyos jobbágyok által ez úri czimörös levelünket küldtök hozzátok, így levén azért fejetök, életötök vesztese alatt parancsoljuk, se éjet se napot ne várjatok, mihelt ez parancsoló uri czimörös levelünket látjátok, ottan mindjárt sietséggel hova hamarabb jőjjetök be és az adótokat hozzátok be, ha békekészen akartok megmaradni. Ezt el ne hallgassátok és süketségre ne vegyétök, mert ha elhallgatjátok és ha tiz napra be nem jöttök, hatalmas és győzhetetlen császárnak fényes fejére esköszünk és isten minket úgy segéljön, hogy három ezer lovas és két ezer gyalog vitézökkel rátok megyünk és minden jószágotokat elprédáltatván, feleségtök és gyermekítökre rabságot hozatunk, magato-

kat szablyára hányatunk és így melyöt az anyátok csöcsiből tejet szoptatok, az is keserűre fordul, hogy sokaknak példával lészen; azért igen igen fölnyissátok az szömeitöket, hogy meg ne bánjátok és ez úri czimörös levelünket nektök megadó jobbágyoktól bizonyos választ küldjetök. Iratott vég Győr várban die 19. Aprilis 1685.

Idem qui et supra.

Külczim: Jászóvárosi és bódogújfalvi bírának s polgároknak adassék ez úri czimörös levelünk. Cito, citissime.

(Eredetije az orsz. levéltárban. Act. Publ. fasc. 25. nr. 11.)

II. 1685. ápr. 26.

Mustafa szolnoki bég levele Theököly Imréhez.

Minden jókat kívánok megadatni.

Elvettem nagyságod levelit, melyben mit irj, megértettem. Nagyságod elhiteltesse magaddal, legkisebbik szolgája nagyságodnak jőjjen hozzám, igyekezem kedveskedni, mint eddig is ezután is nagyságod jó akaratját várván; kérem nagyságod: az faluim adai sokára ne múlnék, mivel nem tudom, mely órában parancsoltat jű, táborba kell szállnom. Nagyságod mely emberei felől irt, itt maradni (*sic*) engem isten éltetvén gondom leszen reájok, sőt miből kívántatik megkeressenek, mindenben óltalmazójok leszek; mivel azért ez elmúlt éjjel labanczok által csapván Tiszán, Sast, Elést¹⁾ felverték, magokra úgy vigyázzanak.

Ezek után isten tartsa.

Datum Szolnok, 1685. die 26. Apr.

Nagyságod jóakarója

Mustafa fű bég.

Külczim: Nekem fejedelmi úri jóakarómnak ez úri levelem adassék, Tökölyi Imre keziben. Cito. stb.

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

Közli: —I —R.

¹⁾ Faluk Heves- és Csongrád m.-ben.

CARAFFA LEVELEZÉSE DIETRICHSTEIN HERCZEGGEL.

(A hg. Dietrichstein-féle nikolsburgi levéltárból.)

— ELSŐ KÖZLEMÉNY. —

A kik a történeti okiratokat csupán abból a szempontból itélik meg, hogy mennyi új adatot tartalmaznak, azok talán nem fogják teljes értéke szerint megbecsülni az itt következő levelezést. Caraffa és Dietrichstein levelei aránylag kevés új részlettel gyarapítják ismereteinket, de élénken jellemzik a viszonyokat és embereket. Különösen Caraffa alakja emelkedik ki előttünk. Poloniussal szólva van valami methodus — kegyetlenségében. A magyar barbár nemzet, a lágysággal elrontják, de a kemény szerek kigyógyítják a lázongás betegségéből. Hamis tétel. De a »pedáns zsarnok« mint egy irónk nevezte Caraffát, a tétel minden következményéhez ragaszkodik. És nem is hiszi magát zsarnoknak. A brutálítás nem mesterségem — így kiált fel egyszer. Nagyratörő ügyes katona, a ki nagyon sokat törődik a hadviselés pénzügyi oldalával. Alább közölt leveleiből látjuk, hogy az eperjesi tragédiának pénzügyi hasznát nagyon meg tudja becsülni. Ravasz és gyanakodó, rossz-hiszeműen nagyítja a vádlottak tetteit, de hiszi is, hogy elkövették, a mit ő bűnnek tart. Különben a félelem s a hízélgés sok büntársat szerez neki. De nem csupán az eperjesi dolgokat világítja meg e levelezés. Mennyire tanulságosak a debreczeni contributióról váltott levelek. Caraffa itt érdekes dolgokat beszél el a város akkori állapotáról s hogy minő kiméletlenséggel járt el ez ügyben, azt Dietrichstein ellenkezése is tanúsítja. Kiváló becsűek a munkácsi capitulatióra

vonatkozó részletek. Caraffa e dologban dicséretesen viselkedett. Védője volt Zrinyi Ilona s gyermekei jogainak az udvari tervekkel szemben. E levelekben hiteles adatokat találunk Zrinyi Ilonának Bécsbe érkezéséről. Rákóczi beszéli *Mémoires*jaiban hogy Kollonics belőle papot s Juliából apácát akart nevelni. Dietrichstein 1688. márczius 20-ki levele megerősíti ez állítást. »Dan es will verlauten, alls wan man gern hette, dass Sie ein Nonen und der Bruder ein geistlicher wurde, aber dieses sub rosa.« Caraffának az udvarhoz való viszonyáról s az 1686-tól 1688-ig terjedő háború sok részletéről világosít fel e levelezés, melyet e néhány sorral kutatóink figyelmébe ajánlunk.

I. 1686. jan. 5.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Illmo et Eccmo SS. e Patrone Mio Colmo.

Portandosi à Cotesta Corte per suoi particolari affari il Sigr. Conte Jergher, non devo lasciare la Congiuntura mi si presenta di rassegnare all' Ecc^{za} Vra il mio dovuto ossequio: Et assieme rappresentarli com' il Giudice di Debrecino è partito per supplicare S. Mta Ces^a Nostro Clement^{mo} Sigre di minuirli le Contributioni le hò imposte; si che si unira facilmente con gl' Ablegati di Transilvania essendo causa comune; V. E. mi creda, che quando vedessi non potesse pagare, in quel Caso prenderei altre misure. Ma se V. E. con la sua auttorità non farà, se li dica categoricamente che diano le Contributioni, che li hò imposto; Da Cavalier d'honore che queste Truppe anderanno in mall' hora, e non sarà di poco danno à S. M. Ces^a. Per me puo assicurarsi V. E. farò tutto il possibile per mantenerle, e non è già una bagatella mentre hò di bisogno verso 1200 Taleri il Mese per le Truppe Alemane, oltre il mantenimento di 300 e Vngheri, e quasi tutto devo prendere dalla Transilvania e Paese del Turco, si che se mi verranno legate le mani, e le Truppi partiranno, voglio sperare non se ne dara à me la Colpa. Del resto, che Paese sia questo, e la Carcotia vi è de viveri, mi rimetto à quel che dira à V. E. detto Sigre Conte Jergher. Con che supplicandola degnarsi d'havermi nella sua memoria resto Szattmar le 5. Genaro 1686.

S. E. il. Sgr. Prencipe di Dietrestein.

D. V. E. Hum^{mo} e Col^{mo} servitoro
Antonio Carafa, mp.

II. 1686. jan. 17.

Dietrichstein Ferdinánd hg. válasza Caraffa tábornokhoz.

Hoch- und wohlgeborner General!

Insonders ervillges H. Msgr. schreiben vom 5 dis habe ich zu recht empfangen, bedankhe mich der nachrichten, so sie mir durch den Herrn Grafen Jörgen geben wollen, ich glaube, dass sie für die teutschen Völkher allein die 7^m Rthl. monatlich vornöthen haben, es will zwar verlauten, dass die Hausmannskost, vnd was man in victualien bekommet, hierunter nicht geraithet werden will vnd die portionen auf 12 kr. gesezet sein. Wie man die quartier zum erstenmahl in Vngern ausgetheilt, so hat man vermeint, es wäre genueg, wan der Soldath vber sein essen vnd das fuether fir die Pferd zwei fl. in geld auf ein portion durchgehents bekhome, dass sie bestehen könnten, vnd zwar um so vill mehrer, wan auf 3 fl. auf Mund vnd Pferd portion vber die Vnterhaltung gegeben werde, wordurch man ein merkhliches ersparthe, so denen andern grossen Ausgaaben als prouiant und munition wohl zu stathen khäme. Zweiffle nicht Msgr. wird alles mit dem H. Bellchamp zu I. May. Nuzen vnd Conservation der Völkher einrichten. Die Debreziner vnd Zathmar lamentiren wohl überaus hoch, das ein vnmöglichkeit seye, dass sie bezahlen können, was sie aus Furcht einwilligen haben müssen, die wahrheit zu bekennen, so scheint sehr vill zu sein, dass ein einziges orth, so jetzt kein Trafica hat, m. 80 fl. monatlich aufs monath geben könne, man kan dis fahls nichts anders' thuen, als dise Leuthe auf H. General Caprara Msgr. und H. Bellchamp remittiren, mit befehl die contribution nach der möglichkeit und Vermögen der contribuenten einzurichten, auf dass man Sibenbürgen nicht irritire, vnd etwan sodan noch weniger bekomme, welches aber Msgr. und der andern hohe Prudenz schon wüssen wird, denen Vmständen nach zu mesuriren. Wormit verbleibe Wienn den 17. Jänner 1686.

III. 1686. febr. 13.

Caraffa tábornok Dietrichstein Ferdinánd herczeghez.

Illmo et Eccmo Sigre S. e Patron Mio Colmo.

Ricevo la benignissima dell' Eccza Vra et in essa vedo, si meraviglia che habbia posto tante Contributioni in questi Comitati assignatimi, et anche alla Città di Debrecino; Con buona licenza di V. E. devo dirli, che le Contributioni non le ho imposte Io, mà il Commissariato, e perciò lor ne devono

rispondere, e che Debrecino paghi molto, non lo trovò, essendo loco, che può dar assai più, et ogn'uno sa, che una Città consistente in tre milla Case e quasi tutte de Mercanti possa più dare, ch'un Villaggio, se poi vogliono credere allo lamentatione de gl'Ablegati di Transylvania e di quei di Debreciuo sono Provi. Mà spero, che V. E. non condannerà nessuno senza sentire l'una e l'altra parte. V. E. dice che queste Truppe godino le portioni in natura et in denaro: Piacesse à Dio, che godessero l'uno e l'altro et il Sr di Belesciam lo sà molto benne: Trattante l'Inviati di Transylvania non si spediscono e le Truppe vanno in mall'ora. Voglio sperare, che non se ne darà à me la colpa. Do parte a V. E. riverentemente com'essendo capitato il Tekeli con 4 m. Turchi à Varadein, che unito all'ordinaria guarnigione è forte de 7 m. luomini et havendo ciò fatto una grand allarma nel Paese e ralligrato i Malcontenti. Mi è parso bene di metter le mie Truppe assieme e di attaccare questo Castello di St. Job trè piccole leghe da Varadino: Hò havuto la fortuna di prenderlo et i 600 Turchi, che vi erano di guarnigione per l' accordo fatto, si sono convogliati sino alla vicinanza di Varadino. Mà il Canone et altri atrelzi Militari et i viveri sono restati; Credevo ch'il Tekeli venisse à soccorrerlo e con ciò haver un fatto d'arme, mà la fortuna non hà voluto, che venga: Mi basta però di haver fatto conoscere al Turco et à gl' Hungari, che non temiamo di loro et i Tansiluanu puonno esser contenti, spettando detto Castello al loro: e ne ricevevano molto danno. Il Sr. General Valsee e Marchese Spinola si sono portati molto bene. Del resto il Tekeli non lascia di far delli imbrogli e tira à se di nuovo la militia Hungara. Si degni havermi sotto la sua protezione con che resto Di St. Job li 13 febr. 1686.

S. E. il Sgr Prencipo di Dietrestein.

Di Vra Eccza

Hum^{mo} e Dev^{mo} Servitore

Antonio Carafa. m. p.

IV. 1686. márcz. 7.

Dietrichstein Ferdinánd hg válasza Caraffa tábornokhoz.

Hoch- vnd wohlgebohrner General!

Insonders S. villgn. H. Monsignor schreiben vom 13 t. passato ist mir zurecht worden, prima fronte hat es wohl gescheinet, das Debreczin ein grosses zugenuethet werde, indeme 80 m. f. auf 6 Monath 480.000 f. austragen, welche Summa I. M. von dero theills zimlich grossen Ländern, vngeachtet

dise ihr äuseristes thuen nicht haben können, wobey gleich wohl auch zu consideriren, dass ihr Traffico wegen diser vnruhe völlig gesperret, vnd in gefahr sein ihr Vieh, wo durch deren akerbau bestritten werden mues, zu verliehren, nachdeme ich aber der sachen selbst nachgedacht, so habe ich wohl aufgefunden, dass sie (supposito das diser orth in vermöglichen m. 3 häusern bestehet) die auferlegte Summa annoch wohl geben könnten, zumahlen in 6 Monathen auf ein haus nit mehr als 160 fl. vnd also nur monatlich 26 f. 40 kr. khome, hingegen haben theills vermeint, mann solle nicht alles auf einmahl nehmen vnd auch auf ein anders mahl etwas vberlassen, zumahlen der Orthen herum kein Belägerung ohne assistenz diser Debrecziner vorgenommen werden könnte, man ingeleichen diss fahls also vmzugehen hette, dass dise vnd andere Leuthe vnter I. M. Schuz mehr linderung als vnter dem Türkhen finden möchten, vnd dieselbe dahero nit Vrsach haben, mehr disen als vns zu verlangen. Es hat H. Cammer Präsident vnd H. General-Commissär die Commission bekommen, mit disen leuthen zu tractiren, vnd wie ich vernehme so haben ein sich schon auf m. 100 Rthl. über die gegebenen m. 85 so sie gegeben, vnd auf 8 Cubulos getraid eingelassen, doch das das innige, so vber die m. 85 seithero abgeführt worden, sein möchte, von denen m. 100 Rthl. defalciret werden solle, nun stehet dahin, ob es I. Mt. acceptiren werden. Die ablegatos Transylvaniae kann man nicht ehunder expediren, als bis sie ein antworth von ihrem fürsten haben werden, hierdurch aber hat man nicht vermeinet, dass sich deshalb die Verpflegung stokhen solte, indeme I. Mt. die quartir in statu quo gelassen, denen ablegatis auch etlichmahl klar vermeldet werden, das man für dismahl kein änderung thuen könnte, vnd das sie hoffentlich disen armen Soldathen ein stukh essen vnd fuether für die Pferd vergönnen werden, hiegegen wird man guethe ordre vnd disciplin halten, vor wieder sie nicht vill gesprochen. vnd weillen vnterdessen H. Veldmarschall Caprara vermeint hat, einen accord mit dem fürsten von Sibenbürgen zu treffen, auch deshalb ein Vollmacht begehrt, vnd ihme solche alberaith geschiket worden, als will ich hoffen, das alle difficulteten werden durch Msgr. so die commission bekommen beigelegt sein; was nun aus Vngarn vber die möglichkeit nit zu erhalten sein wird, mues anderwertig verschafft werden, *so ist nothwendig, das solches das General Commissariat von hieraus verschaffe*, damit die leuthe das irrige bekommen, was ihnen von Rechtswegen gebühren möchte, es hat vnterdessen H. Bell-Champ einen Bericht erstattet, wie die Völkher verpfleget werden. Im vbrigen

bedanke mich der gegebenen nachrichten vnd erfreue mich. das sie durch dero eyfer vnd vigilantz I. Mt. in eroberung das Schloss St. Job einen so guethen dienst geleystet. vnd hierdurch denen Thürkhen gezeigt haben, dass man weder sie noch den Tökeli appraehendere. wünsche noch weiters guethe success vnd verbleibe Wien den 7. Marty 1686.

V. 1686. márcz. 28.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Illmo et Eccm. S. Sigre e Patrone Mio Colmo

Colla veneratione, che devo, ricevo la benignma dell' Eccze Vra de 7. del Corrente, et in esso vedo ciò si degna dirmi in ordine alle Contributioni di Debrecino e della Transylvania, perciò mi pare esser necessario rispondere à ponto per ponto accioche l' Eccza Vra resti intieramente informata.

Primo, che quei di Debrecino habbino rappresentato haver per la guerra patiti gran danni, et esserli stato serrato il trafico. Non han detto la verità, anzi la guerra li hà arricchiti, havendo havuto il trafico da per tutto: E deve Va Ecc. sapere, che non solo essi negotiano à Vienna, ma nella Turchia, Transilvania e Polonia. E la maggior parte de rebeli che hanno agito di quà del Tybisco, le loro Mogli e sostanze sono restate in Debrecino, e tutto quello (che hanno rubbato) e cascato in detto luoco. Deve di piu esserli noto, come non è ivi Casa, in cui non vi siano 4 in 5 Padroni; poich' essendosi nel progresso della guerra rovenate molte Città o Villaggi, li abitanti di essi si sono ritirati in detto luoco, né é credibile il popolo, che vi è. E se vuol haver riguardo à loro per li danni ricevuti dalla guerra, tanto più non doveressimo pretender cosa alcuna dalli Comitati, che sono stati esposti in tanti anni alli danni, ch'ogn' uno sà. Con tutto ciò non vi è Villano, che à proportion de essi non paghi il medesimo.

Secondo, che li Transilvani habbino dati tanti lamenti; mi dispiace, che siano stati creduti; Ma la commissione si è tenuta e si vedrà da essa se hò servito bene il Patrone, ó nò. E con quest' occasione han dato à conoscere li Transilvani le loro buggie ed inganni, poiche cercorno al Caprara la Plenipotenza di S. Mta Cesarea dicendo, che udevano pagar le restanze delli quartieri assignatili, e quando è arrivata, hanno preteso tali Conditioni, che è stato impossibile l'acconsentirle, si per non haver noi tanta autorità (quale ancorche l'avessimo, il servitio del Patrone nemeno permetterebbe, se li concedessero) e frà gl'altre ricercanno, che S. Mta' mai piu prenda Quartieri nel lor Paese, e che si oblihi ancora per li Prencipi Confi-

nanti; Hor veda Va. Ecc. che bella propositione. La mi creda però, che se la Corte non m'avesse legate le Mani con tanti Crucifige eum, haverei trovato ben il modo di far pagar li Regimenti. Loro Signori vogliono che si tirino le Contributioni con dar buone parole. S'accerti che non sono tanto Tiranno in non usar d'ogni dolcezza: Mà Sr. Mio si hà che fare con gente barbara e Nra Nemica, che senza un grave giogo, mai farà cos' alcuna e V. E. sà quanto S. Mta hà ottenuto da gl' Ungari con la sua gran Clemenza; Hor consideri che si puo sperar dalli Transilvani, che sono assai peggiori. V. E. dice, bisogna risparmiar quei di Debrecino, acciò ogn' anno possino dar qualche cosa, al che li rispondo.

In primis le Contributioni non ci l'hò imposte Io, mà S. Mta Ca. che mi hà ordinato. mantenghi li suoi Regimenti si che (se non vogliono) con far andar alcuni de Regimenti sudditi nelli Paesi Hereditarii, subito si potrà sollevar detta Città. E come si può stimar nostro Debrecino, se Varadino é nelle mani del Turco! anzi stimo miracolo, che l'Inimico (vedendo non haver forza di proteggerlo) non l'abbia abbruggiato più tosto, che permettere. ci paghino si grosse Contributioni. E Va. Ea. ha avanti gl' occhi, che S. Mta per il ben publico hà ordinato si distruggano tanti Palazzi e Giardini nel Borgo di Cotesta Citta e pur (se non m' inganno) hanno costato alcune Centinaia di migliaia di Talleri. Hor la veda, se si deve risparmiar un luogo, che spetta al Turco, oltre che V. Ecc. sa molto bene, che l' Istorie son piene, che infinite Città han bisognato andar in rovina per mantener le Truppe mentre senza di esso non si può far la guerra.

Del resto poi, se ho servito male, è stata la sola causa, che sapevo bene le grande necessità in che si trovava S. Mta e per Consegenza li Paesi Hereditarii e per ciò hò cercato le sudette Contributioni, si che credo d' avere compito al mio debito: potranno dunque commandare ciò li piace anzi donare tutte le Contributioni, mentre à me tocca solo d'ubbidire e la meglio sarebbe, se mandassero un altro Generale in mio loco (come ne hò applicato alcune volte) e con ciò il servitio del Patrone sarebbe assai meglio promesso et Io esente da tante persecutioni (che hò) come à Va Ea son ben note, con che pregandola della sua autorevole protettione, Resto

Zattmar li 28. Marzo 1686.

V. E.

Humo e Collmo serv.
Antonio Carafa, m. p.

VI. 1686. ápril 21.

Dietrichstein Ferdinánd herczeg válasza Caraffa tábornokhoz.

Hoch- und wohlgebohrner H.

Insonders fr. willg. Herr Msg. schreiben vom 28. passato und 3. hujus habe ich zu recht empfangen, ich will gar wohl glauben, dass dieses was Debrezin gegeben, nicht erkleket die miliz völlig zu contentiren, vnd lasse auch dahin gestellt sein, ob Debrezin allein den Abgang zu ersezen habe, andere haben mit denenselben den Vergleich allhier gemacht, vnd vermeint gehabt, I. May. vill dabey erhalten zu haben, zweifle also nicht, man wird die sachen reifflich vberlegen vnd Msrg. beordern, was dieselbte disfahls weiters zu thuen haben.

Im vbrigen bedankhe mich vn den gegebenen abschidt des Niclas Zweiffelhoffier vnd verbleibe Wien den 21. April 1686.

VII. 1686. jul. 18.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigr. Sigr. Patrone Mio Collmo.

Vra Eccza havera stimato, che habbia mancato al mio debito in non riverirla humilmente da qualche tempo con mie lettere; La supplico però à non darne la Causa à mancamento d'ossequio, mà in non haver havuto cosa di rilievo da parteciparli. Adesso che mi si presenta l' occasione della fortuna, che Dio mi hà dato di poter dar un Colpo alla guarniggione di Erla, mi e parso bene di trasmetterne all' Ea Va l'acclusa relatione di ciò è passato.

Eccmo Sigr. hò poca gente e per ciò non posso far quello, che vorrei, e se S. Mtà Cesa mi havesse dato il Corpo di Scharfftenberg (come clementemente mi hà promesso, la mi creda, che mi fiderei di far un colpo di Consideratione per il servitio del Patrone). Mà non son tanto fortunato e per ciò mi bisogna haver pazienza. Mi consolero pero, quando sentiro continuarmi la protettione dell' Ecce Vra come humilmente ne la supplico, e resto

Dat. Campo à Bulgar sul Tibisco li 18 Lugl. 1686.

S. E. il Prencipe di Dietrestein. D. V. E.

Humo e Colmo serv.

Antonio Carafa

VIII. 1686. jul. 19.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigr. Sigr. e Patrone Mio Colendmo.

Credo che l' Eccza Vra si sara maravigliata, che sino al presente non l' habbia riverita humilnte per mezzo di mie

lettere; la causa non è già stata per mancanza d' ossequio: mà per non haver havuto cosa di rimarco da partecipare all' Eccza Vra. Devo per tanto dar parte all' Eccza Vra come hò stimato bene di accamparmi nella vicinanza di Bulgar sul Tibisco cinque leghe da Agria, et hò fatto buttar un ponte sù detto fiume, per poter ivigilare tanto all' escursioni di Varadino, come à quelle di Agria e Moncaz, mà non hò più, che 1000 cavalli Tedeschi e $\frac{m}{2}$ Vssari comandati dal Sigre General Czaky, e essendo militia senza disciplina alcuna. lascio considerare à Vra Eccza il travaglio mi costa il tenerli assieme et il Corpo di Scharfftemberg (che Sa Ma Cesa mi hà assegnato) non solo non lo vedo, mà credo (conforme l' avisi che hò) non l' haverò mai, si che degli fedeli servitii, che hò prestato l' Inverno passato, ne hò ricavato in Ricompensa questo Commando, il quale mi serve ad esser esposto à perder la riputatione, poi che succedendo una disgratia, il Mondo, che non sà le forze (che hò) ne darebbe à me la colpa. Diò facci, che finisca presto questa Campagna, acciò possa venir alla Corte, à dir il fatto mio, che in questa forma certo non posso più servire.

Dalla mia scritta preterita posta non dubito, che Vra Eccza havera veduto, quanta sii passato in Agria, il sito della quale avendo avuto sotto l' occhio, ne hò potuto considerare le imperfettione e ritrovo.

Primo, ch'il Castello è domiñato da una Vigna, che si vede la gente sino al piede, e non hà fortificationi esteriori, e tutto pieno di case di legno di modo, che le Bombe farebbero grandissimo effetto.

Secondo. La Città non hà che una semplice muraglia e non fonderata et un fosso miserabile. Di guarniggione (per li avisi che hò) hanno in tutto frà Cavalleria et Infanteria $\frac{m}{3}$ huomini, si che presa la Città bisognerebbe si ritirassero tutti nel Castello et havendo quantita di donne e figlivoli saria forza vi crepassero dentro; La onde hò stimato bene di spedire il mio sargente maggiore con la relatione alla Mta Sua, e mi offerisco ogni volta, quando mi sarà dato il Corpo di Scharfftemberg, di attaccarla, e non dubito (con l' ajuto Divino) d' impatronirmene.

Il che sarebbe un gran servitio à Sua Mta Cesa et à questo paese, poiche si liberarebbero dalla servitù, e schiavitudine 14 Comitati.

Di più devo dir all' Eccza Vostra, ch' il sudetto Corpo di Scharfftemberg non basterebbe, e perciò haverei bisogno die 3 in $\frac{m}{4}$ Aiduchi di questa Militia Hungara, li quali con pagarli bene mischiati con li Tedeschi, me ne potrei servire,

Vi vogliono altre spese per le monitioni et altre cose necessarie, che a mio Conto ascenderebbe la spesa à $\frac{m}{30}$ fiorini in circa: perciò ho proposto per mezzo del sudetto mio sargente Maggiore alla Mtà Sua, che se vorrà honorarmi di confidarmi la sudetta Impresa, mi fido di trovarchi con obligarmi di proprio; mi presteranno sudetta somma di denaro, e poi Sua Mta (non dubito) haverà la Clemenza di bonificar-melo, per tanto supplico l' Ecc. Vra proteggermi sù questo particolare, e star alla mano a detto mio Sargente Maggiore volendo sperare, che tanto Sua Mtà quanto li Signori Ministri (se vorranno lasciar la passion da parte) conosceranno il zelo, che hò nel promover il ben publico.

V. E. mi conosce e sa, che non son matto, ne mi potrei impegnare in simil cosa, se non havesse considerata (molto bene) che probabilmente possi uscir con riputatione E. S. Mta Cesa mi pare potrebbe abbracciar volontieri la propositione, poiche non li cerco un soldo.

Mi sovviene à questo proposito ciò, che più volte replicò S. E. il Sigre Presidente della Camera, che desiderava si facesse la Guerra, com' à tempo de Suedesi, ciò è che l' Inclita Camera mandava cosa alcuna per le spese necessarie: Mi par di vedere ch' Io habbia la fortuna d' incontrare il gusto dell' E. Va poiche l' Inverno passato hò mantenuto le Truppe senza, che siano costate cos' alcuna à S Mta Cesa. e se adesso mi permetteranno, che possi attaccar Agria, finirò la Campagna, anche senza cercar cosa alcuna, se il clementissime Padrone mi addossera questa impresa riconoscono dalli di lei Vfficii questa gratia. per la quale le sarò sempre obligato, e le fò ossequiesissima riverenza

D. V. E.

Hummo e Devmo Servitore

Antonio Carafa, m. p.

Dal Campo di Bulgar al Tibisco li 19. Luglio 1686.
S. Ea il Prencipe di Dietrichstein.

IX. 1686. a u g. 16.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigre Sre e Patrone Mio Collmo

Essendo capitato à questo Campo il Mio Sargente Maggiore mi hà esposto con quanta generosità e finezza si sia degnata l' Eccza Vra di proteggermi in ordine alla propositione, che ho fatto à S. M. Cesa per l'impresa di Erla: per il che mi è parso compire alla mia obligatione con venir per mezzo di questa à renderne all' Eccza Vra devotissime

gratie con assicurarla mi stimerò sempre fortunato d' incontrare l' honor di servirla, e di godere di quella protezione, che da molti anni in quà, si è degnata haver della Mia Persona, e la supplico à continuarmela.

Che poi siano stati alcuni Ministri di contraria opinione circa l' attacco di Erla. À Me basta haver mostrato il zelo, havevo di promuovere il servizio del Patrone, et il caso è, che non la lasciano far à Me, ne la faranno altri per questa Campagna, volendovi il tempo per porre assieme tutto ciò è necessario per una simil impresa; e l' anno che viene s' accorgerà l' Eccza Vra (volendo S. Mtà Ca darne ad altri il Commando) quanto li costerà.

Spero che questa campagna finirà presto et haverò la fortuna di servir l' Ecc. Va di presenza, come richiedino le mie obligationi poiche se bene mi volessero dare qualche comando quest' Inverno son risoluto di non accettarlo e più tosto metter la mia carica à piedi della Mta S. Cesa non essendo ragione che facci il fachino per altri; e quando si tratta d' avanzamenti e di farsi honore devo sempre soccombere à tutti. Con che supplicandola ad havermi sotto la sua autorevole protezione resto sino alle ceneri

Dal Campo Ceso sotto Buda li 16 Agosto 1686.

S. Eccza il Principe di Dietrestein.

D. V. E.

Hummo et Devmo servitore

Antonio Carafa $\frac{m}{d.}$

X. 1686. decz. 28.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Illmo et Eccmo Sigre Sigre e Patrone Mio Collmo.

La Mia obligatione m' impone di dover parte devotamente all' Eccza Vra che havendo aggiustati i Quartieri et le Contributioni con gl' Ablegati del Principe di Transilvania, le quali importano trà le Partes Regni, e quel che da d'aiuto la sudetta Transilvania per tutto il Quartier d' Inverno da 9000 fiorini in circa, mi sono portato à questa Città d' Eperies, ove resterò quest Inverno, e sperò frà pochi giorni di finir d' accomodar i Quartieri da questa parte del Tibisco. Ne e dicibile la gran miseria si trova da' per tutto et i viveri sono carissimi (anzi si stenta à trovarne) Io però dal Canto Mio non mancherò di far quanto humanamente potrò per metter assieme li due Millioni, hò di bisogno per il mantenimento di queste Truppe assignatemi: Mà lo vedo quasi

impossibile, e se Dio me lo permettesse, mi stimerei non poco fortunato: Già hò sborsato 82.500 Talleri per aiuto delle reclute dei Regimenti: sono appresso di Me. E di più 12 Talleri per ogni Cavallo, che manca, et essendo infiniti li à piedi fà una somma assai considerabile (come V. E. saprà) esser entrati i Regimenti. Ne i Quartieri in miserabile stato tanto la gente, quanto i Cavalli: adesso però giornalmente si vanno rimettendo.

Quando partii di Vienna Mi fù promesso dalla Corte di volermi mandare il Padre Gabriele Franciscano con li necessari preparamenti per bombardare Erla e Varadino: Ma per la poca Corrispondenza che passa tra i Signori Marechale di Baaden e Conte Rabatta il tutto resta sospeso (non poco pregiudicio al servizio del Patrone, et al ben publico). Da me però non manca di sollecitar acciò le spedischino.

Del Turco non hò novita alcuna, che vaglia la pena: ma Quei di Munkacs seno più ostinati, che mai, e sempre, che ponno bruggiare Villaggi ò Borghi, lo fanno molto volentieri: Con che augurando alla Eccza Vra le presenti santissime feste Natalitie e principio d' anno, colme di quelli prosperità e grandezze al suo gran merito dovute et à me la fortuna di essere

Eperies li 28. Dezembre 1686.

S. Eccza il Prencipe di Dietrestein.

Di Vra Eccza
Humo et Devmo servire
Antonio Carafa m. p.

XI. 1687. jan. 2.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Illmo et Eccmo Sigre Sigre et Patron Mio Colmo.

Questa servirà per rassegnare all' Eccza Vra il mio dovuto ossequio, e per darli parte, com' essendomi capitato ne le mani un Cavallo Turco, il quale oltre l' esser assai buono per cavalcare, vi si aggiunge ch' il Colore mi pare sia al proposito per la razza dell' Eccza Vra. Là onde prendo l' ardire de presentarglielo, con supplicarla à prenderne il bon animo, ed à tenermi esercitato coll' honore di molti suoi Commandi.

Resto

Eperies le 2. Geno 1687.

S. Eccza il Prencipe di Dietrestein.

Di Va Eccza
Humo e Devmo servire
Antonio Carafa.

XII. 1687. jan. 12.

Dietrichstein Lipót herczeg Caraffa tábornokhoz.

Msgr. Euer Schreiben vom 28. passato habe ich zurecht empfangen, bedancke mich um die gegebene nachricht, welche mir wass spath vndt erst nach vorgenommener Conferenz eingeloffen. Der Contract so Sie mit dem Comitatz Marmaros und district Ginär geschlossen, ist zu Ihr Mayt. diensten sehr vortheilhaftig, und billich dero vernünftiger Dexteritet zuzuschreiben, dan dise 2 Ländter vber 3000 portionen nit geben hetten können und also sie Herr General ^m portionen indirecte von Siebenburgen bekommen, so ein grosses austragt, und eine gute hilff sein wierdt, de' abgang so sich da und dort eraignen möchte zuersezen. wie man dan vermeint, Wohlgebohrn wierdt den Bayrischen Volkhern die nit angewissene bey 3700 portionen vmb so leichter bezahlen können, zumahlen man noch in der Meinung bleibt, dass der kreutzer an der portion bey unseren Militzen wohl erspart werden könnte, dan man sagt, ein Reütter werde mit sambt sein Ross pro 7 oder höchst 8 fl. dass Monath zu Debresin aussgehalten; bliebe Ihme also, wan der kreutzer abgezogen wurde annoch in geldt monathlich 3 fl. 30 kr so unsere Reütter in Erbländern über Ihre Lebensmitl nit avanziren, dan wan man die Bayrischen aus denen Erbländern wird ausshalten müssen, zumal nit de tempore solche in die Zipser Stätte zu schicken, sie auch Ihre Quartier allda nit nemen werden, von woher werden die Kayserlichen den November und Dezember einnehmen. Ich bekenne, dass die Militz noch ein mehrers verdient hat, wan es aber nicht vorhanden ist, so ist doch zu sehen, dass ein jeder wass bekomme. Ich zweiffle ganz nicht, Sie werden, wo sie können und es die Conservation der Truppen nur zuelast, gleichwie Sie es biss dato löblich gethan, noch ferners Ihr Maytt. nutzen beobachten.

Der Pater Gabriel Franziskaner solle wie ich von Ihr Maytt. selbst vernohmen, ehistes mit aller notturft expediret werden, der Allmächtige gebe Wohlgeboren hinwiderumben in disem Jahr alle dise Vergnügung, so Er selbst verlangen mügen, mir aber das glück zu zaigen dass ich seye

Wien, den 12. Januari 1687.

XIII. 1687. jan. 22.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigre Sigre Patron Mio Colmo,

Con l' ossequio dovuto ricevo l' humanissima dell Eccza Vra in data 12 del Corrente, et in essa vedo con quanta

benignità si degna approvare quel tanto, che mediante la Mia poca Capacità hò operato per indurre il Prencipe di Transilvania à contribuire, e giusto questa mattina Mi è capitato un Corriero del sudetto Prencipe, il quale mi avisa, che non solo haveva ratificato quel tanto promiserò in Zattmar i suoi Ablegati: Ma anche spediva altri per metter in esecuzione il tutto, e li aspetto à 25: di questo. Lascio considerare alla gran prudenza dell' Eccza Vra di quanta consolatione mi sia stata la notitia essendo la pietra fondamentale per il mantenimento di queste Truppe e spero in Dio di dar sodisfattione non solo à S. Mta Cesa Nostro Sigre. Ma anche à V. E. con farli conoscere, quanto mi sia à cuore il compire al mio debito. Toccante alle 3700 portioni si hà di bisogno per contentar i Bavaresi, già hò rappresentato à S. Mtà Cesa le difficoltà vi trovo per tirarle à basso da questi Reggimenti; et in particolare adesso, che non è più di due mesi, sono cominciati li Quartieri d'Inverno e già si è anticipato delle paghe della Militia da 2000 fiorini in circa (cosa che mai si è usata) e non è già una bagatella. Di più essendo la gente tutta stracciata si deve mandare nelli Paesi Hereditarii à comprar le monture, oltre tanti Officiali e soldati. che vanno à far le reclute; e bisogna vivere: Hor supplico V. E. à considerare se vi può essere denaro in Cassa. Mi dicono, che li Paesi Hereditarii non diano tanta paga (è uero) ma all' incontro l' un per l' altro hà un pezzo di Pane e la biada per il suo Cavallo gratis, altrimenti Vra Eccza facci il conto, come vuole, che troverà non si potrebbe vivere: All' incontro l' assicuro in Mia conscienza. che quà il vivere è carissimo. ne lasciò passare à chi si sia un fil di Paglia di più delle sue portioni: In oltre questa Militia non alloggia ne i Villaggi come ne i Paesi Hereditarii: Ma stanno à 10 in 12 per casa et in continue guardie: per il che le monture uanno tutte in mall' hora, e devono mandarle à comprare sì lontano, non trovandosi quà cos' alcuna: per il che costa assai più, che à quelli che sono alloggiati in cotesti Paesi: Con tutto ciò hò scritto con ogni humiltà à S. Mtà Cesa, si degni clementemente darmi tempo, che spero di trovar il modo acciò li Bavaresi siano sodisfatti: Mà tutto in una volta non mi è possibile farle, volendo credere che loro Signori mi daranno fede: mentre toccano con Mani quanti travagli e negotiati. devono fare per trovare un anticipatione di 20 in 300 fiorini. anzi à chi la fa si mette subito nel Calendario. et ha una gratia anche dal Patrone et Io che hò trovato 2000 fiorini da anticipare oltre il mantener tanti Regimenti, non mi si dà una buona

parola. V. E. sensi la digressione: poichè fù professione di dirla, come la sento.

Quando verra il Padre Gabriele non lascerò di campire al mio debito nel promuovere il servitio del Patrone.

Voglio sperare che à quest' hora sara capitato à V. Eza il Cavallo Turco, che mi hò preso di presentarli, e credo, che non solo se ne potrà servire qualche tempo per cavalcare, mà anche per la razza, essendo ben fatto et hà anche bel colore. Supplico Va Eza à prenderlo di buon animo con che resto.

Eperies li 22. Geno 1687.

S. Eccza il Principe di Dietrestein.

D. V. E.

Hummo e Devotmo Servre
Antonio Carafa.

XIV. 1687. jan. 30.

Dietrichstein Lipót herczeg válasza Caraffa tábornokhoz.

Hoch- und wohlgebohrner Herr!

Insonders villg. H. Msgr. angenehme Zeilen vom 2. dis sein mir zurecht worden, vnd ob ich zwar dergleichen presenten, womit sie mich verehren wollen, nicht zu acceptiren pflege, so habe ich doch disen türkischen Falben, so gar ein schönes Pferd ist, vnd von Msgr. hand kommet, als deme ich für meinen absonderlichen freund aestimire annehmen wollen, wie ich mich desshalben bedankhe. vnd hinwiderum meinen ganzen stall, da etwas darinnen gefahlen möchte, zu Diensten offerire, in Verbleibung Wien den 30. Jänner 1687.

XV. 1687. febr. 21.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigre Sigre et Patrone Mio Colmo.

La Mia obligatione m' impone di riverire riverentemente l' Eccza Vra et à darli parte, come da un pezzo fà hò havuto sospetto, ch' il Tekeli havesse corrispondenza nella medesima forma di prima in queste parti et consequentemente la rebellione stava sotto le Ceneri per il che hò fatto ogni diligenza per saperne il fondo: Alla fine mediante l' aiuto Divino si è scoperta in questa Città, e già sono alcuni in arresto: Mà giornalmente chiamano degli altri, sono tutti Luterani, e quelli, che sono stati per il passato Capi della Rebellion et à quali molte volte si è dato il perdono. Per il che acciò camini la giustitia con il suo piede, hò composte un giudizio delegato, consistente in Persone à parte Camerae della Militia del Paese

e Cittadini, e come questi giudichieranno saranno castigati. Va Eccza mi creda, che non è da fidarsi di questa gente, poiche si tocca con mani non ostante. S. Mta Cesa li habbia tante volte perdonato, e restituito i beni, tanto restano nell'ostinatione di prima. Credo sarà una Confiscatione, che importerà qualche somma. Sua Mtà Cesa ha ordinato debba far comprare 6^m Centinaia di farina, quantità di Buovi e Zatte, l'hò subito rappresentato à questa Camera, Ma mi ha risposto, che sono esausti e per conseguenza non mi possono dar un soldo: La onde mi è parso bene rappresentare à S. Mtà Cesa che quel mezzo fiorino si tira à basso per ogni portione, si potrebbe impiegare per le sudette spese: Mā prego humilmente la Mtà Sua à volermi con ogni prestezza rispondere, acciò possa prendere le mie misure, essendo la Primavera vicina, e poi non si può far il tutto in' un momento.

Del Padre Gabriele ho ricevuto lettere, nelle quali mi avisa che per le cattive strade è impossibile poter venir presto anzi hà lasciati molti carri in dietro: Vedo pero, che bisogna mi pazienti qualche tempo, sinche le strade si accomodino, poiche le nevi si disfanno al continuo, e per conseguenza le acque son grandi. Con che resto supplicando l' Eccza Vra ad havermi sotto il suo autorevol patrocino

Eperies li 21. febr. 1687.

S. Eccza il Prencipe di Dietrestein.

D. V. E.

Humo e Dedmo servre
Antonio Carafa.

XVI. 1687. febr. 25.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigre Sigre e Patrone Mio Colmo.

La Mia obligatione m' impone di riverire devotamente l' Eccza Vra et à darli parte esser alla fine capitati in quella Città gl' Ablegati di Transilvania et han condotto 20^m fiorini Hungari quali fanno 83.333 gni 20 Tedesczi dieci milla misure di fromento et altrettanto di Biada, con questo pretendono eschino le Truppe da quel paese, e non dover pagar di vantaggio li hò fatto tirare i Conti e si trova restano ancor debitori per tutto il Quartier d' Inverno à quelli Reggimenti fin 7^m . Mi han detto non volevano restar al trattato fatto meco in Zattmar, al che li hò disposto mi meravigliano molto non volessero osservar ciò, havevano promesso. Mā che per darli gusto ero contento non stassero al suo contratto: Mā vice versa sarei entrato in Transilvania à forzarli, accio pagas-

sero quel tanto, haverei stimato necessario: Quest: Antifona non li piacque e perciò mi pregorno darli tempo di poter tra di Essi consultar l'affare: Mi parve darcelo e questa mattina sono ritornati da me à far istanza di voler trattenere l'execution militare: Mentre essi vogliono spedire un Coriere al lor Prencipe con rappresentarli i danni haverà la Transilvania, se non sborsano i restanti, e che sperano, si accomoderà il tutto mediante la loro rappresentatione: Vedremo in breve la rissolutione prenderanno e li sudetti Ablegati restano quà sino alla disposta. Del Padre Gabriele Franciscano non hò nuova alcuna, ne punto me ne meraviglio essendo le strade impraticabili massime con Carri e conviene patientarsi sin à tanto le nevi siano dileguate. A suo tempo però subito sarà gionto non mancherò tanto in darne parte all' Eccza Vra quanto di primo vere con ogni diligenza il servizio di S. Mta Cesarea conforme al mio debito.

Non dubite l' Eccza Vostra haverà visto da una altra mia la rebellione miracolosamente scoperta in queste parti, e nell' esame giornalmente si fa, si trovano sempre più Complici: sin adesso non vi è alcun Cattivo intricato. Ma tutti Protestanti: Ho mandato prender priggioni due, ch' habitano vicino Naysell i quali vengono accusati haver mandato tre volte argento e Rame à Munkacs. Aviserò Va Eccza ciò confesseranno sù l' accusa: Mentre con dovuto ossequio resto
Eperies li 25. febr. 1687.

S. Eccza il Sigr. Principe di Dietrestein.

D. V. E.

Humo e Dedmo servre
Antonio Carafa.

XVII. 1687. márcz. 3.

A Zimmermann Zsigmond, Rauscher Gáspár, Keczer András és Baranyay Ferencz felett hozott ítélet.

Demnach durch die Röm. Kays. auch zu Hungarn vnd Böheimb Königl. May (tit.) Leopoldi Primi vnsers allergnädigsten Kaysers, Königs vnd Herrn von dem allmächtigen vnd gerechten Gott gesegnete Waffen nebst andern theillen vnd örthern des Königreichs Hungarn auch die Statt Eperies in den schuldigen gehorsamb wieder gebracht, vnd die eroberte örther über die Ihnen gegen Ihren rechtmässigen König vnd Herrn obligende Schuldigkeit auf allerhöchst ertheilte Clemenz sich zu aller treu widerumb aydlich verpflichtet vnd verschworen, so haben sich doch einige bös intentionirte gemüether darwider so weith verlossen, das sye der höchsten Königl. Clemenz Ihrer Ihnen

obligenden rechtmässigen Schuldigkeit vnd aufs neu gelaisten Eydts ungeacht sich mit der Rebellischen feindtlichen Tökely'schen Parthey vnd faction eingelassen, Pottschaften hin und her geschikhet vnd empfangen auf Mungatsch an die Tökelin geschriben, über die grosse Drangsalen so sie ausstehen müessen, vnd wie es Ihnen zu Eperies so übel ginge lamentirt, vnd das (wan die Tökelin entbieden lassen, wie es Ihrem Herrn widerumben wohl ginge) man grossen Trost geschöpffet glückliche progressen vnd eliste Befreyung gewünschet, worauf die Tökelin vermeldet, wie sye mit Freuden gehöret, das man gegen Ihren herren vnd Sye Tökelin zu Eperies so wohl gesinnet seye, vnd ob man gleich aniezo etwas leyden müeste, so würd doch Gott bald helffen, indeme der Türkh mit grosser Macht heraus komme erstlich die eingenommene plätze erobern vnd hernach durch Ihren Herrn den Tökely helffen wurde.

Weyllen nun auf eingenommene Kundtschaft vnd darüber genau angestellte inquisition herausgekohmen vnd erfahren, das unter vnd nebst andern der Sigmundt Zimmerman, Caspar Rauscher, Andreas Ketzer vnd Franciscus Baranaj dabei interessirt, selbige auch theils vermöge eigener Bekhandtnuss, theils der überzeugten Kundtschaften daran theilhaftig befunden vnd also vermittels villmahlen gebrochenem aydts vnd nit gehaltener schuldigkeit wider die göttliche vnd Königl. Maytt boshafft gesindiget, crimen laesae Mattis, perduellionis vnd der vntreu begangen, auch vermittels des rebellischen Tökely, die Tartarn vnd Türkhen zur hilff verlanget:

Also wird von Einem löbl. Iudicio delegato hiemit zu recht erkhandt vnd ausgesprochen, dass dessentwegen dem Sigmundt Zimmerman, Caspar Rauscher, Andre Ketzer vnd Francisco Barannay nebst Verlust aller Ihrer beweg- vnd vnbeweglichen Güttern Ihnen zu einer wohlverdienten Straff, andern aber zu einem Wahnungs Exempel erst die rechte hand abgehauen, darauf der Kopff durch das Schwerdt abgeschlagen, vnd hernach der Leib in vier theil zerhakheth, vnd solche 4 Stuckh von jedem delinquenten auf verschidene örther vmb Eperies bei denen weegen vnd Landstrassen aufgehengt, die Köpff aber bey dem gericht oder galgen vor der Statt auf 4 pfälle neben einander gestekht werden sollen vnd solches von rechts wegen Signatum im löbl. Iudicio delegato auf dem Eperiesser Rathaus den 3. Martii 1687.

Georg Freyh. von Wallis,
Michael Fischer,
M. von Görtz,

Jacob v. Kinzig,
Ladisl. Szentivani,
Georgius Pelsöczy,

Paulus Sziksay,
Georgius Turcsany,
Math. Meduczky,

Petrus Guliani,
Mathias Horader.
Mathias Bongrad Auditor.

Kivül: In Crimine laesae Maiestatis über vier Eperiesser delinquenten Sigism. Zimmerman, Casp. Rauscher, Andr. Ketzer, Franciscus Barannay gesprochen vom löbl. Iudicio delegato auf den Eperieser Rathaus den 3. Martii 1687.

XVIII. 1687. márcz. 7.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigre Sigre et Patron Mio Colmo.

Quest' Ordinario mi vedo honorato dell' humma di Vra Eccza in data de 27 del Caduto, nella quale vedo si degna approvare quel tanto, ho concluso con i Transilvani e Vra Eccza havera visto da un altra mia, quanto sin adesso han sborsato, e Ciò restano debitori. L' Ablegati sono ancora quà, aspettando il corriere di ritorno: han spedito al lor Principe e da me non resta di far il possibile, accio paghino i restanti. Circa la congiura si è scoperta in questa Città et anche nel Paese, ne sono stati gia quattro di essi condannati et eseguita la sentenza, come Va Eza vedera dall' annessa Copia. Adesso si vanno esaminando gl' altri, e conforme saranno setenziati, stia sicura l' Eccza Vra che non haveranno gratia essendosi pur troppo abusati tante volte della clemenza Cesarea. La onde conosco in coscienza bisogna stabilir un' Esempio, altrimenti non staremo mai sicuri.

Vra Eccza mi confonde nel ringratiarmi del cavallo inviatoli: Mentre non val la pena, si prenda l' incommodo di farne stima alcuna, essendo stato solo un segno della devota servitù li professo e perche sapevo, haveva volentieri stalloni per la sua razza, che fossero falbi.

Toccante al tirar à basso il Quarantano per portione, già si è posto in essecutione e l' Aulica Camera mi hà intimato, si debba impiegare il sudetto denaro per comprare i fromenti necessari per i Magazeni: Vra Eccza dice habbino havute relationi che in questo Paese si possa vivere à buon prezzo: la mi creda da Cavalier d' honore ch' è male informata.

Il Padre Gabriele capitò hieri in questa Città e doppo haver conferito meco la sua intentione e partito di nuovo per andar à Pacz, ove hò fatto mettere tutte le sue cose incendiarie, e mi hà detto, che al più presto à 25. di questo haverà il tutto all' ordine et essendo pessimi tempi, e per conseguenza le strade rotte si rende impossibile poter tentar cosa alcuna.

si che bisogna mi pazientii, sin che l' acque saranno calate e le strade buone: Ne credo sarà sì presto: s' assicuri Vra Eccza terrò il tutto al ordine, acciochè quando la staggione lo permetterà, possa metter in essecutione li commandi Cesarei: Con che rendendo all' Eccza Vra devotissime gratie per le notitie resta servita parteciparmi, e supplicandola à tenermi honorato di molti suoi commandi, mi rassegnò

Eperiess li 7. di Marzo 1687.

S. Eccza il Prencipe di Dietrestein.

D. V. E.

Humilmo e Devmo Servre

Antonio Carafa m. p.

XIX. 1687. m á r c z. 13.

Dietrichstein herczeg válasza Caraffa tábornokhoz.

Bedanke mich vmb die gegebene Nachrichten vom 7. diss, den Ernst welchen M. H. G. den Sibenbürgern gezeigt, wirdt nunmehr das Gelt erlegt haben machen, dass Laster rebellionis ist also gross, dass es nit genugsam gestrafft werden khan. wan die Exequirten Mittel ausser Land sein, so hetten sie villeicht solche zu salvirung ihres Lebens khommen lassen, wo mann hingegen von deme, wass sie auss Kays. Ländern gehabt, nichts bekommen wirdt. Das Exempel so andere von dem übel abhalt ist nuzlicher alss alles gelt. Die Chur Bairischen lamentiren überauss sehr, dass sie nit bezalt werden, Herr President versichert dieselbe hingegen, dass Er M. H. G. geschrieben hette, dieselben vor allen andern mit den ersparten Kreizern zu contentiren, mit Versprechung für die andere Notturfft andere Mittel zu verschaffen. Recommen-dire also die Bairische, dass sie richtig, weill man es ihnen versprochen, bezallt werden; weillen der Pater Gabriel so spath ankommen, so wird schwärlich auch wegen der üblen zeit vnd Mangel des Fourage wass vorzunehmen sein, sie thun genug, wan sie ihre regimenten in gutden stand sezen vnd sie hingegen im Frühling ein gutde Operation thun können, warumben, den 13. Martii 1687.

XX. 1687. m á r c z. 13.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigre Sigre e Patron Mio Colmo.

Mi capitano à sieme due benignissime dell' Eccza Vostra in data del 2.de e 6 del corrente, et in esse vedo con somma Consolatione la memoria. si degna l'Eccza Vra haverò di questo suo devoto servitore.

In ordine alla cospirazione scopertasi in queste parti. già si prova, ch' il Radwansky e Besegh hanno mandato dalle Città Montane Argento e Rame à Mungacz, i quali saranno puniti comme gl' altri: Servi però all' Eccza Vra d' acuso che questa Cospirazione non è cosa nuova: Mà se bene ebbero la gratiadi Sua Mtà Cesea tanto seguitorne come prima à corrispondere con il Tekeli, conforme appare dal Processe: So, che molti diranno, non sia vero, Ma se si potrà sempre dimostrare esser così; Ne si prova sia successo per imaginatione per causa della Relligione.

Vna persona mi scrive sia stato detto à Vra Eccza, che siano stati ammazeiti alcuni Ribelli doppo esser fatti prigion. V. E. mi creda, che chi l' hà riferito, si è scordato di dir la verità non facendo professione di esser bruttale.

Toccante alle Magazeni già sono pronti li $\frac{m}{60}$ Centinara di farina, che Sua Mta Cesa hà commandato, e se non havessi fatto contribuire à i Comitati in denaro, et in fromento vorrei vedere, come sarebbe possibile in un batter d' occhio, e senza denaro pronto si potrebbe metter una somma sì grande assieme: Adesso del Quarantano, che si tira à basso, si va successivamente pagando il sudetto fromento à i Reggimenti: Ma non uedo sia possibile si possi in tempo far condurre à Zolnok et à Segedino: Come anche si trovano gran difficoltà per comprare li Bovi e le fesse quali Sua Mtà Cesa ha ordinato si per mancanza del denaro, come ancora, perche nel Marmaross non hanno più che 100 fesse, et e stata una gran mortalità d' Animali, per tanto hò stimato bene di farfare la relatione del tutto da questo Commissariato, e mandarla per il Lator di questa al Sigre Conte Rabatta con darne parte al Consiglio di Guerra, protestandomi, che se i Magazeni non saranno pronti, non ne debbiano dare à me la colpa: poiche è molto facile, ad ordinare; ma il metterlo in essecutione, quando manca il tempo et il denaro, lo trovo molto difficile.

Il Padre Gabriele è andato à Pacz per metter al ordine i sua fuochi: frattanto sperò caleranno l' acque: con che potro marciare con l' Artigleria (essendo hora impossibile) però hò ordinato le Truppe, che à 5 d' Aprile prendino la lor marcia verso Erla. E spero meiante l' daiuto Divino mandare una buona nuova all' Eza Vra assicurandola, che farò il possibile per promuovere il servitio del Nostro Clementisso Patrone: Con che supplicando l' Eccza Va del continuatione de suoi Commandi e protettione, resto

Eperies li 13. Marzo 1687.

S. Eccza il Sigr Prencipe di Dietrestein.

D. V. E.

Humillmo e Devmo Servre

Antonio Carafa.

XXI. 1687. márcz. 20.

Caraffa tábornok Dietrichstein herczeghez.

Eccmo Sigre e Patrone mio Colendissimo.

Mi vedo honorato dell' humanissima di Vostra Eccellenza in data de 13 del Corrente nella quale scorgo con molta mia consolatione si degna approvare quel tanto hò fatto in ordine alla Congiura scopertasi in queste parti: alla quale devò dire essermi stato scritto da cotesta Corte, che gl' Ungari et in particolare il Conte Traskovicz si lamentano di me, asserendo non siano stati condannati i delinquenti conforme le leggi del Paese (Credo pensa) Mentre gl' Ungari dicone, che non sono rebelli, quando prendono l' armi per diffendere i loro Privileggi: Mà se Sua Maestà è contenta di questa loro pretesione, non tocca à me domandarlo; bensì di castigare con ogni rigore tutti quelli, si troveranno lei di lesa Maestà.

Hò stimato bene d' includere all' Eccza Vostra la Relatione del notaro di questa Città, nella quale vederà chiaramente non esser nuova rebellione: Ma la Continuatione della prima: tanto nella presente sudetta Città, come da per tutto; anche trasmetto à Vostra Eccellenza la risposta, che da il Szentivani di Nazione Hungherà quelli, che dicono non sia stata data la sentenza conforme le leggi del Paese, e da Essa conoscerà l' Eccza Va, se hò Complito al mio debito: Ma in una parola gl' Ungari vogliono fare Ciò li piace senza esser sottoposti al Castigo. Toccante à quello che Va Eccza mi comanda di far pagare li Bavaresi, già hò sborsato al general Aiutante Szedliz f. 30970, et in ordine à gl' altri preparamenti necessari mi rimetto all' annesso sistema, da Cui l' Eccza Vra si degnerà veder chiaramente, che da me non è mancato, ne manco, di promuovere conforme il mio dovere il servitio del nostro Clementissimo Signore, mà che possino essere in tempo fatto i Magazeni à Zolnok et à Séghedino, non lo potrò promettere, essendo breve il tempo per il trasporto e la lontananza è grande.

Il resto si deve à gli Bavaresi sperò poterlo pagare à 10 di Maggio.

Va Eccza dice prudentemente esser molto difficile marciare adesso, che l' acque sono grandi: Mà spero, che frattanto caleranno, e perciò mi metterò in marcia à 5 del venturo per andare à bombardar Erla: Prego Iddio mi assisti, e mi dia la gratia di poter far conoscere con gli effetti, che sono

Eperies li 20. Marzo 1687.

di Va Eccellenza

D. V. E.

Hummo Serve e Collmo

Antonio Carafa, n. p.

S. Eccza il Principe di Dietrichstein.

Ad 1687. márcz. 20.

Humillima eaque genuina declaratio Correspondentiae cum suae Mattis Sacratissimae hostibus nonnullorum Eperiensium Nobilium, aequae ac Civium sub nomine Confidentium designatorum comprehendens.

In Anno 1685 ad Suae Mattis sacrae fidelitatem Civitate Eperiensi redeunte, ex eadem post aliquot deditionis dies ad vicinam Ciuitatem Cassouiensem hosti adhuc tum subiectam Correspondentiae repullularunt, et sicut ad Andream Kezer per filium eiusdem Gabrielem Kezer Cassouiam, ita vicissim Eperiensim per Andream Kezer reciprocabantur, spe auxilii per Tekelium propria in Persona ad Turcam sese conferentem expediendi interposita. Sed ea spe post captum Varadini Thekelium, et eodem anno Ciuitate quoque Cassouiensi suae Matti Sacrae tradita evanescente, nihil aliud Praesidii ipsa arce Munkaciensi Capitibus factiosis et eisdem Confidentibus Eperiensibus bene affectis repleta supererat. Conversis itaque versus Munkaczinum per eosdem confidentes a tempore deditionis Cassoviensis oculis animisque ex eiusdem arcis (qualem antecedentes Rebelles progressibus tum non carentes minime possederunt) permansione aliquid salutiferi augurabantur, nec suppressum iri Tekelium per portam Ottomanicam ob datam Atnamem in mutuis discursibus et denuntiationibus facile adstruebant seque solabantur.

4-to. Donec subsequentis Anni 1686. initium ex praenotata arce Munkhaciensi Authore vel post eiusdem obsidionem non recurrit servitor Danielis Absalon sub peregrinantis sartoris specie Civitatem Eperiensensem (cui tunc liber Baro à Malovecz, Inclyti Regiminis Scherffenbergensis Vice-Colonellus commendabat) dum ingressus ad Martinum Szarossy expresse expeditus oraliter Certitudine tam de incolumitate Tekelii, quam et nova dignitatis Czillay Vezér Hungarico Idiomate seu Astris Vesirius dictae ac suppeditarum Turcicarum et Tartaricarum eidem adjunctarum magno accessu attulisset, quae Confidentibus Eperiensibus notificata exstitit non modica cum consolatione eorundem et novae spei sollidationis.

5-to. Interim intra paucos dies idem sartor vicissim Munkaczinum dimisus est literis eidem sub nomine nonnullorum bene notorum Eperiensium ad Tekelianam traditis, quarum Continentiae in fassionibus coram excelso Iudicio celebratis habentur.

6-to. Tali nihilominus modo Correspondentia haec et alii rumores consolatorii confidentibus aperta et detecti, quod ad eorundem aliquos, utpote Andream Kezer, Sigismundum

Zimmerman, Casparum Rauscher, Franciscum Baronaj, Gabriel Kezer, Martinum Szarossy et Fridericum Weber plena cognitio, rumor aequae ac Personae Mungaczino expedita intervenerint.

7-mo. Ad alios vero videlicet Georgium Fleischhakher, Sigismundum Gueth, Magistrum Joannem Schwarz, Georgium Schönleben, Samuelem Medirafskhi ac Thobiam Schmidt rumores idem Consolatorii cum omnibus aliis Circumstantiis sola Persona per quam allati fuissent, suppressa, dilati exstiterunt.

8-to. Pariformiter Literae ad Thekelianam perscriptae non nisi Andreae Kezer, Caspar Rauscher, Sigismundo Zimmerman, Francisco Baranaj, Martino Scharossy et Friderico Weber existendo Sigismundo Zimmerman easdem obsigilando et Martino Szarossi (prout attulisset idem Zimmerman) sartori Munkacziensi assignandas exhibendo.

9-no. Porro prioris ordinis confidentibus eam inter se Communicationem habuerunt, quod Casparus Rauscher internuntium à Sigismundo Zimmermann rerum praedecaratam notitiam ad Andream Kezer et viceversa egerit, reliqui ex Sigismundo Zimmerman rerum praedecaratam notitiam hauserunt, tum in privata eiusdem Sigismundi Zimmerman domo, ubi etiam Daniel Weber ratione peculiaris cuiusdam extaret fassio, tum finitis sacris ad limen Templi, tum etiam apud Sigismundum Guth uti specialiter Magister Joanes Schwarz.

10-mo. Nec erat ab hac Confidentia et Correspondentia notitia immunis.

11-mo. Vice Colonellus feldt Mayr respectu unius et famuli eiusdem Conradt vocati rumores sinistre et nequissime per eum sparsos itidem fassio celebrata.

12-mo. Quae ipsa Michaeli Schirer, qui et literas Vienna et ab aliis locis a dicto feldt Mayr recepisset ac eundem hic Eperiessini semper hospitio excepisset, ignota non erunt.

13-mo. Ad haec quotiescunque Paulus Semere et Ladislaus Nagy Michael Eperiessinum venissent, consolatorum rumores per Andream Kezer ab eisdem perquirebantur et rarum erat, ut non de Tekelii fortuna aut prae eminentia apud Turcos, Copiisque ipsi subiectis, item de Turcarum Imperatoris munere seu splendida veste, quam Thekelianae observatam arcem Munkaciensem misisset, de nonnullorum Aulae familiarium ex arce Munkaciensi expeditione ad Thekelium, qui in via deprehensis aliquot Hussarionibus cum Passu Excellmi Domini Comitatus Czaky, iisque Comitatus sub Intamine eiusdem passus, quodsi ad St. Job migrare vellent, Varadinum salvi derevissent, de reditu etiam incolumi eorum a Tekelio ad arcem ut ex diversis velitationibus quam feliciter Munkaciensibus successerint, contra

suae Mttis sacrae Militiam aliquid consolationis attulissent, quae mediante Internuntio Casparo Rauscher, idem Andreas Kezer Sigismundo Zimerman nunciavit, ut et de Patentibus Tekely arma Turcica de facto quiescere, sed mox superectura inventibus, quae deinde per Zimerman ordine et modo ut supra notatur observato ad alios Confidentes pervenerunt.

14-to. Nec nominabat de hinc alios Sigismundus Zimerman coram nonnullis Confidentibus talium novorum, si quae percepisset, latores, quam Paulus Szemere et Ladislaus Nagi Michal ita fideliter cepit et continuabatur inter dictos Confidentes Eperiesienses haec Correspondentia, quae quanta consolatione effecerat, speque erexerat eosdem tum ex eo videre est, quod singulari Providentiae Divinae adscriberetur Thekelium post tot Casus adversos perpessos adhuc incolumem extare, cum, quod ad limen templi post rumores de Thekelio et suppetiis Turcicis relatos, discursus facti non esse, Deo modum praescribendum tempus et occasionem edoctrum quid fieri oporteat, ac quod dictum est, si veniet Tekelius, cum suppetiis non fore de facto tantam difficultatem ratione tradendae Civitatis, cum et muri sint ruinati. Haec taliter interea agebantur, usque dum literae responsoriae à Tekeliana allatae fuissent, et Correspondentia ista in apicem prodiisset, quae ex revisione et processu adhuc dum durante satis superque liquet. Ista est humillima genuinaque ac praevia Correspondentiae vera declaratio.

Signatum Eperiessini die 18-va Martii 1687.

Paria Fridericus Weber Notarius.

Quod Rebellium Eperiessini recenter die nimirum 5-ta Martii executorum poena sit legitime decreta, apparet.

Primo: Quia constitit clarissimè Perduelles Andream Kezer, Sigismundum Czimmerman, Georgium Rauscher ac Franciscum Baranyay primarios continuatae istius Rebellionis Incentores iterato extitisse. Ideo justissime in quatuor partes sectos fuisse. Cum hoc ipsum anno 1632 in Incentore Rebellionis Petro Chalzar Cassoviae in quatuor partes dissecto, ab ipsismet Hungaris usurpatum et iudicatum fuerit. Eo atrocius, quod dictus Petrus Chalzar actu vivens, illi autem moderni Rebelles iam mortui fuerint, excarnificati. Hinc

Secundo: Infertur directe Poenam perduellionis in Hungaria pro ratione temporis variatam fuisse, legemque Regni titulum videlicet 14 Partis, operis decreti tripartiti Notam infidelitatis incurrentes capite et universorum bonorum amissione puniendos, dicere quidem, verum de primariis Rebellionis

Incentoribus silere. Imo id supponere: Nunquam aliquem iterato perduellem futurum. Ast quia hi nequam tertiaro iam ad truculentum Rebellionis vomitum redierunt: Iure merito poena praeter solitam maiore affecti sunt.

Tertio: Rem ipsam si penitus inspicere placeat, communi poena vix aliquid additum videtur, siquidem dissectio corporum primo post amputationem capitis secuta est, modalitate congrua inter legem imperialem et Hungaricam media ac neutri derogatoria.

Quarto: Ratio status expostulabat, ut cum tam frequentes contigerint, in Hungaria potissimum superiori Rebelliones eò quod nemo puniebatur. Tam tandem aliquando summe necessarium statuatur ibidem exemplum in omnes nequam cum aeviterna formidine promanaturum. Censebam Eperiesini die — Martii Millesimo sexcentesimo octuagesimo septimo.

Ladislaus Szent Ivani Caesareo
Regiae Camerae Szepusiensis
Consiliarius.

Közli: TH—Y L—s.

ADALÉK A RÁKÓCZI-KOR IRODALMÁHOZ.

A br. Podmaniczky-könyvtár Kis-Kartalón sok nagyérdékű hungaricumot tartalmaz, s nem egy ritkaságot, sőt unicumot őriz. A többek közt van egy olyan, mely nemcsak bibliographiai szempontból becses, hanem a magyar történetre is kiváló fontosságú. Ez a »*Mercurius Veridicus*« három ismeretlen száma, melyet br. Podmaniczky Gézáné a múlt év őszén egy colligatumban fedezett föl. Thaly Kálmán az »Első Hazai Hírlap«-ról tartott akadémiái felolvasásában bőven tárgyalja e hírlap történetét. Ebből tudjuk, hogy a »*Mercurius*« 1705. ápril első felében indult meg »*Mercurius Hungaricus*« címmel, de már azon év augusztus havában a »*Mercurius Veridicus Hungaricus*« címet viselte, s mindvégig megtartotta s valószínűleg 1711. tavaszáig jelent meg. Tehát hat évig állt fenn, s előbb mint heti, később mint havi hírlap adatott ki. A hírlapot a viszonyok következtében, nem mindig egy helyen nyomatták. Thaly szerint 1705. apr.—juniúsig Kassán, u. ez év juliustól 1709. őszéig Lőcsén, az ezutániak 1710. ápril haváig Bártfán, s azontul 1711-ig ismét Kassán nyomtatott.

Mindekkoráig három szám volt ismeretes, mely nyomtatásban megjelent. Ezek az 1705. május haváról szóló, mely a gr. Károlyi család budapesti levéltárában és a berlini kir. könyvtárban őriztetik, továbbá u. ez évi augusztusi szám, mely szintén a berlini könyvtárban van meg, s végül a gr. Károlyi család levéltárában levő 1708. augusztusi szám. Ezekén kívül kettőnek, t. i. az 1706. aug. és 1710. jan. számának csak fogalmazatát találta meg Thaly. Ezekhez járul most a Podmaniczky-könyvtárban levő három ismeretlen szám és pedig az

1710. január 4—28-ról 4 levél,

» febr. 3—27-től 4 levél,

» febr. 28—márcz. 26. 4 levél.

Az első ezek közül ugyanaz, melynek fogalmazványát közli Thaly fönt nevezett értekezésében, a másik kettő pedig

egészen új. Az első teljesen megegyezik a fogalmazvánnyal, csak itt-ott van csekély eltérés. Ezt tehát közölni fölöslegesnek tartom. A másik kettőnek közzétételét a benne foglalt adatok hitelességénél fogva szükségesnek látom.

Anno Millesimo Septingentesimo Decimo

MERCVRIVS VERIDICUS

Ex

HVNGARIA.

Bartphae, die tertiâ Februarii.

Ex faece hominum Rutheniae nationis, per certum Ruthenicum Parochum et perfidum quendam Patriae proditorem *Paulum Korotnoky*, spe et affidatione liberae praedae collecta colluvies, pagos et villas Regni Hungariae confiniis proximas, more praedonico saepe irrumpere, factaque univrsarum miserae Plebis fortunarum rapina, rursus in vicinum regnum Poloniae semet recipere consuevit, cui praedocinio cum alia ratione in partibus Hungariae, propter limitum conjunctionem obviari non posset, industriâ Commendantis *Bartphensis*, cum notitia Domini *Musininsis*, ac Capitaneatus *Szontsensis* in Confiniis Regni Poloniae ad *Beszkéd*, quo videlicet semet recipere assolebant, oportuit passuum custodes, milites nostros, ubi iidem Praedones ad initium Mensis Currentis villas nonnullas praedae subiecissent, immediate ipsos persequi, qui in Sub Urbio Tilicsensi in duabus Domibus, ubi ordinariè conservabantur, in actualibus choreis adorti, occasione eadem decem eorum decolati, aliquot laesi sunt; Unus vero captivus adductus fatetur eosdem ad Capitaneum *Szondetzky* spectare, et usquedum armari potuerint, ad faciendum Partibus istis tumultum, et exercendam praedam subordinatos esse.

Ex Károly, Die sextâ Februarii.

Diebus proximè praeterlapsis Caesareani in Transylvania rescientes, quod Partium harum Militia nostra *Serenissimum Principem* secuta esset, ex Transylvania erumpentes, Castellum *Hadad* in Confiniis Transylvaniae situm (quod nuper in casum obsiderant) iterum tentare coeperunt, ubi Comes *Stephanus Csáky* occultâ fraude, diversisque pollicitationibus, et promissis circumventus, et se et castellum Caesareanis in deditionem tradidit; ubi certis pro Praesidio relictis, vicissim in Transylvaniam reversi sunt.

Eperjesino, *Die septima Februarii.*

Intra respirium trium septimanarum (quod occasione nuper factiose ejecti in aërem propugnaculi, Hostis Praesidiariis et Civibus *Leutschoviensibus* concesserat) per Colonellum *Georgius Nikházy*, cum certa equestri Militia, ea de causa illuc expeditum debitus succursus est allatus, ac de pane, globo et pyrio pulvere satis superque in tempore *Leutschoviae* provisum est. Generalis *Goltz* adhuc *Lyubloviae* manet, indeque ex tredecim Oppidis *Lubomerskiano* Scephusiensibus tributa mandat pendere, ac necessarium comeatum repartitione facta, undique ex iisdem ad sustentandam suam Militiam conveni curat.

Ex Castris ad Sz. Mártonkata positis, Die octava Februarii.

Hic hodie Militiae Polonicae Commendans Dominus *Joannes Grundetzky*, alias Capitaneus *Rudensis*, vir eximiae Virtutis, ob praeclara acta sua. et merita, heroicaque vel maxime ad *Romhany* proxime exhibita facinora, in sublimiorem Militaris dignitatis gradum evectus, et solemni ritu, a sua *Serenitate*, Generalis Vigiliarum Praefectus declaratus est, cui etiam ut uberius ad gloriam campus aperiretur, ad Excellentissimum Campi-Marschallum Comitem *Antonium Eszterházi Ujvarinum* versus, cum certa parte Militiae Polonicae est expeditus; ipse autem *Serenissimus Princeps* cum reliqua Armada inter Danubium et Tybiscum, de nova contra Rascianos expeditione disponit; hi enim praedabundi magno numero ad *Szegedinum* congregari, indeque ob viciniorum locorum pecora excursionem moliri feruntur.

Ujvarino, *Die decima Februarii.*

Hodie noster Campi-Marschallus Comes *Antonius Eszterházy*, contractis undique Copiis, et associato sibi etiam Generali Vigiliarum Praefecto *Grundetzky*, versùs *Tavarnak* et *Nagy-Bossán*, dicta Castella, sumpsit expeditionem; his enim in locis Caesareanos ad Vestiendam Imperatoris Armadam, *Munduram* quam plurimam, uti et Arma, nec non Annonam magna quantitate congestisse, fama est. Recte nunc Nuncius advenit referens, ex Trans-Danubiana Plaga, duo Caesarea Regimina *Prainer* et *Senborn* ad Insulam *Csallokeoz* se contulisse, ex eo quod Generalis *Eszterházy* specialem aliquam diversionem tentaturus crederetur.

Eperjesino, *decima quinta Februarii.*

Quod nec tormenta, nec bombae, nec insultus aut minae, aut ingentia promissa, a Generosi, *Leutschoviensium* animis

extorquere potuerunt, hoc unius prostitutae foeminae blandimenta et lenocinia affecerunt, haec enim dum post heroicam praestantissimorum Officialium resolutionem, et laudabilem semet trium mensium defensionem licentiosius, repetitisque vicibus ad Hostem (loci Commendante Connivente) exire redireque liberi permetteretur, non erat satis ut ipsa ibi corrumperetur, verum intus etiam Caput ipsum Praesidii, Commendantem scilicet, in occulto corripit; brevi tamen et hoc in lucem prodiit, deditque ansam Brigadero *Urbano Czelder* hac de re alios (quos maximè fidei tenaces nosset Officiales) in secreto admonendi, et viis modisque omnibus quam sagacissime invigilandi; at longè accuratior erat perfidia Commendantis, ubi enim patefactam jam esse suam nequitiam advertisset, praecipitem Consilii affectuationem ratus, ut condignam effugaret poenam suae factionis participes advocat, hisque ad duas portas collocatis, hostem maturare ingressum sollicitat, sicque nefando tandem scelere toties repetiti Commendantis Baronis nempe *Stephani Andrásy*, misera Civitas turpi factione prodita est, eoque graviore malo, quo iniquius Praesidiariorum Civiumque vitas et substantias ad gratiam et disgratiam absque omni capitulatione hosti tradere non erubuit.

Ujvarino, Die decima sexta Februarii.

Valde commode accidit nobis, quod Castella *Tavarnok* et *Nagy Bossán* Caesareo nuper munita praesidio, nunc vel ad conspectum nostri Marschalli Comitis *Antonii Eszterházy*, in gratiam et disgratiam, potestatis Nostrae facta sunt, hic praeda ingens parta, *mundura*, arma et tormenta quaedam campestria, farinae vasa septingenta, comeatus denique et provisio omnis generis in copia reperta et feliciter huc convecta sunt, Captivi insuper trecenti adducti, auxit non parum spartam hanc, quod Caesareani ex circumjacentibus excubiis ac Insula *Csallokeoz Prajneriano* et *Senboriano* Regiminibus aucti solícite *Nitriam* semet contrahentes, multifarie in reditu Milites nostros aliunde onustos praeda impedire conati sunt, gloriose tamen ternis vicibus per nostros repressi, incolumes *Ujvarinum* cum omni comeatu advenerunt.

Ex Castris ad Szent-Martoukata positis, Die decima septima Februarii.

Abieramus cum toto Exercitu contra praedabundos Rascianos, qui circa *Szegedinum* congregati ferebantur; sed audita de motu *Serenissimi Principis* fama, dispersi, iterum in interiores Tybisci sinus diffugerunt.

Szathmarino, *Die decima octava Februarii.*

Ad proxime per fraudem *Csáky* traditum Germanis Castellum *Hadad* recognoscendum, exmissus Colonellus Noster Valachorum, *Balica* dictus, obvios sibi Praesidiarios feliciter confudit sub ipso Castello, ubi ultra centum ex iis perierunt, captivosque viginti adduxit, qui *Etsedinum* hinc deducti sunt.

Cassoviae, *Die vigesima secunda Februarii.*

Non parvam causavit admirationem inexpectatus nuperae proditiōis *Leutschoviensis* casus, et ne majoribus confusionibus in proximis Praesidiis casus hic occasionem daret, Dominus Supremus Regni Generalis Comes *Nicolaus Bertsényi*, hic existens, omni studio praevenire conatus est, prout statim missis ad Commendantes adhortationibus, et factis dispositionibus, ad resistendum, ubique confusionem passi sunt Caesareani, eam proditorem illum *Andrasium* circumduxerunt, quasi in spectaculum, et Arcem Scepusiensem cum Generali *Hartleben* primo tentarunt, ubi tamen elusi sunt, ac dum fortitudinem Commendantis experti fuissent, ad tentandam Arcem suam *Krasznahorkam* vere despotico expositam spectaculo *Andrasium* duxerunt. ac die vigesima quarta Februarii, cum Generali *Viard*, contracta ex Rosnavia militia, eorsum appulerunt; erant enim in *Krasznahorka* et proles, et uxor supellectiliaque omnia ejusdem *Andrasi* collocata, fuitque Haereditarius Dominus ejusdem loci, speravit itaque, quod quantocius suâ industria occupari possit, sed fratre ejusdem uterino Generali Nostro Vigiliarum Praefecto, ibidemque Commendente *Georgio Andrási*, magnanimiter et constanter semet gerente, non sine parva confusione perfidiam suam erubescendo in cassum recedere debuit.

Caeterum ex istis, qui *Leutschoviae* in Praesidio fuerant, in dies huc ad Dominos Generales veniunt Milites, partim profugi qui servitia accipere coacti sunt, partim vero qui nolluerunt, referuntque proditiōe facta, eductos Praesidiarios in tres partes, ad proxima loca excubialia divisos et distractos; Brigaderum *Urbanum Czelder* fraudulenter, et sub specie tractandae Capitulationis exmissum (siquidem partes Caesareanas amplecti recusasset) incaptivatum, ac ad vicinum Caesareum Praesidium *Kesmark* deductum esse. His peractis, ac in proditiōem acta civitate, praecipuis ex magistratualibus, et quibusdam primariis Nobilitatis, civilisque conditionis hominibus pariter inarestatis, multifariis praetensionibus, et oneribus afflictam civitatem aggravari, sublato etiam libero Religionis Exercitio, Templum quoque Augustanae Confessionis contra jus et aequum eo facto occupatum esse; sicque nihil aliud miseros

Cives, quam deplorantes fortunas suas, et nefariam *Andrásy* factionem execrantes, pristinum statum suum unanimiter et anxie anhelare.

Ex Károly, Die vigesima sexta Februarii.

Rascianorum ad Marusium circa Aradinum sitorum, duo ferè millia se congerentes *Debretzenium* excurrere ausi sunt, locorumque ibidem quorundam pecora abigere ceperunt, omnem plagae illius militiam, cum sua *Serenitate* esse arbitrati, oportune vero appulit Colonellus Noster *Nyúzó* dictus, cum suis et Commendatis Polonicis cohortibus, eosdem Rascianos insequentes vigesima tertia praesentis, ad fluvium *Kőrös* eosdem profligarunt, non modo praedam omnem recuperarunt, sed majori parte eorum caesa vexilla duo, et quadraginta currus Rascianorum, (quibus ii in excursionibus et pugnis uti solent) ac captivos ultra quinquaginta retulerunt.

Eperiesino, Die vigesima septima Februarii.

Hodie primum nobis appulit exemplum, de Zelo amoris Patriae detentorum *Leutschoviae* Militum nostrorum, ex quibus quadraginta cum aliis Germanicis, et quodam Officiali Germanico, Commendati, capta prima occasione eundem officialem cum reliquis, in ipso Commando occiderunt, et nostri rursus ad nostros redierunt, affirmantque serio omnes proxima occasione redire velle, et nisi jam divisi fuissent in partes, resolverunt heroicum quid se probare velle, et sic in memoriam proditoriae detentionis suae gloriosius redire.

Anno Millesimo Septingentesimo Decimo,

MERCURIUS VERIDICUS

Ex

HUNGARIA.

Ujvarino, Vigesima octava Februarii.

Post felicem nuperum ad *Egerszeg* cum hoste actum, obtentisque Praesidiis Germanicis *Thavarnok* et *Nagy-Bossany*, Excellentissimus noster Campi-Marschallus Comes *Antonius Eszterházy*, Militiam sub Commando suo habitam tantisper pro refocilatione contraxit, brevi alias diversiones tentaturus.

Ujvarino, Secunda Martii.

Ut hosti diversiones causet Campi Marschallus Noster, Dominus Comes *Antonius Eszterházy*, Militiam suam in tres subdividendo Partes, unam directè *Moraviam* versus, alteram

ad insulam *Csallókőz*, tertiam autem in Comitatus *Trentsiniensem* et *Thurocziensem* cum sufficienti apparatu expedit, quae ubique felices progressus obtinuit; Parthia enim cum Brigadero et Colonello *Adamo Balog* in Moraviam tendens, circa *Tyrnaviam* obviam sibi habito Regimine Caesareo *Stirhaim*, ad pagum seu villam *Czifer*, strenue cum eodem confligit, ex quo ultra ducenti caesi, non pauci capti, reliquos in fugam adactis, qua sibi consuluerunt, certa vero Pars dicti Regiminis semet sub ipso praelio ad castellum in mentionato loco *Czifer* existens recepit, unde Militiae nostrae capitulatione mediante se tradere adacta, indeque tam Officiales, quam et Gregarii, adeptis armis, equis et reliquo apparatu *Tyrnaviam* ad Praesidium Caesareum redire permissi sunt; Parthia haec finito feliciter praescripto actu, non ut destitisset, à proposito suo, indeque reversa fuisset, quin imo partam praedam, captivosque *Ujvarinum* remisit, ulterius intentionem suam, solerti, fortique animo continuando, ac per Moraviam in Austriam gloriose fere usque *Viennam* penetravit, quo audaci actu, non exiguum earundem Provinciarum Incolis totique eidem terrae incussit terrorem, sibi vero gloriam, ac praedam comparavit; Altera Parthia, quae ad Insulam *Csallókőz* cum Colonello *Georgio Pettő* ordinata, pari formiter in alterius *Praineriani* videlicet Regiminis partem incidendo, eundem hostem feliciter confudit, ex quibus a potiori deletis, reliquis in fugam adactis rediit, unde plus quam centum equos, cum omni apparatu et armis, pro praeda secum sumptis, unum Capitaneum Regiminis ejusdem cum triginta reliquis captivos huc *Ujvarinum* adduxit; Tertii Ordinis Parthia autem, ea etiam optato cum eventu reversa est ex Comitatibus *Trentsiniensi* et *Thurotziensi*, ubi primum Bagasiam, hominesque ad eandem existentes, Generalis Caesarei *Steinvil* offendit, qui animadvertendo nostros, ad Castellum *Mosotz* dictum jam circa vesperum se receperunt, et ne nostrates eandem Bagasiam pro praeda habere queant, eadem nocte currus, et reliqua impedimenta igne consumendo homines cum equis nocturno tempore clandestine sese subdlexerunt, fugam sibi consuluerunt, tandem in certos perfidos Patriae Proditores incidendo, ex iisdem nonnullos trucidavit, condignam poenam perfidiae suae subeuntes Annonam (in quem finem expedita fuit) pro Praesidio *Ujvariensi* feliciter introduxit.

Cassoviae, quarta Martii.

Hodie huc advenit Colonellus *Ladislaus Bagossy* cum duobus Regiminibus Pedestris Ordinis, pariter quoque Equestris Militia hic circumexistens huc contrahitur, brevi certae diversiones instituentur.

Ex Krasznahorka, sexta Martii.

Hodie rectè Generalis Caesareus *Viard* cum viginti cohortibus suis equestris ordinis *Rosnavia* movit, iter suscipiens versus Civitatem montanam *Szomolnok*, inde quonam tendit ulterius adhuc incertum, id tamen ex certa relatione nobis constat, vexilla seu Cornetas eorum (quod antehac non solebat) secum accepisse, et quemlibet militum pro septem diebus Annonam, Peditatum verò cum tota Bagasia in circumferentiam Templi pro securitate collocavit; hinc dijudicari potest, non ita cito reversurum, sed aliquas notabiles diversiones tentaturum.

Eperjesino, octava Martii.

Heri expedieramus Parthias, tam Leutschoviam, quam et *Szomolnokinum* versus, pro recognitione hostis, utraque hodie reversa refert Generalem *Viard Rosnavia* cum equestri Militia movisse versus *Szomolnok*, inde ulterius habere intentionem, sed quo, nescitur; Generalis quoque *Leffelholtz Leutschoviae* contrahit actu suas copias.

Cassoviae, Nona Martii.

Caesariani excubias suas in Montanis ulterius extendere volentes, in Civitate montana, *Metzenzeiff* dicta, novum extruere vallum ceperunt, ad quod impedimentum Supremus Regni Generalis, hinc tam Equestrem cum Colonello *Paulo Szalay*, quam Pedestrem, sub Colonello *Bagossy*, subito expedit Militiam, que ibidem Caesareanos aperto pectore aggressa, vallum jam fere perfectum occupavit, et Militia Caesarea perditis ultra quadraginta ad interiora Templi praealto muro Cemeterii circumdati se recepit, unde sequenti nocte, derelicto loco inhumatis relictis corporibus, se clam receperunt intra montes *Szomolnokienses*; nostrique destructo et detracto vallo, feliciter redierunt, uno Capitaneo, duobus Gregariis mortuis, et novem sauciatis ex nostris.

Eperjesino, decima Martii.

Nunc recte advenit rumor, quod Generalis Caesareus *Leffelholtz*, repentino motu heri continuaverit iter *Cibinium* versus, quae civitas hinc duobus non magnis distat milliaribus, nec secus Generalis *Viard* cum suis copiis eo pro conjunctione properaret, infallibiliter eosdem huc ad nos tendere, supponimus. sumus tamen pro omni casu, et occasione parati.

Eperjesino, duodecima Martii.

Die Decima praesentis Generales Caesareani *Leffelholtz, Viard et Hartleben*, qui et perfidum Patriae Proditorem

Stephanum Andrási (velut in catena ursum nefando solum hominum spectaculo circumducunt) cum toto exercitu huc ad Civitatem nostram venerunt, quibus obviam eundo Colonellus *Joannes Nagy*, Jauriniensis, Inclyti Regiminis Supremi Regni Generalis Karabiniorum Commendans cum Militia hic existente Equestri, ab hora nona matutina, usque ad horam tertiam pomeridianam, continuas velitationes exercentes, impetus iteratos hostiles viriliter sustinuerunt, imo resistendo iteratis etiam vicibus hosti non contemnendum damnum causarunt, tandem fatigati amplius vim hostis sufferre haud potuerunt, semet ad suburbium retrahere adacti, quos Inimicus cum summa desperatione, et temeritate insecutus, usque ad interioris Civitatis portam prorupit, ubi nostrates tam Officiales quàm et Gregarii ex equis desiliendo intra Palesatas substiterunt, ab undique pari audacia, alacritate, et fortitudine animi hostem repulerunt, ita ut recedere inde coactus est. Ea occasione ex Caesareanis ultra centum occisis, praeprimis certo Officiali lethaliter sauciato, qui Colonellus esse auditur, cujus casum Generales Caesarei magno dolore sentiunt, aliquot captis, multis intra proeliandum sauciatis; Ex nostratibus verò septemdecim desideratis, et duobus Laidinantiis nostris in captivitatem abductis. Sequenti die undecima videlicet, medio certi Monachi per literas Civitatem tradendam Generalis *Leffelholtz* petiit, qui quidem in Civitatem intromissus, non tamen remissus, nec ad literariam petitionem ullum responsum datum. Iterato per Tubicinem, et Tympanistam Civitatem impudenter sollicitavit, qui nec ad colloquium admissi, quin imo loco resolutionis ictibus globorum, et ejaculationibus repulsi sunt. Tandem cum vidisset *Leffelholtz* nudis verbis nihil posse efficere, admotis tribus mortariis, ab hora octava diei hesternae vespertina, usque hodiernam matutinam octavam Bombarum ejaculationes incessanter continuari curavit, ultra centum Bombis in Civitatem injectis, nullum tamen notabile damnum causantibus, praeter aliquot equos, partim laesos, partim occisos. His quoque peractis denuò Civitatem tradendam postulat, variis excogitatis gratiis, et pollicitationibus animos tum Praesidiariorum, quam et Civium corrumpere satagens, irritum tamen conatu; Generosa enim resolutio nostrorum induxit, et sic Divina opitulante clementia hostis cum dedecore, ac confusione sui hodie recedere coactus est. Miretur quisque tot Generalium temerarium hunc actum, qui locum tam sufficienter praesidiatum, quam et omnibus necessariis requisitis satis superque munitum vili apparatu aggredi non erubuerunt. Unde facile credibile, habuisse hic inter nos (prout jam antehac etiam

inter ipsum inimicum spargebatur) aliquos iniquam factionem spirantes Patriae Proditores, haud dubio eorum affidatione ducti, ea attentarunt, qui rigore investigantur, ac si comparentur, debitas sceleris poenas subituri.

Ujvarino, *decimaquarta Martii.*

Colonellus noster *Georgius Pettő*, qui noviter cum certa Parthia ad insulam *Tsallókőz* expeditus excurrerat, incautius ibidem oberrantes, quatuor milites Germanos sibi obvios interceptit, quibus ab incognito Commendans quoque Praesidii Caesarei *Szerdahelyiensis* interfuisse dicitur, qui in reditu ejusdem Parthiae quodammodo a manibus nostrorum fuga se subduxit, ac ad Praesidium suum rediit, ubi reliquis quoque succurrere volens, acceptis secum ex Praesidio circiter centum gregariis, praedictum Colonellum nostrum in statione proxima cum suis subsistentem, ac quiescentem, nocte intempesta ex improvise aggressus est, per nostros tamen non minus fortiter exceptus, verum post diutinam luctam et pugnam, extreme confusus, ipse commendans cum viginti tribus huc in captivitate adductus, reliquis autem ad unicum deletis.

Ex Sancto Nicolao, *ad Transylvaniam decima quinta Martii.*

Die undecima praesentis Generalis Caesareus *Graffen* dictus, ex Partibus Transylvanicis cum duobus Millibus Equitum Germanorum, et ducentis circiter Rascianis versus Postirungalem lineam nostram procedendo, ubi in Parthiam nostram (quae a Brigadero nostro Barone *Georgio Palotsai*, eodem in promptu cum copiis Hungaricis, et quibusdam Polonicis Cohortibus adventum hostis expectante, pro exploratione exmissa fuerat) incidit, eandemque veloci cursu, usque ad ipsa stativa praedicti Brigaderii insecutus est, verum ibidem post indefessam a meridie ad serum usque vesperum durantem acrem velitationem, tandem compluribus ex Caesareanis caesis, multisque interceptis repressus hostis eadem adhuc nocte rursus in Transylvaniam prioraque stativa sua, cum detrimenti sui retrocedere debuit.

Cassoviae, *decima sexta Martii.*

Post nuperum Generalium Caesareanorum *Leffelholtz*, *Hartleben* et *Viard* factam conjunctionem, et in cassum ad *Eperjesinum* institutum diversionem redux Generalis *Viard* ad stativa sua *Rosnaviam*, eo motu rursus per passum *Szomolnokiensem* pariter Caesareo munitum Praesidio ad castrum nostrum *Jászó* praedabundas suas exmisit cohortes, verum eo tum rectè illuc appellante, cum ducentis selectis

peditibus *Paulo Kamotsai*, Regiminis Supremi regni Generalis Pedestris Ordinis Vice Colonello fortiter eidem resistente, ultra quadraginta ex Caesareanis amissis, et plurisque sauciatis, nostrorum trium duntaxat damno recessit.

Ex Castris ad Késér positis, vigesimum tertium Martii.

Serenissimus Noster Princeps, Generalem Campi-Marschallum, Dominum *Alexandrum Károlyi*, hinc cum certa militia *Ujvárinum* versus, pro instituendis ulterioribus dispositionibus ordinavit, ac expedit. cujus occasione, siquidem Plaga haec omni necessario comeatu, frumento, videlicet carne et pabulo abundaret, ne eadem militia cum praefato Domino Generali Marschallo ordinata in Cassum eo quoque procedat, aliquot millenos cubulos Annonae ad dictum Praesidium *Ujvariense* exmisit; siquidem nonnulli officialium, praeprimis praescripta Annona Equos suos onerare recusassent, *Sua Serenitas* praemisit praefatum Dominum Generalem Campi-Marschallum, cum eidem adjunctis copiis datis ejusmodi ordinibus, ut progrediendo, in certo loco, seu Pago *Gödöllő* dicto, idem dominus Generalis Marschallus subsistat, qui etiam abductis motis copiis Ordines *Suae Serenitatis* observavit, interea *Serenissimus Princeps Ujvárinum* destinata Annanam residuae parti militiae penes se relictas deferendam tradi curavit, ac ut ad id eo promptiores reddat Officialium animos, proprio equo, cui ipse *Serenissimus Princeps* insedit, certam Annanam imponi curavit, et sic exemplo *Suae Serenitatis* docti, reliqui etiam eo majori alacritate id fecerunt, taliterque Annanam ad stationem, ubi Generalis Marschallus *Alexander Károlyi* substiterat detulit, ac ibidem copiis cum eodem Domino Generali existentibus *Ujvárinum* promovendum resignavit, his itaque expeditis *Sua Serenitas* huc rediit, praestolando a relatione ejusdem Domini Generalis de ulterioribus progressibus, nos vero interea in coercendis Praesidiis Caesareis hic subsistimus.

Cassoviae, vigesima sexta Martii.

Certa huc ad nos pervenit relatio Generalem *Viard* cum Equestri Militia sua, utpote viginti vexillis Germanorum, et quinque Polonias rursus erupisse, usque ad oppida *Szikszó* et *Szendrő*, ne fors intentione illa, ut certi peditatus nostri (quem ex Plaga Trans-Tybiscana huc semet transferentem inaudiverat) transitum praepedire possit, verum spe illa frustratus, redireque coactus invanum institutam diversionem suam, non nisi ab actione pecorum, et expilatione miserae Plebis, per quas villas eum transire contigit, vindicavit.

Közli: HELLEBRANT ÁRPÁD.

AZ ERDÉLYI KÁPTALAN LEVÉLTÁRA GYULAFEHÉRVÁRTT.

— HARMADIK KÖZLEMÉNY. —

1479. 1643. nov. — 1644. január. Serédi István főkövetség. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 646. lapján.

1480. 1643. nov. — 1641. decz. Hajdú György kapitánya jelentései. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 659. lapján.

1481. 1643. decz. 30. (Vilna.) Radzivil Janussius herceg levele az erdélyi fejedelemhez, melyben ajánlja a jó barátságos viszony továbbra folytatását.

1482. 1643. decz. 30. (Vilna.) Ulászló király levele Rákóczi Györgyhez Radzivil hercegről, s annak az oláh despotával kötendő sógorságáról.

1483. 1643.—? (Somlyó.) Ifj. Rákóczi György jegyesének Báthori Sophiának anyja, meghívó levelet küld leányának Gyulafehérvártt 1643-ban febr. 3-án történendő fejedelmi lakadalmára. (2 db.)

1484. 1644. jan. 11. (Lipurne?) Radzivil herceg Boniza Sieniczki Miklóst és Mienenszki Jánost az erdélyi fejedelemhez követségbe küldi.

1485. 1644. jan. 14. (Alba Julia.) Jegyzék arról, hogy a hadi expedícióra mennyi ágyú, élés, szekerek, vonó-marhák, gyalogok administráltak a szászságról, a privilegiális és taxalis városokból.

1486. 1644. jan. 15. (Bács.) Kamuthi László és Mihály Gávai Péternek, hogy Kamuthi István meghalt, 39 éves korában, és eltemetése a kolozsmonostori katolikus templomban fog lenni febr. 4-ik napján.

1487. 1644. jan. 29. Rákóczi György fejedelem váradi Pribék Istvánt az egri passához küldvén neki megbízó levelet ad.

1488. 1644. febr. 14. (Sombor.) Sebesi Miklós a fejedelmet tudósítja, hogyan költözött át a hadsereggel a Csiga-

havason, megeskette az embereket a hűségre. Postelnik Konstandin nem engedett mustrálást; megírja a vajda izenetét, és kérdi, merre menjen a havasali hadakkal, ha Vásárhelyre érkeznek.

1489. 1644. márcz.—jul. Maurer Mihály és Sebesi Boldizsár követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 678. lapján.

1490. 1644. ápril. 1. (Alba Julia.) Ifj. Rákóczi György értesíti atyját, hogy Maurer és Sebesi márcz. 28-án beindultak a portára követségbe, s hogy mennél kevesebb költséggel végezték dolgukat, a negyvenezer tallért, ha lehet egészen be ne adják; mellékelve van egy tízezer tallérról szóló nyugtató, melyet adott volt Bassarab Máté vajdának 1641. ápr. 1. napján.

1491. 1644. ápr. 5. (Jassi.) Basilius moldovai vajda írja az erdélyi fejedelemnek, hogy átvette a Kassáról írott levelet, és hogy a Radzivil herczeggel kötendő házasság az ő családjának csak díszére lenne.

1492. 1644. ápr. 19. (Alba Julia.) Ifj. Rákóczi György értesíti atyját Róti Orbán, Kun György és Ibrányi segítség küldéséről, és a mármarosai állapotokról.

1493. 1644. ápr. 28. (Déva.) Ifj. Rákóczi György értesíti atyját, hogy a vajda postája megérkezett a portai levelekkel. Hajdu György levelét átküldi, Biszterfeldét pedig felszakította, s Mariásival lefordította.

1494. 1644. máj. 4. (Déva.) Ifj. Rákóczi György értesíti atyját, hogy Sebesi Miklóst már utra indította, s Budáról porral, golyóhissal, lövő-szerszámmal kínálják, mikre nézve parancsot vár; ír a királyné haláláról s egyéb hírekről. (4. db., titkos jegyekkel is.)

1495. 1644. máj. 11. (Putnok.) Rákóczi György fejedelem levele titkos jegyekkel. (Megjelent dr. Ötvös Rejtelmes levelei között.)

1496. 1644. máj.—szept. Szentpáli István budai követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 688. lapján.

1497. 1644. jun.—aug. Szentpáli István budai követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 781. lapján.

1498. 1644. szept. — 1645. jan. Maurer Mihály követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 706. lapján.

1499. 1644. okt. 17. (Déva.) Ifj. Rákóczi György a levelet sietséggel elküldi atyjának, és igéri, hogy hat paripát is fog küldeni.

1500. 1644. nov. — 1645. szept. Serédi István főkövetsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 739. lapján.

1501. 1644. decz. 5. (Hernád-Németi melletti táborból.)

Rákóczi György fejedelem a nagy vezérhez és Zülfikárhoz, a tolmácshoz levelet ír a portára.

1502. 1644. decz. 20. (Ónod.) Rákóczi György fejedelem ír követeknek, hogy 6. és 10-én írt levelét megkapta, írja, hogy a német betette lábát a hét vármegyébe, és Szendrőt is birtokba vette. (Megjelent dr. Ötvös Rejtelmes leveleiben, 125—131. lapon.)

1503. 1644. decz. 26. (Dés.) Ifj. Rákóczi György Gávai Péternek meghagyja, hogy Barcsai Ákost a karánsebesi és lugosi főbánságba introdukálja.

1504. 1644? Ferdinánd király instructiója, Örsei Sigmond soproni alispán részére, midőn őt Rákóczi György erdélyi fejedelemhez küldötte. (s. d.)

1505. 1644—1647. Réthi István kapitihá jelentései. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 865. lapján.

1506. 1644? (nap nélkül.) A török császárnak utólszor adott suplicatio másolata (I. Rákóczi György idejéből.)

1507. 1645. febr. 6. (Sárd.) Herczegszöllősi István és Szalai György requisitorok Sebesi Boldizsár részére tanukat hallgatván, a vallomásokat Czikó Mihály fejedelmi udvari provisornak beküldik.

1508. 1645. febr. 15. (Czenszkevicze.) Bethlen Ferencz Rákóczi György fejedelemnek lengyelországi híreket ír.

1509. 1645. febr. 16. (Vojnicz.) Bethlen Ferencz értesíti az erdélyi fejedelmet a lengyelországi dolgokról és a palatinusról.

1510. 1645. febr. 26. (Varsó.) Bethlen Ferencz leírja Varsóba érkezését s a király általi fogadtatását és a kancellárius látogatását.

1511. 1645? febr. 26? Bethlen Ferencz lengyelországi követségéből egy jegyzék titkos jegyekkel, hogyan beszélt a királylyal és mit mondott a kancellárius? (napja nincs.)

1512. 1645. febr. 26. (Nagy-Szombat.) Nyári Bernát értesíti a fejedelmet, hogy Rákóczi Sigmondnak válaszolt, ír a lengyel király leveléről s egyéb hírekről.

1513. 1645. márcz. 9. (Varsó.) Sobieszki Jakab palatinus Bethlen Ferencz követségéről elismeréssel megemlékezik, az erdélyi fejedelemnek megjegyezvén, hogy némely erdélyi katonák a palatinus falvait kifosztották, amiért büntetésre méltók.

1514. 1645. márcz. 11. (Piczenszka.) Bethlen Ferencz értesíti az erdélyi fejedelmet, hogy megkapta 6-án kelt levelét, és követségének eredményét előszámlálja, megjegyezvén, hogy »vénuil az ausztriai ház állapotja a király... a respublica, s a klérus előtt.«

1515. 1645. márcz 20. után. (Alba Julia.) Rákóczi

György fejedelem Kóród-Szentmártoni Nemes Márton és Mihály javára vallató parancsot ad.

1516. 1645. márcz. 21. (Zboró.) Bethlen Ferencz jelenti a fejedelemnek Zboróra érkezését, honnan a fejedelem elébe törekedik írva a Torstensohn győzedelme híreről is.

1517. 1645. apr. 8. (Munkács.) Rákóczi György fejedelem helyteleníti, hogy katonái a krakói generális és palatinus földein átmenvén kárt tettek, a miért büntetést várhatnak.

1518. 1645. apr. 29. (Kövesd.) Kemény János írja a fejedelemnek, hogy april 26-i rendeletét átvette, s a lengyel dolgokról majd többet hall; küldi Büdöskuti reversálisát; írja azt is, hogy Béltéki főpap panasza szerint »Telegdi uram is a religiót kezdette igazgatni« »rút bectelenségekkel illetve az egyházi rendeket a városi öreg templomból is őket teljességgel excludálni akarván.«

1519. 1645. máj. 1. (Gyulafehérvár.) Balják P. panaszol Sebesi Boldizsárnak, hogy jobbágysai rendetlenkednek, kéri őket rendtartásra utasíttatni.

1520. 1645. sept. 24. (Kövesd.) Kemény János értesíti a fejedelmet Barkóczi és Homonnai uramék szolgálai érkezéséről s izenettel tovább átküldi őket és a leveleket.

1521. 1645. okt. 13. (Bürkös.) Kemény János értesíti a fejedelmet Bakos uram változó elméjéről, és nem tanácsolja, hogy Ónod vára az ő szabad dispositiójára álljon.

1522. 1645. nov. 6. S. Boldizsár Gávai Péternek ír Serédírről, a török követéről, és Kemény Jánosnak szóló levélről.

1523. 1645. nov. 29. (Déva.) Rákóczi György fejedelem rendeli, hogy Petki János és az Andrási familia genealogiáját terjeszszék elébe, mert úgy tudja, hogy Apafi István és Alliano között házasságot akadályozó vérrokonság van.

1524. 1645—1648. Szalánczi István főkövet jelentései. Megjelent. I. Rákóczi György és a Porta 785. lapján.

1525. 1645. (napja nincs.) Szentpáli András Gávai Péternek ajánlja bizonyos emberét, ki hibát követett el.

1526. 1646. apr. 2. (Alba Julia.) Rákóczi György levele Szalánczi István portai követhöz.

1527. 1646. máj. 17. (Kolosvár.) Padányi Gergely írja a fejedelemnek, hogy Kassai maradt minden ezüst és arany marhát és pénzét, a mit Kolozsvárt házában találtak, áthozták. (Festo Pentecostes.)

1528. 1646. jun. 7. (Szent-László.) Rákóczi György fejedelem Kapronczai István részére az igeni és sárdi birtokok irományát a levéltárból kikerestetni rendeli.

1529. 1646. jun. 8. (Szopor.) Puskás Gergely és Bibarcz Simon Cseffei Lászlóhoz írva panaszolják, hogy Csoma János

lator sógora Szatmár megyében a Gönczről hazamenő Bibarcz Simont pénzétől megfosztotta, miben védelmet keresnek.

1530. 1646. aug. 13. (Várad. bánya.) Bethlen Ferencz értesíti a fejedelmet, hogy a herczeggel a bányába szerencsésen megérkezett, ki megszerette a gyógy füveket, és azokban feredett. Ír a várad. dolgokról s arról, hogy onnan Munkácsra fognak indulni.

1531. 1646. dec. 16. (Várad.) Rákóczi György Szalánczi Istvánnak írja, hogy Mikó Miklós vala megbízva az ország adója, és ajándékai, levelei elvitelével; azonban ő súlyos betegségbe esvén, Gyárfás Ferenczre ruházta ezen dolgot, azért történt a késedelem.

1532. 1646. decz. 18. (Varsó.) Kastenszki Szaniszló kancellárius a fejedelemnek megköszöni levelét, és jövőre is ajánlja a jó viszony ápolását.

1533. 1646. (nap nélkül.) Kemény János levele Gávai Péter hites bíróhoz hogy átvette levelét, s tudósítani fogja Munkácsiné asszonyt is; ír még valami impetratio és supplicatio felől.

1534. 1647. febr. — márcz. Körösi István budai követsége. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 895. lapján.

1535. 1647. jun. 21. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem Szalánczi István portai követnek írja, hogy mivel Réthire várakozott, azért nem válaszolt, tudja, hogy a portán több ajándékra van szükség; írja, hogy a kolosvári farkasutczai templom felszentelésére elmegy, és választ vár sürgősön.

1536. 1647. jun. 23. (Kadkó.) Prodán Mihály írja Gávai Péternek, hogy nem volt a veres borhoz szerencséje, mert elfolyt.

1537. 1647—1648. Gyárfás Ferencz kapitliha jelentései. Megjelent I. Rákóczi György és a Porta 885—899. lapján.

1538. 1648. jun. 10. Rákóczi György fejedelem levele Mazarin biborshoz, melyben jelenti, hogy követe Jármí Ferencz haza érkezett és kéri, hogy az előadott ügyben a francia királynál tegyen valamit.

1539. 1649. jan. 18. A gyulafehérvári requisitorok tanúsítják, hogy Büdöskuti István krasznai alispán, Bánfi Dénes nevében várad. Virginás István fiskális foglалása ellen, Káttai László ivadék nélküli elhalta után, az ő krasznai és bihari birtokai elnyerése végett protestált.

1540. 1649. apr. 9. (Fogarás.) Rákóczi György fejedelem Herczegszőlősi és Bárdi requisitorokat utasítja, hogy haladék nélkül hozzá menjenek Fogarásba.

1541. 1649. april 13. (Sárkány.) Rákóczi György fejedelem a requisitorokat Gyulafehérvárról Kománába rendeli jövő péntekre, mert minap nem jöttek Fogarásba.

1542. 1649. márcz. 15. (Noszoly.) Cseffei László köszöni Gávai Péternek a küldött szakácsot; örvend, hogy oly sok apróság gyermeke maradt.

1543. 1649. okt. 16. (Sárospatak.) Rákóczi György fejedelem rendeli, hogy a gyulafehérvári requisitorok a görgényi jószág és marosszéki »Közhavas« határjáró leveleit küldjék át.

1544. 1650. jun. 12. (Gyulafehérvár.) A gyulafehérvári levéltár requisitorai tanusítják, hogy Alsó Miklós leánya Sofia, saját férjét Pásztuly Miklóst plenipotentiáriusává nevezte, saját magán birtokügyeiben,

1545. 1650. sept. 30. (Póka.) Herczeg István Gávai Péternek ír valami jobbágy ember érdekében.

1546. 1651. jan. 23. (Radnót.) Rákóczi György fejedelem Szentiváni Márton széki kamara-ispánnak rendeli, hogy a szentpéteri jobbágyoknak adjon egyszáz kő-sót.

1547. 1651. jun. 30. (Alba Julia.) Kemény János ír Sofonias Sarcotius (»gyermekei mesterek«) és Bényei István mostoha leánya között forgó dologról, mely minthogy nem várakozása szerint ment, békételenkedik felette, jobb eredményt remélvén ezután.

1548. 1651. nov. 27. (Szamos-Ujvár.) Rákóczi György fejedelem Gurzó István csik-szent-miklósi vashámor igazgatónak rendeli, hogy az ottani gyalog katonáknak Machfell János kezéhez nyugtatvány mellett adjon négyszázhatvan forintot.

1549. 1652. febr. 8. (Vienna.) Ferdinánd király figyelmezteti Rákóczi György fejedelmet, hogy a jesuitákat tartományaiból ne űzze el.

1550. 1652. márcz. 19. (Alba.) Rákóczi György fejedelem a tordai Mészáros János, és a tordai mészáros czéh részére előkerestetni rendeli I. Rákóczi György privilegialis leveleit a gyulafehérvári levéltárban.

1551. 1652. márcz. 25. A gyulafehérvári levéltár requisitorai jelentik, hogy váradi Debreczeni István a maga peres ügyeiben Tunyogi Györgyöt, Nadányi Istvánt és társait ügyvédjeül vallotta Gyulafehérvártt.

1552. 1652. decz. 3. (Budak.) Torma Péter Gávai Péternek írja, miért nem látogatta meg, elbeszélve, hogy udvarát s gazdaságát sok csapás érte.

1553. 1652. decz. 16. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem Sorban István gyalui várnagynak parancsolja, hogy Márton lakatos mellé adasson legényt és inast praebendával.

1554. 1653. jan. 5. Kemény Jánosnak Bolyán hátrahagyott bonumairól készült Memoriale, — a requisitor kézírata.

1555. 1653. febr. 15. (Kál.) Tót Erzsébet Kún Jánosné Gávai Péternek ír nyavalyás cigány jobbágya ügyében.

1556. 1653. sept. 14. (Erdő-Szent-György.) Kornis Margit értesíti Gávai Pétert, férje Rédei János haláláról, s a temetésre meghívja.

1557. 1653. — ? (Sófalva.) Gávai Ferencz ír Gávai Miklósnak a hírekről és az ajándékokról s tanulmányai megkezdéséről.

1558. 1654. jan. 23. (Alba.) Rákóczi György fejedelem Kis István részére, ki Kézdiben Maksán született, Kézdiben, in regesto Siculorum, irományokat kerestet.

1559. 1654. febr. 14. (Szent-György.) Petki István Gávai Pétert értesíti, hogy meg fogja látogatni.

1560. 1654. jul. 10. (Ebersdorf.) Gancz János írja a fejedelemnek, hogy a visszaküldött levél nem neki szól; de ő értve a magyar kancelláriustól a fejedelem irántai jóakarátját, azt megköszöni.

1561. 1654. jul. 13. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem a sepsi, kézdi, orbai, miklósvár- és udvarhelyszéki protestáns papoknak privilegiumokat engedvén, megerősíti I. Rákóczi György és Bethlen Gábor 1647. és 1614. évi leveleit, miket szósz szerint átír.

1562. 1654. jul. 16. (Kolosvár.) Pálfi István kolosmonostori requisitor értesíti a fejedelmet, hogy Rácz Péter a Blenke-Pojana neki conferált birtokért, ezerhatszáz forint helyett csak ötven oroszlanos tallért küldött. Továbbá panaszol, hogy a salariumot a szamosujvári udvarbíró nem fizeti.

1563. 1654. aug. 14. (Sófalva.) Gávai Péter levele fiához Miklóshoz, a fejedelmi udvarba, valami lovakról, és a Bonczhidáról ellopott csikókról.

1564. 1654. szept. 5. (Gyula-Fehérvár.) A gyulafehérvári levéltár requisitorai tanúsítják, hogy kolosvári Paliczani György Rákóczi György fejedelmet, Bánfi Sigmond ellen, ki a fejrődi nemesi birtokot bitorolja, ezen, és minden más ügyeiben, teljesen felhatalmazott biztosává nevezte.

1565. 1654. szept. 11. (Ex castro nostro . . .) Rákóczi György rendeli Kocsis Mihály kövári provisornak, hogy Jármí Miklós kapitány katonáinak adjon egyszáztiz forintot.

1566. 1654. szept. 29. (Somlyó.) Rákóczi György Szigeti Mihály széki kamara-ispánnak rendeli, hogy Mikes Mihály udvari katonáinak fizessen száz forintot.

1567. 1654. nov. 1. (Sófalva.) Gávai Péter ír Gávai Miklósnak a fejedelem udvari emberének s panaszolja, hogy a rábízott nagy dolgokban semmit sem végez.

1568. 1654. decz. 6. (Maros-Szent-György.) Sükösd Erzsébet, Petki Istvánné, Gávai Péternek ír, hogy majd meglátogatja, említve Gávai Miklós levelét is.

1569. 1655. márt. 2. (Kolosvár.) Rákóczi György fejedelem a tordai adóperceptornak rendeli, hogy Jármí Miklós kapitány katonáinak nyugtatványra adjon egyszáznegyvennyolcz forintot.

1570. 1655. márcz. 5. (Kolosvár.) Rákóczi György fejedelem Alvinczi István dési kamara-ispánnak rendeli, hogy Kovács Gergely kapitány legénységének mustrálására adjon nyugtatvány mellett egyezerötszáz huszonkét forintot.

1571. 1655. jun. 9. (Zortoya?) Barcsai Ákos értesíti a fejedelmet, hogy a tömösvári passa levelet írt, és Hubiár aga a vezérrel megbékült; írt Karánsebesbe is, hogy a havasalföldi latrokra nagy vigyázás legyen, jó lenne, ha évégett a passa néhány száz törököt kiszállítana.

1572. 1655. jun. 15. (Rekita.) Mikes Kelemen írja a fejedelemnek, hogy átadta a vajdának szóló levelét, mire a vajda választ is íratott s hogy Foksán mellé erős őrséget küld vigyázás végett.

1573. 1655. jun. 16. (Posony.) Klobusiczki András értesíti Lorántfi Susánna özvegy fejedelem asszonyt, hogy neki a fejedelem kimenetele soha sem tetszett, s a lengyel dolgok miatt aggódik.

1574. 1655. jun. 17. (Ex castris ad Band positis.) Mikes Kelemen levele Rákóczi Györgyhez arról, hogy a havasalföldi boérok levele megérkezett.

1575. 1655. jun. 18. (Ex castris ad Cirjad? positis.) Mikes Kelemen átvette a fejedelem 15-én írott levelét s bár esős az idő, igéri, hogy a hadakkal Gyulára megyen; írja azt is, hogy a boérok Prida vornikot vajdává tették, de ez a vajdaságot csak a basától hajlandó elfogadni.

1576. 1655. jul. 1. (Kudu.) Szentiváni Anna, Máriási Istvánné Gávai Péternek ír a sajó-kereszturi ház csűrös-kertjéről.

1577. 1656. febr. 26. (Alba Julia.) Rákóczi György fejedelem levele Cseffey László részére, Nagy János haláláról, és a szentágothai birtokról.

1578. 1656. máj. 2. Bacsí János dési tricesimator könyörög Rákóczi György fejedelemhez, a Kovács Gergely katonáinak fizetett 200 forint és egyebek ügyében.

1579. 1657. jan. 10. (Szeben.) Oltardi András köszöni Basire Isák tanácsosnak az ajándékba átküldött magyar bort, de mert erős, azt nem használja, megszokván a gyengébb szász bort; de megtartja akkorra, mikor a tavaszon, reményli a tudós tanár urat Szebenben vendégeül tisztelheti.

1580. 1657. febr. 15. (Keresztény-Sziget.) Oltardi János Basire Isák tanár előtt mentegeti késő írását és küld neki tiz

köből kölest; igéri Magni Valerián munkájáról is majd beküldendő kritikáját, mert a munkát az ő távollétében átvette vala a felesége, de nem felelt az átvételről, a mint illett volna.

1581. 1657. ápr. 27. Szentgyörgyi Dávid Basire Isáknak megírja véleményét Magni Valerián kapuczinus atya új munkájáról, így »in ostio operis video illum incipere a non-ente, continuare per non-ens, credo etiam desinere in non-ens.« (?)

1582. 1657. máj. 6. A gyulafehérvári requisitorok Sigmond Borbára, Borberek Szaniszló Mihály özvegye egy testamentumát átírják, mely kelt 1657. április 26. napján.

1583. 1657. máj. 25. (Orbó.) Orendi János Basire Isáknak megküldi a »szász püspök« levelét, a péterfalvi pastor Gutt János által, s mondja »optamus jam vel mori, vel aperto Marte certare,« mert a bizonytalanság nyomja.

1584. 1657. jun. 28. (Szeben.) Oltardi András kéri Basire Isák professort, hogy a szomorú idők hatása alatt, ha dolgait oda átküldi és ő is személyesen oda jó, igen jól fogja fogadni a nagyobb templom melletti privát lakásán és meghívja.

1585. 1657. jul. 3. (Szeben.) Grosz György Basire Isák professornak hálálkodva ajánlja magát és kíván a gymnásiumba felvétetni, de kedvezményvel.

1586. 1657. jul. 16. (Brassó.) Gaudi Katalin (született Murroyer) kéri Basire Isákot, hogy tudósítaná, mi igaz van abban a hirben, mely szerint az ő férje is Gaudi András Lengyelhonban a harczban elesett, és hogy a levert fejedelem három hónap múlva Moldován keresztül jöhet haza felé.

1587. 1657. jul. 28. (Szeben.) Hutter György Basire Isák tanárt értesíti, hogy Szebenbe érkezett, Haller onnan már eltávozott, és Orendit találta az utban, átadva neki az izeneteket.

1588. 1657. aug. 12. (Orbó.) Orendi János Basire Isák tanárhoz írva említi, hogy siralmas hírek járnak két kitűnő ember fogságba jutásáról, s kéri valamely ügyben a bánnál közbenjárását.

1589. 1657. aug. 13. (Magyar-Igen.) Gelei Katona István ír Basirius Isák tanárnak, kívánva, hogy bár hamis lenne Kemény János és Sebesi Miklós elfogatási hire, kéri, írja meg neki a híreket.

1590. 1657. aug. 16. (Kis-Bun.) Bethlen Miklós ír Basire Isáknak a fejedelem szerencsétlenségéről és a hírről, hogy Kemény Jánost a tatárok elfogták.

1591. 1657. aug. 23. (Orbó.) Orendi János Basire Isákot kéri, hogy mivel már rég nem kapott semmi biztos hirt, írja meg neki, mikor fog a fejedelem haza jöni, mert hamis hírek forognak, mik tévedésbe viszik az embereket.

1592. 1657. aug. 28. (Konstantinápoly.) Hiltebr Jakab ír Basirius Isáknak azon hírekről, mik az erdélyi fejedelem veszedelmes romlásáról oda beérkeztek.

1593. 1657. szept. 16. (Balásfalva.) Rákóczi György fejedelem Sorbán István gyalui várnagynak rendeli, hogy Kamuthi Farkasnak Bácsban fizessen négyszáznyolczvanhárom forint és 33 pénzt.

1594. 1657. szept. 24. (Orbó.) Orendi János írja Basire Isák kérdésére feleletül, szebeni Grosz György ügyében: »bona fide respondeo breviter«: »quod lectoratum Orbacensem nullatenus oblatum ab aliquo, sua sponte ambiverit, maluissem sane, ne ambivisset; nam sic importuno accessu tertium, cui animitus destinaveram, exclusit et removit, eumque mo (!) affectu sincero privavit.«

1595. 1657. szept. 28. (Keresztény-Sziget.) Oltárdi András Basire Isák tanár felszólítására megírja véleményét Magni Valerián atya új munkájáról »eundem magnum, magno conatu, magnas nugas egisse.«

1596. 1657. okt. 21. (Brassó.) Herrmann Mihály lázban hagyván el Fehérvártt, írja Basire Isáknak tanárának, hogy már jobban van, és sajtót is küld ajándékba.

1597. 1657. nov. 1. (Tergesti.) Mascellini János levele Basire Isák fejedelmi tanácsoshoz, a törökökről és konstantinápolyi dolgokról.

1598. 1657. nov. 2. (Orbó.) Orendi János Basire Isák tanárnak ír, a nagy »természeti és politikai« szélvészeken között hogy valami vigasztalást szerezzen.

1599. 1657. nov. 5. (Vurmloch.) Herbert Márton Basire Isák tanárt hálásan értesíti azon szándékáról, hogy baromlaki pátronusa házánál telel ugyan, de kénytelen tavaszra valami (schola) rectoratust keresni, hogy legyen jövedelme is, mert a haza sorsa nagyon kétes.

1600. 1657? nov. 7. (Szeben.) Oltárdi András Basire Isáknak ír a haza szomorú sorsáról, és azt véli, hogy a mi most van, a nem vége, csak kezdete a szerencsétlen időknek.

1601. 1657— (kelet nélkül.) (Alba.) Kedob Gotfrid, a rajnai palatinátusból, a tegnapi intést megköszöni Basire Isák excellentissimus professornak, s nehogy az ő családja miatta kárt szenvedjen, kéri bocsánatját, és iskolai bizonyítványai kiadását.

1602. 1657? (n. n.) Lubienecky V. a regia exhortatiót visszaküldi Basire Isák tanácsosnak, és küld valami satyrákat, mikről minap beszéltek, s panaszolja, hogy reketes, gargarizálnia kell.

1603. 1658. jan. 22. (Gyeke.) Veselényi Boldizsár Gávai

Péter táblabírónak bizonyos gonosz ember feől ír, s óhajtja hogy jól legyen, mert ő bizony beteges.

1604. 1658. jan. 30. Herbert Márton (Crucensis) értesíti Basire Isákot, hogy saját szülőföldjén kénytelen volt iskola-mester lenni, írja hogy Pápai recursusa oda megérkezett volt, de a futás miatt nem tudott kötelességének eleget tenni.

1605. 1658. febr. 13. (Alvincz.) Molnár János Basire Isák előtt menti magát, hogy be nem mehetett Fejérvára, mert német házaspárt kellett esketnie, de minél előbb lehet, meg fogja látogatni.

1606. 1658. febr. 28. (Szeben.) Oltárdi András Basire Isáknak átküldeni igéri Berger Fridrik vittenbergi könyvtáros könyvjegyzékét, hogy válogasson tetszése szerint belőle.

1607. 1658. marc. 9. (Albae Juliae.) Bethlen Farkas Basire Isák professortól a zsidó textus szerint felvilágosítást kér Jónás próféta azon fájáról, melynek ága árnyékot adott neki, hogy valyon haederát, vagy cucurbitát kell-e érteni alatta?

1608. 1658. apr. 15. A gyulafehérvári requisitorok tanúsítják, hogy Zólyomi Miklós, (Dávid fia Bethlen Katától) tiltakozást jelentett Gyalu, Vingárt, Solyomkő, Diószeg, Hegyközpáli s egyéb javak végett, miket Rákóczi György, Báthori Sófia és Rákóczi Ferencz nevére iratott az 1657. évi gyulafehérvári országgyűlés.

1609. 1658. apr. 30. (Keresd.) Bethlen Farkas és Bölöni Gergely írnak Gávai Péter bírónak a földjokről elbujdosott jobbágyságok felől.

1610. 1658. máj. 28. (Ex meis aedibus.) (Szeben.) Grosz György mentegeti magát, hogy atyja szeretete miatt tanítójához Basire Isákhoz még át nem utazhatott.

1611. 1658. jun. 4. (Szeben.) Oltárdi András dékán szebeni prot. pap levele a kerületi szász papokhoz, hogy a fejedelem udvari papja »Scheley« (talán Selyei?) kiváltására, pünkösdi ünnepei alatt, a templomokban váltságdíjt gyűjtsenek.

1612. 1658. jul. 30. (Székelyhid.) Rákóczi György fejedelem Murel Márton rézbányai praefektusnak rendeli száz lapát és ötven kapa gyors megkészítését.

1613. 1658. szept. 10. (Várad.) Rákóczi György fejedelem rendeli Túri Gáspárnak, hogy Debreczenbe érkező lovászmesteréről Déri Jánosról és társairól gondoskodják.

1614. 1658. szept. 20. (Déva.) Barcsai János Cseffei László kolosmegyei főispánnak ír azon nagy romlásról, melyel Isten az országot meglátogatta, és a sinki gyűlésről, a tatár kán Erdélybe jöveteléről; megjegyezvén, hogy október 5-ik napjára jőjön el ő is Segesvárra a gyűlésbe.

1615. 1658. nov. 10. (Vásárhely.) Gávai Ferencz írja

apjának, hogy maholnap indulnak Jenő felé, és hogy a kapucsi pasa és a Temesvárt lakó bég el akarnak szakadni Rákóczitól.

1616. 1658. nov. 12. (Besztercze.) Schultz Márton beszterczei bíró írja Gávai Péternek, hogy eljegyzette Dipsei Márton özvegyét, Krisztinát, s a lakodalomra meghívja.

1617. 1658. decz. 11. (Segesvár.) Barcsai Ákos fejedelem rendeli a váradjai perceptornak, hogy adjon Sidó Józsefnek négyszáz tallér érő sőt, s engedje, hogy azt Portuson eladhassa; rajta van a zsidónak zsidóul irt nyugtatványa.

1618. 1658. (n. n.) (Orbó.) Orendi János orbói szász pap kéri Basire Isák közbenjárását a fejedelemnek járó báránydézma ügyében, mit a fejedelem praefektusa igen keményen sürget.

1619. 1659. jan. 19. (Algyógy.) Barcsai Ákos fejedelem kiküldi Kövér Gábort és Tisza Istvánt a sóaknák megvizsgálására.

1620. 1659. márcz. 12. (Besztercze.) Barcsai Ákos fejedelem rendeli Tarackközi Ferencz requisitornak, hogy kimenjen Alvinczre, nyissa fel Pápai Ferencz ládáit és abból Béli Pál javai okiratait, s Kékedi Zsigmond testamentumát elvéve. káptalani pecsét alatt adja ki.

1621. 1659. ápr. 1. (Szamos-Ujvár.) Barcsai Ákos fejedelem utasítja Pozsgai Markó perceptort, hogy Olasz Ferencznek fizessen posztók árába egyezer nyolczvankilencz forintot.

1622. 1659. máj. 11. (Déva.) Barcsai Ákos fejedelem Kende János fiskális praefektusnak rendeli, valamint Pápai János kolosi kamara-ispánnak is, hogy Barcsai Gáspárnak élte fogytáig évenként a kolosi sóaknából egyezer kőst adjon.

1623. 1659. máj. 25. (Bakcsiszerálj.) Torma Mihály mint rab Cseffei Lászlónak köszöni megemlékezését, panaszolja, hogy mással összelánczolva nyomorgatják, sós vizet öntenek a szájába, s ura huszezer forintot kötött ki érette váltságul, kivel azért alkudni sem lehet, kér fejedelmi közbenjárást.

1624. 1659. máj. 27. (Szász-Sebes.) Barcsai Ákos fejedelem rendeli Bárdi István requisitornak, hogy az árendák regestrumát a levéltárból gyorsan előkeresve, küldje a fejedelem kezéhez, vagy maga hozza el.

1625. 1659. jun. 9. (Szász-Sebes.) Barcsai Ákos fejedelem nyugtatja Posgai Márkot a portusi proventusból kezébe adminisztrált négyszáz tallérról.

1626. 1659. jun. 10. (Szász-Sebes.) Barcsai Ákos fejedelem rendeli Posgai Márkónak, hogy kolosvári Bojtor Istvánnak kétezerkétszázharmincz forint, és Békesi Mártonnak háromszázhatvan forint értékű sőt adjon.

1627. 1659. jul. 3. (Alba Julia.) Barcsai Ákos fejedelem

a káptalani levéltár requisitorainak rendeli, hogy Árkosi Benedeket, a ki már felesküdt, a levéltárba befogadják mint társukat.

1628. 1659. jul. 7. (Alba Julia.) Barcsai Ákos fejedelem Posgai Markó portusi perceptornak kétezer tallér beszolgáltatásáról nyugtatványt ad.

1629. 1659. jul. 16. (Alba Julia.) Barcsai Ákos fejedelem elismeri, hogy Posgai Markó, Kornis Ferencz sarczába egyezer imperiális tallért lefizetett.

1630. 1659. jul. 26. (Bönczhida.) Bánfi Dénes ír Gávai Péternek Simon nevű jobbágya ügyében és a leendő megyegyűlésről.

1631. 1659. aug. 3. (Alba Julia.) Barcsai Ákos fejedelem nyugtatja Posgai Markó portusi perceptort ötszáz imperiális tallérről.

1632. 1659. aug. 4. (Alba Julia.) Barcsai Ákos fejedelem a főtiszttségnek rendeli, hogy a sebesi gyűlésben kivetett adót a főtisztsek a török udvar részére gyűjtsék be.

1633. 1659. nov. 3. (Sófalva.) Petki Susánna ír fiának, Gávai Miklósnak, hogy Prodán meghozta a levelet, de ő ne költsön sokat és csak ahoz szabja magát, amiben van.

1634. 1659. nov. 7. (Balásfalva.) Rákóczi György fejedelem a verestoronyi harminczadosnak rendeli, hogy küldjön száz darab posztó-hevedert, és 12 db kötő-féket.

1635. 1659? (kelet nélkül.) Sós Tamás és Czinege István Cseffi Lászlót értesítik, hogy 112 vedret betöltöttek a hordókba, de a viaszat sajtolni nem lehet, mert egy legény ellopta a sajtoló zsákot.

1636. 1660. okt. 24. (Segesvár.) Barcsai Ákos fejedelem Horvát István verestoronyi harminczadosnak rendeli, hogy vizával, ikrával szolgáljon a fejedelemnek, mert elfogadtatik ratiójába.

1637. 1660. nov. 9. (Segesvár.) Barcsai Ákos fejedelem a verestoronyi harminczadosnak Literati Jakabnak rendeli, hogy vásároljon Pap Istvántól kétszázötven forintra posztót.

1638. 1661. jan. 26. (Radnót.) Kemény János fejedelem rendeli Literati Márton zalatnai provisornak, hogy az ottani restantiákat gyűjtse be és küldje be.

1639. 1661. márcz. 25. (Radnót.) Kemény János fejedelem Lucz János szebeni királybírónak rendeli, hogy ő fejedelem lévén s hitet tévén az országnak, mivel a bíró még nem tett homagiumot, most kezeirása és pecsétje alatt azt praestálja.

1640. 1661. ápr. 3. (M.-Vásárhely.) Kemény János feje-

delem nyugtatja Csiszár János m.-vásárhelyi bírót a háromszáz forint tartozás lefizetéséről.

1641. 1661. ápr. 29. (Besztercze.) Kemény János fejedelem rendeli Sorbán István alvinczi provisornak, hogy adjon elegendő szekeret s embereket, kik Vizaknáról Dévára egyszáz kőst szállítsanak.

1642. 1661. ápr. 29. (Besztercze.) Kemény János fejedelem rendeli Uczás Márton vizaknai kamara ispánnak, hogy a fehérvári udvarbíró számára adasson egyszáz kőst.

1643. 1661. máj. 8. (Ex arce Vécs.) Kemény János fejedelem rendeli a vármegyei tisztségnek, hogy Bethlen Ferencz és feleségétől az exarendált jószágok haszonbérét ne sürgessék, mert azt nekik elengedte.

1644. 1661. máj. 19. (Mező-Bánd.) Kemény János fejedelem rendeli Csoma Miklós váradjai számtartónak, hogy mivel Sifó Salem, Fánzos fia török földön nem ravaszul járt, javait neki adja vissza, és juttasson neki ezerkétszáz vizaknai kőst.

1645. 1661. jun. 25. (Ex castris ad Maros-Ujvár.) Kemény János fejedelem nyugtatja Tolnai István küküllői perceptort kilenczszáz forint adópénzről és háromszáztizenkét forint zsoldpénz befizetéséről.

1646. 1661. jul. 12. (Miriszló.) Kemény János fejedelem írja Hegyesi András görgényi provisornak, hogy hallomás szerént nem lévén Görgényben semmi fagyú, szerezni törekedjék; efféle aprólék szükségek a lucrumából kitelhetnek.

1647. 1661. aug. 4. (Ex castris ad Sárvár.) Kemény János fejedelem rendeli Pastulj Péter kapitánynak és Hegyesi András görgényi provisornak, hogy felső- és alsó-kőhéri dézmáit Balog Máténak conferálta, s azért a fiskus dézmái közül e két falut ki kell hagyni.

1648. 1661. okt. 20. (Udvarhely.) Apafi Mihály fejedelem a segesvári bírónak rendeli, küldjön rögtön husz báránybőr-bélést elegyest, és a tiz bokor báránybőr kikészítőit kifizetni igéri.

1649. 1661. nov. 29. (Szelindek.) Apafi Mihály fejedelem Brassó város tanácsának rendeli, hogy egyezer darab kopját csináltasson.

1650. 1661. nov. 19. (Dat. in castris turcicis ad Hamostorf.) Apafi Mihály nyugtatja Lipcsei Györgyöt az átvett négyszáz imperiális tallérról.

1651. 1661. decz. 30. (Medgyes.) Apafi Mihály fejedelem rendeli, hogy a megyesi bíró Dragomik kívánságára csinált apró lakatos munkákat az adóból fizesse ki.

1652. 1662. jan. 1. (Medgyes.) Apafi Mihály Literati

Mártonnak rendeli, hogy szerezzen hatvan darab vágómarhát, elküldve azokat Segesvárra.

1653. 1662. jan. 15. (Segesvár.) Apafi Mihály a brassói tanácsnak írja, hogy a tallért két forintba, s az aranyat négy forintba nem fogadhatja el, de hogy fizettek, azt jól tették.

1654. 1662. jan. 20. (Fejéregyház.) Kemény János fejedelem rendeli Hegyesi András görgényi provisornak, hogy aminő praebendája volt Haller Pál uramnak, azt most az aszszonynak ő kegyelmének is adassa meg.

1655. 1662. jan. 26. (Segesvár.) Apafi Mihály a medgyesi bírónak rendeli, hogy az ottani kötélverőkkel bizonyos mennyiség kötelet készítsen.

1656. 1662. febr. 10. (Segesvár.) Török István musnai protestáns pásztor konventiója, egy évre husz forint, husz köből buza, egy verő disznó, posztóra tizennégy forint. (Copia.)

1657. 1662. apr. 15. (Mikola.) Apafi Mihály rendeli Lipcsei Györgynek a harminczadpénz befizetését, miről nyugtatványt fog kapni.

1658. 1662. ápr. 21. (Mikola.) Apafi Mihály Gál Györgynek rendeli, adjon udvarhelyszéki Martonoson lakó Jánosi Györgynek, fia rabságbóli kiváltására kétszáz kőst.

1659. 1662. maj. 2. (Kolosvár.) Apafi Mihály Literati Márton zalatnai provisornak rendeli, hogy keressen a lippai olajbíráknak száz személyre egy jó falut, s a lippai besliáknak egy mást, meghagyván, hogy kenyérrel, hússal, abrakkal jól gazdálkodjanak.

1660. 1662. máj. 4. (Kolosvár.) Apafi Mihály rendeli a brassai tanácsnak, adjon két jó, erős lovat a portára menő követ Belényesi Ferencznek rendelkezésére.

1661. 1662. május 15. (Kolosvár.) Apafy Mihály nyugtatja Kántor Jánost a befizetett száztiz forint adóról.

1662. 1662. május 31. (Kolosvár.) Apafi Mihály Lipcsei György provisor utasítja, adjon Bethlen Jánosnak hatszáz kőst.

1663. 1662. június 6. (Radnót.) Bornemissza Anna fejedelemasszony rendeli Hegyesi András görgényi provisornak, hogy jövődre is küldjön pisztrángot, rókát, tyukfit, lúdfit, cseresnyét, retket s egyéb kedveskedésekkel is mutassa hűségét.

1664. 1662. június 9. (Radnót.) Bornemissza Anna fejedelemasszony rendeli, hogy Száva Mihály provisor küldjön sokféle gazdasági készletet, 12 hordó bort, egy kád káposztát, főzeléket, kendermagot, stb.

1665. 1662. június 15. Bornemissza Annához könyörög Makay István segítségért, hogy a görgényi udvarbíró által juttasson neki valamit.

1666. 1662. június 29. (Kolozsvár.) Apafi Mihály Haller

János tordai és küküllőmegyei főispán minden birtokáról az adót és a dézmát elengedi.

1667. 1662. aug. 11. (Ex castris ad Geres positis.) Apafi Mihály Czakó Dávid brassai bírónak rendeli, tartson több jó erős lovat a portára induló követség használatára.

1668. 1662. aug. 22. (Géres.) Apafi Mihály rendeli Úti István gerendi provisornak, fizessen Radnóti Ferencz gerendi prédikátornak és Bandi Mihály tanítónak a gerendi vár jövedelméből járó competentiajokba azt, a mi illik.

1669. 1662. aug. 24. (Gyéres.) Apafi Mihály rendeli Hajdu Márton tordai kamaraispánnak, adasson a györgyfalvi prédikátornak, Istvánnak huszonöt kőst.

1670. 1662. szept. 4. (Gerend.) Apafi Mihály Literáti Péternek, a fiskális praefektusnak rendeli, fizessen a berethalmi processus jövedelméből Csepregi Mártonnak tizenkét köböl búzát, tizenkét köböl zabot, hatvan veder bort.

1671. 1662. szept. 22. (Ebesfalva.) Bornemissza Anna rendeli Nagy Istvánnak, hogy a Kaszánétól Gyulafehérvárra vitt pujkákat úgy hízlalja, hogy mikor berendeli, jó kövérek legyenek.

1672. 1662. szept. 27. (Kocsárd.) Apafi Mihály rendeli a dévai várnagynak, hogy Rafai Tamás deáknak adja ki javait, mik a dévai várban benmaradtak.

1673. 1662. okt. 21. (Medgyes.) Apafi Mihály fejedelem Bodon Istvánnak felesége részére oda ajándékozza a Sövényfalván nála maradt dézmát.

1674. 1662. okt. 26. (Medgyes.) Apafi Mihály a szebeni polgármesternek rendeli, hogy az ágyú-öntő Jánosnak fizessen a réz árába, hatvan forintot is adván a réz ára felett neki.

1675. 1662. okt. 29. (Medgyes.) Bornemissza Anna rendeli a gyulafehérvári provisornak, hogy a borokat rakassa be a pinczébe, és forráskor jól vigyázzon.

1676. 1662. decz. 7. (Temesvár.) Ali pasa Apafi Mihály fejedelemnek előírja, hogy hol kelljen telelnie? Közzétéve a Történelmi Tár 1894. évi II. füzetében.

1677. 1662. decz. 11. (Medgyes.) Apafi Mihály nyugtatja Horvát Andrást az átadott száznyolczvanhat forint értékű materiáról.

1678. 1662. decz. 15. (Medgyes.) Apafi Mihály rendeli Hegyesi Andrásnak, adjon Belényesi Ferencz javára egy verő disznót, öt köböl búzát, két szekér szénát.

1679. 1662. n. n. (Medgyes.) Bornemissza Anna fejedelemasszony rendeli Hegyi Andrásnak, hogy az ünnepre küldjön Lakatos Pállal egy öreg hordó bort Gorbóra.

1680. 1663. jan. 22. (Alba.) Bornemissza Anna fejede-

lemné nyugtatja Logofet Demeter váradjai perceptort ötszáz forintról.

1681. 1663. jan. 22. (Segesvár.) Apafi Mihály rendeli Hegyesi András görgényi provisornak, hogy Török Péter szakácsnak adja ki konventiójában a disznót és a gabonát.

1682. 1663. jan. 24. (Segesvár.) Apafi Mihály rendeli Brassó város tanácsának, hogy a töröcsvári vár árenda summáját küldje be.

1683. 1663. jan. 31. (Segesvár.) Apafi Mihály rendeli Literáti Péter provisornak, hogy az almási katonák számára fizessen hatszáz forintot.

1684. 1663. febr. 19. (Segesvár.) Apafi Mihály rendeli, hogy a segesvári hívek nyugodtak legyenek azon huszonöt marha felől, melyeket Kucsugh pasának adott, mert darabját ötven forintba számítva, majd megkapják az árát.

1685. 1663. febr. 24. (Szász-Kézd.) Apafi Mihály Borsai István dobokai perceptort nyugtatja négyszázhatvanöt forintról és tiz forint árenda-pénzről.

1686. 1663. márcz. 3. (Szász-Kézd.) Apafi Mihály nyugtatja Kántor Jánost ötszáznyolczvankilencz forint befizetett adóról.

1687. 1663. márcz. 18. (Szeben.) Vagner András és Plantz Gergely posztó-csinálók felvettek fejedelmi engedély mellett negyvenöt forintot posztók árába.

1688. 1663. ápr. 3. (Segesvár.) Apafi Mihály inti Szeben város tanácsát, hogy a restans adókat befizessék, addig ott fogván maradni Cserei Farkas, míg a restantia törlesztve nincsen.

1689. 1663. ápr. 18. (Segesvár.) Apafi Mihály rendeli Czakó Dávid brassói bírónak, hogy a két készen lévő szekeret adja át Donát Mihálynak.

1690. 1663. máj. 3. (Ebesfalva.) Apafi Mihály rendeli Hegyesi András provisornak, hogy Gromszki Sámuel elköltöztetésére adjon szekereket, kiadván a fizetését is.

1691. 1663. május 11. Lucs István kolosmonostori requisitor által hitelesített jelentés Ugron András fogarasi kapitány haláláról és utódáról, s arról, hogy Csepreghy Mihály ír az ötvenezer tallér adóról; és hogy Bethlen Jánosnak semmiképpen sem kell hinni; és Braza Hektor gróf, kolosvári császári kommandans hogyan hagyta ott Kolosvárt.

A kolosmonostori requisitorok transumptuma 1664-ből.

1692. 1663. máj. 14. (Ebesfalva.) Bornemissza Anna Száva Mihály számadása egyes, diffikultált tételeit, a bevételekbe befogadtatni rendeli.

1693. 1663. máj. 23. (Ebesfalva.) Bornemissza Anna

rendeli Sándor Mihály csiki hámosnak, adjon Bencser Gergelynek tiz mázsa vasat.

1694. 1663. jun. 5. (Radnót.) Apafi Mihály Literati István provisornak rendeli, hogy Veres Sándor és Német patantyus fizetését adja ki.

1695. 1663. jun. 9. (Radnót.) Bornemissza Anna fejedelem asszony értesíti görgényi provisorát, hogy a két kenyérhal megérkezett, de »a pisztrang az utban meghalálozott«; továbbá rendeli, hogy Szent Páliné »néném asszonyt«, mikor oda megyen, jószívvel lássa.

1696. 1663. jun. 18. (Segesvár.) Bornemissza Anna rendeli Vizaknai György fiskális praefektusnak, hogy Baló Lászlónénak ne rossz, de jó buzát fizessen; híven szolgálván, tehát jól kapja meg a magáét.

1697. 1663. jun. 22. (Alba.) Bornemissza Anna fejedelemné nyugtatja Görög András mármaros-szigeti harminczadost a tárházba beküldött házi kellékekről.

1698. 1663. jul. 4. (Fogaras.) Bornemissza Anna fejedelemné rendeli Simon János polgármesternek, küldjön a harminczadból »midenféle fűszerszámot.«

1699. 1663. jul. 18. (Alvincz.) Apafi Mihály rendeli Lipcsei György váradjai perceptornak, hogy a passa számára adjon vizaknai sőt tizezer, tordait pedig ötezer kősót, s míg ez meg nem történt, másnak senkinek se adjon.

1700. 1663. jul. 23. (Ad Campum altum.) Apafi Mihály Pringer Tamás özvegyének Fekete Annának ajándékozza usque beneplacitum Buzd dézmáját.

1701. 1663. aug. 3. (Szeben.) Apafi Mihály rendeli Hegyesi András provisornak, hogy István szolgájának adja ki fizetését.

1702. 1663. sept. 1. (Alba Julia.) Apafi Mihály rendeli Száraszi András zajkányi harminczadosnak, hogy szerezzen az udvar számára a Dunáról szép vizát.

1703. 1663. sept. 11. (Radnót.) Apafi Mihály rendeli, hogy a csiki harminczados a papiros csinálók fizetését a konventió szerint fizesse.

1704. 1663. sept. 13. (Radnót.) Apafi Mihály rendeli Szeben-város polgármesterének, hogy a konyha részére küldjön fűszert, rizskását, borsót, sáfránt, gyömbért, szegfűvet, mandulát, mazsolát.

1705. 1663. okt. 15. (Gyalu.) M. T. C. panaszol Braza Hektor kolosvári kommandánsnak a kolosváriak ellen, és kéri, hogy javait Sárvári Tamás kezéhez adassa ki.

Átírják a kolosmonostori requisitorok 1664.

* Michael Turkester Cooper

1706. 1663. nov. 9. (Ebesfalva.) Bornemissza Anna fejedelemné Szárási András zajkányi provisornak rendeli, hogy a mi proventus begyült, mindjárt hozza be.

1707. 1663. nov. 20. (Görgény-Szent-Imre.) Bornemissza Anna fejedelemné Szabó Ferencz tordavármegyei árendátort nyugtatja huszonkilencz kosár dézma-méh beküldéséről.

1708. 1663. decz. 24. (Ebesfalva.) Apafi Mihály rendeli Lipcsei György provisornak, hogy a székelyhidi praesidiariusok számára szerezzen egyezernyolczszáz tallért.

1709. 1663. n. n. (Alvincz.) Apafi Mihály a bölöni orthodox atyafiak javára Sófálváról huszonöt forintot, Szent-Péterről huszonöt köből buzát rendel évenként.

1710. 1664. jan. 1. (Ebesfalva.) Bornemissza Anna fejedelemné Száva Mihálynak rendeli, adjon Csatlós Péternek és Andrásnak egy-egy süldőcskét.

1711. 1664. jan. 16. (Segesvár.) Bornemissza Anna fejedelemné rendeli a gyulafehérvári provisornak, adjon Borbély Gergelynek egy verő disznót konventiójában.

1712. 1664. febr. 8. (Nagy-Sink.) Apafi Mihály nyugtatja Lipcsei György portusi számtartót a befizetett egyezernyolczszáz tallérról.

1713. 1664. febr. 11. (Nagy-Sink.) Bornemissza Anna fejedelemné Szabó János alvinczi udvarbírónak rendeli, hogy Nagy Jakab konyhamestert konventiója szerint fizesse ki.

1714. 1664. febr. 15. (Nagy-Sink.) Apafi Mihály rendeli Bárdi Istvánnak és Taraczközi Ferencznek mint requisitoroknak, tegyenek jelentést a collatiókról, a Liber regiusokról és fejtsék fel azt is, Fogaras földén mennyibe volt inscribálva Pojana, Mörul és Todoricza?

1715. 1664. máj. 1. (Alba Julia.) Apafi Mihály nyugtája egyszáz tizenkét forintról, miket a zajkányi harminczados Szárási András befizetett.

1716. 1664. máj. 10. (Sáros-Patak.) Pekri Erzsébet Gávai Miklósnak panaszolja, hogy nagyon megfélekezett róla.

1717. 1664. máj. 20. (Alba Julia.) Apafi Mihály rendeli, hogy Logofet Demeter váradjai perceptor fizessen Toldalagi Andrásnak egyszáz forintot.

1718. 1664. máj. 25. (Alba Julia.) Apafi Mihály rendeli a requisitoroknak, hogy Nalácsi István javairól való irományokat keressenek ki a levéltárból.

1719. 1664. jun. 11. (Tövis.) Vizaknai Nagy Péter Hegyesi András görgényi provisornak írja, hogy az ország végzése szerint a fiskális jószágokban kellvén ezután salétromot főzni, Gridivel embereket küld Dévára, s kéri, főzesse keményen velök a salétromot.

1720. 1664. jun. 16. (Alba.) Bornemissza Anna fejedelemné Gilányi Gergely főárendátornak rendeli, hogy Petricevits Horváth Kozmának másfél száz köböl buzát fizessen, mert ennyit a törökök Segesvárt elmértek vala tőle, a fejedelem pedig ennek visszaadását megígérte.

1721. 1664. jun. 26. Lucs István kolosmonostori requisitor, Brassai Ötves András kolosvári hitessel együtt tanúsítja, hogy a Kolosvárról exturbált Bráza Hektor gróf, császári kommandánsnak Sárvári Tamás deák milyen instrumentumokat adott át megőrzés végett.

A kolosmonostori requisitorok transumptuma 1664-ből.

1722. 1664. jun. 26. (Váradja.) Apafi Mihály rendeli Csepreghi Mihálynak, hogy a fejedelem asszonynak »szüksége lévén két igen-igen szép concha aranyra«, azt küldje el Udvarhelyi György által és az árát tegye a ratiókba.

1723. 1664. jul. 7. (Balásfalva.) Bornemissza Anna fejedelemné nyugtatja Logofet portusi hidvámot egyszázhuszonhét forintról.

1724. 1664. jul. 10. (Ebesfalva.) Apafi Mihály nyugtatja Logofet Demetert a befizetett harminczad-készpénzről.

1725. 1664. aug. 6. (Ex castris ad campum Kézd positis.) Apafi Mihály fejedelem rendeli, hogy Hajdú Márton tordai kamaraispán adja ki Szabó János szegény embernek a specifikált praebendát.

1726. 1664. aug. 9. (Lóna.) Apafi Mihály rendeli a zajkáni harminczadosnak, fizessen Sebesvári gyalogos részére kétszázhuszonkilencz forintot és hatvan pénzt.

1727. 1664. aug. 13. (Radnót.) Apafi Mihály rendeli Fodor István szászvárosi harminczadosnak, hogy a harminczad proventusát hozza be.

1728. 1664. aug. 27. (Radnót.) Apafi Mihály nyugtatja Fodor István tricesimátort a beadott nyolczvan forint és kilenczvenhárom pénzről.

1729. 1664. okt. 2. (Alba Julia.) Apafi Mihály rendeli Literati Mártonnak, az albai provisornak, hogy Paládi György postás szolgálatába fizessen tizenkét forintot s hat köböl buzát.

1730. 1664. okt. 4. (Alba.) Bornemissza Anna fejedelemné Tódor István szászvárosi harminczadost nyugtatja harmincz forintról.

1731. 1664. okt. 5. (Alba.) Bornemissza Anna fejedelemné rendeli Farkas Mihály görgényi udvarbírónak, hogy Aki István uram huszonöt disznót makra fogadja be.

1732. 1664. okt. 5. (Alba Julia.) Apafi Mihály a görgényi udvarbírónak rendeli, fogadja be Pekri István huszonöt vagy harmincz darab sertését legelőre a Mocsárba.

1733. 1664. okt. 12. (Déva.) Apafi Mihály rendeli Dobolyi István dévai provisornak, hogy Szentgyörgyi Dávid dévai prédikátor múlt évi és ezen évi fizetését adja meg neki, s még 160 veder bort, posztót, sertést, 14 köből zabot.

1734. 1664. okt. 13. (Déva.) Bornemissza Anna fejedelemné rendeli Farkas Mihály udvarbírónak, hogy nénje Bánfi Dénesné néhány sertés marháját makra fogadja be; és Teleki Jánosné jobbágját ne bántsa, mert megbusul miatta.

1735. 1664. okt. 28. (Görgény-Szent-Imre.) Farkas Mihály értesíti Udvarhelyi Györgyöt a dézma-borokról, és egyéb gazdasági dolgokról.

1736. 1664. okt. 30. A kolosmonostori lévéltár requisitorai fejedelmi parancs folytán kiadják Sárvári Tamás részére gróf Braza Hektor kolosvári császári kommandáns leveleit, miket a levéltárba betett volt.

1737. 1664. nov. 26. (Ebesfalva.) Udvarhelyi György írja Nagy János vinczi provisornak, hogy borokról, hintóról s egyebekről gondoskodják.

1738. 1664. decz. 7. (Katona.) Bornemissza Anna fejedelemné megdicséri Szárai András zajkányi harminczadost, hogy vizát hozott a Dunáról, de akarja tudni, hogyan lehet eltartani, hogy meg ne szagosodjék, és még több halat rendel a Dunáról.

1739. 1664. decz. 17. (Kővár.) Udvarhelyi György Nagy János vinczi provisornak írja, hogy borait vitesse a fehérvári pinczébe. A korcsmában áruljon lucrumos bort; hagyja a javát későbbre.

1740. 1664. decz. 25. (Kolosvár.) Apafi Mihály rendeli Lipcsei György váradjaipreceptorának, szerezzen egyszáztiz imperialis tallért s aranyas kupákat, beküldve azokat gyors, hiteles emberrel.

1741. 1665. jan. 22. (Alvincz.) Nagy János ír Udvarhelyi György praefektusnak arról, hogy »ő nagyságának nagy haragja vagyon az átkozott madarászok miatt,« és hogy a szász földre megy bort venni.

1742. 1665. febr. 19. (Görgény-Szent-Imre.) Farkas Mihály Udvarhelyi György praefektusnak a gazdaságról jelentést teszen.

1743. 1665. marc. 21. (Arad.) Apafi Mihály rendeli a kolosvári harminczadosnak, hogy a fejedelmi lövő-szerszámok árát ottan fizesse ki.

1744. 1665. márc. 29. (Fogarás.) Apafi Mihály fejedelem Veresmarti Gáspár »orthodoxus püspöknek« javára konferált dési sók kiadását rendeli.

1745. 1665. márc. 31. (Fogarás.) Apafi Mihály ír Gávai

Miklósnak a törökhöz viendő adóról és némely donatiós levelekről.

1746. 1665. máj. 31. (Alvincz.) Nagy János vinczi provisor írja Udvarhelyi Györgynek, mint fiskális perceptornak, hogy a Rubi nevű hegyi szőlő művelését, gyomlálását félbe kellett hagynia.

1747. 1665. jun. 4. (Kolosvár.) Apafi Mihály rendeli Lipcsei Györgynek, adjon Alvinczi István kezébe egyezerszázötven darab tallért.

1748. 1665. jun. 25. (Mikola.) Mikolai Boldizsár Gávai Miklóst értesíti magán-dolgairól.

1749. 1665. jul. 1. (Alvincz.) Nagy János vinczi provisor átírja Udvarhelyi György fiskális praefektusnak a fejedelem parancsát, hogy Fogarasi Istvánt elfogva, nyakon kötve, küldje ő nagysága elébe.

1750. 1665. aug. 6. (Radnót.) Apafi Mihály fejedelem bizonyítja és nyugtatja, hogy az országtól neki rendelt tizenkét ezer tallérból átvett Lipcsei Györgytől egyezerötszáz tallért.

1751. 1665. aug. 8. (Radnót.) Udvarhelyi György ír Literáti Márton fejevári provisornak a megdőglött kopó kölykekről, az asztalos fizetéséről és egyebekről.

1752. 1665. aug. 20. (Radnót.) Udvarhelyi György Márton deáknak Fejevárra ír az eczetes hordókról, és a tó tisztítása végett Porumbákra küldött munkásokról.

1753. 1665. aug. 22. (Radnót.) Apafi Mihály rendeli Taraczközi Ferencz requisitornak, hogy Szoliman szultán athnáméját, melylyel az országot ifju János királynak adta vala, keresse ki.

1754. 1665. szept. 5. (Déva.) Dévai Dávid »lelki tanító« Udvarhelyi Györgynél deputált vizaknai só kiadatása végett könyörög.

1755. 1665. szept. 8. (Görgény-Szent-Imre.) Farkas Mihály ír Udvarhelyi Györgynek a fiskális parancsok teljesítéséről.

1756. 1665. szept. 21. (Görgény-Szent-Imre.) Farkas Mihály Udvarhelyi Györgynek ír, védve magát, hogy Teleki Jánosné jobbágyságait nem háborgatta.

1757. 1665. szept. 29. (Gyulafehérvártt.) Udvarhelyi György ír Fábián János balásfalvi provisornak gazdasági dolgokról.

1758. 1665. okt. 16. (Gyulafehérvártt.) Udvarhelyi György ír Fábián János balásfalvi provisornak, hogy Balásko András meghozta az ónat; továbbá meghagyja, hogy Mártontelkére menjen a szüretre.

1759. 1665. nov. 9. (Fogarás.) Dési János Udvarhelyi

György praefektusnak, hogy adjon az elküldött juh, bárány s egyéb bőrökről quietantiát.

1760. 1665. nov. 17. Mikes Kelemen Lipcsei Györgynek Hunyad megyébe egy nyugtatványt küldvén, Kapi és Kun István dolgaik igazítására oda menetelét igéri.

1761. 1665. nov. 25. (Alsó-Idecs.) Apafi Mihály haraszt-kereki Farkas Mihály részére vallató parancsot ad.

1762. 1665. decz. 9. (Alba.) Apafi Mihály rendeli Lipcsei György váradjai provisorának, adjon Mikes Kelemen elhozott paripájáért mindjárt egyszáz darab aranyat.

1763. 1666. febr. 20. (Fogaras.) Apafi Mihály nyugtatványa Bethlen Kata, Farkas és György, valamint Bornemissza Anna részére.

1764. 1666. febr. 24. (Fogaras.) Apafi Mihály elengedi a fiskális dézmákat Suk községből Bánfi Ágnes részére, hogy jószágait annál könnyebben kiválthassa.

• 1765. 1666. márcz. 9. (Fogaras.) Udvarhelyi György Egresi Ferencz fejérvári udvari számtartónak, hogy a fizetésébe restáló háromszáz veder bort, de valami jót, adjon ki.

1766. 1666. márcz. 21. (Fogaras.) Bornemissza Anna fejedelemné rendeli, hogy Csügedi György zalatnai udvarbíró száz szekér tüzrevaló fát küldjön Gyulafehérvárra.

1767. 1666. ápril 4. (Szeben.) Apafi Mihály a Barkóczi Sándor kérésére Vajda-Hunyad és Küküllővár statutiójáról szóló levelek kikeresését rendeli a levéltárból.

1768. 1666. ápr. 8. (Balásfalva.) Apafi Mihály a szamos-ujvári provisornak rendeli, hogy Gridi János salétrom-főzőtől a salétromot vegye át és fizesse ki.

1769. 1666. ápr. 19. Udvarhelyi György Kis Ferencz sóbánya-ispánnak Vizaknán, hogy a fejedelemtől küldött szerket töltesse meg maghallal, mert halat vittek eleget oda Porumbákról.

1770. 1666. máj. 11. (Alba.) Apafi Mihály Ebeni István kolosmegyei főispánnak átengedi Gyulatelke dézmáját.

1771. 1666. jun. 20. (Radnót.) Apafi Mihály nyugtatja Borsai Istvánt a dobokai árendába fizetett hetvennyolcz forinról.

1772. 1666. aug. 7. (Alba.) Apafi Mihály nyugtatja Ecsedi Pál dévai harminczadost az ötven forintnyi befizetésről.

1773. 1666. aug. 10. Szelepcsényi György esztergomi érsek Szárhegyi Mihály esztergommegyei áldozó papot Erdélybe küldi a papi teendők végzésére. Dat. Viennae die 10. Aug. 1666.

Eredeti. — Papíros. — Szép pecséttel.

Közli: BEKE ANTAL.

A RÁKÓCZYAK LEVÉLTÁRÁBÓL.

1611—1630.

— HETEDIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

CCXVI. 1630. o k t. 9.

Szolgálatomat ajánlom knk mint jóakaró komám asszony-
nak. Istentől kívánok minden jókat s szerencsés hosszú életet
megadatni.

A nemzetes és ngs Bakos István uramat ő kglmét bocsát-
tam kglmedhez és öcsém uram ő kglme Patak várában hagyott
tisztviselőihez, szóval bizonyos dolgokról üzenvény kgtnek.
Minekokáért knteket szeretettel kérjük szavainak adván méltó
hitelt, azon dolgokról klnetek magát ő kglme által resolvalja.
Tartsa Isten kglmeteket jó egészségben. Datum in oppido
Thállya die 9. mensis Octobris, anno 1630.

Az atyámfia knek mint jóakaró asszonyának szolgálatját
ajánlja.

Knek szeretettel szolgáló komja
Gróff Alaghy Menyhárt, m. p.

Külczim: Az nzetes és ngs Serkei Lorántffy Zsuzsánna asszonynak,
a tek. ngs felső-vadászi Rákóczy György uram szerelmes házastársának,
nekem jóakaró komám asszonynak.

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

CCXVII. 1630. o k t. 11.

Spectabilis ac magce et generosi dni, patrone, amici et
collegae observandissimi. Servitiorum stb.

Mittimus in praesentibus inclusa literarum paria moderni
principis Transilvaniae, ad magnificum dominum Ladislaum
Kun de Rosaly, capitaneum Zattmariensem per ipsummet
datarum, quibus rationem novi sui principatus et reliqua eidem
exponit. Itaque facile est conjicere, quis sit status domini Georgii
Rakoczy, qui non contentus sua sorte, spretaque prius beni-

gnissima sacratissimae caesareae et regiae majestatis domini nostri clementissimi oblatione honoris consiliarius, aliena appetivit, juvenum duorum temerario praecipitique consilio et auxilio subnixus. Non dubium, quin jam mallet sorte sua contentum vixisse, et quandoque remordeat ipsum cura ejus tute rehabentem.

Quod si rebellionis Hajdonum ipse quoque suasor et auctor sociusve duobus juvenibus, quod effectus docet, extitit, non facile rationem facti huius reddet, nec vana sollicitudine metuque tenebitur, de tot, tantisque suis bonis. Iustum quippe est alieni appetentem de propriis periclitari. Plura tempus deteget et nos inclitae camerae perscribere non intermittemus. De reliquo spectabilem ac Magnificam et Generosas Dominationes Vestras felicissime valere desiderantes. Cassoviae die 11. Octobris, anno 1630.

Sacrae Caesareae et Regiae Mattis Proventuum Partium Regni Hungariae Superiorum Administrator et consiliarii.

Splis ac Magnificae et Generosarum Dominationum Vestrarum

servitores addictissimi
Sigismundus Péchy, m. p.
Caspar Tasy, m. p.

Külczim: Spectabili ac magnifico et generosis dominis N. N. sacratissimae caesareae et regiae majestatis inclitae camerae Hungaricae praefecto et consiliariis, dnis, patrono, amicis et collegis observandissimis.

Más kézzel: 18. Octobris, 1630.

(Az eredeti, két pecséttel ellátva, orsz. ltár, Act. Publ. fasc. 5. nro 5.)

CCXVIII. 1630. okt. 17.

Illustrissime princeps domine domine Clementissime. Fidelium servitiorum meorum humillimam oblationem.

Nagyságodnak méltóságos birodalmát az Ursten jó szerencsésen áldja és tartsa meg. Az Ngod kegyelmes parancsolatját ez órában vöttem alázatosan, kegyelmes uram, melyben parancsolja Nagyságod kegyelmesen, hogy minden honvaló foglaltosságit hátra hagyván mentest menjek Nagyságodhoz táborba, sőt ma ott ben legyek. Alázatosan jelentem Ngodnak, mint kegyelmes uramnak, hogy ez mostani súlyos betegségemet az nehezíti leginkább, hogy ebben az szükségben, az én kicsiny méltatlan voltom szerint, nem szolgálhatok Nagyságodnak és hazámnak, mert kegyelmes Uram az hitvány nyavalya annyira hatalmozik rajtam, hogy sem kezem sem lábom, az ágyban is nehezen fordítnak el, igaz lelki ismeret szerint, alázatosan jelentem Nagyságodnak. Gyermekségemtől fogván, kegyelmes Uram,

igaz hűséget viseltem fejedelmimhez, kicsiny állapotomat tisztességesen hordoztam, most immár halálomhoz közel meg nem rutitanám, ha az Uristennek ez az sulyos ostora rajtam nem volna. Mihelyt, kegyelmes Uram, annyira való erőt ad az Uristen, hogy szekérre tétethetem magamat, mindjárást Nagyságod mellett jelen leszek, és az mostani nagy fogyatkozásomat mind éltedig való igaz hívséggel, alázatos szolgálattal akarom eltörölni. Az Uristen Nagyságodat birodalmában jó szerencsésen éltesse, tartsa meg, ellenségit szégyenítse meg. Datum in arce Gyalu die 17. Octobris, anno 1630.

Illustrissimae Celsitudinis Vestrae

fidelis servus et humilis
Volfangus Chyerény, m. p.

Külczim: Illustrissimo principi domino domino Stephano Bettlen, dei gratia principi regni Transylvaniae, partiumque regni Hungariae domino ac siculorum comiti, domino domino meo Clementissimo.

(Tunyogi Cs. József gyűjteményéből vett másolatról az erd. muz. egyesület birtokában.)

CCXIX. 1630. okt. 18.

Keczer András küldetése Rákóczyhoz.

Non dubitamus, quod non occurrerent Vestrae Dominationi paternae nostrae admonitiones et multiplices requisitiones, quibus dehortati sumus D. V., quod tam moderna, licet exigua dulcissimae patriae quiete, quam vero charissimi sui parentis exemplo ac modernae suae praeclarae libertatis aestimatione sibi praepositis, ne illam, minus liberam, ne dicam Turcica captivitate plenam servitutem affectare, revocando in memoriam, qualiter D. V. sit astricta suae matti dno nostro clemmo et ideo D. V. ejusdem matti caesareae subditus existens, indignum simul damnosum arbitramur, non modo non contra eandem mattem aliquid attentare, verum saltem in intentione sua praeter facultatem et ipsa matte non consulta ulterius progredi, nihilominus his omnibus contemptis, nec regni Tranniae vocationem, nec dnae principis renunciationem, aut ejusdem e regno exitum praestolando, contra omnem bonum ordinem, ad cujus vel alterius juvenis persuasionem, cum ingenti tranquillitatis communis patriae perturbatione, quomodo et ad quid se moverit, sua dominatio ipsamet conscius (!) sibi esse potest. Quoniam vero, ut superius attigi, hoc suae dom. factum tam suae matti, dno nostro clemmo et regi praejudicet, quam vero afflictissimae patriae nostrae perturbationem respiciat, sed et Transylvaniensium liberae electioni ex diametro repugnet, ac suae quoque dominationis honori plurimum detrahat,

bonorumque suorum periclitationi sit, operae pretium duximus cum praesentibus etiam Vram dominationem ex superabundanti requirendam amice rogandam et monendam esse, ut rebus jam sic stantibus, deponat omnem ulteriorem de eo cogitationem et ab omni hostilitate tam contra Transylvaniam, quam vero suae mattis ditionem esset, subtrahat se ab istis juvenibus, a quibus persuasus et eductus est, revertatur ad propria, relinquat et ne seducat Hajdones, dimittat illos ad sua, de commissis autem summa cum humilitate et obedientia quaerat gratiam apud suam mattem, nec deerit in hoc suae dominationi opera nostra, si tamen his se accommodaverit. Alioquin palam scribimus Vrae Dominationi, ut tam sibi, quam posteritati perpetuam causatura est inquietem, etsi Transylvaniam ingrediatur, non tamen ibi acquiescet, unde si aliqua afflictissimae hujus patriae ruina, vel desolatio, aut (quod deus avertat) sive inter nosmet ipsos, sive ab extraneo milite aliqua sanguinis effusio miserae gentis nostrae contigerit, sola Vra Dominatio et inordinata dignitatis suae affectatio in causa erit. Propter quod posteritates Vrae Dominationis in hoc mundo perpetua notabuntur infamia, nec ipsemet justissimum dei iudicium una cum posteritate sua evitabit. Ut igitur Dominatio Vra ultimatim se declaret, optamus, protestando, ut si post haec periculum aliquod Dominationem Vram una cum suis asseclis comitabitur, sibi imputet totaliter. De quibus omnibus domino Andreae Keczzer plura oretenus Vrae Dominationi referenda commisimus. Cujus relationi ut fides adhibeatur, rogamus. Servet Deus eandem Dominationem Vram incolumen. Ex Kis Marton 18. Octobris 1630.

Külczim: Literae ad Rakoczium.

Fennt a levél czíme gyanánt: Paria literarum ad Georgium Rakoczy.

Magyarúl nov. 7-iki kelettel: Beke, Esterházy Levelei 6. sz.

(Minuta orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5. nro 10.)

CCXX. 1630. okt. 23.

Stephanus Bethlen Dei gratia Princeps Transilvaniae, partium regni Hungariae Dominus et Siculorum Comes etc. Recognoscimus per praesentes.

Hogy mi nemzetünknek romlását és az keresztyéni vérontást akarván minden tehetségünkkel eltávoztatni, mikor ez mostani előttünk fennálló differentiáknak complanalásáért az tekintetes és nagyságos Rákóczy György urammal szemben löttünk volna, közöttünk való sok tractatusok után végre ilyen végezésekre mentünk: tudniillik, hogy a dato praesentium hat hétig legyen inducia ilyen conditio alatt, hogy ez alatt mi egész országnak

generalis gyűlést promulgáltatván, akkor mindeneknek hiteket és hozzánk való kötelességeket felszabadítjuk és újlag libera electióra való szabadságot engedünk az statusoknak; ez idő alatt pedig ígadjuk azt, hogy az magunk fejedelemségének erősítésére, Rákóci György uram promotiója ellen semmit nem moveálunk se az országban, se török vagy német. vagy egyéb nemzetek ellen is, sőt ha mit eddig az török előtt moveáltunk avagy obtineáltunk volna is, semminemű szín és praetextus alatt azzal nem akarunk élni és magunkat erősíteni, hanem inkább jó commendatióink által syncere promoveálni igyekezzük az Rákóci György uram ő kegyelme fejedelemségre való promotióját. Az alatt pedig az hadak mind a két részről elbocsáttassanak és semmi hostilitás egyik részről se legyen és az idő alatt szabados commercium engedjessék utrinque és jószágok szabadon birattassanak. Mely conditiókat mi ez szerint acceptálván, ígadjuk és fogadjuk az mi keresztyéni hűtünkre, hogy minden részeiben szentől és igazán megtartjuk és másokkal is megtartatjuk. Melynek nagyobb bizonságára és erősségére adtuk ez kézírásunkkal és pecsétünkkel megerősített levelünket. Datum in possessione Topa, die vigesima tertia Octobris anno Millesimo sexcentesimo Tricesimo. Et subscriptum erat propria Domini Principis Eiusdem manu: Stephanus Bethlen mpria. Item: Stephanus Kovacsóczy Cancellarius mp. Sigilloque eiusdem domini Principis authentico cerae rubrae impresso, in inferiori eorum margine obsignatae erant. — Tertiorum porro Expeditiorum manibus itidem Illustrissimi Domini Stephani Bethlen Principis Transilvaniae per totum scriptarum continentia sic sequebatur: Mű Iktári Bethlen István, Istennek kegyelmességéből Erdélyországnak fejedelme, Magyarország részeinek ura és székelyeknek ispánja. Adjuk emlékezetre, az kiknek illik, ez mi levelünknek rendiben. Noha ezelőtt való napokban az úristennek kegyelmes rendelkezéséből s az nemes országnak libera electiójából az én édes hazám, Erdély országa választott volt engemet fejévé és fejedelmévé; de megtekintvén azt, hogy az tekintetes és nagyságos Vadászi Rákóci György uramat, Borsod vármegyének főispánját ezalatt az én fiaim Bethlen István ifjabbik, váradi kapitán és Albesi Zólyomi Dávid bizonyos conditiók alattvaló reversálisokra találták kihíni csendes uraságából Patakból az edélyi fejedelemségre, ezelőtt való fejedelemszönyvünk ő felségének az ország gondja viselésére való elégtelensége miatt, kit immár bevívén Váradban, hogy se az az szép végház el ne idegenedjék Erdélyországtól valahogy, se magának ilyen keresztyéni úrnak állapata ne periclitáljon, se az mi egyenetlenségünk miatt istenünknek tiszteleti s nemzetünkkel együtt anyaszentegyháza ne periclitáljon,

szegény nemzetünk idegen nemzetnek praedájára ne jusson, fiaim hitiben fogatkozás ne essék, az keresztyéni vér mi miatunk ne omoljon: mind ezekre nézve mentem erre, hogy minden híveimnek nekem való kötelességeket felszabadítom ez jövődő gyűlésben és újabb libera electiót engedek ő kegyelmeknek; sőt az ő kegyelme állapotját promoteálni is syncere igyekezem commendatióm által s ha magamat szinte újrolag eligálnak is, ő kegyelme ellen fel nem veszem, tali conditione interjecta, hogy ő kegyelme is az minemű conditiókkal nekem reversalisát adta, azokat plenarie effectuálja. Mely conditiók közt lévén az fogarasi várnak, jószágnak kiváltása is, ha más levelünknek tenorában inserált hat hétig való induciák alatt ha ő kegyelmének oly veszedelmes állapotja találkoznék, ki miatt az hat hétnél tovább az inducia nem haladhatna, arról engem tudósítson. Hasonlóképen ha nekem is az fejedelemasszony miatt akadályom találkoznék az hat hét alatt az Fogaras kiváltásában, én is syncerissime arról tudósítom, tali casu az üdőnek kívánsága szerint penig az ország gyűlése is haladjon addig, míg erről egymással syncerissime conveniálhatunk. Ezekre azért én is bona fide Christiana magamat kötelezem conditionibus praescriptis. Kinek bizonságára adtam az én pecsétetes levelemet ő kegyelmének. Datum in possessione Topa 24. Octobris, anno 1630. Stephanus Bethlen, m. p.

(A gyula-fehérvári káptalan 1636. febr. 27-iki transumptumából.)

CCXXI. 1630. nov.

Paria literarum vezirii Budensis ad principem modernum Transylvaniae datarum.

Nos vezirius passa Hassain etc. Magnificentiae Vestrae ex exigentia amoris nostri quo ducimur, significandum necessum habuimus. Quod posteaquam regnum Transylvaniae, cum reliquis potentissimi nostri imperatoris regnis et provinciis similem administrationem et gubernationem sortitum est, mutatio quoque et ejectio principum, illius ac electio, juxta solitam consuetudinem, ex parte potentissimae suae mattis, existit: vos, nobis benevole, statibus et ordinibus miseraeque plebi regni Transylvaniae, praeter voluntatem potentissimi nostri imperatoris, gravem intulistis injuriam, quae nostro potentissimo imperatori utique constat. Ea itaque nostri imperatoris voluntas et clemens mandatum extat, ut omnibus ad vos pertinentibus rebus assumptis et recollectis, e regno Transylvaniae pacifice nulloque damno vel impedimento illato decedatis, Transylvaniamque missam faciatis, loco enim vestri potentissimus noster imperator amantem justitiae Stephanum Bethlen (cui deus

vitam prolonget) elegit et ordinavit, ac in mandatis dedit mihi ejus benevolo, juvante deo, hoc sanctum negotium ad finem perducere, quod antea quoque vobis ad notitiam dedimus, ut autem benignum nostri potentissimi imperatoris mandatum effectuetur, ne horam, vel momentum praestolemini, alias sic cunctando, deo auxiliante, Buda movendo, cum auxiliaribus copiis, tam equestris, quam pedestris ordinis e Canisiensi, Temesvariensi et Agriensi praesidiis penes nos ordinatis ac copiis quoque Bosznensibus adscitis, primum ad Zolnok, inde vero in campo Gyulaiensi castra mutare in commissis habemus. Belerbegus Vlianeiensis (*így Wrumeliensis helyett*) cum exercitu suo et officialibus ad eum pertinentibus ad Temesvar condescendit, exercitus autem vezirii passae Silistriensis Csiaram passae fratris nostri, cum copiis Dobrochianis penes Tergovistum castra metatur. Certum est, etiam passae Cantameri cum quadraginta aut quinquaginta millibus praedatorum Tartarorum copiisque provincialium Moldaviae et Transylvaniae (*így Transalpinæ helyett*) in finibus Transylvaniae condescensio et exercitus sui locatio. Itaque istis literis nostris benevole scriptis intellectisque, omnibus et singulis cedis ac ruinae miserae plebis, occasio ne sitis, de quo rationem dare tenemini. sed juxta benignum mandatum potentissimi imperatoris nostri omnino exite et a principatu Transylvaniae vos abdicite pacifice in nostras priores ditiones et bona proceditate, si in humili fidelitate perseveraveris, honori tibi erit, et sic te, tuamque vitam conservabis, uxorem et liberos ab omni damno eliberabis, in tranquilla quiete persistere poteris, sed si aliorum dicta sequeris, qui nec sciunt, nec intelligunt, aut audiunt, nihilque boni meditantur, tibi incommodos, si sponte et ultro non recesseris, domumque non redieris, inimicum reddet. Inposterum nihil novi mittemus, neque harum praesentium latorem redeuntem expectamus; vel veniat, aut remaneat non curamus, omnia cervices vestrae sentient et luent, quin forte, recte tempore harum exhibendarum et sancti dei benedictione et Mahomedis Mustaphae alma directione ad fortunam potentissimi nostri imperatoris cum gentis Turcicae exercitu vos invadam, incidetisque in magnam angustiam et forte ob obstinaciam et renitentiam vestram impossibile vobis erit fugere ex vestris bonis. Hoc benevolum monitum cordi vestro imprimate, et juxta potentissimi imperatoris mandatum Transylvaniam missam facite et sine omni mora praeter benignitatem et clementiam nihil amplius videbit. Si vero confidendo nobis, retinueritis et potentissimi nostri imperatoris mandato contra veneritis, justi dei vim et potentiam palpabiliter experiemini. Salus et benedictio nostra sit vobiscum etc.

Kívül: Paria literarum vezirii Budensis ad principem Transylvaniae datarum.

(Egykorú másolata az orsz. ltárban. Act. Public. fasc. 4. nro 25.)

CCXXII. 1630. nov. 4.

Áldja meg Isten kglmedet.

Én semmi több okon cambiumot nem tehetvén, szükségképen a pénzt fel kellett Orosz Sigmond uram által küldenem, kglmed azért egyetértvén az adonokat contentálja s a zálogosokat jó rendben vévén lejühet, kiben szerezzen módot. Ezzel éltesse Isten kglmdet. Ungvár, 4. Novembris 1630.

Kegyelmednek sok jót kíván

Gróff Eszterhas Maria, m. p.

Külczim: Gener. Dno Joanni Kerekes aulae nrae familiari nobis honorando.

(Eredetije az orsz. levéltárban.)

CCXXIII. 1630. nov. 5.

Ilris ac magce dne mihi gratiosissime. Post servitiorum meorum semper paratam commendationem.

Az ur isten Ngdat jó szerencsés bódog hosszú élettel áldja meg.

Megadá az fiam Váradi Zsigmond az Ngod énnekem küldött levelét, melyből értem az Ngod akaratját, én ez ideig is Ngod szegény jó akaró szolgálja voltam, ezután is az én vékony erőm s tehetségem szerint igyekezem Ngdnak mindenben szolgálni. Azért Ngos uram én még az szegény fejedelem halála után mingyárt kezdettem ebben az országban Ngdnak jóakarókat szerzeni; attól fogva, Ngos uram, az ki emberséges embert tudhattam olyant, az kiben az szó megáll, mind Ngod mellé hajtottam, mert én ezt mind az fiammal együtt régen járom, hogy én itt Ngodnak jó akarókat szerezzek, az kikkel penig beszélgettünk, mindnyájan igen ajánlották Ngdnak magokat, mind székelység, mind vármegye s mind penig a szászság is. Ngod az én szolgálatomban, s az fiaim szolgálatjokban ebből az dologból s másból is meg nem fogyatozik, noha Ngos uram mostan magam igen feküvő beteg vagyok, de mindazonáltal ha az ur isten megkönnyebbit, ha magam az szászság közé megyek, az egyik fiamat az székelység közé küldöm s azon igyekezem, hogy Ngodnak kedve szerént szolgálhassak, ha szintén Ngod ezt az fiamat be nem küldte volna is, de az másik fiamat ugyan ki akartam Ngodhoz küldeni néminemű dolgoknak megjelentésére, az ittben való állapot felől penig Ngos uram, az fiamtól Váradi Zsigmondtól mindenképen Ngod

végére mehet, hanem én is kérem Ngdat mint kgl's uramat, hogy Ngod mostani elkezdett szándékját semmiképpen ne hagyja, sőt inkább mentől keményebben viselheti Ngod magát, az szerint cselekedjék Ngod, mert csak immár is Ngdnak itt beun sok jó akarói vadnak, az kik immár csak alig várnák az Ngod bejövetelit, s örülnének felette az Ngod bejövetelin. Mindazonáltal Ngos uram, én ugyan meg nem szünöm fiastól az Ngod szolgálatjától, hanem szívem szerént igyekezem szolgálni Ngdnak, az segesvári királybíróhoz is mingyárt bemegyek, avval is beszélgetek, mivel az gyűlés is ugyan ott leszen, jól-lehet Ngdhoz most is felette igen jó akarattal vagyon az segesvári királybíró, de azt az jó akaratot én sem hagyom meghűlni benne. hanem én is beszédemmel öregbíteni akarom, székely nemes embereknél is voltam s magam házához is hivat-tam őket, azoknak is értelmeket vöttem, de azok is Ngdnak jó akaratjokat ajánlják, ha valamint az ördög közikben konkolt nem hint, én mindenkoron Ngod jóakaró szegény szolgája vagyok, csak Ngod parancsoljon, az mit Ngod az mi kicsin szolgálatunkkal felér, Ngdnak mindenben örömet szolgálunk. Tartsa meg az úr isten Ngdat sok esztendeig való kedves jó egészségben, s bódog szerencsés állapotban. Datum ex Csapó die 5. Novembris, anno 1630.

Ngodnak szegény alázatos jóakaró szolgája

szeretettel szolgál

Váradi János, m. p.

Külczim: Ilri ac magco dno dno Georgio Rákóczy de Felsővadász etc. supremo comiti comitatus Borsodiensis, dno dno mihi clementissimo.

(Eredetiből. — Országos levéltár — Rákóczy osztály.)

CCXXIV. 1630. n o v. 20.

Ilris ac magce dne mihi clementissime. Post servitiorum meorum semper paratissimam commendationem.

Az úr isten Ngdat minden ez mostani elkezdett dolgai-ban tegye bódoggá és szerencséssé.

Megadá ujabban Ngos uram az fiam Váradi Zsigmond az Ngod levelét, melyből értem mit írjon Ngod; de Ngos uram még minek előtte Váradi Zsigmond most későbbben bejött volna, én az másik fiamat Váradi Istvánt beküldtem vala Segesvárra az polgármesterhez, s izentem vala az Ngod álla-potja felől neki, s az fiam is igen ajánlotta az Ngod jó aka-ratját s kegyelmességét neki, melyre az fiamnak Váradi Ist-vánnak ilyen választ adott, hogy az miben tudnak s az mi ő rajtok áll abban az dologban, Ngdnak mindenben örömet igyekeznek szolgálni, s Ngod az ő jó akaratjokban soha meg

nem fogyatkozik. Itt az mi vármegyénken is Ngos uram az elmúlt héten volt gyűlésünk, s az mely nemes embereket az gyűlésben válogattak, azok felől is jó reménségem vagyon, hogy egyebet Ngodon kívül nem fognak választani. Mindazonáltal Ngos uram mégis nem hagyom könnyen őket, hanem házamhoz hivatom s beszélgetek mindenképpen velek, én is jól eleibek adom mit kellessék cselekedniek, mivel én nekem igen jó akaróim azok az választottak, magamat is választanak volt Ngos uram, de mivel még igen feküvő beteg voltam, abban nem választottak, de ha engemet nem választottak is Ngos uram, de én ugyanott leszek affelől, s az miben tudok Ngodnak mint kglis uramnak örömmel szolgállok, Ngod az én kicsin szolgálatomban méltatlan voltomra meg nem fogyatkozik, csak Ngod parancsoljon, Ngodnak mind az fiaimmal együtt örömet szolgállok. Tartsa meg az úr isten Ngodat sok esztendeig való jó egészségben, s az úr isten Ngodat ez mostani elkezdett dolgaiban szerencséltesse. Datum in Csapó, die 20. Novembris, anno 1630.

Splis et magcae Vrae

servitor humilis

Joannes Váradi, m. p.

Külczim: Ilri ac mageo dno Georgio Rákóczy de Felső-Vadász etc. supremo comiti comitatus Borsodiensis etc. dno mihi clementissimo.

(Eredetiből. — Országos levéltár. — Rákóczy-osztály.)

CCXXV. 1630. nov. 20.

Az egyéb hadi törvények ésszokások kivől, melyeket minden vitézlő embernek tudni kell, szükséges, hogy az mi velünk járó hadak ezekhez is alkalmaztassák magokat.

1. Hogy kiki mind, ha az nagy difficultással lészen meg is, de az nekik kiadatott ordinantiához tartsa magát mind szállás s mind az szolgálat dolgában.

2. Az kapitányok fenytékben tartsák alattok valóját és ő reájok vigyázzanak, hogy se úton, se bizonyos quartirokban semminemű hatalmat, vereséget, kártételt az szegény embereken ne cselekedjenek, megelégedvén azzal, az mit az szegény ember jóakaratójából adhat.

3. Vigyázzonak az kapitányok és hadnagyok abból is alattok valóra, hogy valaki hír és engedelem nélkül el ne maradjon, sőt az kapitányoknak se legyen mi hírünk nélkül szabadságok elbocsátásokban s annival inkább meglássák, hogy el ne merészeljen szökni valaki kezüle, mert minden irgalmasság nélkül fölakasztatik.

4. Egymás között jó egyességben és értelemben legyenek, eltávoztatván minden veszekedéseket s ha ki pedig afféle veszekedő találtatnék, illendő büntetés alá vétén, szenvedni az sereg között nem kell.

5. Senki senkire ott, az hova megyünk, ne fenyegetődzék, se semmi illetlen szókkal őket ne illesse, mert azoknak mi oltalmokra és nem vélek való ellenkezésre megyünk.

6. Az hit dolgának és igazgatásnak is most minden ember békét hagyjon, mert nem hitet igazgatni, hanem édes hazánkat s annak határit és lakosit oltalmazni megyünk és valaki afféle gyűlölségből való egyenetlenségeket hintegetne köztünk, hogy te pápista s te emez s te amaz vagy, kemény büntetés alá vettetik.

7. Megója minden rend holmi szemre való hányástul magát, hogy te ez s te amaz voltál avagy volnál, és abból is, hogy te fölfüldi s te Dunántul való, avagy iminnét s amonnét való, mivel mind magyarok vagyunk és egy koronás királyunk s egy urunk is vagyunk.

8. Hamis híreket senki élete vesztése alatt hirdetni köztünk ne merészelje, hanem ha ki mit affélét hall, jelentse meg hadnagyának és az vizont kapitányjának s azt is kitől értette s ha mi oly dolog lészen, az kapitány magunknak is hírt tegyen felőle.

9. Ha ki pedig avagy kegyes urunk s koronás királyunknak vagy hazánknak és magunknak is ellensége találkoznék, annak declaratióját mi tőlünk várják s azután ha kik azoknak közikben szöknének, nemcsak nyilván való árulónak tartatik, de semmi időbeli kegyelem neki nem adatik s ha kézben akad, nyársban vonatik, minden törvény és irgalmaság nélkül.

10. Nemes ember házához és parochiákra senki kedve ellen ne szálljon, se semmi kárt neki ne tegyen s annyival inkább személyében meg ne háborítsa élete vesztése alatt.

11. Ha kinek mi boszúja volna is valaki ellen, most annak az vindictának békét hagyjon és megbántani se marhájában, se személyében ne merészelje, mert kemény büntetés alá vettetik.

12. Egyik az másik quartirjára ne szálljon, se pedig senki magának quartirt ne rendeljen, hanem abban az quartirban maradjon, a kit rendelnek és adnak nékik, mindaddig méglen más ordinantia lészen.

13. Pénzt falukon senki ne vegye, se kapitány, se hadnagy, se szállásosztó, mert azt nemcsak fizetésében tudják, de kemény büntetés alá is vettetik.

14. Ha kik quartirokban élést vinnének, azt megháborítani senki ne merészelje élete vesztese alatt.

15. Az kapitányok, kéválképpen az hadnagyok, seregekben és zászlójok mellett legyenek s vigyázzanak alattok valókra.

16. Malmokat senki föl ne törjen, mert ha ki afféle taláztatik, megöletik.

17. Élést az kiknek quartirokban mit bevisznek, azt takarosán költsék és ne kalmárkodják senki véle, hanem osszák szép takarosán az vitézlő nép közében.

18. Egyéb vitézlő regulákat és törvényeket mi most articulusokban nem foglaljuk és arról mi törvényt sem adunk; mind az, ki zászló alá iratta magát és zsoldját fölvette, ottan mindazokhoz kötelezze magát, az minthogy kötelezzük mi is ez kiadott articulusokkal együtt.

Comes N. Esterhasi, m. p.

(L. S.)

Kívül: Lónyai István uram hadának.

(Az eredeti, Eszterházi pecsétével s aláírásával ellátva orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5 nr. 10.)

CCXXVI. 1630. nov. 22.

Memoriale pro Magnifico domino Stephano Haller.

1. Noha nem örömet hallottuk az fejedelem-asszonyinak exturbatióját, tudván, hogy az sok alkalmatlanságot hozhat magával, mindazonáltal úgy levén az dolog hogy maga resignalta legyen, volenti non fit injuria, és csak tempestive találja meg mostani fejedelme kegyelmeteknek ő fölségét együtt az országgal, úgy itélem, ő fölségét császár urunkot is megengesztheti kegyelmetek és contentus leszen az ő kegyelme személyével is ő fölsége.

2. Nem szükség azzal is fárasztani ő kegyelmének magát, hogy ezért vagy Erdélyre vagy mostani fejedelmére valami nyilván való fegyver menne innét, egyenlő akarathból választván kegyelmetek Betlen István uramot fejedelmének, mivel libera electiójában Erdélyt turbalni semmi uton nem kívánjuk.

3. Csudáljuk, hogy tudván kegyelmetek az kegyelmetekkel való confoederatiótkot, mindjárt első indolatjában Rákóczi uramnak meg nem talált kegyelmetek bennünköt, holott mivel ő fölsége subditusa ment fegyverrel kegyelmetekre, mi készek voltunk volna minden illendő assistentiát kegyelmeteknek ellene adnunk; kit most is örömet és készséggel megcselekeszünk.

4. Tudni köll azt is kegyelmeteknek, hogy mind Erdély-

nek libera electiójára nézvén, s mind hogy Rákóczi uram ő fölsége engedelme és hire nélkül s méltóságának sérelmével nyult az eleiben vett dologhoz, praeferáljuk Rákóczi uramnak mostan választott fejedelmet, és készek vagyunk oltalmaznunk is ellene; csak kívántatik, hogy ne cedáljon, mert magát is ítéletben hozza, s az confoederatiókat is, mölyek velünk lettenek, kétségben, és mindenestől semmivé teszi az kegyelme-
tek libera electióját; ki ne lássa ezt, hogy mindenestől fegyvernek félelme és kételenség cselekedtetné velek azt.

5. Nem kölenben obstalni (*így*) fiai állapotja is, ki csak sensualitas, nagyobbnak tartván ő kegyelme az közönséges jónak mivoltát az ő balgatagságoknál, kik hihető rövid nap eszekben is veszik magokat. Mert soha semminemő irásokban nem olvasott és hallott ember ilyen példákat, holott noha úgy vagyon Absolon ellene támada atyjának, de az is nem másnak, hanem magának keresi vala az méltóságot, de az is mint jára, nyilván vagyon. Philippus secundusnak is hispaniai királynak ágyékfiában kezdett volt valami efféle elmélkedése atyja ellen lenni, de az is az nagy okos király eszében vévén, hogy az respublicanak abból nagy veszedelmes állapotja következék, meggyőzi maga indolatit és nemcsak nem cedála neki. de megfogatván egy fördőben ülteté s mind az két kezén mediákat megvágatván, minden vérét kibocsáttatá s úgy hala meg. Jóllehet ezt az példát nem azért hozom elő, hogy ő kegyelme mindenkben kövesse, hanem csak hogy azokhoz való affectusoknál nagyobbnak tartsa az közjót.

6. Securítások lehet ő kegyelmeknek abban is, hogy csak magok per consensum ne participáljanak az két ifjak cselekedetinek, senki azt ő kegyelmeknek nem tulajdonítja, de az igen szükséges, hogy semminemő assistentiával mellettek ő kegyelmek ne legyen, mert ottan az ő vétkeknek jóvallóinak íteltetnének ő kegyelmek.

7. Rákóczi uramot penig semmi uton ne acceptálja kegyelmetek, mert az mint följebb is mondám, soha úgy nem szépíthetni, hogy libera electiója kegyelmeteknek föl ne forduljon vele, és császár urunk nagyméltóságának sérelmével is ne legyen, az kiért mivel az nagy fejedelmek és monarchák nagy dolgokat is szoktanak cselekedni, félelmes, hogy az hul fegyvertől tart, nagyobb fegyvert ne találjon.

8. Mivel az jelen való szükség és az confoederatiók is azt kívánják, ha mégis mi tovább való hostilitast akarna Rákóczi uram kegyelmetek ellen cselekedni, legyen in armis kegyelmetek is, és mi is megindulunk az ide való hadakkal s conjunctis viribus nyulunk az dologhoz.

9. Az ide való párton levő hajdusághoz ő kegyelmek

semmi közököt ne (t)artsák, sőt szükséges, hogy nyilván izenjenek nekik, hogy redealjanak ad obedientiam, mivel az confoederatio mellett ő kegyelmeknek is ez iránt egyet köll velünk érteni.

10. Váradra és Jenőre kegyelmetek szorgalmatosan vigyáztasson, hogy valamint azok török kézben ne essenek, mert Budán azzal dicsekedik az török, hogy Rákóczi uram Jenőt már is nekik ígérte, s hihető is, hogy cselekedetinek jutalom nélkül csak hivalkodó nézője sem fog az török lenni, nemhogy valami nagyobbbat cselekednék annál vele, s emez is ennyiben menvén már dolga, hihető nihil intentatum relinquet.

11. Megnyugodjék azban is ő kegyelmek, hogy Erdélynek az ő megmaradását szintén úgy kívánom, mint Magyarországnak, tudván, hogy ha mi utolsó veszedelem ő kegyelmeket találná, jutna nekünk is abban s kérem is ő kegyelmeket, holmi diffidentiákat vessenek ki szivekből, mert nem emlékezem reá, hogy arra csak legkisebb okot is valaha adtam volna.

12. Nem árt insinualni ő kegyelmeknek ezt is, hogy az elmúlt meglett dologról példát vagy tanúságot magoknak ne vegyenek, mert mint az ég az földtől, úgy különböz mostani állapotja császár urunknak az előbbenitől, holott sok országok és királyok ellen való győzödelmes fegyvere most kezében levervén minden ellenségeit avagy békességre készerítvén, az szerént különböz az magyarok állapotja is, mert az akkori császár urunk erőtlensége ellen boldog isten mennyi assistentiánk volt: először az egész országnak és Magyarországnak Erdélylyel való egyessége, ezek mellett az sok confoederatus országok és provinciák, a töröknek derék ereje, tatár, kurtán s nem tudjuk mind mi s mindezekkel s valljon mit vivénk maguk pusztításánál és az körösztyénségtől való meggyűlöltetésünknel egyebet végben; ha azért akkor is ez volt a jutalom, mit várhatunk ezután, ha mire ki erumpál.

13. Kérem azon is ő kegyelmeket, hogy ha mikor mi akadéjkok találkozik, tudósítsanak in confidentia róla bennünket, s megtapasztalja ő kegyelmek, hasznos őrzőjének talál az confoederatiónak.

Mindezeket csak igen raptim, pro sui informatione et juvanda memoria akarám ugyan magam leírnya kegyelmednek, kérvén szeretettel kegyelmedet, mind mostani fejedelmet s mind az statusokat köszöntse officiosissime én szómmal, kívánván az mellett szerencsés utat is kegyelmednek. Isten kegyelmeddel. Raptim Nyitrán, 22. Novembris, anno 1630.

comes N. Eszterházi, m. p.

Kivül: Memoriale pro magnifico domino Stephano Haller.

(Eredetije, Eszterházi kezével, a vörösvári levéltárban.)

CCXXVII. 1630. nov. 25.

Memoriale pro dno Stephano Usz.

Luce clarius est, auctoritatem Suae M. C. moderno dni Rákóczy facto graviter laesam esse, tum ex eo, quod sine facultate et non consulta Sua M. se moveat, tum quia fideles et servos ejusdem M. abjuravit, sibi que devicit, tum etiam, quia cum M. confoederatos turbat et armis invasit, tum ideo, quia ad Turcas confugit. Et his de causis, nisi suam mattem caesaream complacaverit, etiam si casu quo ad principatum intraret, attamen ibi securus esse non posset et in ditione suae mattis universa sua bona amitteret, praeterquam, quod uxores et liberos adversae fortunae exponeret, nec sic, aut forte alias, de moderna suae M. S. potentia cogitandum, nec exempla praeterita securitatem promittunt, quantum enim ignis ab aqua, tantum, in praesentiarum suae M. C. potentia a pristina discrepat. Accedit praesentem Rákóczy factionem jam post plurima sua commissa erupuisse. •

Praeterea sive respectu moderni principis Transylvaniae sive eorum, qui contra ipsum nunc arma coeperunt, quid putat, qualem posset habere securitatem? Imo vel eorum quoque respectu, qui defacto cum ipso tenent, quam securitatem sibi pollicetur? Cum hi si in faciem parentum ipsorum insurgere ausi sunt, quid fiet cum ipso, si quid pro gustu ipsorum non erit et ubi dei et naturae limites transgressi sunt, parum aut nihil sancita et leges ipsius curabunt.

Nec Turcis confidere potest, nam si quam de bonis Christianitatis mercedem ipsis dederit contemniter ab omni ordine et tam se, quam posteritates suos perpetua ignominia notabit; si autem nihil dederit, invadetur et si etiam in solium locaretur, illinc ab iisdem deturbaretur.

Ad haec quandoquidem de ingressu suo merito dubitari potest, qualis est ista consideratio, quod se, uxorem, praeclaros liberos, tanta sua bona, etiam cum Suae M. C. offensione in tantam dubitationem ac discrimen involvit. Ob quod intentio ipsius aut succedet, aut non, quicquid sit, nullam tamen securitatem sibi promittere potest et non modo solum, verum etiam sibi adhaerentes in eum, qui ultima ipsius ac suorum ruina erit, involvet Labyrinthum.

Quae siquidem legibus et libertati patriae plurimum repugnant, nec ob hanc inordinatae dignitatis cupidinem pacem patriae violare pertimuit, consulo, ut mature querat gratiam apud suam M. S., expediat quantocius legatum cum plenipotentia et conetur negotium suum quamprimum complanare, alioquin enim totaliter peribit. Relinquat Transylvaniam abso-

lute et si casu quo vocaretur, contemnat hanc vocationem, secus enim miseria et ignominiose periculo certo opprimetur.

Exercitus, qui hic aderant ex mandata Suae M. C., necessitati sumus movere et nos ipsi movebimus, sunt alii in Moravia et Silesia etiam exercitus, quos omnes, nisi resipuerit, in sui, suarum ruinam huc attrahet. Summe ergo necessarium est, ut priusquam exercitus alieni huc adveniant, anticipet tractam, sero enim postea erit. Ego quod forte pro ipsomet non facerem, pro afflictissima patria et gente perlubens praestabo. Verum ante omnia haec quatuor requiruntur: 1. Relinquat Transylvaniam. 2. Ne cum laesione authoritatis Suae M. C. servet manum in Hajdonibus, nam illos secum periclitari faciet. 3. Subtrahat se a Turcis, ne sollicitet illos contra gentem suam, pro vili et transitura stultaque sui ipsius aestimatione. 4. Contemnat juvenes illos, qui contra parentem insurgere non abhorruerunt, qui in hac stulta mutatione non ipsum, sed solummodo se ipsos respectant. His praestitis ubi plenipotentiarium suum expediverit, parati sumus apud suam matrem in negotio ipsius laborare.

Si autem haec omnia floccipenderet, non curata authoritatis dni nostri clemenmi laesione, nec perturbatione diu desideratae quietis patriae, parimodo nostra quoque paterna admonitione rejecta, ego coram deo, et toto mundo tam nomine dni nostri clemenmi quam vero in persona mea protestor, ut nullius periculi causa esse volo, sed vias omnes et modos perquiram, quo pacto haec enormis patriae turbatio ac laesio authoritatis dni mei clemenmi vindicetur, cum tam frequentes mutationes jamjam ultimam patriae ac gentis ruinam adferent.

Decz. 16-án érkezett vissza. L. Rákóczy decz. 16-iki levelét Jászay gyűjt. 57/b.

(Minuta az orsz. ltárban. Act. Publ. fasc. 5. ad nrum 11.)

CCXXVIII. 1630. decz. 26.

Prudentes et circumspecti amici nobis honorandi.

Salutem et gratiam.

Noha nem tagadhatjuk ily téli időn és nehéz utakon kedvünk ellen bontakoztunk ki házunkból, mindazonáltal az lévén az ő felsége kegyelmes parancsolatja s hivatalunk és az nemes országhoz való kötelességünk, szeretetünk is azont kívánván tőlünk, im az mostani ott klmetek közt levő alkalmatlan indulatoknak békeségesen való leszállítására alá igyekezőnk kegyelmetek körében mennünk s úgy is rendeltök utunkat, hogy circiter ad 15. Januarii Kassán lehessünk; kívántatik azért, mivel periculum est in mora, hogy kegyelme-

tek is maguk közül bizonyos attyafiait ad 17. ejusdem mensis Januarii Kassára külgye hozzánk, kire szeretettel kérjük s tisztünk szerént intjük is kegyelmeteket, az hol isten jó egészségben egyövé hozván bennönket, azt cselekegyönk, az mit szegény hazánk javára és megmaradására legjobbat föltalálunk. Tartsa meg isten kegyelmetek jó egészségben. Datum in arce nostra Bichensi die 26. Decembris, anno 1630.

Prudent. ac Circumspectae D. Vestr.

amicus benevolus

Comes N. Eszterhazi, m. p.

Külczim: Pruden. ac Circumspectis N. N. Iudici caeterisque jur. Civibus ac toti Communitati Civium liberae regiaeque civitatis Eperjesiensis etc.

Redditae palatinales litterae ad diem 17. Jan. a. 1631. etc.

(Eredeti je az eperjesi városi levéltárban fasc. 13. C. II. loc. 32.)

CCXXIX. 1630. decz. 27.

Nem kételkedünk benne, hogy az imperiomból való megjüvetele után császár urunk az minemű parancsolatját küldte legyen kegyelmesen Kegteknek, azt már el ne vette volna, kire nézvén akaránk mi Kegteknek intimálnunk, hogy noha mind az téli üdöre nézvén és mind sok egyéb ott való alkalmatlanságokat is tekintvén nem kicsin nehézségünkkel bontakozunk most házunktól ki, mindazonáltal előttünk viselvén mind az kegtek mostani veszedelmes állapotját s mind az ő fölsége kegyelmes parancsolatját és magunk kegtekhez való kemén kötelességünket és szeretetünket is tekintvén, im Isten velünk lévén, az mint azelőtt is megirtuk vala kegteknek, azon vagyunk, hogy alá siessünk kegtek körében és minden ellenkezéseket oly igazétásban vegyünk, az kivel az mi kegyelmes U. autoritását is megtarthassuk és szegény édes hazánknak is ily veszedelmes állapotját csendes egyességben hozhassuk s ugy is igyekezem rendelnem utamot, hogy minden bizonynyal, Isten egészségemet megtartván, ad 15. Januarii Kassán legyünk, az hova bizonyos atyjafiait hozatván kegtek is ad 17. ejusdem mensis hozzánk, nagy készséggel és szeretettel akarunk ő kegmekkel mind az mostani veszedelmes hazánk állapotinak leszállításáról conferralnunk s mind egyéb szegény hazánk és nemzetünk jóvát néző dolgokat bizonyos és jó rendben hoznunk. S nem szükség abban is megbotránkozni Kegteknek, hogy leszen valami kevés hadai (!) is velünk, mivel az magunk személyének securitását és böcsöletünknek mivoltát is nézik.

(Minuta, az egész Eszterházy írása orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5. ad num 22-um.)

CCXXX. Bicsé, 1630. decz. 27.

Eszterházy nádor a császárnak.

»Ablegati comitatum omnium transtybiscanorum apud me fuerunt, reliquorum quoque in itinere sunt, qui uno ore et votis sollicitant meum in medium eorum descensum, ac ut ex autoritate palatinali praesentes motus et tumultus mediis placidis complanarem. Quibus 17. diem Januarii terminum ut convenirent Cassoviam praefixi, ubi juvante Deo, clementem Mtis Vrae voluntatem, paternumque erga ipsos affectum ipsis intimaturus, efficiam eos capaces, non enim tantum malitia, quantum ignorantia ducuntur.«

(Eredeti államlt. Bécs. Hung.)

CCXXXI. 1630. decz. 29.

Sacratissima caesarea regiaque Majestas domine domine clementissime.

Meminisse Majestatem Vestram sacratissimam benigne arbitror, me nuper datis ad eam literis animi mei syncerissimam voluntatem testatam voluisse, illudque demisse significasse, nimirum legatos quamprimum ex praecipuis meorum ad Majestatem Vestram sacratissimam missurum, per eosque et obsequii mei signa et etiam propensissimum erga quietis publicae statum studium meum declaraturum; quod cum hoc etiam tempore in animo habeam, statusque et ordines hujus regni ad benignam Majestatis Vestrae per magnificum Alexandrum Sennyei de Kis-Sennye consiliarii, et nuper huc expediti legati sui eidem datam commissionem se pro augustissima Majestatis Vrae dignitate resolvendos velint, illud differendum ulterius nequaquam putavi, cum et eminentissima caesareae et regiae ejus personae Majestas et etiam tranquillitatis publicae ratio illud maxime requirant. Majestatem igitur vestram sacratissimam demisse et eo quo par est affectu oratam volo, ut priusquam legati mei se itineri committant, quo commodius illud exequi possint, benignas assecutorias suas pro persona eorum mittendas haud quaquam dedignetur, et insuper mandata etiam ad eos quorum interest, clementer danda velit, ut donec legati mei reversi fuerint, omnibus offensionum modis sepositis induciarum ratio observetur. Illud etiam ex parte mea me demisse facturum quietisque publicae rationibus omni conatu consulturum sancte promittens. Quod cum Majestatem Vram sacratissimam facturam, paternaque cura tranquillitatis regni sui Hungariae clementissime rationem habituram nihil dubitem, erit quo Majestas Vestra augustissimae domus suae instituta sequendo singularis clementiae et celebratae coram orbe toto

pietatis famam cumulata laude adepta, publicae pacis et tranquillitatis conservatorem se demonstrabit.

Cui post delata propensissimi affectus studia uti me caesareo et regio ejus favori benevolentiaeque commendo, ita deum immortalem veneror, ut Majestatem Vram sacratissimam diutissime salvam et incolumem conservare foelixque et tranquillum imperium atque secundissimos rerum omnium ad vota eventus eidem largiri dignetur. Datum Albae Juliae die 29. Decembris, anno 1630.

Sacratissimae caesareae regiaeque

Majestatis Vrae
studiosissimus et devotissimus servitor
Georgius Rákóczy, m. p.

Külczim: Sacratissimae Romanorum imperatoriae ac Germaniae, Hungariae, Bohemiae regiae Majestati etc. domino domino clementissimo.

(Eredetije a M. Tud. Akadémia könyvtárában.)

CCXXXII. 1630. decz. 29.

Sacratissima etc.

Quid Georgius Rákóczy ad nuperrimas meas Nittriâ per servitorem seu legatum eiusdem ad eundem datas litteras seu nuntium responderit, transmissi litteras eiusdem in specie Vestrae Maiestati Sacratissimae una cum litteris ablegatorum regni Transylvaniae, qui ipsum ad principatum nomine statuum Varadino vocabant, in quibus Rákóczy se excusat et excusatur ab aliis, nec culpa ulla contra Maiestatem Vestram S. admissa agnoscitur. Cum tamen certum sit Rákóczium necdum ab hajdonibus manum excepsisse et ut majora tentare possit, id solum, uti credi par est, expectare, ut se in principatu solidare et firmare possit. Cuius intentio ut fumo suo priusquam succendatur magis suffucari valeat, enitendum est; nec ququam in eo in me pro facultate desiderari patiar.

Misit Vestrae quoque Maiestati idem Rákóczy litteras per suum servitorem, ad quas quid Maiestas Vestra respondere dignabitur, stat in clementi Maiestatis Vestrae arbitrio; ego tamen responsionem catheticam adusque eventum futurae congregationis Cassoviensis differendam humilime putarem.

Cras volente deo hinc me movebo, verum ob ingentia frigora et nives vix ante decimum Januarii cum copiis Cassoviam me pertingere existimo. Quo ubi pervenero, omnia, quae illic aguntur et quomodo se res habeant, Vestrae Maiestati Sacr. humilime perscribere non intermittam.

Quia tamen status modernus eo sit loci, ut forte etiam nonnulli citandi sunt, vellem si Maiestas Vestra Sacr. dire-

ctori suo clementissime demandare dignaretur, ut posthabitis aliis pro nunc minus forte necessariis, penes me Cassoviam descenderet, officioque suo (re sic postulante) fungeretur.

Demum necessitas postulat clementissime domine, ut ea, quam Maiestas Vestra Sacr. pro moderna expeditione benignissime promisit, pecunia expediretur; pro qua, si vel apex mihi insinuatum fuisset, proprium misissem hominem et una mecum detulissem simul cum magistro solutionis, qui tamen cum exercitu adest et descendit. Nihilominus feci ordinationem et securitatem in eius delatione, intimavique domino cancellario hungarico per litteras, orans Vestram quoque Maiestatem, ut cum haec sit tota rei substantia, sine qua subsistere non possumus, eius (?) expeditionem maturandam clementissime demandare haud dedignetur. His. etc. Bittche 29. Decembris, anno 1630.

Kívül: Paria litterarum ad suam Maiestatem Bittche 29. Decembris 1630.

*(Fogalmazvány az orsz. levéltárban. Act. Publ. fasc. 5. nro 15.)

CCXXXIII. 1630. decz. 31.

Szolgálatom ajánlása után istentül kívánom, hogy kgd-et lelki és testi áldásokkal látogassa Az kgd böcsületes levelét, melyet Váradrúl 16. Decembris írt, ma hozá meg az kgd jámbor szolgálja, melyet böcsülettel vettem. Kgdtül bocsánatot várok, ha még ugyancsak az előbbi titulussal és móddal irok kgd-nek, sem kevélységből, sem egyéb idegen indulatból nem remínlém, hanem császár ő fge kegyelmes akaratjától tartozom ebben várni. Azért elhittem, meg nem ítélgd ebből.

Az kgd mostani állapotját az mi illeti, noha az más levelemben, melyet Usz János uramtól küldött levélre irtam, tettem vala egy kis discursust, de a mi meglett, arról tanácskozni, vagy azt feddeni, úgy tetszik, alkalmatlan. Azért arról én sem szóllok.

Hanem a jövődőről bizony igen méltó gondolkodni kgd-nek, mert ha Erdélyre és ez darab földre vonsz kgd az császár ő fge hadát, más felől pedig az török segítségét veszi, annak a vége mi leszen, csak isten tudja. Az bizonyos, hogy ez az szegény marok haza mind elpusztúl, mert eddig úgy tapasztaltuk, hogy az oltalom is szinte csak rontója szegény hazánknak. És ki tudja, ha nem más kezében esik-e Erdély is. Azért uram azt kgd okosan cselekszi, ha császár ő fgénél kedvet keres, és magát megaláztatván, békességes mediumokat követ.

Ez pedig úgy lehet meg, ha kgd megismervén, hon s miben vádoltatik, azt úgy complanálja, hogy semmi ok fen ne maradjon a gyűlölségre.

Minden privata passiókat félre tévén, mindenestül négy dologban hallottam, hogy kgd súlyosíttatik:

1. Hogy az ő fge ditiójában való hajdúkat maga mellé édesítette, sőt azokkal erős confoederatiót tévén, teljességgel az ő fge obedienciájátul elvonta, és azokkal együtt népét az ő fge vármegyéire küldötte.

2. Hogy a töröknek várakat ígért az mostan adott assistenciájáért, és olyakat pedig, melyek igen károsok az magyar nemzetnek.

3. Hogy Erdélyre fegyverrel ment és elválasztott fejedelmének letételére fegyverrel kényszerítette; noha császár ő fge confoederatiója azt tartotta, hogy az Erdélylyel való békességet maga is megtartja, és alatta valókkal is megtartatja.

4. Hogy sok alattomban való tractákból és processusokból mint ha azt sajdítanak az emberek, hogy az felföldi vármegyékre vágyódnék kgd, és az katolikus papokat és urakat akarja üldözni, az prédikátorok tanácsából, kivel talám dicsekednek is némelyek.

Ezek uram a derék dolgok, melyeket kgdben hallottam kárhóztatni, az privatumokról semmit nem szólván. Azért ha kgdnek kedve az, hogy császárt ő fgét complacálja és békességre vigye a dolgot, ezeket igen jól kell complanálni. És primum et ante omnia eleibe adja kgd az ő fge ditiójában levő hajdúknak, hogy ha ő miattok derék had támad, bizony ők is elvesznek. Ha nem, minden privilegiumok és szabadságok megtartatván, jobb hogy ide hallgassanak. És kgd szabadítsa fel hitektül. Ez úgy tetszik, oly szükséges, hogy e nélkül nem remélhetni semmi útját az békességes compositionnak. De ha az megleszen, és a több punctumokban is kgd ő fgét assecurálja, bizony uram én is igen jó szívvel fáradozok abban, hogy csendességre forduljon az dolog. Csak hogy uram ezzel sietni kell, míg az hadak alá nem érkeznek, mert talám azután késő lenne. Az olaszországi békesség teljességgel végbe ment és immár az hadakat onnét is vissza indították.

Én uram egyházi ember vagyok, minden tehetséggel az békességet promoveálok. Csak kgd meg ne fogyatkozzék. Nem fenyegetődöm uram, de bizony ha kgd békességre nem fordítja az dolgot, semmi jót nem várok belőle.

Tartsa és áldja meg isten kgdet minden jókkal.

Nagyszombatba 31. Decembris, 1630.

Kgdnek szeretettel szolgál

cardinalis Pázmány, m. p.

Külczim: Spli ac magn. dno Georgio Rákóczy de Felsővadász, comitatus Borsodiensis supremo comiti etc. dno amico observandissimo.

(Eredetiből. — Országos levéltár. — Rákóczy-osztály.)

CCXXXIV. Suchan, 1630. decz. 31.

Comes N. Esterhazy de Galantha.

Kénytelen a felső részeknek gyűlést hirdetni Kassára »coactus sum quandam congregationem Cassoviam ipsis (t. i. comitatibus partium regni superiorum) promulgare et indicere.«

»Praeterea, ut nuperrime ad me Rakoci tam per se, quam per ablegatos Transylvaniae, qui ipsum Varadino ad principatum nomine statuum vocabant, litteras expediendas curavit, ita ad comitatenses quoque, quas in specie hungarico idiomate conscriptas, reverendissimo domino cancellario hungarico, transferendas, ac Vrae Mti humilime proponendas transmissi, ex quibus clementer intellectura est Mtas Vra sensa animi ipsius, et quae majorem, quam forte ad me datae Vraeque Mti in specie nuper transmissae, crassitiem et imprudentiam saepiunt«

(Eredeti, bécsi államlt. Hung.)

CCXXXV. 1630. decz.

Magn. Dom. Amice mihi observandissime.

Noha nem tagadhatjuk, ily téli üdön és nehéz utakon kedvünk ellen bontakoztunk ki házunkból, mindazonáltal az levén az ő fölsége kegyelmes parancsolatja s hivatalunk és az nemes országhoz való kötelességünk és szeretetünk is azont kívánván tőlünk, ím az mostani Kegtek közt lévő alkalmatlan indolatoknak békességesen való leszállítására alá igyekezünk. Kegyelmetek közben menünk s úgy is rendeltünk utunkot, hogy circiter ad 15. Januarii Kassán lehessünk, kívántatik azért, mivel periculum est in mora, hogy Kegd is consultationis causa ad 14. ejusdem mensis Januarii Kassán compareáljon, kire szeretettel kérjük Kegdet s tisztünk szerint intjük is, az hol isten jó egészségben együvé hozván bennünköt, azt cselekedjük, az mint szegin hazánk jóvára és megmaradására legjobbat föltalálunk. Tartsa meg isten Kegdet etc.

Homonnai tanquam filiis, Nyári István, sógor, Praepostvári, sógor, három Prini, György, Ferencz, Gábor, amici, két Milit, Péter és István, Rákóczy Pál.

(Ez a levél Kassára szól. Lásd erre vonatkozó másik iratát Eszterházi iratai közt nr. 22.)

(Eszterházy sajátkezű fogalmazványa orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5. nr. 220.)

CCXXXVI. 1630. decz.

Ad 17. Januarii Kassára gyűlésben hivattatott prelatu-
sok, urak, özvegyek, vármegyék és városok.

Az urak.	† Relicta N. Karoli
Alaghi Menyhárt u.	† Relicta Stephani Kendi
Rákóczi Pál u.	† Relicta Joannis Czobor.
Homonnay János u.	
Nyári István u.	
Prépostvári Sigmond u.	Comitatus.
Prini György u.	Scepusiensis
senior Prini Ferencz u.	Saarosiensis
Prini Gábor u.	Abaujvár
† Prini István	Torna
Tököli István	Geömmör
Milith Péter	Borsod
Milith György	Zemplin
† Nyári Miklós	Szabolcs
† ifjú Czobor Imre	Szatmár
Kún László	Ugocha
Lónai Zsigmond	Beregh
† Monoki Miklós✓	Ungh
† Egri püspök	Heves
† Szepesi prépost	
† Leleszi prépost	
† Jászai prépost † Jászai és	Civitates.
† Leleszi convent.	Leuchovia
	Czibiniensis
Relicták.	Bartfa
	Eperjes
† Relicta Christ. Turzó	Kassa.

Az urak és úrfiak, az kik palatinus uram ő nagysgá-
val lesznek:

Forgách Miklós u.	Balási Ferencz
Bottyáni Ádám u.	Révai László
Turzó Ádám u.	Prini Ferencz
Senyei Sándor u.	Balási László
Eszterházi Pál u.	Gyulaffi N.
Révai Ferencz	Szunyog Miklós
Szúnyog Gáspár	Sárkány István
Veseléni Ferencz	Kéri János
Gróf Tersaczkí	Révai István
	Révai András.

Császár doktorának és patikáriusának együtt. Az secre-
tariusoknak.

Az úrral levő főuraimért négy szállás, az kikben hárman, négyen szállhassanak egy házhoz.

Más három ház az ifjakért.

Az százkét gyalogosnak és hatvan muskatirosnak, ezeknek mind benn az városban kölletik szállásoknak lenni.

Az hostadban az úrral levő négyszáz gyalogot.

Ezeken kívül követekért és contingensekért való házakot is köll valahányat rendelni.

(Eszterházi fogalmazványa, benne egy darab papir, melyen a megyék és városok nevei is fel vannak írva, míg ez Eszterházi iratából hiányzik.)

(Orsz. ltár. Act. Publ. fasc. 5. nro 25-o.)

Közli: SZILÁGYI SÁNDOR.

A BÁRÓ PERÉNYI CSALÁD LEVÉLTÁRÁBÓL.

— MÁSODIK KÖZLEMÉNY. —

*Nagy-Ida, 1625. febr. 18. Perényi Ferencz ország kapitány
Trombitás Miklósnak jószágot adományoz.*

Nos Franciscus Pereny de Perény Comes perpetuus comitatus Abaujvariensis, serenissimi Domini domini Sacri romani imperii et Transylvaniae principis, partium Regni Hungariae domini, sicularum comitis ac Oppuliae, Ratiboriaeque Ducis, partium superiorum Regni Hungariae supremus generalis capitaneus et intimus consiliarius etc. adgyuk tudására mindeneknek az kiknek illik az levelünket látni. Mivel megtekintvén az vitézlő *Trombitás Miklósnak* néhány esztendeig való hűséges, jámbor szolgálatját és körülünk való forgolódását, az mely hűséges, jámbor szolgálatjára ennek utánna is kötelezi hozzánk magát, fizetése lévén tőlünk, itt az nagy idai falunkban Abaujvármegyében attuk és conferáltuk neki Péntek Péter puszta házát másfél száz magyar frtban inscribálván minden hozzá tartozó szántó földeivel, réteivel, ortványival, erdeivel, mezeivel és egyéb örökével akár mi névvel neveztessek. Az mely megnevezett puszta háznak felyül szomszédságában Mangó Márton háza, másfelül Kovács András háza vagyon, ilyen conditióval attuk és inscribáltuk *Trombitás Miklósnak* s maradékainak is mind fiu és leányágra, hogy sine omni impedimento birhassa, örökcse és épiccse, sem mi sem peniglen az mi becsületes uri renden lévő atyánkfiak különben ki ne vethessék abbul az megirt házbul, hanem elsőben letegyék neki vagy maradékainak az másfélszáz magyar forintot, sőt az mit épített az házon vagy körülette, azt is megbecsülvén annak az árát letegyék, mi vagy atyánkfiak. Immunissá is tettük azt a házat, hogy *Trombitás Miklós* vagy maradéki semmi *szerjárással*, adófizetéssel ne tartozzék, biráink is mind mostani és ennek utánna leendőik is semmi dologra

ne erőltessék, sőt inkább minden impetitorok ellen tisztartóink megoltalmazták. Az mi közönséges igazság, az minthogy jámbor szolgálóhoz illik is, mi tőlünk vagy atyánkfiától magát meg ne vonnya Trombitás Miklós (szeme előtt viselvén az mi hozzá mutatott jó akaratunkat) fizetésünket felvevén, hiven és igazán szolgáljon. Ennek nagyobb és erősb bizonyosságára attuk kezünk írása alatt való pecsétetes inscriptionális levelünket felül megnevezett jámbor szolgálóknak és maradékinak. Datum in curia nostra Nagy Idaiensi, decima octava mensis februarii, anno Domini 1625.

Franciscus Pereni, m. p.

(P. H.)

Papmező, 1627. mart. 3. Kornis Zsigmond folyamodása Bethlen Gábor fejedelemhez.

Serenissime Princeps Domine Domine Clementissime, humilimum servitiorum meorum etc. Vigye elő az Ur Isten felségedet minden dolgaiban szerencsésen.

Alázatosan jelentem felségednek mint kegyelmes uramnak, mivel adák értésemre csak szintén mostan, hogy Apának felit, melyet Prini Gábriel uram birt, felséged nem akarván ő kgylménél hadni, az summát, mely rajta volt, úgy mint az hat ezer forintot le akarná ő klmének tétetni, mely hat ezer frthoz látja az igaz Isten Prini uramnak egy pénz érő közti sincsen, mert az szegény bátyám Kornis György uram az régi őstül maradt jószágunkat, Ruszkát vetette érette zálogban, ki most is oda vagyon és annak az árán vette vala Apát Bátory fejedelemtül, ki ha különben vagyon, csak magok ő kgyelmek mongyanak meg rólla és ámbátor oda legyen. Mely felől ennek előtte is találtam vala meg felségedet és fsgd nekem kegyelmesen resolválta vala magát, úgy mint, hogy az summát fsgd megtartja számomra kegyelmesen.

Könyörgök annak okáért felségednek mint kgylmes uramnak, vegye kgyls szeme eleiben az én tehetségem szerint való jámbor szolgálatomat és kgyls ígéreti szerint cselekedgyék kgylsen velem fsgd, és ne engegyen ilyen nagy kárt valanom, engemet fsgd igen kevés contentálhat érette, akármit adjon is fsgd, én mind jó neven veszem, ha Ruszkát váltatja is fsgd ki az summával és azt maga birja is, míg kgylmessége tartja fsgdnek, én nem gondolok vele, csak ne vesszen ily lellem fájdalmával ő kgylmeknél, kiért az ur Isten is jót ad és én is míg élek nagy háladó hivséges szolgálattal igyekszem recompensálnom ezbeli kegyelmességét meg fsgdnek mint kgylmes uramnak, fejedelmeknek, Tarcsa meg az ur Isten

felségedet boldog jó szerencsés egészségber. sokáig. Datum ex Papmező, die 3. martii, anno 1627.

Serenissimae majestatis Vestrae

humilis ae perpetuus servus

Sigismundus Kornis m. p.

Kívül: Serenissimo Principi Domino Domino Gabrieli dei gratia sacrae Romani Imperii, Hungariae Transylvaniaeque Principi etc. etc.

Porumbák, 1628. okt. 25. Bethlen Gábor fejedelem Perényi Györgyhez.

Gabriel dei gratia sacri Romani Imperii et Transylvaniae Princeps, partium Regni Hungariae Dominus, sicularum comes ac Oppulidae Ratiboriaeque Dux etc.

Magnifice fidelis nobis dilecte salutem et gratiam nostram. Az néhai *Kende Ferencz* atyafiainak közönségesen de kiváltképpen *Zólyomi Dávid* és *Ballingh János* hiveinknek alázatos panaszolkodásokból értjük, hogy az miképpen ez előtt való napokban azon *Kende Ferencz* gyilkossának *Eghressy Györgynek* pártját fogván hűséged arra ígérte volt magát, hogy az gyilkost nem másutt hanem in facie loci delicti *Faczikán* bizonyos terminált napon törvényre statuálja, de midőn az végezés szerint az atyafiak oda *Faczikára* mind az törvénykezőkkel edgyütt akarnának menni, valamire való gondoltában hűséged mind az gyilkosnak praesentálását és mind az törvény celebráltatását *Zölösre* terminálta, mely dolgot miért kellett cselekedni maga ígéreti és az gyilkosnak is maga lekötése ellen, igen csudállyuk. Kegyelmesen intjük azért hűségedet sőt igen serio parancsoljuk is, hogy az egy-szeri végezés és kötés szerint tarcsa ahoz magát, az miben az megöletett nemes embernek keserves atyafiait assecurálta, se ne *Zölösre* se ne másuvá igazítsa őket, hanem in facie loci delicti *Fanczikán* statualja, mert alioquin elhigye bizonyosan, hogy magunk vétetjük kezünkben az gyilkost és ha az törvény ítélete ez leszen, érdeme szerint való büntetés nélkül nem marad. Secus gratiae nostrae sub obtentu non facturum. Datum in curia Nostra Porumbach, die 25. octobris, anno domini 1628.

Gabriel, m. p.

Kívül: Magnifico Georgio de Peren, Comitatus Abaujvariensis comiti supremo etc. fideli nobis dilecto.

Sassin, 1619. april 17. Id. Czobor Imre Pázmány Péterhez.

Nagyságodnak mint uramnak, patronusomnak ajánlom alázatos szolgálatomat, álgya meg Isten Nsgdat minden kívánta jókkal ez jelen való szent husvét ünnepében és sok

husvét napját engedjen Isten Nsgdnak érni kedves egészségben és békességes állapotban, kívánom szüből.

Préni uram szolgálja az Nsgd levelét nékem megadá, melyből értem az árvákhoz nsgdnak jó akaratját, Isten is megálgya Nsgdat érette, ha mi gratiáját és patrociniomját mutatja Nsgd az árvákhoz. Az Préni uram szolgáljával szoltam és mint discouráltunk, Nsgdnak tudom megjelenti. Én különben értettem volt az dolgot, mert oly hire futamodott, hogy az Préni urak némi némü Czobor Jánossal való contractusokra kérték volna el Imriskó nagyidai jószágát, de mivel immár értem, hogy különben vagy az dolog, akarom, hogy fáratságom nem fog következni az dolog miatt. engöm Nsgd jó akaró szolgáljának tartván, parancsoljon, az én szolgálatomban fogatkozást nem tapasztal Nsgd. Ezek után legyen az szent Istennek áldása Nsgoddal.

Irtam Sassinban, 17. aprilis anno 1629.

Nagyságodnak alázatossággal szolgál

Czobor Imre, m. p.

Kíül: Illustrissimo ac Reverendissimo domino domino Petro Pázmány, archiepiscopo Strigoniensi locique ejusdem comiti perpetuo, legato nato, Primati Hungariae etc. etc.

Pozsony, 1629. april 21. Pázmány Péter esztergomi érsek Perényi Ferencz és Gábor testvérekhez.

Spectabiles ac magnifici domini et amici observandissimi salutem etc. Istentől kglteknek kedves sok jókat, jó egészséget kívánok.

Az kgtek levelét nagy böcsülettel vettem és az kgtek kívánságát értettem, melyről Czobor Imre uramnak, mivel vér hozzá, bőségesen irtam volt. micsoda választom jött ő kgyelmétől, Némethy uramnak, az kgtek jámbor főember meghitt szolgáljának attam az ő kgyelme nekem irt választot, melyből kgtek bőségesen érthet mindeneket. És abbeli jó akaratomat kgltekhez, az mennyiben én elégségesnek találtattam, ő kglme kglmeteknek oretenus nyilván megjelentheti. Én kgteknek és az szegény árváknak is mindenben jó akarója voltam és ennek utánna is minden alkalmatossággal igyekezem lenni. Éltesse Isten kgteket jó egészségbe sok esztendeig. Posony, 21. dię mensis aprilis, anno domini 1629.

Spect. ac Magn. D. D. vestrae

amicus ad serviendum paratus

Archiepiscopus Strigoniensis mpr.

Kíül: Spectabilibus ac magnificis dominis Francisco et Gabrieli Pereny de cadem, Comitibus comitatum Abaujvariensis et Ugochensis etc. Dominis et amicis observandissimis.

Sassin, 1629. april. Id. Czobor Imre Perényi Ferenczhez.

Mint jó akaró uramnak atyámfjának, kdnek ajánlom szeretettel való szolgálatomat, az szent Istennek áldása legyen kgyelmeddel.

Az kgd jámbor szolgája az kgd credentionalis levelét, melyet mellette irt kgd Imris öcsénk állapottyáról, megadá és a mellett az kgd izenetit is megmondá öcsénk Imris dolgában, ő kgylmével beszélgettem az dologrul, melyet tudom megmondott kgdnek az kgd jámbor szolgája. Engem tartson kgd jó akaró atyafjának, igyekezem azon, hogy az én atyafiui szolgálatomban meg ne fogyatkozzék kgd. Ezek után ajánlom az kglmes Istennek kegyelmes gondviselése és óltalma alá kgdet. Ex Sassin, aprilis, anno 1629.

Szolgál szeretettel kgdnek

Czobor Imre, m. p.

Kívül: Az tekéntetes ngos Préni Ferencz uramnak, nekem jó akaró uramnak, atyámfjának adassék.

Jegyzet: Id. Czobor Imre főtárnokmester Czobor Mártonnak Nádasdy Orsolyától született fia, és *Perényi Borbála* unokája volt.

*Kis-Belicz, 1629. május. 30. Gr. Erdödy Bálint özvegye,
Perényi Ferenczné sz. Kerecsényi Katához.*

Szolgálatomat ajánlom kdnek, mint énnekem jó akaró szerelmes ángyom asszonnak, kívánsági szerint való jókkal, kedves jó egészséggel álgya meg Isten kgdet kgdhez tartozókkal egyetemben.

Esék értésemre édes asszonyom ángyom, hogy ezt az kis beliczei jószágot bizonyos okokból, kiváltképen nézvén az kgd lakó helyének messzi voltát, el akarná zálogosítani. Azért mivel az én oda alá való lakóhelyem mostan oly helyen vagyon, holott az ellenkező atyafiak között Isten igéjét gyakorta kell szomjuhoznom, így viselvén az kgd jó atyafiuságát szemem előtt, nagy biztomban akarnék alkodni, ha megalkudhatnék kgddel azért az jószágért és kevés itt való majorságért, az melyet magam szemeimmel láttam és oda kgdnek küldtem jedzisben. Noha érteni ezen jószágrul költ levelekben sok különbözist, mert némely levelekben csak az sincs megnevezve, mennyi helyes jobbágyi légyen, melyik helyben.

Az első Forgách László uram leveli, az melyet Forgách Mihály uramnak, kgd idvezült elsőbbeni urának és kgdnek is ezen kis beliczei jószágot 4 ezer forintban adott volt csak éltéig inscribálván. Az után szegény Forgách Mihály halála után Forgách Péter uram kgdnek csak magának viszont husz esztendőre négyezer frtban inscribálta, az előbbeni levélnek

penig emlékezetet sem téssen sommárul az evictióban (*így*), Ezek mind így lévén, édes szerelmes ángyom asszony, kgd jól rólla gondolkodhatik, hogy énnekem innét megbántásom következhetik Forgách uraméktul ez jószágban, minthogy még csak consensusok nincsen arra az kgd admonitiójára, ha megengedhetik-e másnak ezt az jószágot kiváltani vagy sem.

Azért ha kgd hozzám való jó atyafiuságot ebből meg akarja mutatni és nem úgy mint idegennel hanem mint atyafiával velem meg akar alkodni, tekéntvén az jószágnak romlandóságát, szőlőnek, szántóföldeknek, vetéseknek szegény voltát, és jobbágyságnak nagy pusztaságát, alkodgyék meg velem. Én a mint kgd szolgájától értettem, nem adhatok annyit érte, de talán hét ezer forintot jó módgyával kész volnék megadni. Ily ok alatt, hogy ha énnekem valami bántásom következne Forgách uraiméktul ebben az jószágban, hogy kgd engem mindenek ellen meg akar oltalmazni, holott peniglen meg nem óltalmazhatna, énnekem kgd ennyi erő jószágot más jószágban a megnevezett summában kötne. Kgd-től mint jó akaró asszonyom ángyomtól választ várok. Tarcsa és éltesse az ur Isten kgd-t sok esztendeig kedves jó egészségben. Datum in castello Kis Belicz, 30. die maji, anno domini 1629.

Kdnek szeretettel szolgáló atyafia

az néhai tekéntetes és ngos

gróf Erdődi Bálint uram meghagyott özvegye

Révay Sophia, m. p.

Kívül: Az nemzetes és ngos Kerecheny Kata asszonynak de Kánya-földe, az tekéntetes és ngos Perény Ferencz uramnak jámbor házastársának, nekem szerelmes ángyom asszonnak adassék.

Kassa, 1629. sept. 22. Gr. Alaghy Menyhért Perényi Ferenczhez.

Spectabilis ac Magnifice Domine, frater nobis observantissime servitorum etc.

Kívánsági szerint való sok jókkal, jó egészséggel álgya meg Isten kgd-t. Vettük az kgd levelét, melyben mit írjon, megértettük. Hogy azért kgd az kgtek közt lévő controversiának békesség által tentálandó compositiójára magát promittálja, azt kdtől felette jó néven vettük. Irtunk Czoborné asszonyomnak, mi válaszuuk jövén ő kgtől kdnek értésére adjuk. In reliquo etc. Cassoviae, 22. septembris, anno 1629.

Spect. ac magn. D. V.

frater et servitor paratissimus

Comes Melchior Alaghy

de Bekeny, m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco Pereni de eadem, perpetuo comiti comitatus Abaujvariensis. etc.

Lakompak, 1630. január 4. Gr. Eszterházy nádor Perényi Ferenczhez.

Szolgálok kgdnek. Álgya meg Isten kgdet.

Mind az egri káptalan relatiójából s mind az kgd leveléből megértettem, micsoda processust tartott legyen kgd Czobor Jánosné asszonyom dolgában. Bizonyos azért, hogy az az két exceptio nem kezd suffragálni ő kgnek az kivel az excisiókon élt, ha mi más igazsága nincsen. Mindazonáltal meg köll ő kgylmét is hallanunk s megértvén az dolgot, az mit az közönséges igazság és hazánk törvénye fog mutatni, ahhoz köll alkalmaztatnunk magunkat. Interim kgd egyéb között executióhoz tarthatja magát, hanem az mi az asszony residentiáját illeti, minthogy szegény Czobor János uramnak egynehány várban és kastélyokban voltak portiói, nem csak udvarházzal, hanem más lakó hellyel tartozik kgtek az asszonnak.

Kire nézve nem tanácsolhatjuk kgdnek, hogy az castélyból az asszonyt excludálja kgd. Irtunk Alagi uramnak az dologról, s azután bővebb informatiókat is vevén mi a ktek igazságának meg nem fogyatkozunk. Isten tarcsa meg kgdt. Raptim in Lakompak, 4. Januarii 1630.

Kednek szeretettel szolgál

Gróff E. Miklós, m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico Domino Francisco Priny de eadem seniori etc. domino amico nobis observandissimo.

(Az egész levél Eszterházy nádor saját kezével.)

Lakompak, 1630. febr. 14. Ugyanaz ugyanahhoz.

Spectabilis ac magnifice domine, et amice nobis observandissime salutem etc.

Az kgd jámbor főember szolgája, az kit az gyűlésre maga képében ide felküldött, az kgd levelét megadá és szóval való izenetit is megmondá. Az országgyűlésének azért sok és bizonyos tekintetekre nézve mostanról el kölle haladni, de mindazonáltal csak az oda kdnél levő commissarius urak ő kgylmek végezzék azon commissiójukat s ő fölségének az mi kgylmes urunknak tegyenek relatiót, nem halasztja ő fölsége, hanem viszont publicáltatja és megszolgáltatja. Az mi pedig az kmtek Czobor Jánosné asszonyommal való dolgát illeti, arról az kgd jámbor szolgájától kgdnek szóval bőven izentünk, kit megértendő kgd, kiben az mi tetszésünk is mi legyen, megizentük azt is kgdnek. Ahhoz képest rendölje azért ebbeli dolgát, mi kgdnek ezután is mindenben jó akarója maradván.

Tarcsa meg Isten kgdt kedves egységben. Datum in Lakompakh, die 14. februarii 1630. Spect. ac magn. D. V.

Servitor et amicus paratissimus

Comes N. Eszterhazy de Galantha, m. p.

Kívül: Spectabili ac Magnifico domino Francisco de Pereni etc. etc.

Nagy-Szombat, 1630. martius 3. Ifj. Czobor Imre id. Perényi Ferenczhez.

Szolgálatomat ajánlom kgdnek mint szerelmes Bátyám uramnak, az ur istentül kívánok kgdnek minden jókat szívből megadatni.

Megadák az kgd levelét, melyből megértettem hozzám való atyafiui jó akaratját kegdnék, melyet én is míg élek megigyekezem szolgálnom kgdnek, mint énnekem jóakaró bátyám uramnak.

Az mi penig az dolgot illeti, melyet az kgd jámbor szolgálja tudásomra adatott, arrul az bátyám urammal Czobor Imrével beszélgetek és az mi jó lészen, azt cselekeszem. Kgdnek mint szerelmes bátyámnak az levél által való látogatását igen köszönöm és ezután is kérem kgdt, hogy engem mint szegény árva öccsét látogasson és parancsoljon, és én jó szívvél miből lehet szolgállok. Ezzel Istennek szárnya alá ajánlom kgdt. Datum Tyrnaviae, die 3. martii anno 1630.

Kgdnek jó akaró alázatos öcscse

Czobor Imre, m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco de Pereny seniori etc.

Nagyszombat, 1630. martius 30. Ifj. Czobor Imre id. Perényi Ferenczhez.

Spectabilis ac magnifice frater mihi observandissime salutem etc.

Isten kgydet hosszú étellel és minden boldogságos jókkal áldgja meg. Nekem jó akaró bátyám uram, nyilván lehet kgdnél, miképpen én az én anyámnak készerítéséből kgdt főképen és kgd után az több bátyáimot az Perényi urakat constituáltam volt az én kevés jószágomnak curatorivá ezelőtt ennehány esztendővel, és az időtől fogvást miben volt az jószágomnak állapota, nem tuthatom szerivel (?), de azt tudom igen valóságosan, hogy nekem semmi hasznom és jövedelemem nem volt csak két pénz érő is belőle káromra és az én igazságomnak praejudiciumjára, nagy dolgokat hallok az Istenben elnyugott bátyám Czobor János uram közt és kgtek közt tör-

ténteknek lenni, melyeket én hirem és akaratom nélkül kgtek nem cselekedhetett semmiképen és contractust egymás közt nem csinálhatott az én successorimnak jussa ellen.

De mindezeket most másorra (*így*) hagyván, akarom kgdnek mostanság ez levelem által intimálnom, hogy mivel immár az ur Isten ő szent felsége kegyelméből én is felnevettem és *vaprus* (?) napra az oskolának is ellene kezdek mondani és világi dolgot követni, üdvezült atyámnak egyetlen egy maradéka lévén, az jószágomra felette nagy szükségem vagyon és egyáltalában magam akarom gongyát viseltetni hol magam, hol pedig jámbor szolgálaim által. Kgdnek azért eddig való gondviselését jószágomnak igen jó néven vettem, idővel megigyekezem szolgálnom kdnek. Azért értvén kgd szándékomat és és eltökéltet akaratomat az jószágnak magamhoz való vételeire, kérem és intem szeretettel kgdet mint jó akaró uram bátyámat, hogy mindgyárt a levelem megadó emberimnek és plenipotenciariusimnak kezekhez resignálja minden nemű jószágomat épen és fogyatkozás nélkül, hogy így megmaradván az jó atyafiuság közöttünk, ne kellessék egymás között továbbra való egyenetlenségre utat nyitnunk.

Akartam az jószágnak apprehendálására innét való magam embereit alá küldenem, de az utnak messze voltát és költségem fogyatkozását tekintvén, rövidebb utat találtam benne. Mindazáltal az mely gondviselőt az jószágokban rendeltem, rövid nap bő instructióval alábocsátom, azonban kgd agya kezekhez plenipotentiarusimnak mindenütt levő jószágocskámat. In reliquo Isten tarcsa kedves jó egészségben kgdt sok jó esztendeig. Datum Tyrnaviae, penultima martii anno 1630.

Spect. ac. Magn. D. V.

servitor et frater ad serviendum paratissimus

Emericus Czobor junior, m. pr.

Kívül: Spectabili ac magnifico Domino Francisco de Pereny seniori etc.

Sassin, 1630. april 15. Id. Czobor Imre Németi Mátyáshoz.

Szolgálck mint barátomnak kgdnek, bocsánatot várok, hogy bővebben kgdnek nem irhatok.

A mint saldéthatom az dolgot, mivel hogy más karban van az dolog, hogy sem volt, *tudnátok uram félni ha volna kitől*. Én az mit montam, törvént montam, úgy tecczik, hogy az ő fölsége táblája sem mondott mást, hanem csak azt az mit én montam. Nekem úgy tecczik, hogy az egész tábla eszén én inkább vetnék fundamentumot, hogy sem némely ingadozó elméken. Csufos dolognak látcik, hogy meg tuttok

uram ijedni. Én jó jelnek is tartom, mert én előtem *nem vitéz az, a ki félni nem tud*. Noha az dolog más karban vagyon, ha az ország törvényével akartok élni és ha el nem akartok menni az törvény mellől, ítélem, hogy az minémű karban állapotották némely nyughatatlan elmék az dolgot, nem szintén találtak kősziklán vetni fundamentumot. Én remélem, hogy meg is csalatnak abban, az mit el hittek magokban. Sapi-
 enti satis. Nem irhatok bővebben, ezer az gond a fejemen. Az gyűlésben tudom az urnak lészen embere. Ha elvétettétek uram az ugrást, az nyomon fölthalálhatjátok etc. Az szent irás szerint én is megmonthatnám az urnak, hogy bizzál fíjam, az te hited üdvezit téged. Az urnak ajánlom szolgálatomat. Legyen ezek után Istennek áldása kgddel. Ex Sassin, 15. apri-
 lis 1630.

kdnek barátja

Czobor Imre, m. p.

Én is ő fölségétől csak tegnap előtt estve érkezém meg.

Kívül: Az nemzetes Némethy Mátyás uramnak, nékem barátomnak adassék.

Nagyszombat, 1630. május 21. Ifj. Czobor Imre id. Perényi Ferenczhez.

Spectabilis ac magnifice Domine, domine et frater mihi observandissime salutem etc.

Isten kgdet sok kívánta jókkal áldgya meg. Szándékom vala az, hogy kgtek felé való menetelhez készüljek és elmennek, de mivel némely impedimentomim és alkalmatlan-
 ságim interveniáltak, kik miatt az oda való menetelemet kel-
 let tovább halasztanom, az okért üzentem némely dolgokrul kednek Ölvedi uramtul, értvén némely embereknek hamis informatióját, mellyel vádolják engem kdnél. Kgd soha ne kételkedgyék az én atyafiuságomban, mert Istennek hála úgy disponálok és rendezem az én dolgaimat, hogy kdnek is hasznára legyen és énnekem is káromra ne következzen, az mint bővebben s nyilvánban ő kglme Ölvedi uram referál-
 hatja kdnek, és informálhatja kdnek. Kérem azért kgdt, kd jó szeretettel hallgassa meg ő klmét és az mit az én szóm-
 mal kdnek mondand, elhidgye szavát, mert nincs úgy az dolog az mint beadták. In reliquo adgya Isten kgdet jó egészségben láthassák. Tyrnaviae, 21. maji, anno 1630.

Spect. ac Magn. D. V.

servitor et frater addictus

Emericus Czobor junior m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco Prini de Pereni etc.

Sassin, 1630. május 23. Id. Czobor Imre Németi Mátyáshoz.

Szolgálok kgdnek mint barátomnak.

Az gyermek levelét meghozák. Ir úgy mint esztelen, az ki maga javát nem érti. Lészen válasza. Ha elmenne is az alföldre, vagyon imámár Préni uramnak contractusa, ahoz tart-hatja magát s ha azonkívül cselekednék, ítéletet is venne minden rendektől érette. Mind Cardinál uramnak s mind Pala-tinus uramnak s mind nekem az teczik, hogy tanuljon, az minthogy végeztünk rólla. Ölvödi uram ha hatalommal bir-hatja Nagy Idát szegény Préni uramnak s ha nem hagyja birnia, Préni uram alkalmaztatván az contractushoz magát ország végezése ellen nem peccal. Én megirom az gyermeknek, hogy az tanácsi ha parancsolni fognak, ha megugratják, nem vétkeznek. Azt eltávoztassátok uram, mivel hogy lölki ember Ölvödi, azt se személyében se nyelvvel ne báncsátok. Ingyen ha Ölvödi uram emberi vagy akárki-é is ha parancsolni fogna a jószágban, ha megugrik, nem látom véteknek országunk törvé-nyére nézve. Értvén kgd az állapotot nem szükség kdnek bővebben írnom. Vagyon esze Préni uramnak s tudom, hogy él is vele. Isten áldása legyen kddel. Ex Sassin, 23. maji 1630.

Kgdnek szeretettel szolgál

Czobor Imre, m. p.

Kívül: Az nemzetes Németi Mátyás uramnak stb.

Bécs, 1630. május 25. Eszterházy Miklós nádor Perényi Gáborhoz.

Spectabilis ac magnifice domine amice observandissime salutem etc.

Nem ok nekül mondják az juristák: audita una . . . altera, melyre nézve Kornys uram . . . Császár urunkhoz ő felségéhez ide Bécsbe követségbe gyüvén, több dolgai között az kgtek között apai jószág végett controversiának diriminálásáról producálta ő felségének in specie az Commissarius urak ő kglmeknek pecsétek alatt adatott testimonialis levelet, melyet mi de verbo ad verbum leiratván, inclusivis megkül-döttük kdnek. Mely testimonialis három dolgot foglal magá-ban. Elsőben hogy Kornys uramnak az megholt erdélyi feje-delem tanquam possessor legitimus adta, de annyival nagyobb roburt szerzett annak, hogy Császár Urunk ő felsége Consen-susával confirmáltatta. És azután jól lehet az Commissarius urak kgd instantiájára és relatiójára kgdnek atták volt . . . az jószágot, de azután producált igazságát látván Kornys uramnak, azon kdnek adott testimoniálisát . . . vissza adták

Kornys uramnak az jószágát, kgd penig hun keresse maga pénzt, megmutatják.

Kgdet azért szeretettel intjük, mivel ezek . . . kgd hadjon békét azon jószágnak mind addig, míg mi az oda ktek felé való commissióra alá nem megyünk. Akkor aztán az több dolgokkal együtt ezen ktek . . . controversiát revideálván determinálni . . . nem mulatjuk. De reliquis etc. Datum Wienne die 25. maji, anno 1630.

Spect. et magn. D. V.

Servitor et amicus paratissimus

Comes N. Eszterhazy

de Galantha, m. p.

Kívül: Spectabili et magnifico domino Gabrieli de Perény, supremo ac perpetuo comiti comitatus de Vgochya etc.

(A levél több helyt szakadozott.)

Sassin, 1630. jun. 13. Id. Czobor Imre id. Perényi Ferenczhez.

Mint jó akaró Uramnak atyámfjának ajánlom knek szeretettel való atyafiúi szolgálatomat, az szent Istennek áldása legyen kgddel.

Az kgd levelét böcsülettel vettem, melyben írja kgd, hogy Németi Mátyás uramtul értette kgd azt, hogy én az mostani gyűlésben atyafiságosan szolgáltam volna kgdnek. Nem csak most, ezután is igyekszem azon, hogy az én atyafiságomban meg ne fogyatkozzék kgd.

Az mi nézi Imris dolgát, Ölvödi pap ki lehessen, nem ismerem. Szintén az jobbik lóra ülteté vala és arra vette volt, hogy az pap kocsián menjen el, ugyan el is ment volna. Ennehány levelem szaporán érvén az gyermeket, írásim gátlák meg útját az gyermeknek és Ölvödi elméjét. Az gyermeket, hogy alá vitesse kgd Ölvödi pap szavára és új végezésre menjen az gyermekkel — nem tudom micsoda új végezés lehetne az. — Ölvödivel szemben lévén kgd, ki veheti tőle, micsoda végezést akarnának csinálni. De hogy hasznos s helyes és jó végezést csináljanak, mógyát annak én nem látom. Az gyermek hogy ne vesztegessék, ír kgd arrul, hogy abban módot találjak. Nehéz uram annak az útját és módját föltalálni, mert igen gyöngé az gyermek állapotjában. A mit ma végeznek vele, holnap mást beszél. Ennek uram még iskola köl-lene, szintén most vagyon legjobb tanulásában.

Cardinál uram teccéséből *Bécsben akarják köldeni az német nyelvért és az udvarnál való bátorságnak vételiért.* Ez itt való jószágaival az bécsi állapotot föl nem érhetjük, köl-gyön kgd négy vagy ötszáz tallért késedelem nélkül. Az gyer-

mek kezihez ne küldgye kgd, hanem az én kezemhez küldje kgd, mert az ifjúnak kezében akadván, mint ifju más aprólékra vásárlaná és így elmaradna a bécsi tanulásról. Az kgd jámbor szolgája az kgd fassióját meghozta; bővebben kdnek hogy nem írhatok, sok rendbeli dolgaimnak tulajdonicsa kgd. Ezek után legyen Istennek áldása kgddel. Ex Sassin, 13. junii 1630.

Kgdnek szeretettel szolgál

Czobor Imre, m. p.

Kívül: Az tekéntetes nsgos Prénj Ferencz uramnak.

Sassin, 1630. jun. 13. Id. Czobor Imre Németi Mátyáshoz.

Szolgálok mint barátomnak kgdnek és Istennek áldását kívánom kgden lenni.

Hogy ily röviden írok, kd megbocsássa, ezer az dolog rajtam, vagyon csak ez mai nap is tizenhat rendbeli expeditióm. Az kgd levelét nem kereshetem most dolgaim miatt, de első alkalmatossággal fölkeresem és megküldöm Ölvödi papnak. Hogy Cardinál uram valamit mondott volna az gyermek felől, az okosság nem hagyja elhinnem, mert ez mostani végezett contractus ellen nem mind az a mit Ölvödi mond. Mindazáltal küldje egy jámbor szolgáját az ur Ölvödihez és menjen végére, minémű követséget vitt az gyermekről, megértvén, mingyárt által értheti ember, mire való legyen az követség.

Mandatumok felől ir kgd. Nem gátolhatni meg az mandatumok kiadását, de böcsülettel vevén az mandatumot, ha ellenkezik országnak törvényével az mandatum, ha helt nem ad is ember országnak törvényével ellenkező mandatumnak, nem vétkezik semmit. — Én így tanultam az ország törvényét. Erről ennehány rendbeli articulusink is vannak.

Minthogy ily igen féltek az mandatumtól, miveljétek ezt; Mikor mandatumot visznek ráto, hallgassa el az ur, mit beszélnek az mandatum mellett és mongya azt az úr: Az mandatumot örömet látnám, mely mellett jött kgd. Mingyárt kezében köll az mandatumot adni az úrnak. Kezében adván az mandatumot az úrnak, az úr mondja azt az káptalanbeli papnak, ki az mandatumot hozta: Megolvastam az mandatumot; beszélgessenek az úrnak fő ember szolgái a káptalannal addig. Evel az úr az maga házában forduljon be, mingyarást kopiáltassa le az mandatumot és az papnak ne adjon magától semmi egyéb választ, mondja csak azt, hogy én az mandatumot illendő böcsülettel vettem, mit contineáljon az mandatum, megértettem. Azért az dolog gondolkodást kíván, magam szolgáitól megküldöm az választ.

Ha az káptalan ugyan urgeálná az választ, vannak uram közölök is tudatlanok, ugyan csak azt mondja: Én kgdnek megmontam az választ, kgdnek mást nem adok. Így aztán az ki tudós ember és az úrnak az kik jóakarói, hivassátok magatokhoz. Rapiált mandatumot olvassátok meg uram, hiszem könnyű így botlás nélkül választ adni az mandatumra. Ezt követvén ez után nem lesz ok, a miért rettegjete az mandatumoktól. Ezek után legyen Istennek áldása kgddel. 13. Junii írtam anno 1630.

Kdnek barátja

Cz. I., m. p.

Megírtam az urnak, hogy pénzt külgjön az gyermeknek bécsi állapotjára, mert Cardinál uram teccéséből Bécsben küldöm. Evvel ne késsetek uram. Itt való jószága állapotját érti kgd. Evel föl nem érjük, hosszabban köll nyujtóznunk az bécsi állapotra az szombati állapotnál.

Kívül: Az Nemzetes Németi Mátyás uramnak, nekem barátomnak adassék.

Sassin, 1630. júl. 5. Id. Czobor Imre Perényi Ferenczhez.

Mint jóakaró uramnak, atyámfiának, kgdnek ajánlom szeretettel való atyafiúi szolgálatomat.

Imrist az dotalista hogy alá igyekezik vitetni, nem értetem. Első alkalmatossággal Cardinál urammal közlöm az dolgot. Így lévén az dolog, nem volna szükség az kgd letovai tisztartójának pénzt idehozni. Írtam kgdnek, hogy 8, Septembris adnék az gyermek szükségére, azt én szeretettel megcselekedném. De az mely napig kéri kdg az pénzt, addig az napig az gyermeket Bécsbe föl nem küldhetjük, oka, hogy pestis hallom hogy kezdetik Bécsben. Az mely napra írja kd hogy az letovai tisztartó fog pénzt hozni, szintén jókor lészen, addig én is szállást foglaltatok neki és addig az napig lássuk, mire válik nyukhatatlan elméje is az gyermeknek s az pestis állapota is. Nekem kgd nagyobb dologbul is parancsoljon, szeretettel igyekezem szolgálnom és kedveskednem kdnek. Ezek után legyen az szent Istennek áldás kgddel. Írtam 5. Julii anno 1630.

Kgnek szeretettel szolgál

Czobor Imre, m. p.

Kívül: Az tekintetes Nsgos Prénj Ferencz uramnak, nekem jóakaró uramnak, atyámfiának adassék.

Sassin. 1630. júl. 25. Ugyanaz ugyanahhoz.

Mint jóakaró uramnak atyámfjának knek ajánlom szolgálatomat, a szent Istennek áldása legyen kgden.

Az gyermekért az dotalista hogy alá küld, írtam vala kdnek. Megtörténék. Az gyermeket kibeszélvén az oskolából, ide Sasinban hozák. Írtam vala Cardinál uramnak felőle, ne engedje megmecceni torkát a rossz tanácsnak, mert rossz az a tanács, a ki félben hagyatja tanulását egy dotalista kedviért. Irja Cardinál uram, hogy ő intette az gyermeket, hogy ne cselekegye. Homályosnak lácik nekem az Cardinal uram írása. Ezzel nem elégettem meg, írtam ezen dologrul hasonlóképen palatinus uramnak. Onnét még nincsen válaszom. Ha kgd az dotalistának akkor mutatott határt az gabnából is, a mikor a dotalitiumját excidáltatta, most nem volna min elmélkedni kdnek. De akkor elmulatván s ki nagyobb, aratását is békességesen engedvén kgd végben vinni, itt ez iránt ujas orot csinálhatnának immár az emberek (így). Az mi azt illeti, hogy aki vet a szokott aratni, igaz, de eféle dotaliciom excidálásában nem tartom én azt. Ha ennek úgy köllene lenni, sequitur hát, hogy soha csak egy dotalistának sem excidáltatnák ki az ő dotalitiomját, hanem épen köllene urátul maradt jószágokban az successornak szenvedni őket. Ha én elmerem valakinek foglalnom jószágát, a mely veleje és fundamentuma az dolognak és határt mutatok az jószág bírásában neki quae, qualis, quanta, hogy az vetésből is meg ne határozhassam, kisebb lévén az vetés az derék józágnál. De ha kgd negligálta és elmulatta és az dotalista számára engette birnia s meg is engette aratni, magára s nem másra vethet kgd.

Az dotalisták dolgában az ő állapotjokat ezért mint szokták kimutatni az magyar példa beszéd szerint: *nyulat bokrostul*. Az dotalista hogy mind az két udvarházat bírhasssa, nem látom azt az ország törvényében. De pro bene esse, Palatinus uram autoritását ebbe ne vesse vissza kgd, jámbor szolgája által találja meg felőle, ne mondhasssa, hogy tanácsa nélkül cselekednék kgd. Nem köll ebben nézni egy jámbor szolgájának fáradságát és ennehány forint kőcségét, hiszen nem az magáét költi kgd.

Az gyermek alá igyekezik. Ha az contractushoz tartja kgd magát és ott alatt ha praeceptort fogad neki kgd, körüllette lévő rossz, gaz cselédjeit elüzi kgd, így felel meg curátorságbeli tisztinek és az igaz atyafiúi vérnek, jövődőben jót mond érette. Az mint hallom, az anyja ingerli leginkább, hogy alá menjen, minden arany lánczait föl akarja veretni és *Szölöst* akarja vele kiváltani ha kgd könyvel hagyja birnia s nem

jószággal, nem hoz nótát az törvény érte kgdnek. Nem olvastam az ország törvényében, hogy atyafi atyafi ellen nótában eshessék; ha tanéttatod uram, nem peccálsz, az brevissel nem kereshet, mert tanul, karddal tőled el nem veheti, s ha nem tanéttatod, átkoz ezután is érette. Bővebben kgdnek hogy nem írhatok, ítéletet ne vegyek kgdtül, szántalan sok foglalatossá-gim lévén, látja Isten, nincs időm az bőven való íráshoz. Ezek után sokáig éltesse Isten kgdet kívánom. Írtam Sasinban, 25. Julii, anno 1630.

Kgdnek szeretettel szolgál

Czobor Imre, m. p.

P. S. Czobor János testamentumát külgye föl nekem kgd. Az minémű fassiót tett az gyermek az dotalistával, hogy fele jószágát birhassa az míg az fekete szoknyát viseli, annak contradikáljon kgd, és az gyermek az kinek mit adna az nagyidai jószágban, annak is contradicáljon kgd. Hallom, hogy az nagyidai jószágban Ferencz deáknak 6 egész helyes jobbá-gyot adott.

Kivül: Az tekéntetes Nsgos Prénj Ferencz uramnak stb.

Sassin, 1630. aug. 28. Ugyanaz ugyanahhoz.

Kgdnek, mint jóakaró uramnak, böcsületes atyámfiának ajánlom szeretettel való atyafiúi szolgálatomat, Istennek áldása legyen kgddel.

Az kgd levelét 27. Augusti vettem, melyből értem öcsémnek alámenetelét. Hogy idegenen viseli magát kgdhez, nem dícséretes. Eccer való teccése és végezése ellen nekem csodásnak láciik, hogy megengette Cardinal uram alávaló menetelét. most lévén tanulásának derekán. Hogy félben hagyja tanulását, nem mond áldást az ifju jövendőben érette anuak, az ki oka leve, hogy ha félben kellene tanulását hadni. Én semmi ujat vagy egyebet az ifju állapotjárul kgdnek írnom nem cudok. Irja kgd, hogy én öcsémnek jószágát kezemből kibotsátám volna. Eleitől fogva az minémű tisztartója volt és minden egyéb tisztviselői, én csak egyet sem változtattam meg benne, eleitől fogva az mint birták, mind ez óráig úgy birják. Az hol kárát vehetém eszemben, azért megszólítottam őket, nem volt ennél egyéb birodalmom jószágán.

Az jó öcsémnek alávaló menetele én akaratomból nem lett, hogy bővebben kgdnek nem írhatok, oka az, hogy valamikor kgdnek mit írtam az dotalista felől, mindenkor nyilván volt az dotalistánál. Talán oly szót nem írtam, az ki hírével nem lett volna, mely dolog igen csodásnak láczik. Mert az

mikor ember jóakarójának opinióját megmongya, az titokban és hallgatásban szokott lenni.

Ferencz deák levelét hogy fel külte kgd, megszolgálom kgdnek. Ugy ír mint rossz, magafeledett ember. *Mi ide egy borjunak tartjuk*, mert nem ért többet annál az törvényhez. Ölvödi pap mit ítél felőle, nem tudom. Ezek után légyen az szent Istennek áldása kgddel. 28. Augusti sasini házamnál írtam 1630.

Kgdnek szeretettel szolgál

Czobor Imre, m. p.

Kívül: Az tekintetes nsgos Préni Ferencz uramnak etc.

Kis-Marton, 1630. sept. 6. Eszterháry Miklós nádor idősb Perényi Ferenczhez.

Spectabilis ac Magnifice Domine Comes, amice nobis observandissime.

Salutem etc. Mivel azon igyekeztünk, hogy ifjabbik Czobor Imre tovább is continuálta volna oskolában való tanulását s látását, hallását, úgy ugyan emlékezünk reá, hogy írtunk kgdnek kgd kezében levő jószáginak administratiójáról és kezénél való megtartásáról. De minthogy már elhadda tanulását és oly időre is jutott, az kiben országunk törvénye szerint is nem szükséges neki az tutor avagy curator, kgdet akaránk ez levelünk által requirálnunk és szeretettel kérnünk is, hogy megírt ifjabbik Czobor Imrének kgdnél lévő jószágit haladék nélkül remittálja, ne molestáljon minket se pedig kgdet az végett, holott most is írván ezen dologrul, az többi között jelenti azt is levelében, hogy kgd azt praetendálná, hogy velünk lött volna valami végezése azon jószág végett, az kinek beneficiumjával két esztendeig akarná még birnia az jószágot, az kiről mi nem emlékezünk, hogy előttünk lett volna. Tarcsa meg Isten kgdt jó egészségben. Datum in arce nostra Kis-Marthon die 6. Septembris, anno 1630.

Spect. ac Mgnficae D. Vestrae

servitor et amicus benevolus

Comes N. Eszterházy de Galantha.

Kívül: Spectabili ac Magnifico Comiti Domino Francisco de Pereny, supremo Comiti Cottus Abaujvariensis etc.

Nagy-Ida, 1630. okt. 3. Perényi Ferencz id. Czobor Imréhez.

Spectabilis ac Magnifice Domine etc.

Ennek előtte való írásimban is certificáltam vala kgdet az öcsénk Czobor Imriskó alá érkezése és itt alatt hozzám idegen maga viselése felől s' mind penig hogy az dotalistától kivött jószágot felettébb efflagitálja kezemből kieresztteni,

tovább már sem tanulni sem mások curátorságától dependeálni nem akarván. A sui juris állapotot követvén immár Cardinal és Palatinus uram ő ngok levelek által admoneáltatott, sőt császár urunktól mandatumot is extrahált reám, hogy jószágát kezében ereszteném. De kgd nekem mind ezekre igen rövid választ adván, utóbbani levelében írja, hogy az előbbi írásához accomodálnám magamat, mely (az dotalistáról való censuráját knk praeterealván) nem egyéb, hanem hogy alá jövén a gyermek ha itt alatt praeceptort fogadok neki, taníttatom és mellette lévő gaz cselédet elüzök, úgy felelek meg az contractusnak és curatorságbeli tisztetnek, melyben én mind igaz atyafiúi szeretetemet s' mind promptitudómot is kész lettem volna declarálni, de midőn afféléről intettem az ifjat persvadealván a scholát neki, csak kedvetlenítettem magamtól. Elannyira, hogy nagyobb kedve lévén a Minervák zászlója alá magát iratni, semmi lött okon tovább már nem igyekszik az Apolló palaestrájában vitézkedni, sőt az ánya mellől csak felém is jönni.

Holott azért ilyen idegensége legyen mind magamhoz a jóra való intésért s' mind a scholákhoz, és naponként s' óránként mind Császár urunktól contrahált mandatummal s' mind Palatinus és Cardinal uraméktól obtinealt admonitiókkal urgeal jószágának resignálása felől, kgdt nagy szeretettel kérem mint uramat, atyámfiát, az én contractusomat (melyben nekem hitem és tisztességem forog) ne differállja tovább megküldeni és ezen szolgáim kezében adni. Holott Istent hívom bizonyságul, én az jó öcsém jószágát eddig is kész lettem volna ad primam suae mattis et dominorum Cardinalis ac Palatini admonitionem kezéhez adni s' eresztetni, csak az én contractusomat küldötte volna kezemhez kgd, akár penig ő a jó öcsém hozta volna meg.

Én tovább sem magával nem izetlenkedném, sem jószágán nem kapdosnék, sem quod majus ő felségének az mi kegyelmes urunknak és Cardinal és Palatinus Uraméknak indignatiójában nem akarnék incurralnom, tudván hogy övé, megereszteném neki, ám látná, tovább mit cselekednék vele.

Ez immár szárnyára költ ifju és aperte mondgya, hogy sem kgd sem én curatorságomtól dependeálni nem akar, hanem maga czafráján akar lenni és mi haszon tovább vele bajoskodni? Eddig is elég indignitást kellett — a contractust kgd meg nem küldvén — miatta szenvednem, holott mind Judex Curiae uramot sollicitalván illetlen expositiókkal mandatumokat extrahalt s' mind penig az vármegyéken nagy derogáló protestatiókat tévén, ispánokat evocál ellenem, hanem mégis hogy mennél hamarébb efféle indignitásoktól megmenekedhessem,

kérem kgdt, ne difficultálja megküldeni a contractust. De caetero választ várván kgdtül.

Kívül: Paria litterarum ad dominum Emericum Czobor seniore
die 3. Octobris ex Nagy Ida datarum 1630.

Sassin, 1631. jan. 29. Ifj. Czobor Imre id. Perényi Ferenczhez.

Szolgalatomat ajánlom kdnek, mint jó akaró bátyám uramnak stb.

Megemlékezvén jó akaró bátyám uram az terminus napról, kin kgdnek az kétszáz aranyat le kellessék tennem, kgd által nagyidai és egyéb jószágom kezemnek birodalma alá restitutiójakor, egymás között való végezésünknek continentiája szerint, azért im ez levelem megadó jámbor szolgálaim s' Zerednyey János deák és egyebek által felül specificált kétszáz aranyat megküldöttem, kinek látja Isten nagy fáradságu munkámmal, másoktól kölcsön kérvén nehezen szerit tehettem, alá érkezvén az pénzzel, kérem kgdet, minden difficultásokat hátra vetvén, vegye fel és quietálljon kgd mind magamot, successorimot felvétele felől, kgd is a mint ajánlotta magát, hogy azon jószágombeli őszi és tavaszi gabona asztagimnak némely részét megtéríti, mihent az kétszáz aranyat leteszem kgdnek, látván kgd ily nagy szükségemet, kétség nélkül elhittem, hogy abbeli ajánlott jó akarattyát hozzám megmutatni kgd is nem késleli, kit kgdnek én is nemcsak hasonló sőt nagyobb atyafiui jó akaratomnak megmutatásával igyekezem jövőendőben recompensálni. Kgdtül választ várván, tarcsa meg Isten kgdet sok esztendeig kedves jó egészségben, hozzá tartozóival egyetemben. Datum Sassini die 29. Januarii, anni 1631.

Kgdnek szeretettel szolgáló öccse

Czobor Imre, m. p.

Kívül: Spectabili ac magnifico domino Francisco Pereny de eadem Pereny, supremo Comiti Comitatus Abauyvariensis stb.

Kaszony, 1631. aug. 20. Id. Perényi Györgynek Melith Zsuzsánnától származott gyermekei anyjukról maradt javait egymás között felosztják.

Mi nagyságos Perény György ifjabbik, Perény Sidmond, Perény Ferencz ifjabbik, Perény Imre és Perény Erzsébet kisasszony, az tekéntetes nagyságos idősbik Perényi György urunk, Abauj vármegye örökös főispánnya néhai nemzetes és nsgos breberi *Melith Susánna* asszonytól való gyermekei és maradéki, adgyuk tutára mindeneknek az kiknek illik ez mi levelünknek rendiben. Mivel ennek előtte való időkben az mi

fölyül megnevezett édes anyánkrul reánk devolváltatott szerednyei, eszényi és vékei jószágot és portiónkat az mi megnevezett urunk atyánk, tudván equale jussunkat azokhoz, közöttünk bizonyos főrendbeli embereknek jelen lételekben per sortem divisionis megosztván, hanem csak maradott hátra lakó helyünknek, azokhoz tartozandó földeknek, réteknek és szőlőknek közöttünk való elosztása és limitatiója, melyekről is némely mi jó akaró urainknak és atyánkfiainak intésekre egymás között componáltunk ilyen módon:

Mivel hogy mi Istennek kegyelmességéből öten egy testvér atyafiak lévén residentiánkra commodus locus külön külön nincsen, hanem ez felyül specificált *szerednyei vár* és *Eszény s' vékei* udvarházokbeli portiónknak kölletett közöttünk megosztolni és residentiaként jutni: annak okáért az vékei udvarházat földestül, rétestül és egyéb pertinentiákkal mi Perény Sidmond és Perény Imre az több atyafiak consensusából vöttük és választottuk magunknak residentiául, mi pedig ifjabbik Perény György és Ferencz vöttük magunknak az szerednyei várbeli portiót, földestül, rétestül ily conditióval. hogy ha — kitől Isten oltalmazzon — szegény hazánkban valami tumultuatiók lennének, és az több atyafiak reá szorulvának, tartozzunk ugyan azon mi szerednyei portiónkban az felyül megnevezett több atyafiat pro securiore permansione recipálni. Nekem pedig Perény Erzsébet hajadon kisasszonynak jutott residentiául az eszényi portio, földestül, rétestül ily conditióval: mivel vadnak Szerednyéhez és Vékéhez bizonyos majorság szőlők, melyeket mi felyül specificált parsok tartozunk, innét mindgyárást ad faciem earundem vinearum allodialium menván, az helynek birái által megosztatni, és kiki maga portióján, mely nyil szerint jutna, contentusnak lenni, az somi szőlőn és hegyvámon kívül, melyet jó akaratunkból divisió kívül az hugunknak Perény Erzsébetnek mi atyafiak engedünk. Ennek fölötte vadnak ez megspecificált jószágban köz kádra menő bordézmák, melyekből mi pársok és atyafiak szüretnek idején, kiki azon helyben való birodalma szerént, melynek határán az szőlő hegy volna, igaz portióját és részét elvegye és közöttünk juxta ratam portionem megoszoljon. Ez mellett, mivel hogy az fölyül specificált jószágoknak némelyike pörben vagyon, hogy ha történnék, hogy valamelyikünk portióját valaki törvénnel elnyernéje, tartozzanak az jószágban éppen megmaradott atyafiak afféle törvénnel megkárosított atyafiat a nállok éppen megmaradott jószágból aequali jure contentálni és minden megnevezett jószágunkat pörlekedők ellen egymást aequalibus sumptibus defendálni. Praeterea vadnak még mások kezénél minket concernáló jószágok is, melyeket is tartozzunk egyenlő

költségünkkel, fáradságunkkal megkeresni és egymás között egyenlőképen megosztani. Ezen limitatiót pedig mi pársok és atyafiak tartozzunk szintén oly erősnek, helyesnek és közöttünk perpetuo durabilisnek successivissemper temporibus tartani és ismerni, mintha vice ispán avagy valamelyik prothonotarius attá volna meg közöttünk. Melyeknek nagyobb erősségére és bizonyosságára attuk az mi kezünk írása alatt és pecsétünkkel költ levelünket az mi jó akaró uraink és atyánkfiai előtt Tekéntetes és nsgos idősbik Perény Ferencz és Perény Gábor uramék, Uyhely János Ugocsavármegye vice ispánya, Zolthán László azon vármegye assessora, Pásztóhy Máté Zathmár és Ugocsa vármegyének notariussa, Mezeő Gáspár Ugocsa vármegyének assessora előtt. Datum in oppido Kaszony die vigesima Augusti, anno domini Millesimo Sexcentesimo Tricesimo primo.

Iffju Perény György m. p. (p. h.) Perény Sigmond m. p. (p. h.) iffju Perény Ferencz m. p. (p. h.) Perény Imre m. p. (p. h.) Perény Ferencz m. p. (p. h.) Gabriel de Pereny Comes mpr. (p. h.) Johannes Uyhely vice comes mpr. (p. h.) Caspar Mezeo mpr. (p. h.) Coram me M. Paszthoy Jur. Comitatum Zathmar et Ugocsia notario mpr. (p. h.) Zoltán László mpr. (p. h.)

*Gy.-Fejérvár, 1632. febr. 22. Kornis Zsigmond
Lónyay Zsigmondhoz.*

Spectabilis ac Magnifice domine, frater et compater observandissime clarissimeque etc.

Kedves sok jó uj esztendőket engeggyen az Ur Isten édes komám uram kdnek megérhetni, az édes komám asszony-nyal, szerelmes gyermeki és minden igaz jó akarójával egyetemben. Minapiban Karánci Márton szolgámat kelletvén az ktek szomszédságában való jószágomban bocsátanom, az alkalmatosság úgy hozta volt, hogy keddel is szemben lévén kgnek becsületes levelét hozta vala, mely nállam azért is igen kedves volt, hogy abbul értettem kgteket is jó egészségben lenni, azért is hogy róllam, régi igaz szolgájáról el nem feletkezővén becsületes levelével látogattatott.

Bizony dolog, hogy én is örömet irtam volna knek azon szolgám által is, de bizonyosan úgy értettem volt, hogy kgd Posenban indult légyen, ez alkalmatosságot azért nem akarám édes kedves komám uram el nem mulatnom, hogy kdnek ne írjak ez jámbor szolgája *Horváth Márton* uram által; magam felől írhatom, még élek édes komám, bizony dolog, hogy kereszt nélkül mostan sem vagyok, de nem volna jó, ha annélkül maradnánk, légyen az jó Istennek szent akarátja mindenbe.

Szándékom az, hogy hamar időn meglátogassam kgteket, itt mi igen meglakozánk, mivel ez mostani idő ugyan ezt kíványa, mert majd az sovány böjt is elérkezik az ő lélek látogató *keszöczéivel*.*) Egyéb ide való dolgokrul Horváth Márton uram elegedendőképen informálhatja kgdet.

Az svécziai királynak látom itt követit, úgy értem, tulajdon csak az előbbeni fejedelem asszonyunk dolga végett, nem fog itt sokat késni, talán az portára is elmegyén. Az törökök felől értjük hogy induciát csináltanak az kazullal, és Babiloniában ednehány napi járó földön valami erősséget csinálván abban derekas praesidiomot is rendeltenek, abbul oltalmazták határokat az induciáig. A mint értem, Murtaza basát expediálják mostan oda, elég sok confusiót mondanak ő közöttük is mostan.

Egyéb hireket mostan kgdnek írni nem tudok, itt mostan csendességben vagyunk, Istennek hála, az pestis kezdett mindazonáltal Biharvármegyében grassálni. Minap Zarándvármegyébe celebráltam vala gyűlést, Bornemisza Pál jenei kapitány uramnak hozák hogy Lándorfejérváron belül, igen nagy darab helyen, tisztán merő fekete hó lött, nagy hó volt, de mint az korom oly fekete volt, nem . . . sokáig, elolvadott. Igen bizonyosan ednehány felől confirmállják ugyan ottan ez hirt: igen nagy csuda ha igaz. Az mely hireket édes komám uram kgd énnekem irt volt, igen kedvesen és örömmel olvastam, és agya az Ur Isten, legyenek mind ugy, el is hittem, hogy az kglmes ur Isten soha el nem hagyja az igaz ügyet, jóllehet szerelmes komám ide azokat mind másképen beszélük. Kgdet felette kérem és ugyan atyafiképen obtestálom, rólam igen jó akaró régi igaz szolgájáról és atyafiárul ne feledkezzék, szolgáltasson is velem és az mikor alkalmatossága leszen, irjon kiválképen egészsége és az odafel való állapotok felől, mert bizony mindenikről jót hallanom felette szívből kívánnék. Ezek után ajánlom kgdet az Ur Istennek minden időbeli jó és kgylmes oltalmában szerelmesivel egyetemben. Datum ex Fejérvár 22. Februarii, anno 1632. S. M. D. V.

servitor paratissimus, frater et
compater sincerus
Sigismundus Kornis, mpr.

Kivül: Spectabili ac magnifico domino Sigismundo Lónyai de Nagy Lónya, Sacrae Caes. Regiaeque Majestatis Consiliario, domino fratri et compatri observandissimo confidentissimoque.

---

*) *Keszöcze* a Nyelvtörténeti Szótár szerint, böjti savanyú étel.

Kassa, 1632. okt. 26. Forgách Miklós Perényi Gáborhoz.

Spectabilis ac magnifice domine, frater mihi observandissime, servitiorum etc. Isten minden javaival áldja meg kgdet kedvesivel egyetemben.

Kornis Sigmond urammal Apa nevű faluról minémű controversiája legyen, már kgd jól tudgya, kiről mit írjon énnekem Kornis uram ő kgylme, includálva küldöttem kgdnek. Minthogy az én kgylmes uram koronás királyomtól ő felségétől nagy erős mandatomat hoztak reám, hogy az nevezett jószágot restituáljam Kornis uramnak, szükség, hogy az dolgot valósága szerint írja meg kgd, tudhassam magamat mihez alkalmaztatnom, de mind jobbnak mondanám, hogy kgd ő kglmével megalkudnék rólla, ha penig föl . . . nem difficultálna, hogy kgyddel beszélhetnék . . . akarnám, talám valami jót csinálhatnék kgtek között, ha akarná kgtek. Még is kérem maga jó alkalmatosságát el ne mulassa, jöjjön fel, mivel az ő felsége kglmes mandatumát el nem mulathatom, hanem meg köll felelnem, ha kgd édes öcsém uram hallgatva mulatja, én reám ne vessen, mert igen sollicitálván Kornis uram nem halaszthatom, mással is peragáltatnom köll, ha betegségem miatt magam oda nem mehetnék is. Isten legyen kddel édes öcsém uram. Cassoviae die 26. Octobris anno 1632. Spectabilis ac M. D. V.

servitor et frater addictissimus
Nicolaus Forgách de Gimes, mpr.

Kivül: Spectabili ac magnifico Domino Gabrieli de Peren, supremo Comiti Comitatus de Ugocsa etc.

Közli: DR. KOMÁROMY ANDRÁS.

DE CAMELIS JÓZSEF MUNKÁCSI PÜSPÖK NAPLÓJA.

---

*Diarium de Camelis Josephi Episcopi Munkácsiensis.*¹⁾

Die 20. Aprilis secundum Calendarium Novum, die vero 10-a secundum vetus, anni 1690. fui installatus in Ecclesia pro Episcopo Munkacsiensi vigore Caesarei mandati ab Illmo Dno Episcopo Varadiensi et a Magnifico Dno Francisco Klobusiski Administratore Supremo bonorum Rakoczianorum. Ibique in meis manibus fecerunt publice iuratum fidei professionem Catholicam in idiomate Sclavonica Rmmus Dnus Methodius Rakoveczki²⁾ Egumen Monasterii s. Nicolai Munkacsiensis, R. Tharasius Kopronski Monachus, R. Gelasius Monachus (Lěički), R. Sebastianus Popial Mon. alii pariter Sacerdotes, qui ibi reperti sunt. videlicet Ignatius Justo presb., Hrehory Rakoszinski pop., Georgius Rutzczanszki pop., Joannes Szeleslovszki pop.

Emericus Czabary prope Rudlo de Klobus. Valczdorf Eperiesiensis Cambiator pecuniae.

Intimavi Synodum pro die 24. Aprilis secundum vetus an. 1690. pro die Jovis Paschatis sequentibus vicariis, seu Archipresbyteris huius Comitatus Scepusiensis videlicet Jo. Kolibecz vic. Kiviaski, — Andreae vic. Copanski, — Basili vic. Visniczki, — Paulo Sciusla vic. Oclivanski, — Jo. vic. Zabiedouski, — Jo. vic. Pistrinouski, — Jo. vic. Zochouski, — Jo. vic. Lachoviczki.

Vienna. Doctoris Viltahit, doctoris Sorbahit affinis medicina dicta: Sirupus aureus rosaceus solutivus sumitur sicut duo amigdala vespere, nil comedendo, nec bibendo.

Comitatus superioris Ungariae, in quibus Graeci Ritus Rutheni habent suas Ecclesias: Com. Scepusiensis, in quo

---

¹⁾ De Camelist, ki Chios szigetéről származó szt. Bazil rendű szerzetes és a vaticani görög kéziratok őre volt, Kollonics kérésére nevezte ki VIII. Sándor pápa apostoli vicáriussá a munkácsi egyh. megyébe.

²⁾ Ez de Camelis elődje volt a püspöki széken.

Makovicza, C. Zempliniensis (Sztropko.) C. Ungvariensis, C. Borsodiensis versus Agriam, C. Gömöriensis ibidem, C. Hevesiensis ibidem, C. Szolnokiensis, C. Bereghiensis, C. Ugiocsanensis vel Ugochensis, C. Szathmariensis, C. Szabolcsensis, C. Maramurusiensis, C. Biharensis.

Titulus meus: Jo. Joseph de Cllis Dei et Apl. sedis grae necnon Caes. Auttor. Eppus Sebast. Munkacz., Maramorusien., Kraszobrodien., Makoviczensis, Scepusiensis, Comaromiensis etc. vicarius Generalis pro Ruthenis Graecis in Ungaria, Sacrae Caesareae Regiae Maiestatis Consiliarius.

Titularium. Episcopo Varadiensi: Illmo ac Rmo D. P. Augustino Benkovicz, Eppo Varadiensi, Praeposito Conventus Sae Crucis de Lelesz, S. Caes. R. Mattis Consiliario, necnon Inclyti Comitatus Bihariensis supremo Comiti, — Episcopo Agriensi: Illmo et Rmo D. P. Georgio Fenesy Episcopo Agriensi, Praeposito Jaszoviensi, Comitatum Heves et utriusque Szolnok Supremo ac perpetuo Comiti, S. Caes. Reg. Mattis Consiliario. — C. Erdődy: Illmo D. Comiti Georgio Erdődy de Monyorokerek, Montis Claudii et Comitatus Varasdiensis Perpetuo, Arvensis vero et Barsiensis Supremo Comiti, Bonorumque Arvensium et Letaviensium Directori, S. Caes. Mattis Consil. Cam. et per Ungariam Cubicularium Regalium Magistro. — Eius uxori: Illmae Dnae Elisabethae Rákóczy de Felső-Vadász, consorti Illmi D. Comitis Georgii Erdődy etc. natae Zrinyi Comitissae, Dominae etc. — D. Klobusiski: Perillustri et Generoso Dno Francisco Klobusiski, S. Caes. R. M. Tabulae Regiae Iudiciariae Assessori, nec non Universorum Bonorum Rakoczianorum administratori. — Eminentissimo Cardinali: Emmo ac Rmo D. D. Leopoldo, S. R. E. Cardli a Kolonicz, Arch. Eppo Koloczensi, Eppo Jauriensi, Ejusdemque Loci et Comitatus Supremo ac Perpetuo Comiti, S. Joannis Hyerosol. ordinis Priori et Commendatori, Aegrae et Mongbenae et S. Caes. Reg. Mattis Int. Consiliario P. et Dno mihi gratiosissimo. — C. Homonay: Illustrissimo ac Rmo Dno Valentino Drugeth de Homonna, perpetuo arcis Unghvariensis Comitatusque ejusdem supremo Comiti, Eppo Corbaviensi, et Praeposito B. V. M. de B. Job, S. Caes. R. Mattis Consiliario. — C. Barkoczi: Illmo D. Comiti Francisco Barkoczi, S. Caes. R. Mattis Consiliario, Inclyti Comitatus Zempliniensis supremo Comiti, Partiumque Regni Hungariae Vice, militiae vero Ung. subpremo Generali campestri. — C. Stephano Preny (Piereny): Spectabili et Magnifico D. Comiti Stephano Preny Cottus Abaujvariensis Supremo Comiti. — *A következő négy sor kitörülve:* C. Csaky: Illmo Coti Sigismundo Csaki de Keretzsegh perp. terrae Scepusiensis et J. Cottus de Beregh Supremo Comiti.

C. Csaky: Exlssimo D. Comiti Stephano Csaki de Kereczsegh, perp. terrae Scepusiensis Comitatusque ejusdem Supremo Comiti.

C. Forgacz: Illmo D. Simeoni Forgác de Gyimes, Inclyti Cottus Borsodiensis Supr. Coti. — C. Pethő: Illmo D. Comiti Gasparo Pethő. — C. Barkóczy: Spectabili et Magnifico dno Georgio Barkoczy de Szala, Inclyti Cottus de Ugocsa Supr. Coti, S. Caes. R. M. C. — C. Karoly: Spectabili ac Magnifico Dno Alexandro Karoly Inclyti Cottus Szatmariensis Supremo Comiti. — C. Csaky: Excelssmo Dno Comiti Stephano Csaky de Kereczsegh perp. terrae Scepusiensis, Comitatusque ejusdem Supr. Comiti, Judici Curiae Regiae, Equiti Aurati, Sac. Caes. Reg. Mattis Intimo Consiliario, Camerario, et Partium Rgni Hungae Superioris Supremo Generali etc. Dno mihi colendissimo. — C. Csaky: Illmo Dno Sigismundo Csaky de Kereczsegh Inclyti Comitatus de Beregh Supmo Coti. — C. Teleky: Spectabili et Generoso Domino Michaeli Teleky de Szek, Celsiss. Transylvaniae Principis Intimo Consiliario, Militiae Hung. intra praefatum Regnum existentis Generali Commendanti, Inclytorum Comitatum Tordensis, Maramorusiensis Spmo Comiti etc. — Eppo Premisliensi: Illmo et Rmo D. Joanitio Dinniczki Eppo Premisliensi, Samborensi, Janocensi, Dno, Fri obrssmo, Archim. Jerm., Dubnen. — Principi Rákóczi: Illmo Comiti D. D. Francisco Rakoczi de Felső-Vadász, Inclyti Comitatus Saarosiensis Supro Comiti. — Episcopo Leopoliensi: Illmo et Rmo D. Josepho Szumlanski Episcopo Leopoliensi, Archieptus Kioviensis et Halicensis Administratori, Archimandritae Pecrasensi, Dno et Fri mihi obssmo. — Dositheo Metropolitae terrarum Moldaviae. — Comiti Pethő: Illmo Dno Francisco Pethő, Krainae Sztropkoviensi Comiti. — C. 24. Provisor Makoviczen. Petrus Bisaka. Ad D. Demetrium Monostelli.¹⁾ Rme Dne Frater in Xto honorande. Ad serviendum paratus. — Postarum Szatmariensium Magister: Jo. Bahony (Andreas Kisdarág, Sigismundus Onody).

Expeditiones. A die 21. Apli 1690. ho duto ordine a D. Hryhory Juczkievicz prete di Lebozou in Premisl. che ondasse via della mia dioecesi . . . insolenze fatti e tornasse dal suo res°. A di d° mandato ordine a Theodoro Grale di Ploczko che faccio tornare Anna a Lukacz suo legitimo marito, mentre senza legitima causa non vivol con esse abitare. — D. Michaeli Kolcinszki Parocho consessi licentiam,

---

¹⁾ Monastelli Demeter, szatmári unitus papot, I. Lipót 1685. ápr. 4-én Szatmár, Szabolcs, Ungh, Beregh és Ugocsa vármegyék részére »Supremus Moderator«-nak nevezi ki.

ut celebret in pago Podoragne, stante impedimento bigamiae proprii Parochi vocati Demetrius, ita tamen, ut etiam in proprio pago ministrare Sacramenta non desinat, quando necesse erit, hac die 25. Aplis 90. — A D. Nicola Paroco di Dobroszcz manolai ordine che facesse restituire Pelagia repigliato del suo Padre a Stephano suo marito sotto pena di scomunita 1. di 10 fiorini o pur comparisca a dir sue ragioni li 25. Apr. 1690. — A P. Nicolo paroco di Niacciouvo ordinai che commandasse sotto l'istessa pena a Grigorio che repigli Apia sua maglie, da esse lasciata il si sud° c. 12.

A di 24. Apli 1690. alla vecchia il p° mio sinodo nella mia Residenza di Munkacz dove intervenero il vescovo Methodio con li Monaci. Vicarii 7 c. Preti sopra 60 si lassi la Professione della fede Catholica e decretai molte casa da asserva se. — *Vicariorum nomina*: Joannes Lochovszki annorum 40. Vicarius Lochouski ordinatus ante annos 26 ab Eppo Munkáč. Parthenio Petrovics, habet sub se sacerdotes 16, in suo pago familias 20. — Basilius Vizniski, Vicarius Latoricki, an. 40 ordinatus a Joannitio Moticzovski¹⁾ Eppo Munkacz. ante an. 32 circiter, habet sub se sacerdotes 27 et in pago f. 12. . . . Joannes Kiwianski Vic. Brazanensis an. 40 c. ordinatus ab eodem ante an. 22 c., habet sacerdotes 10, in pag. fam. 20. Sunt ibi duo. — Joannes Zavidouski an. 44 c. ordinatus a Voloszywskaho²⁾ Eppo Munkáč ante annos 20, habet sacerdotes 30 c. sunt duo. Paulus Szusta Vicarius Huklizski an. 50 c. ordinatus a Joanniki ante an. 30, habet Sacerdotes 9, in pago fam. 12. — Joannes Suscizianski Vic. Znialiensis an. 50 c. ordinatus a Joannikio ante an. 25, habet Sacerdotes 3, in pag. fam. 10. — Basilius Vic. Dereczariski an. 33, ordinatus ab eodem Joannikio ante annos 6, habet Sacerdotes 8, in pag. fam. 16.

Parochus Luczariski et alius Ceszak in via disvadebat Sacerdotes, ne ad synodum venirent.

D. Petro Misticzevski porto il suo Itto Hanelli confini di Maramorusc . . . . . Ubi praesidium Germanorum. — Simeon Vibaruczki p^{us} vicarius in Maramorusc. — Sunt ibi tria Monasteria, in uno sunt plusquam 12 Monachi, in aliis tres vel 4. — In Transylvania sunt plures quam 1500 sacerdotes. — In Gorobnok vicino a Makovicza duo sunt libri di superstitione. Et in Unghvar. — Die 11-a Augusti 1690.

¹⁾ Zékany Joannicius munkácsi schismaticus püspök 1658—1684.

²⁾ Volasinovszky József egy kóbor, schismaticus püspök 1674—1675-ben.

audivi Missam in Ecclesia Graeco Hustae, benedixique populo. — Die 13-a dⁱ collegi decimas frumentorum in Scilus, in Fekete Ardo et in Vég Szőlös Ardo. — Die 17. dⁱ constitui P. Petronium Egumenum Monasterii. — Die 18-a Januarii 1692. Perlltris Dnus Franc. Klobusiski Administrator Bonorum Rakocianorum resignavit mihi bona olim donata meo monasterio in praesentia D. Eppi Varadiensis, sui notarii, et aliorum. Et die 21. dⁱ vigore commissionis ipsius possessionem mihi dedit dnus provisor in praesentia multorum. Die Febr. an. 93. obtinui Viennae in Cancellaria Ungarica consensum Regium. — Mense Novembris an. 94. dedi originale Rmo Dno Andreae Santofci vicario generali Episcopi Agriensis, ut poneret in Archivo Cassoviae.

Decreta. Ad D. Basilium Par. Bistry vulneratum a Jakobo Bilaj imposui, ut notificet percursori, se esse in excommunicationem incursum, adeo non posse fieri particeps Sacramentorum, nisi a me absolvatur. Et cogitet de satisfactione debita parti, et nostro tribunali die 25. Aplis 90. — Anna ex pago Kolodno querelavit Joannem suum maritum, quod ipsam sine causa dimiserit die 24. — Eudoxia ex pago Ragoczyno pariter querelavit Jakobum suum maritum, quod a 13 annis maneat ab illo separatus. Utriusque causam Dno Provisori commendavi die 26. Aplis 90. D. Andreae vice vicario Zemplinensi scripsi, ut examinet, an Parochus Filkohariensis sit vere sacerdos, cum de ipso dubitetur. — Generoso Dobray Cosmae scripsi, quod non nimis molestat R. R. Petrum et Basilium Misliczeghenses, calumniando ipsos, quod retineant campum spectantem ad pagum, cum realiter non spectet ad ipsum, ut ipse populus fatetur. Die supra d^o Generoso Domino Petro Szenlileky Provisori in Semliklose scripsi pro bobus acceptis ab ipso ad labores a Presbyteris Gregorio, Joanne, Luca et Basilio, ut videlicet a molestiis se pro hisce abstineret die 25. Aplis 90. — Jakobo Goczkau in pago Kivianski jussi, ut solvat Mariae suae primae uxori debitum 30 fl. et ipsam denuo recipiat. Pagus est sub d. Com. Barkoczy. Parochus est Vicarius Joannes Kivianski sub 10. Maji. — Andreas Borobratouski fuit citatus a Stephano Negrouski, ut compareat intra tres dies sub pena 20 fl., quia abstulit supra dicti uxorem 29. Maji 90. — Michael pop Negrouski inibuit sub pena 10 fl. Theodoro Beritz, ne ipsum molestat usque ad tempus praescriptum. — Pro eodem scripsi paganis sub poena 50 fl., ut ipsum retineant et popo Joanni Bogorski sub poena 10 fl., ut ipsum non molestat.

Recordationes et Decreta. A die 30. Aplis 1690. secundum vetus veni Szatmarinum, mansi in domo adm. R. D.

Demetrii Monasteli Archi Diaconi. — Die 1-a Maji feci synodum topicum, in quo congregati sunt 60 circ. Presbyteri. Unionem confirmarent et decreta ipsis publicavi. — Die 4-a dicti ordinavi in Lectorem sub Diaconum, et Diaconum Andream Busciatski. — Eadem die, quae fuit Dominica τῶν ὑποφώγων dedicavi Ecclesiam Graecam Sancti Nicolai ante Missae Solennia. — Die 5-a Maji 90. ordinavi in eadem Ecclesia S. Nicolai Szatmariensis alias duos Diaconos, videlicet Marcum Joannis ex pago Tiucz et alium Eliam Moysis ex pago Czekerto. — Dedi etiam habitum Monasticum Jonae, et vocavi ipsum Joachinum ex pago Pobickou, non tamen professionem monasticam fecit. — Die 10-a Maji 90. Ordinavi in Ecclesia s. Nicolai Munkaczini Sacerdotem Demetrium Beniaminski jam Diaconum. — D. Petrus Parochus Ardu bigamus post ordines promisit cum iuramento se abstinere a commercio cum uxori et sic dedi ipsi licentiam celebrandi die 13-a Maji 1690. — Ipse dixit, quod in dicto pago (Cottus Ugoch) Ardu omnes solvunt decimas Dno Preny, nonas vero Praedicanti Calvino, quae sunt 100 cumuli frumenti, unusquisque cumulus continet fasciculos 16, similiter dant et de vino et de animalibus. — Rmus Dnus Eppus Methodius¹⁾ habita a me licentia die 13-a Maji 1690. — Illmus D. Eppus Variadensis dixit, quod sub proxime praeteritis comitiis Posoniensibus Literas Fundationales huius beneficii Munkaczinensis vidit et legit apud Lectorem Capituli Posoniensis D. V. Petrum Filo, quae praesente illo iterum sunt repositae ad capsam cum aliquis literis. — Agriensibus misi Parochum Michaellem Zadereveczki die 19-a Maji 90. ad instantiam illorum. Promisit mihi solvere Decimas suorum reddituum Ecclesiasticorum, a populo habet 100 flor. annuatim, insuper vineam et ex stola fructum. — Luczkae a pago misi pro Parocho Georgium Temovszki cum patentibus sub 5. Junii 90. — Civitati Neubauviensi ipsiusque Districtui constitui Vicarium meum R. D. Joannem Hieronymum Lipninski²⁾ ad instantiam P. Francisci Rabas (Ravasz) S. Jesu die 10-a Junii 1690. — Non ivit. — C. 20.

Liberi facti, vel professi. Die 10-a Maji 1690. R. Demetrius Beniaminski Professionem fecit. — Die 14-a dicti R. Demetrius Remeczki Professionem fecit et liber factus. — Die 19-a dicti R. Michael Zadereveczki professionem fecit. — Die 20. dicti R. Michael Negrouski Professionem fecit. —

¹⁾ Az elődje, Rakoveczky Method.

²⁾ Lipniczki Jeromost Szécsényi György primás 1681. decz. 13-án csak Vicariusnak nevezi ki, de ő magát 1685-ben »Episcopus Munkács.« czimen nevezi.

Die 21-a dicti R. Gregorius Tyszanski Professionem fecit et liber factus. — Die dicto R. Joannes Zavaczki Professionem fecit et liber factus. — Die 22. Julii Joannes Laatorkensis. — Anno 1691. quando venit Munkaczinum Perillustri dnus Franciscus Klobusiski Administrator, liberavit omnes sacerdotes a laboribus Domus Rakoczianae, dummodo solvant Kuniczam.¹⁾

Recordationes. Die 7-a Januarii secundum novum 1692. mortuus est Szatmarini P. Demetrius Monasterli Archidiaconus. — Die 25-a Februarii 92. Dedi licentiam P. Babiski sub Zawidovski, ut possit ut licentiatus servire. — Petrus Papovics Padoranensis reversales dedit sub poena 20 florenorum solvendorum Monasterio, si molestabit Plebanum suum die 5-a Martii 1692. coram paganis. — Debreczini P. Isaias Jeromonachus requisitus ab illis graecis pro Plebano Mense Martii 1690. — D. Ladislaus Szaploczai in eodem pago Szaplocza in Maramarusc notificatus a Perillustri D. Gregorio Baranyai Ablegato Catholicorum ex Transilvania. — Mense Jan. 94. Constitui meum vicarium in partibus Hungariae supra Valachos P. Isaiam de Caroli.

Lucas Aido habuit die 15. Maji 94. fl. 1 p. 7.

Die 30-a Junii metretas 2 silig.

Die 15-a Julii fl. 3 p. 21.

Die 31. dicti metretam 1.

Die 24. Augusti 94. solvi ipsi totum residuum anni.

Recognitiones. Recognoverunt me, ut Episcopum proprium omnes ex comitatu Munkacz die 10-a Aprilis secundum vetus, quando fui installatus et iterum die 24-a dicti quando Synodum habui. — Ex comitatu Szatmár, ubi synodum habui, die 1-a Maji recognovit me R. D. Demetrius Monasterli cum aliis Presbyteris. Ex comitatu Havasiensi ibidem congregati Sacerdotes. — Ex comitatu Ugociensi ibidem congregati Sacerdotes. — Ex Districtu Naibaniensi tres Sacerdotes illuc missi. — Ex comitatu Szabolcs Lazarus Labowski vicarius et Stephanus Napkorski huc Munkaczinum missi 25-a Maji 90. habet dictus vicarius sub se 20 Sacerdotes Mtam (!) Rusticis ut solum (!) subj. — Ex comitatu Zenbliniensi Gregorius Stanceianski vicarius, Petrus Komlouski vice vicarius die 15-a Junii 1690. dixerunt, quod reperiantur ibi 60 circ. sacerdotes. — Ex comitatu Makoviciensi Alexander Rourianski vicarius in Saarosc Illmi Dni Comitatus Erdődi habet Sacerdotes 26. — Item Joannes Alexandrovicz vicarius Sduiniczki (Swidniczki) in bonis Rakoczianis dicti comitatus Makovicziensis habet Sacerdotes 27. —

¹⁾ Kunicza (oroszul) = nyest.

Item Petrus Odermarski vicarius Orlovski in bonis dominae Plavoczka habet Sacerdotes 27. — Cum ipsis venerunt alii tres Sacerdotes et obedientiam mihi praestiterunt die 22. Junii anni 1690. — Ex comitatu Ungh videlicet ex parte Comitatus spectantis ad Illmam Dnam Comitissam Homonay venerunt Eustachius Makanoviez, vicarius Beresovski et Verhovinski, qui habet Sacerdotes 47, et Elias Ublanski vicarius, qui habet Sacerdotes 19, et recognoverunt me die 1-a Julii 1690. — Ex Comitatu Ung subiecto Illmo Dno de Homonay venerunt Jacobus Ungvarski vicarius et Joannes Nerolsti die 2-a Julii. — Ex eodem comitatu venit Joan. Jalinski vicarius Temoviensis die 22-a Julii. Ipsum constitui protopresbyterum supra 19 Sacerdotes circa Nagy-Mihalinum et Sobrancium. — Ex comitatu Zemblinensi, et Districtu Sztropkoviensi Gregorius Brusniski vicarius dicti Districtus et Joannes Raphajocensis Presbyter die 27-a Julii c. 27.

Recordationes et Decreta. Die 20-a Junii 1690. constitui Archi-presbyterum Orloviensem Petrum Ordermarski Sacerdotem, qui iuravit demittere uxorem post ordines sacros acceptam et servare usque ad mortem celibatum. — Eodem die constitui Vicarium, seu protopresbyterum Makowiczensem in bonis Erdődianis Alexandrum Rouniariskum. — In bonis vero Rakoczianis eiusdem Comitatus Makovicensis constitui Joannem Alexandrovicz plebanum Svednicki — bigamus. — Eodem die scripsi venerabili Capitulo Scepusiensi, ut cogant Presbyteros meos ad mei obedientiam venire (Spisc. Malafouski). — Generosis Dominis Civitatis Bardiowensis commendavi Georgium Tener Plebanum Ressow et Troszan. — Dedi licentiam, ut in pago Scioma Comitatus Saaros possit nova Ecclesia edificari. — Die 25-a Junii constitui in pago Onok Comitatus Ugocz Ignatium Pekarcih (Pekarcik.) — Die 3-a Julii suspendi ab omnibus officiis Divinis Gregorium Tibavski propter ignorentiam. Manet sub Basilio Norniski. — Die 14-a dicti jussi, ut claudatur eius Ecclesia in pago Tibowa. Die 28-a Julii 1690. propter iniuriam factam R. Paulo Sciusla vicario Uhlfiski a villanis pagi Rostoki, Klimova prohibui Sacerdotibus ne ibi officient, quo usque ipsi se humiliabunt. — Circa hoc tempus interdixi Ruthenis habitantibus in oppidis Szőlös, Fekete Ardo, et Szőlös Veg Ardo, ne solvant Praedicatoribus Decimas. — Pro eodem negotio Scripsi Mco Dno Georgio Barkoczi, Supremo Comiti Ugocz et Illmis Dnis Comitibus Preny. Et misi ipsis literas per. P. Lucam Borbil. — Die 29-a Julii discessit totaliter Dnus Methodius Rakoweczki ex Monasterio Munkacziensi. — Die 1-a Augusti Ego cum Illmo Dno Georgio Barkoczy, Supremo Comite Ugocz in pago

Szólós fecimus ab illis paganis assignare locum pro aedificanda Ecclesia Ruthenica et decimas, quas Rutheni solvere solebant Praedicanti Calvinistae, pro me obtinui. — Die 3-a Augusti dedi licentiam Generoso Dno Sigismundo Orosz, ut aedificare possit in suo pago Eőr Ecclesiam pro Ruthenis et habere pro plebano Andream Barcinski, sive Juranski (si ipse vult) in com. Ung. — Eodem die P. Lazaro Retard concessi, ut prosequetur suum officium usque ad synodum faciendum c. 28.

Ordinationes, sive Consecrationes. Die 10-a Maji 90. ordinavi Sacerdotem Demetrium Beniaminski. — Die 29-a Junii 1690. ordinavi Sacerdotem Simeonem Kamienski, quem ante aliquos dies ordinavi iam Diaconum. — Eodem die 29-a Junii ordinavi Sacerdotem Eliam Rapovitz, quem antea simul cum alio ordinaveram Diaconum, — primum recommendante Magnifica Dna Juditha Karolyi, — 2-dum Illma Dna Comitissa Elisabetha Erdődy. — Die 2-a Julii ordinavi Presbyterum Stephanum Karascenski ex comitatu Szathmar, postquam alio Festo die contuli ipsi alios ordines. Die 28-o 7-bris secundum vetus 1690. ordinavi Gregorium Harinski, Joannem Szukowski, et Theodorum Olsavski conferendo ipsis sub conditione omnes ordines a Lectoratu usque ad Presbyteratum, quia erant ordinati a Dno Methodio Rakoweczki dubio Episcopo. — Die 1-a 8-bris 90. ordinavi ut supra sub conditione P. Damianum Dzitricki, P. Joannem Czerniski et P. Michaellem Orhilowski, quia fuerunt a Methodio ordinati. — Die 5-a dicti Lucam Beherowski, Basilium Wiskowski, et Danielelem Benedikovski ut supra. — Die 12-o 8-bris 1690. ordinavi Simeonem Sciaminski Saecularem, P. Joann. Spak, Bliski, P. Jacobum Biliski, P. Jacobum Benedikovski, et Gregorium Beloweski. -- Die 14-a dicti ordinavi P. Theodorum Lodominski, P. Georgium Ladomirski, P. Petrum Andrisinski, et P. Gregorium Visenominosciovski. — Die 26-a dicti ordinavi P. Joannem Niklenski et Alexandrum Kruczovski. — Die 22-a Februarii 1691. secundum vetus consecravi Munkacziui Joannem Dorutki ex Nir, in Szabolcs, erat laicus, et contuli ipsi omnes ordines sacras. — Die 29-a Martii secundum vetus ordinavi Danielelem Kalcinski et Joannem Sceleslovski, quia erant ordinati a P. Methodio. — Die 24-a Maji secundum vetus 1691. ordinavi sub conditione Michaellem Pumi et Georgium Borleski, quia erant a P. Methodo consecrati. — Die 19-a Julii secundum vetus 1691. consecravi Joannem Jofcianski, qui erat a Methodio. — Die 13-a 9-bris secundum vetus consecravi Theodorum Voloscinciok Cerlegnovski, qui erat a Methodio. — Die 22-a 9-bris 91. secundum vetus consecravi P. Basilium Ladisinski Methodianum pro pago Joloczek in Comitatu Sce-

pusiensi. — Die 13-a X-bris secundum vetus consecravi Sacerdotem Joannem Rakoweczki, Methodianum in Com. Ugocz.

Titularium. Comitissae Homonay: Illmae Dnae Theresiae de Homonay, partis Inclyti Comitatus Ung Comitissae. — D. D. Pereni: Illmis Dnis Dnis comitibus de Pereni, Dominis haereditariis in Nagy Szöllös, amicis meis colmis. — Eppo Scepusiensi: Illmo et Rmo Dno Ladislao Matyasovsky, Eppo Sirmiensi et Praeposito Scepusiensi, S. C. R. Mattis Consiliario ac Dno Fri in X-o obssmo. — Comiti Pethő: Illmo Dno Comiti Dno Francisco Pethő de Gerze, haereditario Domino Arcis et bonorum Sztropko et S. Caes. R. Mattis Camerario et Dno obssmo. — Comitissae Homonnaianae: Illmae Dnae Comitissae Dnae Theresiae Keglevich, Illmi quondam Comitis Dni Sigismundi Drugeth de Homonna et relictae viduae Dnae celsmae. — Comiti Paulo Preny: Spectabili ac Magco Dno Paulo Preny, Inclyti Comitatus Ugocziensis Supremo Comiti, S. Caes. R. Mattis Consiliario, Dno et Amico mihi obssmo, Királyhasini, — vel Spectabili et Magnifico Dno. — Vice comiti Zemplinensi: Perillustri et Generoso Dno Francisco Ferenczi.

Suspensi. Elias Serenciovski in comitatu hoc sub Lochorski vicario, quia duxit recenter uxorem. — Gregorius Prihoweczki, quia ipsum copulavit. Gregorius Tibavski sub Visniski vicario propter eius ignorantiam. — Cepak, quia duxit uxorem noviter. — Gregorius Skolarski sub Ukliski, quia recenter duxit uxorem. — N. circa Nagybaniam, quia fuit consecratus in Maramorusc. 19. 7-bris 91. Tibavski bigamus noviter — P. Joannes Harmynaiensis, quia duxit uxorem. — P. Hieronymus Lipniski propter idem.

Excommunicati. Cerneius, quia accepit uxorem Annam, habentem maritum viventem Lucam, fuerunt copulati a P. Gabriele Dorogsbratowski cum licentia Methodii, manet sub Zawidouski mensis Julii 90. — Potoranensis poligamus Basil. Joannes Pahulicz in Karas Sciabales, quia meas laceravit literas. Mense Augusti 93. Sub Dno Stephano Szenny.

Recognitiones. Die 26-a 7-bris secundum vetus 1690. ex Comitatu Scepusiensi venit P. Basilius Repaski Archipresbyter cum P. Michaelle Toriski missi ab aliis ibidem Sacerdotibus et obedientiam mihi praestiterunt. Sunt Sacerdotes 12. — Die 17-a 8-bris secundum vetus 92. P. Isaias Monachus graecus curatus Debrecinensis cum alio presbytero valacho venit ad me nomine Sacerdotum, qui sunt in statu Varadiensi et in Comitatu Biharensi usque ad Gialmar et subiecerunt se mihi. — Mense Aug. 90. Ex Comitatu Kraszna scripsit ad me Archipresbyter cum 16 Sacerdotibus subiiciendo se mihi,

Tit. Magnifico Dno Francisco Bialy Incl. Cottus Krasznensis Supremo Comiti, Arcis et Praesidii Somloviensis Supremo Capitaneo. — Solicitatori Caes. — G. dno Joanni Gaal Incl. Cottus Abauiwariensis substituto Phisico. — Rmo Dno Andreae Santoci, Electo Eppo Catanensiden., Cap. Agriensis Praeposito Maiori et Canonico, nec non Illmi Dni Eppi Agriensis Vicario Generali.

Recordationes et Decreta. Die 25-a 7-bris secundum vetus 1690. habui synodum Sboroviae in Palatio Rakoczyano, in qua interfuerunt nonaginta circiter Sacerdotes et professionem fidei Catholicae fecerunt, unionem cum Romana Ecclesia amplectendo, duravit synodus usque ad sequentem diem et plurima Decreta feci. Ex Comitatu Sarosc fuerunt hic, et immediate post Synodum pervenit Archipresbyter Scepusiensis cum alio et obedientiam praestiterunt. — Die 16-a 8-bris 1690. Dispensavi cum Jacobo Snakoviski bigamo post ordines, ut possit omnia munia Sacerdotalia peragere, praestito prius ab ipso iuramento castitatis, abstinendo se ab uxore quousque vixerit. — Die 28-a dicti dispensavi ut supra cum P. Joanne Legnavski. — Die 8-o 9-bris 90. habui Synodum Stanciae, ubi unionem acceperunt illi Sacerdotes in Nro 40 circiter. — Die 17-a dicti habui Synodum Sztropkoviae, acceperunt unionem in Nro 17. — Die 14-a X-mbris habui Synodum Homonnae, in qua unionem acceperunt Sacerdotes in Nro 9. — Die 10-a dicti habui Synodum Munkaczini, in qua unionem professi sunt Sacerdotes in Nro 40 circ. — Die 12-a Januarii habui pariter Synodum Munkaczini alium, in qua multi unionem amplexi sunt. — Similiter et prima die Jovis post Pascha. — Die 2-a Maji Szatmarini. — Die 19-a 8-bris 1691. constitui P. Hieronymum Lipnicki meum Visitatorem Agriae.

Titularium. Baro Seney: Magnifico Dno Stephano Seney, Dno haereditario in Tarkan, amico mihi obsmo. — C. Pethő: Illmo Dno Comiti D. Francisco Pethő, de Gerze, Hereditario Dno Arcis et Bonorum Sztropko et S. Caes R. Mattis Camerario Dno Colsmo. — C. Homonaianae: Illmae Dnae Comitissae Theresiae Keglevich, Illmi quondam Dni Comitis Sigismundi Drugeth de Homonna et relictae viduae Dnae Obsma. — Szabolcs. vice comites vocantur: Georgius Apasy et Alexander Kirtsy. — Principi Transylvaniae: Celsissimo Principi Dno D. Michaeli Apaffy, Dei Gratia Principi Transylvaniae, Partium Regni Hungariae Domino et Siculorum Comiti et Dno Colsmo. — Pastor Szatmariensis Magister vocatur Andreas Kisdanaj. — Maramorosiensis vice Comes: Spectabili et Generoso Dno Melchiori Poghan. — Marmarosiensis supremus Comes: Magnificus et Spectabilis Dnus Laurentius Petsi. -- Domino

Meninski: Illmo Dno Alexandro de Menin Meninski, Linguarum Orientalium Primario S. Caes. R. Mattis Interpreti, Consiliario bellico, Equiti etc. D. et amico obsmo.

Jacobus. Die 13-a Januarii 1692. accepit a me computum suae mercedis fl. Ungar. 4. li 14-o d^o si spero con merenca. — Die 15-a dedi fl. Ung. 1¹/₂. — Die 10-a Februar fr. medium . . . . . — Die 18-a d-i pro uno par coturnorum. — Die 20-a Martii pro indusio uno p. 30. — Die 20 d-i pro uno par coturnorum. — Die 31-a Martii dedi pro veste et calligis novis, tres ulnae iverunt pro veste et una et $\frac{1}{2}$ pro calligis. — Die 5-a Junii dedi metr. 2 tritici et albas s. cremati. — Die 13-a dedi pro uno par coturnorum. — Die 18-a d-i pro uno indusio et duabus calligis albis. Eodem die dedi ipsi fl. 3. — Die 14-a 7-bris pro par coturnorum. — Die 28-a d-i fl. 1. — Die 5-a 8-bris dedi fl. 4¹/₂ pro panno remek menticae. — Die 11 d-i dedi pro pileo fl. 1—9. — Die 15. d-i pro sutura mentae p. 20, pro pellibus 2 fl. — Die 2-a 9-bris fl. 1, die 27-a d-i fl. 1. — Die 1-a X-bris fl. 3. Pro Cingulo p. 20.

Pro anno 1690. Dedi pro calligis de remek. — Die 14-a Febr. pro indusiis et caligis de tela. — Die 12-a Martii fl. 3. pro duabus paribus coturnorum. — Die 19-a d-i habuit pro pileo cunitam. — Die 27-a d-i pro nodis thoracis p. 30. — Die 31. d-i pro panno Caligarum et thoracis fl. 6, et pro subductura fl. 1, et pro cordon p. 20, et pro 7. — Die 6-a Aplis ad computum fl. 2, et pro cingulo pol. 20. — Die 18-a Junii pro coturnis. — Die 15-a uxori fl. 2, p. 14. — Die 17-a Aug. 93. fl. 5 pro panno menticae, nodis et funiculo. — Die 8-a 7-bris fl. 6, et pro pellibus.

Martinus. Coquus incaepit alium annum mei servitii 23-a Januarii an. 1692. — Die 24-a d-i pro uno par coturnorum. — Die 25 fl. 1. Die 27-a Februarii fl. 2. — Die 31-a Martii fl. 1. — Dedi ipsi vestem et calligas novas de panno remek. — Die 4-a Aplis pro indusio et calligis. — Die 17-a d-i pro pileo fl. 1. — Die 24-a d-i fl. 2. — Die 19-a Junii Sboroviae pro coturno. — Die 22-a d-i fl. 2. — Die 29. Julii fl. 1. — Die 4-a Augusti Indusium et caligas. — Die 21. 8-bris fl. 1. — In fine 8-bris habuit menticam. — Die 11. 9-bris fl. 1. — Die 27. d-i fl. 1. — Die 9-a X-bris pro pellicis fl. 2. — Die 23-a d-i fl. 1. — Die 4-a Jan. 93. Dedi cingulum. — Die 16-a d-i fl. 1.

Die 26-a Jan. 93. Dedi Martino fl. 1. — Die 15-a febr. fl. 1.

Michael Semiklos Coquus incepit servire die 19-a Martii 1693. — Conventio fl. 10. — In Aprili habuit pro 1 par Cor. thoracem, Calligas et Cingulum.

P. Adrianus debet habere die 20-a Maji 1692. fl. 9 et 65 mihi consignatos.

P. Adrianus accepit Die 2-a Junii sdum novum fl. ger. 6. — Die 20-a dedi Sboroviae fl. 20. — Die 30-a Augusti fl. 10. — Die 21. 9-bris in Ugocz fl. 10. — ... alios fl. 10. — Die 17. Januarii 93. Dedi ipsi florenos germ. 20. — Die 19. martii alios fl. 10.

P. Adrianus habuit die 29. Aplis 93. fl. ger. 10 et alios 5. — Et pro Jacobo debet alios 5. — Die 5-a 9-bris 93. fl. 1. — Die 20. febr. accepit complementum suae provisionis pro anno elapso 1690. usque ad totum Aprilem currentis anni 94.

Stephanus Polonus, ex Judeo factus Christianus et a me baptisatus in Ecclesia S. Nicolai die 10-a Augusti secundum vetus 1692. habuit a me fl. 6. — 21. pro thorace, et calligis de remek, et telam et fl. 1 pro sutura. — Die 25-a d-i pro coturnis fl. 1 p. 6 — et pro uno indusio et pro duabus calligis. — Die 5-a 7-bris fl. 1 pro pileo. — Die 13-a d-i fl. 3 ung. ad computum. Die p-o 8-bris emi ipsi pannum de remek pro pellice $4\frac{1}{2}$, pro sutura pol. 20. — Die 27. 8-bris pro emenda vacca Orosweg fl. 4. — Item pro Cremato fl. 4 p. 12.

Georgius Graecus incaepit suum servitium a die 25-a 9-bris sdum novum 92. — Die 20-a Martii 93. dedi 8 ulnas telae. — Die 23-a Aplis dedi par coturnorum et thoracem et calligas de panno, et cingulum et pileum. — Habuit a P. Adriano calligas. — Mense Julii par coturnorum.

Anno 92. habui ex decimis Orosvegensibus cub. 19 frum. mixti. — Et ex Seminatura cub. 104. — Et ex decimis Ugoczens. cub. 11. — Et ex debitoribus. — Et ex Ner cub. circ. 20. — Et cub. 4 emi trit. trimet. et cub. $12\frac{1}{2}$ sil. empti pro fl. 1. — Fundus primus, quem ego in oppido Munkacz emi a dno Komlosciana sive ab eius filiis, Michaeli et Stephano Ungay die 3-a 7-bris 1691. constitit fl. ung. 65. — Dedi notario fl. 1 pro complananda fassa fl. 5. — Domus, quem emi, prope dictum situm a Sabo Pall die 13-a Februarii 1692. constitit florenos Ung. 21. — Cura Cessona detila, quae est domina fundi, in qua est sita domus, conveni dare pro toto sub fundo fl. 24 et iam dedi ad computum fl. 4. — Die 20-a Martii 93. dedi illi alias fl. 2.

Domum supradictam vendidi pro fl. 15 et sex florenos, quos dedi praedictae detilae, rehabui in Apl.

Recordationes. Ex pago Perekresti in dominio Rakocziano Munk. Die 22-a Martii 1692. Bendas Ilas et Thomas promiserunt, primus non permittere, ut Ph. Nosccia eius filia cohabitaret cum dicto Thoma, et 2-us promisit non cohabitare

sub poena 50 fl. — Die 31-a Martii 92. mandavi T. Ukliski, ut puniat diaconum, qui est in pago Rozdili, propter ablatam uxorem a vivo marito polono, eamque duxit in matrimonio. — Die 31-a Martii 92. Maghiar Juano dedi licentiam ducendi aliam uxorem, cum Affa habuerit alium maritum viventem, prout cum iuramento testati sunt tres sacerdotes. — P. Jo. Simoga dedi licentiam, ut ad suum revertetur pagum, et postea hic veniat. — P. Ukliski pro eo fl. 4. — Pro Risio, videlicet Georgio, Popovicz Brestoviensi fideiusserunt Jurko Bogнар et Thomas Bineskanics Munkaczienses sub poena 12 flor., quod habebit curam Polonae suae uxoris in rebus necessariis, prout debet maritus uxori secundum possibilitatem die 11. Maji 1692. — Homonensis Archipresbyter dedit mihi cathedratum a decem pagis die 8-a Junii 92. fl. 10. — Eodem dedi Antimensia ¹⁾ 33. — Ternavensi Archip-o dedi Ant^{ia} 10. — Stropkoviensi Archip-o dedi Ant^{ia} 12. — Ab eodem accepi pro Cathedr^o fl. 11 — et telae ulnas 16. Restant pagi 9. — Sciamburski dedi Ant^{ia} 25. 5. — Roanianski dedi Ant^{ia} 25. — Kisnapralanski dedi Ant^{ia} 25. — Die 29. Augusti 92. constitui Archipresbyterum in districtu Nagy-Baniensi T. Damianum Mikulka. — Eodem die suspendi ab omnibus sacris Michaelen Rewnik ex pago Monosterik, — Michaelen et Constantinum ex Orosfalu, et Jo. Jurg ex Scandorfalu, quia fuerunt consecrati ab alienis Eppis.

Consecrationes seu ordinationes. Theodorus Brestofski in Comitatu Bereghiensis fuit a me consecratus sacerdos Munkaczini die 26-a Februarii secundum vetus an. 1692. — Demeetrius Bileczki et Marcus Janos, Marc Piskarensis ex Comitatu Szatmar fuerunt a me consecrati Munkaczini die 6-a Martii secundum vetus an. 1692., primus tamen usque ad Diaconatus, 2-us cum fuerit diaconus, ordinatus fuit a me Sacerdos. — Basilius Petropustensis in Szabolcz Methodianus fuit a me reconsecratus die 1-a Maii 1692. sec. vetus. — Eodem die fuit a me consecratus Georgius Ursus in pago Porno Cottus Satmariensis. — Die 17-a Maji 92. fuit a me consecratus P. Petrus Miliciobski Methodianus. — Die 5-a Junii sdum vetus 1692. fuit a me consecratus prope Sboroviam Basilius Bomlianski ex Homonnaiensi Dominio. — Die 12-a Junii sdum vetus fuerunt a me consecrati Andreas Kombski et Georgius Stefuraski in dominio Makovicensi. — Eodem die fuerunt reconsecrati Simeon Kopisciofski et Gregorius Balkofski (Valkofski) sub eodem Dominio Methodiani. — Die 14-a

---

¹⁾ Antimension=oltárkendő valamely szentnek az ereklyéjével, a latinoknál oltárkő (lapis.)

secundum vetus fuerunt reconsecrati Paulus Mikofski et Jo. Tokoski ex Dominio Stropkoviensi, Gregorius Mirolski, Simeon Saboski et Lucas Bukofski ex Dominio Makov. qua Methodiani — Die prima 8-bris secundum vetus consecravi Sacerdotem Danielelem Mathikovski ex Cottu Zemplinensi. — Die 18-a 8-bris sec. vetus 92. consecravi sub condit. Petrum Komloski, Jo. Mikadioski, Jo. Trebi.

Consecrationes. Sciofski Gregorium Celofski, Damianum Veleczki, Gregorium Olsafski omnes Methodiani fuerunt ex Cottu Zemplinensi. — Die 30. 8-bris sdum vet. 92. Consecravi Timotheum de Tomani, Methodianum sub conditione ex cottu Szatmar. — Eodem die consecravi Stephanum Valkowski ex cottu Zemplin. — Die 6-a 9-bris 92. reconsecravi sub conditione Stephanum Ilnitzki, Michaellem Biletzki, et Paulum Irschiafski Methodianos. — Die 21-a 9-bris sdum vet. 92. consecravi Diaconum Simeonem Bodrogiolensem ex partibus Makov . . . . — Die 18-a X-bris 92. consecravi sub cond. Paulum Irsafski Methodianum. — Die 30-a X-bris 92. consecravi diaconum Ucliski Leontium in cottu Beregh. — Die 18-a Jan. sdum vet. 93. consecravi Sacerdotem P. Demetrium Belenisensen in Varadiensi. — Die 24. febr. sdum vet. 1693. consecravi lect. et Sacerdotem Simeonem Zamig pro pago Stiomo in Sarosc. — Die 18-a Aprilis sdum vet. 93. reconsecravi P. Alexium Certinski ex Siedniae Methodianum. — Eodem die et P. Georgium Monasteralensem ex cottu Biariensi consecravi sacerdotem.

Expensae pro Monasterio a me factae anno 1692. extra victum omnibus . . . . . Die 14-a Aplis telam pro servis fl. 29. — Duas metretas pisarum seminata 1. 16. — Hortulano pro seminibus 2. — In fine Aplis et principio Maji pro fossoribus vinearum, exceptis subditis 21. — Die 12-a Maji pro ferris Campanorum reparatis 1. — 7. — Die 14-a dedi pro reparatione fenestrarum vitreorum — 30. — Pro culina nova aedificata prope domum Monasterii 3. — Pro Campanario noviter erecto extra cibum, et labores subditorum fl. 1. — Die 1-a Junii pro •restauracione aratri — 16. — Die 2-a Junii pro refeccione aratri et pro emptione falcis polt. 16 et 20; in totum 1. — 3. — Die 13-a Julii pro uno aratro novo et pro ferro anteriore — 28. — Tinco, ut expenderet pro Monasterio, quando ivi Makoviczam, dedi fl. 20, expendit 16. — P. Adriano pro mutuo datis P. Petro fl. 10. — Ligan-tibus vineas fl. 5. — Die 11. Augusti Messoribus fl. 4. — 16. et aliis messoribus fl. 1. — 20. — Die 18. pro refect. aratri — 16. — Die 5-a 7-bris aratoribus fl. 1. — 27. — Die 11. d—i pro fornace panis fl. 1. — 20. Die 27. 8-bris pro vinea

Plescoviana fossoribus 2. — 20. — Die 31. d—i pro ferratura currus rusticani 4. — Mense 9-bris pro stabulo novo ultra labores subditorum et bovm 8. — Et pro alio aedificio propinquo fl. 5.

Vini. Die 15-o Maji 1692. fuerunt vendita quatuor vasa vini pro fl. 48. — Die 16-a d—i unum vas vini pro fl. 12. — Die 20-a d—i aliud vas pro fl. 9. — Mense Julii pro vasis sexdecim a Dno Seresegy venditis fl. 199. — Die 26-a 7-bris pro una metreta mellis fl. 5 ung. — Die 19-a 7-bris dedi metretas 6 tritici, ut seminarentur in terris Mathiae prope Klacianocz. — Item alias metretas 5¹/₂. — Item alias metretas 14¹/₂ et 3. — In terris Monasterii fuerunt anno 92. seminati cubuli 20. — Dnus Seresegy cub 1. — 1. trit.

Tritici. Ex Bobovicz Vasilkulicz, Rizab, Zajatz sacerdos, Stetz., Plercia, horum quilibet accepit cubulum unum. — Simkozusin metr. 2. — Papatis 2. — Febenta 1. — Gonat cub. 1. — Guira cub. 1. — Lukatz David metr. 2. — Bagnos Pal metr. 3. — Lazankin Ignas cub. 1. — Dem. Vajkovicz m. 2. — A Dno Seresegy metr. 10, id est Vasilkulicz 4, Rizat 4, Zajatz 2. — Ex Laula acceperunt triticum Vapudinecz m. 3. — Generbuchali met. 2. — Rusin Janos m. 2. — Cisak m. 2. — Crasicz m. 2. — Prasenik cub. 1. — Steczko Andreas met. 3. — Biru m. 1. — Pohar metr. 3. — Bognaritzkas metr. 2, p. 3. — Fedor Varga monasterii subditus m. 2. — Pop Oroszveghensis 3 m. — P. Basilius metr. 2 et 1.

Aidones. Debent pro conventionem habere fl. ung. 20. Siliginis cub 6 et pannum Kiscelendisc pro calligis, thorace et veste a die 19. Maji 1692. secundum novum. — Theodorus habuit die Maji silig. cub. 1. — Die 2-a Junii trit. metr. 2. — Die 3-a Junii habuit fl. 4. — Die 29-a Julii fl. 2. — Die 2-a 7-bris metr. 2. frum. — Die 6-a d—i fl. 4. — Die 18-a 8-bris habuit thoracem, calligas, et vestem longam, pro veste ulnae 8 et aliae 8 pro thor. et cal. — Die 24-a 9-bris cub. 1 metr. 3. — Die 2-a X-bris fl. 2 et 1. — Die 22-a d—i sillig. cub. 1. — Die 19-a Martii met. 2 et fl. 2. Die 25-a d—i fl. 2. Die 16. Aplis fl. 1 germ. — Die 29-a Aplis pro metr. 3. — Simeon habuit die Maji siliginis cub. 1. — Die 2-a Junii met. 2. — Die 3-a Junii habuit fl. 4. — Die 30. Augusti fl. 6 et metr. 2 frum. — Die 10-a 7-bris habuit pannum pro thorace, et calligis fl. 5 — et pro sutura fl. 1 p 10. — Die 18-a 8-bris dedi vestem longam. — Die 24-a 9-bris cub. 1 metr. 2. — Die 4-a X-bris fl. 3. — 26. X-bris fl. 1. — Die 22-a d—i sillig. cub. 1. (2. febr. fl. 1. — Die 19-a mar. fl. 2.) 19. Aplis fl. 1 germ. totum frum.

Janci incepit die 28-a Maji. — Die 2-a Junii habuit

metr. 2 silig. et metr. 2 trit. Die 4-a Junii habuit fl. 3. — Die 27-a d—i fl. 1. — Amisit pistoletam. — Die 30-a Augusti fl. 4 et 1. — Die 17. 7-bris metr. 2 et 2. — Die 24. 9-bris cub. 1 met. 2. — 15. X-bris fl. 6.

Lucae servo. Dedi ad computum suae mercedis fl. 2 die 6-a Junii 1692. — Convenimus ipsi dare fl. 24 in anno et par 1 cothurnorum ultra cibum. — Die 25. Aug. fl. 4. — Die 3. 9-bris fl. 3.

Petrus auriga habuit die 12. Aplis fl. 1. — Die 1-a Junii fl. 1 p. 7. — Die 19-a Julii fl. 1 p. 11, pro cothurnis. — Die 20-a d—i fl. 1 p. 7 et cingulum. — Die 16-a Aug. fl. 1 pro pileo. — Die 8-a 7-bris fl. 2 p. 19.

Petrus auriga venit ad meum servitium die 5-a Julii 1692. — Die 28-a d—i pro cothurnis fl. 1 et die 4. aug. fl. 1. — Eodem mense habuit thoracem et calligas de panno sutor. — Die 18-a 7-bris abivit Makow., donavi ipsi calligas et fl. 3. —

Petrus alius auriga incipit a media 7-bris 92. conv. pro fl. 10 ung. et vestes, habuit thoracem de remek. — Die 29-a 7-bris habuit pro uno par cothurnorum. — In fine 8-bris habuit calligas de panno, et menticam. — Die 13-a 9-bris fl. 2 Ungvarini pro indusiis et calligis. — Die 26. X-bris pro par cothurnorum. Die 31-a d—i fl. 2. (23. Jan. 93. retinuit fl. 2.) Michaeli eodem die fl. germ. 1 et postea reliquum pro uno mense et fl. 2 et fl. 1 p. 10 supra.

Recordationes et Decreta. Die 15-a Junii 1692. Sboroviae Sinodum habui et decrevi, ut saeculares personae restituant fundos, et Ecclesiae bona Sacerdotibus et usque ad Natale solvantur omnia legata pia sub poena excommunicationis. — Die 13-a 7-bris P. Isaias Monacho Montis S. meo compatriotae contuli Ecclesiam Debrecinensem et subieci ipsi sacerdotes, qui sunt Circa Varadinum et Bihar. — Die 14-a d—i constitui Archipresbyterum in Districtu Avasiensi P. Alexium Krusziniski. — Die 9-a d—i constitui Archipresbyterum in Districtu Nagy Baniensi P. Damianum Mihalka. — Die 22-o 9-bris sdum vet. 92. constitui P. Lucam Borlesky Archipresbyterum in parte Szatmariensi, quae est ultra Samuszin fluvium. — Eodem die constitui Visitatorem Generalem in toto Comitatu Szathmariensi P. Georgium Veliczky Presbyterum Uilatensem. — Die 4-a X-bris secundum vet. 97. constitui Archipresbyterum in Verchovina Ungvariensi P. Basilium Lukianski. — Eodem die constitui Archipresbyterum ad fluvium Tur P. Alexium Simircianski. — Die 28. Jan. 93. constitui Archipresbyterum in comitatu Szabolcs

supra medietatem sacerdotum P. Jo. Bodroghiensem (=Doroghiensem) et supra aliam medietatem P. Theodorum Feiertofski.

Debitorum. P. Jo. Presbyter Scelestaviensis debet dare fl. ung. 5 a me ipsi mutuo datos pro emptione lapidis molenini, die 20. Augusti 1692. — P. Basilius debet fl. $6\frac{1}{2}$ ung., cui dedi ut emeret currum. — P. Jacobus Ungvariensis debet fl. 3 ger., cui dedi, ut emeret legumina mense Aug. 92. — Raz Petrus debet fl. 9 ung., quos ipsi dedi, ut emeret distillatorium Eperiesini Jun. 92. — Diaconus Orosveghensis debet fl. $3\frac{1}{2}$ pro Zingaro 6. 7-bris. — Zingarus debet $1\frac{1}{2}$. — Lazarus Kumiavensis fl. 5. 2. — Demetrius Lowchensis fl. 10. — Dat. pro bove 3. 8-bris 92. — P. Ukliski Archipresbyter debet fl. germ. 15, quos ego ipsi dedi die 6-a 8-bris, ut emeret 30 cubulos avenae (die 20. 8-bris 90. Cub. $7\frac{1}{2}$.) P. Daniel Mathiaskoski ex Cottu Zempliniensi debet fl. ung. 5 die 6-a 8-bris 93. — Lakatoscianus debet infra unam hebdomadam fl. 2 die 22-a 8-bris 92. — P. Jo. Mikodaiski sub Stancianski Dec. fl. die 29-a 8-bris 92. — Diaconus Orosveghensis restituit pulturas 50 die 25-a 9-bris 92. — P. Basilius pro asseribus pul. 50. — P. Ukliski restituit pecuniam pro 7 cub. — Mathias Bantias ex Bobovicz die 5-a X-bris promisit solvere in futuris vindemiis fl. 12. — Provenik, qui ex Lauka ad Letzoviczam debet metr. 1 tritici. — Uifalvensis Iudex accepit a me fl. 2 die 15. X-bris 92. pro scindendis lignis 86. — Die 4-a Jan. fl. 2 pro asseribus 100.

Emptiones et venditiones. Mense Julii 1692. emi Sboroviae quatuor boves pro fl. 68. — Ibidem a Sciafor emi alium equum pro fl. 18. — Munkaczini die 11. Augusti emi a P. Athanasio Misticiovensi equum pro fl. 24. — Mediante P. Basilio emi currum pro bobus pro fl. $6\frac{1}{2}$. — Die 6-a 7-bris 1692. vendidi Zigano equum pro fl. 14. — Die 26. 8-bris 92. emi destillatorium cerem pro fl. 8—16. — Pro ferratura currus rustici fl. 4. — Mense Martii 93. emi alium currum rusticanum pro fl. 5, — et aratrum cum ferro incisorio anteriori pro fl. 2—3. — Mense Julii 93. currum rusticanum pro equis emi fl. 5. — Die 28-a Julii 93. Vendidi unum equum Methodianum pro fl. 24. — Ligones 8, pro vineis p. 12—2—30. — Secures 6 p. 16 . . . 3. — bidentes 5 p. 60. — In medio Maji 94. vendidi in nundinis Ungvariensibus quatuor boves monasterii pro fl. Ung. 102. — Eodem tempore in nundinis Sölösiensibus emi alios quatuor boves pro fl. Ung. 121. — Die 25-a Julii 94. habui fl. 39 ex duobus bobus meis, venditis in nundinis Unghvar. — Die 14. Aug. 94. emi unum currum ferratum ab Amsruik pro bobus, dedi fl. 27. — Unghvar.

Mariae ancillae conventio facta die 28-a Augusti sec. novum 1692. est, ut dentur ipsi ultra victum fl. 20 pro servitio unius anni.

Catherina ancilla incepit servire a principio 7-bris secundum novum 92. Conventio dare ipsi fl. 20 ung. et par cothurnorum. — Die 25-a 9-bris habuit fl. 4. — Die 3. X-bris fl. 1 pul. 12.

Bobovicensis Faghia maiorka incepit servire die 4. X-bris secundum novum 92. Conventio pro fl. 15 in anno. — Die 22. mar. 93. dedi fl. 2. — Die 19. Aplis pro sua portione bovis dati pro Germanis fl. 1 p. 8. — Die 29. d—i fl. 2 p. 26.

Nicolaus et Joannes biresciones habuerunt a me totam solutionem usque ad Pascha 93.

Maria ancilla habuit pro indusio Catram,¹⁾ et Guba, et veste.

Polaha maiorca serva incepit 10. Augusti 93., conventio fl. 15 et par cothurnorum. — Die 24-a 8-bris habuit fl. 2 p. 14. — Die 5-a martii 94. pro cothurnis fl. 1 — 8. — Die 7. d—i fl. 1 p. 7. — Die 11. Aug. fl. g. 8.

Decimatio pagorum fit post festum Assumptionis B. V. Si sunt decem porci magni, accipitur unus, si minus quam decem, accipiuntur pro quolibet pult. 3. — Similiter si sunt decem porci parvi, accipitur unus, si minus, pult. 2 pro quolibet. — Decimantur et ex lucaria nova, vel pro quilibet acciperentur pignesi 8. — Decimantur et oves, et caprae, vel pro quolibet accipiuntur 4 pult. — Sacerdos debet solum dare candelas et pignesi 16. — Li Kniaze²⁾ non pagano decim di animali ma soto fl. 1.

Joannis Kornicki scribae tempus incipit a 15. Aug. 91. et fuit satisfactus pro primo anno. — Die 27. 9-bris 1692. fl. 1. — Die 12. X-bris fl. 2. — Die 15. Jan. fl. 2. — Die 20. febr. fl. 5. — Die 20. Aplis fl. 9 p. 23. fuerunt octo germanicales, addidi p. 12, sunt fl. ung. 10. — Die 1. Junii fl. 3 p. 21. — Die 8. d—i fl. 4 p. 28. — Die 13. d—i fl. 1 pul. 19. — fl. 30.

Michaeli Judici Lafchensi et Bombocz Lucae et Ivan de Setnik promisi fl. 16 pro fodienda pivnicza et dol. 18. X-bris 92. — Dedi ad computum fl. 6. — Die 10-a Jan. 93. alias fl. 2. — A P. Adriano alias fl. 5. — 14. — Die 27. Martii fl. 2 — 20. —

Michaeli dedi ad computum laboris pro lapidibus fl. 2 — die 6. Aplis. — Die 15. d—i alios fl. 2. — Die 21. d—i in

¹⁾ Catran (oroszul) = kötő.

²⁾ Kniaz, régen az oroszok közt a községi bíró neve (czime).

tritico fl. 1. Scelestoviensibus, qui obligarunt se scindere saxa pro medio fl. quamlibet orgiam quadratam dedi die 14. Jan. 1690. ad comp. fl. 5.

Hortulanus habuit die 21. Aplis 90. unam metr. tritici. — Usque ad sextam Aug. met. 3. — Die 26. d—i trit. met. 2. — Die 29. 7-bris sil. met. 4. — Die 28. 8-bris habuit calligas. — Die 7. 9-bris habuit met. 1. — Die 11. dicti pro una met. fl. 1. — 9. — Die 3. Maji 94. fl. 2 p. 14. pro omni suo labore.

Jo. Pirsc incepit servire a die . . . fl. habuit gubam et omnes vestes; habuit die 19. Aplis 94. fl. g. 1. — Die 10. Maji indusium. — Die 19. dicti fl. 1.

Debitorum. Laukanses subditi die 18. X-bris secundum novum 92. dederunt scripturam solvendi censum pro festo S. Michaelis 93. — Et Sacerdos debet kuniczam an. 92. fl. 4 p. 11. — Hoc idem promiserunt facere et Bobovicenses. — Hoda Janos Basil ex Lawka unum vas vini in futuris vindemiis pro pecunia a me ipsi data die 8-o Jan. 93. — Plescia Alexius ex Bobovicz debet unum vas vini in vindemiis proximis pro pecunia a me ipsi data, die 10. Jan. 93. — Davidov Lukacz ex Bobovicz debet similiter aliud vas pro pecunia eodem tempore data. — Borghios Ilko master lignarius debet fl. 2 ipsi a me mutuatos die 16. Jan. 93. — Lenghen Andrasc subditus novus in Lawka debet fl. 2 a me ipsi mutuatos 19. mar. 93. — Basilus Davidov ex Lochov debet vasa sex et quatuor, et duo antlak, pro pecunia a me ipsi data aliquoties 20. martii. — Theodorus Napzda et Basilus eius frater ex Lawka debent vasa duo vini 12 cub. pro pecunia a me ipsis data die 25. martii 93. — Idem Theodorus accepit et pro alio vase pecuniam et sic debet duo. — Zajatz Kniaz (Zajamz kniaz) ex Bobovicz debet vas vini pro pecunia accepta die 26. martii 93.

*Pensiones ex aula.*¹⁾ Pro anno 1692. accepi vasa vini 6. — Frumenti cub. 20. — Pecuniam fl. ren. 100. — Lapidum salis 30. — Pro restantia salis computata fuerunt vini vasa 2, quae ultra 4 accepi, et 4 orgias feni, quas accepi an. 92. et alias 4, quas accepi an. 93. et feci quietantiam pro toto an. 92.

Die 23. 9-bris 1694. accepi a DD. Provisoribus fl. R. 411 pro uno anno et medio anni usque ad S. Michaelis festum proximae praeteritum videlicet in vasis calcis veteris et novae nro 180, et in tribus milibus laterum, quae in totum accepi anno praeterito 90. et hoc 94. et in parata

¹⁾ A Rákóczi-féle uradalom.

pecunia fl. R. 240, de quibus dedi quietantiam die et anno supra scripto. — In 11. 9-bis 95. Dni Provisores Munkaczienses solverunt do Emanueli Roga¹⁾ censum Foundationis Novae pro medio anno finito in Festo S. Michaelis an. 695. fuerunt fl. R. 137, cruciferi 4¹/₂. — Interesse Census in anno est summa fl. R. 274, p. quatuor.

Titula. Rmo Anto Dunat sac. burg. Postae Cassoviensis Magistro. — Geno Dno Jo. Granath, S. C. R. M. Tricesimatori et Postarum Magistro Cassoviensi. — Cancellario: Illmo et Rmo Dno Blasio Jaklin, Eppo Nitriensi, S. C. R. M. consiliario et per Regnum Ungariae Aulae Cancellario Dno et Fri. — Bottyano: Excelssmo Dno Com. Adamo de Botthyani, perp. in Nemet Vyvar et Rohoncz, Partium Regni Hungariae Transdanubianarum Supremo Generali, S. C. R. M. Consiliario, Camerario et per Ungariam Pincernarum Regalium Magistro Dno mihi Colssmo. — Strasmano: Excelssmo ac Illmo Dno Henrico Theodoro Alueto Comiti a Strasman, S. C. R. M. Intimo Consiliario, Camerario, Supremo Aulae Cancellario, Dno etc. Viennae. — Iste est socer Dni Batthyani. — Szabolcensis Supremus Comes Franciscus Ziczi. Vice Comes: Martipus Krucia in Cathol. et Franciscus Varadkay Calvin. — Bihariensis Supremus Comes Eppus Varadiensis, Vice Comes Budai. — P. Stephanus Pettheó S. I. Cassov. — Veber: Illmo Dno. Io. Adamo Veber, Supremo secretario Bellico, Viennae. — Com. Turocien.: Meo Dno Adamo libero Baroni de Reva, Incl. Com. Turocien. pp. et Com. — Mamuka: Illmo Dno Equiti Marco Antonio Mamuka, della Ta rei, S. C. R. M. Interpreti, Consil. — Nuncio: Illmo ac Rmo D. D. Sebastiano Antonio Tarazio, Archieppo Damasceno, S. S. N. D. Innocentii 12. Dna Providentia Papae et S. Sedis Aplcae apud S. C. R. Mattem Leopoldum Imperatorem electum, ac per universum Romanum Imperium cum facultate Legato et a latere Nuncio, Dno mihi Collssmo (de Valencia). — Haiszler: Illmo et Excelssmo d. d. Donato Sac. R. Imperii Comiti Haiszler de Heisler Scheimb, S. C. R. Mattis Camerario, Generali de Cavaleria, et Generali Commissario Bellico, Colonello, et supremo Commendanti trans Tibiscum. — Nigrelli: Illmo et Excelssmo D. D. Ottavio Comiti Nigrelli, S. C. R. Mattis Camerario, Generali et substituto Colonello unius Regiminis pedestrium, et Commendanti cis Tibiscum. — Cancellario Hung.: Illustrissimo ac Rmo D. D. Blasio Jaklin, Electo Eppo Tinimien., Abbati S. Georgii de Jak, Venera-

¹⁾ Roga, a De Camelis nő testvérének a fia.

bilis Capituli Strigonien. Praeposito Maiori, S. Caes. Reg. Mattis Consiliario, nec non inclyti regni Hungariae cancellario etc.

Recordationes et decreta. Brestoviensi sacerdoti dedi Parochiam Petnihaza in Nir die 7. martii 93. — Joanni Bradski contuli Parochiam Bactae in Nir die 8-a Martii 90. — Secretario Cancell.: Spectabili et Magnifico Dno Joanni Maholanyi, Smae Caes. Reg. Mattis Consiliario nec non Inclytae Cancellariae Aulico Hgcae supremo Secretario etc. — Die 14. Maji 93. visitavi Ecclesiam Agriensem, et mandavi populo, ut neminem alium recognoscant pro Plebano, nisi meum. 2-do ut in missae Sacrificio Commemoratio fiat Smi Pontificis. 3-o ut ad processiones Latinorum eant Sacerdotes et plebs. 4. Ut quater in anno Plebanus latinus concionetur ipsis in Ecclesia Graeca. 5-o ut ibidem possit semel in anno celebrare. — P. Basilio Makarofski dedi Parochiam Zaricz, in Ugocz die 20. Julii 93. P. Basilio Polczianski contuli Parochiam Kaloviensem. — Et P. Lazaro dedi Polczam, die 16. Aug. 93. in Nir. — Die 6. 7-bris constitui P. Demetrium Paulinum Archipresbyterum Bihar. — Die 9. 7-bris 93. contuli Parochiam Agriensem P. Jacobo Barboski. — Die 24. dicti contuli P. Gabriello Monacho Graecam Ecclesiam Szathmariensem. — P. Io. Korloski venit ex Nir, dedi licentiam omnia administrandi, quia iuravit se abstinere ab uxore die 10. Aplis 95. —

Debitorum. Szekel István Siredniensis debet tria vasa vini pro fl. 20 acceptis, die 30. Martii 1693. dedit unum. — Demetrius Vajkovicz subditus Bobovicensis debet vas vini pro Davidov, cuius vineam accepit, quae mihi remansit post fata uxoris, et pro duabus metretis tritici a me ipsi datis die 16. Aplis 93. — Scelestoviensi Sacerdos debet pro toto Antimensio Apli 93. — Plescica ex Bobolisca debet fl. 1 p. 6 pro sua portione bovis data pro Germanis mense Apli. — Stetz. debet p. 16 pro eadem causa. — Lafkenses debent fl. 2 p. 28 pro bireccione misso cum bobus. — P. Basilio dedi die 20. Aplis 93. pro curru equorum fl. 3 ger. et unum dedi antecederet artificii. — Hada Janos ex Lauka mortuus reliquit boves 2 et porcos 2 et vineam in Lochov, et seminavit cub. 1 trit. et met. 5 sillig. in Goronda. Demetrius requirendus de eius pecunia. (Apud Vasil Turnitza seminavit.) — Sacerdos defunctus Bobovicensis pro Curutza et tritico. — Sacerdos Orosvegensis debet vas vini in vindemiis. — Sacerdos Certinski Andreas debet, et pro illo Vasilcin fl. 10, Timofe fl. 10, Sloviancin fl. 20. — P. Lazarus Kaloviensis debet ducatos tres in mense proximo Augusti 93. alios in duplo. — P. Simeon Karoski in Nir promisit dare Monasterio quolibet anno 6

Cubulos frumenti, quam diu erit in Karasz. — Ille fecit assecurationem pro P. Lazaro.

Martinus faber Murarius convenit accipere fl. . . Ung. pro orgia muri, et bis . . . die comedere cum socio. — Die 2. Aprilis 1693. accepit fl. 2. — Die 28. dicti pro vino pult. 12 et 12. — Mense Maji pro vino fl. 2. — Die 28. Julii fl. 1. — Die 15. Aug. fl. 1. — Die 22. dicti fl. 3. — Die 29. dicti fl. 3. — Die 5. 7-bris fl. 2 p. 14. — Die 12. dicti fl. 2. — 14. — Die 20. dicti fl. 3. — Die 3. 8-bris fl. 3. — Die 24. 8-bris fl. 5. — Die 23. febr. 1694. fl. 3. — Die 7. Martii fl. 10 pro residua boum a me conditorum. — Die 16. Julii fl. 2 p. 14. — Die 9. dicti 2. 14. — Die 14. dicti fl. 2 p. 14. — Die 28. d—i fl. 3 p. 21. — Die 5. 7-bris fl. 2 p. 14. — Die 13. d—i 1 p. 7. — Die 21. d—i fl. 1 p. 7. — Die 25. dicti fl. 2 p. 14. — Die 14. 8-bris filio ut eum sepeliret fl. 4 p. 28. — Die 3. Julii an. 96. dedi eidem fl. Ung. 10. — Die 25. Junii an. 95. habuit ab Emanuele fl. 4 p. 8. — Die 16. Julii fl. 2. — Die 19. Martii 95. fl. 2 p. 4. — Die 9. Aplis fl. 4. — 8. — Die 3. 8-bris 97. dedi fl. 15 pro toto residuo edificio et fecit Quietantiam.

Gregorius Aido . . . as Riro vocatus fecit conventionem die 28. Aplis secundum nov. an. 93. pro fl. 20 Ung., sex cubulis siliginis, et panno pro thorace, calligis et veste . . . Eodem die accepit fl. 3. — Die 1. Maji calligas de panno. — Die 3. Junii pul. 20 et 20. — Die 31. Maji uxori fl. 3. — Die 6. Aug. silig. met. 1. — Die 26. dicti trit. met. 2. — Die 10. 7-bris trit. met. 3. — Die 27. dicti sil. met. 4. — Die 18. 8-bris Judco fl. 4 p. 7. — Die 28. dicti habuit vestem, calligas et thoracem. — Die 30. Jan. 94. pul. 30. — per menses duos habuit victum a me, quando ivi Viennam. — Die 4. Martii 94. silig. metr. 2 et fl. 1. — Die 22. d—i fl. 2. — Die 26. Martii met. 4. — Die 2. Maji fl. 4 p. 14. — Die 5. dicti met. 4.

Jo. Lochaj Aido incepit die 20. Julii sdum nov. 93. — Die 2. Augusti fl. 2 p. 14.

Lucas Aido incepit die 15. Augusti 93. — Die 18. d—i met. silig. 1. — Die 27. 7-bris metr. 3. — Die 18. 8-bris fl. 2 p. 14. — Die 28. dicti pul. 19. — Item habuit vestem, thoracem et calligas novas. — Die 9. 9-bris fl. 1. — Die 22. Febr. 94. metr. 2. — Tribus mensibus habuit victum. Transyl^a ibique aliqua perdidit. — Die 15. Martii fl. 2 p. 14. — 26. suo 3. — Die 5. Maji metr. 4.

Titularium. Vicario: Rmo D. Andreae S . . . Abbati S. Petri de Tapolcza, Illmi et Rmi Dni Eppi Agriensis in spiritualibus Vicario, nec non ven. Capituli Cathedralis Agri-

ensis Praeposito Maiori, Fratri in X-to obsmo. — Scepusiensi: Illmo et Rmo D. Ladislao Mattyasowsky Eppo Sirmiensi, Praeposito Scepusiensi. — Asperimont: Excellsmo Dno Ferdinando Goberto Comiti Asperimentis, S. C. R. Mattis camerario et Generali etc. — Generoso Dno Francisco Baranyai, Ablegato Catholicorum ex Transylvan. — Ladislaus Szaploneczai in pago Szaplonecza in Maramorus. — Banffy: Illmo Dno Georgio Banffy de Losoncz, Transylvaniae et partium Regni Hungariae eidem adnexarum Gubernatori, nec non Comitatum Albensis et Dobocensis Supremo Comiti. — Gabriel Ciomokozi in Taterfalva Comtus Szathmar, Dnus pagi Legnofcze. — Berczeny: Illmo Dno Comiti Dno Nicolao Berczeny de Szekes, Equiti aurato, Cottus de Ung Supremo Comiti, S. C. R. Mattis Consiliario, Camerario et Collonello, nec non praesidii Mezeő Szegediensis Supremo Capitaneo etc. Dno mihi obsmo. — Camerae: Spectabilibus, Magnificis, Perillustribus ac Generosis D. D., S. C. R. Mattis Inclytae Camerae Scespusiensis Administratori caeterisque eiusdem, et Incl. Hungariae Consiliariis etc. Dnis mihi obsmis.

Debitorum . . . . kenses debent fl. 3 ipsis datos a P. Adriano mense Junii 93. — Barkaritanus debet fl. 20 a me ipsi datos, in aug. 93. — Lochoviensis alebsan Serednie mense Aug. pro alleg. contr. . . . . P. Io. hic promisit vasa 3. — Jacobus debet die 10. 7-bris 93. fl. ger. 10 ipsi mutuatos, debet 5. — Soltan praecus in Karaczfal. pro tabaco fl. g. 23. — Karasenses in Nir debent frum. cub. 20. — Die 15. 8-bris 93. dedi P. Cruciai pro sacerdotibus fl. ger. 7. — Die 21. d—i fl. 2 Ung. p. 16 illi, qui ivit Cassoviam pro alia Citatione, et unum fl. germ., quem dixit expendisse in primo itinere.

Titularium. Administratori Camerae: Spectabili ac Mco Dno Michaeli Teszler lib. Bar., S. C. R. Mattis Inclytarum Hungaricae Consiliario, Scepusiensi vero Camerarum Administratori Dno etc. — Gabriel Ciomokozi in Taterfalva, Dnus Legnofce. — Komlosi: Gen. Dno Michaeli Komlosi, Incl. Cottus Bereg Vice-Comiti. — Kruczay: Rmo Dno Nicolao Kruczay v. Capituli Agriensis Canonico et Custodi.

Consecrationes. Die 6. 7-bris secundum novum (con-)secravi Sacerdotes P (An)dream Magnol, P. Sthepha(num) Georgii ex Pertza, P. Abra(hamum) Petri et P. Gabrielem Petrusk . . . . omnes ex Comtu Bihariensi, quia prius fuerant facti Sacerdotes ab aliis Sacerdotibus. — Eodem die reconsecravi Diaconum Simeonem Korupski ex Zemplin. — Die 5-a 7-bris 93. consecravi Sacerdotem sub conditione P. Simeonem Bachtanski in Nir, Methodianum. — Die 15. 7-bris 93. con-

secravi sacerdotes Petrum Liponiski, Michael Szinyana, Simeon Kozupski et Pantalemonem Roscianski. — Et Diaconos duos: Thomam Andosadski et Demetrium Tisciarski ex Nagy Bania. — Die 29. Aplis sdum vetus 94. consecravi sacerdotem Joannem ex pago Palin valachum in comitatu Bihar. — Die 29. Augusti 94. consecravi Io. Popovicz Tosanski Sacerdotem contulique ipsi Ecclesiam Arianosc in Szabolcz. — Die 3. 8-bris sdum nov. 94. consecravi Sacerdotem Stephanum Brezovski Polonum pro Ecclesia Irlaviensi circa Serednie.

(Lucskay másolatából. Eredetije több lap hiányával, az ungvári püspöki levéltárban.)

Közli: ZSATKOVICS KÁLMÁN.

ESZTERGOMI TÖRÖK TISZTEK LEVELEZÉSE

NAGY FERENCZ ÉRSEKÚJVÁRI LOVAS HADNAGYGYAL.

(1651—1658.)

»A zsitvatoroki béke után a török mintegy ötven évig felhagy merészebb hódítási terveivel. Mintegy *becsülni tanulta a magyar fegyvereket*. De habár a kisebb harczok még béke idején sem szűnnek ezután is, a magyar kevésbbé feszíti meg minden erejét a természetes ellenség ellen.«

Igy jellemzi Salamon Ferencz a török hódításnak azt a korszakát, melyből az alább közölt két levél is való. S folytatólag még ezeket is mondja: »A török elleni küzdelem másodrendű kérdés volt. A rendek a helyett, hogy végvárak és palánkok elfoglalására fogtak volna kezét, két pártra oszolván, egyik a másik templomait foglalgatta el és ezek fölött vivott elkeseredett parlamenti csatákat Pozsonyban.«¹⁾

Két levelünk, úgy hangját, mint tárgyát tekintve, érdekes például szolgálhat ez általános jellemzéshez. Kivált az első. Ebben egy esztergomi előkelő török főtiszt (ezredesi rangban álló alajbég) barátságos szavaktól áradozó kifejezésekkel jelenti ki abbeli készségét, hogy az érsekújvári alkapitánytól és hadnagytól, neki kedves jó barátaitól kapott apró commissiókat teljesítette; — illemesebb, udvariasabb hangot és eljárást még csak kívánni sem lehet. Ez is csak azt bizonyítja, hogy az egynemű osztályokhoz tartozó egyének között, ha különböző, sőt ellenséges nemzetekhez tartoznak is, hosszabb érintkezés mellett bizonyos egyesítő testületi szellem fejlődik ki a közös érdekek alapján. A születési és katonai aristokrátiának ép úgy meg van a maga internationaléja, mint a szocialista gyármunkásnak. Társadalmilag ez osztályok tagjai sokszor közelebb állóknak érzik magukat a más nemzetek hasonló osztályaihoz,

---

¹⁾ Magyarország a török hódítás korában 157. l.

mint saját nemzetük más foglalkozású egyéneihez, kiket jobbra megvetnek, vagy gyűlölnék.

A Szalay Ágoston által a »Magyar leveles tárban« közölt XVI. századbeli 400 magyar levél közt vagy tizet találni, melyet szintén török katonák (szandzsák bégek, agák, iszpáják) intéznek magyar urakhoz és vitézekhez. Noha ezek között több akad kihívó és fenyegető hangú (ezek közt kiválóan érdekesek a párbajra hívók), mindazáltal van olyan is nem egy, mely bizonyítja, hogy a társadalmi közeledés a magyar és török vitézlő rendek között meglepő gyorsasággal ment végbe. Így már 1555-ben — a török bennlakásának második évtizedében Ali aga veszprémi »porkoláb« (azaz várnagy) devecseri Choron Jánosnak »köszönetét és minden barátságát küldi« és ujságokat ír neki a török viszonyokról.¹⁾ 1559-ben Szinán aga koppányi iszpája Palonai Magyar Bálintnak »urának és barátjának« azt írja, hogy a császár és a pasa parancsolatja szerint a töröknek frigyét kell tartania; kisebb rabló csapatokkal a magyarok bánjanak el maguk a mint tudnak: »azzal az két fejedelem között való frigy fel nem bomol.«²⁾ Ugyanez évben Kurt »vajda« koppányi iszpája Tahy Ferenczet megkeresi az iránt, hogy a Magyar Bálint hajdui által félégetett laki malmot *közösen* helyreállítsák.³⁾

A török több mint száz évi bennlakása 1650 körül ez érintkezéseket még sokkal szorosabbra fűzte; s ez érintkezések, kivált az előkelők között, egyáltalán nem voltak híjával a kölcsönös tisztelet és becsülés külső jeleinek, amint ezt a mi leveleink is mutatják.

Szerettem volna valamit megtudni a »címzettről«, azon Nagy Ferencz lovas hadnagyról, kihez mindkét levél intézve van. Nagy Iván művében (*Magyarország családai*) légió számra mennek a *Nagy* nevű családok; Nagy Ferencz is bőven van a mondott korban is, anélkül, hogy egyiküket is egész biztonsággal azonosítani lehetne a mi érsekújvári hadnagyunkkal. Még leginkább illenék ide az a Nagy Ferencz, aki »I. Leopold alatt a törökök elleni harcokban mutatá ki vitézségét és a dunán-inneni részek alkapitánya lett;«⁴⁾ e föltevés megfelel a Margittay család hagyományainak is, melynek levelesládájából e két érdekes okmány előkerült.

Ime a két levél:

¹⁾ M. ltár. I. 513. l.

²⁾ U. o. 334. l.

³⁾ U. o. 337. l.

⁴⁾ Nagy Iván i. m. VIII. kötet 76. l.

I.

(*Hadzsi Musztafa* esztergomi alaj-bég levele *Nagy Ferencz* érsekújvári lovas hadnagyhoz.)

Kivül: Az nemes nemzetes vitézlő Nagy Ferencznek, az fölséges római császár és magyarországi koronás király ő Főlsége érsekújvári végházában egyik lovas rendin való hadnagyának, nekem jóakaró úr szomszéd barátomnak böcsülettel adassék.

(*Kivül* veres spanyolviasz levélzáró pecsét a következő három soros török felirással: »[...] *dârbine muttaha olajâr-i Musztafa*« vagyis: a boldogság [v. paradicsom?] házában megtisztúlva legyen Musztafa barátja.¹⁾)

Belül: Minden hozzám illendő dolgokban való szomszéd-ságbeli barátságos szolgálatom ajánlom Kegyelmednek, mint jóakaró szomszéd vitéz Úr barátomnak. Istentől minden jókat kívánunk megadatni Kegyelmednek.

Az elmúlt napokban Kegyelmednek két rendbeli levelét is vettük, melyben kér Kegyelmed arra bennünköt, hogy töltött (béllelt?) nemez kappákat²⁾ és egy pár kengyelvasat is csináltatnánk vagy küldenénk, mind az Kegyelmed számára s mind Forgách György³⁾ uram ő nagysága számára. Mi azért mindjárt Budára küldöttük egy szolgánkat, hogy ottan csináltatnánk meg azon nemezeket az Kegyelmed kívánsága szerint; mivel sem itten, sem Budán készen olyanok nem találtattanak, hanem Budán szorgalmatossággal, mennél jobban lehet, megcsináltatjuk. De mivel mostan *Bairám* napjaink vadnak, nem csináltathatják meg az mesterek; hanem két-három nap után az Bairám elmúlván, megcsinálják, és aláküldjük egy szolgánkat; mind az Kgd számára való nemezeket kengyel(vel) együtt, s mind Forgách György uram számára valót meghozatjuk és fölküldjük Kegyelmednek, s az árát is akkor fogjuk megírnia. Ha Kegyelmednek fognak tetszeni, jóval jó; hol ha nem tetszenek, azzal sem gondolunk, ha vissza fogná Kegyelmed küldeni. Azért valami egy hétig legyen csendes várakozással Kegyelmed, az míg elkészülnek.

Továbbá az minapiban adott volt Kegyelmed egy levelet az Babaliaknak, hogy az ispánynyal együtt lássák az határokat,

¹⁾ Dr. Goldzieher Ignác értelmezése szerint.

²⁾ A *kappa* (cappa) kis köpenyféle, hátul csuklyával, minőt a XVI. században az olasz katonák viseltek, spanyol divat szerint. (Boccardo olasz encyclopaediája; v. ö. Nyelvtört. szótár.)

³⁾ Forgách Péter koronaőr fia, érsekújvári alkapitány. Nagy Iván, Magyarország családai IV. k. 214. l.

miben vagyon is nekünk is;¹⁾ azért az bíró hirünkkel adván ezen dolgot. De mivel az Szapiak semmi uttal reá nem akartak menni az igazság látására, sem az levélnek helyt nem adtanak, hanem csak az magok fölhivalkodottságokon akarnak járni, — annak okáért kérjük Kegyelmedet mint jóakaró vitéz Ur barátunkat, az nemes káptalomban pecsét alatt vegye Kegyelmed ki az Babalinak minden körül belül való határjainak levelét, hogy hadd igazodjék el ezen dolog; ne legyen veszekedés, zűrzavar; se Kegyelmednek se nekem többről több bűnk ne legyen, hanem igazán legyenek eligazítván az határok.²⁾ Én szintén abban megállek, valamit Kegyelmed akar, és az minél jobban igazíthatja Kegyelmed az határokat az Kegyelmed pártjáról, én is azután mindig jobban tudom oltalmazni, ha eligazodhatik az dolog.

Én azzal semmit sem gondolok, az igazság ellen sem zúgolódom, ha szintén a falunak felére is megyen az határ; csak ne legyen ennyi veszekedés. Hiszem ugyan lesz mit szántani az mi jobbágyinknak, ha kevés határjok marad is; mert elég puszták vadnak körülöttök, ottan szánthatnak vethetnek. Csak menjen végben minden zűrzavar közöttük. Mert még Kegyelmed az Szapiakat nem ösmeri; de rövid nap megösmeri Kegyelmed őket, hogy az igazságot ők nem szeretik, hanem csak az hamisságban törik fejeket.³⁾

Kegyelmed azért mondja szolgálatomat Forgách György vitéz úr barátomnak ő nagyságának; Istentől minden jókat kívánok megadatni ő nagyságának mind Kegyelmeddel egyetemben. Ezek után Isten tartsa és éltesse Kegyelmedet jó egészségben.

Datum Strigonii die 2-a Augusti Anno 1651-o.

Kegyelmednek szomszéd vitéz úr barátja

Hadzsi Mustafa alajbég.

II.

(Szenttamási gyalog Hasszán aga levele Nagy Ferencz érsek-újvári lovas hadnagyhoz.)

Kivül: Az nemes nemzetes vitézlő Nagy Ferencz uramnak, császár és koronás király ű Felsége érsekújvári véghá-

¹⁾ T. i. részünk. Az itt említett Babal község olyan két felé adózó helység lehetett, mint a minő akkor oly sok volt a török-magyar határ mentén innen is túl is, — s így egyszerre volt török és magyar földesura.

²⁾ Az itt említett Babal községnek a mai hivatalos helységnévtárakban már nincs nyoma. A nyitramegyei *Babindal* falut alig lehet vele azonosítani.

³⁾ *Szap* község a hivatalos helységnévtár szerint csak egy van hazánkban, Győr megye csilizközi járásában, az érsekújvári Dunaág mellett. Ezzel határos *Ballony* község, melyet azonban nem merek a levélben előforduló Babalival azonosítani.

zának egyik fű lovas hadnagyának, nekem vitéz szomszéd úr barátomnak adassék ez levelem böcsülettel.

Belül: Minden hozzám illendő szomszédságbeli barátságos szolgálatomnak ajánlása után kívánok Istentől Kegyelmednek minden kívánsága szerint való sok jókat megadatni, kívánom szívből Kegyelmednek.

Vettük az Kegyelmed böcsületes hitlevelét, melyet Kegyelmed adott *Isai Tót Istókért*, melyben értjük az Kegyelmed kívánságát és az Kegyelmed maga ajánlását, hogy Kegyelmed, vitéz szomszéd úr barátom, kész az *Tót Istókért* való kezesség az ki vagyon, hogyha az többi kezesek fognak *Apory Andrásért* fizetni, Kegyelmed is kész Tót Istókért az kezességet megfizetni; s én tülem is hasonlóképen kívánja hitlevelemet *Rácz Filipért*; ¹⁾ hogy az minémű kezesség ű rajta is vagyon, — *Fazli* és *Posztája* s más raboknak is kezessége vagyon.

Azért vitéz szomszéd úr barátom, én is hasonlóképen az felül megnevezett *Rácz Filipen* való kezességet hasonlóképen kész vagyok fizetni, hogyha az mikor az több kezesek fognak fizetni; az melyet én is fogadok az én török úri hitemre, emberségemre, böcsületemre, hogy az mint feljebb is megírtam, hogy kész vagyok az kezesség megfizetésre, az mikor kívántatik.

Melynek nagyobb bizonyoságaúl adtam ez úri pecsét hitlevelemet, — ezt pedig nem adta hírem nélkül sem pap, sem praedicator, hanem az egész keresztyén rabság előtt (adtam?); az mint Cseljko adott hírem nélkül hitlevelet, kövesdi ²⁾ pappal íratta.

Ezek után Isten tartsa meg Kegyelmedet, vitéz szomszéd úr barátom, jó egészségben.

Datum Strigonii die 2-a Augusti, Anno 1658.

Kegyelmednek vitéz szomszéd úr barátja gyalog
szent-tamási ³⁾
Hasszán aga.

(Balról fekete tus pecsét. — Eredetije a közlő birtokában.)

Közli: FÉST ALADÁR.

¹⁾ Ez a Rácz Fülöp török zsoldban álló keresztyén »pribék« vagy »martalóc« lehetett, kit valamely portyázás alkalmával az érsekújváriak rabságba ejtettek.

²⁾ Alkalmasint *Garam-Kövesdről* a Garam torkolatánál, Esztergom közelében.

³⁾ Szent-Tamás, Esztergom ikervárosa, hol ez aga az őrség élén állhatott.

MŰVELŐDÉSTÖRTÉNETI ADATOK.

Gróf Pekri Lőrinczné végrendelete.

Lázás forrongás jellemzi hazánk történetét a XVII-ik század vége s a XVIII-ik eleje táján. Kedvezőtlen viszonyok között sok kóranyag halmozódott fel benne, s most állott be az ezek által előidézett válság, melyet ha az ország szerencsésen kiáll, a nyugodt belső állapotok és rendes fejlődés kora nyílik meg előtte.

A két irányzat százados küzdelme, melyhez mindkét oldalról szélsőségekbe menő tulzások, nagy eszmék mellett nagy szenvedélyek, s a hazára ártalmas mozzanatok is vegyültek, most már megoldás elé jutott. Ideje is volt már; a további küzdelem csak vesztére vált volna nemzetünknek; mert ennek érdekétől idegen, sőt azzal ellentétes szempontok kezdtek mindkét felől érvényesülni.

A nyugati befolyásnak hódoló legítim iránynak úgy vallási mint politikai téren való konzervatív jellege az érvényesülés iránti erős küzdelemben olykor-olykor reakcióba is kezdett átmenni, s az alkotmányos szempontok elhomályosultával, abszolutizmus és a magyar államiság és nemzeti lét megtámadása fenyegetett. Másfelől a szabadelvű és nemzeti ellenzék, mely működésében a kedélyeket feltüzelő protestáns eszmékből élesztette lelkesedését s ezek diadalra juttatására elszánt küzdelmet fejtett ki: a vallásos és nemzeti törekvések azonosítása által nagy belső erőre tett szert, s a mi a tulnyomó hatalommal szemben anyagi erejéből hiányzott, azt külhatalmakkal s ezek közt a Magyarországgal századokon át ellenséges ozmán erővel való szövethatások útján is igyekezett pótolni.

Most a XVII-ik század végén el kellett már az erőfogyasztó küzdelemnek dőlnie. A Wesselényi-féle mozgalom, mely maga is érdekharczczá készült elfajulni vérbe fojtatott. A vallásos színezetet kapott nyugtalankodásokra vallásüldözés lett a kemény felelet. Végre azonban Lobkowitz is megbukott, a protestánsok engedményeket nyertek; s utóbb a Tököly támadásával s Karaffa kegyetlenségeivel ismét elmérgesedett állapo-

tok, a török hatalom megtörése által megszilárdult s örökösödési rendében törvényileg elismert és Erdély felett is uralmat nyert dynastia mérsékeltebb politikája folytán ki kezdték forrani magokat.

Hátra volt még a végső megpróbáltatás, mely a következő XVIII-ik század elejének volt fentartva, s az orvosolatlan maradt s némi újabb hibák által is öregbített sérelmek s a külpolitika befolyása által érzékenységekben fokozott elégtelenség folytán, még egyszer hatalmas mérveket öltve a Rákóczi-féle mozgalmakban nyilvánult, míg elvégre ezeknek hullámai a szatmári békében el nem simultak. --

Ez izgalmas korszakból kívánunk egy okiratot bemutatni, éppen azon időből, mely a Tököly-féle mozgalomnak végét s a Rákóczi-félének kezdetét jelzi.

Egyéniségénél, családjánál, összeköttetései és életviszonyainál fogva ez okirat írója nagyon is érdekelve volt minde me forrongásokban. Kétszeres érdeklél bir tehát, ha ez irata révén családi életébe, gondolkozásába, lelkiéletébe egy pillantást vethetünk.

Petróczi Kata-Szidónia gróf Pekri Lőrinczné, kinek 1700. július 28-án kelt végrendeletét, a Zeyk levéltárbeli kaptalani kiadványból bemutatjuk, mint báró Petróczi István és Tököly Erzsébet leánya, unokatestvére volt Tököly Imrének, kinek zászlói alatt úgy édes testvére Petróczi István, mint férje Pekri Lőrincz vezérszerepet viseltek.

Petróczi István rendületlen híve maradt a forradalmi zászlónak, s testvérhuga végrendeletének keltekor is még bujdosó volt, s talán az is maradt egészen addig, míg e zászlót Rákóczi Ferencz csatáiban ismét lobogtathatta.

Ellenben Pekri Lőrincz megalkudott a körülményekkel s igyekezett azokat hasznára fordítani. Ő, kit 1686-ban mint Tököly hivat nótáztak, utóbb Lipót király hűségére tért, politikájának megfordulását vallásának megváltoztatásával is megpecsételte: 1692-ben mint gróf és katolikus tér vissza Erdélybe, s felesége végrendeletében mint tanácsos, kamarás, az erdélyi Fehérvármegye főispánja s Udvarhelyszék és a kapornaki vár főkapitánya fordul elő. Vajjon ekkor már megfogamzott-e ismét benne a forradalomhoz vajó újbóli átpártolás gondolata, az ez okiratból nem sejthető; de nem lehetetlen, hogy az újabb mozgalmas idők előrelátása ösztönözte végintézkedésre feleségét. Annyi bizonyos, hogy Petróczi Kata-Szidonia, ki vallásos munkáival nem tudott óhajta szerint hatni férjére, most végrendelkezésekor sem bizott benne teljesen. Egyfelől gyermekei vagyoni érdekét törekszik minden eshetőséggel szemben atyjuk irányában is megóvni, másfelől hittel erősített fogadására ismétel-

ten emlékezteti, áldja s csaknem fenyegeti őt, csak nehogy opportunistikus vallási ingadozásába gyermekeit is bele vonja. Ezek legidősbike, az úgy látszik anyja ellenére a Révayak katolikus családjába, nőül ment Klára, irányában aggodalma legnagyobbnak mutatkozik; kevesebb a kedvezés és emléktárgy, több és komolyabb az intés, s még a neheztelő szavak és intézkedések is itt-ott észrevehetők.

Megmarad azonban az egész végrendeleten át egy a merev felekezeti szempontok mellett igaz vallásosságtól áthatott s tiszta erkölcsi érzésben tündöklő takarékos és mégis jótékony, szerény s mégis büszke igazi magyar matrónának nemes szelleme, mely minden vett jó iránt hálás elismeréssel van, vallásáért lángol, királyának hódol, férje iránt kötelességtisztelő, övéihez ragaszkodó, s ki ez érzületek összeütközéseit is finom gyöngédséggel tudja megoldani, miként ez egyebek közt a bujdosó fivére részére tett gyűrűhagyományból s a temetési intézkedéseiben nyilvánuló komoly resignatióból meghatólag nyilvánul.

De álljon itt végrendelkezése egész terjedelmében:

Nos requisitos literarum et literalium instrumentorum in sacristia sive conservatorio capituli ecclesiae Albensis Transsilvaniae repositarum et locatorum ac aliarum quarumlibet iudicialiarum deliberationum legitimorumque mandatorum regaliū exordinati damus pro memoria per praesentes quibus expedit universis, quod illustrissima domina, domina comitissa Chatharina-Szidonía Petrotzi, illustrissimi comitis domini domini Laurentzii Pekri de Pekrovina, sacrae caesareae regiaeque maiestatis consilarii, camerarii, comitatusque Transsilvaniae Albensis comitis et sedis siculicalis Udvarhely ac arcis et praesidii Kapornakiensis capitanei ubique supremi consors, coram nobis personaliter constituta, matura prius et exacta intra se animi sui deliberatione praehabita, sponte sua et libere, oraculo vivae vocis suae proprio confessa est pariterque retulit in hunc modum, qualiter ipsa non ignara fatalis illius sententiae, quam coeleste tribunal contra et adversus universum fragile gens (*így*) humanum immutabili hocce senatusconsulto: morte morieris — pronunciavit; ac exinde recordans subinde sibi quoque non secus atque accidit, maioribus progenitoribusque suis ac omnibus ante ipsam et omnibus accidit post ipsam, ista eadem postulante definitiva sententia. viam universae carnis ingrediendum fore et novissimum fugacis vitae suae terminum prope in dies, propius in horas, quinimo propius in ipsa momenta adventata (*így*), itaque ad cavendas et antevertendas superinde dissensionum differentiarumque materias secus forte suboriri valituras, talem inter suos infranominandos, quos nempe divina

bonitas ad praesens usque superesse sivit gratiose, de et super bonis suis iamiam declarandis fecisset et condidisset, sano consilio suo voluntatis suae testamentariam dispositionem, qualem fecit ac condidit coram nobis, primum quidem proprio vivae vocis suae oraculo et verbali eloquio prolatam, exposit autem in scriptis exhibitam, eamque idiomate nativo expressam tenore subnotando:

Atyának, Fiunak és Szentlélek Ur Istennek nevében. Amen. Minthogy a mindeneket biró, szabadosan uralkodó igaz Isten mindeneket mulandó — s halandóság alá vetett, de végső óráját senki nem tudhatja, melyet senki el nem kerülhet: ezen halandóság által levén én is köttetve, akartam rendelést tenni kevés javaimról is, és minthogy a lelki dolog legelső, kötöm a szegény gyermekeimet az ő édes atyjok uram ő kegyelme lelkére, rá emlékeztetvén ő kegyelmét erős hittel tett szó- és írásbeli fogadására, hogy azon igaz vallásomban fogja nevelni s neveltetni minden gyermekimet isteni félelemben. A testiekről sem feledkezik ő kegyelme meg, és sem feleségéhez sem senkihez való szereteteért az őket illető jószágocskákat s belső értékecskét tőlök el ne idegenitse, hanem szaporítsa és nevelje mint igaz apához illik. Ha ő kegyelmének házassághoz kedve nem lesz s meg nem házasodik, hagyom mindennütt levő jószágocskámat ő kegyelmének egész életéig; szabad legyen ő kegyelme azzal, ha kiházásítja is leányaimat, adni vagy nem adni nekik, a míg ő kegyelme él, az én jószágomból, minthogy ő kegyelme futott, fáradott értem az engem illető javaim megszerzésében a felséges udvarnál. Mindazonáltal úgy, hogy semmit el ne adjon, zálogosítson, cseréljen vagy ajándékozzon benne, kivéven (kitől Isten oltalmazzon) a rab-ságból való menekedést s élete megmaradásáért, való eladását, mert úgy magoknak is kellene az édes atyjokért adni minden javakat. Ha pedig Isten rendeléséből más feleséget venne ő kegyelme, mint jó lelkiismeretű atya nem kívánhatja, a szegény gyermekimet illető jószág jövedelmét a mostoha anyjok költse s ők távolról nézzék, tehát hagyom az édes uramnak életeig a kutyfalvi portiómat és Vesszőst, férjhez adván valamelyik leányomat, a többit osztassa fel közöttök, kiadván az ő részét, és ha ő kegyelmének halála történnék is, addig a míg mind kiházásítja őket ő kegyelme, ne lehessen veszekedés közöttök, tudhassa mindenik, mi illeti őt az enyémből; ha Isten fiuval megáldana, és maradna fiam, annak hagyom az osztozáson felül a Kutyfalván vett portiómat, uram ő kegyelme halála után. Minthogy pedig nekem ő felsége az én részem helyett adott volt jószágot tizenötezer háromszáz rhénens forintban, melyet ugyanazon áron adtam el, a mely teszen tizennyolcz-

ezer háromszáz hatvan magyar forintot, s mivel azon pénzből interesre adtam volt ezer magyar forintot s azzal együtt tizenkilenczezer háromszáz hatvan magyar forintot: azért a mennyi gyermekem marad, osszák fel közöttök a tizenkilenczezer háromszázhatvan magyar forintot, vagy ezen vett jószágot igazán, a Révainé részét pénzü kiadván, ki is felvett már abból a pénzből kétszázharminczhat magyar forintot kimenelekor. Ha életemben ki nem adhatnám, igyekeztvén mindenképpen azon, ha Isten éltetne, a míg a tizenkilenczezer háromszázhatvan magyar forinton feljül több jószágot is szerezhetnék, abból része ne legyen Révainénak, hanem oszolják az több s jó intésimet követő gyermekim közé. Ha pedig hamar kiszólitna Isten e világból, van még egy néhány ezer forint a ládamban, melyet én magam szerzettem; Istenért kérem uramat ő kegyelmét, ne költse el a szegény gyermekimtől, hanem fordítsa hasznokra, kiadván abból cselédimnek, a kinek mit hagyok. Ezeken kívül a szegény Zaynéval perelvén eltékozlott portékáimért, ítélte nekem a k. kamara a nyert summából (kivevén az idős három bátyjaim részeket) hatezer rhenens forintokat, de minthogy a jószág árából sokat kellett költenem erre a törvényre, Pozsonyban is a miatt mulatván, ezen nyert pénzből pótoltam ki a jószág árát, a maradékból költött ur ő kegyelme a maga szükségére nyolczszázötvenhárom magyar forintot s ötvennégy pénzt s a jószág árából háromezerszáz forintot nyolczvannolcz pénzt. Kérem azért ő kegyelmét, ne kívánja nekik károkat, hanem vegyen annyi érő jószágot számokra, és minthogy Lapádot, Rákost, Batizházát én vettem, a Pekri uraméktól vett kutyfalvi jószágért is én adtam négyezerharminczhat magyar forintot — flor. hung. nro 4036 — úgy Vesszősért is auctiót háromezerhatszáz magyar forintot — flor. hung. nro 3600 —, kérem ő kegyelmét, a káptalan előtt az iránt tett fassióját meg ne változtassa, s mint igaz atya gyermekitől el ne idegenítse; és ha más feleségétől gyermeke maradna is ő kegyelmének, tegye le azon gyermekim pénzét, ha osztozni avagy Kutyfalvát bírni akarja. Interessén Bonogli nevű görögnél és másoknál hol s mennyi vagyon, a contractusok megmutatják. Azon szerelmes idős bujdosó bátyámnak hagyom emlékezetre a pecsét nyomó gyűrűmet, azzal ő felsége ellen nem vét, a ki kezéhez szolgáltatja; mert a vér vizzé nem válik, had viselje emlékezetemre. A köntösimet, tudja ur ő kegyelme, melyiket hoztam és csináltattam a n. agam pénzemen, úgy a jegybe uram ő kegyelme nekem adott sima veres bársony szoknyát közöttök ossza fel Révainén kívül, mivel ő a becsökből kivette részét eladásakor. Hasonlóképpen az arany művet is és az ur ő kgyelme nekem jegybe adott arany

művel együtt ossza fel közöttök, hogy ki ki tudhassa, mi jut nekie az enyémből, s álljon pecsét alatt. Az egyéb portékámat, ménesemet, marhámát hasonlóképpen ossza fel közöttök, hogy hasznuk lehessen belőle. Nevezet szerint hagyom nekiek emlékezetre ezeket: Klárának az asztali órámat, hogy megemlékezék minden órában az én anyai intésimről, azokat kövesse s az Istent félje; Katitzának hagyom a nagy Scrib-Fischomat az üvegen belől való egyetmással, a halott fejér órámat, az ivó poharamat és az ezüstös legyezőmet; Sophinak hagyom az ezüst mosdó medenczémet s a kijáró ezüst nyelű késemet kalánostól; Polixenának hagyom az ezüst tentás ládácskámat, a magyar bibliámat; Theresiának adom a Nactzejchomat minden benne valóval és a Tökölyi uram adta órácskámat. A melyik németül fog tudni, a német könyveimet adják annak. — Mindazáltal úgy, ha valamelyik az én gyermekeim közül az én vallásomon nem volna, vagy ha azou volna is, de feslett erkölcsű volna, semminemű javaimban része ne legyen, sem jószágomban, sem annak árában; mivel azt én szereztem, és csak az ő felsége kegyelmességéből sok költséggel, uram ő kegyelme fáradsága által szerzettem; átkozott legyen a ki részt ad a nemzet gyalázó és intésemet nem követő gyermekemnek, és ha rész elvétele után hagyná el vallásomat, avagy feslett életet élne, ezen testamentumomnak erejével vehessék vissza tőle az én gyermekim. — Az én régi igaz szolgálómnak Vátzi Illonkának hagyok, ha még él addig, száznyolczvan magyar forintot — flor. hung. nro 180 —, a zafiros, körül rubintos gyűrűmet s viselő ezüstöskésemet, viselő mentémet. A kisebb Vátzi Illonkának, ha még nálam lesz, hagyok százötven magyar forintot — flor. hung. nro 150 —, egy derekaljat, két párnát, a viselő szoknyámat, vállamat. Suskának is, ha itt lesz még nálam, fiával együtt száz magyar forintot — flor. hung. nro 100 —, kik is ha ki akarnak menni, ne tartóztassa uram ő kegyelme őket, hanem az én ménesemből vagy lovaik közül négyet hámostól s egy kis szekeret és uti költségre ötven forintot adjon nekiek. Ha inasom lesz, ki még a harmadik esztendejét ki nem töltötte s oda ki való lesz, lovasítsa meg uram ő kegyelme annak rendi szerint jó lóval, fegyverrel, lóhoz való szerszámmal együtt s ereszsze el, ha ki akar menni, egy új fáin landis dolmánt adván nekie; a ki pedig oda ki való és csak esztendeig vagy másfélig szolgálna s nem akarna maradni, egy tizennyolcz forintos lovat és uti költséget adjon neki uram ő kegyelme; ha pedig a három esztendeje eltelnék némelyiknek s meglovasítottam volna már, ha fizetése lesz hátra, a fizetését s uti költséget harmincz forintot adjon nekie, ne mondjon átkot

reám. — Ezeket pedig azért irom, hogy van a ládámban annyira való, ezek is, temetésem is kitelhetik, marad is. Kérem azért Istenért is uram ő kegyelmét, fordítsa szegény gyermekeim hasznokra, mivel ha nem jószág ára is, de magam szereztem; ki miből jött? a czédula megmutatja. Szerezzen a gyermekimnek, hogy Kláránál kevesebb belső portékájok ne legyen szegényeknek. — Ha pedig semmi gyermekem nem maradna, hagyom mindenemet uramnak ő kegyelmének, mindazáltal úgy, hogy ha azon bujdosó bátyám haza jőne, annak adja ő kegyelme a lapádi, rákosi jószágomat vagy azoknak árát. Ha pedig Klára megmaradna, a többi elhalván, ne tartozzék nekie többet adni csak felit pénzül az én jószágomból s annak árából; de a cselédemnek, a mit hagytam, megadja ő kegyelme, kérem, mert hiven szolgálnak; Isten is megboszulná, ha rövidséget tenne nekiek. Az Isten nevében való buzámon kívül adjon uram ő kegyelme az én buzámból száz köblöt Isten nevében ispotályoknak küldje el ő kegyelme; nekem pedig pompás temetést ne csináljon az édes uram, arra ne költsön; chartára, czimerre ne vesztegesen, hanem a koporsómon legyen két czímer, hogy lássák, nem voltam pór, mert idegen vagyok. Temettessen az én édes fiamnak kedvéért az ozdi templomba az édes Sámuel és szerelmes édes Lőrintz fiaim közé. Ha megengedik, a háznál prédikáljon a luteranus prédikátor, s úgy a templom előtt; ha pedig meg nem engedik, senki se; temessenek harang szóval estve, mint az én szerelmes édes fiamat temették. — Ha ezeket meg cselekedí mind az édes uram, az Istennek bőv áldását veszi, hogy sok keserves szenvedésem után ez utolsó kérésemet meg nem veti; ha gyermekeimet hittel tett fogadása szerint vallásomon neveli s tanítja, az igaz Isten jutalmaztassa meg ő kegyelmének a jövő életben meghervadhatlan koronával, hogy együtt örvendezvén dicsérhessük együtt a mi jó Istenünket örökön örökké Amen. Kutyfalva 28-ik julii, anno 1700. — Prout fecit, condidit et testamentaliter legavit personalis sua coram nobis praesentia, palam et manifeste, proprioque suae vocis oraculo et verbali eloquio modo et ordine praescriptis. In cujus fidem et robur firmitus, nos quoque praesentes literas nostras testimoniales eidem dominae fatenti et testamentaliter leganti pro futura iurium suorum cautela sub sigillo nostro capitulari et authentico fideliter et conscientiose dandas duximus et concedendas, communi iustitia et aequitate suadente legeque regni permittente. Datum die undecima mensis decembris, anno domini millesimo septingentesimo.

Mikor következett be gr. Pekri Lőrinczné halála, arra

a kezünknel levő levéltári adatok nem adnak felvilágosítást. Csak annyit látunk belőlök, hogy fia nem maradván, leányai 1711-ben osztoznak vagyonában, mikor is ezek közül Klárán báró Révay Imrénén kívül, még három leánya volt már férjhez menve, úgymint Katalin báró Kemény Lászlóné, Polixena vargyasi Daniel Istvánné és Zsófia, gyerő-monostori Kemény Sándorné; Terézia ekkor még hajadon volt. —

Gr. Pekri Klára, báró Révai Imre után 1724-ben már Mostpurg János Zsigmond neje volt; Katalin ekkor br. Kemény László utáni férjétől, gr. Bethlen Elektől is, özvegyen volt maradván; 1732-ben pedig br. Poellnitz János Ernő neje volt. Polixénának Daniel Istvánon kívül más férje nem volt; de nővére Zsófia Kemény Sándortól özvegyen maradván, már 1719-ben zeykfalvi Zeyk Mózeshez volt férjhez menve, s ugyanekkor a legkisebb testvér Erzsébet-Terézia is már magyar-bényei Radák István hitveseként fordul elő. —

Gr Pekri Lőrincz és nejének jávai a most felsorolt családbeli leányági utódok között oszlottak meg, s nagy részt ma is ezek birtokában vannak.

Közli: KIS BALINT.

Gróf Bethlen Kata végrendelete és alapító levelei.

— MÁSODIK ÉS BEFEJEZŐ KÖZLEMÉNY. —

IV. *Fogaras*, 1758. nov. 28.

Árva Bethlen Kata pót-végrendelete.

Mi az ide alább subscribált nemes személyek, adjuk tudtára és jövődöbeli bizonyságul mindeneknek az kiknek illik, mostaniaknak és jövődöbelieknek ez levelünknek rendiben, hogy ezen folyó ezerhétszáz ötvennyolczadik esztendőben Szent-András havának huszonkilenczedik napján, méltóságos néhai római szent birodalombeli gróf Széki Teleki József ur ő nagysága meghagyatott özvegye, méltóságos gróf Bethleni Bethlen Kata asszony ő nagysága, hivatván minket nemes Fagaras földén *Fagaras városában az Székely vagy Huréz utczában* levő maga méltóságos udvarában és lakóházában, egyébaránt gyengélkedő, mindazonáltal Isten kegyelméből fennjáró állapotjában és ép elmével ezelőtt tett végső rendelkezéseihez és azok között levő némely punctumokhoz ragasztandó akaratját minekünk e szerint jelenté és élő nyelvvel szóról szóra kimondá és írásban tétetni hagyá ezen renddel:

Jó istenem szent tetszéséből s lelkének indítása által ez

előtt való egyik esztendőben én Bethleni Bethlen Kata, néhai b. e. Széki Teleki József ur özvegye, ép elmével testamentumot tevén, azt az erdélyi méltóságos reformatum supremum consistorium ládjában s gondviselése alá adtam. Attól fogva Isten ő szent felsége még eddig is életemet nyujtván, az idő maga folyásával megváltoztatott azon testamentumomban három punctumokat: úgymint 1-mo száz aranyokból álló adósságom levén gróf Bethleni Bethlen György kedves öcsém uramnál, azt hagyom a fagarasi reformata ecclesiának, hogy holtom után mindjárt egyenesen keze alá vegye; de ezt még most az én életemben azon ecclesiának általadtam, hogy hamarabb hasznát vehesse, levén sok szükségei az ecclesiának. 2. Keresdieknél levő száz német forint adósságomat hagytam a hévizi reformáta ecclesiának, de a keresdiek ezen adósságot, nem akarván tovább maguknál tartani, megadták ezen folyó 1758-dik esztendőben; én is tartoztam elvenni s mindjárt a megnevezett reformáta hévizi ecclesiának kezében adtam.

3. Valami cigányokat testáltam volt édes gyermekeimnek, de azok örökösön levén tit. Bürkösi Donáth Farkas és János uraiméké, ő kegyelmek visszaváltván ez esztendőben, ezeket is tartoztam kezem alól kibocsátani.

Így levén a dolog, testamentumimnak három megnevezett punctumaira nézve, én, ki most is Isten kegyelmességéből ép elmével vagyok, az egész testamentumomat egyéb minden részeiben helyben hagyom, megállom, sőt tulajdon kezem írásával és szokott pecsétemmel újra megerősítem, ezen írásomat s abban kitett akaratomat is a feljebb megnevezett méltóságos reformatum supremum consistorium atyai gondviselése alá bízván.

Árva Bethlen Kata, m. p.

(P. H.)

(Fekete viaszba nyomva.)

Mely rendelés, e feljebb letett írás szóról szóra az megírt mód szerint menvén végben mi előttünk és mi általunk, írtuk meg mi is a szerint futuro pro testimonio fide nostra mediante tulajdon subsbriptionk és szokott pecséteink alatt.

Datum Fagaras anno et die locoque ut supra.

Correctum per nos.

Bányai Benedek András m. p.,	Szathmári István m. p.,
az fagarasi nemes felső törvényesszéknek	azon tekintetes nemes széknek
hites notariusus.	egyik hites assessora.

(P. H.)

(Eredetije az erd. ref. egyházkerület igazg.-tanácsi levéltárában az alapítv. ládjában ad nr. 315. sub a.)

V. *Fogaras*, 1759. máj. 13.

Gróf Bethlen Kata pót-végrendelete.

Mi ez ide alább subscribált személyek adjuk tudtára mindeneknek az kiknek illik és egyszersmind jövődöbéli bizonyságul mostaniaknak és jövődöbélieknek ezen írásunk által jelentvén, hogy ezen folyó 1759-dik esztendőben pünkösdi havának 13-ik napján néhai mélt. R. sz. b. gróf Széki Teleki József úr ő nga özvegye, mélt. gr. Bethleni Bethlen Kata asszony ő nga Fagarasban lévő méltóságos udvarában ¹⁾ s házához hívatván minket, beteg ágyában, élő nyelvvel és ép elmével, egyébaránt erőtelen állapottal és gyenge erővel lévén, ő nga ugyan maga házában ez alább leírt és ő nga által alább subscribáltatott rendelkezéseit s végső hagyásait minékünk írásban tenni szóról szóra ez alább megírt renddel hagyta és parancsolta:

Elsőbben. Minthogy az Isten dicsőségének előmozdítására és közelebb ezen fagarasi reformáta ecclesia állapotjának jobb rendben vételére gyenge és erőtelen állapotomhoz képest legfővebb gondom volt és mostan is vagyok, reménkedem az erdélyi mélt. reformatum supremum consistoriumnak s atyai kegyes jó lelkekre kötöm, hogy az ecclesia fundussainak s jövedelmecskéinek számba vétele és eddig azok iránt tapasztalt rendeletlenségeknek (így!) s hibáknak eligazítása körül atyai-képpen s haladék nélkül méltóztassanak az közelebb következő pünkösdi szent ünnepekre megígért Fagarasban való kijövetelek s deputatusi kiküldése alkalmatosságával munkálódni és nevezetesen, mivel mind tiszteletes praedikátor Jantsó Mihály uram, mind mostani kántor és praeceptor ő kglnek fizetésekbeli feles és nagy summából álló restantiát praetendálnak még, melyek előbbi ecclesia vicecuratora Komáromi József uram hivatalja folytatásabéli esztendőkről fizetetlen maradtanak: azoknak valóságos számbavételét és a mennyiben igaz praetensiónak lenni találtatnak, kifizetésekre való fundust kikerestetni atyai kegyességek szerint igyekezzenek. Minthogy ez folyó esztendőben pünkösdi havának tizenegyedik napján magam házamban általam közelebb is megkérdeztetvén mind tiszt. praedikátor Jantsó uram, mind Komáromi uram megvallották, hogy azon elmaradott fizetésekbeli restantiának kifizetésére az előbbi Komáromi uram curatorságabéli esztendőkről elégséges fundus nincs; ²⁾ kértem is sok ízben Komáromi uramat, hogy azoknak az fundusoknak s idejébéli

¹⁾ A hol most a városi kórház van.

²⁾ Eredetileg *vagy*on állott s áthuzva és ennek felibe van írva: *nincs*.

restantiáknak felszedésében szorgalmatoskodjék és azoknak a végre különös jó rendben vétetett s ratiójából kidolgozott valóságos és hiba nélkül való laistromát adja bé és felhajtató-sában magam is segítséggel s munkás lések, de mind eddig az ecclesiának kárával s nagy megterheltetésével elmaradott s elhaladott. Megvallom, ily erőteljes állapotomban is e miatt sokat nyughatatlankodtam s háborgottam lelkemben, hogy ebben is az ecclesia javára s könnyebbítésére intézett célomat s szándékomat el nem érhettem, sőt midőn tiszt. Jantsó uramat ezért szembe fogtam ugyan az feljebb megjegyzett napon, törekedvén azon, s ő kglmének modván: miért maradott ennyi fizetések hátra az egyházi személyeknek s ő kegyelmének is, holott azon fundus megvolt azelőtt is, a mely most vagyon és hogy ennek ezután más rendben kell vétetődni; erre azt felelte ő kglme: adná Isten, de a bizony ezután is csak úgy léssen s úgy fog folyni, mint eddig. Erre kérem azért az Isten nevében a mélt. urakat, hogy a számadást igen jól megvizsgálván s vizsgáltafván, ezt az eddig ok nélkül az ecclesián maradott terhet méltóztassanak elhárítani és az fizetésekbeli restantiákat fizetessék ki; továbbra és jövődőre pedig jobb rendben vétetessék s úgy ne folyjon, mint eddig; tökéletes atyai buzgó szívekre s kegyes atyai lelkekre kötöm és hagyom.

Másodszor. Az fagarasi templombéli kar csinálásaért ígért pénzt kiszámláltam, azon kívül a mit előre adtam, az 48 m. forintokat az papom Málnási uram keziben hagyván, hogy megadattassék az kőmivesnek, arra az ecclesia ne költsön.

Harmadszor. Az gróf Bethlen György uramnál lévő 500 m. forint adósságomat az arról való contractus mellett az fagarasi ref. ecclesiának még ezelőtt általadván és a mellett procuratort vallatván s felvételére cancellistákat is kérvén ki: ennek az adósságnak felvételét is a mélt. supremum consistorium s fő-curator uraknak atyai kegyes és szives munkásságában ajánlom, kérvén teljes bizodalommal s megnyugodott jó lélekkel, hogy felvétetvén azon adósságot is, azt azonnal jó contractus mellett valamely helységbéli közönséges társaságnak állandó fundusul interesre adják ki, hogy az is a többivel együtt jövedelmecskét nozzon esztendőnként az ecclesiának következő minden időkb. E végre cancellista uraiméknak fizetésekben tíz m. forintokat kiadtam, hogy az ecclesia arra is ne költsön.

Negyedszer. Szeben-székb. Kakasfalván, Homostorfon s Mohában levő fa interesre adott s gróf Bánfi Diénes úrtól átvett adósságomat is (melyről való leveleket mélt. kedves bátyám gróf Bethlen Imre uramnak által is adtam) hagyom

állandó fundusúl a mélt. erdélyi ref. consistorium dispositiója alatt a végre, hogy ha Szebenbe papot állítanak, abból való jövedelem annak adattassék.

Ötödször. Tiszt. Málnási uramot mellettem tett éjjeli s nappali hív és szorgalmatos fáradozásáért Isten áldja meg s éltesse maga dicsőségére s anya szent egyházának építésére; Istentől vejendő jutalmán kívül a mélt. supremum ref. consistorium s főcurator urak, különösen pedig mélt. kedves bátyám gróf Bethlen Imre uram atyai kegyes indulatjokban s gondviselésekben ajánlom; méltóztassanak olyan patronussi lenni, hogy ez világból való elköltözésem után is ezen hív és keresztyén jó lelkű papom semmiben is meg ne szomoríttassék.

Hatodszor. Túróczi József uramat is hív szolgálatjáért az Isten áldja meg; e mellett pedig az fiamnak gróf Heller¹⁾ Pálnak istenes jóindulatiban ajánlom; úgy gondolom, féllesztendei fizetése hátra van s fizetetlen, de ha több lenne is, kiadattassék, minden fogyatkozás nélkül. Ugyan ő kglmét mélt. kedves bátyám Bethlen Imre uramnak is különös grátiájában s gondviselésében szíves bizodalommal ajánlom. Az több szolgáló cselédimet, úgy tudom, mindegyig kifizettem.

Hetedszer. Mivel nagy örömmel vártam s kívántam volna pünkösöd előtt az mélt. urakat és az ide való fagarasi ecclesia dolgainak igazítását látni, de Istennek tetszéséből s szabados rendelkezésből eddig is ostromló nyavalyáim ez testi sárházon inkább-inkább öregbülvén, én azt el nem érem, azért azon alkalmatossággal ily sok és terhes és hosszas nyavalyák között elalélt s elenyészéshez közelítő *testem itt Fagarasban takarítottassék el* arra hagyatott elégséges fundusból és azon alkalmatossággal az ecclesia dolgait is igazító mélt. urak s cselédjek tartásokra az ecclesia semmit ne költsön, lévén ahoz kívántató minden szükséges dolgok házámnál. E mellett mélt. kedves bátyám Bethlen Imre uramnak egész bizodalommal s lelkemnek abban való megnyugvásával hagyom és lelkére kötöm, hogy mivel temettetésem alkalmatosságával pompás és czeremoniás dolgokat s egyéb készüléteket nem kívánok, azok között, hogy koporsóm mellé valaki üljön, semmiképpen nem kívánom s a szokás szerint ne is üljön senki is, hanem magára sok nyavalyát látott romlandó testem vitetessék a maga nyugalomára az földben s porban, az honnan vétetett volt; lelkem pedig ahoz térjen, a ki azt e romlandó sárházzal egy-

---

¹⁾ Heller van írva Haller helyett; eredetileg csakugyan ez volt a család neve, úgy látszik, a múlt században még mondták így is.

ben kötötte volt és a mely lélek ezt mondja: jövel Uram Jézus, jövel hamar, Amen!

Költ Fagarasban az feljebb megirt pünkösdi havának 13-dik napján 1759-dik esztendőben.

Árva Bethlen Kata, m. p.
(P. H.)

Mely feljebb leírt rendelése és végső akaratja praetitulata mélt. gróf asszony ő ngának e szerint menvén végben s szóról-szóra az ő nga kívánságára leíratatván s tétettetvén mi előttünk önként ép elmével maga ő nga szája által, adjuk mi is ezen arról való hiteles írásunkat fide nostra mediante, szokott pecséteinkkel s subscriptionkkal megerősítvén.

Datum Fagaras 13-tia Maji, anni 1759.

Correctum per nos:

Mich. Thalaba de Szerzetes, m. p.
inclitae sedis superioris Fogarasiensis
jur. adsessorem.

et Andream B. Bányai, m. p.
eiusdem districtus et sedis superioris nobilium Fagar. jur.
notarium.

Alól: Testamentum.

(Eredetije, sajátkezű aláírásokkal, a kigyós-czímeres gyűrűpecséttel, fekete viaszba nyomva, a fogarasi ev. ref. egyház levéltárában 48. sz.)

VI. Fogaras, 1759. jun. 4.

Árva Bethlen Kata adománylevele.

Méltóságos gróf Losonczi Bánffy Dénes úr ennek előtte bizonyos esztendőkkel elocálván szebenszéki kakasfalvi, hamelsdorffi és mohai különös lakosoknak singillatim száz m. forintokat, azaz: a három falubeli személyeknek in summa m. frt. 300 háromezred m. forintokat, azon capitalist a Tit. M. creditor ur kérésére, a debitorok akaratjukból s instantiájukra, a nem régen elmúlt 1757-dik esztendőben készpénzüil deponáltam a tit. creditor urnak, mely szerint a debitorok is omni eo jure, melylyel magokat a M. creditor urnak kötelezték volt, juxta tenores contractualium superinde confectorum et emanatorum nekem köteleztettek. Mely megnevezett három falubeli személyeken fekvő 300 m. forint, hatalmam és birodalmam alatt levő capitalist, szabad jó akaratomból, senkinek is nem kényszerítéséből, előre jól meghányt vetett okokból, ép s józan elmével a dato praesentium, omni eo jure, mint nekem birtokomban volt eddig, s vagyon most is, adom és conferalom a nemes erdélyországi reformatata eklézsiák főconsistoriuma, Isten kegyelmességéből ennek utána rendelendő s suc-

cessive állítandó szebeni papjai s kántorai esztendőnként való tűzifa fizetésekre hac cum declaratione, hogy míg Isten a méltóságos supremum consistoriumnak a pap és kántor állításokra módot ad, addig kedves édes bátyám M. Gubernialis Consiliarius gróf Bethleni Bethlen Imre uram vehesse hasznát az interes tűzifának, helyben állíttatván pedig a pap és kántor, a capitalisokról való contractualis leveleket (melyek mostan megírt kedves bátyám uram kezénél vannak) tartozzék a mélt. supremum consistorium birtokába adni és azután az intereshez is semmi jussát ne tartsa, ne is tarthassa, hanem azon végre fordíttassék s exigáltassék minden időben, melyre általam rendeltetett s conferáltatott. Mely dolognak állandóságára adom ezen tulajdon kezem írása alatt költ szokott pecsétemmel megerősített leveletem.

Signatum Fagaras die 4-ta mensis Junii, anno 1759.

Árva Bethlen Kata, m. p.

(P. H.)

(Fekete viaszba nyomott gyűrű pecséttel.)

Mely itt praemissis írásban tett akaratját s pia legatióját Méltóságos gróf Bethlen Kata asszony ő nagysága mielőttünk is szóval az feljebb megírt móddal és renddel elmondván s ratihabeálván, önként és ép elmével való állapotjában, melyről per praesentes fide nostra mediante attestálunk, aztat tulajdon subscriptiónkkal és szokott pecsétünkkel is megerősítvén.

Datum Fagaras in aedibus praetitulatae illustrissimae comitissae ibidem existentis, die 4-ta mensis Junii 1759.

Coram nobis Sarkadi Türi István, m. p.

nemes Fagaras felső-székének hites assessora,

(P. H.)

és Wolldorffi Benedek András m. p.

azon nemes fagarasi felső törvényes széknek
ordinarius hites notariussa.

(P. H.)

(Eredetije az erd. ev. ref. egyházkerület igazg.-tanácsának levéltárában az alapítv. ládában, ad nrum 315. sub b. jegy alatt.)

VII. *Fogaras*, 1759. j u n. 11,

Gróf Bethlen Kata alapító-levele fogarasi három alumnus tartására.

Én alább is subscribált árva Bethlen Kata, ki is az én mennyei szent atyám bölcs tetszéséből régtől fogva súlyos nyavalyákat viseltem mindeddig; de ugyanezen jó atyám kegyelmességéből ép elmével, vidám lélekkel és az én szerelmes megváltó uram Jézusom drága érdemében megfektetett

erős reménységgel vagyok, akartam még ezt is több rendelkezésemmel együtt írásban emlékezetben hagyni, hogy anno 1759. die 8-a Junii quietáltam sorostélyi gondviselőmet Ugrai Andrást kilenczszázötvenhét magyar forintokról és hat pénzről, de et super h. f. 957 den. 06. Ezen summa pénzt az én parancsolatomból vivén megirt gondviselőm kedves édes testvérem gróf Bethlen Imre bátyám uram kezéhez Szebenbe.

Mely 957 magyar forintot és hat pénzt, mint magam saját keresetemet, kipótolván ezer 1000 magyar forintokra cum h. f. 42 den. 94, azt a pótlást is adám megirt kedves édes bátyám uram kezébe.

Ezen 1000 forintoknak ötszázát adtam és hagytam oda, ahová szintén nékem tetszett, szabad akaratomban állván a magam keresetem iránt a teljes dispositio. A más ötszázát pedig kedves édes bátyám uram az én holtom után mingyárast adjon ki bizonyos jó helyre legalis interesre. Mely ötszáz forint summát legalis interessével együtt adok és hagyok a a fagarasi reformata ecclesiának örökösön ily conditióval, hogy:

1-mo. Annak idejében állítsanak egy alumnus deákot az itt levő reformata oskolába az esztendőnként utánna járó legalis interessére, a 30 m. forintokra.

2-do. Ezelőtt a mélt. supremum consistorium ládjába betett testamentumon szerint hagytam s testálom ugyan a fagarasi reformata ecclesiának a Kolozsvár városánál levő pénz adósságomból kétszáz 200 magyar forintokat. Itt Fagaras földén bizonyos falukon levő adósságaimból ismét háromszázat, in summa ötszáz magyar forintokat, de azt azon elébbeni, és a mélt. főconsistorium ládjába bétett testamentumomban el nem rendeltem volt. hogy mire fordítsa a megirt fagarasi reformata ecclesia az én holtom után, melyre nézve ezen ötszáz forintokat is kedves édes bátyám Bethlen Imre uram az én holtom után mindjárt végyen fel és bizonyos jó helyre legalis interesre adjon ki, hogy annak is az esztendőnként járandó legalis interessével, a 30 magyar forintokkal tartassék más egy alumnus itt a fagarasi reformata oskolába.

3-tio. Gróf Bethleni Bethlen György öcsém uramnak a mely száz aranyokat én ezelőtt adván, azt a száz aranyat ajándékoztam ismét a fagarasi reformata ecclesiának, tehát 100 avagy ötszáz magyar forintoknak is legalis interessére tartson a megirt ecclesia a nevezett oskolába egy alumnust. Ezen 100 aranynak felvétele most processushban lévén, ha az ecclesia valami kárával venné fel, tehát ami kárral veszi is fel, de ugyancsak a mennyire jut, annak interessére tartassék mint elrendeltem alumnus.

Ezen három alumnus ilyen conditióval állíttassék fel:

1-mo. Hogy az egyik harmincz forint adattassék idevaló református nemes uraimék deákságot ért fiai közül annak, a kit a venerabile consistoriorum a kegyességbe, isteni félelembe, jó erkölcsökbe és minden jóra való igyekezetekbe példásan megismért és aki mindenekben jó reménységet mutat maga felől, azok között pedig, minthogy az ecclesia dolgainak mostani jó rendben és karban való állításába sokat fáradozott nemzeti Bányai András uram, legyen első az ő kglme arra alkalmas egyik fia, következésképpen pedig a kiket arra méltóknak ítél a v. consistorium.

A más két harmincz magyar forintokra pedig, az itt való városi rendben levő reformátusok fiai közül hasonlóképpen jó erkölcsű és magok felől jó reménységet mutató ifjak közül kettő személybeli válogatás nélkül, azaz, hogy ha valaki szegény, árva, úgy akármely alacson rendű is, de ha erre érdemesnek ítéltetik, ez okon ezek közül ki ne hagyattassék, kik is ne a belső, hanem külső hivatalokra tartoznak képesíteni magokat, lévén elegendő fundusok a collegiumokba és nagyobbrendű iskolákba a belső sz. hivatalra készülőknek felsegítésekre és lévén ebben fő czélom, hogy ezen fagarasi reformata ecclesiába is, mind a felsőbb, mind az alsóbb rendek közül készíttessenek az ecclesia szolgálatjára és a közjóra hasznos és elegendendő subjectumok.

Minthogy pedig az itt való mostani iskola nincsen olyan állapotban, hogy az én elintézett czélom szerint ezek hamar helyben állíttassanak, tehát én holtom után a fenn nevezett capitálisoknak esztendőnként való legalis interessivel szerezzon és vegyen a venerabile reformatum consistorium és a rendelés szerint arra neveztetett tagjai követ, téglát, meszet, cserepet és egyéb materialékat és a venerabile consistorium elintézése szerint, mihelyt mód lehet benne, építtessék kövekből, boltos, fejűl cserepes jó fundamentumú iskola-ház, egyébre semmi módon ezen intézet ez idő alatt is ne fordíttassék, melyről esztendőnként a fagarasi reformata consistorium tartozzék a mltgs supremum reform. consistoriumnak repraesentatiót tenni, a supr. ref. mltgs consistorium is Istenhez tartozó buzgó-sága szerint ezen rendelésemet minden részeiben manuteneálja és elintézett czélomnak végben vitelére a fagarasi reform. consistoriumot jó lelkiesmérete szerint kényszerítse és megválttatni semmiben ne engedje. Melyet kötök a supr. reform. mltgs consistorium édes atyai indulataira.

Irtam Fagarasban juniusnak tizenegyedik napján ezerhétszázötvenkilenczedik esztendőben.

(P. H.)

Árva Bethlen Kata, m. p

Hogy a megírt mltgs gróf Bethlen Kata asszony ő nga ezen fenn megírt kegyes dispositióját, Istenhez viseltető buzgóságából beteges és erőtelen állapottal ugyan, de csendes, ép és józan elmével, szabad jó akaratjából, senkinek is nem kényszerítéséből tette és íratta is le, leírátása után pedig a mi jelenlétünkben értelmes és hallató szóval, maga előtt felolvastatván, minden részeiben jól megértette, helyben hagyta, tulajdon maga kezével subscribálván, szokott pecsétével maga előtt megerősítette, mindezekről fide nostra mediante attestálunk.

Signatum Fagaras die 11-a mensis Junii, anno 1759.

Málnási László, m. p.,

udvari pap
(P. H.)

Kis-Jeszeni Jeszenszki József, m. p.,

nemes Fejérvármegye törvényes
székinek hitess assessora.
(P. H.)

(Eredetije az erdélyi ev. ref. egyházkerület levéltárában, alapítványi okmánytár 315. c. sz. a. Régi hiteles másolata a fogarasi ev. ref. egyház levéltárában 46. sz.)

VIII. *Fogaras* (kelet nélkül).

Gróf Bethlen Kata levele a fogarasi ev. ref. egyház-tanácsához.

A fogarasi ref. venerabile consistoriumnak mind közönségesen, mind annak tagjainak személy szerint minden lelki és testi jóknak szíves kívánása után nagy becsülettel kívántam ezen írásomat kegyelmetekkel közleni.

Minden keresztyén ember keserves szívvel szemlélheti a minden helységeken lévő veszettségeket, tudatlanságokat és azokból következő gyakor hittől való szakadásokat, melyet csak hazánkban legközelebb sok ízben keservesen szemlélünk, melyeknek fundamentumos oka kiváltképpen a tudatlanság, a jó idejében való tanításnak, taníttatásnak elmulatása.

Azt is tapasztalhatni pedig, hogy a tudományoknak fészkei is, mint az iskolák megvesztegetődtenek, melyet csak ennekelőtte egy néhány esztendőkkel is keservesen szemléltem a fogarasi ecclesiában, ugyanis mester lévén, tanulók, tanítványok teljességgel nem voltak.

Én a mostani becsületes mesternek legkisebben is ellenére nem szólok, mert én ahoz a tanításhoz, taníttatáshoz nem tudok, hanem bízom az ítélettételt kegyelmetek közül azokra, kiket Isten oly értelemmel szeretett, hogy azt megítélhetik, kiváltképpen pedig az olyanokra, kiknek gyermekeik keze alá járnak a tanulás végett, mivel azok legjobban általláthatják, mennyi elemenetelek légyen gyermekeiknek keze alatt azon becsületes mesternek.

Légyen ámbár az, hogy azon becsületes mester jókarban

állította legyen azt az iskolát, de ha még jobban állíthatja az ember, annál jobb.

Azt is látom s kegyelmek is láthatja, hogy az oda-való papság igen terhes papság, mivel csak egyedül vagyon és falukra kimenni kellett, halottak is gyakorta esvén (s nyavalya is gyakorta következik), ezek megakadályoztatják maga hivatalának mindenképen való végben vitelében és körül más pap nem lévén, a ki ezen fogyatkozást kipótolhassa: az ecclesiának kell nyögéssel elszenvedni.

Én ugyan a papságnak mivoltához nem tudok, mindazonáltal a mint a gyenge elmém felérheti, úgy itélek, hogy elég a papnak egy héten egy jó módjával és fundamentumosan kidolgozott praedicatiót elmondani, a mívesnapi könyörgésekre is jó készüllettel állván elő, mert csak ezek is időt kívánnak magoknak és nem is lévén többre ideje, papi hivatalja ellen is véthet.

Én mindezeknek orvoslására azt az utat látom jobbnak (ha kegyelmek is úgy tartják), hogy hozassunk mi oda olyan mestert, a ki magát a papságra már egészen elkészítette, megvizsgálván, hogy jó erkölcsű és olyan tudományú ember legyen, hogy ne kellessék kegyelmeknek gyermekeiket még gyenge korokban nagy költséggel Enyedre vagy Udvarhelyre küldeni. — Ki is minek előtte oda hozatnék, magát papságra felszenteltesse. Hivatalja pedig legyen az, hogy minden vasárnap egyet praedikáljon, mívesnap is, mikor elkerülhetetlen szükség kívánja, szolgáljon, a szükség pedig nem kívánván, a mívesnapi szolgálattal nem tartozik, hogy egyéb hivatalát annál jobban folytathassa. Ez így nem ujság a ven. consistorium előtt, mert Erdős uram is ilyformán volt.

Hogy pedig a belső hivatalbeli személyek számát szaporíthassuk, abban módot nem látok, fundus nem lévén reája; azért jó leszen praeceptort is olyant hozatnunk, a ki togatus deák és jó classista legyen, megpróbálván, hogy nótája is a kántori hivatalnak folytatásához való legyen, hogy úgy is szolgálhasson. Ezt is nem ujságnak lenni gondolom (így!) a v. consistorium előtt, mivel hogy avagy csak az én emlékezetemre több külenes kántor a mostaninál ott nem volt, hanem a mester vitte végben az kántori hivatalt is.

A harmadik személy pedig maradjon csak a leányok külenes tanítására, mert én is értvén keveset a leányok tanításához, bizony fájdalommal szemlélhetni a mostani ott való leányok állapotját, melynek okául talán azt is gondolhatni, hogy mivel Ikafalvi uram fiúgyermeket is tanított, tehát a leányok jól tanítására azért nem érkezhett.

A feljebb megírt személyeknek kihozatása pedig eddig

való csekély fizetésre hogy meglehessen, nem reménlem; mert ilyen csekély fizetésre papságra is készülő ember el nem jó; hanem ebben (ha így lészen) ezt a módat találtam fel: Én mutatok fundust az ecclesiának minden esztendőnként 90 frt interesre, e mellett pedig adtam eddig a mesternek búzáat négy köblet, ezután pedig adok hat köblet. Vettem ott 120 forint ára földet s a mint gondviselőmtől informáltatom iránta, igen jó helyen lévő nemes földek, s 20 esztendőre vagyon lekötve, hogy addig ki ne válthassák. Én ezt olyan conditióval vettem, hogy életemig magam míveltessem, mivel másképen is adok én a mesternek búzáat; mihelyt pedig engem Isten a világból kiszólít, a föld az akkor rajta lévő gabonával együtt fordíttassék a fagarasi oskola-mester számára; ide nem értvén a Bethlen György uramnál való pénzt, melyet exequutióval is megvészünk, mert azzal szaporodik a pénz.

Már ha a feljebb megírt 90 forint fundushoz tésszűk a mesternek adattatni szokott 40, kántornak 32, praeceptor-nak 15 forintokat, téssen mind együtt 177 forintokat; az ecclesiából is lehet még vagy hármat hozzá szakasztani, hogy teljék 180-ra, azt is ehez tudván, a melyet eddig is vámból és város jövedelmiből vettenek. E szerint a 180 forintokból akár-mely érdemes emberek jőjjenek is, azoknak érdem szerint való fizetést lehet rendelni, így aztán mind az oskolának jó karban való állítását, mind a papi terhnek könnyebbedését remélhetni.

Minthogy a ven. consistoriumnak én írásban adtam bé ezen odavaló ecclesiához való jó indulatomat, tehát becsülettel elvárom kegyelmetektől is az írásban való feleletet.

E mellett azt is akarom kegyelmeteknek jelenteni, nem azért pedig, hogy sokaktól megbántódtam, mert azt én nem sajnálom, ugyanis senkitől dícséretet nem várván, senkinek gyaláztatására igen keveset, vagy semmit nem hajtok, hanem azt bizony szívesen sajnálom, hogy igaz vallásomon lévő ecclesiában is találtattak olyas személyek, a kik engemet nem egyébért. hanem az Isten házához való buzgó szeretetemért gyaláznak. Kik légyenek azok, én fel nem fedezem. A kik azok között tudatlanabbak, Isten bocsássa meg vétkeiket, mert tudatlanságból vétenek; a kik pedig okosabb elmével felruháztattak és engemet inkább esmérnek, azok nem ellenem, hanem az önnön magok lelkek ellen vétenek.

Több sértegető beszédek között némelyek ily szókat is szólottak: *Asszony ő, ne szóljon mindenben, mert nekünk nem főcurátorunk; nem reá bízták a dolgot.*

Bizonyos, hogy én főcurátor nem vagyok, azt én tudtam; azt is olvastam, hogy szent Pál megtiltotta, hogy a közönséges gyűlésekben az asszonyok ne szóljanak; de azt nem

olvastam utánna, hogy az akkori híveknek és keresztyén asszonyi állatoknak, kikből állott az Isten anyaszentegyháza, előmozdítani akarván az Isten anyaszentegyházának terhé, hogy szóllaniok szabad ne lett volna.

Tagadom pedig azt, hogy reám ne bízott volna azon dolog, azért, hogy asszony-ember vagyok, mert én szintén olyan igaz tagjának tartom magamat, mind közönségesen az Isten anyaszentegyházának, mind különösen a fagarasi ecclesiának, mint akármely férjfi is.

Hálaadással kell azt is megesmérnem az Istennek irgalmasságából, melyet ingyen velem alázatos szolgálójával közlett, hogy ezen ecclesiának tagjai között is nem tett utolsóvá, sőt ott sokak felett mutatta áldását ingyen való kegyelméből Isten ő fge én hozzám, mely szerint ha csak egy fillérkét is vethetek az Isten ládjában, azért ha az Istennek tetszik életem, bizony minden tehetségem és erőmmel azon lések, hogy szolgáljak az Isten anyaszentegyházának s különösen a fagarasi ecclesiának. És így bízott tehát reám is ez a dolog; ha bízott pedig, bizony meg nem tartóztatom ennek utánna is mind szóval, mind cselekedettel való szolgálatomat az Isten házatól s a fagarasi ecclesiától, sőt mind a tehetségig szívemből szolgállok.

Ezzel mind közönségesen a ven. consistoriumnak, mind személy szerint annak tagjainak

Kegyelmeteknek

nagy becsülettel szolgál

Árva Bethlen Kata, m. p.

(Eredeti. sajátkezű aláírással a fagarasi ev. ref. egyház levéltárában 56. sz.)

Közli: SZÁDECZKY LAJOS.

A ferencziek történetéhez.

Szily Kálmánakadémiai főtitkár a nemrég megjelent »Nyelvemlékeink a könyvnyomtatás előtti időkből« című hasonmásos akadémiai kiadvány érdekében elkérte a lipcsei egyetemi könyvtár *Kirch. Gesch. 1798* jelzetű régi nyomtatványát, a melynek alapján készült állítólag az Ehrenfeld-codex magyar szövege.

A nyomtatvány címe: *Speculum uite beati Francisci et Sociorum eius*. Összesen 240 számozott levélre terjed s a végén megnevezi magát a nyomtató is: »Venetiis (expensis domini Jordani de Dinslaken) per Simonem de Luere 30. Januarii 1504.« Címlapjára a következő bejegyzés van írva: »Frater Emericus istum libellum pro loco Anne extra cameram. Et

guardianus loci eiusdem dedit hunc libellum fratri Matheo Sternbergkh confratri in Marienstern sed non gratis 1518.«
A 2. levél 2. lapján s a 3. levél 1. lapján keresztbe írva alól ez a bejegyzés olvasható: »Liber monasterii celle sancte Marie ad bibliotecam positus.«

Egyébiránt magát a nyomtatványt, melynek lipcsei példányán kívül még csak egy van meg *Ehrenfeld* Manó bécsi orvos gyűjteményében, bibliographiai munkájokban Panzer és Grässe is felsorolják.

Minthogy e nyomtatvány hazai történetünk szempontjából hecses adatokat tartalmaz, czélszerűnek találtam ezeket, az Akadémia nagyérdemű főttkárának biztatására, kijegyezni. Ime itt következik a bennünket érdeklő szöveg betűhív másolata:

A 204. levél *második* lapján:

1. A frankavillai csoda.

In provincia Hungarie in Franchauilla frater Iohannes primus minister provincie Hungarie, qui fuit minor frater regis Francie, Philippi parvi, qui multis miraculis corruscavit, et nunc corruscat, qui inter alia tres mortuos suscitavit. Quorum duo fratres nostri fuerunt, scilicet ordine sancti Francisci et ambos vidi. Tertius est unus pelfifex et adhuc vivit. Qui et suscitavit unam feminam, que nouem diebus iacuerat quasi mortua, quia nihil sentiebatur in ea calor vel anhelitus. Apparuit ei beatus ille frater Iohannes et dixit ei: Surge et uade ad sepulchrum meum, gratias agas deo, qui per merita mea suscitavit te. Que statim surrexit incolumis ac si nihil mali habuisset. Que omnia ista ore proprio narrauit mihi. Item inter alia ante mortem suam praesciuit diem mortis sue et dixit fratribus: Charissimi, oportet me hodie transire de hoc mundo; ideo rogo uos amore dei, ut statim portetis me ad Franchamuillam, quia iste locus desertabitur et non sepeliatis me hic. Qui ordinato curru imposuerunt ad currum. Ipsi autem intrantes refectorium comederunt modicum. Cum autem uellent fratres iniungi equos ad currum, non inuenerunt currum, nec ipsum sanctum presentem. Currentes hinc inde viderunt uestigia currus in ripa Saue in luto, currunt per viam, que ducit Franchamuillam. qui uenientes inuenerunt currum stantem cum sancto corpore ante portam claustrum, ubi dixerat se sepeliri. sine aliquo homine et animali. Qui distat a predicto loco plus quam octo miliaria lombardica, qui locus est modo desertus circa flumen Saue, quem sanctus frater Iohannes praedixerat, qui multa alia et diversa miracula fecit; et adhuc incessanter facit hic plura alia miracula, cunctis cecis, aridis, demoniacis impetrat quotidie suis meritis sanitatem omnibus.

A 205. levél *első* lapján :

2. Az esztergomi csoda.

In Strigonio in conventu beate virginis frater Gallus lector deuotissimus, qui tante extitit virtutis et deuotionis, quod puluis terre sepulture sue sanat infirmos, dummodo accipiatur modicum, quod de illa terra. Frater Egidius laicus, qui fuit in conuentu Strigoniensi ordinarius coquinarius et clauiger, nunquam comedit carnes, nec vinum bibit. Hic frequenter visus est eleuatus in aere. Inter alia quidam vice visus est sic per guardianum loci, qui intrauit refectorium, ut videret si mensa posita est, ut pulsaret campanellam refectorii, et nihil vidit paratum; deinde intrauit coquinam, ut preciperet sibi ponere mensam nec ibi eum inuenit; vidit ostium cellarii apertum et intrans cellarium turbatus et vidit eum in aere eleuatum in altum, ut vix posset eum tangere. Hic posuerat cancrum sub spina ante tunellam, ipse autem credens modicum orare raptus et eleuatus in aere a prima missa usque ad sextam horam et illud uas repletum vino ulterius vinum non exiuit per spinam, donec ipse orationem finiuit. Quod guardianus sic factum esse vidit, hic nimium affectabat scire loqui literaliter, qui infirmatus sic grauiter, quod nouem diebus iacens in lecto iam reputabatur mortuus diu, quia nullus calor sentiebatur in eo. Nono autem die congregatis omnibus fratribus de conuentu cum ministro et custode ac guardiano loci disponebant eum sepelire. Qui surrexit et sedit in lecto, ita clare loquens in lecto literaliter, quod omnes stupebant. Cui dicebant in hungarico, ut loqueretur hungaricum; ipse autem dicebat: Non intelligo, quod dicis. Et dicebant fratres: Loqueris ministro custodi et guardiano, ecce ubi stant. Ipse dicebat eis: Certe isti non sunt prelati mei, et ostendebat aliam partem infirmarii et dicebat: Ecce prelati mei sanctus Franciscus et sanctus Antonius et frater Bernardus. Et hiis dictis recollegit se pulchre in lecto et obdormiuit in domino. Et multa alia miranda in vita sua et similiter post mortem prestante domino nostro Jesu Christo, qui est benedictus in secula seculorum, Amen.

A 219. levél *második* lapján :

3. A segösdi csoda.

Quum fratres Segusdini iuuenili etate quidem fulgentes dedissent sero in refectorio se in tenebris diuersis iocis inhonestis et risu, vox insonuit cum strepitu et percussione mense silentium fratres ter interuallo facto. Ipsius continuantibus ioca fert irruisse in eos et vnum male tractasse, qui exutus chorda

et caputio, non ita se induerat, sicut alii. Simile dicitur fuisse in Hungaria. quod fratres cum consuetudinarie in Quinque-ecclesiis, dum sero uellent seipsos disciplinare, quidam apparens cum magno strepitu fere nudos omnes existentes ualde uerberauit, et deinceps ordinauerunt, ut omnes peracto matutino officio in media nocte se disciplinis traderent.

A 237. levél *második* lapján ;

4. Ferenczrendi ministerek.

Sequuntur nomina ministrorum prouincie Hungarie a tempore illo, quo per Belam quartum fratres minores sub uexillo in Hungariam ducti sunt, qui rex Bela annis 35 regnauit. Obiit circa annos 1270 et sepelitur Strigonii apud fratres minores in ecclesia per ipsum regio fundata edificio, cuius corpus per Philippum archiepiscopum exhumatum fuit, sed summi pontificis mandato fratribus restitutum extitit.

Primus minister prouincie Hungarie fuit:

Fr. Johannes frater regis Francie Philippi parui; sepultus in Frankauilla. Tres mortuos suscitauit.

Fr. Johannes minister sepultus in sancto Johanne Bude et Petrum ministrum sanauit de infirmitate.

Fr. Petrus minister sepultus Bude in pariete prefate ecclesie et illuminauit cecum ibi positum.

Fr. Stephanus minister fuit anno 1288.

Fr. Barrabas minister floruit anno domini 1296.

Fr. Adrianus minister fuit circa annos 1298. tempore generalatus Bonauenture.

Fr. Haymo minister circa annos 1300 floruit et fere duodecim annos in officio vixit.

Fr. Andreas minister fuit circa annos 1314 et ultra.

Fr. Johannes minister fuit circa annos 1323 et post.

Fr. Marcus minister floruit circa annos 1334 et anno 1335 resignauit officium.

Fr. Petrus minister eligitur anno 1335, dum idem Marcus resignauit.

Fr. Martinus fuit generalis vicarius in capitulo Strigonii 1368 per Thomam generalem institutus.

Fr. Martinus minister.

Fr. Demens. Fuerunt etiam ministri, quo tamen tempore ingnoratur.

Fr. Johannes minister et capellanus regine depositus Strigonii in capitulo anno 1363.

Fr. Franciscus deposito Johanne eligitur in ministrum in dicto capitulo. Obiit anno 1385.

Fr. Nicolaus minister floruit circa annos 1378 in capitulo Strigonii in festo Luce.

Fr. Michael minister fuit circa annos 1386, obiit 1408.

Fr. Johannes de Sewles minister fuit circa annos 1410.

Fr. Bartholomeus de Ueroge minister fuit per plures annos 1416 tempore concilii Constantiensi.

Fr. Petrus de Sabbaria mīster (sic!) fuit circa annos 1426, obiit anno 1436 in festo Demetrii.

Fr. Andreas de Agria minister Bude in capitulo mortuo Petro eligitur anno 1437.

Fr. Paulus de Szeg minister fuit circa 1445 usque annos 1450.

Fr. Antonius de Pisis italicus minister floruit 1450.

Fr. Paulus de Uergek minister eodem anno 1450, obiit 1452 secundo die Valentis (!) circa que tempora aliqui locus recepti sunt.

Fr. Fabianus de Igal minister eligitur Szegedini anno 1452, obiit 1474, sepelitur in Quinqueecclesiis.

Fr. Benedictus de Strigonio minister eligitur Albe 1474, obiit anno 1490 in Parasceue.

Fr. Lucas minister et magister eligitur in Quinqueecclesiis in capitulo anno 1490 post pascha.

Fr. Gregorius de Szekgw magister et minister eligitur in capitulo ueteri Bude anno 1497.

Fr. Andreas de Bachia eligitur in ministrum in capitulo Szemenensi anno 1502.

Jegyzet: Az sz betű c jellel van visszaadva!

A 239. levél első és második lapján:

5. Ferenczrendi káptalanok.

Sequuntur capitula fratrum in Hungaria ab initio diuersis temporibus facta.

Capitulum *Uaradini* fuit anno domini MCCXCVIII et anno MCCCXXXII.

Capitulum *Ternauienſe* tempore Haymonis ministri anno MCCCXI et anno MCCCXLVI.

Capitula in *Uerege* anno domini MCCCXII et anno MCCCXXXI et anno MCCCCL.

Capitula in *Nekge* anno domini MCCCXXI et anno MCCCXXIII et anno MCCCXXXI et anno MCCCXXXVII et iterum per extracta Nicolai et anno MCCCXXXIII.

Capitulum *Trigmiensē* tempore Haymonis ministri anno MCCCIX.

Capitula *Strigonii* anno MCCCXXXV per Marcum ministrum et generale capitulum anno MCCCLXXX tempore Ludouici regis.

Capitula *alia* anno MCCCLXVIII per regem Ludouicum tempore Johannis ministri et anno MCCCLIII per palatinum et per Nicolaum Konth anno MCCCLVI et anno MCCCLVII per reginam et anno MCCCLVIII et anno MCCCLXXVIII per Nicolaum ministrum et per Petrum ministrum anno domini MCCCCXXVI.

Capitula *Bude* anno domini MCCCXCI per archiepiscopum Strigoniensem et anno MCCCXCIII et anno MCCCCVIII tempore Michaelis ministri.

Capitulum *Bude* anno MCCCCXXXVII, ubi eligitur Andreas de Agria tempore Sigismundi imperatoris et anno MCCCXXIII et MCCCXIII et MCCCXXXVI.

Capitula *Agrie* anno MCCCIII et anno MCCCLIII et anno MCCCLXXXVII et anno MCCCLVI et anno MCCCLXVIII et anno MCCCLXXVII et anno MCCCXL et anno MCCCXCIII tempore Michaelis ministri.

Capitulum in *Frankauilla* anno domini MCCCLXIX.

Capitulum *Enguense* anno domini MCCCLXI.

Capitulum in *Szathmaria* per magistrum Mauritium anno MCCCXLIX.

Capitulum in *Telegd* per Thomam archiepiscopum Strigoniensem anno MCCCLIX et anno MCCCXLVII.

Capitulum in *Caprunga* anno domini MCCCXLI.

Capitula *Bachie* anno domini MCCCLX et anno MCCCCXCIX et anno MCCCLXXVIII.

Capitula in *Lippua* anno domini MCCCLII et per reginam et aliud per magistrum Lagkonem anno MCCCLIX.

Capitulum in *Lipge* tempore Joannis ministri anno MCCCXV.

Capitulum *Segusdini* circa annos MCCC tempore Haymonis et anno MCCCLXXXVI tempore Michaelis et anno MCCCCV.

Capitulum *Segusdini* anno domini MCCCXIX et anno domini MCCCXX et anno MCCCLXXIII et anno MCCCVI.

Capitula *Szegedini* per magnificum Dons anno MCCCXXIX et anno MCCCLXXI et anno MCCCLXXXI.

Capitula in *Alba regali* anno domini MCCCLXXIII et anno MCCCLVIII et anno MCCCL et anno MCCCLXXIX et anno MCCCXXIII.

Capitulum *Posonii* anno domini MCCCXXVII in penthecostes.

Capitulum in *Sarrospatak* circa annos MCCCXV et anno MCCCVII.

Capitulum in *Quinqueecclesiis* anno domini MCCCCLVI et anno MCCCCXC et anno MCCCXLVIII.

Capitulum in *Vilak* per magistrum Nicolaum anno domini MCCCLIII.

Capitulum in *Soppronio* per magistrum Paulum anno MCCCXLIH et anno MCCCXL.

Capitula in *Siccambria* anno domini MCCCCLXV et anno MCCCCLXII et anno MCCCCXCVII.

Capitulum in *Szemenie* anno domini MCCCCLXIX et anno MCCCCCII et anno MCCCLI.

Capitulum in *Canisa* anno domini MCCCCXXXVI.

Capitulum *Jauriense* anno domini MCCCX et anno MCCCXI.

Capitulum *de Insula leporum* anno domini MCCCVIII.

Közli: DR. BOROVŠZKY SAMU.

VEGYES KÖZLÉSEK.

TÖRTÉNETI APRÓSÁGOK.

A debreczeni nyomda történetéhez.

1685. jul. 12.

Celsissime Princeps, domine, domine nobis naturaliter clementissime!

Fidelitatis, fidelium humiliumque servitiorum nostrorum demissam semper commendationem.

Kegyelmes urunk méltóságos Fejedelmünk, bizonyos dolgaink végett nagyságodhoz mint kegyelmes urunkhoz levelünket aláztatson praesentáló böcsületes tanácsbeli atyánkfiait nagyságod méltóságos parancsolatjára beküldeni akartuk az typographusunkkal együtt. Ngodat mint kegyelmes urunkat aláztatson kérjük, ö kmgeket kegyelmes Resolútióval visszabocsátani fejedelmi kegyelmessége szerint méltóztassék, kiváltképen szegény typographusunk mellett nagyságod mint kegyelmes urunk előtt aláztatson instalunk, ha mi defectus vagyon dolgában, az egyszer légyen Gratiája, ez után minden közönséges jóban Isten dicsőségére, hazánk javára occupálni fogja magát. Ezzel Isten oltalmában ajánljuk Nagyságodat. Debreczen, die 12. Julii anno 1685.

Illustrissimae et celsissimae Principalis Dominationis Vrae

Humiles, fideles perpetuique servitores

Stephanus Komaromi, m. p.

Judex primarius caeterique senatores civitatis
Debreceniensis.

Külczim: Celsissimo principi ac domino domino Michaeli Apafi dei gratia principi Transsylvaniae, partium regni Hungariae domino et sicularum comiti etc. dno domino nobis naturaliter clementissimo etc.

(Eredetije a M. T. A. birtokában.)

Buzinkay Gy. tudósítja a fejedelmet Pósházy haláláról.

1686. a u g. 4.

Hogy Isten ő felsége számos esztendőig virágzó jó egészségben éltetvén ngodat, fejedelmi székét minden ellenségi ellen erősítse, országlását időkről-időre boldogul terjessze, szívesen kívánjuk.

Méltóságos fejedelem, kmes urunk! Szomorúan és valóban megkeseredett szívvel írhatjuk ngodnak mint kglmes urunknak, hogy az úr Isten az ő felsége bölcs tetszése és akaratja szerint, ezt a mi (ekkédiglen e számkivetésnek földében a nsgtok kglmes oltalmazó és tápláló szárnyai alatt nyugovó) szegény árva collegiumunkat valóban meglátogatta, mert ugyanis egyik szomorúságát más szomorúsággal megtetézte, ugyanis ezelőtt harmadfél esztendővel, holdog emlékezetű atyánkat közülünk magához hívá és tiszteletes Pósházi urunk egyedül maradván, 4. maji déleesti . . . 10 órakor az Istennek ecclesiájának nem kicsiny kárával, és szegény árva collegiumunknak soha eléggé meg nem siratható kissebbedésével hosszas számkivetését megelőgelvén közzülünk ökmét elvevé, melyre nézve immár hová és kihez hajtsuk szegény fejünket, nem tudjuk, és olyanok vagyunk, mint az ő pásztoroktól megfosztatott szegény juhok, mely megnevezett jó atyának meghidegedett tete-mit ngod kglmes akaratja nélkül nem akarván eltemetni, várjuk mind eltemettetése mind penig árva collegiumunkról kglmes dispositióját, melyért is hogy Isten maga oltalmazó szárnyai alatt ngodat és ngod fejedelmi házát megmaraszsa, ő felsége előtt könyörgésünkben esedezni el nem mulatjuk.

Maradván ngodnak alázatos szolgálai az fehérvári Collegiumnak tagjai és ngod méltatlan alumnusi és azoknak nevével az collegiumnak

Anno 1686. die 4. Maji

seniora

Buzinkai György, m. p.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo Principi, Dei gratia Principi Transylvanie, Michaeli Apaffi, Partium Regni Hungariae domino et Siculorum Comiti, dno nobis clementissimo.

(Eredetije a M. T. A. birtokában.)

I. Apafi Mihály fiatalsága történetéhez.

1686. j a n. 21.

Illustrissime celsissime Princeps, domine, domine clementissime.

Illustrissimam celsitudinem vestram et cetera. Hisce remissis meis primis literis, discedente dno Maczkasy, illustrissimae celsitudinis vestrae etc. ablegato, cum quo anno 1672. hic Viennae locutus, et adire ausus fui, spe firmissima fretus illustrissimam celsitudinem vestram etc. tanta humanitate, cujus fama neque a summis mortalium spernenda, ornatam esse, ita, ut sublimiori in loco sit constituta et magis humiles respiciat, et licet me agnoscere debeam de obscuro genere natum, attamen innatae illustrissimae celsitudinis vestrae etc. virtutes occultae quasi vi me ad earumden venerationem adtrahunt et aditum ad me servitia humillima

explicanda concedunt. Proinde adhuc gratulor I. C. vtræ etc. de summo fastigio divinitatis de foelicissimo regimine et optima sanitate, in memoriam mihi revocando I. C. vestram etc. anno 1649., ni fallor, hyberno tempore, extra civitatem Bardiova vocatam in glacie, me in sermente lusum, cum dno comite Georgio Kapy et dno Harsany aulae praefecto instituisse, apud quos omnes tunc temporis servivi et in instrumento lusi I. C. vestrae etc., vero parumper aut aliquantulum apud dominum consulem Bardiovensem instruxi et abhinc in Transylvaniam una simul perreximus, eandem vero I. C. vestram etc. ante aliquot tempus perrupta glacie, in aquam submersam, a me humillimo servitore, eiusmodi periculo auxiliante deo Principes ad gubernacula rerum evehendos deseruisse, nesciente subductam fuisse, quo factu et omnimoda salute tota Transylvania cumulata mihi vero summa de superlaetitia et servitiorum tessera relictæ, si quidem desiderio affectus, mea demissa obsequia contestandi et proposuissem mihi in humillima persona, nisi itinerum longitudine et difficultate praepeditus essem I. C. vestrae etc. inservire. Interea rogo I. C. vestram etc. dignetur meam audaciam clementissime condonare. Quibus praemissis permaneo illustrissimæ celsitudinis vestrae etc. Anno 1686. die 21. Januarii Viennæ, Austriae.

Humillimus inclitissimusque servus

Zacharias Ferdinandus Kellerman, m. p.

S. C. mattis etc. tabulae lusoriae magister,
habitans in foro iudaico in magno Jordano.

Külczim: Illustrissimo ac celsissimo Principi, Domino dno Michaeli Apafi de gratia Principi Transsylvaniae, Partium Regni Hungariae dno et siculorum comiti etc. etc. domino dno mihi clementissimo etc.

Alba Julia.

Közli: —YI —R.

APRÓSÁGOK KASSA VÁROSA LEVÉLTÁRÁBÓL.

1493. jul. 2.

Prudentes et circumspecti viri, amici mihi honorandissimi. Misimus hunc nobilem Andream de Bozzyak (?) familiarem regie maiestatis presentium scilicet ostensorem erga egregium dominum Petrum medicine doctorem, quem ad nos venire facimus. Rogamus ergo amicitias vestras valde confidenter, velitis eundem dominum doctorem per prefatum familiarem regie maiestatis ad nos transmittere et eum ad veniendum inducere, promittimus eum vobis presentibus fide nostra mediante, ut perfectis operibus et negotiis illis, pro quibus ipsum dominum doctorem ad nos venire facimus, iterum ipsum per eundem hominem regium ad vos remitemus pacifice, quiete secureque et cum bona tranquillitate. habebit etiam

a nobis fructum et proventum, quod certe non penitebit eum ad nos venisse, que faciatis causā nostre amicitie. Ex civitate Brasso-viensi, in festo visitationis virginis Marie anno etc. nonagesimo tertio.

Bartholomeus Dragfy
waywoda Transylvanus.

Kivül: Prudentibus et circumspectis viris, iudici, juratis ceterisque civibus civitatis Cassoviensis, dominis et amicis nobis honorandissimis.

(Papiroson, zárlatán zöld pecsét, Kassa v. lt. 710. sz. a.)

1565. sept. 17.

Circumspecte domine et amice atque vicine nobis honorandissime. Salutem et nostri plurimam commendationem. *Truttae*, quas nobis dominatio vestra misit, sunt nobis vivae assignatae, quas a dominatione vestra ac etiam toto senatu gratissimo accepimus animo, dataque occasione dominationi vestrae senatuique in maioribus amicitia et vicinitate nostra recompensaturi sumus. Easdemque foelicissime valere optamus. Ex Rozgon, die XVII. Septembris, anno 1565.

Comes Andreas de Bathor m. p.

Kivül: Cirumspecto domino Laurentio aurifabro, iudici civitatis Cassoviensis, amico nobis honorando.

(Eredetije Kassa város levéltárában 2652/79. sz. a. Zárlatán piros pecsét.)

1567. aug. 3.

Sacratissima caesarea et regia Maiestas, Domine, Domine noster naturalis clementissime.

Ex privata supplicatione nunciorum nostrorum, qui dietae Posoniensis proximis diebus interfuerunt, confidimus sacr. majest. vestram ea intellexisse clementer omnia, quod iidem oretenus nomine nostro ad reformationem et meliorem ordinem instituendum in hac civitate sacr. majest. vestrae Cassovia spectantia majest. vestrae sacr. retulerunt humillime. Caetera autem obnixè supplicarunt, ut majest. vestra sacr. dignaretur propter iustissimas causas ita clementer providere saluti et incolumitati nostrae ac privilegiis libertatibusque, quibus prae ceteris civitatibus semper claruit ac nunc quoque celebris habetur Cassovia, ut nova camera sacrae caes. majest. vestrae hic constitueretur. Et hoc quidem futurum vel et eo spes nobis dabatur, quod etiam in ipsis dietae tractatibus non Eperiensis, sed Cassoviensis camerae terque quaterque insertam fuisse mentionem, palam erat. Quoniam autem domini consilarii huius novae camerae, ut arbitramur, diu multumque consularunt, num Eperies vel hic Cassoviae constitutatur et quidam illorum malint et praeferant Eperies: supplicamus

humillime, ut maiest. vestra sacr. velit clementer ratam habere nostram supplicationem coram sacr. maiest. vestra in privato factam per nuncios nostros praedictos. Justum est enim, ut quae caeteris vetustate, fide, dignitate, celebritate, variis fidelitatum servitiis, privilegiis libertatibusque antiquis ac aliis praeclare factorum meritis civitas aliis antecellit, eadem etiam in posterum iisdem virtutibus clareat ac novae camerae vestrae sacr. maiest. locum habeat obtineatque, et cum hactenus satis afflicta et multos per annos calamitatum et periculorum gravi onere pressa fuerit, iam tandem foelici auspicio sacr. maiest. vestrae nitorem aliquem resumere incipiat ac ab oneribus camera praedicta hic existente aliquo modo libera tam se sentiat ac commodius, quam Eperies necessitatibus camerae pro avida sua fide inserviat. Quapropter etiam atque etiam obsecramus et supplicamus, ut sacr. maiest. vestra pro sua paterna pietate dignetur nobis consulere ac non concedere, ut saepe dicta camera in praeiudicium privilegiorum et libertatum nostrarum in Eperies, sed hic Cassoviae, uti cepta est, fundatur atque erigatur. Id quod nos omni fidelitatis obedientia, constantia et servitiis nostris subiectissimis unacum posteris nostris, auxiliante Deo promereri nunquam cessabimus, optantes ex animo, ut Deus optimus maximus sacr. maiest. vestram multos in annos salvam et incolumem ac gloriose victoriosam universo orbi christiano conservare dignetur. Datum Cassoviae die tertia mensis Augusti, anno domini Millesimo quingentesimo sexagesimo septimo,

(Fogalmazvány félív papiroson Kassa város levéltárában 2807. sz. a.)

1583. apr. 25.

Ich Veit Braun ein kriegsmann alhie zue Kascha wonhafft, bekhenne hiemit in diesem schreiben, das Ich mit wissen und willen meyner haussfrawen Dorothea dem ehrbarn herrn Antonii Drechsler einen grossen und kleynen Nussbaum sambt den weixlbaumen und wilden hekhen, so daselbst am randt in dem weingarten flekhen schedlich, umb ein fl. fünffundzwanzig den. pargeldt ohne die Verehrnung abkhaufft hab, damit er soliches macht hab ab zue hawen, auss zue rotten und aus zue raumen, wie Ihm gefellig, all das was Im schedlich ist. Dieser Kauff ist geschen Im bewesen des Ehrnvesten herrn Cristoffen Hardekh wardein und des Ehrsamten Hannsen schneyder in der fleschergassen. Des zue vrkhundt und besserer sicherheit habe Ich bemeltenn herrn Anthoni dieses mit meynem gewonlichen Petschir verfertiget schreiben geben. Geschen den 25. tag Aprills im Jahr 1583.

(Papiroson, három rányomott pecséttel, kettő zöld, a Hardegé piros, Kassa város levéltárában 3736. sz. a.)

1713. mart. 27.

Generosi, egregii, prudentes ac circumspecti domini mihi observandissimi. Salutem et meam benevolentiam. Szivem keserves fájdalmával adom kegyelmeteknek értésére, miként az mindenható fölséges Uristen az ő öröktől fogva elrendelt titkos ítélet szerint az én nagy kegyelmes uramat atyámat, néhai szentséges római imperiumbeli herczeget, Magyarország palatinussát, fraknai gróf Estorás Pált az mostanban lefolyó martius havának 26. napján regveli 10 és 11 óra közben, életének 78-dik esztendejében ez árnyékvilágból csöndessen és boldogul kiszólította. Mely szomorú esetet, a midőn akartam kegyelmeteknek értésére adnom, Isten mindnyájunkat vigasztaljon és tartsa s éltesse jó egészségben sokáig szerencsésen. Datum in arce Kismarton, die 27. Martii, anno 1713.

Praetitulatarum dominationum vestrarum

benevolus

Michael Eszterhazy, m. p.

Kivül: Generosis, egregiis, prudentibus item ac circumspectis dominis etc. iudici magistro civium coeterisque liberae regiaeque civitatis Cassoviensis mihi observandissimis Cassoviae.

(Gyászszegélyű papíron, zárlatán fekete pecséttel, Kassa város levéltárában 13485. szám alatt.)

1715. jul. 18.

Mi alább megírt koldusok adjuk tudtára mindeneknek, az kiknek illik ezen reversálisunknak rendiben és arra obligáljuk magunkat, hogy mi ennek utánna semmi gyermeket föl nem fogunk, azokat magunkkal nem hordozzuk, sem idegen országokba nem visszük semmi szín és praetextus alatt; hogyha pedig ezen dologban vétenénk, tehát csak ezen reversálisunk erejével, valahol comperiáltatunk, adunk teljes hatalmat, hogy életünk, fejünk vesszen el. Melynek nagyobb bizonyágára adtuk ezen kezünk keresztvonásával megerősített levelünket. Datum Cassoviae die 18. Julii 1715.

Kovács György keze keresztvonása X

Szöcs Mihály k. k. v. X

Asztalos János k. k. v. X

(Kassa v. lt. 13699. sz.)

Közli: IFJ. KEMÉNY LAJOS.

HELY-, NÉV- ÉS TÁRGYMUTATÓ.

- Abara 160.
 Absolon Dániel 615.
 Adar Balázs 424.
 Agapit, lissaboni püspök 71.
     72. 244.
 Ágoston doctor 140.
 Alaghy Ferencz 513. 514.
 Alagi Menyhért 116. 143.
     324. 327. 453. 458. 459.
     462. 468. 675. 682.
 Albania 67. 68.
 Albert, osztr. herczeg 260.
 Alexandrovics János 706. 707.
 Ali pasa 645.
 Almad 355.
 Alsó-Dombró 349.
 Alsók 354.
 Alsó-Kralyocz 348.
 Alsó-Lunka 314.
 Alsó-Megyaszó 131.
 Alsó-Miroso 167.
 Alsó-Mihalyocz 350.
 Alsó-Stephancz 340.
 Altarcz 350.
 Althal János 203.
 Alvinczi István 383. 637.
 Alvinczi Péter 141. 307. 313.
     323. 325. 414. 415. 416.
     417. 457.
 Amhet pasa 591.
 Amon Pál 385.
 Anarchi György 513.
 Anarchiné asszonyom 513.
 Anárcsi János 143.
 Andosadski Tamás 724.
 András deák 122. 123.
 András Dömötör 61.
 András, fehérvári püspök 65.
     75.
 András király 236. 237. 238.
 Andrássy György 623.
 Andrássy István 622. 623.
 Andrássy Mátyás 112. 122. 32.
 Andrisinski Péter 708.
 Anna lengyel királyné 248. 257.
 Antalfi Lőrincz 413.
 Apaffi György 217. 416.
 Apaffi Mihály 317. 320. 498.
     643—652. 710.
 Apafi István 410.
 Apafy Mihályné 399.
 Apasy György 710.
 Apor István 258. 372.
 Apory András 258. 729.
 Ardó 157. 158. 159. 704. 707.
 Árkosi Gáspár 414.
 Árokszállás 156.
 Aspremont Ferdinand 37. 723.
 Aszód 156.
 Asztalos-czéh 306.
 Asztalos István 561.
 Atan 156.
 gr. Auersperg 52. 54.
 Avignon 58. 59.
 br. Aydtner 54.

- Baaden** 604.
Bachtanski Simon 723.
Bagni marquis 52. 54.
Bagody Lőrincz 198., — **Péter** 203.
Bagossy László 625. 626.
Bahony János 702.
Bajor választófejedelem 35.
Bakay Benedek 328.
Bakó Miklós 253.
Bakos uram 130. 460.
Bakta 156.
Balásházi Miklós 426.
Balási Ferencz 675.
Balási László 675.
Balassa Bálint 7.
Balassa Bálintné 7.
Balázs Barabás 257.
Balázsi ág 134.
Balázstelke 240.
Bálint diák 133.
Bálintit uram 152.
Balog Ádám 625.
Balogh Ambrus 8.
Balog Ferencz 255.
Balog János 258.
Balwand 354.
Bánecsy Zsigmond 15.
Bandol 337.
Bánffy Boldizsár 373. 374.
Bánffy György 723.
Bánffy Kristóf 568.
Bánfi Ágnes 652.
Bánfi Dénesné 650.
Bánfi Dénes 634. 642. 740. 742.
Bánfi László, János, Mihály 244. 245.
Bánfi Zsigmond 636.
Bánfi lásd Losonczy
Bánházi Pál 378.
Barkóczy Sándor 652.
Bánó Mihály 12. 13.
Banyabyky Brictius 206.
Baranchfölde 238. 240.
Baranich mester 240.
Barancza 160.
Baranyay Ferencz 609. 610.
     611. 616. 617. 723.
Baranyai György 706.
Baranyay János 7.
Barboski Jakab 721.
Baresai Ákos 632. 637. 641.
     642.
Baresai Gáspár 641.
Baresai János 640.
Baresai Sándor 431.
Baresai Zsigmond 310.
gr. Barkóczy Ferencz 155. 701.
Barkóczy György 702. 707.
Barczinski András 708.
Basire Izsák 637. 638. 641.
Bassa Péter 414.
Bassarabe Máté 631.
Báthori Anna 253.
Báthory András országbiró 200.
     203. 204. 252.
Báthori Gábor 413.
Báthori István 245. 252. 253.
     254. 255. 256. 257. 258.
     259. 409. 410. 411.
Báthori Kristóf 254. 255. 256.
     257.
Báthori Miklós 244. 255.
Báthori Zsigmond 411. 412.
Báthori Zsóphia 630. 640.
Batizháza 734.
Bátor-Keszi 156.
Bajoni István 252. 253.
Bebek György 72. 393. 394.
Bebek István országbiró 72.
Beche László 281.
Bécs Imre 409.
Bekenszeg 240. 411.
Bekeny Tamás 518.
Békés Gáspár 254. 255.
Bela János 60.
Bélaváry D. 108. 111. 143.
Béldi János 409.
Béldy Pál 590. 591.
Belek 355.

Belényes 314. 320.
 Belicze 352.
 Bélkut monostor 70.
 Bellchamp H. 595. 597.
 Beloweski Gergely 708.
 Bélteki Mihály 509. 510.
 XI. Benedek 274.
 Benedek István 60.
 Benedek András 738. 743. 745.
 Benedikovski Dániel 708.
 Benedikovski Jakab 708.
 Beniaminski Demeter 705. 708.
 Beniczky László 525.
 Benkowcz 351.
 Benkovicz Ágost, váradi püspök 701.
 Bénye 157.
 Bercsényi Miklós 525. 623. 723.
 Beregszász 569. 570.
 Berencs 121.
 Berengari Jakab 239.
 Bereczky 8.
 Beritz Tódor 704.
 Bernát György 7.
 Bersen Ferencz 314.
 Bertalan, tragurai püspök 66. 67. 68. 72.
 Bertóty István 16.
 Berthóti Kristóf 411.
 Bertrand, sabin püspök 267. 278.
 Bés 14.
 Besegh 613.
 Bessenvey György 570.
 Besenyő 162. 163.
 Beszermény városa 477.
 Beszkéd 620.
 gr. Bethlen 136. 139.
 gr. Bethlen Elek 737.
 Bethlen familia 459.
 Bethlen Farkas 640.
 Bethlen Ferencz 632. 633.
 Bethlen Gábor 213. 214. 215. 216. 222. 223. 257. 413. 414. 415. 416. 417. 426.

454. 482. 489. 490. 517. 522. 585. 636. 678. 679.
 gr. Bethlen György 531. 544. 545. 546. 738. 740. 744. 748.
 gr. Bethlen Imre 531. 532. 534. 535. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 740. 741. 743. 744.
 Bethlen István 224. 227. 316. 321. 413. 417. 422. 424. 425. 437. 448. 459. 488. 489. 657. 658. 664.
 ifj. Bethlen István 414. 453. 460. 471. 472. 473. 474. 480.
 Bethlen János 399. 400. 644.
 Bethlen Miklós 378. 503. 638.
 gr. Bethlen Kata 531. 532. 538. 539. 549. 652. 737—749.
 Bethlen Péter 414. 425.
 gr. Bethlen Sámuel 531. 534. 535. 545.
 Besztercze 350.
 Bialis (Olasz) Ferencz 710.
 Bihary Fülöp, alias Kádas 93.
 Bihari Pál 493.
 Bilina Miklós 410.
 Biliski Jakab 708.
 Bisaka Péter 702.
 Biny von Jung, őrnagy 52.
 Bocskai István 412. 512.
 Br. Bocskay Istvánné 8.
 Bocskard 355.
 Bodaffalva 354.
 Bod Kati 537.
 Bod Péter 537.
 Bogádi András 423. 424. 430.
 Bogdanowcz 341.
 Boghardi János 393.
 Bogorski János 704.
 Boldisár Mihály 255.
 Bolta János fiai 258.
 Bolyai Gáspár 411.

- Bomlianski Bazil 713.
 Bongrád Mátyás 611.
 Bonjohannes, fermói püspök 78.
 81. 83. 260. 279.
 VIII. Bonifác 87.
 Bonofats Raymond 239.
 Borleski György 708.
 Bornemissza Anna 644—652.
 Bornemissza István 108. 111.
 143. 312. 313. 325. 327.
 423. 452. 457. 469.
 Bornemissza János 254. 423.
 425. 426. 427. 428. 430. 512.
 Bornemisza László 420.
 Bornemissza Máté 514. 515.
 516.
 Bornemissza Máténé 513.
 Bornemisza Pál 139. 310. 320.
 427. 430. 698.
 Bornemisza uram 307. 323.
 458. 459.
 Boronkai János 412.
 Boroszló 88
 Borsi 160.
 Bors Mihály-Jakab 60.
 Bosniai püspök 78.,
 Bosnyák Benedek 7. 116. 130.
 141. 142. 460. 473.
 Bottfalva 147. 355.
 Botthyani Ádám 675. 710,
 Böcz 162.
 Bölöni Gergely 640.
 Bölöni Máté 258.
 Bölöni Péter 258.
 Bölönyi Gáspár 489. 517.
 Böszörmény András 12. 13.
 Brádi Ferencz 424.
 Bradski János 720.
 Brajner János Frigyes 568.
 Brandenburgi ház 225.
 Brandenburgi Katalin 213. 214.
 215. 433.
 Brassó 419. 420. 432. 541.
 542. 587.
 Brathyancz 345.
 Braza Hektor gróf 646. 647.
 649. 650.
 Bredescheid János 65.
 Brely, marques 49.
 Bressano Ferencz 412.
 Brestovski Tódor 713.
 Breznice 169. 170.
 Brezovski István 724.
 Brezth 351.
 Brezowcz 343.
 Brezye 346.
 Briger Péter 385.
 Brusniski Gergely 707.
 Budai pasa és vezér 217. 218
 Budai Tamás 251.
 Bukowcz 345.
 Burján Ferencz 412.
 Busciatski András 705.
 Buzyncz 341.
 Bud. 158. 159.
 Büdi Mihály 252.
 Calvinus János 140.
 De Camelis József 700.
 Cangrande della Scala, veronai
 herczeg 81.
 Cantelmus fia János 71.
 Caprara tábornok 39. 43. 53.
 55. 595. 597. 598.
 Capuci bassa 223.
 Caraffa Antal tábornok 48. 593.
 594. 595. 596. 597. 598. 599.
 600. 601. 602. 603. 604. 605.
 606. 607. 608. 609. 611. 612.
 613. 614.
 Carrarai Ferencz 65.
 Cato fia Wratisláv 74. 75.
 Cattaro városa 284.
 Cepak 709.
 Cerneius 709.
 gr. Césy, galliai orator 229.
 Chalzar Péter 617.
 Chehowcz 348.
 Chrechan 342.
 Commercy herczeg 39. 42. 52. 54.

- Csáktornyai uradalom és vár 339. 352.
 Csáky tábornok 601. 616. 623.
 Csáki Anna 410.
 Csáki Dénes 258. 410.
 Gr. Csáky György 151.
 Csáky István 620. 702. 482. 525.
 Csáki László 410.
 Csáki Mihály 487.
 gr. Csáky Tamás 19.
 gr. Csáky Tamásné 21.
 gr. Csáky Zsigmond 701. 702.
 Csallóköz 621. 622. 625. 628.
 Csán Anna 251.
 Csán Lőrincz 251.
 Csanádi egyház 64.
 Csanádi Demeter 258.
 Csanádi Tamás 256.
 Csapó czéhek 90.
 Csarnahó 158.
 Csász 314.
 Csatár 355.
 Cseffei László 423. 635. 637. 640. 641. 642.
 Cseffei Margit 416.
 Csente 354.
 Csepreghy Mihály 646. 648. 649.
 Csernecz 350.
 Csernel György 132. 133. 134. 137. 138. 142. 420.
 Csetnek 160. 161.
 Csicsói György 384.
 Csikászi György 311.
 Csizsár Gergely 411. 412. 431.
 Csizmadia czéh 306.
 Csizmadia György 545.
 Csobi nemzetség 196.
 Csombord Mátyás 197. 198. 199. 200. 202. 203. 204.
 Csomaközi András 312. 314. 320.
 Csomaközi Gábor 723.
 Csömödör 356.
 Csurgó vár 353.
 Csabary Imre 700.
 Czakó Dávid 646.
 Czeglédi Mihály 431.
 Czelder Orbán 622. 623.
 Czerniski János 708.
 gr. Czinczendorff 148.
 Czirkolian 349.
 id. Czobor Imre 568. 679. 680. 681. 685. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 695.
 ifj. Czobor Imre 675. 684. 685. 695.
 Czobor János 522. 680. 684. 692.
 Czobor Jánosné 683.
 Czobor Mihály 516. 517. 522.
 Czudar Péter 272.
 Daczó György 258.
 Damianus rendi apácák 274.
 Dán király 106.
 Dánfoki Balás 245.
 Dániel nevű álgyuöntő 138.
 Dániel Istvánné 737.
 Dániel János 426.
 Dániel Mihály 413.
 Dankovics János 413.
 Darhócz Pál 411.
 Dassis von Gallnfells, őrnagy 40.
 Datk 545.
 Debreczen 223. 253. 312. 594. 595. 596. 598. 599. 600. 605. 371. 372.
 Debreczeni János 413. 414.
 Debreczeny György 196. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205.
 Debreczeni Tamás 13. 157. 416. 417. 426. 427.
 Deés 323. 370. 418.
 Dési István 413.
 Déési Nagy István 375. 378.
 Déési János 372.
 Dekanowcz 347.

Dejthei Balázs 418.
 Deli Farkas 492.
 Demeter, erdélyi püspök 71.
 Demeter, szerémi püspök 71.
 Demeterpataka 240.
 Dénes, kalocsai püspök 69.
 Dengelegi Péter 416.
 Dengelegi Pongrácz János 244.
 248.
 Dereczariski Bazil 703.
 Derencs 160.
 Dersfý Orsolya 413.
 Déva 171—173. 175—178.
 183. 186. 187. 189. 190.
 Dévai Dávid 651.
 Déva-Solymos 314.
 Dévény István 117.
 Dietrichstein herczeg 148. 593.
 594. 595. 596. 598. 600.
 602. 603. 604. 605. 607.
 608. 611. 612. 614.
 Dinniczki Joannitus, premisli
 püspök 702.
 Diódi Mihály 243.
 Dobó Ferencz 519.
 Dobó Kristina 7.
 Dobronoki György 412.
 Dobzay István 255.
 Dóczy András 109. 413.
 Dom Pál 412.
 Domassyncz 347.
 Dombi Szücs Mihály 563.
 Domokos, esanádi püspök 71.
 282.
 Domokos, erdélyi püspök 268.
 Donáth Farkas 738.
 Donáth Mihály 531.
 Dorogsbratowski Gábor 709.
 Dorutki János 708.
 Dósa Mihály 255.
 Dowehercz 351.
 Dömfölde 356.
 Döry László 155.
 Drágfi János 250.
 Dragonysy Péter 518.

Dragozlawecz 341.
 Draskovich György 568.
 Draskowcz 348.
 Drasymerecz 347.
 Drwsilowcz 350.
 Drégely hidja 147.
 Dreyling Henrik 220.
 Droboczky Ádám 306.
 Drugeth Bálint 701.
 Drugeth Ferencz 252.
 Druget János 424.
 Drugeth Zsigmond 709. 710.
 Duboczky György 568.
 Dulpin 12.
 Dunat Antal 720.
 Durazzoi Károly, Szlavonia her-
 czege 70.
 Dünewaltr, tábornok 39.
 Dzitricki Damian 708.
 Ebeni István 652.
 Ebergényi generalis 151.
 Ecsed vára 460.
 Edelén 161.
 Edöcs András, Kata, István 16.
 Eger 107. 482.
 Egri püspök 675.
 Egerszeg 624.
 Egerszegi czéh 92.
 Egerváry 196.
 Eghressy György 679.
 Egyed tit. S. Martini in mon-
 tibus bibornok 77.
 Egyed tit. S. Clementis bibor-
 nok 78.
 Egyed sabiniai püspök 81. 279.
 281.
 Emőd, 162. 163.
 Enyedi János 495.
 Enyingi Török Bálint 296.
 Enyingi Török Ferencz 302.
 305.
 Enyingi Török István 92. 93.
 301.
 Eör 708.

- Eötvös Balázs 563.
 Eötvös Istvánné 197.
 Eperjes 126. 585. 588. 615.
     628.
 Eperjesi 379.
 Eradonyi Erzsébet 413.
 Erdélyi András 424. 426. 473.
     477.
 Erdélyi cancellarius 154.
 Erdélyi gubernium 153.
 Erdélyi püspök 271. 273.
 gr. Erdődy Ádám, nyitrai püs-
     pök 155.
 Erdődi Ádám 530.
 gr. Erdődy Anna 125.
 gr. Erdődy Bálint özvegye 681.
 gr. Erdődy Erzsébet 708.
 Erdődi Ferencz 250.
 gr. Erdődy György 701.
 gr. Erdődy Zsigmond 568.
 Ernyő Lukács 125.
 Erzsébet királyné 63. 64. 65.
     70. 71. 77. 80. 81. 87. 265.
     272. 278. 279. 281. 283.
 Esztény 256.
 Esztényi Bertalan 245. 256.
 Esztergom 482.
 Esztergomi csoda 751.
 Esztergomi érsek 62. 74. 77.
     80. 84. 262. 265. 268. 269.
     273. 279. 280. 281.
 gr. Eszterházy N. 133. 140.
     141. 143. 301. 326. 328.
     479. 664. 666. 669. 674.
     684. 688. 693.
 Eszterházy nádor 670. 683. 687.
     693.
 gr. Eszterházi Antal 621. 622.
     624.
 gr. Eszterházy Ferencz 306.
 gr. Eszterházy József 306.
 gr. Eszterházy Mária 660.
 gr. Eszterházi Miklós 297. 415.
     418. 432. 467. 479. 514.
     515. 568.
 Eszterházy Pál 473. 675.
 Eugenius pápa 243.
 Fabri Péter 219.
 Faczikán 679.
 Farkas Márton 30. 31.
 Farkas Tamás 499.
 Farkasfalva 156.
 Fazekas czéh 306.
 Fazli 729.
 Febusinus de Lature 214.
 Fejér Menyhért 475. 476.
 Fejérdi Barta 256.
 Feierkőy István 7.
 Fejértó 156. 163. 164.
 Fekethe Anna 245.
 Fekete János 512.
 Fekete Lőrincz 221. 222. 225.
 Fekete-Ardó 704. 707.
 Felső-Beled 333.
 Felső-Kralyocz 347.
 Felső-Lunka 314.
 Felső-Stephancz 340.
 Felső-Zsolcza 162.
 Fenes 249.
 Fenesy György, egri püspök 701.
 Ferdinánd király 390. 421.
     422. 424. 635.
 II. Ferdinánd 297. 460. 467.
     484. 561. 562. 569.
 Ferenczrendiek 752. 753.
 Ferenczy Ferencz 709.
 Fiát István 425.
 Filo Péter 705.
 Fischer Mihály 610.
 Fleischhakher György 616.
 Fodor Christina 8.
 Fogaras 171—180. 183. 187.
     189—190. 223. 435. 436.
 Fogaras-földe 536—544.
 Gr. Fontaine 48.
 Forgách György 727.
 Özv. Forgách Jánosné 809.
 Forgács László 134. 681.
 Forgách Mihály 519. 681. 509.

Forgách Miklós 675. 699.
 Forgács Péter 134. 135. 681.
 Forgách Simon 702.
 Forintos Péterné 197.
 Fóris András 563.
 Forró János 257.
 Forró Márton 247.
 Fövenyesi főmester 429.
 Franczia és navarrai király 211.
 Frangepán Isotha 390.
 Frank vajda 241. 243.
 Frankavillai csoda 750.
 Frater György, váradi püspök
 252.
 Futaghi Lukács 394. 395.
 Füred 156.
 Gr. Fürstenberg—Möszkhirsch
 50. 54.

Galeazza Visconti 79.
 Gábolta 166. 167. 168.
 Gál István 253.
 Gaal János 710.
 Gálfi János 255.
 Gálfi Simon 247.
 Gálfi uram 314.
 Gallenfels ezredes 42. 48.
 Garai Miklós, macsói bán 72.
 — palatinus 241.
 Garam 156.
 Garázda Péter 202.
 Gardinowcz 347.
 Gathy 355.
 Gáva 123. 158. 159.
 Gávai Péter 416. 419. 420.
 426. 429. 430. 431. 432.
 630. 632. 633. 635. 636.
 637 639. 641.
 Gazdag János 563.
 Géczy-Edőcs Pál 16.
 Gelei-Katona István 416. 638.
 Gelényes 147.
 Geleth-család 238.
 Geréb László, erdélyi püspök
 247.

TÖRT. TÁR. 1885. IV. FÜZET.

Geréb Péter vajda 246. 247.
 248. 249.
 Gerhart György 30.
 Gerkawecz 345.
 Geszthy Gergely 7.
 Geyer, kapitány 44.
 Giczi János 410.
 Globothka 343.
 Gluchowsky János 443.
 Gnezeni érsek 72.
 Goltz tábornok 621.
 Goluchowsky János 321.
 Gombás testvérek 238.
 Gorobnok 703.
 Gorychan 349.
 Gosztoni János 250.
 Gotzkan Jakab 704.
 br. Gourné, General-Adjut. 51.
 Göde Miklós 510. 511.
 Gödöllő 629.
 Gönczy Bálint 144.
 Gönczi György 416.
 Görgény 171—181. 184. 188.
 189—190.
 Görtz M. 610.
 Görzi püspök 58.
 Götzen Frigyes 209. 211. 213.
 214. 215. 225. 433. 448.
 449. 451.
 Gradonicus János doge 80.
 81. 83.
 Graffen tábornok 628.
 Granath János 720.
 Grózer Ferencz 429.
 Grubse Miklós 58.
 Grundetzky János 621.
 Gueth Zsigmond 616.
 Guido tit. S. Ceciliae bibor-
 nok 278.
 Galiani Péter 611.
 Gurzó István 635.
 Gutt János 638.
 Gyak 331.
 Gyala 171—180. 182. 185.
 186. 188. 189—190.

Gyarmat 147. 156.
 Gyarmathi Gergely 411.
 Gyarmati Péterné 253.
 Gybine 343.
 Gyöngyösi István 16.
 Győr 142.
 Győr vára 591. 592.
 Győri ezéh 92.
 György, ibarazi herczeg 322.
 György, vasvári comes 278.
 Id. György János, örgróf 415.
 György Márton 422.
 György Vilmos, brandenburgi
 választófejedelem 210. 211.
 213. 214. 215. 225. 227.
 228. 229. 433. 448. 449.
 451. 452. 453.
 Gyula-Fejérvár 116. 171—182.
 185. 186. 189—190. 311.
 314. 321. 495.
 Gyula-Fehérvári ezéh 91.
 Gyulaffi 675.
 Gyulafi Borbára 432.
 Gyulafi László 412. 501.
 Gyulafi Sámuel 423.
 Gyulay Ferencz 155. 429.
 Gyulay János 152.
 Gyulai Szücs János 563.
 Gyulai alias Szücs Zsigmond
 561. 562. 568.
 Gywrgyáncz 349.

Habardy László 513. 514.
 Habermans Dániel 220.
 Hadzsi Musztafa 727.
 Haga Cornelius 219.
 Hagymás Kristóf 254.
 Hajdu György 432. 630. 631.
 Halász Péter uram 148.
 gr. Haller Borbára 546. 547.
 Haller István 425. 452. 664.
 666.
 gr. Haller Mária 17. 18. 19.
 21. 29.

Halasztó 252.

gr. Haller Pál 531. 546. 547.
 644.
 Halmágy 542.
 Hankócz 164.
 Haranglábi Gergely 243.
 Harinski György 708.
 Harkány 163.
 Hartleben tábornok 623. 626.
 628.
 Hasszán aga 728. 729.
 Haszán passa 479.
 Hatharffalwa 335.
 Havadi András 377.
 Hazi Jussuff aga 217.
 Hayderstorff ezredes 41.
 Hebdalocz 333.
 Hecze 207.
 Héderváry Ferencz 12. 112.
 Héderváry István 324.
 Héderváry Istvánné 121.
 gr. Heinrich 54.
 gr. Heiszler Donát 35. 37. 53.
 54. 371. 373. 720.
 Hencz Imre 297.
 gr. Herberstein, alezredes 38.
 Herczeg Zsigmond 324. 463.
 464. 468.
 Herczegszöllősi István 632.
 Herkanowcz 341.
 Hesseni Sarolta 29.
 Hessonus freiburgi preceptor
 265.
 Hevesi János 320.
 Héviz 531. 540. 546.
 Hidastelek 314.
 Hidi Margit 510. 511.
 Hlaphchina 344.
 Hoffmágy Ádámné 115.
 Hoffmann György 110. 126.
 512.
 Hoffmann Péter 485.
 Homonnay 470.
 gr. Homonnayné 707.
 Homonnai Bálint 413.
 Homonnay János 675.

Homonnay Teréz 709.
 Horader Mátyás 611.
 Horgóincht János Stanilo 60.
 Horwath Dobrava 336.
 Horwath Hattas 332.
 Horváth István özvegye 8.
 Horváth László 423.
 Horváth Márton 697. 698.
 Horváth Sámuel 16.
 Horváti majorság 161.
 Hoskó János 415.
 Hosszutothy László 568.
 Hotho 356.
 Howardos 332.
 Hraběczy Dániel 117. 123.
 Hrabőcz 166. 167. 168.
 Hraczoviczky György 93.
 Hraschan 340. 348.
 Hwdossan 348.
 Huklizski vicarius 703.
 Hunczpergh 337.
 Hunyadi János 417.
 Hunyady László, referendarius
 153. 154. 156.
 Hurhy birtoka 237.
 Huszain pasa 428. 658.
 Huszár Benedek 252.
 Huszt 704.
 Huszti Mihály 518.
 Hutin 317.
 Ibrahim aga 427. 428.
 Ibrányi Mihály 313. 422. 423.
 424. 426. 429. 460. 461. 469.
 Ibrányi Péter, váradi kapitány
 390. 392. 425.
 Ifju János 257.
 Illyésházy György 589.
 Gr. Illyésházy István 396. 397.
 Gr. Illyésházy, cancellarius 151.
 153.
 Illefeld Ferencz 393.
 Ilosvay László 156.
 Illyei László 384.
 Imre, erdélyi vajda 72. 241.

Imriskó 680.
 IV. Incze 273. 274.
 Inczédi György 382.
 István gróf, országbíró 237.
 István, kalocsai érsek 71. 265.
 István mester 241.
 István, nyitrai püspök 82.
 István, Rascia királya 66. 67.
 István, szlavoniai bán 283.
 István zágrábi püspök 71. 75.
 82. 83. 86. 87. 262. 264.
 Ivanczi János 568.
 Ivannovicus Lázár 256.
 Iwanócz 340.
 Ivány 161.
 Izabella királyné 252—283.
 Jakáb rex Maioricarum 61.
 Jakab, livoniai és kurlandi her-
 czeg 432.
 Jakab Tamás 531. 546.
 Jakabfalvy Miklós 15.
 Jakab fia János 59.
 Jakcsi Boldizsárné 257.
 Jaklin Balázs 720.
 Jakóffy Ferencz 131. 325. 326.
 Jakosith György 568.
 Jalinski János 707.
 Jánoky Péter 6. 7.
 II. János 486. 487.
 János, alexandriai patriarcha
 69.
 János király 251. 391. 411.
 János király számadáskönyve
 570.
 János, brixeni püspök 69.
 János, görög császár 79.
 János, görzi püspök 69.
 János, küüllői esperes 236.
 238.
 János mester, kalocsai prépost
 279.
 XXII. János pápa 86.
 János, vál. passauai püspök 69.

János tárnokmester, pozsonyi comes 72.
 János, váci püspök 61. 71.
 János, veszprémi püspök 63.
 János *lásd* Joannes alatt is.
 János Henrik 60.
 János Zsigmond 252. 253.
 Jankafi-féle vagyonok 432.
 Jantsó Mihály 533. 739.
 Jászó 628. 675.
 gr. Jergher 594. 595.
 Jeromonachus Isaías 706.
 Joannes de Boenia 260.
 Joannes de Eredia, castellanus 89.
 Joannes de Riparia 89.
 Joannes de Roma 266.
 Jofcianski János 708.
 Johanna, Sicilia királynője 61. 265. 267. 283.
 Johannichus, Szerbia partriarchája 66.
 József főherczeg 16.
 Juhos Ferencz 426.
 Julius pápa 250.
 Justo Ignác 700.
 Juczkiewicz Hryhory 702.
 Juszuf aga 420.
 Kajaly Pál 525.
 Kalcinski Dániel 708.
 Kállay Miklós 522. 523.
 Kálló 156.
 Kálmán, győri püspök 62.
 Kalmár Jánosné 585.
 Kalocsai érsek 73. 74. 78. 83. 268. 273. 274. 279. 281. 282. 283.
 Kalocsai kanonokság 59.
 Kámánczky 200.
 Kamienski Simon 708.
 Kaminoec 88.
 Kamotsai Pál 629.
 Kampaniai Melchior 250.
 Kamuthi Farkas 415. 639.

Kamuthi István 429. 630.
 Kamuthy János 517.
 Kamuthi Miklós 424. 630.
 Kanisa 483.
 Kapisova 167.
 Kaposi ezéh 92.
 Kapronczay György 583. 584.
 Kapronczai István 633.
 Kapronczai Márton 413.
 Kapy Gábor 126.
 Kapy Klára 31.
 Karaczfalva 332.
 Karácson Szigete 356.
 Karáncsi Márton 697.
 Karascenski István 708.
 Károly főherczeg 200. 201. 202.
 Károly, magyar király 64. 238. 239. 240.
 Károly, római császár 65. 69. 82. 266. 284. 391.
 Károly Erzsébet 19. 20. 21. 29.
 Károlyi István 525.
 Károlyi Judith 708.
 Károlyi Kristina 150.
 Károlyi László 18.
 Károlyi Mihály 19.
 Br. Károlyi Mihály özvegye 17.
 Károlyi Sándor, generális 148. 156. 398. 399. 629. 702.
 Károlyi Sándorné 147. 156.
 Kassa város 578. 585. 588. 615.
 Kassay István 104. 108. 111. 415. 425. 453.
 Kastenski Szaniszló 634.
 Kászonyi Márton 153. 549.
 Kaszufölde 14.
 Káthai János 460.
 Katona Mihály 371.
 Gr. Kaunitz 52. 54.
 Kávássy Jób 198—205.
 Kaza 161.
 Kazincz 161.
 Kázmér, lengyel király 72. 77.
 Kecskeméthy Péter 495.
 Keczer Ambrus 499.

Keczer András 609. 610. 611.
615. 617.
Keczer Gábor 615. 616.
Keczer István 12. 13.
Keglevich Teréz 709. 710.
VI. Kelemen pápa 58.
Kemény János 143. 253. 323.
426. 633. 634. 638. 642.
643. 644.
Br. Kemény László 737.
Br. Kemény Lászlóné 737.
Kemény Lázár 147.
Kemény Sándorné 737.
Kende Ferencz 679.
Kende János 641.
Kendi Antal 245.
Kendi János 254.
Kendi Péter 255.
Kendi Sándor 254.
Kendth Miklós 241.
Kerecsény Kata 509. 518.
519. 521.
Kerecsényi László 519.
Kerekes János 660.
Kerecsényi Kata 681. 682.
Kerekes Pál 418.
Kerektó 8.
Keresd 541.
Keresszegi István 428.
Keresztesi Pál 418. 419. 430.
Keresztesi Sámuel 381.
Keresztúr 162. 163.
Kéri János 675.
Kernyesdi Miklós 411. 412.
Keserői uram 136.
Késmárk 623.
Kesznyete 162.
Kettnyar 355.
Br. Kintzich 29.
Kinzig Jakab 610.
Kirtsy Sándor 710.
Kis Egyed 495.
Kis-Sebes 249.
Kis-Szeg 545.
Kis-Toronya 158. 159.

Kisdanai András 702. 710.
Kisfaludi András 418.
Kiska Anna 12.
Kiwianski János 703. 704.
Kizte 158. 159.
Klement Mihály 30.
Kleng Tamás 220.
Klobusiczky András 14. 15.
Klobusiczky Andrásné 8. 15.
Br. Klobusiczky Ferencz 29.
30. 528. 700. 701. 704.
Klobusiczky István 31.
Br. Klobusiczky Istvánné 31.
Knizbech 227.
Kocsis András 537.
Kocsis János 15.
Kofizes 333.
Koh 314.
Gr. Koháry István 149. 154.
Kolczinszki Mihály 702.
Koledinecz 342.
Kolodno 704.
Kolonics bibornok 588. 701.
Kolos 374. **252.**
Kolosi György 495.
Kolosvár 375. 486. 489. 490.
491. 492. 493. 543. 544.
Kolos vármegye 487.
Komana 171—181. 183. 189—
190.
Komárom 142. 327.
Komáromi János 382.
Komáromi József 739.
Komlóssy 199. 200. 203. 204.
Komlonski Péter 706.
Koucsik Bálint 585.
Konczowdol 345.
Konieczkopole János 425.
Konieczkopole Szaniszló 107.
418.
Konstantin fejedelem 412.
Konstantinápoly 74. 79. 323.
479.
Konstantinápolyi patriarcha 77.
Kont Miklós nádor 62. 240. 279.

- Kony 355.
 Kopronski Tharadius 700.
 Kornis György 678.
 Kornis Margit 636.
 Kornis Sigmond 309. 311. 314.
     418. 421. 422. 425. 426.
     427. 430. 431. 432. 453.
     678. 679. 697. 698.
 Korompay Pál 17.
 Koroťnoký Pál 620.
 Korpádi János 240.
 Korvin János özvegye 248.
 Kosputh János 209. 211. 213.
     214. 215. 225. 433. 443.
     446. 448. 449. 451.
 Kopanski András 700.
 Kotta György 207.
 Kovács András 677.
 Kovács Gergely 637.
 Kovács Mátyás 92.
 Kovács Péter 253.
 Kovács ezéh 306.
 Kovachóczy István 437. 450.
     490. 657.
 Kovacsóczy Farkas 255. 409.
     411. 415.
 Kozanka 164.
 Kozupski Simon 724.
 Köhalom-szék 541. 542. 543.
     545. 546.
 Köleséri Mihály 424.
 Kölked 331.
 Kőmives ezéh 306.
 Körmendi Márton 137.
 Körösbánya 314.
 Körösi István 419. 634.
 Körösközi Miklós 115.
 Kőszeg 585.
 Kővár 139. 171—179. 184.
     187. 188. 189. 190.
 Kövér Pál 151.
 Krachynowecz 345.
 Krakói prépost 58.
 Krakói püspök 58.
 Krasnahorka 623.
- Kristanowecz 347.
 Kruczay Miklós 723.
 Kruczovski Sándor 708.
 Krusinecz 167.
 Krusziniski Elek 716.
 Kucsugh pasa 646.
 Kuczín 164. 165.
 Kurtócz 167.
 Kún György 484.
 Kún László 423. 675.
 Kurima 166. 167. 168. 308.
 Kurlandti herczeg 51.
 Kurol János 201.
 Kursanez 340.
 Kutyafalva 733.
 Kürti György 138.
 Kvassó 170.
- Labat Péter 61.
 Labowski Lázár 706.
 Labsánszky János 588. 590.
 La Caucina Arnold 58. 72.
     73. 78. 260. 265. 277.
 Ladisinski Bazil 708.
 Ladominski Tódor 708.
 gr. Lagneuill, General-Adjutant 44.
 Lajos, magyar király 58. 61.
     62. 63. 64. 65. 66. 69. 70.
     71. 72. 73. 74. 75. 76. 77.
     78. 79. 80. 81. 82. 83. 84.
     86. 87. 88. 260. 261. 262.
     263. 264. 265. 267. 278.
     284.
 Lany Sigmond 452.
 Lapád 734.
 László herczeg, nádor 71. 284.
 László, nyitrai püspök 71.
 László, veszprémi püspök 71.
     269.
 László fia Péter 63.
 Latkovszky János 93.
 Latoricki vicarius 703.
 Lázár István 409.
 Lednicze 169. 170.

Ledniczei jószág 137.
 Ledniczei urbarium 119.
 Leffelholtz tábornok 626. 627.
 628.
 Léghi praedikátor 125.
 Legnávski János 710.
 Légrád erősség 353.
 Leleszi convent 13. 675.
 Lénárt István 413.
 Lengyel király 107.
 Lengyelországi bujdosás 30.
 X. Leó pápa 250.
 Lezkowcz 343.
 Léva 147.
 Lichtenstein 138.
 Lipninski Hieronymus 705. 709.
 710.
 Liponiski Péter 724.
 I. Lipót 16.
 Lippai György 430. 568.
 Lippai Mihály 495.
 Listhy 202.
 Litke 156.
 Loboczky Mátyás 392. 393.
 Lochovszki János 703.
 Lohocz 341.
 Lónyai András 511. 513.
 Lónyai István 426. 664.
 Lónyai Péter 255.
 Lónyai Zsigmond 108. 111.
 415. 522. 523. 675. 697.
 698.
 Lopatinéz 346.
 Lorántfi Kata 112. 121. 324.
 Lorántfy Zsuzsanna 15. 123.
 125. 127. 133. 308. 637.
 Losi Imre 568.
 Losonczy András 17.
 Losonezi-Bánfi János 250.
 Losonczy-Bánfi Miklós 251.
 Lothringeni herceg 42. 48. 49.
 51. 55.
 Lócse 138. 621. 626.
 Lövei Erzsébet 13.
 Lubló 621.

Lubomirszki Szaniszló 413.
 Luczai András 372.
 Luczariski 703.
 Ludovika Julianna fejedelemnő
 417.
 Luther Márton 140.
 Lupul vajda 426.
 Lübeck 88.
 Lychisdorff 336.

 Macskási Gáspár 250.
 Macskási János 245.
 Maczynecz 342.
 Mád 168.
 Madaras uram 308.
 Madarazchina 342.
 Magdolna urnő 250.
 Magnol András 723.
 Mágócsi Ferencz 412. 413.
 Mágócsi Gáspár 410. 584.
 Magyar Balázs vajda 245.
 Magyar cancellaria 152. 153.
 155.
 Magyarszer 157. 159.
 Maholányi János 17. 721.
 Mahomet 45.
 Maixner Ferencz 30.
 Majlandi Barnabás 79.
 Maiorhaz pusztá 356.
 Majthényi uram 149.
 Majthíni János 15.
 Makanovicz Eusztach 707.
 Makarofski Bazil 721.
 Makay János 413.
 Makovicza vára 12. 166. 315.
 701. 703.
 Malinius 254.
 Mamuka Antal 720.
 Mantuai herceg 39. 41. 42.
 Marcus pater 56.
 Marczibán Miklós 15.
 Marhatowcz 346.
 Mária Theresia 538.
 Markosfalvi Márton 492. 493.
 494. 588.

Markoweczyna 346.
 Maróthy György 5.
 Marthynwsowcz 342.
 Marwiz folyó 48.
 Máté, erdélyi püspök 244.
 Máté vajda 426.
 Matkó Miklós 375.
 Mattius János 513.
 Mátyás főherczeg 412.
 Mátyás király 245. 256.
 Matyasovsky László 709. 723.
 Maurer Mihály 421. 430. 432.
 631.
 Maurer Julia 537.
 Maurovits Mihály 418.
 Maxai Gergely 251.
 Maylád István, vajda 251. 253.
 Maylát Gábor 253.
 Mazarin biboros 634.
 Meckhlburg hadnagy 49.
 Medgyaszó 147.
 Medgyesi Pál 428.
 Medirafskhi Sámuel 616.
 Meduczky Mátyás 611.
 Mehemed, budai vezér 427.
 Melith György 139. 470. 675.
 br. Melith Mária 17.
 Melith Pál 17. 18.
 Melith Péter 426. 675.
 Melit Péter és István 674.
 Melith Zsigmond 17.
 Melith Zsuzsánna 695.
 Melkeburgh 107.
 Meninski Sándor 710.
 Mérey Mihály 200. 202.
 Mészáros András, György, Ist-
 ván, János, Máté, Mihály,
 Pál 296.
 Mesztizka 167.
 Methard püspök 93.
 Metzenzeiff 626.
 Mező Gáspár 697.
 Mihalka Damian 716.
 Mihály, egri püspök 71.
 Mihály vajda 412.

Mihályfi Imre 201. 202.
 Mikes Kelemen 637. 652.
 Mikes Mihály 310. 497. 636.
 Miklós, egri püspök 89.
 Miklós, erdélyi püspök 244.
 Miklós, esztergomi érsek 62.
 74. 75. 266. 267. 271. 279.
 283.
 Miklós, kalocsai érsek 83. 88.
 264.
 Miklós mester 308.
 Miklós nádor 283.
 Miklós, nyitrai püspök 278.
 Miklós, pécsi püspök 59. 77.
 Miklós, ungi comes 75.
 Miklós vajda 242. 243. 283.
 Miklós, zágrábi püspök 83.
 Miklós Péter 59.
 Mikó Ferencz 317. 414. 419.
 420. 440.
 Mikó György 413.
 Mikó Miklós 258. 634.
 Miksa, cseh király 253. 583.
 császár 583.
 Milckaeawen Fülöp 434.
 Miliciobski Péter 713.
 Miskolczy György 586.
 Miskolczy Pál deák 115.
 Misticzevski Péter 703.
 Mitticzky Imre 397.
 Mogila Myron 317.
 Moharem pasa 424.
 Mohila János vajda 422.
 Mokcsay László 143.
 Mokcsay Lászlóné 143.
 Molnár Miklós 241.
 Monachus Isaias 709.
 Monaki Miklós 415. 675.
 Monasterli Demeter 706.
 Montecuculi tábornok 39.
 Monthor Magdolna 196 — 205.
 Miklós 197. János 196.,
 Tamás 197.
 Monyorókeréki uradalom 330.
 Moré János 255.

Morocz Farkas 125.
 Morva 116. 138.
 Mossunszky Janus 107.
 Mostpurg János Zsigmond 737.
 Moticzovski Joannitius 703.
 Munkács 223. 435. 436. 441.
     561. 562. 570. 604. 609.
     613. 615. 703.
 Munkácsi püspök 700.
 Murel Márton 640.
 Murtazán passa 217. 218. 220.
     698.
 Musztafa. szolnoki bég 592.
 Myske 335.

 Nádasdy Kristóf 204.
 Nagy András 512.
 Nagy Ferencz 726. 727. 728.
 Nagy János 203. 627.
 Nagy László 616.
 Nagy Mihály 617.
 Nagy Péternek fia Tamás 239.
 Nagy Tamás 431. *Udvardy*
 Nagy-Bossán 621. 622. 624.
 Nagyfalu 251.
 Nagyfalvi György 568.
 Nagy-Ida 687.
 Nagymarthon 354.
 Nagy-Mihályi Anna 12.
 Nagymihályocz 340.
 Nagy-Szombat 92. 93. 625.
 Nagy-Szűcs Miklós 563.
 Nagy-Toronya 158.
 Nalácz 378.
 Nalácz István 648.
 Nalácz Péter 411.
 Nándor-Fehérvár 35. 36. 37.
     38. 42. 43. 44. 46. 49. 50.
     55. 56.
 Napkorski István 706.
 Naprágyi Demeter 413.
 Naps Kristóf 209. 211. 213.
     214. 215. 225. 433. 448.
     449. 451.
 Negronski István 704.

Nehéz András 256.
 Nemes Klára 545.
 Nemes Miklós 203.
 Nemes Péter 378.
 Németi Mátyás 685. 687. 689.
     690.
 Németujfalu 164.
 Nerolsti János 707.
 Nespest 147.
 Neszti uram 327.
 Neuburg 153.
 gr. Nigrelli Oktáv 720.
 Nikházy György 621.
 Niklenski János 708.
 Norniski Bazil 707.
 Notger Wilmos, Graff zu Oettingen 35. 36. 50. 51. 52.
 Nonakowcz 347.
 Nyakazó Ferencz 252.
 Nyári Bernát 632.
 Nyári István 458. 470. 568.
     674. 675.
 Nyáry Miklós 93.
 Nyeki János 301.
 Nyemeczkay András 549.
 Nyiresi Tamás 247. 248.
 Nyitra 622.
 Nyitrai püspök 17. 64. 66.
 Nyúzó ezredes 156. 624.

 Obicy, marquesse 39. 41.
 Obordorff 336.
 Obresancz 342.
 Óbudai clarissák 64. 281.
 Ocsva 156.
 Odermarski Péter 707.
 gr. Oettingen 35. 36. 50. 51. 52.
 Ojtoz 414.
 Okolicsányi Mihály 30.
 Okolicsányi Pál 526. 527. 528.
 Oláh Miklós 202. 253. 583.
 Oláh-Ujfalu 546.
 Olasz (Bialis) Ferencz 710.
 Olasz János 460.
 Olgyay György 203.

Olsawski Tódor 708.
 Ond 163.
 Ónod 162. 163. 307. 458.
 Onodi nemes katonák 121.
 Ónody Sigmund 702.
 Oporocz 348.
 Oppavia 106.
 V. Orbán pápa 79.
 Orbán György 411.
 Ordódi Gáspár 457. 458.
 Orchowicza 351.
 Orhilowski Mihály 708.
 Ormánczó György 490.
 Ormosd 118.
 Ormósi praedium 138.
 Orosius, Rascia királya 66.
 Orosz Zsigmond 660. 708.
 Osdolai F. Lázár 251.
 Ostrosith István 108. 110. 134.
 135. 458. 568.
 Osvai György 518.
 Osztroi Gáspár 411.
 Othok 351.
 Othowchyna 342.
 Óvár 589.
 Ozorai Pippo temesi comes 285.
 Ölvödi uram 687.
 Örményes 171—173. 175—
 179. 185. 188—190.
 Örmény-Székes 537.
 Őrsei Sigmund 632.
 Öttl bellicus referendarius 151.
 152. 155.

Padányi Gergely 633.
 Pabulicz Bazil János 709.
 Paka pusztá 356.
 Paleologus Jakab 257.
 Pálfi Ilona 426.
 Gr. Pálffy István 568.
 Gr. Pálffy János 31.
 Gr. Pálffy Miklós 149.
 Gr. Pálffy Pál 568.
 Pálffy tábornok 39. 55.
 Palocsai György 628.

Palocsay kisasszony 152.
 Palóczi László palatius 244.
 245.
 Palotai czéh 91.
 Pály 168.
 Pap András 410.
 Pap Sámuel 371.
 Pápa 354.
 Pápai Ferencz 641.
 Pápai czéh 92.
 Papenhan 107.
 Paprochan 345.
 Pargotzy 35. 55.
 Parys Pelbárt 196. 197.
 Parys Miklós 197.
 Parys János 197.
 Parys Anna 197.
 Pastulj Péter 643.
 Paszthoy M. 697.
 Patai 122.
 Pater János 370. 372. 375.
 376. 378. 381. 383. 384.
 Pathak 333.
 Paulynowcz 348.
 Pausa István 240.
 Pausa János 240.
 Pawlowcz 352.
 Pázmány Péter 125. 568. 673.
 680.
 Pécsi Lőrincz 710.
 Péchy Simon 429. 517.
 Péchy Zsigmond 458.
 Pécsi püspök 73. 74.
 Pécsvárad 77.
 Peczel 338.
 Pekarcih Ignác 707.
 Peklenyecz 346.
 Pekri Erzsébet 648.
 Pekri Ferencz 416.
 Pekri István 649.
 Gr. Pekri Klára 737.
 Gr. Pekri Lőrincz 732.
 Gr. Pekri Lőrinczné 739. 736
 Pelsőczy György 610.
 Gr. Perenick 709.

Br. Perényi-család 679.
 Perényi Erzsébet 695. 696.
 Perényi Ferencz 484. 510. 521.
 677. 678. 680. 681. 682. 683.
 684. 685. 688. 689. 690. 691.
 692. 693. 695. 697.
 Perényi Ferenczné 390. 518.
 519. 681.
 Perényi Gábor 202. 415. 423.
 Perényi György 695. 697.
 Perényi Imre 145. 148. 151.
 152. 153. 249. 695. 697.
 Perényi János 150.
 Perényi László 151.
 Perényi Mihály 153.
 Perényi Miklós 205.
 Perényi Pál 148. 152. 153.
 154. 155.
 Perényi Sigmond 697.
 Perényi Zsófia 509. 510.
 Perlak város 349.
 Perneszi István 199. 258.
 Perugiai Simon de Podio 79.
 Pestényi Andrásné 249.
 Péter, boszniai püspök 79. 81.
 Péter, cyprusi király 73.
 Péter, florenczi püspök 62.
 Péter, görzi püspök 263.
 Péter, pactoi püspök 66. 67.
 68. 72. 86.
 Péter, pécsi kanonok 70.
 Péter, veronai püspök 278.
 Péterffy András 557.
 Pétervárad 35. 48.
 Petes Ferencz 525.
 Pethe György 118.
 Pethe László 118.
 Pethend 251.
 Gr. Pethő Ferencz 20. 702.
 709. 710.
 Gr. Petheő Ferenczné 31.
 Gr. Petheő Gáspár 17. 18. 19.
 20. 702.
 Gr. Petheő Gáspárné 18.
 Petheő György 625. 628.

Petheő István 720.
 Petheő Istvánné 12.
 Gr. Petheő Lászlóné 20.
 Petki István 412. 421. 633. *Fais*
 636. *→ Sztránuc' 636*
 Petrahó 157. 158. 159.
 Petróczi Kata-Szidónia 732.
 Petrovics Parthenius 703.
 Petrusk Gábor 723.
 Pfeffershoven 52. 54.
 Philadelphus Ptolemaeus 315.
 Pius pápa 244.
 Pleskocz 341.
 Ploczko Tódor 702.
 Pocsaj 168. 169.
 Podgorye 338.
 Br. Poellnitz János Ernő 737.
 Pogány Ferencz 259.
 Pogány János 152.
 Pogány Menyhárt 710.
 Pokoll 333.
 Pokorád 160.
 Polezianski Bazil 721.
 Pongrácz Gáspár 589.
 Pongrácz János vajda 247.
 248.
 Pongrácz lásd Dengelegi.
 Popovics Péter 706.
 Porkoláb Péter 244.
 Porosz herczeg 107.
 Porpacz 338.
 Porumbák 171—173. 175—
 181. 183. 186. 187. 189.
 190.
 Porupka 164.
 Posgai Márk 641.
 Posgay Miklós 549.
 Posztája 729.
 Potyond 355.
 Pozsony város 17. 93.
 Pozsonyi prépost 62.
 Prága 115.
 Prágai érsek 62.
 Prépostvári Zsigmond 417. 427.
 452. 675.

Pretetincz 340.
 Pribék János 255.
 Prileszky procurator 151. 155.
 Gr. Prény (Piereny) István 701.
 707.
 Prény Pál 709.
 Priboweczki György 709.
 Senior Prini Ferencz 674. 675.
 Prini Gábor 674. 675. 678.
 680. 687. 688. 696. 697. 699.
 510. 511.
 Prini György 674. 675. 679.
 510. 511. 518. 519.
 Prini István 510. 511. 675.
 Proztakowcz 339.
 Prybyzlawcz 352.
 Pucher János György 467.
 Puchó erősség 107.
 Pumi Mihály 708.
 Puskás János 320.
 Pusztakowcz 348.
 Putnok 147.
 Püspökladány 168.
 Pyber János 110.

Quadts kapitány 220.
 Quady örökösök 417.

gr. Rabatta 604. 613.
 Rabutin, tábornok 40.
 Rác Ferencz 426.
 Rác Fülöp 729.
 Rác István 431.
 Rác Pálné 257.
 Rác Péter 255. 636.
 Rácország 67. 68.
 Ráckanizsa 343.
 Radák István 737.
 Radiancz 341.
 Radnóti Ferencz 645.
 Radnóti uradalom 224.
 Radvánszky János 30. 613.
 Radzivil Janussius herczeg 630.
 631.
 Rákóczy Erzsébet 701.

Rákóczi Ferencz 7. 8. 12. 398.
 640. 702.
 Rákóczy Gáspár 259.
 Rákóczi György 12. 13. 14. 15.
 104. 106. 108. 109. 110. 111.
 112. 117. 118. 120. 121. 122.
 123. 127. 131. 133. 135. 136.
 137. 138. 139. 140. 141. 307.
 308. 309. 310. 311. 312. 313.
 316. 317. 320. 321. 323. 324.
 325. 326. 327. 328. 418—
 432. 457. 458. 460. 462. 463.
 464. 468. 469. 472. 474. 484.
 491. 492. 493. 494. 496. 497.
 587. 630. 631. 632. 633. 634.
 635. 636. 637. 639. 640. 642.
 657. 661. 662. 671. 673.
 I. Rákóczy György birtokviszonyai 156.
 ifj. Rákóczy György 432. 630.
 Rákóczy fejedelemné 29.
 Rákóczy János 13. 313. 459.
 Rákóczy János özvegye 13.
 Rákóczy Juliána 31.
 Rákóczy Lászlóné 259.
 Rákóczi Pál 12. 118. 132. 470.
 568. 674. 675.
 Rákóczi Zsigmond 7. 8. 12.
 127. 312. 432. 487. 488. 632.
 Rákos 734.
 Rákosi Melchior 247. 248.
 Rakoszinski Hrehory 700.
 Rakotlias 337.
 Rakoveczki Method 700. 705.
 707. 708.
 Rakovszky Melchior 526. 527.
 Raphajocensis János 707.
 Rapovitz Eliás 708.
 Ráska 147.
 Rauscher Gáspár 609. 610. 611.
 616. 617.
 Raymund de Bellemonte 89.
 Ravasz Ferencz 705.
 Rédei Ferencz 512.
 Rédei János 310.

Regensburg 156.
 Remeczki Demeter 705.
 Reöthy Erzsébet 15.
 Reöthy Orbán 15. 314.
 Reöti uram 310.
 Répási uram 153.
 Repaski Bazil 709.
 Ressor 707.
 Resti Ádám 153.
 Retard Lázár 708.
 Réthi István 420. 427. 432.
 632.
 Retke 165.
 Br. Révai Ádám 720.
 Révay András 675.
 Révay Ferencz 252. 472. 473.
 476. 675.
 Br. Révay Imréné 734. 737.
 Révay István 675.
 Révay László 317. 318. 675.
 Id. Révay Mihály 149.
 Révay Zsófia 682.
 Réz András 105. 120. 122.
 137. 138. 463.
 Rezneky-család 196.
 Rimai János 316.
 Rima-Szombat 147.
 Romhány 621.
 Rompoth 337.
 Róna 169. 170.
 Roskoványi 138.
 Rott Gáspár 585.
 Rourianski Sándor 706. 707.
 Rozenman Márton 586.
 Rozgon János 205.
 Rozsnyó 626. 628.
 Rőti Orbán 422. 423. 427. 631.
 Rudolf király 93. 411. 412.
 Rudolf, osztr. herceg 69.
 Rusa patakja 546.
 Ruszi János 419.
 Ruzska 678.
 Ruzsnyák Máté 118. 120.
 Rutczanski György 700.

Saápi László 245.
 Sabnyk 344.
 Sáfár János 252.
 Ság 147.
 Sággy Imre 199. 200.
 Salamon comes 238.
 Salamon Péter 258.
 Salgó György 8.
 Salmis Gyula gróf 305.
 Samarja város 306.
 Santoci András 710.
 Sári Albert 252.
 Sárkány István 675.
 Sáros 163. 164. 165.
 Sáros-Patak 147. 157. 324. 328.
 Sárossy Márton 615. 616.
 Sartóry 52.
 Sárvári Tamás 650.
 Sassova 167.
 Savoyai herceg 37. 45. 149.
 152.
 Scherffenberg János tábornok
 37. 38. 50. 52. 54. 62. 63.
 600. 601.
 Schirer Mihály 616.
 Schmidt Tóbiás 616.
 Schönbben György 616.
 Schultze Weighard 220.
 Schwarz János 616.
 Sceleslovski János 708.
 Sciaminski Simon 708.
 Sclavonia 67.
 Sculteti doctor 139.
 Szacki István 453.
 Sebeczke 356.
 Sebesi Boldizsár 420. 421.
 427. 430. 432. 631. 632.
 633.
 Sebesi Miklós 432. 630. 631.
 638.
 Segősd csoda 751.
 Semblin 37. 41. 44. 45. 55.
 Sempte 115. 116.
 Semsey Miklós 324.
 Sennyey Ferencz 151.

Sennyey István 484. 525. 710.
 Senyei Péter 429. 430. 431.
 Sennyey Sándor 109. 151.
 467. 670. 675.
 Serédi Benedek 371. 375. 583.
 Serédi Gáspár 392.
 Serédy Gáspárné 147. 154.
 Serédi István 430. 431. 432.
 630. 631.
 Sereuciovski Illés 709.
 Serke 160. 161.
 Servia 67. 68.
 Seydel István 384.
 Seydel János 384.
 Shlankhaman 56.
 Sibrik Mátyás 203.
 Sidó Gáspár 258.
 Siklósi Mihály 428. 430. 431.
 Simándy István 568.
 Siráky András 5.
 Skender passa 482.
 Skolarski György 709.
 Smilna 166. 167.
 Snakoviski Jakab 710.
 Sobieszki Jakab 632.
 Socini Faustus 257.
 gr. Sollary 54.
 Sólyom Pál 258.
 Sombor 309. 310. 311. 312.
 Sombori László 409.
 Somkerek 238.
 Somlyói Gergely 253.
 Somodi István 414.
 Somogyi, secretarius 153. 154.
 Sonkád 156.
 Soós István 525. 529.
 Soós alias Szücs Bálint 561.
 562. 568.
 Sorban István 634. 639. 643.
 Spácay uram 149.
 Spak János 708.
 Spinola marchese 596.
 Squarcialupus Marcell 257.
 Stainau, altábornagy 37. 50.
 51. 52.

Stanceianski György 706.
 Stansith-Horváth Christina 126.
 gr. Starnberg Guido 52. 55.
 Steinvil tábornok 625.
 Stepán István 258.
 Sthrukowcz 347.
 gr. Strasman Henrik-Theodor
 720.
 Strasszer, kapitány, ezredes
 18. 48. 52.
 Stremoncharo Leo 256.
 Strij város 342.
 Stroya vornik 590. 591.
 Sudermania hercege 107.
 Suki Abrahám 243.
 Suráni Gábor 513.
 Surány Klára 516.
 Suscizianski János 703.
 Sögödi István 255.
 Svednicki 707.
 Svidnir 166. 167. 168.
 Syskowcz 346.
 Szabó György 495.
 Szabó László 207.
 Szabó Mihály 258.
 Szabó Tamás 297.
 Szabó czéh 305.
 Szádvár 118.
 Szakács Tamás 416. 537.
 Szalánczi István 419. 420.
 421. 423. 425. 426. 633.
 634.
 Szalárdy János 15. 427. 494.
 Szalay Pál 16. 626.
 Szalló Gábor 399.
 Szamosujvár 171—180. 182.
 184. 189. 190.
 Szaniszló István 414. 415.
 416. 422. 428.
 Szaniszló Jakab 518.
 Szaniszló Kálmán 414.
 Szánthay János 124.
 Szánthay Mátyás 124.
 Szántó 123.
 Szap 728.

- Szaplonezai László 706. 723.
 Száras Barabás 249.
 Szárhegyi Mihály 652.
 Szász-Sebes 254. 285.
 Szatmár 561. 562. 568.
 Szathmári István 374.
 Szatmári szücsök 560.
 Szeben város 249. 626.
 Szécsény 147.
 gr. Szécsényi György 151. 152.
 Szécsi András 238. 240.
 Szécsi uram 312.
 Széchi Mária 499. 500. 503.
 504. 505.
 Szecsödy István 197. 198. 201.
 Szele László 244.
 Szederkény 162. 163.
 Szeged 613. 621. 622.
 Székely Antal és Balás 255.
 Székely Bálint 417.
 Székely Ferencz 423.
 Székely István 720.
 Székely László 379.
 Szelcze falu 130.
 Szelepcsényi György 652.
 Szeleslovszki János 700.
 Szemeréné asszonyom 147.
 Szemere Pál 617.
 Szempczy czéh 305.
 Szénási Mihály 517.
 Szencz 148. 156.
 Szenczi Miklós 422.
 Szend 161.
 Szendrei jószág 138.
 Szendrő 142. 629.
 Szennyi István 709.
 Szentandrás 197.
 Szentgerolthi Miklós 241.
 Szentgyörgyi Dávid 638. 650.
 Szentiványi 614.
 Szentiványi János 147. 153.
 154. 155.
 Szentiványi László 610.
 Szentiváni Márton 634.
 Szentkirály 161. 354.
 Szt-Klára monostor 63. 272.
 Szentlélek Péter 704.
 Szentmárton 336.
 Szentmihály 352.
 Szent-Mihályköve 238.
 Szentmiklósi Ferencz 410.
 Szentpáli András 633.
 Sz.-Páli Ferencz 384.
 Szentpáli István 421. 423.
 425. 631.
 Szentpéter 162. 171—173.
 175—179. 185. 188—190.
 Szentpéterfalva 331.
 Szép István 16.
 Szepesi kamara 143.
 Szepesi prépost 675.
 Szered 156.
 Szerémi püspök 266.
 Szeremlyéni Ferencz 249.
 Szerencs 147. 163. 164.
 Sziget 355.
 Szijgyártó János 92.
 Szigyártó Demeter 585.
 Szigyártó Tamás 563.
 Szikszai Imre 411.
 Szikszay István 106.
 Szikszay Mihály 138. 463.
 Szikszay Pál 611.
 Szikszó 147. 629.
 Szilágyi András 423.
 Szilágyi Szócs Péter 495.
 Szilicze 161.
 Szimony Mihály 495.
 Szinyana Mihály 724.
 Szirmay András uram 148.
 Szlaw, hagymási kenéz 241.
 Szluha György 31.
 Szoboszló 320.
 Szoliman 45. 651.
 Szolnok 613.
 Szoltán Tamás 518.
 Szombathelyi czéh 92.
 Szomolnok 626.
 Szondetzi kapitány 620.
 Szócs György 413.

Szócs István 16.
 Szőlős 339. 707. 708.
 Szőlős-Vég-Ardó lásd Ardó.
 Szőny 116.
 Szőnyi István 398.
 Szörçsei János 242.
 Szuhay Gáspár 152.
 Szuhai Mátyás 501.
 Szuhai templom 130.
 Szukowski János 708.
 Szumlauski József, lemergi
     püspök 702.
 Szúnyog Gáspár 675.
 Szunyog Miklós 675.
 Szusta Pál 703.
 Szuszy 35.
 Szücs Ambruzs, Gergely, Jakab,
     János 563.
 Szücs Márton 495.
 Szücs Sebestyén 563.
 Szűnnyey Istvánné 139.
 Swetossyncz 350.
 Sztruz Mihály 585.

 Tamás esztergomi érsek 71. 73.
     89.
 Tamás kalocsai érsek 266. 270.
 Tapli-majorság 164. 165.
 Tapolczai Ferencz 207.
 Tapolczafői czéh 91.
 Taraczközi Péter 414.
 Tarany 355.
 Tarazius Sebestyén-Antal 720.
 Tarczal 328.
 Tarenti Fülöp 267.
 Tarenti Lajos 267.
 Tarnóczi Simon 255. 412.
 Tarnowcz 341.
 Taros Ferencz 12.
 Tarros-Kedd 156.
 Tatai czéh 92.
 Taté 240.
 Tavarnak 621. 622. 624.
 Téglás 159.
 Tekeháza 156.

Telegdy János 568.
 Telekessy István 524.
 Teleki Gábor 537.
 Gr. Teleki József 538. 539.
     540. 545. 737. 739.
 Gr. Teleki László 540. 541.
     544. 545. 546. 547. 548.
 Teleky Mihály 378. 379. 500.
     501. 502. 503. 505. 702.
 Teleki Mihályné 371.
 Telkibánya 158. 159.
 Temovszki György 705.
 Tener György 707.
 Tengely Péter 202. 203.
 Teremi András 378.
 Gr. Tersaczki 675.
 Teszler Mihály 723.
 Br. Thanhauzen Honorius 509.
 Tharczay György 392. 393.
 Therjék Tamás 200. 201. 202.
 Thernowcz 343. .
 Thomasowcz 344.
 Thorda 377.
 Thotocz 340.
 Thököly 588. 589. 596. 607.
     610. 613. 615. 616. 617.
 Thököly Imre 397. 398. 592.
 Thököli István 675. 499. 504.
     735.
 Thrztenyakowcz 345.
 Thuri György 5.
 Thuri Kálmán-János 585.
 Thurzó György 516. 517. .
 Thurzó János 248.
 Gr. Thurzó Mihály 306.
 Thurzó Zsuzsánna 522.
 Gr. Thurzó Szaniszló 305. 415.
 Tibavszki György 707. 709.
 Tibowa 707.
 Tisciarski Demeter 724.
 Tiszincz 12.
 Titell 35.
 Tokaj 131. 138. 223. 307. 315.
     458.
 Tokaji Nagy, János 7.

Tolesva 157. 158. 159.
 Toldalagi Mihály 418. 419.
 421. 423. 424. 426. 429.
 Tolnai István 429. 643.
 Tomko János 568.
 Topos Ádám 502.
 Torchischa 348.
 Tordai hid 492.
 Torstensohn 633.
 Tortolanus de Tortolano 271.
 Toótfalu 333.
 Tóth Mihály 417.
 Tótóri István 245.
 Tótóri Balás 256.
 Tótszer 157.
 Tothsycz 334.
 Török lásd Enyingi.
 Török Bálint 251.
 Török Kata 8. 15.
 Török István 517.
 Török Mátyás 251.
 Törös János 425.
 Tövis 537.
 Gr. Traun Frigyes 42.
 Troszan 707.
 Tucz Mihály 462.
 Turzai György 378.
 Türi István 743.
 Türi Pál 421.
 Turcsányi György 611.
 Turóczy József 537.
 Tusay uram 323.
 Türi Gáspár 640.
 Tyrnavia lásd Nagy-Szombat.
 Tyszanski György 706.
 Ublanski Elias 707.
 Udvarhely 171—181, 184.
 189—190. 355.
 Udvarhelyi György 651.
 Ugron 432.
 Ugron András 646.
 Ujfalu 166. 167. 168. 536.
 Ujhely 158. 159.
 Ujhelyi János 697.

Ujlaki Miklós 243.
 Ujvár 142. 621. 629.
 Ujváros 156.
 I. Ulászló király 65. 248. 249.
 400. 576. 578.
 II. Ulászló 196.
 Ungay Mihály és István 712.
 Ungvár 703.
 Ungvarsiki Jakab 707.
 Upor 158. 159.
 Usz István 117. 120. 667.
 Usz János 672.
 Uzorai czéh 92.

Vác 156. 483.
 Váci püspök 280. 281.
 Váczy Mihály 124.
 Vadász 161. 162.
 Vadna 161.
 Vág-Sellye 148. 161.
 Vajda Pál 137.
 Vajkovicz Demeter 721.
 Valkay Miklós 252.
 Vallis György 35. 610.
 Várad 314. 317. 320. 321. 596.
 599. 604. 616.
 Várad püspök 71. 89. 263.
 266. 700.
 Váradgyai portus 492.
 Várad István 661.
 Várad János 661. 662.
 Várady Zsigmond 660.
 Varadkay Ferencz 720.
 Varannó 308.
 Varga czéh 305.
 Varkocsi István 432.
 Vas Gáborné 324.
 Vas György 253.
 Vas János 253.
 Vasvári Balázs 203. 204.
 Vasvári Mihály 510. 511.
 Vaszeek 337.
 Vay Ábrahám 154.
 Vécs 252.
 Vég István 16.

Vékey Pál 15.
 Velezd 161.
 Veliczky György 716.
 Venczel Svertel 585.
 Verancsics Antal 207. 208.
 Verbóczy István 252.
 Verebi Péter erdélyi vajda 242.
 Veres János 246. 251.
 Veresmarti Gáspár 650.
 Veresvár vára 335.
 ifj. Vermes Péter 495.
 Vesselényi Boldizsár 432. 639.
 Veselényi Ferencz 503. 504. 505.
 675.
 Vesselényi Ferenczné 499.
 Veszprémi czéh 91.
 Veszprémi püspök 80. 267. 269.
 270.
 Vethen pusztá 356.
 Vezekényi Gáspár 320.
 Viard tábornok 623. 626. 628.
 629.
 Vibaruczki Simon 703.
 Viczay uram 151.
 Vilmos konstantinápolyi patri-
 archa 270.
 Vilmos pécsi püspök 71. 282.
 283.
 Vilmos sensi püspök 76. 77.
 79. 266.
 Vilmos, tit. S. Clem. bibornok
 283. 284.
 Vilmos tit. S. Mariae in Cos-
 medin diakon bibornok 61.
 64. 75. 82. 87. 264. 277.
 Vincz 171—173. 175—179.
 181. 182. 187. 189. 190.
 Vinkovich Benedek 568.
 Visenominosciovski György 708.
 Visniczki Bazil 700. 703.
 Vitál András 201.
 Vitéz György 246.
 Vitkai István 518.
 Vittnyédi István 501. 502. 505.
 Vizakna 379.

Vizaknai György 647.
 Vocetincz 341.
 Vogrisincz 342.
 Vokanovcz 341.
 Vollmann Frigyes János 228.
 Vollmann János Henrik 448.
 Volyai pusztá 167.
 Vörösvár város 335.
 Vratovics, agens 154.

Weber Frigyes 616.
 Wepp város 338.
 Wiskowski Bazil 708.
 Wolframstorff, órnagy 54.
 Wuchkowcz 345.
 Wydocz 339.

Zadereveczki Mihály 705.
 Zágrábi püspök 58. 62. 64.
 283.
 Zakán István 203.
 Zambó Balázs 512.
 Zavaczki János 706.
 Zavidouski János 703.
 Zazkawaz 340.
 Zayné 734.
 Zborai majorság 166. 167. 168.
 Zboró 308.
 Zebonyncz 346.
 Zeleméri ág 134.
 Zelnycze 345.
 Zemlin Ferencz-Márton 58.
 Zemphte László 243.
 Zentha 354.
 Zenthes 8.
 Zerdahel város 346.
 Zereny, tábornok 37. 38.
 Zétény 7. 8. 14.
 Zeyk Mózes 737.
 Gr. Zichi Ferencz 720.
 Gr. Zichi István 17. 18.
 Zichy Pálné 18.
 Zichy Raphael 200.
 Zimmermann Zsigmond 609.
 610. 611. 616. 617.

Zoboticza 351.
Zoltán László 697.
Zólyom vára 248.
Zólyomi Dávid 310. 452. 463.
471. 472. 474. 480. 657.
Zólyomi Miklós 640.
Zombor 123. 131. 132. 163.
Ződfikár aga 480.
Zöld ház 148.
Gr. Zrinyi Miklós 568.
Zrini Péter 499. 503.
Zthanetyncz 342.

Ztrelechy 347.
Zthrahonych 340.
Zudar Péter 72. 87.
Zudi Miklós 5.
Zutori Ilona 253.
Zykra 206.
Zsadány 160.
Zsámbokréti, praefectus 125.
Zsigmond király 196. 205.
243.
Zsolcza 162.

